

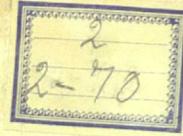
A
30
186

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sala: A
Estante: 30
Número: 186

28. Oct. 1-

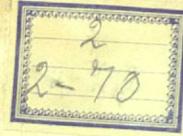

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36

BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Sale: A
Estante: 30
Número: 186

28. oct. 1-

62.2786077

P O M P E J I
S A C C I
O P E R A M E D I C A

Duobus Tomis comprehensa.

VENETIÆ M DCCCLXII
Ex Typographia Bellissima,
Et Augustissima in Tripli Genuo.

P O M P E I I
S A C C I
 PATRICII PARMENSIS,

THEORICÆ OLIM IN PATAVINA UNIVERSITATE
 primo loco PROFESSORIS, deinde in Patria LECTORIS
 PRÆSTANTISSIMI,

OPERUM MEDICORUM
 Tomus Primus,

IN QUO CONTINENTUR

- I Nova Methodus Febres curandi.
- II Iris Febrilis Fœdus inter Antiquorum & Recentiorum Opiniones de Febribus promittens.
- III Medicina Theorico-Practica , ad saniorem sæculi mentem Centenis & ultra Consultationibus , digesta .
- IV. Novum Systema Medicum .

EDITIONE NOVISSIMA A MENDIS
que in precedentibus irreperantur, diligenter expurgata.

VENETIIS, MDCCXXX.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

P O M P E I I
S A C C U M

PATRIGII TARRMENSIS
THEORICÆ OMNIS IN PATAVINA UNIARISTATÆ
bium joco Processore, genige in Tarris Interiore
Præstantissimum

O P E R U M M E D I C O R U M
T omus Primus

I N Q U O C O N T I N E N T U R

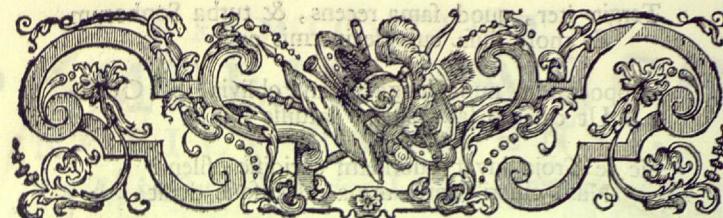
- I Nas Medicorum Hippocraticorum
II Trium Medicorum Progenitorum & Recensionum Opiniones
de Peperite Diomedeis.
III Medicinae Hippocratis-Patavicae, ad Hippocraticam faciliu[m] mentem
Quæcunq[ue] de aliis Cœlestiisque, q[ui]cque.
IV Novum Sylvestris Medicum.

D I C T I O M O N I S T I M A M
Ex Tabularibus Bellonianis

A E N E T I I S : M D C C X X X

Ex Tabularibus Bellonianis
Sylvestris Lachmusa ac Riheliana

N I
P O M P E J U M S A C C U M
H I P P O C R A T I C Æ M E D I C I N Æ
R E S T I T U T O R E M .

Atorum est quodcumque paras; annosa vetustas
Regnorum cineres tractat, & ossa Virum.

Fata tamen super, ignavique oblia Vulgi
Excelsæ jubar surgere mentis opus:

Scilicet inservit Numen mortalibus annis
Mentem, animumque, hominem ne premat urna silent.

Spes mendax! & fama perit, nomenque senescit:
Nec sonitu vivit vasta ruina suo.

Hippocratis testor cineres, manesque colendos,
Sub cuius titulis mors sine falce jaces;

Quid sacras coluisse artes? quid Numen Apollo
Profuit? ingenii quid monumenta sui?

Cum Vulgo filet: est vitium deserta vetustas,
Nunc error, pecces dum novitate, placet.

Nec tamen Hippocratis terris errabis inulta
Umbra diu; major fama repressa redit:

Vivis adhuc SACCO, cui cessit Numen Apollo
Et sacras artes, ingeniumque suum:

Arte sua, ut serpens vitis, quæ noctitur ulmo,
Perque axes ingens ibis, & ora Virum.

En SACCUS mentem Hippocratis, doctosque recessus
Volvit, & oblivi pulvere tergit iter.

EX

Tergit

Tergit iter, quod fama recens, & turba Sophorum,
Et mors illis a cuspide inermis eat.

Hippocratem nunc longa juvant oblia : SACCE
Ut calamo laudes, ars latusse fuit.

Sic te Troja juvat quondam cecidisse : silenti
Nam cineri Vates arma, decusque dedit.

Ecce super fessum volitat nova gloria nomen
Solis perque vias, & super astra vehit.

Proximus Hippocrati tu curru SACCE recumbis;
Estque idem famæ nomen utrumque labor.

Post currum morbi veniunt imbellibus armis,
Et furdum fatum spicula lenta ferens.

Tempus edax sequitur manibus post terga revinctis,
Livorque, & vitæ quidquid honoris obest.

Mirantur Populi, nec tu fecerneris illo:
Vulgus Jo magna voce Triumpho canit.

Sed procul o Vulgus ! Solio FARNESIUS HEROS
Plaudit, & in currum Lilia multa jacit.

Necte comam ferto, dant aurea Lilia fertum;
Nec pretium ingenii majus Apollo dabit.

Sic pueris sicuti mors tunc fœtus lacus;

Hippocratis fœtus, qui nesciunt, nesciunt;

Quia pueri coruus, Apollo

Pueri, indecet, bissec.

Cum Aucto, beata, bissec.

Munc clara, beata, bissec.

Umpis qm, mala, bissec.

Avis sicuti SACCO, cui certe Muncum Apollo

Ecce pueris, indecet, bissec.

Avis fœtus, mala, bissec.

Fœtus sicuti nubes, ipsi, & os Aucto.

Etu SACCUS mala, Hippocratis, doglogio locogno

Vovis, & opavia buntate fertur iecit.

Totius

EXI

EXIMO VIRO POMPEJO SAGGO NOBILI PARMENSI,

Ac in Patria Medicinæ Lectore Eminent.

C A R M E N.

Aline Pater, venerande Senex, Tu gloria Mundi
SACCE, machaonii Tu decus imperii.

Audio dicentes Medicos super æthera notos,
POMPEJUS nostrum, sustinet imperium.

Sustinet imperium dilapsæ Hippocratis Artis,
Consiliumque suum, tollit ab Orbe necem.

Pallida jam quondam squallebant corpora morbis
Famaque crudelis, nuntia mortis erat.

Gaudiebat Fatum, sunt nunc sua gaudia fletus
Gaudeat à docto splendida Fama Viro.

O felix studium SACCI, quot damna repellis?
Non est inventum majus in Orbe Tuo.

Nunc date felices Musæ, dare laudis honores
Hæc duo verba viro dicite, & hoc sati selt;

Vir doctus, Pollens, insignis, Cœlus, abundans
Moribus, ingenio, sanguine, corde, Fide,

Joannis Baptista Mori Physici Collegiati, ac Nobilis
Parmensis, ejusdemque tanti Praceptoris Discipuli.

NOI RIFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, ed approvazione del P. Fr. Tommaso Maria Gennari Inquisitore nel Libro intitolato: Pompej Sacci Medicina Practica Rationalis Hippocratis, Medicina Theorico-Practica, Novi Methodus Febris curandi &c. non esservi cos' alcuna contra la Santa Fede Cattolica; e parimente per attestato del Segretario nostro, niente contro Prencipi, e buoni costumi, concediamo licenza che possa esser stampato, osservando gli Ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librerie di Venezia, e di Padova.

Dat. li 13. Decembre 1729.

(

(Andrea Soranzo Proc. Rif.

(Pietro Grimani Cav. Proc. Rif.

Agostino Gadaldini Segr.

NOVA

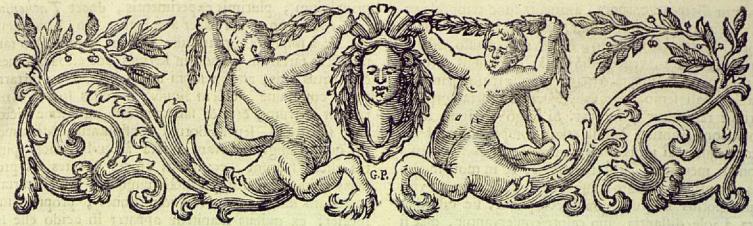
AD

EXIMIA DIALECTO LATINO
LECTOREM.

Miraberis forsitan, post assumptam Concionem Veterum & Recentiorum opinionem de Febribus, statim hunc Tractatum in eadem Materia, huic fundamento Alkali, & Acido superstructum prælo commiserim, quasi ab intento in alio opere deviaverim: scias tamen hanc opinionem in præmisso tractatu non esse exclusam, cum sententia Sylvii de le Boe, ibi ponderata, hoc fulciatur fundamento, Et si scire cupis cur potius in hoc tractatu exarando usus sim recentiorum terminis, quam antiquorum, si ambo in unum finem conveniunt, dico id fecisse, quia mihi videntur per hos terminos magis distinetè, clarè & sensibiliter, Februm natura, esentia & causæ dilucidari, cum effectus à mixtione Alkali, & Acidi prodeentes, continuò nostris sensibus exponantur, unde facile etiam modum operandi illorum percipimus, & investigamus, & ex hoc clarius cognoscimus quomodo Febris una cum suis accidentibus excitetur, & in hoc consilium Hippocratis secutus sum, qui in Lib. de præsca Medicina monet Medicum ut ægro sui morbi natram, & causam per sensibiles rationes explicet: è contra vero cum termini antiquorum sint Metaphysici & Speculativi, talem claritatem, & distinctionem non pariunt: qua propter priorum vestigiis inhærere decrevi, tuæ potius utilitati quam meæ gloriæ respiciendo, quam si susceperis, gratias Patri Luminum, à quo omne bonum derivat, redde & Vale.

(Picote Givanni Kau Boc Rie

NOVA

NOVA
METHODUS
FEBRES CURANDI.
FUNDAMENTIS ALKALI & ACIDI
superstructa.

SECTIO PRIMA.

De Febribus Continuis

C A P. I.

*De Principiis sanguinis, unde de Alkali
et Acido.*

DE Febribus continuis hic lequier, à nullis sensibilius disficiunt exacerbationibus, sed ab ortu uiisque ad finem fibi aequalibus, & quae Contineantur, vel Synothe, à Medicis vocantur, non excludendo Febres malignas, & ardentes, & eas, quas Platerius Comitatas appellat, eo quod comitem habent alium morbum, quia ipsas vel excitavit, vel ab illis produxit, & si morbum precedant, primarie, si sequantur, symptomatica dicuntur.

DE Febribus continuis hic leporum à nullis sensibilius distinguit exacerbationibus, sed ab ortu uique ad finem fibi aequalibus, & quae Contineantur, vel Synoche, à Medicis vocantur, non excludendo Febres malignas, & ardentes, & eas, quas Platerius Comitatas appellat, eo quod comitem habent alium morbum, quin ipsas vel excitavit, vel ab illis produxit, & si morbum precedant, primarie, si sequantur, symptomatica dicuntur.

Et quia communiter censetur, & alibi demonstratur effervescientiam sanguinis prænaturalem, motumque eius perturbatum, Febris essentiam fundare, cum nulla detur. Febris sine motu inordinato, & prænaturali pulsu, ab inordinato & prænaturali motu sanguinis pendente, idcirco Febrium continuarum naturam in hac radicari negare non possumus, unde correspondem deducimus indicacionem, prænaturaliem effervescentiam fædant, quod à remotione cause illius habetur. Hæc vero confitit in aliquo principiis sanguinæ massæ constitutivo, nature leges excedente, vel qualitate, vel quantitate, vel motu, amicabilemque mixtionem cum aliis renuent, ex quo nobis lo cit est indicatio hujusmodi principium ad nature normam regulandi, & aliorum confortio amico mixtions vinculo conficiandi. Et si hujusmodi principium taliter affectum sit à causa aliqua externa, vel interna fermentativa, his etiam prævidentum remotioni illarum, vel fermenti extranei precipitatione, & correctione.

Uf autem fidelis ad predictos fines via sternatur, at-
tentet fuit examinanda languini principia, & conquire
vitia, Febris actus radices, per signa minutissima distin
guenda, ut contrariae remediorum virtutibus emendata,
ad salutis terminos aditus succedat, non omisita modi ef
fervescencia ponderatione, que pro sui excelsit principi
orum solutionem promovet, & auger in sanguine, &
Febris solutionem vel retardat, vel accelerat, vel mor
tem infert, Unde fit.

Sacci Opera Aded. Tom. II

Nova Methodus Curandi Febres.

proventu ditentur corpora, anima tunc temporis verco nero ultra turgentia eridunt, iemina geminare incipiunt; hypero pertasi otio, & veterno excuso, ad matum se accingunt, vegetablia foliis, & floribus coronata, tamquam de superto frigoris honte triumphant, & terra hysmalen feno aggravata, jucunda metamorphosi delitiose restitutur juvenuti. Si ergo ab igne Solis omnia conservantur, omnia etiam componuntur: debet autem hujusmodi ignis Solis, ut elementi componentis rationem mereatur, esse ratus mollis, & in motu moderatus, & placidus, nam densus, rigidus, & in motu violens, porosus destruit quam componat; sic qualibet mixta a Sole distinxit, iuxta calore conservantur, que si approximarentur sive sphæra, in cineres reducuntur, quia unita ejus corpulenta, & citiori motu vibrata, activitatem destruuntur inferunt, in distinxit vero disgregata, & in motu remissa, conservantur condeunt. Ideo ignis culinaris non dicitur elementaris, quia plurimum particularum agglomeratione violentam, cum pari motu, in objecta exercet actionem dissolventem; hac ratione Aristoteles in citata definitione apposuit illa verba, *idque non ignis*: Ignis esse acidum probat experimentis *Tachenius* in sua clavi *Hippocratica cap. 8.* & *David Vanderbeke* in suis experimentis circa rerum naturalium principia fol. 36. & sequentibus; nec solum de igne culinari loquuntur, sed de mixtis intrinsecis, eti de illo aciditas verificatur, isti non est deneganda, eti & ignis culinaris sicuti illi mixtum intrinsecus confert particulis, que prius in Sole fuerunt, sunt enim particulae a mixtis soluta cædem quas a Sole in eorum feminam, & nutritione reperuntur.

III. Et si multa intensè acida non calefaciunt, hoc provenit à pauca ignis quantitate, sed multum coadjuvata a partium aquarum, & terrestrium inflexuum acutie, & subtilitate, quibus talem motum in organo gustu excitavit, per quem acidum comprehenditur, ita non sit improbable acidum, aliud esse salinum, aliud sulphureum, hoc calefacit, illud potius refrigerat, hujus genetis sunt acidum limonum, berberis granatrum, tamnarindorum, &c, que nullum calorem imprimere possunt. Aliquanto vero potest corpus multo acido, & igne abundare, quod arte partibus unum sit, & in actione illius facta ad gulfandum, vel iuutione à saliva, aliquæ tantum particulae moventur, vel si omnes, tan debili motu, non aciditatem non calorem in rapidissimo, & citissimo motu particularum igneum consistentem expriment: quod si per effervescientiam, vel alio instrumento hujusmodi motum suscepimus, tam sensibilis sit calor, ut manu tollerari non possit, hoc patet in oleo tartari, & spiritu vitrioli, qua ambo actuali calore orbata, attamen communixa, valido excitato fervore, tantu ascenditur calor, ut vas manus sustineri non possit, necalii ratione; nisi quis spiritus ignei in acido vitrioli latentes, omnes solvuntur à concepto fervoris motu, & citissimo rapidissimo impetu moventur. Multum non calefacit sicut vinum, quia in hoc per fermentationem soluta fuerunt partes calidiores, que calore ventriculi à carteris dissociate, ad citissimum motum liberè exponuntur, unde calor: in multo vero, sicut si artè crassioribus partibus involuta, segregatio earum impeditur, & motus citissimus cohobetur, ita ut de distillationem multa spiritus vini non elicatur. Ex quo deduci posse potio acidum, quod in uis immaturis gulfatur, esse idem, quod in uis fermentato spiritum ardenter reddit, cum hac solum differentia, quod in uis immaturis, rigidis & inflexibus particulis colligatur, per quod aciditatis tenus augetur, una cum refrigerio, facta à predictis partibus, compresione cum imbecilli motu, a quo frigidas, idèo grana uva tunc sunt dura & denfa. Ubi vero ab humidu emoluntur dietae partes rigidae, pereute aciditate, dulcedo subsequitur, & facta fermentatione succi expressi destillatio, spiritum ardenter exhibet calidissimum, cum partes illa igne citissimum, & rapidissimo motu agitantur. Enchicha Cartesiana talis doctrina veritatem habet, cum sit illius principium, eandem materiam, & calefacere, & refregerare sola motus diversitate.

IV. Acidum mixtorum esse eorumdem seminale

principium, plurimis experimentis, docet *Tachenius* libr. citato cap. 6. ubi habet à spiritu acido, quod idem est, ac à sulphure, granorum kermes, insufo oleo tartari fieri tartarin granorum kermes, hoc est tal kermes: & spiritus salis, afflatus supra sal, vel liquorem tartari, fit al commune, eidem liquori si addas spiritum nitri, fit nitrum, &c. & sal tartari ab additione dictorum spirituum, seu acidorum configuratur codem modo quo configurata erant mixta à quibus dicti spiritus eliciti fuerint, continens omnes virtutes eis proprias, ita ut spiritus predicti tamquam semen tartari materiam duxerint ad eas conditiones, proprias sue specie, ex quibus manifeste appetet in acido esse seminalem virtutem, que nil aliud est quam potentia disponendi materiam ad configurationem naturalem rei, cuius est semen.

Probabile ramen est terram, aquam, & aerem, ignis esse mixta in constitutione feminam, cum sit compositum, & non simplex, & spiritus in eo existens, cum aliis colligari indiget ne evolerit.

V. Proprietates huic acido feminali sunt multæ, & prima est, quod sit divisum in minitissimas particulas, tanta tenuitatis, ut qualibet à sensibus comprehenduntur non possit, & imperceptibilis; acido vero non modifcatus ignis tanta inept tenuitas, ut vita pores penetrat, prout pluribus experimentis insignis *Robertus Boyle*, nostru facili honor, & rei literaria amplior, docuit in suo opere. *Delecta vitri vici penetrabilitas à ponderabilibus partibus flammæ*. Secunda est motus, qui in acido feminali est moderatus, nec perturbatus, sed ad certam regulam directus, in acido vero simplici, quale est illud ignis, non modifcatus, est velocissimus, & perturbatus, ut exprimit flammam, & radius foliis, cuius valor in tanta distinxit ad nos tam citò pervenit ut eo viro calorem etiam percipiamus. Tertiæ est figura, quæ ei competit ratione corporis, & talis quanti determinati ad delinquentias partes corporis secundum talem figuram.

VI. Demontata Acidi origine à Sole, & esse ignem elementarem in eoque feminalem virtutem radicari dependent ab eius modificatione, videndum est in quo consistat talis modificatione, & eius causa.

VII. Modificatio Acidi non una existit, sed diversa, pro multitudine rerum quarum procreatione pro feminæ inservire debet. Qualibet vero modificatio quinque absolvitur respectu materie acidae, nempe à quantitate particularum, ab earum figura, situ, motu, & quiete: his omnibus materia modificatur, ut operetur totum, quod a principio feminali exigitur. Ratione propria subtilitate, à quantitate determinata habetur temperies in determinatus gradu, qui feminalis, & mixtis ab eis ortis est necessaria leges, que feminalis, & mixtis ab eis ortis est necessaria, hinc temperies alicuius acidum, vel fermentum. Ratione situs accipit se dilatare, refringere, explicare, & concentrare: ratione figure ad quilibet dimensionem se habitat, & ratione motus, non solum scipsum, sed materiam, cui applicatur, dicit ad eam determinationem extensionis, ad quam pender motus sufficiens ad delinquentum qualibet corpus, secundum omnem organizationem exigibilem, quod est predictum feminis requiritum, cum in tal motu constat ratio virtutis formaticis, femina facunda reddentis. Per motum sit principium omnium operationum mixti. Ratione quietis stabilitate firmat, que motu carere debent, & ita Acidum ignis, predictis conditionibus qualificatum, omnia requirita feminalis restringit, & hanc modificationem aliorum elementorum concursus sua interpositione coadiuvat.

VIII. Ad hunc spiritum, seu acidum ita modificatum, resipex forsan Aristoteles, quando definitivam esse principium motus, & quietis in eo, in quo est, & vero hoc Acidum modificatum est natura illa, cuius operationes tantum in sanitate, quam morsa tamquam prodigia admiratur, hoc est forma perficiens materiam cui subjiciatur, & determinans eam pro sua virtute in talia specie. Nec aliud est formam educi de potentia materiae, quam materiam modificantem operatricem fieri, qui modi cum essent in potentia materia ad eos per ducta cum acquisitione virtutis operativa, verè dicunt fortia activa de potentia materiae educi. Explicatur etiam formam

Sectio I. Caput I.

formam non posse sine materia existere, cum tales modi per quos materia fit operativa, & forma dicitur, non valde sine materia existere. Medicis in hoc spiritu calidum innatum cognoventer, pro diversitate partium corporis modificantum, non solum generationi affilientis, sed organizante corpore omnia perficiens. In hoc consistit illa temperies, quam Galenus animalia vocavit, que pro sua diversa modificatione in singulis partibus diversa etiam operatur, à quibusdam nomine qualitatis infinita, quia operando aliquod subiectum qualificat, ex quo dicitur qualitas, licet in se sit substantia.

IX. Pro horum modorum acquisitione unio plurium particularum requiritur, quarum tenuitas facit, ut innumerabiles angustius restringetur terminis, relatis tamen spaciolis angustissimis, materia continuationem hinc inde intertrumpitibus, tam dependenter à propria figura, quam ab acquista per unionem, que non sufficiunt ad impedientia spatia, & vacuitates, maxime necessarias ad constitutandam diversitatem texture in diversis membris obseruantur. Non sicut tamen consenserit iste potofites omnino vacue sed subtilissimo æthere replete, quod metum acidi adjuvat, quandoque etiam pervertit, & quia ita uno à foliis particulis acidis obtinet non poterit, hinc appareat necessitas eas colligandi cum terminis & rigidis flexuoso particulis, ad olei consistentiæ excoctis, quapropter acidum hoc nobis modo se manifestat, vel sub forma falsis, vel olei. Et aliquando tam arctè additis partibus conjungitur, ut parvum motum efficerit posse, aliquando vero uno debili, & laxa motum liberum, & magnum permittrit. Hinc diversitas etiam acidorum provenit; nam quo plus aquæ substantie habent, eo minus sunt adœviva, quo plus terra magis sunt acris, ex quo etiam deducuntur fundamentum aſtentium sal, & sulphur esse principia cujuslibet generationis, sicut terram, & aquam, & aerem supradictis spaciolis immixtum, inter principia elementaria communica tanta efficitur.

X. Causa hujus modificationis est *Auctor Naturæ*, qui in ipsa creatione, & in illa imperativa benedictione, cre scire, & multiplicamini, quæ vegetablia, & animalia asperis, indidit potentiam ignis, vel acidu eis implantare, se disponunt secundum predictos modos sua species convenientes, & juxta ideæ in sua mente existentes, expressivas essentia rerum, una cum virtute se segregandi à ceteris partibus, & colligendi in determinata parte pro acquisitione ultime perfectionis, si deficerit imprimente dicta pars talem potentiam perfectivam superdictæ materie segregata, una cum determinatione temporis illius erupcionis. Idcirco particulae acidi, nulla pravia cognitione naturali, sed dependent ab obedientia Deo debita, determinatis temporibus, & in debitæ circumstantiæ ad predictos modos se disponunt.

XI. Tale est Acidum Philosophi recentioribus ex cogitatione, mediis experimentis, & observationibus, per quod multa naturæ phenomena explicantur, quod potea nomen applicatum fuit omnibus, ac eisdem, virtute etiam feminali desutus, & que ad gulfum talia apparent.

XII. Alkali est materia, que sequitur virtutem acidi, ab eo motus, & configurationis legem sufficiens, & velut per manus duca, omni accommodat figura. Hujus Alkali fundamentum est aqua, quae omnibus fit omnia, cum per hanc nutrientur, & augeantur non solum vegetablia, & mineralia, ut probat *Helmontius tractatus complexionis*, & mixt. elem. figur. parag. 30. in augmentatione rani felicis sola aqua nutriti, idem confirmat in aliquibus vegetabilibus incomparabilis, Boyle in chymico scipto fol. 52. *David Vanderbeke* lib. citato fol. 212. *Tachenius* in *Hippocratis chymici clavi cap. 3.* quod ulterius confirmatur ex eo, quod omnia in aquam relolvantur, ut docet *Helmontius tract. de elementis parag. 11.* citatus *David* fol. 282.

XIII. Ad hunc vero evadat nutrimenti, & fit verum alkali, debet esse impregnatum aliqua portione acidi seu ignis elementaris, ad hoc ut per illud acidum in mixto existens augetur, & crescat ad proportionem partium per sulpitum alimentum ad majus spatium se extendant, & coagulatum cum partibus auctis fit feminalis principium, ab acido praexistenti ad sui normam modificantum, & in quantitate, situ, figura, motu, &

quiete, multiores partes rigidæ terra, & inflexiles aquæ miscentur, à quibus in fas coagulatur, una cum virtute acidi interni, feminalis, Principi ministerio funguntur, fal illud variè configurando, ad alterius verò generationem non se extendeat, sed ius virtutis terminus est iolas falis configuratio, que virtuti acidi feminalis non resistit; sed obediens illud sequitur, etiam cum propria configuratione alienatione. Hinc est quod salfa quo plus hujus acidi fortita sunt, difficulter calcinata, ab igne acidi portione dissipata, & in auras fecundum repat: in quinque vero portione remanente semper inalterabilis conservatur illa feminalis potentia, tali modo se configurandi, juxta divinum decreatum sue idest correspondens; hinc est quod quaecumque dissolutionem, vel fusionem patiatur fal evaporato superficie humido, in concretionem ad naturalem figuram redit. Ab hoc acido diversimode modificantur evenerunt plures differentia salium, & diversæ actiones coadjutare à terrarum partium quantitate, & configuratione, à quibus acronimam cum solvendo facilest faciliuntur. Hac ratione alkali apud omnes hujus sententia seculatores pro pale intelligunt, & quod de aqua solum supra dielò modo diffusa primario dicitur, ad salia omnia acidi virtutem obtemperant non sine ratione translatum fuit.

XIV. Alcali sive confidetur in aqua, five in sale, amplias habent porositates, ut vacuum à *Tachenius* appellatur in *Hippocrat. chymico cap. 10.* & hoc ut valeat scipere figuratas particulas acidorum, & eis obediens. Haec à partium ordine, & situ oriuntur. In qua angustiores sunt, qua tamen à modificantis corpusculis acide materialiter dilatantur, ad eum exiguntur. Et dum porositates istæ alcali non correspondent figuræ particularium acidi, nituntur istæ in illas ingredi, quod cum non possit fieri nisi partium distinctione, & separatione, ac si mutatione, oritur tumultus, illæ obseruantur in coniunctione acidi, & alcali.

XV. Hinc habemus alkali, quod est minus compositum, & ex aqua elemento ignis asperis, & magis compotum, quod est fal ex particulis aquæ, & terra, & ignis constans, quibus omnibus inept tamquam proprietas sua magnitudo figura, & motus. Magnitudo in particulis alkali est major, quam acidi, figura ratione aquæ est oblonga anguillarum more, & in aliquibus flexili est, in aliis particulis inflexua, in aliis varia est, de quibus vide *Robertus Roebius* iustus inest motus, quo ad suam naturalem figuram tendunt, & quo acidum precedens sequuntur ad mixti compositionem.

XVI. Convenienter ergo alcali & acidum, quod sint materiae modificantæ ratione magnitudinis, figura, & portorum. Differunt vero textura, que in acidi estძenda, in alcali rarus. Motus in alcali tardior, quam in acido. In hoc virtus magis activa, quod est primum dominans, in altero minor, & naturaliter subordinata priori, cuius virtus est perfectior, cum ea mixtionem dirigit, & in qua passim tantum videtur se habere Alcali Salinum quavis in dissolvente corpora videatur hoc esse acido efficiens, quo fuerit magis compotum, & ignis particulis non modificantibus imbutum, ut mox videbimus, cum accidi sit proprium officium coagulare. Ambò sunt inter se contraria, ratione solùm texture, id est unito effervescunt, & post effervescientia deposita contrariante amicè convenienti & in unum mixtura coalescent, conciliata per effervescientiam texture ad unionem accommodata. Unde in explicantia effervescientia, & ebullitione, in quorundam corporum mixtione exicitur maximè conductum hæc duo principia, sicut etiam pro causa coagulationum determinanda, nec alia magis adæqua à Physica, ut possunt peti principia ad effectus explicandos, ita ut alcali, & acidi natura tunc se manifestet quando corpora duo mixta tumultuant, effervescunt, vel fermentantur, quavis ad omnia corpora, & naturæ phenomena dilucidanda non sufficiunt.

XVII. Minus acidi est coagulare, quod principio feminali concessit etiam Aristoteles, quando adstruit fenus hominis est tamquam coagulum in sanguine mutieris, pro formatione fetus; coagulatio huius debita non est simplex, sed architectonica prima, & per se, co-

Nova Methodo Curandi Febres.

gulataam materiam cum synchia figura, organizatione distendendo; non petet verò hoc exqui, nisi materia à propria figura removat, in quo opere tumultus & pugna oritur, resistente materia pro conservatione sue modificationis. In hoc tumultu le explicit acidum, & quod parvo concludebatur in grano, materialm se mulles maiorem acutam, & organizat, modo quo granum pluris super carbuncum injectum, cubulum valde magnum fumo implet, & eo modo quo ajunt lapidem philosophicum ad unum granum figere sex millia granaria mercurii: & acidum solum coagulare, non alcali, etiam ex hoc patet, quod in acidō est virtus feminalis cuius proprium est dirigere materialm ad exiguum virtutis formaticas contentas in femine, quod non potest operari, nisi coagulando precedente motu particulaum utrinque, & cum Alcali sit materia tanquam, non debetur ei coagulatio actionem primariam in femine experimentum.

XVIII. Ibius coagulationis ratio fundatur in hoc quod alcali, & Aetio minimis particulis in effervescentia redactis, acidis plures alcalicas afflunt socias, & fibi unius, eas dirigendo secundum virtutem feminalis principiū, & per hanc unionem dicuntur coagulatae, & concurrentes in unius compositionem. Et hoc non est aliud quam illius antiquorum peripateticorum, dicentium calorem perficere mixtione, & contineat elementa in unione, ex quo postea deductur ratio explicans, quare acidum, quod non est nisi ignis, coagulat, & ignis culinaris dissolvit, quia illi est modificatus, & pro tali modificatione alcalicas particulas ad unionem dirigit uniendo eas sibi, & cum aliis particulis mediante humido oleaginous, ubi ignis culinaris fine modificatione mixta dissolvit ratione sua motu velocissimis, perturbat, & violent, quo in partes ei appositas se insinuat, loco mover, & lacerat. Si vero modificatur ignis particulae dictae multioribus modo, & ipsa coagulabunt. Id circa natura omnibus animalibus moderatum dedit calorem, ignem alterum modificando, sine quo defruerent facta partium dissolutione ab igne, si in suo velocissimo, & violento motu relinquenter. Modificatus verò partes solidas in sua coagulatione conservat, & fluidas apponendas coagulat, & ita constat acidum modificatum coagulare, non modificatum dissolvere, ex qua distinctione multe difficultates in hac doctrina endantur, pricipue circa fala alcalica, sua ignitate corpora dissolventia, cum illa videretur potius ab eis coagulanda, ob ignitatem aciditatem impertinentiam, quia licet haec docetur ratione ignis in se contenti, non est tamen modificatus, sed tamen velocissimo, & perirubato motu instrutus, quo quacunque occurruant dissolvi. Hac ratione similis flava, vitellina, & arca, quamvis ignea, malfam sanguinis corruptum, & maximum calorem adcedunt, quia ignis contentus in eis modificatione caret. Et si huiusmodi ignis cum particulis rigidis, & inflexibilibus uniuersit, quod contingit in fabulis alcalicis ex incineratione, & aliis predictis particulis constantibus. Adnotare etiam hic licet, solum de igne culinari intelligendum esse congregare homogeneam, & segregare heterogeneam, quia dissolvit, non de elementari, qui sui modificatione coagulando homogeneam, & heterogeneam congregat.

XIX. Acidum coagulare multis experimentis demonstrata citatus David lib. citato à fol. 327. usque ad finem, que lectori consideranda relinquo ad hujus confirmationem. Hoc solum animadverso, quod omnia acid modificata, si non valens materialm coagulare aliquam organizationem, informem semper praeflate coagulationem.

XX. Officium alcali est inserire pro materia principiū feminali in acidū contento, per quod se habet tanquam materia prima Aristotelica ad omnes formas disposita, & si liquidi acidū in se continet, est tamen adeo debile, ut facile cedat illis in virtute superiori, cum & hoc obseretur in acidis feminali virtutis mixtorum perfectorum principiū; nam caro in ventriculo habet feminale principium carnis acidū, quod ab acido ventriculari hominis destruitur, hoc est tollit eum modificatio impura illa massa principio feminali alimenti humani. Concurrit etiam hoc alcali ad effervescentiam mixtionem precedentem, & dissolutionem operari, ut superius dixi.

Sectio I. Caput II.

C A P. II.

De Effervescentia preternaturali sanguinis.

Et preternaturalis effervescentia sanguinis, inordinatus ejus mortis, naturalem pulsus rythnum, & circulationem pervertens, cum sensibili latrone operationum, & partium que sanguine indigent.

II. Hujusmodi effervescentia, alia est immoderata, alia debilis, alia mediocris; Immoderata est illa in qua spiritus in copia, & inordinato moto moventur, una cum ratitate, & laxitate unionis partium componentium sanguinem, à qua pender copiosa exaltatio alcali, & acidī, quae simul coeuntia summe effervescunt, & turbulentur in massa sanguinea tempestatem excitant, autē à concepta in effervescentia unione magis laxante, unde reliqua sanguinis in eo remanentes magna ebullitione agitate calorem magnum in corde accendent, à quo semper rarefactio caloris fit major, cum magno totius calore, solitus ignis particulis in copia per dilatam effervescentiam, unde ignem calorem corpori imprimit, membra colliquant, & perfeverante dicta effervescentia magis sanguinis constitutio laxatur, ad integrum dissolutionem tendens. Hinc est quod calido predicti temperamento, & spirituum copia divites, acutis faciliē corripiantur Febris, cum maximo fervore & astu, & vite periculo. Ex his etiam deducitur quomodo Febris cum intenda effervescentia, pulsus magno elevato, in malignas transfert, cum pulsu parvo, debili, & raro fine caloris sensu, quia à magna effervescentia praecedenti refactus nimis sanguis, & ejus meatus summe aperti, in copia exhalat spiritus calor interit, & putredio in ictus interitus fundari supervenit, à qua Febris maligna. Causa laxitatem sanguini concilians, & libertatem copiose acido, & alcali concedens, non est alia nisi humor Alcalicus acris à sanguine segregatus, vel alii transfluis, sua acrimonia partes conjunctas sanguinis dividendo, & separando, valde laxatas & omnium partium componentium digregatio. Humor ad hoc opus efficax est bila secundum omnes suas differentias, pituita salsa, & fat illud urinosum, fed armoniacum quod per urinam solet expelli, si intra sanguinem detineatur, impedita ejus expulsione. Quante enim sit activitas ad inordinatas effervescentias excedit, ejusdem usus intra corporis assumpcio ostentant. Et hujusmodi humores à recentioribus non immerito fermenti nomine appellantur, à modo operandi quo crassis massam ad inordinatam fermentationem impellunt: continuo etiam augentia supradicta laxitas ab effervescentia in corde conceperat, à qua major copia Alcali, & acidī semper segregatur.

III. Tarda effervescentia preternaturalis est illa, quae naturalem regulam, & normam excedit, minus tamen ab hac diffat quia inordinata de qua superius, cuius causa est eadem excitatio acidi, & alcali in majori copia quam convenientia statu naturali, in minori tamen quantitate excitant quām in inordinata, unde ista duo contraria in occufo majorem excitant effervescentiam, quām in statu naturali, quia sunt abundantia quām in illo, minorem verò suauitatem ea, quia immoderata dicitur, quia sunt in minori quantitate, idcirco diu etiam protrahitur illa effervescentia, sive ei succedit concitio five dissolutionis massa sanguinea, utraque enim à motu partium sanguinis pendet, consequenter si motus ad has erit tardus, tardus aderit earum eventus. Sic & in mechanica, que lentè effervescentia lentè coquuntur, vel lentè dissolvuntur. Multi ebullient torpens ejus claritatem, & puritatem retardat.

IV. Hujus tarditatis natura habetur à copia humorum, effervescentia Alcali, & acidi resistentum, cum non valeant se dilatare ad illud spatium ad quod ab illa impelluntur, cum non sit tanta capacitas in vasis à multitudine humorum omnia spatio, ad integrum dilatationem valorum ferè occupato, multitudine partium crassarum tarditatem haec efficeret potest, dum ab ipsis tam arcta sanguinis partes configuntur, ut nata effervescentia non possit eas ad magnam distanciam removere, ex quo necessitas debilitas, & tarda effervescentia ori-

tur, hujus exemplum habemus in compositione cerevisia, si farina hordei diutius quam par sit aqua maceretur, quia tunc liquor evadit mucilaginosus & crassus, fermentationi omnino ineptus. Et vina in principio lenè effervescentia, subtilissimis particulis intra craterum claustra oriantibus, & praxis nos docet lentas fias, & tardas sanguinis effervescentias, Febris in longum protarentes, contingere corporibus crassis humoribus referunt, spiritus irritentibus, & eorum motu impedimenta formantibus, vel porositas sanguini innatas, & necessarias implentibus, ut dilatare se nequeant ad effervescentias excitate exigentiam. Adeps in liquidis meatus probat aqua, & vinum conglacatum fecit bullis aetere spiritu repletis, quibus carum partes hinc inde distracta manent, & eis in sanguine necessarias confirmat necessitas motus, & partium ejusdem; indiget enim sanguis pro uisu corporis, & iuri vitalitate continua effervescentia, & si non essent in sanguine meatus, nec spiritus, nec ejus partes moverentur, deficiente iugatio in qualitera corpora per motum deberent transferti. Horum opere admissio in penetralibus crassis spiritus, insito motu per illa discunt, & hostem mixtionem crassis non aptum vel illi advenit expelli, per patrem dictorum meatum viam. Altera debilis effervescentia causa est alcali, & acidi exerterta potentia, ab aliis particulis maxime aquis, una cum illis unitim hepatis, quantum enim possit aqua ad impedimenta effervescentiam experientia docet in aqua ebulliente, cuius addita frigida ebullio impeditur. Accidit etiam pro cauſa tarda effervescentia Acidum, vel abundans in majori quantitate quam Alcali, à quo istud facilime coagulatur una cum partibus quibus adharet, ut ratificatione reficit, cuius defectu effervescentia magna fieri non potest, sed solum debilis & tarda, & quantus videatur data lac cogulatione non debere fieri effervescentiam preternaturalem, cūm sit coagulatum unum ex principiis illius, confundantur tamen est in coagulatione crassis partes uniri, aquae, & serofas cum tenuiori sanguine exprimi, ex modo quo contingit in coagulatione lacis, in illa parte subtiliori adiunt Alcali, & acidum digregata, & conquerenter apta preternaturalem effervescentiam efficeret, fed tentant, quia materia in qua residet, ob sui tenitatem, & crassitatem deficiunt, non est apta rarefacere, & neque immoderata effervescente, qua de causa etiam sit pulsus parvus, quia in sinistro cordis ventriculo materia crassa non rarefit, resistentem compactionem nimia à crassitate communicata aqua serofa, & tenuis, & ipsa valide rarefactionis est incapax, cum solum eis contingat subiectis aliquia crassitate donatis, hinc ablata rarefactione non exigit materia multum spatii; & in ictus arteriam parum elevat, & cum parvo impetu, id est pulsus evadit debilis, & parvus: Et omnes illæ causæ ita valent tantam effervescentiam confervere, ut resistant effervescentie, cui continuo per circulando subjacent.

V. Effervescentia mediocris est media inter violentam, & lentam, à mediocrity concursu Acidū, & Alcali dependens, mediocritatem in causa excitante cognoscens. Hac effervescentia quamvis preternaturalis, & morbo, infervit tamen natura pro instrumento ad expellendam à massa sanguinea excrementa Alcalica, velacidia, quibus nimis dissolvitur, vel coagulatur, & si non evenit, ut expellat, tali effervescentia motu ea subigit, attenuat, dividit, aliis miscet, & integrè unit, ut amplius non nocent. Et hujus morbos effervescentia utilitas ex hoc cognoscitur, quidam immoderata effervescentia, & lena non potest tolli, nisi ad hanc mediocrem redigantur, quod certissimum est de immoderata tendente ad dissolutionem sanguinis, & conquerenter ad ejus corruptionem, cui subsequitur vita extincio, & hic est communis modus quo Febris encant, mafiam nempe sanguinis in duas partes, & principia motu violento vel continuato dissolvuntur: demonstrant de lena, quia hæc non obtinet excrementorum expulsionem, nisi angustia, nec cœstis nisi crassis vel aciculas humorum, mafiam sanguinis condensantium tollatur, hac ablata sanguis ad mediocritem effervescentia redigitur, donec per istam perfectam mixtio in massa sanguinis obtineatur.

VI. Nec mirandum est effervescentiam preternaturalem sanguinis, qua est essentialiter morbus, ad Febris

Nova Methodo Curandi Febres.

brilis incendi sedationem auxiliares praefare manus, cum eadem effervescentia actiones faderis mixtionem perfectam principiorum sanguinis promoveat, intra mediocritatis limites moderata. Nulla enim sit mixtio nisi in missibilibus adit motus, quo tamquam ad unitatem rem rediguntur, etiam que innata contrarietate federis vinculum recusat, sic partes in multo existentes diversa natura sola effervescentia in unam vien substantiam colligantur, tot simplicia ad theriacam requisita effervescentia, moris in unum unit compositum, oleum tartari, & spiritus vitrioli, præviae elubitionis agitatione in tartarum vitriolatum coagulantur, sic sanguis præter naturam effervescentia ad meliorum redigi potest unito nunc modi, quo crassis attenuantur, & subtiliori apprehendunt corpora, & fixa volatilitatem volatilium mixtione, & volatilitatem fixarum fixorum adjunctione, inutilibus, & renentibus partibus precipitatis, si crassis exenterit, vel in auras resolutis, si tenuis, nec alio modo potest fieri mixtio eorum, quæ sunt diversa natura, homogeneis enim simul unitis nuncquam succedit perfecta mixtio, sicuti mixtum non coalescit si minima ignis simili accendat, remanentibus ceteris elementis sine illius societate, sed omnia miscibilia ad misima debent uniri, ita minimum unitis miscibilibus accedit minimo alterius, tali modo ut unita non sint inter se distinguibili, nec alia ratione potest obtinere hæc mixtio, quam motu, tam diu continuato, quandiu illi miscibilium uno succedat ad normam naturæ dirigentis.

VII. Cum autem exortati Alcali, & Acidii sanguinis præternaturalem effervescentiam supponat, laxitatem unitis in partibus sanguinis, una cum earundem digressione, suo motu libertatem molientibus, maiorem semper laxitatem, & segregationem introducent, ad quam tollendam est necaloria introductio majoris unitis in massa sanguinis, quod operatur effervescentia medicorum, etiam præternaturalis, dum partes ab ista commotæ, & excitate alias particulas disgregatas apprehendunt, ad unionem cum ceteris cogendo, & si partes disgregatae dum libertatem motu querunt, compedes sibi fabricant, & ut dixi in hujusmodi agitatione, inutiliores parres perfectioni sanguinis adverse omnino segregantur, eo pacto quo lolum, & avena ventilabri motu à tritico separantur, unde sanguis reparata partium unione, nobiliori acquirent puritate, & intestino bello pacem sibi parat, cum felici perfictione, per talen unitem prohibita extractione copiosi Acidii, & Alcali, præternaturalis effervescentia sanguinis cefat, & in hac principiorum sanguinis unione confluit concoctio, qua Febris solvit, & sanitatem restituunt, protulit Hippocrates lib. de veteri medicina, scribendo, concoquitor vero, ubi unita sit permixtio, & cum unitis unio, & si præcipit Hippocrates primo ap. 22. concocta medicari, ibi inita purgationem humorum concoctione parutorum ad expulsiōnem, id non præcipit pro formalis concoctionis, quid in mixtione, & unione perfecta consilit, sed pro consequenti, nempe pro extremitatis que in qualibet concoctione, hoc est partium sanguinis unione separantur, & nisi lecta itorum expulione, periculum est, ne denuo crux miseretur, ad excitandas novas in sanguine tempestates. Et per istam segregationem exrementia dicuntur concocta, quia apta ad purgationem, nullo mixtione vinculo cum aliis colligata, ut expulso, vel atrocephrio per purgantia prohibetur, ideoque statim purganda venient. Tanta est utilitas à mortofixa, sed medicorum effervescentia suppeditata, cuius indumentum habemus eis, qui convalecent à Febris vehementibus, & magnis vel medicoribus fine illo medicine auxilio, in quibus unio partium disgregatarum sanguinis, & exrementorum legregatio non potest haberi, nisi ab ista effervescentia ad mediocritatem redacta, cum ex dictis immoderata, & lenta ad hoc sit insufficiens.

VIII. Ab his differentiis effervescentiae, ab occurru Acidii, & Alcali sanguinis accente, regulam definit effervescentia sanguinis in ventriculus cordis à pulvi connata: nam sanguis immoderata effervescentia à ratione in corde accepta magis attenuatus cum egregatione majoris quantitatis Acidii, & Alcali violentius effervescit, & in arteriam expulso cum impetu, & indigena magni spatii ob raritatem, arteriam summe ele-

vat, & dilatat cum magno conatu, unde pulsus magne & vehemens, in lena effervescentia, cum sanguis sit incapax magnae rarefactionis, parum dilatatur in corde, & parva copia Alcali, & Acidii segregata parum erat in effervescentia augmenti suscipit, & in minori indigena spatio ad hoc ut in arteriam recipiat, & à patri effervescentia minus virtutis, & impetus acquires, arteriam parum, & sine impetu dilatat, unde pulsus parvus, & debilis, mediocris, inter utramque medium locum habet pulsus medium inter vehementem, & magnum patrum, & debiliter caudando ob effervescentiam medium inter immoderatam, & lentam, & excitationem Acidii, & Alcali medium pariter inter magnam, & parvam.

C A P. III.

De modo curandi Febres continuas cum immoderata Effervescentia.

I. SI Febris erit cum pulsu magno frequenti, & aës intenso, cum urina rubet, bilem Alcalicam turbas ardentes Febris proprias in sanguine promovere ostentant, tam ratione sua volatilitatis, & inequitatis, quam actimonie Alkalica, conditiones nomine putredinis ab antiquis expressæ, quibus sanguinem massam attenuat agitat, magisq; ratam reddit, ut citius, & vehemens ebulliat, adiutum referendo copiosa quantitatæ Alcali, & Acidii, & magis disponendo ad immoderatam effervescentiam accipiendam in corde, à qua cum segregentur partes calidae, in abundancia calor intensus, & inquietudine torti communicatur, & sanguis summam rarefactionem, & impetu suscipiendo, in exitu à corde arteriam summe dilatat, cum impetu, & pulsus magnum vehementem, & frequentem efficit. Nec obstat ratione inequitas bilem aciditatem acquirere, & consequenter apertitudinem ad coagulandum magis quam diffundendum, quia bilis inequitas non est modificata, & est sibi lixivio conjuncta, ideoque dissolutione magis accommodata, juxta dicta superius de Alcali, & Acidii proprietarybus cap. I. num. 18. sibi fucilis in copia abundans cum acidio sanguinis effervescentia in copia coagulatur, & præcipitur, postea cum sero per urinam expelliatur, croceum colorē illi communicando. Hac bilis quantitas aggregata sicut in corpore per alimenta generationis hujus opportuna, que fuscicalla, ut aromata, & vinum generolium, anni tempora astiva, congregatur etiam in sanguine ob vitium instrumentorum in hepatis residentium, per quod non fecerunt nec separantur, juxta officium à natura ejus consignatum, unde cogitur in sanguinea dorsiculum contrahere, cum maximo iusti detrimento. Aliquando segregata, & in vesicula congregata volatilitatem acquirit, & expellit per proprium ductum in intestina, per lacteas, & ductum thoracicum de novo sanguini confunditur, supradictas turbaries efficiens.

Il. Pro cuius curatione, cum effervescentia in hujusmodi Febre sit immoderata cruxis dissolutionem tentando, qui non videt effervescentiam moderandam esse? Hisne venæ fistula inter carera remedia evadit, quia aperta vena Alkalicu[m] spiritus, solitus à conforto reliquorum partium exit, quietem majorem toti cruxi relinquendo, deficiente dicto spiritu in violencia ob quantitatem diminuitur. Pari pacto vina plus justa ebullientia sedetur aperto dolili orificio, vel extracta vini portione, quod si à sanguine millo immoderata adhuc perlevetur effervescentia, à dicta pulsus magnitudine, & vehementia demonstrata, reiteranda est sine metu in vīnum constanciam, etiam plures, donec decrecentem ex minorato pulsū sanguinis motum comprehendamus. Excessu vero in hujusmodi evacuatione vitandus, tam ratione vitium in hac perilitantum, quam ratione concoctionis, qua sanguis præter naturam effervescentia indiget, ob conceptum partium digressionem, & solutionem, cum mixtione viri, qua in pristinum redigi non posse nisi coctione, in mutua, & ordinata partium unione consistente, & ad quem pervenire non licet, nisi particularum motu à spiritu proveniente, quapropter si hic deficiat, talis motus cefat, & partes que sub illo in perfecta mixtione continebant amissi moderato-

Sectio I. Caput. III.

deratore ad pristinam libertatem revertuntur, cum tota solutione mixti languisci, & solute non habentes quem sequantur ad unionem recuperandam, effervescentes facta in totum defevant. Et si non deficiat spiritus, debilis tamen à sanguine misso renante, tarda sequitur concoctio, cum tardus sit motus sanguinis cam promovens. His adjungit, quod à sanguinis effusione Febrilia pulsitaria incrementa, cum videamus in praxi post immoderatam hemorrhagiam, vel menstruum profundi Febris accendi, non altam ob rationem, nisi quia omnes partes sanguinis à spiritu in unione, & mixtione continentur, hinc ita profuso & profritto, partes sine imperante solvuntur & segregantur, in cuius executione motus excitatur naturali frequentior, & Febris accenditur.

Pari modo differuntur eti in minima sanguinis evacuacione facta per artem. Nisi magis placet altertere per missio[n]em sanguinis reliquum in venis remanentem magis attenuari, & perdurante actione cautele Febrilis, & sanguinem ad majorum effervescentiam evichi, ob dispositionem ad citationem motus à majori raritate conciliata. Quo in loco sicut confundenda circa hanc materiam, que habet Uvuliflor cap. 9. de Febris, caute ergo procedendum in copiola sanguinis missione, dum majora damnæ excitate possumus, & integra corruptionis mafsa sanguineæ, & retardata concoctionis, hoc vero non tantum nos terrius debet, quam peripetum corruptionis, quia si necessitas urget, copioso evacuandum est, cum sit melius morbi finem prolongari, quam mori. Regula ad evitanda ita pericula nobis erit pulsus, tantum enim sanguinis detrahere possumus sine periculo, quantum sufficit ad reducendum pulsum ad mediocritatem frequentia, magnitudinis, & vehementia, tunc enim signum est effervescentiam ab immoderata ad mediocrem transfigere, per quam concoctio potest perfici, id est que tunc à novâ sanguinis missione superperficiem, & cavendum semper, ne in sanguinis missione pulsum ad parvitetem deducimus, quia tunc memorata imminent pericula. Si vero vires sint debiles, & effervescentia magna, parum sanguinis est mittendum, quia in parva etiam missione alcalici spiritus copioso effundit, ut insignis effervescentia remitti valeat; & quandoque ex sanguine millo talis sanguineæ mafsa motu conciliatur, aptus ad unionem partium, & concoctionem præstandam, & à levè evacuatione fermenta illi Alkalica, sanguinem commoventia, extra evolare possunt, cum sint voluntaria, & pateat via in fece vena, cum Febris diminutio[n]em.

III. Tempus huic remedio opportunum, est principium morbi, & si reiterandum sit, non est multum differendum præcipue in eis qui debilis fortis sunt sanguinis constitutionem, cum violenta unius diei effervescentia hujusmodi sanguinem ad violentiam dissolutionem cogere valeat, in quo casu plus danni, quam utilitas allata est postea sanguinis missio: debilis habente sanguinis constitutionem, qui rara corporis texturam fortis sunt, & in operationibus citio debilitant, nec magnam ad eas promptitudinem habent, & cum timore actiones suas agreduntur, & protestuantur.

IV. Effervescentia immoderata in statu Febris exurgens evacuationem sanguinis prohibet, si signa concoctionis apparent in urinis, demonstrantia talem motum pendere à natu naturæ molientis evacuationem partium inutilium, & fermenti extranei, sine quo unionem partium obtinere non potest, unde tunc evacuatio sanguinis motus nature criticus impediretur, exrementia & fermenta de novo miserentur sanguini cum maximo agrotantis periculo, interrupto per talem evacuationem motu, ad humoris legregationem apto, si vero concoctionis signa non apparent, credendum potius excitari effervescentiam à fermenti augmentatione, vel à majori sanguinis raritate extrema dissolutionis nuntia provenire, quā à motu spiritui critico: idcirco in tali casu sanguinem mittendum judico, cum si eadem indicatio effervescentiam fedandi, & sanguinis dissolutionem impediendi. Ex quo colligitur, si in Febre benigna ad augmentum, vel statum properante, superveniat prædicta effervescentia, continentis, vel ardentis Febris amula, venæ fistulae etiūdūm esse, ac si tunc inciperet Febris, quia tunc fit transitus de Febris unius naturæ ad pliū alterius naturæ, que eodemmodo curanda est ac-

si tunc inciperet, sine alia Febre antecedente, & scitum tunc venæ fistulationem indicaret, etiam & nunc, cum sit in principio respectu iūi, quavis aditum augmentum respectu alterius. Menstruanda tamen est hac evacuatio cum præcedentis factis cum virtutib[us] robe; & agrotantis natura.

V. Aliquando in statu Febris effervescentia immoderata minitur, quod ex pulsu minus turgido, & minus vehementi cognoscitur, & si tunc nulla iucardat evacuatio, & post aliquos dies Febris angescatur, & ad pristinam revertatur vehementiam, vel alia superveniant timenda symptomata, dubitandum est materialē legem faciat sanguis à natura, quando pulsus à pristinā ruminis vehementia, & magnitudine, enique in expulsione detentam fuisse in aliqua parte, ibique fixatum inflammationis initia preparasse, quod ex Febris vehementi renovata, & ex supervenientibus aliis symptomatis colligere possumus, idcirco in tali casu sanguinis missio reiteranda est in incipientis inflammations remedium derivativum. Ex hoc deducitur ratio, quare multi in vigore morbi melius se habere incipiunt, & transactis duobus, vel tribus diebus in pejus decidunt, & ad interiuntem precipitant.

VI. Locus sectionis venæ sint vasa magna cum ab his spiritus in majori copia evacuentur. Non rejeicio sectionem salvetelæ, que sanguinem immediatè ad arterias suscipiendo, extractionem spiritus Alcalici in copia potest coadiuvare, quamvis communiter, sed tali paucis spiritus exhausti in sectione talis venæ credatur. Attendenda est etiam anni temporis conditio; in vere largiori sanguinis missione pulsum ad mediocritatem frequentia, magnitudinis, & vehementia, tunc enim signum est effervescentiam ab immoderata ad mediocrem transfigere, per quam concoctio potest perfici, id est que tunc à novâ sanguinis missione superperficiem, & cavendum semper, ne in sanguinis missione pulsum ad parvitetem deducimus, quia tunc memorata imminent pericula. Si vero vires sint debiles, & effervescentia magna, parum sanguinis est mittendum, quia in parva etiam missione alcalici spiritus copioso effundit, ut insignis effervescentia remitti valeat; & quandoque ex sanguine millo talis sanguineæ mafsa motu conciliatur, aptus ad unionem partium, & concoctionem præstandam, & à levè evacuatione fermenta illi Alkalica, sanguinem commoventia, extra evolare possunt, cum sint voluntaria, & pateat via in fece vena, cum Febris diminutio[n]em.

VII. Neque in hoc audiendum Helmontianum missione sanguinis in qualibet Febre dmannas, nisi à suorum arcuorum possessoriis, unica exhibitioue Febris cuiuscumque generis, & hec tam in uno mensis patio fedem effervescentiam extinguendo, & humores in perfecta mixtione congregando, exraneis fermentis dissipatis, vel præcipitatis. Qui vero ad hæc non pervenirent Helmontianis verbis, & iugis se non permettant seduci à missione sanguinis, que arcuorum defectu extranei fermenti particulas cum sanguine educit, spiritum impetu facientes evacuando, effervescentiam, vel extinguiri, vel moderari, humore super alios superbe educti, & pacem cum aliis perfici. Et spreta sectione venæ in arcuorum deficitia, à nimia sanguinis ebullitione plenitudinem venarum constitutive, vel illius circulatio impeditur, cum calor is innati, & cordis suffocatione, vel infiammationes parvum oriuntur, dum eructatus ab arteriis sanguis in partes à venis non exsurgit ob loci defectum, & extra eas collectus fixatus & purificans inflammatiōnem facit. Hinc injuncte nimis contra medicos suis arcans deficientes insurgit. Helmontianus, quia mittunt sanguinem, & ei magis convenire videtur, cum contra charitatis præceptum, modum ea compendiō reteruerit, foli forsan superbita elatione, ut inter alios gloria, & virtute supereminent, in iustitia inquinat redargut, cum omnibus etiam studiosis non datum sit ire Corinthum, & qui naturam imitanter multas Febris sponte sanguinis flux curantur.

VIII. Purgantia medicamenta in principio Febris ab immoderata effervescentia pendens, nullo modo sunt propria imò particulis quibus pollent fermentatis, ad majorum gradum illam evenerit. Lenientia ex sui naturæ non sunt omittenda, ad expiationem primarum viarum, non exrementia ibi collecta, vel prævia vieti ratione, vel ab indispositione aliquis partis in venas riaptant, maiores tumultus excitatione: dixi ex suis naturæ, ut excluderem medicamenta verè purgantia, in minori dosi propinata, in qua à multis pro lenientibus uferuntur, quia eorum virtus semper est valde fermentativa, & valde penetrativa in remiores, & longiori corporis partes se extendit, licet in minori

Nova Methodus Curandi Febres.

quantitate non sit adeo activa, atamen venas maiores, & arterias ingrediens, ob sanguinis dispositionem ad majorem effervescentiam, stimulos addunt, quibus ad dissolutionem præcipitatur. Lenientia debet ergo esse ex sua natura talis dicta de alimenti qualitate partici-
pantia, ut sunt mamma, cassia, & infuso colrafum, & cre-
mor tartari, ita enim irritando partes ductus cholidochi, vesicula felis eis correspondenter determinantur ad expulsum bilis contenta, qua expulsa non est ti-
mendus ejus raptus ad arterias, & venas per viam laetare-
rum supra demonstratam. Eadem medicamenta sunt in uium reducenda etiam in statu morbi, si apparente-
sunt ex parte febribus novam excitavit, vel in inflam-
mationem erupit putredine, & fervore conceptio, ab interdita circulatione, vel transitu ad vias purgationis, ad quas vocabatur a medicamento purgante. Quia omnia limitant, non interdicunt purgationem. In nimia enim sanguinis laxitate, & raritate, & debilitate, valida non sunt exhibenda medicamenta, vel in virtute, vel in
quantitate, quia a facultate fermentativa purgantis per-
turbatur valde sanguis ob suu laxitatem: in hoc motu
explicantur una cum acidis particulis Alcalica novum
subeunt es certamen excitando novam effervescentiam,
idcirco ubi hujus sanguinea indispositionis indicia ha-
bemus, a magnitudine morbi pregressa, a pulu languore,
& facultatum debilitate, parendum est medicamen-
to valido, & mediocri, atque lenitivo contenti esse
debemus, & pluribus virtutibus tentanda est reliqua Febrili-
bus evacuatio. Sicubi adfuit insignes obstrunctiones in
partibus, Febris antecedentis producta, caute agendum in
purgatione ob allatum superius rationem, & paulatinam
lenitudo medicamentum sed sepe reiterato purgandum, ob-
structionibusque providendum incidentibus, & de ob-
struentibus alio loco dicendis. Si vero nullum ex his in-
tervenierit, nulla est ratio purgationem intermitte-
di. Peracta purgatione optimi sunt usi medicamenta
sanguini quietem conciliantia, & motum a medicamento
impremitum fedantia, hujusmodi sunt aqua pauperis
eratici, nenupharis, plantaginis cum syro typico dictarum
herbarum, neptenes, & diacordio.

XI. Omnen purgationem moderate debemus jux-
ta exigentiam temporis, anni, aetatis, & virium ro-
boris.

XII. Vomitum quandoque in magna effervescentia
promovere licet, si natura in accessionis Febris initio
inclinationem ad illum demonstraretur, cum medici of-
ficiu sit naturam evacuationem per loca conferentia
molientes imitari, & hoc evacuatio expiationi pri-
mam viarum corresponebit, ad abolendum indicatio-
nem propositam iuperius de medicamento leniente. Inao
per aliquos videtur necessaria talis evacuatio per vomi-
tum, si natura ad eam propenderit, cum observatum
sit spreta hac natura inclinatione diabreas difficile sus-
perverifere.

XIII. Clysteres ad moderandam effervescentiam sunt
idonei, dum in eorum restitutione transpirat calor, &
spiritus servens exhalat, cum refrigerio mafsa sanguine,
prout animadvertis sydenham in iusto methodo curandi Febris, ubi animadvertis etiam in vigore morbi,
in quo adeo ultimus coctionis conatus, frequenter
non esse ultrapandas, ne continuo refrigeratione retardanter, ubi in aliis temporibus quotidie reitera-
ti possint.

XIV. Medicamenta alterantia alia respiciunt effer-
vescentiam innoderatam, alia caufant hujus, quam
bilem esse diximus, hec ex antiquiorum etiam placito
acidis medicamentis corridentia, ut succus citri, granato-
rum, ribes; acetum stillatum, spiritus salis, vitrioli, ni-
tri, oleum sulphuris, & præcipue si dulcificari fuerint,
cum bilis flava per acida in atram degeneret, que aciditatem habere in se experientia probat, *Sylvius Leboe* in
sua methodo medendi vomitu bilis atræ, acidum redol-
lentis, & terranti in quam incidunt fermentans, & ratio
periuadet, cum ratione falsi lixivi, bilis sit acris, & acida
acrimoniam habeat talem ut praexistente acrimoniam
augere posse. Sic condimenta acris pro cibis aceto
majorem vigorum concipiunt, quapropter acida nimis
ibile peccante, quamvis coagulativa, non sunt adeo op-
portuna, idcirco dulcificanda, quod si spiritu vini, in aqua
portione cum dictis spiritibus commixtio, & ter super
eos cohobato in retoita virtus bene clausa. Nec acida
damnanda, quia ignea, idque bilis igneitatem, & acrimoni-
am augere valentia potius quam frangere, cum ignis
in acido sit modificans, & coagulativa igneitatem bilis
non modificate, qua coagulata agendi, & calcificandi
potentiam amittit, & hoc modo acida dicuntur refrigerare,
non posse, sed privative, ignoratum corpulorum ef-
fici.

X. Et si aliquando experientia manifestavit a pur-
gantibus medicamentis Febris extinxeris revixisse, non
debet hoc legem universalē firmare, omnem purgatio-
nem in fine Febrium interdicentem, quia potuit ab alia

Sectio I. Caput III.

composita *Ditsordium Nepenthes*, & *Philonium* una
cum sulphura mineralium supradictis, que omnem pag-
in his Febribus adimplent; ex quibus parari possunt re-
media omnibus indicationibus fastigientia ut.
Rec. aq. acetaria, endvia, an. lib. s. i. p. vitr. dulc. gut.
x. luci acetosa on. s. m. pro syr. à dulibus enim abfluent
dum, quia fermentationem inducent, vel Rec. Aqua bo-
reginis viol. portulaca, an. on. iij. fucci endvia on. insipit
fa. dulc. gut. xiv. lpir. nitri gut. v. m. pro syr. vel Rec.
Aqua nenupharis, endvia, viol. an. on. iij. spfr. vitri. gutt.
v. m. præmittendo fequentem bolum Rec. diacordij
dr. j. fulph. virg. gr. vij. vel Rec. confex ex hyacint. si-
ne odor. d. j. fulph. antim. gr. vij. magist. coral. scim. po-
sunt etiam ante præmissi sequentes pulveres Rec. terre
sigillatae marcas, prep. coral. prep. an. fer. j. m. Rec. mar-
gar. præc. ocul. cancri an. dt. m. fulph. citr. gr. vij. m.
XVII. Eleuctaria etiam possunt confici, ante syrum, &
potiones exhibenda ut Rec. conf. ex hyacint. & odor.
Ditsordini an. dr. j. terra sigillata coral. prep. margar-
pary. an. ier. j. fulph. vitr. gr. xx. cum conferva viol. &
lyr. de lac. limonum s. Elect.

XVIII. Hoc, & pulveres supra scripti, ante cibum
per horam possunt, immo debent exhiberi, ad coecen-
dum bilis furem in intestino duodenio ad meliorum
cibi concoctionem, cum illa nimis cum succo, panacea-
tico effervescente, vel iustus efficaciam enervante, cibus
corrumpat, & in extremitorum substantia degener-
et. Potiones in majore astu fini serum caprinum,
emulsiones ferae melorum cum dictis spiritibus, pulve-
ribus, & electuariis, intermedii temporibus aqua Noce-
ra paulatim, sed sepe lumpera, que in magnis efferves-
centiis videtur optima ratione minera terra lemmia,
quam in te haber; lambivita etiam possunt ad usum re-
vocari, ut Rec. aqua viol. nenupharis an. on. iij. fulph.
antim. fer. s. tinct. coral. sac. l. spir. vitri. dulci s. fer.
s. Vini granat. on. j. luci ribes. on. s. m.

XIX. Cardiaca calida in his Febribus potius veneni,
quām antidoti naturam induant, calorem sanguini,
& partibus addendo, quo effervescentia incrementa con-
ciliantur, ad faciliorem solutionem sanguinem trahen-
do, materia autem morbifica concreta, & ad secretio-
num urgente, horum uis non est contendendum pro
spirituum auxilio, quo corroborata natura majori con-
tu materia evacuationem agreditur. Hac ratione vini
fali largè potest concedi, sifidori, vel urina major quanti-
tas correpondeat, aliquoquin suspicere habere debemus
sumam quantitatem aqua, ex co. quod a remanente in
venis aqua maxime diluitur mafsa sanguinea, ejusque
compages a maxima effervescentia laxata magis deprava-
tur, idque effervescentia non moderata dissolutioni
proxime subiicitur, & hoc obseruat licet in vienis, & car-
ceris liquoribus aqua multitudine diluitur, que a calore
aeris facile corrumpuntur, & impotentiam ad resisten-
tiam causit alterantibus a nimis humiditate acquirunt,
& quia non est permittendum, sanguinem a nimis effer-
vescentia torret, & sitis intenla, utropè symptoma, ven-
triculi tonum divolvens, curationem exigit, puto his la-
ciferis posse partia summa quantitate in plures vices
cum minor portio aqua una vice lumpera sanguinem dilu-
re non valeat, & secundo, nequid in tempore intermedio
majore pars precedens consumptum est a calore Febribi,
vel urina vias jam est ingressa, & ita siti, calori, effervescentia
occurredit fine periculo lesionis mafsa sanguinea.
In vigore vero minoranda refrigeratio ne conditione humo-
rum, mixtioni, & excrementorum segregatiōnē officiant,
& hoc in principio, augmento, & statu hujus temporis uni-
versalis, declinatione vero imminentie largiori potu indulge-
re licet est, quia sanguis dilutus exrementorum segre-
gatorum folitionem integrum faciliorem reddit, &
calor unum cum effervescentia diminutus dissolutionem sanguinis non minatur, & quod dictum est de tempore u-
niversalis Febrium, obleruandum in quolibet tempore
particulari.

XVI. Quod si à violentiori effervescentia separatio-
nem sanguinis in sua principia timemus, refrigerantibus
adstringentia, & motum sanguinis reprimitis miscen-
da, ut principiorum unionem conferemus, inter qua
numerantur *Bursa pastoris*, *Equisetum*, *plantago* sp.
aluminis, vitr. tinct. corall. & terrae supradicta, & inter
paratione.

XXII. Urina crocea, & turbida cum magna effer-
vescentia, & pulsus elevatione, & frequencia, offendit sanguineam mafsam dissolutionis fatum sibi subire ratione
autē acrimoniam bilis, & inordinate effervescentia, à qua
separate partis etiam crassae precipitantur cum fero, &
postea

Nova Methodo curandi Febres.

postea à valida effervescentia agitata turbationem illam in urina efficiunt, eo modo, quo terrena cum aqua agitata turbatur, & si in agitatione cum reliquo partibus illis particulae crassae uniantur perfectè, urina turbata reddetur, & conservatur, non substantibus particulis crassis à perfecta mixtione in unione conservatis, è contraria mixtio non fuerit perfecta, urina turbata emanat, sed postea clarescit, subfidentia materia crassa sedimenti, que poros aquae ferositatem impiendo, radiis lucis rejectis turbat, & pacam reddebat urinam, & à subfidentia clara remanet, quia ejus porofores libera radios lucis admittunt. Pater indications in hac Febre esse eadem cum præcedentibus dicit, solum quid in hoc casu dissolutio massæ sanguinis non imminet, sicut in præcedentibus, sed jam ad est, non in tota massa, sed in aliquibus partibus, cum inordinata effervescentia, cum pulsu elevato inita folium dissolutio indicat factum secundum vero pulsus parvus, ut pote sanguinis spiritus, & caloris interitus in sanguine una cum fluore rarefactionem impidente, à quibus arterie actione magna arceret, & parva fons permittit, unde pulsus parvus. Idecū hoc occurrēdū, & totis viribus nitendū ad conservatoryum integratū massæ sanguinæ, quod obtinebitur admixtis adstringentibus remedī, qualia sunt coralīa, margarita, & eorum tintura bolorū armena, terra sigillata, os de corde cervi ictus spodium, cum eis, que volatilitatem, & acrimoniam bilis temperant. Optimum etiam esse censēo precipitatum hic ad usum revocari, quibus precipitata bilis sanguis emendetur cum præservatione sue integratī. Inter præcipitantes, sunt medicamenta è tartaro, & antimoно confecta, unde tintura ex his extracta sine malum pro illa indicatione efficaces, & idcirco miscendas cum supradictis remedī, in reliquis servanda omnia dicta superius per se sufficiunt, cum obseruemus omnia crassa ab aqueis dilutis, & studiora evadere.

C A P. IV.

De modo curandi Febres cum lenta Effervescentia præternaturali.

I. **S**Urina aqua similis exierit, nullo, vel parvo tincta colore, salinarum partium impeditam evacuacionem ostendit, cum ab illis colorē, & consistentiam mediocre mutuetur, & pulsus cum ea parvus, depresso, & celer exierit, cum effervescentia debili præternaturali, acida coagulatione denlam reddi sanguinis massam præfigit, qua pulsus elevato impeditur, impedita à coagulatione AlKali, & Acidi sanguinis segregations in ea quantitate, in qua sufficiunt pro immoderata, vel mediocri effervescentia, & cum hoc ejusdem rarefactione, per coagulationem densest conciliata, separacionem talina substantia non permittentem, immo eam magis facient, acida enim salsus fluere non sinit, ut patet in fale, quod facili deliquium patitur, & si cum sulphure calcinatum, vel reverberatum fuerit, non amplus liquefit in humido aeris, ab Acidō sulphuris ita fixato, ut aeris ingressum non admittatur, & acida sanguinem coagulare evincitur ex hoc, quod acerum, vel aqua cum spiritu vitrioli, vel sulphuris infusa in venam secum animalium sanguinem in fale vafibus coagulatur, eti ad cor perverterit virtus liquoris infusi, coagulato in hujus ventriculi sanguine, deficit animal. Subjectum aciditatis sanguinem coagulanum potest esse, tam acidum naturale superabundans, quam putida acida, vel melancholia, seu luccus Pancreaticus, excedens in aciditate, ab errore externo, & præcipue à calore, cuius proprium est aciditatem falem conciliare, ut patet in vino à calore in accum mutato, ob exhalationem nisi Acidū in ejus tartaro latens. Cognoscitur autem peccatum primi, ex eo, quod effervescentia incipit priuī magna, postea evadit tarda, coagulato in effervescentia AlKali ad Acidū in magna copia per effervescentiam excitato, & inā cum illo tota massa sanguinea: ceteri secundū humores coagulationem efficientes cognoscuntur ex eo, quod in initio effervescentia est tarda, & hoc exprimum antiqui affectendo has Febres lentas, & tardi motus, ab humoribus massam sanguinem incrassans provenire, à quacumque causa efficiatur hujusmodi effervescentia tarda, sanguis solvens tam AlKalicis fixis, quibus talem inesse virtutem ex eorum nativa facultate dissolvendi colligitur, & experientia qua sanguis è vena emisus solutione tartari salsi fluidus conservatur, quamvis ex eis natura coagulationem in tali statu expedit sit solitus. Sunt autem sals AlKalicis sals tartari fixum, centauria, cardui benedicti, scordii, centrae, eupatoria, ex quibus aqua sullatitiae, vel decocto parati possum, item omnia salsal volatilia, & fixa, acidorum tamē, & aromaticorum usum magis laudo, quia acida crassissim incidunt, & AlKali in magna effervescentia excitatam corrigit, aromaticā vero præter virtutem attenuandi acidum peccans emendant, quod ad magnam effervescentiam concurrevit. Et si videatur difficile conciper acida, que sunt ignea, corrigit ab aromaticis calidis, re tamen attente considerata effectus difficultas, qua aromaticā præter oleositatem acidum demulcentem AlKali abundant expreso in punzione, & veluti quadam corrosione qua lenium gatius maficata afficiunt, in hoc genere reponuntur salsal ex herbis cephalicis para, nempe ex rosmarino, pulegio, majorana, & similibus, qua AlKalicis sals non est dulitandrum, & de aromate etiam participant, ex quibus remediis simil unitis, cum præcedentibus dicitis de immoderata effervescentia cum urina rubra, possunt parati sequentes formulae medicamentorum R.C. aqua acetosa, endiviae, eupatoria an. on. iij. sals majorana, & rupcr. i. sp. ritus vitrioli dulcificati guttas sex. m. vel Rec. aqua scor-

Sectio I. Caput IV.

moniacum, quod, ex sale communi, & urina conflatur, sal tartar, cum spiritu vini volatilizatum, cuius preparationem sic institui posse existimo. Fundatur sal tartari, postea coagulatum acri in loco humido exponatur, donec liquecat, facta evaporatione humidi de novo coaguletur, & fundatur in crucibulo, postquam fuerit coagulatum iterum acri committatur, & evaporatione de novo condensetur, & tantum reiteretur hoc opus, donec nullas fæces terreas post se relinquat, postea exsecato facile supra illud cohobetur spiritus vini, donec exeat uti superfluius fuit, & bascis nobilissimum sal tartari neutrū, omnes sanguinis coagulations solvens. Idem præstant salsal volatilia cornu cervi, fuligini, urina, succini, sanguinis humani, tam quoad attenuationem incallit sanguinis, quam quoad Acidū destructionem, cui summe opitulantur, & hec acidū destruētum est altera indicatio defuncta à sanguine coagulato, debilem, vel tardam nimis effervescentiam efficiēt, cui præter dicta, fatis faciunt oculi cancri, sperma ceri, mumiæ; os de corde cervi, mandibulae luci, margarita preparata; corallia, & testacea omnia præcedenti cap. descripta, & salsal AlKalicā à cephalicis extra secundū regulam Rolfincti expressam in sua chymia ad artis fornix reddita lib. vi. sec. prima Att. primo cap. v. & Citati David lib. cit. fol. 101. Horum remediorum uis erit cum aquis appropiatis, quales sunt aqua raphani fylevitis, fizeoneira, eupatoria, solitorum genite, nasturtii aquatica, lunbricorum, corticis fraxini, & aliorum simplicium vulgo incidentium appellatorum, inter composta sunt syrups de diabatis, & de quinque radicibus, de Stachado acetosi, diaphorod, trochisci de eupatoria, de absynthio, thabarbaro, elixit, proprietatis, aqua theriachalis Matiholi, ex quibus boli, potionis, lumbrivora conci possunt, magis, vel minus efficacia pro magnitudine morbi. Si effervescentia præternaturalis erit valde tarda, & debilis, salsal volatilia Alcalica sunt magis propria, que magis penetrant, & sanguinem cum impetu agitare sufficienti ad ejus dissolitionem, & maxime facta imbibitione acidū coagulantis, idcirco Rec. aqua cardui bend. Fenicul. Puleg. an. on. iij. sp. cornu cervi gutt. viii. fr. de quinque rad. on. i. f. m. vel Rec. Aque idcirco Absynthii alvare an. on. iij. sp. fulig. vii. Elixit. prop. gutt. v. sp. Acet. Diaphorod. an. on. i. m. vel Rec. Aque fizeoneira Eupatoria. Aiparag. an. on. iij. sp. cornu cervi sals armonia. ag. gutt. v. Aquæ theriac. Matr. dr. i. tintura Antim. ser. i. sp. de acid. citri on. i. m. si minor fuerit coagulatio prædicti aquis addit salsal fixa, relictis spirtibus volatilibus, nempe sal. centauria, vel cephalicorum ad sc. i. vel duos, & in utroque casu præmitte atque potione Antim. Diaphorod. ad gr. xvi. vel cornu cervi Philosoph. ad. dr. i. & salsal tart. vol. ser. i. Potiones ex decoctis herbarum possum in locum dictarum herbarum substitui, ut Rec. Dec. Gentiana. Centauria min. scordit angelica on. viii. sp. de duabus rad. on. i. addendo sp. volatiles, & Aromaticos juxta dosin prescriptam cum tintura tartari, vel antimonii. ad. dr. i. vel salsal fixa ad. dr. f. prout maior, vel minor est horum indigentia ostreacea, & margarita ante cibum semper exhibenda, ob rationem superiori cap. dictam. Redacta effervescentia ad medicocritatem, reverente pulsi cum urinis tinctis, superfundendum à salibus volatilibus ne eorum efficacia in immoderata incidas effervescentiam, sed cam in moderatione dicta manu tenere curandum est AlKalicis fixis, & si inclinatio nature interim appareat ad fudorem, vel urinam, tenetum hujusmodi evacuationes medicamentis prescribendis inferius, vel purganda materia modo mox dicendo.

II. Quod vena sectionem, & purgationem, in hac Febre locum habent, & quod primam, siadit plethora sanguis est nitendū, habita semper configuratione permittentium in superiori capite descriptorum, & quantitas sanguinis plethora debet corrispondere; si vero hujus non adiut signa, parum de sanguine detrahendum est, ne evacuato in copia spirtu, refrigerante nimis massa sanguinea, crassiores reddant humores, tum etiam ne emissa parte fluidiori, & tempori, qua ad egestum majorem habent facilitatem, & cuius beneficio

crassities paulisper diluebatur, ad majorem gradum hæc exercit. Et cō magis cauti esse debemus in hujus remedii administratione si crassiti vitium ab excrementis humoribus universalem cacochymiam fundantibus emanaverit, cum hujusmodi virtutis vena sectionem non exigat, qua plenitudo solum exinanit, nisi cacochyma plenitudo adsit, in quo casu fentio cum illis, qui vena sectionem in tali statu massæ sanguinea non reformandit, in praefata fuorum permittentium, cum nulum sit remedium cuiuslibet plenitudo magis opportunum quam vena sectione, nulla verò extante plenitudo suspicuum debet esse tale remedium, quia peccanti humorū impræpotit, & vanam puro esse illam rationem allatam in favorem exercitii hujus remedii, nempe per vena sectionem locum majorē acri parari, cuius officium est corpora fixa volatilizare, & suis nitrosis partibus majorē in sanguine accentuēre, tenuitatem, & subtilitatem conciliant, ex eo quod non continuo eadem quantitas acri, sed unica tantum vice intra venas recipiunt, in defectum sanguinis emissi, unde accensio major non potest esse permanens, & continua prout exigit ad volatilizanda corpora, & ad extandam attenuantem effervescentiam.

III. Aliquando à nimis sanguinis copia calorem suscitant, tarda hæc effervescentia provenit, & tunc hujus remedium in sola sanguinis missione consistit, que in magna quantitate est excedens, & etiam reiteranda si pilus non sublevetur à prima missione. Cognoscimus sanguinis redondantiam à temperamento si sit plethoraicum, a viciis ratione antecedenti ad constituentem plenitendum idonea.

IV. Lenientia medicamenta in hac effervescentia convenient, ad evacuationem humorū eisorum in primis viis slabantium, ne eum alimentis per lacteum rūcum ducitus in majorē venas rapianter, & in hoc exquendo præstant mel rotatum solutivitum, cremor tartari, pilule de agarico vel ejus infuso, & si lympha, vel humor pancreaticus fuerit in virio, prout a tempore crassis vel terfosis humoribus cummulandis idoneo colligere possumus. Hydragogus ut manna, mechoanac, & Jalappa pro lenientiis uituperant, & quia materia crassa sanguinem constringens non potest tota simul preparari, ad unicam evacuationem reservata, paulatim etiam apparentis signis concoctionis in urinis, & ab elevatione pulsi, el evacianda prædicti medicamentis, quibus addit potest mercurius vita dulcificatus, in eisorum humorū eradicatione primas vices tenens, vel pilulis à Silicio delcriptis lib. primo praxis cap. 14. num. 50. lib. 2. cap. 7. num. 9. que remeda cestafa Febre, vel in ultima decadentia pars, existente in majori dosi sume replicanda, ut materia tota peccans, & disgregata ē corpore extrudatur. Si feroci humores acidi hujus Febris causa extirperint Hydragogis supradictis expellendi, & unica horum evacuatio est tentanda cum sua subtilitate possumus Medicamentum purgans eludere.

V. Clysteris nullius videtur esse usus in hoc casu, imo præjudicari, cum calorem eventando refrigerant & ex refrigerio crassities augeant; tamen instante alvi duritie non sunt prætermittendi ad pituita abstinentem.

VI. Vicius ratio debet esse attenuans & patens; ubi sanguis humorū viscofite condenserat aqua potus conferit fluiditatem si admixtione impartiendo.

VII. Si cum urina turbida, & crocea pulsus parvus & celer cum frequenter conjugatur, ab acrimoniam biliosi talis, vel atrabilis folium sanguinem ostendit, qui amissi omni lentore, & fibrosis rarefactioni ineptus evadit, & spiritu impetu facient depauperant, unde dilatant, nec impulsum inferre ei datum est, consequenter, nec vi arteriarum in suo ingressu per cordis expulsiōnem elevarunt ad summum potens est, sed parum folium, & cum languore, ex quo pulsus parvus, & debilis, & quia adit effervescentia AlKali, & Acidi faciens pulsus frequentem ex affectione caloris cordis, defecit tamen crassities & spirtus, turgentiam non concepit, & quia in ista sanguinis solutione multe partes crassa sulphure, & salinæ ferocem commiscunt, idcirco uti crocea, & turbida evadit, & hoc est sanguinem patifere, per antiquos, interitus caloris in eo facto, unde labens indicationem acrimoniam attemprandi, sanguinem natura-

Nova Methodus Curandi Febres.

naturali coagulationi restituendi, & prædicta acrimonia subjectum quam primum expellendi per diaforetica, ad imitationem naturæ solita hujusmodi Febres cum prædictis symptomatis fudore extinguere, priuam indicationem adimplent omnia ab antiquæ epicerastica dicta, qualia sunt liquoritas, alcea, malva, buglossa, nympheas, papaver erraticum, semina frigida, & aqua ex iuvis parata, emulsiōnēs lumenū melonum. fucus hordei, species diamargaritona frigida, & diatragina frigida, inter chymicā, precipuum locum tenet mineralium sulphura fixa, & præcipue antimonii, & vitrioli superiori cap. decripta, idem prestant etiam flores antimonii alibi reverberari in fornace vitraria donec rubescant. Vel abstrite tinturam antimonii cum nitro fixo & soluto, prout docet, Pater Lana in suo Prodromo, spiritu vini deme tinturam, à nitro ablatuatur spiritus, tintura in fundo remanet in forma solidā, quam ad ignem fixabis magis. Valet etiam ciabaria antimonii descripta ab Helmtonis in Tract. in herbis, verb. & lapid. Oleo volatili video aliquis laudari ad auferendam acrimoniā, mihi tamen sunt suspecta in hoc casti dissolutio[n]is massa fanguinea, cum valido impetu sanguinem exigitando dictam solutionem in toto introducere, vel introducendo augere possunt, nisi ab istis fudor prælucit, & portius olea aromatica, ut ruit rosmarinī, salvia, mentha, elixir proprietas elicunt eo modo quo docet Helmtonius, primas partes habet in demulcentis horribus; præteras, sulfura dicta mineralium margalite, coralla, oculi cancri, correctiones huius acrimoniā conductae, cerasa verda fuit sulphura, qua acrimonia corrodens est autora, & austerioritate intrinseca illis quavis blanda possum morbo augere, ex quibus parati posse sequentes formulae Rec. aque papaveris erratici, nimpheas, portulaca an. onc. ii. syrpi de altea on. i. m. Rec. decoceti malvæ, boraginis, papaveris erratici, portulaca, liquiritia, on. viij. lypuri violati on. i. f. m. exhibendo prius dr. i. diamalgaritonis frigidū cum dr. f. diatragani frigidū, vel Rec. aqua papaveris erratici, portulaca, boraginis an. on. ij. tinturā antimonii fer. f. elixir proprietas dr. ij. syrpi de altea on. i. m. vel Rec. aqua nimpheas, violatū, tuffilaginis an. on. ii. f. olei rosmarinī gurt. vi. aqua cinnamomi dr. ij. m. & si adfint sulphura dicta mineralia, eis miniceant semper ad fer. i. & in horum defecta tinturā antimonii, que est facilisparationis ad fer. i. vel ij. fermenti m. Emulsiōnēs feminū melonum, vel succum hordei prædictis aquis solubrum in intermedio tempore inter prandium, & canam exhibentur cum aquis supradictis parata, & cum aliquibus ex dictis remediis mixta. Diaphoretica subiectū auferteris auferre corosiva per fudorem expellentia, sunt diaforeticū mineralia, cornu cervi philosophicē præparatum, antimonium diaforeticū, bezor, feminā aquilegia, aqua cardui benedicti, galanga, fozzona, theriacalis, pulegii, veronica, una cum spiritibus volatilibus oleo ex fuligine cornu cervi, sanguinis humani, & cinnabaris antimonii, refidus à destillatione mercurii vita, que in sublimatoru sublimanda est, adjungendo partem sublimatam residuo in fundo remanenti, donec totum sicut sublimatum, remanentibus solūm paucis facibus territis nigricantibus in fundo vasis, cuius exhibetur dr. i. ex quibus parati possunt plures formulæ medicamentorum, ut Rec. aqua scorzonerae, cardui benedicti an. dr. ij. theriacali dr. i. spiritus corni cervi gurt. vij. m. exhibendo prius dr. unam cornu cervi philosophicē preparati, vel cinnabaris antimonii supradicti, vel lapidem Bezoar ad scrupulatum unum. Hæc remedia in principio morti sunt exhibenda, tam ob immensum periculum integra dissolutio[n]is sanguinis si corrodens internum in eo relinquatur, quam ob voluntatem ipsius dissolventis per quam ad expulsionem est dispositum. Si tamen non succedit effectus fudoris in prima, & secunda vice, vel salutem non appareat dispositio ad fudorem, non est in his insuffitendum, ob rationem superioris dictam de spiritibus volatilibus, quos ad excitantendum fudorem propoſi, quia ad talim evacuationem maximè conseruent, & hac obtenta sperandum est de salute, unde licet exigent mafiam sanguinis, ex pullo hoste ad ejus integrum restitutionem concurrunt; fudore vero non apparente, currit supradicta ratio; si

fudor non accedit, excoigandū per diuretica, corrosiva fala expellere, ut fuit tintura tartari, crystallum tartari, spiritu nitri, tintura succini, cal Ononis, Aquæ Alparag. Capit. Ven. Petrolif. Ononis, sicut rad. apij, Dauci, xanthragie, Rutici, Ononis, Raphani, fennicū; fangus restituendi naturali coagulationi acidū superius memorati, & fucus acetosa, portulaca, & sempervivi, vel aquis ab eidem distillatis, & cum sulphuribus mineraliū, quibus inherens acidum coagulare valer ex quibus portiones, & lambitiva fæpē & parum summenda in die faciliter possunt sanguinem ad primitam coagulationem reducere. Antiqui incrassantibus, & adstringentibus, que cum dictis remediis concurrunt, utratur.

VIII. Modus distinguendi has Febres cum pulsu parvo, factus a sanguinis coagulatione, & ab ejus diffusione, consilit in hoc, quod ubi corrodens, & dissolvens sanguinem est in causa dicti pulsus, hic nullum vel parvum haberet residentiam, ubi vero acidum coagulando pulsus parvus reddit resistentiam, & firmatatem ostendat, dentatam, & crastissem sanguini relinquendo, à qua robur accipit. Loquitur autem ibi de coagulatione, que parvum fixationem, & adhæsionem importat, vel de eo statu in que partes coagulatae hujusmodi conditiones habent; nam permanente coagulatione succedit totalis dissolutio[n] partium, ab AlKali cum Acidō coagulato, in sulfum degenerante, corrosiva, & dissolventis natura, per quod solitaria partium sequitur, sed tarda, cum AlKali, & Acidū unitum, & fixum sint minoris activitatis in operando, quām volatile, in primo casu coagulationis habetur pulsus consistens, & resistens, quamvis parvus in secundo casu pulsus adept parvus sine resistentia, quia est eadem sanguinis dissolutio[n] cum illa à sole volatili corrosivo facta, hac solūm intercedente differentia, quid illa à corrutione patrata breviore habet tempora, ad salutem vel mortem ob activitatem faliis volatilis, folatio verò sequens coagulationem longiora. Ex quo deducimus rationem cur Febris alia ad multos dies protractantur, aliae pauci circumseruantur; nam ille à sole fixo corrodente, hæc à sole volatili. Habetus etiam rationem cur Febris maligna aliquando apparet cum pulsu non multum frequenti, parvo tamen, & cum urina sanis fuscis, quia sanguis coagulatus parum effervescit, patum rarefit, unde arteria parum dilatatur, id est etiam parvus nec multum frequens, & quia lenis, & fine turbatione à coagulato Acidō, & AlKali sanguis dissolitus, urina non mutatur ab indole fætorum, non mutato tono partium in haec coagulatione, quo alimentum & preparant, & fibi apponunt, eo fere modo quo in sanitate, unde residuum alimenti alteratum ab adventente fero dilutum ad renes transfert, & cum urina in sedimenti formam excrentur.

IX. Pulsus aliquando parvus, & frequens cum externum partium frigore, & internarum incendio conjungit, & tunc signum est inflammationis aleuius partis circa aliquod vas magnum, cum sanguinis librum prohibentis ad partes exteriores, unde frigent, & in interioribus flagrans sanguis eas adiut, & quantitate ad eorū revertens liberat, & magnam oppressionem prohibet effervescentiam. Huius inflammationis principia fit sanguis crassis, vel multus, impedimenta illius motui obiecens obstrunctione, crastissem verò, & dentatam ab acidō coagulante fitcepit, unde appetit indicatio sanguinem minorandi si ab ejus multitudine impedimentum eveniet, & tenetandi si ab obstrunctione liberus ejus motus impediatur, correto acidō humorē incrassante, ut eo attenuato libera sanguini circulant pateat via, que ab humorē obstruente impediebat congeda sanguinem flagrare in obstruēta parte cum rumore iustis a novo sanguine semper adveniente, & inflammatione; acidum dissipans omnia fala volatilia alcalica, & spiritus, ut tal cornu cervi, fuliginis, carabis, armoniaci, & spiritus corundem, terracia multories memorat, & etiam diaforetica sulphura mineralia principaliiter ad hoc conducunt quavis fala acida, nam cum hoc sit valde efficax, prevalendo virtuti acidū humorē coagulantis in parte inflammatā, hoc destruit remanente acidō sulphuris cum AlKali soluto humoris fucus coagulati, cum quo renovata effervescentia fluit libera-

berat relinquens partem. Obeta acidi correptione inflammationi opportuna remedia sunt applicanda, refrigerando, suppurrando, & materiam suppurratam edendo.

C A P . V.

De effervescentia mediocri, sed preter naturali, curanda.

I. Effervescentia mediocritatem servans in moderatione cum urina simili fanis, cum pulsu mediocri inter magnum, & vehementem, & parvum, & debilis, ut oblatu[m] contingit multo in Febre lympho[n]ica non purita, & quandoque etiam in dicta infusione, caſdem habet causas dictas de effervescenti immoderata, differentes sola remissione activitatis, qua non solvunt tantam copiam AlKali, & acidū a sanguine, quantum in effervescentia immoderata, vel ex sanguinis dispositione, qua resistit magis causa febri, non permittit, solutionem dictorum principiorum excedenti.

II. Hæc effervescentia cum mixtionem partium sanguinis, & legeratione coagulata, in effervescentia materiali & præcipitate conducit, debet in sua mediocritate conservari donec sit facta mixtio, vel segregatio, idcirco largam sanguinis missione non permitit sufficiens effervescentiam à mediocritate ad tarditatem transferre, id est tantum sanguinis mitendum, quantum sufficit ad demandam plenitudinem praexistentem vel factam ab ista effervescentia, etiam per moderationem sanguinis rarefactionem, qua ad tantum extenuit spatium, ut vala difenda implendo.

III. Purgantia sunt eadem dicta immoderata effervescentia, pro purgantibus lenientia etiam comprehendendo, in quorum uero, & administratione ibi dicta sunt servanda.

IV. Quoad alterantia, debemus refrigerantibus in moderata quantitate fervore temperare ne excretat, non ita dimittente ut tarditas in effervescentia introducat acida coagulativa refrigerantibus uniantur, sed magis blanda, nec in magna dosi, nec frequenter, sed moderata, ut major solutio sanguinis impediatur, sine pericolo coagulationis præternaturalis, & si obseruetur effervescentiam ad immoderatam rendere, acidū superiori capite decriptis occurrendum, si verò ad tardam, solventibus pariter impediens talis transitus.

V. Si moderata effervescentia cum urina valde rubet conjuncta sit, fibris abundantiam in massa sanguinis significat, que timorem inducere valer posse hanc effervescentiam ad immoderatam transferri, soluto magis sanguine ab alcalica bile, in quo-caſaacidā in majori dosi, & magis frequenter exhibenda ad modificationem bilis, & intenta iunt cum eis, quia acrimoniam solventem demulcerat diximus, additis etiam præcipitanibus, ex antimonio, & vitriolo, & tartaro paratis, ut facilis, & citius disgregat bilis separetur.

VI. Si urina alba, & tenues huic effervescentię conjungantur, crastissem in sanguine indicant non permittentem bilis separationem, & excrementorum faecalium, & sulphureorum in effervescentia coagulatorum, unde refrigerantibus incidentia superioris enumerata sunt mitienda, & apparentibus urinis coloratis eo modo procedendum sicuti inox dicebam superioribus duobus paragrafis.

VII. Vietus ratio sit tenuis, & refrigerans, co modo quo dictum fuit de effervescentia immoderata.

VIII. Ad moderatam effervescentiam reducitur illa à Febre heptica pender, nec adeo in longum protracteret nisi medicamenta servaret. Hujus causa est vitium sanguinis insigne, cum nutritioni ineptus evadat, unde omnium partium exsiccatio, & totius marasmus, & si sanguis quantitate non deficit, cum dispositione ad Febrilem effervescentiam.

IX. Quodnam si hoc vitium facilest determinare primo à medicamentis juvanticis, ut latice, quod unicum in hujusmodi Febre censetur remedium, & cum sanguinem demulcat, & ad dulcedinem manifestam

Sectio II. Caput V.

conducat, & fluxibilem sua serositatem reddat, aciditatem, & crastissem peccare in hac Febre inditio est: secundo à Febrile effervescentia augmento post aliquam alimentum, sanguinis aciditatem connatur, cum alimentum magis Alkalicis, abundet partibus, que intervire debent pro nutrimento singularem partium corporis, sequendo motum acidi, vel fermenti, vel temperamentū illarum, quod est proprium AlKali, quapropter si effervescentia in Febe heptica augetur alimento in ventriculo preparato, intra venas translato, & est alkalicum, necesse est quod in sanguine acidum, quoddam inventari, cum quo congregans effervescentiam majorem renoveret. Febris longitudi crastissem aperit, nisi enī haec maniret a continuata effervescentia citius dissolvetur.

X. Aciditas sanguinis in hac Fabre non est tanta, ut congelationem alio loco descriptam efficeret valer, sed iolum ut crastissem aliquam sanguini conculcit, non impedientem excitationem AlKali, & Acidū de ejus mafia, à quibus continuatur effervescentia.

XI. Unde certam habemus indicationem sanguinem depurandi aciditatem correctam, & visciditatem attenuatam, quod præter hæc efficiunt sulphura mineralia fixa antimonii, ex descriptione Techenni, que igne debent fixari, & ex descriptione Uzilis in Pharmaceutica rationali lecit. 2. cap. 1. de vomitione, ubi tinturam antimonii ejus sulphure ope spiritus vini clicit, a qua abstructus idem spiritus ad secundatum, remanet sulphur verum, & confortativum antimonii, sulphur vitrioli extractionis modus superiori cap. 3. de scriptus fuit. Hæc remedia cum lacte possunt propinari, vel cum emulsione sémīnum melonum, vel succo hordei, nec opinandum est ratione aciditatis in sulphure latentia illam sanguinis extraneam augeri ob rationem dictam cap. superiori.

XII. Omnes etiam aque à prædictis descriptis ad decumulatum sanguinem in hac Febre bona sunt, & attenuantia possunt eis miseric, ut tartarum volatile, oleum cornu cervi, & carabes, in tali tamē dosi nec in tanta frequentia, ut dissolumentum sanguinis agitationis violentia efficeret valer.

XIII. Febris comitare continuae sunt, que alios morbos conitentes habent, velab istis accessa suunt, & dicuntur symptomatica, vel quia illa originem morbo dederint, & primariae appellantur. Prima non curatur, nisi empiceat metus à quo dependent habita temporis in his confidatione, sanguinem in debito effervescentia gradu continendo illius violentiam moderando. Secunda cum indicationem exhibent que communis est Febris, & ejus proprietatis, ita ut comites morbi pro symptomatis habeantur ex operatione tamen natura ab his facta curationem ad se trahant, id est & de istis in fine hujus tractatus aliqua dicemus.

SECTIO SECUNDA.

De Febribus intermittens.

I. Absoluto tractatu curationis Febrium Continuantes, rau, seu continentia, ut perfecta omnes Febres curandi methodus habeatur requirit illas Febres intermitentes curandi. Per Intermitentes intelligo non iolum Febres illas, que per circuitus invadentur à Febrili astu agrum relinquente, sed etiam illas que nulla intermissione gaudent, sed determinatis accessibus circunseruantur. Et quia effervescentia sanguini contingens in his dependet a materia in aliqua parte præter naturaliter alterata, & sanguini communicata suis pravis qualitatibus cum Febrili astu faciente. Materia alterationem suscipit dum in parte media obstrukione detinetur, ibique nova fermentatione ejus naturalis indoles pervertitur, & extrainc fermenti naturam suscipit. Sanguini communicatur dum suo impetu obstrukione impedimenta reterret, & suscepta iterum circulatione sanguinis cursum reaſumit.

Vitium hujus materiae non possimus colligere nisi ab eis, que contingunt in ipsius accessionis extensione,

Nova Methodo Curandi Febres.

Consequenter curatio ab hujus materia ponderatione una cum ejus effectibus dependere debet, unde ad hujus ponderationem accedo.

C A P. I.

De Febris accessione cum frigore, rigore, cui succedit calor intensus.

Acepsio à frigore, & horrore incipiens, consequentia contractio nes pulsus parvitati, & frequentia conjunctam, per quod demonstratur materiam febrilem in accessione primò erumpentem aciditatem peccare, qua membrana vallicando frigoris sensum inducit, magis sensibilis factus à coagulatione, & fixatione spiritus calidi in sanguine prius soluti cuius quicunque universa partes frigent, & quandoque portiones dictarum materialium acida, ultra modum pungentes partes sentientes ad confluxionem, & vibrationem impellant, ex quo rigor. Pulsus contrahitur impedita à coagulante acido languinis rarefactione, qualis ad arterie dilatationem existit, & quia conglutatio ad spiritus animales se extendit, ita ut parum deillis, & in motu valde tardo ad nervos cordis impellantur, ex quo motus ejus & minutus, & delilis, sicut frequens ob necessitatem liberandi cor ab oppresione facta per sanguinem coagulatum. Nec mirum est acidum frigoris esse causam si ignem in se continet, dum pro partium suorum motu acida, & caloris, & frigoris effectus edunt. Multa enim partes minutissime aliquibus acidis ad invicem soluta, motique rapidissimo, & perturbato organum proportionatum sensus petentes caloris sensationem efficiunt, ubi partes ejusdem acidi crassae praedicto motu carent, contraria frigoris sensationem efficiunt, sensus enim omnes ad actum secundum sensationis deveniant, non solum ratione materiae ad eorum organa deducunt, sed magis ratione motus ejusdem materie, à quo determinant ad talen, vel talentum sensationem, pro diversitate ejusdem motus, ex quo optimè colligitur candens materia, sed diverso modo agitatum, diversas sensationes in organo posse efficiere, diversa passione introducta, si potius spiritus vini depuratus ventriculi tunicas, vallicando confluxione ejus membranis excitat, qua totum corpus in contumem trahunt, cum aliquibus sensationibus frigoris, quamvis spiritus dictus sit torquisneus, quod præstant etiam multa actia, & acida in ventriculis deliciari indis.

II. Hujus additatis subjectum sunt melancholia, & pituita acida, lympha, & succus pancreaticus, qui naturale aciditatem conservantes, si augmentum secundum hanc senferint, ob moram in aliqua parte obstruenda contrafactam, praedictos effectus Febriles dare valent. Sanguis etiam coactus stagnare hoc aciditatis virtus conquinatur, ut dici possit in melancholiā, vel pituitam acidam degenerasse. Potest etiam dici hoc acidum sensum frigoris inducens esse acidum salinum iuxta dicta c. 2.

III. Hoc acidum sanguini, & spiritui communicatur in principio accessionis, quia primò erumpit superato impedimento obstrunctionis, ab humore cuius pars est tali acidum, & praedicti effectus libertatis acquisitione, & virtutis alteratione sunt nuntii. Ex autem primò acidum, quia magis volatile, & experientia conitatur in omni defumatione chymica acidos spiritus, quia magis volatiles, alcedere ut plurimum in principio, sola lassatione partium mixti facta à subiecto calore. Ita cum humor in obstruenda parte retinetur à fermentacione ibi resticta præter natum agitatus, partium solutionem sit pulsus in egressu à parte obstruenda, acida particulae in vapore elevaruntur, sanguinique, & spiritus penetrantia ingrediendo utriusque texturam coagulatione vivant, succende potesta parte falsa Alkalica ejusdem humoris depravati, acidum primum supradictis substantiis communicatum diffunditur, & una cum eo sanguinis à virtute Alkalica corrosivo digregatur, ut latens Alkali, & acidum ad sui explicacionem in majori copia inviterit, unde facta majori effervescencia in massa cruris, calidae partes in majori copia excitantur, remittente frigore,

semper

Sectio II. Caput I.

semper minor erit effervescencia; eadem aromaticia si non possunt haberi prædicto modo preparata, decoctione eorum virtus elicienda. Secundum locum tenent Alkalica ex Febrifugis simplicibus extracta, ut sunt sal gentianæ, centauræ minoris, cardui benedicti, scordii, absinthii, camomille, serpentariae, corticis fraxini, contrayeræ, ex quibus aquæ distillatae possunt etiam parari, & si hic fala Febrifuga Alkalica alia præferatur, cum aliis dixerunt fala Alkalica convenire in una virtute solvente, ratio preeminentia, Alkalicis hoc in loco concessa, non pendet à virtute solum solvente, quæ quidem universalis est in omnibus Alkalicis, sed in ratione virtutis Febrifuge, potius Alkali hujus simplicis ingerent, quā in alio, cum hanc virtutem determinatam Alkali definitur à virtute ipsius simplici individuali, consiliente in determinata texture partium illius constitutioni concurrentium, harum particularum copia dum illud mixtum incineratur, cum ejus fale fixatur retenta texture in mixto integro possella, qua propter alii extractum ea virtute individuali propriâ illius mixti integrè pollet.

VI. Ex his omnibus parati possunt formule multorum medicamentorum, ut Rec. aquæ absinthii, cardui benedicti an. iiij. fala centauræ min. sc. ij. olei caryophylorum gur. v. vel Rec. aquæ scordii, camomille an. on. iiij. aquæ cinnamonom. on. /s. fala cardui benedicti, gentiane, an. fer. i. vel Rec. aquæ cardui benedicti, fiori di an. on. ij. /s. aq. theriacis on. i. fala gentiane sc. ij. olei nucis moscatæ gr. vij. m.

VII. Que medicamenta sunt propinanda ante accessionem per duas, vel tres horas, vel addito cysrypso aliquo aromatico, ut de corticibus citri, vel defascade, vel de quinque radicibus, ad unciam unam, pro lambivis usurpari possunt, parum & sepe lambendo, per coquendam dictum tempus accessionis, & in ipso statu frigoris possunt etiam hoc modo usurpari ad ejus moderationem.

VIII. Transtacto frigore, & calore expanso, alia via incendum, & quia intensus calor immoderatus supponit effervescientiam magnam copiam acidi, & Alkalia explicationem accelerant, idcirco in hoc statu effervescientia incumbendum, evulsum immoderationi occurrendum, per medicamenta superiora tradita in capite tertio de immoderata effervescencia, omni enim studio ad medicoritatem redigenda est, ut solutionem sanguinis ab immoderato excessu illius præcavemus, & ut faciliter partes per effervescientiam motum distractæ ad unionem integræ redeant, cum segregatio excrementum aliunde suscepit, & à massa sanguinis in ebullitione suppeditat, qua excrementatione plurimum solent in fine ejusdem accessionis per fudorem, vel per urinam expelli.

IX. Et quia pars aliquis virtus hujusmodi præternaturalis aciditas, & Alkali acrimonias contingit, ad horum emendationem conatus dirigendi, & quia hæc omnia in obstruenda parte consistunt, ut cum Sylvio alibi ostensum fuit, hæc tollenda medicamentis obstrunctionis propriis, incidentibus, attenuantibus, & de obstruentibus, in cuius genere sunt omnia fala Alkalica, tam fixa, ut tartari, absinthii, agrimonii, ceterach, tamariç, quām volatilia, succini, unia, cornu cervi, fuliginis, armoniaci, ad quæ reducentur etiam fala media natura, valde efficacia ad deobstruendum, ut fala sal prunella, tartarum vitriolatum, sal tartari volatile, cuius compofitio in superioribus tradita fuit, fala etiam Alkalia mox enumerata possunt reduci ad hanc naturam neutram cum maxima agrotantis utilitate, si igne in crucibulo solvantur, & coagulata in humidu fluent, & liquor per charant percoleter, ab igne enim absimilis acidum, & in percolatione tercæ partie separantur, in quibus duobus fixatis cauda fundatur, postea spiritu vini impregnatum multiplici cohobatione in fala media natura abutit: idem præfert herbe fale volatile praedita, quales sunt cephalica, majorana, menta, salvia, rosmarinum, ruta hortensis, & aromaticæ, ut nasturium aquaticum, & hortense, raphanum tylœfyle, taraxacum, ex quibus parati possunt decocta cum additione dictorum salium Alkalicorum ad Drac unam, neutrum ad Scrupul. unum, volatilem ad gran. vii.

vel viij. & spirituum eorumdem ad guttas in dicta quantitate, vice decocti possunt etiam sumi aque distillata aperientes, agrimonii, capillorum veneris, pulegii, ferniculi, & herbarum communiter dictarum aperientium, cum additione salium in dicta dosi, addendo pariter & decoctis, & aquis aperientes syropos de diabibus, de quinque radicibus, de capillo veneris, bizantino, oximele compofito, & similibus. Diaphoretica omnia aperientibus signis coctionis cum fructu possunt exhiberi, cum sua solvente virtute obstrunctiones aperiant, sicut & diuretica quoquaque tempore morti addita deobstruentibus.

X. Advertendum tamen est, quod si constitutio sanctorum Febricitantibus sit facile solubilis, quod cognoscitur ex rara textura ejusdem alibi per signa demonstrata, cause procedendum in uero horum Alkalicorum, & in minori dosi sunt exhibenda, vel potius ab acidis obstruienti sunt mutanda. Neē mirum acida coagulare, & dissolvere, si enim Alkali occurrit acidum, hoc illud coagulat, si vero ei exponent aliquod corpus densum, quia in eo Alkali, & acidum coagulata fuerint, tunc illud dissolvit, & quia materia obstruens, & circulanti sanguini, vel alio humoris impedimentum ponens, eft corpus concretum ex coagulatione Acidi, & Alkali, acidum simplex ad hujus fedem translatum illud dissolvit.

XI. Tempus exhibendi haec medicamenta, causam obstruentem resipientia, sunt tempus intermissionis vel declinationis.

XII. In his Febribus china china valde saltutaris ab experientia probatur, cujus virtus fundamentum est fala Alkalii efficacia ab amaritie manufactum, hoc Alkalii acido humorali correspondens, ob pororum stratum facile ab hoc imbibitur, quapropter effervescientia cum alio humore contrario impeditur, & prohibito ejusdem transitu ad venas paroxysmus Febrilis supprimitur. Eadem virtute Alkalica, que est maximè difolvens, obstruens materia attenuatur, & causa paroxysmi radicibus extirpatur. Et quia radix infelixibilis que particulis confit, quibus gultata linguum velut ligare videtur his sanguini consistentiam conciliat perfectiorem contributis unionis, unde difficultus effervescit, & sic mortificato Acido, à materia Febrilis elevato, tollitur frigus accessionis, & munito sanguine contra erumpens Alkali, ne ab effervescientia intraducatur, omnipotè est suppresus paroxysmus, qui si revertatur, nova exhibitione china supprimitur. Sunt etiam confundenti agrotantes post suppressum paroxysmum Febrilem, purgante medicamento excrementorum sarcinam deponeunt, ne istis rebus cum majori impetu se explicit, periculosem morbum efficiendo.

XIII. Ad hujus pulveris exemplar possum parari ex tracta ex herbis amaris, ut potè abscynti, centauræ, gentiana, scordio, cortice fraxini, & ex eisdem elicitâ fala simili unite, quod mixtum corticis virtutem adequare aliqua in parte poterit, convenienter etiam explastrum in regione pulsus circa carpum, ex salvia, ruta, urtica inter duos siliques vivos aqua portione confitis, addito late marino subtiliter pulverizato, & factis globulis qui involvantur relis araneorum, & applicentur loco prædicto per duas horas ante accessionem. Bursa pastoris eodem modo confusa cum fale, & telis araneorum, eodem loco applicata, contra has Febres, & praecipue quartanas valet. Modus operandi horum remediorum est alterando sanguinem per arteriam cui applicantur circulante, & inducta adstrictione illum corroborare contra effervescientia Febrilis impetus, vel sanguini obstruentem communicant virtutem, qua ad partem obstruendam delatus obstruentem humorum incidendo, attenuando impedimentum obstrunctionis tollunt.

XIV. Quocunque modo solvatur paroxysmus, semper purgantia sunt exhibenda, tam ad obstruentis humoris expulsionem, quam ad excrementorum reliquias per effervescientiam segregatorum evacundas.

XV. Lenitentia in principio sive administranda, sicut editio fuit de curatione continentium.

XVI. Nec sanguinis missio est prætermittenda, licet non peccet sanguis, sed ad plenitudinem mangrandam, ne immoderata effervescens relata plenitudine, tum

Nova Methodus Curandi Febris.

ne, tum etiam quia motu sanguinis in sectione venæ magis accelerato potest superari reicitur obstruens humoris.

Victus ratio sit tenuis, & refrigerans,

C A P. II.

In quo proponitur curatio Febris cum frigore, & rigore invadentium, cui moderatus calor succedit.

I. Hæc Febris distis in initio sifata symptomatis, conjunctum habet pulsum concentratum parvum, & frequem, quorum symptomatum cause sunt eodem superiori capite descripta etiam ratione frigoris, & rigoris, cestato hoc pulvis non multum elevatur, nec multum frequens exsift, & calor est parvus, quia Alkalia ab humore alterato exhalans solventi acrimoniam destruitur, ita ut sanguis eam non patiarit solutionem, que copiose evaporatione Acidis, & Alkalii sanguini viam parat, sed haec moderatione regulata parvum excitat effervescientiam, non suscipli multum incrementum à rarefactione in corde, & cum hæc exsift caret, tam deficiente copiole spiritu calido in sanguine non multum rarefacto, à quo tanquam publio ejus infusa flamma exsift, quam ob acrimoniam Alkalii mitigat, spiritus animales non irritantem ad motum cordis perturbant, & inordinatum, que flamma ventriculos vivificans maximè dilatatur, qua propter in motu moderato, & regulari excessum non experitur.

Unde quoad curationem proponitur indicatio Acidum infringendi remedium superiori capite ad hujus indicationis latificationem descripta.

II. Calor quia mitis cum moderata effervescencia, eodem modo tractandus descripsi in capite de curatio-ne Febris continentis à moderata effervescencia.

III. Et quia eadem habet causam, nempe obstrucionem alius determinata pars, indicantem sui ablationem, idcirco remedii deobstruentibus à superiori capite percedens utendum, purgantia in hac conuenient scit in precedentibus, nec non & lenientia.

IV. Sanguinis missio etiam hic locum habet, observationes precedentis capite dictas, minori tamen quantitate est administranda, sante moderatione effervescentia praecipita, viciss ratione simili.

C A P. III.

In quo proponitur curatio Febris invadentis cum levi extremonum refrigeratione, & miti calore.

I. Hæc symptomata, una cum prava pulsus contactione unita, materiam sanguini demandant in Febris accessione parva aciditate perfundi ostendit, quare sanguinem leviter coagulatione afficit, ut magis effervescat, quam in coagulatione magna, quapropter pulsus contractio minor. Est tamen talis, ut defendat exitum particularum calidarium sufficiunt ad conservationem caloris in toto, & sanguinem non permittant per venas capillares libere fluere, ob condensationem à parva coagulatione accepta, factus sanguis condensatus major, quam sit spatium venarum capillarum, arteriarum, sifarum cavitatem non ingreditur, idcirco partes extremae, venas, & arterias capillares magna ex parte colligentes sanguinis beneficio destruit refrigerantur. Parva hinc coagulationi concurrens spiritus animalis, à participatione materiae acidæ coagulatus, ad nervos cordis se movens cum tali ordine, & agitatione sufficienti ad pulsus cum parva contractione edendum. Vaporibus aciditatis diffusis succedens in corde, & sanguine humor Alkalicus libertate donatus, superato obstrunctionis obstatu acrimonia acri insigni catens, eo quod aquies particulis & mollibus abundet, cum acido sanguinis congrederis naturalem depravat effervescit, hanc augendo, sed non multum, cum miti acrimoniam sanguinis compagem solum servat, ut paucis sifta quantitatē naturalem particulis Acidis, &

Alkalii sanguinei claustra aperiat, dicirco effervescencia parum supra naturalem crecit una cum calore, ab ita non exscitatur in magna quantitate particulis calidis.

II. His stantibus appetet indicatio infringendi acidum, sed mitioribus medicamentis, cimis parvum, ut sunt terraca, margarita, mandibula luci, spermaceti, mumiæ, que medicamenta possunt uniri cum salibus fixis Febribus superioribus capitulis descriptis, una cum aqua, vel decoctis ibidem enumeratis, fervata conditione temporis ita exhibendi ante accesionem.

III. Effervescencia autem post frigoris cessationem ocurrerendam est juxta gradus intentionis, & renissensis illius, & ita sulfurena est ut motu excrementi humoris communicati separatio, & unio partis sanguinis ab effervescencia disgregatarum obtineri posset, quapropter à frigidorum iu in copia abstinentem est, & præcipue quia humor morbofus in hac Febre, ut plurimum est pituita, cuius portio in primis viis magna colligi solet, & à quantitate aquæ fluida facta ad venarum lacteum cavitatem faciliter subeundam disponitur, & arterias, & venas majores ingressa ad partem obstruantem ducta obstrunctionem augere potest, vel alias efficeret.

IV. Et quia communem cum precedenti habit obstrucionis causam, iudicem etiam deobstruentibus hanc expugnare contendendum est, non relatis diaphoreticis, & diureticis, quibus summa inest solvendi potestas, & salia volatilia, & spiritus hujusmodi magis tuto in hac Febre, quam in aliis possunt exhiberi in hora intermissionis, vel majoris declinationis.

V. Purgantia fint ea, que pituitam respicunt, & humores crassis edunt.

VI. Sanguis pariter mittendus est, sed in minori quantitate, cum minori indiget refrigerio.

VII. Si in longum hujusmodi Febris protrahantur, per epicrasis purgandum est, addito temper mercurio dulci, vel vita, cum mercurialibus insta sit efficacia pituitam incendi, & fecernendi, & Febris terminata purgantibus erit locus.

VIII. Aliquando post levi frigis, calor intensus, & effervescencia magna succedit, quia humor depravatus sanguinei massa communicat particulis Acidis, & mitigatis in parva quantitate scatet. Alkalice vera subfuentes sunt copiose, idcirco sanguinem solutione nimis rarefaciens Acidas, & Alkalicas particulis in copia ab ejus generalibus excludent, quia simili congrederentur magnam effervescientiam inducent, autem postea in corde modo multiores descripto.

IX. Indicationes ab hac Febre emanantes satis patient, unde Acidum in principio blandis extinguendum Alkalicos, quia mitigatum, effervescencia magna refrigerantibus & Acidis, & astringentibus cap. primo de scriptis, est reprimenda.

X. Sanguis multo refrigerio indigens, & magna effervescencia plenitudinem constitutæ potens, copiose est mittendus.

XI. Et quia humor Alkalicus, qualis est bilis, vel ei simili, in corpore abundare videtur, purgantibus bilem est utendum post suppperatum obstrunctionis causam jam recentis remedii non intermissis lenientibus bilio humoris adequatis in principio.

XII. In harum Febris numero asseribenda est illa, qua lenta dicitur ex eo, quod symptomatum violentia aegros non affligat, sed lenta oppressione naturam oppugnat, cum insensibili accensionem insitu, insensibili solim agro post cibum cum arteriarum pulsatione magna ex urinis maxima arenularum quantitate scatentibus; tam in fundo, quam in superficie cuius Febris sedem melenteri glandulas materia argillacea impletas in encatas habet Febris, & discessis cadaveribus anotis detectis experientia.

XIII. Causa hujus Febris est materia tartarea, & salina in sanguine abundans, & præcipue in serosis eius parte residens, & obstruens glandularum mense rari in suis exercitoris vasis à qua fermentum innatum glandularum pervertitur, vel prohibita transpiration fuliginum à sua substantia emanantiam, vel facta calor intensione pervertente texturam innati fermenti auxiliò retentiarum fuliginum, que, fermenti etiam indolem referent.

Sectio II. Caput IV.

referentes motu indebito, fermenti sui motu maliterante valent, ad quod pervenire etiam potest ab humeris coactis in glandularum substantia stagnare, per obstrukcionem, per moram enim nimis exaltantur, & salinas sulphureaque diversi generis particulas volatiles parti impinguunt, & suis corporiculis fermentativis commixta à naturali statu rotum fermentum dejiciunt, & ad prænaturali dicunt. Hinc est, quod sanguis ferros tartares, & salinas particulis impragnatus, per arterias glandularis confignatus, suo fermento depravato depravata etiam sanguinem alterant, & materiam tartaream, & salinam separando, caloreque excidenti astringendo in arenulas, & argillaceam materiam condescant, reliquaque sanguinis, & feti longiore statu in parte morbo trahentis præter natura legem nimis volatilizant, acquisitione pravarum qualitatum in aucta acrimonia Alkalica, vel Acida, qua tandem inā cum impetu ad exaltatione concepto obstruentem materiam perterrando exit, & per venas circulationis curium retrovando tandem arterias ducentibus ad renes pervenit, ubi serum deponit cum arenulis in suo exitu a glandulis abrasi, reliqua in sifarum substantia parte magis viscosa ejusdem partibus tenaciter adherente, qua in materiam argilla similem transit. Sic continuata ista glandularum operatione sanguis extranco conquinatur fermento continuum effervescientiam prætermotalem in eo fovent, ex quo continua Febris, & quia ex continuo effervescencia acide partes sanguinis continuo voluntur, & saline fixe volatilizantur, aciditatem aliquam sanguini communicantes, succus pancreaticus à sanguinis partibus elaboratus in pancreaticæ, magis acidum evadit, quam per sit suæ naturæ, idcirco alimento in chylum transmutato duodenii viam ingresso huic occurrendo, utpote Alkalicum cum hoc acido infligenter effervescat, & ad venas transiens acido etiam ibi invento effervescencia motum auget, in quo fundatur ratio explicata Febris incrementum post cibum.

XIV. Pro hujus Febris curatione patet deputandum esse sanguinem ab excremienti tartares, & salinis quibus conquinatur, & quia siforū retentio in sanguine non potest esse nisi crassities ipsius, incidentia, & attenuantia à Medicis dicta convenient, que in sectione prima cap. 4. enumerata fuerunt, in quo casu locum habent etiam deobstruenda in cap. primo hujus sectionis descripta, à volatilibus oleofis, & spirituofis abſtendo, ne immoderata effervescencia sufficitur, etiam si hec conducta ad tollendum obstrucionem in glandulis. Attenuata sanguinis crassitas excremientorum purgationi insufflendum, & maximè per urinam diureticis, cimis tantum tartarea & salina, quorum expurgatione urina via sunt maxime proportionata. Inter diureticas valent tinturae tartari, spiritus nitri, & salis, sal ononis sifiprum fabarum, magisterium oculi cancerorum, aqua alparagorum, seneculi, petroni, & inter simplicia radix apii, dauci, seneculi cortex tamar, florum genista, ex quibus decocta, & potionis parata possunt. Aqua potus continuus est maximè salutaris, fluiditatem sanguini conciliando, qua facilius excrementa deponit. Purgantibus etiam est utendum ad expulsionem excremientorum crassorum, exiut per urinam non habentium, & quia serosa pars sanguinis est illa que excrementa tartarea, & salina involvit, hydragoga convenire videtur, admixta eis que crassis humores respiciunt à sanguinis missione quia in omni Febre ratione effervescientia convenit, in hac non est obſtinentia.

XV. Et quia Febris talis conditionis semper est longa, per epichrasis etiam purgatio instituenda.

C A P. IV.

In quo exponitur Febris invadens cum horrore, & tremore, cum sensu caloris.

XVI. Item Alkalicam in hac Febre peccare ejus symptomata ostendunt, hec enim siflo tale corrosovo partis membranofas vellicando in tremores totum corporis cogit, & quia aliqua particulae, vel illius salis, vel ignis non modificate cum eo commixta citatissimo perturbatoque motu, in predictis partibus sentientes impinguunt, caloris sensationem efficiunt. A calcificientibus horrores, & tremores posse fieri, exemplo ignis, & aqua calida docuit Galen secundo de symptomatum causis cap. v. ut alibi ostendit, quod de iuvene corrosio etiam potest dici, cim per antiquos sint fumigatio etiam docuit, quapropter bilis corrosovo prædicta, & ignis imbura particulis, exaltationem in aliqua parte pessa, que particula ignea modificatione sua exute fuerit, sentientes partibus adhaerens, vel per vapores, vel solidâ sua substantia, vellicatione, & corrosione igne tremorem, & horrorem excitabit. Et quia ad hoc præstandum necessaria est bilis exaltatio, & volatilizaris, requiritur, ut ista in aliqua parte, vel in sifoliculo præter naturam morati cogatur, ubi intus suorum partium motu ad summam evitetur exaltationem, & volatilitatem, qua mediente ruptione facta à parte continente ad partes fertur, & primo secundum partibus salinas, Acidas, corrosio etiam Alkalicis mixtas, quarenum aciditatem pulvis contrahit, coagulat sanguine & spiritu animali, aliquatis contingit, magna impediet ab Alkalii corrosivo diocoagulante cum Acidis coniuncto, supponendum enim ex Uvillio in tract. de Febr. bilem confitare ex siflo, sulphure aqua, & terra: prima duo à mola volatilis evadunt, & quia in siflo semper acidâ salini aliquid latet, hoc pariter fit volatilis, aqua vaporis inflat attenuantib; bilis ab obstruenda parte exente aqueo vapores mixtos acido volatili, maximè corrosivo & sulphureo, præmitit, à quibus vellicatae partes corrosiva mordacitate in tremores cum horrore exurgunt. Expirantibus tandem cum tota bile exaltata partibus Alkalicis, minus volatilibus, sanguinique implantatis, factaque toties decantata solutio cum excitacione magna quantitatibus Alkalii, & Acidis correspondens, solventi corrosivo valido in bile existente, effervescencia immoderata confurgit, qua semper magis augetur à rarefactione contingente sanguini in cordis ventriculis, per quod sati ampla sternunt via particulis calidis in sanguinem commorantibus maximum effundunt universo corpori impartientibus, nec partes istae Alkalicae, & calidæ exitate in partes nervosæ, & sentientes impingentes horrorem, & tremorem inturunt, quia citatissimo perturbatoque motu in illas irruunt, unde calor sifus molebus quidem, ut vellicando inquietudine magna ex cruciat agum, ut in uno loco, nisi brevissimo spatio morari posit, ab eodem Alkalii spiritui animali impartito maxima turbatio ei contingit, unde inordinato motu & magno cordis, nervos movendo, inordinatum, & magnum pulsum præbet, cum effervescencia sanguinis incremento ob rationes prius dictas.

XII. Ex quibus patet bilem peccare volatilitate, & acrimoniam, que medicamentis in prima sectione descriptis c. 30. intendabatur, addendo refrigerantia, & terpæcia ad compescendum effrenem motum partium ciliolarum, & haec ante principium Febrilis accessions enim exultenda.

XIII. Effervescencia, qua ad immoderatum accedit, acidis, & mineralibus sulphuribus est moderanda, sifioso Alkalii corrosivo causâ illius. Adstringentia etiam convenient, auferens & summe acidis, prætermis, eo quod acrimoniam augeant, ut alibi adnotavi.

XIV. Ratione causa bilem prædictis modis alterant, & que censetur obstruere, repeta sifipus deobstruentia felicitantur, Alkalicos derelictis, ne activitatis mobilis pro fomento, & augmentatione inferiant, fed acida patet felicitudo.

XV. Lenientia in principio convenient ad minorandam biles quantitatatem, purgantia bilem respicienda in fine sunt necessaria.

XVI. Sanguis missio non est præterunda ob rationes dictas.

XVII. Cavendum totis viribus in hac Febre à volatilibus, que biles efficaciam additis stimulis augere possunt, & sanguinem maxima agitatione turbatum, addita majori commotione integræ solutiōni submittere possum, hinc diaforeticis per integrum Febris rigorem sifus fugienda, & inflante declinatione, cum inclinatione naturæ ad sudorem, eis tunc possumus uti, cum biles fixata fuerit, & sanguinis partis majori unione colligante medicamenta impetu sine periculo sufficiere possint.

Nova Methodus Curandi Febres.

VIII. Aliquando Febris à calore sua deducit principia, qui paulatim crescit donec mordacitate, & exēfatu aggrat, cuius causa est bilis, quæ horrorem, atque tremorem non inducere ostendit partes fentientes non vellicari, & corrosiva acrimonia privari, saltem ad eum terminum sub quo predicti efficiunt non eveniunt. Et hoc habetur ab oleolite in bile predominante, qua ita moleste partcula saltus, ut mortificare, nec vellicare valeant: hanc mollientem sucepti bilis à copia aquæ substantia cum ceteris partibus mixta, & qua coctione, & fermentatione ita ceteris se infuscent, ut proportionem partium salinarum rigidarium & inflexilium, cum sufficienportione aquarum, mollium, & flexilium, quantum satis est ad tollendum rigditatem, & inflexibilitatem salinarum, in unum corpus molle coalevit. Calorem vero excitat, quia particula ignea non modicata in prima eruptione exente, & ad partes fentientes delecta motu citatissimo, & perturbato caloris sensu in eis imprimitur. Calor est parvus, vel quia particula ista ignea in extu valde disperguntur, vel quia cum portione humidi in vaporem attenuati ad partes feruntur, cum motu valde retardato, sufficiente tamen ad calorem parvum imprimendum, non vero ad excedentem. Potest etiam calor hic partus fieri ab Alkali bilis sanguini communicato iuxta mortu, si non acrimonia fermentatione naturali sanguini majorē reddente, cum majori solutione Acidū, & Alkali, à quibus aucta effervescencia augetur etiam calor praternaturalis cum pavlo excessu, motu predicti Alkali ab humido vaporolo illi coniuncto moderato. Ubi vero humidum hoc effaverit, & simplex Alkali sanguinem ingressum fuerit, sio motu, & volatilitate accepta per resolutiōnē humidit in cratiorē partes colligant, sanguinis massam invadendo canique ferociter violento motu agitando disgregat, & copiosam Alkali, & Acidū quantitatē excita cum magna effervescencia accensione, & spirituum calidorum eruptione, quibus omnibus in corde auctis in cendū in mala languine explicatur, à quo ingens ille calor.

IX. Ex his deductis bili oleoflatet esse corrigendam, quod habetur ab Acidis dulcibus, qualia sunt spiritus salis vitrioli dulcificati cum aquestrifrigerantibus superius demonstratis, postea Alkali copiosum ipsius bili moderandū cum effervescencia immoderata ab eo excita, quod præstant cida predicta terracea, & sulphura mineralium, & omnia recensit superiori capite tertio sectionis prime, & quia bilis, vel humor ad eis naturam alteratus per obstrukcionem in aliqua parte resistentis his qualitatibus de pravatis fuit, obstructio tollenda medicamentis alio loco dicit.

X. Quoad purgationem, sanguinis missionem, & victus rationem, codem modo procedendum, ac in futuropotius dictum est.

XI. Aliquando Febris invitad cum calore cuius incrementa sunt parva, quod habetur à bile crassa, & pinguis, ob admixtione pitiue, calidarium, & Alkalicarum particularum motum frenans ex quo minus calor ab ea provenit, & moderator effervescit.

XII. In hoc casu bili nulla applicarem remedia, quia si auferatur, pittuita, vel ejus crastifex, bili voluntatis, & acrimonia conciliabitur cum periculo majoris danni, idcirco foli causa remedia applicare, obstrukcionem anserendo. Effervescencia in hac Febre cum non sit immoderata, nec mediocris sed potius lenta, interdicit refrigerantia in quantitate magna, sed non parva, quibus admiscenda sunt etiam incidentia temperata, ut sunt aqua capili, veneris, agrimonii, graminis, &c.

SECTIO TERTIA,

De Symptomatis Februm Curandis.

XIII. Symptoma, quibus rispantur Febris, aliquando tali impetu naturam oppugnant, ut indicationes curativas prebeant non minus quam Febris. Hinc complicatae indicationes difficultem reddunt curationem, ni-

methodo dirigantur, ad has difficultates demoliendas hac addere opportunum censeo, ab eis symptomatis incipiendo, que caput primariam anima fedem corrumpit, inter quae primo Delirium occurrit.

C A P . I.

De Delirio.

I. Et autem Delirium depravatio facultatis animalis rationalis, per quam Febrantes absurdia cogitant, loquuntur, vel agunt, dependenter à lesionis instrumentorum facultatis ejusdem.

II. Et quia non potest intelligi ista lascivitas animalis, nisi percipiatur motus ejus recte operandi, id est in hac indaganda parum immorandum.

III. Duplex est operatio rationalis anima, imaginatio, & intellectus: illa tota àphantasmibus dependet, his multa ab his colligit, extra haec tamen intelligendi materia invenit. Phantasma est aliquid in cerebri substantia delitescens, ad cuius motum, vel excitationem, vel præventionem sensus communis objectum, cuius est imago, reperient, hoc vero recipit cerebrum à sensibus, communionem servantibus cum sensu communi, per quam hic consors redditus ejus affectionis ab objecto externo sensu imprimatur. Confitit vero ista communicatio sensus exteriorum cum interno in communione organi sensus exteriorum, cum organo sensus communis continuata per Fibras nervas, quae sunt instrumenta sensus exteriorum, vel per Fibras cerebri nervos connexas, usque ad fedem sensus communis. Hinc actio objecti non consistit solo organo sensu, sed per connexionem Fibrae traducitur ad organum sensus communis, & secuti per eam actionem objecti sensus exteriorus dicitur sentire illud per eamdem continuatam usque ad sensum communem, dicitur objectum percipere, & cognoscere. Ex quo iudicio concludendum est cum P. Honorato Fallo in tract. de homine lib. 3. sensum communem in parte sensitiva residere; nam sensus exteriori actionem objecti sentiente, quia in parte sensitiva constitutum, cum eamdem percipiat sensus communis, similem cum eis fedem debet habere, cum vero nulli alia pars sentiente possit assignari ad organum sensus communis magis accommodata, quam plexus Choroidei; ob rationes decriptas à Fabro, id est hunc organum predicti sensus statimus. Et quia si actio objecti continuo permanaret in organo sensus communis, semper in perceptione ejus detinetur, cum sit potest necessaria, & determinationem ad perceptionem recipere ab actione objecti ei conjuncta, & concludendum & actionem objecti non conservari in organo sensus communis, sed ad aliam partem transmitti ei vicinam, quae sit incapax sensus, ut in ea conservari possit, absque continua representatione ejus, nulla autem est magis apta quam cerebri substantia secundum ejus Fibras dicto plexi incumbentes, actione objecti traducta ab organo sensus communis, ad Fibras cerebri directas ei parti organi in qua recepta fuit actio objecti quibus ita disponitur per eam tensione, pressione, inscriptione, divisione, adductione, rarefactione, condensatione, ut si mota, vel ab imperio voluntatis, vel ab alio organum sensus communis atttingat, illud eodem motu, & eidem conditionibus moveatur & efficiat, quomodo motum, & affectum fuit ab actione objecti, que primo ei impressa fuit, deinde ad Fibras cerebri transiit, eas predicta dispositione actuando, & sic sensus communis objectum percipit, & cognoscit de novo fine sensuum exteriorum ope.

IV. His stantibus colligo primò actionem sensuum exteriorum, qua objecta sentiunt, & que sensus communis eadem percipit, confidere in motu ab objecto sensus exteriori organo imprimatur, & continuo usque ad organum sensus communis, per connexionem cum organo sensus exteriori, medis Fibris nervis vel substantiae cerebri; sentire vero est hanc actionem, seu motum in organo, percipere modo sensibili. Affectione consistit in motu, & est passio organi ab objecto, sentire est actio ab anima sensitiva expressa atttingendo affectionem organi.

V. Colligo secundo Phantasmata nil aliud esse quam

Sectio III. Caput I.

rum, cui supereminet, copia spirituum animalium illuc conflucentium undique stipatum, quo isti ad determinatum nervum impellunt ad movendam partem ei correspondentem, cuius actio est necessaria, vel ad fugiendum à tali objecto, vel ad aliud proficendum. Animam vero, in qua huiusmodi cognitione later, hujusmodi motus est dexterit. Hinc deducit ratio explicans causam moti appetitus ad præficiam objecti: est admittratur organum sensus esse plexum choroidem, à motu objecti in eum, defunimus rationem divergarum fantasias affectionem, perceptions objecti sequentem; nam cum in eo vena, & arteria repertantur, sanguis in eis existens à motu objecti alteratur in suo naturali motu, communicata reliquo sanguini predicta alteratio.

VII. Intellexus consideratione phantasmatum applicatus omnes objecti proprietates, cuius illa sunt: magna est & percipit, & ad alias, que per phantasma non representantur, se extendit, ut cum ratione & diversitate colligat Solem esse centes sexagesimam terram, qui per phantasma bipalmarum solum representatur; & cum ab uno singulari universales proprietates colligit, in cuius operatione nullo uitio intrinsecum, quia intellectus non minus est facultas à corpore dependens quam voluntas, que secuti nullo indiger organo ad volendum, ita nec intellectus ad intelligentiam, quia ad imaginationem non spectat. In hac intelligenti operatione suas efformat ideas intellectus, quae sunt conceptus, seu potius res ipsa conceptae mente & intellectu: per quam intellectum res dicuntur esse objectivæ in intellectu, quae aliae sunt clarae, & distincte, aliae confusa, clara dicuntur, que menti attendenti evidentes, & manifeste sunt, & distincte sunt, que ita praescit, & ab omnibus aliis diversa sunt, ut nihil in se contingat, quod manifeste non appareat ei, qui ad eas ut oportet, attendit, nec ad aliena representatione valent debita adhibita, attentione confusa sunt, que res sive objecta non nisi confusa representant, sive pressa aliqua qualitate, vel ita obvelata, ut non possit explicari. Intellexus quando sicut in sola contemplatione, non errat, quia si idea, quam habet de illis rebus, quas sibi representant, illis conformis est, vera est representatione, si idea ab eis rebus differt, non illarum representant, est dicenda. Error solum se tenet ex parte affectus, vel diffinitionis, cum res non clare percepta assentimur, vel difficiuntur. Ex quo patet, error enim in intelligenti per affectum, & diffinitionem ab ideis confusa pendere, in diffinitione, & claris errore non nasci posse.

IX. Ex huc ulque dictis non erit difficile veram deliri causam tam ex parte imaginationis, quam intellectus erueri, quandoquidem si spiritus animales impetu accepto irregulariter, & motu violento per cerebri regulam ducuntur, Fibras cerebri, in quibus impresa ab objecto dispositio ante dicta figuris, possunt alterare, & in eis sive motu portione dispositio obliterando, aliam in sive locum inducere ita ut motu Fibrae versus organum sensus, motum objecti, cuius est imago in multis emulatur, deficiente vero in aliqua portione proprietas illi correspontentia non exprimitur cum imaginacionis delirio, percipientis objectum in suis proprietatis diminuitur, & talem credendo aliam predictat, vel cum proprietate non propria percipit, expedita per illam dispositio sive spiritu de novo additam. Aliquando ab impetu spirituum plures Fibre eodem tempore ad organum sensus communis impelluntur, ut eodem tempore diversa objecta percipiunt, quia simultaneo impulsu conjuncta apprehendit, eti unio ex eorum natura repugnat, & si continuo per porositates his Fibris suppositas, spiritus animalis dilatatur, continuo impellit has Fibras ad organum sensus, continuo ager in eadem imaginatione perficit, si modo in unam, modo in aliam partem penetrat spiritus, imaginationes diversæ refutant pro diversitate dispositiōnū Fibrae motarum, ita modo de una in aliam transeat, cum claritate, & evidentiā fallo credit: si impulso spirituum erit vegetus, & validē sensibilis, cum confusione, vero & hastititia si erit debilis, & parum sensibilis.

X. Spirituum perturbatione, & motus violentus dependet ab eorum accessione, & inflammatione facta à partibus ignis sanguinis effervescit separatis, & eis cum supereminet, copia spirituum animalium illuc conflucentium undique stipatum, quo isti ad determinatum nervum impellunt ad movendam partem ei correspondentem, cuius actio est necessaria, vel ad fugiendum à tali objecto, vel ad aliud proficendum. Animam vero, in qua huiusmodi cognitione later, hujusmodi motus est dexterit. Hinc deducit ratio explicans causam moti appetitus ad præficiam objecti: est admittratur organum sensus esse plexum choroidem, à motu objecti in eum, defunimus rationem divergarum fantasias affectionem, perceptions objecti sequentem; nam cum in eo vena, & arteria repertantur, sanguis in eis existens à motu objecti alteratur in suo naturali motu, communicata reliquo sanguini predicta alteratio.

B 2 con-

Nova Methodus Curandi Febres.

conjunctis; hinc in biliosis Febris sapientia contingit, quia bilis valet spiritus inflammare, non aliter ac à vīt, & ejus spiritus quantitate perturbantur, & inflammantur; in delirio spiritum paucitas eamdem efficit perturbationem, ab hac eorum serie abrupta, tumultuarē conglobantur, & sine moderatione irregularē apprehendunt motus; quapropter in sanguinis profluvio, vigiliis, & inedia longa, deliria eveniuntur: & ob hanc causam certe contingit in Febre maligna, quae non minus sanguinis profusio spiritus exhaustit. Materia etiam venenata valet hoc perturbare, vel quia à valde infesto hoste citimina fuga se appetitare conatur, vel quia illius corporis motu effreni donentur, quo illos valent immoderatē agitare. Vapores etiam ab universalē sanguinis massa, vel à minera Febris elati, si in hujusmodi motu peccent, spiritibus perturbationem inducent. A motu vel partium calidarium sanguinis, vel vaporum, vel materia venenata motus objecti in organis sensuum exterorum, & qui ab his ad organum sensus communis traducuntur, ita potest alienari, ut sensus communis alteri percipiatur objecta ac in se sunt, cum maximo errore & derisu, & dispositio in fibris cerebri introducta juxta normam motus percepti à sensu communi, deviando a motu proprio objecti, quotiescumque movebitur versus organum sensus communis, objectum prout percepi representabit, non prout est in se. Hinc est quod aliquando sentiunt, & vident, quae non sunt. Alterari motum ab objecto emanatum per motus vaporum, & humorum, patet in ebris, qui objecta circumagi, & duplicita vident: motus sanguinis, vel alterius humoris in copia ad caput, delirium movet, dum arterias implendo, & diffundendo cerebri substantiam comprimit, ex compressione spiritus cum impetu huc illucque impellit subtiles etiam, & non circulans per vasa cerebri sanguis ea celestare, que ei naturaliter est debita, venarum, & arteriarum repletionem efficit cum compressione substantiae cerebri, ac consequenter delirium, & ab hoc dependet imaginationis alienatio in Febris intermitentibus, in quibus summe contrahitur pulsus, dum coagulatus sanguis tardus in circulatione vaporum plenitudinem constituit. Cerebri dispositio etiam ad delirium coadjuvat, qui enim cerebro laxo donantur, & amplitudine pororum pervia, in illud facilē incidunt, qui denso cum pororum angustia & paucitate, difficile.

XI. Ex phantasmatum perversione intellectus ea contemplando decipitur, idealē seu conceptus a rebus disiformis figurā, à quibus dependens potentia judicativa in affirmatione, vel negatione, in maximis impingit errores, qui delirium constituant: posset intellectus fallaces, & depravatasphantasmatum representations, ex multis & notissimis principiis ei infinitis & acquisitiis corrigere, ideoque perfectas fibi elaborare, sed ex inadvertentiis, depravationi phantasmatum, & implicantiis eorum, qui representant, precipitando in idearum efformationem ad illarum regulam, decipitur: non advertit autem intellectus, vel ex habitu factō, vel quia tam clē, & distinctē errores phantasmatum ei representantur, ut in eis latere errores non putet, & ex credulitate sit inadvertens, ex inadvertentia praceps.

XII. Cum in spiritum perturbationi delirium consistat, horum sedationi insitendum, & removenda causa perturbationis: si ab accensione, & inflammatiō spiritum proveniat, ut Febris ardens, & furor conjunctus ostendunt cum agitatione torus, refrigerandū totum missione sanguinis, & praecipue si manifesta signa concoctionis non appareant; nam in horum concursum sufficiendum de crisi imminentib, idēque cum cautela procedendum: & cum à bile attenuata, & volatilitate in spiritus subtilitatem, maximē istos valeat inflammare, & perturbare, pungentia bilem non dicuntur, praecipue si urina tenuis & aqua appareat, blandiora tamen eligenda, qua dulcis cholidochos irritando bilem ad extum promovante, refrigerantia adjungenda tam externa, quam interna. Prima funtaq. viol. lactuce, Papaver. errat. ser. cap. dīsol. cum succo carundem, & que bilem mortificant iuperius adducta; quibus admixta que corroborant, & medicorū adstringunt porositates cerebri dilatas obstringendas, ut ag-

cerat, nigr. flor. paralyseos, pulvres margarit. coral. pp. spod. ebor. corn. cer. usq. unā cum jis, que spiritus sedant, ut diacod. diacord. iem. papav. albi, Nepenthes, ut.

24. Ag. Nenuphar.
Pap. errat. an. 3. iij.
Cerat. nigr. 3. iij.
Syr. de Papaver. 3. iiij.
Tint. antim. 3. iij.
24. Ser. capr. stillat. 3. viij.
Suc. lactuc. 3. iij.
Diacodion. 3. iiij.
Spir. vitriol. dulc. gutt. viij. m.
24. Sem. Melon.
Cucurbit. an. 3. vi.
Papav. alb. 3. iiij.
Ag. flor. Papav. errat. Violar. an. 3. iv.
F. emuls. addendo
Diacod. s.p. 3. ii.

Cum Aquis, & potionibus miscetanq. hujusmodi
Pulver
24. Magister. coral.
Perlar. an. 3. i.
Cor. Cerv. usq. 3. iij. m.
Vel Bollus premittatur
24. Diacord. 3. i.
Magister. Coral. 3. i. vel
Nepentes gr. iij.
Magister. Perlar. 3. i.

Ex his lambentia etiam parentur interpolatini per coherēlia exhibenda. Externē fomenta capit adhibeantur cum decoct. Fol. falcis, lactuce, nenupharis, Portulaca, Plantaginis, Rofar, vel cum aquis, & succis prædictis cum acto. Animadverte quod hujusmodi remedia debent preparari antequam delirium incipiat, si sit intermitens, & cum paroxysmo revertatur.

Si à spiritum paucitate, quam ostendit pulsus debilitas, & languor, præcedens copiosa evacuatio, & morbi magnitudo dui peritens. Hi refocillandi optimis cibis & paucis vino, & medicamentis aromaticis una cum labiis volatilibus oleofis, ut

24. Ag. Majorana Puleg.
Lilior. Convall. an. 3. i.
Violar. 3. iiij.
Theriacl. 3. ii.
Spir. Fulig. gutt. vi. m.

24. Ag. tor. citri.
Methis. an. 3. i.
Betonie. 3. i.
Ag. cinnam. 3. ii.
Ol. Matris. gutt. iiiij. m.

His præmitti potest Bol. ex confect, ex Hyacinth. 3. fal. ex cor. cef. gutt. vij. m.

24. Theriac. recent. 3. i.
Sal. Fulig.

Ol. Cor. ce. an. g. 3. ii.

Materia venenata, cardiacis oppugnanda, & præcipue sudoriferis, quibus si sudor non succedit, foler delirium augeri à perturbatione facta majori per agitationem talis medicamenta, idēque non succedente furore, sed tantus spiritus iuperius propositis prohibendum hujus symptomatis augmentum. Vescantia sunt opportuna, animalia viva exanterata, & fomenta plantis pedum applicanda. Capiti vero non nisi declinante lymphomatē, ad citiorem materie resolutionem, dum in principio attrahendo materie maiorem concurredum promovere valent. In reliquo spiritus sedantia in uīfū deducenda, cardiacis & cordialibus mixta.

XIII. A venarum, & arteriarum plenitudine, per externum vasorum tumorem manifesta propensione ad somnum, & sine furore, particularem plenitudinem capitis demandat indicat per sectionem vene in fronte, & cœribulitatem in scapulis, & occipite leuciscar, & retrahendus sanguis ad inferiora per vescantia, & fomenta partibus inferis applicata, postquam refrigerantia, & corroborantia superius deferipta unā cum sedantibus propinata; externa misso sanguine tufo possunt utrū pari, ubi ante sunt iupsea; nam si refrigerant, magis sanguinem in vasis fixant, si calcant sanguinem rarefaciendo majorē faciunt plenitudinem.

CAP.

Secilio III. Caput II.

C A P. II.

De Vigiliis.

LV Igiliae non minus sunt timenda ipso delirio, quia ad hoc sum via, & quia vires facilimē, & cito dissolvunt. Quibus ut provideatur advertendum est vigiliis in expansione spirituum confistere, qua organa sensuum exterorum sint in continua, & actuali dispositione ad percipiendā objecta occurrentia, & cum istis organum sensus communis; ab expansione enim spirituum nervi, & membranae tenduntur, & cum istis Fibra cerebri illis correspondentes, ita ut quilibet appullum objecti exteriorū moveantur, & cum motu sensu, tensione ista multum conferente ad sensuum exercitum: etenim sicuti in chorda manu apprehensa, & valde extensā, percussa tentio manu motum percussionis, quem non percipio si laxata concidat; ita Fibra nervorum tensa non concidentes ad motus objectorum perceptionem valent. Ita expansio spirituum recte explicatur, si eos concipiamus ad instar elateris horologii circumvolutos cum tali partium dispositione; ut dilatationem suam affectent, & pressi ad suum statum regredi concutur tamquam fila lanae, que à gravi corpore oppressa in angustiam molens contrahantur, quo abrepro se explicant in maximum spatium. Hac dispositio habent a partibus flexibilius cum aliquali rigide, & duritate, cum observemus solitū corpora flexibilis ac dura elastica vi donari. Talis constitutionis spirituum fundamentum desumimus à violentia motus voluntarii, ab eorum magna expansione dependente, que explicari non potest nisi ad hanc formam sint elaborati, eo modo quo aeris dilatatio, & expansio non potest recte concipi, nisi positio aerem ex pluribus filamentis in eis convolutis adinstar elaterii componi.

II. Fit ista expansio spirituum, quando corpus pretens abefit, à pressione enim constringuntur, & velut condensantur, idēque somnis irripit, dum spiritus vel ab humore sero, vel vapore premitur, & si succus nervus, qui est eorum vehiculum deficiat, à pressione liberi multum, & quantum possunt expanduntur, sic aer in ligata vesca non inflata inclusus in vacuo vesicam summi atollit, & diffundit deficientē aere externo & presente. A particulē ignis, spiritibus communis expansio spirituum fit, dum iste motu potu celerrimo, & cum imperio omnes circumvolutes distendunt, ut evenit in pulvere Pyro, in quo accensus ignis aeris spiras evolvit, ut ad manus spatium extendi possit, & cum tanta violentia, ut quodcumque obstatum dirumpat, & prostrat, sic lignum & ferrum curvatum si secundum concavam partem incaletat dirigitur, dum à corporiculis ignis pori hujus partis per curvitatē coartatis dilatantur.

III. Omnes has causas in vigilia a Febre habemus, dum pars sulphurea sanguinis summe inflammatur, & calida attenuata & volatilitate per effervescentiam subtilissimos cerebri poros penetrando, spiritibus animalibus permiscetur, sive calore, & motu eos expandit non solum in nervorum ductibus discurrentibus, sed etiam in substantia cerebri commortantes. Hi sua expansione cerebrum infant, poros coarctant, & sua resistentia cuique ingressum defendunt aliquā crastinū donato; quapropter humor sero, & succus nervus per eos viam non inventit in ea copia, qua premere possit spiritus, hinc deficiente preffore magis expanduntur, & continuo organa sensus externi, & interni astant cum continua vigilia. Ab assiduo exercitio dissoluta spirituum multitudine alii à sanguine suppeditantur, unde brevi spiritus depauperatur particulis, in quarum deficiētia spiritus animales minores facti, cerebrum ante in flatum concidit, & defatigati spiritus pororum offia deferentes, sero humoris vi cedunt, qui subiens dictas porositates spiritus premendo coarctat, & strigat, unde a vigilia ad lethargum fit transitus, quod agit materia sulphurea, potest etiam exigī à qualibet alia in motu concidit.

IV. Carioratio Vigiliarum ex præmissis obtinebitur, prius sulphuream materiam, & calidam temperando re-

frigerantibus in curatione delirii recentis, & sanguinis missione, qua sulphurea & spirituosa materie copiosa evacuatione totum refrigeratur. Et si à capite emitatur, exhausit ibi spiritibus, sero humor patet via, vieta corum resistentia a sociorum evacuatione manifesta ab introducto in poros cerebri fero: expansi spiritus pressi recolliguntur in angustum spatium, cum quietem somnum conciliante; post secundum venam exhibenda que refrigerant superius dicta; De vesicantibus non audio determinari, video omnes Practicos in hoc concurre, dubito tamen ne evacuando latice nervorum spiritus comprehendent, corum expansio succedit, concurrente dolore hanc promovente: secundū fixitibus & motum materia sulphurea reprimenteribus, quibus spiritus pressi ab expansione attrahuntur. Ad hoc valent omnia narcotica iuperius proposita, sulphur, vitrioli, tintura Antimon. tal. prunell., spiritus salis, & vitrioli dulcis, que cum refrigerantibus misceri possunt e. g.

24. Ag. Lactuc.
Flor. Papaver. errat. an. 3. iiij.
Ser. Caprin. 3. iv.
Syrup. de Papaver. 3. i.
Diacodion. 3. vij. m.
24. Ag. Plantaginis.
Porrula.
Viol. an. 3. iv.
Syrup. de Nympheas 3. i.
Diacord. 3. m.

Vel hoc in bolo premittatur. Emulſiones cum hordeo, fucco, & seminum melonum, & papaveris cum aquis prædictis extreme conducunt. Premissis Nepentes gr. iiij. ex addito spiritu Vitrioli dulci ad 3. ii. Pulvis sequens laudatur.

24. Smaragdi.
Hyacint.
Margarit.
Coral. pp.
Bol. Armen.
Scob. ebor. aa. i. 3. m.

Exhibenda cum aquis descripsit. Ex his parantur etiam lambentia, sepulvis in die summa per cochlearia. Externa convenienter tum capiti, ut decocta ex herbis refrigerantibus, & narcoticis, & etiam pedibus.

V. Si materia nervis cerebri communicant ad spiritibus mixta folo motu peccaverit, fixaria dicta supplant, si maligna, vel alia qualitate acri prædicta fuerit, quod ex Febris malignitate sulphurandum, supra scriptis pulvis utili cum potionē refrigerante & cordiali, admixtis que sanguinem dulcificant, ut sulphure fixo Antimonii, oculis Cancerorum, tale Tartari fixo, & volatile, Tinctura Antimonii.

C A P. III.

De somno profundo.

I. Sūmnus aliquando in expugnabilis Febricitantes corripit, cuius eaſa alia non est existimanda quam ea, qua naturalem somnum efficit, sed prætermittuntur magis durans, & contumax Causa naturalis somni est obstruēt nervorum sensuum exterorum, & pro majori parte eorum qui motui spontaneo inferuntur. In somno enim sensus ferantur, & motus membrorum pro majori parte intermitte; & sicuti sensus & motus vigent per spiritus nervorum ductus implentes, ita hi non pollunt intermittere, nisi impedito influxu spirituum in nervos & hoc impedimentum nisi in obstruktione nervorum inventari potest; quod videtur maximum confirmatum ab eo, quod in somno nervi fatiguntur, & concidunt; nam qui fedentes dormiunt, capite nūtant, manus concidunt, genus labunt, nervorum importantiam, & imbecillitatem ad regenda membra preferentia. Dependent ab impedito per obstruktionem transitu spiritum in organa motus, ita invincibilis locutione spiritus potest etiam exigī à qualibet alia in motu concidit.

II. Fit haec obstruēt in Febris, quando materia segregata natura errore in cerebri substantiam deprava-

Nova Methodus Curandi Febres.

ta crisi deponitur, forsan quia pori nimis apertis cerebri materiae predicitam absorberit, non aliter ac serum per renum substantiam poris perviam transcolatur; & lethargus ab hac caula in mortuus progressu aliquibus sanguis coctionis apparentibus inurgit. Aliquando sanguis per summam effervescientiam rapide circulans per arterias ab his in substantiam cerebri tantum sanguinis diffunditur, ut a venis non possit tenuis absorberi, unde a residuo pori cerebri obstruuntur, ut in nervorum principia spiritus delabi non possit, impedita quandoque etiam ejus generatione, & hoc modo in aenris, & arteriis febris fit lethargus, aliquando sanguis a venis absorptus, deficient in eo calore coagulatur, & incendiatur, unde tardè per eas movetur, ut sit obstaculo advenienti ab arteriis languini, ungumi, unde regurgitando per substantiam cerebri diffunditur, sanguinem translit proibendo, & hoc ut plurimum evenit ubi pulsus sunt parvi, angusti, & opprimit, ob sanguinem coagulatum diffusa rarefactionis, & ob stagnationem in corde spirituum defectus lethargus patet, quia ad hunc sequitur dissolutio sanguinis, qui ab arteriis expulsus sua fluiditate ita spargitur per cerebrum, & penetra ejus per vadit, venarum ingressum reculando, unde sua morta obstrukcionem lethargi caufam efficit, & hoc modo in malignis febris producitur lethargus; & in peste multoties ab acido massam sanguinis perfundente coagulatur in cerebro sanguis, a quo pender obstruere, & hoc modo in principiis febribus cum rigore invadentium somnis profundus recipit coagulato sanguine.

III. Adverte per obstrucionem non intelligendam esse omnino modum, qualis in Apoplexia, & Paralyti, sed talem que aliqualem spirituum numerum recipiat, non ramen sufficientem ad manu vigilantium obeundam, votati enim sentiunt, & puncti le contrahunt, sanguis spiritus fluere ad sensus in aliqua copia, diminuta ramen, & quamvis possemus concipere causam somni per solam detentionem spirituum in materia cerebri substantiam innundante, à qua cum non valeant, se liberare, nervi & sensus organa defituita necessario instrumento pro suis operationibus feriantur, non potest tamen in tali materia innundatione non sequi obstruere pororum cerebri, qua & impedit transitum eorum spirituum à vinculis praedictae materiae iuxto motu libertatem vindicatum, unde isti reflexi in eadem materia de novo concentrantur.

IV. Cuiatio hujus symptomatis, lethalis in primo casu, querenda est in materia evacuatione, tam per purgantia, cum materia jam sit aliquo modo disgregata, quam per venæ sectionem in fronte, que cerebri vasa eximantia valent exundantem materiam absorbere. Conveniunt etiam vesicantia & brachis, & erubitis, & capite. Post huc liberandæ prorofitantes, & nervorum principiis a materia obstruente, quod prestant spiritus Cornu, C. Fulig. Ialis Armoniaci succin. fal. Crani humani herbarum cisticularum, Rosmarini, Salvie, Lavendulae, Castorei, ejus tinctura, & Aromaticæ, ut Elixir vita, aqua Cinnamomi, Theralicis, Mitrillardum cum quis capsicacis, & antipoplericis, ut

4. Aqu. Lavendulae. Canna. an. 3. i. b.

Tinct. Castor. 3. i.

Sal. Cran. human.

Rosmarini, Fulig. an. 3. i. b.

Syrup. de fructe 3. i. m.

4. Ag. Puleg.

Betonic. an. 3. i. j.

Theriacal. 3. i.

Elixir. vita 3. i.

Ol. Cor. C. gutt. vi.

Spir. sal. Armon. gutt. viii.

Ambra. gutt. iii.

Syrup. de fructe 3. i. m.

Quæ per intervalla sapè propincur, natibus admovet, vas sale urinæ, aut spiritus salis armoniaci, impletum decoctione nigella, & ruta, sepius odorandum propinquamus.

V. In secundo casu venæ sectione replicanda ex brachio, & si non cedat affectus, ex fronte, & alternam apertivæ remedia propinqua, & que sanguinis effervescientiam sedant, de quibus alibi dictum. In hoc

casu post evacuationem sanguinis oxyrodina repellentia in iuñ erunt.

VI. In tertio casu eadem remedia, que in primo convenient.

VII. Spirituum defectus refaciendus per cardiaca aromatica, ut sunt elixir vita proprietatis, Confecio ex hyacinlo, ambra, spiritu vini, additis maci, nuce mucicata, grana juniperi, & postea temperando cum Juhapio, & aqua rotarum, misendo alia que malignitati Febris resistent.

VIII. Ab aciditate coagulante proveniens somnolentia, erit tollenda, jis que valent acidum imbibere, de quibus superioris dictum. Hoc solum monendum, quod in hoc cau superflua videntur vesicantia, dum acidum non temperant, nec cum à capite revellere valent, cum tota massa sanguinis eo perfundatur.

C A P. IV.

De moribus convulsivis.

I. Morbus Convulsivi ferè semper lethargum, & delirium comitantur, & quandoque etiam sine ipsis apparent, imminentis periculi mortis indicia. De subiecto symptomatis, non est dubitandum esse partes mortui destitutas, nempe nervos & Fibras, ex quibus muscle compoununtur. Causa communis irritans censetur, qua aculeis partem sentientem pungens ad motum determinat sive contractione, pro nocentis expulione quod nà cum spiritu animali ad partes distas deferri, eique conjungi non videtur controvertendum; nam sive acris materia cum succo nervo per nervos velatur, sive cum spiritu vitali continuo, in animalium subfundit ab arteriis universis partibus subministrato in coldem intrudatur, semper cum spiritibus erit unita; attamen Lectorum animadvertere vellem, quod in his moribus convulsivi ergi de nullo dolore conqueruntur, & si motus predicti sint universales & frequentes, & illime contenti, & à qualibet etiam ponditura levit in parte externa passionem percipiunt, quare multo magis deberent percipere à materia copiosa affiduo irritamento partem sentientem pungente, quod dubium potest proponere, an motus convulsivi à materia irritante & acri proveniant, & motum suppeditare altam investigandi causam, quam proponere audeo solo fine veritatis indagandam. Et eff. si cum succo nervo superflua serofitas febrili fermento imbuita adjungatur, hæc à calore, Febrili effervescentia in bulbis accollitum plenis æthere illis, qui omnia liquida permeat, & moveat, quibus disruptus cum impetu, æthera illa subtilis materia exit, ut continentem nervum atlectore valeat cum tremore, & contractione, non aliter ac in fructu super prunas cocto materia illa æthera igne soluta, corticem exteriori dilat, & diflumpit, & cum sibilo impetu demonfrans exit. Hujus indicium colligo ex eo quod sudore, vel urinæ profluvio superveniente motus convulsivi solvantur. Æthera substantiam in humida contineri probat D. Mariote in tentamine de Aer, & ejus agenti modum violentum, & fulminantem patet facit Philos. Bar. Tom. 4. tract. 2. cap. 10. Potest etiam hi motus eci à particulis salis non solutis, & spiritibus animalibus commixtis, dum à calore disgregatae, & aperti eorum pori subtilissimus æther in eis contentus cum magno impetu ejaculator: ex modo quo à granis salis super carbones accessus injectis, cum crepitum exit, qui impetu materiae moventis supponit: materiam ætherream in motu violentam, & fulminantem salina corpora perdavere, salinum ostendit, cum sulphure mixtum omnia obfusca circumposita, etiam fortissima diftundo, & fal Tartari, cuius primi spiritus in distillatione, qui sunt mixti cum materia ætherrea illa, tanto impetu moventur, ut capacissima diftundat receptaculum. Hæc eadem materia salina non soluta, & conglomerata in artus que nervis adherent, & in musculo inseruntur contenta, separationem patiens, impetu suo nervos connexos ita irregulatorem paret movere, sive verò mortis indicia, quia cerebri, & nervorum systema perturbatum ostendunt; materiam heterogeneam, & eorum usiū improprietam admittentes, qua perturbationes durante spirituum generatio omnimoda pervertitur, vel generati depra-

Sectio III. Caput V.

depravantur cum vita necessaria deficiant; vel supponunt sanguinem ad dissolutionem ultimam adductum, cum salina pars integræ ab aliis sequestrantur, quod vita confina imponit.

Il. Qualicumque fit horum motum causa curiosum non variat, cum pro certo experientia confer nervos inquinamenta suo fini collecta, per urinam vel fudores deponeat, remedius his evacuationibus oportunitus materia convulsiva evacuanda, prepositis superioribus Diaphoreticis, & præcipue Corn. Cerv. Phil. & Cinnabari Antimonii, & Diureticis pariter descriptis, que contiñuè per cochlearia sunt exhibenda; aque etiam portus largior bis in die concedendum, ut auctæ serofosis facultatibus sudor vel urina prolixior, quibus acidæ dulcificata addenda, que vita ætheræ substantia adiunct, ut patet in pulvere pyro, & auro fulminante, que acidæ atrocata ignem non concipiunt.

C A P. V.

De Tuffi.

I. Cum Tuffi ante initia Febrilis paroxysmi cum rigore invadentis, & utque ad ejus augmentum affigere observemus, cum aliqua respirandi difficultate ab acido sanguinem coagulante (prout pulsus parvitas & concentratio) provenire credendum est, quapropter tardè per pulmonem substantiam mouetur, ejus vala implendo, & substantiam comprimendo, ut cum difficultate motu necessario supplerre valeat, unde respirandi difficultas, à coagulato sanguine separata serofis humoris portio, à diluto fale, vel sulphure superfluo acris, inter inavia pulmonum spatio transfundans, vel à circulatione ibi morans, continuo irritamento velicando, expultricem ad expulsionem cum tuffi determinat. Et si materia valde subtilis fuerit, siccæ evadit, naturæ conatum sua tenuitate elundo, donec à calore, vel partis, vel Febris condensata obedient reddatur. In quo casu omnino studio corruganda aciditas mortalia, & præter multa superflua dicta, sequentia propono.

2. Piper. gr. vii.

Lag. Aloës gr. viii.

Cardamomig. vi.

Spec. Aromatic. rostat. 3. fl.

Sal. Tartar. 3. fl.

Cum syrup. de quinq. rad. F. B.

Quibus superbiatur sequens haustus,

2. Ag. Puleg.

Centauræ cordis an. 3. ij.

Theriacal. 3. i. m.

2. Macis.

Cinnam.

Cariophyl.

Piper. an. 3. fl.

Musch.

Ambr. gr. iii.

Sal. Centaur.

Gentiane an. 3. fl. subtil. pul.

Et cum vino genero fumarunt quatuor horis ante affectionem. Nec formidanda horum medicamentorum acrimonia, tamquam augmentativa acreditis serofis substantia pulmonis irritantis, quia coagulatione sanguinis prohibendo, illius separationem defendit in tali tempore, eam reservando in magis opportum tempus, & in loco aptiori. In tuffi actu moderantia materici acrimonia, & tenuis incrassans, quod pefracta oleum amygdalarum dulicem recens, cuius infecciarum laccharum candidum, violatum pulverizatum in formam linimenti, vel saponea magistralis, vel syrup. Viol. de ibisco, foliuti cum Tuffi, & viol. addito sp. sal. Armomatica ad solutionem sanguinis accelerandam.

II. Aliquando evenit tuffi in Februm initio, que sine rigore, & frigore invadunt, nulla sanguinis coagulatione prævia, ex eo quod sanguis multa materia serofa, vel pituita abundet sine intima mixtione, sed à qualibet motu sanguinis auto fermentatione separatur, & in pulmones deponitur. Curatio hujus symptomatis in sanguinis deprivatione consistit per purgantia, que si ab insigni partium, interstis vicinorum, obstruzione prohibeatur, respectu illarum aug-

menti, vel inflammationis, que ex majori humorum concurvo possit oriiri, tentetur per diaphoretica, vel diuretica tuffi proposta. Materia jam fluxa per tuffum est expurganda communibus expectorantibus.

C A P. VI.

De Cardialgia.

I. Cardialgia febricitantes etiam ex intermitente perimit, bile morbi oris ventriculi cum fummo dolore viris resolvente, cum perversione cerebri, & cordis, cum quibus prædictum orificio summam habet connexionem. Bilis ad intermissione Duodenum ad superiora Ventriculi affurgit primò sua volatilitate & copia, secundo ob motum perifacitum intefisti nimis violentum superiora veris, excitatum ab acrimonia bilis, que ad ventriculum delata ejus corredit cum dicto dolore & passione opprimente. Hinc minoranda bilis copia lenientibus, & minorantibus, quorum usus si per quatuor, vel quinque horas paroxysmum antecedat, multum præstabit ad debellandam hujus symptomatis febricem, ducet ad inferiora bile, que sursum ferri erat solita; inter cetera vero Tamarii primum obtinet locum, quia bilem purgant, & aciditate fixant, quibus additi possunt Rhabarbarum cum aliquibus cordialibus; secundo corrigit ea volatilitas cum acidis omnibus & refrigerantibus, ut

2. Seri Cap. deparat. 3. iii.

Vini Granat. 3. ij. m.

2. Ag. Endiv.

Cichor. an. 3. iii.

Suc. Aceto. 3. ij.

Limon. 3. i. m.

2. Dec. Tamarind. 3. fl.

Ag. Hord. 3. iiij. m.

2. Ag. Cichor.

Aceto. an. 3. fl. m.

Spir. Vitriol. gutt. v. m.

Quæ in principio symptomatis propinanda, quibus si non mortificata maneat bilis, propinanda lambivita ex refrigerantibus acidis, & cordialibus composta, ut.

2. Ag. Aceto.

Malv. an. 3. ij.

Vin. Granat. 3. ij.

Confet. Alburn.

Ex hyacin. an. 3. fl.

Spir. Vitriol. gutt. viii. m.

2. Deco. Tamarind.

Ag. bord. an. 3. iiij.

Suc. Ribes. 3. ij.

Spec. Diamant. Frig. 3. ij.

Julap. gem. 3. i. m.

His intermissione alternatim anodyna per cochlearia, inter quæ nullum est magis efficax oleo amigdalorum dulium, quod cum succo granatorum potest milicer. Motus intelliñti duodiñ narcoticis moderantur ante affectionem exhibitis, & etiam clysteribus ex latè cum eisdem narcoticis, quibus materia biliofa revelluntur, & motus peruersus fedebantur. Exterius convenit etiam regione ventriculi velice tepido plena, & linimentu ex mucilagine seminum cicdoniorum, & malvae cum pinguedine galline. Vomitum provocare in Cardialgia subtiliter securat, ne major bilis concursus fiat ad superius ventriculi, & acrimonia sua, vel corrodat illud, vel diffluat, si natura excitat, & angustia ab hoc agro proveniant, adjuvandus eis que acrimoniæ moderantur, vel oleo amig. dul. cum aqua malvarum tepida, vel jure pingui, cum aqua hordei tepida. Sanguinis missione convenire in hoc affectu non video, quia humor est extra vasa, & alienus à sanguine, unde nec evacuate, nec revellere valet; solum virium dilutionem potest facilitare cum fummo detimento, & earum extinctionis periculo.

Nova Methodus Curandi Febres.

C A P. VII.

De Vomitu.

Vomitit non minoris molestiae quandoque est in Febris, originem trahens à materia Fibris carnea ventriculi in sinistra parte constitutas vehementi irritatione laeciente, ita ut haec contracta orificium inferius ad se trahant, & fundum versus orificium superius elevent, materiam in eo contentam per olophagum in eo deponendo. Materia in Febre itermitte à vafa bilario, & pancreatico suppeditatur, quapropter ejus qualitas indaganda, an acida, an amara, in prima, tuncum Pancreaticum in quantitate, & qualitate peccare ostendit. Sic ejus copia sit in ventriculo, vomitus leviter expurganda & minuenda, postea emendandus hic per ea, que acidum mortificare superius diximus, additis que corroborant adstringendo ventriculum, & acido sive injuria, ut rufra eboris, Corallia, Perla, Bolus Armenia, & Cornu Cervi iustum, & omnia tartarea, & testacea; & postevacuandus per hydragoga, etiam si status Febris non permeteat, cum symptomata in tali caso rationem magis urgentis induat, & materia in cavitate ventriculi contenta sit preparata ad exitum. Advertendum an hoc acidum quod excernitur sit crassum, vel quia tale in Pancreatico elaboretur, vel quia pituita micturatur. Eis que ad acidum curationem exhibentur adstringenda qua incident, ut salia fixa febrifuga, & volatilia superius memorata, & purgantibus miscenda que pituitam edificant; si vero materia sit amara, bilium peccare deponat, in quo caso est minoranda per vomitus blanda, pofta per chologoga, deinde mortificanda per ea, que mixtum de cardialgia diximus, & alibi de Febre à bile incutavimus. Corroborantia etiam in hoc unienda, queabilem corrigit, ut sunt succus vel miva cidoriorum, berberis, vinum granatorum, syrups vel succus ribes, syr. de agresta, &c. Quomodo omnes bilii species sunt corrigitenda, cum non nisi colore, & raritate vel crassitate different, que a calore, vel corruptione acquirentur retenita acrimonia, à qua symptomatis origo, & remediorum invariatio. Excipere tamen licet bilium aruginolam, que multum acidi in se continet, quod colligatur ab effervescencia quam excitat, si in terram effundatur, & hanc mutuantur à frigore Pancreatico, à quo primo per effervescientiam bilii acrimonia debilitatur, & quando in magna copia effunditur, & intenescit acridus, corrumpit bilis, cui novus humor acridus instillatus, adveniente calore intenso, qui alii acris bilis acrimoniæ, & pancreaticis succus subtilando, ejus aciditatem efficaciorem reddit, unde ex horum miscella sit humor maximè acris & corruvit. Sed in acido predominans, eadem exgentur remedia superius ad acidi correctionem indiata, oleo ramen Alkalica, ut spiritus seu oleum cornu cervi, fuliginis, urina, & olea aromatica.

Il. Si in Febre continua, & sanguinis massam primari à infestante vomitus succedit, contingit certum est à materia serosa in ejus cavitatem ab arteriis cruentaria, irritativa, & mortificante qualitate donata, à cuius sapore defumata hujus humoris correctionis regula; nam vel est amara, vel acida, vel corrotiva, & acris, & ita habent communia remedia cum supradictis humoribus. Ad aliud vero vertendam hanc materiam convenientiaphoretica, diuretica, quinimodo purgantia, & vena sécō, precipue si in initio Febris adveniat, symptomata, & etiam in progressu, si vires content. Si cum Febre maligna conjungatur hoc symptomata, unienda alexipharmacum cum eis, que qualitera manifestum humorum corrigit. Aliquando materia nulla per vomitum excernitur cessante hujus affluxu ad ventriculum, attamen cibis evomunt, quod duplicitate ratione contingere puto. Primo quia aliqua tinctura humoris depravata in tunica ventriculi inferna remanet, intra illius plicas coerctas, que à cibo dilata à tenoribus istius particulis ad membranam nerveam, & illam carnosum Fibris extexanta defertur, quas irriando ad expulsum premetur, quod nobis indicabitur alia moita cibi in ventriculo, subito enim post potest tincturam in se accipere, & ad interiores

partes deferre, in quo caso abstergentibus aquis uterum ad ablwendam tincturam, ut aqua hordel cum spiritu virili cum fale tartari, serum caputum depuratum cum cremore tartari, vel fale prunellæ, vel ejus in quo bullierie hordelum integrum, & mala cum succo limonii; secundum quo spiritus animales in Fibris nervis & carnis contenti, à quelibet motu ad eadem inordinationes à materia irritante excitatas reducent, ex eo quod motu violentum contractionis defragata Fibra ab appulus cuiuslibet materia dolent, non alter ac pars dolore defatigata, ac cessato si leviter tangatur etiam dolet, ab hoc dolore in prædictis inordinationes redudent, hujusque indutum detumere possumus ab eo quod statim à cibo sequitur vomitus, cum à motu per cibum Fibris impreso inordinationes illa Fibrum reveruntur, pro quo refocillandi sunt spiritus cardiaci, nempe confect ex Hyacint. alkerm. Elix. propriet. jal. gem. theriac. mitrid. aq. tot. citr. fforzoni. & eorum propensio ad motu inordinationis moderanda cum eis, que figura sine acrimonia, ut aq. Papav. errat. Nenuph. Viol. Diacod. Dialcord. Theriac. recent. Fibramque passio deinde dulibus corroborantibus, ut syrum de abynth. de cort. Citri. Aq. cinnam. ut

2. Ag. flor. Papav. Errat. 3. i.

Cinnam. 3. b.

Confect. Alkerm. 3. i.

Syr. de Cort. citri. 3. i. b.

Hac poto calida per cochlearia propinatur. Ex aliis innumeris possunt parati, cum hac amindavione qued calida, nisi Febris sit in declinatione, non propinanda, vel paucis admiscenda ex istis cum eis, que pro Febre exhibentur, exterius fomento ex decocto. Abfint. Mentha, Aromata in vino convenientia ad partis tonum conservandum. Adstringentia omnino vitanda superfite materia in ventriculo quia hoc magis concentrant, & firmant.

C A P. VIII.

De singulau.

Ingultus ex sua natura semper periculosus, in Febre vero lethalis. Hoc symptomata si conjunctum est cum dolore oris ventriculi, materiam suo irritamentum dolorem huic pati imprimenter, stumulos diaphragmati, cui alligatur, ad suū contractionem violentam interruptam addere denotat, à qua sonitus ille, qui in singulato perceptu provenit, & respiratio aliquo modo impedita penderit; si in principio mortuus appareat, materiam in ventriculo congestam supponit, que vomiti, vel purgatione tollenda, cautele de cardialgia propositis. Reliquum quod supererit attemporatione, & resolutione indiget, quod praefata potest sequens Apozema per cochlearia exhibitum.

2. Hord. mund. m. i. sem. Papav. alb.

Sem. quatuor. frigid. major. an. 3. i.

Sem. Portul. latif. an. 3. b.

Ser. Anisi Anet. farinul. an. 3. i.

Flor. cordial liquirit. rafae. 3. iii.

coquantur in f. q. aqua fia. De hoc cap. lib. 1. Aromatici, cum spec. Diatragan. Frig. Diathod. abbatis, trium sanital. an. 3. i. Ade.

Syrup. violar. Rosar. simp. an. 3. i. b.

Idem potest praefare oleum amygd. dulc. recens, codem modo exhibitum per cochlearia, addendo falsi theriaci gr. i. vel ij. Idem praefatis emulsiis quartuor sem. frigid. & amigd. dul. excort. extracta cum aq. Papav. errat. 3. i. b. cui addit. Aqua mentha. 3. i. theriac. 3. b. m. quod si non supererit symptomata, utenduimus phlegmate vitiosi per novem vices supra sumum caput mortuum cohobatum ad 3. ij. in qua cerasorum nigrorum, lumbicorum, menthae, vel Papav. errat. 3. iv. per cochlearia exposita. Sive rō in progressu morbi adveniat singulatus, materiam circa dictas partes transmissam ab arteriis credendum est, & de inflammatione earum partium suspicandum, idē in tali caso cum materia acris, & qualitate peccans sit in motu leni purgante educendam esse iudicarem, nempe cum cassis, vel mamma, addito aliquo cordiali, & si vires non prohibent, aliquem missione sanguinis infundam judicarem, ad evitandam inflammationem post

Sectio III. Caput IX.

post quo materia segregata ad alias vias per diaphoresim, vel diuresim est ducenta. Et quo remanet in parte demulcenda, & dissolvenda, & tendandi spiritus jam proprie medicamentis.

Il. Si sine dolore oris ventriculi singulatus affligat, existimandum eam provenire à distensione nerva tunica ventriculi, per quam hic ad modum vesica inflata ita attollitur, ut diaphragma superius incumbens in sua depressione in illum impingens retrocedere cogatur, cum eodem impulsu secundum quo illum impingit, & ita impeditur libera respiratio, & ad ruitu violentu sonum erit. Distensione vero praedicta tunica habetur, vel à copia flatum, qui micet ut habet in civitate ventriculi, vel à materia spiritus ejusdem tunicae incolas in furorent comitate, quia eis maximè diffimili, nec associabilis, ideoque eorum irritativa ad affundendos conatus pro ea subiugenda vel expellenda. Pro fedato de his symptomatis pater minetam materia irritantis, & diffidentis esse evacuandam, vel vomiti, vel purgatione, eaque est secundum qualitates moderandas praedictis demulcentibus, addendo spiritum nitri, quo flatus ruto difunduntur, & falsa oleo volatilis, & spirit. sulig. corn. cery. fal. armoniac. spiritus eodem tempore sedandi dictis sedativis cum tinctura Gastroei, succini, facta cum succino flavo in pulvrem redacto, & in spiritu vini optimè rectificato, leni calore dissoluto, ideoque aromaticis, macis, cinam. carophil. cum decoct. vel aq. Paoniae, Angelicae, Valerianæ, Bardanae, Tamarici, Chamedrios, Contrayerbae, Serpentaria, quibus sedant spiritus, & heterogenea materia dissipatur; non enim in hoc caso tam caute procedendum in calidiorum assumptione, sicut quando oris ventriculi dolor infestat, istis vero vel abstinentendum, vel temperanda sunt, quando hujusmodi singulatus in statu morbi provenit cum suspicione inflammations, in quo caso non recessendum à sedativis in primo caso propositis. Exterius valet ægrum faccia stringere in regione ventriculi, andina & resolventia ibidem applicare, ut omentum in oleo Absynthii, & masticis excalefacit, spongia acero imbuta, in quo bullerit Piper. Gastrofriapi, Menta, pulegium, Acorum.

IIl. Animadvertis quid calidorum usus non sit in Febris vigore, cum vel ista Frigidis temperentur, sed dulcificantibus materiam acrem. Sicut si in maligno Febre inciderit singulatus, remedii huius proportionata alexipharmacum unienda, vel eis utendum quae utriusque causam respiciunt, ut sunt radices Imperator. Angelicae, fodiæ, valerianæ, fenzonæ, &c. & resolventia materiam, & spiritus animales in ordine detinent, & eo magis si una cum materia modicantibus adhibeantur.

C A P. IX.

De Alio fluxu.

Il. Lui fluxus in Febribus, & argo & Medico importunitus nullum enim symptomata in his tantum trahit difficultatem quantum hoc pro ejus curative; supponendum autem fluxum potest pendere à motu sanguinis ad iuri depuratum tendente, ex eo quid cum multis impuritatis depravatur, motu suo à purioribus particulis impuras fecerit, & separat, atque ad vafa excretioni dicata transmittit, vel circulando ibi relinquit, & in hoc caso nihil operandum est, quid hujusmodi fluxum interrupere valeat, etiam in principio Febris apparuerit, quapropter etiam à missione sanguinis superedendum, cum per hanc talus motus impediri possit, & remanente humor pravo in venis, nisi Febris incrementum expectandum est, tenientia tamen non prohibent, cum talen motum adjungit, & elyptes omni die incendi ad addenda natura flumina, ne inceptam intermitteat viam: corroborant in pauca quantitate cum Febribus miiceantur, ut coral. margar. terr. sigil. oculi. cancr. ad conservandam sanguinis compagem, ne à motu talis dissolvetur. Percipimus vero motum sanguinis esse depuratum ex habitu caco-chymo, ex praegressis erroribus, quibus humorum excrementiorum copia colligi possit, si absit ad excretis factor, si urina sint bona, non turbata, si vires firma-

si puluis elevatus, magnus, robustus, & Febris vel intermitteat, & ad magnum, & sensibilem declinationem perveniet. Si mortis sanguinis, quo fluxus excitatur, ad ejus corruptionem, & dissolutionem tendat, & humores excreti acti in lingue non praexistant, ied continuo generentur ex corruptis, & dissolutis sanguinis particulis.

IIl. Quando enim iste ob sanguinis laxitatem, non sive virtus, à tota massa legregantur, texturam sanguinem massa animitur, & alieni inordinatam excrementis adsequatam assument.

IIIl. In hoc case alii fluxus est comprimendus, quia fervanda est massa sanguinis à corruptione, in qua vita instrumenta, seu potius ipsa vita vegetativa, & sensitiva latet. Nec tuncdam fumidam, que in precedenti causa possum contingerre ex suppressione talis motus, quia humores excrementi, qui leceruntur per alium, non sunt actu in venis, sed solidum potentia, ideoque suppresso hoc motu nullum iminet periculum, idcirco in hoc case non est abstinendum à vena seccione, qua motus praedictis potest coliberi, vel aliis introduci contrarius. Nec existimandum est Galenam, quando praecipit non esse minorandum sanguinem in alii fluxi, locutum esse de eo, qui à motu sanguinis corruptivo pendet; nam ad arcendam à sanguine putredinem adeo folicitus fuit, ut proderit universalis axioma esse omnibus Febris putridis mittendum esse sanguinem, influendo sanguinis missione putredinem posse cohoberi; si seca venia non collutat hic motus, considerandum est istum sanguinem determinari ab aliqua materia ethrogena exmixta, ut ad istius expulsionem incundendum, quam praefare possunt diaphoretica, diuretica, & sanguis non fortior effectione, ad compaginem sanguinis restauranda interponantur, inter quæ valent coral. margarita, croc. mar. adfring. Acacia. Et si Febre hoc non admittat, curam coactam iymphomaticis magis urgentis consulit, alternatum tamen Febris libis medicamentis utendum, à falso alkalicis fixis volatilibus abstinendum, cum adjuvent diffusorem. Et hæc ultima pro fudore velurina excitanda pauca dosi utrumpanda cum aliis mixta, idcirco inclusus est Ciniab. Antimonio, Bezoar. corn. cer. philos. ant. diaph. nisi sudorem natura moveat, nam tunc certis erimus de operatione medicamentis, & si agitationem promovebit, extraneum sudorem prolicet, & cum hoc motus corruptivus in sanguine efficiat. Hic indicatur à febre, quæ nullam habet declinationem, à pulsu parvo, debili, comppresso, à virium relutione subita, ab urina turbata, à factore excrementorum. Hæc signa si appareant in priori caujo motus depurativi post aliquot dies, indicabunt transitum à motu depurativo ad corruptionem, ideoque eadem instituenda curatio ac in hoc caso, non derelicta tamen sanguinis missione, dummodo vires constant, ob rationes pro hac supradictas.

C A P. X.

De Parotidibus.

Il. Sunt Parotides glandularum circa aures inflamationes in Febribus, genite à transmissione aliquorum humoris peccantis ad praedictas glandulas. Talis transmissionis fit per arterias, & nervos in partibus infertos, & materia transmissa exiit non inventari per venas, & vasalymphatica, secundum quantitatem fluam cogit in partibus praedictis stagnare, eas in tumore attollendo.

IIl. Hinc patet Parotides in Febribus à motu naturæ pender, quo materia mortificam à massa sanguinea expellere contendit.

IIIl. Idcirco adjuvantibus est talis motus primò latitudine partem, ut majus spatium advenienti materiali paretur, quod efficiunt oleum Amig. dul. lib. alb. Pinguedines Anatis, & Gallinae. Fomenta tepida ex decocto malva, althæa, fenugreci, & simili, & ab illis tumorem excretore non videamus, vel quia materia locum non inventat in parte, vel quia natura à motu incepto cessaverit, manus sive hunc exhibendæ ad perfricendum incepit motum, applicando cucurbitam, quibus

Nova Methodus Curandi Febres.

quibus si tumor incrementum suscipit, collecta materia communibus supurantibus est preparanda, & ad maturationem ducta, aperto tumore, si sponte non rumpatur, evacuanda. Et quotiescumque concocta materia signa apparent, aperiendus est tumor, cum experientia constet, ex retentione materie multa dama contigere, prout obseruavit Gulielmus Fabricius cent. 1. obser. 39.

IV. Parotides in Febre maligna si contingant, tumor suppurationis resistent, nec incrementum suscipiens scartificandus, ut maligne materie venenum transpiceret. Postea supradictis emollientibus, & suppurantibus uendum.

V. Materia nec attrahentibus nec emollientibus obidente, alio derivanda, ne intra venas detenta nature praecipita inferat, & purgantia in hoc cau maximè conducunt, si vires istam ferre possint, quandoque enim in malignis Febribus Parotides apparent maxima virium prolatione conjuncte & tunc clysteribus solum uendum, & vesicantia lupra parotides ad derividandam à capite materiam, & ad maligni effluviū transpirationem non improbanda judicarem.

C A P . XI.

De Periculis.

Effervescentiae sanguinis in aliquibus Febribus, & præcipiū mali moris, per eum apparentes similes maculis a mortuī publicum relikti, Peticula dicuntur, symptoma valde timendum non ratione fui, sed ratione signi.

II. Hujus origo est sanguinis secundūm aliquas sui partes coagulatio, que per ambitum corporis circulantes per remotionem a fonte caloris, & approximacionem extrinseci ambienti magis condensante circularem motum eum aliis continuare non possunt, unde in eodem ambitu corporis fixa manentes, predictas maculas praesentant.

III. Hinc patet, signum esse malum, quia dictam coagulationem præmonstrat, & eò decterus evadit, si maculae lividi vel nigri sunt coloris, prædicendo sanguinem secundūm dictas sui partes prævia coagularione ad integrum purtredinem transflit.

IV. Hoc symptomā vel apparet in principio Febris, vel apparentibus signis concoctionis. Si primum mali est prælagus, indicando Febrem à coagulatione sanguinis ipsa recepta principia, idcirco difœcagulanibus statim nullo habito respectu temporis Febribus utendum, quia imminet periculum purtredinis secundūm locum, ad quod declinandū certae indicationes cadere debent, & quia diaphoretica multorum memorata lumenum activitatem habent ad difœcagulanum, his etiam Febris in initio universali existente agri salus est tentanda, ad quem si nem conducere etiam omnia falia fixa simplicium cephalorum, & Febribus, fal tartari volatiles, & sulphura mineralium, pluribus in locis fecit. 2. defrictorum. Sanguinis misso in hoc cau regulanda est dependenter a dictis in capite sec. pr. fec. de rada effervescentiae coagulationi sanguinis semper conjuncta, & hac obseruanda in quoquacum tempore Febris, deficiuntur signis concoctionis. Cucurbitule communiter à Practicis ad uim audacter in eum finem quoque exercentur, & commendantur, videntur superflua; aijen enim per has adjuvati motum natura, medium denominatum inter lymphomaticum & criticum; cum vero ex dictis pateat à sola impotencia sanguinis coagulati ad motum, non à conatu natura has maculas oriri, patet superflua esse ad hunc adjuvantum, quando non adefat. Nullilominus quia valent sanguineas particulas coagulas in majori copia segregare, non sunt negligenda. Quod diendum est etiam de Frictionibus, quia alterum

etiam commodum exhibent, nempe sanguinem attenuando, circulante per corporis ambitum in confari partibus, quo medio ab ulteriori coagulatione potest vindicari, & introducta minui.

V. Peticulae apparentes cum evidenter signis concoctionis, etiam coagulationem per causa habent, sed illius materia effervescentiam Febribus operantis, ideo morbo, vel præternaturali conditione insignitæ. Hac materia vel est Acidum, & Alkali sanguinis in majori copia quam statu naturali effervescentia convenit excitatum, præternaturali eme effervescentiam induens, & utramque ex hui natura habet post effervescientiam simul in unum coagulari, vel materia morbo, et solita exsiccatoria majoris aciditatis, & alkali, & hac his contraria unita in horum coagulatione fixatur, utroquo modo succedente data coagulatione sanguineas particulas fecut unit, & continuo effervescentia motu a tanguine disgregata, dum hic per ambitum corporis circulatorius cas ibi relinquit, rotam sui massam hoc medio à morbo, & fermentativa materia liberando; Et hie est ratio natura Criticus, auxiliare Medicis manus expoficens, cum difficile sit hoc modo à coagulata materia totum sanguinem liberare. Idcirco diaphoretica ad ambitum corporis materiam excellentię conve- niunt. Nec alii remedii opus habemus, cum ab iisdem talis introducatur effervescentia apta ad integrum digressionem coagulatae materie à reliquo partibus sanguinis. Scio multos sanguinis misso laudare, suspectam tanen hanc semper habui, qui effervescentia moderando (parationem morbo) materie impedit, & motum sanguinis purgativum alterando, alium posset introducere, quo excreta precipitata post coagulationem de novo sanguini miscetur, cum tenet sanguine massa defecatione. Potest tamen contingere, quod spiritus impetu faciens pro segregatione predicta materia adeo excedat, immoderata effervescentiam in erutoris massa ascendendo, ut plenitudinem venarum à nimia rarefactione conficiat, impedit excrementum coniugamenti expulsionem; vel mixtionis vinculum in tangue laxando dipositiōnem ad citam purtredinem introducat, & tunc non est dubitandum de utilitate phlebotomia, qui plenitudo minoratur, & inordinatus effervescentia motus ordinatur. Cum tali tamē moderantur est excedentia, ut evacuato sanguine medioris effervescentia remaneat, apta ad sui depurationem. Cucurbitule & frictiones sum administranda ob rationes superius dictas.

VI. Pro conclusione hujus operis unum solum animadverto, me non improbare Antiquorum remedia in Febribus, inò ea laudare, & si ferè solum chymica propoſitū, id feci quia majoris sunt activitatis ad propoſitas indicationes explendas, & etiam quia principis Alkali, & Acidi hujus operis fundamenta magis correspondent, si tamen in defectu effent hujusmodi remedia, vel Artifices ad ea paranda deficerent, antiquorum remediū quilibet insuffit, cum hac animadverſione, quod omnia que incidentia, deobſtruuntia, & attenuantia ab Antiquis dicuntur, in classē Alkalicorum recentiores reponere. Quia verò condensant, adstringunt, acido oculū, vel maniferto sapore refecta, in Acidorum numero Neoterici describuntur. Omnia frigida in scholis veterum decantata sunt Alkalica, prout pater ex dictis de alkali in fecit. prima, non tamen solventia, quia non habent in eis Alkali corrosivum, sed solum naturale, quod valeat imbibere acidum illi occurrentis, non compagno corporis in quod incident ad solvere, idcirco immoderatas sedent effervescentias Acidii effervescentia imbibitione, non augent solvente corrosivo destituta, quod faciunt salina Alkalica à natura produc̄ta, vel per incinerationem ab arte comperata,

F I N I S.

ELEN-

E L E N C H U S
C A P I T U M.

S E C T I O . I.

De Febribus Continuis.

C A P . I. Pag. 1.

De Principiis sanguinis, unde de Alkali, & Acidō.

Sanguinis principia ex Alkali, & Acidis. I. Acidum est Ignis Elementaris §. 2. cur multa intenſe Acidū non calentur opus habemus, cum ab iisdem talis introducatur effervescentia apta ad integrum digressionem coagulatae materie à reliquo partibus sanguinis. Scio multos sanguinis misso laudare, suspectam tanen hanc semper habui, qui effervescentia moderando contingat §. 9. Autor Naturae causa hujus modificationis §. 10. Acidum Neotericum huic analogum §. 11. Alkali quid §. 12. Verum Alkali qui confituntur §. 13. Plurimi porosatibus gaudet ubiqueque sit §. 14. Aliud alio magis compussum §. 15. Alkali, & Acidum quomodo convenient §. 16. Acidū munus est coagulare §. 17. Coagulationis ratio in quo fundatur §. 18. Acidum coagulare demonstratur per experimenta §. 19. Alkali officium §. 20. Acidū varia differentia §. 21. Corpora quedam nec Alkalica sunt nec Acidā §. 22. Sanguini hec duo principia insunt §. 23. Acidū, & Alkali sanguinis sūt sunt modi §. 24.

C A P . II. pag. 5.

De Effervescentia præternaturali sanguinis.

D E finitio §. 1. Differentia §. 2. Tarda §. 3. hujus causa §. 4. Medicorū §. 5. Effervescentia p. n. ad Febrilis incendiū sedationem conferit §. 6. Utilitas effervescentia medicorū §. 7. Pulsus effervescentia differentias præberit §. 8.

C A P . III. pag. 6.

De modo curandi Febris continuas cum immoderata Effervescentia.

F Ebris Alkalica cause signa curatio §. 1. 2. 3. Vena seccio quando locus §. 4. Effervescentia in statu Februm immunitio §. 4. Que vene secunda §. 5. Helmontius in quibus Febre V. s. reprobat §. 6. Purgantia quando locus §. 7. Eradicativa purgatio §. 8. In cuiusvis Febris declinatione an purgatio §. 9. Conditions observanda in purg. §. 10. Pomiciti quando locus §. 11. Clysterium utilitas §. 12. Medicamentorum alterantium usus §. 13. Qualia §. 14. Adfringentia quando refrigerantibus miscenda §. 15. Horum materia §. 16. 17. 18. Cardiacorum calidorum noxa §. 19. Diaphoretica novia §. 20. Dietia qualis §. 21. Sanguinis massa dissolutionis signa ex urina, & pulsu §. 22. Sanguinis crassitie, nota ex iisdem fontibus, & curatio Febris unde orta §. 23.

C A P . IV. pag. 10.

De modo curandi Febris cum lenta Effervescentia præternaturali.

U Rina aqua similius unde, & quid significet, Et Febris ab hac causa excitate curatio §. 1. Vena seccio, & Purgatio hic convenientia §. 2. Nimirum sanguinis copia aliquando lentam effervescentiam efficit §. 3. Lenientia medicamenta convenientia §. 4. Enemata inutilia §. 5. Vetus ratio §. 6. Febris à sanguinis putredine signa, & curatio §. 7. Febris facta à sanguinis coagulatione quomodo dissoluntur ab illis, quas facit dissolutio §. 8. Febris inflammatione aliquis partis signa §. 9.

C A P . V. pag. 13.

De Effervescentia mediocri sed præ naturali curanda.

E ffervescentia medicoris signa §. 1. Larga s. min ea nō xia §. 2. Purgantia qualia §. 3. Alterantia §. 4. In effervescentia medica cum urina valde rubra quid agendum §. 5. Si urine albe, & reme quid §. 6. vulturatio qualis §. 7. Hechtia Febris effervescentia §. 8. Quodnam uitum sanguinis in hec §. 9. Aciditas sanguinis in ea est medica §. 10. Indicationes curative §. 11. Aque à practicis prescripte uiles §. 12. Febris Comitate quales §. 13.

S E C T I O . II. pag. 13.

De Febribus Intermittentibus.

Intermittentes Febris que §. 1.

C A P . I. pag. 14.

De Febrili accessione cum frigore, rigore, cui succedit calor intensus.

A Cidum in iis peccat §. 1. Hujus aciditatis subjectum §. 2. Sanguinis, & spiritus quando communicatur §. 3. Materialis humoris est rigor causa, alia ab ea quia calorem facit §. 4. Indicationes curative §. 5. Medicamentorum formulæ §. 6. Quando propinandas §. 7. Calore expanso quid agendum §. 8. Obſtructionis ratio precipue habenda §. 9. Causatio in iis Alkalicorum §. 10. Tēpiti exhibent deobſtruuntia §. 11. China Chine vis unde pendet §. 12. Hujus antihallomena §. 13. Purgantia semper necessaria §. 14. Lenientia bus quando locus §. 15. Quando vena ſectionis §. 16. Virtus ratio ibid.

C A P . II. pag. 16.

In quo proponitur curatio Februm cum frigore rigore, invadentium, cui moderatus calor succedit.

E Arum signa §. 1. Curatio §. 2. 3. Deobſtruuntia §. 4. Sanguinis misso §. 5.

C A P . III. pag. 16.

In quo proponitur curatio Febris invadentis cum levi extremitum refrigeratione, & miti calore.

Q Uia causa §. 1. Indicationes curative §. 2. caloris sedatio §. 3. Deobſtruuntia valent §. 4. Purgantia que §. 5. sanguinis emiffo §. 6. In producta purgatio per epic afū §. 7. Febris à levu frigore incipientis succedente magno calore causa §. 8. Scopī curative §. 9. Sanguinis misso §. 10. Purgatio §. 11. Febris Lentis Signa §. 12. Causa §. 13. Indicationes curative §. 14. Purgatio §. 15.

C A P . IV. pag. 17.

In quo exponitur Febris invadens cum horrore, & tremore, cum senti calor.

C aufa hujus est bilis Alkalica §. 1. Bilis hujus uitum quale §. 2. Effervescentia quomodo compescenda §. 3. Deobſtruuntia valent §. 4. Lenientia quando §. 5. Sanguinis misso §. 5. Volatilia summe noxia §. 6. Febris a calore invadens causa §. 7. Indicationes §. 8. Purgatio §. 9. Febris invadens cum calore, & tardo incremento causa §. 10. Curatio §. 10.

SECTIO TERTIA, pag. 18.

De symptomatibus Februm curandis illis occurrentibus §. I.

C A P. I. Ibid.

De Delirio,

D Elirium quid §. 1. operatio Animae rationalis duplex §. 2. 3. Affektus sensum externorum quomodo perficitur §. 4. Phantasma quid §. 5. Quomodo excitatur §. 5. Perceptio objecti distincta a sensu communis unde §. 6. Sensus communis moveret versus principia nervorum §. 7. Intellectus officium §. 8. Delirii causa §. 9. Spirituum perturbatio unde §. 10. Intellectus depravatio unde §. 11. Quomodo delirium secundum §. 12. vena quando secunda §. 13.

C A P. II. pag. 21.

De Vigiliis.

V Igiliarum causa §. 1. 2. In Febribus unde pendent §. 3. Curatio §. 4. 5.

C A P. III. pag. 21.

De Somno Profundo.

C Ausa §. 1. In Febribus §. 2. 3. Obstrutio qualis §. 3. Curatio §. 4. vena quando secunda §. 5. Spirituum deflusus quomodo resarcirendus §. 7. Somnolentia ab aciditate coagulativa provenientis curatio §. 8.

C A P. IV. pag. 22.

De motibus convulsivis.

E Orum subiectum, causa §. 1. Curatio §. 2.

C A P. V. pag. 23.

De Tuffi.

C Ausa §. 1. Initii Febris invadentis causa §. 2.

C A P. VI. pag. 23.

De Cardiaglia.

C Ausa, & curatio §. 1.

C A P. VII. pag. 24.

De Vomitū.

C Ausa §. 1. In Febre continua §. 2.

C A P. VIII. pag. 24.

De Singultu.

P Rognosis, causa, curatio §. 1. Sine dolore oris ventriculi contingens §. 2. Calidorum usus §. 3.

C A P. IX. pag. 25.

De Alui fluxu.

C Ausa, curatio §. 1. 2. 3.

C A P. X. pag. 25.

De Parotidi bus.

Q Uid Parotides §. 1. in Febribus quomodo generantur §. 2. Curare §. 3. Parotides in malignis §. 4. Curatio §. 5.

C A P. XI. pag. 26.

De Peticulis.

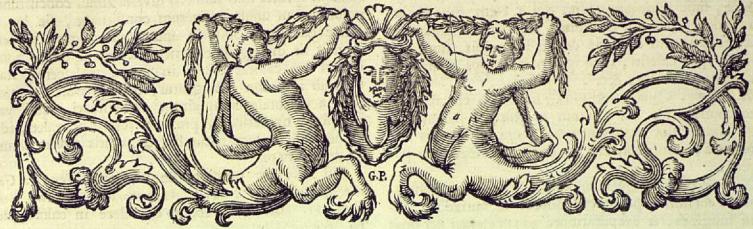
Q Uid Peticula §. 1. Origio §. 2. Prognosis §. 3. Indicationes curative §. 4. Prognosis §. 5.

F I N I S.

IRIS FEBRILIS

Fœdus inter antiquorum,
& Recentiorum Opiniones

DE FEBRIBUS
promittens.

IRIDIS FEBRILIS POMPEJI SACCI PATRICII PARMENSIS P R A E F A T I O .

Maia nova civilem societatem letitia aspergere vetus confirmat adagium, in scientiis verò introducta odium parere docet experientia: In fententiis noviter introductis, pro assignandis Februm causis, earum natura determinanda, & in curatione diligenda à plerisque damnatis, & solo novitatis charactere conantibus communis odio exponere. Quod utique exposcerent si à tot seculis probata antiquorum dogmata evertere studerent. Sed quandoque nostra mentis concepta prejudicia, & despecta inventorum ponderatio, ad iustitiam nos tradit damnationem, dum inventa ad scientiam expoliandam, & ad faciliorem viam pro sui finis consecutione præparant, & introductos senium errores, infirma dogmata ex inadvertencia transmutatis extirpant, pro machinis hostilibus scientiae stabilitate molli præcipita minantibus concipiunt, & lucem quam præcepta incendum ad eam in cinerem redigendam conclamamus; Tale quid evenire in recentiorum fententiis de Febris demonstrare conabor in hoc opere, ut conciliatis istorum opinionibus cum antiquis, nullus retrahatur ad eandem utilitatem colligendam, latentem in noviter demonstratis, pro clariori enodatione Febrilis naturæ, earundem tutiori, citiori, & jucundiori curatione.

C A P U T P R I M U M .

Quid sit Febris secundum Antiquos, & in quo essentialiter consistat.

Rerum essentia non melius manifestantur quam ab eorum definitione, idcirco Philosophi omnes rerum, naturam speculantes, tunc illius cognitionem possidere gloriantur, quando germanam earendem definitionem sunt affecti.

I. **S**ic Medici antiqui Februm naturam, essentiam, & proprietates certo indagasse seruino crediderunt, per antiquioris Avicenne definitionem pag. 4 tract. 1. cap. 1. cui omnes concordi suffragio contenterunt.

II. Definitur autem citato loco Febris, quod sit Calor extranum accensus in corde, & procedens ab eo mediante spiritu, & sanguine, per arterias, & venas in totum corpus effusus, sic in illo ipso corpore porrò accenditur, ut functiones naturales lœdat, non sicut caliditas laboris, & ira.

Hanc definitionem desumpsiisse à Galeno 6. epid. com. 1. text. 29. & 1. de differ. Febr. cap. 5. & ab Hippocrate 4. de fract. text. omnes concludunt, & convenire cum definitione Zenonis, & Empedocles testatur Alexander Aphroditeus.

III. Febrē esse calorem probant auctoritatem Hipp. lib. 1. epid. part. 3. text. 16. in hisp. Sileni, & tex. 21. in hisp. uxoris Philini, & text. 23. hisp. Cleanatidis, & text. 25. in hisp. Metoris, & text. 25. in hisp. Erasmi huic adjungitur Aris. auctoritas scilicet 1. prob. 3.

Gal. lib. 6. epid. par. 1. Com. 29. lib. 1. Aphor. tom. 14. lib. de caus. morb. cap. 2. lib. de causis pul. cap. 7. lib. 2. met. cap. 7. lib. 4. met. cap. 1. lib. 9. met. cap. 14.

IV. Pro auctoritate horum sicut rationes, & priuia quia ex communi hominum existimatione igneo acrius calore afflantes Febre labore censemur, unde deductur Febris in calore essentialiter fundari cum communis hominum existimatio veritati aquo ponderare videatur.

V. Secundo, in eo videtur residere essentia Febris, quod est radix omnium accidentium ab ea emanatum, hac verò à calore proveniunt, consequenter hoc erit essentiale Febris fundamentum. Sitis enim astus, inquietudo, vigilia, dolor capitis, pulsus frequens & inaequalitas, inseparabile februm comites, non ab alio dependent principio, quam à calore.

VI. Tertio, quia refrigerantibus curatur, ergo in calore consistit, contraria enim contrariis curantur.

VII. Quartio. Illud dicunt essentiale aliqui, quo posito illud ponitur, & ablato auferitur, sed posito calore igneo in corpore adest febris, & ablato illa cessat; in intermissione enith Febrili à paciente non perficitur calor, nec à Medico distinguitur, ergo Febris in calore igneo consistit.

VIII. Hunc calorem esse qualitatem ferè omnes Medici sustiner. Codericus tamē Caſtrensis in lit. de Meteor. Microcosm. lib. 3. cap. 8. in substantia calida Febrē radicari opinatur. Hanc fententiam suiss antiquorum, & diu in obliuione sepultam confirmat Emanuel Jos. Reyf. contr. pag. contr. & certe Videl Trincavel. antē Roder. in hac fuit fententia.

IX. Hanc opinionem probat circatus Dōctor auctor. Hip. qui in Epid. Febrē Pyreton vocat, vel pyrexiam hoc

Caput I.

32

Iridis Febris

hoc est ignem, aut ignitum halitum, qua sunt substantiae, huic *Galenum* addit, qui i. clem. cap. 6. corpora calentia, non à qualitate, sed per substantias calide receptionem exprest̄ docuit his verbis. Eum qui gelu ab igne calent, dico ignem in corpus assūpere, nec defuit rationes, &c.

X. *Primo*. Quia calor præter naturam, est calido in nato contrarius, sed calidum in natum est substantia, ergo etiam calor præter naturam, qui est Febris erit substantia, cum contraria in eodem praedicamento ponantur.

XI. *Secundo*. Quia omnes Medici modum generationis Febrium exponentes, docent ex putredinis minerali fuligine, & evaporationes ad cor elevarunt quas incalent, & hoc est cor per substantiam calidam præter naturam calentia, at calor præter naturam in corde illius ergo *calor Febris*, erit substantia calida in corde existens.

XII. *Tertio*. Quia principis Februm remedia sunt purgatio, & sanguinis missio, qua ambo materialis sanguinis superfluum, vel excrementum qualitate vitiosum educendo, calorem Febrilem in substantia confundere manifestant.

XIII. Paucos tamen habuit sequaces haec opinio, major enim pars Medicorum huic est contraria, quia Febris ludit operationes cum sit morbus; laderet est agere; substantia per se non est activa, sed solum per qualitatem, ergo calor, qui est qualitas, Februm constituet, non substantia calida.

XIV. Haec sententia firmans Februm in sua essentia comprehendere, ab impugnatione non libera evasit; nam Jacob de Part, & Concil. Fcl̄res frigidas statuerunt, Avicenna suffulti patrocino, qui Fen. i. p. 4. sc̄t. i. cap. 1. aliquas Febris frigidas vocat, & in praxi obseruantur Febris, que nec internas partes, nec externas calore ericiunt; ex febre morientes frigescunt in exterioribus partibus, & tanta comprehendunt, frigescunt etiam interius, ut expiratio frigida ostendat, & ex parte ex pulsu certum est eos frigescit. Febris rigores, & frigore invadentes in tali statu sunt vera Febris, & zanari tunc non est calor, ergo dantur Febris sine calore, ergo calor non est essentialis Febris, cum aliqua forma calore habeatur, & aliquis pars illius aliquando à calore sit omnino immunis.

XV. Quomodo vero calor Febris evadat, communiter respondent per intensiōnem; nam calor Febris quia præter naturam excedit naturæ limites, excessus per solam additionem majoris caloris habetur, conseq̄uenter Febris in additione caloris, per quem caloris intensio fiat, conficitur; ablatio enim caloris excedit, austerer etiam Febris, ex quo benè arguitur calor Febrilem per intensiōnem tamē evadere, & haec est sententia Gal. 8. & 9. met. quam allegat Argent. lib. i. de morib. gener. cap. 2. & confirmatur ex eo, quod Febris per intemperiem calidam definitur, quia in sua formalis calor excedit, & intensiōnem involvit, conseq̄uenter calor naturalis Febris fit per caloris intensiōnem.

XVI. Controvertunt tamen autores, & patrini hujus sententiae, ap̄ Febris in unione caloris naturalis, & additi, vel in solo calore addito confitunt, Averroes lib. 3. collig. cap. Concil. differ. 87. Vega, i. de differ. Februm cap. 1. Mercat. lib. 3. de Febr. effent. Ugo senen. in Fen. i. p. 4. trāt. i. cap. 2. Ercili. in com. ejusdem loci. Vega lib. i. de differ. Febr. cum aliis, volunt calorem Febris tamē evadere, per unione caloris naturalis præexistēns, & additi à causa calefaciente.

XVII. Quod probant primò, quia si solus additus est Febris, in eadem parte est morbus, & sanitas eodem tempore, quia in corde est calor additus, qui est Febris, est calor naturalis, qui est sanitatis, & ideo hic operationes secundum naturam exerceret, in qua sit sanitatis, ille laderet, quia morbus, ergo in eodem subiecto eodem tempore est sanitatis, & morbus.

XVIII. Secundo. Ex præexistēti, & addito eo, quod ex unus numero calor, additus, per omnes est Febris, ergo & præexistens, quod ex illis duobus sunt unus calor; patet; quia quotiescumque duo accidentia

ejusdem specie solo numero diversa simul concurrunt, & unitur, ut unus numerus constituant, sic lux lucernæ cum luce Solis in unum unicuius umen in aere, ut non sit distinguibile lumen lucernæ à lumine Solis, ita illi duo calorē debent in unum coalescere, ita ut unus ab alio non distinguatur, & à prevalente calore illud accidentalē compōstum denominari, quia verò in lectione operatiōrum præter-naturalis prevaleat, id est ad hoc unio caloris naturalis, & additis præter naturalis denominatur.

XIX. *Primo*. Quia haec opinio contradicunt *Gentilis Garzia* in fen. i. 4. quæst. 7. *Matamoros* lib. 1. de Febr. dis̄p. 11. afferentes Februm confistere in calore addito, &c.

X. *Primo*, hoc probat, quia ita se habet morbus in intemperie sicuti morbus in numero adauiso, ut in falso digito, sed solus digitus est morbus, ergo & solus calor additus est febris.

XI. *Secundo*. Morbus dicitur ille qui primò indicat sui remotionem, sed solus calor additus indicat sui remotionem, cum eo remoto cessest febris, ergo solus calor additus est febris.

XII. *Tertio*. Si febris ex utroque calore confitetur, nulla à materia superaretur sine medicamentis auxiliis: probatur sequela, quia febris à natura sola non potest vinci nisi calor naturalis opera, at in predicto calore non est calor naturalis, quia ex naturali, & addito unito non sit febris, quia est præter naturam, ergo curatione carceret febris, quia Medicis carcer, quod est contra experientiam.

XIII. *Quarto*. Solus calor, qui ludit operationes, habet rationem Febris, sed solus additus ludit operationes, ergo solus additus est Febris: minor probatur, lascivus admodum non potest fieri nisi à re præter & naturali, & violentia, sed calor præexistens non est præter naturalis, nec violentus, ergo ab eo non possunt ludi operationes, ergo ludentur ab addito.

XIV. An vero semper a tali intensiōne calor Febris proveniat, vel sine ea valeat esse talis, agitant Doctores, & partem affirmantur sustinent *Valeſi* i. de differ. febr. cap. 1. *Vega Mercurii* lib. 1. de essentialib. *Carrierus* in fen. pag. 4. trāt. 1. *Quest. 6. Matamoros* lib. 1. de Febr. trāt. 1. *Dif. 9.*

XV. Et probant primò ex *Galen* i. aphorism 16. & lib. 6. Epid. fec. i. Tex. 19. ubi talem intensiōnem Febris essentialiter recipit, & clariss loquitur 8. met. cap. 1. dicentes tunc Febris dat, dum immodecum est calor, ut hominem offendat, & de caus. morb. cap. 5. afferit Febris fieri superante caliditatem.

XVI. *Secundo*. Morbus calidus non generatur, nisi per caloris intensiōnem, sicut frigidus nisi per intensiōnem frigoris, ergo cum Febris sit morbus calidus non potest recipere esse nisi per caloris intensiōnem nec valer dicere, posse acquirere dictam intensiōnem per malignitatem, quia haec sine caloris intensiōne reperitur, ut in pesti sine febre, conseq̄uenter qualitas maligna ex se non est productiva caloris intensiōnis.

XVII. *Tertio*. Nemo dat, quod non habet, qualiter omnes, quia in corpore nostro concurrent, non habent calorem dampna qualitate calida, ergo neque possunt illa intendere calorem, sed à sola caliditate intentio calor exspectanda est.

XVIII. *Gentilis* in quæstio. extravag. quæstio. 4. & Ugo Senen. contrarium tenuerunt his rationibus.

XIX. *Primo*. Calor naturalis cordis dum cum aliis qualitatibus commixtus exsit, est instrumentum naturæ, & ab hac coecetur ne exorbitet à propria temperie, degita ejus naturali statu, per adventum verò qualitatis malignae, quia illi conjungatur, non est amplius instrumentum naturæ, quia à qualitate maligna depravatus à naturali conditione deviat, & sui juris factus, ex cuius nature jugo, operatur secundum omnes sui virtes, id est, non ut naturalis, sed ut elementaris & igneis, quia in se sit, unde concluditur actionem immoderataν caloris non originari ab ejusdem intensiōne, sed ab eodem calore à natura non recto, & secundum omnes suas virtes auctor. Hoc confirmare videtur Gal. de præfag. ex pul. cap. 3. scribendo aliquos esse Febre pestilentis corruptos, qui per totum Febris decūrum bonum pul.

pulsum, & parum differentem à naturali haberent, qui tamen ut reliqui obiere, & certè mors ex prava, & materna in venis ob unionem caloris ad corrigitam materiam deprivatum, in eis stabulante, & à vi naturæ concepta pro ejusdem expulsiōne excitabitur Febris.

XXXVII. *Secundo*. Quia humor noxius latens in corpore inducit Febrēm, quia antea non aderat; & hoc fieri à natura movente, & à calore nativo unito conante expellere pravum humorū nemo dubitat.

XXXVIII. *Tertio*. In statu Febris est multo maior, & tamen humor, qui est illius causa in diffitō ad falatū, est magis benignus, ex Gal. i. Aphor. 26. quia magis coctus, minus putridus quam in augmento, ergo ea Febris magnitudo non pender ab aucta putredine, sed ab aucto innato calore coquente, & pugnante.

XXXIX. *Quarto*. In multis morbis, & Febris aegri morti proximi, omnia fatis simillima habere videntur, & hujus rationem *Gentilis*, & *Dimus* in com. cap. 4. pag. 4. *Trāt. 1. O'Vallesius* in com. agr. 2. *sc̄t. pri. lib. 3. Epid.* reddit, quoniam natura fatigata, & debilis cefat à conatu & pugna, Ergo per haec Febris antea erat magna.

XL. *Quinto*. In Crisi Febris invalescit magis, & tamē humor est benignus, ergo per solum conatum, & unionem caloris, expulsiōne humoris concocti mortis, magnitudo Febris habebitur.

XLI. *Admitta* intensiōne caloris naturalis, quia igneum adipiscitur naturam, controvertunt auctores, An haec calor igneus, & Febris sit ejusdem conditionis cum naturali. *Gentilis* in extr. quæst. 4. considerat probare calorem Febrilem specie distare à naturali.

XLII. *Primò*. Quia diverse operationes non possunt ab una causa profici, at operationes à calore naturali, & Febrili emanantes diversa penitus existunt, illa operationes naturales perficiunt, hoc depravante, vel ab immunitate, ergo species debent differe, cum species differentes edat operationes.

XLIII. *Secondo*. Calor naturalis, & Febris à diversis pendent principiis, primus in sanguine, & spiritu naturali, & Febrili emanantes diversa penitus existunt, illa operationes naturales perficiunt, hoc corripuit morbo frigido & humido, & tunc non est assignabili causa positiva, extrinsecus, haec intemperie, ergo erit intrinsecus, nempe naturalis ipsius cerebri temperies frigida, & humida.

XLIV. *Thirdo*. Ex *Galen* variis in locis habetur nullus in nobis aliquod corde calidius generari potest, neque putredine, neque uitione, & licet per purpureum res calidior fiat; artamen antequam tantum calor naturalis adipiscatur, ut calor incendere possit, corruptus, & acquireat altam formam cui naturalis sit frigiditas, ut apparet in vino in acetum mutato, ergo nihil sensus cordis potest intendere, quid in nostro corpore permaneat.

XLV. In haec sententiam tendit *Gomes Perreira*, sed diversa via, vult enim ab eis quia in corpore præternaturaliter contingit si cor offendatur, vel irritetur, ad ilorum expulsiōnem motu velocissimo insurgere, a quo incalcat, & mediis spiritibus similiter motis calidificat totum corpus calidit, & Febris accidunt.

XLVI. *Primò*. Hujus vestigis inhabet opinio *Zacetus* lib. 4. de Medic. Princ. bīf. qu. 4. & *Emanuel Dos Reys* contr. 8. & communiter cum istis Medicorum scholā.

XLVI. *Primò*. Quia ea specie convertunt quibus una est differentia essentialis, sed hoc modo habent calor naturalis & præternaturalis, quia uterique habet congregare homogenem, & disgregare heterogenem, ut patet in ligno, quando adiutorit, & in re putrefacte, quia calor præter naturam & igneū efficiuntur, & in generatione humorū: opere calor naturalis perfecta, in qua heterogenea disgregant excreta, & homogeneas partes alimentales in sanguinem massam congregant, ergo calor naturalis, & præter naturam convenienti specie.

XLVI. *Secondo*. Febris oritur ex prohibita transpiratione, & ira, quia ab his intenditur calor, sed per intensiōnem non refutat novas species calorū, ergo calor naturalis & Febris non differentiā species, sed per intensiōnem solum consistentem in additione gradus calorū similis.

XLVIII. Hanc sententiarum varietatem circa calorū Febris naturam, & modum operandi, variationē temperaturā introduxit *Gal.* & *Hipp.* & aliorum Medicinae benemeritorum patriciū fusa, discordias Principium autoritate solventium.

XLIX. Pari discordia in varias scinduntur opiniones pro statu caloris Febris subiecto, quod ad *Avic.* cot determinatur, per illa definitionis verba, in corde accensus, hunc sequuntur *Fernel* lib. 4. *Pabol.* cap. 1. *Thomas A. Vega* lib. 1. de differ. in comp. cap.

4. Donatus ab Alton. de Med. Febribus cap. 6. Vales. libr. 4. contro. 18. Concl. differ. 87. Thomas a Garb. 4. de diff. Febribus cap. 1. Ugo Senen. Auctul. Gentil. in com. definitionis Avic. Avero. lib. 3. collig. cap. 3. quibus faveit Hal. lib. 1. Febribus cap. 1. & 3. ubi Febris radicum in aliqua cordis substantia praeferatur naturam excalefacit ponit, & probat idem lib. de inequali intensitate cap. 4. & lib. 10. met. cap. 8. & 7. mer. cap. 8.

L. Nec defunt rationes, & pro x. afferunt quid Febris sit conversio caloris naturalis in praeferatur naturam per totum corpus diffusus, se calor naturalis a corde in totum corpus diffunditur, ergo & praeferatur naturam, & sicuti cor est illius subiectum, ita & istius concedi debet.

I. Secundo. Quia Febris, est morbus communis, & ab ea omnes ferè actions torus corporis luduntur, ergo quis subiectum debet esse aliud commune, sed hujusmodi non datur prater eot, ergo hoc erit subiectum Febris.

II. In hac sententia animadverbitur. Caver. in Com. 1. feni. lib. 4. Trac. 1. cap. 1. disp. 2. quæst. 1. non est opus ad Febrēm cor. 1. calefieri, sed sufficiere quid alia pars antecedenter intensio calore excalefaciat cor præferatur naturam calefaciat, ex quo Febris postea contingit, ut patet in bubone & inflammatione, ex quibus Febris oritur, pars enim quae 1. intense calefit est illa in qua humor paretens inflammationem patit; Febris vero non accedit nisi a calore paretens humoris, & pars affecte cor præferatur naturam incalcat, unde cor est semper subiectum Febris, cum nisi hoc calfacto generetur.

III. Contraria sententiam aliū sustinuerunt ex ratione Carter. loc. cit. quorū rationes sunt.

LIV. Primo. Ratio formalis per quam cor constituit in eis specifico Febricitantem, non est alia quam calor præferatur naturam, cum independenti in aliquo, dummodo habeat rationem communem morbi, que est ledere actions. 1. & sensibilitate, ergo in quacumque parte corporis indicare hujusmodi calor, erit Febris; antecedens patet, consequentia probatur, quatenus pars nostri corporis potest alterari a qualibet prima qualitate, independenter ab alia parte in qua prius existat, & calor in tali parte inductus reliquias potest calefacere, abique eo quod talen calorem a corde recognoscant, ergo hujusmodi calor erit Febris, quia præferatur naturam, & in totum diffusus, & ramen in corde non subiectabitur.

LV. Secundo. Morbi per consensum sunt in eadem specie, ac morbi per essentiam, ut patet in Phrenitide, & paraphrenite, que sunt in eadem specie deliri, sed vera intemperie calida existens in brachio, vel cruce, sine dependentia ab alio, est sicurus hac est Febris, juxta illa.

LVI. Tertiō. A jecore præferatur naturam excalefacto potest calor igneus toti corpori communicari, ut dicatur Febris, ergo tunc subiectum caloris Febrilis erit. Hepar, non Cor, antecedens probatur ex Galen. lib. 2. art. Medic. cap. 31. ubi agens de fice corde ait, magna ex parte universum fuscum existit, nisi hepar obliteratur. Ex que posse poferit jecor totum immutatum, vel in totum influere contra actionem cordis, & sic suo calore inmoderate totum calefacere, & tunc erit Febris, juxta dictum Hipp. 1. proter. rex 7. quo afferit eum Febris, qui in cure, & superficie exteriori igneum habet caliditatem, sicut ac intimis visceribus. Ergo cum calor hepatis interiora, & exteriora incalcat, Febris tunc adesse judicandum est, abique eo quod calor radicetur in corde tamquam in subiecto.

LVII. Cum vero in Corde sint plures substantiae distinguibilis, nempe spirituosa, humoralis, & solidis, in quam calor Febrili subiectum querunt Auctores. In humoribus Febribus, humores cordis est calor præferatur naturam subiectum determinante Cœpali. 1. quæst. Medic. 6. Mercur. de morb. Gallico Thomas de Garb. Andreas Planer. de morb. & symp. cap. 2. quibus videtur adhære Altim. de med. Feb. lib. 1. cap. 12. & horum fundamentalis ratio existit, quia cum Febris sit conversio native caliditatis in igneum naturam, sequitur quid omnia, quorum calor ad similem naturam re-

digi potest, posse esse subiectum Febris, cum vero, humores, & spiritus possint devenire ad tales intensiones propriam caloris, ut in igneum mutetur, eo quod calor humorum, & spiritus sit capax intensioris remissionis. Sequitur humores, & spiritus esse subiectum Febris, & eo magis, perhaedetur, quia calor in his subiectis faciliter per singula corporis membra potest diffundi.

LVIII. Contra sententia, qui tuerunt morbi subiectum non esse, nisi partem viventem, à qua cum excludant fangus, & humores, & spiritus, excluduntur etiam ab aptitudine subiecti caloris Febrilis, & sunt Capivac. in praxi Rud. 3. Prax. cap. 1. Sennertus 2. inst. cap. 1. Sanvoral. 2. Antipra. cap. 3. Merc. 2. de Feb. Valef. 5. Cont. cap. 18. Sancta Cruz de Morb. & sympath. cap. 1.

LIX. Hic adnotare licet ex calore accesso in corde necessario sequi effervescentiam, & ebullitionem sanguinis, qui continuo per illud circulariter. Sanguinem esse effervescentiam capacem docuit Aris. lib. 1. anima in Proemio, & sec. 2. prob. 9. 26. definiendo transire sanguinis ebullitionem, quam Gal. in humoribus etiam agnoscit, lib. 2. de differ. Feb. cap. 9. dicendo, & cum iam ad summum fervoris penerentur humores accessi, si accessionis tempus confitentia appellatur, & eodem capite ait ferventibus ex purgatione humoribus, & omnes Medicinae concedunt, & admittunt in Febre diaria synochi impuri, variolis, morbilli, & multi sanguinis fluxibus, & optimè eam explicavit Rosel. in com. lib. Gal. de morborum causis cap. 2. quæst. 4. & multis rationibus capite sequenti demonstrabitur, omnia autem quae sunt ebullitionis capacia per calorem faciliter effervescunt, & ebulliunt, ut videtur est in latte, melle, & vino, que sunt corpora effervescentia adaptata, ideoque igni exposita fervent & attuunt, & in rumore remata extra vas cum imperio diffunduntur, ex quibus argentei licet sanguinem: ebullitioni aptum, à calore faciliter ad eam duci, unde cum in Febre calor igneus sit accentus in corde, & sanguis continuo per illud circulatur (universa Medicorum Schola conferente, experimentorum evidencia edicta) sequitur necessario sanguinem ebullientem, effervescere in corde, & per arterias fervore turgentem diffusore, quamvis ab ebullitionis principio recedat, non aliter ac liquida, ignis calefactione effervescentia, ab eo separata fervorem per aliquod tempus conservant, & calorem impetrunt vel excitatur diu sovent: ita sanguinem calorem igneum cordis ei communicatum conservare per aliquod tempus credere fas est, & proprium excitatum à partibus ejusdem calidis ad mortum concitatis, media reactione à calore cordis operata: non aliter ac manus frigida per confectionem cum altera proprio calore incalcat, consistente in partibus calidis in manu existentibus, à confectione ad mortum excitatis, & ad actum secundum deducuntur, ubi prius per frigus in quiete torpescunt, in actu primo solum calida dicebantur, & hoc deducuntur ex verbis deff. Avic. mediante spiritu, & sanguine per venas, & arterias in totum corpus diffusus, nisi enim sanguinis in corde calefactur ad effervescentiam, & eam conservaret, non posset toti corpori postea calorem Febrilem impetrari, itaque sanguinem per cordis calorem igneum effervescentiam pati asterendum est, hancque conservare, ut calorem partibus communiceat, eo modo quo naturalem impetrati solet, consequenter effervescentia in sanguine inordinata, erit per Antiquos quid conquebus calorem Febrilem.

LX. Quamvis obseruem aliquos, qui in determinatis & particularibus Febribus effervescentiam sanguinis febrem procedere determinant, ut Semertus, Mercurialis, Heurnius, Zaccutus, in explicanda Febre ephemera, & synochi impuri. Et omnes ferè Gal. sequaces in dilucidanda prædictarum Febrium natura, & in variolarum, & morbillorum essentia indaganda, una cum conditione Febris horum morborum comitis, ad sanguinis ebullitionem, & fervorem recurrentem, quibus postea universum corpus præferatur naturam incalcat, una cum corde, per quod Febris sit conversio native caliditatis in igneum naturam, sequitur quid omnia, quorum calor ad similem naturam re-

servescientiam sanguinis deduci per hanc sanguinem incalcatere ultra sua nativa caliditatis conditioem, & ita calefacere posse cor usque ad conversionem sua nativa caliditatis igneum, & ab eodem calore cordi communicato, lequitur sanguinem advenitentem, & suis finibus receptum, ad maiorem evoluere ebullitionem, ita ut usum potius quam effervescentiam pati videatur. Et in hoc cau admittendum erit à sanguine effervescentiam calorem cordis intendi, & ab eo effervescentiam sanguinis, & calorem cordis mutuo se intendere, & conjungi, ut unum sine alio reperti non possit absque illo precedentia privilegio: sed quandoque calorem cordis procedere effervescentiam sanguinis, & quandoque hanc illum anteire, ut ex dictis secundum Antiquorum documenta aperte manifestetur. Inconcluso temporis momentu effervescentiam Febris in calore cordis ad igneum naturam converso fundari, & effervescentiam sanguinis precedenter, istiuscau esse, conseqentem vero symptomum dicit.

Reliqua definitionis Avic. verba nullam contradictionem patiuntur, nec super ea aliquius momenti qualiter agitant, cum coruus sensus sit valde clarus, & manifestus. Ideo polito termino explicacionis definitionis Febrilis Antiquorum, ad ea qua circa effervescentiam Febris à recentioribus docentur explicanda descendit.

CAP. II.

De Febris effentia secundum Recentiores.

*R*ecentiores inherentes etymologiae verbi Febris, deducuntur per Latinos à verbo ferberio, quod effervescentiam significat, definierunt Febris.

I. Effervescentiam minima sanguini, & humoribus inducant, cum calore, & siti aliqui symptomatici, quibus cœconomia naturalis varie perturbatur.

II. Dicitur 1. Effervescentia, qua idem est ac fermentatio, & essentialiter constituit in motu intellino particularium, seu principiorum cuiuslibet corporis, cum tendentia ad aliquam mutationem ejusdem, perfectivam vel corruptivam, ita Billibus, Zieglerus, & Tomas Villus. hujusmodi Effervescentiam, seu fermentationem sanguino liquori naturaliter deberi probant moderni auctores.

III. Primo. Quia ratione sua constitutionis ex heterogeneis partibus, fermentationis principia includit, quodcumque n. heterogeneum illam facile in modo necessario habet, & maxime si fluibilitate gaudet: Ubi enim sunt principia diffimila, seu dominio statim inter ea lis oritur, & unus alterum in motum provocat, ut ex victria, & contrarii subiectione, impetu in mixto sibi firmet, resistente agresso, oppugnat, vim motu contrario repellando, & in hoc motu fermentationis ratio fundatur, qua conspicua magis redditur, quando partes heterogeneum corpus componentes erunt laxa, ut in fluidis, & valde humidis, tunc enim particulae talis corporis faciliter expandi possunt ob laxitatem, & disjunctionem inter se, & à loco in locum commigrare, aliquid quietientes particulas movere, & exigitare, cum universalis tunica, & seditione omnium partium mixti, si modum in motu excellerint, vel concordi consequente harmonia placido, & naturali motu, amicè temperatis partibus, cum perfecto partium uitium unionis vinculo, & inutilium particularum segregazione, ad integrum mixti perfectionem, & conservationem conspirant: hoc observanus in vino, cerevisia, fructuum herbarumque sucis, que facile & citò turgescunt ex heterogenitate, & laxitate partium quibus componuntur, è contra vero aqua optimè distillate, olea chymica, spiritus vini, ob defectum copia partium disseminantium fermentatione non commovuntur, sicut neque corpora compacta, ob strictam nimis partium unionem sanguinem partibus heterogeneis conflante docent, & antiqui cum Hip. & Gal. bilent, pituitam & melanocholiam massa sanguinis principia admittentes, & Chymici ignis cultro sanguinem in sulphur, sal, & Mercuriū diligenter anatomico resolventes. Fluxibilitatem

Saci Opera Aded. Tom. I.

verò, & partium laxitatem retinere fatebuntur, qui per arterias, & venas ad universas corporis partes flutare cognoscunt, vel ex secula vena decurrentem observant, conseqüenter sanguinem fermentationis subiectum ex istis principiis intrinsecis concedere debemus. Quod ulterus manifestatur ex subtilitate, & agilitate spirituum, & talis volatilitate quibus abundantiter datur, cum prædictæ particulae, fuarum quantitatem beneficio à massa sanguinis carceris fastidio avolare nituntur, prætinam libertatem afficiunt, ideoque careras partes exigitant, discutunt, & subtiliant, sicut motus sequaces faciunt, ita omnes sanguinis particulas, & principia continuo agitatio ne exerceant, in quo fermentationis essentia fundatur.

IV. Secundo. Ex perpetuo sanguinis motu per circulum in corpore exacto, illius fermentationem colligunt, ab isto enim partes sanguinis etiam crassis attenuantur, earum compages, & uno laxatur, spiritus excitantr, que omnia motu sanguinis particulis imprimere apta sunt: eo modo quo motu in corporibus foliis inflammabilibus ita particulas earum exagitat, ad motum provocat, levigat, ut unita polta flamma conceptus corpus in cinerem reducatur, vel ad mīnūs vehementer incalcerare faciant, hac majori facilitate in sanguine praestare debet motus, cum spirituum multitudine sit ferax, & partium laxitate facile solubilis; & sicuti in motu corporis violento, magnam sanguini effervescentiam conciliari obterramus, ita circulare placidi fermentationem impetrari negare non possumus.

V. Tertiō. Ex transitu sanguinis per loca calida, ut cor, ejusdem fermentationem comprobatur, ibi enim opus insiti, & innati caloris hujus principis velutis insigniter effervescit, spumam ostentans, astus, si agitatio nis argumentum & ita rascitet, ut pauca sanguinis guttae ab auricula sinistra correspondenti ventriculo infillante, totam ejusdem capacitatem implante, cum violentia etiam dilatatione, quā, ex aliquorum sententia, ob constrictiōem cogitur pro sanguinis rarefacta expulsione, ut disruptions periculum avertat. Adde transitus per careras corporis partes, ut calore effervescentiam in corde conceptam fontes, non assimilari ratione quā liquores violentio igne ebullientes, sub moderato fervore continuant. Hinc tendunt fermenta que à partibus principibus, hepatico, lineo, uero, cerebro, renibus sanguini inspirant, dum per eas transire, quibus cordis fermentatio sanguini conciliata, vel conservatur, vel renovatur, prout ingeniosè explicitat Virili lib. de Ferment. cap. 5.

VI. Quartio. Ex necessitate quam habet sanguis talis fermentationis, & i. ut partium heterogenearum perfecta sequatur mixtio, ad hoc enim ut crassiores, & terrea cum subtilioribus, & irpiritosis uniantur, debent illas artentari, & quadammodo volatilizari, quod præstat effervescentia motu, & impulsu aliarum particularum, crassiores particulas in munitoribus partibus communiendo, unde subtilitas, & agilitas terreo, & fixo impetrunt, & facilissime omnium partium perfecta obtinetur uno, 2. altera necessitas est depuratio ab excretis, que melius attingit non potest, quam effervescentia, partes à sanguini perfectione recedentes legregant, unde purior, & magis defecata massa sanguinis resultat, eo modo quo vitium fermentandi sua depositi excrenta, & ab omni inquinamento se liberant, perfectionem adsciperunt, ut quotidiana docet experientia, de qua diutè agit Utile de Febribus cap. 1. & Kergerius lib. de fermentatione sex. cap. 6.

VII. Pro diversitate constitutionis sanguinis hujus fermentationem variati dicunt, si enim partibus crassiores fit compactius tarda & minor procedit, si subtiliores, & calidiores exuberant, celerior, & vehementior habentur.

VIII. Sanguine in sua naturali crasi permanente, cum temperato fermentationis motu, sanitas integrum servatur (pro ea portione que ab humoribus dependet) nam per eam spiritus excitantur in tali quantitate, quæ sufficit calorem sanguinis, & partium sanguinis, & excrentia secernuntur ab universa massa sanguinis,

C 2 guinis,

Iridis Febrilis

guinis, unde purum roti patatur alimentum, & perfectum in spirituum excellentia facultatibus subministratur instrumentum, ad exercendas operationes cum summa perfectione.

X. Fermentationem sanguinis Galenicos abhorre non puto, dum haec manifesta sit sensibus in vicino, cerevisia, omnibus sucis, fructuum, & herbarum, quod in sanguine eandem contingere periuadet, cum nihil aliud sit, quam fucus alimentorum diversorum à partibus preparatus. Et si ab Antiquis conceditur per iram sanguinem continuo effervescentia, & fermentari, existente in calore activitate ad operandum, & in sanguine capacitate ad recipiendam effervescentiam. Ideo hanc attente rimantur, & considerant in spacio sanguinis, dum an eum spuma, vel sine, exeat magna attentione inspicunt, & indagant; exspuscens enim partis spiritalium offensam deducunt, cuius rationem si reddere volunt, aliam assignare non possunt, nisi quod à calore partium spiritalium sanguinis ita effervescat, ut in spumam attollatur, cum ab aliorum partium calore hoc non possit fieri, quia non est adeo excedens, ut valeat ita sanguinem agitare ut ipsum sciat, quod facile à partibus spiritalibus effervescat, ob insignem & validum calorem in eis radicatum. Dato vero quod sanguis effervescat, & fermentetur à calore, partium spiritalium, debent etiam condere à calore aliorum membrorum proportionaliter hoc pari, unde non est sensibilia recentiores in hoc ab Antiquis discordare.

X. Dicitur 2. *nimia*, ut assignetur differentia per quam effervescentia Febris distat à naturali, hac enim moderata, illa vero immoderata, quia consistit in inordinato, & prater naturam aucto motu partium sanguinem constitutum, per quem sanguis turger, altetur, & torrentis instar cum impetu per venas, & arterias discutitur, illius particulae hoc seditione tumultu frementes intestinum in eo bellum exercenti, sui extremo paratum excidio, nisi citò suprimitur, quia à predicto motu laxata sanguinis compagine, primogenitis illius particulis ad libertatem vindicandam aperitur additrus, & ad dissolutionem integrum suorum partium, similque ad purendum, que in forma partium segregazione fundatur ampla dilatatio via, huic inordinato motu calor prater naturam adjungitur, laxatis in massa sanguinea partibus sulphureis, in majori copia, quam convenienter statui corporis, & ad motum provocatis, tam ratione effervescentiae, quam ratione sua agilitatis, & activitatis, & ab aliis separatis, similque unitis, ratione similitudinis, & homogeneitatis facient intensum in sanguine calorem, dum unita turmatim particulae suam activitatem intendunt, simile enim in qualitate, aliorum simili in eadem qualitate, hanc auget, & ab eadem unione vites colligendo majores mixtions vineulum ex toto ditumpere conantur, impetu factio in alias partes sibi vicinas, quae eas inordinato motu, ex quo totius immoderata effervescentia confurgit.

XI. Calorem à fermentatione suscitarri docet experientia, Cerevisia enim additis cerevisie felicibus, majori concepta fermentatione ad manifestam deducitur caliditatem; spiritus vitrioli cum oleo Tartari commixtu violenter ebullit, & incalset, ut liguum immissum accendat: buytrum antimonii australi spiritu nitri in vase amplè effervescendo flammam edit: si spiritum vini à phlegmate purgatiuum spiritui minerali acido rectificatissimo, five fuerit spiritus nitri, five vitrioli, vel salis, five aquam fortè infundens, effervescit concepta ebullitione inflammam erumpunt, quia particula ignea in fermentatis corporibus delicecentes, per fermentationem mote, & unita, majorem prabent calorem, & turmatim excutens flamman exhibent. Quod in hisce corporibus à fermentatione operari observamus, sanguis denegare non debemus, immò per fermentationem incalcescere statuendum est, cum particulis calidis turgat, qua motu, & inter se unita, calorem intensum præbere valent.

XII. Etsi *Vwillis* in *Tract. de accensione sanguinis* pag. 31. negat sanguinem per fermentationem non incalcescere, ex eo quod è corpore educitus, ac in vittis idoneis

quovis modo ad fermentandum, aut putrefendum dispositus, calorem actualem non omnino adipiscatur, sic licet in corpore fermentetur, tamen per hoc calorem non acquirit, quia licet in subiectis crassioribus particulis sulphureis exulceretur mutuo se prehendentes, & densius agglomerata calorem reddit, attamen in liquidis ejusmodi particulae sulphureæ, quamvis concavæ, aut agitate, ab aquosis semper intervenientibus profus disjunguntur, ac a mutuo complexu & combinatione prohibentur, adeo ut calorem actualem producere nequeant, non negat remen *Vwilli*; accenso sanguini subministra sulphurea corpulea accendi, illiusque calorem augere, pag. enim 35. ejusdem *Traet.* ait sanguinis vitam, five flammam, alimento continuo egere; nam si aliquando illud denegatur, sanguinis minutus vigor, quin & partes solidas atterens eorum ramenta aliquo corpore humores quibus pascatur in finum suum rapit, si numentum ab aliquo quotidie fuggetum tenue nimis, & aquosum fuerit, sanguinis fervor instans flammae jejuna remitti solet, & pubulum valde sulphureum, ac spiritu vinoſo turgidum copiose ingenerat, erio statim inflammat, & non raro in febre quasi apertus incendum erumpit: à sulphureo pubulo sanguis inflammat, quia à sanguine accenso accenditur, eo modo quo oleum in lampade à flamma ignitur, & particula sulphurea accensi addita sanguini, ejus accensionem, & calorem intendeunt parfacto partes sulphurea sanguinis per fermentationem excitare, si accendantur calorem intendent, & sic fermentatio calorem efficiet: & verum potest esse, quod fermentato in aliquo cauſa non calefaciat, ubi vero corpus fermentatum accensum est, partes sulphureæ, quae per fermentationem in eodem separate debent necessario accendi, & calorem augere, si in magna copia subleventur, & quia naturaliter sanguis est quod partes sulphureæ, per fermentationem inordinatam in eo excitata accendantur, & pro earum copia calorem vel maiorem, vel minorem in eo faciuntur, quia à predicto motu laxata sanguinis compagine, primogenitis illius particulis ad libertatem vindicandam aperitur additrus, & ad dissolutionem integrum suorum partium, similque ad purendum, que in forma partium segregazione fundatur ampla dilatatio via, huic inordinato motu calor prater naturam adjungitur, laxatis in massa sanguinea partibus sulphureis, in majori copia, quam convenienter statui corporis, & ad motum provocatis, tam ratione effervescentiae, quam ratione sua agilitatis, & activitatis, & ab aliis separatis, similque unitis, ratione similitudinis, & homogeneitatis facient intensum in sanguine calorem, dum unita turmatim particulae suam activitatem intendunt, simile enim in qualitate, aliorum simili in eadem qualitate, hanc auget, & ab eadem unione vites colligendo majores mixtions vineulum ex toto ditumpere conantur, impetu factio in alias partes sibi vicinas, quae eas inordinato motu, ex quo totius immoderata effervescentia confurgit.

XIII. In nimia hac effervescentia sanguinis confidunt recentiores fermentalia differentiam febis, effentiale constitutivum determinans. Effervescentia statim loco generes, per quam convenient cum omni effervescentia naturali: nimia differentiam determinat per quam ab effervescentia naturali differt, quia semper moderata exigit. Hujus affectionis veritatem, & demonstrationem ostendunt, ex haec verissima cognitione, nempe *pulsus alterationem preter naturam effentiale connexam Febris*, cum ab illa Febris naturam, illius tempora, benignitatem, & malitiam, declinationem, & remissionem agnoscamus, & distinguamus, & ita accurare, ut qui recte pulsus naturam novit discernere, sciat etiam predicta sine errore à pulsu deducere: ad hanc vero cognitionem pervenire non possumus, nisi pulsu alterato Febrē sequitur, & illa est posterior, id est tamquam quid dependens ab illa cognoscere debemus: & eam connexionem hatere, quam servat effectus cum sua causa: unde erratum non putant, afferentem Febris effentiam consistere in immediata causa alterationis pulsus prater naturam: qua est inordinata; & praternaturalis effervescentia sanguinis, consequenter effentia Febris erit inordinata sanguinis effervescentia. Inordinata effervescentia esse causam immediatam alterationis pulsus, deducitur ex hoc, quod illa causa pulsus, praternaturaliter efficit à qua pulsus naturalis oritur, cum ab eodem principio procedant operations ægriæ à quo sana, sed causa pulsus naturalis est moderata, & naturalis effervescentia sanguinis, ergo causa praternaturalis alterationis illius erit inordinata, & nimia sanguinis effervescentia: minor probatur; nam in quilibet constrictione sinistri ventriculi cordis, sanguis in arteriam magnam expellit, utcum *Harvei* in lib. de moncordis, arteriarum, omnes in circulationis doctrina erudititudi tanta, à sanguine expulso repletar arteria, repleta dilatatur, dilatata moveret, mota pulsat, ita sanguis expulsi à sinistro cordis ventriculo in arteriam, una cum motu ipsius arterie, ratione formalem pulsus conficiat, causa vero expulsonis, & consequenter pulsus, est effervescentia sanguinis in eodem ventriculo

Caput II.

cordis, qua rarefactus sanguis, angustiæ loci impatens, impetu concepto exiit à corde in arteriam sibi parat, à moro nervorum cordis adjutus, & arteria moveret ad impetus proportionem, sanguini in rarefactione communicatu, eo modo quo illum concipiunt vina in vasibus clausis effervescentia, quo ab subtillissimi partium exaltationem, in magna quantitate, & cerasifram dilatationem majus exigentia spatium, à clavo vase impeditur, impetu subtillium partium vas constringunt & vina conveniens acquirunt spatium: hic sanguis à spirituum copia à rarefactione suppeditata impetu acquirit, quo à ventriculo cordis in arteriam se precipitat. Ex quibus fatis patet, effervescentiam sanguinis naturalis esse causam pulsus naturalis, & consequenter causam pulsus præter naturalis effervescentiam præter naturalem, & hoc fuit sententia *Aristot.* lib. de *Respir.* quam dilucidat *Hoffmannus* in lib. de *Therap.* lib. 2. cap. 16. & *Galen* in *tempore sententiam ostendit* cap. 17. & hanc defendit *Turris* in *Com. Art. Medic. Com.* 350. & in hanc videntur descendere quotquot ex Antiquis centurientur id est arterias dilatari, & pulsare, quia replentur, inter quos numerantur *Concil. differ. 80.* *Thomas à Garbo* in *sum. lib. 4. Tract. 4. queſt. 55.* *Iacob. Forc.* in *Art. Medic.* queſt. 72. *Genitil.* p. 4. *Dos.* 6. c. 4. & *Fabris* essentia est constituta in immediata causa pulsus præternaturalis, cum hac sit inordinata effervescentia sanguinis essentia Febris erit iusta effervescentia sanguinis præter naturam: Et hanc fuit *Hipp.* sententiam colligunt. *Quarto de morb. num. 20.* ubi *aut* conturbatur *equidem homo cum Febricitat*, cuius rei signum est, quod horror alias atque alias per corpus transcurrit, hoc sane non contingere si non conturbaretur humor, quid aliud est humoris conturbatio quam effervescentia, & *edem lib. n. 25.* ait, si fuerit aliquid morbos, quale in priori dixi, & ea que è celo proveniunt incommoda fructu, & calefaci homo, turbatur omnis humor in corpore calecentis, & lib. de *Flarinibus* num. 12. scribit proper malam dietam, fit cum corpus cibis repletum est, & spiritus multitudine vehementer excedit, per spiritum multitudinem effervescentia optimè explicatur, dum ab illis efficitur, vel effecta spiritus in magna copia è corpore effervescente dissipragat.

XIV. *Nimiam sanguinis effervescentiam in Febre adiunxit Antiqua Medicina scitatores*, ut c. 1. *Collegi* n. 59, in hoc discordes à recentioribus, quod illi nimiam effervescentiam sanguinis, tamquam quid consequitum Febris agnoscunt: Ipsi vero effervescentiam prædictam prætentiale constitutivum Febris volunt, ex quo habemus effervescentiam ab utriusque in Febris bus admitti, sed diverso modo, non variante nec ratione cutationis, nec naturam febrium, quia ex una parte admittunt tamquam radix, & centrum effentie, ab altera tamquam ramus, & proprietas inseparabilitate febrem conseqüens. Posito enim febrem effentiale fundari in calore cordis necessario, & inseparabilitate illi necesse effervescentia inordinata sanguinis per cor circulantis, properat ex utraque parte effervescentia inordinata sanguinis, inter febres effentiales reponitur, vel tamquam proprietas radix, quod non variat natum febris, quia si febris per calorem defini, implicite effervescentiam comprehendit, si per effervescentiam calorem implicite explicat, invariata manente natura febris, & cum hac curatione.

XV. Dicitur 3. *sanguini, & humoribus inducta*: per quae determinatur *subiectum* nimia fermentationis esse sanguinem, & humores, sumendo sanguinem pro tota illa massa fluida per arterias, & venas fluentes, ex bile, pituita, & melancolia constata & hoc modo sumit *Vwillis*. in lib. de Febr. cap. 1. ubi sanguinis anatomam invenit.

XVI. Quo ad hujusmodi subiectum concordant cum antiquis, juxta tradita *superiori capite* num. 5. ubi celebratissimum Doctorem autoritate concludit, febres humorales in sanguine subiectari, non exclusi ephemeres à spiritu fervente, qui est pars sanguinis, orbis & de omni etiam febre videtur concludi debere, ad mentem Avic. per illa verba definitionis Febris aciem in corde, & mediante spiritu, & sanguine per

Sacci Opera Med. Tom. I.

arterias, & venas in totum corpus diffusus; non potest autem calor Febris per sanguinem in corpus diffundi, nisi fat illius subiectum.

XVII. Per humores vero, demonstratur quid à sanguine distinctum, & sum ex *Vwillius* cit. loco *liquor nervos*, qui è sanguine à facultate cerebri preparatus, in tenuissimum, & subtilissimum subtilitatem spiritus feracem, nervos ingreditur, ab illo ad vasa lymphatica transfit, quae eidem sanguini in vena iterum configunt. Secundus est serum, pars ejus vertebralis, & à sanguine ab legenda tamquam inutile excrementum, tertius est chylus in sanguinem assimilans, & per ductum thoracicum pro tali opere ad cor adducatur: Hos humores unum cum sanguini nimia effervescentia exigitari in Febris incendo, carum constitutio ex heterogeneis partibus, substantia fluiditas, motus circularis, & cum sanguine similitudo, & convenientia naturae perfundat. Et ex liquore nervoso confirmant latitudines, rigores, & convulsiones, sive liquoris virtutum manifestantes, quod effervescentiam ultra carera dama, inordinata potens est efficer. Nec de fero est dubitandum: cum particularis validè fermentativis abundat, que à calore Febris exicit, & in actu secundum adducatur, non possunt non prætere naturalis effervescentia effectus in suo subiecto. Pro chylo omnem tollit difficultatem, ejus comixtio cum sanguine, & pro omnibus facit excedens motus talor, omnium liquido prout sunt prædicta substantia ad inordinatum effervescentiam ducere idonea. His addit *Sylvius* *salivam*, *bilēm*, & *succum pancreaticum*. Quæ concreta sub humoris alimentalis, vel excretoriis definitione comprehendit nemo dubitare potest, & quamvis lympha, & succus pancreaticus sint nomina nova, *Hipp.* & *Galen* ignota experientia, tamen omni autoritate validior, docet anatomico, certissimum esse humorum existentiam nominibus illis correspondunt; sedes distinctas in quibus preparantur, & canales in aliarum partium transitus ferentes oculis exhibendo. Sicut nec de eorum effervescentia ambiguntur, ob rationes superius dictas, ni prius fermentacionis, & effervescentia canas esse dicere velimus, cum isti alterati in fermento morbo naturaliter abscent, ad mala sanguinea perfezionem apti. Major difficultas in *humore nervoso* *Vwillius* videtur fundari, Antiquis omnino ignoro, & à recentioribus quibusdam contradicunt: rationes tamen quibus utitur ad hujus humoris existentiam probandum, cum aliquam obtinente probabilitatem, efficiunt ne tanti viri opinione derisione condemnetur, & si novitate talis sententia insignitur, Veterum tamen doctrinam nec impugnat, nec evriter, dum spiritus animales, quos illi per nervos decurrire fine aliecius corporis liquidi ad mixtione docebant. *Vwillius* lymphaticæ humiditati afficit, ad conciliandam spiritus unitatem, ad operationem exercitum maximè necessariam. Quicquid autem sit de hac sententia, certum est in febris nervos substantiam cum suis contentis, que sunt spiritus lepidissime ledi, & fermentacionis, seu effervescentia motus subire, prout uniuicem patere potest, & superioris ostensum fuit quod sufficit ad ostendandam unionem cum Antiquis, pro spirituum animalium effervescentia, de qua non est dubitandum, cum in spiritibus vitalibus à calore cum concedat, unde mūro magis à febribi incendo animales spiritus à suo naturali motu, per effervescentiam exorbitare, concedere debent.

XVIII. Ubi vero succedit fermentatio sanguinis, & humorum fibrillæ effectus principium & radix, demonstrat *Vwillius*, & in corde peragi determinat. lib. de *Febribus* Cap. 2. propè finem, dum ait. *Urorea* motus five error ob rei non miscibilis confusionem, five ob spiritus, aut etiam sulphuris evecti efferationem, in vasibus effervescit, quoniam hinc compages ejus laxantur, plus idem magis in corde accendit, & particule illius aliisque prius solute a fermento illic censito plurimum excandescent, à mixtione exiliunt, & motu suo calorem in *infusum*, ac velut igneum quaque versus dispersant, & clarius locutus est eodem capite scribendo, quo ritu hoc fit licet Mechanica explicare in promptu non sit, ad dōcimēti: tamen viris Ento. Cartesio, aliisque rei hinc modi rationes quedam

C 3 non

Iridis Febris

non improbabiles traduntur, supponunt nimurum, vel ut ignem in cordis oco continuo fuscari, qui sanguinem per venas insusum protinus accendat (quemadmodum cum unum flammam ad motu exarcat) qui dein accensus deslargatione sua fugitus instar arterias cistifere trahit ita ut calor motus rapidissimus, & effusiva per ipsius emissa a languore in corde accensione columnam procedat. Statim & oculandis fermentum in cordis sinibus recordi, quod sanguinis liquorem cum calore, & copiose fuscum emisse ebilire, & effervescere cogit, non scimus cum spiritu nitro bursy anthonium confunditur. Ad eos sanguis leniter per venas influens a fermento cordis illico in spumas, & usque raraferat, impetuoso admodum arteriarum ductus pervadit, & si in corde naturalis sanguinis effervescencia operatur, prixer naturalis etiam ibidem confici posse est. Nec obstat Uvillis, in Tract. de Acc. sang. velle merum mucus esse, nec in se formitem illum pro flammula aut calido (nescio quo) implantatio perennans idoneum contineat; nam inquit, *calorem cor a sanguine, & sanguis a corde mutatur.* Non obstat inquam, quia sufficit nobis cordi inesse calorem, quo sanguis effervescat sive hic postea sit infusus, vel innatus cum parte, sive commandatis a sanguine, ad nostrum infusum parum referit. Ex quibus pater *Uvilli* sive effervescentiam febrem in corde pertagi, prout passim doceat in *Tract. de Febris*. Nec aliter habet *Sylvius* praeditam effervescentiam in corde cedens, dum lib. 1. Prax. Medic. cap. 27. num. 24 ait ut proprie missis aliiorum de hac re opinoribus, quod nihil etiam nunc verum videatur, paucis proferam. Existimo I. februm continuorum omnium causae esse bilem, aut Lympham (sub qua succum pancreaticum, tpmque ados salivum comprehendit quatenus cum ipso deferuntur ad eum) aut utrumque vitiosum, & in dextero cordis ventriculo effervescentiam talem existantem, unde continuo pulsus producatur frequentem; & item confirmat de causa febrium intermittentium citato loco num. 30. abi biles, unde citius tardiusque mixtura ex utraque, ac punita exurgens, & ad dexterum cordis ventriculum delata subsequenteris calor, aliquando majoris, aliquando minoris, aliquando nullus causa existit: ita ut pateat. *Sylvium*, cor effervescentia & calor praeternaturalis sedem determinare, & cum Antiquis convenire, pro febris subiecto, ut patebit sequenti §. quod clarissime exponit lib. 2. prax. Cap. 27. & in *Prax. medic. Appen-* dic. tract. 10. de Afee. Epidemio num. 64. & citat. libr. prax. Medic. Append. tract. 8. de *Aerith.* num. 70.

XIX. Dicitur 4. inducta, ut ostendatur causa efficiens nimis, & inordinata effervescentia sanguinis, & humorum non enim sponte huic se subiungit, sed ex vi aliquis causa efficiens: In quo non recedunt ab antiquorum determinatione, ut patebit capit. sequenti.

X. Dicitur 5. cum calore, ab inordinata enim, & nimis effervescentia igneum calorem resulfatur in universa sanguini massa, & in toto corpore volvit: sanguis enim effervescentia, tumorem, & astum concipiit, quo particula eius sedicio tumbuli, agitat, remittit, & incertum in eodem bellum exercit, & calida, atque spiritalis in huiusmodi segregate tumultu, atque accendeat agne vitali sanguinis, per ejus superficiem serpentes intensum calorem in eo efficiunt, juxta quantitatem particularum segregatarum, ita cum sanguine totum corpus astut. Et hoc habemus ex *Uvillio* loco citato. Cui conuenit. *Sylvius* libr. 1. prax. medic. Cap. 29. caufam caloris in synochis indagamus, scribit, existimo 1. Calorem febrem producere propriac per se aibile, tum ariore, tum pinguiore, quam illa, & in tenui intellico, cum succo pancreatico, & in cordis ventriculo dextero, cum affluente undique lympha effervescentia, non tantum plures ignis particulas, quibus tunc abundat de propria, verum maxima tunc excludentia partem utroque partibus suis oleosis denovo excipit, atque in corde quidem sanguini penitus adserit, unde idem solito magis rareficit, caloremque itidem majora utique communis, cum pulsu magno, ac frequentiore: Ubi adnotanda sunt illa verba, magis rareficit caloremque, quia per haec infinitat calorem etiam sanguini advenire ex ejus raritate, nec alia de causa, nisi

afferentes Febres tertianas incipere cum rigore, & si tunc incipiunt, indubitatum est etiam tunc hebreum adesse. Ex quibus concludendum videtur, calorem non esse afebrilem.

XXII. Qui si admittantur, prout admitti debent, cum ratione, experientia, & auctoritate fulcantur, deducatur impossibilis Antiquorum, & Recentiorum opiniones concordandi, cum calor in Febre, non sit ei essentialis, ut antiqui volunt, nec symptomata, vel effectus inseparabilis ad effervescentia, ut mox ex recentiorum mente dictum fuit.

XXIII. His tamen non obsstantibus, afferendum est calorem semper cum Febre coniungi, & si in aliquibus febribus, prout air *Hippoc.* & experientia ostendit, non reperiatur insignis, & excedens calor, est tamen naturali major, prout morbi & acutes caloris manifestat, & inquietudo illa, qua agri tali Febre laborantes nesciunt loco stare, caloris excessus certos non reddit, ad calorem enim Febrilium salvandum sufficit, quod sit major naturali, cum lesionis operationum, prout est calor ab intensione mordacitate, & acutie acquirens, cum operationum lesionis coniunctus, vitalium nempe, & naturalium, que in omni Febre, etiam parva depravantur.

XXIV. Quod si adhuc huic responsioni non acquiescant, & in medium adducant, Febris sine calore acutie, & mordacitate. Dico quod est in ipsis febribus non sit sensibilis excessus caloris in partibus exterioribus, esse tamen cognoscibilem in cavitate cordis, quod sufficit ad salvandum calorem esse inseparabiliter coniunctum cum Febre. Nam ex eo quod partes exteriores non incalcent, non valet deducere partes interiores non esse calidas etiam intensas, cum non sit novum, nec in schola Medica, nec in praxi, partes exteriores frigore contemnuntur, & internas calore astringuntur; internus autem calor in supra citatis febribus, deducitur a summa virium debilitate, has Febres concomitantes a spiritibus resolutis a malignitate: cuius inseparabile symptoma est subita, & extrema virium resolutionis, cum non possint dissipari nisi ab aliis partibus coniortio separantur, nec separari, nisi prius disgregantur, & segregati in magna quantitate, debent etiam intense sanguinem calcificare, cum omnia proprio calore incalcentia, qualia sunt potentia calida, a sola partium calidum disgregatione calorem accipiunt. Etsi disgregatio sanguinis sit praecepit in corde, ab illius fermento, vel calore, idcirco calor per spiritus, & partes sulphureas adhaerens, debet in corde esse maximam sensibilis; non reddit vero sensibilis calor in corde conceputus pulsus in brachio, & exterioribus partibus, sed spirituum segregati, paulo post separationem, & dissipationem eveniente hac celeri separatione ob pravam sanguinis dispositionem, que consistit in summa sanguine laxitate contracta a calore cordis, & a fermento extraneo illi mixtum, vel a causa praternaturali, extrinseca ob quam spiritus irriteret, & detinere non est potens, hinc cis evolatus polliquum in corde separati fuerint exteriores partes calore privantur, & ita habemus in corde necessarium, ut in sanguine, calorem intensum reperiatur, licet non conservetur extra illud, quod satis est ad salvandum calorem violentae fermentationis in corde perfecta opera, accensum prater naturam, esse symptoma illius inseparabile, & ad partes exteriores calorem non diminare per accidens esse, & hanc responso non solùm convenit doctrina de fermentatione, sed etiam antiquorum, effientiam Febris in calore cordis prater naturam ponentem; quia a calore cordis accendit sanguis, cuius calor evaporando per malam sanguinis dispositionem, vel a maligna qualitate cum spiritu vitali extintus exteriora membra non arringit, & pravam illam massam sanguinem constitutionem observare licet in sanguine, calorem intensum reperiatur, licet non conservetur extra illud, quod satis est ad salvandum calorem violentae fermentationis in corde perfecta opera, accensum prater naturam, esse symptoma illius inseparabile, & ad partes exteriores calorem non diminare per accidens esse, & hanc responso non solùm convenit doctrina de fermentatione, sed etiam antiquorum, effientiam Febris in calore cordis prater naturam ponentem; quia a calore cordis accendit sanguis, cuius calor evaporando per malam sanguinis dispositionem, vel a maligna qualitate cum spiritu vitali extintus exteriora membra non arringit, & pravam illam massam sanguinem constitutionem observare licet in sanguine, calorem intensum reperiatur, in prædictarum febribus curatione, qui ut plurimum coagulationem non subit, & deficientibus, Febris concomitantem illi tributibus in vase etiam fluidum remittit, vel coagulante aliqua portione, nigrum liquamen in fundo suis relinquit. Ad rationem vero de accessionibus Febribus possent respondere antiqui cum Fer-

Caput II.

nelio lib. 4. *Patol. cap. 1.* quod accessiones propriæ non debent dici Febris, & opponere illa verba ferentur *Hippoc.* superius allate, primum horrores ante Febris oritur, que denotant illam partem accessionis ab horrore designatam non esse Febrim, cum horrores accidant ante Febrem, attamen admisso talem partem accessionis esse unum ex temporibus patoxyni Febrilis, & tunc nullum adesse calorem, sed post tali tempus quis, hic rationem symptomati, vel effectus confervar, debet enim esse prior illud a quo pendet, nempe effervescentia quam eo tempore esse nimiam, & inordinatum, pulsis frequenti, & inequalibus comprobant, & si calor cum effervescentia non explicatur ei eventus, quia actio effervescentia attingens separatio nem parum calidum impeditur a cauta frigoris sanguinis coagulante; quia superata calor succidatur. Unde confirmatur calorem esse effectum inseparabilem ab effervescentia, nisi hic impeditur a cauta potenteri.

XXV. Concludendum igitur calorem ex recentiorum mente esse quid conseqvens inordinatum effervescentiam sanguinis, que est primus essentiale Febris, calor vero illi ita coniungitur, ut non possit separari, nec possit reperiendi inordinata effervescentia sanguinis sine calore naturali.

XXVI. Antiqui vero quid essentiale Febris in calore volum, quem inseparabiliter inordinata effervescentia concomitant, in quo inconvenientia apparet non est tanti facienda, prout a multis exaltatur: re enim attente ponderata, invenimus, parum inter se differente antiqui in Febre calorem, & effervescentiam confundant, illum tanquam principium, & radicum Febrilis effectus, hanc tanquam effectum, & velut proprietatem, vel ramum aeo necessario pullularentem recentiores pariter in Febre agnoscere effervescentiam, & calorem, prius essentiale Febrilis privilegium concedunt: alteri famili, & socii characterem tribunt, ita tamen, ut ab illa numerum dicunt, sed inseparabiliter familiaritatis vinculo coniunctus maneat: hinc patet in Febrili effectu admitti a recentioribus quicquid ab antiquis conceditur, & solùm in eorum ordine differe: non vero re, in qua convenire potest, demonstret ex eo quod posito per Antiquos effervescentiam esse inseparabiliter conjunctam cum praternaturali calore non posse illum explicitè conceperint, quin hanc implicitè non exprimant, sicut data per recentiores calorem esse inseparabilem ab effervescentia, quotiescumque hanc concepto explicitè, illum implicite includant, & sic quoconque modo definitur Febris, sive per calorem prater naturam cum antiquis, sive per effervescentiam inordinatum sanguinis cum recentioribus, semper utrumque exprimitur, unum quidem explicitè, alterum implicitè, quod est in re convenienti tantum ordinis, & forsan in eis tis temporibus, in quibus fermentationis doctrina tantum lumen accepit, ut plus desiderare illi non relinquatur, scilicet in antiquorum viventibus ingenia, recentiorum definitionem libenter amplectentur: At cum eorum atate in tenebris fermentatio latet (non eorum culpa sed providentie decreto, qua etiam scientia dominatur) si Febris per effervescentiam definitum notum, quod erat febris, per ignotum, quod erat fermentatio explicarent, unde cum notus esset, & validè conspicuus sensibus calor, effervescentia effectus recte egit videtur, per calorem, unicuique manifestum, febris definendo. Ad concordandas vero Antiquorum, & Recentiorum mentes, confidendum est etiam ex eorum dictis quid necessariò determinarent, si eorum notitiam habuissent, quam nobis fors, & statu domini industria tulit.

XXVII. Calorem, quem recentiores ab effervescentia inseparabilem dicunt, in substantia predicatione colligant, illum explicando per particulas ignes, seu sulphureas in sanguine existentes, & motu fermentationis ab otio ad actionem revocatas, & a portentia ad actum deducatas, particulis in tali statu constitutis illi tributibus in vase etiam fluidum remittit, vel coagulante aliqua portione, nigrum liquamen in fundo suis relinquit. Ad rationem vero de accessionibus Febribus possent respondere antiqui cum Fer-

Iridis Febrilis

litatem denominant, & fuerunt recentiores *síperiori* capite num. 8. convenienter tamen cum descriptis citato loco, & cum Averr. qui lib. 4. Meteor. capite 8. scriptis esse *combustibilita*, que habent meatus *sufceptivis ignis*, & cum Averr. liber. 2. de anima text. 215. scribente, opinandum non esse, quod aqua calefiet, dum aqua pura fuerit aut aerem infrigidari, dum est aer purus, sed hoc accidere propter corpora calida, vel frigida. Et omnino convenient cum admittentibus elementis formatis in mixto, prout recentiores adiunxit: hac enim stabilita sentientia, calorem aliqui corpori de novo advenientem debemus explicare, vel per receptionem corporiculorum calidorum, seu ignorum ab aliena substantia provenientium, vel à propria reparatorum. Elementa vero manere in mixto non est novum in philosophia, & medicina Avic. temperamentum definientia elementis in mixto actu agnoscit, & cum ex Jacob. de part. Jacob. de For. & Ugo senen. ejus interpres idem sententia Hipp. lib. de natura humana Tex. 24. Gal. 1. de Elemen. cap. 5. & lib. de cur. per sangu. mis. & Fernel. liber. 3. Pathologia, Argent. in artic. medie, Verga. lib. 1. met. cap. 1. Averr. lib. 3. celsi Tex. 67. Arift. lib. de generatione cap. 10. & 5. Metaph. cap. 5. 3. Celsi cap. 3. & 1. Celsi cap. 7. & lib. 2. de partibus animalium cap. 1. & cuso Nimpf. I. de generatione T. 118. Zimmar. Theor. 48. Thomas de Gargo in sum. Medic. lib. 1. Tract. 1. quæst. 1. recentiores ergo admittendo elementa acti in mixtis, monstru non introducunt in Medicina, nec aliquid novitatem sapientis dicunt; & consequenter neque novum erit calorem propagari per substantiam calidam.

XVIII. Hujus caloris conditiones dependenter ab antiquis explicant recentiores, illi enim febrilem, præter naturam evadere, per intensiōnē stantur, prout retulimus, precedenti capite num. 15. quod factent etiam moderati, ut deducitur ex dictis superius num. 11. & 20. nempe per majorē extractionē partem calidarium & substantiam sanguinis, illius, & totius corporis calorem augeri: quod non differt ab intensione, quia sicuti illa fit per additionem qualitatis calida ad qualitatem calidam, ita fit per additionem substantiae calida ad substantiam calidam per quam calor intenditur, & adiungit exaltatū naturam.

XIX. Hinc resoluti etiam quæstio, an febris à tali intensiōne semper proveniat, vel aliquando sine eahabebatur: adhucque parti determinante ferebatur, ab intensiōne caloris dependeret, cum eis quoscitavimus cap. precedentem num. 24. & resolutio habetur ex Uvillis cito lib. cap. 14. ubi loquendo de febre maligna, & pro qua videtur solūm facere quæstio, ait effervescentia ad eundem modum pergitur, ac superius de puridis diuum est, cum vero has intentum calorem haberet, conciliat, respectu caloris naturalis, caloris etiam intensiōnem in maligno admittit, & Sylvius citat. lib. cap. 23. idem afferit loquendo de febre maligna num. 6. dumat, ipsamque calor mox subsequi, raro quidem magnus sapientius minor (intelligendus est minor respectum magni, non respectu naturalis) magnus autem calor, & minor respectum magni, qui si maior naturali, involvit intensiōnem, propterea ex Sylvio, habemus febrem malignam per intensiōne caloris, quomodo etiam alia Febris ab eadem generantur, ut videtur est apud eum in sua tractat. de Feb.

XXX. Vera etiam determinantur sententia relata cap. 1. num. 31. affirmans intensiōnem dependere à principio intrinseci, quia recentiores caloris intensiōnem pertinet à motu fermentacionis, qui producitur à principio intrinseci sanguini, ut in initio huius capituli ostensum fuit; consequenter talis intensiōnē effectus habetur à principio intrinseci, quamvis extremitate ab aliqua causa promovatur, vel augetur.

XXXI. Admittebam etiam Zacutii sententiam descripta cap. 1. num. 35. secundum quam sustinet intensiōnem caloris fieri ab unione ejusdem, & hanc perfici à natura conante expellere noxiūm, quia talem unionem ab effervescentia, & fermentatione sanguinis, quia quod sanguinem coquinat, segregatur, & expellit, habemus.

XXXII. Concludunt etiam cum relatis citat. cap. num. 41. calorem additum esse calorem ejusdem speciei

cum praesentienti, & Febrilem esse ejusdem conditionis cùm naturali, quia calor intendens calorem naturalē, ex quo Febriles evadit, nil aliud est, nisi particula Calide sanguini inexistentes, separate a reliquis partibus, & unita particulis calidis, que calorem sanguinis naturalē reddebat, sed omnes particulae calidae quibus sanguis ditatur sunt ejusdem speciei, ergo calor qui dicitur Febrilis, est ejusdem speciei cum naturali.

XXXIII. Dicitur 5. sibi & aliis symptomatis, in numero sunt symptomata que Febrilem sequuntur, & cruciant agravantes, inter quae principiū tamen numeris ratiū sit: quia nullum est fortior symptomā quod magis sit frequens in Febre, quam sitis, quia est immediata caloris lobos cum Febre inleparabiliter conjuncti, consumptio enim humidus quo ventriculus irritatur, & fauces gutturē madent, sitis oritur, que est appetitus humili, & calore vero humidum illum consumuntur, qui etiam in Febre semper reperiatur, sitis etiam frequentissimum Febrile symptomā effectus: Et si videamus dari Febres sine sitis, hoc provenit vel à nimia humiditate, qua predictas partes perfunduntur, vel à calore debili licet Febrili, non valente moderatam humiditatem confundere.

XXXIV. Dicitur 6. quibus economia naturalis pervertitur: per qua advertendum est, naturalis economia perversionem non solum symptomatis convenire, sed inordinate effervescentia est communem, economia enim naturalis non solum pervertitur per actiones lefas, excremē, & retentā mutata, vel per qualitates corporis alteratas; sed etiam pervertitur per ea à quibus hujusmodi symptomata originantur; quantum autem valeat inordinata sanguinis effervescentia, ad eventrandam naturalem economiam, poterit uniuersique colligere ex hac consideratione, quod omnia corporis officia, omnes actiones, quilibet operationes sanguinis concursu, & auxilio natura perficit, unde illo præter naturam affecto, omnes facultates, & cum his totius economiam labefactari necesse est, non solum medianibus symptomatis, sed etiam prævia inordinata sanguinis effervescentia, cum in præternaturali statu constitueret, per haec verba, etiam concordant cum Avic. qui in sua definitione posuit illa verba, ut functiones naturales latet, in quibus economia naturalis fundatur, & eis male habentibus ista evertitur. Concordia etiam magis eluet ab eisdem verbis, economia naturalis perturbatur, que additis sursum ad distinguendam effervescentiam Febrilem, ab ea que inducit sanguini ex ira, motu, & cibo, & economiam naturalem non perturbat, ad imitationem Avic. qui in sua definitione ait, non sicut caliditas laboris, & ite; quia licet hæc sit quandoque ignea, & in corde accensum, non est tamen Febrilis, nec præter naturam operationum naturalium exercitum interruat.

XXXV. Contra hanc definitionem, & modum concordanti recentiores cum antiquis, vide plures occurrere difficultates, quæ ad majorē claritatem, & tutellam comuni, que dicta sunt endare determino.

XXXVI. Dicit 1. fermentatio ordinaria, & ordinata indiger calor externo ut promovatur, & perficiatur, ut experientia docet; nam ad hoc ut cerevisia conficiatur, debet calorem a coctura receptum retinere, quod si illius plus iugo evanescit; recocendum aliquid cerevisie illigique affundendum, ut rotæ recalcet. Ad fermentacionis necessitatē, arendum est etiam fagus externum, donec fermentatio ad fervorem adiutoriatur, quid curant compostores cerevisie eculericis, & plumis stratis vasa cerevisiam continentia cooperiendo, ne calor a coctura impremissus, ab ambiente frigido dissolvatur. Massam farinæ fermentatio tam calore faventem, ut fermentatio ad suam perfectionem extollatur. Qui multam concequunt, cellas ardentibus prunis calefaciunt, ut frigore loci fermentatio minatur, vel cesseret. Ad cito & bene fermentandam theriacam, calida regione confitudo est necessaria, ergo inordinata fermentatio inordinata caloris effectus, & calor excessus illam præire debet, non subsequi, & ita in Febre, calor in excelsu erit prior inordinata effervescentia, non posterior, ut male statutum fuit.

XXXVII.

Caput II.

XXXVII. Respondet concludendo ad fermentationem esse necessarium calorem tamquam promovens, & tamquam instrumentum, vel conditionem, non vero tamquam principium, fundatum solum in principiis heterogenesis, ex quibus res fermentata constituitur, ut innu in principio hujus capituli num. 3. Cuilibet componenti aliquod mixtum duo sunt proprii, & naturales motus, unus quo fertur ad compositionem mixti, alter quo tendit ad suam sphaeram, & unionem cum suo simili. Et si duo motus sunt illi naturales, independenter ab alio, hosque propria virtute, & sua natura exercet. Elementa que sunt mixtorum principia, hos motus competere nullus ex Peripateticis controvertit, & omnes atomorum profectores concedunt. Fermentatione mixti generationem, vel dissolutionem prececedens, ab hisce motibus principiorum mixti dependet, dum in generatione mouentur, ut in unum coalefcant, cum unione dissimilium: ante dissolutionem mouentur, ut à dissimiliis recedant, & similibus accedant, protendit ad suam sphaeram: Cum autem fermentatio non sit nisi motus principiorum quibus mixta substantia conflatur, & si tales motus sunt intrinseci dictis principiis, necessarij concludendum est, fermentationis originem, & immediatam causam, esse principia heterogenea motum diversitatem donata, unde à fermentatio principio, & causa proximiōri excluditur calor extirpatus, suo concerto solum promovens, & conditionis officio fungens, ut predicti motus excitentur, & determinentur. Hinc negatur absoluē consequētia deducta; quia à moderato, & calore naturali, potest in ordinata effervescentia, ob dispositionem principiorum, consideratam in laxitate unionis corundem, & disgregationem à ceteris, à qua habetur facilitas ad motum inordinatum: idcirco si eveniat sanguinem attenuari, & eis unionem qua partes sua in unum continentur, laxari ab aliqua causa, vel interna, vel externa, tunc sanguis circulando, à calorū naturali ita rarefit, ut particulae calidae in magna quantitate segregentur à rarefactione cordis, facta ampliori via, ob unionem magis laxatam: Ex hac partium segregatarum multitudine, in toto sanguine tumultus, & incendium exurit, non ab alia causa nisi à moderato calore cordis, & à malā dispositione sanguinis, consequenter saltum est, inordinatam effervescentiam sanguinis praecedentem caloris excessum supponere. In multis etiam corporibus fermentatio contingit sine praesentia caloris, ita fructus ab arbore immutari excerpti maturitatem in hyeme, ab igne, vel calore remoti maturitatem consequuntur, fermentatione peracta à virtute intrinsecā iūorum principiorum. Vinum in dolio fine calore fermentatur, & effervescit, ex quo majorem adipiscitur perfectionem, solo motu partium ex quibus confatur.

XXXVIII. Dicit 2. sanguis ex suis principiis extrinsecis non habet fermentum, quia è vena emissus concrevit, nec in eo aliquem motum observare licet, quod utique accideret, si à natura ei competenter fermentatio, ergo si cam habet, à solo calore habet, & confirmatur, ex quo à calore interno liquefit, & eo exspirato concrevit: ergo etiam fermentatio illius à calore provenit, cum calidacere illi aliud sit, quām partes fixas ad motum promovere, quod cum fermentatio coincidit, & ita fermentatio erit in sanguine, non ab intrinsecō motu, sed ab extrinsecō calore.

XXXIX. Respondeo negando antecedens, ad iustificationem dico, male ex sanguinis concretione deduci, ex suis principiis intrinsecis non fermentari, cum non solum fermentatio sit privilegium; liquidorum, solidorum quæcumque huic motui subiectum, caro est folla, & fermentari nemo negabit, qui recente carnium & statim coctarum tenacitatem comparabit cum molilitate carnium ad aliquot dies feravarum, & transitus à tenacitate ad molilitatem, operatur à sola fermentatione, & interno partium componentium motu, sensibili solum per effectum: omnia corpora solidia que patescunt per fermentationem in sua principia dissoluntur, licet talis motus fermentationis, nostris sensibus fit incognitus: pari patēo in concreto sanguine, motus fermentationis sensibilis non observatur, deducitur tamen insensibilis, ex transitu concretionis, ad putrefactationem, per quam fit partium dissolutio, & separatio in solo motu consistens, fermentationis proprio, & quo posito necesse est etiam fermentationem sequi. Ad confirmationem, concedo sanguinem à calore liquefieri, saltum tamen à calore tamquam à principio, vel à causa primaria illius fermentationem peragi: ratione defumo ex supradictis in responseō ad primam objectiōnem, & in principio hujus capitis, de causis fermentatiōnēs.

XL. Dices 3. Avic. in sua definitione vult calorem accendi in corde, hoc est calorem cordi implantatum à natura, per caulas febribles ad igneā conditionem pervenire: Qui sicut in statu naturali vivendi instrumenta singulis partibus imperatur, vel sui communicatione est omnibus partibus instrumentum ad vitam, & omnes operationes ad eam necessarias perennandas, ita accensus, & igneus factus, calorem præternaturalem, omnium actionum destrutivum, universo corpori contribuit, recentiores vero talem calorem in sanguine, non in corde accendi volunt, ergo non concordant.

XL. Respondeo 1. ad falvardum Avic. dictum, nempe quod febris fit calor accensus in corde, sufficit quod intra illud accendatur, etenim fit calor accendatur in propria substantia, sive in cavitate cordis, semper verificatur quod sit accensus in corde, & ita dum calor sanguini in cavitate cordis existens imprimatur, talis calor dicitur accensus in corde, nec ex vi verborum Avic. deduci potest, cum portius logii de calore cordis substantiae implantato, quām de calore sanguinis in ejus substantia implantato, & inveniatur accensus in corde permanente, qui influens denominatur, cum de utroque verificetur in corde existere: si vero instaret aliquis, deberi Avic. explicari de calore cordi inharente, qualis est implantatus, non vero de calore sanguinis, cordi denominative tantum convenienti, quia calor febrilis, sive fit mortus, debet esse in subiecto vivente, cum vero sanguis non vivat, non potest ejus calor febris fundare, sed solum calor implantatus substantia cordis reverbi viventis.

XLII. Simili infantia respondere possem, non esse indubitum mortum pro subiecto partem viventem fermentare habere, ex ea quidē aliqui opinati sunt subiectum mortis posse esse illa, quia partibus viventibus solum præstant, quamvis vita caret, & in hac lentitia sunt auctores citati. Cap. 1. num. 57. cum vero sanguis universi corpori viventi, & singulis partibus vita beneficio gaudientibus solum praefet, materiali pro earam conformatio, & operationum exercitu subministrando, poterit esse subiectum mortis. Pro quo determinando, non defuerunt existimantes, sufficiere partem viventem affinare de qua denominativi solum dicatur mortus, licet inclusivè sit in parte non vivente, contenta tamen à parte vivente. In hominē numero sunt Trinacvel. Epist. 20. Jacob. Fori quæst. 3. & 4. super primam partem Avic. Garb. sum. 1. tractatu 5. quæst. 80. unde sequitur calorem igneū sanguinis existens in cavitate cordis, posse dicti mortis cordis denominativi, licet calor inhaebi fit in sanguine. Recentiores vero, & forsan melius responderent, negando sanguinem non esse animatum, nec hoc est novum, sicut enim sententia Aristoteles 3. de histrio animalium cap. 19. dum dixit sanguinem solum animali, & citato lib. cap. 2. inter partes similes, sanguinem enumerat, & eam partem possim vocat, omnes autem similes sunt animati, & colligitur etiam ex definitione partis 1. met. cap. 5. Gal. & 1. de Elem. cap. 6. quæ est, pars dicitur quicquid tantum completa, & integrata, aut ad humani corporis constitutionem facit, sanguini vero quis non videt hanc definitionem accidere, si à natura ei competenter fermentatio, ergo si cam habet, à solo calore habet, & confirmatur, ex quo à calore interno liquefit, & eo exspirato concrevit: ergo etiam fermentatio illius à calore provenit, cum calidacere illi aliud sit, quām partes fixas ad motum promovere, quod cum fermentatio coincidit, & ita fermentatio erit in sanguine, non ab intrinsecō motu, sed ab extrinsecō calore.

XLIII. Respondeo negando antecedens, ad iustificationem dico, male ex sanguinis concretione deduci, ex suis principiis intrinsecis non fermentari, cum non solum fermentatio sit privilegium; liquidorum, solidorum quæcumque huic motui subiectum, caro est folla, & fermentari nemo negabit, qui recente carnium & statim coctarum tenacitatem comparabit cum molilitate carnium ad aliquot dies feravarum, & transitus à tenacitate ad molilitatem, operatur à sola fermentatione, & interno partium componentium motu, sensibili solum per effectum: omnia corpora solidia que patescunt per fermentationem in sua principia dissoluntur, licet talis motus fermentationis, nostris sensibus fit incognitus: pari patēo in concreto sanguine, motus fermentationis sensibilis non observatur, deducitur tamen insensibilis, ex transitu concretionis, ad putrefactationem, per quam fit partium dissolutio, & separatio in solo motu consistens, fermentationis proprio, & quo posito necesse est etiam fermentationem sequi. Ad confirmationem, concedo sanguinem à calore liquefieri, saltum tamen à calore tamquam à principio, vel à causa primaria illius fermentationem peragi: ratione defumo ex supradictis in responseō ad primam objectiōnem, & in principio hujus capitis, de causis fermentatiōnēs.

Iridis Febrilis

merat, & ex yi connexionis naturalis patuum, & concomitantie, sub speciebus panis, non solum corpus, sed sanguinem ait animam continere Christi, quia partes Christi inter se copulantur, & ex professo hanc sententiam defendunt Conradus 1. 2. quest. 54. Hilpalensis 2. dist. p. 15. quest. 1. Med. dist. 6. quest. 1. Arriga Dist. 1. num. 280. Hurdat de anima Dispos. 1. num. 22. Ovid. Controversia 1. Punkt. 4. num. 2. & sic recentiores sanguinem animatum sustinentes, antiquorum sequuntur, neque nihil novi docent.

XLIII. Rep. 2. admisso implantatum esse à natura in cavitate ventriculi cordis calorem, & hunc in febre accendi, negando juxta recentiorum placita, febrem priuari in hujus caloris accensione confidere, quia accentio est quid conseqeuens ad efficiens febris, dum hanc precedit sanguinis effervescientia, in qua essentia febris constituit. Pro veritate hujus assertiorum considerandum est, calorem cordis sicuti foret, & conferetur à calore sanguinis, & per spiritus à sanguinea massa extractos, ita augeretur etiam, si calor sanguinis fuerit intensus, & spiritus abundantia quantitate adjuncti fuerint caloris cordis, sed calorem intensus sanguinis, & diu in eo perleverantur, precedit effervescientia inordinata, ut superius oftenim fuit, & per hanc calor in sanguine augetur, & spiritus in copia separantur, consequentes calorem ab illis auctum, effervescientia precedit, eti calor cordis augetur à calore sanguinis per spiritus, cum hic sit posterior effervescientia, multo magis ille cordis auctus, & ita verum est in febre calorem cordis augeri, in eo tamen non confidere essentiam febris, sed esse quid conseqeuens, ad effervescientiam inordinatam sanguinis, quae est essentia febris, cum sit prior calor cordis.

XLIV. Nec differre puto ab antiquis *Helmontianis* ientem intime ponderat: In siu enim *Tract.* de *Febribus* pluribus in locis concludit Febris formale, esse Archet indigneationem, perturbationem, vel æsum, calorem vero esse quid conseqeuens Febris, & sic tamquam signum demonstrativum existentia Febris, non vero tamquam constitutionem, in Medicina esse reprehendimus, Archetus, ex ejus doctrina, est aura vitalis vita directrix, quam antiqui spiritum vitalium dicent, nec ille auderet negare, sicut Archetus explicans, per illud faciens imperium Hipp. ut *Tract.* de *Morb. Archeal.* num. 4. & *Tract.* de *lithiasis* num. 16. de *Febris*, cap. 16. num. 11. imperium vero faciens Hipp., est folis spiritus vitalis, consequenter Archetus erit solum spiritus vitalis, quem ex sanguine igni, & in eodem arteris detento inhabitat, ut doceat *Tract.* de *Vuln. Curat.* num. 95. antiquos imitatus, spiritum vitalium à sanguine geritum, & in arteris residentes profientes. Archetus vero indignari, perturbari, æstare, quid aliud est, quam inordinata moveri, & consequenter inordinata effervescere, & fermentare, prout moderni clarissimi explicant *Helmontio* tamen faciem preferentes, & spiritu unum cum sanguine faciente, illo inordinata effervescere, hunc estani motu perturbari, negari non potest, hinc recte deducitur ex *Helmontio* ad inordinata sanguinis effervescientia in Febre ab Archet indigneato, perturbato, & astuante, calorem igneum proficiunt; colliguntur ex ejus doctrina: quia spiritus vitalis, quod est archetus, habet coniunctum calorem, dum spiritus ille est lumen vitae, in quo vita inhabitat, ut afferit in tract. *aura vitalis*, vita vera in solo calore fundatur, & hoc recipiſſe videatur quando in *tract. in herbis*, *verbis*, *lapidibus*, &c. calorem nostrum non esse nisi lumen afferit, & quando in *tract. Blas* humanum fatus est calorem nostrum, esse ex natura lucis solaris, & ita dum spiritum vitalum vult esse lumen, & calorem naturalem per lumen explicat, debet admittere spiritum vitalum, & calorem naturalem vel esse idem, vel simili conjunctio exire, quod aperitis verbis declaravit in *tract. aure vitalis*, dicendo, lumen in nobis est calidum, & loquitur de spiritu sub forma luminis, dum vero archetus est indigneatus, perturbatus, & astuante, debet etiam intenser, & prater naturam calcificare, cum non sit nisi spiritus vitalis calidus, & hoc aperte determinavit *de febris* cap. 1. num. 27. docendo spiritum qui hominem naturaliter in sanitate calcificat, in febre astuare, quod

C A P. III.

De Causis Febrium secundum Antiquos.

I. Q Uamvis caufarum genera quadrupliciter distinguntur à philosophis, nempe in caufam efficiemt, formalē, materialē, & finalē, Medicis tamen in determinandis Februm caufis de sola efficiente loquuntur, ex eo quod materialē, & formalē folius composita substantia intrinsecas causas agnoscant, ita *Vales lib. 4. Controv. 3. Merc. Tom. 1. lib. 3. par. 1. Clas. 2. num. 1. Simon A. camp. in Com. libri Galde differentiis Februm Tex. 14.*, cum vero Febris sit accidentis, quia morbus, ex *Gal. lib. de morbi temporibus cap. 1. aphor. Coment. 14.* sequitur non esse quid compotum ex materia, & forma, & idēc inter ejus causas ista non considerantur: & si accidentis ex sui natura exigunt materialē, ut existat, hanc non tamquam illud componentem, se fūstentant agnoscit. Finalē omnes Medicis à morbo excludunt cum *Vale. & Merc. loco citat. Santorel. in antepax. lib. 2. cap. 2.* co quia mulierum est defectus, & imperfectio, ob quam mulierum agens per se operatur, unde *Dionys. lib. de Divin. Nomini* enunciavit malum carere fine, natura, & efficiente, cum a nullo optetur, unde cum Febris sit morbus, fine etiam carerit, ut doceat *Merc. lib. 5. de Febribus cap. 3.* hinc solam caufam efficientem sibi considerandam proponerunt Medicis, & ratione utilitatis, & necessitatis ex ea provenientis, quia ex ejus cognitione nature Febris, & rectus curandi modus illuftratione.

II. Ideo cum *Gal. 1. de differentiis Febribus cap. 4. de caus. Morb. cap. 2.* quinque efficientes Februm caufas numerant.

III. Primo, Motum, non solum corporis, sed animi, in quo passiones confidunt. 2. Vicinia rei calidae. 3. Admixtionem rei calidae. 4. Obſtructionem 5. Putredinem: quatenus ita omnes valent calorem praeter naturalem in corpore inducere, in quo Februm efficiunt stabilunt.

IV. Motum esse caloris caufam ita notum est, ut in adagium transferit, & plurimi experimentis probavit *Aristot. lib. 5. Problem. 13. & 14. Probl. & lib. 2. de Caelo cap. 1. Text. 42. & lib. 1. Meteor. cap. 3.* motum non solum calcificare, sed ligna, lapides, & ferrum ignire, itaut plumbeus lagitus mictro, motu qua ab arcu emissa fertur sagitta per aerem, ita calcifit, ut liquefat. Quomodo id contingat sub alteracionibus indecim manet: omnes Medicis in hoc concurrent videtur, quid morus per se id non agat: ita *Vale. lib. 4. Contr. 3. Semer. lib. 1. de Febr. cap. 2. Zaccut. de Medic. Princ. Hipp. lib. 4. Hipp. 5. Santorel. in antepax. lib. 2. cap. 11.* experientia edocit, fer-

Caput III.

rum ignitum, in manu hominis velocissime currentis, vel supra volantem rotam infixum precipiti cursu circumdat, citius refrigerari quam ferrum ignitum non motum, quod non contigerit, si motus ex sua natura calorem excitat, observantes etiam velocissime motu minus incalcent, quam que lentè moventur, ut patet in rota in qua partes magis distantes etiam velocissime motu minus incalcent, quam que lentè moventur, & tardius ille, quo centro sunt proximi nihilominus in motu primis non incalcent, secunda vero maximè, itaut quandoque ignem concipiunt, consequenter motus per se non est causa caloris, quia que velocis motu, debent incalcent magis, quam ea tardius motuerunt. Plura alia possunt videlicet experientia banc veritatem comprobant apud ingeniosissimum Chabeum in suis meteoris lib. 2. in expositione Text. 16. quest. 1. & apud Valef. citato loco.

IV. Caloris à motu provenientis caufam facilimè reddunt, qui elementa actu in mixto ponunt, afferentes partes igneas in mixto delicitentes per motum extirpi, & à reliquo separari, quia simul unita lignum calcificant, si adhuc in eis substantiam permanent, ubi vero in unum conglomerata, ab ea extirpi, flamman exhibent cum totali lignae substantiae disolucione: partium calidarium separatio habetur à conformatione, qua unio earum laxatur, & distracte particule separantur, naturalem motum a solito compede exercentes, & exitum ab aperta in laxitate unionis via advenientes.

V. Alii docuerunt, motum localem esse omnium motuum principaliſſimum, ideoque habere primam qualitatem, que est calorem ex se producere. Cujus factus ex supradictis experientiis convincit. Alii censuerunt à conformatione patrum, que in motu semper conjugantur, aerem inter medium ita attenuant, & rarefaciunt, ut acquirant difinitiones ignis necessarias, id est statim ex acre igne produci, quia sententia omnino improbarum ex eo, quod ad generationem ignis ex aere, non solum requiritur introductio majoris tentacum in eo, sed intentio majoris caliditatis, & producione sic citatis correspondunt natura ignis, cum vero in motu nullum appareat agens potest producere predictas qualitates, pater non posse sequi aeris mutationem in ignem. *Senneter loco citat.* censet calorem in corpore vivente per motum extirpi ob spiritum, & sanguinem, natura sua calidus ad partem motam in magna copia fluentes, quae sententia videtur concurrere, cum 1. cum admittat calorem fieri aे calida, in corpore moto existente, & summe valet in reddenda caufa quomodo ab aliquibus passionibus animi, ut ab ira, & gaudio corpus intensè calcificetur, motu nempe sanguine, ut spiritus ab eo in majori copia quam ante extrahantur, infuso calore sanguinem, & corpus excalefacentes. Ex his patet motum, non primò & immediatè calorem extirpi, cuiuslibet sententia adherentes, sed mediatis solum, nempe vel acrem attenuando, & rarefaciendo, vel ignem separando, vel spiritus & partes calidas ad motum provocando.

VI. Per viciniam rei calidae intelligunt Medicis approximationem corporis calidi, quod valeat corpus calcificare ad cordis usque substantiam progrediendo, sui caloris intensiōnem operando, ex quo polte febris, que idēc excitatur, ex more longa in balneis calidis, & ad ignem vel Solem: aut ab applicatione externi medicamenti calidi: hujusmodi calorem agunt communicari, medio qualitatib, que ab agente calido in proximo corpore producitur, & hæc aliante productum, donec in corpore calcificando introducatur, itaut haec duo simili junctantur, corpus calidum, & approximatio passi, quia sine hac, que reddit corpus agens immediatum passo, vel immediate suppositi, vel virtutis, non potest fieri actio calcificatiōis ab agente extrinseco, non sufficiens sola vicinia, que non est activa, nec solo agente, quod ad calcificatiōnem existentiam passi intra spharam sua activitatis exigit, idcirco agens requiritur tamquam principale calcificativum, vicinia vero tamquam conditio fine qua non.

VII. Admixtio rei calidae comprehendit alimenta, cibum nempe, & potum calidum, medicamenta cali-

da, que intus assumpta, varias subeundo concoctiones, iflarm fedes proprio influxu calcificatur, & in sanguinem transmutata, nativam caliditatem eis homogeneam retinetur, illum summa caliditatis principem faciunt hac singula partes, per quas circulatio intense calificando. At etiam in admixtione rei calidae includitur, cum per inspirationem intus trahitur, & per carnis porroſitatem penetrando, omnibus partibus tanliquis, quam solidis minicetur, unde si in caliditate excelliter totum calcificare potens est. Ab hac admixtione non excluduntur humores excrementi, in caliditate excessum patientes, qui si masce sanguine admittantur, illius calorem augebunt, tales humores excrementi in corpore gigi ex uſu calidorum nemini nisi dubium, sanguini nūcferi probant tot effectus præternaturam sanguini contingentes, exadmixta in suo horum excrementorum colluvie.

VIII. Offrūto importar impedimentum in venis, vel arteriis existens, quo sanguis stagnare cogitur, prohibita illius ventilationi putredinis initium, & praeternaturalis caloris caufa, retentis in stagnante sanguine exhalationibus calidis, que in suo cursu exhalarēt, cum sūi, & adjacentium partium refrigorio: Ex quo patet, in febre obſtructione non confidari tamquam indispositio morboſa vaſorum, sed tamquam caufa intensior, & putredinalis caloris: sub obſtrutione venit adſtricito, vel impeditum claudens portioſitatem curis, & cogens fulgines ab humoribus, & partibus vi caloris interni, & in exercitio nutritionis, & aliorum functionum elevatas retrocedere, que potest sūo calore illum internum partium augent, quod amplificavit *Gal. lib. de loc. affect. cap. 4.* de Cūbiculo in quo sint accensi carbones, major enim calor ex clauso perfertur, quia prohibetur calidatum exhalationum expulſio. Ex quo colligi potest, obſtrutionem non calcificare, neque formaliter neque virtualliter, sed per accidens effluxum calidæ substantiae impediendo.

IX. Putredis est causa caloris, ut docuit Arist. *scilicet 25. prob. 20.* & confirmavit Hipp. *scilicet 2. Aphor. 47.* dicendo, dum plus conficitur dolores, & febres sine magis, quam quando conficitur *ef. & Gal. idem lenit. lib. 1. de Caus. Morb. cap. 2. & 7. Aphor. 42. & 4. Aphor. 57.* & experientia docet omnia purida calorem expiri. Et quia per Antiquos putredo est balsas totam Februm moleri intulens, & à qua lumina mutuantur ad illuſtrandum ex cīdoſtīnam, idēc particuli capite istius naturam indagare decrevi.

C A P. IV.

De Putredinis Essentia, & Divisione secundum Antiquos, & Recentiores.

I. D Efinitur ab Arist. *4. Meteor. cap. 2. putredo*, *interius eius qui in uno quoque humidō propria est, & naturalis calor, ab alieno calore, hic autem est ambientis.*

II. Dicitur *1. interitus*; quia putredo est contraria generationi, quecumque enim fuit oppido ordine, fuit inter le opposta; generatio mixtorum, & putredo fuit inter oppido ordine, quia in generatione dominante calore, siccitas humore terminatur, in putredine mixti calore devicit, consequenter putredo generationi opponitur, idcirco sicuti in generatione calor naturalis viget, ita in putredine, oppositionis lege, debet interire, & sicuti in generatione caloris debita proportio, est ad formam acquisitionis necessaria dispositio; ita putredo que est via ad corruptionem in qua forma deperit, debet confidere in caloris interitu, qui habetur vel per resolutionem, vel separationem, vel calcificatiōnem à corpori, vel substantia in quibus subiecta sunt unum componebat.

III. Dicitur *2. ejus qui proprius est, & naturalis calor*, quatenus enim calor constituit mixtum, & illius compositionem essentialiter ingreditur: dicitur proprius mixtus, quia nullum est magis proprium quam illud; quod dat esse. Quatenus vero calor perficit operationes mixti, dicitur naturalis, cum natura sit principium

pium operationis, & motus, hinc videtur Aristi confidere calorem naturalem tamquam instrumentum formae mixti, & isti unitum. Nam est naturalis, qui perficit operationes naturales determinatas à forma principali, cuius est instrumentum, quod ex sua natura exigit esse unitum agenti principali, con sequenter calor naturalis, ut naturalis, unionem cum forma à qua tamquam ejus instrumentum dirigitur, præsupponit, colligitur ad interitum caloris mixti, formæ illius destruccióne subsequi, sive consideretur ut proprius, sive ut naturalis; nam consideratur ut proprius cum aliis qualitatibus unitus, cíquid dominans mixtionem absolvitur, idcirco interreteat, dissolutio mixti necessitas provenit, cum formæ destruccióne, cuius permanentia ab unioni qualitatuum mixti determinatur. Si vero consideretur ut naturalis, cum tali modo sit instrumentum principale, & necessarium formæ, non solum quad actiones, sed etiam quoad illius existentiam, ita ut eis integritate dependeat, tam quo ad eis quam quoad agere, patet si intereat, non posse formam permanere, & si calor consideratur tamquam instrumentum formæ ad actiones, eo perente amittere formam ratione actus, & respectu hujus interiecit dicetur, quamvis secundum entitatem in materia permaneat, quia omnis actio ejus erit abolita ex defecione instrumenti, & permanenter in materia, erit in ea tamquam in vase ad solam conseruationem ejus entitatis, non ad actionem materiarum, loquendo de formis materialibus, quapropter ad iteritum caloris considerati sub formalitate proprii, vel naturalis, sequitur forma corruptio, vel quad entitatem, vel quad rationem actus.

IV. Dicitur 3. in uno quoque humido, & designatur causa materialis putredinis, quia calor cuius interitus est causa formalis putredinis, t. & principalius subiectatur in humido, idcirco hoc dicitur subiectum putredinis: est autem humidum primum, & principale subiectum caloris, qui hic respectu humiditatis habet rationes formantis, & terminantis, illud intrinsecum, ut omnes mixta partes in unum, acquisita crastine, tamquam vinculo colligare valeat: calor vero impossibiliter humidum terminare, & infraest, nisi in eo subiectetur, id est dicatur humidum esse caloris subiectum, quod non dicetur de suco, quamvis & calor illi dominetur, cum illud termino proprio non actione caloris sit terminatum, hinc recte dicitur, putredinis esse interitus caloris in humido. Nisi magis placet dicere calorem interire per humidum, quia in putredine primum quod patitur, est humidum, quod attenuatur, expiratio caloris viam sternens.

V. Dicitur 4. *ab ambiente extrinseco*. Et causa efficiens designatur, animadversum tamen est, per calorem ambientem non intelligi solum calorem aeris, sed quemlibet calorem illi mixto extrafecum, & alienum a conditionibus infiniti caloribus. Dum enim per tantum calorem ad internas illius partes unitur, putredinis rudimenta concipiunt, ex toto postea subsequente nisi calor transpiret, quod certe non contingit, vi caloris actis ambientis, sed ab intentione innati caloris, antepreteritis effectus, & tunc calor innatus dicitur calor extrinsecus, quia alienus a conditionibus requitatis ad integratatem mixti, & aptus potius illud putredine condonare, quam conservare: quomodo vero calor ambientis sit causa caloris infiniti interitus, explicandum est, non per hoc quod calor extrinsecus, vel alienus intenit destruit, cum calor in ratione caloris, non sit contrarius alteri calori, consequenter neque destruens alterius caloris, sed per hoc quod a calore ambiente mixtum ita alteretur, ut calor ab eo expiret, qui tunc dicitur interire, quia non est in mixto, & respectu ius ita se habet, ac si interiret, & ad nullum redactus sufficit. Alteratio que interferit expiratione caloris, fundatur in tenuitate, & raritate humidi a calore ambientis effecta, quia omnes mixti partes laxantur, & a perfecta unione deficientes dilatatis porrostatibus, apertam calorem ad exitum viam relinquunt. Ad diminutionem, & interitum caloribus mixti, interna frigiditas contrario libera praevalit, & sicepto mixti dominio caloris reliquias submittit, & dissipat, & ita frigiditas innata ad caloris interitum

concurrit, quod exprefit Ariftor citato loco iubigen-
endo, putredo erit communis affectus, tum proprifati-
goris, tam alieni caloris, ita tamen ut calor alienus
principaliter concurreat ad interiorum caloriorum mixtū; frigidi-
gitas vero proprius secundario, nisi enim a calore aliens
no covoaret calor infusus, frigiditas interna illi non
proxeret, & consequenter non posset agere in illumin-
atione defractiva.

VI. Hinc patet ratio, cur ea que putrefactant calidiora, quia a calore alieno, & externo incalescunt, & caliditas interna, & inita mixta dum evocatur, redidit magis activa, ideo corpus putrefactans a duplice calore actuatorum, magis incalescit.

VII. Secundo, Cur respirescens fiat humidior, quia humidum a calore tam ambienti, quam interno liquefiat, & diffunditor, unde quod constat, & crassum erat, fluidum, & liquidum evadit, quo magis humedat, & eriam quia humidum a calore evaporato, determinatum non regitur, nec determinatur, unde diffunditur alieno corpore suum querens terminum, ideo totum corpus putrefactans humidum fluido tamquam liquamine perfunditur.

VIII. Tertiò, cur terminata purrex-
scens fiat siccus, & ad cineres reducatur? quia tractu-
temporis evaporat etiam humidum, cuius pars ma-
jor ab evolante calore rapiuntur, & ita nisi terra, &
cinis partes mixti fixiores, & evaporationi inepte re-
mancant.

IX. Quarto, *Cur frigore vigente, pureo difficiliter succedit?* Quia calor intus non evocatur ad partes exterioreas ab eo, sed magis corroboratur, per unionem caloris a contrario extrinsecu operatum. Humidum etiam a frigore non rarefit, idcirco mixtione vinculum non tollitur, ut calor non possit abiire, sed per frigorem humidum renatus condensatur, corpora purendi obfusentia reddit, arctius calorem ceteris partibus unitum conservando.

*scunt? Quia si putredine fit à calore externo, & in re-
conglaciatis internum frigus dominatur, patet hoc car-
lorem externum in activitate excedente, & non vale-
re illud superare, quapropter externus calor rem con-
glaciat non valer ita calefacere; ut ejus humidum
in halitus disolvatur, & cum eo calorem evaporare fac-
iat.*

XI. Sexto, *Cur calidissima, ut aromata, non purae
seunt?* quia dominatur in mixto sunt, que mutatione
in eo efficiunt, & que non dominantur, non
possunt mutationem facere; calor resut intensè cali-
darum non determinatus à calore ambientis, qui ex
ille debilior, quapropter calor ambientis, vel extrinsecus
cui in his nullam potest operari putredinem, qua muta-
tionem faletem in qualitatibus involvit, praterquam
quod sunt calidissima, sunt etiam fuscissima, &
consequenter mixtionis vinculum in eis est adeo ten-
ax, & validum, ut nec à calore externo, nec inter
no possit laxari, sed integrè & inviolato, semper manet,
carum calor insitus semper conservatur, & cum
eo ab omni putredine labe res ipsa.

XII. Septimo, *Cur qua moventur, difficilis putre-
fiant,* quia minus subiacent actioni caloris ambientis
suo motu illius impressionem evitantia, & ab aere ver-
titatis, & refrigerata, dum moventur, majorem reflec-
tientiam ad putrefactum acquirunt; quia calor ex
trinsecus magis resistunt.

XIII. Octavo, *Cur sale condita à putredine conservantur*, quia à sale humidum superfuum, & aquae attrahitur, id est remanent magis crassum, & reflebs actioni caloris redditur, unde putredinis difficultas.

XIV. *Ex his etiam explicatur modus quo proposito succedit.* Calor ambientis, seu alienus, debet esse mixto coniunctus, aliquoquin in illud non posset agere, primus hunc iuri agentis impetus in humidum mixti diriguntur, ut poterit magis idoneum ad hostiles impressiones excipientem, quia statim a virtute caloris attenuatur; & raro fit, cum tali intensio, & subtilitate, ut levior factura aliarum partium mixti Inferiore, istius sphæram deducant, sublimiorēm sue levitati adequatam affectat, & ab aliis particulis divitus ad illam citatissimo motu tenet.

Caput IV

dat, & quia in humido calor subiectabatur, vel ejus medium reliquis partibus copulabatur, deficiente cum humido calor subiecto, & unione, deficit etiam ille in mixto, & quia humidum quod non evolavit, ita laxatur, ut ex parte particulae componentes insito motu perlatitudine terebrare, & lacerare valeant, hinc est quod calidus ad motum magis agiles, & in impetu potentes, humidum claustrata, quibus exercebantur, disruptum ad superiorum evolantes, mixtum sine calore derelinquentudo: ad hanc humidum divisionem, & caloris separationem omnium partium dissolutio sequitur, quia vinculum humidum quod in unum necabantur est disruptum, & calor qui eas in unione continebat, abiit, unde sive libertate restitutio se frano, sine vinculo, sine rectore infiniti motus inclinationem frequentes homogeneis se associant, heterogeneas derelinquentudo, cum omnimoda mixti dissolutione.

XV. Ab Arist. definitione non discedit Gal. qui lib.
II. met. cap. 8. definit putredinem esse mutationem totius
substantia corporis purercentis, ad corruptionem à cal-
ore extraneo.

XVI. Per mutationem totius substantiae, intelligit alterationem qualitatum temperamentum constituentium, non mutationem substantialem, quo respectu formam, & colligitur ex propositione, ad, cui mutatio refertur, tamquam via ad terminum designatum a predicta propositione, ad, qui est corruptio, dum dicitur in definitione, ad corruptionem, ita ut habeat terminus, mutatione vero via ad illam, unde ad hoc sequatur corruptio mixta, debet praecedere illius mutatione, sed corruptionem non potest praecedere mutatione secundum formam, quia haec est ipsa corruptio, & sic sensus eser, quod corruptio substantiae tenderet ad corruptionem ejusdem substantiae, quod est ridiculum. Necesse est ergo, ut mutatione que praecedit corruptionem, sit mutatione secundum qualitates, temperamentum constituentes, quod pluribus in locis a Gal. substantia nomine designatur. Mutatione vero secundum qualitates temperamenti faciliter contingit in eis, que prevalent in temperamento, hujusmodi autem sunt calor, & humiditas, propterea mutationis circa has qualitates principaliiter debet attendi, & ita Gal. coincidat cum Aris. qui talem mutationem in calido, & humido mixta putat esse alterato, vel confundito, expressit.

XVII. Subiungit ad corrupti^m, ut ostendat definitio patredinem in ordine ad suum ultimum terminum, quod est corruptio. Arif. verò in sua definitione patredinem solum, tamquam viam ad terminum, seu corruptionem consideravit, dum per simplicem alterationem definitivam, que ex consequenti forme corruptionem includit, ut ostentum fuit in ponderatione verborum definitionis Arif. sub num. precedente 3. unde in hoc videatur Galenus ab Arif. differre, quod terminum patredinis, qui est corruptio explicitè designavit, ubi Arif. implicitè tantum innuit hic omnes patredinis differentias comprehendendo, illuc ut absolutam tantummodo definitivam.

XVIII. Causam efficientem mutationis, calorem externum assignat cum eodem Aristotele unde colligitur utriusque consensu in definienda putredine, quam cum parium dissolutione evenire non posset negare Gal. cum inseparabiliter mutationis substantia sit annexa, & à forma corruptione dependens.

XIX. Ab ipsis non dissentient recentiores, qui patre
dinem dissolutionem partium mixtum componentium
dicunt, ita *Uvillis lib. de Ferment. cap. 8.* definie principiorum prius mutuo combinatorium (*solutio mixtionis
vinculo*) *et* *se invicem separato*, *&* *in partes successus*
qui motus pro varia erumpentia diabili cum, vel *sin-*
fatore in purendim vel marcorum definit. Et quis illis
verbis, principiorum prius mutuo combinatorium
temperamentum non agnoscat refulans in perfecta prin-
cipiorum componentium mixtione prout docut etiam
Avic. in definitione temperamenti subiungit *a se invicem
separatio*, & mutationem substantia exprimit, que tunc
vere mutatur, quando in principio componentia resolu-
vit, formae corruptionem ultimo offendens, quando
dixi in purendim definit, vel marcorum in i. vio-
lentia formae deperditionem offendens, *in z. natura-
lem*. *Quod si obiciatur convenire in causa putredini*

nis, quam in lib. citato cap. citat, refundit in motum principiorum mixti, non vero in aliquod extrinsecum, ut Aris & Gal. dico ibi principaliiter agere de putre naturali, qua à principiorum contrariaetate, & motu, omnium philosphorum confusio habetur, agens vero de puretate, & dissolutione mixti violentia in subsequenti cap. 9. at duo esemina solventia, aqua & ignis; ignis si proxime & immediate adlibatur, corpora plerique destruit, principia ad invicem abigit, & velut in auras dissipat, que si intelligentur lentè fieri, & à moderata actione caloris, putredinem exprimunt, ubi citò & à violenta ignis activitate operantur, combustionem designant, & si plures causas dissolutionis numerat, Ferrel. fecitus est lib. 2. de additis rerum causis, qui calorem, frigiditatem, & alias putredinis causas numerat.

XX. *Kyperus lib. 2. Infrir. Medic. cap. 13. §. 14.* dicit puraeundem esse separationem humidi à fisco, in mixto facta, à propriis & naturalis caloris debilitate, ubi in separatione humidi à fisco dissolutio partium habetur, una cum caloris interitus, quia videtur necessarium humido separato calorem perire, si in hoc subiectatur, & ejus medio cum ceteris partibus colligatur, & superfluum existimo suisse hic addere separationem caloris, quia eo ipso quod dicitur humidum separatum à fisco, includit separatio caloris, que faciliter obtinetur, quā illa humidi à fisco, idcirco haec posita debet necessaria illa procedere; dicit, *facta à proprio, & naturalis caloris debilitate*, ibi interictum caloris naturalis cum *Arist.* exprimit, una cum frigiditate, que calor debilitate praevaleat, juxta dicta superiori *nun. 50.* & si videtur caufam putredinis ponere in caloris naturalis debilitate, contra *Arist.* & *Gal.* qui in calorem externum refundunt, intelligendum est de causa formalis, quæ per ipsum *Arist.* et interictum caloris efficientem caufam implicitè comprehendendo, cum calor non fiat debilis sine caua, que communiter est externus calor, internum naturalem extra evocans, vel frigiditas interna, que sunt due caufæ ab *Arist.* trahit.

XXI. Kergerus *libr. de fermentatione sec. 2. cap. 9.* definit putredinem esse resolutionem mixti factam a vi extrema, qua forma specifica infirmior plurimas sui corporis partes depedit, que & ipsæ in purulagine fatigant, ubi per resolutionem mixti cum Gal. & Aris. qui hanc admittunt ex dictis, in hoc solùm diversus, quod ita Author resolucionem mixti pro formalis statuit, quod praedicti non faciunt, in hac tamen comprehendunt illorum formale putredinis qual ex Aris. et interius caloris naturalis, & ex Gal. mutatio substantiae, impossibili est mixtum refolvi, & ejus calorem internum non pertire, neque ejus substantiam non mutari, dicit à via externa, & extrinsecus cautaum putredinis admittit, nec ullam determinat, multiplicem judicando cum Ferne, loco citato, & Iouberto p. 131. forme specifica deperditionem secundam partes vult, quia ex toto forma interior non permittit; & dividibiles facte, putredine que obnoxias formam verò ex toto non interie probat citato lib. sec. 1. cap. 4. multis rationibus, & Antiquorum auctoritatibus, ex quo novitas in tali sententia videatur excludi.

XXIII. *Patet secundum partem subdividitur, in can, que competit elementis in principio eorum mixtio- nis; quando sunt in proxima dispositione ad generatio- nem, tunc si recedant a sua natura secundum gradus qualitatum in excessu, vel defectu dicitur partem elementorum secundum partem, ad quam constituantur qui- libet recessus elementorum a sua natura non est suffi- ciens, sed requiritur, ut cum præternaturali elementorum alteratione, calor in inchoata mixtione domi- nans ita depraverit, ut humorum non regat, & hic congruentia non terminetur, quia per talen deprivatio- nem calor ab inchoata mixtione evocatur, & frigidi-*

Iridis Febris

dum ob caloris defectum prevalens illius reliquias extinguit; humido fluente, & non terminato, per quod mixtio impeditur, & inchoata dissolvitur: Hinc est quod hujusmodi putredo generationi inchoata dictur opposita, & tub definitione putredinis allate includitur, quia in utrque est interitus caloris innati in humido a calore exteriori, cum hac solum differentia, quod illa mixta adventit perfecto, haec inchoata.

XXVI. Alio patredo secundum partem competit mixtis perfectis, & fit quando istorum qualitates a natura mixto debita sensibiliter recedunt, ut sensibiliter virtutem remaneant, & praternaturali affectione contaminatum, naturalem bonitatem, & perfectionem amittendo, ita tamen, ut integritas forme servetur, & mixtum alteratum non mutatur dicatur: Ex quo colligitur differentia hujus putredinis ab ea, qui secundum totum dicitur in mutatione temperamenti, & forma corruptione consistens, ad quam pervenire, si ulterius qualitatibus alteratio progrederetur, unde videtur recte posse definiri putredo secundum partem, alteratio mixtis secundum qualitates primas, vel secundum per quam disponitur ad putredinem secundum totum, ad quam videtur se habere velut via ad terminum, quapropter per alterationem contraria potest corrigi, & ad suum naturalem statum redigi.

XXV. Hanc divisionem Gal. recepti videtur quando lib. i. de differentiis feb. capite 6. humorum putredinem divisi in eam in qua natura ex toto superatur, & humor ea putredine corruptus ad pristinum statum reduci non potest, eo quia propriam amitteret formam, & cum hac propriam naturam, ad quam accedere nullum artis ministerio conceditur, & partium separatione in sordidam abeunt putridaginem, ad primevum statum reducere prohibetur, renentibus partibus eodem mixtione modo, & eadem unione colligari, deficientibus dispositionibus in deficiencia, ut ita dicam, feminis principi, quo partes ad mixtiones unionem determinabantur, & in carentia particularum in putredine longè absentium, qua cum non possint recuperari, nec in numero, qualitate, & quantitate impoffibilem humoris putredini ad primum statum reductionem faciunt sub eadem forma. Videtur tamen ad benignorem statum posse transferri, dissipatas partes in putredine remanentes uniendo in diverse conditio- nes mixtum, ut manifestum sit in pure, quod est quid diversum ab humoris putrefacto, ex cuius partibus residuus opera naturae coauit. Ex quo patet hujusmodi putredinem sub ultimo illius gradu contineri, ultra quem aliis superior non inventur, cum ad totalem partem dissolutionem, & forma corruptionem terminetur, ad quam impossibiliter est regresus, & consequenter haec putredine est eadem cum putredine absoluta, & secundum totum Arift.

XXVI. Secunda differentia est ea, quando natura in humore est superior dispositionibus puridis in eodem introducta, & dicitur puredo secundum quid, & attendunt solum penes qualitates alteratas, & temperamentum virtutum humoris, manente forma substantiata, à qua habet esse in tali determinata categoria; quod colligitur ex dictis ipsius Gal. nempe hanc putredinem contingere, & fieri natura superante; supponendo forma putrecentis humoris integratim, quia natura in humore non est nisi forma illius, nec humor valet superare virtus quibus contaminatur, nisi propria forma actione, quod docuit idem Gal. lib. 2. aphorism. 17. exemplo vini acercentis, quod dum incipit putrefacti adhuc servat formam, quando vero putrefactum est per totalem acquisitionem conditionum acti, amitteret formam. Et magis dilucidatur ex codem Gal. considerando rationem concoctionis quam admittit in supradicta putredine; at enim per concoctionem, humorum haec putredine affectum evadere bonum sicut prius erat, ita ut alio posset, & partes restaurare, augere, si prius fuit talis conditionis, & si hanc bonitatem nequit recipere, remota ramen omnibus pravis qualitatibus, aut latenter reprehensis, & mitigatis amitteret, quod natura, & corpori molestiam infereret. Idem adnotavit Augenius Tom. 3. Epis. Medic. lib. 4. Epis. 1. talis vero concoctio non potest perfici, nisi integramente forma humoris, tam quoad existentiam, quam quoad

Caput IV.

conducunt etiam ad ostendendam in Februm causis determinandis concordias, & quia combustio videtur putredini similes, & Febris etiam cauient esse, idcirco de ea aliquod dicere necesse judicavi.

XXXV. Definitur ab Arift. combustio 4. Meteor. cap. 3. mutatio in substantiam, separatis partibus humidis, & tenuis subiunctis, & calor externo, & igne.

XXXVI. Dicit 1. mutatio in substantiam, & mutationem substantialem defignat, qua in forme deperditione conficit, per uitiosum enim corruptiur forma mixta, qui lignum dum comburendo fit ignis, definit esse lignum, per formam corruptionem.

XXXVII. Dicit 2. separatis partibus humidis, & tenuis, & crassis, ut affiguntur causa praedictae mutationis. Etenim per solam partium dissolutionem petit forma mixti combusti, & ut comprehendantur non sumi combustionis quatenus importat mutationem in subiecto, cum de perditione uitiosi formae, & acquisitione alterius, sed ut innotescat combustionem accipi, quatenus importat dissolutionem partium quibus mixtum componitur, cum forma deperditione, que sunt de formalibus combustionibus; videmus enim in omnibus que comburuntur illa omnia succedere, subiunctis, & calidis in flammarum ascendentibus, crassis & fuscis in combustionis area cum cineribus remanentibus, nullo primaverae forme argumento relicto. Si ei post hac adveniar altera forma, hoc non est de formalibus combustionibus, sed de consequenti. Per hanc partium separationem, & forma deperditionem, convenienti combustio cum putredine simpliciter sic dicta, qua illa duo in suo esse involvit.

XXXVIII. Dicit 3. à calore externo, & igneo: ut denotet uitiosum ab extrinseco semper provenire, nec mixtum ad hanc habere inclinationem ab intrinseco, & ut doceat combustionem est à causa violenta, & dissolutionem partium in ea violenter & brevi tempore confici, per quod differt à putredine, que est à calore externo, sed non igneo, & etiam quia dissolutione partium in putredine fit sensim, & paulatim. Differt etiam perinde à combustionem, quia in illa calor innatus minoruit, in hac augerit, ex eo quod violentia actio agentis partes calidas mixti in copia separat, ut calorem in eo igne pariat, alia corpora comburrere potenter. Altera differentia est, quia in putredine efficienda concurrit interna frigiditas, que in combustionem nullam habet partem: in putredine humitatem remanet, in combustionem fuscitas, & cinis, idcirco in putrecentibus vermes faciliter, in combustis difficulter nascuntur.

XXXIX. Humores esse combustionis subjectum, si de propria loquuntur, non videtur afferi posse: quia cum sunt corpora fluida & humida, in cinerem definire non possunt, & si in podagriscis obtraversum humores in glyptum condensantur, non minus siccum ipso cinere, non tamen per hoc evincitur vera combustio in humoribus, quia est potius, & verius coagulatio cum minima corporela divisum, ut cinis combulatorum, nec ex siccitate arguitur combustio, quia calidum culmen, lapides vesicae, sunt valde fisci, & tamen non sunt reliqua corporis combusti, & eo minus propriam combustionem in venis, per quas flunt humores, non credimus, cum in purgatione post Februm, quam à combustionie dicimus, non obseruentur partes ita adeo ficas in cineres, in quos humida corpora definire non possunt: per quendam tamen proportionem humores esse combustionis subjectum negandum non est: quia sicuti in combustionie propria, ejus subiectum inflammatur, & accenditur, & cum illius humido evaporantur partes subtiles, & ignea cum violentia, vicina corpora calcificantes, & comburentes, calidas suo fini reconditas diffundunt in magna copia, & cum impetu, membris per quae transirent intensè calcificando, in partium dissolutionem potest abeundo, relicto crassamento fluido interiori combustioni inepto, dicuntur proportionaliter comburri.

XL. Hujus combustionis modum ex aliorum mente tradita Trallii lib. 12. cap. 2. his verbis: dicendum est igitur putrefactio, & incendi, ut vide licet in pice, & turpissimum

Iridis Febrilis

bium, aut arundinibus, aut chartis aliisque multis fieri, que prompte ab igne afficiuntur, accendunturque, si igitur nonnulla etiam scintillam modicam racta magnam, & immensam flammam exstirant, ut non solum tunc, sed longius sita combusserit, tale etiam nobis, inquit, accidit, incipit enim spiritus inflammari aucte ex ardore, non enim iam comparetur ipsum dicendum quoque est, quia nisi spiritus humefatia, & refrigerans, que ipsam contemporare possint conquestrari, etiam vicina depastur, atque ex his ipsiis illis nimis primus est, qui ad hoc magis idoneus inventari potest, Spiritus ergo volat prius accendi, ab his humores qui sunt magis illi vicini, & per similitudinem caliditatem, & inflammabilitatem accensionis faciles, ut est bilis, & ceteri humores ab aliqua causa intense exalatati, unde sequitur totius massa fanguinis combustio, & hoc sepius contingit credendum est, ex mutatione Febris ephemera in ardente, vel lymphona frequenter contingente, ex accensione spirituum humores, & massam fanguinis inflammati, & ad incendium perducunt, Nam exprimere, & docere conatus est Minadous lib. 1. de Feb. maligna cap. 11. dicendo, ubi bilis, vel siccus melancolicus, aut extra proprium locum regulatus, aut in proprio loco conclusus, ventilationem idoneam deflatur incipit, adscitum secundum calorem, & operationem quamdam corruptionis pergit acquirere, quod si calor ille ignefat, fumi plurimi excitantur, & tandem flamma concipiunt, que dilatato incendo non antecepsit, quam illorum humorum usumque ad cinereum, & combustionem deduxerit inquinantem.

XLI. In humoris combustionem expressit Gal. 1. de differentiis Febrium cap. 5. ubi calorem Febrilem ac explicat similitudinem, quemadmodum aliquando in agro conplexi excrementa jumentorum sanguis ac columbarum, quadam ex parte adeo vehementer exalatata, quod infar fumi multa evaporationem in sublimem embebant, non parum mordacem, & dolorificam, & si quis proxime accessisset nares oculosque ledentem, ipsa etiam excrements adeo calida sentirebantur, ut qui longiori tempore manus, & pedes admovebantur excoquuntur. Multa illa evaporatio quamvis sine flamma, & lumine combustionem importat, quia ad cibas terminatur, sicut combustio, nec a flamma differt nisi luce, & clarus expressit idem Gal. 2. de differ. Febrionis cap. ult. scribendo quo sit, ne infar ligorum humidorum, que paucam super flammam universum prosequuntur, iucundatur, atque hoc tempus accensionis principiū nuncupatur, cum vero jam caliditas materialis peruerserit, tunc huiusmodi tempus, & augmentum, & excessus nuncupatur: in hoc vero usque adeo calor augetur, ut non modo locum exboras, qui est quodammodo putredinis focus, sed etiam continuatum per totum corpus diffugatur: at cum iam ad summum fervoris devenientibus accessit, id accensionis tempus consistit in appellatur, tunc vero laborantis corpus igneum videtur, extensis per universum corpus ignea caliditate: Et si de putredine hic agere videtur Gal. admirandum sepe combustionem cum putredine confundere, ut testatur idem Gal. de simplici Medic. facil. cap. 15. de Urebitus medicamentis, loquendo his verbis: & vocantur putrefactionia, non quidam propria nominis appellatione; namque sunt patrefactionia, humefactia, cum calcificatione, sunt tamen eodemmodo, vocamus proper symptomatis similitudinem: Unde cum in allata sententia, combustionem propriis terminis exprimat, nomen putredinis cum combustionem confundere dicendum est: velut animadvertisit Minadous loc. citat. humores cum putredine incipere, sed postea vel a proprio calore magno, vel ceteri alterius aucti, in combustionem desinere, & sic in eodem humore est putredinis principium, & combustio.

XLII. Gal. sententi sunt in admittenda combustionem humorum, qui Febris ab ea fieri determinaverunt, & cap. seq. num. 1. & 9. citantur.

XLIII. Cum ipsis sententia *Volillis* lib. de feb. cap. 9. ubi Febris putridam fieri ait, cum pars sanguinis oleosa, & sulphurea nimis exalatata supra modum turgescit, & velut in flammam adiungit, & eadem capite habet: hoc est sulphur, seu oleosa pars sanguinis diu exalatata, & per partes effervescent, tandem infar feni madidum num. 8.

XLVII.

Caput V.

XLVII. Martianus huic sententia adhaeret in com. lib. Hipp. de nat. hum. docendo bitem vel semper, vel ut plurimum esse causam Febris, quia bilis quando est disgregata, nec aliorum admixtione contemporatur, agitata ab eo incolat, ut proxima queque accende posse, ibidemque docet bitem ad modum ceterorum humorum, igitur levissimum, agitari, & ascendit, Per que combustionis effectum paulatim exhalarne nequeant, ita coercite, adeoque in exhalationem suam perdude magis approximari, & se ferme incitare valent, de in poena plurimum congregata fesse latius explicant. Subiecti clausura perrumpere incipiunt, adeoque incendium producunt; etenim observare licet in quoconque subiecto, quando sulphuris particulae signis commotae paulatim evolant, nec calor, nec ignis, verum siccitas tantum, & marcescunt: sin rapidius conmoveantur, quam ut sensim exhalare possint, calor in subiecto excitatur, deinde, si adhuc persistat, & impetuositus agitetur, sanguis densius agglomeratus fertur erumpere, calor deflagratio supervenit. Sic quando est humoris particularis ignea conseruit, ut in feo & fino exhalant, eorum deflagrari, & combussum sequitur. Et ecce quam similes Gal. *Vvillis* dum eadem utitur similitudine à Gal. inventa ad explicandum humorum combustionem. Et ut magis Gal. uniformis evadat, similitudinem à ligno pertinat affinitatem, citato lib. de Feb. cap. 9. dicendo cum primam autem turgescit ob crudis succi sanguine admixtionem, medorigor, modo horror infestat, inequaliter se habens infar ignis, que cum viridibus lignis copertus est, modo fumum, modo flammarum emittit. Per que concordat cum Minadous cit. loc. ubi habet, & quamquam forte incipiat a purex illa benigna, multo calore noxia facta, ardorem tamen concepit, & in conflagrationem migrabit. Sic in exterioribus fere videmus humorum quod mundum sit integrè ressecutum, si loco inclinu cogatur in aevum, facile occasione putredinis conflagrare, & sanguis equinus, columbinum, suscepit ardoris ex putredine suetabulo, incendio quadam tandem urit, & ad cinereum combustionem inquinantem peruenit. Ex quo manifestum fit *Vvillis*, in humorum combustionem antiquis esse uniformem, nec novum quid in Medicina induceret, dum per humorum combustionem aliquando Febris cauam explicitat.

XLV. *Helmontius* videtur acceptare hanc combustionem lib. 1. de feb. cap. 1. num. 28. ubiit, quod inflammatio, & tumor cum pulso duro dolore, & calore prae naturam, que in dito de spinam illi infixa obseruantur prouidentia a solo spiritu causat, a spinam vero occasionaliter: calor enim in dito a sola spiritu exardentia ob spinam occasionem iratus. Quo inferius materia humorali applicavit dicendo n. 31. accedit nimorū se ipsum Archetus, innis quo cupit expellere materialis occasionalem, tamquam spinam sibi impeditam. Et quid aliud est accensio spirituum quam flamma quadam in corum subiecto excita, & que idem combustionis tradit, sicut flamma in fino, & siccata, non est nisi spirituum in eis hoipitantum accensio, & ab Helmont non explicatur, nisi per Archetum accensio, sumpto Archetū pro qualibet spiritu ad accensionem apto, quamvis spiritus accentus in feo, pro spiritu virili accipit posset, dum per eum herba fuisse radicibus conjuncta vivebat.

XLVI. His adjungitur *Sylvius* qui lib. 1. prax. Medic. cap. 29. num. 30. combustionem expressit his verbis: Febris Synchro causa est bilis, & pectoris, & peccans, non tanum acrimonia *fallax*, sed insuper inflammabilis oleoflavor. Hujusmodi vero corporis oleosa facilis combustionem, quam putredinem patiuntur, & bilis efficiendo Febris accendit, accentus in ejus oleoflavor combustionem dabit. Et clarissus est docuit citat. cap. n. 19. his verbis, calorem Febris puro per accidens, & conglobatarum glandularum lympham acidiora produci, quantum illa in dextero cordis ventriculo cumbile ascendens sanguini admixta effervescent, illam soliti acrius aggreditur, & ita immutat vel corruptit, hoc est sua viciabilitate liberat, & privat, vel copiosius tunc erumpere ignea particula. Clarissim non poterat comprehendere, quā in copioso parium igneum effluxu consistere, & per hoc à putredine differre superioris dimidius num. 8.

XLVIII. Martianus huic sententia adhaeret in com. lib. Hipp. de nat. hum. docendo bitem vel semper, vel ut plurimum esse causam Febris, quia bilis quando est disgregata, nec aliorum admixtione contemporatur, agitata ab eo incolat, ut proxima queque accende posse, ibidemque docet bitem ad modum ceterorum humorum, igitur levissimum, agitari, & ascendit, Per que combustionis effectum paulatim exstinctum.

XLVIII. Concludendum ergo antiquos, & recentiores in putredine essentia, differentia, necnon combustionis natura, & subiecto, concordes esse.

C A P. V.

An *Purredo*, & *Combustio* indifferenter omnes Febres generent, vel ad particulares solum differentes se extendant.

XLIX. Es est apud medicos maximè controversia. Alii enim à putredine simpliciter, qua insinuam, & excellentiorem gradum putredinis importat, cum corruptione forma contundit Febres malignas oriri, ita *Savonar.* de *Feb.* psl. rub. 1. Altissim. de *med.* Febris cap. 7. *Angelutius de nar.* & curat. maligna Febris cap. 2. *Mercut.* rrat. de *Feb.* cap. 3. *Fractior.* lib. de *contag.* cap. 9. *Macfar.* de *Feb.* lib. Jouber. devid. 2. *Perad.* 2. *Simon in synop.* *Feb.* humor. cap. 1. *Salvian.* variar. lebt. *Medic.* lib. 1. cap. 1. *Minadous* lib. 1. de *Feb.* mal. cap. 11. *Zacut.* de *Medic.* Princ. *Hist.* 1. *Hist.* 84. quest. 1. *Mariot.* de *Feb.* lib. 4. cap. 6.

II. Probat hoc sententia ex Gal. autoritate 3. in *Epid. com. tex.* 22. ubi humorum putrefactum malignitatem, in publica illa constitutio maligna, dicit originem ex putredine traxisse, malignitatemque ipsam corrupte fobolem suffit, propter quam causam senes, quorum corpora multis humiditatibus secatant, ad eam humorum putrefactum promorescunt, & *com. tex.* 25. iterum docet, *formidabili,* & *pejora accidentia illius constitutionis à putredine fuisse inducta*, & in lib. 1. de *tempor.* cap. 4. scribit, *nullam esse affectionem* ab Hippo *ea in pestilencia de scriptum*, *que putredinis fobolem non pro se tulerit*, & lib. 1. de *differ.* Febris cap. 5. ait, *sed quoniam de Febris facta est mentio, que omnes a putredine ortu habent.*

III. Confirmatur à modo curacionis al Gal. instituto lib. 1. de differ. Febris qui constitit in corruganda putredine per exstantias, quem modum curacionis sequitur *Avic.* lib. 4. *Fen.* 1. *ratif.* 4. cap. 4. & 5. Hippocratem imitatus, qui in *Cranonis* constitutione ignibus succensus, & corpora siccante, & aerei qui inspirante ab humiditatibus putredinos mundare tentavit: exsiccantia vero solam putredinem recipiunt 2. à *factore exrementorum*, qui putredinis foboles, & febris malignarum inseparabilis comes, has à putredine feci indicat 3. *sebita virium resolutione*, *demonstrativum maligotatis signum*: nullibi enim magis, & ceteris deficient spiritus virium debilitatem caulando, quā in *putredine*, que *caloris naturalis interitus*, in *solis spiritu* contentus.

IV. Alii putredinem cum venenata qualitate occulunt, conjunctam Febris malignam causam esse volunt, ex eo quid in hac observantur omnes effectus, qui inalsum veneno contingunt. Ita sententia *Fernal. Sennar.* & communiter major pars Medicorum.

V. A putredine secundum quid, vel secundum partem, omnes benignas Febres malignitatem carentes originem trahere concludit *Claudius* lib. *re/p. medic.* re/p. 1. *Minadous* cit. lib. 1. cap. 11. & concludere coguntur quoque ex citatis *Auctoribus* tenui, Febris malignas as humorum putredine secundum totum dependere. Quia si omnes Febres ab hac originem trahent, omnes esent maligne, quod falsum est. Id est concludendum, si dantur Febris putrida, & non maligna, esse tales per putredinem secundum quid, vel secundum partem.

VI. Nec benignas Febris universaliter praedictae putredinis sunt partes: etenim cum ingenti calore, & incendo exurgunt, combustionem humorum genitricem fortuntur, ut mox videbimus: idcirco existi-

mandum est, illas benignas à putredine secundum quid oriiri, qua ultra benignitatem, moderationem caloris & Symptomatum elementiam experuntur. Hinc habemus Febres putridas (prout communiter appellantur) sed à putredine secundum quid, a solo qualitatum alteratione humoris a quibus effectus depravante, ortas, manente humore sub sua naturali forma. In quatuor generis enumerantur omnes illæ, five intermitentes five continuae, qua benignitatem praefuerunt, praecisa caloris intensione: benignas dico Febres, que malignitate carent, quamvis vitam extinguere valeant. Ad hoc enim pervenient, etiam malignitas carentes, & in sola putredine secundum quid residentes Febres, vel spiritus reolvendo sua continuitate, vel depravata qualitate, illorum elaborationem prohibendo, vel imperficiant, concedendo, cum omnium facultatum decrementum, à quo vita interdicatur.

VII. Nec obstat quid aliquando fiant Febres benigna à bile, & melancholia genita, à portione sanguinis putrefactis, iuxta vulgariter *Gal.* doctrinam lib. 2. de *cris.* cap. 12. qua ostendit putrefactum *sanguinem secundum tensionem sui partem* bitem, secundum terrestrem in melanochiam abire, & in hoc cau non petet dici, quod putredo sanguinis ut putredo secundum quid, sola alteratione qualitatum determinata, sed cogitare esse putredinem secundum totum, interveniente dissolutione sanguinis in duas partes cum formae eius corruptione existente vero hac sanguinis putredine Febris causa, si ista benignitatem contraherit. Febris erit benigna cum putredine absoluta sanguinis, & consequente demonstrabitrilis fallere esse omnes Febres benignas esse à putredine secundum quid, & omnes malignas esse à putredine secundum totum. Cū denatur Febris à putredine absoluta, & secundum totum sanguinis, que non sunt maligna, sed benigna.

VIII. Non obstat, inquit, quia falsum est bitem, & melanochiam generari à sanguine putrefacte, sed à sanguinea massa, in qua prius praefuscant, separantur; sanguis enim est aggregatum ex bile, pituita, & melanochia, & quaelibet harum habet propriam formam, per quam est talis, & harum unione massa putredinem constitutio, prout multis rationibus probat *Turianus* lib. 3. art. *Medic.* com. 38. & cum eo celeberrimorum Medicorum pars tenet. Hinc ablati unius inter has partes remaneant ista sub sua forma specifica, & sanguis dicitur putrefactus, non per corruptionem formae sanguinis, & per generationem alterius ex partibus in quas dissoluitur, sed solum per meram ablutionem unionis, qui praeditæ partes copulabantur ad unius constitutionem, quod sanguis non minabatur. Quapropter afferendum est hujusmodi resolutionem, non esse putredinem ab aliis formæ substan-tialibus habetur per unionem illarum partium, ita illarum dissolutio sola putredine denominativa est dicenda, cum vera putredo sit opposita generationi. Verum quidem est quod tales partes, quando erant unita, humoris alimentalis munia subiabant, separate vero excrementum vitio contaminantur, communicato à causa que dissolutionem praestitit, qualitatum primarum, vel secundarum alteratione, fervente tamen forme integrata, cum alteratio non sit in gradu cogente formæ corruptione sanguinis, & per generationem alterius ex partibus in quas dissoluitur, sed solum per meram ablutionem unionis, qui praeditæ partes copulabantur ad unius constitutionem, quod sanguis non minabatur. Quapropter afferendum est hujusmodi resolutionem, non esse putredinem ab aliis formæ substantialibus habetur per unionem illarum partium, ita illarum dissolutio sola putredine denominativa est dicenda, cum vera putredo sit opposita generationi. Verum quidem est quod tales partes, quando erant unita, humoris alimentalis munia subiabant, separate vero ex-

crementum vitio contaminantur, communicato à causa que dissolutionem praestitit, qualitatum primarum, vel secundarum alteratione, fervente tamen forme integrata, cum alteratio non sit in gradu cogente formæ corruptione sanguinis, & per generationem alterius ex partibus in quas dissoluitur, sed solum per meram ablutionem unionis, qui praeditæ partes copulabantur ad unius constitutionem, quod sanguis non minabatur. Quapropter afferendum est hujusmodi resolutionem, non esse putredinem ab aliis formæ substantialibus habetur per unionem illarum partium, ita illarum dissolutio sola putredine denominativa est dicenda, cum vera putredo sit opposita generationi. Verum quidem est quod tales partes, quando erant unita, humoris alimentalis munia subiabant, separate vero ex generationem febris, cum ea bitem vel melanochia

differ.

Iridis Febrilis

differ. Feb. cap. 5. & lib. 2. cap. 5. & cap. ultimo. Valeſ. lib. 5. contr. cap. 19. auct. Gal. 5. ſimpl. Medic. facu. cap. 15. Bravus refol. Medic. parte 3. diſput. 5. ſect. 3. de Feb. humor. refol. 4. Careci. in com. ſen. prima Avic. lib. 4. trah. 1. cap. 2. Hoffmann. in animad. in lib. 3. Mont. de morbi. cap. 3. & in lib. de Feb. cap. 31. Savonar. cap. 11. de Feb. ſang. Zacut. de Medic. Princ. hift. lib. 4. hift. 10. Joubert. parad. 2. decad. 2. Tral. cap. 2. lib. 12. multos habuisse fauores hanc fententiam fatetur, nec eam improbare videtur.

X. Quia Febris ab hac humorum combustionē generantur, illius natura docet in iureſione caloris conſtens, & per eam a putredine diſters, ut adnotatum fuit ſuperiore capitulo num. 38. Unde omnes Febris, que cum intenso calore urunt, à combustionē provenient, re credendum erit, hujusmodi diſtinctio putredinis à combustionē, maximū eft momenti in Febris curatio- ne, varia in utraque exiſtente, tam medicamentorum, quam vietus iugatione, unde in iis eodem modo procedere maximiſt eſt praejudicium, ut adnotatum fuit à Gal. lib. 3. met. cap. 5. dicendo: nam cum ascendit in his Febris (loquiter enim de Juveni biloſo) propter wordentem acrimoniā excedat, attenuantur ex ſole, & inedia, & laboribus ſucci, maximum remedium eft nutrimentum humidum, ſicut e diverſo ubi ob copiam, vel obſtrutione, vel phlegmonem, vel, ut ſemel dicam, humoris alicuius putredinem Febris eft orta maximō malo eft cibis. Ex quā fententia, ut interpretatur Minadous citato loco, diſtinguit Febrēm ex combustionē, & putredine cibum affingando, in prime enim humido alimentum bonum iugat, in ſecunda malum, & quod de alimento dicitur, referendum eft ad medicamenta alterantia; ita ut humida in combustionē exhibantur, in putredine vero ſic curantur. Quapropter apparet necelitas putredinem, & combustionē diſtingui, que univerſaliter in methodice curationis praejudicium confunduntur, ut ex Gal. oſtenſum fuit ſuperiori cap. n. 41.

XI. Inter combustionē, & putredinem abſolutam, mediat cum putredine ſecondum quid effervescit, & ebulitione humorum, que tam ad combustionē, quam ad putredinem potest eſſe via, laxata ab hac compage humorum, ut exhale poffit particula calida ſenſim, & eſſet putredine, vel conſertim, & cum violentiā, & tunc eſſet combustionē. Hujusmodi effervescit Febris cauſare, docet Fernel. lib. 4. de Feb. cap. 4. Valeſ. Joubert. Minadous cit. loc. & Synochi impunitis eſſentiam ſtabiliſſimam docet Heurnis lib. de Feb. cap. 7. Mercur. lib. de Feb. 5. cap. 6. Zacut. in prax. hift. lib. 4. cap. 19. Gariſſ. infen. prim. lib. 4. trah. 2. diſput. 1. cap. 1. Henriquez differ. Feb. diſput. 2. cap. 7. & eſt fententia communis, à qua nullus recedit.

C A P. VI.

Do Causis Febrium ex recentiorum mente.

IX. Res Febrium cauſas assignat Vvillisi. lib. de Feb. cap. 1. 1. eft, quando aliquod extraneum ſanguini conſimicetur, & minime congener cruxi conſunditur, quod cum non poſſit ei aſſimilari, neque ad ſuam indolem converti, inimiticias hinc inde exercet, & tumultu in maſſa ſanguinea ſuſtantur, qui- bus effervescit naturalis illius perverterit, & in Febrilem erumpit: & hoc tam a ſanguine, quam a ex- traneo ei admixto potest evenire. A ſanguine, moliente expulfionem ejus, quod ei noxiū eft, ſciphoni agitat, conturbat, & inordinate movet. Hujus veritatis argumentum ex criſibus habemus, in quibus natura ma- teriam morbiſcam expellere tentans, ſanguinem plus inordinate movet, ut Febris exarcebetur, morbi argumen- tum apparet, quod natura, ſaluti agri fatigantis, eft opus. Quod autem eft ſanguini extraneum, eft paroxi noxiū, ſicut humor per criſim expellendum, unde non mirum, ſi ſanguis ab eo ſtratus, in illius expulfionem alterato ſe effervescit motu incul- bi.

XI. Fit ab extraño effervescit inordinate, quan- do ratione fermenti induit, potentiis propria activitate maſſam ſanguinis præternaturali effervescit exagita-

Caput VI.

23. & 30. cap. 30. num. 46. loquendo de Feb. intermit- tentibus air, ad Febrēm intermittentem producendam requiretur quid in ſanguine non exiftens, ſed ipſi admix- tum una cum ipſo ad cordis dextera ventriculum deferatur. Ex quo habetur extranei admixtio in ſanguine, quid enim aptum eft producere Febrēm, verè eft ex- traneum. Ab hoc fieri effervescitum colligitur codem cap. num. 77. ubi habet, ſuccit ergo pancreaticus stagna- tionē notata reditus naturali acidior, arque peſi per terebratum obſtruente pittuitam in tenuis intefini ca- vitatem effusis, mox in confluente bilem qualemcumque inſurgit, atque cum ipſa effervescentia foliū acrio- rem parit; & cap. 29. num. 4. continentum Febrēm, eauſam dixi eſſe Jūdicio meo nunc bilem, nunc lympham, & quia cum lympha confluat, nunc utramque ſimil male efficit, & talem in dextero cordis ventri- culo effervescentiam excitant, Et idem plures repetit aegido de Feb.

V. Marianus etiam ad hoc extraneum reſpexit, quando humorum diſgregatiōnem, quam Febrēm cauſam immēdiatam juicat, ab humoribus qualitate peccantibus in excelfi dependere determinat, in com. lib. Hippo- Nat. hunc ver. 272. & humorum cum exceſſu pravarum qualitatū quis exarcanos non dicit? Neque exſumā- dum Marianum & Vvilliſo diſſentire, quia hic exarcanos fermentationis inordinate cauſam ſanguini admixtam vult, ille diſgregatiōnem tantummodo, quia & diſgregatiō reducit ad cauſas inordinate effervescentia, & ita ſi per Martianum exarcanos non sunt immēdiata cauſa iugitatione erunt media.

VI. Hinc deducit Vvilliſum necessariò admittere viciniam rei calidā, & admixtionem corporis calidi pro cauſa Febris cum Antiquis, ut explicatum fuit cap. 3. num. 6.7. quia extraña mixta ſanguini, calorem Febrilem, pravia effervescentia, excitando, fuit calida in effectu, etiam ſi non eſſent talis in eſſentia, quod nec ab Antiquis requiritur, dum cauſam Febris motum, & obſtrutionem volunt, quae in ſua eſſentia non ſunt calida, deſtolidū, ea que refert Tachēn in ſuo Hippo- Chīmich. comprobant, Vel quia per fermentationem or- dinariam ſanguinis, vel partis in qua generantur, vel quia ſecondum partes ſuas talem acquirent volatilitatem, quemadmodum in ipſo ſanguine generantur, & cumulantur, aliquando ab aliis partibus generata, illi conſignantur, tota integra, vel in vapores, & exhalationes comminuta.

III. Ad hoc extraneum reducitur cauſa occasionalis Helmont. quam moleſtam eſſe Archēo docet lib. de Feb. cap. 1. mi. 27. his verbis, Caufa occasionalis eft ſpinā Archēo inſixa, & ſicuti ſpinā dīgo in ipſo ſinu ſpiritus, & in eius ſede. Que ex eadem in tractatu Aure Vitalis eft ſanguis, & ita noxiū & exarcanum quod eft ſpinā Archēo moleſta, erit in ſanguine, & ſi in huius expulfione accendit connoſſor, & agitatus ſuam ſedem connoveri, & agitariſas eft, quod idem eft ſanguinem inordinate effervescentem conſpirit. Que omnia cum diſtriſ ſupra, in ſententia concordant Vvilliſi. Nec ab hoc deficit in altera parte, in qua hoc exarcanum illius ſuā natura ſanguinem ad effervē ſubtiliſſimum trahere, quia ſi haec cauſa occasionalis eft moleſta Archēo, neceſſe eft aliquid illi inneſſe moleſtam induens, à qua poſte Archēo agitat, & turbatur, & hoc eft agitationem, & effervescentiam efficeret, & hoc magis aperit demonstravit Helmont. cit. lib. de Feb. cap. 11. n. 5. dicendo hoc enī degener alimentum variis ſubiens mutationis ſue abuſivas teſtas, diuerſas quoque Febris gignit. Et ſi oſtentum eft ex Helmont. Febrēm in effervescentia ſpiritus, & ſanguinis conſistere, ſi praedictus humor Febrēm gignit, effervescentiam etiam concitat.

IV. In hoc exarcano conuenit Sylviſus, determinando bilēm, pancreaticum ſucum ſalivam, & lympham qua- litatibus depravatis Febrēm accendit, exiſtita in ſanguine cui conſimicetur inordinate effervescentia, ut vide- re eft apud eum in lib. I. Prax. Medic. cap. 27. n.

VII. Et ut clarior appareat haec fententiarum unitas, conſiderandum eft Antiquos in determinandis cauſis Febrēm, non reſpiffi ad immēdiatam efficien- tiam caloris in omnibus, ſed in aliquibus ad ſolam occaſionem, vel conditionem per quam poſteſt ponni calor, ut patet in obſtrutione, que Febrēt dat ſolum occaſionem, calidas fulgines reſinendo, & vicinia rei calida, que eft tantum conditio ad calorem introductum, cum ex ſe nihil influat. Nec poſter dicti re- centiores ab Antiquis diſcedere, ſi inter Febrēm cauſas adſcriberent qua calori Febrēm occaſionem pre- bident, vel conditions eſſent pro illius exiſtenti, etiam ſi non eſſent illae in individuo expreſſe ab Antiquis, quia conuenient in ſpecie, quod eft magis conſiderabile, licet diſconvenient in individuo. Preterquam, quod dum Antiqui ad ſtabiliſandas Febrēm cauſas, deſcendent ad aliquam, que occaſionem prebent calori, vel conditions ſunt neceſſaria illius, videntur recepi- fe, ſi admixſent quecumque ſive in ſpecie, ſive in in- dividuo poſſunt eſſe occaſio, vel conditio caloris. Et ita Moderni ſtabiliſantes humores exarcanos aciditate, au- ſteritate, ſalcedine, &c. eſſe Febrēm cauſas, non diſcrepant ab Antiquis, praecia etiam ab his formaliter putredinis ſecondū quid, quia hiſce qualitatibus ſunt occaſiones ad calorem præternaturalē ſufficientem, exiſtita priuata in ordinate effervescentia.

VIII. Ulterius Antiqui pro febrili cauſa illam agno- ſcant, que virtualliter, & in potentia eft talis tantum, ut eft motus. Et quis non videt exarcano que miſer- tur ſanguini in potentia, & virtualliter calefacere, fan- guinem exigitando, vel præternaturam fermentando, per quod igneus calor accidetur, erumpentibus in copia igneis particulis. Quamvis poſter etiam dici extra- neum ſanguini mixtum, admixtionem rei actu calide exprimere, dum ratione fermenti eft confeſſum, cuius natura exigit, ſin ſuo colligere partes ſpiritu- fias, & ſulphuratas exaltatas, que cum actuali calore ſint ditata, aethæram etiam calorem in fermento re- preſentare debent, ſicuti quoq; dicent effervescentiam eſſe cauſam, caloris modo diſco cap. 2. num. 11. & 20. motum localem ſanguinis exprimit, à quo calor ejusdem, remanente ſolum differentia alias alignant, nem- p̄, quid Antiqui calorem à morti locali ſanguinis exi- tantur Febrēm efficiantur volum, recentiores ve- ſe Febriles efficiantur, & in inordinate ſanguinis motu conſistentis dicunt. Advertendum eft etiam haec extra- nea ſi naturali conditione diſtincta alteratione prima- rum, vel ſecundarum qualitatū, putredinem fecun- dum quid cum Antiquis concedunt, & quoq; hoc effet ſatis ad conciliandam unitatem doctrinae antiquę, & modernę, cum putredine habetur pro principali, & proximiori cauſa Febrēm, alia omnes includens tam- quam pedissequas, vel ejus adventum preceſtunt tam- quam nuntias: tam in omnibus unanimiter conve- nit, & ex parte Sylovia aperte demonstrat lib. I. Prax. Medic. cap. 11. n. 18. uſque 23. ubi in ſignificando cau- ſa depravationis bilis, pituita, ſucci pancreatici, & lymphae, omnes ilas enumerat, que Febriles ab Antiquis dicuntur, quid eft Sylovia praedita non ponunt tam- quam immediatas Febriles accessus, imitatus eft Antiquis calidē, vel obſtrutione, vel ab admixtione rei calida, vel a calore, exiſtente in hi virtute humores in primis, & ſecondis qualitatibus alterandi, unde habeimus receipientes cum Antiquis conſidentes, in determinanda Febrēm cauſas etiam in individuo.

IX. Admixtionem corporis exarcani, non debet in- telligere pro perfetta mixtione, quia ex haec nullum ſequetur ſanguini dampnum, nec ſupradicta pilularer effervescentia, præter natūram, non valente exarcano perfeſſe commixto cum aliis partibus ſanguinis ſuam vim in eum exercere, à mixtione vinculo frenato, & impedito motu, ad fermentandum ſanguinem præter natūram neceſſarium: tum etiam quia per mixtione ven- ram ſub aliarum partium dominio coercetur, que in quantitate, & virtute prævalendo, illius conatus ſuffi- carent, & forme principali imperio ex toto ſubmisus, extra ſuas, & natura leges non exorbitaret, docente Hipp. lib. de Vet. Medic. his verbis, in eſſe homine amarum, ſaltem, dulce, acidum, acerbum, & inſipidum, alia que ſexcenta, que pro copia, & viribus variis habent facultates, & hoc quidem mixtione, & mutua inter ſe contemporanea, neque certantur, neque quenquam moleſta eſſi. Sic videmus inquinantum ex quo mortilli, & variolae prodeunt, per annos in ſanguine latitare, sine ſan- tis detractione, & venena per contagium ſanguini com- municata tam a Cane rabido, quam a gallico morbo infeccis, per longum tempus in eo occultari, innumeris Auctoribus obſervationes plenam faciunt fidem, nec alia ratione, niſi quia tale venenum, & inquinamen- tum ſanguini fuit perfecte mixtum, & tunc ſolum deſerve caput quando a predicta mixtione liber evaſit. Ita

Iridis Febrilis

extraneum, ad hoc ut sanguinem inordinatè fermentata faciat, necesse est ut sit liber à perfecta mixtione vinculo, & in actu exercitio sua virtutis, cum remotione cuiuslibet poteris eam impeditre. Antiquis le conformantes, qui cauas calcificantes ad hoc ut Febrilem calorem accendant, volunt, sicut necesse est, quod sine posita in actu secundo calcificandi, sicuti qua sunt occasio, vel conditio ad producendum calorem, volunt, ut existant ibi talis modificatione, ut ex ea acta determinetur causa principalis ad productionem caloris actu.

X. Et pro confirmanda magis amicitia inter antiquas & modernas doctrinas factores, tollenda est difficultas qua videtur impossibilis concordia similis, ex parte *Sylvii*, ex quo quid *Lympham*, & *succum pancreaticum* inter humores rescenfer, sive depravatione fibres efficientes, ubi Antiqui de his nullam mentionem fecerunt, nec quoad existentiam, nec quod usum, qui adeo extolluntur à *Sylvio*, ut magis principalem, qualis est chylificatio, & sanguinis perfusio, extendat, sicuti non in tili, bilis, & saliva potest uniri cum Antiquis, qui primam, tamquam excrementum merum, folium fumigens officio, pro irritante natura ad faciem expulsioneum cognoverint, saliva vero pro cimento utili, folium ad humectandas fauces, habita ab eis fuit, prater hoc excreationis solum digna, & *Sylvio* utriusque in cordis regiam transfluit, cogens sanguinem ab eis perfectiones emendare, ut videre est apud eum citato lib. cap. II, a num. 3, usque ad 7. & postea in decursu sui operis inculcat.

XI. Quibus satias fieri non est difficile, si mentem ab omni prejudio, & affectione liberemus. Et quantum spectat ad *Lympham*, & *succum pancreaticum*, non est dubitandum de eorum existentia, cum oculis sensibili demonstratione rati manifesta, quod magis convincit ad praedictos humores asserendos, quam auctoritas Antiquorum, illorum defectionem perciendas quis eis inscognitum, id est nec eorum usum explicare potuerunt, nostra vero arte praedictorum humorum cognitione allata, Philiosphos, & Medicos coegerit ad illorum usum investigandum, quia *Sylvio* supradictis assignantur, circa quem ponderandum, ac valido rationum fundamento illius sententia fucatur, vel ex caru invaliditate corruat. Quod a nobis satis est agi, folium quantum ad nostrum pertinet institutum & est certitudine existentia, & mixtio eorum in sanguine pro familiari uilius, & Partium.

XII. Et a *Lympha* incipiendo, cum indubitabilis maneat illius existentia, sanguini in cordi misceri, medie jugularis, & subclavia venae, docet vasorum Lymphaticorum ad praedictas venas concursum, & inferio, que ad alius intervire non potest, nisi ad *Lympham* venis consignandam, quod evidenter perfluent valvulae vasorum Lymphaticorum, in eis enim qui à superioribus venient, & jugulari inferuntur, ita sunt confititae, ut descensus humorum admirant, ascensum vero pro labore, & in eis que ab inferioribus partibus proveniunt, & subclavia inferuntur, tali structura sunt ordinatae, ut ascensum promovant humorum, descensum autem resistat. Ex quo non potest non concludi jugularem, & subclavia venam, recipere *Lympham* à vasis Lymphaticis, ut cum refluxo sanguine in dexterum cordis ventriculum transfundat, neque in hoc inventari inter modernos autores contradictione. Et hanc omnino à *Sylvio* exponitur *disp. Medic.* 8. Quo positio, non licet sine stupiditate, vel pervicacie nota disputare, *Lympham* sanguini misceri, eamque familiariter esse, & naturali econsumi necessariam, dum tanto studio, per differentias valorum generis, illius collectionis, & translationis ad eum sanguinique mixtione fatigat natura. Hinc deducitur novum esse, sed non absurdum, in quo verissimum afferre, ex depravata lymphae crasi, vel substantia sanguinem alterat, & vitari, eo modo quo à virtute alienorum humorum, qui ei miscerunt contumaciter: & sicuti non possimus negare *Lympham* non valere putredinem secundum quid contraferre, depravata harmonia sicutum qualitatum, ita debet consideri per illam praeternaturalē effervescitiam in sanguine effici, quam ab aliis humoribus putredine secundum quid effectis operari diximus.

XIII. Transitus suci *pancreatici*, & bilis ad eum videtur posse demonstrari, ex eo quid à propriis ductoribus in duodenum civitatem eructari, Chylo miscerunt, perfecte depurationis beneficium largituri, crassatum partum separationem à nutritiis, operando, media fermentacione, quam in Chyli summa recepti accidunt, prout multis ex recentioribus fatentur cum *Sylvio* *dis. Medic.* 2. num. 17. & *Bernardo Svalze in suo pancreatico* pag. 111. & nusquam faris laudato *Molinetto in suis dissertationibus Anatom. Patholog.* lib. 6. cap. 2. fol. 271. unde *pancreatici Suci*, & bilis utilitas in Chyli depuratione haberet, & eundem transitus ad eum, per ductum thoracicum cum eo, dum simili miscerit aperte conflari, neque de separatione nullum habemus indicium, inquit mixtio necesse est deducimus, ab indigenia illius continuata fermentationis, ad dependentias exenterorum reliquias, si qua superficiant in lacertis venis, que postea per urinam excurrentur, & ad acquirendam dispositionem pro mutatione in sanguinem, dum ope fermentationis Chyli massa attenuatur, particula calida in ea sopite excurrentur; & volatilizatur ad sanguinis purpura inductam prærogativam necessariam. Et si bilis, & *succus pancreaticus*, cum Chylo misceri inseparabilem, ex dictis ultra probabilitatem concluditur, & si Chyli ad eum tendit in sanguinem mutantur; & venit in necessaria consequentia bilis, & *succum pancreaticum*, in cordis regiam admitti. An vero libera a Chylo duodenum via, eamdem verius cor viam praedicti humores reneant, dubitari potest. Consideranti tamen illes continuo in dicti testi spatium deplure, & in decus super porosities interstinctum labi, quas subit Chyli à lacerte exipientur, & cum maior sit praedictorum humorum, quam Chyli renuntias, in has percolari fatem secundum aliquam sui portionem, sine hastitatione videtur admittendum, cum via sit aperta, super eam fiat transitus, & humor per eam ingredi possit, nec sit in promptu ingressum prohibens, admisit humoribus in praedictis porositatibus, apertis ad eum per lacteas, & ductus thoracicum habent viam, quam consummare ex necessitate coguntur, à motu peristaltico intestinorum, & ne advenienti Chylo liberam viam defendant, nec putandum hoc sanguinis detrimento fieri, cum ejus fermentationem promovere, & adjuvare possint, eo modo quo illam Chyli perfruent.

XIV. Aliam pro *bilia* transitu ad eum invenit *Sylvius*, & describit *dis. Medic.* 6. num. 45. 48. nempe per radices porta & cave, in quibus bilis continetur, per quas cum refluxo sanguine rotundata per minima admiscetur, & in additamente ejusdem disputationis experimentis comprobant communione ductus biliarum cum venis, & corde demonstrantibus; nam cadavre dissecto, & immiso in ductu biliarum tubulo, flavi in eum inspirato, obferavit fensim ab hoc hepatici intumescere, hinc ad cava venam, dexterumque cordis ventriculum, atque pulmones statim properare, cuius pars aliqua ex axillari vena dextera, forte prius dissecta, cum sanguine erupit; quod aliis experimentis citato loco confirmatur. Quia si vera sunt, prout talia existimare debemus, ne tanto viro de medicina benemerito, denegata fide injuriam faciamus, bilis sine Chylo ad eum pervenire negare non possumus, etiam si contra Antiquorum auctoritatem stet, cum hac experientia cadere debet; Praterquam quod non defecerunt ex Antiquis, qui determinarunt bilis sanguini misceri, in quorum numero sunt *Haly Abbas*, *Avernsa*, & *Bacchis* referentes *Aschio in fund. Medic. physic.* cap. 15. sub num. 10. qui docuerunt bilis calorem sanguini impetrare, quod facilius incundit vitali suscipere possit, & *Nemesius lib. de nat. hum.* cap. 28. ait ad *cotidianum bilis confort*, *excrementorum depulsionem movet*, *similique calorem quemadmodum prebet corpori instar vitalis facultatis*. Quapropter deducitur, falsum esse bilis soli exenterorum expulsioni inferire, sed alia utilia in Chylo, & sanguine exercere. Antiquis non cognita; per quod recentiorum discordia cum ratione excusat, sicuti fine Antiquitatis iuria *sanguinis circulatio*, *lactearium venum*, & *vasorum lymphaticorum* uis admittitur. Multa enim contra Antiquos adducere cogimur, dependentia à noviter detectis per anatomiam exercitationem,

Caput VI.

nem unius ab alio, ita ut diversa occupent, sed dissolutio nem illius mixtions, qua mediante corrugantur, & contemporanter ad invicem, qua concordant cum dictis precedentibus.

XIX. *Dissagationem* effe Februm causam, deducit ex tentativa Hipp. in lib. de veteri Medicina, in qua *dissagationem* humorum ad morbos cauandos excolit, dum ait. *At ubi quoquam horum secretum fuerit, & per se extiterit, tunc & conspicuum sit, & hominem molestia afficit*, cum vero humores in Febre nature sint molesti, aliquos diligat effe putrandum est, & si sedetur Febres cum coctione humorum, à *dissagatione* huic contraria oriri demonstratur, concoctione effe *dissagationem* contraria colligitur ex Hipp. in cit. lib. ubi *coctionem* ex permixtione mutuaque temperatura provenire fatus est, *dissagratio* vero cum consistat in dissolucione mixtions illi curatari manifestum apertum, pluribus etiam *Hippocratis* suam sententiam confirmat, ut videtur apud eum cit. loc.

XX. *Dissagationem* concedunt Antiqui, quando docent Februm cauam effe apparatus *bili*, vel *pituita*; vel *Melanocholia*, vel horum putredinem quia ab aliis separantur, & precipue si in determinata minera putrefiant, & dispositi ad putredinem *dissagationi* subjiciuntur, quia si essent intime mixti cum aliis, praedicta carcerent dispositionem, ubi ab hac male affecti in pueris animalis, à mixtione recedunt, & *dissagationem* aliorum confortium respicere: proprium exilium humoris male indolis in sui subiecti dannum conspirare sole *dissagatione*, sicut elementa, licet in le contraria, & inimica per mixtionem perfrictam, tamquam sacra amicitia vinculo colligata, in animalis, & vinculum conservationem unanimitate convenientem mixto preparant.

XXI. Multo minus *dissagationem* humorum rejecere possunt, qui Febres ab eorum combustione assent, quia non potest humor comburi, nisi digregetur, quod patet in lucterna, & candelâ, in quibus partis olei, & cera inflammam accende, & in fumum elevata sunt ab aliis partibus separatae, separationem vero praeditis digregatio, tamquam via ad terminum, pati patet non potest humor comburi, nisi prius digregetur, & ab aliis coniunctio alienetur, & ita habentis *dissagationem* seu exaltationem, aliquis partis calida sanguini liquoris, effe uniforme Antiquorum & recentiorum dogmatibus, & ab utriusque pro causa Febrili mediatâ, vel immediata acceptata. Etenim si cum antiquis, putredinem humorum Febris causam consideramus, hoc non corripondit humores, nisi prius digregati, & revertere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et hoc non est ab antiquis discordare, sed veritatem sequi, & rationem efficaciam, à quibus antiquitatis affectio & veneratio retrahere non debet. Qui enim nos antecellerunt, non melioris indolis mentem fortiori sunt, sed cum nostra fallacie, & errori subiectam obtinuerunt, quapropter ubi ratio, & experientia imperat, ab eis discedere nec verecundum, nec incuriosum est, in modum justum, & utile, loeuan in quam alii occiderint evitare. Cum ergo manifestum per anatomicas observationes, & rationes, bilis, *salivam*, & *succum pancreaticum* sanguini misceri, & aditu in cordis regiam ferre voto decreverunt, *salivam effe excrementum utile alimentorum fermentationem adjuvans in ore & stomacho*. Et

Iridis Febrilis

XXII. Ab exaltatione principii calidi, vel ejusdem disgregatione, facilis est ad combustionem transitus, immo non potest dari combustio sine tali exaltatione, quia non est nisi subita & coercitiva exhalatio partium ignearum, accensionem subeuntium; in quibus diligatiorne prius licet considerare: quomodo enim a mixto exhalatur, nisi a carceris diligatiori sufficiunt: Tunc vero exaltationi praeceps succedit combustio, quando diligatior, seu clara particula cum impetu, & copia a mixto erumpunt, quod facile assequuntur propria virtute & impetu, laxata mixtions claustra dilupendo, & agmine factio evolando, unde sine magno praedictio paret principi calidi exaltatio, & diligatio praejudicio paret principi calidi exaltatio, & separationis integratio accipi, & considerari pro causa primaria & necessaria Februm ex combustionis humorum, & in hujus causa acceptione trahere *Helmontium*, & *Sylvium*, cum combustionem in Febris non renuant, ut demontstratum est super cap. 4. num. 45. & 46.

XXIII. Causa diligatioris seu principii calidi exaltati, plures colliguntur ex *Vwilliis*, inter quas consideratur *mors*, qui majorem naturali effervescientiam efficiendo, prout subsequens pulsus frequenter demontrat, unionis etiam vinculum diversa sanguinis principia in unum necentes laxat, principis magis activis, & praepotentibus (quale est sulphur, & spiritus) ad inordinatum motum elatis, separationem molientibus magis ad libertatem, & sua sphaera quietem, tanquam bonum proprium, quam unionem cum aliis ad solam mixti perfectionem con�irantibus: Quapropter collectis viribus, cum hac naturali inclinatione, ex conatu, & activitate quibus valent, incipiunt ab aliis diligatiori, & continuato impetu, & conatu a carceris principiis separatio succedit, & cum partibus sue conditionis agglomerantur, & turmatim erumpunt, in modum combustionis, non aliter ac in rotis currus quo per motum acceditur, particule sulphurea, & ignea in ea existentes, ratione motus plurimum commoventur, & dentius agglomerantur (quod diligatioris importat), facto velut aquae, ceteras partes amovent, & separant, illud ceteratim erumpunt, & diligatiori suo incendium producent. Ita *Vwilliis*, lib. de ferment. cap. 10. A motu fermentationem promoveri majorum, ut possit esse causam diligatioris, docent Oenopole, qui cetera ferre, faeces in fundo dolii heterentes sagittari & novam fermentationem inducent, quod & faciunt muliercula, quae cerevisia fermentationem abneuent, vaia operculo claudunt, & tantum volunt, donec fermentationem fieri sperent: Vinum novum, & cerevisia, si curru videntur, & expirandi facultas eis non detur, dolia rumpunt exacerbara, & aucta per motum fermentationis. Oleum tattari, & spiritus vitrioli confusa, etiam si deferuisse videantur, si commoveantur, fermentationem reperunt. Ex quibus concludi potest, motum fermentationem promovere, & augere, quae postea diligatior efficitur.

XXIV. *Martianus* loc. citat, sua diligatioris motum, ut caufa affixat, & probat exemplo *Scythorum* ab Hipp. lib. 4. de morb. selt. 2. proposito, qui solis lactis agitatione butyrum, serum, & caseo legregebant.

XXV. Alteram causam, *caloremexternum*, dicit *Vwilliis*, qui humido mixti attenuato unionis vinculum partes ad unitatem reducent relaxat, unde partes sine debito freno, sive juris aliquo modo facta, infuso, & naturali motu propensionis, cum homogeneis se astant, id primo alicientes spirituose, & sulphuree, ob suu tenacitatem, & ad motum promptitudinem, quibus faciliter fractam vinculi resistentiam ex totu superrant, ex quo effrenes evadunt, omnino modum libertatem astantes, inordinato motu, & activitatis violencia, sanguinem concurbando, & sicut menstrua, falso scilicet, aqua regia, vel fligia, metallo, fale minerali referta adiutoriunt, & particulas corum salinas, ut poterū congerentes a mixtione solvant, sic etiam particula sulphurea in aliquo mixto diligatior, vel accentu, proximas partes cunctas generis corripunt, & suo motu distrahendo, & pulsando ab aliis diligatior, & fibi ununt, & imparta accensionem unum mixti incendiū moluntur.

XXVI. Huic causa subscriptus *Martianus* loc. citat,

quando dixit, videmus & habeat proprie excessum caloris, lac absque coagulo insipissari, & multa esse tum calidam frigida, qua lati impensa illud coagulant, & serum a caseo separant separationem autem precedit diligatior.

XXVII. Quantitas partis calida in sanguine, exaltationis illius causa, quia quantitas excessus potens alius dominatur, perfectaque unionem renuit, dominum sibi affectans, quia qualitate, & virtute à quantitate auctius alius supereminet; ea enim solum unionis jugo submittunt, que simul attemperata sunt: hinc est, quod talis pars excedens in ceteras agit, ut à se expellat donec diligatioris, & separationis intentum conferuat; Hanc causam agnoverit. Hipp. lib. de inf. ubi habet; si plenitudo incident, secreto quemadmodum excitatur, que animam perturbat.

XXVIII. Hujus causa meminit *Martianus* loc. cit. quando scripsit, primum est quando aliquis humor, eo usque in corpore augeatur, ut ceteros copiā longe superet. Pro cuius confirmatione super citatam Hipp. sententiam producit, & adnotat per *secrecionem* Hipp. non intelligere evacuationem aliquant, sed diligatioris, quod probasse in com. illius sententia retinatur.

XXIX. Idem præstat defectu ventilationis, & ab eodem *Vwilliis* loc. cit. explicatur exemplo feco madide depositi, in quo sulphuris particulae plurimum sentent, que latice aquo pro vehiculo portate, sese in motu exerunt, cum vero ob ventilationis defectum, paulatim exhalare nequeant, intus coercitae, adeoque in exaltationem suam perducunt, invicem magis approximari, & se mutuo incitare valent, dein postea plurimum conglomerata, sese latius explicant, & subiecti claustra perpuncta incipiunt, adeoque incendium producent. Quod de sanguine proportionatiter dicendum prohibita transpiratione.

XXX. En quomodo *Vwilliis* in causa exaltati principii emundantis, recollecti illas ab Antiquis recentatis, motu nempe, calorē, obstruktionē, prohibitam, transpirationē, & admixtionē rei calidae, quae in quantitate principii calidi recognosci potest, & expressus has enumeravit lib. de Feb. cap. 9. agens de Febre putrida, dum tempus anni existimat, quod viciniam rei calidae exprimit, viētū laetum, & optimū, & vinorum dūctū potum assiduum, quae admixtionē rei calidae representant, & impeditur respiracionem harum Febris causas fatetur, nec motum excludit, dum ad hujus Febris generationem reducit omnes causas ephemera, inter quas motum enumeravit. Eadem admittit *Sylvius* lib. 1. Prax. Med. cap. 11. ubi reddendu causam depravations bili, pituita, & succi pancreatici, à quibus omnium Febris originem trahit, has omnes enumerat, & si putredinem omisit *Vwilliis* in predicta Febre, non ab omni Febre rejeicit, ut modo videbimus, illorum sententiam lectando, qui malignas solū a ve- ra putredine absoluta volunt.

XXXI. Tertia causa a *Vwilliis* assignata, est sanguinis coagulatio, quam dupliciter sum posse docet lib. de ferment. cap. 12. & primo quando materia tenera, & molis in rigidam, & faxeam obducit. Secundu pro dissolutione liquoris in partes heterogenes, sic lac dicitur coagulatum, quando in partes calcos, & serolas, hoc est tenues, & crassas facessit, & de hac ibi loquitur, ita ut sanguinis, vel humoris coagulationem, illocum dissolutionem, & separationem in suas partes componentes, intelligere debeamus, quod aperte declaravit lib. de Feb. cap. 12. his verbis: *sunt alius generis venena longe periculosiora*, que sanguinem coagulant, ejusque mixtione corrupti, defrundo, scilicet massa sanguinis primo coagulationem, dein putredinem inducent; enim spiritus crux a veneni contagio profugiti dissipant, liquoris mixtio equabilis solvitur, quare particula crassiores se mutuū implicant, & in istar latiss ab infusione coagulo, aut spontanea coagulatione) invicem coagulantur, hinc crux in vase grumescit, ut minus proprie in iis circulatur, hujus portione coagulante, interioris in cordis sūm delata, illuc stagnante apta sunt, ad eos crebras incipites & lymphomas parant; exterius adducta, & inter circulandum in cœre adfixa, modo ubi rura cogita per totum nigrediniū suffusionem inducent, modo parcius diffusa maculas tantum. Aut vibium in istar figmata purpurea, cateraque malignas tatis

Caput VI.

tatis phenomena efficiunt, sanguinis autem coagulatio ipsum ad patredinem, seu corruptionem disponit, uti videtur est in exaltatione extravasato, qui citio nigrescere, & purpure soleat, etenim spiritu exhalato in cœro residua sulphuris, & salis particulae a se invicem discedere, & mixtioni vinculum dissolvere, unde purredo sequitur, incipit, & 19. de Feb. maligna in specie differendo ait.

*Effervescentia ad eundem modum peragitur, ac superius de puris dictum est, nimirum sanguinis pars sulphurea supra modum incalcent, fervore suo velut incendium consipit, inter aspergandum, & materie adiutio copiantur in cœro accumular, a cuius fabicatione, & cœlacione solito Februm more statu, & crisis dependent super his vero sanguis venenato quadam malignantie infectus succedit. Et si Febris malignantiam a veneno emanare profiteri videatur advertendum est hujus virtutem non in qualitate occulta refundere, sed in manifeste, nempe coagulationem, que purredinem vel efficit, vel representat partium dissolutionem efficiendo, vel in ea consistendo, & per purredinem explicant omnia phenomena Febris maligna, ita ut concludatur sit rationem formalē malignantia consistere in coagulatione, & eis purredine sanguinis, & humorum. Venenum vero coagulans esse causam remotam. Quod confirmavit cap. 12. in initio scribendo, in qua non solus spiritus & sulphur, velut in Febre putrida impetu faciunt, & sanguinem immodecum effervescent cogunt, verum insuper crux mixtio statim dissolvetur, ejusque liquor in partes faceat, adeoque borrena symptoma cum manifesto periit in cœro modis affectione inducentur, & inferius idem exprimit, dicendo, si quando spiritus crux mixtio venenato, aut cum aere inspirato, aut per poros atritio prima occupantur, illuc per rotas massam sanguinis, ejus fermentum dissipatur, portiones infecte statim ab equabilis mixtione folvi in partes, sedere, & coagulari incipiunt, eademque in corde sinus delatae ibidem stagnare, adeoque syncopen, hyposthenias, & non raro subfamortem inducere. Ex quibus manifeste patet Febris malignantia symptomatum causam ad putredinem reducere. Quod si adhuc aliquis evincere conetur *Vwilliis* malignam, & venenatam qualitatem in Febre maligna admittere, non renuant, dummodo putredinem non excludat, excludere enim effert illius mentem perverttere, ex eo quod fatus aperte loquitur pro eius admissione, & tunc uniformis erit illis, qui & putredinem, & venenatam qualitatem in Febre maligna ununt, in hoc solim diffimili, quod illi occultantur manifestat, hic manifestam: si vero putredinem simplicem Febris malignam causam determinare concedamus, concordem habemus cum citatis cap. 5. n. 1.*

XXXII. In hanc sententiam *Helmontius* venisse videatur, quando lib. de Feb. cap. 2. n. 9. scripsit, deinde dicit quod sola Febris maligna in hoc a carceris discrepet, quod sua materies peccatis adjungunt habeat putredinem incipientem, que si dein sui fastigium perpetrat, donec purredo si in factu esse, inquinque maxeri necesse fuerit mortem adferat, si vero in fieri esse foras propulsor, ut in variolis, erupstis & pleuritis sanatur. Quod si per putredinem incipientem interitum caloris, & per putredinem in factu esse partium dissolutionem, & formam corruptionem intelligamus, non habebimus in quo *Helmontius* a supradictis differant. Si vero per putredinem incipientem, & in factu esse, diversos gradus putredinis concepiamus, diffensum verabitur solū cœra illis, nulla existente in modo curationis diversitate, cum iudicem remedii profugerit ultimus, ac primus gradus putredinis, quod cum sit principale intentum Medicinae in hoc concordia, qualemcumque in causa discordia tñre facit.

XXXIII. *Kergerius* in lib. de fermentatione, opinioni *Vwilliis* subscriptis dicendo, itaque diligatior est inter fermentationem param, que ab omni putredine, aut alio quocunque corruptionis modo libera, qualis, est in musto, sive cerevisia, zino pomaceo, pyrazo pane, &c. & inter fermentationem mixtam, alio corruptionis modis, precipie vero putredini, ubi ferre parcius

Sacci Opera Med. Tom. I.

C A P. VII.

De causis Febris ex *Helmontio*.

I. Q uia ab *Helmontio* magis Antiquorum doctrina in Febris explicatio dilapidari videtur, & sophistica subtilitate exercitata, ideo congruum duxi illam D 4 sepa-

separatim examini subjicere, & in novorum verborum visceribus Antiquos sensus indagare.

II. Hic lib. de Feb. cap. 16. num. 9. Februum causam
statuit *idem*, quo in vitali initio succrescit, qua *ideat*
causa effectrix in *le* virulentia, ac varians juxta signatu-
ras quas haec arbor *ideat* febrilis pro fructibus exhibet:
eo modo quo rabies canis excitat, in concepta ejus per
ideam effectricem illius rabidi venient, quod in iana ca-
ne non est, prout in aente arque inde pacere itud virus
quod nostrum a mortu⁹ ferit imaginationem, fabricari
ab *ideat* per concepturn rabidi patrata.

III. Quid autem sit ista *Idea*, & quomodo operetur, explicit tractat de *Ideis morbi* n. 19, usque ad 34, ubi videt, *Ideas esse principia feminalia*, ideoque penetrare, & operari naturaliter qualibet; si enim in materia femini non insit idea aliqua rectrix, & formatrix a generante formata, feme per se sterile protinus permaneat, *Hoc idea seu principia feminalia*, non iunt immedieate in anima humana, sed in Archao impletum faciente, siquidem fine ista idea planè omnis actionis operationis, & propagatio exorsus Archaeus maneret, & aliquando ultra *ideas perfectas* Archai introducuntur, in eo *Idea exotica* (hoc est principia feminalia extranea) alienaque ascendenteque in iam constitutivas perfectivas illius, & fumarum operationum principia: hujusmodi *idea exotica* non fecit ac diversorum tuberiorum lumina, cum iam *perfectis* ideis existentibus se mutuo penetrant, que cum materiam capessunt, jam morbus natus est, cum enim predicta *idea fin semina*, quia *exotica* sunt, erunt *semina rei exoticae* nature, & consequenter morborum. Et quia feminina ad hoc, ut suam potentiam ad actum deducere valeant, & in lucem edere, illud cuius sunt feminae, indigent materiam proportionata pro formatione, & delineatione corporis juxta *ideam*, seu virtutem formatricem in eis existentem. Paro pacta ista *idea exotica*, seu feminine morborum, si inventerint materiam in corpore aptam, ut morbus in eam delinergi possit, tunc morbus excitat. Illa vero materia dicta apta in qua nulla ad ea resistentia, qua feminalis virtus eludatur, sed feminis

et resolutio, quae in morbo impressionem statim recipit, & partur diffon-
ponit secundum virtutem ipsius ideae, vel feminis, & tunc
fit morbus. Ideo pars que imbutitur tali idea, hoc est fe-
mine morbo, cum materia huius proportionata perver-
titu in tuo naturali statu, quia in se continet semen exo-
tum morbosum, secundum cujus directionem operat-
& quia recta item exotum, illius operatio enim
erit exotica, seu morbo. Etenim sicut *idea feminina*,
& primitive in femine plantae, hominis, vel bruti figu-
rant hominem, plantam, vel brutum, ita *idea morbo*,
& *exotica*, in partibus existentes, materia propor-
tionata incidentes morbum delineant. Et hoc prosequitur
ostendere exemplo calculi renum, & vesica: calculus
enim non est morbus, sed ipsa *idea* in potestatibus Ar-
chai renum, vel vesica radicitaliter insita, a fermentis
vero in Archamrenum, & vesicam, & partium subordi-
natarum introduxit idea formans, & actuans calculum,
idem exemplificat citar. Tract. exemplo faba-
germanitanis, & Cancri.

IV. Ex his manifestum evadit, ideas morborum nil aliud esse quam *causas morborum* illos immediate efficiens, quia idea nil aliud habet, quam *semen morborum*, & semen est causa immediata efficiens illius corporis, quod potentia, & virtute in se continet, claudens suo fini facultatem formatricem, inmediatum agens delin-
ceans corpus, & primum constitutivum feminis, in ratione principii talis corporis. Virtus vero formatrix, inter causas efficientes communeratur, consequenter dum *idea morborum*, non sunt nisi feminis corum, ideas erunt causa efficiens morborum, & quia feminis cum principio activo seu virtute formatrice efficiente, con-
junctum habent principium passivum, nempe materiam, quam virus formatrices actuate, & organizare debet ad sua virtus regulam, & in ea specie, in qua illis adseri-
bitur, ut si virus formatrix, sit in vegetabilium specie, materia debet esse vegetabilis proportionata. Idecirco etiam ad constitutendum *ideam morbo* opportunet, ut cum causa efficiens morbi conjungatur causa materia-
lis proportionata ad recipientum illius infusum, qualis, & quantus in ea continetur. Et sic virtus formatrix feminis vivificans, delinquens corpus juxta sua vir-

tuis præcepta, illud delinca ad ideam quam in se continet, ita se habentem in dispositione patrum secundum figuram, magnitudinem, situm, & numerum, sicutie habet artifex, in componendo illud, cuius ideam conceperit, hinc est quid ad hujus similitudinem dicitur virtus formatrix organizante animal, ad formam idem, quam in se habet, hoc est ad formam virtutis quam suu finu claudit, consequenter causa efficiens morbo, materia proportionante conforto morborum producens, per ideam qua illuminatur ad agendum tali modo, nil aliud exprimer, quam iliam causam agere juxta suu virtutis potentiam & exigentiam materie.

Hanc *ideam*, quam superiori loco citato causa Februm statuit, ralem esse confirmat, *lib. de Feb. cap. 16.*
n. 8. dum *alii*, *cavum Februm altiam non esse*, quam aliud
impetu facies, *sed Archaeus dum ens ideale producit*, *vel*
conceptus in se, *& talis idea concepta est idea furoris*, *ut loco*
citato supra num. 16. explicatis, *per quam resoluta*, *incalcebit*,
& turget, *per quia Febritis adfert*, *& angit*, *& siue fali*
canis rabidi etiam post mortem ipsius, *productum* *iam*
rabiem similem rabiei canis, *unde manavit in eo quem*
memoridit, *quia in saliva fuit idea formatrix feminalis*
illus rabiei, *qui in cane praecedit*, *unde recepta in ho*
mine talis saliva ratione illius idea feminalis, *camde*
rabiem productum in homine. *Sic Archaeus dum concepit*
ideam furoris, *quia talis idea est efficiens alter architecto*
nica mali, *& formatrix perturbationis*, *excandescen*
tia astus, *ideo in Archao*, *in quo fundatur talis effi*
cens productus, *qui dicitur Febris*. *Conceptum hujus*
idearum *Archao vult dependere ab animi perturbationi*
bus, *ut *cis. loc. n. 11.* & ab indiculis*, *& male digestis*, *&*
transmutatis in num. 13. que omni caias occasione
vocat. *Ideoque concludit vitam esse intimum formale*
atque efficiens Februm efficiens, *in fine cit. cap. prou*
dixerat eodem loco n. 4. quia tale principium Febris confi
atur in idea Archao concepta, *in coequo permanente*
Archaeus vero est principium vitale, *conquerenter for*
male, *& intimum principium Febris*, *est principium*
vitale.

His probabit, non est difficile intimum sensum do-
ctrina *Helmaniti* attingere, hancque cum dictis saperioribus
capite conciliare. *Causam Febris* determinat esse *Ar-
chaum*, concipientem ideam furoris. Idea, ex dictis, non
est nisi causa formatrix & efficiens, prout ipse factor est
supradicto exemplo canis rabidi, quapropter idea furoris
non erit, nisi causa formatrix, vel efficiens illius
Unde *Archaeum* concipere ideam furoris, aliud non si-
gnificabit, nisi *Archaeum*, seu spiritum vitalen in se
concipere, seu potius ad modum feminis causam effi-
cientem, vel formatricem furoris, aliunde ejaculatoriam re-
cipere. *Archaeus* est *spiritus vitalis in vitali membro, cor-*
de, & sanguine residens vita frumenti, in coram sententiis
admittentium sanguinem animatum. Et furoris ideam
concepit, quando ab aliqua causa efficiente inflammatur,
& incendium suscipiet, & verè tunc dicitur furor
rem concepisse, violenter determinatus ad suas opera-
tiones depravatae exercendas, nimis intensè partium su-
bjæcta calefaciendo, & sanguinem, in cuius sinu hospitiat,
æstu & perturbatione insigni exigitando, & ho-
modo convenienti cum antiquis dicibentibus Febrei esse ca-
lorem accentum in corde à causa præternaturam calefa-
ciente, medio sanguine, & spiritu per totum corpus diffi-
fusum; à causa enim predicant præternaturam calefa-
ciente, habemus ideam, que non est nisi causa effi-
cientis, qua est fieri morbos, & quia deprava spiritus, &
sanguinem intensiori calore. *Aetus*, perturbatio à pra-
dicto calore spiritu impedita, furorem exprimit, dum
spiritus accentus irati instar, legem non haber in motu
nece imperantis naturæ audit precepta, vel contemnit
illi infundendo, dum ad morborum jurisdictionem trans-
fit operations ledendo, quod si spiritum vitalen à cau-
sa calida accentum tanquam idea morbos conceptam
consideramus efficerre perturbationem, æstum, & effe-
vescentiam, à quibus est Febris, ut confidaverat *Helman-
tius*, quis non videret delineatam ad unguum recentio-
rum sententiam, affirmantem Febris cæstitaliter
confitui per effervescentiam, æstum, perturbationem
spiritus, & sanguinis?

Caput VIII

termino, & pro indagando modo generationis Februum ex Antiquorum mente, Altissimarum lequar, qui lib. de moder. Feb. parte 1. cap. 14. hujusmodi generationis Februum modum prosequitur, singulas caulas separatim examinando.

II. Et prīmō quo ad motū, ait, per hunc accendi Febrē, cū quipiam immoderata exercitatione ulū, in laſitudinē incidit, caliditatem immodicā in mulcūlis articulis habens. Etenim biūnū, qui primo calorem exipiunt, qui si in rotū extendit, & hinc continuatū ad cor ascenderit, necessariō in Febrē homī incidet. Idem evenit in irā, que est fervor, ac vehementē motus calorū, unde per immoderatum motum ejusdem caloris, nonnumquam per totū corpus diffundit, simulque hoc fervore aliquando spiritus, & sanguinis substantia calet, atque ita Febrē accedit immodicā. Ex vicina rei calida, five fit Sol, five ignis, five medicamentū calidū, quod extrinsecus proximum fiat, aut adhaereat, calor prater naturam in nostris corporibus generatur, nondū tamen Febris exigit, nisi cor una calefactū futur. Propter determinatum quoque calidi effluxum, ex cutis densitate vel alia de cauā, & prohibito refrigerante, quod per motum arteriarum attrahitur, & per porosities cuius introducitur, calor augetur in statu prater naturalē, & Febris generatur. Etenim non attrahō eo, qui refrigerandi vitā habet, neque effusis ad exteriora fuliginosis excrementis calidis: calor cordi communicat, & ejus naturalis intenditur, qui est Febris. Ob admixtione calide substantie, augetur prater modum caliditas, & proinde etiam Febris generatur; nam quemadmodum audi calami vegetemēti flammam attollant, ita hæc esculenta calida, & acris, calorem nostrum adaugent ac immoderatum adeo efficiunt, ut cordis calor additus, & impresus, Febrē generet. Ob purredinem fit Febris: nam sicut in exercitu corporibus parrectatis, tum generari, tum augeri caliditatem inspicimus, partē, quae purreſunt in animaliis corpore, calorem quendam immodicum in his partibus, in quibus purreſunt, efficiere possunt, & denūm universum corpus concealfacientia, simulque & cor ipsum, Febrē excitant, five calorem per partem post partem illi communicando, five per haliū purridos, & calidos.

III. Multa sunt in hac doctrina animadversione digna, & ad intenta concordia consecutionem fecit necessaria, & primo dum volunt prius partes corporis calefieri à causis calefacientibus, & per illas tamquam per gradus, & mitratos funiculos calorem ad cor ascendere, illiusque igneum efficere, non possunt negare à predictis causis sanguinem non calefieri, prius quam calor ad hoc pervenire, etiun in sanguine sit dispositio ad suscipiendum calorem, quia tenuis fluxibilis, & ex sua natura calidus, & causa sit ei proxima, dum calor est partibus impremissus, & per has continuo moveret sanguis. Et certè quomodo possunt partes cruentaturam calefieri, & sanguis in intimis illarum penetralibus per arteriarum & venarum canales fluens non excandescere? Ingentia quæ calefaciunt, nonne prius in sanguini

Nec diffire videtur à recentioribus per ea qua capitulo num. 12. cit. libr. docet, neque Archæum licet ex externo errore non sollicitetur, tamen fui incontingentia peccato subiungit sibi sponte furioses afflumere, propriæ libertatis luxuriam tumultuando, quia in hac coinducit cum eis, quae docentur à *Vulfilio* de principio fanum calido exaltato, & effreni reddito, iuxta dicta superiori capite. Et confirmat, quæ dixit *Marianna* de migratione, ut considerant pacetib; novitate verborum, non conceputum, pro explicanda natura febrium transfluit in medicinæ campum Helmonius.

C A P. VII

De modo quo fit Febris, ex Antiquorum mente.

I. Generationis Februm modum rectius quis asse-
qui non potest, quām cognitione catararum, &
ponderatione sui modi agendi, unde huic insistere de-

Iridis Febrilis

dia circulatione, immediatè etiam calore à causa exter-
na calefaciente, vel à parte excalefacta recepto, illum
cordis in igneum faciliter converte potes est, &
cò magis cum sanguis excalefactus habeat calorem à
causa impremiss & proprium, ex quorum complexu-
st in eo calor magius, qui semper magis augetur,
dum per istius caloris intentionem summe ræficit,
unde partes calidiores & ignea in copia ab eo sepa-
ratur, quæ unita calori præexistente, & impremisso
calorem valde intensum accidunt, potentes ignem in
cordis finu fulcire, quo propter sanguis ad hoc erit
magis idoneus, quam quelibet altera pars inten-
sionem ex calefacta. *A sanguine modo dicto estuante* par-
tes calidas, & ignea separari concedere debent, qui
elementa acti in mixto admittunt, ex quorum senten-
tia hoc deducit; sanguinem per cor veli, & revehi,
licet antiquis ignorantibus tamen acte adeo certum est, ut fine temeritatis & dementia nota, nega-
ri non possit, & si providentia hujusmodi cognitio-
nem Antiquis conciserit, non alio certè modo Fe-
brilium generationem explicasset, quam per sanguinem,
à causis intenses ex calefactum calorem cordis
in suo transiū immediate in igneum accendentem.
Et hunc modum oscillicet videtur *Altimar.* qui cit. loc.
ait, atque ita Febrēm accedit immodecum, proper im-
modicum motum, ac fervorem ipsius calidi innatō cordis,
in sanguinis seu spiritus substantia existentes, & expli-
cationem, & animadverthom superius facta faver *Heu-
nius* in lib. de Feb. cap. 7. ait, non autem uno die hic
spiritum calor finitur, quia calor spiritum mutuò ab
eo, qui in sanguine est, sovetur, ultra tertius diem excu-
rit, atque ex modo calor spiritum altius, qui si cum
sanguine minus ferido confocaretur, intra diem unum
finiretur. *Verimus* ob absurdum sanguinem (etiam si ge-
num sua essentia non exuerit) dies quatuor durat. Et
Mercur. lib. 5. de Feb. cap. 6. agens de synco impudicii
tri hæc habet, modus quo generatur hac Febris eis, quod
succi, id est sanguis contentus in venis, cum non posse
perfipare incalescere, atque ita incalescere, ut non solus
ipse, verum etiam spiritus cum ipso inflammatur, &
consequenter Febrēm faciat, ubi adverte, quod Febrēm
non potest facere, nisi ab eo calor cordis præternatū-
ram intendantur. Et *Seneirus* lib. 1. de Feb. cap. 6. ait,
continens igitur causa hujus Febris, est fervor spiritum
& sanguinis in vasis omnibus, aut tertie majoribus, qua
enim duratio hujus Febris continuus est, fervor ille san-
guinis in tali loco hæret, sponges, quo continuus calor
communicari posset, quod fieri non potest, nisi sanguis
vel in omnibus, vel maximis vasis effervescat. Et quod
aliter isti de Febre synocha, de omnibus potest dici,
cum Febrili paroxysmi generatio, non potest melius explicari, admissa circulatione sanguinis, quam per
caloris cordis excedentiam à sanguine præter natu-
ram excalefacto.

V. *Tertio*, ex admissione horum, quæ necessariò de-
ducuntur ab Antiquorum doctrina, firmato motu cir-
culari sanguinis, deducuntur etiam est, calorem cor-
dis à sanguine nimis calido accensum advenientem de
novo sanguinem magis calefacere, & inflammat, ex
quo potea totum corpus igneo calor uritur, &
væcum ab inflammatu sanguine majus incendum, &
augmentum in cordis calore succrefere, & ita san-
guinis, & cordis calor mutuò se accendit, & aquo
comatu intendunt, unde postea Febrēm augmenta, &
status originantur.

VI. *Quarto*, tam à calore concepto, à sanguine in-
fluxu extrinsecis calefacientis, quam à calore cordis
aucto, necesse est effervescentiam magnam, & inordi-
natam in sanguine excitari ob rationes dictas cap. 1.
num. 59. & cap. 2. num. 4. ita in Antiquorum sen-
tentia, fatidum sicut sanguinem à calore morbo incu-
lere, & per hoc effervescere, & postea sanguinis
calorem illum cordis augere, & dum per illud circu-
latur, ultimò calorem cordis auctum, majora efferves-
centia incrementa sanguini contribuire.

VII. Non diffinisi ratiocinio explicatur generatio
Febris malignae ab iis, qui solam putredinem hujus
genitricem tenuerit. Nam vel putredem est in mafa hu-
moralis, Febre in sui initio malignitatis argumenta-
tæ se ferente, & tunc humores putredinali calore fer-
entes, naturalem cordis augent eis in suis finibus in-
stilatis, per assiduum, & successivam circulationem,
quod expressit *Minadous* lib. de Febre. *Malig.* cap. 14.
reponsonse ad quinto Argumentum, dicendo, cuicunque
putredinem nostris in corporibus venientibus genitam,
& per humores in universalem corpori molem, atque in
cortandem rapiam, & ventilatione proprie destruitur,
& preterea calore humorumque prævitate infectam, po-
sunt & cordis substantiam aliquam exterminare, & vita
instrumentum calorem, & spiritum enecare. Et forsitan
meius expressit cit. loc. in reponsonse ad 3. Argumentum,
scribendo, 3. cur sinebimus adscribere fevia, & mortis-
era symptomata huic putredine si ipsa ex sola vita no-
stra inimicissima est, venas, arterias cor viscera omnia
invasas, & seditionem in humoribus in calore, in spi-
ritibus existens, ipsamque tandem cordis substantiam fo-
lidam labefactans, atque demoliens. Ubi nota illa verba,
scribentur, quia puritus sanguis amissus spiritu vivifico, illas
sustineri non potest, deficiente suo pabulo, nempe spi-
ritu. *Pulsus parvus,* & frequens sit, qui per putredinem
sanguis confundit amittit, unde insi ræfæctio-
ne non tuncmet, nec arteriam per hoc ad magnum spati-
um dilatate valer, facultas cordis extinguitur, dum
sua conservations subsidia à sanguinis spiritu extrinse-
co deficiunt.

Caput VIII.

Minadous debent in his convenire omnes qui Febris ma-
gna à putredine affirnant, & sanguinis circulationem
admittrant. X. Hoc fundamento Febris malignæ symptomata
dilucidantur. Primo enim aspectu hujusmodi Febris cap-
pet mitis, quia humores nec multum fermentantur,
nec combustionem patiuntur, sed putredentes paulatim
excute illorum calido, corpus etiam parum incalicit,
coadjuvante humiditate, quæ calido evaporantur conju-
gitur, & illius acutum retundit. *Vires statim proferun-
tar*, quia puritus sanguis amissus spiritu vivifico, illas
sustineri non potest, deficiente suo pabulo, nempe spi-
ritu. *Pulsus parvus,* & frequens sit, qui per putredinem
sanguis confundit amittit, unde insi ræfæctio-
ne non tuncmet, nec arteriam per hoc ad magnum spati-
um dilatate valer, facultas cordis extinguitur, dum
sua conservations subsidia à sanguinis spiritu extrinse-
co deficiunt.

XI. Qui vero malignitatis fundamenta, venenatam
qualitatem cum putredine conjunctam putant, ab hac
calorem, ab illa vero carteria omnia symptomata de-
rivant.

XII. Quomodo vero putredo secundum quid, vel ce-
cundum partem proponit febrem aggregatis est explicata
Julius Cesar *Benedictus* lib. 4. Epif. 7. Epif. ubi con-
viuit ab Hippocratis testimonio, Febris generari hu-
moribus in secundis qualitatibus depravatis, modum
generationis refundit in formam humoris, tali qualita-
te secundum affecti, quæ virtute infinita habet Febris
accendere, sed hoc est ignoratum, per quæ ignoratum ex-
plicare. Clarius expressit. *Augenius* T om. 1. Epif. *Medicis* lib. 5. Epif. 2. docendo, *motum validum calidi influen-
tis, & unionem illius in corde, & foco putredinis, cum impe-
nata in natura, ut materiam morbo cum concupis-*
cat, vel expellat, eis cauam in Febris, & hoc probat auctoritate
Gal. & rationibus, qui apud ipsum videri possunt, &
cum hoc continent cit. cap. 1. num. 36. & qui affinant in
variolis, & morbilis, Febris consistere in ebullitione,
& effervescentia sanguinis, à natura motu conatus ma-
teriam parvam sanguinem coquintuam expellere ex-
citata, & in horum numero sunt *Gregor. Horst. T om. 2. lib.
6. Quæst. 7. Valet. de Taran. lib. 7. cap. 15. Boccangel. lib. de
Feb. mal. cap. 36. Marcellus Donat. de Variolis.* Et mul-
tos in hanc sententiam convincere teflat *Sennerus* lib.
4. de Feb. cap. 12. & est communis tentativa, Febris in
statu morbi, & imminentie crisi fieri majori, a predi-
cto nature mortu, quod enit etiam Gal. lib. 1. de cris. cap.
18. ubi ait, quod in *Anaxione* quantum ex prima illa crisi de-
flectaretur, hoc ruris effervescentis in colitiois tem-
pore secundum crism generatur. Et diffuse talis tentativa
probatur *Henriquez* disputatione 4. de Temp. Feb. cap.
6. In hac sententia, duo includi appetit, *motum naturae in
sanguine, & actionem materia noxia in eodem:* nam natura
non potest determinari ad expulsionem aliquis humo-
ris, nisi predictae actionis illius, qui molestiam expelli-
ratur, & dannum perficiat, hanc actionem perbel-
le expressit *Hipp. 1. de morb. tex. 28.* dicendo, *ea scilicet bi-
lis, si commotus ad venas, & sanguinem ingressa fuerit, san-
guinem ex confusa compage, ac motione dimovet, & ser-
rum facit, ac tæles facit, cæles facit etiam toru corpus etiam
percebat*, clarus certè non poterat explicare actionem
bils, quatenus est noxia sanguini. Et quod de bile
dicitur, de quilibet noxio natura in sanguine permane-
nente dicens est. *Ab actione noxiæ, & amora naturae*
facile explicatur modus generationis Febris à putre-
dine secundum quid, quia humor suis qualitatibus de-
pravatis sanguinem alterat vel motu, vel in substantia
vel in temperie, natura molestiam ab his pertinens,
& in sanguine depravatione, suum prædictum intermit-
tibi confundens, & proprie conservations follicula ipitu-
mum copias colligit, calorem unit, & noxiæ extra-
neaque materiali, cum impetu aggreditur, eam pro-
pulsat, dificit, movet, & impellit, ut separationem
a reliquis partibus obtinet in hac actione ope motus,
& spirituum, & calor operata necesse est sanguinem
agitari, perturbari, & inordinatè effervesces, suc-
cende huius calore præternaturali, cum Febre.

XIII. Nec facit difficultatem allata *Hipp. auctoritas*,
qua demonstrat bilem calefacere sanguinem, unde ar-
guendum esset noxia, quæ sunt in sanguine, Febrēm

excitare calefaciendo; nam tollitur per ea, que ex mente
Hipp. relatæ sunt cap. 4. & Julius Cesar. Benedictus loc. cit.

hanc difficultatem multi debilitat rationibus, & quan-
tus de bile, quæ est calida, difficilis prædicta sustineri
possit, nulla tamen erit in aliis humoribus, excessum ca-
liditatis non patientibus, præterquam quod non est cer-
tum bilem calore sanguinem calefacere, sed potius
amarit, cum amara (sicuti est bilis) potentissima sit
ad calorem inducendum, & Febrēm generare ex *Hipp.*
in cit. cap. 4. n. 29.

XIV. Combustionis natura, & quidditas, modum
quo Febris ab illa proficisci dilucidat, cum enim con-
sistat essentia in evaporatione multa, turritum, &
subito facta partium ignearia, patet etiam his, & ratione
multitudinis, & ratione caliditatis corpora vicina-
ria, in que cum debitis approximatione tendunt cale-
facere. Quando ergo humoribus hujusmodi dissolutio
contingit, pervenientibus igneis particulis ad sanguine-
m & cor, utrumque intensè, & ultra naturæ leges
calefaciente; Patiuntur autem hanc dissolutionem humoros
in notat *Minadous* lib. cit. cap. 11. per obstruc-
tionem, in qua prohibita humoris conclusi ventilationis,
admodum incalicit, ræficit, igneis particulis disgre-
gantur, & factio impetu acriterunt, & velut in flammam attollunt ad cor, hinc illius alteratio calo-
ris, & intensio, à quo Febris, & sanguini etiam exalta-
ta, cor infusata cum intensè calefaciente, ut ad cor
perveniens, maiorem reddat in eo calorem, & ab hoc
viscillis excalefactus, totum corpus postea, per quod di-
spersit illud, ignea caliditate perfundens, *juxta tra-
ditu* *superiori* *nam.* 3. & ita combustio ab obstruk-
tione proveniens, Febris accedit, nec alter succedit, quan-
do putredo primò incipit per obstruktionem, suffi-
ciente postea combustionem, ob exhaustionem partium
ignearium, non sensim, sed in copia factam, depen-
denter ab eorum impetu, & à mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente, & sanguis adeo rarus, & fervidus,
ut per cor tranfusendo inflammetur, & exardescat non
alter ac pectoris vitiæ candela appetit, ut mixtione subito diflu-
lita, ut adnotavit *Minadous* loc. cit. & si combustio
contingat à calore cordis, cum dispositione humorum
ad eam, ut fit quando illa est calidus auctus ab aliqua
causa calefaciente

rarecet nimis, & calidiores particulae in majori quantitate excipiantur, ab aliorum confortio extirrate, & in unum conglomeratae majorum caliditatem sanguini impinguunt. Idem extraneum sua activitate perturbatorem, & effervescientiam sanguini conciliat, modo precedentem 6. capite explicato, num. 2. Ex quo rarecet & calefiet. Huiusmodi dispositio alteratus sanguis, in cordis finis ilabens, à dominante initbi calore cibifimè, & vehementer, rarest, & praternaturalem Febrilem quancum nascitum effervescientiam, unà cum igneo calore à sulphure, & calidius particulae in magna copia solutis, excitato in predicta effervescientia motu; quapropter eum impetu, & celeritate, è corde in arterias eructans, pulsus rythmum naturalem amittit, & praternaturale acquisit, frequenter, celeriter, inqualitate, & magnitudine, partibusque distributus sanguis igne quo exarctis calore, eas inflammat, & quadum prae dictam dispositionem à fermento extraneo contractam, & à natura morti in expulsionem incumbens, acquisitam sanguis confeverat, predictos subiicit causas, & singule partes eandem patientem incalcentem, & ita Febris acceditur, & perdurat: hoc expreſſe, docuit *Vallis lib. de Feb. cap. 2.* ubi ait, quo plus effervescens erat (ecce effervescientia sanguinis extra cor) magis in corde dissolviatur (En effervescientia major sanguis in corde) & recrementibus sum fulgida, tum terrefertia (huc hunc extranea sanguini) copiosus aggeretur, & cum pre nimia congeſione ſatim ſubigatur, & a cruris maſta ſedili nequeat (ecce conatus nature extranei expulſionis applicatus, licet inaniter, ſuo tamen tempore ſufficiens) ſanguis tergeficiantur, & Febriles effervescientias parvum (ecce actionem extranei in sanguine) De hujusmodi actione locutus est etiam capite sexto, & de utraque, ſciliens extranei, & nature activitate, idem conſtatuit cap. 3. dicendo, vel etiā humor excrementitus in minera quadam delitescens, qui ferim, & ſtato tempore ad incrementum provelut, & communis cum cruro fermentescit; vel etiā ſucus nutritius exculentior materia ſuppedatus, & in pondere, & mensura ſanguini delatus, qui cum obhameris defeluum minime affinitetur, ad plenitudinem in vasis congelatur, propter ſuū expulſionem tergeficiantem ſanguini inuenit. Et inferius ſubjungit, effervescientia itaque ſanguinis, que Febris intermitteſti paſiſiſim conſtituit, unice dependet a ſuce nutritiū affiſionē precepit; huic particule ſanguini corſe, non ut prius maturantur, neque in cruro perfictum faceſſunt; quin harum maturis ſanguinis maſſam, veluti cereviſia novella, corporis ſuū fermentatiuſi imbuitor, que cum aeris agglomerauntur, iuſque crux ad tergeficiantem ſaturatur, illud effervescit, fit ingens particularum luſta, & agitatio, ſe inveniunt, juxta adnotata cap. 8. num. 5. ex Antiquorum mente, cum hac ſolum diſtincționem, quid Recentiorum priorem volum effervescientiam, inde caloris intensiōnem in corde, quam praecedere voluit Antiqui, hac ratione moti, quid calor habet a partibus caſidis, à ſanguine ſepartis, non ſepartur verò nifi prius precedente effervescientia: qua diſtincționem ſit facienda cap. 2. num. 14. diximus. In reliquo major uniformitas defiderari non potest, inter ea quæ dicuntur a Recentioribus, de extraneo mixto ſanguine, & quæ ab Antiquis docentur, de cauſa irritante naturam ad illius expulſionem, à qua Febris oritur, à conatu calore excitato naturæ limites excedente, vel ob unionem caloris intenti hoſis ejectio ni. In cauſa irritante agnolunt actionem illius in ſanguine, & poſtea in natura conatum ad eum expulſionem: Hac Antiquos admittere clarissimis verbis jam oſtentum fuit cap. 8. num. 12, ab utroque accendi calorem igneum volunt Antiqui, ut videt eſt loco cit. cum per eos Febris non ſit, nifi calor, admifla etiam effervescientia ex deduciſſa cap. 8. num. 6. & calorem, & effervescientiam morboſam efficit, idem expreſſi cap. 11. num. 7. multaſſe verò (ita loquitur) viſioſa exifti pradiſta effervescientia, primo ratione bilis acrioris, deinde ad pituitam & ſalivam defiderit, & cap. 27. num. 22. apertis verbis ait, Febriles continuorum omnium caſiū effi bilis, aut lympham, ſub qua ſuccum pancreaticum ipſamque adeo ſalivam comprehendit quatenus cum ipſa defuruntur ad cor, aut utramque viſionem, & in dextero cordis ventriculo effervescientia dicunt, Recen-

tiores extraneo calido tribuunt; nam ab illo ſanguinem primò calefieri necesse eſt, poſtea effervescere magis, unde ad cor perveniens, augetur effervescientia & cum ea calor ſanguinis, à quo intenditur illo cordis; quia ſunt omnino uniformis dicitur Antiquorum capite precedenti n. 3. 4. 5. ubi oſtentum fuit ab illis ſanguinem primò calefieri, ab hoc calorem cordis intendi, qui poſtea ſanguinem inordinatè effervescere facit, ſervat ſemper diffrentia adnotata cap. 2. num. 14.

V. Secunda cauſa est exaltatio principii calidi, quam convenire cum diſgregatione humorum Hipp. ex Martiano diximus, cap. 6. num. 18. Modus generandi Febrē hujus cauſe confitit, in eo quod inordinata effervescientia à principio exaltato in ſanguine inducitur, dum particulae ita ſupra aliæ potentes, impetrū in rotam malam ſanguinis faciunt, ut integrum adiupicant liberatam, ex quo ilam agitant, turbant, & effervescere cogunt, ab hac effervescientia inordinata eis uno laxatur magis, ultra eum terminum ad quem traxit exaltatio principii, ſeu diſgregatio humoris, idcirco particulae ſulphureæ, ſeu igneæ, & accenſioni idonea, aliqualem potiue libertatem, homogeneitatem & similitudinem infinitu, ſimilis congregantur, & in ſuperficie ſanguinis à natura levitatem dicuntur, unde renovata ſanguinis circulatione, per ſubſtantiam cordis, ab iſius calore prædicta particulae accenduntur, & in flammam erumpunt, & tota maſſa ſanguinis universalis deflagratione aſtuat, coniunctuſo ſingulis partibus corporis igne calore, eo modo quo ſpiritus vini, ab exiguo etiam igne, flammam emittit, & ſeum putrefacit, alevi coniunctione ſtatiu ſflammam concepit, ob partium igneum diſgregationem in utroque existentem, & in eam ſuperficie diſcurrunt. Particulas calidas in quilibet diſgregatione ad ſuperficie mixti ferri docuit Hipp. lib. 4. de morbis tēx. 23. dicendo caleſcente ſanguine exaltatione maxime per hunc humor aquofus, qui Febris effiſtiffus, relinquit autem pinguis, ac levis, qui effibiosus, & Febris maximè nutrimentum eſt, & ſimilitudine hoc ex�licat ſubjungens veluti ſi quis aquam & oleum in vas eam & ligna ſulphurea ſeu oleo pars ſanguinis prius evoluti minis & ſupra debitum tenorem exaltavit, que poſte aut ſponte ſu infar ſeui minus eventilat effervescere incipit, an cauſa evidens accedit in calorem praternaturalem adgitur, iam primo autem tergeficit, ob crudis ſucci cum ſanguine admixtionem, modo rigor, modo calor infestat, qui inqualiter ſe habent inſar ignis, qui cum viridibus lignis cooperit eſt, modo fulvum, modo flammam emittit tandem verò inordine latius gliscere, prout hic viator late ſe ſpargit Vulcanus, illi dicto ciuitate tota mala crux inflammatuſi ſimiliter aſtu, & multa caſiſi ſumergunt, nec prius immoſa hac ſanguinis effervescientia ſedatur, quam particulae eius attive à mixtione laxata, & deinfusce in corde accenſa, pernius deflagrant, quod non nisi plurimum diuerſum ſpatio contingit. Et inferius ſubjungit, hoc eſt ſulphur, ſeu oleo pars ſanguinis dia exalteſſata, & per partes effervescens, tandem in ſtar fanim adiudicata ſupponit, poſt longam caleſcentiam ſimilis totum in flammam erumpit: ſanguis hoc tempore inmaniter ebullit, & plurimum in corde accenſus, deflagratione ſua calorē velut igneum in universo corpore, & prefertur in præcordiis difſundit, & cap. 11. idein conſtatuit his verbis. Caufa ea eſt, que cum majori aſtu inzadit, eis formalizat, qua acerteris diſcriminaſtur, in hoc conſitit, quid tempore ſanguinis in afflictis ſi calidior, hoc eſt ſulphur concremabilis magis abundat, ideo cum effervescet majori copia, accendit, & deflagratione ſua calorē intensiſſime effluvia per totum corpus difſundit, & hec modum generationis Febriles combustionē, de quibus ex Antiquorum mente diſtincționem attulimus

cap. 8. num. 13. Quamvis Febris ab exaltatione principii calidi, vel ab ejus diſgregatione poſſint dici Febrē à combustionē, ita ut modus generationis harum conve[nit cum modo ab Antiquis deſcripto in mox cit. cap. 8. num. 13. Pro quo perpendere licet duplificare peragi, ut inuiu ſuperius cap. 3. num. 4. Primo, quando particulae igneae aliquid corporis, ab aliqua cauſa in magna quantitate inordinatè effervescere facit, ſervat ſemper diffrentia adnotata cap. 2. num. 14.

lib. 4. de morbis tēx. 23. dicendo caleſcente ſanguine exaltatione maxime per hunc humor aquofus, qui Febris effiſtiffus, relinquit autem pinguis, ac levis, qui effibiosus, & Febris maximè nutrimentum eſt, & ſimilitudine hoc ex�licat ſubjungens veluti ſi quis aquam & oleum in vas eam & ligna ſulphurea ſeu oleo pars ſanguinis prius evoluti minis & ſupra debitum tenorem exaltavit, que poſte aut ſponte ſu infar ſeui minus eventilat effervescere incipit, an cauſa evidens accedit in calorem praternaturalem adgitur, iam primo autem tergeficit, ob crudis ſucci cum ſanguine admixtionem, modo rigor, modo calor infestat, qui inqualiter ſe habent inſar ignis, qui cum viridibus lignis cooperit eſt, modo fulvum, modo flammam emittit tandem verò inordine latius gliscere, prout hic viator late ſe ſpargit Vulcanus, illi dicto ciuitate tota mala crux inflammatuſi ſimiliter aſtu, & multa caſiſi ſumergunt, nec prius immoſa hac ſanguinis effervescientia ſedatur, quam particulae eius attive à mixtione laxata, & deinfusce in corde accenſa, pernius deflagrant, quod non nisi plurimum diuerſum ſpatio contingit. Et inferius ſubjungit, hoc eſt ſulphur, ſeu oleo pars ſanguinis dia exalteſſata, & per partes effervescens, tandem in ſtar fanim adiudicata ſupponit, attenuat curto ito rum diſgregatione ſemper eſt coniuncta illa ad exitan- dam Febris, quam alia principia, idē illud primò & principaliter inter cauſas Febriles enumeratur. Cum diſgregatione aliarum partium ſanguinis contingere ſemper illam partium calidaram, convincitur ex hoc quid diſgregatio, cū ſit quādam ſeparatio unius partis ab alia, ab aliqua cauſa interna vel externa, ſequunt etiam particulae illas, que natura ſu ſunt magis tenues, agiles, & ad motum prompte, facilius digregantur, coadjuvantibus prædictis qualitatibus, buſi activitatem cauſe, diſgregationem molientes, & quia particulae calide ſunt magis tenues, agiles & ad motum prompte, idcirco ita facilius digregantur.

Iridis Febrilis

Hinc est, quod si contingat alia principia sanguinis ad invicem segregari, cum sint magis crassa, tarda, & ad motum parum prompta, necesse est, quod principium calidum ejusdem sanguinis simili segregetur, quia causa que potest operari segregatio non alicun principiorum, quae est magis difficultas, debuit exequi illam, que est magis facilis, ut est segregatio principii calidi, cuius activitatem iliam alicun principiorum superare quilibet comprehendet, qui considerabit ignis actionem extero-rum elementorum virtutibus esse superiorum. Quapropter principium calidum disgregatum solim inter causas Febris enumeratur, & in Febris, que sunt cum combu-tione, vel combustion, hoc solum in ratione causae, vel effectus concurrit, cum nullum aliud sit principium combustionis proportionatum in sanguine, quam illud.

VIII. Ex quo colligitur veritas sententia Hipp. lib. de Nat. hum. in qua determinata plurimas Febris a sola bille, unde libro de hoc, in hom. f. 2. in Febris curatore, pharmacum chologagum exhibet, quanvis generationem carum describens paulo superius, à bille, putatis que oriri demonstraverit, unde bilen solam purgari volunt, ut manifestaret esse Febris principalem causam, quia remota Febris cessaret. Ratione hujus reddit Marianus in commentario sententia de Nat. hum. Et primo, quia humores, bile excepta, partim ob crafti-um, partim ob naturalis temperamenti diversitatem, Febrilem calorem primo concipere non possunt, unde bilis interventu opus habent, que cum substantia tenuis sit, temperamentoque calido, & seco praeedita, quicquidcumque ceterorum humorum mixtione non contemplatur, sed ab aliis segregati commovetur, caloris tantum incipit, ut illum ceteris humoribus illi associatis imparti possit. Quapropter quemadmodum ligna virida, & craftoria ignem ex silice extractum excepere non possunt, nisi tempore intercedente, ita humores Febrilem calorem absque tute, concipere non possunt, nec ad Febris generationes concurant, tamquam causa, Ideo Febris plurime, à bile dicuntur, Unde patet etiam ratio, cur Hipp. in Feb. a pituita chologagum exhibetur. Et quia Febris humorum disgregatione fieri doceat, quomodo eis segregatis Febris non accendatur, sed a sola bile, inferius ostendit di-cendo, segregatio in humoribus facta, bilen Febrilem solam excitare posse; nam ex propria natura adeo calida est, ut quotiescumque ceterorum adiunctionis non tem-peratur agitata, adeo incaecitur, ut proximiora queque accendere possit, ceteri vero humores, cum segregantur ab invicem, excessum aliquem in corpore inducent quidem, & qui morbum facere aptus est, quia, ut superioris dicitur Hipp. necesse est cum quid horum secerunt fuerit, & per se steriles, non folium cum locum unde successus morbidum fieri, sed etiam eum in quo flat, & in quoib[us] nimiam copiam diffusum est dolere, & morbo vexari: Febris tamen ex-citare non possunt, non enim à segregatione incale-ficunt quemadmodum bilis, immo refrigerantur portius, quia eorum natura frigida est, que maximè tunc viger, quando à calidis humoribus disgregatur, neque vult dil-egatis ceteris humoribus bilen commixtum, & reli-quis contemporanea manere, quia cum sit lenitissima, ad motum ipsius humoris conturbari necesse est, contrarium eveniente in ceteris humoribus, qui bile com-mota possent otari, propter communem crafti-um. Ex quibus in omni Febre bilis segregacionem, & commi-tionem haberi concludit. Marianus. Unde etiam Fe-brum causam esse deducit, convenientibus cum eo Rec-entioribus, juxta dicta superiori capite.

X. Hunc modum generationis Februm debet ad-mittere Sylvius, dum Febris ad humorum disgrega-tionem recipit, ut ostensum fuit cap. 6. num. 22. cum alter explicati non possit: Febris cum combustione fat-tetur, quando in corde partes ignes, a nimis efferves-centia separari docit, lib. cit. cap. 26. num. 22. Et a combustione, Febris generari demonstravit, quando loquendo de intermitentiis, illarum calorem cor afficiem, bili effervescentia cum diffusione calida substantia in te-nui infusio tribuit.

X. Disgregatione, & exaltatione principii sulphurei, affinis est effervescentia subtilis, & spirituosa portionis sanguinis quis nec est combustio, neque putredo, sed

mera ebullitio, Febris ephemera fundatum, cuius modum agendi exarat Vvillif. cit. lib. cap. 8. dicendo, hac enim (loquitur de parte spirituosa sanguinis) instar spiritus vini, de levii quavis occasione ebullit, & fervorem concipit, à nimio corporis motu, aut animi perurbatione, a calore ambiente, puta Solis, aut astrari, à calidis intro sumptis, prout vini potis, ciborum piperatorum seu, & similibus irritata. Etenim spiritus erroris facile exca-deunt, & impetus commotus non statim sedantur, quin alias sanguinis particulas exigent confundant, & in motu rapidiore, & in ordinatione conpellant, etiam ab hoc spiritum motu sulphur, seu sanguinis pars oleosa, magis exequitur, aliquantulum plus dissolvoitur, & in corde non nihil uberior acceditur, unde calor intensus in toto corpore. Quatenus vero sulphur per minutis solam partem, & non per totum excedeat, & inflammatu iste spiritum fervor, brevi compescitur, & cessat, quia Febris hoc riu sufficiatur, plerunque intra viginti quatuor horas terminatur, ideoque ephemera dicitur. Quod si ob maiorem sanguinis spirituosa astim diutius proorgeat, raro iriduum excedat, dicturque ephemera pluvium dierum, & raro synochus non putrida, qui cum Gal. affectis, unitate voti loquuntur qui effervescentiam in spiritu concedunt, & ab hac Febris oriri ephemera, vel lymphum imputrem, ut videtur est cap. 3. num. ult. cum sola dispergantia lepidi inculcata prioritas effervescentiae & caloris, dum Gal. addicti à spiritu effervescentie calorem cordis in ignem, qui est Febris effusa per eos mutari volunt, subfuscente postea necesse est major effervescentia spiritus, & totius sanguinis. Vvillif. vero existimat spiritu attuante diuinitate sanguinem ad acci-piandam inordinatam effervescentiam, in qua efficiam Febris fundat, excitato postea ab hac calore igne, Nec a Vvillif. discordat Sylvius lib. cit. cap. 28. de Febre dia-ria agenda.

Ex dictis hucusque de modo agendi extranei, & principii exaltari, manifestum evadit primum subjectum influxus predicatorum caularum est sanguinem, & ex istius alteratione Februm excitat, si alteratus efferves-centia sanguinis, ex qua calor ambo natura sua limites excedenter: Per cor circulans sanguis predicto modo effervescentia à calore cordis magis effervescentia preternaturalis, cum detrimento proprio, & totius, & in hac effervescentia fundatur efficiens formalis Febris, ubi praedentes à causis Febrilibus immediata in sanguinem deri-vans, est tantum diupositio ad hanc, vel causa per quam in corde major excitetur. Ab effervescentia majori in corde, calor etiam intensus excitatur effectus illius, & Febris accidens inseparabile, non efficiens, ut Antiqui, ab hujusmodi calore illi cordis incrementum suscipit, Quae omnia planè concordant cum dictis ex antiquorum sententiis, cap. 8. num. 3. 4. 5. excepta semper prioritate effervescentiae, caloris que diverteret modo ab utraque par-titur.

XL Remanet considerandus modus quo ultima causa à Vvillif. assignata Februm excitat, nempe coagulatio, quan-putredinem involvens ostensum fuit cap. 6. num. 3. I. Hujus cause actionem & influxus dilucidat Vvillif. lib. cit. cap. 19. scribendo, quare in hismodi Febribus, duo sunt in primis notanda, scilicet sanguinis effervescentia, & ma-lignantia huic conjuncta, quarum hec modo, modo illa est potior. Effervescentia ad eundem modum peragitur ac su-perius de putredinis dictum est, nimurum, pars sanguinis sulphurea super modum incaecens, fervore suo velut incendium concipit inter deflagrandum, materia adiuta velut cinerem congerient facit, serum à solita cresta, aut tenore parum aut minimè alteratur, perturbatio quidem sanguinis immotarum urinas turbidas facit, dum partes finitae confunduntur, & craftia adiuta cum aquae per-miscentia, illa vero remota, sola putredine dominante fit partum fecissio, & sic serum quale est in se separatur, secum solum trahens sulphureum, & salinam illam partem quam membra abluendo imbibit. Que ratio nullemat repugnat fundantis sententia determinantis, Febris malignas à putredine sola, immo illis maxi-mè coharet.

Caput X.

dam innatum, & influens, quod per solidam, & car-vitatis sub spiritu forma dispergitur, & cuius benefi-cio perpetuum haber motum, & calorem singulis mem-bris communicat, & quia cor est caloris Febrilis focus, pro diversa eius substantia prater naturam excalefa-ta, diversa Febris differentia refutat: à spiritusa in-cessu effusa est ephemera, ab humorali fit putrida, seu humoralis, à solida Hætica, & quanvis ex omni-um tellitomus non possit calor Febris in una ex di-ctis substantiis accendi quin catena incalefacit, nihili luminos Febris subiectum dicunt illa, que primò Febrili accensione deflagrat, & in qua cessante in omnibus aliis partibus deficit.

IV. Has omnes differentias admittunt Recentiores, dum Febris ephemera, putrida, & hætica efficiunt, causas modumque curationis per distincta capitula in-dagant, & docent, cum antiquis Ephemeræ subiectum spiritus accessus determinando ut Vvillif. lib. citat. cap. 8. & clarius cap. 7. sub finem. Idem concludit Sylvius lib. cit. cap. 28. diariam confitutuam calore sanguinis significant, & corpus in preternaturam degenerante; Ex sanguine vene excalefacto Febris ephemeras fieri docet Celsipinus lib. quest. medic. 1. quest. 7. quem se-quitur Hoffmann in Apolog. pro Gal. lib. 2. par. 2. f. 11. cap. 28. i. nec in causis discouerunt, dum Gal. 1. art. curat. ad Glau. cap. 2. & 5. de san. tuen. cap. 1. & Avic. par. 4. tral. 1. cap. 1. à causa pro-tractaria oriri concludunt, & idem sentiunt Vvillif. & Sylvius citatis locis, & quo ad concordiam in causis humoris Febris, patet ex dictis superius, quod hecias patebit ex dictis cap. sequenti.

V. Differentiam à modo inhaesioneis caloris Febrilis concipiunt, ex hoc quod hic inhaeat subiecto, vel tamquam habitus & subiectum, tunc dicitur in calc-facto esse, quia sine causa fonte calor in eo confer-vatur, ideoque difficilis est extincionis, & in ha-derentia comprehendunt hec: vel tamquam habi-tudo indigena causa fonte pro sui conservatione, ideoque non difficilis ablutionis, quia superata, & de-venia causa fonte calor extinguitur, & in harum nu-mero ponuntur ephemera, & putrida, & que ab hu-moribus combustione proficiuntur. De hac differen-tia non sicut locuti recentiores quia tamen peculiarem non ponit differentiam, distinctam ab illis superiori numero descriptis, & a Recentioribus admissis, idem non possunt dici ab Antiquis difficulter.

XII. Quomodo urina sanis similes in Febribus ma-gniss, ratione reddit Vvillif. tract. de urin. cap. 6. dum ait, in causa est, quod in ipsis morbis non-namquam sine magna effervescentia sanguis sensim, & velut tunc corripuntur, ideoque licet coagulatione aut necres liquor affectuari, qui tam non eodem tem-pore inanier deflagranti, materia adiuta velut cinc-erum congerient facit, serum à solita cresta, aut tenore parum aut minimè alteratur, perturbatio quidem sanguinis immotarum urinas turbidas facit, dum partes finitae confunduntur, & craftia adiuta cum aquae per-miscentia, illa vero remota, sola putredine dominante fit partum fecissio, & sic serum quale est in se separatur, secum solum trahens sulphureum, & salinam illam partem quam membra abluendo imbibit. Que ratio nullemat repugnat fundantis sententia determinantis, Febris malignas à putredine sola, immo illis maxi-mè coharet.

CAP. X.

De Differentiis Februm.

I. Commixta Antiqui Gal. confilio in lib. 1. de differ. Feb. cap. 1. Februm differentias primo, in essentiales & accidentales distinguunt.

II. Essentiales in triplicem differentiam subdividunt Primo à subiecto Febris, Secundo à modo inhaesioneis, Tertio à dependencia, vel independencia ab aliis mor-bis, ex quo symptomaticas deducunt, que à morbo de-pendent, & primarias, que independenter à morbo ex-sistunt.

III. Que à subiecto desumitur, tripliciter dividitur, juxta triplicem subiecti differentiam totum corpus con-stitutis, & sunt partes, humores, & spiritus, que ab Hipp. contenta, continentia, & impetu facientia dicuntur, & que in quoib[us] membro & organo re-periuntur, sic in corde tripliciter hac substantia confide-ratur, primò solidum illud, quod manu tractamus, secundò humores, qui sunt in ventriculus, tertio cali-

V. Ab hujusmodi differentia non discedunt Recentiores, Vvillif. enim, cap. 11. cit. lib. de his agit, & Sylvius, licet aperte Febris symptomaticas non no-minaverit, illas tamen implicitè designavit cap. 40. cit. lib. num. 15. ubi agendo de sanguine inflammatio-nem patiente, vult illum incendi, effervescentiaque calidam pati, demum corripi, & in p[ro]p[ri]o converti, que sine Febrili exarcentia evenire non possunt. Scio aliquos recentiores, inter quos Van. derlinde, in lib. Pathol. existimare omnes Febris symptomaticas, quia

Iridis Febris

quia semper originantur à morbo in sanguine prius residente: non potest enim Febris accendi nisi sanguis malam contrahat dispositionem, qua cùm sit in parte vivente, & laudat operationes illius, vitam & animalia habentis, mortui non meretur, & huic sententiae Fernelii proximus suffit videatur, dum 4. *Pathol. cap. 2.* omnes *intervententes symptomaticas vocatas*, & omnes qui sanguinem animatum tenent, cogenerunt hoc fati, si dispositio prava sanguinis procedens Febris, sanguinis actiones & operationes sensibiliter laceret, at quia similes lacerio sensibus non manifestatur, id est dispositio Febris procedens, non dicitur morbus, sed causa mortis.

VIII. Accidentales Febris differentiae desumuntur, à morbo, magnitudine, & more, & febre conjunctis.

I. Quid primum, à motu distinguuntur Febrem, in continuam, & intermittentem, prima habet calorem ab initio usque ad finem, secunda intermissione gaudet, & per aliquod tempus calor omnino cessat, eo redeiente per determinatos, & aequales paroxysmos usque ad integrum solutionem, & huc sunt simplices vel composita, simplices sunt in triplici differentia, alia est quotidiana, cuius paroxysmos quotidie revertitur, alia tertiana, cuius accessio de tertio in tertiis affligitur, alia est quartana, que de quarto in quartum, novos habet accessus: Composita vel sunt in eadem differentia, ut quando tertiana conjugantur cum alia tertiana, duplex tertiana efficitur, & quando quartana cum una vel duabus quartanis conjugantur, & quartana duplex, vel triplices resultat. Si Febris in diversa differentias existentes conjugantur, & tertiana cum quotidiana, vel quartana, Hennitrius adventit.

X. Has omnes differentias fecutus est Sylvius libr. citat. *capit. 30. numer. 6.* quo ad intermittentes, cum continuis, & continentibus explicaverit, *capit. 29.* sicut *Vvillif.* speciatim agit de intermittentibus *capit. 45.* & *6.* & de continuis *capit. 9.* & *11.* & de intermittentibus compositorum est *capit. 3.* citat. libr. de Febris, & has ultimas admittit *Sylvius* libr. citat. *capit. 27. numer. 15.* & *31.*

XI. *magnitudo constituit aliarn differentiam*, & quamvis alia ad quantitatem pertinet, ad qualitatem tamen extendunt medici per proportionem, & similitudinem. *Magnitudo* in Febris, sicuti in aliis morbis desumitur, vel ab essentia, vel à parte affectata, vel à more. *Ratione essentiae*, Febris dicitur magna ob excedentem calorem, qui est ei essentialis, ratione partis, omnis Febris efficit dicenda magna, quia in omnibus cor, pars adeo vita necessaria, & inter ceteras principatibus obtinetur affectum, attamen quia aliquando affectus est levus, ut in ephemeras, & intermittentibus, id est solum quae continuo illud affectum dicitur magna: *Amore magnitudinem accepimus Febris*, quando malignitatem contrahunt, per quam naturaliter superant.

XII. *Magnitudinem* Febris ab essentia delineavit *Sylvius* citat. libr. *capit. 39. numer. 24.* scribendo, *primum locum* dabitur Febris, ea est, & ardore summa maximis urgentis ardens dicitur: *Vvillif.* etiam exceptit citat. libr. *capit. 11.* ubi ait, *Causa, seu Febris ardens, ea est quae cum majori est, sibi fieri intollerabili, aliisque symptomaticis insigniorum sanguinis flegosum arguitibus, cursim suum porgit;* uterque differentiam à parte effecta complexus est, dum intermittentes, & ephemeras, quae leniter cor afficiunt, & aetas, que continuo, & vehementer contortorunt, emeravat. *Et à more* Febris summè letalēs, ob malignitatem concomitantem, uterque prosectorum est, de Febris malignis integrum capit compilando. Adverso tamen Recentiores, magnitudinem Febris non derivare a calore tamquam ab essentia, sed à consequente ista, cum essentia Febris per eos in praternaturali effectuventur fundetur, unde ab ista magnitudine, vel parvitate Febris magnitudo, vel parvitas, tamquam ab essentia esse colligenda, verum quia ab ista excedente calor proportionaliter intenditur, ab hoc tamquam à signo illius magnitudo denotatur.

XIII. *Alias Febris differentias cumulavit Hippocratis* *libr. 6. epid. rex. 29.* ni potius diversitas, & variatio nominata velis, cum *Hoffmanno*, à quo totum hoc

quid dictum, pro Antiquorum sententia desumptum fuit, in *apolog. pro Gal. libr. 3. part. 2. scđ. 11. capit. 172.* considerando actionum lectionem, & passiones Febris sequentes, unde aliquas laboriosas, alias sudorificas, alias anxiosas, horridas, tremulas, singultus as appetat, vel in ordine ad tempus invasioas paroxysmi, unde alias diurnas, alias nocturnas nominat, vel recte pectivæ ad qualitates corporis, vel humorum; unde *fagiunias*, *bumetias*, *terribiles*, *rubras*, *pallidas*, *lividas* distinguuntur.

XIV. His vestigiis pedem fixit *Sylvius*, dum à symptomatis Febris alligatis, plures differentias describit citat. libr. *capit. 30. a numer. 100. usque ad 116.*

C A P. XI.

De causis Febris Continuarum, juxta Antiquorum, & Recentiorum sententiam.

I. *Q*uia nullus, meo iudicio, inter Antiquorum medicinae sectatores, magis distinctè hanc materiam ponderaverit & illustravit quam *Platerus Tom. 2. cap. 2.* de causa Febris agendo, id est hunc pro duce elegi, ejusque sententiam in hac materia tamquam exemplar ad ideam medicinae Principium efformatum proponeo.

II. Antequam Excell. Doctor descendat ad explicationem, quoniam Febris Continua gignantur, primitus effientiam Febris, esse calorem praternaturalem, pro cuius diversitate diversa pullulant. Est enim (ait ipse) calor, vel adventitius, vel naturalis, quem igneum vocant, isque vel putris & simplex, corpus tantum accendens, putridas, seu non putridas Febris efficiens, vel impuras, & purissime permixtas, corpus simul inquinans, impuras, seu putridas Febris creans, vel malignus, & putris similis, vel malignus tantum, corpus insuper insicci, malignas putridas, pestilentiales Febris cauas, aut est insitus, & confans, unde corpus calidius redditur, à quo Hectica Febris producent.

III. Prior, & simplex calor; qui solius caloris est exuperans, prius fecit in spiritibus, & sanguine in venis, & arteriæ accensus, atque per haec vias cordi continuatas in hac materia, que cordi continuo infunditur, illudque alius, cordi altius impressus, atque inde per consequens singulis partibus communicatus Febris efficit puras, seu simplices, vocatas continuas, omnes calore sensibili accenso non remittente, donec extinguitur, easque vel solitarias, sine alio affectu cursu suum absolventes, vel alio morbo, qui illas sequitur, vel praecedit comitatas. Quæ varicias inde primus procedit, quod causa mortifica harum Febris, vel in vasis permanet, vel extra vas profunditur.

III. In vasis venis scilicet, & cæteris, si sanguis accensus seu inflammatus cor accendens, & Febris inducens, ad solutionem usque perficit, nec ex illo preficit citat. libr. *capit. 11.* ubi ait, *Causa, seu Febris ardens, ea est quae cum majori est, sibi fieri intollerabile, aliisque symptomaticis insigniorum sanguinis flegosum arguitibus, cursim suum porgit;* uterque differentiam à parte effecta complexus est, dum intermittentes, & ephemeras, quae leniter cor afficiunt, & aetas, que continuo, & vehementer contortorunt, emeravat.

IV. Si nullus morbus has Febris excitat, sed à causa pro cathartica initium superficit, sanguis, ut dictum, accensus in vasis permaneat, tunc solitaria incipient, & pro ratione caloris, plus ministræ acuta, & brieves, cum illarum calor die uno vel altero pentitus cesset, quod illis non ea ratione, sicuti voluerunt multi, accidit, ut nimis si spiritus tantum incalcat, eodem die calor rutilus evanescat, ephemera: que tunc fiant Febris, si sanguis vero accendatur, paulo longius calore perseverante, synochi, si cordis substantiam occiperet, diuturna & hectica sunt. Cùm in omnibus hisc species & spiritus, & sanguis, que in vasis confusa separatim accendi nequeunt, simul & una cum illis cordis quoque substantia inflammatur, omnisque Febris, uti & morbi omnes pro subiecto in quo residunt, non spiritus, & humores, sed partem solidam habere debuerint. Sed haec Febris differentias, tum ratione cause à qua excitantur, tum subjecti corporis, quod

Caput XI.

quod occupant, accedit. Ex quibus deducitur *Platerus* velle calorem primò in sanguine accendi, & hujus medio cor inflammari, & quatenus ratione cause efficacis, vel debilitas magis, vel minus durat calor in humoribus, & corde, fieri ephemeras, & synochas impares, & sic ratione dispositionis corporis per quam breviter, vel longius calorem retinere valet, si Febris pluvia, vel unius diei, & ita continuas predicationes Febris depender ab efficacia cause, calore pro tempore conservant, & à dispositione corporis habilitati ad calorem magis vel minus conservandum.

V. Ex his in *Platero* descriptis, apparent in ephemera, & synocha imputri spiritum solum astutum non admittere, sed totum sanguinem prout ali determinaverunt, nec admittere sanguinem & spiritus pro subiecto Febris, ex eo quod non sint animati, & ejus ratione quod subiectum morbi & Febris non sint spiritus & humores, Responde *Cesalpinus lib. 1. quæst. Medic. 6.* quod subiectum morbi & Febris, non solum sunt partes solidæ, & viventes, sed etiam fluidæ, que ut ad vitam præstant, & cum eo *Hoffmannus lib. cit. scđ. 1. c. 263.* Altianus 1. de Feb. cap. 12. Maffar. *Quinto de Feb. cap. 1.* Sennertus 1. de Feb. cap. 4. cum allis citatis cap. 2. num. 57. & clarior potest refutatio *refponso cap. 2. num. 42.* unde deducitur utramque sententiam inter *Galen*, sequaces fautores invenisse.

VI. Ad hujus mentein loquitur *Vvillif. lib. de Feb. 8.* cùm inter causa ephemera procatacticas, & dispositionem corporis recenset, dum ait, *eas solent inducere labor innominis, vigilia, passio animi subita, pororum consuetudo, & crapula, & superius enumeravit motum corporis, calorem ambientis, & postea addit, que ad has disponunt, sunt tempore calida corporis, habitus athleticus, vita sedentaria, & exercitii desuetudo.* Ab his causis totum sanguinem incalcatre concedit, sed cum lac differentia, quod spirituofor partis illius excedat, & impetuofus commovetur, sulphurea vero tantum incalcat, & per minutis solitum partes, non in totum, unde totus sanguis accendatur, & in hoc omnino similis est *Platero.* Ab hac accensione spirituofor substantia, & calcificione sulphurea, calorem cordis augeri denotavit *Vvillif.* quando dixit, *etiam ab hoc spiritum motu sulphur, seu sanguinis oleo, magis exequitur, aliquantulum plus dissolvitur, & in cor de non nihil uberior accendatur, ab accensione vero sanguinis in corde illius calorem augeri ostentum fuit precedentib. cap. 3. 10. quavis Vvillif. essentiam harum Febris, non in calore, sed in eodem statu permanet, in continuata tamen semper permanens.* Et in *Caulone*, quia focus illius cordis propinquus, illud quoque aequaliter igne continuo flagrat sine illa mutacionis apparentia, preterea cùm ad summum progressus calor amplius intendi non possit, nisi quod ater intensum calorem percipit circa cordis regionem, & continuata hujus Febris est ferè semper cum eadem caloris intensio, præterquam in declinatione.

X. Diflans non nihil à corde putredo in vena cava ramis, quia cor pari impetu, uti ea quæ cordi propinqua est non pullat, idcirco Febris, quarum calor non semper idem exsift, sed quia suas habent exacerbationes, seu paroxysmos gigant, variata, per paroxysmos continuata, quia observatur in Febris nulla accessio ne interrupta, quia exhalatio putris, cuius focus procul abest, ob viarium ambages non nihil impedit, non potest eadem mensura semper, & ordine ad cor perferri, unde cum majori copia coacervata ad cor potentius fertur, illudque validius pullat, calore aucto exacerbationes novas cauatur, non tamen cum horrore, difflata tamen paullat materia Febris remittitur, & nova accedit Febris renovat antequam precedens sit extinta, varia in continuata subiens mutationes intensioris & remissionis, juxta materia quantitatem majorem vel minorem.

XI. A diversitate sanguinis variari Febris putridas contendit *Platerus*, non eo quod modo accendatur bis, pituita, vel melancholia, sanguines mafia partes, quia cum sint ita per minimam similitudinem confusa, non potest una portio dictarum partium accendi, vel purificari, quia altera portio partis diversa sibi conjuncte accendatur, vel purificari, unde impossibile est Febris diversitatem secundum varias differentias, & continuationem habere a predictis partibus, & putredinam sanguinis diversitate Febris varietatem posse reperi: Prout est temperatus, vel intertemperatus extiterit.

XII. Temperatus sanguis nullo virio, nisi forte copia peccans, si purificari, Febris efficit synochas dictos putridos, nullas exacerbationes habentes nisi quatenus calor iniitius augeri, vel minui potest, quia sanguis ob sui aquitatem in putredine, & ob eandem viciniam cum corde, hoc pari impetu semper ferit, & aequali calore accedit, ex quo aequalis continuitas, præter augmentum, & declinationem, si virò intertemperatus sit, antequam purificari, neque est calidior esse, quam in statu naturali extaret, cùm frigidior ad Febris procreandas sit ineptus, idcirco si sanguis antequam purificari, summe calidus extaret, & calidior tenuitatem conjuxerit, quando purificari magnet parit incendum, eoque major adhuc, si in loco cordi vicino purificari, quibus causis concurrentibus Febris fiunt causones; cum astu immenso, & cum continuatioæ qualitate.

XIII. *Ephemeras Febris symptomaticas Platerus adiicit*, quæ à morto calorem effundente originantur, excalfacto in primis sanguinis magis vicino parti cui inherat, atque inde continuatione actionis calefacientis, tota massa sanguinea per partem post partem accensa, ejus intermedio cor accidetur, & Febris fit: In quo sequacem habet *Vvillifum* qui citat. lib. *cap. 8.* Febris ephemeras à bubone, vulnre, & à luctis in puerperis proventu recipit, nec alia ratione ex predictis Febris provenire arguire possumus, *Vvillif.* fundamentaliter infestatio, quam affero sanguinis effervesc-

Iridis Febris

Ira ex loci, & sanguinis diversitate, Febris differunt, & coniunctio modum ex Platero habemus, quae valet etiam in Febris, que ex sua natura intermitentes sunt continua in venis inter minutas & maximas medias extiterit, vel si in remons, & minoribus, in tanto quantitate tamen materia paret, ut continuitati putredinis exhalationibus, calorem cordis intenderat, donec materia altera paret, novum efficiens paroxysmum, tunc Febris que intermitentes erat sit continuitas.

XIII. Quæ de loci putredine ingeniosissime docuit Platerus in vasis magnis, admissa circulatione sanguinis, non subsistunt, quia in istis supponit humorem putridum firmari, & ejus motum impedit, & circulationem prohiberi, quod utique in vasis magnis contingere non potest, nisi cum subita vite extinctione, & si moverit, non habemus amplius majorem, vel minorem proximitatem permanentem humoris in illi putrefactis cum corde, dum circulari motu sanguis, coram modo fit prolixus, modo remotus, idcirco videtur solum subfistere fundatum in sanguinis diversitate possum, qua propter diversitatem Febris, & continuatas, que à foco putredinis à corde distante petuit, alio defumenda venit. Et ejus principis inherendo, circa Febris que exacerbationes habent sine horre, vindicent accipi posse à materia, que de novo paretur, unde & Febris exacerbatur, que postea ab eodem calore Febris dissipata minuit, & nova addita redit exacerbatio, hocque esse conforme doctrina Plateri colligitur ex dictis superiori num. 10.

XIV. Et continuatas Febris, quam à putredine in vas magnis cordi proximus defunxit, aliter explicanda venit, admissa circulatione sanguinis, qui tollitus continua, & ita stabili permanentia humoris putridi in istis vas, ut superior dicitum est, nec melius explicari posse credo, quam continuatas causam in universalim sanguinis alterationem refundendo, per quam continuo coram demandata, continuam caloris intensiōnem in eo peragat, & pro hoc facit confidatio causa externa putredinis, quam proponit Platerus, & dicit esse calorem præternaturalē sanguinis, vel ejus vitium: calor simplex præternaturalis ad ignem transiit in angue, ephemeras accipit, qui si sponte non remittit, aut vehementer refrigerantibus remedii reflingatur, tunc sicut in aliis partibus iuper calefactis, & inflammati, non difficultate inflammatione, suppurationem aliquam, vel in sanguine, vel in partium quoque substantia fieri videamus, ita & licet iusta sanguinis latere aliquam, & corruptionem, ex diutius perseverante calor concipiens, Febris non jam à calore simplici, ut ab initio, sed cum putredine copulato productam parit. Ex quo habetur ratio transitus ephemerae, & synochie imputris in synocham purtem, & communio simplicium in putridis, & ratio continuatas à calore sanguinis simplici, vel putrido continuo cor accende.

XV. Sanguis vitiosus, qui velutin jam habet semi-na putredinis, vel salem ad putredinem aptus, si vel copia sua, vel impunitate, co usque progressus est, ut jam non amplius à natura regi, emendarie querat, tunc putrefactis, Febris putridas divisas pro loci, materiae que putrefactis varietate creat. Unde deduco, si à calore Febrili, & putrido accenso in portione sanguinis, in venis, vel arteriis contenti, altera portio sanguinis aliqua late interperci, vel arterius prava qualitas à praecedenti calore, contrafacta, vel sui generatione infusa, quotidie ad putredinem deducatur determinato ordinio & mensura, determinatas etiam & ordinatas efficiet Febris, cum nova accessione: In eis vero Febris quae nullas habent accessiones, & ad multos dies extensa in eodem tenore perseverant, dicendum est, ab effervescentia universi sanguinis, vel combustionis provenire, qui per cor circulando, cùm semper sit sibi simili. Febris etiam in eodem statu perseverantem facit. Neque hoc est contrarium fundamentis Plateri, si pro putredine combustionem intelligamus, prout intelligit Gal. multoties combustionem, cum putredine confundendo, & ita habemus quomodo una parte sanguinis exaldata, & effervescente, vel combusta, & incendio flagante, rotam massam sanguinis effervescente, & combu-

tere faciat, serpente calore in una parte accenso, eo modo quo scintilla in acervum materię combustibilis cadens, totam materię accendit.

XVI. Vvillif. causam continuatis Febris inquinat lib. de Feb. cap. 7. ait secundus effervescentia gradus est, quando pars sulphurea, seu oleo/a sanguinis, nimis ex calida ferore concepit, tunc enim immidice, & in vasis effervescit, & plurimam in corde accensa deflagratione suam, calorem validum intensam in coro corpore producit, equidem sanguis quoq[ue] temperam suam à conditione sulphuris maxime dependet: quando ob cruditatem sulphurini dissolvitur, fieri non aquosus & frigidus, ac in vase si piger moverit: sive ultra crastinam naturali sanguinis pars sulphurea seu oleo/a incalcat statim effera, & improportionata cum ceteris evadit, itam, ferre tanta à corde fervimento, veluti inflammat alia sanguinis massam immidice effervesce, & ebullire cogat. Quemadmodum enim vena face opulentia proda, a sulphure nimis traxido in fervore concitant, aut veluti fons nimis madide repossum, ob ventilationem defectum, particulis sulphureis à mixtione soluti, sponte incendum concepit, pariter cum sanguis non rite ventilatur, quin ab evacuatione cobibit proprie rite non calida admixtionem, vel hematosim, aut aliam ob causam has omnes caulas recenser. Platerus loccit. sulphuris particulae densissim agglomerari incipiunt (hic est calor qui consideratur a Platero in sanguine, antequam paretur, seu comburatur, ut dictum est num. precedenti 11.) Statim totus ejus liquor a sulphure soluto, & in corde inflammato (ecce communicatio immediate humoris putridi seu combusti cum curde, quam de siderat Platerus) Febris continuo, ut num. precedenti 11. immidice ebullit, & ejusmodi Febris inducit, que synochus purida vulgo nominatur (ecce ratio formalis Febris, effervescentia nempe, à qua polta calor cordi impetravit, ut voluit Platerus, & dictum fuit num. precedenti 11.) que tamen appellatio à pluribus reicitur, & quod sanguis, quandiu in moto est, minima patrescat, quatenus tamen in hac Febre sulphure nimis exaltato sanguinis mixta non nihil solvit, ejusque liquoris massa à crasi naturali innutata, versus putredinem tendit, idio Febris putride vocabulum, prout antiquitus inolevit, adhuc bona cum ratione retineri poterit (Ecce admissa putredine fatuo inchoative, vel confuso putredinis cum combusione, coharente deductis ex Platero, num. precedenti 15.)

XVII. Rationem formalem continuatis expressit cap. 9. ubi modo dicta repetendo vel confirmando subiungit, nec prius immidice hec sanguini effervescentia sedatur, quam particula ejus activa a mixtione lactata, & dein successiva in corde accesa penitus deflagratur, quod nisi plurimum dierum spatio contingit, unde inordinata effervescentia in sanguine perduranti, est causa continua accensionis, & deflagrationis ejus in corde, ut Febris excitatur aucta effervescentia & calore. Non citarepana a Platero, qui à calore sanguinis: vult illum cordis intendi, cum ad sanguinis effervescentiam Vvillif. semper calor excedens resulteret, qui calorem cordis anger. Sanguinem secundum omnes partes inordinata effervescente, & comburi, ut de ejus putredine dictum fuit cum Platero Superiori num. 14. 15. declaravit cap. 9. dicendo, cum vero crnoris materie sulphurea excedens supra modum effervesceret: mixtione vinculum maxima ex parte solvit, ut principia ejus a fermento cordis feret in rotum diffundantur, & particule activa a mixto solute, velut inflammam erumpant, quare sanguinis liquor, hoc modo in corde rarefactus, & velut accensus, exinde motu rapidissimo per atra deferatur, & deflagratione sua calor exflorat quam plurima difficit, hinc tota crnoris massa in atra aqua super ignem posita continuo obliuissit, rasa diffundit. A sanguinis dispositione Febris variari, prout diximus cum Platero num. 11. docet Vvillif. cap. 11. de caua differendo, dum ait, ratio formalis ejus, qua ceteris discriminatur, in hoc consistit, quod tempores sanguinis in affectis sit calidior, hoc est sulphure concrebili magis abundat, id est cum effervescit majori copia accedit, & cap. 9. in hisus confirmatione scribit, bujus stadii limites iuxta agric temperamentum, & alia morbi accidentia varie determinantur, si in corpore copioso spiritu, succo, & sanguine calidis referito, in aera juvenili, & temperate preferovida contingit, si dispositio ad Febris sit potens, & causa evi-

Caput XI.

dens fortis suprevenerit effervescentia Febris semel incepit, auctorum prevadit cito sanguinem & die 2. aut 3. diltis radibus morbus ad incrementa assurgit, sin vero in corpore minus calido temperamento pittufo, aut melancholico, in aera fenni temperate frigida, indispositio Febris inchoatur, longior fruitor proemio, & vix ante fevrum aut septimum diem primi bus stadii limites excedit, & quantum de temporibus Febris loquitur, ac earum differentias extendi potest, quia ab ipsis diversa tempora dependent, nec sunt varia, nisi variata Febris differentia.

XVIII. Quod continuatatem Febris malignarum, eadem est ratio, ut ait Platerus lib. cit. qui malignatorem putredini conjunctu sustinet, eas etiam ad naturam ephemerae, & synochae accedere docet. Quapropter ratio, continuatis eadem cum ipsis erit, modo supra descripsit, addenda qualitatibus venenatis, à qua derivant symptomata malignitatis propria. Et certe non est difficile causam continuatis Febris maligna in hac sententia reddere, quia cum venenata qualitas sit sui propagativa, faciliter toti sanguini communicatur, unde cordi semper inest sanguis veneno infectus, reddens Febris in qualibet sui parte malignam, cum calore præternaturali, excitato a puretate aboluta, venenatum revocamus (epiūs inculcatum dependentiam caloris ab effervescentia, & effervescentie à calore).

XIX. Cur vero Febris continuales sunt synochae, aliando exacerbationem patiuntur ratione reddit citato lib. cap. 9. dicendo ab hyg. modi sanguinis, ac una iuxta albilis (eodem incendo fulvulum) deflagratione incremente, seu corpora fulvia materia torrefacta in aero congeruntur, que fervorem ejus, & ebullitionem magis promovent, ac in tempore Febrilem pro tempore adaugent. Quae concordant cum dictis sacer. no. 10. si hæc recte mentem putridum secundum quid intelligantur, prout defacto sunt talia, ob depravatas qualitates in combustionis acquistas, & si putredo in circuitis numeris descripta, prout putredine secundum quid accipiat, prout accipi debet, ab eis qui Febris malignas solum à puretate aboluta oriuntur, (hinc autem est sermo tantummodo de Febris continuis benignis, vel à malignitate alienis, & in eorum sententia admittentium in Febre synochae sanguinem putredere, manente forma illius, quod est idem ac dicere, sanguinem affectum solum putredine secundum quid, ita Conciliator differ. 89. Horit. in exerc. 3. Feb. pur. quæf. 3. Hierig. Disp. 6. de Feb. pur. cap. 6. Carrer. infen. 1. lib. 4. tract. 2. cap. 1. Zacer. de Medic. Princ. His. lib. 4. quæf. 13. Valc. lib. 6. contr. 19. habemus Vvillif. uniformem cum Platero, in determinanda causa exacerbationis Febris continuat-

em.

XX. Cùm Platero non concordant in hoc Vvillif. & Sylvio, dum occultam qualitatem à Febre maligna excludunt, adhærendo alliorum Antiquorum sententie; determinantium Febris malignas in putredine absoluta fundari, ut demonstratum fuit, cap. 5. num. 1. 2. 3. Discordia tamen in causa malignitatis, non parit discordiam in causa continuatris, quia eodem modo à Vvillif. & Sylvio explicabitur, quo explicaret Platerus Febris continuatam à putredine aboluta, qui non est aliud nisi supra descriptus, si loco putredinis secundum quid, vel combustionis, quas ibi debere intelligi, & admitti dictum est, intelligatur, & admittatur putredo aboluta. Et hæc appearat difficultas, quod tota massa sanguinis non est putrida, aliquoquin in primo Febris insulso periret Febricitans, & si in sanguine adiunt partes non putrida, ista cordi instillata Febris malignam non debent efficer, unde Febris non efficit secundum omnes fuit pars maligna, nec malignitas symptomata deberent esse continua, dum pro eo tempore, in quo sanguis non putridus transiret per cor, celfaret, quod dictum fit contra experientiam, non poterit subfistere prædicta continuatia causa, à putredine absumpta. Tollit tamen difficultas, dicendo quod portio sanguinis putridi, huc illuc per massam croris differti, putridos emitat vapores, illam universum coinquantes, spiritus vitales precipitando, & fingendo, vel evolare cogendo, & effervescentiam tanquam quid extraneum sanguini operando, unde hic præternaturam effervescit, cum paucis calore, & multa facultatum debilitate, & quia in qualibet etiam portiuncula sanguinis, non aliquas determinate partes illius dependet, & est illud quod dicebamus superius cum Plantero n. 3.

XXI. Si non sanguinis, bilis diversitate admittit, à qua Febris continua differentia configurit, ut cit. lib. cap. 31. num. 8. ostendit his verbis, primaria quidem harum Febris synochae, que cum calore insigni & continuo sunt agris molesta, existit bilis, & acrimonia, & inflammabilitate nimis peccant, sive non tantum in dextero cordis ventriculo perpetuo vitio am ex citat effervescentiam: Ubi denotat differentiam quæ à minori inflamabilitate potest provenire. Quamvis, cùm admittat Sylvius bilis naturaliter miscerit sanguini, necessario sequitur illius partem fieri, & diversitas Febris, quae ab ejus diversa constitutione proficitur, dici potest à sanguinis differentiatione partium, sed mutatione temperaturi similarium membrorum, quo nomine non recte nuntiatur, sed sensim emarcescunt. Introducit hæc calor abalis Febris antecedentibus, cùm vix ab aliis causis temperatum adeo perverti possit, nisi interveniente prius alterius Febris igneo calore, qui vel sua efficacia, vel diuturnitate cor, & partes prædicto modo immutet, sic Febris acuta putrida continua, & que in lefstone aliquis partium fundatur, ut sive ulcer pulmonum & aliarum partium, hædatic parere possint.

XXV. Ex quibus patet, continuatatem in hædica, desumendum est à calore in partibus, & precipitate in corde præternaturam, ad temperatum habitabilis similitudinem fixo, à quo sanguis continuo per illud circulat motus incalset præternaturam, cum pulsus alteratio, & assidua totius incalcentia, quod veris. Sacri Opera Med. Tom. I.

Iridis Febrilis

etiam etiam in illis Febribus, ubi lesio aliquius partis cum purgatione intervenit, quia calor pectorinalis cordi continuo communicatus, non solum Febris lenta, & continuo conservat, sed temperantem cordis naturale perterrit, & calidum siccum habituere introducit, quod utique petiverat etiam leso partis tolleretur.

XXVI. Ex quibus colliguntur sanguinem ab habituali calore rotus debet necessario alterari, & perverti, per pravrum qualitatum acquisitionem, nemp̄ crassitatem, saltitudinem, acrimoniā, auferentiam, amaritatem, & acciditatem, cum omnes pra dicta qualitates in humoribus a calore intenso effici unanimitate concedant Medicis, unde hanc efficaciam calorū hēcīce negare non possum, qui continuante, & habitu intenso aequivaleat, non excludenda est accidentis a calorū efficiencia, cum videamus vinum per calorem in acetum mutari.

XXVII. *Vvillifus.* Febris hēcīce a parte effecta in phthisi describit, lib. de Feb. cap. 11. ejusque causam ponit in hoc, quod sanguis pertransiens per pulmones ulceratos materiam purulentam, aut tabido inquinatum inficitur, & proinde incontinuam effervescientiam ob rei non miscibilis confusione concitat, quare & Febris affidat inducit, & siccum alibet omnino pervertit. Idemque contingere ait de ulcere, aut abcessu in aliis partibus existat. In quo non videtur discordare ab Antiquis; nam dum affectat sanguinem infici materia purulenta, si hac effecta calore praternaturali, non potest non calefieri sanguis praternaturalis, & ad eorū prōvenientēs hujus calorem augeantur, & si Antiqui putredinali calore sanguinem excedente concedunt, effervescere postea virtute hujus negoti non possunt, rationes alibi dictas, & pariter dum a calore sanguinis illum cordis augeri admittunt, ab hoc sanguinibus magis effervescere concedant, & *Vvillifus*, dum admittit sanguinem a putrida materia tamquam ab extraeo effervescere, fateri debet quod incalcat, & consequenter ad eorū translati magis effervescere, & pofta incalcat, cum augmento caloris cordis. Unde quidquid ab una parte afferit, ab altera admittitur, vertente solum diversitate in ordine corum que dicuntur, dum ea quae antiqui priora volunt, secundo loco collocat *Vvillifus*, conveniens ramen in causa continuata, quam in continuo materia putrida communicationem cordi cum illis refundit.

XXVIII. Eodem loco, aliam recentet Febris *Vvillifus* Hēcīce mattime limitem, quem lenium appellat, & qui eam laborant puto iusto incalcat, praeferunt a patru, & a morte, & sine causa manifeste emarcet, tabidum instat. Cuius causam ait adscribi ab aliquibus obſtrutionibus in viscere quadam, Hepate puta, Lieno, vel Melenterio, cuius culpa alimentum non benē coquitor, nec rite dispensatur. Ipse vero putat fundati in mala sanguinis diathētis, qua in tempore nimis falso, & acutem vergit, idēque nutritio, & aqua circulationi minus aptus redditur. Etenim sanguis in corde, non levicu ac oleum in lampadē, si particulis salinis nimis reditundin, non placide & aquiliter, sed cum crepitu, & magna partium evaporatione acceditur, quo quidem citius dispersatur, & nonnisi flammam languidam & imbecilem exhibet. In quadam ab hujusmodi Febre extinto pulmones exsucos, & aridos, materia fabulosa infar creta, per totum obſtruit, observavit, visceribus concoctione dicatis ratē se habentibus. Non raro, aut, melenterii glandulas in hoc affectū simili materia argilicula obliteri. Utrum vero sanguis falsor factus, ejusmodi viscerum affectiones primo intulerit, vel an viscerum dyscrasia sanguinem prius infecta includit, quod alterutra affectio a tanta penete potest, & malit utriusque cause reciproce esse possint. Cām autem symptoma harum Februm, variū representent hēcīce, hinc judicare possimus caularum similitudinem inter eas intercedere, & has non differre a causis hēcīce Antiquorum. Cum enim dubium sit, an virtus sanguinis a partibus, vel ifatum depravatio a sanguine proveniat, possumus ursum quae afflere. Et si dicamus virtus partium sanguinem depravari, concordet habemimus *Vvillifus* cum Antiquis, non solum in habituali viscerum lesione, sed in determinata alteratione caloris naturalis, per excessum eius. Quia sanguis acidus, acris & falso, quem

in his Febribus talem esse fateor, ita depravatur per exaltationem, volatilizationem, & seu fluorē salsum in eo existentium, haec autem a calore excedente sunt, ut comprobant vina, que a calore acida evadunt, salse acidū a fluorē deducto, & hujusmodi dispositions a calore sanguini impetrari docet, in *rat. de scorbuto*. Ubi a Febrili calore sanguinem ab falso, acidū, austērum trahi insinuat, conveniente cum Antiquis per ea que dicta sunt num. 26. & confirmat materia fabulosa & angillacea, prædictis partibus inherens, cum nisi a calore separari possit a reliquo sanguinis partibus, & ita incrassat, unde tanguis taliter stipitus, ad nutritionem sit omnino inoperis, ex quo tabes necessario proponit, & ad Marasmum dicuntur agri, materialiter a sanguine, efficiens a partibus sanguinem alterantibus, & est illud quod *superiori* num. 14. docebant Antiqui, qui has sanguinis dispositions reiterare non debent, dum sanguinem a Febrili, vel alio calore torrefactum, in acidum & fermentantem humorem convertunt, docent ex deductis *superiori* num. 26. & ineptum esse nutritioni, comprobant communiter statuendo partes solo dulci narrū: Infusus acidū, quod si languis sit a calore partium acidū, & falso etiam incalcat: quia effervescit ab extrinci acidi vel falso admitionem, unde continet cordi inflatus, calorem impetrare valer, ut habitualis in eo fiat, una cum habituali effervescientia, a qua continuata Febris hecīce habetur: dependent a prædictis sanguinis dispositionibus, a fixo partium calore impensis, per quod cum Antiquis uniformis evadit *Vvillifus*, tam in causa efficiencia Febris hēcīce: quām in causa ejus continuata, admittendo calorem habitualē partium, a qua sanguinea massa pravas recipit qualitates, per quas praternaturalū incaletur, & effervescit, & sucepto per effervescientiam calore, cor praternaturaliter accedit, & quia haec continua in partibus sanguineis, & corde manet, ideo continua etiam adest Febris, dum mediabitur prædictis causis, continua succedit in corde effervescientia, in qua fundatur efficiencia Febris cum calorē cordis, & sanguinis incremento, modo explicato, tamquam quid conseq̄ens ad effervescientiam, prout ab Antiquis admittunt, ut patet n. 24. 25. 26. excepta semper prioritate caloris, & effervescientia.

XXIX. *Sylvius* lib. cit. cap. 12. postquam tradiderit hecīce Febris generati posse a causis externis, & a Febribus cuiuscumque generis, & a viscerum, maximē vero pulmonum apertoriatis & ulceribus, subiungit num. 25. causam immediatam his verbis. Cūm autem calor in Febre hecīce sit exiguis, desegue raro agris molectis, pulsusque parvus debilitque, judico peccare tunc in primis glandularum conglomeratarum liquorē, non salivam dixit, sed *ipsum* quoniam siccum pancreaticum, & quidem visciditatem austa, non item acrimonia acida, vel auferentiae molesta, quoniam aliquando hanc sicut offendit gravem. A visciditate contabescientie causam deducit, quia sanguis nimis crassis nutritio non sufficit, & bac deficiente, partes contabescunt. Sanguinis visciditatem in hecīce, negare non possunt Antiqui, cum calor habitualis tenuiores sanguinis partes confundendo, illam neceſſariō auferit, sicuti concede debet *Sylvius*, sanguinem habituali calore calefieri, dum causas hecīce omnes calefacientes enumerat, & ut diversitas vel convenientia rectius discernatur, res ad maiorem claritatem est revocanda. Antiqui volunt a causis calefacientibus calorem in solidis partibus, & præcipue in substantia cordis habitualis accendi, & hoc formate hujus Febris fundant, sanguis a corde excalefacto magis incalcat, & cum eo totum corpus, & cum calore crassitatem acquirere credendum est, ob rationem superius dictam. *Sylvius* a causis calefacientibus, & præcipue ab antecedentibus Febribus, partes & cor in hecīce calefieri concedit, dum calorem in universo admittit: Ab hujusmodi calore vult sanguinem incrassari, & per hoc plus solito rufescere, & effervescere, unde pulsus magis frequens naturalis, & in hac majori effervescientia fundatur ratio formalis hujus Febris, effervescens ita sanguis magis incalcat, & cum eo totum corpus, Unde tota diversitas in hoc vestatur, quod *Sylvius* a causis calefacientibus vult primō crassitatem in sanguinem introducere, postea per hanc plus solito in corde effervescere, ab

ab effervescientia majorem costrahere calorem. Antiqui centent à causis calefacientibus calorem cordis augeri, ab hoc sanguinem fervere, & consequenter incaſſari, & ita diversitas se tenet solum in ratione ordinis eorum, que concurrent ad Febrē hēcīcam continentur.

XXX. Sanguinis verò crassitatem, tabis esse causam docet *Gal.* lib. 6. *Epid.* fel. 3. *com.* 29. in celesti historia mulieris, que cum sanguinis abundaria extenuabatur, in cuius fine haec habet verba, *resistit autem sanguine liquido pici, & colore, & crassitudine similis sanguis emascat*.

XXXI. Nec *Vvillifus* differt à *Sylvio*, quia sanguinis crassitatem cogit admittere, cum ēē exaltato sanguini: acrimoniā, & saltitudinem communicante, commixto cum sulphure, qui continuo per effervescientiam separatur, crassities indicatur, eo modo quo, ex ejus sententiā, vina, spiritibus esolutis, particulae eorum, modo latina, modo sulphurea nimis elevat, vina rancida, mucilaginea, aut acetaria reddunt. Ita loquitur *Vvillifus* tract. de fermen. cap. 7. *Sylvius* verò acrimoniā, & auferentiam, & acciditatem in sanguine recognoscit, in cit. cap. 32. num. 8. & 14. Unde colligit uniformitas sententia, *Sylvii*, & Antiquorum in causis hēcīce, ejus continuata, quia à crassitate & acciditate potest fieri effervescientia, *Sylvius* crassitatem, *Vvillifus* acciditatem proponit, ab utraque tamen est.

C A P. XII.

De Causis Intermissionis Februm, & carum Periodicationis.

I. **A**ntiquorum diffensio in reddenda causa redditus accessionis Febrilis, & libertas à rei difficultate unicuique concessa fuos in hac materia proferendi sententia, demit laborem Antiquis cum Recentioribus conciliandi. Mediatoris ergo parte relata, principalis officium agam, meaphantasma super hanc materiam ex opinioni variarum mixtione combinata exhibendo, que ad veri formam modulata, confidit, dum ex sola indicatione causa eorum, que in intermittentibus accident, coalescent.

II. Suppono ergo primō Febris intermittentis causam proximam, seu conjugatam, confistere in aliquo corpore, seu substantia sanguini commixta, & hujus medio cordi communicata, ex qua ille effervescit praternaturaliter, tam proprio motu, quam a calore corporis. Hoc convincit curatō modus, per emphatica brachia in manum extremitate applicata, ubi arteria pulsat, à quibus plures obliteratum fuit Febris intermittentis profligari, & cum istorum virtus nisi sanguinem circulantem attingerit, in sanguine quod hujusmodi Febris efficit fateri cogimur, & prædictorum medicamentorum actione, vel dissipari, vel precipitari, cum omnimoda digregatio a sanguine, vel hunc ita muniri seu stabiliri adfrictione partium inter se, ut communicata materia conatur, & depravatum agendi modum deludat, naturale sua effervescientia motum conservando: natura interim per optimam sanguinis constitutionem corroborata, ad superandam causam, que materia depravata congregat, extra sanguinem, viatio aliquius partis, concurrente forsan aliquo sanguinis indispositione intra limites fanatici existente. Hanc materiam aliunde supeditari sanguini, Febris intermissione docet, quia si in sanguine efformaretur, continuus esset ejus proventus, & ita continua, non intermittentis esset Febris.

III. Secundū, hoc in sanguine existens, in quolibet paroxysmo eiici, est manifestum ex Febris intermittentē. Nisi enim est sanguinis confitio pellentur, Febris non cessat, & ejus intermissione causa deficitiam promittit, ut hoc contingat a calore in sanguine & corde accenso a quo materia Febris in fuligines paucas attenuata, insensibiliter dissipatur, sive effervescientia minoriter secrete; per urinam vel sudores expellatur, qui sapissimum in Febris intermittentibus declinatione contingunt.

IV. Tertiū, ad redditum novi paroxysmi priori si-

Sacci Opera Med. Tom. I.

Caput XII.

milem, novam sanguini materiam advenire cum alterans inordinata effervescientia calore intenso, que cum familiis effervescientis, & calori priori paroxysmi, similitudinem caufa, & materia arguit.

V. Quartū, ex hoc infallibiliter concedendum esse partem intemperie materia uniformi qualitiā vitio, & aquila proportione generetur, & hanc partem instrumentis esse donant, per qua materiam sūmū sūmū configurare valeat. & haec sunt vena, vasa lymphatica, & ductus thoracicus, medius lacteis.

VI. Quintū, partem letam, materiam Febrilem sanguini & cordi preparantem, in primis viis exsire, & in loco partium naturali facultati destinatarū refidere, quod contentat passionis ventriculi, anxietates, vomitus, dolores, rigores in lumberum regione incipientes, inordinati in hypochondriis motus.

VII. Sextū, partem in hujusmodi partibus ad Febrilem incontinentem preparantem, eis languini extraneam, & ob qualitatem pravitatem ei minimē congenere, unde sua praesentia potens est tumultus, & conditiones cum magna effervescientia, & calor in eo existit.

VIII. Septimū, vitium, & depravationem materiae veriā circa putredinem absoluam, vel secundū partem, vel combustionē, cum ab his, Febris quea dicuntur putridae, ejus continuata, quia à crassitate & acciditate potest fieri effervescientia, *Sylvius* crassitatem, *Vvillifus* acciditatem proponit, ab utraque tamen est.

IX. Octavū, materiam non posse aliquo ex his modis depravari, nisi in parte moretur, & per aliquod tempus dominicū in ea contrahat, folio enim transiit non posset tam citè depravari, motu efficacem influxus actionem prohibere, unde in ea immorari necesse est, posito in parte impedimento morā indicate.

X. Nonē, tali impedimentū, non posse ab alio peti, nisi ab obſtructione valorum partis, que liberū materia curiū interdicat, & compedem aponat, ne suum liberū peragat cursum, coactam quietem imponendo.

XI. Decimū, si ex dictis, sanguini communicatur materia depravata, oportere ut tale impedimentū supererit, & materiam rupto carcere ad libertatem extire, & per vafa partis correspondientia, vas sanguinis, in ejus finum deferri. Impedimenti devictio, non potest contingere, nisi à materia conatu, obſtructam referante viam.

XII. Undecimū, hoc impedimentū ex toto non tolli, sed tantum transiūtū coactē concedere, moxque eundem locum occupare, quilibet viam defendendo sicut prius, quod est maximē necessarium, ad preparandam materiam pro alio paroxysmo, hoc autem non potest evenire, nisi dum materia in exitu humore obſtruente sicut non rapit, eo resistente, quia si viscoſiter firmiter variorum parietibus adhaeret, sed folium perterrabit, & perforat, ut per foramina excita exar, que pofta de novo obcludant distractis partibus, & versus vasorum latera expulsi, ad suum locum redeundebunt. Ut evenire obſtruant in viscosis, & molibus corporibus, que obvio corpori credendo transiūtū concedunt, sine partium deperditione, ad cujus transiūtū filamenta quibus texuntur contrahendo proprio & naturali motu apartant à corpore viam obſcludunt. Sic pofto novo in parte impedimentoum, materia noviter fluens paratum ibi inventit carcere, ubi ad modum prioris depravata, & ipfa suo conatu impedimentū superante, accessione reiterat languini permixta, & impedimento de novo remitto, modo dicto eadem revertuntur, donec ex toto auferatur, quia tunc materia depravari una cum Febre ceſſat.

XIII. Duodecimū, debere materiam talem disportionem acquirere ex mora in parte, ut valeat impedimentū perorare, & terebrare, ad quod maximē facit, vel spirituum igneum impetus, vel aciditas, auferentia, saltus, & acrimonia, unde aliquam ex istis indispōsitionem materiam decantam tulicere creditur. His positis, que nulla probatio materiam intermissionis contingit, aliter explicari non possint, non erit difficile rationem invenire Febris circuitus.

XIV. Quando ergo pars aliqua, ut ventriculus, vel pancreas, vel melenterium, licet & hæpat, obſtructio-

nem

Iridis Febris

non patiuntur ab humore visco, & lento, à partis vi-
tio generato, vel aliquid recepto, ab alterius partis de-
pravata condione germinante, & ab erroribus per cau-
tas extrinsecas cumulo sanguinique commixto, qui
circulando per prædictas partes in eis virtuosum deposit
sarcinam, tunc sanguini per obstrutam partem transi-
tus impeditur, & venaclionis deficientia incalset, co-
modo quo stagnantes aque tempore profunduntur, &
quia in ea partes sulphureæ, & biliose, faling, feuer-
restes, & melancholica exsuffit, quæ a concepto calore
exaltata, & super cæstas effervescientiam & ebullitionem
partium cum calor ipsius materia detinat, & furore,
quibus valer partem a qua detinetur calcare, & impeditum superare direcتو in illud impedi-
tu quem à furore in uarum partium exaltatione conce-
pit, eo modo quo multum ebiliens in dolio, undique
clauso, exalata, sulphurea, & spirituosa ejus parte per
fermentationem, & expiratione prohibita oculis undi-
que spiraculis, tantum vitium sibi conciliat, ut vasferies
etiam firmatum ligamentis disupsum. Ulterius sanguis
obstructione flagrabit, & concepto calore effervescens,
proprii salsi fluorem experitur, & super cæstas partes
elevatum, eas suu submittit imperio acciditate, aufer-
rate, vel salfedine totum materia substantiam insuffi-
cio, juxta sui conditionem & qualitatem. Eo modo
quo vinum à calore extrinseco effervescens, in acutum
mutatur, aciditatem undique spirans, tartari partibus fi-
xis, & acidis fluore exaltat. Ita dispositus sanguis, fer-
menti naturam induit, potens sua virtute & activitate,
corpora proportionata, quibus commiscebitur, ferme-
nare, & agitare, prout explicamus c. 6. m. 6. Interim
in angustiis suis carceris restrictonis sanguis, ob sulphuris &
spiritus exaltationem, & totius effervescientiam turget, &
rumescit, & quo stridit detinetur, eo magis furem
concepit, donec impatiens talis carceris sui incapax, ob
conceptum tumorem, impedimentum aggreditur, &
impetu facto, auxiliari ducta aciditate, vel austerritate,
vel salfedine, qui perfundit, illud perforat, & liberam
viam cedere cogit, intermisum iter per venas resumendo,
præmissa vaporum turba, confunditum in multi-
tudine particularum sulis, & sulphuris attenuatarum :
primò autem falinga acidæ agmina ducunt, in qualibet
enim Chymica dissolutione, acidæ corpulca cæstas
partes præcedere ferè semper videmus, hujusmodi aciditas
fæcta partes sentientes, frigent, & si modum excellerint,
vel humidum moderatores non habuerint, prædictas
partes vellicando, & pungendo rigorem & horrorem in-
ducit, & ad pulmones elevata solitatem si cum hu-
midu attenuato commixta, quia sine hoc nimis acres redi-
dit, tussim sicciam excitant, & si in copia excedent, ut
pulmones opprimere valeant, difficulter reddit respi-
rationem, & si acidæ falingæ exterinerit, palatum attingen-
tes stigmata magnam efficiunt. Cordi communicate hu-
jusmodi evaporationes, copia illius calorem opprimunt,
frigiditate minorant, aciditate sanguinem coagulant,
& sentientes ejus partes pungunt, unde pulsus minor,
& frequenter, & tortus sanguinis rigor, ob privationem
caloris sui principiis unde rotius corporis frigus Sanguis
ita alteratus in motu fit tardus, & circulationem protra-
hit, donec supervenientibus sulphureis exhalationibus,
acidis dissolutis & ejctis, calor cordis tubulatur, sanguis
calet, & cum eo totum corpus, destruet evaporationem
acidarum reliquias à calore cordis & sanguinis refugen-
tes, cum pulsus elevatione. Interim per venas reliqua
sanguinis substantia ad obstrutam parte erupta eripit, &
quia fermenti naturam ad operatur fuit citissime, per totam
massam cruris diffunditur, præcipue ubi magnos venatu-
rum ramos frigidae ingressa, & quia est extraea sanguini,
inordinatam effervescientiam in eum introducit. Sanguis
hoc modo effervescens, cordis sinus ingressus incendit
subit, unde cæsus, & totius corporis incalcentia, prout
expofitum fuit c. 9. n. 2. 45. In hoc incendio massa san-
guinea fermentum coniunctum, & magis attenuatum
sensum expirat, & per inordinatum fermentationem le-
gagatum, ad partes excretionis dicatas deponit, unde
ab hoste sanguis liber, quieti restitutus, & Febris
intermittit.

XV. Pro natura & activitate sanguinis depravati, &
dispositione massæ sanguinea, Febris fit major, vel mi-
nor sic si depravatus humor fuerit bili sulphure prægnan-

ti mixtus, per expositam exaltationem multum
actius evadit, unde immanem moyem in sanguine effe-
scentiam, in ejus intimiora penetralia se insinuando,
partes omnes agitat, & commover, & turbat inordinata-
te, pro virium excellentia, ex qua turbatione partes
sulphureæ sanguinis soluta, & illis fermenti unitæ,
eamdem virtutem, & motum adepta, tamquam rebelles,
ad favorem fermenti pugnant, unde tumultus
& seditus major in sanguine succedit; & in universo
corpo incendium & calor ingens. Si vero sulphure
pauper, ut pituita, & melancholia, effervescentiam quidem
in sanguine mouet, sed moderatam, & conseruant
calorem minorem, quia non est tanta activitas
in eis, ob sulphuris paupertatem, ut vacante partes san-
guinis immoderat agitare, & turbare, nec partes sul-
phureæ à sanguine in tanta copia separantur in prædicta
agitatione, ut intentum calorem efficient.

XVI. Sanguini dispository prout coadjutat, vel
restituti virtuti extranei, Febris reddit major, vel
minorem, sanguis enim ignis vitalis, seu spirituum
feraxe & sulphuris dives, hoc est multa bila redundans,
ab extremitate etiam debili leviter agitatus, maximas fe-
ditiones sibi confringit, quia partes hujus ad motum
prompte, à debili motore excitata, propriis viribus in
inordinatum & effrenatum motum erumpunt, qui tamen
amoto movente cessat, quia adhuc sub natura jugo man-
tent, & nisi coacta a causa præternaturali, non habent
tam effrenatam moveri, unde illa amora naturæ denud
obtemperat: sanguini ita constituto ad præsentiam ex-
tranei contingit, quod in spiritu vini sulphure pleni ob-
servatur, qui ad paucæ flumina approximationem in
flammam totum diligerunt, & quod pulveri pyroce-
nit, qui à pars incinta tactus, cum furore & effreni
imperio ignem ubique spargit. Hinc in corporibus na-
turi igne, bile scaturitus, vel à naturali temperie,
vel aerborius externis hujusmodi Febres excitantur.

XVII. E contra, si sanguis ad aquarialis lancem
fusas partes fortius fuerit, vel crassiores cæstas impe-
raverit, fermenti extranei virtuti etiam validæ magis
resistit, nec à fermentatione inordinata, vel exceden-
tia turbabitur, quia partes ejus sunt ex sua natura ad
alem mortum minus aptæ, & ob connexionem firmam
cum omnibus principiis constitutivis, sanguis violenter
agitari non potest, & quia sulphureæ particulae non
abundant, id est non excitantur in tanta copia, ut adu-
rentem calorem exhibant, se folium paululo naturali in-
tentore.

XVIII. Sic sanguis in obstrutis vasis, fermenti na-
turm indutus, hoc est putredine secundum partes af-
fectus, Febris intermittentem efficit.

XIX. Aliquantò vero refractus in angustia vasorum,
humor non tantum fermenti indolem suscipit, sed calore
partium, & proprio, prohibita ventilatione aucto-
re, in his partes dissolvitur, impetrue ab ipsis fa-
cto, perforato impedimento in flamman exurgit, qua
tota cruris massa inflammatur, accensis in ea sulphureis
particulis, cum Febris incendi augmented, quod eis
exhalantibus paulatim deficit, & eis pereuntibus, exto-
fatur. Flamman istam precedit fumus, ex aqua,
& humida vel ferofa parte elevatus, qui a frigiditate
præter sentientes refrigerat, & cordis calorem mi-
nuit, aciditate, & acrimonia, que ferum à saluum va-
riete in dissolutorum profundit, rigorem, & horrorem inducit ad concusivos motus partes adstringen-
do pro expulsione irritantis acidi.

XX. Putredinem conceperit humor in obstrutis viis
facile concedent, qui Febris intermitentes malignas
admittunt, & maligavitatem à putredine derivant. Ve-
rum tamen ad hanc pervenire non censeo, quia an-
tequam humor putrefat putredine absoluta, necesse
est quod putredine secundum quid affectetur, cum haec
sit via ad illam, & quia tunc qualitates sunt deprava-
tæ, & acrimoniæ aciditatemque acquirunt, & ferore
rumescit, his viam sibi parat, & exit superato
obstinate impedimento? antequam putredine totali ex-
cipiat.

XXI. Nec obstat sanguinem in obstrutis venis re-
clusum, inflammationem facere, & ita illi omnes Fe-
bris intermitentes conjungentur, si vera essent, quæ
dicta sunt, quid est fallum. Quia nisi viam sibi aperiet,
modis

Caput XIII.

C A P . XIII.

modis supradictis posset forsan contingere inflammatio, sed quia parvo temporis spatio libertatem sibi vindicat, id est inflammationis periculum tollit. Præterquam quod fallum est, ex impedito sanguinis cursu per obstruc-
tionem valorum inflammationem semper sequi, quia he-
patis, livers, meleteri, & uteri vasa, sapientiæ ob-
stinentur, & raro inflammantur.

XXII. Et quia post humoris exitum ab obstruta
via, denudo remissum fuit propria virtute impedimentum, ut superius innuit, id est sanguis eodem modo alte-
ratus, cordem reducit effectus, & si eadem dispositio in
parte ratione impedimenti, & morboœ affectionis, &
in sanguine ratione quantitatis, & qualitatibus perduraver-
it, paroxysmi eodem ordine suos moderantur accessus,
sic si quotidie in parte obstruta sanguis colligatur, &
acrimoniam, vel combustionem conceperit, ut quotidie
impedimentum vincat, quotidiè fit Febris, si vero de
tertio, in tertium folium hoc obtinere valeat, fit tertiana,
& quartana si de quarto in quartum, dispositions
acquirat ad superandum impedimentum sufficiens, ob
dispositionem enim humoris, qui facultati putredinem secun-
dum quid vel combustionem conceperit valet, & ob
efficiaciam vel debilitatem influxus morboœ partis, hu-
morum in præternaturali fermentum disponit, &
ob dispositionem impedimenti, qui tardius, vel cito
superari est capax, Febris accessions insulst retardatur,
ad unum, vel ad duos dies. Et si eadem disposi-
tiones in eadem mensura continetur, Febris eundem
ordinem enim accessions horam conferbat: quod si
in istis aliquia interveniat mutatio, & paroxysmi ordo
mutatur; nam si impedimentum ex continua incisio-
ne, & perforatione attenuatur, ut facilis vinci possit,
tunc minoratur alteratio, quia minus humor moratur
in parte, id est etiam minor exaltatio partium sulphu-
reorum, & salinarum, & conseqüenter minor activitas
in agenda, unde Febris minor, & paroxysmi antic-
pant, & Febris citius terminatur, id est humor sulphu-
reus, seu bilioso dominante, in obstruta via Febris fit
tardius, dum à furore bilis, & absterione, impedimen-
tum per paucos paroxysmos, ex toto tollitur. E contra
vero si sanguis materialiter crassam detulerit addi-
tam præalentem impedimentum, fit contumacio, hu-
mor plus detinet, & majorē acquirit aciditatem, &
depravationem in omnibus suis qualitatibus, & hoc mo-
do paroxysmi retardantur, & majores sunt, & diutius
durant, remissi semper in qualibet paroxysmo in pristi-
num impedimento, & etiam aucto, & si impedimen-
tum sit continuus, & humor pravam contraxerit aciditi-
atem, Febris Chronica fit, dum hujusmodi aciditas nisi
per longum tempus valet ex toto impedimentum destrui-
re. Combustio etiam ex hoc major evadit, quia per diu-
turnam moram magis incalcentia, & attenuantur. Si
si humor in majori copia fluit, citius acidior evadit,
vel comburit, & ita citius impedimentum superatur,
unde paroxysmi anticipant, & Febris magis augetur, si
vero materia sit minor, & impedimentum minus, refi-
stens, Febris retardat, & mitis se offert. Si tanta fit
copia materie, & dispositio ad combustionem, vel ad
fermentum naturam accipiendam, ut quotidie impedi-
mentum vincere valeat, quotidie invadit, que deterto
in tertium suos reiterabit accessus. Si vero minor sit,
& nisi de tertio in tertium impedimentum resistentiam
emollire sit potens, que quotidie existebat, fit tertiana,
si vero pluribus in locis multiplicatis obstrutionibus
flagrat materia, itaut materia in una parte impedi-
mentum perforer, de tertio in tertium, & alia in di-
versa parte de quarto in quartum, fit conjunctio tertiana
cum quartana. Et quia pars in sua temperie sen-
sibiliter patitur mutationem, non tam ab obstrucione,
quia ab humoribus deprivatis, vel combustis, hac
quoque concurreat ad paroxysmi mutationem citius, vel
tardius disponendo materiam ad putredinem secundum
quid vel combustionem. Ex his omnibus potest reddi
ratio coram, circa Febris intermitentes contingere

De casis Rigoris, & Frigoris, ex veterum, &
Recentiorum mente.

I. F. Rigor & Rigorem Vvivilis. lib. de Feb. cap. 3. vult
dependere ab acore seu aciditate concepta, à fu-
co nutritio quem intermittentum caudam exilitum,
qua partes nervosa valde punguntur, ac frigoris sensum
in eis incutunt, non fecus ac cervella novilla, que ur-
bus inclusa, à dulci in acidum, & nitrum saporem tran-
sit, ut præ acore & frigiditate vix deglituri possit. Modum
vero explicat sequentibus verbis. Cum itaque sanguis
masculam hujusmodi fasci particulae nitroso acore pre-
parari, ad turgescientiam impulsur, & cum densius agglo-
merari, in fluore esse incipiant spiritum vitalem primo a-
core suo obtrundunt, & calorem non nihil obrunt, qua-
re sanguis frigidus exigit, & tardius circulator, quia
& caloris defictum sensus frigoris in tote percipitur,
& pulsus admodum rarus exigit. Porro cum hujusmodi
sucus acero partes nervosæ, & solidæ pro ultimo suo ali-
mento irrigantur, hujus fluore qui simili contingit cum
sanguinis turgescientia, partes istæ sensibili velili-
cantur, & in tremores, & spasmos irritantur. Ex
quo pater frigori partium in oppositione caloris san-
guinis quo cum partes non soventur, frigent, refundere,
& vigorem in acrimonia humoris velicante partes sen-
tient, que concuruntur ad rei molestæ ojectionem.

II. Huic conformis videtur Sylv. l. 1. Prax. Medic. 30. 37. 78. 79. postquam enim determinaverit a fu-
co pancretico Febris intermittentem fieri, ait, succus
ergo pancreticus flagrante notata redditus naturali
acidior, atque pæs perterrebant pittuitam in temni in-
testini cavitationem effusus, mox in confluentem qualemcumque
bilem infusgit, atque cum ipso effervescientiam solito
majorem parit, & quidam per pituitam simili occurrit
varicose variantem, quando cum succus ille acidior,
pituita adjutus, oppressam tenet bilem, tandem frigus in
multis circumstantiæ plurimum differens profert. Nam
primo frequentissimi in lumborum regione, ubi confluxus
est trium modo menoratorum in temni intestino humorum,
frigus angit vehemens, quando succus predictus est aci-
dior, & pituita non valde viscidæ, per quam intestino-
rum penetrans tunica, frigoris sensu afficit. Ecce quo-
modo cum Vvivilis tentat in statuenda aciditate cauta frig-
oris, quod confirmat c. 27. n. 33. his verbis, quemad-
modum autem frigus omne in Febris deducendum iudic-
io primis à succo pancretico, quo acidio, & forre e-
riam à lymphæ acidore exsistente. Ab eadem aciditate ri-
goris, & horris caudam provenire cum dicto Vvivilis. do-
cuit cit. cap. 30. n. 83. dicendo, Ab iisdem habibus ar-
cioribus, minis que pituita admitti habentur, sed gra-
duibus acrimonia differentibus, producitur aliis horris,
aliis rigor, & n. 85. cit. c. 5. habet Pulsus anchofrigore
paulatim redditus minor, ratione aciditatis autem in ha-
bitibus affligentibus, sanguinisque magis coagulatis, ide-
que rarefactionem mixus apti. Unde non mirum se pre-
reas una cum animali motu universo debilior fiat pulsus,
qui prouide urgente valde frigore vix, aut ne vix qui-
dem observari potest. Ecce quomodo in aciditate, ex-
primat caudam concentratione pulsus, & conseqüenter
caudam oppressionis caloris in lingue, & corde, à
qua postea totius corporis frigus, ita omnino fint con-
cordes in assignanda cauda frigoris & humoris, quamvis
sit discordes in subiecti aciditatis, dum Vvivilis succura
nutritum, Sylvus pancreticum determinat, qua dis-
cordia parvi pendenda est, cum in caudam investiga-
tione eis solūm expendit, que influit in effectum, non
que sustentat, sicuti in curatione medicamenta diriguntur,
nos, aut seductum, sed ad qualitates corrindendas,
quando istas depravantur.

III. Ex Antiquis fuerunt, qui auctoritate Gal. lib. de
Trem. cap. 6. opinati sunt caloris nativi motu rigorem
& horrorem fieri, ex quod cum calor sit perpetuo
mobilit, si validus existat, & in universum expandi pro-
hibetur, corpus duplice motu agitur, & concurrit à
molestia, quam à duplice motu caloris nativi patitur. Op-
pressus enim a aliqua causa, in remotiora se colligit,
& unit, quia vero angustum non patitur spatium, & si
non expanditur à proprio excremento extinguitur, ideo

Iridis Febris

fusum ad exteriora collectas viribus cum impetu quæsi fi ad cære prorumpens, qua transiunt prohibent propulsat, quæ si resistunt, iterum sibi confusiles reflit, & ad iuui revertitur principium, & in hujusmodi motu to tum corpus concutitur, & rāndū hoce contingit quamdiu cum rām expanſione impedita pugnat calor natus. Huius sententia adharet *Helman. lib. de Feb. cap. 9. num. 1.* alij ex eodem caloris concursum ad exteriora deducunt causam rigoris alterius; Volum enim, hunc esse dolorificans solum refrigerationem in partibus extēn- sis, quæ refrigeratio provenit à caloribus veris cor, seu illius propinquas partes recessu. Has sententias *Sennerus lib. 2. inf. par. 3. feb. cap. 5.* rejecit, quanvis prior fūstneri posse, in sententia doctissimi *Tachenii* ponentes ignem acidum, & concludit *Sennerus* rigorem ab ex- pulsione molesta fieri, à tremore differtens, quod hic fit innotus causa mortifica, & facultatis non irritata, ab aliqua causa, cum utraque motum suum praefet, & pro- bat suam sententiam *Gal.* auctoritate secundo de sympto- matum *cau. cap. 5.* quoque aliud per carnes, & corporis ambitus violenter agitur, ad acutum defertur, necesse est dum carnem cutimque permeat, omnia in qua incidit pungat, stimulet, atque lancinet. Quod autem omnis mordax causa sive ex calida, sive frigida sit am- mal in horrorem ac rigorem inducat: primo quidem ex galibus intelligere licet si uno corpori ferventem aquam subito infundas, aut ignis scintillam injicias, statim horrore vexabitur, ita cum ulcerata particula causticum medicamentum imponitur. quidem horrent, deinde rigent, mox eriam febricitant nonnulli. Quid quod ter- tiana Febris, qua omnium maximè bilioſa caliditas, in omnium maximè horrore infestant, quantoque sacerdotioris tertiana sunt, tanq; etiam rigor in his incideat vehementer. Ex quibus satis manifestum fit *Gal.* yelle materiam irritantem esse causam rigoris, & horris ir- ritamentum vero confitete in calore & frigore, ubi re- giones supra citati, in aciditate. Quid si documentum *Gal.* advertemus docentes omnia accidere esse frigida, nullus remanebit discrepans locus,

C A P. XIV.

Quomodo explicetur Febris Generatio, depen- denter à sanguinis circulatione.

I. He recovare licet ad memoriam omnes causas immediatas Febris, ut redē & clare quæstūrum explicetur, non adeo solitu facili, in recentiorum sententia, inordinatum effervescētum sanguinis primū Febris essentiale determinantum nam certum est, cū Febris duratio hanc effervescētum percenari, unde sequitur totum sanguinem per cauas Febris huius sub- ci, ex altera vero parte probabilissimum videtur, esse aliquas portiones in sanguine, ita dispositas ut activita- ti cauas resistant, cū in pütredine corporum, que est efficacissima causa Febris, licet quo ad sen- sum aliquando tota purissa videatur, sepe tamen in eis aliquas particulas à pütredine intactas obserbare li- cert. Et si aliquae portiones sanguinis à cauulis Fe- brilium infusis liberè evadunt, dum pertransirent per cor, non deberent præternaturaliter effervescere, & Febris pro illo tempore cessare, cū naturali pulsu moderatione, quod tamen est contra experientiam, & sic cum tota massa sanguinis non iniciatur a fermento extraneo, nec in omni ejus portione per cor circulante adit principium exaltatum, vel coagulatio, quia in sanguine, fermento extraneo imbuto, erunt portiones valde sensibiles, quæ fermenti virtutem non sentient, scuti aderunt partes, que ob perfecētum unionem ha- rum particularum, principio exaltato dissolusionem in eis moliente resistent, particularum unitatem & unionem conservando, & multæ portiones que coagula- tionem non condensant, alioquin si totus effet coagulatus, nec circulationem perageret, nec in spiritus sub- filaretur, scuti si totus destrararet, in cineres totus abire, & spiritu omni deficiens, omnium facultatum extēn- sionem fecum traheret. Fatenundum est pro ea tem- poris differentia, in qua portiones sanguinis, ab influ- xi predictarum cauarum, liberè per cor circulantur, Febris non esse, quia solum ad naturalem effervescē-

Caput XIV.

sanguinis ebullit, & effusus, in quo essentialiter, iuxta recentiores, constitut Febris.

III. Quid si adhuc difficultatem facet, quomodo sanguis expulsiō fermenti incumbens, totus agitetur, posito quod fermentum sit folium in aliquā determinata- iū parte, postea tolli, ratione superius dicta de fermento, quod primo mover particulas sanguinis in superfi- cie existentes, utpote ad motum magis aptas, quia qua- si a ceteris solute, & ha alias, & ita omnes commo- ventur, & hoc manifester appetat in vino, in quo si ini- jiciatur aliquip gutta levi, totus fervet, non alia ratio- ne, nisi quia primò commover particula a fevo ta- tē, vel istius virtute, vel conatu vini, in sui depura- tionem tendens, & ha alias proximiores, & sic pro- grediendo per multum, alternatum motum singularium partium, totum vinum interdum agitat, & efferves- cent, dissolutus in predicto motu novis semper particu- la spiritus, que libertatis amantes, a ceteratum con- sortio digressionem tentant omni conatu, & impe- tu, unde motus sit major in toto vino.

IV. Non dissimili ratione discurrendum est, de exal- tatione principiū calidi & spirituosi in massa sanguinea. Hoc enim aliqui libertate donatum, super alias partes se excolli, dominium affectans, non solum suis qualitatibus, vel etiam motu totalem indagans libertatem, quam inordinatè affectans, nullam conatu quo vincula ex toto dispergente tentant, legem ponit, unde huc illuc se ferens per sanguinis finis, qua inventi obstru- lia diruit, & mover, & partes ad motum prompsas secum rapit, & socias in sui auxilium factas, majori furore suum propeculat molimen, & que refusant, agitat, difusit, & popluit, unde & ipsa cognitum ad effra- nem motum, hic brevi tempore massam sanguineam in furorem ponit, eamque rarefuit suo impetu mixtionis vinula laxando, itau in sū cordis ilabens, tota exar- debeat, & equali effervescentia affuet, qua sanguinem à fermento extraneo tactum effervescente diximus.

V. Quid si hanc principiū exaltationem ad combus- sionem transferimus, facile est ab hujus initio totius sanguinis incendium concipere, dum enim primò aliquæ portio sanguinis uitrit, gliscit in vicinam partem incendum, & alimentum in ea inveniens (sunt enim in qualibet portione sanguinis, partes sulphuree accen- sioni aptæ, & maximè in ejus, superficie, ibi deducēt ab infinito effervescentia motu, & a calore cordis) ibi surgit, ab hac parte in aliam transit, donec tota massa sanguinis deflagrari tradatur, qua incrementa suscipit, quando cum tali incendio per cor circulatur. Et si aliqua portio sanguinis huc illuc dispersa ab incendo fibra exultat, ab inordinata effervescentia immunitis non evadit, dum a calore taliqui sanguinis deflagrantis nimis rarefacta, & excalefacta, coquilit & fervet, & suę particula in nimia raritate digressionem passa tumultuantur.

VI. Quod coagulationem, seu puridem simpli- citer, si in aliquæ portione sanguinis, diversis in locis dispersa contingat, totam massam fermentare facit. Et primò quia cauæ coagulan, quæ est substantia coagula- tiva qualitate affecta sanguini commixta, licet aliquæ solum partes coagulaverit, nihilominus tota massa ejus qualitatē lenti, luna enim coagula maximè activa, & tenuissimis corporis contexta, que dissoluta per multum spatiū extenduntur. Ideo videmus paucam coaguli qualitatē, multas lactis mensuras coagulare, & caueam magno molis, pauci coagulantes virtute fieri: Hujusmodi ergo substantia coagulandi virtute prædicta, per totum dispersa cruentem, multas partes sanguis coagulat, hoc est præferre cogit, & ha ratione puridem, in qua semper ratione dissolutions partium, est etiam illarum tumulus, & ratione caloris cordis effervescentiam inordinatum subeunt, & alios parunt effe- cti, modo sup. explicato cap. 9. n. 11, que vero non sunt coagulare, quia ab extraneo nempco coagulo petuntur, defensionem moluntur, excitato spiritu ad illius ex- pulsionem, vel destructionem, unde in illis fermentatio infusit præternaturalis, que in corde magis augen- tur modo sup. dicto de extraneo 2, quia pars coagula, seu putrida acidum putredinare spirat; quod obserbamus in lacte diu coagulato, & jam in partes dissoluto, quo tota massa sanguinis faciliter, & citè inficitur, fixalis spi-

ritibus in partibus non coagulatis, cum aliquo solutionis principio, sicut enim spiritus seu calor ad naturæ regula- lam modulatus, unionem parciū in mixto conservat, ita deficiens est caua, ut omnes diffundantur. Sic videmus in pütredine, per caloris interitum omnes partes mixti ad invicem separari, cùm spiritus coagulati in sanguine ita se habeant, ac si non essent, cūm per solum motum sua præstant munia, & illius integratim provideant. Idèo sanguinis compages detrimentum tenit, & oriente moderante, partes inter se discordant totali dis- solutioni studentes, unde postea cordi consignate, plus iusto rarefunt, & effervecent; Unde Febris sine ma- gno calore, prout contingit in particulis ex toto putridis, quia spiritus coagulati tam tenaciter cum ceteris particulis invincantur, ut a calore cordis non va- leant excitari, superata vero causa coagulante, particulae coagulatis separatis & ejetis, reliqua massa sanguinea pristinam reasumit bonitatem, revertente ad sua munera spiritus, quia coagulo fixatus fuit, & intermisso quiete, motuque revocato ope caloris cor- dis, & effervescentia propria, vitam & unionem suo restitut subiecto.

Hic pro Febris continuaria generatione explican- da dependent à circulatione sanguinis, & ad pro- pria difficultatis solutionem sufficient. Posunt etiam in- termittentibus applicari, quia earum effervescentia in- ordinata dependet, vel ab extraneo sanguini commixto, vel à combustionē, in quibus explicandis eodem mo- dō superius dicto est discurrendum.

In Aniquorum sententia facilis satifit, dicendo à pütredine, & alia causa caufescientibus calorem cor- dis augeri, unde sanguis circulans ita incalcet, ut totum corpus per quod diffunditur, igneo calore effu- stur faciat, & si continuo predicta causa calorem cordi subministrat, continuo fit Febris, si per inter- polatas vices accedit causa calore faciens, celsato ad ali- quod tempus influxu prioris, fit Febris intermitte- non aliter ac ab extraneo fermento à natura expulso, extra vas langifer, antequam novum fermentum sanguini subministratur, fit Febris, ex Recentiorum sententia intermitte; Et si maligna qualitas sanguinem appetit, Febris maligna aderit, & eo circulante per cor insufflant omnia lymphœmatum predictam Fe- brem comitantia, & ita modis generationis Febris ma- ligna, dependente a circulatione sanguinis, ex anti- quorum mente malignitatem Febris in occulta qualitate reponentrum, explicari debet. Nec videmus esse debet qualitatē malignam aliquando in determinata- re portione humoris puridi fundatan, totum sanguinem malignitatem inficere, cū videamus venena pau- ca portione intus sumpta, sanguinem totum vene- nato miasmate vitiare, & hujusmodi qualitates esse valde propagativas sui, per productiūm sibi simili- qualitatēs.

C A P. XV.

De Signis Febris.

I. Quid uia parva in signorum doctrina potest conting- re discrepantia inter Antiquos, & Recentiores in cauulis Febrilium identitatem convergentes. Idèo utriusque partis signa in medium non exhibeo, & ab eo- rum comparatione desisto, ne tamen huic operi deficit complementum, necessarium duxi aliquid de signis Fe- brilium hic addere, inherendo hucuscū dictis: primo si- gna exponendo, que Febris diversas conditions in ge- nere ostendunt, secundo que qualitatem cauæ efficientis manifestant, ut ex hujus cognitione curatio perfectius dirigatur.

II. Febris non melius cognoscitur, quam ex pulsus ate- ratione præternaturali, qua magnitudine, parvitate, fre- quentia, tarditatem menit, Febris magnitudinem, morem, tempora particularia, & universalia optimè de- montrabit.

III. Magnitudo pulsus, cum frequentia magna, Febris acutem, & vehementem ostendit, quia supponit ma- gnum sanguinis effervescētum in corde fieri, quia mul- tum, & ad amplius spatiū dilatatur arteria, & major adiut ex frequentia pulsus cognoscitur, per quam co-

Iridis Febrilis

dem temporis spatio, in quo tempore sanitas una fieret pulsat, hic plures succidunt, magna vero effervescentia intensam causam activitatem arguit, & consequenter Febris acutem, cum hac semper sue correspondente causa. *Magnitudo pulsus cum frequentia minori*, mitiorem Febrem designat, causa minorem activitatem arguendo, qua sanguis non maultum, nec intenses effervesco.

I. Parvitas pulsus, si frequentia excedenti coniungatur ultra excessum Febrilem, qui ex frequentia comprehenditur, male qualitas, sua putredini absolute argumenta praebat, parvitatem manifestante facultatis languorem, non valentem articulam ad maius spatium extenderet. Langor vero facultatis spirituum deficientiam praedupponit, dependentem ab absoluta putredine, vel a maligna qualitate. Idcirco *pervitas*, & *frequentia pulsus*. *Febris maligna* sunt certissima indicia. Si magnitudini succedit paucitas pulsus, subitam virium resolutionem ostendit, & Febrem malignam ex benigna factam fuisse. Si vero cum parvitatem moderata frequentia societur, debilitatem virtutis cum Febre non vehementer ostendit, cum periculo rami sanguinis, quia virium debilitas motuum etiam levem petulacum reddit. *Adverte* tamen esse confidantibus, al paucitas pulsus sit naturalis, vel a depravata arteria constitutio, quia tunc nihil mali predictum, & ex aliis Febris accidentibus ejus natura & qualitas est rimanda.

V. Hac pulsus mensura particularia Febrilem tempora metuntur, in principio enim fit minor & parvus, rurum frequencia calorem cordis, & sanguinis materia Febrili opprimente, & impidente, ne tanta fiat effervescentia, ut dilatari possit arteria ad statum naturalem, & dum paulatim materia Febrilis diffundatur, vel foras protrudit, paulatim etiam pulsus resurgit, & quando ad naturalem dilatationem pervenit, principio accessio-nis cernimus ponitur? qui succedit pulsus dilatatio major, quam tempore sanitaris ei conveniat, & tunc *augmen-tum* incipit, quod perdurat usque dum ad maius spatium arteria non dilatatur, & tunc eis augmenti finis, in quo ad arteria dilatationem majorem, & majorem magis, atque magis incrementum suscipit calor Febrilis, & frequenter pulsus, arteria dilatationis terminum con-secuta, ad aliquod tempus illam confervat, & calor in concepto excessu firmatur, & tale tempus est *status*, & si arteria ab ultimo dilatationis termino recedere incipiat, & versus naturalem statum peregre, cum caloris diminutione, jam ad *declinationem* pervenit Febris, & si naturali declinationi refutata fuerit, cui conjungit semper caloris Febrilis extincio, *Febris ex toto cessasse cognoscitur*. Hoc modo ex pullo, tempora particularia Febrilem per paroxysmos invadentium distinguimus, & eodem modo distinguimus tempora carum, que unica accessione circumscriptur, cum in ipsis eadem fit ratio principii, augmenti, status, & declinationis, ac in qualibet accessione Febris intermittentis, & solum differunt, quod hoc uno die terminatur, ubi in illis ad plures dies extenditur.

VI. Quod in particularibus Febris temporibus distinguendis observatur in pullo, id universaliter etiam tempora differunt; comparativa sumendo dilatationem arteriae, & frequentia in motu ad principium universale Febris, ab hujusmodi enim comparatione *differuntia aug-men-ti, status ac declinationis habent notitiam*. Arteria cum majori dilatatione & frequentia se movente in *aug-men-to* morbi universalis quam in principio, adjuncta in-equalitate, proveniente ab inaequali accessione & effervescentia partium sanguinis in corde. In *statu universalis* praedicti omnia in eodem tenore conservantur, quan-doque vero augentur, autem sanguinis effervescentia, non ratione Febris, sed motu natura seu principi naturalis in sanguine dominantis, sui hostis ejctionem in motu, quo motu tonus restat, & effervescentia furore excedens. Quod si obtinuerit minorata effervescentia ab alationem caute, vel ipso per se deficiente, dilatatio arteriae frequenter & inaequalitas fit minor, & Febris universalis attingit *declinationem*. Que si conjungatur cum aliis signis a Medicis pro cruditate, & con-sonante materia peccantis dignoleenda recensit, integrum, & perfectam cognitionem Febris suorum tem-porum particularium, & universalium dabitur.

VII. Quoad causatum signa, aliquod extraneum sanguini miseri, Febris accessionum recurso ostendunt ab hoc enim Febris per paroxysmos invadentes fieri *osten-sum est cap. 12. n. 2.*

VIII. Quale vero sit vitium extraneae materiae, acciden-tia Febi magis inheretia demonstrabunt. Si frigus cum calor, & pulsus contractione in accessione corpiat, materialis aciditatem designat, qua vellicando partes sentientes rigorem facit, coagulando sanguinem, & spiritus fixando, pulsum ad contractionem cogit. Hujusmodi symptomata longiori, vel breviori tempore circumscripta, materia quantitatē majorē, vel minorē, sicut tenuitatem, & crassitatem declarabunt; nam crassitas, & abundantia materiae, ea in longum protrahit, tenuitas vero, & paucitas, brevis durationis facit, sicut velenositas, & remissio, prava qualitas intensio-nem & remissionem ostendit. Quandoque hujusmodi materia foli aciditate peccat, deficiente in ea partibus calidis, ad accessionem sanguinis idoneis, nec unita existente cum alio humore hinc effectui opportuno, ut folo frigore, & horror crucis, nullo vel parvo subsequente calore molesto, ut multoies in quartuā ad finem declinationis universalis properantibus obseruantur, & in Febribus algidis dictis evenit, vel quia acidō devicto, in dilatatione pulsus, & relutrectio spirituum, non habet materiam unde sanguinem fermentare faciat, vel quia sanguis, a longa Febre spiritu depauperatus, ad effervescentium impotens redditur: ea enim qua pauco spiritu donantur, difficultē fermentantur. Aliquando vero prædicta symptomata calor intensus sequitur, unione acide, & oleose materiae, unde prima expirata altera acceditur, & sanguinem effervescente facit magis, vel minus, iuxta prædicta materiae activitatem majorē, vel minorē, & dispositionem sanguinis ad magis, vel minus fermentandū, vel ad comburendū. Ab hac unione acide & oleose materiae, diversa tamē tempore suis producentis effectus, quandoque oritur difficultas spirandi, ab acida materia pulmotes opprimente, stagnatione facta sanguinis conglutinati, & tempore actionis oleose, & affaria substantia, aliquando cardialia producit, induit dolorifica sensatione in ore ventriculi a corrodente ejus qualitate, aliquando vomitus exicitur ventriculi expultrice facultate, qua infusgens ad irritantia ejctionem, parvam materiam in eo contentam per vomitum expellit. Si polo frigore cum pulsus contractione Febris invadat, materialis Febrilem frigiditatem peccare arguemus, vel fatem liberam esse à qualitate acris, & frigis, atque pulsus contractionem efficeret, prohibendo expansionem caloris ad partes, que si dī durant, viscofite illas arguit; si vero parum, tenuitatem, in hoc casu subsequens calor est mitis, quia materia partibus calidis non abundant, ideoque non valde laxitatem contraxerit, a qua disponatur ad effervescitum fermentacionem, etiam a debili fermento, vel fæcidi- pente acqueritur, qua non magnum, sed acrem sentiū reddit calor, cum magna molestia totius, ut ager loco Febris dicuntur pittores. Si horror cum aliquo sensu caloris infusgit, ut solet in tertianis Febris, in quibus agri contumescunt & calent, persuasi erimus humorem calorem & acrimoniā habere, ut bilis, que in suo fæce præter amaritatem corrossivam facultatem conferat, ut patet in dylerteria à bilē, qua partes nervosæ, & sentientes pungendo in tremores impellit, caliditatem conjuncta caloris fermentationem efficiendo, & si pulsus contractionē concurrevit, hac à contractione cordis materiae irritantum sentiens, vel ab admixtione acidi humoris, vel ab oppressione caloris, verena Sitis in primo insultu harum Febrilium maximē affigit, bile vincente alios humores, unde caliditate vaporum fæces excidando, & falavente humorē incrassando, sicut molestam partit, que aliquando Febre invalente minitur, dissipatis vaporibus prædictis. Omnis vero absentia frigoris, & horroris solitudo caloris subitus infusitus, cum sola, sed parva pulsus contractione & tensione materiae, nec aciditatem, nec acrimoniā peccantem manifestat, sed sola caliditate contractione combustionē, qua affarin, & subito tamquam in ligno summe fisco, partes ignea proutpunt, sanguinem accendere, prefigno paucis evaporationum effluxu, aliquati oppressione cor fa-tigan-

Caput XVI.

tigantes, quæ brevi tempore à calore dissipantur, unde contractionē pulsus, ab oppressionē dependens, partim durat, & si calor sit intensus humorem intensē calidum ostendit, qualis est bilis, & sine alterius admixtione, que rigorem & horrem non efficit sua acrimonia, quia fulbit accensa, caliditate intensa alias qualitates superando, illarum operationem non permittit, vel offuscat.

X. Hujusmodi symptomata longiori, vel breviori tempore circumscripta, materia quantitatē citius, vel tardius superare, & cum hac, longi-gitudinem Febris decūsum, ab ejus accidentibus, que nihil remittunt post septimam, undecimam, vel decimam quartam accessionem, nec Febris citius sua tempo-

ra particularia pertinet, quia significant inveniuntur in eadem quantitate, & cum eodem vitio ab affecta parte subministrari, & impedimentum esse stabile, & fixum, nec à sua contumacia recedere. E contra brevitatis indicabitur, à Febris & ejus symptomatum diminutione. Sic paroxysmorum anticipatio, cum Febris majori, vel aquilis præteritis, magis virium in materia ar-quit, quo impedimentum citius superat, sed hoc ad pristinum statum revertere vitium materiae manifestat, & consequenter longitudinem portendit. Anticipatio paroxysmi cum minori Febre, & benignioribus symptomatis, impedimentum faciliter superat, & materia minus depravari denotat, unde Febris terminum in brevi spacio licet. Sanguinis dispositio confideratur penes abundantiam humorum tenuium, vel crassum, illa brevitate prefigit, quia impedimentum facile superabile reddit activitas, & ferocia humoris re-nuis, quamvis magnitudini Febrilem inserviat, ad maiorem, & efficiem effervescentiam tenuitate cooperante: ubi crassitas, Febris magis mitis reddit, sed impedimentum difficulter ad eorum virtute tolli potest, unde nisi longitudi expectanda.

X. *Principi calidi exaltationis in sanguine ostendit primò*, Febris continuitas nullis interrupta accessionibus quia causa in sanguine permanens, permanentes operari effervescentiam præternamur, crecentem, vel decrecentem, prout principium exaltatum in quantitate, & virtute fermentativa crescit, vel decretice. Secundo ab intenso calore, cum principi exaltatione conjuncto, colligitur, hac enim à combustionē non differt, que intentione caloris temper insignitur, prout dictum fuit cap. 6. num. 22. Dumi fangus combustionē partit, multa partes ejus torquent, & tamquam cineres à ceteris partibus disgregata, & fermentativam indolem confecut, effervescentiam augent, ex qua Febris novus insultus arguitur, cum aliquati contractionē arteriae, seu tensio in sanguini turbulenta, à novo fermento effecta consititute, qua arteria nimis distendit & contrahit, tamquam chorda arcu: eo modo quo utres nimis replent vino, vel alio liquore, & duritum, & contractionem acquirunt: brevi tempore tollit, haec contratio, quia spiritus, & vapor qui retentus sanguinem turgentem reddet, exhaleat incipit. *Inequalitas pulsus fit à materia inæqualiter fluente ad cor*, vel inæqualiter racelata, ob diversam sui dispositionem. Er si contingat sanguinis circulationem impediens inaliqua parte, & in vase medio inter maximos & minimos à tumore, vel inflammatio-ne, sanguis regurgitatus versus suum principium, exterioribus partibus relatis, unde internū uruntur agri, & exteriorū frigent cum parvitatem pulsus, oppreso a regurgitante sanguine corde, & ejus calore.

XI. *Congulatio, seu purro*, distinguitur à parvitate pulsus aliquando majori, aliquando minori, pro qualitate sanguinis: qui si acris fuerit, irritando cor ad fui-expulsionem, in tali motu frequentia sit major, à pudore vero amaritatem, acerbitatem, & ponticitatem vel austerioritatem impariti, docet venum in vapum degenerans, vel in acetum verum, & fructus & eorum succi putrefactes, sicuti coagulatio perseverans lac acidum reddit, & ab his qualitatibus frequentiam pulsus dependere probat palpitatio cordis, à materia irritante, in qua semper pulsus frequens & celere, & passiones cordis in hypochondriacis & hysteris, que hu-

midifici pulsus alterationem patiuntur à pravarum evaporationum irritamento. Remora vero tali qualitate minor aderit frequentia. Et quia in putrido seu coagulato sanguine, major naturali contingit effervescentia, sed cum paucitate caloris qui interrit, vel in spiritu cum aliis partibus coagulato ostitut, ideo pulsus fit parvus, deficiente spiritu impetum faciente ad arterias amplam dilatationem.

C A P. XVI.

De Curatione Febrium in Particulari, & pri-mo de Ephemerā, & Synochā non Putri-dā, ex mente Antiquorum, & Recentiorum.

I. *Curationem Febrium in generali libenter pra-termitto*, quia in hoc consensu Veterum, & Modernorum, puto sat superque patere posse ex consensu in modo curationis Febrium particularium, ideo in hujus demonstratione insistere decrevi incipiendo a curatione Febris ephemera, & synocha non putrida.

II. De ephemera agens *Sylvius* lib. 1. *Prax. Medic.* cap. 28. curationem dirigit ad remotionem caute externe, sanguinem totum refrigerando, *Avcennā imitatus* quī. 4. *Jec. prima de Feb. Tract. 1. a cap. 9. uq. ad 33. curationem instituit Febris Diaria eidem indicationibus inherendo, scilicet causa extrinsecis remotioni, & refrigerationis totius fluidendo.*

III. Et incipiendo ab actis astu, si ab hoc originem traxerit Diaria, *Sylvius* in hujus curatione jubar aerem in quo veget habitat, aquarum inspersione super pavimentum refrigerari, & sudorem promovere, simul ac refrigerare, quod facit sequenti mixtione. *2. Ag. Card. Bened. 3. vi. Actoſe 3. vi. Syr. Papaz. errat. 3. i. sp̄r. nitri gatti. vi. m. quo facit cum Avcennā cit. lib. cap. 29. dum caput & pectus aggrontatis refrigerantibus remedii irrigat, & rofacio nive refrigerato innuit, frigidam aquam propinatio, & in balneum agrum immittendo, sudorem provocare intendere videatur.* Unde *Sennertus lib. 1. de Feb. cap. 6.* generaliter in quacumque causa ephemera excitante sudorem probat, & adjuvantum siccum indicat, quia plerumque haec Febris sudore finitur. Hinc omnes siccum prædicti ad *Gale-ni* imitationem potum aqua frigida ad satiationem agris, exhibent in Diaria, ab astu excitata, quid tamē cum cautione exequendum est, quia ubi crassi lenticule, humores cum obstruktione partium abundant, pernicio-sus est usus prædicta aqua, sicuti etiam ubi aliqua pars corporis est imbecilla, quapropter cum moderatione re-frigerandum est cum aquis cichoriis, endivie, acetosa, violarum, nemapharis, vel decocis cornutem, ca-vendo etiam à dulibus syrups, quia aliqualiter calefaciunt, dum faciliem in bilem vertuntur, & sanguinis promovere valent.

IV. *Quod si obstrutio timeatur*, ex eo quod astuti corpori supervenient aeris, alteriusve rei frigus: probat *Sylvius* prædicto jalupo admisceri *sal volatilē ē Cornu Cervi, sal armoniacum*, alia similia deobstruentia & Diaphoretica, ut suni, *spiritus tart. rectificatus*, *Anim. diaphor.* que deobstruunt, & sudorem cuncte facultate pollenti prædictum *Avic. sequens*, qui cit. L. & 30. sudorem provocari jubet, agrum operiendo, & Febre inclinante in balneum calidissimum immitendo, ut cum refrigeratione totius sudor prolicitur, ut dixi c. 9. & ut obstruti porti cutis dilatent, vinum etiam exhibendo, quia sudores, & urinas provocat, & cap. 25. in Diaria ex obstruktione aliquis partis, aperienda in usum revocat.

V. *Sipona a genero largius hanjo excitata fuerit Febris Diaria*, potum aciduliculum imperat, qualis est, *Tinct. Ros. aciduliculam*. *2. Ag. bord. 3. xxx. Rosar. 3. ii. flor. Ros. rub. si. 3. i. Ol. sulph. q. ad aciditatem gra-dienti facultate pollenti prædictum *Avic. sequens*, qui cit. L. & 30. sudorem provocari jubet, agrum operiendo, & Febre inclinante in balneum calidissimum immitendo, ut cum refrigeratione totius sudor prolicitur, ut dixi c. 9. & ut obstruti porti cutis dilatent, vinum etiam exhibendo, quia sudores, & urinas provocat, & cap. 25. in Diaria ex obstruktione aliquis partis, aperienda in usum revocat.*

V. *Sipona a genero largius hanjo excitata fuerit Febris Diaria*, potum aciduliculum imperat, qualis est, *Tinct. Ros. aciduliculam*. *2. Ag. bord. 3. xxx. Rosar. 3. ii. flor. Ros. rub. si. 3. i. Ol. sulph. q. ad aciditatem gra-dienti facultate pollenti prædictum *Avic. sequens*, qui cit. L. & 30. sudorem provocari jubet, agrum operiendo, & Febre inclinante in balneum calidissimum immitendo, ut cum refrigeratione totius sudor prolicitur, ut dixi c. 9. & ut obstruti porti cutis dilatent, vinum etiam exhibendo, quia sudores, & urinas provocat, & cap. 25. in Diaria ex obstruktione aliquis partis, aperienda in usum revocat.*

ni sit curvari prout curatur ebrietas, & lib. 1. sebt. 3. cap. 8. agens de eis, quae ab ebrietate perseverant, inter alia enumerat, succum mali punci acidi, & acetum, lac acidum, & poecum frequentius hautam, que vero præferunt, etiam curant.

VII. Si a nimio corporis moro, ac desatigatione excitata fuerit Febris Diaria, fancivit Sylvius, spirituotio poteretur parandos esti spiritus animales, ita tamen ut conjunctus corpori effusus non augatur, in quem finem sequentem proponit mixtuarum, cochlæarum per intervalla brevia utrius pandam. 24. Aqu. Flor. Tilia Betapicano. an. 3. iii. spiritu vini rectifici, vel aqua vita Mathiol. 3. ii. spir. salis dulc. 3. i. Jul. rof. 3. m. vel 24. Aqu. Melisse salvia an. 3. iii. totius ciri. 3. ii. cichorei. 3. iii. salis Rojmarini, salvia An. 3. ii. Syrup. aceto. 3. i. m.

VIII. In hoc etiam Avic. præceptis conformis, qui cap. 19. cit. lib. curam Diaria ex labore agens juber, ut agiti capiant cibos, qui in pauca copia multum alimenti conferent, nec fanè alia ratione, nisi ut dissipati à labore spiritus refluentur per alimenta multi & boni nutrimenti, in quem finem veltes, ac sedilia odore ramentis imbuit, fructus etiam humidos & recentes à refrigerationem exhibendo, & si hi non adseruerint. Jujapium, aliudque quod valeat supplere vice fructuum, ponit.

VIII. Ubi ad Ira vehementiora excitata est diaria Febris, præter illa quo animum præstant ferentem, refrigerantia, & humectantia, Bilem corrigitia commotam, & aciorem factam corrigitia exhibet: ut est sequens mixtura, que paulum affumentum def. 24. Aqu. plant. latice, aceto. an. 3. i. cinamom. 3. ii. spiritus salis dulcis 3. ii. fyr. diaxidoi. 3. i. m. in his locum potest usurpari sequens potu eodem modo. 24. Aqu. Portulaca, Nemophaea, Violarum an. 3. ii. fyr. de succo Limonum, vel agresta. 3. i. salis prunelle. 3. i. m. vel decoctum bordiei, tammarindorum.

IX. Et hoc docuit Avic. cap. 13. cit. lib. de curatione Febris diaria ex Ira, quando monuit aegritus debet occupari fabulationibus jucundis, suavis cantionibus, & ludis misericordiis vicuum humectantem, & refrigerantem imponendo, quod Sylvius etiam per medicamenta talis conditionis intendit.

X. Ubi à subitanis & gravi more orta est diaria Febris, ad eis curationem una cum salutibus animali solando, ac erigendo aptis conflitis, lequentem confutis mixtuarum Sylvius, ad corrugandam humorum austerioriter, quam in morte contrahunt, & ad sedandum sanguinis effervescientiam. 24. Aqu. Pulegi, fonic. an. 3. ii. spiritus carminatio notri, vel Aqu. Vita Mathiol. 3. ii. land. opiat. grani. ii. Spiritus salis Armoniaci. 3. i. fyr. fonic. 3. i. de qua sepius & parum capiat. potest etiam sequens mixtura eodem modo exhiberi. 24. Aqu. torius ciri, forzoneria, buglossa an. 3. ii. confecti. Alkerkes. 3. i. aqua theriacali. 3. i. elixir proprietas. 3. i. fyr. de corticibus citri. 3. i. m. quas indicationes habuit Avic. cap. 11. cit. lib. proponendo in curatione Febris à morte vinum, quod haber virtutem exhilarandi, & spiritus qui in morte diffolventur restituendi, qua continetur in predictis medicamentis, dilutum tamen exhibet, ne magis accendat, confundendo, ut tempus hilaret ager colliguntur, & odorantibus refrigerantibus oblectetur.

XI. Ubi a vigiliis oritur preditta Febris, Sylvius studet in removendis causis vigiliarum, & in disponendo corpore ad somnum capendum narcoticis 24. bord. mund. ad crepatum costi. 3. i. f. sem. Papav. alb. 3. i. cum ejusdem bordiei decoctione fuit emulso ad 3. xv. addendo syr. Papav. alb. 3. i. aq. fonic. vel rof. 3. i. f. m. ad idem facit emulsi. facta cum seminibus melonis, papaveris albi, & amygdalis decorticatis & aq. viol. lactice, vel nymphæ, vel prædictæ aqua, exhiberi possunt cum fyr. papaveris albi, que posunt agro propinari paulatim per haustrum septis repetita ex præcipio ipsius Sylvii, donec somnum experiantur, qui si ne sic quidem accedit, eidem emulsi. land. epia. gr. ij. vel iij. adjungit, neque in hoc ab Avic. difcessit, qui cap. 13. curationem talis Febris à vigilia infutuit, per extremitatem refrigerantia, & humectantia, quia intus sumpta, ut præcipit Sylvius, erunt majoris efficacie, & vinum tamquam narcoticum propinat.

XII. Si in Febre Diaria in quacumque causa, plethora adficit, sanguinem mittit, & ubi copiosa est in corpore bilis, huius evacuatuum propinat, ubi vero non tam multa, quam actis adest bilis, alterantia, & in primis acida, & que ardorem promovere valent propinat, ut est sequens 24. rad. cichor. 3. i. taraxaci m. j. tamari. 3. i. f. cog. ex ag. bordiei, de qua colata accip. 3. xx. addendo syr. de cichoreo cum rheubarbaro. 3. i. f. m. vel 24. ag. bordiei. 3. ii. fonic. vel cinamomi. 3. ii. fyr. de cichoreo cum rheubarbaro. 3. i. f. spir. vitriol. q. s. ad aciditatem, & has potionis jubar tempestis interpolatos, sed frequentes, donec alius reddatur laxior. In horum locum poterunt usurpari fyr. rof. sol. ad 3. v. dissol. cum ag. Endivia, superbibendo post duas, vel tres horas, seri caprini. 3. i. f. vel ff. iij. ag. Nocera, vel fiat infinita rheubarbari ad 3. i. f. in ag. Endivia quo f. addendo col. rof. sol. 3. iij. vel 24. cassie noviter tracta. 3. i. j. pulpa tamari. mund. 3. i. v. m. f. sal. Bol. ubi vero non tam multa, quam aeris adest bilis, alterantia, & in primis acida, Diaphoretica accida, ad bitem acrem moderandam, quæ sudorem promovere valent, propinat, & præcipiū commendat, acerum siliquatum simplex vel compostum, ut sequens 24. rad. Angel. Zedari. an. 3. i. petasitidis. 3. ii. foliorum rutea hortens. 3. i. v. melite. f. cibaria, flor. calend. an. 3. i. mucum jugland. immatur. concif. 3. i. xi. pomor. cibori. concif. 3. i. contunduntur omnia simul, deinde affunduntur aceti vini optimi ad tres quartas partes, ex arena in cucurbita vitrea per se diffillari lib. xii. digerantur per noctem, mane diffiluntur cincimina cinerent lento ad scissitatem fine usione, & de hoc potest eger sumere in cerevisia, juscito vel aqua, ad aciditatem, & sudor expellendus. Quod si sola alteratione uti volumus, præter acetum siliquatum convenient, decoctum berberis, ribes, acero, tammarindorum, portulaca cum succo limonum, vel spiriti vitrioli, vel salis, vel tartari vitriolatis, vel salis prunelle: Ubi vero contingat lympham, seu succum pancreaticum acidorem factum, effervescentia in spiritu introducta febrem diariam cauare, salia volatilia aciditati propria, & Diaphoretica, ut salia volatilia, cornu cervi, &c. imperat, & salis armoniaci, quibus addi possunt sal carabe, urina, rosmarinum, salvia, lavendula cum aqua refrigerantibus, que ex doctrinissimo Tacheno in Hipp. Chemic. cap. 19. alkali volatili sciant, quo acidum abscondit, & dissipant, ut cichoreo, endivia, latice, & cum his vulnerarie herbe, ut Alchimilla, plantago, farfara, polygonum, quibus parati possunt varie medicamentorum formulae.

XIII. Ubi diaria Febris corripit hominem, in quo vel copia, vel visciditate, vel faldidine, peccans putrefacta repertit, danda mox opera, ut illa nimia per evacuationem minimatur, vicida incidatur, salia temperatur, ad praecavenda mala plura, ita consutit Sylvius medicamenta his opportuna habebis, cap. 19. n. 4. & cap. 109. n. 19.

XIV. Hic adverte evacuationem, purgationem, & humorum prævorum alterationem Sylvium admittere, ubi sanguinis abundantia, vel prævorum humorum majoris danni periculum inferit, ut ex precedentibus numeris colliguntur, & odorantibus refrigerantibus oblectetur.

XV. Et hoc pariter est imitatus Avic. qui cit. lib. cap. 1. ait, Evacuatio hic innutus est, neque ulli est ex opere, nisi cui ex plenitudine obstructions insint, & cruditate labore, & Febris nata sit ex cutis densitate, corpore simul expletior.

XVI. Ex quod bitem, fecutus est Fernel. de Feb. cap. 5. qui Febris synoche, impunitis, ex bile, calidorumque humore agitatione mentione facit, & Nicolum floren. qui trahi. 2. sum. 4. disf. 1. cap. 3. Febrem humorale sine putredine, dividit in fangueinam, & cholericam, unde etiam si ex bile diarium Febrém terminat, antiquorum placitis adhaesit, & cura cum eo est dirigenda, evacuatione & alteratione bilis, nec male potest ex hoc principio deduxisset posse a succo pancreatico & lympha depravatis circa putredinem ab solutam, huiusmodi Febrem generari, cum sola qualitas depravatione valent spiritibus effervescentiam in ordinatam impartiri, ex dictis cap. 4. num. 29. & cap. 6. num. 7. & 8.

XVII. *Vvillius lib. de Feb. cap. 8.* in curatione talis Febribus, cum Avic. & Sylvio amitionem causa extrinseca imperat, & que a causis sanguini corporula fermentativa communicant, haec sudore vel infensibili transpiratione debent foras protrudi, hinc sudorifica cum citatis admittit, quod confirmavit, quando a sudore celefstat Febris obliteravit, ut habetur ex His. unius agri cit. loc. Et quando periculum est ne Diaria in patrum transire, sanguinem mittit, iuxta regulam superius dictam, ex mente Avic. & Sylvii, ex quibus manifesta fit *Vvillius*, & *Sylvius* cum *Avic.* concordia in curatione Diarie Febris, que dum est cum antiquissimo Medicinae Principe, unionem recentiorum cum antiquis confirmat.

C A P. XVII.

In quo ostenditur consensus Antiquorum, & Recentiorum in cura Febris Synoche Putride.

I. *Sylvius cit. lib. cap. 29.* plures Synochæ differentias distinguunt, dependent a diversitate humorum at quibus huiusmodi Febris oriens potest, alii enim à bile, quæ ardentes vocat, deducit, & alias a lympha glandulosa capit, a quo Febris cathartas, cum coryza, rauceline, & rufi derivat, sicuti à succo Pancreatico pancreaticas denominat, qua anxiatem circa pectoria, ventris tortina, & lancinationes cum dejectionibus cruentis active dolore se cum trahunt, quibus adiungit que salvam vitatiam pro causa habent, & Febrem hecticam in his comprehendit.

II. Alias etiam recolligit differentias, à symptomatis que has Febres consequi solent, ab ardore summo Ardente, quæ à Græcis *Causos* denominatur distractus alterius diebus exacerbations patientem, ad differentiam ardentes Febris, que sine his invalidefit. Secundum locum ex aliquorum mente, tribut lyparis, in quibus externa frigent, dum interiora uruntur: tertium locum aut vendicare Febris illa, que imprimit fauicum ardore, ac rubore obfuso sunt molesta, unde lingua quoque non tantum arida existit, verum calore punico nigricante tincta: quartum locum Febrilis, que cum delito primis diebus cum furore invadent cocedit: quintum locum tribuit Febris colliquantibus: sextum vero Febris malignis.

III. Ille Juxta has differentias curationem instituit, & in synoche à bile quo ardentes Febrem parit sine intermissione & exacerbatione Gal. sententiam fecutus, qui selt. 4. apb. 58. & 59. & lib. 2. de differ. Feb. cap. 1. & lib. 2. de crishus cap. 6. Februm biliofam ardente, inquit, appellari synochum, prout Hercules Saxonum in lib. de Feb. cap. 33. ardentes Febrem in continuam concludant, & continuo periodicam distinguunt, has elicere indications, primo corrugando bilis acrimoniam salinam, per acida temperata, per spiritum salis dulcem, spiritum vitrioli dulcificatum, salem nitri purificatum, vel salem prunelle, vel hoc apozema. 24. rad. aceto. cum f. sol. m. fol. frigarie, violaria, an. m. i. coq. ex aqua bordiei, ad colat. 3. xx. ade syr. aceto. citri. 3. iii. spiritus salis dulcis 3. ii. de quo f. ex utriusque quantitate mediocreo, & tepide. Ejusdem efficacia erunt emulsi. sem. melum cum aqua refrigerante extracta addito spiritu vitrioli ad gratiam acid. vel 24. Aquæ aceto, end. an. 3. ii. fyr. rup. de succo limonum. 3. i. f. m. vel tinctura. 3. ii. f. ex tratta cum fero Caprino distillato, acido falso cum spir. vitrioli.

IV. Secundo emendando bilis oleostatutem seu inflammabilitatem, per acida aufericula, ut semper vivum majus, plantago, tamari, ribes, berberis, oleum sulphuris. Ex quibus parat seq. decoctum utriusque modi superiori dicto. 24. Radici plantaginis. 3. i. fol. sempervivi majoris, portulaca an. 3. m. j. coquuntur ex aqua pura ad colat. 3. xx. addendo fyr. portulaca. 3. iii. el. salph. q. s. ad aciditatem vel 24. tammarindorum mund. 3. v. gr. ribes. 3. i. fol. aceto, portulaca an. m. j. bul. in aqua fontis suff. quant. de colat. 24. aqua ff. i. f. addit. fyr. planaginis, acetoso simp. 3. i. f. m. vel 24. aqua planaria, acetoso an. 3. iv. aceto. 3. i. fol. aceris. 3. v. fyr. marit. n. 3. i. & ff. m.

V. Tertio minuendo bitem, si vel minimum, quod ferre fieri solet abundare obseruetur, per collagoga, sed blandiora & subacida, vel acidis juncta, & quidem mox in principio, vel poltquam medicamentorum alterantiam ope, bilis sanguini penitus juncta, incipit ab eodem iterum fecutri, & ut in totum excurrent apta reddi, quod in primis expectandum a sepius laudatis acidis, sed blandioribus. Hinc ad bilis separationem utitur sequenti mixtura. 24. radice taraxaci cum fol. m. ii. herba sumaria m. i. coquuntur ex aqua pura ad colat. 3. xx. addendo fyr. de cicoria. 3. iii. sal. tartari vitrioli. 3. i. m. de quo capiat eodem modo, que de prioribus dictum est, nempe faptis in diem, vel 24. ag. graminis, capil. ven. aceto. an. 3. iv. fyr. de endivia. 3. ii. tintillaria tartari. 3. i. m. vel 24. decocti granatis agrimonie, cichorio, aceto. 3. i. fol. f. succo limonum, aceto. simplicis an. 3. iv. spir. vitrioli q. s. ad aciditatem, vel salis prunelle. 3. i. His premissis, usurpanda quæ bilis evanunt, in cuius finem proponit sequens apozema. 24. rad. ciborei. 3. ii. fol. endiviae m. ii. flor. rof. pal. lid. iii. crem. tart. vel tart. crudi. 3. ii. coqu. in vase fistulis viatore, ex aqua pura ad col. 3. xx. addit. fyr. de Cichori. cum Rhab. 3. iii. m. de quo capiat bis, serva in die ad 3. iii. vel tepid., cui potest addi sequens 24. bordiei. i. Prunorum num. 12. jujub. sebæsten. an. num. 12. tamari. 3. i. flor. cord. p. i. fennia. 3. ii. coq. in aqua, decol. f. i. f. Manni. 3. iii. vel 24. rof. sol. 3. iii. eodem modo sumat. vel 24. flor. cordial. p. i. f. m. 4. frigid. mai. an. 3. i. fol. latice. endiviae an. 3. ii. bul. in seri cap. depur. 3. i. colat. ade infusori. 3. ii. rhab. fæc. in 3. ii. aqua. Endiviae fyr. rof. 3. ii. aqua totius ciri. 3. i. crem. tart. f. p. 3. iii. eadem modo utriusque vel 24. Cassie noviter tracta. 3. i. crem. tart. 3. ii. m. unica vice assument, vel 24. flor. cord. p. i. fennia. 3. ii. coqu. in aqua assumendum, vel 24. cassie noviter tracta, tamari. prep. an. 3. i. rhab. 3. ii. m. vel 24. flor. el. lenit. 3. i. el. de f. rof. m. 3. i. m. vel in Potione 24. rhab. el. 3. i. f. spica gr. v. fennia el. 3. ii. iiii. infund. in f. q. aqua endiviae f. a. fæc. coll. adde syr. rof. sol. 3. iii. manna el. 3. i. aqua cinam. 3. iii. m. vel 24. fyr. rof. sol. 3. ii. vi. crem. tart. f. p. 3. ii. fol. diffol. in seri cap. depur. q. s. aqua cynam. 3. ii. m.

VI. Alteritarum, & purgantibus adjungit Sylvius fangunis missione.

VII. Quod si aliquis difficultatem faceret in causa hujus Febris, credendo oriri à bile naturali non vero à flava, ut exponit *Sylvius*, satisfacrem cum autoritate, *Hercul. Saxon.* qui lib. cit. cap. 33. cum sola autoritate probat huiusmodi Febrem fieri à flava bile, & à præssina, ærugino, & vitellina, & *Donati Altemar.* qui tract. de Feb. p. 2. cap. 7. ab eadem bile flava synoche fieri aviter susinet, autoritate & patrocinio Hipp. & Gal.

VIII. Neque dubitandum de consensu *Sylvii* cum antiquis in cura hujus Febris, cum isti alterantia frigida proponant, & bitem preparant vel coctionem & evacuationem, que eandem separata à reliquo fanguine, nec accida resipunt, dum *Senner.* contra *Maffarium* lib. 2. de Feb. cap. 13. summoperè concedat: Cholagogis omnes utuntur fecuti invenia sectionem exercit. Quod si notaretur diffensus in usu purgantum, que *Sylvius* per interpollatas vires exhibet, ubi catcri pectoris unica afflumpon argos expedient, fuit etiam mos antiquorum in aliquibus morbis hoc modo purgantibus exhibere cum felici successu, ut in mortbo gallico, in quo decocta iolativa manè & sero propinat, & præcipue in uti illius medicamentum quod vulgo, aqua di spagna, dicuntur, unde *Sylvius*, quod solent Antiqui agere in aliquibus morbis, transtulit ad Febris.

IX. A Lympha conglabatarum glandularum, fieri synochet docet, quando hec acrior & acidor facta, Febrilem in dextero cordis ventriculo effervescentiam excitat, calorem magis rodentem quam magnum producens, cum lancinatibus usque moleculam: quod si Lympha in glandulis capitis acior facta fuerit, vel fissa

muriatica, vel simili accida, Febrem catarthalen continentem producit.

X. Er quoq; primam, cum illis Antiquis sentit, qui Febrē synocham ab Icore sanguinis aliquando proficiunt determinant, quorum opinionem admisit Sennertus lib. de Feb. cap. 12. & Saxonia lib. de Feb. cap. 55. ieho vero sanguinis non est nisi serum, cum recentiorum Lympha identitatem conservans, filius spiritu vitali impregnatum sumatur, non illo depauperatum, quod excreto turgens per venas ad vesicam excretioni deflatur, & ex professo hanc tenet sententiam, Carolus Pijo de Feb. à serafcoluvia selt. 6. in modo generationis Febris à sero, vel lymphā erit discordia, si putredō seri seu ichorū sanguinis ab Antiquis causa Febrilis caloris stabilita, sumatur secundum quid, sola qualitatim depravatio exprimitur, ut fecit Sylvius in sapins cit. loc. Quoad secundam, cum omnibus consentit, qui Febrēm catarthalen continentem negare non audet, cum experientia quotidie id doceat, & oriri à lymphā ducem habuit Sylvolum, mox ciratum Pisonem, qui catarthum, corzyam, & tussim ad illuviae serola deducit cit. l. fct. 3. & Febrēm catarthalen à sero explicit cit. l. fct. 6. fol. 596.

XI. Quoad harum curationem, eodem modo Sennertus & Saxonia tractant Febres continentem ab ichore quomodo alias Synochos, sanguinem minuendo seca vena, quod facit Sylvius cit. cap. 29. num. 60. & humores si abundant sunt minuendi ex Sennerto, quod exequitur Sylvius mm. 55. lymphā redundantiam minorando Hydragos. 24. rad. petrof. fanicul. eringii, ebullia 3. i. fol. soldanelle 3. i. coq. ex aqua pura ad collat. 3. xx. adde syr. diacrii. 3. i. m. de hoc apozem. capiat 3. iii. velutibus, terre in die, vel suum eleuctar. Hydrag. ad utrum ducit, cuius descriptio est. 24. Baccarum junip. in aqua coct. express. Et ad pulpa consipientiam reddat pulpa tamariam. an. 3. ii. Rad. jalap. 3. i. f. scam. el. 3. i. cinam. sem. fanic. dult. an. 3. i. sach. claris. 3. x. M. f. a. Ejet. Dof. ad 3. iv. his addi posset sequens Potio. 24. syr. ros. fol. 3. iii. manne el. 3. i. diffol. in aqua flor. citri vel 24. gratiola sem. ebull. an. 3. i. bul. in s. q. aqua Fanicul. col. adde manna 3. iii. vel 24. creme. tart. 3. ii. Diagredi gr. vi. m. vel 24. Caffe noxior extraxit. 3. i. magis. jalap. gr. viii. m. vel 24. sem. ebulli 3. i. Diagredi gr. vii. jalappa. 3. i. m. vel 24. el. de suc. ros. 3. i. el. lenit. 3. vi. m. vel 24. creme. tart. 3. ii. sciamon. Sulph. gr. vi. magis. jalap. gr. vii. vel 24. i. jalappa pul. vel pul. Cornachini: Saxonia refrigerantia, attenuantia, & exsecantia proponit. Prima ad ultimū revocat Sylvius numer. 53. quando at, presente calore talia dentur, que ignem redentem magis quam urentem domen, sintque ex accidis temperatis composta, non negletis salibus volatilibus, que exsiccant, cum ex Saxonia cit. cap. 35. accida exsecandi facultate pollere conserfetur, salia verò volatilia id prestat cum attenuatione nemini, cui natura salium nota est, debet esse dubium, & omnia predicta unio in sequenti mixtura. 24. Aqua petrof. fumar. an. 3. i. f. spir. salis dulc. 3. i. Sal. volat. succin. 3. i. f. laud. op. gr. vi. vel 24. Aqua plantag. Agrimonie, melissa an. 3. i. syr. ros. simpl. 3. i. salis rosm. salvia an. 3. i. f. succin. 3. i. m. vel Decot. meliss. agrimonie, Politic. gent. cichorii acetosa 3. i. vi. vel decot. plantaginis, ceterach. virge. Auree polygon. boraginis, sonchi 3. vi. m. ante horum assumptionem possunt primiti sal corni cervi. ad 3. i. vel cornu Cervi usum ad 3. i. vel ocul. Canc. 3. ii. margar. prep. 3. i. m. vel 24. Aqua pulegii, faniculi, capil. Ven. an. 3. ii. salis centaur. min. rosm. mar. an. 3. i. m. valer etiam hi pulvis, ante aquas, vel decocta. 24. Antim. diaph. 3. i. coral. rub. prep. ocul. cancer. spodii an. 3. i. m. nec adstringentia sunt timenda, que vulneraria dicuntur, quia accidum diffusant & imbibunt, sicut aperientis caliditate & aromaticitate illud corrigit, id est utraque in hac Febre convenient, etiam in principio accessionis, ut laudat vel Sylvius numer. 52. sequentem mixturam, paulatim exhibendo. 24. Aqua petrof. 3. i. f. fanic. theriac.

simpl. an. 3. vii. syr. fenic. 3. i. f. spir. salis dulc. 3. i. m. vel 24. Aqua pulegii, totius citri, melissa an. 3. i. theriac. Mathiol. 3. i. syr. de cort. citri 3. i. m. nequa damanda acciditatis cognitio in humoribus, cum jam ostenum fuerit. caput. 4. numer. 29. ab Hippocrate, admitti, & putredinem secundum quid efficit, quam emendandam esse omnes concludunt: acciditatis vero argumenta habemus ab horrore haec Febris concomitante in principio: preparata hoc modo Lympha in Febris declinatione universalis, vel ea cessat, purganda medicamentis superius descripsi.

XII. Si Lymphatica Febris superveniat bilofo, tunc bilis non tantum in contentum tracta, verum ardorem solito majorem patiens ratione, erum usurpanda medicamenta, tum alterant, tum putgantia, tam Lympham, quam bilem: ad dispositionem vero languinis esse recipiendum docet Platerius lib. de Feb. talia vero medicamenta peti possunt ex dictis superiori & ex dendis. Si plenitudini sanguinis conjugatur Lympha, sanguinem miti imperat, numer. 57. sicut ratione magni eius, qui ex bilis & Lymphā virtus contingere aliquando solet, venam ad refrigerium aperit. Uniformis in hoc Antiquis, qui indicationem mittendi languinem ab istius redundantiā, & a refrigerationis necessitate recipiunt.

XIII. Lymphaticam Febris, à virtute Lympha glandularum cerebri, curat remedium que caput corrugante, in utrum deducendo, purgando materia vitiatam per os, nares & per purgantia medicamenta, eo modo quo Antiqui Coryzam, & Catarthum curant.

XIV. Febrē à succo pancreatico diversimode viato, & acriori facto cum anxietatibus circa praecordia, ventris torminibus, & lancinationibus, & dejectionibus cruentis admittendo, videtur imitatus citatum Pisonem selt. 6. de Feb. 589. cap. 590. ubi Febris à sero humore, nullatenus diffundi a Lympha, cum iisdem symptomatibus desribit; & Sylvius succum pancreaticum sub Lympha genere multis in locis comprehendit. Et certè si Pijo praedictum succum cognovisset magis distinet, Febris ab eo delineasset. Verum fatenda est differentia, que in modo generationis hujusmodi Febris continentis, ex dictis praedictorum auditorum resulstare videtur. Nam Pijo ab effervescencia seroi humoris ruit hanc Febrē generari, Sylvius vero ab acciditate ejusdem humoris acquifita, quia praternatralē effervescencia sanguini communius infert, que differentia exputationem meretur, cum succus pancreaticus, qui sub sero continetur, quea incognitus fuerit, unde nec de eius qualitatibus differere ei concessum fuit, nec de morbis ab eis dependentibus discurre: cum vero nostris temporibus ejus existentia illuxerit, & inter ceteras qualitates gratae acciditatem preferente multis experimentis comprobatum fuerit a multis, praeципuam à Domino Raynnero de Graaf, ideo ab hac depravata acciditate multis colligunt morbos recentiores, inter quos Febris, unde rora discordia inter Pisonem, & Sylvium à carentia cognitionis existente hujus succi, & ejus natura dependet, quapropter etiam maxime exculanda venit, neque confideranda, cum cognitionis defectus omnem dirimatur discordiam.

XV. Avic. conjunctus fuit, si aliis non adhesit, qui Febris continuam sine exacerbatione à pituita accida admisit lib. 4. selt. 1. c. 39. patim enim interest in curatione, si pituitam accidam corrigas, vel succum pancreaticum acciditorem demulces, cum tota curationis ratio in acciditatem emendatione consistat, quia ab motibus immediatè surgit, nihil vel parum indicate acciditatis subiecto.

XVI. Pro hujus Febris curatione prius, monet usurpanda esse medicamenta humorum accidum temperantia, & quidem blandiora, ut sunt omnia salia lincta, sed in primis volatilia & oleosa, qua de caufa multum praefare dicit opium, & omnia opia medicamenta atque

aque aromatica quavis, Avic. in hoc etiam fecutus, qui curationem instigando Febris pituita ab acida pituita cap. 45. cit. lib. Diaphyminum, & elect. de sulphure laudat, ad cuius imitationem sequens proponit medicamentum. 24. aqua petrofeli, graminis, fionic. an. 3. i. ag. viii. Mathiol. vel theriacalis simplicis 3. x. laud. op. gr. iii. syr. de quinque radicibus 3. i. m. vel 24. Aqua puleg. majorane, mentha an. 3. ii. syr. de cortiua citri 3. i. aqua Theriacalis 3. i. f. elixir vite dram. f. m. cui si premittatur bolus, diacordii 3. i. ii. erit efficacius, vel 24. aqua cardui benedicti, wellie, salvia an. 3. i. syr. de asphyxiophyti 3. i. oleo cariophylli gutt. 3. i. salis volutatis fuscini 3. i. m. vel 24. decot. melisse, cambedrios, stachados, centaur. min. cichori. boraginis 3. viii. tripher. magna 3. i. f. salis corni cervi volutatis 3. i. m. Quo exhiberi possint quotidiē vel pro syr. in hora majora quietis, vel coquitam, parum & sepe. In hunc utrum poterunt etiam paru pulveres ante canam, & prandium præbendi, ex eis que acidum mortificant, ut. 24. Cornu Cervi usi. 3. i. corallorum. prep. ocul. cancer. an. 3. i. f. syr. put. vel 24. Terra sigilli. boli armene, ocul. cancer. an. 3. i. m.

XVII. Secundū monet Sylvius, quod calore urgente, ob bilēm virtutam exhibeant medicamenta, que utrumque recipiant, in quem finem sequens apozema describit. 24. rad. Apii, ciborii an. 3. i. fol. agrim. (summ. fumariae, an. m. i. coquuntur ex aqua bordis ad colat. 3. xx. adde syr. byzantini 3. iii. spiritus salis dulcis 3. i. nitri gutt. xi. vel 24. radice petrofeli. asparag. acerola an. 3. i. fol. ceterach. acetosa an. m. f. coquuntur in aqua fortiori f. q. colatura. 3. i. f. syr. de diabusa rad. decucco linnom an. 3. vi. spiritus vitrioli gutt. vii. elixir vite gutt. viii. que propinuant sunt tempore minoris afflictions. Medicamenta etiam paulatim assumentia probat, ut 24. Aquae card. Bened. fonic. an. 3. i. theriac. simplicis 3. i. Spiritus salis dulcis 3. i. landani opati gran. iii. syr. fumariae 3. i. m. vel 24. aqua cichori. boraginis, vite cerasariae, an. 3. i. f. syr. de quinque radicibus de endivia an. 3. vi. salis prunelle 3. i. f. salis rosmarin. salvia an. 3. i. m. quibus poterunt pitemuti boli ex diacordio, tripher. & regue nicotiae 3. i. f. ad. 3. i.

XVIII. Si anxietates circa praecordia in hac Febre op̄ primant, praedictis medicamentis addit oleum macis fil. cui potest etiam addi oleum cariophyllorum, citri silleria, & effientia ambra gr. vel confectiones ex Hyacinth. vel alkerme, si ventris tortura affixurine vice praedictorum, suprascriptis medicamentis Oleum Anisi, & spiritus salis armoniaci, quibus adjungi possunt, oleum de bacis juniperi, quinta effientia rosmarin., balsam sulphuris anisatus, spiritus carminatus, una cum omnibus opiat.

XIX. Salivalem Febrē novum non esse inventum ollent, dum pituita appalat num. 71. citati capit. unde optimè convenit cum Avicenna, qui de Synocha pituita agit cap. 39. citati libri, est enim saliva pituita species, etiam secundum sententiam Antiquorum. Hinc curationem una cum Avic. ad fulvae visiditatem attenuandam dirigit, aromaticis & acidis incidentibus, que sparsim descripti in suo opere, præcipue vero se remittit ad ea, quia dicti, cap. 14. num. 45. & sequentibus, ubi inter corrigentia visiditatem pituita, enumerat Bdelium, Armoniacum, opoponacem, maſtichen, myrrham, & salia volatilia cuiuscumque generis, sed oleo substantia referta majoris sunt efficacia, unde magis laudatur, oleum cornu Cervi, ficiu bl. amarus anisatus, succinatum, & Juniperus, sicut spiritus viini aromatici, redditus talis oleo aliquo aromatico, vel Landano opiatu; ex quibus levigantem praeficit mixturan, & purgationem bilis, sed reiterandas effluunt cum ejusratione, ulquequo Febris auferatur, & in hoc Antiquos fecutus est, qui in curatione caufi easdem omnino intentiones habuerunt, ut videtur et apud Sennertus cit. lib. cap. 12. & 15. & apud Saxonia cit. lib. cap. 33. in hoc folium differentem se preberet, quod purgans medicamentum statim a fecla vena propinat, quod an recte sit factum, considerandum est, an bilis a fanguine extracta nota facilius tunc possit educi, quod si timeatur virium prostratio ex duplice evacuatione, in brevi horum patio pergeta, & Sylvius ipse in omnibus prudens, iui consilii executio non permittit, si vero viries sustinere possint, quod pote-

rit, jubet ut in eo cog. pulpe colocyntidis, i. in hisimilatus Saxoniam, qui cit. lib. de Feb. cap. 36. in curatione hujus Febris, quam ex mente Avic. hec simile simile dicit, prout talen appellat Sylvius cap. 29. num. 14. seq. decoct. cum istenū indicationibus præferit. 24. Oxymel. 5. syr. de betonica, de menta an. 3. i. decot. Betonica, menthe, agrimonie, radicis apii. petrofeli, fanic. orig. 3. i. m. pro syr. cui adjungit infra scriptum. 24. ligni indici 3. i. f. saffras 3. i. ii. infundatur in lib. x. aqua bul. usque ad casum 3. partis, adderat. apii. petrofeli, fenicula, rufi, asparagorum an. p. p. steri. balsam. bilis usque ad confusum. med. & in fin. adde summum. abyst. m. ii. menthe sic agrimonie an. m. f. seminum anisi, dauci, fasic. an. 3. i. Folia exprensione, servetur pro syr. de quo capiat 3. i. f. Sennerius lib. de Feb. cap. 14. de hac Febris quotidiana pituita agens, quam & ipse hec simile dicit, hanc curationis viam Sylvio demonstravit, dum in indicationibus ciliendis, haec habet, pituita humor frigidus, crafus, tenax, & lentum est, idemque ad coctionem, & evanescationem preparandum calefacientibus, & medicinariis secantibus, incidentibus, & attenuantibus. Hinc est, quod confluum aliorum laudat, qui in hac Febre confluentum uitum guajaci, saffras, radicis chines, falem absinthii, vel cardui benedicti, cum theriac. Unde Sylvius in hujus Febris curatione, quod preparantia pituitam, seu salivam, omnia ab Antiquis mutuata est. Post preparationem, purgantia pituitam exhibet, ut patet cit. cap. 14. num. 50. ad quod se retrouit pro curatione integrâ hujus Febris dictum fuit superioris, purgantes pilulas definibendo. 24. gam. gabani cum acteo scypticillo prep. 3. i. vitrioli maris ad albedinem igne blandido calcinat, maſticas elect. an. 3. i. Castor. opt. Myrra rub. an. gr. xv. Croc. 3. i. Trochismum albalbum. 3. i. resina Jalap. Scamoni an. 3. i. f. Olei corticis citri guttas xi. f. p. num. xxxxx. de his sumat tres, vel plures post Cenam, cubitus iturus ager, vel mane jejunio stomacho. Harum vice poterunt utupari pilulas maſtichinae, aggregativa, fin quibus, auræ. Vel infuso agaric, turbith, senne, addendo mel. ros. que purgantia à citato Sennero, & Saxonia laudantur.

XX. De sanguinis missione non est locutus Sylvius in curatione hujus Febris, Gracorum Medicorum in foliio adharet, qui ex relatione Sennerti, & Saxonia in hoc Febre sanguinis missione non admittunt, & si Avic. exstantis signis plenitudinis, in hac Febre ad sanguinis missione descendit, in hoc sicut Sylvius eam non rejicit, cum in Febre à Lympha cum plethora sanguinis missione laudat. Unde si cum saliva peccante illa repertatur, non elratore quo Sylvium difudiatur valeat ab intermissione sectionis vene.

XXI. Plura attenuantia possint hic describi, ad pituitam visciditatem corrigandam, qui consulto prætermittuntur, quia cap. sequenti 19. fuit exponentur, ultra dicta superius num. 19.

XXII. Quidam Febrē novum non esse inventum ollent, dum pituita appalat num. 71. citati capit. unde optimè convenit cum Avicenna, qui de Synocha pituita agit cap. 39. citati libri, est enim saliva pituita species, etiam secundum sententiam Antiquorum. Hinc curationem una cum Avic. ad fulvae visiditatem attenuandam dirigit, aromaticis & acidis incidentibus, que sparsim descripti in suo opere, præcipue vero se remittit ad ea, quia dicti, cap. 14. num. 45. & sequentibus, ubi inter corrigentia visiditatem pituita, enumerat Bdelium, Armoniacum, opoponacem, maſtichen, myrrham, & salia volatilia cuiuscumque generis, sed oleo substantia referta majoris sunt efficacia, unde magis laudatur, oleum cornu Cervi, ficiu bl. amarus anisatus, succinatum, & Juniperus, sicut spiritus viini aromatici, redditus talis oleo aliquo aromatico, vel Landano opiatu; ex quibus levigantem praeficit mixturan, & purgationem bilis, sed reiterandas effluunt cum ejusratione, ulquequo Febris auferatur, & in hoc Antiquos fecutus est, qui in curatione caufi easdem omnino intentiones habuerunt, ut videtur et apud Sennertus cit. lib. cap. 12. & 15. & apud Saxonia cit. lib. cap. 33. in hoc folium differentem se preberet, quod purgans medicamentum statim a fecla vena propinat, quod an recte sit factum, considerandum est, an bilis a fanguine extracta nota facilis tunc possit educi, quod si timeatur virium prostratio ex duplice evacuatione, in brevi horum patio pergeta, & Sylvius ipse in omnibus prudens, iui consilii executio non permittit, si vero viries sustinere possint, quod pote-

Iridis Febrilis

Poterit prohibere utriusque evacuationis exercitum.

XXXII. Frigida potum cum Antiquis non proponit, & ex arte factum credo, quia continuum refrigerantum potum, in pauca tamen quantitate laudat, qui modus licet videatur à *Massaria* reprehendi, perpende tamen an sit nimis scrupulosus in prohibendo refrigerio in tanto astu, & in avertendo remedio cruciose sitis, que curationem exigat.

XXIV. Lipyrian Febrēm, in qua eodem tempore externa frigent & interiora utuntur, ob succi pancreatici aciditatem, à qua frigus, & bilis oleoflatem, à qua calor, curas ulipando medicamenta, quia aciditatem succi pancreatici excedentem, atque oleoflatem bilis exuberantem corrigit, & utrumque hoc prastat, *margarita*, *corallia*, *aculi cancri*, & *omnia concharum genera*, in primis calcinata, *cretam*, *bolum armatum*, *terram sigillatam*, *Cornu Cervi* *ufnum*, *spondium rufum*, *stercor tartari*, cum herbis *vulneraria* in pulvri redatis, vel *carum* *extraictum* vel *decoctum*, & medicamentorum formam ex his delineavimus (*Supervis cap. 16. num. 12.* & his possunt addi *pyrola*, *betonica*, *confoldita*, *sancula*, *virga aurea*, *beta rub. tilla*. Prateret monet *supervis. 82. cit. cap. medicamenta*, nunc calorem, nunc frigus moderantia, esse alternanda, prout hic ille magis cruciat, neque in hoc diffimilem Puto *Sylviam* ab Antiquis, dum lipyrian vult fieri ab admixtione acidae materie, & bilis, quam admixtionem nemo negaverit esse Antiquis conformem, cum admixtionem bilis, & pituita acida, & melancolica, que pariter acida est, non recipunt: que si ita conjungantur, ut continuo acidum, & calidum bilis, agant, calor, & frigoris sensus non potest non produci eodem tempore. Quod si difordet fundamentum ponenter in succo pancreatico, à Veteribus non nominato, satiscundum erit, allata plures ratione de novitate hujus humoris, de ejus ortu, & fidelis sit, & de continua ejusdem fanguini admixtione, præterquam quod, cum tot sint inter veteres dissensiones de origine & causis hujus Febris, non est inculpandus *Sylvia*, si suam sententiam modo certis discrepantes exprefserit, quia pari culpa notandi essent Veteres, in hoc omnino discrepantes.

XXV. In curandis Febribus à faucium ardore, ac rubore dominatis, & à delirio, vel colliquatione afficiatis, nullam inventio differentiam inter *Sylvium*, & *Veteres*; nam supponit Febris esse ardentis, & *Synochas*, quarum curatio intituta fuit superioris sub Antiquorum præceptis, & consulis: symptoma vero praedictas Febris concomitanta, nempe ariditas, rigor, febris, seu rubor obscurus, delirium, & colliquatio, eodem modo curantur que ab Antiquis, nempe *garrafis* refrigerantibus, *homœtanibus*, & *repellentibus*, ut feci *Avic. Cit. lib. 22. opitatis*, que delirium sedant, & *calorem* temperant, colliquationem impudent.

XXVI. *Vvillius* in trāclandis Februm sanguinarum differentias, communī usū *Galenice schola* magis se accommodavit, dum *cap. 11. lib. de Feb.* dividit *Vvillius* *synocham* in putridam effientiam, quam *superius cap. 9. descripsit*, & que convenit cum Febre sanguina ab *Asia* descripta *Cit. lib. ut* patet ex conferentia utriusque, & si *Vvillius* potius in combustionē, quā puredne fanguinis eam repanton, imitatus est eos de quibus locuti sumus *cap. 6. num. 9.* & de quibus mentionem fecit *Sennertus cit. lib. de Feb. cap. 12.* & in caulin, tertianam, & quotidianam, & quartanam, prout communiter omnes practici faciunt.

XXVII. In harum curatione quatuor elicunt intentiones generales, prīmō ut fanguis ab incendo vindicetur, & profus supprimatur in flamma in sulphure parte ejus accensia, *sanguinis missione*, *leni cathartico*, *vomitoria*, & *enematis secundū*, ut cum fanguis incendio tāctus, protinus extinguit nequeant, curandus est ut mitius & cum minori noxa desfiguratione suam peragat, quod *opitatis anodynis*, que fanguinem, & spiritus fugunt peragunt, quorum forma præferita fuit *superius sub num. 16. & 19.* ea milcendo refrigerantibus, item *decoctionis*, & *Julapīs* *vulcerā* *afstantia* refrigerantibus, *liquoribus* *acecrosis vegetalium*, *aut mineralium*, que fanguinis astum cohident, eisdem intentioni satisfacie-

nt, & horum medicamentorum formulae descripta sunt, ex *Antiquorum*, & *Sylvii* consilio, superioribus numeris 3. & 4. & cap. preced. 3. *Tertio*, ut deflagratione finita, materia concremant & adfusa, recrementis liquor crux expediatur, vel *diaphoreticis*, vel *purgantium leniter*, quorum formulae petenda sunt ex dictis superitis, & ex dicendis inferius 3. ne *symphoricibus* urgentibus tempestivè occurruat, que curationem exigit.

Que si conferantur cum indicationibus Antiquorum, omnimodam concordiam invenientur, & præcipue si has indicationes Febrī synoche putida à *Vvillius* dicit, & ardentis, seu *Cauloni* applicemus cum combustionē, vel à combustionē, cūm ad hac cauſa non possint elici aliae indicationes, quām illa à *Vvillius* recente, unde omnino debet concordis censi etiā cum eis, qui Febris à combustionē sustinet, in harum indicationum determinatione, & respectu ardentis Febris sunt cedem cum datis a *Sennertus lib. 2. de Feb. cap. 13.* cūm tertiana, quotidiana, & quartana contingen, omnis ratio posſut, ut traſtentur, juxta indicationem secundum quas curantur intermitentes, cūm nulla sit in scientia, causis & proprietatibus differenti, sed solū secundum magis vel minus differant, quod non debet variare curationis efficiens: Et hoc non potest negare *Vvillius*, nec ei debent contradicere Antiquorum fecatores, unde in harum curatione dependendum est ab indicationibus, quibus utitur in intermitentium curatione, de quorum substantia in sequentiū videbimus.

Hoc loco præterire non possum multa observatione digna, que in Februm continentium curatione à *Vvillijo* in citato cap. 11. observantur, & à *Thoma Sydenham* in methodo curandi Febris, summa prudētia proponuntur: & sunt, quod missio fanguinis sit retentanda, si post primam emissionem pulsus fortis, & vehemens perdurat, cum summa dilatatione, regulata quantitate ad virium regulam, quod si nimis excessu fuerit, viribus debilitatis, cardiacorum uia sanguini vigor est reconciliandus, & tempore verno, majorum fanguinis quantitatē postmissus extrahere, & si contingat præfente esse indicatione vomitus excitandi, ob inclinationem natura ad illum, & sanguinem intendi ob plethoram, debet præcedere missio languinis, in conatu vomitus vala repleta disruptantur, & postea vomitum tempore opportuno exhibendum, cuius operatione perfecta, secundum est tumulus sanguinis, potu aque *papaveris erratici*, *nymphæ*, *Lathyrus*, *endive*, vel *plantaginis*, cum pulvribois *Margaritarum*, *corallorum* prep. vel *salpynelle*. Vomitus autem in ipso plane Febrilis accessionis initio excludens est, si occasio est in promptu, si enim motu humores faciliter edocuntur, & cum eis etiam illi qui latebant, morbo non parvas allatur vires, emetatis sat tuor, & revera, commode adhucientur, cūm ab his fanguis ita ventiletur, ut effervescentia illa vehemens reprimitur, unde tūque ad decimumm morbi diem, quotidie in utrum deduci posunt, ubi verò remitti incipit effervescentia, non adeo frequens debet esse olysterum usus, ne diminuta magis effervescentia fanguinis, separatio morbois materia retardetur, præcipuum enim instrumentum separationis boni à malo, est effervescentia, hinc deducitur in virium languore, & in spirituum vigore deficiente, fanguinique laxitate, in pulsus parvitate, & debilitate manifesta, insperatos esse clysteres, ob rationem superius adductam. In refrigerantum uul, etiam modus est determinandus, quāmis sint necessaria: excedens enim horum quantitas morbos separatione humoris mortifici ponit, cum magis figendo, & totam massam fanguinis confundendo, curationem retardat. Præterquam quod tempore ventriculi & partium subiectis cum enerando, cruditatem feminam spargit, ad morbi longitudinem preſcuta. Hinc considerandum relinquo prædictis, an melius sit refrigerantia paulatim, & lepe exhibere, vel ad faciem propinare: cum *Primo* modò videatur magis consuli integritate temperie partium, & conseruatione iroboris fanguinis, & spirituum, cūm isti valente magis restituere activitati agentis debilis, quāmis sepius iterari;

Caput

XVIII.

Sal absynthii, *centaur. min. gentiane*, cum pulvribus *restracis*, ut sunt *palpis concharum*, & *spiritus vitrioli*, quod consilium inveniuntur est à *Sennertus cit. loc. ubi effervescentia sanguinis est nimia, & vehemens, plus danni quam utilitatis aferunt, eam semper magis augeando, & languinem ad integrum dissolutionem preparando. Hinc omni supplicio digna est illorum Medicorum temeritas & malitia, qua ne vulgi auram amittant, agros ad mortem precipitant Cardiacorum intemperiuſū, & sine indicatione exhibitione. Verum tamen est, quid si in statu morbi effervescentia deficerit videatur, & concoctionis imperfekte signa apparet, tunc Cardiacis languescens virtus refocillanda, & deficiens spiritus restaurandi. Idem dicendum est de diaphoreticis, ante separacionem materiae exhibitis, quia tunc, sine spe fudoris, nimis ferociiter languis agitat. Optima opportunè, & in declinatione morbi adiutiva preclaros effectus edunt, antea verò prodest non possunt, quia materia peccanti, mala fanguinea aquabiliter admixta, neque versus separationem adhuc vergenti, ab exhibito hujusmodi medicamento, manu inieciunt, & a separatione defenduntur, cum morbi prolongatione, & quandoque cum mortis periculo, ob supervenientia nova symptomata, idēque ut ad duodecim Febris differendus similiū medicamentorum usus, cūm eo temporum pro majori parte materia sit separata, & natura jam exercitionem moliat, que perfectius contingere potest natura à virtute narcoticī per quietem corroborata: verum tamen est, quod in principio & augmento morbi, si effervescentia eō progrediatur, ut integrum fanguinis dissolutionem minentur, tunc moderanda est narcoticis.*

Confidendum etiam tempus anni, in quo Febris gravat; nam in Autumno minor quantitas fanguinis est mittenda quām in vere, data paritate Febris, & virtutis, & refrigerantia debent esse moderata magis, quia a præcedentis astutis calore, adeo fanguis spiritus explorarius evasit, ut in larga missione extreme languescat, & a refrigerantibus immoderatis effervescentia impeditur, quantum exigit ea separatio humoris peccantis. C A P. XVIII.

De Februm Intermittentium curatione ex antiquorum, & recentiori mente, & primo de Tertiana,

I. *Vvillius lib. de Feb. c. 4.* in curatione hujus Febris habet tres intentiones; prīmō ut fanguis ad naturalem temperiem restituatur; secundō ut depravatione succi nutriti quantum fieri potest præcaveatur; tertio fermentationem Febrilis motus, ne paroxysmus fulcitur, inhibetur, inibetur.

II. Circa primam intentionem adimplendam propriez vomitiva purgantia, vena sectionem, alterantia digestio, que fervorem fanguinis attemperare valeant, quod prestat refrigerantia.

III. Secundae intentione exequuntur diæta etiam proponit, in qua alimenta fint tenuia, & sulphure & spiritu vacua, & de his alimentis nihil exhibetur urgente paroxysmo.

IV. Quoad tertiam, accessio Febrilis inhibetur per media quae fanguinis fermentationem fiant, & Febrifuga dicuntur.

V. Qua omnia prius propositi *Sennertus lib. cit. de Feb. c. 18.* ubi pro curatione Febris tertiana, purgantia, vomitoria, vena sectionem, præparantia & concoctioni Frigida, & à proprietate tertianam debellantia proponit. Idem omnino confirmatum habemus ab *Hercole Saxonie cit. lib. de Feb. c. 32.* cum quibus concurreat universa Medicorum schola, eandem *Vvillius* consilium consulentes, dum frigida, & humida alimenta prouant, que sanè spiritu & sulphure sunt vacua.

VI. Vomitorium non permittit, nisi in corpore robusto & ad vomitorium facile proclivi, & ventriculo materia excrevenitia agravata: ita eductus ab *Saxonie cit. loc. & potius leni cathartico* humorum biliosum defumus propellit.

VII. Quodsi Febris tertiana diuturna evaserit, hoc est nota exitit, diætatica proponit, que moderatè fanguinem fundant, parando apozemata, quae exhibet cum sole nitri preparato, aut herbarum fixo, ut est *Sacci Opera Med. Tom. I.*

81

Sal absynthii, *centaur. min. gentiane*, cum pulvribus *restracis*, ut sunt *palpis concharum*, & *spiritus vitrioli*, quod consilium inveniuntur est à *Sennertus cit. loc. ubi effervescentia sanguinis* *Mynsichti*, *sal lucini*, *ocul. canis*, *sal prunelle*.

VIII. Et quando ex urinis, & symptomatum diminutione, materie concoctione manifestatur, Febrifuga in teritus & exterioris explicat. Interius uitum, *palvere peruviano*, & in ejus defectu, *palvis ex vertice fracti*, *tamarisci*, *gentiana* & *sale eoruani*. Ad imitationem ejusdem *Sennerti*, qui *chamelum* laudat, concoctione materia, autoritate *Gal. 3. de fin. medic. facul. cap. 110.* una cum descriptione *Joan. Anglici*, præparations succi *chameli*, quibus adjungi centaurium minus, plantaginem & moriam *Diaboli*, ad hoc sunt etiam efficacia pulvis *Hoffmanni* in *Theb. pharmac.* *2. salis card. ben. centaur. min. vitri. an. 3. i. tint. sicc. antim. 3. j. b. fiat pulvis ad 3. b. exhibendus in aqua card. bened. ante paroxysmum, vel *2. sal. arm. aliquęs fabl. nitri preparato*, card. bened. *absynth. centaur. min. an. 3. b. in aqua cicoriis* & *2. a. F. sal. cryphal. cui si addatur *arcuum duplicatum Mynsichti* ad 3. b. erit efficacissimum, donis ad 3. j. in aqua centaur. min. exhibendum ante paroxysmum per duas horas, vel almen tintillum *Mynsichti*, fattum cum 3. j. alam. crudi. & 3. b. Mag. *sanguinis draconis* dissipulati in aq. card. bened. datum ad 3. j. in aqua specifica Febrilis, vel species febrivige, ex aqua Febrilis, & pulvis febrilis probatus ejusdem *Autoris*, vel extractum radis gentianæ serpentaria, contrayerat, corticis fracti, fol. *Centaur. absynthii*. Quibus propter, si addatur *falia* corundem simplicium nobilis Febrifugum probabitur, equalis forsan efficacia cum pulvere Peruviano. Ad omnes etiam Febris est validum Febrifugum, arcum duplicatum *Mynsichti* & pulvis eoclearium testis à *Crollo* descripti, & radix gentiane exhibita modo descripto, ab *Augentio Tom. Epis.***

IX. Inter externa, laudatur cataplasmata ex pulvribus *piryri*, *Com. fulo an. 3. j. telis araneorum*, *nucis mosc. libani eleb.* an. 3. j. *absynthii*, *bursa pastoris*, *uricaria min. ruta an. m. i.* & *similis confusus cum thorebentia alijs q. s. f. empl. applicandum pulvis ante paroxysmum diuibus horis*. Ad item valet etiam, *ruta*, *mentha*, *salvia* inter duos silices contuse, *cum sal. & telis araneorum* eodem modo pulvis applicante. Alia plura vide apud *Sennertum cit. cap. Experium* est in terrâna debellanda summe efficacia esse lequens cataplasmum. *2. Salvie*, *Rute*, *urica*, *an. partes aequales inter duos silices vivos contundantur*, *adde sal. marini* *globuli*, qui involvantur in telis araneorum, & pulvis applicantur hora una ante accessiōem; roborant proponit *Vvillius*, que laudat *Sennertus loc. cit.* Ita in omnibus, fit hic Medicorum chorypheorum fidelis *prædictus*.

C A P. XIX.

De Curatione Febris Quotidiane Intermittentis.

I. DE hac Febre agens *Vvillius cit. lib. cap. 5.* illius curationem instituit, intentionibus in tertiana habitus addendo illam ventriculi ac humorum fabura expurgandi, víscoꝝ infarctiones liberandi, infirmitates corroborandi, atque una cum his fanguinem defumperem emendandi, ut accessiones Febriles inhibentur possint.

II. Quae intentiones explentur, per vomitoria sumptoper à *Vvillijo* laudata, & purgantia *læpīs* iterata. Prater hanc proponit remedia digestiva, deoblituentia, que fermenta víscoꝝ, & fanguinis restituunt, & dyphalias corrigit. Quæ omnia proponit *Sennertus cit. lib. cap.*

De Quartana Intermittentis Curatione.

cap. 19. & 14. & Saxoniam de Feb. cap. 37. in hoc videtur mancus *Vvillifus*, quod praedicti sudorifica, & diuretica commandant, ubi ille de ipsis mentionem non facit; attamen si considerabimus in deobstruentibus diuretica, & diaforetica comprehendi, habebimus omnes in eamdem intentionem collimantes.

III. Purgantia non alia sanè debent usurpari in hac Febre, quam illa quibus utuntur. Antiqui cum praetaritis authoribus, ad purgandam pituitam, cum materia pecans in hac Febre, ex *Vvillifis*, fit cruditas & adiutio-nis particeps, quæ duo materiam pituitam incalcent, juxta modum loquendi Antiquorum, exprimit. Modum his intendit per iteratas vices desumpfit à *Saxonia* cit. loc. Vomitus etiam humorum pituitos debent recipere, nec mirum, si in hanc ratione ficit, ut supra cetera medicamenta excollat, dum eductos fit à *Sennert.* qui cit. cap. 29. vomitum in nulla Febre esse utilitatem quin in hac predicat.

IV. Remedia digestiva, deobstruenda, proponit in salibus herbarum fixis, & corundem extractis, qualia sunt, sal ab *hyacinthi*, & precipue *zizirios* *Rofinici*, *agromone*, *tamarisci*, & *sales* *herbarum* *cephalicularum*, *rosmarinii*, *salviae*, *origani*, *majoreanae*, *camedri*, &c. quorum loco non solum improbanda decocto ab Antiquis parata, ex suprascriptis herbis, vel similibus, prout videre est apud *Sennertum*, & *Saxoniam* cit. loc. & *Platerianum* in curatione hujus *Febris*, & in aliis practicis, quorum formulas etiam descripimus cap. 17. & 19. His addit *Vvillifus* spiritus mineralis acidos, & medicamenta ex chalybe preparata, in quorum numero sunt, *spiritus* *vitrili*, & precipue *striaetus*, *spiritus* *salis*, *spiritus* *tartari*, *spiritus* *salis* *armioriaci*, aqua *Peneti* secundum descriptionem Hoffmanni, in clavi *Sclerotheiana*, *spiritus* *compositus* *tartari* & *salis* *armioriaci* *Rofinici*; que omnia medicamenta cum deobstruendi facultate, diuretica virtute possunt, quibus adjungi possumus superiori c. 18. descripita n. 7. inter chalybeas vero connumerantur, tintura maris parata cum acetosa, vel pomorum *Rofinii*, essentia maris tartarata ejusdem, tintura maris, cum sale armioriaci *Mysnichis*, qui propinqua sunt in aqua deobstruente, sientuli, vel *agromone*, ceterach, vel *capil.* *vener*, addendo diuretica & deobstruenda *farinos* proposita.

V. Inter cetera hoc non contempendum animadverit *Vvillifus*, post levem totius provisionem, remedia Febrifuga exterus esse applicanda, ad Febris accessio-nis sublationem, ut dein reliqui effectibus curandis tempus & medendi occasio felicis concedatur.

VI. Hic remedii creditur *Vvillifus* stabilitam esse Febris quotidiana intermittentem curationem, sudorifici prætermis, nec forsan sine ratione; creditur enim materia crassum hujus Febris genitricem, esse impropor-tionatum ad subtuncos subtiles meatus porrostatum pro sui excretione. At tam præmunit, ut interdum natura propen-deat, eft excitandus medicamentis à *Sennert* propositis, ex *faniculo*, *card. bened.*, *salsaparilla*, *ligno saneto*, *safras*, *theriaca*, *fale cardui* *bent.*, & *radice cœvi*, quam summopere commendat in hac Febre ad 3. vel 3*ij.* pro fudo excitando. In quem finem possum exhiberi *Cornu Cervi* *phil.* *prep.* vel *spiritus* *ejusdem* vel *bezarticum* minerali, *cinnabri* *antimonii*, *ex mercurio* vita *refidus*, tutes subtilissime donec fuses amplius non relinquit, magis tamen in hac Febre conveniens videtur tintura diaphor. *Mysnichis*, acutum *bezarticum* *ejusdem*, & pulvis *bezarticus* *imperialis* *ejusdem*; que sunt propinqua in aqua cardui *bent.* *scordii*, *scorzene-re*, *galega*, & aliis hujus generis. Quod si queratur, quid de sanguinis missione in hujusmodi Febre sentiat *Vvillifus*? dico quod cum eam nominare præterreuerit, videtur sentiendum esse, exemplum *Sennerti* imitatum esse, qui cit. cap. 19. venia fectionem omnino interdicit, si vero in hac Febre adiut *ejus* & plenitudi venarum, etiam vigeat cacochymia, non timerem sanguinem remittere, etiam consilio *Vvillifis*, determinatis tractanda esse quotidiana intermittentem sicut tertiana, in qua tale auxilium coniunct. Præterquam quod *Hoffmannus* in suo methodo medendi cacochymia vigente vene fectionem commendat.

III. Animadversione dignum est illud, quod observat *Vvillifus* in exhibitione Febrifugis, nempe post ejus assumptionem agros intra lectum in levi diaforeticis defini-terebit. Et quo mihi videtur, si paroxysmus impri-matur à virtute medicamenta, nec fudo succedit, posse post aliquot horas à medicamento sudorificum exhiberi, quia quoiescuntque natura non exequitur quod debet, licetum est medicina arte, & medicamentis tentare. In hoc casu possum ad usum deduci medicamenta diaforetica, superiori cap. descripta, vel uti extracto *zinziiberis* ad 3. b. cum aliqua aqua diaforetica, quartanam

XXI. uniformalem in omnibus Febribus proponit *Sennert.* cit. lib. 2. de Febr. cap. 7. ad apertendas vias pro facilis humorum expurgatione, ita necesarium, censat, post primarium viarium evacuationem, & vene sectionem, adhibet medicamenta deobstruenda.

II. Secundo succi pancreatici aciditatem corrigit, & emenda, & acrimoniem demulcit. Ubi notandum est, indicationem istam dirigiri primario ad aciditatem, & acrimoniem emendandum, subiectum vero nihil contribuere ad hanc indicationem, quia sicuti qualitas sola est quae peccat, & per quam actiones vitantur, & natura offendit, non ejus subiectum, ita ab hac indicatio, non à subiecto detinatur. Hujusmodi indicatio semper appetit in Febribus intermittentibus, juxta principia corum qui tenent Febres benignas, quales sunt intermittentes, oriri à purende secundum quid; constituta per solam qualitatem alterationem; quia frigus, horro & rigor, qui cum similibus Febribus con-guntur, à mareria acri, mordaci, & acida fieri jam demonstratur est, cap. 13. & certum est dependere à materia putrida secundum quid, quem generante, con-querenter ex his accidentibus demonstratur materiam putridam Febrē acendentem, esse in aliquo fui parte acrem, mordacem, & acidam. Et quia est universale axioma, putredinem esse emendandum, hoc insurgit enim indicatio acrimoniem & aciditatem, que putredinem secundum quid constituit, corrigit, quod docuit *Sennert* cit. lib. cap. 7. quando acris materia refrigerationem, & mitigationem ait reduci ad primam preparationem, que consistit in coctione humoris crudis, qui talis efficitur per putredinem abolutam, vel secundum quid quapropter, eti in hoc ab alis recentioribus dif-ferit, ad nostrum intentum sufficit antiquorum dogmatibus se conformare. Tertiò ejusdem luci pancreatici, ac bilis effervescentia in tenu iuncti vitio est impedita, quod est finem, ac *Vvillifus* Febrilis actionis inhibito: scio Antiquos effervescentia bilis & suci pancreatici, non sollem mentionem non fecisse, sed neque novisse, ideo tamen aliquorum humorum effervescentiam cognovisse, vel ex suis principiis necessario derivandam esse, prout ostensum fuit, cap. 1. num. 59. in Febribus, & huic necessario providendum est, scio alius Febribus symptomatis occurritum, quoniam effervescentia humorum in Febre est quid dependens ab ea, siencia alia symptomata, ex Antiquorum mente cit. loc. dilucidata: Et si remedia pro hac sedanda non proponerunt, hac fuit ratio, quia quae calorem minuntur, in quo essentiam Febris constitutum, qualia sunt refrigerantia narcotica, precipitantia Febrifuga, effervescentia etiam sedant, quia vero Recentiores Febris effentiam in effervescentia humorum & sanguinis refundunt, ut demonstratum fuit cap. 2. in hoc primo incumbunt, & primariam indicationem ex ea deducunt, sicuti Antiqui pro secundaria intentione respiciunt, cententes effervescentiam a calore fluisse, quapropter in hac indicatione, ea currit, differentia quae intercedit in determinanda Febris essentia: nam Antiqui calorem in Febre essentiale volunt, effervescentiam ab eo dependentem agnoscunt, sic primariam indicationem in curanda Febre a calore deflunt, secundariam ab effervescentia non debent negligere, silentio remedia ei proportionata involvendo, ob rationem superius allatum: E contra Recentiores, quia essentiam Febris in effervescentia fundant, primum locum indicationi illius sedationi respi-cienti tribuant, secundum indicationi extinctionis caloris, ab effervescentia accendi concedentes, reticendo pariter remedia que refrigerant, & extinguunt calorem, quia sunt uniformia eis, quibus effervescentia sedatur. Quapropter effervescentia humorum per Antiquos & Recentiores indicationem preberet, licet diverso modo, qui notabiliter non reddit diffensionem, cum de-pendant à diffensione in constituta essentia, quam notabiliter non esse multoties demonstratum fuit: Et eo minor evadit cum remediorum exhibitione non varietur; pro fedana enim effectu ceterorum utetur Recentiores refrigerantibus, precipitantibus, narcoticis, Febrifugis, que in usu esse patet Antiquis, *Sennerti* praep*aratu*, *superiori cap. manifestatum* fuit, pro calore precipiti, *inferiori cap. manifestatum* fuit, unde per omnes antiquos habetur indicatio deobstruendi, qualem elicit *Sylvius lib. 1. de Prax. Medic. cap. 30. num. 132.* & hanc tamquam

dissipant, & a maturitate impeditant; denique sanguinem & spiritus preoccupando, eos à characteris pestilentis impreflombant tueruntur. Inter alia medicamenta enumerat *febrifugum, rutam, theriacam, mitribarium discordium,* laudata à *Minadous cit. loc.* & cum eodem admititur *vene sectionem, purgationem, descatiuncula, & disphoriceam.* Ita omnino uniformis ex evadat, & in indicationibus, & in remediorum exhibitione: hinc colligo quando cap. 14. dixit intertemperie Febrili, & malignati studendum esse, per curatione Febris maligne: pro malignitate intellecisse fermentum illud coagulans sanguinem, & purendum inducens, vel ipsam purendem jam excitatam, & haec concordantem cum eis, quae dixit cap. *sapientia* 13.

V. *Sylvius* in curatione Febris maligne fecerit est *Minadous cum Vwillio;* nam cap. 33. recipiendo ad tal acre & volatile quo malignitatem cauam censer, & purendum, & coagulationis humorum fomitem eis deduximus, *superioris* in cap. 6. n. 34. praecepit n. 11. prædictum tal corrigitur medicamentis acido, vel anteriori terro donatis, in quorum genere sunt, *bulus armatus, terra lemnis, & omnes argillaceae, atque sigillatae terre;* in hunc finem laudat *sulphur mineralis, aut metallicum omnise sed rite preparatum, virioli, antimonii, &c. haec enim, prout adnotavit cap. 13. Vwillius;* quia à calor nostro minimè subiungitur, ut separantur, contra malignitatem, & virus suis pestiferalis optima evadunt remedia, his adiungit *theriacam, diacordium, & sales volatiles blandos, & oleofos, precedenti capite de frumentis sub n. 2.* Eundem saltem volatilem acrem, foras propellere sufficiora ait, in quem finem sequentem proponit mixtrum: *theriae veteris 3, i. antimonii diaforeticis 2, i. syl. car. ben. 2, ii. aquae prochylacticae nofrequinis descriptio habetur cap. 16. n. 12. ii. aquae cinamomi 3, b. scabie 2, i. j. de qua parte quartam vel quintam sumat ager, & post hunc diuidim, ejusdem unum, vel dum coecularia retinunt capiar, siue perget donec commodus sequatur sudor, & n. 15. animadvertis omnibus sudoriferis optimum esse adiuvare antimonium diaforeticum, & aliam ex antimonio parata, quia in hoc adeat sulphur mirabile, à quo omne acre mirificat temperatur, & postquam per sudoriferam sublata fuitur ē corpore malignum venenum, ubi perferandū esse in moderato acidum, sub anterorum porpientis administratori ufu, quibus languini consistunt pristina restitutur, unde concludit conduce maxime in Febre maligna, *omphacum malaganana, cydonia, arancia, berberis, tamarindi, &c.* que medicamenta à *Prospere Alpino* l. 4. de *Medicina Egypti* cap. 4. in Febribus malignis extolluntur, &*

Caput XXIII.

eadem propositum *Minadous cit. lib. 2. cap. 15.* ubi etiam laudat omnia medicamenta à *Sylvio* descritta, eis exceptis, quae chymia recentes suppedavit, ita *Sylvium* ea ab illo transcriptissime unicunque patere potest, ex comparatione & lectio citatorum locorum utriusque.

VI. Quod si videretur *Sylvium* à *Vwillio*, & *Minadou* deficere, quia solum cause purendinis, que est tal acre, non purendum, ut prædicti recurrunt, reflexit, in remediorum descriptione. Dicent hoc superfluum fuisse, cùm rem. s. qua pro corrigitur dicto tale proponatur, purendum etiam convenienter, & sunt eadem que pro exiffendo ad purendinis prohibitionem, & mitigationem proponit *Minadous*: sicut nec puro defecisse ab eisdem auctoribus, dum solam malignitatem consideraverint, indicationes à Febris essentia subministratas prætermittendo, contra institutum prædictorum, qui cas confidaverint una cum remediorum eis correspondientium assignatione; nam supponit *Sylvius* malignitatem: magis urgere, quam Febrilem intertemperie, idcirco à posteriori indicationes derivavit, & eas explicite declaravit, cum remedii eisdem satisfacientibus: indicationes vero à Febre dependente, calorem & effervescentiam illius respiientes implicitè, delineavit n. 6. cit. cap. ubi malignum essentiam describendo, de calore & effervescentia per pulsum cognoscibili verba facit, & si certum est veritas indicationes ab essentia morborum definiti, dum illi essentiam Febris descripit, indicationes etiam ab ea demonstratas implicitè manifestavit, & si remedia haec indicationes adimplentia, prætermittit hoc fecit quia fatis per se sunt nota, & ex dictis ab eo in aliarum Februm curatione aperte deduci possunt.

VII. De *vene sectione*, nihil dicit contra methodum supradictorum auctorum, vel quia adhuc opinioni eorum quorū mentionem facit *Minadous* cit. l. 2. cap. 2. determinantur in Febre maligna nullo modo mitendum esse sanguinem, & in hoc antiqua doctrina febratorum sententiam fecerit, vel quia necessarium duxit; primo per experientiam dicere, an conveniat venę secō necne, cùm aliquando obseruant fuitur hanc esse lethalem in aliquibus Febribus malignis, ut animadverterit *Vwillius* cit. loc. c. 14. in observatione Febris pestilentialis anni 1643. unde cùm dubium sit, an sanguinis missio possit convenire in Febre maligna, Medicis iudicio remittendum est indagare, an in eis quibus afflitis licet sanguinem mittere, ducta ratione vel ab experientia vel à natura Febris & agri. Idem dicendum est de purgatione, flante obseruatione facta aliquando plus detrimenti, quam utilitatis afferre in Febre maligna illius uitum.

ELENCHUS
CAPITUM.

C A P. I. pag. 31.

Quid sit Febris secundum Antiquos, & in quo essentia liter constituit.

Febris Definitio ab *Averinno* proposita, omnibus accepta s. 1. ab Hippocrate, & Galeno illam mutuatus est s. 2. *Effe calorem probatur autoritatis* §. 3. *Rationibus* §. 4. 5. 6. 7. Calorem illum qualiter esse pleique sustinet §. 8. Alii in substantia constitunt, *idem*. Rationes confirmantes §. 9. 10. 11. 12. Prior sententia accepto s. 12. Febris an semper sit calor §. 14. Calor an Febrili evadat per intentionem, negatur §. 15. 16. 17. 18. Affirmatur §. 19. 20. 21. 22. 23. An semper à tali intentione calor Febrilis proveniat, affirmatur §. 24. 25. 26. 27. Negatur §. 28. 29. 30. An calor Febrilis per intentionem excitatius ab extrinseco vel intrinseco principio proveniat; Pro intrinseco ratione §. 31. ad 40. Febrilis calor an ejusdem conditionis cum naturali, ad diversus. Pro posteriori opinione rationes §. 41. ad 44. Proprietas §. 45. ad 47. Cor an subjectum Febris Affirmantes rationes §. 49. ad 52. Negantes §. 53. 54. 55. 56. Qua-

cordis substantia subjectum Febris. An humores §. 57. An partes solidae §. 58. Sanguis potest esse subjectum Febris §. 59. 60.

C A P. II. pag. 35.

De Febris Essentia secundum Recentiores.

Febris definitio à Recentioribus tradita §. 1. Cur dicitur Effervescentia §. 2. Haec effervescentia competit sanguinis §. 3. ad 7. In naturali constitut santis §. 8. Galenico illum, seu fermentationem agnoscit §. 9. Cur dicitur nimia §. 10. Calor illius author est §. 11. Sanguis ad fermentationem incalcit §. 12. In nimia sanguinis Effervescentia Recentiores Febris essentiam constitut §. 13. Antiqui illum statuunt §. 14. Sanguis subjectum nimis effervescentia, & humores §. 15. 16. Quinam illi humores effervescentia cum sanguine subjectum 17. Fermentatione in corde peragitur iuxta Recentiores 18. Ab extraeo inducit 19. Effervescentiam legitur calor §. 20. an Februm sit semper omnes calor? negantur rationes 21. Affirmativa alteriter §. 22. ad 25. Antiqui Febris essentiam in calore ponunt 26. Recentiores calorem in

sub-

Elenchus

substantia prædicamento collocant 27. Neoterici antiquis ascendentur, calorem in intentione flauunt 28. An Febris à talis intentione semper proveniat 29. Intensio caloris depender à principio intrinseco 30. Fib. ad unione caloris 31. Calor additus ejusdem est speciei motum ponit 24. calor externus quando mixti unitam motu ex Vwillio 23. Marianus digregatio causam natralis economia perverso unde 34. Concordia inter antiquos & neotericos difficilis 35. Fermentatio caloris an effectus, an hic illius 36. 37. Sanguini an insit fermentum intrinsecum 38. 39. An moderni antiquis consentiant circa sanguinis accensionem 40. 41. 42. 43. 44. Archetus Helmontii 45.

C A P. III. pag. 42.

De causa Febris secundum Antiquos.

M Edici solam efficientem cauam in Febribus pendunt 1. quinque efficientes cauas enumerant 2. 3. Morus quomodo caua caloris 3. 4. 5. Quid vicinia rei calida 6. quid admixto rei calida 7. Obstrucio quomodo Febris caua 8. Putredo caua caloris 9.

C A P. IV. pag. 43.

De Putredinis Essentia, & Diffusione secundum Antiquos, & Recentiores.

D Efinito Aristotelia 1. cur dicitur interius caloris 2. cur proprii, & naturals 3. cur In uno quoque humido 4. cur ab ambiente calido 5. Cur patrecientia calidiora evadunt 6. cur humidiora 7. Cur terminata purendis res fit fusc 8. Cur putredo in frigore vix accidit 9. Cur conglaciata non purentur 10. Cur calidissima purendis immuta 11. Cur que moventur difficulter purentur §. 12. Cur fili vindicari à purendis §. 13. Modus quo putredo succedit §. 14. Putredinis definitio Galenica §. 15. Quid permutatio substantiae §. 16. Quid intelligit Galenus per ad corruptellan §. 17. In causa efficiente contentus Aristoteli §. 18. Absentia utrique Recentiores §. 19. Kypere definitio §. 20. kergeri §. 21. Putredo alia secundum totum, alia secundum partem ex Aristot. §. 22. Putredo secundum partem subdividit, Elementa an putredescan §. 23. Mixtorum putredis §. 24. Illam subdivisionem admittit Galenus §. 25. Putredo secundum quid §. 26. Non quisvis alteratio Putredinis humoribus inducit §. à 27. ad 30. Hanc Putredinem humoribus inducit §. à 27. ad 30. Hanc Putredinem naturam amplectuntur Recentiores §. 31. Sylvius §. 32. Helmontii §. 33. Combustio consideratio necessaria §. 34. Definitio Aristotelia §. 35. Cur dicitur mutatio in substantiam §. 36. Quia partium separatio accidat §. 37. Ultio tempis fit ab extremitate §. 38. humores an combustionis substantiam §. 39. 40. 41. 42. Vwillis ultionem in putridis agnoscit §. 43. Et Elm. §. 45. Sylv. §. 46. Mart. §. 47. Antiqui & recentiores quoad Putredinem concordis sunt §. 48.

C A P. V. pag. 49.

An putredo, & Combustio indifferentes omnes Febres generent, vel ad particulares solam diff- ferentias ex tendant.

F Ebris maligna an ab ignifi purendis gradu cum formae corruptione? §. 1. Affirmatur §. 2. 3. An putredini adjuncta venenata qualitas §. 4. A putredine secundum quid fuit Febris benigna §. 5. Non omnes benignae putredines sunt foiboles §. 6. 7. 8. A combustione humorum Febris accidunt §. 9. Quia Febris ab illa excentur §. 10. Humorum effervescencia inter combustionem, & putredinem absolutum mediat. §. 11.

C A P. VI. pag. 50.

De Causis Febris ex Recentiorum mente.

C Autem Febris tres ex Vwillio §. 1. Effervescencia ab extranea inducta §. 2. Causa occasionalis Helmontii ad id extraneum referenda §. 3. Id extraneum concedit Sylvius §. 4. Martianus digregatio humorum ad id extraneum pertinet §. 5. Vwillis vicinia rei calidae admittit §. 6. Haec sententiarum unitas confirmatur §. 7. Antiqui extraneum humum adiunxit 8. Quid intelligendum per adiunctionem corporis extranei 9. An lympham, & fucus pancreaticum Sylvius concordis oblitus 10. Humores hi adiuncti 11. Lympham sanguinem commiscetur 12. Transitus fuci pancreatici, & bilis ad cor ostenditur 13. Nova bilis ad cor via à Sylvio singitur 14. Sanguis cum aliis humoribus ad cor vergit 15. Secunda causa Febris à Vwillio tradita, Elementum aliquod sanguinis extra tempore abruptum 16. 17. Hanc sententiam ab Hippocrate despiciunt Vwilli. §. 18. Digregatio

Sacci Opera Med. Tom. I.

Capitum.

humorum est Febris causa 19. Hanc concedunt Antiqui 20. Admittitur ab illis qui combustionem recipiunt 21. Causa digregatio, seu principi exaltati causa plures ex Vwillio 23. Marianus digregatio causam motum ponit 24. calor externus quando mixti unitam motu solvit ex Vwillio 25. Martianus subfribit 26. Exaltatio sanguinis quantitas partis calida est altera causa 27. Hanc agnoscit Marianus §. 28. Ventilationis defecitus explicatur à Vwillio 29. Causas exaltati principi ab antiquis mutuatur 30. Sanguinis coagulatio duplex assignatur ab eodem 31. Non dissentit Helmontius 32. Assentitur Regerus 33. Sylvius §. 34. Fermentum Febrilem idem est ut purendo secundum quid 35.

C A P. VII. pag. 55.

De causa Febris ex Helmontio.

H Emulsius antiquos in doctrina Febris flagellat 1. Illarum cauam statutum idealē in vitali principio fucrēsentem 2. Quid per idealē intelligat 3. Idealē morborum nihil aliud iunt, quā corundem causa 4.

C A P. VIII. pag. 57.

De modo quo fit Febris, ex Antiquorum mente.

G Encratio Febris ratio quomodo investigata 1. Motus quomodo accendat Febris 2. 3. 4. 5. 6. Febris maligna à sola purendo inducatur 7. 8. 9. 10. 11. 12. ex Hippocrate obiectio diluitur 13. combutio Febris quomodo inducit 14.

C A P. IX. pag. 59.

Quomodo contingat Febris generatio ex placitis Recentiorum & quomodo cum Antiquis in hoc convenient.

A Dimicatio rei calida sanguini, caua Febris 1. 2. affectus 3. Sanguis fervorem quomodo copiari possit Vwilli mente 4. exaltatio principii calidi levanda caua Febris 5. Recentiores in hoc ducit Hippocrate 6. digestio 7. elementis cui solam digregationem, iu exaltationem principii calidi inter cauas enumerant 7. plurimas febres à bile deducit Hippoc. 8. digregationem humorum admittit Sylv. 9. Epiphemia cauam illi adscribit Sylv. 10. Coagulatio quomodo Febris inducit ex Vwillio 11. 12. Urinae in Febris malignis cum fani similes sunt 13.

C A P. X. pag. 63.

De differentiis Febris.

A Triplex Febris divisio in essentiales, & accidentales 1. Essentia 2. Subdivisiones 3. Recentiores contentum 4. Differentia à subiecto 5. Recentiores contentum 6. Differentia a modo infusionalis caloris 5. Distinctio in primarias & symptomáticas admittitur à Galeno 6. Neoterici huius distinctioni contentunt 7. Accidentales differentiae unde definiuntur 8. A motu Febris ducitur continua, vel intermitens 9. Ita omnes differentiae probantur Sylv. 10. febris distinctio à magnitudine 11. probata Syl. 12. febris distinctio vel potius diversitas Hippocratica 13. Imitator Syl. 14.

C A P. XI. pag. 64.

De causa Febris Continuarum, iuxta Antiquorum, & Recentiorum sententiam.

P Laters optime omnium Febris causas tradit 1. Prima ipsius febris divisio 2. Calor in spiritalibus accentus 3. Solitaria vel comitate Febris 4. Calorem in sanguine primo accendi statut, ibid. In ephemera, & synochia impetrari non solum spiritus, sed sanguis accendit 5. Contentit Vwilli. 6. Ephemeris, & Synochia tres dies non debent excedere 7. Ephemeris Febris symptomáticas admittuntur Plat. & Vwilli. 8. Putridum febris cauam 9. Continuum interpolatum origo 10. Febris diversitatem ex varia sanguini purendis condicione deducit Plat. 11. Hujus doctrina cum circulatione sanguinis non cohæret 12. Synochi putridi origo ex ejus sententia 13. Febris continuata ab ipso posita circulationi adversatur 14. Febris putridum origo, ex eodem 15. Continuitas febris cauam, unde repetit Vwilli. 16. Quae ratio formalis illius continuatur 17. 18. Cur haec aliquando exacerbatur 19. Syl. Vwilli. 20. In hoc affectu excentur 20. Bilis Syl. subfribit lympham & siccum pancreaticum, ibid. Bilis diversitatem hic admittit 21. Continuitas malignorum cauam 22. Plat. 23. Vwilli & Sylvius occulta qualitate in his non admittunt 23. Continuitas Haecce cauam ex Plat. 24. 25. Sanguis ab hec calore virtutem contrahit 26. Heccce à phthisi descriptio ex Vwilli. 27. Febris lenta ab Hippocrate.

F 4

hec

hæc diversa ex *Vvillif.* 28. Hæc causa immediata ex *Syl.* 29. Sanguinis crassities tabis causa 30. 31.

C A P. XII. pag. 69.

De causis Periodicationis Febris & eam intermissionis.
A Ntiquorum concordia circa causas non disquisit. Author sed propriam sententiam subsecet. i. in quo consitit causa proxima intermissione; Extraneum sanguini commixtum. 2. Extraneum fuit in quolibet paroxysmo ejiciuntur 3. Novi paroxysmi redditus unde 4. Depravata materia fædes 5. Materia sanguini suffusa ex primis viis confluit 6. Materia illa sanguini non est congerita 7. Viscum illius in purgatione consilit 8. Adiuturna mora vitium contrahit 9. Illam inducit obstruacio 10. Impedimentum illud superari debet 11. Ex toto non tollitur 12. Quomodo superabat 13. Effervescencia febribus quomodo his succedit 14. Unde major vel minor 15. 16. 17. Sanguis in vasis obstruictis fermenti naturam induens febrem intermissionem efficit 18. Frigoris, & horroris causa 19. Purcellinem ab obstrukione concepit humor 20. Cur inflammatum non semper comes 21. Redditus Paroxysmorum causa 22.

C A P. XIII. pag. 71.

De causis Rigoris, & Frigoris ex Veterum, & Recentiorum mente.

Frigoris, & Horroris causa ex *Vvillif.* 1. Non difficit *Sylvio* 2.

C A P. XIV. pag. 72.

Quomodo explicetur Febris generatio dependenter a sanguinis circulatione.

R Ecentiores Febris essentiam in nimia sanguinis effervescencia constituant 1. Fermentum extraneum sanguini admixtum illum fermentat 2. Sanguis fermentum illud extraneum exterminate fatigat 3. Exaltatio principii calidi in massa sanguinea 4. Non differre ac videtur a combustione 5. Puredo simpliciter fermentationem massa sanguineam inducit 6. Antiquorum sententia quomodo ad circulationem trahi posse, ibid.

C A P. XV. pag. 73.

De Signis Febris.

I N signorum doctrina consentiunt veteres, & recentiores §. 1. Pulsus murario præcipuum signum 2. Magnus Pulsus, & frequens quid significat 3. Quid parvus & frequens 4. Particularium febris tempore designatio ex pulso 5. Universalium 6. Extraneum massa sanguinea admixtum, quæ designant 7. Symptoma Febris pag. 56. Febris longiro, vel brevitas unde indiscetur 9. Principi calidi exaltationem, que ostendunt 10. Putredo quomodo ostendunt a pulso 11.

C A P. XVI. pag. 75.

De Curatione Febris in Particulari, & primo de Ephemeris, & Synochis non Purrida, ex mente Antiquorum, & Recentiorum.

V Eterum, & recentiorum confessus in curatione Febris 1. Ephemera curatio secundum *Sylvum* 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, & secundum *Vvillif.* que conlona 16.

C A P. XVII. pag. 77.

In quo ostenditur consensus Antiquorum, & Recentiorum in cura Febris Synochis Patride.

P Lures ejus differentiae ex *Syl.* 2. Curatio Sinocha à bile secundum cumdem 3, 4, 5, 6. Que bilis hanc Febrem inducit 7. confessit. *Syl.* cum antiquis 8. Synocha à lympho glandularum conglobatarum 9, 10. Curatio 11. In bilio corpore 12. Lymphatica Febris, seu catarhalis, à vitia lympho glandularum cerebri curatio 13. Febris à succo Pancreatico designata à Car. Pitio-

ne 14. Febris à pittura acida *Avic.* similis est 15. Curatio 16. ex *Syl.* 17. Anxiratibus quomodo occurruunt 18. Salivialis Febris nonum non est inventum 19. Sanguinis missio in illa inutilis 20. Causa curatio est *Syl.* 22. Frigida porum cur omittit 23. dyptiria causa ex *Syl.* 24. Curatio Februm cum faecium ardore Veterum, & *Sylviana* eadem 25. *Vvillif.* tractatur Galenicos in descriptione synochatum Februm 26. Curandi ratio ex eodem 27. Observations in harum curatione ex *Vvillif.* & Sydendam pag. 80.

C A P. XVIII. pag. 81.

De Febris Intermittentum curatione ex Antiquorum, & recentiorum mente, & primo de Tertiana,

S Copi curationis ex *Vvillif.* 1. prima intentio quibus perficitur 2. secunda 3. tercia 4. Sennerto in his similis 5. Vomitum omittit *Vvillif.* 6. Diureticorum usus in Tertiana diurna 7. Febrifugis quando locus 8. Externorum usus §. 9.

C A P. XIX. ibid.

De Curatione Quartanae Intermittentis.

Q UI curationis scopi ex *Vvillif.* 1. Vomitoria 2. Purgantia 3. Præparantia 4. Febrifuga externa 5. Ab hidronicis abstinet *Vvillif.* 6.

C A P. XX. pag. 82.

De Quartana Intermittentis Curatione.

C A ufa ex *Vvillif.* 1. Sanguinis dycrasia quomodo ex codem emendanda 2. Causa circa Febrifuga 3. Paroxysmum inhibita unde defumenda 4. Præcipitibus quando locus 5. Consentit Galenicos 6. Vestigia veterum sequitur 7.

C A P. XXI. pag. 83.

In quo demonstratur *Sylvum* in Curatione Febris intermittentum non esse dissimilem ab Antiquis.

S YNUS curationis carum fundamentum in obstruictione solutione constituit §. 1. Pancreatici succi viuum emendat 2. Pituitam obstruientem incidentia 4. Cattio in corum ufo 5. Pituitosi, & biliosi humores mixti quomodo corrigit 6. Pituitam non multum glutinosa fidorificis corrigitur 7. Cathartica & emerita quando exhibenda 8. Succi pancreatici acidioris emendatio 9. Ejus & bilis effervescentia emendatio 10. Sanguinis missione cur omittit *Sylvius* 11. Contradicitionis folio 12, 13. Usus calidorum remediorum in Febris 14. Diversitas curationis Febris apud authores unde 15. Vera curatio à cognitione causa dependet 16. A solo frigoris insufficiencie febris curatio 17. A calore incipientis 18. De obstruientia in omni convenient 19. Us & Febrifuga 20. Curatio continuarium interpolatum cum Immittentium curatione coincidit 21.

C A P. XXII. pag. 85.

In quo ostenditur Antiquos, & Recentiores, in Hæc Febris Curatione esse similes.

I Ndicatio generalis ex *Sylvio* 1. Viscositas sanguinis in quibus tollenda 2. Refrigeratio & humectatio quibus perficitur 3. *Sylvius* cum Antiquis in horum usus consensus 4.

C A P. XXIII. pag. 85.

De Curatione Febris malignæ, ex Veterum, & Modernorum mente.

I dentiunt authores in curatione Febris malignæ, quia dissentunt in causis §. 1. Indications ex *Vvillif.* 2. Indications unde defumunt quid causam à purgatione deducit §. 3. *Vvillif.* cum *Minadoo* concordit in curatione §. 4. *Sylvius* utrumque sequitur §. 5. Ab illis non dissentit §. 6. Venæ sectionem cur omittit §. 7.

M E D I C I N A

THEORICO-PRACTICA

AD SANIOREM SÆCULI MENTEM

Centenis, & ultrà Consultationibus digesta,

Q U I B U S

PENE OMNIUM ABDITÆ MORBORUM CAUSÆ

illustrantur, atque præconceptis inhærendo principiis, Optima ex optimis congeruntur Medicamenta ad præfinitam Morborum Ideam studiosè concinnata.

N U L L U M
P R O C E M I U M
S I N O N V I S.

ABRUPTA OMNIA NON TAMEN NON COHÆRENTIA.

Scaliger Poetics lib. 3. cap. 98. pag. 149.

U T omnium rerum, sic literarum intemperantia quoque laboramus; nec vita, sed scholæ disimus.

Seneca epist. 107.

Et quid juvabitur Textor, & faber ad suam artem sciens ipsum bonum? Vel qualiter magis Medicus? vel magis miles crit, qui ideam ipsam contemplatus est? Videtur quidem enim neque sanitatem ita intendere Medicus: sed eam, que hominis: magis autem forte eam, que hujus, Secundum utrumque enim mebeatibus.

Aristoteles ad Nicomachum lib. 1. cap. 6. text. 12.

Per varios usus, Artem experientia fecit,

Exemplo monstrare viam, &c.

Manilius lib. 1. verfa 60.

Veneror itaque inventa sapientiae, inventoresque adire tamquam multorum hæreditatem juvar. Mihi ista acquisita, mihi laborata sunt. Sed agamus bonum patrem familiæ; faciamus ampliora que acceperimus, &c. Sed etiam si omnia ab aliis inventa sunt; hoc semper novum erit. Ufus, & inventorum ab aliis scientia, & dispositio &c. Corporis remedia inventa sunt ab aliis; quomodo autem admoveantur, aut quando; nostri operis est querere.

L. Annaeus Seneca epist. 64.

Et tempus talium inventor; vel cooperator bonus est. Unde & Artium facta sunt additamenta. Omnis enim est apponere quod deficit.

Aristoteles lib. 1. Ethicor. cap. 7. art. 2. text. 8.

M Eminisse autem, & prædictorum oportet, & certitudinem non in omnibus similiiter exquirere, sed in singulis secundum subjectam materiam; & in tantum quantum proprium est doctrina.

Aristoteles pred. cap. text. seq.

Neque simili modo in omnibus causa requirenda, sed est in quibusdam satis, si bene demonstratum fuerit quod sint: id quod etiam in principiis ipsis contingit: Quod autem sit aliquid, primum ac principium quoddam est. Ex principiis vero alia sunt, que inductione, alia que sensu, nonnulla que affectuinde quadam, alia que alio quodam modo considerantur.

Aristoteles pred. cap. text. 10.

Faber enim, & Geometra diverso modo rectum angulum utrique considerant: ille quatenus solummodo ad opus utile est; hic cum virtutis speculator sit, quid & quale sit, indagat. Eodem modo in aliis quoque factendum est, ne plura ornamenta extrinsecus, quam ipsum opus evadant.

Aristoteles pred. cap. text. 9.

Arque de immanisestis sensui putamus sufficienter demonstrasse secundum rationem.

Aristoteles lib. 1. Meteor. cap. 4. vel 8. text. 1.

Quæ nec scribi, nec dici possunt de unoquoque. Teste Galeno.

Ad Galvarem in principio, & 3. Meth. 3.

A Liqui igitur nisi Mathematicè loquentes non admittunt: quidam verò non nisi exemplis utentem: quidam autem dignum dicunt ut testis producatur aliquis Poeta, &c. Quosdam verò tñder certitudinis, aut propterea quòd non possunt consequi, aut propter curiositatem, &c.

Aristoteles lib. 2. Metaphys. cap. 3. & ult. text. 15.

Certitudinem verò sermonis Mathematicam non oportet in cunctis querere, sed in his, quæ non habent materialia. Quare non est naturalis modus; tota enim natura forte habet materialiam, &c.

Aristoteles predicto cap. text. seq.

Instabilitia enim sunt, quæ in humidis consistunt.

Hippocrates de decent. ornat. vers. 117.

Quod si, ut inter Geometras, & Arithmeticos, ita inter eos qui de alimentis scriperunt, omnino conveniuit, nihil nunc oporteret nos denuò hanc dicti pñst tot, ac tales Viros scribendi molestiam subire.

Galenus de aliment. facult. libr. I. cap. 1.

Hinc Aristoteles scriptis Antiquos deceptos, quoniam naturalibus Mathematicas miscuerat.

Simplicius item Philosophus in Commentario in tertium de Anima librum Geometriam, ut & ceteras Mathematicas abdicat à Philosophia, quia causas non rimantur, scilicet veras, & substantiales, & principiis nituntur, quæ non videte, vel nonnovere.

In scientia naturali non est ut Mathematicam requiramus evidentiam.

G. Galileus Dialogo 2. System. Cosmici pag. 170.

Denique corporis Mathematici notio, tamquam Physici abutitur. Id enim fecellit Cartesius Geometriæ assertum, quid res Physicas more Mathematicorum consideraverit: Cum corpus Physicum sit actuosum, & principiū motus, non item Mathematicum.

Philosophia Burgond. tom. 4. Physica gener. tract. 2. differt. I. cap. 1.

Quod ipsum est, quod docuit Aristoteles, qui primo Mathem. cap. 3. n. 1. scriptis. Primi Philosophi Mathematicis operam dederunt, hæc præponabant, & in eis enarrati, corum principia, entium quoque cunctorum esse putarunt principia. Et Physicorum 2. cap. 3. text. 18. n. 3. Quæ considerat Mathematicus abstracta sunt intellectu a motu.

Ira est verissimum Modernos, qui de naturalibus Mathematicè disputant naturalis Philosophiae fundamenta destruere.

Joannes Picus conclus. Mathem. n. 18. conclus. 5.

V Ideatur parum honestum esse de locutione loqui, si bene examines, &c. justum enim est nihil plus in oratione querere, quam ne aut dolore, aut voluptate afficias, &c. Verum haec omnia imaginationis sunt, & ad auditorem quis propter nemo Geometriam sic docer, &c.

Aristoteles lib. 3. Rhetoric. cap. 1. de elocut. text. 4.

Si verba contempneremus, diuiri Philosophiam rerum possideremus.

Galenus lib. 4. de usu part. cap. 13. ex Platonis sententia.

Itaque ingenium, & facundiam vincere, morbos autem non eloquentia, sed remedii curari.

Cornel. Celsus prefat. lib. 1. pag. 7.

Nimis anxium esse te circa verba, & compositionem, mi Lucili, nolo: habeo majora qua cures. Quare quid scribas, non quemadmodum.

L. Annaeus Seneca epist. 115.

Quæ veritati operam dat, oratio incomposita debet esse, & simplex:

Idem Seneca epist. 40.

Qui ratione plurimum valent, quique ea, quæ cogitant, quam facilime ordine disponunt, ut clare, & distincte intelligantur, apertissimè semper ad persuadendum dicere possunt, etiamque barba tantum Gotorum lingua ute-
rentur, nec ullam unquam Rethoricanam dedicissent.

Renat. Des-Cartes diffusat. de Methodo.

Nec intelligenti jacere sensus in oratione, in qua verba laudantur.

Quint. proemio lib. 8.

Vide si plura cupis in idem argumentum Joannem Picum epist. 6. G. Galileum dial. 1. system. cosm. pag. 35.
post Catonem apud Ciceronem parad. 1. In ea sententia positum, quæ nullum sequitur florem orationis.

INDEX CONSULTATIONUM.

Quæ in hoc volumine continentur.

CONSULTATIO PRIMA.

De dolore Capitis. fol. 95

CONSULTATIO II.

De dolore Capitis continuo à causa externa calida pro-

veniente. 97

CONSULTATIO III.

De Dolore capitis: Universali nervorum débilitate,

& Emaciatione. 98

CONSULTATIO IV.

De Vertigine. 99

CONSULTATIO V.

De Vertigine. 100

CONSULTATIO VI.

De motibus Convulsivis tatu corporis. 101

CONSULTATIO VII.

De motibus Convulsivis ab ira in Nobilissima Do-

mina. 102

CONSULTATIO VIII.

De convulsione in extremis, & extimis partibus incipi-.

entes, & ipsi communicata. 103

CONSULTATIO IX.

De Apoplexia succedente post impotentiam ferè ad motum,

& ad diabeticu fluxu. ibid.

CONSULTATIO X.

De Apoplexia à frequentissimo Aque vita usu. 105

CONSULTATIO XI.

De Preservatione ab Apoplexia, & ab aliis symptomatis. ibid.

CONSULTATIO XII.

De Apoplexia. 107

CONSULTATIO XIII.

De Epilepsia. 108

CONSULTATIO XIV.

De Epilepsia in Puer. 109

CONSULTATIO XV.

De Paralyse spuria totius. 110

CONSULTATIO XVI.

De Paralysi. 111

CONSULTATIO XVII.

De Paralysi lingue. 112

CONSULTATIO XVIII.

De Incubo. 113

CONSULTATIO XIX.

De Melancholia per essentiam, cum vigiliis, totius exte-

nuatione, & pulsibus ulceratis submittens. ibid.

CONSULTATIO XX.

De Menis stupide cum lesione memoria, & virium

imbecillitate. 115

CONSULTATIO XXI.

De dolore convulsio gingivarum, & partium internarum

oris. 117

CONSULTATIO XXII.

De vocis diminutione. 118

CONSULTATIO XXIII.

De vocis diurna Raucodine. ibid.

CONSULTATIO XXIV.

De Asthma. 119

CONSULTATIO XXV.

De Asthma convulso. 120

CONSULTATIO XXVI.

De difficultate respirandi continua, & principio Hy-

drope. 121

CONSULTATIO XXVII.

De Febre cum Hydrope Pulmonum. 122

CONSULTATIO XXVIII.

De Hydrope Pulmonum post sanguinis purum. 123

CONSULTATIO XXIX.

De Hydrope Pulmonum, & sputo sanguinis. 124

CONSULTATIO XXX.

De Tuffi, obstruktione hepatis, & febre continua. 125

CONSULTATIO XXXI.

De Pleuride. 126

CONSULTATIO XXXII.

De Pleuride. 127

CONSULTATIO XXXIII.

De Sputo Sanguinis. 128

CONSULTATIO XXXIV.

De Sputo Sanguinis cum Tuffi. 129

CONSULTATIO XXXV.

De Tremore Cordis, difficultate respirandi, & Hy-

drope. 130

CONSULTATIO XXXVI.

De Motu tremulo Cordis, Ventriculi debilitate, cum fla-

tum copia, matie totius, & spirandi difficultate, nec

non Averione à cibo. 131

CONSULTATIO XXXVII.

De difficultate respirandi, arteria pulsatione, & Cordis

pulsatione. ibid.

CONSULTATIO XXXVIII.

De Appetitu fere ablato cum Pyralismo. 134

CONSULTATIO XXXIX.

De appetitu depravato. ibid.

CONSULTATIO XL.

De fæti continua, & inextinguibili. 136

CONSULTATIO XLI.

De Ciborum aversione, nausea, & vomiti, precedente

dolori gravativo una cum lefa deglutiene solidorum, &

liquororum. 137

CONSULTATIO XLII.

De dolore, & anxietate ventriculi à cibo. 138

CONSULTATIO XLIII.

Demoribus convulsivis à cibo. ibid.

CONSULTATIO XLIV.

Decruditate nitrofa. 139

CONSULTATIO XLV.

Defrequentia Ructatione. 140

CONSULTATIO XLVI.

De Ventriculis debilitate, dolore ejusdem, & hypochondrio-

rum cum animi defectu, Vertigine, dolore Capitis, &

impotentiad ad motum. ibid.

CONSULTATIO XLVII.

De Depravata concotione cum dolore Ventriculi, & vomi-

tu quotidiano materie amara biliosa, cum propensione

ad choleras. 142

CONSULTATIO XLVIII.

De dolore Ventriculi, spirandi difficultate, inappetentia,

& nausea. 143

CONSULTATIO XLIX.

De Lienteria, & Lienis tumore. ibid.

CONSULTATIO LI.

De Fluxu Celiaco. 145

CONSULTATIO LII.

De Lienteria. ibid.

CONSULTATIO LIII.

De Singulitu. 146

CONSULTATIO LIV.

De Dolore Ventriculi. 147

CONSULTATIO LV.

De Cardialgia. Pro nobili muliere. ibid.

CONSULTATIO LVI.

De dolore Ventriculi post padagricos dolores. 148

CONSULTATIO LVII.

De Cholera. ibid.

CONSULTATIO LVIII.

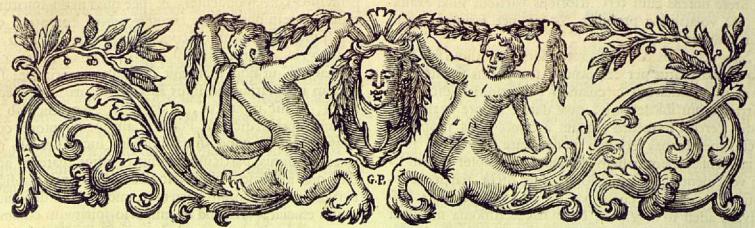
De Cholera siccata. ibid.

CONSULTATIO LIX.

De Vomito Sanguinis, Tumore Lienis, & Febre. 150

CONSULTATIO LX.	
De Dolore Ventriss.	ibid.
CONSULTATIO LXI.	
De affectu Hypochondriaco.	152
CONSULTATIO LXII.	
De affectu Hypochondriaco coniuncto cum melancholia, & Epilepsia.	
CONSULTATIO LXIII.	
De Melancholia Hypochondriaca, cum variis symptomatis bus Ventriculi, Cordis, & Intestinorum.	155
CONSULTATIO LXIV.	
De affectu Hypochondriaco cum tremore totius.	157
CONSULTATIO LXV.	
De Melancholia Hypochondriaca cum Cachexia, & principio Hydroposis.	159
CONSULTATIO LXVI.	
De Affectibus Hypochondriacis.	160
CONSULTATIO LXVII.	
De intenso frigore circa ventrem.	ibid.
CONSULTATIO LXVIII.	
De tumore duro in regione abdominis cum pulsatione arterie.	161
CONSULTATIO LXIX.	
De magnocalore post cibum, & rubore in facie.	162
CONSULTATIO LXX.	
De doloribus Hypochondriacis cum macte fortius.	163
CONSULTATIO LXXI.	
De Diarrhea, & Obstructione Hepatis.	164
CONSULTATIO LXXII.	
De Diarrhea cum Febre.	ibid.
CONSULTATIO LXXIII.	
De Diarrhoea à bile vitellina, & Febre.	
CONSULTATIO LXXIV.	
De fluxu Chyloso.	167
CONSULTATIO LXXV.	
De Diarrhea cum febre à toto.	ibid.
CONSULTATIO LXXVI.	
De Dysenteria.	168
CONSULTATIO LXXVII.	
De Dysenteria cum Febre.	
CONSULTATIO LXXVIII.	
De Fluxu Epurativo.	ibid.
CONSULTATIO LXXIX.	
De Dolore Iliaco.	170
CONSULTATIO LXXX.	
De Dolore Colico.	171
CONSULTATIO LXXXI.	
Pro Preservatione à doloribus Colicis supradictis.	172

CONSULTATIO LXXXII.	
De Doloribus Ventriss in Convulsuos transfeuntibus.	ibid.
CONSULTATIO LXXXIII.	
De Cachexia à Sanguinis profluvio.	174
CONSULTATIO LXXXIV.	
De Suppressione Hemorroidum, Tumore Lienis, & Cachexia.	175
CONSULTATIO LXXXV.	
De Tumore lienis, & Hemorroidum suppressione.	176
CONSULTATIO LXXXVI.	
De Hepatis obstrukione, & Cachexia.	177
CONSULTATIO LXXXVII.	
De Febre continua, & Cachexia.	ibid.
CONSULTATIO LXXXVIII.	
De Hydropo Ascite.	179
CONSULTATIO LXXXIX.	
De Hydrope Ascite cum tumore Lienis.	180
CONSULTATIO XC.	
De tumore Lienis, febre continua lenta, & sudore nocturno copioso.	ibid.
CONSULTATIO XCI.	
De Inflammatione Lienis.	181
CONSULTATIO XCII.	
De Itero.	182
CONSULTATIO XCIII.	
De Itero nigro.	ibid.
CONSULTATIO XCIV.	
De Terrena.	183
CONSULTATIO XCV.	
De Hemorroidibus.	184
CONSULTATIO XCVI.	
De Fluxu hemorroidali.	ibid.
CONSULTATIO XCVII.	
De Tabe Dorsali.	185
CONSULTATIO XCVIII.	
De Tabe Dorsali.	186
CONSULTATIO XCIX.	
De Gonorhoea.	ibid.
CONSULTATIO C.	
Pro Preservatione à Calculo.	187
CONSULTATIO CI.	
De Calculo Renum.	188
CONSULTATIO CII.	
De Diabete.	189
CONSULTATIO CIII.	
De Urina Lattea.	190
CONSULTATIO CIV.	
De Ulcere Renum.	191
CONSULTATIO CV.	
De Sanguinis Missione.	ibid.

M E D I C I N A THEORICO-PRACTICA POMPEJI SACCI Patriitii Parmensis.

CONSULTATIO I.

De Dolore Capitis.

Uvenis annorum viginti quatuor temperamenti secundum totum calidi, & secundi, dolore capitis non valde intenso, nec pungitivo multis ab hinc annis periodice affigit, rursum cum inappetencia frequenti, vomitu materia pituitosa, & villosa & etiam bilis cum extrema aliud suscipitare, & quandoque in statu doloris Hypothymia, & tremore cordis affigitur, nec non etiam aliquando absente dolore.

Hujus juvenis tempores bilem in massa sanguinea abundare connotat, vel ab insigis effervescencis in corde, qua multae partes sanguinis sulphurea adutitionem patiuntur, vel à fermento lienis adutæs partes totius sanguinis volatilitate, & sua efficacia ita disagreante, & ad actum secundum reducente, ut verè dici possit sanguinem bile abundantem, cùm actu in sanguine suas exercat facultates, ita ut copia tota in hepate separari non possit, ex quo cum refluxo sanguine circulando hunc imparitatem tenuitatem ad insignorem effervescenciam in corde inscipliendam disponit, unde semper abundant bilis generatio, cuius activitate acidum in massa sanguinea hofipitas enervatur, cùm sit proprium salis alkalicum in bile latitanis aciditatem alterius salis propriam accidentibus debitis dispositionibus modifice, & etiam extinguere. Et hoc experientia comprobatum remanet, cùm videamus corpora melancholica multo acido referta sanguinis crassitudinem obtinere, cùm proprium sit acidi coagulationem quamdiu inducere, que in humoribus stolidis ad solani crassitudinem terminatur; & contra vero biliofa tenuitatem sanguinis gaudent, unde necesse est concludere bilem acidum incrassans, vel non admittere, vel enervare. Ex hujus acidi defectu salem in debita quantitate in prefato Patiente non defertur, ab arteriis illa portio feri acidi ad glandulas interiores tunica ventriculi, que est necessaria non solum ad conservandum proprium fermentum acidum, sed etiam ad perficiendum illud fermentum humorale, quod in eis preparatur, & preparatum paulatim fluere permititur pro appetitus excitatione consistente in corrugatione fibrarum nervosarum ventriculi ab edem acido facta, que in casu nostro cùm deficit, tam ob acidi diminutam copiam, quam ob

& arcte uniens cum terrestriis partibus illud exaltari, & volatilizari prohibet, & ita nec fermenti naturam induere potest.

Sanguis dictis particulis retrorsis, & biliose fale lixivio impragnatus per cerebrum, seu portius per substantiam membranarum circulando, portionem dictarum particularium ibi deponit, que dato tempore exaltata, tam a cerebri fermento, quam a calor iusus proprio, dictas membranas ferendo mordacitate falsi lixivi propriæ, fermentationem tristem efficiunt, quæ dolor dicitur sine vehementia, & intensione, dum dictæ particulae ferrositati inserviant, cuius maxima est copia ubi bilis difolvens adest in sanguine, & ab hac acrimonia mitigata dolorem sine dictis qualitatibus inferunt. Particulae biliosae præfato modo exaltante fermenti indolem suscipientes sanguinem per membranas circulantes ad majorem fervescientiam dicunt, qua turgescens transitus angustiam sibi part, proindecum in vasum cumulatum, et dilatant, & membranas quibus annectuntur distrahendo, fibras nervosæ divellit ad invicem, quod non potest contingere sine tristi sensatione, & quia talis diffusio non est violenta, id est etiam dolor est sine vehementia, & punctura: Facilis autem est biliosi excrementi depositio, quia sanguis est rara texture, & ob aciditatem mortificatio nem parvum habet consistitatem, & unum locum solubilem, unde particula ejus faciliter negotio separantur, & maximè excremente digregantur pappa per precipitationem cui donatur materia retorta ab aliquatenus condensacione in adiutorio contractam, per quam gravitate suscepit ab aliis partibus facile separari, & in capite reddit magis facilis ista solutio a calore, quo cerebrum ob copiolum languinis affluxum qualificatur, vel quia via magis angusta transitum materie retortae impeditum, ut in dictis partibus cogatur remanere. Stipicatis, sive extreme alvi adiutorio causa colligitur a superius dictis, nempe a solo defensu chyli tenoris, & purioris ad intellitina, a quo feces separantur dum in his perficiunt, & ex fecum paucitate stipiticis oris potest, cum earum quantitas ad lubricitatem faciat, quare qui multum enim oleum lubricum semper habent alvum, pondere enim intellina ad citiorem, & validiore motum peristalticum stimulant, unde fecum expeditio, & citior expulso, & deficienti haec causa in fecum parvitate necessarii sequitur stipiticis, cui supplet vomitus expellendo ilium matrem crassam, que descendendo ad intellina copiolam fecum quantitatem subministrat, & accidit, quod chyli portio descendens ad intellina ita secundum portionem humiditatem attenuatur, ut tota humiditas una cum chylo lacteas venas habeat remanentibus fecibus ex fuscis, per quod istarum motus fit tardior. Animi deliquia succedunt quia sanguis ex fui natura fervidus in corde adeo ebullit, & spiriteficit, ut plures hujus spiritus fibras interiores cordis ventricularum parientes levitatem ingrediuntur, ita præ quantitate juncti illis, qui dictarum fibrarum mortuorum serventur, quandam plenitudinem in eis constitutam auctam a fervore adjunguntur spiritus fervidissimi funguntur, per quem effervescent, & urgent cum augmento plenitudinis, a qua ita distenduntur dictæ fibræ, ut contrahantur, & in contractione minuitur ita cordis motus, ut animi deliquia succedunt. Fibra enim dicitur ad cordis motum concurrit, sicut fibrae musculorum ad motum aliarum partium. Potest etiam hoc Symptoma produci a bile in Ventriculo delata, dum acrimonia sua attenuando materiam viscosam in eo cumulatam, et raflos elevat vapores, a quibus preflus nervosus plexus in orificio superiori Ventriculi infertus pressionis tensum communicat nervis cardiacis, cum quibus connexionem habet, & ex horum pressione cordis motus minuitur, ut sanguis rarefieri non possit, nec totus inflatus exprimi, unde gravatum cor patitur, & vires sub animi deliquio debilitum, & ab eadem gravitate intendens se liberare, tremulo motu sanguinis residui pondus conatur excutere, & hoc modo poterit contingerre animi deliquio, & tremores cordis extra paroxysmum doloris, in actu vero iusus potest alii conjungi causa, nempe compresi principiis nervorum cardiacorum facta a corrugatione membranarum cerebri in actu doloris, per quam tota cerebri substantia veluti comprimitur, & etiam porrofitates nervorum

Consultatio II.

frictionibus, ligaturis, & cucurbitulis siccis, & suavi odorato refoculandis ager una cum sequenti mixtura. 2. Aque cinam Theriac. Totius circa an. 3. Melifexa z. ii. Conf. Alchermes z. i. Aqua vita Mathiol. z. 3. Elixir vita d. i. m. & per coquaciam frequenter exhibenda, Theriacum cum aqua cinamomidiem præstet. Alvi adiutorio ablata cauta cœstare debet, quæ si perdurat Clysteribus ex latè, vel ex Oleo amigdalarum dulcium moderanda, fugienda verò laxantia per os, quia, & fibras ventriculi laxant, & enervant, unde alimentorum difficultis expulso, & acidum etiam mortificant. Vixit ratio medicamentis correspondet.

CONSULTATIO II.

De dolore Capitis continuo à causa externa calida proveniente.

M erator temperamenti calidi, & siccii ad omnes actiones corporis, & mentis promptus summè, longum iter aggrediens equitando astivo tempore vivente calore intenso contracta (urgente necessitate) motu sub radiis solaribus, correptus fuit dolore capitis in anteriori regione ejusmodi valde intenso, & continuo, ita neque per minimum spatium temporis ab eo immunis per annum exiretur, & nullis celeriter remedis; à levi causa calida, vel frigida exacerbatur, & tunc nec lucem, nec motum, nec sonum, nec odorem, etiam vini, sive notabilis lactione ferre potest, & semper post cibum augetur.

Hemicrania affligit hunc Patientem, dolor in anteriori foliū capitis parte certò ostendit, & per efficiens hoc symptoma dicta pars inservit, causa extirpata, à qua immediate fuit affecta persuadet cum hac ablata per longum tempus perduraverit, & magis comprobata doloris diuturnitas, & continuatio, sicut dolor partem capitis sensitivam, quales sunt membrana sicut sedem effigies, sicut una cum objecto sensibili in proportionato, à quo lacessita tristi sensatione afficiuntur, cum continua solutione conjuncta: Pro solutione vero, non est intelligentia divisio partium, quia hoc dolorem secum trahit in actu divisionis, & facta divisione cessat, sed intelligentia est distractio partium, quae solvit continuum, dum hujus natura majorum contiguitatem in partibus requirit, quam earum distractio non permittit.

Hujus symptomatis causa, sicuti est manifesta, cum fuerit calor extirpatus aeris, & Solis, ita modus illius operandi dolorem continuum, & habitualem ex etiā remota, est valde occulus, & magis talis appetit, cum in hoc casu locum non habeat communis Doctorum sententia explicans modum, quo morbi inducti a calore eo etiā remoto continent adhuc, fundate in variatione humorum ad partem excalcatam, quorum virtute, vel copia morbus durationem acquirit: nam in praefatis casu reiteratae purgations, & sanguinis militiones etiam à parte affecte humorum copiam, nec in toto, nec in parte redundare pluquam certè nobis persuadent. Unde in dilatata causa rari symptomatis, Vivillofundum mibi folium sufficiens, ab eo descriptum in secunda Pathologia cap. i. de Cephalgia, & est à causis externis talem debilitatem, & enervationem in fibris membranosis inducit, ut proprium humorum regere, nec alieni incusibus restituere valeant. Hujusmodi debilitatem contrahit noster Patient, & radicatum pato in siccitate a calore membranis cerebri impartiata, per quam majorem duritatem, & consequenter resistentiam in adversis viis obviuant corporum contrahunt, & una cum his pororum contractio[n]em, membranarum enim proprium est, dum exsecantur corrugari, & in corrugatione meatus, & porositates earum constringuntur. Hinc est, quod sanguis per membranam eop valetum illis annexorum circulans, sibi motus vim non solùm vasis, per que dicitur, sed annexis membranis communicat, quibus resistentibus ob contractam duritatem motus impulsus majoris effectio imprimitur, ut distractio partium faciat, ex qua dolor, & hanc precipitabili aterris accipere valent, quæ sua pulsatione non posunt non trahere, & simili distractio[n]em cum majori impetu, id est dolorofam experientur; Parvi Opera Med. Tom. I.

Medicinae Theorico-Practicae

Pro cuius symptomatis curatione patet humectanda est se cerebri membrana, & ad pristinum reducendas, tam internis, quam externis, quae humectantia, humoris contemplationem, vel fermenti restitutioem, si ab his proveniat inducere poterunt.

Hinc praeterea omni evacuatione per secessum, & sanguinis missione, cum nullum aditum horum indicans, & cum ista duo maiorem siccatiorem inducere possint, contenti erimus ieni evacuatione facta per Tartarum, vel Cassii, vel ex utroque simul mixta, poeta anterius decoctum cum iure Malvarum, Violarum, Nenupharis, & Laetucas per sepius dies utendum, & replicatio uno ex dictis medicamentis, Aqua Villensi cum suo vehiculo tentanda humoris mitigatio, & humectatio pars per decem dies & symptomate non remittente, ad uitam lactis Afinini per diutius menesciendum, quod si evaporatione sua morbo augmentum praberet, illud Vacca coquuta cum aqua Violarum ei substituere, & si nec hoc modo solamnis esset, serum caprinum cum succo laetucae, & nenupharis esset subministrandum per 40. dies, vel ante sulphur anodynum vitioli protemptandum ad gr. viii. vel x. per intervalla ante somnum. Neperentes gr. ii. in Confera florum Nenupharis exhibenda ad contemplationem humoris, sedationem motus cuiuslibet inordinati, & ad symptomatum mortificationem, & pro integra extirpatione, & perseveratione, per aliquos dies uitatum, quae tempore Marii extilat à radibus nucum excisum, cum succo cancerorum fluvialium, & gummam anima, loco suco potest subtili pulvis eorumdem Cancerorum, vel succus Verbena in Julio collecta, vel pulvis radicum ejusdem. Exterius stillicidia ex decocto Malvarum, Violarum, Nenupharis, laetucae, Juncum omni mane, & iero repetenda ante cibum erunt; & horum vice Lac supponendum repudium & medicatum, cum aliquibus ex practicis simplicibus, vel succo Cancerorum praeclariorum; Vixius res refrigerans, & humectans omnia calida alimenta fugiendo, & praecepit Vixum nisi multa aqua temperatur, utatur Pulmentis ex pane cum lacte coctis.

CONSULTATIO III.

De Dolo capitis: Universali nervorum debilitate, & Emaciatione.

R eligiosus temperamentu quo ad totum biliosi, calidi, & siccii, capitis verò humidii, vigesimum secundum annum attingens, ceperit conqueri de capitis dolore, qui Per accessiones eum affligit, nunc continua ejus afflictione detinetur, & lapet augetur, & aliquando tam intenso, ut nec adstanti vocem submissam tollerare posset, nec lucem, & hujusmodi augmentum à qualibet levia causa externa, vel frigoris, vel caloris habetur, apparente spiritu copia incipit levari, & eo continuante ad talem gradum devent, ut quiete vitam degat, aliquando urinam copiam emittit, vel alii fluxu detinetur bilioso, & si non apparet tunc doloris intensi insulsum prolongantur; & si in ictus supervenient, minuitur cistifimè. Post tres annos ab initio hujus intensi doloris, nervorum debilitate corruptus fuit, ut sine baculo gressus dare non possit. Membra quotidie emaciatione extenuantur, & quandoque circa autumni medium frigore invalecentur, febre accessiones faciente quotidie angitum cum aliqui extremorum refrigeratione in principio accessionis breve temporis spatium, cui succedit calor moderatus sine acrimonio, & inquietudine.

Serofam colluviem doloris hujus contumaciam, & per efficiem facti esse causam, à serofa materia expulsione per sputum levamus, satis abunde manifessat, scitur copiosus fluxus urinae retentus dolorificos in ictus prolongando comprobant; abundans serofitatis proventus habetur tan à tibi, à temperamento calido in copia cumulata in mordacitate, acrimonia, & volatilitate peccante, quibus materia chylo portionem humidioriem in duodeno receptam adeo scindit, & attenuat in minima, ut maxima fluxibilitate impartiatur cogitat abire in substantian aquae flexibilitate donantur; & dum tota humida in aqua valde flexibilis naturam abicit, sero copia etiam suppeditatur, cum multa sit in chylo massa humidissima; infusa tamen huic substantiae sic disposita copia

partium calidarium, & sulphurearum ab alimentis accipitrum, quibus praedicta substantia vivificatur, & fecundum se rotam aperte destinatis officiis supplere, & quia à calore cordis in hoc Patiente excedente, funditur magis materia humida in duodeno à bile actuata, majorem acquirendo fluorem, serofitatis etiam indolem magis acquirit, & secundum extensionem dilatata majorum sero copiam importat; & totam sanguinis massam dilutionem reddit, hec sero copia particulis utilibus impragnata nutrimento partium infervit, & ubi eas in hoc munere impenderit reliquum illius tamquam inutile corpori humano, & excrementum quoddam foras remanet eliminandum, ad quod dum disponitur media sanguinis circulatione, istius excrements à perpetua conflagratione, vel per adiunctionem particularum generata, & condonata, vel per congessum acidii, & alkali ipso latenter effervescenti praemissa coagulata absorbet, & dicta circulatione partes multas perlungo, lordes sui nutritionis reliquias, & feces secum ferendo diversa excrements suo fini colligit, unde acris, & mordax, & falsa quandoque evadit dicta eteroita, si ita modum excellerit. In nostro Patiente retroridas particulas bilis fale laxiante referatas idoneaque mordaces abundant temperamentum biliosum persuaderet. Circulante ergo sanguine cum hoc sero biliosum salse impragnato intutti, & expulsiōnē destinate per caput, & ejus membranam in quibus ictus fit dolor, quia ictus ictus tunc sensu praeedit in ictus porositas hujusmodi serofitatem deponeat, quam cum venae totam non possint absorbere, cum languis arteriarum fluidior, & calidior ratione temperamenti factus celeri mori, & in copia ad has partes fit, & idcirco vena non sufficiunt ad recipiendum in ictus, quod in una expulsiōne ab arteria fit eructatum. Hinc remanente parte serofitatis in membranis, mordacitatem has vellicando dolorem infert parvum, & tolerabilem, dum parva portio sero derinerit, quando magna legregetur, & imbibitur à membranis dolor ob agentis potentiam à quantitate autem intentionem acquirit; segregatur autem in magna quantitate, quando hujus abundantia, & plenitudo colliguntur ob deficientem excretionem per urinam sufficientem ad impedientiam plenitudinem serofitam, vel quando adventus aliqua causa externa hujus segregacionem adjuvans, ut est calor qui magis massam sanguinem fundendo precipitatio serofitatis efficit, & frigus condensando exprimit à massa sanguinea abundantem ierum, eo modo, quo lac coagulatum serofitatem à carnis partibus segregat serofitum fundit. Si verò contingat huic serofitati lympham ad cor per vasa lymphatica reducere venarum medio conjungi, & una simul in membranis cerebri fixari, & moram trahere, cum lympha sit acida, & serofitatis illa alkalis particulis fracta, ut pater in urina, cujus illa est materia, ex coaguli horum duorum pugilium acidit effervescencia immoderata, à qua acutius fibra nervae membranarum mordentur, & etiam in ictus turgescencia inducta, multum distenduntur, ulque ad continuum solutionem, per quam mordacitatem dolor augetur, addita alia causa dolorifica, & ab hoc faciliter effigiliare causam intentionis extremi doloris in nostro Patiente. Eo modo quo sero copia deponitur in membranis, segregatur etiam in substantia corticali cerebri, unā cum materia generationis spiritalium opportuna, & per poros substantiae medullaris ad nervos tendit, quorum interstitia inter fibrulas, ex quibus compонuntur implendo, liberum spiritalium cum succo nervoso transfluit, unde impotentia motus, deficiente instrumento principali ad ictus executionem; eadem causa contingit Emaciatione, quia licet succus nervosus non nutrit partes, infertur tamen ad excitanda eamur ferentia, & ad illorum motum perennandum, cuius ministerio, & preparant, & perfectuant materiam à sanguine subministratam in verum alimentum, omnes enim nature actiones sunt in motu, unde cessante motu fermentorum, cessat & partium nutritio, ille autem cessat, non transfluit spiritu animalia ad eas per occupatam à serofa latice in nervis viam. Febris infusa circa medium autumni promoventur à pituita in intestino duodeno cumulant, & saliva ibi incrassata, que à bile maximè, unā cum chylo attenuata eadem via lacteum ex parte subiuit, & à frigore autumni accedit, sua refixa crassit, & crassit cavitati alicuius yasis parvi infixa resonant, praecludendo

Consultatio IV.

zendo cursu advenienti humoris, qui coactus ibi flagitare, fermentatione degeneres à natura boni humoris qualitates induit, aptas inferire pro fermento, & ibi turgescens acquirit impetu obfatuolum humoris crassi perturbando fanguini miscetur, prænaturali fermentariatione in eo inducta, ex qua febris, & quia materia impediens viam post perturbationem primavera statu se remittit, adhuc inferit pro impedimento, ut adveniens humor eodem modo alteratus termino unius diei, in subsequente similem renovet paroxysmum; & quia in fermentando non haberet violentiam, hinc etiam febris intentio non evadit, immo cum parvo calore remissa, & quia primo in exitu, vapores crassissimi, qui sunt portiones humidi attenuant excentus, & cordi communicanti, ejus liberum motum impediendo debitum etiam sanguinis rarefactionem impedit, & calorem debitem in eo excitari permittunt, qui non durat in sanguine donec extremitas partes attingat, unde eo remissa magis illa refrigerantur, & vaporibus dissipatis à calore cordis, & ab aucta effervescencia, per mixtione in sangine aliaram particularum fermentativarum humoris alterati, calor subsequitur.

Causa hujus depravati motus spiritalium est humor seclusus jam destillatione patientis, dum à calore exteriori ita dilatati fuerint porti cerebri, & à sanguine segregata magna copia serofitatis, ut copiosè nimis haec in substantiam cerebri exundaverit, una cum latice spiritalium generationis, & eorum vehiculo inserviente, qua copia sero impedit in aliqua parte spiritalium motus ad suis empiriorum, hi regurgitando, & allidendo crassioribus partibus substantiae cerebri imperviis, in gyrum moti fuerint, & ad talen motum obviis quoquecumque spiritalium, & totam eorum massam coegerunt, & quia à calore cerebri dissipata fuit materia sero in vapores, vel expulsa ad ventriculos, & ab his ad infundibulum, remanent libet à tali accidente, quod à vertigo simplex dicitur; accessiones vero novas pauci est, quia idem impedimentum à feo positum fuit, & quia ratione aeris senilis, crassiores evadunt humores, & calor minuitur, hinc factum est, quod illipsum serum crassissim particulis refutum non poterit tan subito coll, unde novo accende in locum illius, quod à debili calore fuit resolutum, impedimentum adeit continuum, & vertigo continua, & quia aliquando à dicto feo vapores artilluntur, quorum portio auger impedimentum, altera violenter motet spiritus, hinc etiam vertigo auger cum oculorum obfuscatione, dum in gyrum acta tota massa spiritalium, non teruntur ad oculos quantum sint iatis ad vires senationem perficiandam, & ad percipendum lucis motum, unde fit altera species Vertiginis, que tenebroficia dicitur; Et quia eadem ratione circulus motus, non transeuntibus spiritalibus ad nervos aliarum partium, mortui animali, & voluntario inferuentur, non potest fieri illa contratio musculorum necessaria ad rectum animal conservandum; ex hoc necesse est, ut suo pondere decidat: Violentia vaporum ad imprensionem hujus motus inordinatim provenit ab eo, quod serum ultra partes crassis, excrements salina, & sulphurea in fe solit, que facultates viscerum ab extremitate lanugine primordia sufficiences in locis destinatis segregare non valent, & ita à calore attenuata cum parte humidiori impetum acquirunt, cum sit proprium istorum volatilizatione motum violentum, & perturbatum conciperet, & etiam simili effervescere cum maxima perturbatione; symptomatis augmentum habet à vaporibus brevis datus ostendit.

Delfitatio habetur ab abundantia serofa humoris in hoc nobili Patiente contingente à copia potis, qua serum augetur, quod per dilatatos per naturalem constitutionem nimis poros cerebri in ejus substantiam derivatur in majori quantitate, quam deceat, unde superfluum pro functionibus cerebri ad vasa exercitoria copiosè detruitur, & ab habitu corporis denso non solum exterius, sed interno augeri potest diffundit, dum prohibetur illa vaporis transpiratio ab arteriis unā cum sanguine in partes emissi, & qui debet potesta ingredi venas pro circulatione in quibus partibus condensatus ob calorem minorum, quo donantur dictae partes reflectit illius in arteriis existentis coagulatur in aquam, quam potesta venae, vel vasa lymphatica absorbent, & sanguini denū committent in formam

CONSULTATIO IV.

De Vertagine.

Nobilis temperamenti calidi, & humidii, densi habitus, vino, & etiam generoso in copia affuet, & hanc à Medicis assistitis prudentia dirigendam relinquo.

Sacri Opera Med. Tom. I.

Medicinae Theorico-Practicae

humoris, quod ab eo exhaeret in formam vaporis; unde sequitur serofitum in massa sanguinis augeri, cuius portio in capite separata pluquam conveniat pro humorum vehiculo, altera tamquam superflua ad ventriculos, & glandulas retiformes; & ab his ad infundibulum transmutatur distillationem continuam fovenus.

Pro curatione hujus symptomatis, auferendum impedimentum spiritibus viam debitum defendens, secundum feroci humoris copia exsecanda; tertio caput corroborandum; quartu[m] aliqua proponenda pro symptomatis validioris actuali attemperazione, difficile tamen est his indicacionibus suppleret, quia altas jecit radices morbus, & atas ad h[ab]itum ultimum vicina de bono exitu sperare non permitit, immo dubitandum est de majori morbo.

Facta ergo universalis exhalatione rotius per Hydriogam, & ianguinis missione, tamquam unicum & ingrediare remedium eligendum est Decoctum Ligni Guajaci, Viscigerincini, Buxi, cum Rad. Peoniae, & fol. Rofmarini, & Calendulae, procurato sudore per Hippocrateum, & hoc per quadraginta dies, sufficiat tamen sudor per virginis, habito etiam respectu ad tolerantiam aegri, & atas resistentiam, omni octavo die summatum Pil. Cochiae, ad g. 3, cum gr. vi, Magist. Jalappa, quo peracto, incumbendum corroboratio capitis per sufficiens capiti aquarum sulphurearum, vel decocto-captitalium simplicium, & intrinsecus cum hoc circulatori motu representantes, obiecta externa circulariter movere hi apprehendit, & eodem motu spirituum motus ac in caverna aurum implantatus intinuit facit; h[ab]et spiritum circulatori est causa formalis vertiginis, augerit impetus in motu spirituum a congressu acidarum particularum cum succo nervoso, & spiritus de Alkali participanibus, dum effervescentia inordinata concepta impetuosa etiam in motu circulari agitantur; & quia in principio huius effervescentie humidores nervosi succi partes evaporiunt, he membranas cerebri leniter distendendo gravitatem tenuum inducent, & separatio dictorum extremerum in aestate est copiosior, quia sanguis anterior redigunt a calore aeris rarefaciente facilis permittit etiam separationem a dictorum extremerum, & in majori quantitate, inde tale symtoma dicto tempore frequentius contingit.

A tingore insugitur hoc symtoma, dum fixatus sanguis caloris fontem opprimens spiritu animali supperitas solitas ab ejus propriae delimita non contribuit, & a sua featurigine spiritus animales hoc modo discontinuit, & anima rei nocte apprehensione stupore corrupta, amissa potenti percepto malo se opponendi, iolla perurbatione ei relata, spiritus animales dicto modo discontinuatos inordinato movendo circumrotare cogit, vel spiritus animales a frigore per sanguinis coagulationem, & oppressionem caloris in corda cum succo nervoso pro majori parte velut coagulati ad partes in sufficienti copia non decurrent, unde tremor, & concusso totius, & extremerum quandoque involuntaria excretio, aliquo verò manipuli subfianta calide perfervati a supra dicta coagulatione, amissa cum aliis continuatione inordinata aberrant, & circulariter moventur h[ab]ent illuc,

Pro praeferentia ergo ab hac affectione sat erit massam sanguinis depurare, & dulcificare, quod praemissa leni purgatione primatum viatum, & sanguinis missione tentandum succis Boraginis, Buglos ad 3. ii, pro quoilibet, & octavo die purganda cum pul. Mirabol. ind. & citrin. an. 3. i. vel cum decocto Epithymi melius; Postea cum lera lactea ad 3. x. iucci pomorum redolentium 3. i. & Tinctura chalybis 1. per viginti dies perficienda indicata dulcificatio, omni tertio die purgationem promovendo cum decoctione sol. Epithymi in dicto fero, ultimamque manum dabimus cum sequenti Pulvere 2. Margar. prep. Ocul. cancr. an. 3. i. Antim. diaphor. 3. 3. folis rosmarinii, salvia an. 3. i. mcapta de hoc & i. superbibendo decoctionem in jace folior. Borag. Buglosa, Melisse, cui si addatur ructatura antimonii ad 3. i. ex majoris efficacia, vel specifico Quercetani ad vertiginem in stercore Pavonis consistente utatur, & describatur ab eo in Pharmacopoeia in tractatu de Tragis n. 4. In aestate balneo aqua dulcis utatur. Vetus ratio dictis omnibus correspondat.

Satis aperte confit de natura affectionis hujus illustrissime Matrone ex apparenti, & imaginata circum-

Consultatio VI.

CONSULTATIO VI.

De motibus Convulsivis totius Corporis.

Nobilis Matrona temperaveris calidi, & secchi, & melancolicis adustis; in astate anporum trigintaquinque correpta fuit motibus convulsivis totius corporis cum concusso omnium membrorum, & contracitione, ac distortione in aliquibus, ut nisi violenter robusto conatu in suo situ detineri possint; in hoc statu actiones animales integræ erant, nam audi quidquid ab adstantibus loquitur, percipi quecumque circa eam operantur, & omnium transacto paroxysmo recordatur: hos motus praecessenter dolor capitis, somnolenta gravis, ut oculos attollerne non posset, & per somnum magis augeratur, & post majoris debilitatis totius prematur; gutta sanguinis a naribus quandoque decidebant, & spuma sanguinis tincta patitur appetaret, non continuo, sed per vices etiam distantes, totum corpus laetitudo ulcerosa opprimebat, ut solo tactu dolor exacerbaretur; transacto paroxysmo quiescensque siccum fumebat in hypothalamum incidebat, etiam pauca forbita exhibita siflet; Menses debito tempore fluerunt, & quantitate semper solita; ita synoptoma in maximis caloribus, & febribus omni anno invalecebant, & cum urinæ copioso fluxu est solita ab hoc synoptoma elevari.

Motus convulsivus affligere Patientem, História descripta sat manifeste indicat, quorum idea cum per motus depravationem evidenter manifestetur ad sensum, eorum caute in obscuru latente, ut inter ea, que artis difficultatem augent, jure merito enumerentur, ex quo difficilis oritur etiam curatio, has verò indagare ea qua potero brevitate, & verofimilitudine pro virili conabar.

Certum est motus convulsivus esse motus depravatus nervorum, & musculorum, cum sine motu inordinatis, & extra natura ordinatis; & si omnis actio lefa penderet a principio, à qua sana prosciricitur, concludendum etiam est pro certo motus convulsivus a spiritibus animalibus, pendere dum hi motus naturalis, & ordinati sunt principia, cum hoc solus discrimine, quod in motu naturali, juxta naturæ leges sunt dispositi, in motu vero convulsivo ab his exorbitant, licet instrumenti motus, ut sunt nervi, & musculi secundum eorum conformatiōnē bene se habeant, unde ex sola mala dispositione spirituum alterata determinantur ad motum depravatum convulsivum.

Ex quo eritum dogma certissimum, cauam horum motuum esse aliquod spiritus animales pervertens à conditionibus sibi debitis, & ab intentione nature assignatis pro motu ordinato, & necessario in beneficio totius; Refutat solum pro cognitione cause horum motuum indagare, quodnam sit hoc, quid spiritus pervertit, & cujus natura, & has notiones puto nos posse colligere considerando naturam spiritus animalis, & etiam motus convulsivi proprietates, & modum, quo sunt.

Pro hoc observamus in motu convulsivo fieri quandam elevationem, & depressionem partium, que supponit nervos, & musculos inflari, & post exauaritam contractio cum tensione, ex eo quod dilatatio factu din dilatati, secundum longitudinem minunitur, & ita partem contrahit, & quia dilatatio est summa cum inflatione extrema, quam postire ferri musculi, id cetero durities in parte effectu contrafacta, in contractione disforquent partes, nimia autem infatio, & dilatatio partes extra sumum trahere potest, & pro inflatione vehementia inclinatione modo ad hanc, modo ad illam partem præberet; quia omnia meo judicio non explicari, nec intelligi possunt, nisi per inordinatum, & violentiam effervescentiam, quia spiritus cum succo nervoso summe turgent, non aliter ac inordinatum sanguinis effervescentia hinc turgescit, accedit, quia continentia corpora impler, & dilatat, sic turgescens succus nervosus musculos quo ad fibras, nempe & nervos inflat, & dilatato modo jam expello, non irritamentum membranarum nervorum communiter assignatum pro causa horum motuum est sufficiens ad hos explicandos, quia nervi irritati possunt moveri inordinatè, sed illa tensio, durities, contortio membrorum non potest explicari, per solum irritamentum, sed bene per ef-

fervescentiam luci nervosi, que quidem potest reduci ad irritamentum istius, & spirituum, & quia praedictus succus effervescente h[ab]et illuc inordinatè furtur, inordinatè etiam modo hanc, modo illam partem moveret; Quando moderatur effervescentia, motus inordinatus minitur, scilicet dilatatio decrevit, ubi infatio cedere capitur, dum impetu innato pars suo situt se adaptare conatur.

A quoniam effervescentiam concipere posse spiritus animalis ex ejus natura investigatione patet. Spiritus animalis est alkalicus eorum motus, promptitudo, & efficacia ostendit, similis omnino ei, que alkalicis spiritibus volatilibus arte extractis inest, ut confidenciam patet, & à variis abstinent, que in hujus comprobatione adduci possent, ne à Confidentis officio dicendas, tatis erit ad hujus confirmationem adducere, quod fales alkalicis spiritibus, spiritus animales supra omnia medicamenta immediatè reficiunt, corrumque impuritates absfligunt, & eliminant, quod certe non contingere nisi similitudine pares essent in qualitatibus, ex quo certa ista est deductio ab acido solum admixto spiritus animalis effervescente posse, cum alkalicis acidorum mixtione locum effervescent, ex qua erit potest rationabilis isti altera deductio, motus convulsivis fieri a mixtione acidi cum spiritu animali, cum certum ex demonstrationibus supradictis sit spiritum animalium effervescentiam esse motus convulsivus causam immediatam. Acidum ergo mixtum succo nervoso effervescentia inordinata excitata motus parit convulsivos, & maxime si erit acidum sulphureum, quale est Nitrum, quod præter infiam effervescenti cum Alkali naturam inflammabilem addit particulas, que in effervescentia ignem concipiendio eam augent, & effervescentia efficiunt.

Ad Cafus ergo proposito dilucidationem descendendo, dico in hac Nobi copiam exercenti acido-sulphurei congregari ex humoris acidi, & biliosi sulphurei conglutinatione ad invicem facta in intellegi duodenio ex congregatu, & effervescentia bilis, & succi pancreatici, in qua uterque humor in alterum unitur natura fulsum retinendo amborum principiorum naturam, nempe à succo pancreatico aciditatem etiam manifestat, cum in hujusmodi de temperamento predominet, & à bile inflammabilitatem occultat, qui ab acido superiori oppresum, data tamen occasione explicabitur; similis humor portio generatur etiam in vasis ex congregatu in istis lymphæ acidioris, & bilis inflammabilis, hoc est particulatum sulphurearum sale mixtaram adiutarium, qui humor ex dictorum congregatu reflutans de faldine acido-sulphurea pariter participat, prior in intellegi duodenio genitus, per laetias huic secundo massa sanguinea unitur, per naturalem sanguinis effervescentiam, & motum, & fermentationem in corde, & ceteris vasis; paulatim ambo volatilizantur, sicutque in spiritu exaltari totam sanguinis massam pervadunt, & sua sulphurea faldine sanguinis, & etiam diffusiva, & attenuando, suaque volatilitate tubillando, & rarefaciendo eum dupontum, in modo effervescentiam naturali majore inducent, que aucta à rarefactione accepta in ventricis cordis constitutuunt quandam speciem plenitudinis, ex qua turgescens sanguis in vasis, ob quam portio ejus per matrem, & ob depositum, una cum exercitum, his paribus demandat; & laetitudo ulcerosa non solita a plenitudine gravante, sed etiam a qualitate acido sulphurea per totam massam sanguinis diffusa stimulante, & vellicante provenit.

Hoc modo turgescens sanguis flore accepto ferofitatis copiam cumulari in suo finu, quam in capite deponit una cum latice spiritoso, pluquam converit pro spirituum generatione, qua obturatis cerebri poris, liberum in decenti quantitate spiritibus animalium transfundit de negotiis, ad membra sanguinis exteriorum, somnolentia efficiunt, quae à somno incrementum suscipit, dum vapores, non solum à sanguis materia elevati detinunt impedimento dicti supperitas ferentes, sed in majori copia coacervatur ferofitum humor in somno, dum potentie partium non agunt eo robore, quo agunt in vigilia, & necessaria pro expulsione dicti humoris ad alia loca, ut patet in pulsu, qui fit tempest minor in somno, quam in vigilia, magis autem coacervatur ferofitum humor in capite, quam in aliis partibus, quia sanguis tenuis sanguis sum etiam in copia fertur, & quo tenius, eo etiam scrofosis, vel qua sanguis à turgescencia magis spiritu-

CONSULTATIO V.

De Vertagine.

sis redditus in majori copia superiora affectat loca, ab hujusmodi copia gravata, & diffusa cerebri membrana tritem experuntur sensationem, in qua dolor confluit, & quia latex spiritus animalium spirituum generationi definitum, secum rixat unius spiritus illos volatilizatos acid-sulphureos, qui in dicta generatione spiritus mixti, hos coniunctant, & ita per totum nervorum genus delata nullas parunt tragedias, quatenus, vel intime à succo nervo colligantur, vel à spirituum animalium potentia sub Hugo detinentur, statim vero, ac vel motu spirituum, & suetis nervo, vel proprio conatu, quo colligantur humidi vinculi clausa, & disrumpere tentant segregari furent, & libertatem acquisierunt, cum alkalicis spiritibus congressi effervescentiam inordinatum moyent aciditate naturali, & inflammabilitate conferunt, & quandoque agent, & ex hac moris convulsivi, & inordinati cum contradictionibus, & diffectionibus, quorum modus ex superioribus habetur, & spiritus arteriosus taliter materialiter convulsivam, per quam surge, partibus subministrando nervos, & musculo-fibris hujusmodi accidentia protrahit, que coadiuantur ab elasticis spirituum animalium virtute, dum toti per effervescientiam secundum suam virtutem diftinduntur (eo modo quo particulae aeris circumvolvute à calore diffluyunt, & elongantur) & partes attollunt, & postea insito conatu suam circumvolutionem realistunt, partes sua statui remitti permitunt; Spiritus vero animalis cum suo succo ab hac effervescentia eneratus per nervorum extremitates membranis, & carnibus demandatis, in visibilia, & perceptibilis condensatur serotinatur, seu potius lympham, ubi prius sibi tenetissimum, & à sensu imperceptibili successo nereo comprehendebatur lympham à vasis propriis, vel venis capillaris exulta ad cor deducitur, & ab hoc in arterias, ubi nulla mixtione cum aliis paribus sanguinis sequente, ad Renes delata separatur, & per urinam transmittitur, una cum particulis falsis praedictis, & altera portio serotinatur in capite residua, vel vena lymphatica per cerebri substantiam disseminata, vel venas ejusdem partis ingressa, descripta via ad renes delata, copiam urinae auget, & extremita ferocia extoto ita expurgantur, conciliata spiritui animali quiete, & hac est ratio copiosa urinae, à qua paroxysmi solitus pender.

A cibo hypothiam incurrit, vel quia nervae fibrae ventriculi cum universo corpore convulsivos motus per se defiguntur, ut à cibo etiam pauci, & delicato eas attingente male afficiantur, ut in contradictiones parcer spasmoidicas abeant, & nervos cordi inferientes, cum quibus communione habent in eadem trahant, unde motus ejus ministrum usque ad excitandum deliquium, vel quia adhuc in fibris, & nervis ventriculi adhuc reliquie acids sulphurea, que à cibo agente renovant easdem contractions spasmoidicas modo dicit.

In magis caloribus hujusmodi symptoma exurgit, quia tunc sanguis effervescentia separantur, & exaltatione praediti excentrum cooperat, in magnis vero frigoris rebus fulgines per pororum confrictionem in magna abundantia perturbationem sanguini inducent, sufficiunt ad liberanda dicta excentrum è conforto aliarum particularum, que libetari donata descriptos parunt effectus.

Ex quibus elicere licet hoc symptoma esse capitum solum, & nervo generi essentiale, dependens à sanguineo fibro sulphureo, & acido humore melancholico, tamquam à materia, cùm nulla alia pars videatur ad hujus generationem concurrens.

Ad avertendam hanc mortis ferociam, & affectionum multitudinem, appetat maslinam sanguineam, primò esse depurandam ab excentris acido sulphureo premissa universalis purgatione, preparatione, & sanguinis missione, postea decoctum paratum ex China, Salia, Sanalis cum foliis Agimoniae, Boraginis, Bugloso, rad. Peoniae, in ventre pulle decoctis alibi a me descriptum premisso pulvere Cratibus antimonij ad 3. fl. vel Bezoartici foliis ad gr. viii. laudarem per triginta dies, omni septimo die instituendo purgationem cum sequentibus pulvis Cratonis, 2. fl. Pul. Matthis, Succini an. 3. ii. Aloes 3. v. Argacri 3. i. Magisteri Lalappa 3. i. Castorei 3. i. Gummi ammoniaci ioliuti aqua agimoniae q. 5. f. pul. vii. de quibus sumuntur quartus omnivice, & si parum

purgaverint, quinque, vel sex, post hæc summat serum lactis cum tintura antimonij ad 3. fl. & tintura chalybis ad 3. i. reiterando pil. supradictas tempore superius designato. Secundò, fucci panacei excellens aciditas, & bilis inflammabilitas corrigit, quod perficitur sequenti pulvere 2. rauræ Eboris, Ungula alei, Marg. prep. ocul. Canceri an. 3. i. Antimonii diaphoretici 3. i. Salis prunellæ 3. iii. m. p. cujus 3. i. in aqua temperivisi 3. iii. & tot idem aque Lumbicorum diffusata exhibetur per viginti dies, & ad integrum emendationem spiritus animalis, & cerebri corroboracionem pulvere sequenti convulsum Horstii utrat 2. rad. Vincotifici, Elevii fucci Cariofilate, Peoniae an. 3. i. fl. Baccarum Lauri 7. fl. sanguinariae Salvie, Scirpili, Flor. anthos an. 3. ii. Specierum Diamochis 3. i. (que ratione odoris relinqui poterunt) Pliris archontici, Diantos an. 3. i. quibus addefer illas trium Santalorum ad 3. iii. ad temperandum calorem reliquo m. f. p. de quo capiat 3. i. cum tintura rostrorum extracta cum aqua plantaginis ppi. vitrioli, acida facta, hic pulvis accipendi ante novilium per tres, & quartuor dies, & ante plenilunium simil modo facta post purgationem cum supraascriptis pil. vel cum Eleutherio convulsum purgante ab eodem Autore descripto in libro 8. tom. 1. in fine; Ut vero hec Patiens magis præserveseret vinum medicatum ex herbis convulsivis poterit parari adiecis ciceracis, & eo ut in omni prandio, & cena pro una vice.

Quoiquecumque autem prædicta horum accidentium præterire, ut lomnum, spiritum languoris, miffo languoris infinitatur, ut hoc detinente, nec serum, nec partes subiles capiti, & nervoso, & musculo-fibris generi subministrant, & post fanguinem missione diureticum propinquer, quia si datum sit urinam provocare ad imitationem natura, tali evacuatione folitis morbum hunc solvere, ab hoc etiam præferabimus, diuerteret vero finit, que agitationem non faciant considerabilem in massa sanguinea, id est laude praæ careris pulverem Milledepum prep. tamquam nervo generi etiam familiarem, & pulverem Ocul. Cancer. prep. vel simili vel flosfum Semiflone fum. melonum Poterit etiam hoc obtinere per Serum Caprinum cum tintura tartari a 3. ii. a 3. i. vel decocto herbae Thei.

His omnibus adiungatur optima vietus ratio à Medico assistente regenda.

CONSULTATIO VII.

De motibus Convulsivis ab ira in Nobilissima Domina.

N Obilissima Mulier temperamenti calidi, & siccis ad iram leviter prona, ab iniuria famulo suo illata, hanc in sui contemptum referens, in ira valde excanduit, & vix media hora transtincta durante adhuc ira fervore in motu totius corporis convulsivos incidit, qui per iteratas vires eam affigunt, & præcipue si in loco calido commoraretur, cum continuo dolore gravatio in occipito, horum mortuorum accessum prævidet, à capitis offuscatione, & turbatione, que circa eam in paroxysmo augebantur, interim gravida remansit, & post partum solti redire motus præter ipsam conceperunt, quod in paru ab eis liberari deberet, fetus intra paucos dies extinctus est.

Bullitum sanguinis circa cor iræ essentiam constituerunt, tota massa sanguinea contigit per illud circulando, & ab illa sulphurea partes itius in hac Patiente dominantes in copia exaltata, una cum salinis iam coagulatis, spirituque in arteriis vitali commixta, cum hoc, suppetatis spiritu animali semper fermentante, muscularum, & tendinum fibras ingressa, spirituque animali confusa effervescentia excitata, & inflammam sulphurea dicta particulae abentes, convulsivos moros effervescentia, & irritamento modo in praecedentis consultatione descripto excitant, juxta antiquorum sententiam motus convulsivos à solo irritamento cognoscemant, cum effervescentia in spiritibus à materia eos irritante dependent. A calore etiam à massa sanguinea concepto dilatati porti cerebri, non solùm cum vitali spiritu particulas sulphureas, & salinas subtilem, & utiles receperunt, sed

Consultatio VIII. & IX.

sed unà cum sero in abundantia à fangue rarefacto fecreto partibus salinis craeftoribus acido-sulphureis volatilizatis, & excentritis viam concesserunt, & in tui preparacione, spiritus animales mixtionem cum eis subierunt; hinc spiritus his extraneis focus uniti, effervescentiam, & motum inordinatum contraxerunt, & ita per nervorum originem, & corum fibras descendentes, motus convulsivos jam in eis excitatos soverunt, auxerunt, & conservaverunt; hoc nomine solùm tale symptomat defigno, cum perceptio invafolus, & recordatio corum, que circa eam aguntur ab Epilepsia excludat hujusmodi symptomat.

Dubitandum etiam ad nervorum principia hoc serum ita dispositum defecundatur, modo à Villiensi descripto, nempe ob copiam in plexus Choroidum vasis exundando, & in cerebri, ejusque appendicis ventriculos defluendo, postea in quartum ventriculum cerebello substatutum descendenter laxaverit, & ruperit sua copia gravante, & acrimona corrodente pelliculam, qua medulla oblongata ostegitur, ibique nervorum origines obſidendo, & particulis atherogeneis, & fermentativis irrigando diathermam induxit, ex qua doloris gravitati causa in occipite deducitur; dissipata verò materia atherogenea certam motus inordinati, nec revertuntur, donec tanta copia praedictorum extrememoreniorum sulphureorum, biloforum, & acidorum in fucco nervo fieret congesta, quæ talem inordinacionem renovare valeat, pauca enim materia ad hoc est impotens, quia tam à succo nervoso, quā à spiritu animali modificantur, & per unionem etiam cum aliis particulis à motu impedita ejus actio in eo consistens supprimuntur, & ab hac sanguinis cerebri, & spirituum mala dispositione potest deduci mors fetus, cum alimentum subministratum tot depravationis fuerit coinquinatum, & ineptum ad vitam sustentandam.

Unde colligunt hoc symptoma depravati motus partium motu animali inervientium à mala sanguinis dispositione, & cerebri affectione dependere, tamquam à radice, & principio, quæ affectio consistit in illa dilatatione pororum, & per quam affectus illi redundat; cui si addas collectionem ferotis circa cerebellum ex sententia Villiensi mox citata habemus causam redditus motuum convulsivorum. Utterum in hoc affectu depravatum, credere nihil videtur sulphureum, & irrationale, cum nulla habeant signa suffocationis urinae, nempe passiones cordis, intumescencia faecium, ventris rugitus, & motus in hujus regione. Causa ejusdem redditus potest esse sanguinis dispositio ab ira passione in eum introducta, quia potens est partes sulphureas, & acidas continuo cumulare, nec novim etiam animi passiones tales indispositiones infinitare posse cum videantur à timore omnino depravari mafus sanguinis, & per longum tempus febres cronicas accendi, & alia symptomata.

Cura ergo dirigenda in sanguinis diathermam mala corrugenda per ea, quo effervescentiam moderant, & excentria sulphureo-acido modificant, inducta postea in cerebro naturali dispositione, quod arduum erit, in modo impossibile, si adit supradicta membrana disruptio.

Quo ad primum, premissa universalis purgatione, & preparacione humorum in primis viis existentium cum sanguinis missione, exhibetur prædicta Cateora, Endivie an. 3. iv. cum jure, in quo 2. fl. spiritus vitrioli dulcificati infiltrerit per xv. dies, in leptimo dicti tentando excentrorum biloforum, & acidorum purgationem cum Syrup. de Cicer. cum Raubbaro ad 3. iv. cum 3. fl. Crem. tartari, renovata purgatione post xv. diem. Postea aqua Villenensis in potu per decem dies in usu sint, quibus ultra emendationem sanguinis habebut pororum cerebri corroboratio, his peractis nervo generi auxiliandum, ad quod præcipue conductet cinabrum antimonij arte preparatum extracto prius mercurio ab antimonio, & sulphure secundum documentum, & processum Techenni, & per sublimationem ista unicenda in cinabrum, de quo capiat 2. fl. in vino, in quo bullicient folia Rofmarini, & flores Lilioverum convallium, & tiliæ, vel cum aqua Ceratophyllum nigrorum, & lumbicorum, in cuius defectu substituuntur illud, quod elicetur in preparacione Butiri antimonij, seu medicis. Algaro, preparatum replicata sublimatione ad 2. i. quod magis efficax redendam est cum admixtione Bezoartici lu-

naris ad eamdem dosim, & in hoc pereverandum per menem, & etiam duos, duabus hotis, vel saltæ utræ ante cenam utatur hotu pulvere ad 2. i. quantitatem. 2. Rad. Peoniae 3. ii. Marg. prep. Coral. prep. an. 3. i. Ungula alcis Unicorni an. 3. ii. Antimonii Diatoraf. 3. i. Salis Rofmarini 3. iv. dividantur in leptem partes aquales, & summat cum aqua florum convallium; Ante novilium, & plenilunium per quatuor dies essentiam radicis Imperatoria, tormentilla, Bistorta, Eringii ad 3. i. cum aqua lumbicorum 3. iv. tinctura coral. 3. fl. & in flantibus dictis punctis summat extra rhabd. 3. i. Mag. Jalappa gr. iv. & per quatuor dies post replicata idem extrahit in bulbis cum aqua appropriata, huic morbo. Viuis rationem Medicus assitens convenientem indicabit.

CONSULTATIO VIII.

De Convulsione in extremitate, & extimis partibus incipiente, & toti communicata.

E X plebe vit in Nofocomio febre acuta laborabat, cum tulipuncia malignitas, infante 14. fudor erupit cum febris minoratione tensibili, & pulsus elevatione, ita ut de certa falutis ipse judicatum sit, in 17. febris extotto remissia est, & lepto furgens, & acti frigidusculo se exponens in extrema, cito convulsus, & spasmoidicis motibus de repente correpsit fuit, qui paulatim per interiorem cutim divagantes, sentiebat eos ad interiores partes se infundere, cum oppresione respirationis, & atra ram quandam caput ferire percipiebat, & paulo post in convulsivorum motus totius incidebat.

Judicavi ex fudore à natura excitato, cum febris solutio, in vasis excretoris fudoris, cuti interius implantis remansit partes faecias, eo quod materie uliginose mixtae vaorum dictorum superficie adhaerent, & iste à calore exaltata, dum à corte confitata a frigore, extra corporis ambitum excerni impeditantur, papillis vaia dicta ambientibus communicant, paulatim etiam irreperuntur ad nervos, quorum propagines dictæ papillæ exsistunt, & ibi cum spiritu animali mixtas ambobus excedentes, concepto motu inordinato, partem extream etiam concutivis, & inordinitis motibus exigitur, & in exhalationis formant ulterius pregeudentes, ad nervos pneumonicos pertinentes, in ipsi camdem trageodiam preparando anhelitus difficultatem efficerunt, & in cerebrum admisso, penetrando ad emprium agnimalium spirituum tubis ibi excitatis, & cum ipsis fuisse per nervos totius defecundentis motus convulsivorum in toto pepererunt, à quo cau eductis etiam fui, veram esse Villiensi sententiam, quod motus convulsivi in toto possint gigni à determinata affectione aliquius partis, communicata per nervos materia cerebro, vel imprestita spiritibus in cerebro existentibus per partem post partem eadem inordinatio motus exscente in spiritibus nervorum determinatae partis male affecte, dum enim inordinatio moventur spiritibus hostipes nervorum parti infororum, hi vicinos parti inordinatio movent, & sic procedit ista commutatio inordinata spirituum usque ad emprium spirituum in cerebro, quibus eadem impedita inordinatio rotum postea, per quod disseminantur, inordinatio movent.

Hinc cum aliis Medicis ejusdem Nosocomii consulebam, frictione totius esse adhibendas, & cucutibus etiam applicandas dorso, & coxis partim ficas, partim scarificatas, & posteri fudore exscindendum cum Cornu Cervi philopropicum prep. ad 3. i. & gr. xx. Bezorti, occidente, vel cum Bezorti, minor. gr. xii. m. cum Aqua Card. bended. Pullegii an. 3. iv. Theriac. 3. i. m.

CONSULTATIO IX.

De Apoplexia succedente post impotentiam ferè ad mortem, & à diabetico fluxu.

V Ir temperamenti calidi, & humidi cum facilis prospicere ad iram, & summe obfusum, debilitatem in geno a cufi contractam per multos annos patiencem sustulit, ea autem augefente, & Hypocondriaca affectio ne subfue, utrique occurserunt, Medicorum confitum adiuvit, qui inter catena remedia decoctum

Medicinæ Theorico-Practicæ

cum sudore in Hypocauſo jufferunt, totum executioni demandandum fuit, ſequenti anno variis animi paſſionibus triftitiam inducētibus afflētus, cepit laſ orare copioſo fluxu urina, in quo plus hujus reddebat, quām effet potus ordinarius, circa finem autunni extremitas apparuit, cui te adiunxit totus corporis debilitas, circa veris inimicū omnino inepius, & impotens redditus fuit ad deambulatiōnē, & cum purgatione in iuriū deditur pro horum morborum curatiōne, lethargo priuē corperus, Apoplexia ſupervenit.

Sanguinem in ferolam colluvium diſſolumenti fuſte in hoc Patiente, Diabeticus fluxus evidenter offendit, à qua poſtea expreſſa in historia ferolā ſymptoma derivata fuerunt, huic colluvici originem dedit ſalſum quoddam fermentum, & corrodens in mafla ſanguinis receptum, à qui particule iſius magis attenuant, quia divisa, & corroſe eam humiditatem relinquent, à qua ſecundum majorē molem uniebanter, colligatis per dictam humiditatem pluribus particulis in unā mafla ſanguinea, ex horum humiditatē deſtituta, & separata, amido unientis officio auxit ferofitatem in ſanguine mafla, & hac ab eodem corrodente in minutiōe particulas divisa, majorē occipit locum, eo modo quo cumulus nivis à radiis ſolaribus foliutus in aquam, per tranſitum in hanc amphoris loci eft capax; quia magis ſolitus, & partes magis diſiunctas acqūbitur. Hoe ſalſum, & corrodens coaceratum eft in hoc inīgnī patiente à dupliſi cauſa, ab acido nimis aucto, & à bile magis volatili, & aeroſi reddita, acidum auxerit triftitii ab animi paſſionibus inducta, concentrando, vel diſolviendo ſpiritus animales, dulcificationi acidi humoris interventiōe, unde illis ita affectus nūrū non eft acidum, non ſolū Pancreatis, ſed omnium glandularum inercentium ſuſcepſiſe uenſiſo dulcificantis officio. Spiritus animales hujusmodi dulcificationi interire docent nervi omnibus glandulis, tam conglabatis, quam conglomera- tis, quibus cum datum ſi acidum humorum preparare, & ſpiritus animales per dictos nervos glandulis communicati, cum pro earum motu interire non poſſint, alius contribuere eis conceſſum non eft, quām ſuſtenitum humorē preparandū volatilizare, & aciditatis augmentum in humore ſemper mortofum prohibetur, cum videamus per ſpiritus vini reſtitutissimum, ſpiritu animali correfpondentem, omnia acida dulcificari, ſi ſupra illa cohobetur: apimi vero paſſionis triftitii inferentes ſpiritus animales, vel diffipare, vel concentraſt ostendunt debilitas, & virium languor in his ſuccedens, unā cum abla promiſtrudat ad omnes actiones, tam animales, quam intellectuales, que niſi in ſpiritu animalem prædictis diſpositionibus male effectum refundi poſſunt.

Biles volatilis, acrionia naturalis, & quantitas fuit aucta à calore Hypocauſi, non ſolū Hypocondriorum calorem majorē faciente, ſed etiam cordis, & ſanguinis, à quo recrēta adiuſt in majori quantitate, & ſubtilitate collecta fuerunt; Et quia certum eft ex unione acidi cum ſale lixiuſo, quale eft illa biles, ſalſum fieri, quod biles ita diſpoſita in intestino duodeno, cum acido pancreatis congregatis, in ſalſum volatile mixtione degeneraverit, li- mites nature excedens (cum hujusmodi moderata falſo fedo neceſſaria fit naturaliter ad fluiditatem ſanguinis con- ciliapdam pro naturalis eius rarefactione) pariter ſumile ſalſum in venis congelatum fuit ex congelatiōe particula- rum acidiarum lymphæ, cum alkaliſis languis, & bilis, hiſ additæ ille particula ſalſa in duodeno generate, dum eis patet via cum chylo per lacteas, & cum eo via ſu peragrat uſque ad cordis emprium, tota mafla ſanguinis falſo praeternaturali infēcta fuit. Quia proper ſicut ſanguis volatili imbutus moderate fluiditatem naturalem ſibi conservat neceſſariam ad motum, & ad delationem ad qualibet membra, ita à ſuperfluco corruptione patuerit ferolam colluvium congerentem, cuius portio per renes ſuperabundantē excretionē ex- pelitur, diabetis cauſa formalis, & altera in nimia copia cerebro conſignatur, ſu extantia paternaturali, facta à calore Hypocauſi, qua cerebrum cum larice ſucco nervoſo deſtinato excedentem ſeri copiam admitt-

it, uſque ad nervorum originem, & hac cum ſucco nervo per interſtitia, & poroſitatis fibrarum nervoſo- rexentium dilabent, laxitate introducta ſua humiditate, & copia ſemi obſtructione in nervis facta, impe- diente influxum ſpiritiū ad nervos in decenti quantitate, in motu debilitatis ſymptoma produxit, impedi- mento obſtrutionis crecente per continuū affluſum diſerofit quantum ſufficit ad ligandos ſenſus exteriores per prohiſionem morbi citati, & liberis ſpiri- ritum ad nérvos illis interventiōe, ſolum profundus, & Letargus factus fuit, & adhuc magis aucto diſtincto impedimento a novā copia, & excedenti ferofit humoris, altiusq; ad originem nervorum perveniente, introducta ſuit totalis obſtructio in nervis ſenſi, & mo- tori voluntario dicatis, unde Apoplexia, ſufficit enim hoc impedimentum ad illius cauſam, dum ab hoc píritu nervorum incole ab eis, qui in cerebro ſunt diſcontinuantur, ut ab iſis determinativum ſui morbi re- ſcipere non valent, nec illi tuas motiones ſpirituſis in cerebro degenitibus impari, in quibus morbi volun- turia ratio essentialis, & ſenſus confitunt, unde non eft excogitare qualitatem virilicōm ſpiritus unen- tem, & in unum conglomeratione facta condensan- tem; neq; obſta allata doctrina, quod acidum excede- dens in hoc Patiente ſtabilitum coagulandum narratam corſionem ſanguinis impideſt debet, quia bilis a- cīvitatis, & volatilitas hunc acidi effectum impideſt, eo quid in actione illi ſuperior ſu dictas qualitatēs, unde ſanguinis renitatem conſervat, ex qua acidum li- bertatem acquirit, ut libere congregi poſſit cum bile, ex quo congreſus, media effervescencia ſalfum diſcretus, quod diſolutionem parit, & acidi effectum impideſt, ergo ut occurruatur huic ſympotomati ab angulā viarum cerebri ore, mittendus primò ſanguis copioſus, ut exinanita veſta ferolam humorē in capite fluctuantem reforment, nec timendum eft de ſanguinis copioſa effuſione, dum nulla alia eft via pro ſubleyendo capite à ſarcina copioſi ſeri; præterquam quod paratur locus ſanguini circa precordia stagnan- ti ab immunito motu cordis, pulmonum, & Dia- phragmati, unde extincio vitalis ignis retardabitur, & pro tali tempore natura medicamentis adiuva, po- terit impedimentum in cerebro appoſitum tollere. ſanguinis miſſione precebat clyster actis ex deco- ſtione capitalium ſimplicium cum iuſtione in vino fa- ſta xx. granorum Croci metallorum. Cucurbita ſcap- rificientia in ſpatulis, & in occipite, & hæ ſepiis re- plicanda. Vena frontis etiam lecanda, ut proximius ſanguine vene interna cerebri examinatur. Vesicantia retro aures apponantur, & in ſummate capitis, ubi etiam cauterium inui poterit, ſicut ſetaceum aperien- dum in occipite; Frictiones pedum, & aliarum partium inutiles exſiſto, cum jam ſit deperditus motus, & ſenſus in dictis partibus, poſtea excitanti ſpiritus, & impedimentum viſi inſerenda, ut auferatur, quod ope- rantur ſpiritus Cornu Cervi, Fuliginis, & talis armo- niaci in aliquo aqua antipoplectica ut. 2. Aquæ Majorana. 3. ij. Spiritus fuliginis gutt. x. Elixir vite. 3. ſ. Syrup. de ſteade. 3. i. m. & de hoc capiat ſapē, ſi non una vīa poſet ſumere; vel 2. Aquæ Antipoplectica. 3. ii. Pulegi. 3. iii. Spir. cor. Cervi gutt. x. Tinctura Caſtor. 3. i. m. Quod ſi non poſſent adiunſtri hæc remeda in tanta quantitate, Cochleari aquæ Antipoplectica gutt. 7. vel 8. Spir. fulig- vel Cornu Cervi inſilientur, & aperto ore inſuſtandur; Exterius etiam adiuentur odoranda, ſpiritus ſaliſi armoniaci, & Galbanum in aceto acerino coctum, & Rutæ contuſa, & aceto aperfa; ſi à paroxiſmo liber evadat paſſivatione poſtea incubendum, & primò decocto Santal. viſci quercini, & radice canae adi- dit in facculo Antimonio, & chalybe in aucto decoctioni, quia priuē lanterandum cerebrum, & nervia collu- via ſerola, cui ſudor opem feret, qui prolixiendus cum Cornu cervi, vel 3. i. rad. Lappæ majoris, qua miri ſudorem moveat. Secundò lacte dulcificantus ſanguis, quod Diabeti opitulabitur.

CON-

Consultatio X. & XI.

CONSULTATIO X.

De apoplexia à frequentissimo Aque vite uſu.

Vit quidam in etate ſexaginta annorum conſtitutus, temperamentu calidi, & ſiccæ aquæ vita copioſo uti indulgenſe membrorum tremore affici capir, ma- nè poſt iteratam iſius liquoris potationem Apoplexie ceſcidit, amido motu, & ſenſu universalis totius, in- gra ſolum manente respiratiōne, & cordis pulſu, etiam debili.

Spiritu vini effervescentiam ſanguinis augere à ca- lore in totum inducito poſt ejus potum ſatis probatur, ab eadem effervescentia, & calore ſanguinis maſſa at- tenuatur, & copioſum ſerum colligitur, & excremen- terra abundantiſſe precipitantur. Pori etiam non fo- lū cutis, & carnolarum partium, fed cerebri magis dilatantur cum facilitate, & ob mollietatem ſubſtantia, etiam orificia arteriolarum ejus majori expansione ditan- tur, ab impulſu ſanguinis per effervescentiam auctam contracto; hac enim ſanguinis magis traſcendendo ma- joris loci capacem reddit, & ſpiritu exaltando, & in copia ſuſtūcendo imperum communicat, ab hac ſanguinis rarefactione, & impetu vi ſuſtūcendo arterie, que tunica ejus extropelletur ad latera cum dilatatione.

Hinc facile eft determinare per poros cerebri plus di- latatos ingredi ſerofitatis copiam ab orificiis arteri- rum amplioribus illis ſuppediatram, que traſendo ſe- cum incremento illa reterrita ab effervescentia ſanguinis immoderata congeſta, & precipitata, aliqui acri- monia perfunduntur, & depluendo per ſubſtantiam cere- bri ad nervorum radicem pertingit, ubi per corum ſub- ſtantiam fe inſuſtando, eam adeo molleſſe reddit, ut ri- tentibus nervis ſuo robore le firmare, vel attollere, ad deſtitutionem per dictam mollietatem coguntur, & ſic contumaciter niſi elationis, & deprefſionis coacte.

Accedit etiam, quod ſerofitas ſu acrionia principi- um membranæ nervorum, vel in ejus ſubſtantiam in- finita, vel imbibita, leuem inferendo mordicationem pre- ſenore effici, contrariante membrana ad noxiū expulſionem. Poſsumus etiam addere, quod ſpiritus ex- pandandi ſero immerſi, & uitaretur debitam, & robustam, conſequenter debilitate ſu peragunt officia, & à partium gravitate oppriſiſtrem mētu ea ſolum movente poſſunt; hinc ſuperabundante magis ſero im- plentur pori, non ſolū cerebri, fed orificia nervorum obſtruunt, ut ſpiritus tranſire non poſſit, unde abla- tio motus, & ſenſus, que in hoc cauſa faciliori negotio peraguntur à ſpiritu vini, cuius aciditatis portio alkali- commixta hoc coagulat, ut patet in mixtione ſpiritus urinosis alkaliſi cui ſpiritu vini, dum in ſolam denſam ci- tissimum coagulantur, ſu ſpiritus vini in ſpiritus animales alkaliſos debilitatis incitando, eos coagulare valer, & ad motum ineptos reddere maximè copioſe irriguantur: nam ſi in pauca quantitate illiſ ſucommunicat, quia ſpiritus animalis eft illius virtutis superior, à coagulatiōne ſe tuerit, & ſolam effervescentiam ferendo ab hoc exhalatur, acquifita ad motum majori facilitate, & adiutis ſibi particulis ſpiricioſi alkaliſi que vita in- cluſis ab eis corroboratiū vim accipiens ad expellenda ea, qua ſuum motum retardant, vel luciditatem ope- rant, quod ſi hec ratione minus conſentanea videantur, dicendum in ſpiritu vini eft virtutem narcoticam, ut omnibus patet, à qui ſpiritus ſigillatur, vel ejus via obſtruuntur, in hoc enim narcoticorum virtus conſiſtut, ut ſuo ſulphure crasso, vel ſpiritus irreatiant, vel poros cerebri obſtruunt, à quibus ſolum conciliatur, ſpiritus verò vini hoc modo augendo impedimentum poſſit à copia ſeri, vel motu ſpirituſum jam débile impediendo magis apoplexiā efficit.

Prae curatiōne premiſſo Clyster acri cum trocich. Alhandal. 3. i., vel cum iuſtione in vino gr. xviii. Antimonii hyacinth. addito decocto herbarum cephalicarum, ſanguinis miſſione retroſuſtum in venas, vel vafa lymphatica ſeroli humoris eft promovendus, derivanduſque ad partes viciniores per vesicantia ſcapulis, retro- aures, & ſupra ſummatem capitis, vel imbiſi inren- dum Cauterium, vel fetaceum in Occidente non dereli-

ctis cucurbitis ſcarificatis, tam in ſcapulis, quam in occipite, sternulatoria ad hunc finem etiam tendunt, & præcipue ex Elleboru alba parata, debemus impetum ſpirituſis imprimerē, ut viam impeditum referent, quod exequemur inungendo rotum caput, & præcipue tem- pora, & futuras craniī ſpiritu cornu Cervi, cum ſale volatili ſuccinū conjuſto, odorando ſpiritu ſaliſ arti- moniaci, & inutu exhibendo Aqua antipoplectica. 3. iii. cum 3. ſ. Conſet. Anacardina, & gut. viii. ſpir. Fu- lignis, vel cocheleatum iftam lambetam exhibendo 2. Aquæ Antipoplectica. 3. ii. Ceras. nig. 3. i. Majorana. 3. i. ſ. Extracta Salviae. 3. ii. Spiritus Salis armonicæ gut. x. Elixir vite gut. viii. m. Aliorum conſilio in Apo- plexia ſpiritu ſu proponitur lac Caprinum cum coru- Cervi phil. preparato, vel Maria Bratice capitata cum eodem Cornu. Clyſter prepositus, mane, & vespere reiterandus.

Pro præſervatione ab Apoplexia, & curatione alio- rum accidentium, cum ex diſtis pendente à copia ſeri, à dilatatione pororum cerebri, & à ſanguine fervido, diminuenda eft ſeri copia, ejusque acrionia corrige- da, pori cerebri ſunt conſtrigendi, & calor attemp- randus; Tres primas indicationes adimplimenes Deco- cto exſuſtare, ut 2. Ligni viſci quercini, Ligni Sancti an. 3. ii. Santalorum omnium. 3. ſ. in fundantur in 3. iv. Aquæ fontis, per dienū, bulliant ad conſumptionem me- diatis, in actu ebullitionis ſuſpendatur in vase nedul- ius, in quo ſit arce inſuſtum Antimonium crasso modo conſutum ad quantitatem 3. ii., in fine abullitionis adde- foliorum Rofmarini, Salviae, Lavendulae, Liliorum convallium, Violarum lutearum an. m. ſ. poſte refrigerato decocto coletur, & de hoc ſuſtūt omni mane 3. x. præmitendo 3. i. Coquuntur Cornu Cervi philoſophice præp. & ſe- re 3. viii. cum eodem Cornu Cervi ad provocandum ſu- dorem, qui ſi non contingat arte prolixicus Hypocauſo, vel alio artificio, continuando per quadriginta dies in luſus uſu, omni ſpumante ſuſtūtum 3. i. Pi- lul. coch. cum gr. v. Magis. Salappa. His peractis, ad corrugendum ſanguinis calorem, terique acrionia, erunt proſuſa Aqua mineralis, vel Brandola; vel Vene, quibus ſuperflua ſeri copia, ſi remanerit poterit faciliter expelli per urinam, & calor etiam à decocto forſan imprefſus emendabitur. Post horum medicamentorum executionem, cerebrum, & nervorum genus cor- roborationis cum Radice Rhodia, & Charioſlata in vino inſuſta collecta in mense Aprilis ad 3. iii., cum 3. ſ. quin- ta ſententia Mathioli, & ita remeda per totam hyemem ſunt continuaſſe. Exterius etiam proderunt inuſtūtio- nes tori ſpiñe cum Oleo Vulpino, Terebentine, & de- lateribus; quibus omnibus adjungenda eft viatura ratio exſa, & præcipue abſtinentia ab uſu Aquæ vite, & Vini generoſi.

CONSULTATIO XI.

De Praeſervatione ab Apoplexia, & ab aliis ſympotimis.

Vit annorum rigida quinque temperamenti frigi- di, & humidi, corporis obſeti, & coloris palli- di, cum in vietiōe ratione, tam in ciborum copia, quam in qualitate prava errant, arię nocturno, & humido per reiteratas vices ſe expoſuſet, inſuſtū apoplectio coruptus eft, quo remiſiſus, maximam retin- nut ad ſumum proprieſionem, cum leſione memoriae, & difcurſus diminutione, motuque progreſſivi debilita- te, continua inappetentia moleſtatur, conjuſto cum vomitu materie crasse, & aquæ inſipide, interpolat è ſuperveniente, cordis palpitatio quandoque affligit, & fluxus hemorrodyum frequens adefit, loture carnis ſi- milium.

Descripti temperamenti conditio fundamentum ha- ber in enervatis partium principalium fermentis, que preparationi alimentorum chylificatione, & ſanguificatione præfunt, & in mala ſanguinis conſtituione mutuo enim ſe fovent imperfecta fermenta, & ſanguinis depraſionē, quanvis haec ut plurimum fer- mentorum impeſſionē contribuat, quanvis imperfe- ctiōne pro cauſa principali in morbis confideramus, fine neceſſa-

necessaria attentione ad precedentem sanguinis depravationem.

Temperamentum hunc patientem fortitum esse dicens, frigidum, & humidum habito respectu ad malam sanguineam, parvo calore illustratum, multoque humido flexibili perflatum, multum autem tributare mala sanguinis ad constitutandam rationem universalis temperamenti, ex eo videtur convinci, quod sanguis sit pars primigenia nostra Corporis, & ex eo omnes iustus partes educantur; hinc est quod existentibus in sanguine particulis calidis, & spiritosis, vel imobilibus, vel secundum parvam quantitatem dictius temperamentum frigidum respectivè ad illud, quod resultat à mala sanguinea plurimi particulis calidis, & ad motum excitatis accessa, itas sanguinis conditiones sequuntur fermentum supramemoratum; hac enim ista activitate valida ob optimam sanguinis constitutionem, à qua originem trahunt, & conservant, talem in alimentis inducent, in chylo, & sanguine fermentationem, per quam partes calidiores abundantia copia extrahunt à ceteris partibus, & ad motum citatum, & perturbatum promovent, unde calor in predictis subiectis validus; è contraria eidem fermentis eneratius ob malam Diathesim sanguinis debilis adeò succedit in praecitatis substantis fermentatio, ut particulis calidis in parva quantitate excitatis, motique debili commotis parvus, & minimus calor accendat in memoriis subtantias, unde respectivè dicunt frigescere; Et hoc evenit in nostro Patiente. Mala enim sanguinis constitutio naturalis depravata, & debili effectu fermenta, cum à sanguine representant, & conservant, & hæc sanguinis depravationem fovent, interiecta ei necessaria fermentatione, qua indiget pro iuri perfectione, & ab his duobus origo patrals faltem descriptorum affectionum.

Sic Apopleticus insulitus à copia humoris ferosi crassifluui derivatus fuit, dum hic cumulatus fuit, tam à debili fermento ventriculi diminutum alimentorum fermentacionem promovente, quam ab errore externo palpitationum in quantitate excedenti, & in qualitate depravata assumptorum, à quibus degeneratio alimenti in excremento habetur, qua nullatenus superatur, vel corrigitur à fermento bilis, & suci pancreatici in Intestino diuident, hinc chylus, vel imperfectus, vel excremento feroſo redundans in venas demandatus per fermentum cordis patiter debile, & imperfectum in optimum sanguinem elaborari non potuit, sed in massam sanguinem, multis vero excrementis redundantem degeneravit, & ita predicta fermenta debitatem suam conservant per depravationem sanguinis, cuius mala ob defectum particularum calidiorum in ea quantitate necessaria ad validam fermentationem inservientem pro secrezione excrementorum, & precipitacione in partibus excretioni dicatis, fuit suo fini servire, & movere, coacta ab erroribus in virtute ratione aucta excreta, & ab aere extero humido liquara mala sanguinis, quia flexibilior redita, segregatum fuit serum in magna copia, quod à portostitibus cerebri imbibitum, ulque ad originem nervorum, in his obstructione facta impedita transiit sanguinem ad omnes partes corporis, praterquam ad pulmones, & cor, factus fuit insulitus apopleticus, qui excusus fuit ob relutum serum, vel altitude transmutatum obstatulum ponens spiritibus animalibus in nervorum principio; remansit tamen ad somnum inclinatio, dum porrofitates cerebri nervis lenitus extenorum correspondentes semiosfructe remanserunt ab humore segregato, ita cum spirituum quantitatem nervi sensuum organa recipere non valent in ea quantitate, quae est necessaria pro perfecto eorum exercitu, & ad constitutandam vigiliam, unde pro earam paucitate sensus imperfecti remanent, & ad somnum inclinatio.

Eodem modo memoria luditur ablata per seni copiam laxantem, à Fibris cerebri illa dispositione, & modificatione impressa ab organo sensus communis, quando à nervis sensuum extenorum fuit motus, quæ dispositione, & modificatio est representativa objecti à sensu communis, percepti modo superiorius dicto, unde ablata haec modificatione à dicta Fibra non potest amplius movere organum sensus communis etiamque sensus illud moveatur, ut objectum representet huic, quanto do fuit illi representatum per sensus extenos, & ita hujus objecti memoria deficit.

Motus

Motus progressivi debilitas ab eadem humoris aquæ copia dependet, dum medullaris, & membranosa nervorum substantia prædictum humorum imbibens ita laxatur, ut debitam contractiōnem necessariam ad motum progressivum valide perficiendum prægeret non valeat; unde motus debilitas, sicut etiam concoctionis, cum per nervos membranosi ventriculi substantiam penetrantes paulatim possit in eam seru portio effundi, à qua magis eneretur acidulo-latum fermentum ventriculi, ex sui natura debile, ex quo necessariò sequitur depravata alimentorum fermentatio, & eorumdem concoctionis, per quam in excrementa degenerant, que interpolate ventriculi fibras irritando ad eorum excretionem per voluntum insurgunt, licet magis probable sit, dictum humorum serofum ad arterias in ventriculum effundi cum depravatione dicti fermenti, quod latronem potest etiam accipere ex defectu, & coniunctione spirituum animalium per nervos ad ventriculi substantiam delatorum, cum non sit improbable dictum fermentum naturaliter in sua propria voluntate manuteneri à spiritibus animalibus, qui non possunt hoc praefare, dum sunt pauci, & à consortio excrementorum depravati, & incrassati, unde major insurgit improposito ejusdem fermenti ad alimentorum preparationem, quam consequitur depravata eorumdem concoctionis, & dispositionis ad chylificationem, & hoc modo sanguinis prava constitutio depravat fermentum ventriculi, à quo ille vice ipsum coniuncturatur.

Hæc causa depravata concoctionis proveniens ab enerato ventriculi fermento, etiam causa inappetentia, cum ab eodem nimis diluto ab aquo humor, vel non volatilizato sufficienter à spiritibus animalibus depravata, non possit illuc velicatio in fibris membrana ventriculi effici, in qua appetitus fundatur.

Cordis palpitaro provenient potest à dictu humoris serolo in nervis cardiacis, qui ad substantiam cordis diramantur, impedimentum constitutive libero cursu spiritibus animalibus, qui ob continuum affluxum, impeditum facientes in dictum impedimentum, nervos inordinate exigit, & hi totam cordis substantiam inordinate concipiunt, unde istius palpitatione. Potest etiam hec evenire ex eo, quod fergus secundum aliquas particulas minus fermentatas, & simul conglomeratas in ventriculis cordis interpolatae detinuntur, & priuquam debita exaltationem secundum has fortuitat, ad aliud tempus ibi moretur cordis substantiam gravando, & opprimendo, a qua molesta liberari intendens, in motu inordinatis palpitationem efficienes erumpit. Fluxum hemoroidealem, cum non liecat in matrice acrimoniam refundere, dum fergus nimis humiditate perfusus omnem acrimoniam demulcentem sine ita sit judicandus, remanet folum, ut ad pororum dilatationem configuramus dictarum venarum, factam ab humido superfluo laxante, que dilatatio tamen ralis est solum, ut permitat aditum partibus aquae, & subtilioribus sanguinis, unde fit illa mixtio sanguinea, locuta carnis similes.

Prae curatione horum affectuum, & preservatione ab eisdem concludendum est superfluum ferotatem, & humidum excedens esse tollendum exsiccantibus sensibiliter, atque infusibiliter, maffam sanguinis esse depurandum ab omni excrementorum collicione, fermenta naturalia restituenda ad perfectiore statum, & præcipue illud ventriculi, illud bilis, & suci pancreatici, corroborando ultimo loco tam cerebrum, quam sistema nervosum, quibus omnibus adimplitis certa symptomata debellata remanebunt.

Maximum in horum executione invenimus difficultatem, cum mala constitutio sit naturalis, & laetitia membrorum principalium sit excedens. Per hoc tam remedia non sunt deterius, quia si ad perfectam salutis statum reduci non poterit, ad meliorem per medicamentorum virtutem posse restituti, sperandum est.

In primis toti providendum universalis purgatione cum pilulis Aggregatis, & Cochis an. 2. ii. Magistri Sialappa gr. vi., cum melle ros. sol. reform. pilulae, Pro Alterantibus. 2. Syrup. de Betonica, de stecade mellis ros. fol. an. 3. g. Decociti Melissæ, Lavendule, Betonica, Liliorum convallium, Rad. fenniculi, Petro-

lini 3. vi. m. pro Syro. Post septimum reiteretur supratitum Purgans, & huic succedit Aqua Tetuci per quinque dies ad 3. v. omni die, præ alio semper melle ros. fol. ad 3. iii. pro vehiculo. Missionem sanguinis non laudo, quia hic non est in culpa, nec quantitate excedit, & ita debilis exiit pro mala sua conditione, ut ejus evacuatio non possit inferire nisi pro debilitate viribus, & impedientis remedii talibus indispositionibus convenientibus. His peractis decoctum sequens exhibendum. 2. Ligni Sancti 3. ii. Viscericini 3. i. g. Lentici 3. i. Saffatas 3. p. preparantur omnia S. A. & infundantur in 3. vii. Aqua fontis, & stupendo in Vale nodulo, in quo inclusa fuerint Antimonii crasso modo contusi 3. iv. bulliar ad confusumatem mitteratis, in fine ebullitionis adde Salvie, Rosmarini, Lavendule, Stecados, Camedrios, Melissa an. m. g. coletur facta refrigeratione, de Colatura summat omni mane 3. x. & feco 3. viii. Si sudor non succedit, arte prolixius Hypocausto, vel alio artificio, attento temper virum robre.

Vetus ratio in hoc tempore decocti sit exsiccans more conjuncto, & per menem hujusmodi remedio utatur, interpositis aliquibus diebus pro virium reparazione; Aquas Spadanas laudarem, que mirè valent sanguinem depurare, & corroborare, in quorum defecu.

2. Decociti Epatice, Fumarie, Lupuli, Marubii, Histrundinaria, Graminis 3. viii. Tinctura Antimonii 3. i. Syrup. de Cinamomo Quercetani 3. i. m. per duodecim, vel quindecim dies hujusmodi medicamentum continetur, postea purgandum cum Pilulis Alefanganis, & Cochis an. 2. ii. Ad bilem acunduntur. 2. Aloës, Mirtha, Croci an. 2. p. Succi Abfyntii condensati 3. i. specierum diabramba 2. i. cum Aqua cinamomi q. f. b. num. 4. & fumat mane unum cum Aqua Abfyntii, Pulegi an. 3. i. p. Ante prandium accipiat 3. ii. vel 3. iii. Juris ab omni pinguedine liberi cum gutt. x. Balsami falsi, quod interierat ad acundum, & vigorandum fermentum ventriculi, & Pancreatis, continuandum per viginti dies in horum remediorum usu, post quæ corroborandum cerebrum, & systema nervorum cum Aqua Antropoletica Quercetani ad 3. ii. Effectio Melissæ ab Offmano in Clavi Scrod descripta 3. i. Bexapartici lunaris 3. g. m. Inunctiones possunt fieri toti spina cum Oleo de lateribus, Terebinthe, & Nuce mucicata, vel cum oleo felis à Foresto descripto. Vetus ratio integræ in omnibus fervetur juxta allientis Medici consilia.

CONSULTATIO XII.

De Apoplexia.

N Obilis Vir aetatis annorum quadraginta habitus corporis plethorici, & temperamenti calidi, & humidum, valde obilis de totius corporis gravitate, & laetitudine gravitativa conqueri cepit, post prandium correptus fuit tremore magno, in quo motum, & sensum amissit, fanguis ab ore, & naribus effluxit.

Plenitudinem insiginem in hoc Patiente extitisse, habitus corporis descripsus, & laetitudo gravitativa, una cum fanguis per narcs, & os exerto certos nos faciunt, ita symptomaticis apopleticis alia non sit inventa, fanguis causa, quia venæ à plenitudine turgide non possunt reforbere fanginem ad arterias in cerebri partibus depositatum tunc quia non adest locus, tunc etiam quia à fanguis copia dilatata fusa fibres contrahere non possunt, qua contractione veluti exsugunt fanginem, dum gravata à pressione minime quantitatibus fangis fibre nulli motu sunt aptæ; idcirco fanguis exiens ab arteriis in cerebri substantia remanet, & precepit in membranarum porositasibus, à quo g'vatæ, & à calore illi adjuncto nimis exalcatæ, & puncte eum excutere tentarunt motu suo, à quo tremor omnium partium, attenta connexione membranarum cerebri cum membranis nervorum per totum corpus diffusus.

In hoc tremore fangus in substantia cerebri extravasatus ad interiores depulsus fuit partes, & crisiñum ad cerebri medullum, & ad originem nervorum devenerit, ubi obstruktionem pariendo spiritibus viam interdixit.

Medicinae Theorico-Practicae

dixit cum motus, & sensus ablatione; nec mirum erit tam citò ab extravasato sanguine fieri Apoplexiā, si confiderimus in omni pulsatione per innumerous arteriarum ramos sanguinem in cerebro deponi, ita faciliè sit concipere in viginti pulsationibus substantiam illius posse impleri.

Cur vero potius in cerebro hic effectus à plenitude ortus fuerit, quām in aliis partibus, hæc est ratio, quia sanguis subtilior, & fervidior, quo patiens abundat ob copiam, quia effervescientiam, & fermentationem sanguinis auger cum hujus attenuazione, per arterias ad caput ascendit, dum et hinc auctus facilius quam crasso, & minus fervido; quo autem sanguis est subtilior, & fervidior majori copia sibi partis irrigat, quia à fervore majorem impetum, & motum celeriore acquirit à quibus copia sanguinis major, quam deceat in partes impellitur, & deditur, & hanc copiam non sunt capaces vene affluerent intra se ob rationes superius dictas, & cùm hoc non continetur in aliis partibus ad quas sanguis non ita fervidus discutitur, idēc etiam tali extravasatione non sibi sufficiet.

Unde patet totam curam esse positam in retrahendo sanguine à cerebi substantia, & in promovendo eum ingressum in venas, factio in istis loco, quid sicut vene sectione copiofa, & spiritus reiterata, tam à brachio, quām à fronte, & à temporibus per hyrundines, premisso Clystere ad formam eorum in supradictis dubios Consilii descriptorum, si motum, & sensum hac evacuatione acquirat, corroborando erit cerebrum cum aqua antipoplexia premisso bolo factio cum Castoreo 3. 15. pul. Viper. 3. 1. Bezoar. Lunaria. 3. 2. Ambra gr. iij. & pro preservatione omni vere, & autumno sanguis mittatur, fugiendo eborum quantitatem, & usum vini generosi,

CONSULTATIO XIII.

De Epilepsia.

Uvenis negotiorum applicatus, atatis annorum sub pra virginis, temperamenti calidi, & humidi sanguinis, cum sub dominio bilis, vite sedentaria deditus, vinum in quantitate omni tempore potans, levi causa in iram etupens, ulti est etiam mala vietus ratione in omnibus, ex improviso in terram occidit, spuma ex ore exibat, violenta concusione totum corpus quadrabatur, membra modò inordinante retrahebantur, modò distendebantur, reversus in se non recordatus est eorum, que circa ictum ad stanbitus operata sunt, nec aliquam motionem, nec signum adventientis symptomatis cognovit, plures corruptus sicut predicto symptomatis,

Epilepsia affici præstatum Patientem evidenter colligit, ex casu non prævio, ex spuma ore emissa, & ex deficiente cognitione, & perceptione eorum circa illum acta durante paroxysmo, sicuti à sola cerebri affectione provenire persuaderi abentiū cujuslibet signi, & motionis denunciantis ejus adventum.

Hujus causa non est alia, quām descripta in prædictis Consultationibus de motibus convulsivis, nempe Acidum sulphureum volatile inflammabilis particulas continxens, sed magis violentum, & activum, eo quia in prima sua erupcione in cerebrum, spiritus animalis motui, & sensui inferentes perturbat, tam inordinatè, & tali effervescencia subita tumultuarie affect, ut statim à debito cursu distractatur per nervos sensitivis, & motu destitutos, unde istorum integra abolio succedit, cum inopinato, & non previto casu, cum in momento erupcionis à suo officio spiritus abscondit sive furens, dum eam agitant inordinatè, & tumultuant omnes huc illuc dispersi viam ad sua immunitate, & anima in hujusmodi motu eis non possit uti pro ulla facultate, unde sopia manet cum abolitione perceptionis, cognitionis, & memoriae, cum ad has eliciendas motus quieto, & placido spiritu indiget.

Non est negandum tamen in hujusmodi perturbatione tumultuarie, & inordinatione violenta, spiritus non scindere in aliqua portione ad nervos, & musculos

corporis, cum isti inordinatè moveantur, verum quidem est, quod descendendo secum afferunt accidum sulphureum illud volatile, quod spiritus in nervis praesentibus per affectus conturbat excita in istis effervescencia, à qua tot motus diversitas, & inordinatio, quorum causa explicata manent in Consultatione texta, & hos motus neque anima percipit, ob causam mox superioris allarum, in hac effervescencia irritamentum agnoscimus (spiritum sensitivum, & motivis partibus invenientium).

Ex quibus colligitur hujusmodi accidum ad spiritum penetralia esse ductum, & admisum, ubi anima intervint pro suis facultatibus, & ubi colliguntur, in nervos pro necessitate, vel pro voluntatis imperio statim ingressuri: ex quo duo venient ponderanda, quomodo admittatur hoc accidum, & à quo subministratur.

Qquad primum certum est non posse ad recondita, & intima illa spirituum penetralia admitti, nisi per viam ipsius spirituum communem, cùm nulla alia adsit, nec excogitari possit: ex hoc colligitur etiam ratio secundi, nempe à qua subministratur hoc accidum sulphureum, & patet ex allata ratione non posse subministrari, nisi à materia, que segregatur à sanguine pro generatione spirituum animalium, quae sola predictam tenet viam; unde habemus accidum hoc sulphureum volatile prius hosque suffice sanguinis, & precipite illius partis serose, spiritoso, & nutritiva, cum haec solum per poros cerebri defillit ad generationem spirituum. Omne vero accidum habet sanguis à lympha artificio glandularum conglomeratum, vel conglobatum preparata: sanguini natura accidentem tamen permisit, ut huic consistencia concilietur, ne à continua effervescencia citò in dissolutionem abiret, quod utique eveniret, nisi ab aliquo consistencia contribueretur, qua racemosus unionem talem acquirat de novo, per quam novam rarefactionem sustinere sine detimento possit: hæc accidentis, si excedens erit, sanguinem accidit nimis perfundit, & consistencia majori cum confirmat, erasimique reddit. In effervescencia sanguinis particulis istis accidis, sulphurea sanguinis, vel bilis inflammabilis quandoque conjunguntur, uniuersit, & ad invicem coagulantur, & si contingat per effervescientiam, & fermentationem sanguinis naturalem non precipitari cum sero excrementio, nec per urinam vias cum hoc expurgari, co quia porrofitas renum sive in proportionate ad recipientas has particulas acidulo-sulphuricas ratione sua figura, & crafstici minimè convenientis cum figura porrofitarum renum, tunc in massa sanguinis retenant, & spirito latice nervos suci materia commiscuntur, quod factum esse puto in hoc patiente, acidum ob copiam vii, quia urinæ, & sanguine sulphureo, & bilioso ob naturale temperamentum abundantia, à quibus per unionem confata sive sublantia acido-sulphura, cui denegata expurgatio per vias urinæ latici spiritofo se immiscent, & hic segregatus in membranis cerebri, & in eius corticali substantia, pro spirituum animalium præparatione fecum duxit has particulas acidulo-sulphuricas, que cum spiritu volatilizante in ea copia, ut ab eo dominari non possit, in isto subitum, inordinatum, & violentiam effervescientiam, cum tumultu supradictam efficerent non solum in cerebro, ubi adeat empirium eorum, sed etiam in eis disseminatis per nervos eadem materia ibi introducta, & sic ut per effervescientiam, & inordinationem violentiam spiritum in suo emporio tollit exercitum facultatum animalium rationalium, ita per inordinationem, & effervescientiam corundem in nervis motus inordinati cum dispersione, contorsione, & contractione sunt, hac ratione excluditur a causa horum motuum motus membranarum cerebri inordinatus conceptus ab eis dependenter ab irritatione induito à materia illa acido-sulphura, quam in eorum porositasibus deponi diximus; nam licet talis motus inordinatus membranarum possit aliquos motus inordinatos coadjuvare, illos tamen inordinatos distortos, & contorsions nervorum, qui apparent in Epilepsia, non valer efficere, quia membrane cerebri has motus inordinations maximè contortivas concipere non possunt, & consequenter nec corporibus illis annexis imprimere,

Consultatio XIV.

primæ, ut unicuique consideranter eorum constitucionem patere poterit, ex quo necesse est concludere prædictos motus inordinatus nervorum pendere à causa spiritibus animalibus nervorum incolis conjuncta, à qua irritati effervescunt, quod dicendum etiam de motibus convulsivis, & hoc modo cohæremus sanctorum Antiquorum documentis Epilepsiam à materia irritante flattuentes, qualitercum occultam materia irritant annexam, ex aliquorum placitis, explicamus, per effervescientiam tumultus prædictos in spiritu efficientem, à qua explicantur omnia huic symptomati annexa. Puto etiam hujusmodi particulas in aliquo copia, que non porrigit expurgari, vel per urinam, vel per infusibilem transpirationem semper cum spiritibus esse mixtas, sed ab his, vel cohabentibus proper unionem strictam, vel hinc illuc disseminate interpositis alius spiritibus, vel particulis succi nervos à prædicto effectu framantur; si vera accidat, quod simul congregentur ab aliis solute, vel proprio conatu, vel ab aliis causa externa, tunc Tragediam exponunt, & in hoc credo fundatum esse cauam, cut a morte, ira, crapula, & ebrietate paroxysmus epilepticus inflatur, quia introducto in spiritibus motu inueniuntur particulas irritativas disparatas, statim effervescientia descripta insurget.

Pro eradicatione hujus symptomatis duo proponuntur primum est paroxysmo sublevatio, secundum ab eo præservatio;

Pro primo faciunt dicta in prædictis Consultationibus de Apoplexia, que non recepto tamquam superficia cum ibi videri possint, dum Lectiones non separatas, sed unitas sub Lectoris oculos exponunt excepta sanguinis missione, vel per sectionem venæ, vel alio instrumento, & Vesicantibus.

Pro secundo à causa dilatatione habemus corrigendum esse acidum lymphæ, & bilem minuendam, & magis fixandam, cerebri poros constrictionem exigente, & ejus tempore corrigendam esse, spiritufo refocillando, & robusto addendum, ut materiam aetherogenam dispare, vel alio avertere possint.

His indicationibus satiſfacere arduum erit, cum morbus sit herculeus, & medicamentorum vires sparserunt, ita ut teste Hypocrate in eis, quibus post emfisionem feminis contingit, incurabilis censeatur, agendum tamen omne illud, quod Ars potest, ut huic Patienti opem feramus.

Quo ad primam indicationem, præmissa purgatione, & præparatione universalis cum sanguinis missione decotum laudo cum Ligno Sancto, Vifco querino, Corni Cervi in taclis inciso, & Ligno Corylo collecto Sole in Aries existente duobus, vel tribus diebus ante Novilium; in principio ebullitionis addatur facculus, in quo inclusum sit Antimonium ad 3. iii. & Cinabrum nat. ad 3. i. 15. in fine adjungantur herbe cephalæ, Rosmarini, Salviae, Pulegiu, Majorana, ab his enim omnibus acidum infringitur, & pori cerebri constipantur superficia humiditate dilatante exciscate, & hoc per triginta dies. Si sudor exicitur, constipatio ni magis studebitur, hac ablata indicatione non video sudoris necessitatem. Postea fer latiss utendum ad moderandum calorem ex Decocto forsan imprensum, & ad bilem temperandum cum 3. i. horum Pilverum. 2. Margar. præp., Coral. præp. an. 3. i. Ocul. Cancer. 3. i. Antim. diaph. 3. 15. Salis prunellæ 3. i. 15. m. & hoc per decimæ dies, ne pori cerebri nimis humiditate laxentur, & etiam quia bilis in hoc morbo minorem habet actionem, cum solum effervescientiam coadjuvet sua inflammabilitate, quam primit excitavit acidum volatile spiritibus alkalicis animalibus unitum, quo factum est secunda intentioni. Ad ultimum vero si respiemus, nihil præstantis Cinabri facti ex Mercurio, & sulphure antimonii ad gr. v. cui si addantur rotundum grana extracti flavi, seu aurei Vitrioli, erit efficacissimum cum aqua Peonia, vel Litorum convallium. Hoc verò sic fit. 2. Vitrioli Romani, vel Cyprii ad folem calcinatum, Salis armoniaci an. partes aquæ, sublimatum, alicedi in rictum colore auro, sublimatum hoc uniatum cum parte relicta in fundo, & iterum sublima, repeate tercio, & habebis flores falsi aureos intensi, his superintincte aquam vita alkali statam, extrahe tincturam auream, evapora leniter, &

remanebit in fundo Arcanum vitrioli aureum magnum sedativum, dulcificativum, & corroborativum spirituum animalium. Idem præstat Tinctura volatilis aurea vitrioli per quadraginta dies ad 3. ii. que sic paratur; spiritum urine in tripla portione addat Vitriolo Cypri, vel Romano, & per quindecim dies permaneat in ien digestione, postea balneo Marie defiletur, exhibet Aquæ addatur oleum ligni Coryli ad g. vi. erit magis efficax, hoc oleum fit modo descripto ab Offinano in Clavi Scroteriana fol. 454. Antilepticum insignis est sequens aqua. A distillatione Vitrioli fervent Phlegma, postea igne aperito, extraeo spiritu, & oleo, à capite mortuo incinato extrahatur Sal, quod defecatum per reiteratas solutiones, & congeulations miscatur Phlegmati, & per menem digesta, fortissimo igne defiletur, de hoc 3. i. exhibetur in aqua antileptica, vel in aqua Hirundinum, vel Cerasorum nigrorum, quod si hoc non possint haberi preparato deficiente, subfribundus est hic Pulvis ad 3. ii. cum aqua cerasorum nigrorum, vel aqua antileptica majori à Quercetano descripta. 2. rad. Peonia, Imperatoria an. 3. i. Ligni Vifcoquerini 3. i. 1. Coral. præp. Smaragd. præp. an. 3. i. Ungula alcis 3. i. Salis crani humani 3. 15. Salis Rosmarini, Rute, Salvia, Ligni Coryli an. 3. 15. rubia minoris exsciccatæ ad pondus omnium in vel Talpam in olla calcina ad ignem validum in furno, pulvriæ, de ea exhibe 3. i. in dictis aquis cum 3. i. Olei buxi, & salis volatilis urine gr. viii. Vel exhibetur sanguinis Draconis, Caftore, oponacis, Antimonii diaph. an. 3. i. vel crudii juxta aliquos in aliquo ex dictis aquis per menem, & postea ante Novilium, & Plenilium per quatuor dies per totum annum, & haec duo pro arcano habentur: haec medicamenta pro prima vice per integrum menem continuanda postea omni menie per quartum, vel quinque dies ante Novilium, & Plenilium reiteranda, & postea per totum annum urarur Vino medicato cum Ligno Vifcoquerino, Corylo, & foliis Rute hortensis, Polii montani, Rosmarini, Poliricci; Radice Peonia, Valeriana, & Aritoli. rot. Floribus Litorum convallianum; Tilliae, leniter omni menie purgando corpus pilulis de Succino descripiti in Consultatione de motu convulsivo, vel Syruco ex Eliebore à Quercetano descripto, qui est maxime efficacia in his morbis Herculeis.

Interim recta vietas ratione utatur, & à Vino se temperat, nec didisceret ad morbi levamen Aqua semper ut pro potu,

CONSULTATIO XIV.

De Epilepsia in Puer.

I nfans duorum annorum ex improviso concuti cepit in toto corpore, cum contractionsibus, & distensionibus inordinatis cum spuma ex ore effluente, extrema in hoc insulso morbi excrevit viridia.

Infantem hunc Epilepsia laborare, manet extra diuinum, est autem hæc symptomata depravate facultatis animalis in genere, dependens ab inordinato, & violento motu, & tumultu spirituum animalium excitato a tumultuaria in eis effervescencia accensa ab acidu sulphureo præternaturali volatili spiritibus mixto, prout in superiori Consultatione, & aliis de moribus convulsivis explicatum fuit; An vero per confitum ab aliquia parte, an per effervescientem hoc patiarum incerti sumus, cum modum evadenti explicare nesciatis; dicto tamen, quod ab extremitatis viridibus, & acriter odore spiritibus poluissimis conjectari hoc acidum capiti communicari ab intestinis, dum effervescientia suco pancreatico insigniter acidum, cum bile sulphurea evaporant subtiles, & impetuosa exhalationes bilis, & fuci pancreatici, quæ spiritibus mixto dicta symptomata, & inordinations corundem in motu parunt modo superiori Consultatione descriptis. Prædictum indicium ab extremitatis defumptum à Sylvio lebo, sufficiens est ad credendum afferunt à me factum, & quavis hic Author ponat solum acidum pro causa inordinations spirituum, mihi tamen videtur hoc non posse se loqui violentam inordinationem requisitam in hoc morbo partete,

Medicinae Theorico-Practicæ

tere, quomodo eam potest, si sulphureis sit mixtum particulis, que in effervescencia velut ignem concipiunt, & ad modum etiam ignis violenter, & perturbantem veantur, ad harum enim accessionem faciliter est concipi modum inordinationis violentia spirituum; hoc Acidum superfluum à Mare frusim impertinere censendum est cum dicto Authorc, cum gravide acidis in copia uiri delectentur.

Agendum ergo pro curatione, ut Infans exciperet à paroxysmo acribus suppositoriis cum hiera, sale gemina; & naribus rata confrusa acetato conspera odoranda apponatur, quod etiam praefat Balsamum apoplecticum, vel fequens. 2. Olei ruta desil. Succini, Majorana, Carioph. as. gut. iii. Olei nucis neri per expres. 3. f. m. hocque inquantitate nares, & tempora, nec non retro aures. Sutura coronalis cum Oleo Crani humani, & Corru Cervi sepe intingitur; De hoc nervorum pauculum in naso infusetur. 2. rad. Treos, Majorana siccæ an. 3. f. piperis albi 2. i. Pyretti, Catophyl. an. 3. f. m. quodsi Paroxysmus non cedat, Extractum Vitrioli aurum superiori coniunctione descriptum est efficacissimum ad ledandum paroxysmum, sicuti etiam Cannabis Antimonii ad gr. ii. vel Cannabis antimonii collecti ex præparatione pulvris Algarot ad gr. vi. cum Aqua Peoniae, vel Ceratoma nigrorum.

Praeversatione, purgetur corpus infantis cum Syrupo de Cicora cum Rhaubarbaro ad 3. i. postea pulvres descripsi superiori Confutatione, cum fero lacitis prebeat, vel cum aqua ceraformi nigrorum; Postea uenundum tintura altera virioli, cum cannabi Antonimoni arte preparata ex coniunctione sui sulphuris, & Mercurii prius extracti, vel cum Pulveribus Unguia Alcis, eboris, Margar. præp. Coral. præp., Smagli. Unicorno an. 3. i. Antimonii diaphor. 2. f. s. exhibendo 2. f. pro vice; & instantie Novilunio, vel Plenilunio per quinque dies exhibeatur primo Ostium, scil. cum Oleo Amygd. dulc. ad vomitum, vel aluum excitandam postea per alios quatuor dies dictus pulvis, vel per annum integrum exhibatur radix Eryngii montani subtiliter pulverizati ad 2. i. cum melle, colligenda est radix mense Maii; & si progrediente atate non cedat morbus, ad Decoctionem cum Viscoquerino, Ligno Corylo, & Buxo devenendum, & post exhibendus Syrupus ex Tabacco post canam ad 3. iii. In præparatione Syrapi curandum est, ut sucus à foliis expresus optimè depuretur, nec ad Syrupi formam redigatur, nisi secuta omni depositione fecuci, cum Syrup. si adatur Oleum Buxi ad 2. f. erit majoris efficacia, & hoc continuandum per quadraginta dies. Caveat à Vino precipue, & ab acidis, aliquid falsis, qua aciditatem habent latenter, in reliquo assitentis Medici prudentia me subscrivo.

CONSULTATIO XV.

De Paralyse spuria totius.

Vir temperamenti calidi, & humidi secundum rotum, capitū verò humidissimi, in astate confitentia positus, defallatione subiectus, & operationibus chymicis deditus, incompetans vita, tān in virtus ratione, quam in Venete cacoecimani quamdam contraxit, hinc tremore partium corpori cœpit, & paulatim in majorem illarum debilitatem dilabens omnino motus progressivo ineptus evasit, ut lesto decumbens semper coactus fuerit, partes verò decumbens movere per lectum fine alterius auxilio, his cœctis etiam fecerit, operationes autem mentis vegetas in omnibus habet, itau in hoc statu studio incubebat, & operationes chymicas per alios confilio dirigit.

Dilebitur motus, non impotentiam in hoc Patiente admittendo (cum motu aliquo membra seni donata moveat, & decumbens sine auxilio pro voluntatis arbitrio corpus volvit) concedere debet. Paralysem spuriam cum detinere, non veram, que in ablato motu determinata, vel plurim partium consitit. In hujus affectus causa indaganda primarius locus est tribuendum spirituum animalium paucitatem, & languori, patet enim partes suo influxu illistrare, non tamen talis efficacia, ut motum perfectum edere possint, quod arguit debili-

tatem, & langorem illorum, una cum paucitate coniunctum; nam si abundantes essent, robur partibus praeflaret: licet recienda non sit copia feri, non solum quatenus nervos laxat, sed quatenus sui copia languori spirituum contribuit, & pro ea istorum quantitas potest dictu paucia, & si feruer effet in minori copia, illa spirituum posset esse forsan sufficiens, pro motu magis valido, quam sit praefens, est tamen semper debilis, cum concurrit eaufa spirituum paupertati coniunctae, & imperfectae eorum generationi influences, ut sunt venus inmoderata, & applicatio operationibus chymicis, & assida ignis chymici tolerancia.

Caula copiam feri cumulans, & spiritu animales debiles, & in parva copia generans, est fanguinis mala confitutio, & fermenti cerebri depravatio. A virtus intertemperantia massa sanguinis multitudine excretionum remansit confusata, & etiam male confituta, & ab intertempera Veneri spiritu, caloreque naturali depauperata, unde receptum Chylum impurum ob enerata fermenta partium præparantium, in servidum fanguinem, & spirituotum assimilate impotens fuit, etiam secundum illius partem puriore ab alimentis pravis elicita, siveque nec spiritum ab ea elicere, nec ad illam confitentiam coctione ducere valuit, que est necessaria ad optimam fanguinem, unde ab impuriori parte alimentorum ex seriatu, & à puriori ex imperfectione fanguinis, cui miscetur, in extremitate degenerante, cumulus factus fuit serofa materia, spiritu in convenienti quantitate deficientis, & cacochymum habitum constituentis. Hec capiti demandata, & in eo segregata, cum parvo spiritu sit irradiata, paucos etiam spiritus animalium ex ea elicere datum est, quorum energiam ultra paucitatem, enervat serofas multa, dum multiplicatus suis particulis spiritus ad invicem dividendo, agendi efficaciam multa disconciuntare agentium particularum debilitat. Huic spirituum imperfectioni cum pauca eorumdem quantitate concurrens fermentum, seu temperamentum cerebri à nimia Veneri, & ab igne Chymico carbonum enervarum, per quod amissi efficaciam, vel extrahendit sua virtute fermentativa omnes illos spiritus, quanvis paucos latentes in supradicta materia serofa nervosi succi elaboratione definita, vel extrechos ex tandi, & volatilizandi, & depurandi, prout est conveniens illorum nature, & conditioni, & necessarium ad agenda, & perficienda sui munia cum energia.

Excedentem serofas materie quantitatē adgit cerebrum, qui humida temperie donatur; dicitur enim in temperantia humidum, qua est capax ad recipiendum humorem in quantitate, & hanc capacitatē habet a dilatatione illorum pororum à natura in eis substantia admixta pro transcolatione subtilissimi laticis serofi, sed spiritosi, necessarii ad spirituum animalium elaborationem, per quam dilatationem non solum hunc subtilissimum, sed crassissimum serum in sua penetralia recepit, cuius portio cum tota per vias excretionis dictas non portuere evacuari, a latice subtili tenuior reddit, illius vias renuit, ex quo sequitur, quod spiritus in aereo succo nervo hoipitans, ab admixtione hujus crassi, & aquae feri secundum suum robur magis debilitatus fuerit, & hoc spirituum vestigia sequendo per nervos, inque medullares corup floribus sē infundendo ita has laxaverit, ut ad contractionem motui necessariam suscipiantem incapaces evaserint, & spiritus animalius refracta virtus modo supradicto, illarum inhabilitati supplice non valeat, inō adaugere sit potens; cum ex materia resistentia, & efficientis debilitate actio temper imperfectior, & magis vana reddatur. Et sic ex paucitate spirituum animalium, & ex laxitate nervorum, impotenta ad motum deducitur, & hac coadjuvat magis à laxatis fibris & tendinum, & muscularum à solitate una cum fanguine istis partibus imparita pro nutritione, & que in dictarum fibram substantiam per pervias potostates ingressa laxitatem introduxit. Ad hanc concurrit etiam altera serofas, succo nervoso mixta, prout dictum est supra, que per extremitates nervorum muscularis demandatorum extens, totam substantiam fibram irrorando, ad interiora descendit, unde haec imbibita laxantur, itau contrahi non possint, quantum exigit motus localis.

Influ-

Consultatio XVI.

Influxus tamen spirituum, & ad aliquem contracionem supermanens habilis, motum relinquit debilem, & imperfectum, sicuti senum, remanente spirituum irradiatione in membranam fennum organis.

Et quia in principio non tanta erat fibrarum laxitas, motus exequatur, sed cum tremore ob rationem dictam in alia superiori Consultatione. Pro quo symptome etiam explicando facit, quod aliqua portio materiae crasse serofas comixa, cum per valde ardentem nervorum viam transire non possit, corum orificis adharet, & mordacitate leniter vellicando continuum illum tremorem efficit, conante parte noxiū expellere.

Et quia dum serum per nervos descendendo spiritus depuratos, ubi mentis operations exercentur, relinquit, id est itas perfectè exerit patients. Cœcitas eamdem serofas habet pro causa, sed crassioribus parvulus intertextam, à quibus oblituantur nervi optici, vius primaria instrumenta, cum in oculorum substantia nullum sit effigabile impedimentum visionem valens abolere.

Nom obstante difficultate in hujus morbi curatione manifestata à languore facultatis animalis, & fanguificatrixis majori malo minante Apoplexia, & Hydropis, attamen curandum est, ut Agere sublevetur, ut meliorum vitam, & longiorum trahatur posset. Quod poterimus alicui serofa colluvie ablata per evacuationes fessiles, vel insensibiles; Et prind per Hidragoga torius purgationem instiuto, & per preparantia conventione alteram portionem disponendo reiterata evacuatione; Secundū Jure Galli antiqui, in cuius ventre recondita fuit falsa parilla, Lignum Saffras, Lenticum, Rad. Ari, Apia, Frumenti, Alparagi, cum foliis Rosmarini, & Salvia, & Hidropiperis, & rafani slyfvers, cui præmetendum bolum ex Tercetina 3. i. Bezoartici mineralis, Lunaris, an. gr. viii. Antimonii diaph. gr. xii. vel in Decocto instilletur tinct. Antim. 2. f. m. Secundi 2. f. omni septimo die purgatione instituta cum Pilul. Alephangii. 3. i. Magisteri Jalappa gr. vi. & in hoc instiendum per viginti dies. Tertio loco tentandum est fanguini tamquam horum malorum radici auxiliari, quod præstabilit Pulvis Cacheticus Queretani per quindecim dies, postea exhibendo per alios quindecim Decoctionum in jure ligni Saffras cum gutt. viii. Elixir vita, vel proprietatis, & hora una ante canam præbent de Confectione Diambra ad 3. f. & ultimo loco pro totali exsiccatione humiditas superfua, tām in cerebro, quā in nervis, & musculis, & corroborante cerebri, & caloris naturali Pulvis vipersina affumendus mixtus cum Salibus exhalicis, ut. 2. Pul. Viperini 2. i. Salis Rosmarini, Salvia, Majorana, Chataris 2. f. m. fumendus cum aqua Antiparalitica Queretani, cui si addatur spiritus fuggiens ad gutt. iii. erit efficacior; & inferuet, etiam ad præservationem, & ad corroborationem cerebri, & fermentorum naturalium, & fanguinis, quā quarto loco sunt consideranda extensis Balnea sulphurea, & Luta thermalia adhibentur, vel foventur partes spiritu vini rectificato, in quo inflata furent herba Paralyſis, Camdryos, Iva arthetica, Salvia, Rosmarinum, & folia herbe Regiae, & pro oculis utatur aqua ad Hollerii depicta in oculorum affectione, vel spiritu uriae, & aceto filato in equali portione. Cuius gutta aliquot sepē in oculis instillanda.

His adjungenda est optima vietus ratio, que à prudencia Medico assitentis dirigenda erit.

CONSULTATIO XVI.

De Paralyse.

Religiosus vita austera, astatis annorum viginti quinque, temperamenti calidi, & siccis secundum tonum defallatione frequenti molestatus, iter pedibus faciens copiosa decidente pluvia totus maduit, & in longo itinere plures hoc paffus est. Hinc dolore gravatus capitū conquiri cepit cum mentis officiarione, & altera die in Paroxysmum Apoplecticum incidit, à quo sublevatus, pars sinistra sine motu, & sensu remansit.

CONSULTATIO XVII.

De Paralyse Lingue.

Sacerdos etatis annorum quinquaginta quinque, temperamenti pituitosi, & melancholicus, capite humido, desificatione continua molestatur in Autumno succedente calidissima astari corruptus fuit capitum turbariorum, cui flatim successit tremor brachii dexterum cum fornicatione, & oris tortura cum impedimento loquax, brevi brachium, & os suu statu remissa fuerunt, impedita remansit, sed non in toto loquela, & memoria non videtur constare; inquit etiam discursum fine connexionem, & interruptione habet; In loquendi difficultate si ei fuggerantur, qua dicere intendit, facile exprimit, sed cum aliquo balbus.

Humida cerebre intertempes ex sua natura apta est humorem in eius sanguis serum abundantem excipere, cum per hoc fit humida, quod in nostro Patiente simili temperie donato factum fuit, & eò magis cum rotus temperies corporis pituita abundantem dicti humoris proventum defecere non permitteat, & à calore astatis crassam pituita portionem fundente aucta fuit copia similis humoris, quo à cerebro imbibita, & non rejecta ratione imbecillitas spirituum, & calor, à declinante aera inducita, adveniente autumno à calore corroborata per prohibitam transpirationem, vel à fuliginibus per hanc tenetis, agitata materia cerebri penetrativa habitate, & agitazione spiritibus animalibus communicata, facta fuit capitis turbatio, & qua aperte magis officia nervorum linguae motui ad articulationem vocis necessario intervenerunt (qua à calore astatis praecedens aliquam dilatationem sufficiere potuerunt) admissione particularum crassarum facta fuit obstrutio senipena, dum partis aliquis transit spiritibus, ad tardam, interruptam, ac balbutientem locutionem: que durat ob semiobstructionem pertinacem à crassiori humore factam. Altera portio materia ad nervos musculorum genitrix dextera delata obstrucionem totalem in aperit, & dilataris eorum officia à supradicta causa induxit, à qua impeditus transitus totalis spiritibus animalibus, ablata etiam fuit tensio Fibris tendinosorum, per quam servatur qualitas eam suu antagonista laxitate eis conciliata, a contrario in tensione existente tonus musculus attractus et verius illud, una cum inclinatione ovis ad eam partem sinistram musculi contrarii, & qua tracta turbatione cerebri officia dictorum nervorum ad suum statum naturalem se reduxerunt, cum exclusione alterius subsequentis humoris, & portione illius obstrucionem facientis, in hujusmodi constructione expulsa materia concepsis fuit liber aditus spiritibus, & os suo loco restitutum, & materia vaporosa violenter mota, una cum spiritu ad nervos brachii dexteri, incallosiforum perturbata agitando motum tremoris induxit, & arteriolo spiritu in Fibris tendinosis, & intersticio carnosus communica agitatio, membranas tūbilatrices, vel complicita formicationis sensum impreficit, & brevi terminatus est motus hic depravatus; quia à materia vaporosa pendebat.

Remanente interim in substantia cerebri serosa, illa, seu pituita, sed subtili colluvie, laxata fuerunt Fibrae ejus substantiam componentes, & præcipue circa illam partem, in qua sensus communis resideret, & in hujusmodi relaxatione ablata fuit illa modicatio in Fibris, que eis impressa fuit à spiritibus, ab objectis externis motis, seu potius à sensu communis, per quam modificationem representabantur qualitates, & passiones, & modi substantiae objectorum exterorum, quorum motu talis modicatio introducita fuit, & in hac modificatione Fibrorum constituit memoria: Unde haec ablata memoria concidit; fuit enim memoria, vel exercetur, dum Fibre illa modo superius dicto modicatio, per solam impulsu varietatem ab objectis externis, vel à sensu communis organo, verius hoc moverunt motu mox dicendo, hic impulsus habetur operis nervorum, qui in extremitate organi sensus existentes corresponsent etiam cerebro, & motus impressus ab objectis externis extremitatibus nervorum diramat per

organum sensuum exterorum imprimitur statim principio nervi in cerebro radicato circa sedem sensus communis, & spiritibus in eo existentibus, quibus mota pars, in qua resideret sensus communis, in hoc motu percipit sensus prædictus naturam objecti moventis immediatè extremitatem nervi, & sensus communis motus moveat Fibram cerebri ei proximam, & talis motus disponit, & modicatio, ut si dicta Fibra impellatur in organum sensus communis, sua modificatione illud moveat, sicut motum fuit ab objectis externis motis, & ita per motum Fibrae modicatum ipsum sensum organum sensus communis recordamus objecti etiam absens, alias à sensu communis percepi; dum vero à superfluo humore tollitur in Fibris ita modicatio, tollitur etiam memoria, & si diminuitur modicatio, dimidiat etiam remanet memoria.

Eadem materia in vaporem attenuata, vel sua fluxibilitate succo nervoio admixta spiritum animalem offuscavit, & sua opacitate discursum quodammodo sanum impedit, cum ad hunc anima spiritu lucido indiget: ab eidem vaporibus irregulati motu agitatis à calore interno, & spiritibus mixtis, modo una ex dictis fibris, modo altera excitatur, & pro harum motu de re ab eis representata sermo habetur, & quia aliquando fibra mota res nullam connexionem inter se habentes representant, id est discursus sine connectione evadit. Difficultatem etiam in loquendo experitur, non solum ob impedimentum lingue, sed etiam, quia nec clare, nec distincte, sed confusa sua imaginatio, vel intellectui offeruntur notiones illae, quas exprimere intendit, & qua dum fugientrum claritatem in his acquirit, id est discursus prosequitur.

Pro curatione, collecta aqua, & pituitosi humoris quantitas in cerebro est efficienda sensibiliter, & infenestrabiliter. Secundo temperies humida capitis corruganda, & humoris pituitosi generatio nimis prohibita. Tertiis lingua obstrutio tollenda, ejusque debilitas aferenda corroborante, has indicationes adimpleri posse non desero.

Quo ad primum ergo, premissa purgatione primas vias respiciente, alteram consilio pro expurgatione humoris pituitosi in toto redundantis prævia preparatio, & sanguinis missione post quam tempore purgationis utendum erit Erthrinis, & Maficitoris ad extirpationem capitis à superfluo humore, & hoc, ne à Decoctione mox deferendum, una cum Hypocoaufo profudore excitando liquata materia in toto, & in parte cumulata, majora, & improvisa inferantur danina. Decoctione parabitur ex Ligno Sancto, Salsfa, & Vitae querincio, cum herbis capitulis Rofmarini, Salvia, Pulegio, Camedryos, & in Hypocoaufo sudabile omni die post duas horas à Decoctione, & in hujus uiti perpeverandum per triginta dies, & omni septimo die purgandum infituenta cum Pilul. Cochia, Z. i. Magist. Jalappa gr. x. Merc. dule. gr. viii. cum Syropo de Strochae reformatis. Transfusis quindecim diebus Decoctione ei addantur spiritus Fuliginis gutt. vi. Hoe terminato secunda intentione locu sit, & hinc satisciemus cum haec Aqua. 2. Aqua Antiparalitica Quercetani Z. ii. Pulegii Z. iii. elixir proprietas gutt. viii. m. præmitendo bolum ex Z. Z. Castori, Salis Corne Cervi volatilis gr. vi. Extracti faciar Juniperi Z. i. m. & his utendum per quindecim dies. Ante cubitum Z. Z. Mitriddati assunti; Pro qua intentione parandum erit Vinum medicatum cum Ligno Vitae querincio, & Sancto, radice Peoniae, baccis Juniperi, foliis Rofmarini, & aliorum capitum libidinum in mensa prima vice, quo prohibetur humoris pituitosi generatio, quod ut efficacius obtinatur, sequent confectione utatur omni mane per mentem. 2. Specier. Diambræ, Diamochi an. Z. i. Salis Absynthii, Rofmarini an. Z. i. cum Saccharo in aqua torius citri diffol. f. Mofeti, & dividantur in quinque partes æquales. Quo ad tertium, colluator os sapem vino, in quo infusa fuerint, & bullirent Calendula, Stachas, Rofmarini, & Radix Imperatoris, Galanga, & Seminen spinapis, masticeur Nux miscata, & illinatur lingua cum Melle felicitate mixta, cum oleo ligni Coryli, vel cum feco Salvia, & oleo nucum scenti, addito paucis Caftoreo illinatur. Valent etiam ad hoc grana Peoniae detracere exteriori cortice mali-

cata omni mate, & deglutita ad quantitatem nu. 30. & succus urticae attractus per narres sapè ab aliquibus profecto ad recuperandam loquaciam habetur. Cauteria in brachio, vel in scapula incurrant, & omni mente utrare tale vitrioli pro vomitivo ad Z. i. sumendo per tres dies post Mirridatum ad Z. i. cum jure Decoctionis Cinamomi. Viæ ratio à Medico directa assistente plene observetur.

CONSULTATIO XVIII.

De Incubo.

Nobilis Vir etatis annorum tringita, temperamento tali calidi, & humidu cum aliquagi domino bilis, venationi deditus una die in tali exercitio violenter defatigatus fuit, sed copiosa coena indulsi, in nocte dormiens in somnium pafus est, quo representabatur ab homine pectori suo incumbenti ita comprimit, ut respirare non posset, manibusque jugulum constringi cum suffocationis periculo, ita ut nec vocem posset emittere ad auxilium invocandum, nec vires exercere pro invaforis repulsione, ex parteque respirationis patulam recuperaret, sed cum tremore, & saltu cordis.

Hic affectus dicitur Incubus, cuius causa formalis est prohibitus influxus spirituum animalium, non solum ad muculos thoraci, & pulmonum nervos, & ad Diaphragma, sed etiam ad cardiacos nervos, & totius corporis; Respiratione enim fit per pulmonum, musculorum thoracis, & Diaphragmatis motum, & hic à spirituum influxu per nervos exercetur, consequenter ex respiratione infinita lesta presupponit etiam impedimentum in spiritibus animalibus diversis sutorum cœsum ad partes illam perfcientes, que sunt supra dictæ. Cor affici in hoc affectu, ejus inordinatus motus ab excessu somni manifestatus fatis probat, & debilitas totius, & impotencia ad conatus exercendos totum systema nervorum pati persuader, quatenus enim spiritus animales non deferuntur ad cor in convenienti quantitate, sequitur in eo debilis motus sanguinis, exiguum istius in cordis finum dilabi permittens, unde reliquum in vasculi pulmonum stagnare cogitur ad plenitudinem ipsum, quo pulmonum substantia compimirunt, & ab hac compressione sensu communis fit illi impresio, quo quandoque illi facta fuit, vel fieri posse cognoscit à pondero extero peccus opprimente, unde imaginatur à similitute in hoc affectu respirationem impedit, ex quo sequitur, quid lupini tantum habeat difficultatem respirandi experientur, hinc affectu subiecti, quia à pondere humorum pars superior pulmonum compimirunt, & ad costas dorso impellunt pars inferior, cum impulsu, & violencia, & ibi à resistentibus costis pars adjacentes compressa, ubique in tota pulmonis substantia compressionis sensus percipiunt, ubi vero in latu devolutus est Patientis non fit talis compressio; nam si supra dexteram quiete, pars pulmonum sinistra cum non possit alludi ad corpus durum, cum tota adhaereat parti dextera mollii, & à costis distet multum, patet non posse contingere in hac, cum oppositionem contingentem lupino corpori. Talis compressio fit major, cum nervi non sufficiant ad movendum partes respirationi dicatas, pro expulsione humoris ad plenitudinem in vasculis supra dictis cervat, unde cum novus semper adveniens compressionis modus, semper augetur eadem plenitudo in venis jugularibus contingens, musculos gutturis, tam internos, quam externos comprimens, jugularium representat modo superius descripto de respiratione impedita; pars obstrutio in toto nervoio systemate illi impotencia ad excedendos conatus caufam præber, sicut ad vocem edendam impedimentum ponit. Hæc obstrutio, quia parum durans, nec levigata posse reliquias demonstrat, à materia facile solubili, qualis est vaporosa pendere, & talis fuit in nostro Patiente à copiozo cibo, & potu elevata ad caput, que inventis porositate cerebrorum vacuas à dissipatio spirituum mitorum, & succi nervosi per defatigationem totius dieti in violento exercitio, nullo obstante, (qua reliqui spiritus debiles) eas penetravint, non solum cerebri, sed ulque ad eas cerebelli pervenit, substantiamque porosam nervorum ab ultraque

Lericus nobilis, temperamento calidi, & humili aliquo bilis excessu, etatis annorum quadragesima, animalis, & in suis operationibus promptus, in viet, & potu summe intemperans, & venationi deditus, post animi passionem, mororem conciliantececepit familiares odio prosequi, & quidquid ab eis in sua præfencia loquaciter, & operabatur, in sui deritum, & contemptum verit, ex quo in suorem aliquando erupit, ab omnibus se occidendum patet, ita ut eis cœfusumque rei motu in timorem incidet, amicos omnes à se expellat, de sua eterna salute deperat, unde semper cogitatione, in his cum summa afflictione permanet, ab omni societate abducatur sponte, & ex fixa horum cogitatione leptimanias ferè in omnibus dicit, dies sine cibo transi, unde emaciatus vii pedibus stare potest, pulsus ante hos affectus sub mento, & in guttus regione erupit, que multam illius partem excoarunt; A febre semper immunitus persistit.

Descripta historia, Melancholia symptomata facultatis imaginatricis representant, cuius clientia communiter statuerit esse deliriamenta fine febre, & furor, cum menti, & tristitia conjunctam. Ubi animadverso despiciat, statim fuit solus respectu imaginacionis in hoc affectu, quidquid in contrarium statuerit alii latonem in ratione, & intellectu reponentes, quia licet non negem has potentias in hoc affectu lati, cœfco tamen latonem non esse in his fundamentaliter, sed solus per latonem imaginationis, qua ineluctabiliter representando res deformes in se inducit Intellectum ad deductiones deformes, & male fundatas elicendas, sed presupposita objecti deformitate, vel phantasmatis, non potest non elicere dictas deductiones, que cum in se impossibilitatem non continentur.

illis affectentur non adhibita animadverendum à necessaria pro carum correctione, unde si in aliquo peccat, in inadvertentia solum pescat, qua lesionem talis facultatis non inducit; & quamvis certum sit imaginationem hædi dependenter à spiritu, & magis remote à sanguinis massa, modum tamen talis lesionis imperficiatibem meo iudicio existimo, cum nos lateat modus individualis, & cum suis circumstantiis, quo imaginatio spiritibus utru utrum pro fūrū operationum exercitio, unde aliquid pro nostra intelligentia dicere possumus, sed sine integrā modi hædē cognitione.

Cum autem, ut dicebam, certum sit lesionem imaginationis pendere à depravata spiritu, & sanguinis constitutione, in hisus ponderatione, indaganda prædictorum effectuum causa.

Eid in hoc Patiente malam sanguinis constitutionem, intertempera vietus ratio nos certos reddit, qualis autem sit in se, dico primò esse acidam, & hoc demonstratur à morte, quo ob apīm paſſionem afflictus dū fuit, cùm illius impressio spiritus animalis valeat dissipare, vel concentrare, ut languor operationem in interiore diuturno comprobet, reficiat dissipationes, vel concentratione, tarda ad motum redduntur, ut opīnum facultatum lenta executo convincit, ab hac spiritum resolutione, & motu tardo evenit, quod nervis in omnibus corporis glandulis implantatis non tanquam spirituum infunditur animalium, quantum sufficit ad dulcificandum lymphaticum humorem in eis preparatum ex fū natura acidum, unde aciditas excedens lympham preparatam inficit, non solum illam glandularum, sed illam quoque, que nūa cum sanguine per hanc fluit, & que est residua illius materia, pro succi nervi, & spiritus animalis generatione inferientis, & que dulcificari pariter debet in liene à spiritu animali in eo derivata, nō à natura copiolas nervorum ramifications per dictum membrum ipsas, necessaria autem erat dulcificatione praedictæ materie, cùm sit tamquam fex lacticis putriti, que semper aciditatem, vel austerioritatem habet à fale fixo, vel tartaro in dicto latice fere semper diffusato in particulas crassinellas, & si contingat non dulcificari, ut contingit in defectu spirituum animalium, aciditatem excedentem acquirit, & fixam, cum partcula acida à spiritu defectu non potuerint volatilizari.

Lympha aciditate superflui peccans sanguini conjuncta illius incipiat, & quadam coagulatione confringit, prout est proprium omnis acidis fixi, & cum eo coagulat in multa parte spiritum illius salsum volatili suavitatem sanguini conciliante, & generante ex effervescencia Acidii, & Alcali in mafa sanguinis existens, & ex concuru bilis, & acidi pancretici, quod sanguini postea configatur; ex horum enim unione etiam voluntalizata fuerint, fit salsum, prout omnes notant natura scutatores, & si hoc salsum fixatum in sanguine remanet prohibita ejus actione sanguinem attenuandi, & voluntalizandi, & aciditate summa prevalence hac totus coquinarunt, & conceperat ab hac acrimonia corrosione subimento efficit.

Ab hujusmodi sanguine non solum paucitas spirituum, sed ab hoc matre etiam crassa luppeditatur, pluquam conuenient, corum renuntiati, & puritati, qui involvens particulas acidas ei sumerit annexas potius spirituum constructionem, & tarditatem concurrit, quā effervescencia, quam diximus fieri in motibus convulsivis, & Epilepsia, quia hoc acidum melancholia est fixum, & austernum, & magis ad coniunctionem, quam ad dissolucionem facit, & potius fedat, quam provocet effervescientiam ob suas partes terreas, & fixas, que totius attenuationem difficultant, ad effervescientiam necessariam; Et his particulis terris irreconciliando contrarias particulas, exinde fixando dictam effervescientiam impeditum. Et hoc patet in alumine, quod Cerevisia fermentescit insulsum fermentationem fedat; Sic acidum melancolicum factum austernum, quia fixum crassum, & terrenum mixtum spiritus animali non solum init effervescientiam cum isto, prout facit acidum volatili sulphureum, sed motum etiam naturem spiritum dictis conditionibus minuit, & retardat, eo modo, quo alumen Cerevisia fermentationem fedat; Idcirco ab hoc acido austero non sit illa effervescencia, que sit ab acido sulphureo volatili

Epilepsiam, & Convulsionem efficiente, sed illa crassities sanguinis, & spirituum motus debilis per virtutem illius maximam, à quibus recte explicant omnia melancholia symptoma, ut considerant patet, & hujusmodi doctrina rotunda ab antiquis decupata est, à quibus melancholia acida, & fixans, vel incrassans humores praedicatur, licet forsan diverso modo hi melancholici, & cum suis circumstantiis, quo imaginatio spiritibus utru utrum pro fūrū operationum exercitio, unde aliud pro nostra intelligentia dicere possumus, sed sine integrā modi hædē cognitione.

Hoc supposito de sanguine, & spiritu animali, supponenda sunt alia ad sensations spectantia, & ad imaginations, & primò.

Sensus sit dum objecta sensibilia motum extremitatibus nervorum in organo ab eis affecto imprimit, qui motus continua undulatione per spiritum, & nervos in momentum temporis principio nervorum communicatur in cerebro, & ab hoc ad organum sensus communis circa nervorum principia existens, vel supereminentis transfunditur, & illius motus perceptione qualitates objecti sensibilis organum externum sufficientis percipit per suas instantes, & innatas ideas.

Secundo, sensus communis circa istam perceptionem multitudine habet, nempe illam distinet, vel confusè apprehendendo, quando distincte circa eam versatur objectum, sicuti est in se percipit, quando vero confusa, & nonum de objecto imperfectam percipit. Hoc modo percipit, quando motus ab objecto impressus spiritibus alteratur per horum constitutionem, vel nervorum conformatiōnem, dum ratione horum possunt concurrere ad sufficientem, quād motus praedictus, vel sit velocior, vel remissior, vel tenuis penetrer, vel magis, quam convenient mori objecti, quia cùm talis ratio motus non sit ex toto convenientis, confusam etiam cognitionem de eis patet; Spiritum etiam opacias ad hoc facit, in hac confusa imaginationis perceptione concurrit etiam istius potentia inadvertentia, ad conferendum inter se omnes notiones objecti perceptas ad hoc, ut noscar quānam convenient, & quānam disconveniant cum universalis notionalis objecti, ex qua conferentia potest emanari error contingens, vel ex parte spirituum, vel organi in alteratione motus ab objecto transmissi. Hinc est, quod in tali notione confusa existens imaginatio, cum tali inadvertentia percipit rem aliter, ac est, & quando connexionem habet cum aliquo praedictio mentis antea contracta, movent spiritus quosdam unitos cum illis motis ab objecto, & cum tali modificatione, quā sit apta movere imaginationem ad percipiendum illud praedictum jam ante conceptionem, unde statim rem illam cum tali praedictio connexam percipit. Distinctè cognoscitur, quando motus ab objecto vienens imprimitur in organo sensus communis non alteratus, & in eo organo spiritus sicut clari, & lucidi,

Tertio, motus in organo sensus communis impressus illud moveat, & impelliens aliquam partem cerebri medullarem fibrulis tenuisimis intertextam, & in isto appulsi transfundit motus ille in unam ex dictis fibrulis, que ita modificatur ab illo motu, & disponit, ut quotiescumque se moveat versus organum sensus communis, in eo excitat motum similem omnino motui ab organo communis illi impressum in suo appulsi ad illam, & quem sensus communis per nervos ab objectis externis receperat, id est quotiescumque fibra illa modificata impingit in organum sensus communis, edit in illo motu similem illi ab objecto impressi, & ita per hunc motum recordatur sensus communis illius objecti, & quia cum tali motu fibra est etiam conjunctus motus additus representans praedictum jam conceptionem, idcirco quotiescumque recordatur de illo objecto, recordatur etiam de praedicto.

Quarto, quando anima, vel amat aliquod objectum, vel aliud timet, continuo influxu spirituum fibrulas illas, in quibus primò impressa fuit modificatio representans ratione objecta impellens in organum sensus communis, id est cogitat ex continuo hoc appulsi recipere tale objectum, dum moveatur eo motu simili illi, quem recepit a sensibus exterioribus in prima perceptione talis objecti. Fit autem hic continuus influxus spirituum medianum. Animam, quia haec ardenter amans objectum, cum illo uniti optat; Sicut aliud timens ab eo fugere semper cupit, id est medians ad hoc media semper talia objecta imaginationi proponit, etiam pro delectatione sui, ab

objecti

objecti amati consideratione resultante, & pro fuga ab eo, quod ei noxiū comprehendit, & ex continuo hoc influxu spirituum adeo appetit via ab emporio illorum ad dictam fibras, ut etiam anima non impellente, fluant dicti spiritus ad movendam illam fibras, unde etiam anima non cogitante sit representatio objecti sensu communi.

Ex his faciliter potest ad aliquem intelligentiam reddi ratio symptomatum hujus Patientis, nam ex praedicto concepto de derisione, & contemptu propinquorum erga se ipsum, & orto, ex fola inadvertentia mentis negligentiis considerare, & conferre, que cum suis conjunctis evenerant, factum est, ut cum motu representante ea, quo loquebantur, vel operabantur tali conjuncti in eis praesentia, adjungent spiritus cum tali motu modificatos, ut sufficiant ad representandum contemptum, & derisionem conjunctorum, juxta dicta suppositi secundi.

Sic ex operatione alicuius, vel ex dicto suscipitur de mala illius voluntate contraria propria personam, ob confusam perceptionem operationis, & fermonis, & ob inadvertentiam consideracionis omnium circunstantiarum, vel collationis cum aliis rebus, que majorera cognitionem, & distinctionem illius fermonis, & operationis tribueri possint. Hinc suspicioni adjungit circumstantia ad codem meditari nisi necem, ex praedictio à timore orto; & quia ab hoc periculo evadere contendit, idcirco in hac representatione diu se figens, vel ad quadrangula media pro defensione, vel ad modum vindictæ inveniendum, continuo spirituum influxu hanc ideam imaginationi offert juxta dicta supposito tertio, ita ut spiritus sine anima cogitante ex patenti nimis via ad fibras, qui adeo modificatio representantis timorem fuit necis continuo influxu in eam contendat, & continuo motu in organum sensus communis impellant, à quo motu haec potentia continuo apprehendit timorem necis, juxta dicta in praecitato supposito.

Quapropter viso quoquinque homine cum motu impresso ab hoc, & à quo moveatur non solum spiritus in nervis existens, sed etiam organum sensus communis, motu etiam sunt spiritus versus fibras modificantam ad representandum necem meditatum ab homine suspicito, que sua motione sensum communem afficiendo hunc ad meditare necis considerationem excitat, & obviauentem hominem, ex timore hanc esse executurum sibi perficiat; ex vi hujus timoris in eterna sue latuitus desperacionem incidit, dum in consideratione transgressionis divine legis cognoscit etiam eternam damnationem suam esse, & à timore universali, extremum in hac re percipientis, omnem spem amittit, dum à magnis, & extremo timore praedictum oritur impossibilitatis sue latutis, extinguendo omnem spem, que non nisi in impossibili fuit; & quia haec est maximè afflictionis anima, semper in hanc intendit continuo influxu spirituum ad fibras cerebri modificantam ad representationem transgressionis legis, cum praedictio impossibilitatis venia; quia omnia non advertebit anima imaginationi representantur ob dilatatum spiritibus viam juxta dicta praecitato tertio supposito.

Timoris universalis causa est sanguis, ut ait Villifus in capite secundo de Melancholia, quo ob particulas salinas exaltatas minus inflammabiles, nec in pulmonibus sat is accendit, neque intrat cordis, & nervorum ductus flamma fatis clara, & copiola ardefit, sed hæc flamma tali est, quam exteris, quæ ad venti eufusum flatim reprimit, & penitus extuffari apta est. Hinc cum flamma vitalis tam tenuis, & languida sit, ut ad motum omnem mutet, & trepidet, nihil mirum, si patiens velut animo subfident, & semiobruto trifis semper, & meticolofus existat; dum hujusmodi status per nervos imaginationi refertur, hac ex perceptione debilis, & tardis motus cordis, una cum perceptione parvæ caloris, timorem, & metum percipit, unde talis status cum timore semper conjugitur, & quia aliquando ex imaginatio contemptu, imaginatio plures spiritus ad nervos cordis transmittit, illud ad maiorem motum excitans, hinc sit in eo major effervescencia sanguinis, & in vicinis partibus, unde ira.

Hinc paret, errores ab imaginatione conceperat partim pendere à sanguine, & spiritibus, partim à praedicta imaginationi proponit, etiam pro delectatione sui, ab

Sacci Opera Med. Tom. I.

cius conceptus; ista aliam medelam non exigunt, quam à ratione. Sanguinis mala constitutio in spirituum depravationem concurrens est emendanda per ea, que actiū oppugnant una cum depuratione spirituum, per ea, quæ crassitiem tollant, motum, imprimant, & ludicritatem concilient.

Quod assequi, quantvis difficile ob morbi contumaciam, & Eger inobedientiam, attamen sperandum.

Purgato ergo corpore remedis blandis, & que expectatione primarum viarum resipient cum missione sanguinis; Dulcificanda, & attendenda Mafsa sanguinis Succo Boraginis, Melisse, & Agrimonii an. 3. i. cum Aqua Fumaris, & Raphani Sylvestris an. 3. iii. m. & per quindecim dies in his infundendum quilibet septimo die transfacto sumendo Pilul. tartar. Quercetani ad. 3. ii. vel 3. i. pro natura Patientis, & habita consideratione ad stipitacitatem, vel lubricitatem, poefice tere lactis utendum ad 3. i. cum 3. ii. Syrup. de pomis, tinctura lapidis Galii 3. i. cum 3. ii. Syrup. de pomis, tinctura lapidis Galii 3. i. cum 3. ii. Syrup. ex Gummi Ammoniaci 3. ii. omni quinto die prædictas reiterando, quibus, si non cedar affectus, ad Tinctorium Antimonii, vel ejus Sulphur, secundum Villisium preparatam, vel Techenum tamquam ad extremum dulcificatum sanguinis effi deveniendum cum aqua appropriata, ut 2. Flor. Borag. Bugloss. Melisse. Fumaria. Scopolendria an. m. iv. corticum exter. aurantiū nu. viii. Limoniu nu. vi. Lumbric. vino albo lotorum 3. iv. contus omnibus affunde feri caprini 3. iv. Succi Pomorum 3. ii. deltilinen. S. A. hujus aquae. 2. 3. iv. Tinct. Antim. gutt. xvi. Tinct. Chalyb. gutt. x. Elixir. prop. secundum descripcione Elmontii 3. ii. m. continuando per xx. dies postea capiti providendum cum pulvere fequenti 2. Margarit. prop. Eboris. Oculor. Cancer. Coral. prop. an. 3. i. Cannabis nati. pluries per sublimationem rectifi. 3. i. g. Specier. latif. Gal. Plutisarcicon an. 3. ii. dividuntur in octo partes aquales, quarum unam sumat mane ante prandium, alteram sero post cenam cum Aqua Boragi vel Cefar. nigrot. In mente Julii Balneo Aquæ dulcis utatur, & si affectus perseveret, Syrup. de Eelchoro nigro secundum præparationem Quercet. omni die per tres septimanias acipiatur, & sero post cenam sumat gr. vi. Ambre grise in Vini 3. ii. optimam servando vietus rationem.

C O N S U L T A T I O X X .

De Menti stupiditate cum lesione memoria, & virium imbecillitate.

Hirurgus temperamenti calidi, & humiditatem secundum totum, cum pituita subdominio, etatis annorum quadraginta quinque in vini potu delinqens, ab hyenis praetente excedenti frigore secundum caput capillis dentatum ad moleflatum fuit, ut dolorificam senescensionem continuo à frigore perfenserit, in vere capiti conqueri de virtute debilitate cum memoria latente, itaut aliquid agere cupiens, pervenientis ad locum definitum, in quo præconceptum opus efficeret agendum, ibi anceps manerit, & varia volvens nihil determinat, semper stupulus, & velut cogitabundus manet cum propensione ad sumnum, & sensu præficationis in partibus spiritalibus, itaut in uno loco quietius manere non possit locum sapere mutuando, etiam in convenientibus publicis, itaut delirete judicatum sit, ipse tamen fatetur locum mutare ob illum sensum præficationis, a quo summe molestatur, & hanc molestiam alleviari percepit per motum, quem hanc locum sapere mutando; In amicorum societate loquitur, ridet, jocula proponit.

Quamvis fixa apparsens cogitatio hunc morbum melanochilum supponat, longe tamen ab hoc distare nihil perferat evidenter absentia constitutivi melanochilici effectus, qui est deplorans cum timore, vel cum fixa aliquæ imaginatione: Certum est enim, hanc in hoc Patiente non esse, sicut nec timor, cum americanorum societatem, & confabulationem, in quibus multa cum ritu proferit, jocos, dictaque acuta, & solidè, & cum iudicio ratiocinationi miscerit; neque de aliquo timore

H 2 fe-de-

se declarat, neque hujus indicium exhibet; nec veram dispiciunt, & delictum arguere debemus ex frequenti mutatione situs, etiam in publicis locis, & in conspectu numerosi concilii Populi, cum de hoc ratione redat, nempe quod tali mutatione levamen moleste suffocationi cum cyprienti inventari; sicut vero deficiente indicium tollitur ab agendi perplexitate, ubi ad locum pervenit, in quo aliquid agendum determinavit, cum hoc à memoria defecta habeatur in aliis operibus, & in dilectu fati manifesto; cum enim memoria species regum non conserveret, neque debito modo imaginationi, & intellectu proponat, facultates istae deparvant ratione objecti non recte representati, vel in sua specie deficientes, unde deliri species exhibetur, dum agere intendens aliquid, ab elabente istius specie cogitabundus remaneat nihil operari, vel ad variis delectant intenti, & premeditati speciem querens, & si vera est etiam dispiciens, adhuc tamen melancholicum delirio dicitur non posset, cum absens ejus verum distinguitur, nempe timor, quem omnino abesse certum est, unde certum manet non affligi hunc patientem à melancholico affectu, sed esse simplicem mentis fluctuationem, cum memoria latente à nimia humiditate Apoplexiam, & prohibita libera, & integra circulatione Syncopem, quo propter non tant proactinum auxilia, acidum sanguinis extinguendo per alkalica, coque subtilato, & rarefacto superfluum ferositatem evanescere & impedita ab excessu frigore præterita hyems, vel condensatione huic familiaris, secundum antiquos, vel coagulatione ab acido-falso in aere superabundante, per quod acidum-sulfurum principium frigoris explicare recentiores, & hujusmodi coagulationem, & condensationem coadiuvare valuit acidum yini generosi in copia epioti, ab hac aciditate bilis, acrimonia, & ejus solvendi facultate debilitate facile fanguis condensatur.

Sanguinis crassiæ in cerebro puris spiritibus locum non relinquunt, sed eis addendo particulas crassiores, & vaporos excrementationem puritatem, luciditatem, & tenacitatem necessariam pro integra, & incipit ratione, & imaginatione degener, & eisdem particulis crassiæ fangiūs tarditatem in motu communicando, fixationem quandam pectoris recipiunt, qua tamquam mortuus amictus fulpens temperiter dictas facultates, velut in admirationis passione, unde semper cogitationis apparet, à confabulatione vero cum Amicis per rerum apprehensionem excitat, & moti spiritus, operationes exercentur, & recte, cum jocis, & rugis; à sanguine coagulato feri copia excutient, qui exundans cerebrum in receptione materie pro spirituum elaboratione illius fibra laxantur, ut eam dispositionem amittant receptum ab objectis externis, vel à motu spirituum interno, in qua memoria residet, unde illius diminutio, etiam in rebus recenter premediatis, dum in humidis etiam recens impensis faciliter obliteratur. Ob hujus facultatis defectum oritur illa agendi perplexitas, & variorum indagatione sine determinatione, ab hac feri exundatione ad somnum propinquum, impeditis ex aliisque portione poris viam spiritui parantibus ad nervos sensuum exterorum principales ministros, quo impedimento alii nervis motui totius inveterentibus post virium animalium robur eneretur, intercepito spiritu animalium necessario agmine pro carum vigore sustinendo; ad quod concurrit etiam cordem spirituum crassiæ à crassi vaporibus a sanguine crasso in cerebro cursum circulationis retardante elevat, & dictis spiritibus mixtis dum stirorum crassiæ, & obfuscatione retardatus motus ad nervos, vel per hos fit parvus, & debilis, & orifici velut redditur in organis sensuum exterorum, unde delitias totius, & somnis, & hoc symptomam nos magis certos reddit de non existentia melancholiae, que conjunctas, ut plurimum habet vigilias, ob fixam in re aliqua tempore plena imaginationem, unde Arcturus definitivæ esse angorem animi in una cogitatione fixum absque febre, & furore.

Hujus impedimenti in poris cerebri cauæ, nervi cardiaci tam cordis, quam Pulmonum, non recipiunt debitum influxum spirituum ad talem motum in eis promovendum, qui sufficiat ad expeditum sanguinis circulacionem, unde fanguis in majori copia cogitur in pulmonum vasis, remanere, & pressione suffocationis molestiam illis imprimit, accedente ad hujus symptomatis

augmentum sanguinis supradictu crassiæ expeditam illius circulationem remorante, cum coacervatione copia sanguinis in vasis, & substantia pulmonum, per quam inducitur oppressio quasi suffocativa, que pro motu exterioro mitigatur addito impulsu sanguini propter citiori, & ampliori circulatione, unde rectus illius colligitur diffusus, quando de uno in alium transit locum, & quod pro locum pervenit, in quo aliquid agendum determinavit, cum hoc à memoria defecta habeatur in aliis operibus, & in dilectu fati manifesto; cum enim memoria species regum non conserveret, neque debito modo imaginationi, & intellectu proponat, facultates istae deparvant ratione objecti non recte representati, vel in sua specie deficientes, unde deliri species exhibetur, dum agere intendens aliquid, ab elabente istius specie cogitabundus remaneat nihil operari, vel ad variis delectant intenti, & premeditati speciem querens, & si vera est etiam dispiciens, adhuc tamen melancholicum delirio dicitur non posset, cum absens ejus verum distinguitur, nempe timor, quem omnino abesse certum est, unde certum manet non affligi hunc patientem à melancholico affectu, sed esse simplicem mentis fluctuationem, cum memoria latente à nimia humiditate Apoplexiam, & prohibita libera, & integra circulatione Syncopem, quo propter non tant proactinum auxilia, acidum sanguinis extinguendo per alkalica, coque subtilato, & rarefacto superfluum ferositatem evanescere & impedita ab excessu frigore præterita hyems, vel condensatione huic familiaris, secundum antiquos, vel coagulatione ab acido-falso in aere superabundante, per quod acidum-sulfurum principium frigoris explicare recentiores, & hujusmodi coagulationem, & condensationem coadiuvare valuit acidum yini generosi in copia epioti, ab hac aciditate bilis, acrimonia, & ejus solvendi facultate debilitate facile fanguis condensatur.

Hinc pater morbum esse timore plenum, majora minima piceptia, nempe ratione propensionis ad somnum, & memoria latente à nimia humiditate Apoplexiam, & prohibita libera, & integra circulatione Syncopem, quo propter non tant proactinum auxilia, acidum sanguinis extinguendo per alkalica, coque subtilato, & rarefacto superfluum ferositatem evanescere & impedita ab excessu frigore præterita hyems, vel condensatione huic familiaris, secundum antiquos, vel coagulatione ab acido-falso in aere superabundante, per quod acidum-sulfurum principium frigoris explicare recentiores, & hujusmodi coagulationem, & condensationem coadiuvare valuit acidum yini generosi in copia epioti, ab hac aciditate bilis, acrimonia, & ejus solvendi facultate debilitate facile fanguis condensatur.

Pro quorum executione prima via mundanda melle rot. foli. vel Pil. de Agaro, postea Syrum de duas, melle rot. foli. cum decoct. Melissæ, Boragi, Capilli Veneris, Agrimonii præparandi erunt humoræ, qui iterum purgantur cum Pil. de Agar. ad 3. i. Extrac. El. ib. ad 3. s. Miffo sanguine prius post tertium Syrum deinde magis mundanda prædictæ via Aqua Tetuæ per tres dies sumpta ad libras quinque cum vehiculo Mellis rot. fol. ad 3. iii. in primo Cyato. Quibus peractis mihi per easter arideret Decoculum Lignum Sancti, Viñquierini, & Salæ, nà cum ciceracis, & capitalibus, a quo sanguinis aciditas absumetur, & fluxibilitas conciliatur, & simili exundans cerebri humiditas extincatur, ferosaque superflua absumetur una cum memoria restoratione, & sanguine massæ depuratione. Quod si Decoculum non comprobatur, quanvis melius remedium excoxitari non possit omnes adimplens indications ea feligenda, que acidum corrigunt, & sanguinem fundunt, quais est sequens Decoccio. 2. Agrimonie Chamedrios, Cariolatae an. i. Acori 3. i. Ligni falfasæ 3. i. f. Decoccio S. A. in 35. i. b. a. que Boraginis facta colatura. 2. 3. viii. spiritus salis Armoniaci gut. viii. sumendo ante bolus ex scote chalybis minutissima 3. i. Antimonii diaph. 3. g. cum 3. g. gummi ammoniaci in vino aromatico diffol. & per viginti dies in horum usu infistendum; haber Chalybs quidquid convenit pro acidi imbibitione, quam operatur ita fale, & pro sanguinis attenuatione, quam sulphureis particulis accelerat, & quia in preparatione aquæ liquidam semper, vel de Sale, vel sulphure amittit, id est integrum exhibet melius judicio, quia suis integris viribus utrique satisfaciunt indications, & omni terio die purgandum cum 3. vi. Cren. tart. & gr. vi. Magist. Jalappa, vel Mercurii dulcif. gr. xvi. & si non ceserit diluentibus alkalicis, que magis acidum imbibuntur prescribenda, ut 2. Salis tart. Absinthii, Rofmarini, Majorane an. 3. b. Mercurii dulcif. gr. viii, therbent. 3. i. m. b. quibus superbiat Patientis sequentem Aquam. 2. Aquæ Fæculi, Graminis an. 3. iii. Syrii de duas 3. i. tintura Antimonii 3. g. m. his enim non fumus funderetur, sed superflua ferositatem ad urinæ partes evocabitur, que erat altera indicatio. Erythraex pulvere Betonicae, Majorane, Ietros, & Ellebori albo convenient ad materiam è capite derivandam, sicut etiam masticatoria ex Pyretro, & Mastice; Si memoria his non recuperatur, ei fucurrentum est cum Vino medicato, cum Salvia, Rofmarino, Lavendula, Stachys, vel cum Aqua vita, in qua infusa fuerit Lignum Aloës, Macis, Cubebum, spica, Cardamomi, Galliae multiflora, & Galanga, que præter memoriam refutitionem, bimle augendo ejusque acrimoniam suscitando omnem tollent coagulationem in sanguine; Valer etiam ad hoc

hoc Polvis Abbatis Trithemii, sicut & Confessio Anardina, que in hoc Patiente temperamenti calidi, & humidi, & pinguitoris habitus tuò exhiberi potest, hinc que omnibus accedit vicetus ratio.

CONSULTATIO XXI.

De dolore convulsivo gingivarum, & partium internarum oris.

V Irgo annum agens vigesimum temperamenti calidi, & siccii biliofæ, per astivum tempus ardenti calore molestæ acuti nocturno se expoluit per totum id tempus, & in locis ubi spirabat aura, qua caput præcipue ferri curabat, ubi intensum experiebatur calorem, circa Autumnum tumores in capite apparuerunt molles taetæ cedentes, & minime dolorosi, & menes diminutio fixerunt, & adhuc perferant diminuti paucis interpositis diebus omnino evanuerunt, statimque oris amaritatem sensit, cum dolore præcipue in gingivis, que summe intumuerunt, & in omnibus partibus interitis oris cum tali cruciati, ut multoties delirare, in effectuque ejusdam eruperunt, & tales dolores capitot toti correspondebant cum maxima tortu agitatione, & debitatu, Febris semper aterat, & macies corporis, & sex sunt menes, quod his symptomatis torquerunt.

Corpus humanum esse undique transpirabile, præter Hippocratici documenta, tñlantur experientia à Sanctorio in sua Statica adducta, & quo magis in calore temperamentum excedit, effluvia transpirabilia copiosiora evadunt, ita ut non licet dubitare probopit patientem ratione temperamenti descripti prædicti abundare effluviis biliosis, a tempore calido astiva tempefastis à corpore elevatis, qua ab aura motu caput maxime feriente, non solùm ad interiora hujus partis repercuti tñrunt, sed etiam per pororum configurationem à frigore licet debil prohibita fuerunt exire, unde simili conglomerata, & densata in humorum abierunt, eo modo quo vapor nubem constitutus, condensatione in aquam fluat, qui inter eutis capitot interclusus, in diversisque partibus collectus cum humor aliunde cuncti adveniente, & majori copia ob superfluos mensis, impediturque à libera circulatione per occlusionem viarum, tumores illos efficit molles, cum tñl a materia ferola, sed incrassata penderent. Et quia dicta effluvia sunt maxime fermentativa, quia volatilia, in humorum, quem constituerunt, turgecentiam, & acrimoniam induxerunt cum attenuatione, unde aperta ab hicie qualitatibus via per partes interiores cutis aedes oris descendunt, quod demonstrant amaritatem continua oris, qui correspondet naturæ humoris ex concretione effluviis biliosorum, fibrosum nervæ, & membranæ harum partium mordicando dolores illos efferos induixerunt capiti correspondentes; membranæ tam cerebri, quam nervorum in contractions palmodicæ deductis, dependent à connexione, quæ conservant membranæ, & nervi oris cum membranæ, & nervi cerebri, in modo materiali fermentativa his partibus impressa, inordinatio nemque in spiritus harum hospitum inducens, banc ad spirituum regiam successione motus transfert, co modo quo parva aquæ portio in lacu a fæco mota, conceptum motu ad magnum spatium extendit plures, & magnas aquæ partes movendo, sic spiritus, & nervi oris inordinatæ moti in parva parte movent illos superiorum partium dicta inordinationem, & hi alias superiores, & ita successivæ talis inordinatio pervenit ad spiritus incolas substantia cerebri, qui sua perturbatione phantasmata pervertendo delirium cauunt, & ex una parte confundis ab hac motu perturbante spiritibus in considerabilis copia, & ex altera impedito etiam libero transitu eorum ad nervos, partium debilitas prodit, spirituum consumptionem, vel eorum impediat irradiationem sequens, hic spiritum defectus, vel impeditus influxus maciem fecut trahit, vel quia in spirituum deficiens partes concidunt, & ad minus spatium se constringunt illarum porosities, que a spirituum abundantia, ob eorum energiam, velut tunefactæ majori spatio circumscribant, & porosities angustæ minimum sanguinis copiam recipiunt, que est insufficiens ad reparandum illud, quod deperditum fuit, unde macies, vel quia

unæ cum spiritu deficit fermenti partium, necessaria mortuorum, & excretuum, qua de causa illarum actio nutritiva, & assimilativa suspenditur cum macie, & qui infinitus spiritus inordinationem in capite suscepit retinendo, fermentum partium non mover, ea conditione motus ad assimilandum nutrimentum necessaria, menses superflui excrements acrida, qua cum sanguine menstruo expurganda essent intra cruris massam relinquentur, ab his actor redditus ad nutritionis officium inhabens sit, eadem acrimonia communicata spiritibus per nervos cardiacos difcurrentibus motum cordis inordinatum, & febrilem efficit juxta tententiam Borelli in libro de motu Animalium.

Hac omnia foventur à mensis fluxu diminuto, dum excrements biliosa, que tali beneficio evanescunt affectis partibus demandantur: exfiltrando mensis diminutionem non sufficere primariam cauam horum affectuum, sed extrinsecam superiùr enumeratam, aperam producere tales affectiones morbos, prout ostendit ut dictis.

Cauda hujus diminutionis potest refundi in precedenter tem calorem efflum, à quo deflagrat massa sanguinea ad coniunctionem partium subtilium, pro magna parte crassiæ contraxit, impeditem illius fluxum per ultimas valorum extremitates uteri, & hanc crassiæ fovea spiritum consumptio magna, à dolore facta, & spiritu animalium defectus, qui inservientes pro effectu fermenta sanguinis necessaria ad mensis fluxum, illius deficientibus minutur etiam effervescentia, & cum bac menes.

In horum affectuum curatione. Primo purganda materia in partibus oris, & capitis collecta sub forma ferri biliofæ, & fermentativa cum sequenti Bolo, ut 2. Extract. rhab. 3. i. Magist. Jalappa gr. vi. m. f. deinde reliquum est preparandum, cum cinque fermentum figunt, & modificant, ut 2. Aquæ Plantæ. Port. Papau. eratici an. 3. ii. Syrup. de Nenufare 3. i. f. Salis pinuelle s. p. 3. i. m. & post quinque Syropus reterrandum purgans purgatrix, & in hoc tempore preparantium mittendus fangs in pede, & post ultimum medicamentum purgans, ex Venis sub lingua, & dum bac aguntur, fiant collutiones oris cum leuigiæ Decoccione. 2. Lig. g. Santal. 3. i. Cornu Cervi tiffti, Eboris an. 3. i. Florig. papaveris eratici, Nymphae an. m. f. Fol. Plantag. Portulace, Rot. rub. an. m. 1. bulliant 3. aqua, vale clauso, & lento igne ad coniunctionem tertie partis, pofta coletur, & de Colatura. 2. 3. i. Syrup. de Papau. Rot. sic an. 3. i. Philon. perfici 3. i. m. & sapè fiat colutio rhab. 3. i. & fricatio gingivarum cum hoc Decocco. Secundo spiritum inordinatio fedenda, & excrements biliosa magis modificant, cum refrigerantis, que causa etiam in temperamento calido sita occurrit, in quem siem optimum erit Serum Laetis depuratum ad 1b. i. cum succo Endiviae 3. ii. (p) Salis deliciatæ guttæ. tintura Rof. 3. i. m. præmitendo hunc Pulverem. 2. Ligni Coryli s. p. super marmore optime levigetur cum irrando spiritu Vini, ut ejus virtus ad exteriora magis trahatur, & pori ejus magis aperiuntur, pofta exsic ad umbram de hoc ligno sic præp. 3. v. f. Spec. Santalum 3. i. Diamargar. frig. pil. ungula Aleis, Crani humani, Charab. præp. an. f. s. m. per viginti dies in hoc infistendum continuando supradictam ablutionem oris, & purgando cum Syrop. de Cire corea cum rhab. ad 3. iii. omni septimo die. Tertiæ caput, & nervose pates corroboranda cum Tinctura charab. ad 3. i. Bezoartici Lunaris 3. i. in Aqua Liliorum Convallium, & Caraf. nigr. an. 3. i. f. Si menes cum diminutione sanguis continent fluxum, adjuvandi cum Chalybe solum preparato, & pil. f. f. mixto, validorum enim usus timendus est, ne sangis ad majorem partem segregatio invenatur, & ne recrumenti biliofæ partibus calore, & agitatione in majori copia unit, quod facere non potest nisi Chalybe, in modo omnium humorum acrimonia retundetur ab hoc, & sanguinis confluenta conservabitur; optimum etiam judicarem tam pro præservatione usum Cafe post duas horas a cibo. Dieta tandem in omnibus morbo correpondet.

Medicinae Theorico-Practicae

CONSULTATIO XXII.

De vocis diminutione.

Ir nobilissimus annorum sexaginta, temperamenti calidi, & humidi, post tussim molestatum ex calefacto capite contracitam, talen in voce sensit lesionem, ut vix intelligatur, quod loquitur, modis nulla adest tussis, nec raucedo, sed vocis diminutio perireat.

Cum Vox naturalis, & alta ope muscularum laryngis capitis annexorum persicatur, ex quorum motione agi impellitur cum tali motu, qui sit ipsius altam vocem edere, qui motus debet esse validus, conqueuerit in voce diminuta talis motus est debilitatus, prout in nostro patiente, hanc verè debilitatem in fibra dictorum muscularum agnoscimus ex eisdem relaxationes, per quam non possunt ita contrahiri, ut larynx moveantur validè pro actis expulsione. Hanc relaxationem efficit distillationis illa à capite nimis calefacta contracta, origo praeredita tussis, dum dilabens humor, per muscularum substantiam & insinuantur illorum fibras nimis laxas reddidit, ut tractione necessariam pro dilatatione rimula ad vocem altam requirant efficiere non valent, unde vix dilata voci diminuta, & parvæ solium sufficit, & forsan continuo ad dictos muscularum materia transmittit mormonum conservans, à glandulis dictæ laryngi adjacentibus, præterquamquid fibra musculari humor imbuta non habent apertos aditus ad recipientum spirituum vitalium, & animalium infusum pro motu voluntario exequendo ad vocis perfectionem, neque in aliis causam refundi potest, cum nulla adest tussis, neque raucedo, que humorum detinent in ipso laryngis capite haerentem, ejus dilatationem impediunt. Necesse est, ergo humorem superfluum humorum in dictis muciculis infusum exsiccare, dictaque fibras corroborare, quod exqui posse non despicio.

Purgato ergo corpore una cum sanguinis missione, Decoctum parandum ex Salfa, China, Santali, cum Salvia, Betonica, Stachide, Cicorea, Viol. & Rosis, excitando sudorem cum $\frac{1}{2}$. Cornu Cervi phl. prep. ante Decoctionem exhibita, omni septe dii purgandum cum Manna, vel cum Pil. de trib. ad $\frac{1}{2}$. Magist. Jalapæ gr. vi. in hocque infundendum per triginta dies, in unguem reducentia sunt herina, & Majorana pulverizata cum Ircos, & Elborculo; Tempore Autumni paretur Cumulum medicatum cum Santali, & Rofmarino ad majorem exsiccationem, & corroborationem; Gargarisma etiam poterit parari ex decoctione Ligni Sancti, Salvia, Melissæ, Lavendula, Cornu Cervi; in ore detinat Confidionem paratam ex Spec. Diaires $\frac{1}{2}$. & flor. Sulph. $\frac{1}{2}$. Essentia melissæ $\frac{1}{2}$, que intervent pro exsiccatione humoris, Exterius in hunc finem hat inuenitum circa guttur O eo Vulpino Caftore, & Therberitina, postea ad impedientium, ne fuit humor ad dictos muscularum utrur pro gargarismo decoctione Santal. Rosmar. Plantag. Diamoroni addito, vel aliud paretur cum accepto, in quo bulliter urtica, sicuti etiam in ore sapè poterit derinere Rotulas Diatranticas cum solo addita Essentia Melissæ, & tintura Charab, & hujusmodi rotula parentur cum aqua limacum stillata. Vixus ratio sit exsiccans, & ab omni errore libera.

CONSULTATIO XXIII.

De Voci diurna Raucedine,

Ir temperamenti calidi, & siccii secundum totum annum trigesimum quintum agens distillationi falsa obnoxius à pluribus mensibus vocis raucedine correptus fuit; que nullis hucquecessit remedium, siti frequenti, & valida molestatu una cum interpolato capituli dolore, fed intento.

Viceretur sanguificationi praesidentium naturalis excedente temperie calida opinione in historia relatorum Symptomatum radix existit, ab hac enim bilis summe volatile acris, & copiosa cumplatur, succulenta pancreaticus pari volatileitate insignitur, nec novum est calore fixa, & solidia volatilizari, multò magis hi duo humores

sui natura spiritu, & partibus volatilibus donati, quia vita cum carceris humoribus frumentur, à predicto calore majori insipient volatilitatem. Hinc duo isti Pugiles in intefino duodenio congrederint ad chyli presentiam, simulque mixta absente chylo in salfum volatile degenerant, cum ex alkali, & Acidio, prout sunt humores salfum refulerit, & quia summe volatile hinc etiam major eorum portio in praecium salfum volatile abit, & pro acrene bilis, & aciditate succi pancreatici majori, vel minori salium hoc evadit, vel magis, vel minus actuum; Cum verò Patiente bilis, & succus pancreaticus sint valde acres, salfum ex his resultans erit etiam valde actuum, unde chylus intra sua penetrans hoc per mixtionem suipicantis saldevalde sensibili coinquinabitur, falso hoc volatiliter per omnes suis partes se insinuant, ab his activitate valde diffusus chylus maximè flexibilis redditur, unde in corde una cum reliquo sanguine inflatus, & excedens utriusque rarefactione perficitur, in qua partes alkalicae, & acida crassiores attenuantur, & libertati donante simul congrederint effervescentiam augent, & unita salfum volatile compununt, quod mixtum cum illo in chylo existente saldedinem in toto sanguine intentiorem reddit, & præcipue in fero, cuius portio sunt apti magis latentes.

Serum in copia cumulatur à volatili hoc salfo massam sanguinem summè attenuantem, & velut colliquante, & hoc etiam salfum reddit juxta suam activitatem, hujus serii magna portio à spirituum animalium generacione residua, vel spiritos, & utilibus particulis depauperata, & solo siccus secunda per infundibulum ad palatum depluens distillationem efficit salfum, que per latera arteria defensenda, mucilagineum illum humorum, quo intus oblinuit ad vocem equalē modulandam abradendo, inaequalitates relinquunt, à quibus aer inaequaliter refractus vocis raucedinem efficit. Potest etiam deferri salfum hoc serum ad superficiem internam praedictam trachea per arterias, que solent serum hanc mucositatem conservans in supradicta superficie deponeant, sicuti portunculae ejusdem serii salsi membranis cerebri infixa vellicando dolorem inferunt cum magnu cruciatu, hac eadem serii distillatio, salfa, lingua, & palatum irrorando sicuti molestant parit, & valle salfaria falso humor repleta hinc interna oris partes perfundendo sicuti redunt majorem, quod contingit etiam ab insigni, & violenta effervescentia succi pancreatici, & bilis in intefino duodenio, per quam volatile salfum evaporans ad linguam, & palatum saldedine sua sicuti agit.

Hinc viscerum calor temperandus, bilis, & succi Pancreatici copia minima, corrumque volatileitas fixanda, & effervescentia moderanda.

Quod facile assequendum dummodo. Ager sit obducens.

Inciendum erga ab universali primarum viarum emundatione cum Cassia $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$. recente extracte, preparando reliquos humores cum $\frac{1}{2}$. ii. Aceto simp. Salis tart. vitriol. $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$. superbitendo Aq. Endivie $\frac{1}{2}$. vi. postea Cassia replicata ad succos Endivi. Lactuce, Aetosæ devenientiam an. $\frac{1}{2}$. i. cum Aq. Aceto, & Malvaram an. $\frac{1}{2}$. ii. per septem dies emulfo sanguini in secundo diu horum succorum ad $\frac{1}{2}$. viii. postea reteretur Cassia, & Aqua Villensis usus assimilatur per decem dies more consueto. His massa sanguinis refrigerata una cum viscerum intemperie calida modificate, bilis volatileitas corrugenda cum succo Prifiana in aqua malvarum diffuso additis speciebus Diamargarin. frig. ad $\frac{1}{2}$. ii. & Tinct. Antimonii $\frac{1}{2}$. i. sumendo prius sequentes Bolos, $\frac{1}{2}$. Specier. triumfantalorum $\frac{1}{2}$. i. Philonii persici $\frac{1}{2}$. $\frac{1}{2}$. Salis pruinella $\frac{1}{2}$. i. m. & cum Syrup. de succo limon. f. b. ad hunc finem convenienti, & efficacissima erunt sulphur vitrioli descriptio superius, Sulphur. Antim. fixum, & Cinabris ejusdem, hæc enim urruum acris dulcificent, in usu habeat Vinum granatorum acido dulcium; Tempore caniculati Balnea aquæ dulcis exerceat, & ad tussim demulcentiam utatur succo Liquiritie condensato, & Diacodio factu cum Emulsione papaveris, sicuti etiam lambitum ex mucilagine feminum malatum Pylpii cum Oleo Amigd. dulc. & paucu Saccharo clarificato ad formam Julapii, vel alterum paretur cum

Consultatio XXIV.

cum aqua stillata à limacibus à sua cassa exemptis, & mixta cum succo raparum sub cineribus coctarum ad aquam portionem. Vixus ratio sit refrigerans.

CONSULTATIO XXIV.

De Asthma.

Enis temperamenti calidi, & humidi cum bilis subdominio, atatis annorum septuaginta sex podagræ hyems præterita corruptus fuit tussi molesta, in qua multum excrenebat; Podagra infulsa, instantे vere tensa, sed non cum spirante difficultate absque sonitu, tussi, & materie expulsione, & modis sunt quatuor mentes, quod difficilas predicta perferunt, aliquando ita auget, ut se suffocari sentiat, cum maxima rotua inquietudine, & rugitu in intestinis, & aliquando dolore cum excretione biliosa sponte, vel arte excitata, respiratione modis difficultis difficultate abscissa, ut apertu ore respirare cogatur, eo enim clauso suffocationem sentit, & in quodlibet latus procumbendo majorem difficultatem experit.

Hanc spirante difficultatem ab humore bronchia pulmonum infarcente non pender certum est, cum nulla tussis, nec sibilis in respirando adsit, que materia praesentiam in pulmonibus designant, nec de materia in cavitate pulmonis existente est dubitatio, que Hydroponum pulmonum constitut, cum volvendo se de uno in alium locum nulla tentatio fluctuat, nec manuum, nec pedum tumor appetat, nec in principio somni exacerbatur respirationis difficultas, que omnia in Hydroponum pulmonis contingunt, unde non sine fundamento dubitari potest causa efficiens in pulmonibus hujus difficultis respirationis cauam, confundenter in organizatione eorum de novo vivaria dependenter à fluxione crasse materia hyeme transfixa ad eos delata, vel in eis per seconitionem cumulata, à qua tussis illa molesta, & humida; cuius portio per membranam pulmonum transfundans, & extremitatibus eorum adhaerens lateralibus, seu vilcoitate, pleura contigit conglutinavit, vel alii part, ut sterno, vel diaphragmati, & ita pulmones cum eis conjunxit, & glutinat in dies magis valido facto per incrassationem, & exsiccationem à calore proprio partium spiritualium, ita pulmones dictis partibus colligati fuerunt, ut non possint liberè moveri pro recipiendo aere, & pro eo expelliendo, & dum non excluditur tonus aer in bronchii pulmonum existens, novus aer ingredi non potest, in ea quantitate libere respirationi sufficiente, unde hujus difficultas oritur, quod probabilitatem accipit ex eo, quod in quolibet latere se dimittat patiens majoris tentit difficultatem, dum per pulmonis lateris, super quod decumbet, vix moveret, altera pars lateris oppositi ad dictionem parum moveret, & ita supercedente motu parvo in utraque pulmonum parte, respirationem minus necesse est, unde pulmones, ut naturali officio, & necessitatibus animali provideant cum difficultate semper inspirationis, & expirationis motum, eo modo, quo possunt, reterant, non enim adeo ne-
tentur, ut moveri non possint, aliquo motu dilatationis, & contrictionis.

Idecirco sanguis placido, & leni cursu per pulmones circulans difficultatem respirandi non auger, cum motus pulmonum etiam diminutus predicta lente circulationi sufficiat, ubi vero plus solito sanguis effervescit, cum magis celeri motu, & in majori copia ad pulmones feratur, tunc horum motus diminutus, non est sufficientis ad adjuvantam ejus liberam, & expedient circulationem per vasa sanguinea, unde pro majori portione cogitur in eis remanere, & hac sanguinis quantitate vasa supradicta turgent, & bronchia aspera arteria, quibus adhærent comprehenduntur, ut minorem aeris copiam recipere valeant, unde respiratione difficultior, & suffocationis sensus, quapropter à motu, vel calore lecti pejus se habet nosfer patientem.

Est etiam probable hanc difficilem respirationem haberi à virtute partium inferiorum, quando ob bilis activitatem in pituitam intefinalem agentem, hæc attenuatur, & resolvitur in flatus acido pituita (cum hæc non sit nisi saliva, vel succus pancreaticus incrassatus,

Sacci Opera Med. Tom. I.

illa acidum occultum, hic manifestum continens) & fallo bilis impregnati, hi membranas intefinorum utroque acri perturbando dolorem in ipsis efficiunt, & ad nervos pneumatics immediate, vel mediate per eos ventriculi, vel mesenterii, cum eis connexione habentes delati, spiritus dictorum nervorum homines turbant, & convolutionem cum contractione in eos inducent cum universalis pulmonum contractione, in qua perseverant, donec perdurat dicta turbatio spiritalium, ab hac contractione pulmonum, motus de bilis magis impeditur, ab hoc motu magis diminuto sanguis stagnare pro majori sua portione cogitur in eorum substantia, quam opprimendo suffocationem inferit.

Diaphragma etiam ab hujusmodi vaporibus impeditur in sua dilatatione, & constrictione, ut respirationis motus ledat, & suffocationis sensus inducatur, quod magis probabile reddit hanc assertiōnem est respirationis facilis major; post bilis evacuationem, per quam cessat flatum elevatio.

Perdurat vero difficultas, præter causas supradictas, quia ultra vapores ab effervescencia bilis, cum succo pancreatico, & illos elevatos à pituita diffusione, adeo astutus in hypochondriis, à quo sanguis circulans per ea effervescit nimis, & vapores à le in quantitate emitit, dicto modo Diaphragma, & pulmones afficiuntur.

Ex quo deducitur esse hunc morbum pro una parte incurabilem, cum non possit portio pulmonis adhaerens vicina parti eveli, medicamentis difficulter ad hanc partem exteriori pulmonum pervenientibus, at restat folium aliquibus extrinsecis emollientibus glutem illud humidum, & molle conservare, ut facilius motu pulmo moveri possit, quapropter opportunum erit tam coartatum regionem ante, & retro oleo Amygdal. dulcium, vel Unguento pectorali pepè in die late, & vesicas aqua repida, olio, vel latè plena dictis locis lateribus admovere, & qui partes inferni huic symptomati occasionem tribuere ex dictis oftenum est, id est ad has dirigenda remedia, bilem, & pituitam primo evacuando cum Pil. de Agar. z. i. Extract. rhab. z. $\frac{1}{2}$. cum Aqua Cinamom. reform. Pil. post tres horas fumat Patiens $\frac{1}{2}$. z. Aquæ Tetruii tepidas, postea per quinque dies utatur sequenti Syrupo ad pituitam incidentiam, & bilem corrigitandam. $\frac{1}{2}$. Syrup. acerol. simp. z. i. $\frac{1}{2}$. Aquæ Acetolæ z. iii. Fenniculæ z. ii. Salis pruinella z. i. m. in medio horum preparantum sanguis in parva copia mititur, postea reteretur idem pungans cum eadem Aqua Teruti. Ad majorem biles emendationem, & pituita attentionem utatur sequenti pulvere. $\frac{1}{2}$. Antim. diaph. $\frac{1}{2}$. Rafure matris perlarum $\frac{1}{2}$. i. oculor. Cancer. prep. $\frac{1}{2}$. ii. Salis tart. fixi $\frac{1}{2}$. i. Rad. Ari. $\frac{1}{2}$. i. m. s. p. superbendendo Auge Boraginis z. vi. cum gutt. viii. spir. vitrioli dulcif. & in hujusmodi medicamento permaneat per xx. dies, omni die Clystere utendo his cunctis omnibus, & biles acrimonia emendabitur, & acidum piuitate incrassans ablorbebitur, & per acidu dulcificata respiratione tolletur, & biles mortificabitur. Maritalia officio, & necessitatibus animali provideant cum difficultate semper inspirationis, & expirationis motum, eo modo, quo possunt, reterant, non enim adeo ne-
tentur, ut moveri non possint, aliquo motu dilatationis, & contrictionis.

Idecirco sanguis placido, & leni cursu per pulmones circulans difficultatem respirandi non auger, cum motus pulmonum etiam diminutus predicta lente circulationi sufficiat, ubi vero plus solito sanguis effervescit, cum magis celeri motu, & in majori copia ad pulmones feratur, tunc horum motus diminutus, non est sufficientis ad adjuvantam ejus liberam, & expedient circulationem per vasa sanguinea, unde pro majori portione cogitur in eis remanere, & hac sanguinis quantitate vasa supradicta turgent, & bronchia aspera arteria, quibus adhærent comprehenduntur, ut minorem aeris copiam recipere valeant, unde respiratione difficultior, & suffocationis sensus, quapropter à motu, vel calore lecti pejus se habet nosfer patientem.

Est etiam probable hanc difficilem respirationem haberi à virtute partium inferiorum, quando ob bilis activitatem in pituitam intefinalem agentem, hæc attenuatur, & resolvitur in flatus acido pituita (cum hæc non sit nisi saliva, vel succus pancreaticus incrassatus,

H 4 ficii

Medicinae Theorico-Practicae

fici contentum, sanguis etiam parè mittatur ad motum sanguinis conciliandum pro pulmorum sublevatione. Vi-
tus ratio sit tenuis, & optimi succi.

CONSULTATIO XXV.

De Asthmate convulsivo.

Excellensissimus, & illastrissimus N. temperamentū calidi, & siccii ad melancolicum vergentis annorum quadraginta multis retro anni correpsum fuit difficultate respirandi sine sonitu, & stertore, & tussi, & sine ulla materie excretione, sed cum Hypocondriorum, & ventris inflatione talis est difficultas, ut nisi recta cer-
vice, & in sedili respirari posset. Hypocondriace affec-
tionis affligitur molestia, cum ventriculi debilitate, fa-
mis pruriitum nonquam sentit, nec cibum in quantitate appetit, magna quandoque flatum copia torqueret, cùm dolore tam ventriculi, quam intestinorum, ante horum expulsionem per os, languorem in ore ventriculi, & anxietatem experit cum virtutum debilitate, & cum insigni calore in regione Hypocondriorum, & in qua-
libet aeris mutatione subtilis, vel crassi eamdem partitur difficultatem.

Huiusmodi Asthma esse convulsivum patet ex eo, quod nullius humoris bronchii obstruentis indicia appa-
rent, & sine ipsis excretione cest, quapropter judicandum est a nervorum pneumonicorum lassione pendere, vel ab effervescencia humorum, & succi nervi in substantia pulmonum, cum utramque difficultate possit reddere respirationem, huiusmodi nervorum lassios caula in hypocondriis latet, in sanguine, & succo nervoso, ut mox demostrabatur. Primo tamen advertendum a debili venierum imperfecta produc concreções, & ob fibrarum suarum tarditatem ad motum, ejus imbecillitatem parcialē constituentem diu in eo morari portionem massæ chylōfæ magis crassa, que in viscum transit excrementum, & ita ex duplice capite excretione cumulantur in ventriculo pro majori parte crassa, que à bile assurgente ab intestino duodeno ad ventriculi cavitatem ob motum ipsis depravatum, ab irritatione excedenti bilioso, attenuantur, & in flatus resolvuntur, ad quod concurrit etiam calor factus ab immoderata effervescencia bilis in dicto intestino excitata cum concursu succi pancreatici, ut mox dicimus, cuius opus attenuatur dicta materia crassa in flatus, qui ventriculi membranis disten-
dendo, & acuti qualitate bilis infredi easdem vellicando, dolorem inferunt, & eadem qualitate nervos otis ventri-
culi leniencye affligunt, & vaporum crassis opti-
primendo tristem illam languorū scensionem efficiunt, & elevatis parterab effervescencia bilis, & succi pancreatici inordi-
nata, per intervallo excitata dependent ab aucta acrimonia dictorum humorum, & dicta evaporationes pul-
monum substantiam ingrediendo sanguinem, & succum nervosum effervescentia faciunt, unde rarefactus uerque humor turgescit, ex quo vasa sanguinis distensa pulmo-
nes diffundunt, & nervi succi suis naturali turgescentes contrahuntur, & sic ex utroque accidente pulmones in continua distensione morantur cum difficultate respiranti, & hanc causam Hypocondriorum effusus, & ventris inflatio comprobant, semper tamen adeo navorum affectio, sicut adeo, posito, quod ex immoderata effervescencia bilis, & succi pancreatici ob auctam illorum acrimoniā, vapores eleventur, qui communicati nervis meleteri, & iusti plexu magno, contractions spasmoidicas in eis efficiant, in quas trahunt nervos pneumonicos, & per quas pulmones in continua Dyph-
le continent cum difficultate respirandi. Connexionem esse cum plexu dicto, & dictis nervis pater ex Villio in sua Nervologia; Eudem plexum pati dictis contractions patet ex inflatione ventris, & utraque causa eadem requiri remeda.

Eadem bilis nimis actuosa pituitam intestina oblini-
tem, vel materialm crassam a ventriculo diu retentam, & paulatim per descensum in ea delabentem, simili modo attenuantur, flatus in eis excitat cum dolore ob dictam distensionem, & irritationem, que maximè à Pilita intestinali habetur, cum acidum tan salivæ, quam succi pancreatici in se occulet, dum ab ipsis per incrassationem generatur.

Portio chylī subtilior ad intestina deducatur, à bile nimis naturaliter actuosa attenuatur, exaltatur, & in sui naturam assimilatur immoderata effervescencia intrumento ex concurso ejusdem bilis, & succi pancreatici excitate, dum & hic summum acquirit activitatem ob voluntatem à calore universalis conciliatam, & accreditum majorem. Ab hac effervescencia prodit calor ille insignis in Hypocondriis, & à Dicte in omni melancolia Hypocondriaca cognitus, licet non hoc modo explicatus; sic alterius chylis cordis consignatus serit totus in bilere transit majori calore, tenuitate, & activitate inflatus, ex quo adiunctionem facile patitur, & in adiunctione secum trahendo portionem acidi in materialm cameram transit valde fermentativam, & corrosivam, qualiter descripsit Hippoc. & Galenus, & à seco nutritio absorpta, atque dissoluta, cum eo ad succi nervi elaborationem

defertur hujusmodi succum depravando sui admixtione. Unde pro explicanda causa hujus symptomatis possumus non improbatiter elicere dictum succum per nervos pneumonicos fluentem portiones istius materiae adusta in eis sparsim relinquere, que donec parva existunt à continua lustratione talis luci temperata otiose manent, sed cum dicta materia copia in eis fuerit congesta, & volatilitata, tunc motu efficien concepto, in angulis dictorum nervorum succum nervum contentum immoderata exagit, & effervescere facit cum nervorum contractione, ita ut Pulmones in continuo dyphle continetur impedito systolis motu naturali, unde redditur respirandi.

Hinc est, quod ad quamlibet aeris mutationem, vel subtilis, vel crassi in hujusmodi difficultate incidit, à subtili enim aere sanguinem attenuante fit major separatio serofitas ab hujus massa, & consequenter copiosior depositio succi nervi coquinat in nervis respiratoriis, ob facilitatem, vel naturalem, vel à morbo dispositione contractam humorem illum supradictum in abundancia recipiendi, unde etiam dicti effectus producuntur potius in his, quam in aliis nervis. Ulterius ob facultatem, quo pollerat subtiliandi, & volatilizandi, congettum in dictis nervis materialm per paulatinam, & interruptam depositionem volatilizat, & fermentativam redditum cum aptitudine ad effervescientiam, & turgescientiam spirabilis, & succo nervoso nervos pneumonicos inhabitanter conciliandam.

Aer verò crassis utrumque multis impuritatibus sulphureis, & nitrosis gravidus, in inspiratione has socias unit, illis à succo nervoso per depositionem relictis in nervis pneumonics, & hec mixta succo nervoso praterfluent etiam optimo praedictis imprimit turbaciones. Similiter enim puto succum nervorum languini, qui ob admixtione extranei summi alteratur, & efferveat.

Et hanc effervescientem morbi ideam, ejus solutio sine aliquo sensibili evacuatione manifestat, & quavis scri copia pulmonum interstitia, & porositas implens, difficultatem possit reddere respirationem, solet tamen hoc symptomata ab haec causa pendens solvi cum evacuatione copioſa urina, vel a porta pulmonum, in bronchia transiente materia, per tuſim, que cum in nostro Patiente deficiat, ab his praedictam affectionem pendere non est credendum, sed à nervis, qui semper male afficiunt etiam posita secunda causa fati probabiliti, effervescencia nempe humorum in substantia pulmonum, que pender ab evaporationibus elevatis a fermentis regionis Hypocondriacis cum excessu depravatis, dum inordinatam fermentationem humorum dictar regionis efficiunt, & elevatis parterab effervescencia bilis, & succi pancreatici inordinata, per intervallo excitata dependent ab aucta acrimonia dictorum humorum, & dicta evaporationes pulmonum substantiam ingrediendo sanguinem, & succum nervosum effervescentia faciunt, unde rarefactus uerque humor turgescit, ex quo vasa sanguinis distensa pulmones diffundunt, & nervi succi suis naturali turgescentes contrahuntur, & sic ex utroque accidente pulmones in continua distensione morantur cum difficultate respiranti, & hanc causam Hypocondriorum effusus, & ventris inflatio comprobant, semper tamen adeo navorum affectio, sicut adeo, posito, quod ex immoderata effervescencia bilis, & succi pancreatici ob auctam illorum acrimoniā, vapores eleventur, qui communicati nervis meleteri, & iusti plexu magno, contractions spasmoidicas in eis efficiant, in quas trahunt nervos pneumonicos, & per quas pulmones in continua Dyphle continent cum difficultate respirandi. Connexionem esse cum plexu dicto, & dictis nervis pater ex Villio in sua Nervologia; Eudem plexum pati dictis contractions patet ex inflatione ventris, & utraque causa eadem requiri remeda.

Portio chylī subtilior ad intestina deducatur, à bile nimis naturaliter actuosa attenuatur, exaltatur, & in sui naturam assimilatur immoderata effervescencia intrumento ex concurso ejusdem bilis, & succi pancreatici excitate, dum & hic summum acquirit activitatem ob voluntatem à calore universalis conciliatam, & accreditum majorem. Ab hac effervescencia prodit calor ille insignis in Hypocondriis, & à Dicte in omni melancolia Hypocondriaca cognitus, licet non hoc modo explicatus; sic alterius chylis cordis consignatus serit totus in bilere transit majori calore, tenuitate, & activitate inflatus, ex quo adiunctionem faciliter patitur, & in adiunctione secum trahendo portionem acidi in materialm cameram transit valde fermentativam, & corrosivam, qualiter descripsit Hippoc. & Galenus, & à seco nutritio absorpta, atque dissoluta, cum eo ad succi nervi elaborationem

Consultatio XXVI.

cus corrugendus; Tertiò Massa sanguinis refrigeranda, & tuis Hypocondriorum moderandus; Quartò Materia excrementaria in illius fero collecta à pulmonibus avertenda, eam ducendo ad vias urinæ; Quintò Pulmones, seu potius nervi ad istos tendentes corroborandi, que non nisi longo tempore spatio exequi poterunt; & cum difficultate, quod difficiliter respirationem ob naturalem indispositionem nervorum pneumonicon, per quam redduntur apti ad colligendas impuritates luci nervosi.

Quoad primum pro evacuanda materia in ventriculo, & primis viis urinæ. **Z.** Mel. rоф. fol. z. iii., Manni ell. z. ij. f. Cremer. tart. s. p. z. iii. difsil. in s. q. Aqua Hypocondriaca preparatur, postea cum Aceto, s. z. i. f. Cremer. tart. virtil. z. i. Aqua fanicul. Absinthi an. z. iii. in octavo die ab hoc digestivo reiteret supradictum Purgans, postea capiat per tres dies. Aquam Tectum ad libras quinque, quo sola videtur sufficiere ad detergandam materialm crassam in ventriculo, & intestinis collectam, addendo tamen supradicta Aqua quotidie z. iii. Melis rоф. fol. quod intervici per vehicle. Nec Aqua propria caliditas, vel falso est timenda, tamquam magis irritativa bilis, & succi pancreatici, eo quin in corpore non immoratur, & semper in motu existens debilitat in dictos humores potest agere, eo modo, quo Sol minus calefacit sub ilium deambulanten, quam immotum manentem, quem maximè, & intense calefieri experientia docet, praterquamdicti certifitè pertransit duodenum, in quo isti humores colliguntur, cum in eo nolle sint circumvolutions. Ulterius dato, quod humores tunc in suo transitu per dictam viam alterantur, eos etiam secum rapit, & educt, ex quo nulla nosca, deinde in fero ante cenam per horam, dum caput aquam, accipiat hunc Palverem. **Z.** Specier. trium Santal. **Z.** i. f. Ratura eboris **Z.** i. Salis Absinthi **Z.** i. f. m. hoc modo ab utroque remedio corroboratur manebit ventriculus. Inter haec mittendus fangus à brachio, & hemortyibus.

Quoad secundum intentionem utiles erunt succi Boraginis, Agrimonii, & Malvarum an. z. i. in jure exhibendi cum spiritu nitri dulcificato **Z.** f. per decem dies in his infundendum, & reiterata purgatione cum z. vj. Castile, & g. vi. Magisteri Jalape, ad majora attempantia descendendum, inter haec maximè est efficacie sequens. **Z.** Salis Tartari volatilis **Z.** i. Olei Macis gutt. vj. simili miscantur, & mixta diffusor in aqua Agrimoniam, & Aceto **Z.** an. z. iii. per quindecim dies, quod si non erit ad manus Sal. tartari volatilis, uniarum fali Tarraci fixo spiritu fali Arimoniaci, & Oleum Macis per digestionem unius septimanae, vel durum in calorē arena, & de hoc capiant **Z.** i. in praedictis Aquis, & in hoc remedio continent illa conditiones, quas Le Boe in remedio pro Hypocondriaca affectione requirit.

Quoad tertium conductor pro sanguinis refrigerio Serum Afinitinum desuillatum ad **Z.** i. cum spiritu Virtili Martis ad **Z.** f. Syrup. de cort. citri **Z.** i. per quindecim dies, sumendo fero per horas duas ante cœnam sequentem pulverem cum **Z.** iii. Aqua Boraginis, vel Emulione Melon. **Z.** Cancer. prep. **Z.** f. Ratura interioris Matrisplastre **Z.** f. Salis prunelle **Z.** i. Fæcula Aronis gr. vi. Ambra grise. gr. ii. vel fali Salis Absinthi exlixir proprietas imbibit **Z.** f. m. & per haec medicamenta avertentia materia ad usas Urinæ, quod erat quartum indicatum.

Ultime indicationi satisfaciens sequenti mixtura. **Z.** Aqualumbircor. Hedera terrestre an. z. i. rinet. sulphur. amon. an. gutt. vi. m. que per aliquot dies est continuanda, vel cum Salis Siccini gr. iii. Flor. sulphur. gr. vi. Extract. Elenii, Ligni Viscigerincum an. **Z.** f. vel terribithinæ q. s. & conficiantur boli quatuor capient duo omni mane cum Aqua lumbri. **Z.** iii. Syrup. Elenii ex compositione Augenii **Z.** i. m.

Tempore Paroxismi, sequenti utatur Lambitivo **Z.** Aqua Limacum, Hedera terrestre an. z. i. Spirit. Salis armoni cum gum. ammoniaci defil. **Z.** i. Tinctoria sulphuris **Z.** f. Castorei **Z.** f. Fæcula Aronis **Z.** i. Syrup. de Hybisco, Papav. erat. an. z. vi. m. Lambendo sapo, & parum. Emulio sem. melon. Papaver albi, & sem. pastinaca Sylvestris extracta cum aqua

Boraginis, & codem modo pro lambitivo usurpata ad-dita Tinctoria Castorei erit efficacissima, ad fedandum paroxismum, & effervescientiam bilis, fermentorumque alteratorum in Hypocondriis. His omnibus adjungatur optima vietus ratio.

CONSULTATIO XXVI.

De difficultate respirandi continua, & principio Hydrozopis.

M Ercator temperamenti cachochimi etatis anno-
rum quinquaginta in inventore per intervalla cor-
reptus fuit difficultate respirandi; ita ut nisi recta
cervice respirare posset, cum tussi, & sonitu materie
in pectori quo paulatim excurrente mediante tussi,
itau liber evaderet, modo in aetate senili constitutus
continuam habet difficultatem respirandi, quamvis am-
bulat, & suis incumbat negotiis, quandoque vero, &
per intervalla symptomatis praeditus afficitur, & ex-
creta per tussim materia similiter interficitur. Ab anno
cooperunt pedes intumescere, & crura, modo coxa, &
Venter turgit cum sensibili aqua exundatione, adiuta-
ta sunt Decocta, Jus Galli antiqui, Vina medicata,
sed sine fructu, unde alia expoicit, si arte inveniri
possent.

Depravata alimentorum preparatio, & sanguifica-
tio, habitus hujus Patientis naturaliter cacochimum
conferat, & ad supradicta concurrent symptomata, illius principium proximum sunt naturalis bilis inertia,
succincti pancreatici aucta aciditas, & crassitas, que duo chyloma, sed imperfectam massam in intestino
duodeno debitis non percunt modis à natura fancis pro perfecta chylī elaboratione, & inutilem fequentia
deficiente, deficitio utrumque pugilium effervescencia
necessaria ad volatilizandas puriores chylī partes, &
ad crassiores deponeendas; notum enim est succi herba-
rum, & fructuum per effervescientiam, & fermenta-
tionem depurationem conciliari, precipitazione cras-
tarum partium inutilem, & volatilizatione crassarum
utilium, qua facilis cum subtilioribus miscentur ad
perfectam unius mixti constitutionem; Si natura ad
chylī perfectionem hos duos humores illi miscere
crevit, ut tamquam fermenta inducta in chylō efferves-
centia, precipitarent inutiles, & à natura alienae par-
tes, & utiles attarent, & inter haec ejusdem effervescencia
perficia, perficia mixta introduceretur, unam
chylī massam componenti toti sufficientem, & utilem,
& pro tali effervescencia bili alkaliam acrimoniam,
& succo pancreatico aciditatem definire, ex quo
rum congressu effervescencia necessaria oritur, qua ut
facilius evaderet tenue utrumque fluxibile insigni-
vit; Unde ex harum qualitatibus deficiencia in dictis
humoribus, ut in nostro paciente contingente tollitur
effervescencia supradicta, & chylus imperfectus genera-
tur, quia non diffunduntur ad jufum tenuerint par-
ticule istius a bile inertis, & à succo pancreatico ma-
gno, & irritativo, nec debite volatilizantur ex defi-
ciencia effervescencia pendente ab utriusque hu-
moris vitio, sed ita crassis medio humido fluxibili emol-
liente per lactes ad massam sanguinem deferuntur,
in quo volatilizantur non possunt, ob depositionem defi-
cientem, qua preparari debent ad volatilizationem in
intestino duodeno ab effervescencia illorum daurorum
humorium, quam debilem esse diximus, & sanguinis ma-
ssa est inhibilis ad reddendas dictas particulas chylī
crassas, dura parum, & debilitate fermentescit
ob condensationem, & constringentem sanguinem parti-
cularum ab acido excedente, & fixo in ea introductam,
cum constitutione cacochima naturali, majore, sanguinis enim massa fusa per partiles crassas, & eas chylī fu-
septas sola fermentatio valida naturaliter volatilizat,

unde cum deficiet fermentatio valida ob dictam config-
urationem crassarum sanguinis, deficit etiam huic pecti-
nati volatilizantes partes crassas chylī, quare particulae
iste contrafactam in ventriculo, & intestino duodeno
crassissim retinent. Ab hujusmodi sanguinis, & chylī crassis
fequentia, quod ritè particulae istius crassas non
miscentur, requisita ad tale opus tenuissima earundem
particularum diminutione, & sanguinis rarefactione,
qua

Medicinæ Theorico-Practicæ

qua propter cùm solum confundantur facilè secedunt, & circulando partibus, vasisque adhaerent, præcipue bronchis pulmonum facta in his obstruzione prohi- bente liberum aeris ingressum unde respiratio difficult, & tussis, irritata parte, vel à quantitate materia, vel à qualitate à mera contracta, & quia ob supradicta causa permanentiam materia illa crassa continuo co- servatur, & continua ejusdem fit segregatio, continua etiam adeo difficultas respirandi, & tussis, & qua quandoque copiosus fit à massa sanguinis feces materia predicta in eisdem pulmonum bronchis, hinc ingravescit difficultas spirandi, & tussis, vel paulatim materia ibi congregatur, donec repletant bronchia cum difficultatis respirandi augmento, & facilis est hujusmodi congregatio stante continua respirandi diffi- cultate, qua sanguinis motus circularis retardatur, & stagnatione quadam in pulmones depositi excremen- ta, quibus scart, eo modo, quo aqua in vale stagnans aliquam depositi feces. Ab hac stagnatione sanguis à sua crasi magis pervertitur, multaque depositi serosi- tates, quas lymphæ ductus absorbendo sanguineam mal- tam refutunt, cum detimento ejusdem, cum aquosius redatur, & hoc virtutum auget continua respiratio difficultis, per quam evaporationes à fervido sanguine in pulmones elevate non ejeuntur, sed in membranosis interstitiis lobularium pulmonum excepta magna copia in aquam condensatur, quam vasa lymphatica numerosa per hujusmodi interstitia disseminata absor- bent, & ad sanguinem dicunt in venas cum sero humidis exscissu, qua arteria replete abundantius per partes expandunt, ut per vas lymphaticum non possit reduci ad venas, & in eis stagnando dicitur in tumorem attrahuntur, prout contingit in hujusmodi Aegro, tam in cruribus, quam in coxis, & in abdomen, ut exundatio tenefluis ostendit.

Bilis inertia ob aquositatem, & terrefractatem potest penderre à naturali fermento lienis imbecilli, à quo non ita volatilitat sanguis, ut ejus particulae sulphureae adufsæ possint in copia, & ritè segregari in Hepate, sed ob sanguinis crassitudinem remanent confusæ cum aquis, & terrefribus, à quibus cum Hepar non possit liberare dictas partes adufsæ sulphureæ in sui substantia segregantur simul unitæ, unde bilis in seriatore fermenti lienis, & etiam Hepatis cum hoc ob suis fermenti, vel temperamenti languorem non valat supplice imperfectioni fermenti lienis dictas partes aquosas, & terreflues segregando.

Si vero intumio penetrare licet, sanguinem à primordio generationis cacochimum ob tale temperamen- tum patientis puto esse caulam tam depravatum, quam debilitati fermenti lienis, & hepatis; hac enim conflant partibus, subtilibus, volatilibus, spirituosis, & à similibus à sanguine extractis conservantur; cum autem à sanguine cacochimo non possint subministrari ob ejus impuritatem, & crassitudinem, patet necessariam fermentorum depravationem esse, & etiam bilis, que confans partibus sulphureis adufsæ, & falsis parvas à predicto sanguine recipiendo ob debilem fermentatio- nem illius depravatur, & que segregantur alii particuli crassis, & terce comixte bilem inertem faciunt. Succus pancreaticus à primordio generationis maximè acidus, & crassus ob sanguinem maximè acidum ab eodem siam depravationem recepit; sanguinem esse maximè acido refertur cacochimum declarat; nam illud conferit ad excrementorum generationem, & corund segregationem in sanguine prohibet, ut patet ex dictis, ab his fermentis depravatis per sanguinis cacochium, hæc patiter conservatur.

His determinatis colliguntur primo Pulmones ab omni humorum coquinamento esse liberandos, tam per evacuacionem sensibiliter, & infenibiliter, quam per expektorantia; Secundò Massam sanguinis ab excremen- torum quantitate depurandam, ad naturales purgato- rium vias ducta, & tertio Bilis inertiam tollendam esse per ea, quæ acrimoniam illius angere sensibilia, & succi pancreatici aciditatem, & crassitudinem corrigen- dam, & fermenta tam liens, quam hepatis exaltan- da, & ultimò pulmones roborandam, & sanguinem purificandam, & exalrandam. Difficile tamen erit his indicationibus satisfacere, quia malum altas egit ra-

dices, & pulmonum crasis à morbi longitudine est vi- tata, sanguinique universalis Economia depravata cum Hydrope imminent.

Unde Purgatione universali premissa, Jus Galli ve- teris de novo replicarem, in cuius ventre reponerem Ligni Saffatas z. iii. Ligni Sancti z. i. Viscigerini z. i. Rad. Enula z. i. Hicundinaria Analogalid aquatice, Dracunculi, summittatum Abietis. an. m. l. premi- fio Bolo ex Ammoniac. z. ii. cum Aceto quilibet dissoluit. Croci mart. aper. D. B. Antim. diaphor. gr. xv. flor. fulp. gr. x. omni septimo die purgando corpus cum z. ls. Tartar. vel de Ammoniac Quercetani addito Mercurio dulcif. ad. D. B. & in hac methodo per tringita dies perseverandum, his enim remedis prime, & secunda intentione satishet; quod si post lapravationem remedia pulmonum substantia adhuc non sit libera ab humorum crassorum inquinamento, Oxinem de Petro Quercetani est per quindecim dies utrumpad ad z. i. cum z. ls. Oxime. Chalyb. Tinctura tart. z. B. cum a- qua foeculæ z. iii. Ad bilem inertem excitantandam pro tertia indicatione utraroque sequenti Bolo 2d. Specier. Dia- trion. piper. z. ii. Diambra D. i. B. Olei gariofil. gutt. iii. Balsami pergr. gutt. v. cum Syrupo de quinq. rad. f. bol. iii. & summat duo ante prandium per horam, & ante cenam, vel utraroq. Spir. Vini, in quo infusa fuerint Cinam. z. B. Gariof. z. ii. Corticis abietis, Ligni Saffatas, Tamarisci, calamii arom. an. z. ii. Zin- ziberis, Piperis Long. Cardam. Granar. paradisi, Galanga an. z. i. Nucis moxi. z. ii. Superinfundatur spiritus vini rectif. ad eminentiam quatuor digitorum, & stet in loco calido supra cineres calidos, donec spiritus vini tangatur, de hoc capiat z. i. B. cum edulcorando cum parvo Julapio ex saccharo clarificato ma- ne, & ferò ante cenam, & prandium; hoc remedio fermenta omnium partium, & calor cordis exaltabilis acridum pancreaticis, & crassis corrigetur, & sanguis purificabitur, & exaltationem ad conservanda fermenta suscipiet, quod melius etiam obtinebitur, si fal viriperinum ad z. i. cum Mitrid. z. B. omni mane summat. Ultimò pulmonibus robur addetur cum Conserva rad. Enulae campane ad z. i. addito pulmon. vulp. prap. z. i. Flor. sulph. z. B. & cum vino medicato cum herbis capital. rad. Enulae, Tuflaginisi, & Botridis; quodsi in dolio prius sulphurato ex accensione sulphuri in eo reponatur, majoris erit efficacia; & pro- tumore curiarum, & coxarum, fomentationes, & balnea exsiccantia, & corroborantia adhibeantur. Dieta hinc omnibus correspondet.

CONSULTATIO XXVII

De Febre cum Hydrope Pulmonum.

V Ir Nobilis adusti temperamenti, ataris annorum quinquaginta corruptus fuit Tertiaria duplicita continua extensa, transtacta quadragesima cepit conqueri de aliqua difficultate respirandi, que supra latus sinistri decubendo magis augebatur, in dies augmentum sumptus hujusmodi difficultas, & tandem, dum de uno in aliud latus se volvit, exundatio in pectorc auditur, tussis adeo secca, & totius corporis extenuatio insignis.

Februm contumacem, & Hydrope pulmonum in hoc agrotante habemus, prima penderre ob effervescientia fucci pancreatici, & bilis inordinata ob depravatas qualitates ex obstrukione ab ifis per moran contractas, vel in Pancreas, vel in ductu cholidoco, que effervescentia in sanguinem serpuit, dum illi miscerunt per ductum thoracicum, ex eo, quod ob malas qualitates sunt ei extranei, fermentaque naturam mortifici sunt adepti, unde preternaturam etiam sanguinem fermentare valit, autæ fermentatione à conatu ipsius sanguinis, quo initiat noxiom fibi expellere. Statim temporibus accessio revertitur, dum impedimentum obstruens data tempore determinatione superatur à predictis humoribus auxiliis qualitatibus pravae concepat in mora sue detentionis in parte obstruenda, cuius efficacia in acrimonia confitit crassum impedimentum obstruens perterrante, non verò eradicate, unde remanseris materia impedimenti, transtacto humore detento, se restituit priori sta-

Consultatio XXVIII.

ri statu ante perterrationem, unde novum firmat im- pedimentum, quod altera vice, & determinato tempo- re superatum renovat accelerationem.

Ab hujusmodi inordinata effervescientia segregata fuit copia serofitas extraneis fermentis copulata, que per arterias pneumonicas in cavitatione thoracis eructata Hydrope pulmonum fecit; quodsi ad vias urinæ, vel fu- doris demandata fuisset, febris aliquod levem paraset, vel effluvia febrilia, cum per expirationem tota non potuerit excretari inter interstitia lobularium pulmonum copiosè collecta in aquam copiofus densata fuisse, cui di- citur membra brachiorum distendit, datum fuit ea dispersum, aperte via collecte aqua, ut depluat in cavitatem pulmonum, à qua prohibita istorum dilatatio- ni difficultas respiratio, & aqua ob moram fallam, vel aliam acrem contrahens qualitatem, tussim promovet membranam exteriorem pulmonum irritando.

Pro horum malorum curatione febris effervescentia qua ad possiblē erit mitiganda, obtrudito humorum predictorum depravationem conferens rollenda, aquosum humoris copia minima per purgationem, diu- resim, vel diaphoresim, prohibendo, ne de nova col- ligatur.

Timendum autem ne hisce indicationibus satisfacere possimus stante febris contumaciæ, & difficultate removendi aquas à cavitate thoracis, & si à vaferum tu- rpa ibi colliguntur, desperandum est de vindicanda cadem cavitati ob aquarum inundatione,

Quoad primam indicationem adimplendam præstant Febrifuga, unde laudarei pulvrem corticis Perruanæ more Gallico exhibitum, quod si ab horis febris non tolereretur, extrafratum parandum ex eodem cortice, radice Gentianæ, Centauræ mito. & Camomillæ, & à capite mortuo residuo incinerare extrahendum, ad addendum postea cūdēm extractis, & de hoc exhibendum ante paroxysmum per duas horas ad z. i. cum z. B. Antim. diaphor. cum aliqua Aqua febrigera, decipit Quercetani, vel Minifl. Febre in augmentatione exscente Dia- scordium Frascorii ad z. i. cum aqua Plantaginis, & Aceris exhibendum, ut effervescentia febrilis moderetur, tempore minoris afflictionis, in quo alterantur, & preparantur exhiberi solent; deobstria subministra, qua urinam etiam mouere soleant, ut z. B. Salis tartari vitrioli. z. i. Croci martis aperitivi z. B. Is. Antimoni. diaphor. gr. xv. pul. milleepedum prap. z. i. fu- perbendo Decoctum rad. feniculi, pentaphil. gran- minis, Iros, Cheresfoli cum gutt. x. spiritus nitri, omni rerto de leniter purgandum corpus cum Cassia z. ii. Magist. Lalappa gr. vi. sic enim, & febili materia occurrunt, & aquam evacuabimus, ut reliqua possit abforberi à vasis lymphaticis, ut adnotavit Villis de Peccoris Hydrope. Quidsi febris ceserit, validiora purgantia, ex Ialappa, & Mecholapa sūfipanda cum diu- reticis validioribus, ut z. B. Pulver. milleeped. prap. z. ii. Salis succini gr. vi. Flor. salis armon. gr. vii. Sal. tartari volatil. gr. v. cum Decocto pectorali, & diureticu descripto à Villis loco citato cum Spir. therbentina B. B. vel 2d. Membranas inferiores ventriculorum Galinænum prap. z. i. Croris Hirci z. B. Floris sulph. z. B. Sal. Ononis z. i. & si ad Diaphoresim tendat Äger, hæc ad ulum reducenda Cornu Cervi, Bezoar, Cinnabaris, Antimonii, radix Lappa Majoris, Corro- rabilitus pulmo postea Balsamo sulph. therbinatino ad z. B. cum Aqua sarspare. Quodsi nullus cedat remedies, fecito rentanda inter sextam, & septimam cofatum paulatim aqua extracta pro virium conservatione, vietus ratio optima instauratur ad secundum vergens dicere aqua à pastu medicata cum Salâ, Santalis, & rad. Canne montane erit utilis.

CONSULTATIO XXVIII.

De Hydrope Pulmonum post sanguinis spatum.

Negotiator honestus, & honorandus temperamenti calidi, & humidi cum bilis mæcella, ad iram pronus, ad omnino operationes promptus, ataris annorum supra sexaginta, fed virium robore pollens à multa applicatione negotiis, & in ferendo sumnum ca-

lorem in capite percepit cum dolore, & gravitate, pos- tè sanguis è narium fluxit ad lib. 15. cum nullo re- mediorum genere cohiberi potuerit, tandem cœli re- lati in Patiente vitium debilitate; à menie crura ce- perunt intumescere cum aliqua difficultate respirandi in scalorum ascensione, & in longa deambulatione, paulatim hæc excrevit, ut non nisi cum maxima diffi- cultate respirari in deambulatione, & tempore no- ditis, in quo recta cervice stare cogebatur, aderat tui- sis, & febris, invalescere ceperit ante paucos dies.

Sicut floridus sanguinis status omnium partium fa- cultates confervat suo calore, & mox temperamenta, vel fermenta illarum excitando, & ad exercitationem cum necessaria moderatione promovendo, & feciunt suæ substantia spirituum reparatiōnē materiam subministrando tam eis, qui nulli modificationi sub- jiciuntur, ut sunt spiritus sanguinem vivificantes, seu porci calorem in eo conservantes, quād eis, qui ab ea reguntur, & sunt spiritus temperamenti, vel fermenti constitutionem ingredientes, & qui per solam modificationem iunt operativi talis, & determinatae actionis, & eadem suæ substantia chylo dipositiones ad sanguinem imprimit, vel propria activitate in verum sanguinem transmutat, cum omnibus perfectionibus hujus nature debitis; Sic deficiens sanguis à sua perfec- tione in motu, & calore, fermenta omnium partium oriari facit, vel inertia relinquit, & spiritu sanguinis diminuto eorum deputatio integræ suspenditur, consequenter alimentorum fermentatio in ventriculo, & chylificatio in intestinis depravatè perficiuntur, & partes inutiles in fermentorum depravatione non separantur, unde tota massa aquæ, & crassis particulis exrementis plena, fere inutilis redditur, & eō magis, hæc calamitas ei contingit cum exfermentorum de- fectu, spiritu necessario, subtilitate, & voluntate debita carat, vel quia ille non excitatus fuerit per rectam fermentationem, vel quia exquiratur, ut contingit in eis, qui per fermentationem depravatam putrescant: spiritus deficiente in chylo cum voluntate, & subtili- tate tollitur ci poterit ad iua munera recte exequenda; hinc evenit, quod chylificatio mala pestilenta sanguificationi viam sterat, quia hæc conditionem materia, circa quam versatur, lequitur, inde haec mala exscente, mala erit sanguificatio, & eō magis hæc succedit, quando sanguis in sua crasi, & configuratione deficiens non solum valet emendare vitia chyli, sed neque vita- litatis characterem imprimeri, nec dipositionem ad per- fectionem hematosim infingere, vel in perfectum cruentum transmutare, itaut massa chyli sanguini per lacteas vesicas signata in eo hospites faciat partes illas aquo- fas, & exrementias crassis, ex quibus confabat, & deficiens in sanguine fermentatio naturalis eas perfecta mixtione unire non possit, nec eas leggregare ad fui- emendationem, unde tota massa sanguinis infecta, excre- mentaque turget, fine spæ correctionis à cordis fermento, vel ab eis calore, cum illud ob sanguinis imper- fectionem depravatum aliorum fermentorum conditio- nem sequatur.

Hæc omnia nostro casui applicata causam narratorum accidentium manifestant, dum à copio sanguinis flu- xi hujus massa spirituum quantitate depauperata, in- sufficiens facta est ad praefanda partibus necessaria sub- fidia, fermenta etate senili torpida excitando, & re- parando, unde chylificatio imperfecta fuit necessaria in hoc Patiente, quia fermentum ventriculi penè extindit fermentationem alimentorum nullam operari dedi propria virtute, & activitate, sed ea reliqui propriæ fermentationis constituentis in solo motu particularum alimentorum contritorum, qui motus tendens ad putredinem, eo modo, quo tenderet, si alimenta contrita va- se externo impotenter, ibique relinquenter, efficit, ut alimenta in ferre puridum colligantur diffolvan- tur, itau si feri copiam suppeditent estetam, spiritu in colligatione expirato, eo modo, quo alimenta contrita, & posita in vase externo, in liquamen puridum abeunt minimum spirituum; & si ex alimentis alteratis à ventriculo modo dicto disposito eliciantur partes crassi- fæ, haæ inutiles ob spiritum evaporationem remanent, & confusa non permixta cum aquosius, & incapaces ad reci-

recipienda aliquam perfectionem in intusius à fermento bilis, & succi pancreatice, non solum ex parte sui ob imperfectionem in ventriculo contractam, sed etiam ex parte mox dictorum fermentorum, a copio fanguinis fluxu labefactatorum pari labore, ac illud ventriculi, quapropter chylus aquosus, & tanquam vappa in languinem per lacteas traductum, qui in sua virtute haematosim perficiente, valde diminutum parum aquosum malum alterat, & hoc nec recte miscet ceteris partibus, ex defectu etiam necessaria fermentationis sequentia spirituum dissolutionem, hinc siccus collutus invasis, & facile solubilis ob mixtions deficiunt, que ab arteriis in partes internas thoracis effusa fuit in magna copia, vel quia in his partibus orificia arteriarum lentiiora, vel impetus, quo expellitur fangus ibi sit valdior, hanc copiam sibi absorbere non valeant nee venae, nec vasa lymphatica, cavitatis thoracis eam exceptit, & in ipsam paulatim collecta Hydrops fecit; hinc difficultas respirandi ab aqua multitudine impedita cum pulmoni motu aeris attractione, in nocte crescens, dum vaporole fulgues raro temporis ingueniente sonno magis colliguntur, & calore lecti elevantur, que gravissim pulmnes opprimendo, & spatium pulmonum motu detrahendo majorem difficultatem respirationis imponunt.

Pto curatione ergo, serofitas in cavitate thoracis per purgantia, diuretica, vel Diaphoretica minuenda, posita fangiua sua tempore restituenda, cum partium coctionis dicatur corroboratione, ne aqua generetur, ultimo loco vasa corroboranda. Horum consecutio difficilis redditus ab arte in senio confutata, à parte principali, qualis est fangus, labefactata, & ab omnibus corporis facultatibus evoluta.

Primo, ergo vel Manna soluta, vel Jalappa pulvigerata, vel ejus Magisterio pro natura Ægrotantis purgandis corpus, postea prepartum materia sequentia Apozemat. 2/ Rad. Emule campane, Tussilaginis, Iris florent. Alparagi, Foeniculi an. 3. i. Herb. capill. Ven. Hyppop., Botrys, Asafrafragi, Milii Solis an. m. s. sen. Bombaris, Urtica, Dauci an. 3. i. Salsae 3. S. Safr. rub. 3. 1. Cinam. 2. 1. Calam. aromat. 3. 1. 1. Nuci molarie 3. i. Spicæ 3. 1. Gran. Sambuci, Juniperi an. 2. 1. coquante in aqua Tussilaginis 3. iii. ad coniunctionem tertiaris partis, postea coletur, colatura adde Sacchari q. s. & f. a. f. Julap. de quo capiat omni mane 3. iii. addendo spirit. tart. rectificari, & dulcificari q. s. & omni tertio die purgetur corpus blando Hydragogo, ut ex 3. i. Jalappa vi fures permittent hanc quantitatem, & iteratim purgationem, in sero post cenam summat coelicularum unum Aquæ vite, in qua insula fuerint Cinamom. Macis, Nux moschæ, Girophili, Spica, Cubeba, grana Khermes, & Juniperi adito paucu Julap, his continuatis per quindecim dies tuto promovendus, vel decoctione Milli prius decorticata, vel sequenti Decoclo. 2/ Ligni sancti torntii 3. iii. Rautæ Cornu Cervi 3. i. Fumaræ Cornu Cervi 3. i. Fumaræ, Eupatoriæ Meliae, Card. bened. an. m. s. Rad. Ari, Hirundinaria, Valerianæ an. 3. 1. Baccarum Juniperi 3. i. Nuci molarie 3. i. micer. per 24. horas in s. q. aquarium flor. Eboli, & Genista, & vini albi, posita bulstant ad terræ partis coniunctionem, facta solutio seruetur, & sumat de hoc 3. i. His peractis magis vergenti incumbendum, fangiua nempe suam temperiem, calorem restitudo, & facultates corroborando, ad quod nos conducte sequens pulvis, 2/ Pul. Viperini 1. i. Pul. cache. Quercet. sine facchare 2. i. Throci Gallicæ mose. gr. viii. m. superbitibet Decoclo. in Jure, vel Aqua Abyssinæ, Ligni Saffafas 2. i. Calami arom. Macis an. 3. 1. Ligni Aloes 3. i. superaddendo Elixir vite gutt. viii. Syrup. de Cort. citri 3. 1. m. Corrobondani denique Pulmones vino, in quo insula fuerint Santali, Rad. Consolidae, Bistortæ, Torment. Pyrolæ, Tussilaginis, Liquiritæ, Scabie, sulphurati prius dolio, in quo conseruantur frumenta Vinum, vel antequam sumatur addendo aliquot guttas Olii sulphur. Optima tandem vietus ratio seruetur ad siccum vergens,

CONSULTATIO XXIX.

De Hydrope pulmonum, & sputo sanguinis:

Chirurgus temperamenti adulsi, etatis annorum quadraginta quinque, potui spiritus vini interanter indulgens, cepit de appetencia, & deflillatione ad peccus cum tuuli conqueri, cui succedit faciei tumor cum depravato colore, & difficultate respirandi, qui in motu semper angetur, ita ut hic fuerit impeditus, & coactus patiens modò in lecto se detinere, hoc symptoma febris concomitata est, & volvendo se de uno latere versus aliud in lectulo, exundatio quedam perficitur, in hoc statu dum validi tuuli una die angeratur supervenit sputum languinis, quod cessavit, & usque adhuc non apparuit.

Venient error externus multiplicita in narratione enumerata symptomata germinavit, & sovit, ab immobilitate spiritu vini acidum ventriculi eructatum fuit, & quasi destruktum, sive quia sua oleofitare acuminatas, & duras acidus particulas emollierit, & obuterit, ut aciditas effectum edere prohibetur, eo modo, quo spiritus vini rectificatus supra spiritum vitrioli deflatus eius aciditatem obtundit, sive quia motu vehementi, & perturbato sputum particularum igneatur, acida corpulca, vel in glandulis tunica interioris preparata, vel in residuo alimentorum latitans, summa agitatione quietando illa dissipaverit, vel in motu depravato cum alienatione a suo munere, hinc appetitus abolutus, obtusus, vel fracto stimulo, imperfecta alimentorum fermentatio, & preparatio, fermento dissipato. Sicut enim spiritus vini in moderatae quantitate inertes, & otiosas acidus particulas suo motu excitare potest est cum appetitus, & chylificationis refutacione, ita per copiam aquæ ejus actione caedem particulas vales diffidere, cum appetitus prostratione, & chylificationis lesionem, per quam ex aliumentis in ventriculo massa indigita partum aquosa, & partim crassa impermixta, & vappida resulst, spiritu in crassiori parte fixato, nec faciliter ab inerti fermentatione, & dissipato eo, qui in aquosiori parte continetur clauso obtenitate aque pars reserata. Hujus coniecturæ primæ errores non emendantur intestino duodeno, ubi chylote massa fit depuratio ope bilis, & succi pancreatici, ex eo, quod acidum istius, paci cum acido ventriculi fortune submittitur a prevalentem ob copiam, spiritus vini actiuitate, cum eructatione illius fermentacionis, & effervescencia ex congestu acidi succi pancreatici, cum bilis alkalis oritur, insufficientis ad volatilizandas partes puriores, & impuras, & excrementias sequentias, contrâ nature intentum, ad chylus perfectio nem utrumque exigens, quodque asequitur, quando aciditas succi pancreatici, & dissolvens alkalis virtus bilis, sunt in suo naturali robore; necesse est autem, quod deficit in hujusmodi Patiente dieta effervescencia, cum deficit acidum pancreaticum non sequente pugna fermentativa, nisi ex presentia duorum dictorum pugnijum, cum suis virtibus, succus vero pancreaticus fine acido, vel cum debili est pugil sine armis, nec est aptus pugnam adire sic excrementia materia una cum bona, sed vappida venas lacteas ingressa in sanguinis claustra admittitur cum ejus detimento, dum concurpatur, & tota cacoehimæ redditur tam à serofite superflua, & inutili, quam à portione materie crassiori; utraq pars in dies paulatim angetur, dum paulatim ab excrements admitti sanguinis virtus eructatur, & labefactatur, ut chylum fibi misere nesciat, nec dispositiones ad bonum sanguinem ei imprimeret, unde in excrements, & crassa, & aquæ abh. chylus, & fangiua etiam in sua crasi depravatur, sic sanguinis massa vero præcipue, & alias excrements redundans, circulatione per vasa pulmonum, sua laxitate faciliter acquirit ad segregatiuncula copiosi seri, cuius pars in bronchia alpere arteria depluens tuuli parit, altera in poris substantie pulmonum diffusa eam impicit, & turgore facit, membranam eam distendendo, quem circumentiuntur, vesicalaque in ea elevando, quarum disruptione serum in cavitatem depluit continuo fluxu, à quo Hydrops, qui exundatione sensibili,

Consultatio XXX.

CONSULTATIO XXX.

De Tussi, obstructione Hepatis, & febre continua.

bili, quando de uno in aliud latus mouetur, manifestus evadit.

Sic à materia bronchia occupante, & substantiam pulmonum, thoracisque cavitatem implente respiratio difficultis redditus, impedito aeris ingressu, & pulmoni motu ad liberam respirationem necessario.

Non diffimili ratione fit tumor faciei, dum serum ab arteriis in interstitiis carnis, & cutis faciei eructatur, in tanta quantitate, ut ductus lymphatici rotum excipere non possint, unde ibi remanendo faciei tumor rem gignit.

A tuuli aperta, aperta sanguiferorum vasorum orificia, nimis humiditate laxata taquam est sputum languinis cum tuuli, quod non amplius vitum, quia fangus in vasis pulmonum a transflua aqua veliculò deflatus crassior redditus, & per angusta orificia exire impensis est.

Febris generatur, vel à fangiua nimis laxo, qui citò in corde effervescente febrilem pulsus frequentiam imitatur, vel à vaporibus materiae in cavitate thoracis contente, qui à depravatione ejusdem materiae fermenti extranei conditionem suscepit, cum activitate ad fermentandum sanguinem præternaturum.

A natura horum symptomatum indagatione, & causarum dilucidatione eruntur indicationes. Primo materia in thoraci cavitate, pulmonum substantia, & bronchii contentam minorandi purgantibus, & diaphoreticis, secundo Cacoehimæ universalis incubandi, rotam massam fangiua mundandi. Tertiò acidum ventriculi, & Pancreatis remediunt, quarto Pulmones corroborandi.

Quibus indicationibus adimplendi maximam ponunt difficultatem multiplicia symptomata, & ex sui natura contumacia, & periculi plena, attamen si Patientem integræ sanitati refutuisse non erit conceleste, sperare possimus symptomata aliquo modo infingere, ut longiorum virum remediorum efficacia obtinetur.

Minorabit ergo materia tam in cavitate pulmonum, quam in venis contenta Primo cum Pil. Alephangini 3. i. Magist. Jalappa gr. vii. vel cum Portio magistrali ex Manna 3. vi. postea ad Diaphore descendendum Decoclo Ligni Sancti, Salæ, & Visciruerini per quindecim dies, exhibendo cum decocto 2. 2. Cornu Cervi philos. prep. excitando sudorem, si opus erit aliquo facil modo, ut cum pane ex futu recenter extracto, & omni quinto die purgans Hydroagogum replicandum, ut 3. i. Jalappa, vel 3. i. Pil. Alephang. cum granis dubius Elaterii; postea decocto Galli veteris reliqua consumanda; parabitur autem reponendo in ejus versus Ligni Saffafas 3. i. Sancti 3. i. 1. 1. Rad. Emula, Ircos, Galanga an. 3. i. herb. rosmarin. Majorana, Mentha, Calaminia, Pulegium an. m. s. Quinq. rad. ap. an. 3. ii. Decocchio fiat in s. q. aque donec caro ab offibus separatur de hujus decocto 2. 3. vi. Tartari Chalyb. 3. i. & huic præmititur Bulus ex therbenina 3. i. Ammoniaci 2. 1. dissoluto cum vino malativo, addendo spiritus fali amoniaci in eos deponunt, vel pulmonum porositatis dilataris, que humorum transflum in le retinere valent, certum est aliquam adesse dispositionem in parte per quam humorum copia, & recipitur, & detinetur.

Serum in copia exceptum à bronchiali, cum semper aliquid mordacitatis habeat a fale in eo dissoluto, membranam dictam bronchia inflentem irritando, tuulim facit contraxis à vellicatione fibris membranosis pro noxiis expulsione, cur vero ad pulmones potius, quam ad aliam partem transferatur copia dictæ serofitatis, id tribendum, & serofitati, que ex aliqua causa à sanguine digregatur, & orificiis valorum pulmonum, que magis amplia, quam in aliis partibus majorem humoris dicti copiam in eos deponunt, vel pulmonum porositatis dilataris, que humorum transflum in le retinere valent, certum est aliquam adesse dispositionem in parte per quam humorum copia, & recipitur, & detinetur.

Gravida facta Patiens, serofum, & pituitosum humorem in massæ fangiua ex mensuram retentione magis cumulavit, pro cuius expulsione confutare pulmonum facies tenut natura, unde tuuli modo superius explicato, sputa sanguinolenta apparuerunt, vel quia serum ab arteriis ejusdem aliquæ fangiua filamenta secum traxit, vel a capite per infundibulum aperto capillary val descendendo ipso se immiscuit, quod reddit probable tintura sanguinis mucum naruum eodem tempore tingens, quoque modo factum fuerit, Phrysis stipicio tollitur meo iudicio contra sententiam corium afferentium vulcus in substantia pulmonum factum esse, & in mea sententia comprobationem faciunt ipsa alba cacoehimæ, & à pure aliena, quodfa ea, que post lumen expelluntur purulento colore tintæ videtur, id ex mora quam trahunt contingere credendum, sed quod magis concludit in comprobationem mea sententia est, quod per diem integrum aliquando nihil excretur.

Medicinae Theorico-Practicae

Pars seorsim humorum hoc modo sicut expulsa per viam supradictam ad pulmones, & remansit crassior in sanguine viscositatem aliquam ei tribuens, qua febris mixta cum aliis particulis redditus difficultor, & ejus segregatio facilius, portio ejusdem materia depositata fuit in hepate, & precipue in gibba ejus parte, ubi porositas occupando fluenti sanguini remota sit sua quantitate, a qua cum sanguine flagrante tumor elevatur, qui ad tactum sentitur cum dolore ipsius Patientis loco etiam leniter compresso, in alia etiam parte Mensenteri portio crassis humor valorum obstruptionem efficit, que fuit causa febris modo multo ex explicato, cum haec exacerbations manefatis cum flagore habuerit, & ab hac causa penderet etiam, que de praudenti habeat non praedicto frigore, quod non succedit, dum vapores crassi a minera scibili non elevantur, qui cor tendentes expansionem caloris iussi, & sanguinis impedian, cum refrigerio mastis sanguinis magis sensibili in extremis partibus, sicuti prius elevabantur, cum praedicto refrigerio effectu, & quamvis augmentum febris post cibum aniam dederit alicuiatque cibrum haeciam manefatis denotandi, contrarium nihil tamen perfundat, & omnem talis febris sufficiencia tollit pulsus, qui est elevatus, & mollis, & in sua frequentia aquilis, cui adiungitur pro majori corroboratione, quod sanguis curis est similis ei, quem in sanitate perfecte habebat, labia sunt optimè colorata, vires respectu longitudinalis morbi annum excedentis sunt constantes, gena non concidunt, quamvis carnosa, & sollicitate carnis retinet, nec pulsus alteratio a cibo est semper certa haeciam signum, & precipue cum calor non conjugatur mordax, a quo praedicta patientis libera evadit, inquit quandoque calor de nocte tammodo augetur. Dicta vero alterioris causam esse puro bilem, que ob Hepatis tumorem non tota fecerit in hepate, & remanens, mixta sanguini hunc viscositatem supraedita effectum aliquo modo attenuat, & magis inflammatum extenante rarefactionis capacem reddit, prout sunt omnia viscosa attenuata sine viscositate, ut continuam, & longam pulsus alterationem febrii efficerit sit potens, ob facilitatem ad effervescendum, & rarefendum, & ad continuandum in his ob conceptum viscofistatum, & quia à spiritu, & calidis alimento partibus mastis sanguineis ingredientibus, bilis activitas augetur, & sanguinis dispositio ad effervescendum magis vigoratur, ideo effervescientia istius augetur a cibo.

Hac sanguinis rarefactionis est potest causa, ut serum in copia semper exundet, & in pulmonum bronchis depositetur cum fomento tussis continetur.

Pro curatione horum affectuum patet seroflam materialis esse minorandam, & exsiccandam, sanguinis constitucionem viscofistum effere corridentem, obstrunctiones Hepatici tollendas, ut bili sua naturalis pateat via, & pulmones Heparque corroborandos, & quamvis serum, & putida crassa fuerint horum morborum causa prima, curationem ab his primo auspiciandam esse non censeo, cum exsiccantibus obstrunctiones fieri possint contumaciores, & sic impediri bilis motu eaque intra sanguinis clausa referatur effervescientia prætermotivis fomentum accipiet, & forsitan etiam languini viscofistum major conciliabitur; Et contra vero ablatis obstrunctionibus, bilique per parta ad sua vafa effervescientia in sanguine fedabatur, & deobstructis sanguinis crassis, et emendatis, & perfeciior sucederet mixtio particularum sanguinis, & precipue seroflamm, que à viscofistate illius arebantur à mixtione perfecta cum aliis, & exsiccantia tunc fine alio detrimento reliquum seroflamm absument, sanguinique debitam confitentiam conciliando omnem adimplentum paginam, & sic in morborum curatione patet quandoque à producatis incipientiam esse curationem.

His indicationibus satiari possit, parum spero, cum morbus alias jecere radices ob temporis diuinitatem, & partes nobiles sint affectae, sufficandumque sit pulmonum substantiam, etiam ulce non affectam, ex diuinitate tamen exrementium humoris laxitatem contraxisse, suis functionibus incommodam, & fortan irreparabilem, vel corum fermentum esse adeo alteratum, ut in integrum restituere non possit, re-

medis tamen tentanda est curatio;

Et quia jam preparatoria universalis purgatio est completa deobstructione proponam **2.** Crystal. tart. Salis Absinthii an. **3.** i. in marmore cum pistillo simili teratur, & lavigantem sensim instillando spirum vitrioli rectificatum, donec hujus **3.** ii. imbibatur, deinde **2.** Santal. rub. Rhaut. el. an. **3.** i. teraturus comedere modo supra marmore imbibendo paulatim spiritu vini rectificato, donec sicut infar pastet, que ad item in umbra sicca, iterumque supra marmore leviganda, & spiritu vini imbucunda, donec in prima, & secunda levigatione imbibatur spiritu vini **3.** iii. sicca iterum in aere umbrato posita tartaram, & Santali iterum leviganda simul, & miscenda addendo Antonini Diaph. **3.** iii. Croci martyris apert. **3.** v. Spiritus salis armoeni **3.** i. mixtis omnibus, subtiliè levigatis insectum in umbra, & serventur; De hoe pulvere summat **3.** i. omni mane in aqua Agrimonie, & Absinthii an. **3.** ii. omni tertio die pil. Melangog. ad **3.** p. purgetur per mensura in hujusmodi medicamentis uti perseverabit, postea ad Decoctionem exsiccans devenientes ex folia Salis, que tumores solet etiam emollire, unde in obstruktionibus videtur magis ruta, quam cetera exsiccantia, ut **2.** Salis el. **3.** iii. prep. s. a. infundatur in **15.** vi. aquae fontis per diem naturaliter posita bullaria clauso vase, in quo suspenderat nodulus continet Antonini crasso modo contusi, Punicis an. **3.** iii. ebullitione continuetur lento igne, donec confuncta sit tertia pars aquae, in fine ebullitionis addite Fol. Botrydis, Tuffilaginis, Hylopi an. m. i. postea coletur, & de colatura accipiat omni mane **3.** viii. & in ferro **3.** vi. premitendo Bolum ex Terebentina **9.** ii. & octoulo Canceri **3.** ii. ad urinam ciendam, ut faciliter serofla colluvies abumatur per quadraginta dies in hoc insuffrandam Decoctione, & ultimo loco pro sanguinis correctione, & maciet ad quam videtur tendere reparacione lac affutum exhibendum per quadraginta dies pro corroborandis pulmonibus, mirè praestant vulneraria ex sentientia Helmontii, inter quae enumeratur consolida utraque, tormentilla, Biftora, Rhiponticum, Taraxacum, flores tilliae praefatissimum tamen remedium judicarem sanguinem Simphyti à Quercetano descriptum cum floribus sulphuris, & exhibitum cum aqua florum tilliae, Virtus ratio juxta medicamentorum conditionem moderatur.

CONSULTATIO XXXI.

De Pleuride.

Vrum trigoñaquinque tractanta hyeme maximè rigida, & instanter vere copit conqueri de dolore sub mamma dextera sequenti die cor�ceptus fuit febre cum dolore, & rigore, dolor auctor fuit cum magna tussi siccâ, & cum respirandi difficultate, febris non est valde intensa, nec calor intensus, pulsus parvus, & veluti concentratus, vires animales contundit; Mitis fuit in principio sanguis, in eius superficie apparuit gelatina alba ad duos digitos, spuma adhuc non apparet, quamvis tussis sit fere continua, & violenta, urina fuit fere aquæ, quid agendum, si sit queritur?

Coagulationis signa ex relata Historia licet colligere non solum à parte affecta dolore, qui penderet ab inflammatione membrane pleurae, cuius causa est humor crassus, & coagulatus circulationem sanguinis in dicta parte impediens, ex quo cogitur hic flagrare, & more stagnantis aque concepta putredine febrem accedit, putridis vaporibus fermentariis mastis sanguineis communicatis, & idem humor membranam distendendo, vel tumor, vel sui rarefactione à putredine conciliata dolorem infert, quem calidum putredine per mixtione salinorum particularum aceris magis redditum fore, & augere potest, effusiva hujusmodi calida, aeria à pleura ad pulmones transpirantia, & membranam corum, & nervos pneumonicos, & lobulos, arque interstitia membranosa irritantia, tussim siccum efficiunt, & humor inflammationem pariens per putredinem adhuc non completam, cum sua crassit-

Consultatio XXXII.

tie remanet, ut non possit à poris pleurae in pulmonis transudare, prout necessarium est pro talis humoris expulsiōne cum tussi humida, & morbi curatione.

Coagulationis signa in tota mali sanguinis apparent ex pulvi parvo, & concentrato, ex gelatina in superficie sanguinis extracti apparente, ex calore miti, & ex urina aquæ, & tenui; nam coagulatus sanguis in corde parum rascit, unde arteria parum dilatatur cum pulvi parvo, ex parva rarefactione spiritus calidi in moderata folium quantitate feceruntur, unde moderatus calor, & à stricta unione partium à coagulatione facta nisi subtilis, & aquosa substantia per effervescientiam segregatur, unde urine aquæ, nec tincta.

Hujus coagulationis canaliculi Acidum naturale in tali Patiente superabundans, ratione temperamenti melancholici, à quo massa sanguinis condensatur, & crassa redditur, quod acidum auctum fuit à transfacta hysteme, & adventante vere à calore exaltatum partes fulphureas sanguinis comprefisit, & fixavit unū cum condensatione massæ sanguinis, cuius portio in venis pleurae obstruktionem pariens Picuritidem effectit.

Pro curatione itaque perfecta, coagulatio non solum in parte particulari auferenda, sed etiam in massa sanguinea, dolor sedans, additis eis, que à proprietate Picuritidi occurruunt, & que expectorationem adjuvant, quibus omnibus sebū etiam prolixum erit.

Quibus satiaceare non erit cum fascia sanguinis universalis coagulatio; dissolutionem totalem ejus disponat, vel in parte magis principali inflammationem cagiant dare possit.

Ad novam ergo sanguinis detractionem accederem, ut ab aere ingrediente novo, sanguis magis volatilizatur, & ejus nitrofis particulis magis ascendenter, cum coagulationis resolutione, post languis missione sequenti pulvere ad **3.** i. contra Pleuritidem specifico, & experto uratur. **2.** Siflor. aristolochiae lung. rotunda, baccarum lauri, boli armene orient. histortæ, Croci, Ditami albi, Gentiane, Masticis, Piriculari, Rhubarbarum raport, terra sigil. Tormentilla an. **3.** ii. s. pulverizentur, simenda erit supradicta quantitas, vel in jure, vel in aqua peitorali, & etiam post vigintiquatuor horas reiteranda, & ante quartam diem est majoris efficacia, quodsi huic non cedar Diaphoreticum hujusmodi instituerem, quo sanguinis confitentia etiam emendabatur. **2.** Cornu Cervi prep. **3.** i. Bezoartici min. **3.** i. m. superbitur aqua card. bened. **3.** iii. Scorzona **3.** ii. Flor. Papav. errat. **3.** iii. Theriacalis Petri Salis **3.** i. & si fidor non pro licitatur, sequenti die, vel idem reiteratur, vel **3.** i. Cinabrum Antonini exhibetur cum aqua supraedita addendo spiritu. Salis Armoniaci, vel Cornu Cervi gutt. **x.** vel **3.** ii. pul. radicus Lappæ Major. cum supradictis aquis, qui ultra quod sudorem moveret, vel specificum pro Pleuritide, pro continuo lambitivo, à quo sudor poterit adjuvare utatur sequenti. **2.** Aque fæculiculi, Pulegi, Card. benedicti an. **3.** ii. Theriacalis **3.** i. Salis rosmarinii, Salvia an. **3.** ii. Tinctor. antim. **3.** i. Spiriti Salis armon. **3.** i. Syrup. Pap. errat. **3.** i. m. Ante cibum per medium horum hoc Pulvere uratur. **2.** Oculor. Cancer. prep. Mandib. luci prep. an. **3.** ii. Antim. diaph. gr. **xv.** m. cum aqua papav. errat. & Tofius gitri an. **3.** i. Alteraria pro fyto fuit ex Taraxaci, Erysimo, Carduo ben. & Cycorica sylvestri, premitendo bolum ex **3.** ii. Diaforegia cum gutt. vi. spiriti. Cornu Cervi. Hæc volatilia non sunt timenda ratione febris, qui stante sanguinis coagulatione, & febre sympathetica sunt propria, & tutta, externè applicetur lequeis Emplastrum. **2.** Ung. de althen. **3.** ii. Pingued. gallinae, Anat. an. **3.** i. Theriacal. Diatessaron. **3.** ii. Salis nitri, Sulphuris p. an. **3.** i. cum oleo de lateribus, & vulpis q. f. f. lenimentum, & si prius illitauri pars cum spiritu vinum romatizatur cum nuce muschata, garofilo, & Cinamom. erit efficacior, nec expavescenda haec calida in inflammatione, nam motum languini stagnanti refutunt, acidum illud sanguinis coagulans destruunt. Expertum ramen habebat lequeis ceratum in omni Pleuride. **2.** Dua partes lequeis grecæ, & unam Picis nivalis, dissolvantur simul lento igne, & fiat Ceratum, quod distendatur supra pannum lineum, & parti appli-

cetur facta prius fomentatione cum dicta aqua vita, lambitiva adhibeantur pro expectoranda materia pulmonibus communicata ex syrupo de Violis, Papaver. erat. & liquiritia cum Aquis farf. Violat. & flor. pap. erat. Viitus ratio sit tenuis.

CONSULTATIO XXXII.

De Pleuride.

J Uvenis temperamenti calidi, & humidii, annorum tritiga, in hoc vere per integrum diem flante Autstro equitavit, & cum celeritate, & in bujusmodi exercitio sudavit, & pluvia per aliquod spatium itineris indefactus, domum relievit, sibi, & langore mollescat, vinum generosum copiosè exhibet, altero die latitudinem dolororam rotius corporis pertinet, una cum tenui frequenti, & copioso spiro, que potridiæ magnis aucta, una cum febre, que valde cum affixit, in ipso fere febris infatu dolorum circa spatulum persistent, qui difficiliter reddebat respirationem, & postra sub manu sinistra se firmavit, cum magno cruciato, & precipue cum in oppositum latu se levavit, in quo requietere non potest, febris parum caloris praesert, pulsus est parvus, & debilis, urine sunt turbata, res prostratae in primis morbi diebus, postquam spuma cessaverat, & quo apparent fasciæ sunt coloris fuscis missis à vena erat sine coagulatione.

Masse sanguinea dissolutionem in hoc Patiente evidens ipsius sanguinis emissi conditio docet, & copiosus defillationis fluxus subito factus, qui copiosam fæculam disgregationem, & ultimam pro dissolutione cruris dispositionem ostendit, sicut præcepit virium lapsus spirituum disputatione, dissolutionis sanguinis sequentis designat, pulsus parvus, & debilis pendet ab anissa sanguinis naturali viscofistate, qua rarefactionis incapax redditur in cordis ventriculis, & consequente importens ad arteriam cum impetu dilatandam, in quo pulsus magni, & robusti natura consistit, & solum valet arteriam debilitat, & parum moveat, unde pulsus parvus. Viscofistula dictæ defæctus dissolutionem necessariò infert in sanguine, prohibet etiam spiritum elaborationem, & legationem, que per solam rarefactionem moderatam sanguinis operatur, unde hac ad extremum parvitas gradum ducta ex necessitate sequitur spiritum elaboratio, & legatione imbecillis, & parva fundamentum alterum pulsus languoris, & parvitas cum arteria parum eleverat in pulsu parvo, quia deficit in corde, & sanguine impetus ad vim faciendam arterie, & impetus talis deficit, quia spiritus parvus est.

Hac viscofistula naturali, & crassitie sanguinis destructa per dissolutionem spiritus vinculo definitus evolat, relicta virium prolatione, non solum in instrumentis animalibus, sed etiam in naturalibus, & vitalibus, hinc urine turbata necessitas, duas partes crassiores à cæsaris dissipante sero confunduntur tubationem hinc inferentes. Ab hujusmodi dissolutione copiosa fæcula in cerebrum depositio, cuius superficia portio quantitatis etiam excedens per ordinaria enunciatoria ad palatum depluit ad asperam arteriam, & per hanc ad pulmones delata, acrimonia, qua à salsis massæ sanguineis dissolutis donatur tussim excitat, & portio ejusdem fæculi subtorti portiones sanguinis, & materia crassioris confusa ad vasa minoria pleura delata portione crassioris humoris, partis obstruktionem patit, qua novo sanguini per circulationem adventienti impedimentum ponendo, cogit flagrare, & pars in tumpore elevatur à quantitate stagnantis sanguinis, qui putredinis specie concepta calore igneo accendit cum generatione inflammationis, qua dicitur Pleuritis, unde ob solutionem continuo dolor, torciam accipiens ab humore acratis particulis mixto, & in putredine stagnantes humoris exaltati putridis vaporibus fermentariis prætermotis addute sanguini, unde febris, que ob dissolutionem ejusdem etiam adefacta non existente inflammatione, ex quo quod si huius tenetatem citatore, & frequenter scipit in corde effervescientiam, hæc solitudo, ut parvam ob diminutam viscofistatam, dum tamen retinet, ut pulvi frequenter continua sufficiat febris indicium,

rum, & haec febris est maligna non ratione inflammationis, sed ob dissolutionem anguinis, & inflammationis est hujus effectus; nam primum invadit febris, & huic succedit dolor.

Dificilis redditur respiratio, quia a tumore fibra muculorum interiorum inter eos talium respirationi inservientium comprimit debite dilatationi pectoris non inserviunt, & cum non longas, & validas percussive valent contractions, defles sed crebreiores edunt, & reliqui inofensum suum motum ad locorum normam dirigit. Voluntas etiam ad hanc difficultatem respirationem concurret, stante quod in longa, & valida fibrarum contractione dolor magis exasperatur, quod ut quid molestem eviter patiens voluntas ejus predictas contractions cohibet, & illis crebreiores contractions satisfacit. Fit tuis ob irritantiam pulmonibus communis, per transfixionem materiam a pleura ad eos.

Malignitatem colligere licet a pulsu parvo, & debili, ab uteris turbatis, & praincipiis ad universali virium languore in ipso febris principiis apparente, a quo ipsa etiam suprasa fuerunt, deficientie robore pro materia expulsione, & spuma, qua exercutum fuso colore tinguntur, quia calor in parte affecta, & humoribus extinguitur. Dissolutionis causa fuit violentum exercitum, per quod fangus frequenter, & validus effervescentia in corde rarae sunt amilla crassitie convenienti, ad tantam tenuitatem est redactus, ut partes componentes eum, naturali motu fermentacionis ab unione ad invicem se subtrahere potuerint, cum fore integra partium leggregatione, que facilior redditus fuit a volatilizatione talium fangunis inexistentium, perfecta a frequenti, & valida in corde effervescentia, cui statu redacta fala, non solidum acrimoniam, sed motu violento, & perturbato totum massam fangunis corrosione quadam in particulas minutissimas diffolvere valent ablata omnimoda unione inter eas intercedente, cui dissolutioni favore potuit Ventus Austrinus, vini generosi copiosa portatio, & madefactio, vel saluum qualitatem, & virtutem augendo, vel humiditate tenorem, & rariorem fangunis statum concecendo, cui succedit spirituum difflutione cum universalis virium languore.

Pro exacta horum morborum, & recta curatione, primo humor à parte inflammatum quantum possibile citi dari videntur; secundū hi fales precipitandi, modificanti, & à corpore expellendi, ad quod praincipiū condicunt gynaecoretia; tertio fangus pristina consistentia procurandā; quartō spiritus reficiendi; quinto crassa materia obstrunctionem in pleura gignens attenuanda, & dolor leniendū; sexto materia extra vasa collecta per expectorationē duenda, una cum virium restauratione per ea, que fangum corroborant adstringentes, & que spiritus refocillant eorum expirationem prohibendo.

Difficilis his omnibus satisfaciendi manifesta spem minuit, & quasi tollit salutis hujus Patientis; tamen quia impunit est loquax prologus Aegrum relinquere, aliquo experientia remeda.

Et quia facta jam fuit fangus missio à vena, & vires ad altam tolerandam non sunt sufficietes, contenti erimus de Cucurbitula loco dolenti applicata cum scarificatione. Pro precipitandi, & extirpandi fangibus corroditis $\frac{1}{2}$. Bezoart. miner. $\frac{1}{2}$. Cinabrus antī. resiliū à Mercurio vite plures sublim. $\frac{1}{2}$. Bezoart. occid. $\frac{1}{2}$. i. m. & exhibentur cum aqua Scorzoneræ, Galge an. $\frac{3}{4}$. Aceri filiar. $\frac{1}{2}$, bis enim provocabit fuder, modificantibꝫ acrimoniam, & obstrunctionis materia attenuabitur, & hujusmodi remedium potest exhiberi omni die per quinque horas à prandio, haec enim sudorem movendō agitationem dissolutivam in fangino non introducunt, sicut spiritus volatiles; Pro addito intentione de sequenti mixtura capiat lappe cochlearia lambertia instar $\frac{1}{2}$. Aceri distillati, in quo iuſſe fuetur rad. Angelice, Zedoaria, Tormentilla, Herbar. ruta, Scordii, Sabioſe $\frac{1}{2}$. i. $\frac{1}{2}$. Aqua Scordii $\frac{1}{2}$. ii. Totius enim $\frac{1}{2}$. i. Diancordi, Confer. hyacintho an. $\frac{3}{4}$. i. Tinctor. antī. $\frac{1}{2}$. Syrup. de Scordio $\frac{3}{4}$. i. m. & haec spiritus etiam refocillabuntur. Alterantia ministrabuntur cum rad. Tormentilla, Bistortæ, & Zedoaria cum flor. papav. errat. fol. Cicori sylvestris, card. bened. Scordii, & Hippop., cum syrupo de Tuf-

folagine premittendo pulvrem ex mandibulis Lucii ad $\frac{3}{4}$. s. Antim. diaph. gr. xv. Bezoart. miner. gr. viii. Sanguis hirci secundum Helmont. prep. $\frac{1}{2}$. s. m. & erit pro modificanti, & deobſtruente, exhibentur in hora magis quieta, vel mane. Parte affecte applicandum erit Emplastrum compostum ex unguento Dialthea $\frac{1}{2}$. ii. cepte sub cineribus coctæ num. 1. Pinguedinis gallinae $\frac{1}{2}$. i. fuliginis, sini columbinæ an. $\frac{3}{4}$. i. Sulphuris vivi, Salis nitrri an. $\frac{3}{4}$. i. m. & cum oleo vulpino, & de cuperbita q. s. f. lenimentum, & lenita parte iuppontur vesica bubula latè tepido plena; Lambritis communibus misceatur conſectio ex Hyacintho, & species diaphragm. frigid. pro corroboratione fangunis media hora ante cibum utatur frequenti pulvere $\frac{1}{2}$. Marg. prep. $\frac{1}{2}$. i. $\frac{1}{2}$. Magis. coral. $\frac{1}{2}$. i. Antim. diaph. gr. xii. i. m. & in potu ordinario mitescantur guttae aliquot. Balsamum salisad gratam acilitatem. Fit hoc Balsamum ex tribus partibus vitrioli optimè purificati per dissolutionem in aqua, & una fuisse deceptari, que si desilletur modo tradito ab Helmontio erit optimum remedium fangunis corroborativum. Vixius ratio sit tenuis, & viribus sufficientis.

CONSULTATIO XXXIII.

De Sputo Sanguinis.

J UVENIS etatis annorum vigintiquinque, temperamento calidi, & seceti, ad iranum maximè pronus, habitus corporis maximè rari, & fangunis tenuissimi cum rubore vivo tempore post fumum spuma sanguinæ tincta sine tussi exercitare, precedente titillatione in aspera arteria principio fessibili, tamquam à desillatione illuc illabente, exercitio parva pila frequenti deditus, & compotiori vini generosi, fala desillatione fuit correptus ad peccus etiam delabente cum tussi; Præterea hyeme in tussendo frequenter, & cum violenta fangunis vividum, floridum, & ipsumolum ad aliquot libras excrevit, itaut vomi potius videtur, quam per spumam eici, haec exercitio adhibitus remedii cessavit, in hac estate eodem sputo fangunis correptus remedium qui per preservationem.

Tria symptomata in hoc Patiente observanda veniunt primò desillatione falsa ad pulmones, secundò, quod est maximè timendum spumum fangunis, duo hac symptomata sunt in exercitio mutatis, secundum autem est tota genere præternaturam, cum sit exercitio fangunis floridus à natura numquam desiderata per vias inconvenias, cùm sit præpotentiam, à quo fumarum actionum instrumenta desumit, nec talis via est excretionis fangunis propria, nec in tanta quantitate naturaliter est exercitans, tertium est tussis symptomata in actione leui, dum Pulmonum motus præternaturaliter, & cum mox illa fit frequens.

Prioris symptomatis causa est fangunis morbus falso serum generans in copia, dum corporis fala particulas ex coagulis excedentes acidis, & alkali collectas, & coagulatas post effervescentiam ordinariam precipitata una cum falso exercitentio in cuius substantia dissolvuntur, prout est proprium cujuslibet fali in humido diffolvi, & quia hujusmodi serum non per unicam fangunis circulationem per renes ab his potest excipi, sed eodem tempore cum circulante sanguine ad alias partes delatum ab eis dictum, & sic una cum lymphâ ad datus salivares dictum, in falam humorum preparatum, delatum continuo falefante perfundente, portio ejusdem serni unita succo nutritio sero cerebro demandata pro succi nervosi generatione, cum sit inhabilis ad succi dicti preparationem, per solita emanatoria ad palatum delabuntur falefante huic comunicando, & portio depluit per tracheam, & ejus ramifications, iuncta cum ea portione serni, quam arteria trachea ramis concomitantes, ex suis oculis in eas transfundunt, vice illius humoris unductus, vel una cum eo, cuius transflus à natura decreta fuit ad oblinquandam, & lubricandam, ut animadvertisse semper colendus Villus suis interiorum arterie aspera tunica, & falso irritamento dictas tracheæ ramifications stimulando vultus exicit, quæ est alterum symptomata patientem molestans.

Ab

Consultatio XXXIV.

Ab hujusmodi motu arteria distracta, validè subtiliter, non aliud, ac corium vi extenuum, vel membrana distensum multum attenuatur, ita ut faciliter fit sero falso illas corrordre auxilio mortis tussis lacerationes idonei, ob dissolutionem partium, & velut solutionem continui, quam efficit, unde corroſis, & laceratis arteriarum ramifications tam a falso corrodente, quam à motu violento lacerante, per apertam viam fangus transflundunt in aspera arteria ramifications, qui per tuſſum potest exercitari in magna copia, quia majores rami arteriarum in medio pulmonum existent disrumpuntur, & per copia fangus tali impetu exercitari, ut per voluntum expelli videatur.

E contra fangus, qui unā cum catharo minima horrendum haec symptomata matutino tempore exercitatur, à trachea principio infimo guttulus adveniebat, dum fangunis stilla ob huius tenacitatem, ab arteria trachea tunica obducuntur in cavitatione hujus exudativo, unā cum sero, ad istam lubricandam deflato, & hic fangus postea cum humore pituitoso ibi etiam collecto, per meram fibrarum trachealium contractionem titillationis sensum exhibentem exercitatur.

Quia proper curandum est, ut humor serosus falso attemperetur, & bilis astus, fangunisque effervescentia modificantur; Tuſſis moderanda est cum supradicta indicatione, & materia exitus facultans, & serum aliud divertendum; spuma fangunis in ipso actu exstis protinus cohibere debemus, potiū vero solutam unitatem consolidare, ejus qualitatem corrosivam falfam corrigendo.

Hac ultima difficultatem ponit in tota curatione hujus Patientis, cum ferè sit impossibile arterias corroſas, per motum pulmonum consolidare, hoc tamen non obstante remedium finit experientia.

Facta totius corporis purgatione cum blaedi purgantibus, ut Cassia, & refrigerantibus, pro preparatione herbarum Cycocerte, Boragin. Malvarum, & Plantaginis an. $\frac{3}{4}$. i. s. cum aqua Malvarum, & Plantaginis an. $\frac{3}{4}$. ii. cum $\frac{3}{4}$. i. Salis nitrri fixi, & postea in aqua iniecti per tres vices exhiberent per octo dies, quibus transflus denū purgandum corpus cum Cassia, & Magis, lalappa; Polte la Afina, cui mixta fuerint herba fangunis, Provincie, Pilofelle, Plantaginis, Hyperic, cum rad. Confolida, Tormentilla, & Bistortæ, hederae terrestris, & floribus Tillie utiprandum ad $\frac{1}{2}$. i. cum vitrioli. Marii $\frac{1}{2}$. i. quo remedio fangunis confitentia parabitur, & immoderata effervescentia sedebit, premitudo tamen pulverem sequentem $\frac{1}{2}$. Ocul. Cancer. prep. $\frac{1}{2}$. i. Antim. diaph. $\frac{1}{2}$. i. Pap. m. & per tritum elechario.

Quodammodo spuma fangunis exhalatur, & excoquatur, ut excoquatur, & materia in pectori contenta, pro cuius expectatione facilius apparuit utrūque fangus, & spuma excoquata, & continuo in ingressu leui sumatur $\frac{3}{4}$. vi. Confectionis Diacordii facta cum emulione feminæ papaveris, & cum minori portione lacchari posſibilis. In aſſate balneo aqua dulcis utatur; Quodammodo fangus fervor non compeccatur futuro Autumno acidulas aquas deducat ad usum, vel in earum defectu aquam Nocerae participantem de minera boli, à qua virtutem alfringentem, & fangunis corroborantem nanciscit, postea utatur contumelie, jure alterato cum eichore, radice Bistortæ, cum guta. Balsam. fali, & $\frac{3}{4}$. iii. Syrup. corporal. vel $\frac{1}{2}$. i. tint. ejusdem, cui si addatur Sanguis symphiti, ex preparatione Quercetani ad $\frac{3}{4}$. i. & Balsam. sulph. therebinthani $\frac{1}{2}$. i. erit efficacissimum remedium ad confolidandum vulnus. Pro cibo utatur pulmento in jure, concocto ex pedibus, & capite vilitorum coctorum in aqua Ferrariorum, pro potu vero utatur Decocto ex china, fala, Santalis, rafra Eboris, cum foliis lingua cervina, Botryos, & Con-

CONSULTATIO XXXIV.

solido, fugiendo cibum lautum cum carnis, & ovis in quantitate; omni mente ad bilac expurgandum, & fecum minundum utarur hoc bolo $\frac{1}{2}$. Extract. Rham. brach. $\frac{1}{2}$. i. Magn. Lalapp. gr. vi. m. f. b.

Reverteſte fangunis iputo, facta prius fangunis milione, ligantur in partibus inferioribus, & cucurbitulis cisticis eidem applicitis pro revulione, capit $\frac{3}{4}$. iii. succi hederae terrestris cum $\frac{3}{4}$. i. Lapidis Emanitatis ia potido prep. cum succo fangunis, & $\frac{1}{2}$. s. Crucis maris adstring. ex codem succo ad $\frac{3}{4}$. iii. & succi Urticae $\frac{3}{4}$. ii. & succi marubii $\frac{3}{4}$. i. cum Cornu Cervi ust. $\frac{3}{4}$. i. s. Caput. mort. vitriol. rub. & dulcis. $\frac{1}{2}$. i. rad. confolidae $\frac{3}{4}$. ii. Boli armene $\frac{3}{4}$. i. Sem. papav. albi $\frac{3}{4}$. i. Balsam. orient. $\frac{3}{4}$. i. f. Lochi de quo sepe, & parum lambendo summar, femina felicitis in umbra fiscata, & pulverizata ad $\frac{3}{4}$. ii. in vino aufero habent pro arcano ad fangunem fistendum, sicut etiam fructus mororum celorum immaturorum in umbra fiscatorum ad $\frac{3}{4}$. ii. cum aqua summatur quercus. Pro potu ordinario sequentia Decoctum habeat in ufo, $\frac{1}{2}$. Sanal. omnium an. $\frac{3}{4}$. i. infund. per diem in $\frac{1}{2}$. viii. aquae fontis, deinde bullant ad tertia partis confluentem, addendo in fine folior. Tuffilaginis, Caprifolia, Pilofelle, Veronica, Urtica, Burse pectoris an. m. i. Rad. confolidae, hedera terrestre. Bistorta an. $\frac{3}{4}$. i. Flor. Hyperic. m. ii. Sem. Fagi. $\frac{3}{4}$. vi. Lyquiria rafe $\frac{3}{4}$. i. P. Passifl. $\frac{1}{2}$. s. coquuntur, donec remaneant lib. quatuor, deinde facta colatura servetur pro potu. Dietam optimam servet semper.

CONSULTATIO XXXIV.

De Sputo Sanguinis cum Tuſſi.

V It temperamenti calidi, & humidi, etatis annorum quadraginta quinque optimi habitus, & coloris, gallica qualitate infectus anno præterita Decoctum ligni Sancti austriſtum, sed remansit in cruce siuistro debilitas in motu cum aliquo dolore, sed magis mitti, quam antea, in fine hujus etatis in venatione multum defatigatus incaluit, & maximè calor circa caput apparebat, versus vesperam domi reveritus cepit per tuſſum fangunem cicatridem floridum, sed non spumosum ad libras duas, qui tandem cessit, sed renaretur tuſſis, & spuma crante fangus niger grumfaſtus, vel catharus fangue-atro cinchus, remissio capitis dolore, & calor accensu fuit febris periodos habens, Tertio die à prima spumatione senit in respiratione aliquam anxiatem, & difficultatem, noce fangus in eadem copia cum tuſſi ejusdem fuit, filialis in qualitatibus primo, & iterum apparuit altero interposito die; in hoc paciente nulla adest desillatione, neque in faliſa falefante, milius ei fangus ratione derivationis, & revolutionis alia expoftantur remedia.

Quamvis rubor, & calor in capite una cum dolore ante primam fangunis ejusdem valerent perfudere fangunem à capite in trachea ramos decumbentes, postea que tuſſi fangus ejusdem attacatur, utrūque fangunis excoquatur, & materia in pectori contenta, pro cuius expectatione facilius apparuit utrūque fangus, & spuma excoquata, & continuo in ingressu leui sumatur $\frac{3}{4}$. vi. Confectionis Diacordii facta cum emulione feminæ papaveris, & cum minori portione lacchari posſibilis. In aſſate balneo aqua dulcis utatur; Quodammodo fangus fervor non compeccatur futuro Autumno acidulas aquas deducat ad usum, vel in earum defectu aquam Nocerae participantem de minera boli, à qua virtutem alfringentem, & fangunis corroborantem nanciscit, postea utatur contumelie, jure alterato cum eichore, radice Bistortæ, cum guta. Balsam. fali, & $\frac{3}{4}$. iii. Syrup. corporal. vel $\frac{1}{2}$. i. tint. ejusdem, cui si addatur Sanguis symphiti, ex preparatione Quercetani ad $\frac{3}{4}$. i. & Balsam. sulph. therebinthani $\frac{1}{2}$. i. erit efficacissimum remedium ad confolidandum vulnus. Pro cibo utatur pulmento in jure, concocto ex pedibus, & capite vilitorum coctorum in aqua Ferrariorum, pro potu vero utatur Decocto ex china, fala, Santalis, rafra Eboris, cum foliis lingua cervina, Botryos, & Con-

Medicinae Theorico-Practicae

CONSULTATIO XXXV.

De tremore cordis difficultate respirandi, & Hydrope.

Videa annorum quadraginta, nocte quadam circa dominum suum armorum strepitum, cum vociferationibus magnis perficiens apprehendit filium suum a-gressum suctum, cum maximo timore, & animi perturbatione, à quo supressa mensura, que tunc temporis fluctuant, & quamvis certa fuerit filium dominum revertentem, nullatenus in concepto periculo existit, incolumentu vivere, attamen conceptu apprehensionem nunquam potuit dimittere, unde noctes multe sine somno, & quem debilitas conciliat, nullius levaminis erat, cum filium temper inter pericula mortuum imaginaret, & de die quemque parvum motum aliquius rei inexplicatum sentit, in maximum tremorem icidit, cum hac apprehensione vertigines eam affigere cooperant, cordis tremor ferè assiduis supervenit cum puluis inqualitate, parvitate, & intermissione, nec non difficultate respirandi; Post menem caput ei venter intumescere, cum exundatione sensibili, & difficultas respirandi atteri, ita in lecto prostratur decimber non possit, sed solum sedendo, & recta cervice.

Agendum ergo, ut sanguis fistulis consolidato vale, vel aperio, vel exeso, & ut revulsari ad alias partes, & ipsius coagulatio impediatur; Pro febre effervescencia moeranda, & obstrunctiones tollende, & pro perservative Gallica lues astutam extingueda.

Morbis cùm sit periculus dubium excitare, quod omnes iste indicationes possint adimpleri, spem auger optimam temperies naturalis Patientis, floridus color, que maximu juvante ad curare talis affectus, & quamvis adstet Gallica qualitas, hac ramen cacochymum statum non induxit, ut desperatam ihsus salutem concipere cogatur, prout in cacochymia, cui sanguinis spiritus supervenit. Pro hujus certo pronostico attendendum, an spuma sanguine cestante colore flavo, & ad putredinem vergerente ricta maneat, nec ne; nam si primum daturandum de Pthy, si secundum de salute promittendum.

Revolvendum talem qualitem, sc̄ta in pede vena, sicut detractionem missa à brachio sanguine non proponimus, cum jam facta fuerit; Purgationem esse necessariam iudicio, non solū probilis, & humoris acidū evacuatione, sed etiam pro fetre, & in hoc cauſa laudarem Cassia, & Pulpis tamarindorum an. 2. b. cum Magist. Ialappa gr. iii, vel Puly. Myrra, citrum. 3. i. cum gr. vi. Magist. Ialappa. Pro consolidantibus miliis magis aridient Lambertia, cum corum portio per tracheam dilab̄i possit ad partem affectum, & quā portiones, que per madam sanguinis feruntur, & cum isto ad locum indisponitum. Pro lambertia 2. Decoct. rad. Confolida, Biforta, Tormentilla, iuniperi, quercuri, fol. Bursa pastoris 2. vi. succi hederae terrestris, Urtica an. 3. iii. Etiā Syrupe de rotis fucis s. a. Lambertium, vel Distrangante, & bol. armen. cum Sach. Parętus Confec. addendo Lapid. Emitat. præp. & Pilul. de Cinoglossi dissolutas in aqua plantag. pro 2. i. confect. addendo gr. vi, vel vii. pilul. quibus non conferentibus urat pro magno remedio Pulvere factō ex fructu mori celi immaturi, & in umbra exsiccatō ad 3. ii. cum 3. i. Rhab. torrefacti super laminam ferream cum aqua adstringenti, vel decocto; Cavendum est etiam, ne fanguis grumescat, & pro hoc alterum lambertiae parandum cum aqua hordei, & Oxinel. simp. addendo Mumia 3. b. Khaupon. 3. i. Spernaceti 3. i. p. Pro frypo omni mane accipiat decoctionem ex Santali, flor. Plantag. Virge aurea, Equiseti, flor. Rosar. papav. errat. rad. Confolida, & Maficis 3. viii. cum 2. b. syrum. Cor. In febris augmento exhibetur Emulso femin. melonum cum aqua Plantaginis, qua bilem etiam corrigit cum 3. i. falsi prunellae effervescentiam fedantis, & deobstruentis, & si cessato sanguinis sputo febris perdiaverit, validioribus aperientibus utendum, ut pro Syrupe. Aqua Agrimonie, Foeniculi an. 2. iii. Syrupo de diuersis 2. i. Salis centau. gentiana an. 3. i. m. Apparentibus signis concoctionis, & febre declinante, vel cessata, renovanda purgatio cum Pilul. de trib. cum rhubarb. ad 3. ii. Febre extinta, & sputo sanguinis ex toro sedato, reliqua Gallica Qualitas extinguenda resector Decocto Guiaci cum Antimonii infusione, & Punicis iuxta descriptionem Fortis in suis Consult. tom. i. purgando omni septimo dico cum Pilul. de Nitro ad 3. i. & cum Mercurio dulcis. ad gr. xvi. Serata semper optima vietus ratione symptomatis conueniente.

Cordis motus per hoc minitur in pulsu, deficiente necessaria copia spiritus animalis in nervis cardiacis proximo elevato cordis, unde debilis pulvis, hinc sanguinis minor effervescencia in illius ventriculus, & vasis, que a motu cordis, si non perfectus saltē coadiuvatur, à minori effervescencia sanguinis refutari illius coagulatio, qua effervescencia magis impeditur, non tam attenuatione partium, & conservazione motus naturalis impeditis à coagulatione, qua partes condensant, & figurantur, quā volatilitate ablata salsi in sanguine hospitantes, à quo fluiditas, & volatilitas illius, coagulato verò, vel condensato sanguino salutum illud in eo habitans condensatur cum motu, & penetranti activitatis diminutione, per quam impeditur diffusio sanguinis in minutissimas, & subtilissimas particulas ad fluiditatem illius, & volatilitatem necessaria, & ad effervescentiam requisita, & sic coagulatio effervescentiam minuit, & hæc diminuta coagulationem auger.

Talis coagulatio augetur à diminuto motu sanguinis circulatorio præter dictam causam relativa à nervis pluribus in locis vasa sanguinea circumligantibus, & pressione circa eos facta sanguinis motum coaduantibus, que cū minuantur à parvo fluxu spirituum, per hanc minuarit etiam, necesse est, motus circulationis cum augmentatione coagulationis.

In predicta Patiente; hoc factum sicut à timore, & diu perduravit, quia à continua imaginatione illius accidentis, à quo timorem concepit, sive in vigilia, sive in convivis, spiritus continuo in tali motu detinatur, ut sanguini coagulatio conseretur, præterquamquod spiritu pro aliquo

Consultatio XXXVI.

aliquot tempore in fanguine fixato, & coagulato, potest ita à reliquo partibus sanguinis crassi irritari, ut à diminuto motu cordis non excitetur, nec ab hoc sanguis necessarium dispositionem ad extenam rarefactionem sufficiat libertatem spiritibus concedentem & acidum ita prevaleat, ut spiritus fixatos detinet.

Ab his coagulationibus suppressi mensis, non solū, quia sanguis coagulatus adeptus crassit caula minima, per quia effusus, pertransire non potest, sed etiam quia calore, & motu sanguinis à coagulatione diminutus non potest fieri illa fermentatio, & effervescencia sanguineæ massa necessaria ad mensum fluctu.

A sanguine coagulato in vasculi pulmonum stagnante difficultis fit respiratio, sicut ob eadem stagnationem in cordis ventriculis palpitatione, & irregularis pulsus, ob conatum inequality ejusdem cordis in expulsione coagulati sanguinis ejusdem molestii. Intermisso ad eadem causa potest haberi opprime corde, & ejus fibris ex oppressione debilitas pro motu exercito, vel suffusio influere spiritu animalium ad nervos cardiacos.

Ab oppressione pulmonum chylus in istorum substantia non recte miscetur sanguini, defectu ejus liberis motus talis mixtions operatoris, & si recte non miscetur, recte non potest assimilari in sanguinem, maximè quia in iiii generatione in ventriculo depravatione suscepit ob fermentum imperfectionem à sanguinis coagulatione derivantem; motus enim sanguinis habet fermentum omnium partium excitat, & in motu continere, unde illorum perfectio, & actio, & sui coagulatione ea his privatis beneficiis, præterquamquod, spiritus & partes volatiles coagulatione vinciendo interducit, ne partibus communicentur, & ventriculo pro fermentorum conservatione; his de causis chylus in seroflates degenerat, que in sanguine conservata ob rationem dictam, & magis cumulari ob sanguinis coagulationem hydrope, tam ventris, quam pulmonum canalem deducunt, dum serum ab arteriis effusum in partes dictas cavitates habentes, cum à venis præ copia, vel vasibus lymphaticis rami proficiat, in dictis cavitatibus remanent Hydrope confundito, vel quia perarterias serum glandulæ in copia subministratur, & hoc illatum medio ad vasa lymphatica, circa dictas cavitates existentia deductum, illa ita replet, ut disfumpanctus, unde Hydrope.

Pro horum morborum curatione, minuenda primò serofitas genita, & in cavitatibus existens, cum purgatione universali, & preparacione predicti humoris intermissa sanguinis missione, deficere iudicis reliquum extirpare erit additis, quia sanguini coagulationem demere possint, quod Decoctum sequens operabitur 2. Ligni Sancti 3. iii. Corticis ejusdem 3. ii. Salsaf. 3. b. Lentisci 3. i. Radic. Enulae camp. Astrolochia rotund. Hirundinaria an. 3. b. fol. Roimarin. Lavendula, Camedrys, Majorana an. m. s. preparantur s. a. & infund. in 15. 8. aquæ fontis, postea bulliant clauso vase usque ad consumptiōnem medietatis, refrigerante Decocto coletur, & de hoc fumar omni mane 3. i. Cornu Cervi philosoph. præp. fidelis promovante, vel felsis aqua calida plenis, vel lateri excalefactis pedibus appositis, ut per hanc viam cavitates aqua repletæ exanimantur, sed accipiat de eodem Decocto 2. viii. fine fudore per quadrangula ineros in hoc continuandum, & omni seprimo die fumar 3. g. rad. Ialappa tertio rectificatione sanguinis studendum omnem coagulationem tollendo, quod officinæ seq. conficit. 2. Specier. Diambra, Diamaphi, Arom. rof. an. 3. b. Salis absinthii, Rofmarini, Majorane, Extract. gentiane, Juniperi 3. i. Essentia croci, Melissæ, Citri 3. g. cum Saccharo dissol. in aqua Citramomæ, & Melissæ q. s. Morelli, de quo capiat 3. i. omni mane; cum aqua fonicula, pulegia. 3. i. b. & post ceptam capiat 3. b. Theriaca antiqua per viginti dies in hoc remedio infusat, coagulatione in sanguine ablata proflvia erit respirandi difficultati, palpitationi cordis, & costioribus depravatis, & si membrum supplicio perduratur, sūmar Extracti Aloës, Myrræ, Croci facti cum spiritu vini rectificati 3. i. Croci Martis optimi 3. b. Fæculæ brionia gr. vi. Spiri. riti, falsi armaci guuti, vi. Salis Sabinae 3. b. m. f.

Sacci Opera Med. Tom. I.

b. decoctum Zedoariae, Sabine, & Ruticæ tintoriorum ad 3. vi. superbibat. Ultimè pro omni sanguinis rectificatione usum china-china, que in Hydrope comendatur, laudo modo descripto in libro Gallico.

CONSULTATIO XXXVI.

De motu tremulo cordis, Ventriculi debilitate, cum flatum copia, macie rotis, & spirandi difficultate, nec non Aversione à Cibo.

TEmperamentum propositi Patientis in totum frigidum, & pituitosum in calore majorem acquisivit diminutionem à febre continua lenta per multis mensis perpesa, in qua ventriculus a copioso aquarum, & refrigerantum sua majorem accepit labem, non solū secundum calorem, sed quod magis est a dictis refrigerantibus, & aquosis dilutum, & ferè extinctum fuit acidum fermentativum, & vellicativum membranarum, à quo famis, & appetitus prostratio, & defectus, ne huic fermenti restitutio subsidia contribuire potuit sanguis à morbi longitudine effatus, & spiritu deficiens maximè necessario ad voluntatem contribuendam fermento dicto, & per quam efficaciam in operando acquirit, præterquam idem sanguis aqueus redditus ob dictas causas, acidum mortificatum, vel extinctum ferè habet, ut non possit contribuire necessariam materiam ventriculo pro fermento supradicti conficiendo, ex cuius mortificatione elatio ciborum depravatur, ferè eam solū accipiendo fermentationem pendentem à proprio motu partium per mortificationem separatarum ad invicem, vel facile fūceptibile à liquidis alimentis deglutitis, cum parum coadiuventur à fermento, & calore ventriculi, à qua fermentatione, & motu ad quādam speciem putredinis ducentur multum feroci humoris cumulantibus mixtione aliecius partis crasse, co modo quo videmus carnes humido aliquo permixtas per putredinem in humidum magnum resolvi, cum portione terrefractis, & mucositas, pars fixa, & crassa remansens membranis ventriculi invicata cum odore quādam putredinis concepta ab odore oblatorum ciborum medio ad vasa lymphatica, circa dictas cavitates existentia deductum, illa ita replet, ut disfumpanctus, unde Hydrope.

Pro horum morborum curatione, minuenda primò serofitas genita, & in cavitatibus existens, cum purgatione universali, & preparacione predicti humoris intermissa sanguinis missione, deficere iudicis reliquum extirpare erit additis, quia sanguini coagulationem demere possint, quod Decoctum sequens operabitur 2. Ligni Sancti 3. iii. Corticis ejusdem 3. ii. Salsaf. 3. b. Lentisci 3. i. Radic. Enulae camp. Astrolochia rotund. Hirundinaria an. 3. b. fol. Roimarin. Lavendula, Camedrys, Majorana an. m. s. preparantur s. a. & infund. in 15. 8. aquæ fontis, postea bulliant clauso vase usque ad consumptiōnem medietatis, refrigerante Decocto coletur, & de hoc fumar omni mane 3. i. Cornu Cervi philosoph. præp. fidelis promovante, vel felsis aqua calida plenis, vel lateri excalefactis pedibus appositis, ut per hanc viam cavitates aqua repletæ exanimantur, sed accipiat de eodem Decocto 2. viii. fine fudore per quadrangula ineros in hoc continuandum, & omni seprimo die fumar 3. g. rad. Ialappa tertio rectificatione sanguinis studendum omnem coagulationem tollendo, quod officinæ seq. conficit. 2. Specier. Diambra, Diamaphi, Arom. rof. an. 3. b. Salis absinthii, Rofmarini, Majorane, Extract. gentiane, Juniperi 3. i. Essentia croci, Melissæ, Citri 3. g. cum Saccharo dissol. in aqua Citramomæ, & Melissæ q. s. Morelli, de quo capiat 3. i. omni mane; cum aqua fonicula, pulegia. 3. i. b. & post ceptam capiat 3. b. Theriaca antiqua per viginti dies in hoc remedio infusat, coagulatione in sanguine ablata proflvia erit respirandi difficultati, palpitationi cordis, & costioribus depravatis, & si membrum supplicio perduratur, sūmar Extracti Aloës, Myrræ, Croci facti cum spiritu vini rectificati 3. i. Croci Martis optimi 3. b. Fæculæ brionia gr. vi. Spiri. riti, falsi armaci guuti, vi. Salis Sabinae 3. b. m. f.

Supradicta Mucoſitas à calore ventriculi, & partium circumstantium debili in statu resolvit, qui à multo post cibis tempore patientem affligit, & per ruetum erumpunt, qui non immunem relinquunt pro eo tempore, pro quo alimenta in ventriculo actuantur, quia tunc à fermentatione predicta humidas partes cum majori efficacia afficiente statu eleventur crassi, qui cum difensione ventriculi diaphragma fusum eleventur, deconfunge confringit prohibentes difficilem reddunt respiracionem, & cor suu motu dilatatione in dia phragma elevatum impingens reflit cum tremore, & faltu.

Hece duo symptomata augmentur à nimia serofitate in sanguine cumulata ob depravationem, & languorem sui contrarium à morbo, & à refrigerante medicamento, que sufficiunt ad reddendum sanguinem serofatum per hanc depravationem sanguis adventus succo per lacteas non valit imprimeri verum sanguinis characterem, sed in serofatu veritatem materiali juxta malam dispositionem, malam, quam dictus succus recepit in ventriculo ab enerato cibis fermento, & à bile, & tucco pancreatico in intestino diuteno debilitatis ad eisdem causis, à quibus eneratum fuit illud ventriculi.

Hinc serofata materia interfusia, & porositas pul-

I 2 monum

resonum spongiosas implens illorum motum debilitat cum respirandi difficultate, & sine tuffi, quæ quandoque excitatur quando ad bronchia eorumdem transit. Sanguis talis nature in corde rarefactus in flatus sepe revertitur, qui sua dilatatione, & energia substantiam cordis inaequaliter dilatantes tremorem, & saltum sius efficiunt.

Macies non tam refundenda in sanguinem depravatum, & reparationi partium ineptum, quam in fermento istarum ex sui natura debilia, & à morbo summe enervata, ut sanguini eam dare non possint dispositionem necessariam ad nutritionem; præterquam quod sanguis calor parvo, & motu debili eisdem fermentis motum conciliare non valet ab exercitio furum actionum requiriunt; Censo enim omnia fermenta partium à sanguinis circulantis calore, & motu, & à spiritu animali in continuo motu detineri, quo debitas operationes exercent, cum omnis actio in motu consistat, & constat spiritu animali impedito, & sanguinis circulatione diminuta, cum deficiente calor, & spirituum in eo, omnes partes languescere, & emaciari.

Ex his postulamus colligere difficultatem in emendandis his virtutibus in natura labente fundatis, cum medicamenta tunc solum suam fortificant effectum, quando natura eorum virtutem suis viribus coadiuvat.

Per hoc tamen non est desiderium a remediorum usu, & primò Ventriculus ab humoris sarcina liberandus, quod perferimus medicamentis lenibus, v. 2. Cremonis tart. 3. b. Tart. vitriol. 3. ii. m. reliqua parabuntur cum Syrope de corticibus citri, Acetof. s. an. 3. i. A qua Absinthii, Melissæ an. 3. ii. Tart. vitriol. 3. b. m. Post quintum syrum, replicetur lenitivum supradictum. Secundo calori ventriculi, & sanguini propiciendum eum jure Columbi 3. ii. radicum Acori, Zinziberis, Spices celiæ an. 3. b. Calami aromat. Cardamomi, Masticis an. 3. i. Folior. Absynthii, Ruta, Mentha an. m. bulbi in s. q. uique ad consumpcionem carnium, & facta colatura de ea capiat 3. viii. praemittendo bolum ex Aloë, Croco, Myrrha an. 3. b. Balsam. orient. gutt. viii. m. Post cibum sumat 3. i. pulveris sequenti cunctis frustulis panis rotoli madefacti in vino generoso. Sem. coriander. prep. Anisi, faniculi an. 3. b. Cinam. acuti 3. i. Macis 3. ii. Spiceæ nardi 3. ii. Nucis moscatæ 3. b. Cariofil. 3. i. Masticæ 3. ii. Panis alii his cocti 3. iii. Sacchari fint 3. b. m. & contundantur, & in subtilissimum pulvrem redigantur, continandum per mensum in hotum remediorum usu, quibus subiecta, que sanguinem mundare valeant serotilate copiola, quod facient diureticam, unde optimæ erunt Aque spadenses, quibus & in Hydrope communiter utatur, vel his deficitibus substituenda therebentina cum decoctione radicum Petroselinæ, Feniculæ, Costi Cyperi ad 3. viii. cum spirit. falsi q. s. ad gratum aciditatem; eodemque tempore refutuendum ventriculi fermentum lumendo per horam ante cibum hanc potionem 2. Aqua absynthii 3. i. Aceti stilati 3. b. Balsami salvi 3. b. m. sic ventriculi calore, & fermento restituto una cum depuratione sanguinis ejusdem rectificatione, quod calorem spiritus coctiones succedent meliores, flatu celsabunt, & una cum eis palpitatio, seroque humore evacuato, & ejus generatione prohibita omnia in melius succedent, alteraque causa diffusa respirationis, & palpitationis tolletur, unde remanebit solum Cor, & Pulmones corroborabo, & maciei totius providebit, quod faciemus fermenta illarum partium, & totius corroborando sequenti pulvere 2. Eboris prep. 3. b. Coral. rub. prep. 3. i. Margant. prep. 3. i. b. Pulver. Viper. 3. b. Ambræ grisei 3. b. Succini prep. 3. i. Offis de corde Cervi 3. i. Butyri sulphuris 3. ii. Olei corticis citri 3. i. m. sumatur 3. i. de hoc pulvere in ure organi manet, & sero ante cibum in jure, vel aqua totius citri. Viðus ratio maciei correspondet, oleosa, & nutritiva alimenta sumendo, caveat ab omni errore, tam in cibo, potu, & Venere, quam in omnibus aliis rebus non naturalibus.

CONSULTATIO XXXVII.

De Difficultate respirandi, arteria pulsatione, & cordis palpitatione.

Uo Symptomata confideratione digna, & timore plena a relatione exhibita colliguntur, præter alia, quæ ista sequuntur, vel communem cum his habent causam in affligenda Illufrissima, & Nobilissima D. Marchionisa, & sunt difficultas respirandi interposita invadens, & ferè continua arteria pulsatio circa ventriculo in regione sanguinis.

Prioris causam esse excedenter fieri copiam manifestar ipsius alleviatio, vel ablatio per copiosam urinæ evacuationem aque omnino similem; ab hoc sero impeditur respiratio, dum in tanta copia ab arteriis eructatur in interstitia pulmonum, & eorum porositates, ut inumescant, opprimente vasa, circulatione retardata, quæ sanguis coactus in parte stagnante aucta turgescit, suffocationis periculum minatur, diminuto pulmonum motu semper magis cum exclusione aeris, & fuliginis expiratione respiratio difficultate avertit; & quia à sanguine in pulmonibus turgescente fit resistenta sanguini à ventriculo dextero ejaculato per ejus constrictiōnem in vasa pulmonica, hinc fit, ut totus ventriculo dextero configurans non egreditur, & ita repletur cavae predicti ventriculi cum periculo suffocationis, quod ut evitet, motu inordinato, & valido se constringit, ut expellat sanguinem, unde palpitationis motus, qui cum confusat in mortu ordinatio condit alterato, eadem causa perficitur, à qua motus naturalis, sed præternaturalis disposita, ut confidanti patet, quamvis non improbat, & forsan magis rationabile esse statuere à sanguine stagnante in pulmonibus vapores crassos elevari eo modo, quo ab aerea stagnante vapores crassi elevantur, qui una cum sanguine ventriculū cordis sinistrum ingredientes, refractione summa donati, unā cum impetu, qualēm concepti vapor inclusus attenuatus, totam cordis compaginem moveret, & inaequaliter, prout vapor rarefactus majorum, & minorum impetu juxta situs, & agentis actuans conditionem concepit, hujus rationem colligo ab eo, quod palpitatione cordis adeo fortis, quandoque in aliquibus est observata, ut auribus esset sensibilis, quod explicari non potest secundum Villissi principia, sed solū per aliquod, quod multo impetu sit donatum, & tale est vapor, non sanguis, cum ille in sinus tertius vealeat concutere terram, multò magis cum cum impetu agitate, quando sanguis rarefactione plus spatii indiget, quam fit ventriculi capacitas, sanguis licet in partes superiores cordis impingat, vel reverberatus, vel impulsus, non tantum concepit impetu, ut corrata vi dilatata posset, & quia à multitudine sanguinis distendente vasa, & à vaporibus crassis nervi catadii comprimitur, ut spiritum animale cordi in debita quantitate impetrare non possint, idcirco cum palpitatione pulsus parvus conjungitur, & quandoque intermittens, cum ex spiritu defectu non possit constringi cor, vel sanguis ob debilitate ejus motum in tanta quantitate in arteriam non ejicit, ut eam vealeat attollere, vel implere, absorpta postea à vasis lymphaticis, & venis serotitate supradicta pulmones implente cessant omnia dicta symptomata, & in venis circulando per cor ab arteriis defertur ad renes, in quibus segregata copiolam efficit urinam.

A quoniam generetur copia serotitatis supradicta, non est facilis explicare, hoc autem certo inventendum esse puto in causis, quæ sanguinem tenuorem reddunt, quo tenuor est, eo etiam serotior evadit, ut patet in sanguine arterioso, qui cum sit tenuor veno, est isto serotior, quæ sanguinem verò ratiore, & tenuorem reddit, ad tria rediguntur, cor nemp̄, lenitem, & illud saltum volatile refutans ex bile, & succo pancreatico in intestino duodeno; cor sanguinem attenuare patet unicuique cum ex omnibus confusi in eo effervescat, & ratchat, vel hoc fiat per fermentum cordi implantatum, ut Higromus, vel ob flammam in eo accensum à primordio generationis cum Cartesso, & Galenico, vel ob motum solum, et Bachius cum multis, vel ob effet-

Consultatio

XXXVII.

effervescentiam bilis cum humore acido, ut Sylvius.

Lienem rarefactioni sanguinis inservire patet ex ejus latione, per quam crassefit, & circulationi inepuis evadit, & ex copia spirituum animalium, qui per numerolam nervorum propaginem ei copiosè suppeditantur, & qui sua volatilitate, & motu potentes sunt sanguinem rarefacere, vel sibi mixtione, fermentum specificum liens volatilizare, & summa activitate pro rarefactione sanguinis per eum circulans donare.

Saltum ex bile, & succo pancreatico generatur patet, quia certum est hos duos humores simul concurrent in intestino duodeno, & certum est etiam ex palexivio in bile dominante, & acido subducili occulto, vel manefito, quod est illud pancreaticis, falsum conjugere, quod volatiliter fieri potest sola effervescencia, qualis est illa inter duos humores intercedens, cum haec vealeat partes crassiores separare, & subtiliores magis attenuare, quod ad volatilizationem requiritur; Hoc falsum ad massam sanguinis deducit, non est dubitandum, cum eam semimac calcer, quam Chylus tener, & cum illis non sit in tenuitate inferior isti, si hic ingreditur venas lacteas, etiam illi non est, qui possit prohibere talum ingrediū, & per has ad cor deterrī necallari indubitatum est, & a fallo maximè attenuari corpora ei consignata, & etiam dissolvi magis, quam ab aliis acribis certissimum est apud omnes naturæ serutatores.

Hæc omnia concursum ad sanguinis summam attenuationem in nobilissima hac patiente; nam cor habet sanguinem calidum, ut ex sui temperamento patet, & pulsus in tempore sanctoris elevato supra flexum, & robusto, est generosus animi, & intrepidus, & fortis ad heroicā tentanda, & perficienda; Fermentum lenis in ea esse valde efficax, & energeticum ex ingenii acumen, ac perspicuitate colligitur, cum apud multos sit certum, quod fermentum lenis concurrit sua acredine ad ingenii acumen, ut referat Villissi ex alicuius sententia, & ex Aristotelis placitis melancolici sunt ingenio acuti, & per eum, & antiquos melancolias fedes est licet, unde viles hoc ad ingenii acumen sua virtute concurriende cadent potest, & valet sanguinem spiritosum, & volatiliter reddere.

Saltum ex bile, & succo pancreatico generatur esse valde acre, ex eo colligo, quod bilis in hac Matrona sit summe acris, cum habeat maximam promptitudinem ad iram, & faciliter feratur ad ventriculū aucto motu peristaltico intestinorum, per quem in ventriculum transfunditur cum oris amatore, & acidi fermentativi corruptione, unde inapparet; Acidum etiam esse summe intenſum possunt pertudare aſſidue curae, applicationes negotiis ardus, à quibus dissipatis spiritibus animalibus, aciditas, que his contemporatur, fractor, ex his duobus, ergo accidine inſignior donatis non mirum, quod saltum patet maxime difſolutum, & quantitas illius dispositio sanguinis sit peruanus, tam in effata, quia in hyeme, & in frigore, hoc solum adventante subjacer predicta indispositione, quia sanguis rarus, & tero abundas est etiam valde vaporosus, & apergit per calorem acris poris faciliter transpirant vapores, & sudores etiam illo vigore corrupientes feri copiam minuunt, ubi in frigore interdicto vaporum effusivo, & sudorū emanatione, feri copia augetur ex condensatione effluvio, quæ cum sint acris naturæ valent sibi retentio lenis fermentum, acrimoniam bilis, & succo pancreatici angere, ut faciliter habeant ad dissolvendam, ut ita dicam, massam, sanguinem, quæ acris reddita ab effluvio retentis, & a dictis fermentis eadem acriditate serotitatem iuvant perfundit, quo poteſta ob copiam segregata, & relata in membrana pleura, vel muſculis intercoſtalibus dolorem ibi conceperat partis, sicuti in mediastino mucronata cartilagine adhaerente, ubi dolorem fieri contumaciam Nobilissima Patiens pertinet, qui acris palpitationem inferit, ex communione nervi in mediastino implantati, cum cardiacis, dum eo per materias velicantias acrimoniam in spumam convulvum adducto, in canendi affectio- nem trahuntur isti, & ab horum motu convulvus palpitationis cordis nascitur.

Quod alterum symptomam, quod est arteria pulsat in regione ventriculi, puto esse arteria celiacæ pulsatio in regione ventriculi, puto esse arteria celiacæ pulsatio in regione ventriculi splenicum, qui varicoso duetu supra Sacci Opera Med. Tom. I.

Pancreas discurrit ad lienem tendens, & ramum emitit ad ventriculum, qui non potest non sequi majore tam morum, & pulsū, & quia ramus ille major splenica arteria actionem fermenti excedentis liens, bilis, & succi pancreatici in suis contentis recipit ob vicinitatem dictarum partium, id est etiam in dicto vase magis effervescere, & pulsationem edunt alteratam, & patienti sensibiliter, cui correspontet ramus ejusdem arteria ventriculo interitus.

In fermento harum partium dictam pulsationem refundo, quia confit de istorum alteratione, qua potest alterari sanguis per fermentationem, ut etiam dictam pulsationem, & ex altera parte nullum ducitum signum per tactum, & comprehendem illarum partium colligimus, nec a colore, qui floridus, & rubescit apparat in facie obstrunctionum vittum contumax deducere possumus, unde nec tan firmiter possumus aſſtere a duritate comprehendere arteria pulsum fieri, præterquam quod hec cauſa videtur excludi ab hoc, quod quandoque augetur dicta pulsatio, ut palpitationem in corde efficiat, quod non alia ratione fit, nisi quia sanguis per effervescientiam in arteria turgescit, eam ita impler, ut advenientia sanguini locum non cedat, qua proprie cogitur retrocedere, & regurgitare ad suum principium arterie magna motu inaequalem, & inordinatum efficit, prohibendo integrum expulsionem sanguinis à finito cordis ventriculi recepti, & alterati, & istius portionis stagnatione, & alterius receptionis gravatum cor in motu palpitationem erumpit pro expulsionem, & hoc non potest contingere a duritate partium arterie circumstantium; nam cum talis cauſa efficit permanens, & eodem modo semper arteriam premet, eodem modo semper palpitationem efficeret, unde inæqualitas talis motus palpitationem cauſans à competitione non recte potest defuni, sed portus à fermento, ut dictum est, quod in sanguinem circulante agit ob moram, quamvis trahit in Diaphole, vel ob motum retardatum a varicosis plexibus ejusdem arterie.

Inappetentia, depravata concochio, & vomitus omni mane, & sapè cibis post ejus assumptionem, que sunt symptomata consequentia alios affectus, puto originem trahere à bile, quod in amaritatem oris colligitur continua, hac enim ab intestino in ventriculum exalata continet ventriculi corruptum, unde inappetentia, cestante velicatione fibrarum membranarum, & sua acretione dissolventis cum oris amatore, & acidi fermentativi corruptione, unde inapparet; Acidum etiam esse summe intenſum possunt pertudare aſſidue curae, applicationes negotiis ardus, à quibus dissipatis spiritibus animalibus, aciditas, que his contemporatur, fractor, ex his duobus, ergo accidine inſignior donatis non mirum, quod saltum patet maxime difſolutum, & quantitas illius dispositio sanguinis sit peruanus, tam in effata, quia in hyeme, & in frigore, hoc solum adventante subjacer predicta indispositione, quia sanguis rarus, & tero abundas est etiam valde vaporosus, & apergit per calorem acris poris faciliter transpirant vapores, & sudores etiam illo vigore corrupientes feri copiam minuunt, ubi in frigore interdicto vaporum effusivo, & sudorū emanatione, feri copia augetur ex condensatione effluvio, quæ cum sint acris naturæ valent sibi retentio lenis fermentum, acrimoniam bilis, & succo pancreatici angere, ut faciliter habeant ad dissolvendam, ut ita dicam, massam, sanguinem, quæ acris reddita ab effluvio retentis, & a dictis fermentis eadem acriditate serotitatem iuvant perfundit, quo poteſta ob copiam segregata, & relata in membrana pleura, vel muſculis intercoſtalibus dolorem ibi conceperat partis, sicuti in mediastino mucronata cartilagine adhaerente, ubi dolorem fieri contumaciam Nobilissima Patiens pertinet, qui acris palpitationem inferit, ex communione nervi in mediastino implantati, cum cardiacis, dum eo per materias velicantias acrimoniam in spumam convulvum adducto, in canendi affectio- nem trahuntur isti, & ab horum motu convulvus palpitationis cordis nascitur.

His fundamentis factis duo consideranda veniunt: præferatio ab his accidentibus, & curatio ejusdem inflantibus, & quia que sunt magis consideranda, & mecum inveniuntur, nunc non affligunt, ac eorum præferatione incipiunt, & sunt respirandi difficilis cum suffocationis tenus, & palpitatione cordis, que cum pendente a feri copia in corpore collecta evanunda, & resolvida, potesta cauſa incundebit, que cum sit saltum dissolvens à bile volatili nimis acri succo pancreatico acido mixta confusat, moderanda illius acrimoniam, ac bilis, & remedia ad huius modificationem sufficientia sufficiunt ab fermentis leniis, & cordis modeſtum. Curationem exigunt inappetentia acidum ventriculi remittendo, & bilem fixando, ne ad ventriculum alcedat, vomitus prohibendis meliori procurando alimentorum digestionem, arteria pulsatio in ventriculo, vel circa ejus regionem moderanda fermentis modificatis, & si revertantur difficilis respirandi collenda.

His omnibus satisfacere erit difficile, non solum ob morborum contumaciam, sed etiam ob senilematatem, & delicatam complexionem, & ultimo ob nauicem, quam omnibus medicamentis haber; id est jucunda felicitate monuit.

Primo, ergo vacuanda materia ferofa cum Pil. Alephang. ad 3. i. additis g. iii. Magist. Ialapæ, postea materia

Medicinae Theorico-Practicae

in ventriculo, & primis viis contenta disponenda ad evacuationem cum Aqua Absinthii, Borag. ad ʒ. iii. Tarrati vitriol. ʒ. β. Syrup. de diabus ʒ. i. m. post quinque syrum reiterandum medicamentum superbitum superbibendo Aquam Nocera ad lib. quartuor, preparationem humoris ierosi prætermitto, quia hic fuit fluiditate, & obiectiva medicamenta purgantibus semper est preparatus; devenientum postea ad Decoctionem ex China ʒ. vi. Salsa ʒ. ⅔. ℥. radic. Cannae montana ʒ. i. ℥. Santal. albor. ʒ. i. prap. s. a. & infund. in ℥. 8. aqua fontis per diem naturalem, postea bulliant usque ad consumpcionem medicamenta lento igne, & vase clauso, denum ab igne remoto vase, postquam refixerit Decoctionem, coletur, de hoc accipiat omni mane ʒ. viii. & ierosi ʒ. vii. provocando sudorem, vel pane calente recenter a fuo extraato, vel vesicis aqua tepida plenis, vel lateribus admotis, continue per menem in hujus uili, dicta exfficiente adjuncta, co modo, quo vites tolerare possunt, & omni septimo die Cassiam afsumat ad ʒ. ⅔. s. cum tribus granis Magist. Lalappa; Hoc terminato succedat la Afrinum destillatum, in quo insufo fuerint Portulaca, Plantago, Borago, & Cycorea, accipiendo de hoc ʒ. viii. cum ʒ. ⅔. Tinct. tart. vel nitri vitrioli. ʒ. β. quod inievert ad reliquam feri portionem ducendam per urinam, & ad modificandam bilem, & fixandam, & ad demulcendum falsum disolutivum, reprimenda fermenta nimis exaltata fieris, & cordis, que magis reprimenda, & demulcenda sperantur, si infiltrari per viginti dies in utroci latet destillatu cum tintura rosfarum, & specierum trium Santal. ʒ. ⅔. Tinct. antimonii ʒ. i. m. sumenda per quindecim dies adueniente frigore, omni mane frictions toti corpori adhaerent, & per duas vias omni mente aliquod Hydratogum asfumatur, quale est decerpitum superius, vel Pilul. Cratoni descriptis in superiori Consil.

Appetitus excitabitur, si ante cibum sumat Aqua totius Cirti ʒ. i. Aceti fl. ʒ. iii. Balsami fali gurt. x. quo remedio bilis energiabit, & coctiones evadent perfectiores; Arteria pulsationi convenient ea superius traxita, nempe Lac Afrinum destillatum, & tincture, pro curacione difficultate respirandi, & palpitationis in primo insulfo mittemur fanguinem à manu ad parvam quantitatem; nam sufficit folium morum fangi in fangi in pulmonibus tribuere. Fokus aque calidae pedibus exercetur cum spongeis, vel in dicta aqua immersantur pedes pro revulsione, deinde utatur frequenter Lambentio ȝ. Aquar. Farf. Hyposi, Theriacis an. ʒ. i. Confect. ex Hyacintho & odore ʒ. i. Elixir vita ʒ. i. Spirit. Salis armon. ʒ. i. Magist. perlar. ʒ. β. Ossis de corde cervi s. p. ʒ. β. Syrup. de cott. citri ʒ. i. m. Optima dieta seruetur, applicationes fugiat, animus que tranquillitate curer.

CONSULTATIO XXXVIII.

De Appetitu ferè ablato cum Ptyalismo.

Illustrissimus Vir temperamenti calidi, & siccii ad atrabilare vergentis; in omnibus operibus generofus, & audax continuo salivatione molestatum cum tali appertus dejectione, ut nunquam famis stimulum sentiat, nec carnes cujuscumque generis degustari, vel in parva quantitate, solis ovis sorbitibus, & fructibus, & pulmentis deliciis velutum velicitur, est atatis annorum quinquequaque.

Salivatio continua, que est symptomata in excretis cum copia præternaturam, immediate certe pendet ab humore frido abundantem imparito partibus saliva generationi dicatis, que sunt glandula Parotides, à quibus per salivales ductus in palatum præparata deducitur Saliva, materiali tali præparationi opportunam recipiunt hujusmodi glandula ab arteriis, quæ nocte cunque ergo ab istis feros humor in copia communicatur, salivatione etiam copiosa redit, nec feri copia ab arteriis potest impetrari, nisi eam fangus contineat, dismutatione, & fluxibilitate illius aquæ humoris, quo particula quedam unione inter se uniebantur, & per quam talis humor non apparetur, nec fluxibilis erat, nisi cum particulis per unionem simul conglomeratis, qua ablata libertati restitutus, & alli ferositati disaggregatus

datus hanc auger, eo modo, quo concreta metalla fluxibilitate redduntur aqua humiditate crassa particulas colligante fusa, & ad fluxibilitatem redacta, ita salivationis causa immediata flatuenda est humor ferosus in fagine extundans, mediata, & magis remora, falso in fagine extensus, vel corrugatione ferositatem in eo augens, quo corroso redditur efficiacur ab atra bile magis acris, quibus addenda est difpositio glandularium salivarium ad recipientem copiam hæc. Salsum diffolvens est bilis copia, ratione temperamenti patientis maximè in fagine redundans, ab hujusmodi falo bilioso mortificato in parte acido fanguinis, & à nimia ferositate aqua reliquo inertis redditio, contingit, ut ferosus humor preparatus in glandulis interioris tunice ventriculi, & ipsa saliva acidum parva effacieat, & continetur, & ita appetitus etiam decit, deficiente irritamento acidi in saliva, & in humore in glandulis ventriculi preparato, & nervosa membrane communicato, à quo illa corrugatio in fibris dictæ membrane efficiatur, in qua famis sensatio consistit, accendeat etiam, quod à bilis portione ad ventriculum ascendentem, non solum acidum glandularum magis mortificatur, & etiam illud saliva, cui inest, licet insensibile ex nature decreto, & quod per illius incrassationem in ventriculo sensibile evadit, quando secundum nature leges salivis humiditas est preparata, & magis etiam enervatur à substantia aqua excessentis salive deglutit, cum observatione confiteat acidum etiam velenum aceri, aqua admixtione retundi, huic statu condemnatum acidum omnium glandularum, & limpiae, deficiat sanguini sufficiens coagulum, unde facilis ferositatem à se disgregari transit; quod ei contingere puto, dum particula terrea fixa ei inservient, quibus voluntatatem amittit, cum volatile à superadido fixo fixatur, particula etiam terreae additis ardorrigiditatem istius impertinet, & per congeitionem ramofa, & hamofa redditur, cum duritate, & rigideitate, immutando figuram, & modum effendi, acidum austern faciunt. Particulas austern constituentes efficiunt, & rigidas ex fructuum immaturorum conditione colligo, duritatem enim maximam habent, que duritatem, & rigiditatem particularum componentium arguit, & cum sint austeri pra immaturitate, austerritatem etiam in tali duritate fundari non est improbatum, & præcipue ex observatione confirmator; nam dum emollescentia pra maturitatem gradibus, austeras etiam minuitur, aliquid quod obseruat in austero est, quod lingua velut ligare videtur, & diutinalis faper in lingua perdurat, quod pet particulas ramofas, & hamofas cum rigiditate solidum explicari potest, dum cum tali figura particule fortiter partes lingue apprehendunt, ita eas ligare, & constringere videantur, sive crassitudo in pores linguae infinita est obstruunt, & implent, & hamis suis infixi diu in eis perdurant; hujus confirmation habetur etiam à multis chemicis exstinximatis alumini, quod est austero generari à fale acido una cum terra petrofa, à qua per calcinationem ita iridem lapidis jam expeditus fuit; austern enim nihil aliud est, quam acidum adstringens, confluentes, & contractantes, quod à materia terrea modo dicta disposita habetur, hujusmodi materia terrea etiam in nostro corpore, & in humore reperitur, & præternaturaliter miscetur humoris aciduus ab arteriis glandulis tunicae ventriculi interioris impartito, & hoc certe contingit virtus licet, qui ratione obstrunctionis facultetas anguis è fale fixo, & materia terrestri confatas, in suis porositatibus, & cellulis non recipit, neque in humorum fermentativum mastis languiente elaborat, prout sibi est officii ad sanguinem vegetum conferrandum, cum proportionate fluiditate, quia excrements per renovatum fermentationem faciliter potest depone, tam in hepati, quam in aliis partibus ad ea recipienda destinatis; quapropter dicta materia terrestre salina sine volatilizatione, & preparacione aquo humoris aciduus mixta, & in dictis glandulis ventriculi unitum cum eo depositum acidum austern reddit, quod vellicet ventriculi nervae fibras constringationem eas inducit, à qua famis sensatio, & corrugationis modus est talis, ut hunc percipiendu sensus communis efficiat appetitum caloris, terra, & carbonum, dum per usus ideas innatas apprehendit in talibus corporibus inesse potentiam afficiendi organum, in tali statu, cum tali motione, que suavitatem inducat, suavitatis vero percipitur, dum fibra ventriculi, & lingue ab humoris acido, & austero contractantur, & adstringuntur, ita quod quilibet motu, & qualibet figura particularum moveri, & penetrari non possint, motu titillationem pariente, in quo suavitatis

Consultatio XXXIX.

tantè magis in sua causa occulatur, ut non defuerit aliqui, qui ad qualitatem occultam illius originem traherent conati sint, quod ignorantes refugium tempor jucavici, & quamvis in vere causa indagatione maxima sit difficultas, nitendum ad hujus ablationem, obægromum salutem, que ignota causa, vel fortuitus eis comparatur, vel nunquam obtinetur, & quandoque maximo cum prejudicio medicamenta exercentur.

Pro enodanda autem hujusmodi difficultate. Suppono tales appetitum depravatum non esse nisi sensationem excitatam in organo appetitus, quod non est aliud nisi ventriculus, ex qua sensatio sensus communis movetur ad appetendum inolita, & cum actiones depravatae edantur ab eo, à quo lanza exercuntur, in his qualitatibus depravato, concludendum est acidum falsum, quod naturaliter appetitum in ventriculo effect, idem de pravatum præternaturaliter causare appetitum; acidum autem falso naturaliter appetitum fomes, et volatile, unde si fixum evadat pervertitur, si ad austernum, vel ad acerbum transfat pariter depravatur, sicut si faldem exuberantem concipiatur, cum aciditatis occultatione, hoc virtutum in depravato appetitu non observatur, cum nullam sitim, nec faldem in ore experientur patiens, unde sequitur ex hoc acidum ventriculi depravari, quia fixum evadit, & ad austernum, vel acerbum transit; quod ei contingere puto, dum particula terrea fixa ei inservient, quibus voluntatatem amittit, cum volatile à superadido fixo fixatur, particula etiam terreae additis ardorrigiditatem istius impertinet, & per congeitionem ramofa, & hamofa redditur, cum duritate, & rigideitate, immutando figuram, & modum effendi, acidum austern faciunt. Particulas austern constituentes efficiunt, & rigidas ex fructuum immaturorum conditione colligo, duritatem enim maximam habent, que duritatem, & rigiditatem particularum componentium arguit, & cum sint austeri pra immaturitate, austerritatem etiam in tali duritate fundari non est improbatum, & præcipue ex observatione confirmator; nam dum emollescentia pra maturitatem gradibus, austeras etiam minuitur, aliquid quod obseruat in austero est, quod lingua velut ligare videtur, & diutinalis faper in lingua perdurat, quod pet particulas ramofas, & hamofas cum rigiditate solidum explicari potest, dum cum tali figura particule fortiter partes lingue apprehendunt, ita eas ligare, & constringere videantur, sive crassitudo in pores linguae infinita est obstruunt, & implent, & hamis suis infixi diu in eis perdurant; hujus confirmation habetur etiam à multis chemicis exstinximatis alumini, quod est austero generari à fale acido una cum terra petrofa, à qua per calcinationem ita iridem lapidis jam expeditus fuit; austern enim nihil aliud est, quam acidum adstringens, confluentes, & contractantes, quod à materia terrea modo dicta disposita habetur, hujusmodi materia terrea etiam in nostro corpore, & in humore reperitur, & præternaturaliter miscetur humoris aciduus ab arteriis glandulis tunicae ventriculi interioris impartito, & hoc certe contingit virtus licet, qui ratione obstrunctionis facultetas anguis è fale fixo, & materia terrestri confatas, in suis porositatibus, & cellulis non recipit, neque in humorum fermentativum mastis languiente elaborat, prout sibi est officii ad sanguinem vegetum conferrandum, cum proportionate fluiditate, quia excrements per renovatum fermentationem faciliter potest depone, tam in hepati, quam in aliis partibus ad ea recipienda destinatis; quapropter dicta materia terrestre salina sine volatilizatione, & preparacione aquo humoris aciduus mixta, & in dictis glandulis ventriculi unitum cum eo depositum acidum austern reddit, quod vellicet ventriculi nervae fibras constringationem eas inducit, à qua famis sensatio, & corrugationis modus est talis, ut hunc percipiendu sensus communis efficiat appetitum caloris, terra, & carbonum, dum per usus ideas innatas apprehendit in talibus corporibus inesse potentiam afficiendi organum, in tali statu, cum tali motione, que suavitatem inducat, suavitatis vero percipitur, dum fibra ventriculi, & lingue ab humoris acido, & austero contractantur, & adstringuntur, ita quod quilibet motu, & qualibet figura particularum moveri, & penetrari non possint, motu titillationem pariente, in quo suavitatis

confestorum respectu ventriculi consistit, & lingue, & quia à particulis calcis, & terre blandè penetrantur, & mouentur, id est in eorum uero itavitatione experientur in tali statu constituti, sua enim crassitudo, tuis ramulis, & hamulis adstringitionem, & contractionem fibrarum salutem, que ignota causa, vel fortuitus eis comparatur, vel nunquam obtinetur, & quandoque maximo cum prejudicio medicamenta exercentur.

Tumor in liene originem habuit à metria crassa, quan naturaliter in lingue cunatur haec Patiens ratione temperamenti pituios, & melanolici, & à qua omnia fermenta partium sanguinem tenacitatem, & vigoriem inspirant enervant, unde sanguis magis tempore crassus, vel multa materia crassa conquinatus, que per liens substantiam circundantur, in eis porositatis, celulis, & capillaris vasis relata, ibi obstructionem efficit, quoniammodo etiam in uteri vasum caniductum membranum temporaneam evacuationem prohibendo, qua multis retensis excrements cachexia aucta fuit, que prius praecoxisit, ex eo quod sanguis non ritè fermentatur à liensi fermento opprime à materia obstruente, ut excrementorum separatio fieri non posse, ex quantum retentione in massa sanguinea istius constitutio, & crassis depravata fuit cum cachexia, ex hac malus facie color, & tumor, dum materia crassa, vel sero ab universalis sanguinis crassitate non admisita ad unionem cum aliis, vel ab ea expressa cum disgregatione abalium unione, in eis substantia laxa in majori copia recipitur, & detinetur cum mutatione coloris.

Pro horum morborum eradicatione elucidate cause indicant, primò Hypocondriorum, & ventriculi regionem esse à crastina humorum fabura mundanam, secundò obstrunctiones lienis, & uteri removendas, tertio humorum acidum austern corrigendum, quarto massam sanguinis ab omni humorum excrementiorum inquinamento purificandum, quintò fermenta partium præcipue concoctionibus intervienta exalanda.

Multitudine malarum dispositionum una cum earum contumacia difficulter reddunt earum ablationem, & timendum de Hydrope, remedii tamen fidendum generosis, & in arte vegeta sperandum.

Quoad primum, ergo per tres dies exhibeantur Syrup. de quinque rad. de cort. citri an. ʒ. i. cum aqua Abiynthii, & Melissæ an. ʒ. iii. crem. tart. s. p. ʒ. i. β. postea vomitivum propinetur ex infusione gr. viii. Hepatitis Antimonii, seu Croci metallorum in ʒ. iii. vii. malvatici, vel ʒ. i. Salis vitrioli, postea ad reliquias exterminandas incisivis, & apertibus Diaphoreticis mixtis, que idem præstant, & simili austerritatem humorum fermentativum mastis languiente elaborat, prout sibi est officii ad sanguinem vegetum conferrandum, cum proportionate fluiditate, quia excrements per renovatum fermentationem faciliter potest depone, tam in hepati, quam in aliis partibus ad ea recipienda destinatis; quapropter dicta materia terrestre salina sine volatilizatione, & preparacione aquo humoris aciduus mixta, & in dictis glandulis ventriculi unitum cum eo depositum acidum austern reddit, quod vellicet ventriculi nervae fibras constringationem eas inducit, à qua famis sensatio, & corrugationis modus est talis, ut hunc percipiendu sensus communis efficiat appetitum caloris, terra, & carbonum, dum per usus ideas innatas apprehendit in talibus corporibus inesse potentiam afficiendi organum, in tali statu, cum tali motione, que suavitatem inducat, suavitatis vero percipitur, dum fibra ventriculi, & lingue ab humoris acido, & austero contractantur, & adstringuntur, ita quod quilibet motu, & qualibet figura particularum moveri, & penetrari non possint, motu titillationem pariente, in quo suavitatis

Quoad secundum provideamus obstrunctionibus lienis, & uteri his premisis adjungendo leuentur Pilulas ȝ. Extrafæ Aloë, Sennæ, Rhaubarbari an. ʒ. ii. Thrichos Alandal. ʒ. i. Gummi Galbanii, Armoniaci aceto dissoluti an. ʒ. i. β. Myrræ rub. ʒ. i. Caffordi ʒ. ii. Effectio Croci ȝ. β. Croci Martis aperitivi ȝ. ii. Salis Sabinae, Tamarisci an. ʒ. i. Oci Sicci ʒ. i. Oci Macis ʒ. β. cum acetato chalybeate, & Syrup. de Artemisia q. s. f. pilâ quarum I 4 dosis

CONSULTATIO XXXIX.

De Appetitu depravato.

V ergo in decimo tertio statu sue anno constituta, temperamenti pituios cum admixtione melancolicis, & in aliis cognovit, à qua corporis colorum mutavit ad pallidum, cum inflatione facie, multi sunt menses, quod depravatus in ea est appetitus calcem, carbonis, & per se pectoris, & fluxibilitate illius aquæ humoris, quo particula quedam unione inter se uniebantur, & per quam talis humor non apparetur, nec fluxibilis erat, nisi cum particulis per unionem simul conglomeratis, qua ablata libertati restitutus, & alli ferositati disaggregatus

Medicinae Theorico-Practicae

deus 3. i. b. si autem corpus nimis movebuntur, minoranda dolis, quodsi superbibratur Decoctionum in Jure Sabinae Rubiae tint. Tamarisci, Citrach, Roñmarini, Salvie melioris erunt efficacie; Exprincus applicandum Ceratum lichen ex Armonia co vino malativo dissoluto, & regio tertiū aliud ex Sagapeno paratum.

Quoad tertium dicitur superiori remedii satisfactum erit, & satisfaciemus cum sequentibus.

Quo ad quartum 2. Pulv. viper. 3. i. Bezoart. minor. 3. i. Salis tart. volat. gr. viii. vel in ejus defecitu falso roñmar. 3. i. m. f. pulv. accipiendo cum Syropo cinam. ex descript. Quercet. Ad Cochlearum, unum, vel ad unum, & semis; his languini optima crassis conciliabitur, & humorum austeriorum emendabitur, quod facultus prefabit, si dicto Syropo, Antim. tint. ad 3. f. addatur, omni quanto die purgandum erit cum pilul. de Sagapeno Quercet. & hoc remedio continuandum erit per viginti dies, que ultime indicationes satisfactum quoque erit, & satisfaciet huic, alisque diuibus superioribus cum vino, quod futuro Autumno parabitur cum rad. Ietros, Acori, Rubiae tint. Gentiana, Tamarisci, & Folii Cetrach. Agrimonie, Quing. foli. Genitif. Absynthii, Sabinæ, Pulegi, Chalamineha, Majorane, que omnia in facculo indantur pro quantitate vini compendi, & suspensum detinatur in dolio, quod erit ibendum prima vice in pastu ad 3. v. quodsi per haec remedia dicta symptomata non cedant, Chalybata uferpanda, & præcipue Crocet. maris cum Antimonia diaphoretico, & sale tartari volatili, & Cornu Cervi unius, & medicamentum componetur omnes indicationes adimplentes, quod faciunt etiam hiboli 2. Mitridat. 3. i. Olei Cartiol. Macis an. gutt. iii. Charab. gutt. vi. Spir. fuliginis gutt. iiiii. m. & pro tali appetitu extinguendo Portulacam sapè edat. Viñus ratio sit optimi fucci, & ad calidum vergens.

CONSULTATIO XL.

De Sitis continua, & inextinguibili.

Patiens atatis annorum triginta quinque, temperamenti calidi, & secchi, vulneratus fuit ita scelopeti in spaula, vulnus in fistulam degeneravit, & brachium movere etiam debilitate poterat, pro quibus decreatum fuit exsiccans Decoctionum per triginta dies cum conferto dictæ rigore, & fudoris excitatione. In fine fuis adeo vehementer cum exceptit, ut a potu se temperare non posset, & maximè quia loquendi facilitatem impedit, & sumnum virium languorem, ac passionem quamdiu in ventriculo inferebat, quia omnia demulcentibus potius copiosi; hujusmodi fuis post Decoctionum coniunctum perfeverant cum appetitus prostratione. Aquam Vilensem, serum caprinum, succum hordei, multaque alia medicamenta refrigerantia, & humectantia pro huic symptomatis ablatione exercuit, sed incastum, Situm post Decoctionum, (tempore medicamentorum excepto) vino extinguae curavit, nunc febris lenta supervenit, cum determinatis, & distinctis accessionibus ad intermissionem nunquam accedens, corpus ex sua natura gracile magis exsiccari cognoscitur.

Sicut situs naturalis a moderata exsiccatione, & corruptione fibrarum interioris tunicae ventriculi penderit, & etiam fuis illa Palati propria, & que quotidie in solidorum masticatione contingit ad potum nos invitans, à sola exsiccatione, & corrugatione fibrarum lingua provent, ex eo quod ab alimentis solidis absorbetur non solum salsiva aut humectans linguam, sed etiam illa in yasis salivalibus contenta, dum motu masticationis, accelerato exiit tota transfundit in oris capacitem, ubi à cibis masticatis tota excipitur, quapropter humectante necessarii desistunt fibrae lingue, cum carnis siccitate, & corrugatione suis oritur, utramque situm à siccitate, & contractione fibrarum oritur, ejus statio à potu humectante, quo siccitas tollitur, & laxitas inducitur planè demonstrat; Sic si intense fibrae ventriculi exsiccantur, & corrugantur intensa oritur fisis, prout evenit nostro Patiente ad exsiccante Decoctione, cui facile fui prædictas fibras pro tempore calido, & seco ex sua natura sicas, intensa siccitate afficeret, qua in continua corrugatione detinente situm etiam conti-

nuam parunt parvam modificationem siccipientem à frequenti potu, coarctatis à nimia siccitate ad extreimum potus fibrarum, ita ut non permitatur ingredi in eam rursum substantiam corporiculam humidum potus, & ea modificatione sitis, quam potus infert, statim tollitur ab aucto in ventriculo calore à vini potu, quo continuo situm extinguae curat, huic incrementa disponuntur, & siccitatem gradus adduntur ab codem calore humidum statim dissolvente.

Ad statim conductum vapores falsi à bile elevati in effervescencia ejus, cum succo Pancreatico in intestino duodeno, que licet ob humiditatem intracraniationem factam à medicamento exsiccante reddita fuerit crassa, & iners, concentruo spiritu volatili ejus in crassitate, atram in dicta effervescencia volatilizant particula aliqua saline ascendentem ad ventriculum, corrugationem inducent, & siccitantem agentem cum siti.

Ab eodem calore, & bile acidum ventriculi volatile, vel mortificatur, vel dissipatur, præterquamquod siccitas fibris imparita corripuit etiam glandulas ventriculi, ita ut diminutus in mole, & coarctatis eorum potis, non sicciantur debitam quantitatem humoris pro preparando fermento necessario, vel ab eadem siccitate, & calor corrupto fermento proprio dictarum glandularum, depravatur etiam preparatio humoris fermentativi ciborum, ex quo non solum appetitus prostration, sed etiam imperfeta chylia elaboratio, non volatilizant ejus particulis, sed in crassam, & fixam pulmē degenerantibus, cui non opitulatur effervescencia bilis cum succo pancreatico, cum ob crassitatem, & lentorem ejus evanescat ad debitam effervescientiam insufficiendum, prout superius dicebam. A chyllo, crassus sanguis, & bilis pariter crassa hoc virtutem corrigit non valer, hinc non solum glandulis Parotidibus serum crassum subministratur, unde saliva crassa impotens fibras lingue humectare, quia inhabilitate transire per ejus partes, unde situs augetur, sed etiam glandulis ventriculi pro elaboratione humoris acidi fermentativi, cum istius depravatione, vel abolitione dum ob crassitudinem non recipitur intra glandulas humor, & receptus ob resistentiam à crassitate imparitam sit non elaboratur.

Aliquae particulae crassiores sanguinis, vel alterius humoris in yasis alivius partis relata obstrunctionem perpetuant, & ibi humor detinunt qualitate fermentativa, & volatilitate acquisita superato obstrunctionis impedimento, languinique mixto effervescientiam iuri excitat maximan, inordinatamque, sed lentam, quia fermentum debile, & massa sanguinis spiritu privata cum crassitate non est apta ad effervescientiam violentam insufficiendam, & cum impedimentum obstrunctionis superatum non tollatur auctorudo materiam, sed solum hanc perterritreando, id est hæc priori statui se remittens impedimentum renovat, à quo humoris ab impedimento stagnantis alteratio ad qualitates supradictas, à quibus superatur impedimentum, & modo dicto renovatur effervescientia febris periodica, cui exstimo conjunctam esse hæsticam ob dispositionem naturalem per temperamentum calidum siccum, & gracile, & ob crassitatem sanguinis exrementis multis coniunctam, ob depravatam chylificationem, quibus ad fermentum naturalum exaltatis continua fermentatione continuam inducent effervescientiam, & cum non possint ob sanguinis crassitatem ab eo separari, continua eorum praefensione febris continum lentam efficiunt, eo modo, quo hæstica primi gradus efficitur, cum semper sit essentia alterius conjuncta lento, & crassitatis sanguinis, ad quod demonstrandum superficie, ne confluentis officium transcendam; sed quod id mibi efficacius ostendit, est siccitas ventriculo habitualis facta, una cum calore, ab immoderato vini potu in ea impresto, à quibus fermentum, seu temperamentum naturale est alteratum ad siccitatem, & caliditatem, in habitu marcorem quemdam in ventriculo inducentem; ab hujusmodi temperie, seu fermento, sanguis circulans copioso per ventriculi substantiam incalet, & ad maiorem effervescientiam suscipiens in corde disponitur, unde febris continua, non alteratur in Pethys à Pulmonum flaciditatem, hæstica coniungitur, per solam fermenti, seu temperamenti illorum depravationem, sanguinem ad indebitam, præternaturali, & continuam effervescientiam disponentem quodcumque

Consultatio XL.

que sit hoc meum cogitatum solidis fulcitum tritribus apud me, aliorum tamen iudicio submittit.

Ad tollendos ergo hos affectus, febris putrida effervescenda, tam per ea, qua motu effervescientia collabent, quā per apertientia obstrucionem, que febris causam tollunt, secundu[m] haæstica latenti tubivenientium lentorem fanguini, & bilis, corrigit, necnon fixum, & habitualem, ventriculi crassam calidam, & secum, atque præternaturali ad contraria ducent, que siti satisfactum quoque erit, dubitandum autem est de certo remediorum exitu, cum a morbo longo habitus ex sua natura gracilis sit enervatus, & etiam quia ventriculi temperies, & sanguinea mastis status a natu[m] maxime distant.

Leniter ergo purgato corpore cum Cassia, vel Manna acerbiis medicamentis prætermis ratione febris putrida, & motus inordinatae sanguinis, fecerit vena pro ratione virtutum agrotantias; primam indicationem adimplentes cum emulso[n]ibus feminum melonum ex extractis cum aqua Centaurie min. addito etiam spir. vitrioli, dulcificato ad gratum aciditatem, obstrucentia tempore majoris intermissionis exhibenda sunt temperata, ne ventriculi temperies calida, & seca augeantur, unde Jus alteratum pareret cum Decoctione agrimonie, quinque foli, radicum graminis, cicori, gentianæ, addito spiritu vitrioli dulcificato, interim utatur pro ventriculi siccitate, & caliditate, & matrone corrigendo suco hordei dissoluto cum aquis deflatis ex carne contulta cancerorum fluvialium, Ranarum, & litacum, parum, & sapè deglutiendo, & quod melius est eorum contulio dissoluto in jure, vel in aqua; Lac vaccinum distillatum cum foliis Malvarum, & Boraginis sit pro continuo potu, foeventus exterioris ventriculus cum spongea imbuita Decoctione Malvarum, Althæa, Plylii, Boraginis reiterata purgatione pro necessitate, & juxta signa concoctionis. Si datum fuerit purissim febris subjugare, obliterandum est, an lenita febris perduret sine manifesta affectione, & tunc de Haæstica certiores erimus, pro eaque extirpanda dimicandum, si vero febris omnino cedat, ventriculo fuerit primò lacte Althæa in ad 3. vi. & augendo quantitatem pro ejusdem tolerancia per quindecim dies, postea utendum lacte vaccino ad 3. v. cum aqua supra dicti extrætae è carnibus contulio, vel Ranarum, vel Cancerorum, vel Testudinis, que remedia item opportunita erunt, si febris haæstica appareat, sed eidem utendum cum extracto Gentianæ ad 3. b. cum spir. Cornu Cervi gutt. vi. redacto in formam bolli pro correctione crassitatis sanguinis. Viñus sit frigidus, & humidus, & maxime nutritius, ut tunc extractum carnium ad formam decipitrum à Riverio in tractatu de Haæstica, una cum Pane marino ibidem descripto, & hac sufficiunt proportioni Consultatione.

CONSULTATIO XLI.

De Ciborum aversione, nausea, & vomitu præcedente dolore gravitativo, una cum lesa deglutitione solidorum, & liquidorum.

Ex transmissa Relatione manifestum fit hunc Patientem naturaliter debilium ventriculi constitutionem fortiori fuisse, cum frequenti vomitu molestatus fuerit, cum expulsione materie viscosæ, & aquæ primo acide, deinde amara, certum indicium ventriculi à naturali officio perfectæ concoctionis alimentorum aberrantis, cum enim à primordio generationis fibras contrahit laxas à nimio humido, eis tanta non infestis, ut pars crassior alimentorum expellatur pro hoc robustiori contractione indigens a fibrarum laxitate non permisit, quapropter ob diutinam moram ejusdem portionis diffoluti in aqua florunt citri, vel in superius dictis Antipopleticis, per diem sequenti utatur Lambitivo. 2. A. que totius citri, Melissæ an. 3. iii. Theriacæ 3. i. Spiriti viri aromat. cum nuce moscati, macis, & Cinam. 3. i. vel cum Aqua vita Matioli, Elixir propri. 3. i. b. Confect. ex Hyacintho 3. i. Salis Albynt. Rolmar. an. 3. b. cum Syropo de Cinam. 3. b. & Coric. citri 3. i. f. lambitivum. Exterius roborandus Ventriculus cum Cerato ex Mastice, & Tacamaca, & in pastu bibat

acida, & quia, in tali conatu dictæ expulsione, bilis ad ventriculum ex intestino ascendit, id est materia ultimæ loco per vomitum expulsa amata est: hujusmodi fibrarum laxitas a frequenti, & copiose aquæ refrigerante nive, & etiam conglaciata potu facta fuit major, unde vomitus frequenter, & diuturnior ob dictam causat cum naufa, & inappetentia ciborum, ex quo ventriculi fibrae nimis laxata ad cam corrugationem non reducuntur, que est necessaria ad famem excitandam, quando vellicantur ab acido, præterquamquod ejusdem ventriculi calore debilitato a frigido contrario, inertique redditio ad acido præparationem, ad quam aliquo modo concurrit volatilizatione, hoc fixum remanet, & redditus per hoc tam inepnatum alimentorum præparationem, quād ad illam vellicationem, in qua fames fundatur, ulterius à nimio humido fibrarum acidiū ita retunditur, ut his pro stimulo infervere non possit, & quia inter villos membranae ventriculi remaneat ex depravata alimentorum digestione materia, que faciliter putredinem, vel malam qualitatem huic sanguini sucepit, talis materia ab alimentorum presentia commota illicit exsiccans in fibris ventriculi, similem illi ab aliis putridis ventriculo impressam, qua ad eorum subitam expulsionem commovetur, unde aversio ad qualibet alimenta.

Vomitus preceedit dolor gravitatus ob flatus à matre prædicta portante elevatos diffensionem ventriculi

cum graveidine inferentes, vel quia mala qualitate sive acrex talem molestem parunt, qualem copia matris incurvit. Ab eidem caufis laxata cesophagi fibrae naturaliter molles inducta in eis quadam quia Paralypsi, deficit in eis motus contracionis necessarius ad deglutionem expeditam, unde alimenta nonnisi cum difficultate deglutiuntur, quantum autem valeat aquæ frigida potus a patiente nostro frequenter exercitatus ad relaxandum ex consideratione, quod spiritus à frigido, vel mortificentur, vel repelluntur, facilè comprehenditur, sicut etiam certum sit à spiritibus hoc modo affectis fibras laxari, ut motu præventur, cum è contra ex corum influxu copiole pars in contractione quadam, & velut inflatione detinatur, & non solum fibrae humidas aquæ particulas imbibendo, sed etiam à ventriculo alias exsurgendo laxitatem morboam, & paraliticam sibi parant.

Dedicimus ergo ex caufarum indagatione fibras ventriculi esse exsiccandas una cum cesophagi, simulque illius temperiem nimis humidam esse corridentem.

In quo excedunt, erit difficultas ob inverteratam dispositionem, & major redactus à Paralypsi cesophagi, à qua Mors rapè fuit inducta.

Expedit ergo in primis Ventriculo, vel Vomiti ex Sale vitrioli, vel alio purgante proportionato una cum preparantibus adaequatis, sanguinis missione prætermis, cum nullum locum habere videatur in his affectibus, Aqua Tetuæ exhibenda per novem dies, vel decem motu solito præmisso convenienti veliculo, postea exhibendum jus Columbi, in cuius ventre reponantur Ligni Saffras, Viciquerini, Salsæ, cum rad. Acori, Zinziberis, & granis Cardamomi, cum foliis Absynthii, Petrolélini, Fœniculi, Roñmarini, premittendo bolum ex therentine 3. b. Extract. baccarum Juniperi 3. i. Ballæ Peruviani gutt. vi. per viginti dies in hoc perlevaret, postea utatur per menem Pulvere Viherino ad 3. i. cum 3. b. Antimonii diaphor. in Confitea florum roñmarini, vel cum succo Absynthii condensato superbibendo 3. ii. Aquæ aliquæ antipopleticæ, vel antiparalyticæ descripere à Quercetano, & Myrrach. Ante connam capiat 3. b. Confectionis parate ex Specier. Diamochi, Diambra, Aromat. ruf. Diatriponicean. an. 3. i. cum sufficienti quantitate Sacchari diffoluti in aqua florunt citri, vel in superius dictis Antipopleticis, per diem sequenti utatur Lambitivo. 2. A. que totius citri, Melissæ an. 3. iii. Theriacæ 3. i. Spiriti viri aromat. cum nuce moscati, macis, & Cinam. 3. i. vel cum Aqua vita Matioli, Elixir propri. 3. i. b. Confect. ex Hyacintho 3. i. Salis Albynt. Rolmar. an. 3. b. cum Syropo de Cinam. 3. b. & Coric. citri 3. i. f. lambitivum. Exterius roborandus Ventriculus cum Cerato ex Mastice, & Tacamaca, & in pastu bibat

Medicinæ Theorico-Practicæ

bibat primo loco cyathum vini medicati cum ligno lentisca, & Viocoquere. Faccis Juniperi, foliisque Abfyrthi, Rosmarini, Melissæ, Rutæ &c. servata optima viæ.

CONSULTATIO XLII.

De dolore, & anxietate ventriculi à cibo.

Religiosus temperamenti calidi, & secii ad adustiorum venient, ataxis annorum tritigia, studis maximè, & intènse addictus, de dolore stomaci anno præterito conqueri cepit, qui à cibo multum exacerbatur cum anxietate, ut loco stans nesciat, in hoc statu maximo afficit more, & à flatibus, adeò gula intumescit, ut quandoque difficultas reddatur respiratio; his adiungitur obstruere in Mefenterio, & pulsatio artis tollenda, & partes affectæ corroboranda.

Quæ obstat obtinet posse spacio stante virium robore, & atque florida cum optimâ dispositione ad optimam remedia excedenda.

Mundato ergo Ventrículo, & primis viis, per adgutiam humor purgationem, & sanguinis missione, non solum à brachio, sed etiam à venis hemiortoidibus, pro majori deterrence ventriculi per septem dies exhibetur aqua Nocera dejecctoria cum Mele ros. fol. ad f. iii. omni die, postea succus sequentibus per decem dies utatur. **Z.** Succi Agrimonii, Acetofelii, Roraginis an. z. Decoct. rad. Graminis, Ari, Taxacæ, fol. Borag. Epatica, Epithimi, Lingua cervina ad z. vi. Tinct. tart. z. i. f. m. praemixendo pulvrem ex speciebus Santal & Diamargarit. frigid. an. z. b. Omni tertio die purgetur cum Decoct. Epithimi Mefie. Ad obstruções austendit Tartaro chalybeato utatur per quindecim dies cum Decoct. rad. Graminis, Quinqueloli addito Syrup. de Cicorea cum Rhubarbi. Ultimo loco usurpandam lac Alfrinum desflillatum ad f. i. per viginti dies cum sequenti Pulvere. **Z.** Oculor. cancer. præp. z. b. Margarit. præp. z. i. rature eboris z. i. b. Coral. præp. Antimonii diaph. an. z. b. m. Attivo tempore Balsimum aqua dulcis excrecat, & Aquam Villenæ codem tempore per decem dies assūmam mane, exercendo balneum post meridiem Ventriculus corroboratur cum specifico stomachi Poterii, quod confit antimonio Dia-phoretico, & Margaritis. His correspondat optimus vietus ratio, omnia aromata fugiendo, & alimenta crassa: Vinnit celiphopharum, & statim à prandio cyathum aqua fontis, vel Nocera bibat, à studio intentio, & continuo abstineat, & post cibum omnino fugiat.

CONSULTATIO XLIII.

De motibus convulsivis à cibo.

Religiosa annorum viginti temperamenti calidi, & humidi mensum diminuzione laborans post cibum motibus convulsivis tam immaniter opprimunt, ut à multis focis detineri non possit, cum concusione omnium membrorum, & facultatis animalis lassone, & citam cordis, dum nihil fertur tali oppressa symptoma, & pulsam parvum, ac inaequalē tunc temporis habet.

Ab eadem sanguinis effervescencia aliæ vapores acres, & membrane exteriori, & media carnose impressi velicatione pungunt, cum inferendo molestiam, per quam anxius redditus patiens, cuius anxietas augentur, quando dicti vapores offuscum superius attingunt, & træctis in continentum nervis cardiacis, cum compressionem inducunt, que morem facit.

Hujus effervescencia opera fermentatio alimentorum facta major; elevantur etiam vapores in magna copia, qui oesophagum distendunt, gula intumescunt paucum, à qua compresione alptra Arteria spiranti difficit oritur; & ab hac fermentatione valida una cum dolore fibris ad contractionem determinatis exitus alimentorum acceleratur non perfecte adhuc concoctione, unde crassis particulis aliis subtilioribus commixta, crassiori sanguini pro materia inferviunt, & alia in massa sanguinea ex adiunctione preparantur in humorum acrem supradictum à crassis obstruções in mæfenterio, & aliquorum annorum arteria Pancreatici infixa, unde pulsatio arteria in ventre, dum pofto impedimento advenienti sanguini arterio per obstruções, hic cogitum retrocedere in celiacos ramos; unde sanguis adveniens, & alter retrocedens in occurru se invicem impeditis arteriam distendunt, & majorem pulsum, quam è naturaliter conveniat edere cogunt, vel arteria subit labet partem ab obstruktione inducata, qua cum resistat suo motui, hujus vis tota dirigunt in partem exteriorem arteriæ, quapropter

tem

CONSULTATIO XLIV.

tem accendit in origine nervorum, ibique excita etiam in succo nervoso medullarium cerebri irrigante, hujusmodi effervescencia, ab hoc in totum derivatur facili negotio, cum probable sit in tota massa fucis nervosi adesse particulas faciles fermentativas, & ad effervescentiam inducendas apud ejusdem nature cum eis in ventriculi nervos partibus precipitatis, quibus etiam deficientibus facili est motus inordinatum conceptum à spiritibus in suo emporio existens, omnibus nervorum insitum modo explicato; & quia aqua talium effervescentiam, & materia agitationem impedit, hinc symptomati remedio fuit, à quo dicta in explicatione causarum comprobata manent.

CONSULTATIO XLIV.

De cruditate nidorosa.

J Uvenis annorum vigintiquinque, temperamenti calidi, & secii, & summe biliis, à multis annis, de dolore stomaci conqueritur, præcipue post sex horas à cibo, cum flatibus per os erumpentibus ovorum fixorum, quandoque vero pisticum putridorum odorem redolentibus, plerunque excitato vomitu sublevatur, rejecta materia crassa viscosa, & subtili, aqua amara, alijs stipiticis adest, tempore attatis semper febribus tertianis vexatur, præfermentationem querit ab his, & à doloribus.

Bilis animali concessa ob multas vite conservations necessariis usus à naturali conditione exorbitans multorum malorum causa exsistit, prout experit hic Patiens, in quo volatilis, & summe acris reddità à naturali conformatione, in hac arate juvenili, in qua calor nativus summine naevus est incrementum, ab hujus activitate autem prædictis qualitatibus magis labefactatur, & ab his facilis paratur bili acescensus ad ventriculum contra naturæ intentionem, que viam per intestinum doelorum ei appetit, sive enim acridens autæ intestini duodenæ fibras magis vellicando motum in eis peristalticum auget, itaut pars intestini vellicata sursum cum aliquo impetu versus orificium infelix ventriculi attollatur, in eum bilem expellendo, coadiuvata tali expulsiōne à sua fluiditate, & volatilitate; hæc in ventriculum recepta suis qualitatibus dissolventibus alimen-taria corrumpendo, & acidum naturale ventriculi suo facile liquido mortificando, cruditatem nidorosam efficit, de qua patiens conqueritur, odores illos contrahens à sulphure alimentoorum una cum eorum fæci volatili exaltato, cum quadam adiunctione specie, in quo etiam consilii alimentoorum corruptio, cum talis exaltatio sit propria putredinis, separationem ab alijs particulis designans, ubi in concoctione, que est species elatiōnis, sulphurea, & salina portio debet alius intime uniti.

In hujusmodi corruptione partes alimentoorum disgregata similes, cum similibus coeunt, hoc est crassis simili uniuersi, & pariter subtile, unde in vomiti etiam expelluntur partes ista separata, cum ablatione doloris, excitati in membranis ventriculi vellicatis, & distractis ab irriteratione istarum partium à bile alimentaria corrumpente mutato, & a lae alimentorum fluenti sufficiente in nimia dissolutione, acrimoniamque partes, quibus mifetur perfundente, & quia hujusmodi acrimoniam, & irritamentum non suscipiunt nisi alimenta residua in fine concoctionis, id est per sex horas. **Z.** Succini Cratoni gr. vi. Salsi Sabinae, Rosmarini an. z. b. Succini gr. vi. Tinct. Castorei, Antimonii an. gutt. x. cum Aqua artemisiæ f. b. superberbis **Z.** vi. Decoctione Ari, Rubis tintoriorum, Zedoaria, fol. Sabinae, Artemisiae, Dittami cretici, in qua dissol. sal. tart. Chalyb. **Z.** b. & omni. tertio die purgetur cum Pil. Succini Cratoni gr. vi. & de Sapageno purgescant. simul mixtis continuando per viginti dies, postea rectificandus sanguis, & succus nervus, in quem finem fermentant Antimonialia omnia, & tartares ipsamidicem unita pro succo nervo, & cum eis, qui urinam movent, confar enim experientia nervorum affectus plerunque per diuersem terminari. **Z.** Ocul. cancer. Anem. diaph. an. z. b. Boccarotii Jovialis gr. viii. Salis crani humani **Z.** b. Rosmarini gr. xv. Succini gr. vi. m. exhibetur cum bibendo lactis Alfini desflillati **Z.** viii. cum spiritu salis ammoniaci **Z.** b. vel fiat Bolis ex Extracto ligni Coryli, Viciquerini an. z. i. Ungula Alis Crani humani an. b. Salis urinæ volatilis gr. viii. m. Ultimo corroborabitur Ventriculus cum Conserva torus citri ad z. b. addito sale Abfynthii ad z. b. & specierum arom. rot. **Z.** i. Viatus ratio dirigenda relinquuntur à Medico assidente.

Appendix.

Hæc Patiens, nescio quo instinchi, Aquam in prandio semper bibere incipit, & hujusmodi accidentia non supervenerunt, unde continuo ejus uero libera evasit, queratur, an Vinum est caufa horum symptomatum, respondebatur, quod cum Vinum non avenerit, nec molestiam in eo afflummo perferiat, prout ipsa afferit, inq. juvidatur in eo bibendo percipiat, ne vomitus exciter, vinum non esse caufam effectum, & que faciem defensum coadjuvatur.

In Febris excitatur omni astute, quia hæc materia crassa calore temperat, & à bile ab codem actiori facta dissolvitur, seu fundit, & una cum chylo venas subit, & postea in ranis pancreaticis collecta similes & unita obstruções parit, transfixa pro aliquo tempore preparato succo impediendo, ex quo majorem contrahendit a corpore, superato postea impedimento cum diminutione motus peristaltici, & que faciem defensum coadjuvatur.

naturae non solum per vapores fermentarios ab eo elevatos, sed etiam per substantiam dictorum humorum, per venas lacteas ad cor ascendentes, & sanguini mixtam.

Unica ergo bilis correccio respiciens volatilitatem, & acrimoniū integrum horum affectuum dabit curationem, quod facile futurum spero.

Purgandi igitur primò humores in primis viis contenti Čaffia, vel Syruo de ros. fol. superbitendo ℥.iii. vel iiiii. Seri caprini depurati, vel Aque Nocere, & Rhauba preparata, cum ure alterato Cicorei, Endiva, Acetosae, Sem. citri, reiterante purgante superius dicto, & misso sanguine à brachio, postea bilis dulcificanda cum succis Boraginis, Malvarum, Cicori depur. an. ȝ. i. cum Aqu. hordei, omni tertio die purgationem reiterando cum ȝ. ȝ. Baffia, & Rhauba cl. ȝ. ii. per quindecim dies, postea aquis acidulis utendum, vel S. Mauriti, vel Brandola in agro Murinensi, vel Ispadani, quæ Janus asportant optimè custodita, ut experientia comprobavit, vel horum defectu utatur sero laciti caprini cum spiritu nitrī dulcificato. His omnibus peractis utatur pulvere ex ocul. Canceror. præp. ȝ. ȝ. Marg. præp. ȝ. i. Salis prunelle ȝ. ȝ. Antim. diaph. ȝ. ȝ. cum cinchona ros. ȝ. ii. his enim bilis, & emendabatur, & fixior reddetur, tempore astivo utatur Balneo aqua dulcis, & fine veris purgationem instituit omni anno superius descripsa ex purgantibus, & refrigerantibus descriptis, addito Sale Prunelle pro febris evitandis, ad quod faciet mihi Aqua Agrimonie ad ȝ. iii. exhibita, in qua per hora quadrante in infusum fuerit fructiflum Vitrioli Cypri, si plures dies replicetur, vel fiam acidula artificiales juxta modum deceptum ab Hoffmanno in Clavi Schröderiana de aquis Mineralibus, ubi habet modum eius usitandi. Virtus ratis sit refrigerans, & humectans dirigenda à Medico assistens.

CONSULTATIO XLV.

De frequenti Ruptatione.

Sacerdos annum agens quadragintaem temperatorem, ti calidi, & seci in totum, frequentibus equitacionibus deditis, in magnis caloribus praecedentis astatis circa ejus finem correptus fuit inappetens, cum summi, & ructibus adeo frequentibus, ut qualibet hora tantum, quam post cibum multos expellere conetur cum molesta non solum ob difficultatem expulsionei, sed etiam ob malum odorem illum ovorum frumentorum referente.

CONSULTATIO XLVI.

De Ventriculi debilitate, dolore ejusdem, & Hypochondriorum, cum animi defectu, vertigine, dolore capitis, & impotencia ad motum.

Civis in estate supra viginti tres annos constitutus temperamenti calidi, & humidi, texture gracilis, & habitus facilē resolutibilis, duorum annorum sponsus, in multis in Venere defatigatus, ciboque, & potu omni generis se replens, languorem ventriculi sentit cum dolore, quem anteā etiam experiebatur, sed non tam frequenter, nec cum tanta intensione, & molestia, nunc copiosus vomitus materia crassa matutino tempore frequenter apparet, siccè etiam dolores in ventre, aliquando circa umbilicum, & lumbos eum cruciant, per flatus quandoque mitigantur, quandoque non, & tunc ad multos dies perdurant, ex aliquo etiam applicatione, & passione Vertigini subacet, quam precedit animi defectus, in quem aliquando incidit nullo subsequente motu vertiginoso, dolore capitis aliquando conturbatur, maxime precedente aliqua applicatione, & quando calore infuso, vel frigore caput afficitur, impotencia ad motum adeit hinc ab uno mente.

Immoderatum Veneris uitum orines facultates corporis labefactare plus certo se manifestatam eis, qui illi nimis luxuriosi indulgent, quam Medicis, quorum cu-re concurunt, unde inter sanitas conservantia moderatur. Veneris uitum reponerunt, sicut inter morborum causas immoderationem in dieō actu reculerunt, cum à tali exercitio spiritus, & sanguis dissipari abundant, detrahant corpori universo eam portionem necessariam ad perfectas operationes, quarum instrumenta, & materia ipsi existunt, cum earumdem labefactatione, & enervatione, idcirco evenit, quod predictus Patientis ex errore multiplicati corus incident in ventriculi languorem, cum depravatione concoctionum huic parti dicaturum, ob dissipatos spiritus, & sanguinem, non

Consultatio XLVI.

non solum ventriculi nutritioni inservientes, & quibus deficitibus languor succedit in eo, sicuti ab omnibus partibus sentitur per alimenti subtractionem, sed etiam ad fermenti proprii preparationem concurrentes, cum ab his materia suppedetur pro hujus elaboratione integra, & volatilitatis ratio, eidem à dictis spiritibus impetratur pro integra perfectione, quare per istorum deficitium fermentum ventriculi in parva quantitate laboratur, cum volatilitatis defectu, & omnium imperfectionum acquisitione, a quibus imperfecte concoctiones determinantur cui adde, quod sanguinis massa spiritu depauperata, nec calorem, nec motum aequaliter fortuit, ad excitandum fermentum preparatum pro exercito operationum, & ex hac motus ablatione, vel diminutione sequitur debilitas ejus in operando; ita enim se habet sanguis in corpore humano, sicut Sol in Mondo, qui suo motu, & calore mixtorum fermenta excitando, illorum operationes coadiuvat, sic sanguis circulando per partes suo motu, calore, & suis effluviis, earumdem fermenta excitat, & ad operandum invitat.

Ex his omnibus sanguini adventientibus ob immoderatum Veneri, faciliter colligitur labefactationis ventriculi ex sui natura debilitate, quibus adjungere audeo, quod larga, & continuata seminis profusio, non per solam consumptum spirituum, & sanguinis, languore partes contaminare valet, sed etiam hac ratione, quod in ejus magna profusione austertus toti corporis fermentum, quis istius operationes perfectius eduntur, & qui partes sua non solum solidae, sed etiam fluxibilis magis vivificantur, & hoc fermentum consistit in effluvii feminallis, si vasis femini continentibus elevatis, & per rotum dispersi, que cum sint volatilia, & maxime activa sanguinis fermentationem adjuvant, & partibus solidis impensa, maiorem vitalitatem propriis fermentis inspiratis perfectiore motu regunt illis imponendo, unde modo quedam perfectiori partium operationes excolluntur.

Hujus asserti rationem deduco ex eo, quod feminis abundanta gravosam lassitudinem toti inducat, dum sanguinem nimis fermentando per copiosa effluvia feminalia ad talen turgescitentia inducit, ut plenitudinem constitut tori gravolam, que ejaculato femine celat, dimittit à tali evacuatione effluvii feminallis, & ad moderationem activitatis redactis qualiter exigit moderationem fermenti languinis, & operativa partium principia.

Hoc confirmatur ab Eunuchis, quorum temperamentum eneruant, femineumque evadit, non tam a testiculum amputacione, quam à prohibita veri feminis generatione, quod tefuntur supradictae alterationes corpori obvenientes à feminis etiam non corrupti copia, & sic ratione feminis deficientis, ratione spiritus dissipati, & sanguinis in quantitate mortu, & calore deficientes habent ventriculi fermentum eneruant, & consequenter easum depravata concoctionis alimento degenerantium in materiam crassam, & viscosam à vomitu demonstratam, cum fermenti debilitas crassorum alimentorum patrem attenuare non valeat, & fermentatione ad mixtionem cum subtilioribus necessaria ducere, unde istis preparatis, & segregatis, illae crassiores remanent impura, incocta, & utilioribus particulis orbata, tunc crassissim membranis adhaerent, ut expelli non possint cum aliis preparatis, & subtilioribus, donec gravitate, vel per moram contrafacta aliquæ acrimonia molestiam inferendo dictis membranis per vomitum ciuantur; Has cruditates non solum fermenti debilitas cumulant, sed etiam ciborum quantitas improportionata virtuti fermenti, & istius suffocativa, cum ob talen improportionem non possit actuari à virtute fermenti, unde necessaria est talis quantitas degeneratio in extrema.

Pars alimentorum subtilis preparata omnem perfctionem habere non est probabile ex dictis causis, sed mixtam secum vehere portionem aliquam materiæ non bene digestæ, nec concoctæ, & excremanti naturam redolentis, quæ nec segregatur in Intestino duodeno, per fermentum bilis, & succi pancreatici debilitatum, eodem modo ac fermentum ventriculi ab immoderato Veneri ufo, sed chili viam tenens vasa sanguinea integrata sanguinem elaboratum consupcat, & impurum reddit.

Per circulationem sanguinis non est improbable portionem horum excrementorum per arterias in membranis duplicarum deponi, quæ ob sui crassitatem, cum à lymphæ ductibus excipi non possit, aut propagines venarum exiles ingredi, inter dictas membranas deficiunt stagnare cogitare, sensimque cumulata, fermentatio concepta à motu suarum particularum, & calore adstantium partium, irritantim concipit qualitatem, fixo sale exaltato, vel fluore accepto in fermentationis motu, qua membranas feriendo, dolorem excitat lumbis correspondentem, ob connexionem membranarum inferuentis cum eis, & tunc dolor non cessat per flum erumpentes, aliquando verò materia crassa, de qua superius, & indigeta ad intefina defendens à bile, & succo pancreatico, vel proprio motu in flum diffunditor crassos diffidentes intellectu cum dolore, & tunc à flum eruptione dolor mitigatur.

Succedunt vertigines applicationi, quia in hac sanguini majori fluxu, & copiosiori ad cerebrum delatus calorem ibi excitat, & spiritus animales in quantitate, & virtute debiles à motu perturbato, & inordinato, vehementer particularum calidarium perturbati, in gyrum moventur, unde Vertigo, que à perturbante passionem motu pariter excitatur, maximè ubi spiritus sunt debiles, ut in hoc Patiente, ob sanguinem non ricè fermentatum, excrementitum, & spiritu pauperem.

Animi deliquia à spirituum deficiencia in nervis stomachatis evenire puto, eo modo, quo ex inedia contingit, ex tale enim deficiencia nervi predicti convulsus, seu contractions spasmoidicas patienti, caritatem, qui antiquis convulsionem ab initio explicabant, & in confusum trahunt nervos cardiacos, qui rati contraktionem motum cordis minorando animi deliquia efficiunt, per quæ subtrahit sanguis cerebri, etiam spiritus animales deficiunt, nec continuationem debitan cum corde ferventes distracti, à sua scandagine divisi, inordinato motu turbantur, & vertiginem patiuntur, ex modo, quo fumus à tua minera ignea exhalans, quando illa perdurat, fumus ordinatè moveretur, hac verò extincta, vel perturbata fumus ad latere, & inordinato discutitur, quod agit etiam, quando minera elongatus motum subsequuntur particularum non audit.

Dolor capitis progignitur, vel à materia excrementitia in membranis cerebri depositata, & fermentatio ac acriditate, & ex parte corporis exterioris sanguis in copia caput petuit, qui postea refluxus per venas condensatione acquita, cum motus celoris deperditum, novo advenient ponit impedimentum, unde vena intumescit; nam sanguis ex arteriis ob calorem fuit in copia, & venæ absorbet, sed quia non possint eodem tempore portationem sanguinis prius suscepit in ulteriore locum deponere, ut in hunc alium sanguinem novum recipiant, necesse est, ut eadem pars vena ex multiplicata materia urget, & membranam, cui adnecitur distendat, unde dolor capitis; Sic à frigore condensatus sanguis idem ponit impedimentum retardata circulationem, ex quo idem doloris effectus.

Impotentiam ad motum provenire ab obstructis ex aliquo parte nervorum principiis persuaderem potest materia crassa in sanguine abundans, que una cum latice seroflo, & spirito generatione spirituum animalium dictato per cerebri porositas delata, vixque ad nervorum principium, aliquem pars obstructionem, impedientem motum spirituum in ea quantitate ad liberum, & expeditum motum necessaria, unde istius debilitas, vel impotencia; his accedit etiam, quod fermentum cerebri debilitatum à Venere non fungitur suo officio pro segregatione materie crassæ, & excrementitia ut utili, parvitas spirituum pendens à sanguine debilitato, & a fermentis totius enervata pars habet pro certo in hac motu impotenciam.

Pro curatione, quam juvenilis artas promittit, non sine ramen difficultate, agendum primum, ut Ventriculus ab excrementorum colliquatione mundetur, quod faciemus cum mele roti fol. ad ȝ. v. ufo cum ȝ. vi. Crem. tart. disolutus in aqua Meliſſa, & simili exhibitis. Pro preparante sit fequens Potio. ȝ. Syrup. de duab. Acetosi. an. ȝ. i. Aquæ Ablynthii ȝ. iii. Tart. vitrioli. ȝ. ȝ. Post quin-

quintum syrum reiteratur idem medicamentum purgans, & postea aquam Tetruum per tres dies sumat cum suo vehiculo ad lb. v. omni die; De sanguinis missione non loquitur ob enerxas facultates a nimis Venere, & quia hic non plenitudine, nec motu, nec calore peccat. Secundum mundana sanguinis mafa praemissa preparatio ex exterorum cratalorum, cum succo Agrimonie, Hepatica an. z. i. B. Aq. scentedi z. iii. Spirit. tartari gut. xvi. m. & materia preparata post decim dies parabunt cum pilulis tart. Quercetani juxta reformatio nem Hoffmansi in Clavi Scherodheriana ad z. i. Tertiolum loco materia capiti fixa, & motus impotentiem efficiens exscindit, & attenuanda simili Decocto. z. l. Ligni Viatici. Salsae an. z. i. B. Lentisci z. i. Salsafas z. ii. Ralure cornu Cervi z. i. Cinnabris nativae z. i. in facie uero inclusa, infunditur in lb. vi. Aque fontis per diem naturalem, deinde bullant clauso vase late igne ad consumptum medicatis, in fine ebullitionis ad de herbe Paralys, Rosmarini, Stachados, Camedrios, Betonicae an. m. g. refrigerato Decocto coletur, & de colatura accipiat z. i. v. mane, & sero premitendo Bolum leuentem. z. l. Extracti ligni Aloes z. i. Cattorei z. i. Spirit. fuit. gutt. vi. m. hoc enim depuratio nis parta corroborationis, ex consequenti profluum erit dolor Capitis, & Ventris. In predicto Decocto insistendum erit per triginta dies sine fudore ob virium languorem, & habitum facile resolubilem, aliquod lene purgans sumat transacto omni septimo die, ut Crema taria ad z. i. vel dictis pulsulis tartarea ad z. ii. & fermenta magis exaltabitur augendo quarto calorem sanguinis, & partum tali Pulvere. z. l. Pulv. viper. spec. diam br. Sals Absynthii an. z. i. Sals charabe z. i. Aque aliquis Antiparaltice z. ii. superbitant quibus caput quoque corroborationi, & bilis fermentum exaltatur per xv. dies in hoc insistendum, & ultimo loco ventriculi fermentum adjuvantum cum hoc bolo. z. l. Extract. Juniperi z. i. Vitrioli Martis z. i. B. Eliz. prop. acidi gutt. vi. m. superbiter Jus non pingue ad z. iii. gutt. vi. vel specimen Diavatrol. Mynschit. z. i. exhibetur; His omnibus viuis ratio congruens adjungatur, & super omnia a Veneris usi abstineat, donec in perfecta sanitate sit constitutus.

CONSULTATIO XLVII.

De depravata concoctione cum dolore ventriculi, & vomitu quotidiano materia amare biliosa, cum propensione ad choleras.

JUENIS honestus aetatis annorum viginti, ignei tem peramenti, ad iramque maximè prona, in viuis ratione intemperans, post aliquor horas à cibo de dolore ventriculi conqueritur, qui ex toto non cedit nisi post vomitus in fine digestione alimentorum materia biliosa in copia, & alterius excrementorum aquae, dolorem renum continuo experitur cum ventris spasticitate.

Depravata concoctione alimentorum ventriculi propriam in hoc juventu, vomitus frequens materie excre mentis satis appetit declarat, cuius ihypomotismus cau fa, & fundamentum est in bile, qua à naturali temperamento valde calido in copia colligitur, & ab eodem qualitate valde acer, supra conditionem naturalem, cum insigni volatilitate depravata.

Dum alimenta sunt in ventriculo fundum ejus suo ponderem deprimit, & orificium inferius ad se trahunt, cum elevatione intestini duodenii, per quam bilis in hoc contenta in ventriculum effunditur, & forsan cum magna facilitate ob situ ducus Choliodoci proximiorem orificio inferiori, quâ naturale conueniar, quod multoties contingit à plerique Anatomicis observatum fuit.

Aba hac bilis mixta tota massa alimentorum amaro re perfunditur, & ab acrimoniam illius in minutissima scinditur partes, cum separatione multa humiditas, quapropter inordinatè fermentatur, cùm experientia constet, mixta quo humidarum partium copia abundant in ordinatus etiam fermentari, si huic operi sufficiantur, hinc evenit, quod partes sulphureæ in tali fermentatio-

ne, plus justo incalcent, & tamquam unctioni expununtur, talinique volatilibus unite materia retorrida sanguinis, à qua bilis generatur emulatur, cum augmento materie amara, & biliose, que sua acrimonia vellicando ventriculi membranas continui solutione dolore parit, & irritamento ad contractionem fibras versus orificium superius impellendo vomitum efficit, cuius conatus materia acris fibris membranosis infixa efficitur una cum aquo humore inter ventriculi cripas latante, à minoribus solutio ne alimentorum congregato, qui humor licet fluxibilior chylofa materia preparata, non exit cum hac per orificium inferius ventriculi, quia ponderosus, ex eo quod spiritu levitatem addente orbatus, & minus porosus, ac spongeiosus confitipatione suarum partium pondus acquirit, quo moqui fibrarum carnofarum ventriculi ita restitit, ut vim explutricem lanaria deludat, è contra materia chylofa spiritu plena, & bilis codem spiritu turbulentibus pro majori sui parte contrafeta levitatem nausta super hunc aqueum humorem superferat (eo modo, quo videmus lac agitatio ne ipseum, quia aere plenum, fera in fundo vas supermarare, quamvis isto sit minus fluxibile), & ratio nus hujus levitatis, & raritatis culibet mortui dictarum fibrarum obtemperando cum faciliter per orificium inferius ventriculi ad intefina detrudetur.

Alterum modum, quo humor aquosus congregatur in ventriculo determinare possumus, nō considerimus bilis sui particulus corrosivos posse irritare arterias per ventriculum diffuminatas, ut cogantur eructare a suis orificiis in cavitatem iustus copiam feti semper tamen tenendum est causam collectionis humoris aqua esse bilis, quamvis modus, quo sit talis congregatio sit diversus.

Materia chylofa ita minutum incisa, seroque humor abundans ad intelligentem deveniens duodenum à bilis magis attenuata, & fluxibilior reddit, per laetcas progrediunt remanentibus fecibus fine humore, & exfusci, quare compaciiores, & siccæ evadunt, diutinque in intefinis morantur, alvi spasticitatē efficiendo, qua antiqui calor exsiccant tribuerunt, quod non irritationabiliter potest dici cum bilis exsiccet has feces, non consumptione humiditatis, sed separatio, dispositio nis huic tribuenda currendi per venarum vias, unde in hoc casu urina copiosior editur, & apparent ratio dicti Hippocratis, qui parum egerunt plurimum mingunt.

Dolor renum provenit à sanguine fervido, qualis in descripto temperamento generatur, & conservatur à chylo modo superius dicto attenuato, cum acquisitione dispositionis ad insignem accensionem; hujusmodi enim sanguis sic fervidus per arteriam magnam vertebis lumbarum adherentes transfundit, nictus lumbares adē exsiccatur, ut dolorem illum partis divisione fibrarum exsiccatur, eo modo, quo manus approximando igit uenienti dolorem sentimus in eis, & talis sanguinis fervor est bilis abundantia, volatilitas, & acrimonia caufa, quo erit sanguis est fervidus, & plures particulae illius adutur, & consequenter copia bilis cumulatur, qua à fervore sanguinis actua magis volatilitatem adspicitur, sicut etiam acrimoniā, cum omnia fala à calore acrimoniā augmenta accipiunt. Sanguinis vero fervor habetur à cordis calore, fermento, vel motu intenso, que sanguini effervescentiam intensam communicate valent, & hanc esse caufa veram ex hoc colligo, quod Cor ex sui natura ratione temperamenti est aptum sanguinem inflammare, & cor est generativum principium sanguinis, & ejus effervescentia caufa, sive hanc officiat, vel motu, vel igne ini planato, vel fermento.

Quicunque de caufa hoc procedat, semper refrigerantia fixantia, & Acida convenient, quia haec tam motum validum, quâm flammam intenam, & fermentum valde efficax reprimeret, & moderare valent, & bilis attemporare, fixare, ejus abundantiam minorem etiam in sua generatione, premitendo tanum Bilis redundantis minoratio, ventriculus postea corroborandus, cum à continuo doloris molestia, & vomitus conatu debilitatem non potuit non contrahere.

Quibus indicationibus non satisficiamus sine magna difficultate, minoribus bilis primò cum Syrum rof. sole auro ad z. v. dissoluto in aqua Melissæ, post tres ho

CONSULTATIO XLVIII.

cas superfibendo Seri Capij depurati lb. i. & etiam duas, postea exhibendo præparans cum Suc. Cicer. z. ii. Endivia. z. i. Aque Borag. z. v. Salis prunella z. i. m. Septimo ab his die idem medicamentum purgans exhibetur præmissa languinis missione, secundo die horum præparantium, postea Seri Capij depurati z. viii. Succi Plantaginis, Portulace an. z. i. m. præmittendis species Diaplanaginis Mynschit ad z. i. in bolo facto cum Syrupo de Papaver, & per quindecim dies utatur hoc medicamento. Ultimo Aqua Ville morto solito per decem dies, & in calore magno exhibenda. Ufus balnei aquæ dulcis erit maxime proficuum; ventriculum corroborabitur cum spec. trium Santal. z. ii. Virrioli martis gr. x. Rasura Eboris z. i. m. & sumat in aqua Plantag. z. iii. Aceti destillati z. ii. vel Sal Aceto sae spiritu vitrioli saturatum exhibetur in Jure ad z. i. Victus ratio sit refrigerans.

CONSULTATIO XLVIII.

De dolore ventriculi spirandi difficultate inappetentia, & naufragia.

Religiosus austerm ducens viram annotum quadriginta, temperamenti calidi, & siccii biliosi, à febre maligna sanatus, dolorem in superiori parte ventriculi semper sensit, qui à cibo exacerbatur cum nausea continua, & inappetentia, & hanc etiam ante Religiosus ingestum habuit, cum semper ad mensam sine fastis tenet accepit, spirandi difficultate multoties corripitur, qui suspirans cum magna pectoris elevatione liberatur; in motu, vel longo, vel accelerato curta, & exorsa quasi per inflationem dilatari sensit.

Febres continuas lanari per depurationem sanguinem massa, ab humoribus fermentatis, & ab eis quos febris languinis effervescentia in medium protulit, vel se paravit, certissimum est, talis autem depuratio fit per segregacionem dictorum humorum à toto corpore, & per eorum expulsonem ad partes excretorias, vel per intenitatem transpirationem; inter vala vero excretoria quandoque eligit nervos natura, quod fecisse ex aliquo parte in hoc Patiente credo excrementorum particulas à febre residuas per nervos transmittendo, qui ventriculi fibris membranosis in superiori sua parte communicante, atque simul ibi conglomerante, dum per porrositates eas in ventriculi cavitatem transfundare non potuerunt, ibi acrebuntur per febrilem adiunctionem concepta divulsione in eis existentem, unde dolor, & quia talis divulsio continuo sovetur à succi nervi infecti corpusculis biliosis à tota massa sanguinis biliosa sulcipes indicato, & à motu dicti succi commovente, & ab acrimonia dictorum corpusculorum divulsio fibris impressa conservatur cum dolore continuo, & angustia hit à cibo, dum dicta divulsio fit major, & à vaporibus ab aliomentis elevatis in eorum fermentatione, & à pondere fibras magis distrahente, & à particulis calidis, & spirituosis in dicta fermentatione excitatis, quantum motus cum si perturbatur, & violentus, non est dubium, quod non valeant maiorem in fibris patere distinctionem, & ita dolorem augurantur.

Dicta excrementa per nervos ad glandulas membran ventriculi delata, corum fermentum acidi præparatum, ex sui natura, & à primordiis generationis debili ita alteratur, vel mutata suarum particularium distinctione, vel ei volatilitate adempta, vel obstruptione in glandularum porrositatis, & interstitiis inducta, ut humoris, rifi dimittatur, vel recipere, vel preparare ex toro obliteratur, & fermentatio aliomentorum depravatur, degenerando in materiam viscosam, & crastam, quia dum ventriculi tunics firmiter adhaeret distinctione fibrarum, dolorique continuatione contribuit. Mater etiam crasta agita nautam parit ab assumptione cibi, & portio ejusdem in statu elevata diaphragmatis depressionem cohibendo, nervosque ventriculi comprimendo, eos pulmonum, cum quibus conexiōnem habent, non liberè moveantur, impediant, vel contractione concepta, que per illorum compressionem porest evenire, vel quia illis ventriculi compressis, nisi libet ratione unionis non possint moveri, & con

sequenter pulmonum motus minor factus difficile reddit respiracionem, cum languis per arterias in eos recepus a motu debili non possit expelli totus, renente etiam motu expedito ob aliquas sui portiones crasta, ut mox demonstrabitur, & flagrando vasorum distensione oppositionem parit difficultis respiracionis causam, & per suspiria cum conatu, dilatato diaphragmate, & nervique pulmonum etiam à vi dilatatione costatum, velut ad impedimentum sublevat, motu ram valido mouentur, ut sanguinem expellere à pulmonibus valent, unde difficultis respiratio minitur.

A dicta chylicatione depravata, portiones materia crasta cumulante, sanguinem aliquo modo crastam pro venire necesse est, qui à cordis fermento naturaliter valido rarefactum per arterias citato custu discurrens, præcipue ubi motus corporis rarefactione adiuvat in magna copia in dicta rarefactione transfunditur in canum interstitiū, & precipue in ea crastum, & coxaram, qua magis in motu defantur, & quia sanguinis particula crasta in dictis interstitiis citissime fluiditatem amittit, quam in arteriis habent, tali tamen retenta, qui fin apta fluere, sed tardo motu, id est cum eadem facilitate, qua per minimam arteriarum vala ciuitur, per minutissimas venas reforber non possunt, & ibi morbi contrahere coacta, novo sanguine adveniente etiam temui retento, ita interstitiū repletur, ut distensione lacerat videantur, & quicque succedente paulatim detentus sanguis in interstitiis reassumitur in venas, coadjuvante ad hoc sanguine ad arterias in minori quantitate per quietem ejecto.

Pro curatio, quam perficere sperandum est, facta purgatione univerali totius, & primarium viarum, cum sanguinis missione hæ Aqua Tetruum per aliquot dies cum suo vehiculo ex toto detergenda, & postea balancis, fibrarum divulsiones curantur, in quem finem laudo Ballanum orientale, & etiam Pervianum ad z. ii. facto bolo, cui superbibatur Aqua fol. querus, & plantag. an. z. ii. per decem dies hoc uratur remedio, potest etiam parati lambitivum cum Decoctione herbarum vulnerarum Discordio, & Syrupo de Plantagine, vel Mirtillo sumendum per cochlearia in dicem sepe; post quindecim secundum deveniendum edat ea, qua ventriculi, & glandularum fermenta remittere valent, & itarum impedimenta auferre, quod prefabit aqua sequens. z. i. Aquæ apertive Panoti z. i. Syrup. ex Matrice Querc. z. i. Aquæ Absynthii, Portulace an. z. iii. m. per quindecim dies in hoc remedio insistendum; ex his remedii si datum erit divulsionem fibrarum remittere, & fermenta restaurare meliori succedente aliomentorum concoctione, cetera symptomata falent ad suas radices sentient, quodsi sanguinis crastis perdurabit ex sensibili coxaram, & crastum in motu dolore manifestata, ad ejus attenuationem praesidia dirigemus, delumenta à chalybeatis, & antimonials, que acidum ventriculi diffolvere, vel enervare non valent, sicut alkalica, vel fixa, vel volatilia, quanvis eidem crastis opena fere possint introducta in universem mafiam sanguinis attencionte ea facultate dissolutiva, qui in summo gradu insigniuntur. z. i. Spec. arom. rol. z. i. tinctari chalybeat. z. i. m. cum Syrup. de corti, citri q. f. b. superbibendo Ius carnis, vel z. i. Pul. rad. An. z. i. B. Ant. Diaphor. Croci martis aperit. an. z. i. sumat cum aqua Agrimonie, & fenniculi an. z. ii. Tinctoria Antim. z. i. Victoria ratio sit correspondens imbecillitatem ventriculi à Medicis affidente juxta morti, & natura Agri exigentiam dirigenda.

CONSULTATIO XLIX.

De Lienteria, & Lienis tumore.

Mater etiam crasta agita nautam parit ab assumptione cibi, & portio ejusdem in statu elevata diaphragmatis depressionem cohibendo, nervosque ventriculi comprimendo, eos pulmonum, cum quibus conexiōnem habent, non liberè moveantur, impediant, vel contractione concepta, que per illorum compressionem porest evenire, vel quia illis ventriculi compressis, nisi libet ratione unionis non possint moveri, & con

vel tres horas à cibo sine dolore, in quo post spatiū multorum dierum observarit portionem alimentorum sine nīla alteratione tñā cum altera materia diversi coloris, per mensem perduravit in hujusmodi fluxu sine vi- rium languore, quem postea expertus est cum emacia- tione corporis, & materia per alvum excreta factorem edere ceperit, cum majori copia alimentorum non alte- ratiorum; in hoc statu permanens auxiliis multorum medicorum quasvis.

Alvi fluxum, pro quo consilium querit Patiens esse Lienterianum, portio alimentorum nulla mutatione alterata evidenter ostendit, & excretio post paucas à cibo horas sine dolore confirmat, nec de hōc dubitandum locum relinquit materia quantitas excreta ab alimen- tis afflūsum aliena; nam est Lienteria in ea differtia- tione etiam ab Antiquis symptomata expulsicis lata ob irritationem, & ab eadem irritatione sequitur etiam corruptionis alimentorum constitutiva symptomata, prout illi dicunt facultatis concoctivis depravate; quamvis hoc non sit aliud, quām effectus fermenti depravati, & ad fermentationem alimentorum naturalem inepit, sicuti primū nisi fibrarum ventriculi ejus fundū verius ori- ficiū inferius elevantium intemperie contractio, per quam alimenta cœtiū, quām deceat, expelluntur, & ali- mentorum corruptionem cum lientei fluxu conjungit docuit Hippocrates lib. 2. Porph. & cum eo sentit Martianus ejus Interpres.

In nostro Patiente congestam fuisse in Ventrículo ma- teriam irritationis, & corruptionis inducendae idoneam ostendunt, Venitus materia undeque acris, & cor- ruptiva, quām Liene vitatio recipit ventriculus, quod cum adhuc perderet, concludendum est quoque dictam materiam adhuc in Ventriculo perseverare, & continuo à Liene vitatio illi imparti.

Vitum lienis, à quo aliud emanat, est obstrūctio fuso- sum vasorum, & porositatis facta à materia crassa, & obstruente à prætergressa febre à sanguine pro excre- gione separata, & in ejus substantia detenta, obfructus lieni, sanguinis secundentias, færias, tartareas, terrectas, & crassas attenuare, & exaltare non valuit (quod est alterius vitum) proprii fermenti defectu, emanante ab obstruktionibus prædictis, que comprimendo arterias, & nervos per fibuliam glandularum intra cellulas hu- jus viscerae postferunt dispermatos impidunt, ne dicta glandula ab arteriis recipienti materiali pro fermenti fibi specifici elaboratione, & a nervis spiritus pro hujus perfectione, & volatilitate, unde prohibetur talis fermenti generatio; hinc est, quād materia tartara salina diversa conditionis lieni circulante sanguine confi- gnata, ad hoc, ut attenuetur dulcificetur, vel in sub- stantiam alimentalem, vel fermentum sanguinem massa- perfecitum transmutetur ab obstruktionibus rejecta prædictis qualitatibus insigniori non potest, & que tem- nitate major prædicta, vel motu celeriori, & valido do- nata lienis penetratia ingreditur ob defectum supradictum fermenti dictarum qualitatum beneficio pariter privat. Portio materia ab obstruktionibus rejecta in arteria cali- cia ramos regurgitat, & hæ in ventriculi membranis, per quas dispermati deponunt dictam materialiam, que paulatim ab ejus calore attenuata, & exalata cepit molestiam ei inferre, sua acrimonia diversa condi- tionis vellicando, & vomitum provocando irritationem, in cuius conatu bilis, & fucus pancreaticus ad ventri- culum translatus, materialiam excretam, modo amara- mōdō acidam exhibuit, & ex perfecta unione bi- lis, & succi pancreatici eruginosa illa materia, quae in eodem vomiti apparuit confusa est.

Prædicta materia in ventriculo congesta in majori quantitate, & magis exaltata vires acquisivit ad cor- rumpendam alimentorum massam, ea vi dissolvente fa- lia infusa, ex qua corruptione acrimoniā pariter acqui- rit alimentalis massa, à qua unā cum acrimoniā mate- ria corruptum, lacessit fibra carnosa ad elevationem fundi ventriculi verius sumū orificium definita- re, contracione inita massa prædictam expellit par- tam corruptam, partim intactam, ex eo, quod pro bre- vi spatio non potuit corrupti, vel alterari, eo modo, quo Vesica à lotii acrimonia vellicata frequenter urinam expellere cogit; Et quidem sine dolore in hoc pa-

tiente sit expulsio supradicta, etiamē materia sit irrita- tiva, quia à muco intestina obliniente irritamentum obtundit; Factor est hujus corruptionis soboles, sicuti virium languor, cum à corruptis alimentis, vel indige- nis non prepararet materia pro languius elaboratione, à quo omnes sustentantur facultates, & vires utriusque generis conservantur, vel refocillantur.

Agendum ergo pro curatione hujus morbi, ut ma- teria irritativa purgetur pro parte, & reliqua mo- dificetur, & ad aliam partem præcipue per diversum de- rivetur, uite quo provisum fit licet, obstrunctiones in eo genitis referendo, ultimò ventriculum corroboran- das, & massa funginea vitio lenis labefacta re- tinentem fætus naturali indoli.

Quod aspergi difficile credo, & Agrum in magnō periculo video, cum vitium lenis nisi longo tempore carentem non possit.

Prīmū, ergo vomitu evacuanda materia, sed benignis remedii v. g. cum oleo Amigdali, dulcium ad 3. v. cum aquā quālitate Jūris pinguis mixto, vel cum Aqua beteī, & Rofarum tepida an. 3. iii. Succi Raphani 3. ii. p. postea resūstum præparetur cum succo Boraginis; Malvarum an. 3. i. p. cum Decoctione in jure Violarum, Hordei integræ, Portulace per quindecim dies, reliqua funginæ missione, quia nec judicio non adest indicans respectu lienterici symptomatis, & humorum in ventriculi cavitate existentium, & quamvis indicans tale videatur demonstrari à tumoris lenis, tamen quia virium conservatione indigemus pro lienterie extirpa- tione, ab hac superedere optimū iudico, & si debet labitur hic hostis postea de sanguinis missione pro lénis curatione confidendum erit, & determinandum juxta patientis statum, purgabitur postea cum Electuarii Diabebetū 3. i. Crem tartari 3. ii. postea exhibentur pulvis chalybis minutiſime lavigati supra marmore porphyrio more Perlatum, & Corallorum cum Aq. Agrimi. 3. p. Citonabri Antimonii resūstui in elaboratione Mercurii vite opīmè rectificati à fecibus per septen, vel oculo sublimationes 3. i. Sulphuri vitrioli 3. p. cum succo Eupatorii condensati f. b. cui superfluitat aqua Agrimonii Eupatori, Malvarum an. 3. iii. Syrup. de pomis 3. i. Tinctura tartari 3. p. m. Sulphur vitrioli paratur ex sublimatione capitis mortui vitrioli cum sale armoniaco, flores enim sublimati apparent flavi, hi superioribus spiritus vini, qui tincturam extrahit, & ex evaporatione hujus spiritus remanet tinctura se- ca, omni tertio die purgetur cum eodem Ele. Dia- bebetū ad 3. p. vel 3. vi. fugienda enim sunt omnia medicamenta purgantia valida, sicut omnia alterantia acria, & volatilia, uptote apta acrimoniā, & exaltationem humorum acriū in ventriculo promovere, sed diūtissimum deobstruente modificeante respe- ctiū Cinab. antimonii, & Sulphi vitrioli, ante cibum per horam sumunt sequentem pulverem. 2. Ocul. Cancri 3. p. Coral. rub. præp. 3. i. Raufera eboris 3. p. m. Dūt. hac adhibentur per diūtissimum de sequentibus lambitivi parum, & sapè præcipue per tres horas ante cibum manē, & ferō. 2. Amygdal. dulcium exorticata. 3. ii. Seminaria papav. aliò 3. p. contun- dantur, & dissolvi in Aqu. Violarum, & Papaveris er- rat. an. 3. iii. vel 2. Succi Raphani 3. ii. Decoct. Se- befen. Jujubarum, Hordei, feni. mel. Pylvi 3. iii. Confect. Diatraganth. f. p. 3. p. m. Gelatina etiam Cornu Cervi modo lambitivi afflumpia proderit, quibus se- remittat fluxus incumbendum serio obstrunctioni lenis vali- lidioribus, & acribus medicamentis, ut 2. Extracti Gentiana, Amom. ac. to. Cratitico dissol. an. 3. i. Croci mat- tis aperit. gr. xv. Salis Abinthii, Tamariſi an. 3. p. Tattari volatili 3. p. cum aqua Agrimonie f. superbi- decotione decoctione Rad. Acori, filicis, Rubiae, foliorum Scopendrii, Fumarie, Cuscutae 3. vi. addendo 3. ii. aqua Aperitive Penoti ex descriptione Hoffmanni in Clavi Schröderiana, vel gutt. xii. Spiritus tart. rectificati, & spirit. Vini dulcificati, purgando omni tertio die cum Pil. de Amori Quercer. & continuandum per viginti dies; Extrinsecus apponatur per tres, vel quatuor dies ad emolliendum lensem Ceratum de cæpso mixtum cum ammonio dissoluto cum Vino malvatico, pos- tè Emplastrum ex Tabacco descriptum ad Hoffmanni in Clavi Schröderiana in Theslauro pharmaceutico, quodsi

Consultatio L.

quodsi ex toto non cesserit obstrūctio, Aquas acidulas S. Mauriti, vel Spadanas accipiat, quibus & sanguini sua crasis restituetur; Servando optimam virtus rationem.

CONSULTATIO L.

De Fluxu Celiaco.

J UENIS annorum vigintiquinque, temperamenti calidi, & humidi in Venere multis comissis erroribus hac astute multum indulxit potu aque nive refrigerata, & etiam conglatiæ copia conqueri de quadam languore ventriculi, cu[m] paulo post successit fluxus alba materia ad formam pulsis nullo colore rimbata, vires sensim languerunt, modò cogitūr præ debilitate in lecto decumbere, & corpus paulatim contabescit, hacque in symptomatum ferre appetitus conferatur.

Confiderando materialm in fluxu extetam licet collige- re ex ejus colore, & consistentiæ esse alimenta in ventriculo preparata, & concocta, & ita chylum nū cum fecibus alvinis confusum, unde parum refert, an dicatur fluxus calificatus, vel chylotus, cuius caufa est impe- dita congregatio fecum à portione chylis perfecti, à quibus tū massa ad eadē crassa redditur, ut per porrötates intestinorum, & orificia venarum lactearum penetrare non possit, unde tota massa recta per intestinorum ca- vitudinem descendendo fluxum efficit calicum, vel chylo- sum, succedente virium languore, & emaciacione, ex defectu materiae in venis pro reparacione spirituum, & partium solidarum, congregatio vero impedita fecum pen- det, à bile in pauca nimis quantitate collecta, & etiam inertis, à nimio enim Veneris usū, & a congregatis aquis sanguine mulcē refrigerato, adē parum bilis cumula- tur, ut non sufficiat ad sua munera obœunda, proti- demus in temperamentis frigidis, & que generatur, pauci- o spiritu redundant, cū a sanguine refrigerato parum de eo suppeditetur, & sal ejus a fero, vel à materia pi- tuolata adē diluitur, & retundatur, ut dissolutionis offi- cio impatit, & conquester ex spiritu, & fale cum his conditionibus bilis inerit evadit, & ad dissolvendam, & attenuandam massam chylotam à ventriculo preparatam insufficiens, & ad excitandam effervescentiam cum fuco pancreatico pro precipitatione fecum inhabilit. Præter- quādū a frigido potu ita fulva in intestinis condenserat, & incrassatur, ut bilis, & succi pancreatici aci- vitatem, vel retundatur, vel impedit: a coitu dissipatus spiritus animalis, & vitalis, & qui adē a frigido potu repreffus non subministrat materiam glandulis intestinorum pro elaboratione specifici fermenti inservientis ad depurationem massæ chylotæ à fecibus pro integra chyli perfectione incepta a bile, & fuco pancreatico in intestino duoden. Appetitus vero permanet, quia a frigido conservatur acidum stomachi, sicut a calido relol- tur, ut patet in hyeme, in quo viget appetitus, & in estate, in qua deficit, vel quia bile reddita inertis in ma- sa sanguine acidum prevalet, à quo acidum ventriculi, foventur, & conservatur.

Pro curatione hujus periculoso symptomatis infis- tendum in sola bilis reparacione per calefacientia acria, & mordacia, que calorem sanguini etiam refluxit, & majoris copia spirituum generationi open ferent, & in materia crassa in intestinis cumulate attenuatione, & purgatione, quod prius exequendum, ut operatione te- mediotorum locus sit, quod quamvis difficile, spero execu- tioni posse demandari, dummodo Patiens imperatis obediatur.

Premissa ergo purgatione Ventriculi, Aqua Tetutii per sex dies abflegenda intestina ab humore crasto, postea exhibendum Decoctum ligni Saſſafras, Zinziberis, rad. Zedoaria, tincienti ad 3. vi. cum gutt. x. Elixir propriet. & Salis Abinthii, & Rotinatini 3. p. Specier. trium- fanta. Diabebetū an. 3. i. Magist. coral. 3. i. Salis crassiū humani 3. i. Charabis, roſman. 3. i. Balfami Peruvi- anii 3. p. cum aqua Cinam. & flor. citri q. f. & Sacchar. f. Morchile, convenienter etiam essentia ambra, Melifl. & Citt. Extrinsecus fomento Ventriculo adhucibant ex abinthio, Menta cum vino malvatico, premissa in

juno ventriculo, & ferō post cœnam servata optima vi- citus ratione.

CONSULTATIO LI.

De Lienteria.

N OBILIS Juvenis post multos dies diarrhoea biliosa, in Nqua multa frigida potavit cooperunt alimenta al- sumpta pro aliquo portione obserbari in excretis immu- tata, modò ferē omnia sic apparent cum extremo vi- trum languore, & corporis contabescunt.

Symptoma facultatis retentivis abolitæ hujusmodi fluxum dicent Antiqui, cum præcesserit caufa eam debili- tantes, ut fluxus antecedens, & potio frigida, num- quam tamen percipere potu quomodo sibi ventriculi laxata, quas retentivis debilitatem, & extinctionem efficeret fatentur, valeans inferiū pro exitu alimento- rum intercepitivo, cū nimis per fibrarum contractionem sucedere possit, qua fundū ventriculi verius orificium inferioris elevari debet, & fine hac elevatione contenta in ventriculo non possint exire, ut ex ejus confectione colligi potest, nec ob fibrarum laxitatē orificium inferioris ventriculi potest aquari ejus fundo, ut proprio pondere alimenta, & fine istius elevatione exitum inveniant, ex quo iudicio in hoc symptomate intervenire quidem laxitatē fibrarum orificii superioris introducam à nimio humidio in potu sulcepio, & à spiritu inopia à magno fluxu efficit, que non laxata inferiū pro antagonis portioni fibrarum ejus generis orificii inferioris, co prop̄ modo, quo in mucilis contingit, idcirco laxatis fibris orificio superiori infixi, illa inferioris integræ, has ad eis trahunt, eo modo, que mucilis relaxatas, à suo antagonista trahunt, & ita cum istis trahit pars ventriculi superioris verius inferiorē, con- tinuò manet in ista contraktione, ab alimento vero assūmpto preffis fibras ventriculi alterius generis, qua transversale spatum inter duo ventriculi orificia cingunt, contrahunt, & fundū verius orificium inferioris ele- vant, & sic ab his duabus contractionibus alimenta flati- um assūmpta excurrentur, unde istorum excretione im- mediate provenit à contractione fibrarum, quamvis me- diate, & partialiter à laxitate fibrarum orificii superio- ris.

Hic fibrarum dispositioni puto in hoc paciente con- jungi extinctionem fermenti ventriculi, cū nulla por- tio alimentorum alterata obserbarit, & hoc facile po- quit contingere ab exhaustis humoribus, & spiritibus, & fœco acido glandularum, per diutinam diarrhoeam, & à frigidiorum assūptione, que calorem debilem opprimen- do piritum in glandulis ventriculi hæbitantem fixatio- ne, vel dissipatio, etiam generationem impedit a- cidi fermentativi, quod a dictis spiritibus in dictis glandulis perficitur.

Ab his accidentibus patet Patientem esse in extremo vita dictimine, ne tamen Medicis defitutus auxiliis, incumbendum fibrarum ventriculi confirmationi, & acidi reffitioni, si tempus aderit.

In hoc calū omni puratione, & sanguinis missio- ne abstinentiam, & solis corroborantibus utendum.

Primo igitur sequenti utatur Lambitivo. 2. Aqu. Majorana, Pulegia an. 3. ii. Theriacal 3. i. Elixir vi- ta. 3. i. Salis roſmarini 3. i. Tinct. coral. 3. i. Syrup. de fœco 3. i. m. manē sumat Decoctum ligni Saſſafras, Santal. rub. rad. Biftortæ, Tormentilla, fol. Ab- synthii pontici, Mentha, herba parvulus cum Syrope de cort. citri; ante prandium per semihoram utatur hæc Potio. 2. Aquæ Melifl. 3. ii. Spir. salis dulcis. gutt. vi. Miva cydoniorum, aromat. 3. p. Vini granator. 3. i. Tart. vitiol. 3. p. Elixir prop. gutt. vi. m. qua poterit a cunctis ventriculi reflitti, post prandium utatur supra- scripto lambitivo; post cenam fit in iūt sequens Confe- ctio emolliendi ad quantitatem 3. p. 2. Specier. trium- fanta. Diabebetū an. 3. i. Magist. coral. 3. i. Salis crassiū humani 3. i. Charabis, roſman. 3. i. Balfami Peruvi- anii 3. p. cum aqua Cinam. & flor. citri q. f. & Sacchar. f. Morchile, convenienter etiam essentia ambra, Melifl. & Citt. Extrinsecus fomento Ventriculo adhucibant ex abinthio, Menta cum vino malvatico, premissa in

Medicinae Theorico-Practicae

unctorum olei Masticis, Therbereniorum, vel cum oleo Magni Duci Etrurie, quodsi prædicta accidentia cesterrant renutritioni incumbendum cum iis delcriptis superiori Consultatione.

CONSULTATIO LIL

De Singultu.

Nobilis Vir temperamenti calidi, & humidi ploriorum in principio veris calore in aere se expandente, solitus est conqueri de Singultu, qui vomitus materie crassa, & subtilis acida, & amara, cum dicta cestellatur, modo haec non conferunt immo repetitius evacuationibus per alvum, & vomitus perdunt lympham.

Putarent in hoc cau locum habere fententiam illorum determinantium singultum esse paffionem Diaphragmatis, dum spontaneus vomitus, & dicta, quibus alias avertebatur, nunc nihil contulerunt, quod nec fecerunt evacuationes recentes ab arte impetrata, que ventricum ab imputritibus mundando, levamen aliquod conserue debuerint, quod cum non succederet locum crederi reliquant ventriculum in hoc symptomate non affici, & conqueuerter hujus fedem esse in Diaphragmate, quod, ut loquitur Le-Boe, dum à causa irritante in eius parte membranosa ad violentiam, non tamen durantem, sed mox interruptam vexantemque, iterumque sapè numero repeterent sui contractionem cogitur, singultum efficit, qui non est nisi depravatus ejusdem Diaphragmatis motus, sicuti quando à ventriculo irritato producitur, sed ejusdem membranae carnosus motus depravatus, quia illa sola ad motum ventriculi immediatè concurrevit.

Irritans cau à sanguinis mafa suppeditatur, dum haec à calore veris liquefacta, cum majori partium solutione, quam in hyeme, excrementa salina in hoc tempore collecta, & per conffitationem à frigore cum aliis particulis intime conuentata, deponit circulando in variis partis, & ventriculum præcipue, unde vomitus materia diversi saporis, & interpolatae, & in substantiam diaphragmatis membranofam, unde singultus, modo superius descripto, secundum mentem Le-Boe, quantitas etiam sanguinis rarefactione sua majus spatium exigent, idcirco vena diaphragmatis distendunt pro irritamento interire potest ad sui contractionem modo dicto suscipienda, ut circulatio acceleretur à copia retardata, circulationis sanguinis quiete exhalationibus calidis, & acrebus majori activitate diaphragma petet, quod sui contractione sanguinis motum imprimo, ut suam circulationem peragat ab irritamento se liberat, donec alia succedat sanguinis congeito.

Prædicta canarum dilucidatio, ostendit sanguinem in copia esse minorem, ejisque acrimoniam dulcificantibus moderandam, partemque anodynus premunendam, & opiatis contraria irritamenta defendandam, quod citro peragendum, cum periculum adst, ne à sanguinis flagratione, & ab irritamento continuo inflamatio in parre irritata succedit.

Et quia jam evacuationes per vomitum, & feces sunt factae, mittendus statim fagus à brachio ad libram unam, & si non cedar affectus uno interposito die reiteranda ab altero brachio simili quantitate, si vires permittant. Moderabitur sanguinis acrimoniam cum Decoctione rad. Malabarum, Boraginis, Violarum, secundum malvarum, Pylri, Anethi, Papaveris albi, & florum Papaveris erratici 3. viii. cum 3. i. Syrup. de Althea Fenneli, praemittendo bolum ex triplexa cum opio ad 3. i. cum gr. viii. Bezoætici mineral. continuo lambat de sequenti emulsione. 2. Amygdal. corticat. 3. ii. Sem. papav. albi 3. b. conditaur, & dissolvantur in 3. viii. aquæ florum Papaveris errat. una cum 3. ii. succi hordei, Nepenth. gr. iii. m. Hora somni fumar. Confect. Diacod. parata cum emulsione secundum Papaveris 3. i. ante cibum per horam accipiat 3. i. Cornu Cervi usq. transfixis hexis à cibo Diureticis sequens bibat, quod ad sanguinem dulcificandum summe valer. 24. Emul. fem. melon. extracta cum aqua Capil. Ven. 3. vi. Tinctura tant. 3. b. Ocul. Can. gr. 3. i. Viñus fit paucis, & facilis nutrimenti.

Pro præservatione in principio veris purgationem in-

situat cum sanguinis missione, & istius acrimoniam moderantibus, ut sint sucii herbarum refrigerantium, & serum laetis, & Emulsiones. Ultimo loco proposita, & anethi decoctione, vel seminatis hujus contractis utatur sapè, & valent etiam in actu singultus.

CONSULTATIO LIII.

De Singultu.

Vix annis annorum quinquagintaquinque variis animalibus afflictivis conflictans, vitaque dentaria deditus, cibisque crassa substantia uersus, in vomitum materia acetosa crassa incidit, cui succedit singultus validus frequens, lomnum impediens, & molestiam toti inferens.

Oncis animi passiones corpori redduntur sensibles per impressionem quadam, seu modificationem nervis, & spiritibus animalibus impressam, vel ab anima, vel ab ejus facultate sensus communis dicta, passiones autem afflictive, & melancholias corpori communicantur, per conffitionem quadam, & corrugationem nervorum, cordis motu in ventricum, quoce horum corripit oprefixa quedam cum motu pulsationis parvo, & debili, à quo fermentum ejus, vel flamma parum excitatur, vel dilatatur, unde etiam parva, & debilis sanguinis rarefactione, & spirituum calorem in omnes partes deferentium, & inventum, parvus proventus, cum debilitate, & enervatione caloris omnium membrorum, & ventriculi etiam, cuius actio fermentativa alimentorum minuitur, deficiente calore, fermentum ejus excitante, & fermentationem coadjuvante, præterquammodum nervi sui orificii eam oppresionem patiuntur, que nervis cardiacis impinguatur, ex quo illius operationes minuantur, quibus spiritus per nervos differtentes contribuunt, & inter alias hanc exercere operationem movendi, & excitandi fermentum ventriculi, unde haec operatione spirituum deficiente iners magis evadir prædictum fermentum ventriculi. Et quia hac in nostro Patiente contingit, idcirco multæ cruditates in ventriculo coacervare fuerunt, etiam in majori copia, quam ferat conditio ipsius passionum, ob vitam sedentariam, calorem, & fermentum partium innata energuant, non solum quia ex defectu motus, nec sanguis, nec alimenta attingantur, sed etiam, quia impunitas non excernuntur per insensibilis transpirationem, & retentia, vel impediente spirituum extractionem, vel corum motum diminutione depravant, ut caloris effectum in partibus non impriment, admissa fententia calorem confistere in motu violento, & perturbato partium sulphurearum.

Dicta cruditates ob moram, quam in ventriculo trahunt ratione sue crassitatis, acida, & acries evadunt exaltato earum sale fixo, ab illa parva fermentatione, per proprium particularum motum producta, & his qualitatibus irritando ventriculi membranas, haec contribuant ad eorum expulsionem, unde Vomitus; Portio vero intimus eas penetrans, & à rugis membranarum veluti amplexara, simili irritatione eas vellicando, ad motum expulsive inducit, sed quia intimè fixa, & à plenis detentæ non possunt expelli, sequitur motus singultum efficiens, tracto in contentum diaphragmate, vel quia ab eadem materia acri, & fed vaporosa laceficiunt, vel quia in ventriculum flatibus difflent, in sua contractione impingendo, cogitur suum motum interrumperet, ad singultum per confusum hoc modo concreta.

Intermitit motus singultus, quia dum infurgit Ventriculus ad expulsionem dictæ materie, si hanc non expelli per vomitum, reponet ab illa intima penetratione, & in plicas transfundit, ubi quia non est infixa, non irritat, idcirco nec motus expulsive concipit Ventriculus, postea vero infixa membranis denud eadem materia, vel alia denud adveniente recurrit idem irritantem, & cum eo singultus.

His causis occurrendum materialia crassam, & irritantem, primò minuendo, & præcipue per Vomitum; secundo residuum preparando per Incidencia, ut facilius postea evacuari possit; tertio corrigitudo dictorum humorum acrimoniam; quartu Ventriculo robur addendo.

Vomi-

Consultatio LIV.

Vomitus excitabatur blandis Medicamentis, ut cum Oleo Amygdalarum dulcium ad 3. iii. & totidem aquæ florum Camomille, vel cum Acetof. 3. iii. & 3. vi. aquæ rotularum tepidis. Preparabitur poftæ materia cum 3. i. Oximel. scilicet. & Melis rof. 3. b. dissolutis in aqua Absynthii addendo pul. rad. Ari. 3. i. & Tart. vitrioli. 3. b. & post tres dies reiterabitur Vomitus, cui succedit usus Aquæ tetru more folito, & cum suo vehicle. Corrigetur humorum aciditas cum extracto ligni faſſafraſas ad 3. b. Baccatum Juniperi 3. b. Salis theriacalis 3. b. m. f. b. cuī superbiantur aquarum Abijithii, Pulegium an. 3. ii. Totius citri 3. i. omnibus fumis mixtis. Post cenam uatur Mitridato ad 3. ii. Post decem dierum usus hujusmodi medicamenta paretur aqua vite cum Zinziberi, Cinamomo, Nuce moscati, rad. Acori Zedoariae, Sem. Danci, Cymini, & ea omni mane utatur 3. b. & totidem bibat ferò post cenam, Ceratum ex Malicie, Tanaceti ventriculi regioni apponatur, interim si singultus moleſtum inferat, ea fedanda tam Anodynus, que mitigant humorum acrimoniam, quam Aromaticis Acidum eneruantibus, quibus si non cedat, opiatum uendum. Pro Anodynῳ valet Oleum Amygdal. dulcium recen. paulatim & per cochelearia tumptum, vel cum compacte Diacodion dissoluta in eo ad Elæct. confitientiam; Pro Aromat. infervit mixtura Sylvii, ut 2. Aquæ Menta 3. ii. Theriacalis 3. b. Confitec. Alchemiae 3. i. Laudani opati gr. ii. Syrup. Menta 3. i. m. vel 2. Aquæ Pulegi, Abijithii an. 3. iii. Cinam. fili. 3. i. Olci citri gutt. vi. Tinctoria Calotropi 3. b. Confitec. ex Hyacintho Philori rom. an. 3. i. Syrup. de Stechado 3. i. m. Utatur femme anisi ante, & post cibum, vel ante cibum capiat 3. i. Cornu cervi usq. cum vino rubro, & post feminis, externe apponatur ventriculo Omentum vituli in Oleo Amygdal. d. excalefacto, facta prius in uenione cum oleo Scorpionis Mathioli, admixto Oleo Nucis moscati, & falcia conſtrigatur Patiens. Vixit sit tenuis, facilis concoctionis, & optimi nutrimenti.

CONSULTATIO LIV.

De dolore Ventriculi.

Nobilis Vir temperamenti calidi, & fisci secundum nostrum, etatis annorum triginta conqueri copia de dolore Ventriculi per intervalla replete, sed transfixis mensibus violento motu venationis exercentur, cum portatione Vini generosi in magna quantitate, dolor factus fuit frequens in parte dextra ab Hepate recta, & post fix, vel septem horas à cibo reudeſcunt cum valido cruciū, qui minuitur quatenusque supervenit vomitus, hucque observatus materia crassa lenit, sed comixta cum portio humoris nigri, acidi, & acerbi multum.

Cyliſ bilent conservantur. Hepatica connexa cum isto ventriculo superponitur, & hujus dextrum latus suo contactu comprimit; ex hoc suspitionem concepit bilent à motu violento, & vino generoso calefactibus summi volatilitatem, & acrimoniam suo fali naturalem contraxisit (eo modo, quo qualiter fala per ignem acrior fuit) ita illius particulari prædicta volatilitate insignita facile à porroſitibus cyliſ expirante possit, & membranas ventriculi penetrare, quas acrimoniam supradicto modo contrahit, & naturali laſſendo, & pungendo tristi molestian sensatione, que dicunt dolor, & hujus cogitare fundamentali à permanencia doloris deduco causa stabiliter designante, quia in ventriculo quartæ effet eruronum cum ab eo expellatur continuo materia, & tamen dolor perdurat, conqueuerter est cum vera ratione caufam permanenter extrà ventriculum stabiliſ, & aliam quam supradictam in hoc cau exegitare non possum.

Incrementum sufficiit post sex horas a cibo, quando soles partes alimentorum crassam in ventriculo remenant, que ob moram, acidam concipiendio qualitatem, irritantem, & vellicacionem bilis augent, cum augmento tristis sensationis, & ne hac ratio idealis tantum videtur perpendendum materiali per vomitum rejectam cum doloris ablatione esse acidam, & dolorem post sex horas à cibo re-crudescere, & inferendum ab hac materia dolorem exacerbari, & suam originem a depravata alimentorum materia ducere, qua in acidum preternaturale, & corrosivum de-

generat, quia ea rejecta austur dolor, & semper post sex horas ab alimentorum assumptione hic exacerbatur, conqueuerter alimenta ex sua depravatione materiali dolorificam subministrant, quam effe acidam patet, unde concludendum eriam hoc vitrum in ventriculo contrahere, & sola more istius materia in ea est culpanda, cum nullum habeamus indicium acido excedenti in substantia ventriculi delitescere, à quo possit hæc aciditas reliquias alimentorum etatis inspirari.

Huic parti alimentorum acida juncta effluvia bilis est in ventriculum inspirata, ex hac unione atrabilis conflatur sua acrimonia incensa membranas ventriculi corrodens, cum doloris necessaria exasperatione, cestante vomitiu dicta materie.

Ab unione bilis cum acido acri atram bilem generari colligimus cum Sylvio, ex eo, quod bilis atra corrosione nanciatur pacem fali lixivio in bile redundant, & acidum sparet, manifestum indicium, ex fali lixivii, & acidi unione conflati, & quamvis hanc suspicionem probabilitatem existimet, possumus etiam judicare à dictis causis calefactibus iucundum pancreaticum redditum esse aciorem, unam cum bile, & ex duorum humorum concurso in duodeno atram bilem consurgere, que acrimonia excedenti motum intestini elatiorem reddendo in ventriculum transfunditur, ubi dolorum intensorem reddit post cibi concoctionem, dum in istius concoctione à propriis particulis dulcibus, & sulphuris balanicis modificatur: quo cumque autem modo hoc contingat semper bilent volatilorem, utrum cum succo pancreatico habemus, & ab eisdem causa cendendum est provenire dolorem per intervalla reperientem antequam hic continuus se manifestaret.

Unde uterque purgandus, fixandus, & dulcorandus, quod facilè futurius ipso; Acidis tamen caute agendum ob rationem degeneratione bilis atræ supra allatum.

Purgationem instituimus cum Syrupo rof. fol. ad 3. v. superbibendo post tres horas quator libras aque Noce-ra, postea aliis indicationibus farciſiemus cum succo Portulaca, Plantag. Malvat. an. 3. i. Aquæ Acetof., Borag. an. 3. iii. præmitendo bolum ex Diaſcordio ad 3. i. & hoc per xv. dies peracta in horum principio sanguinis missione à brachio, quibus transfixis purgandum cum Pilul. de tribus cum rhubarb. ad 3. i. b. Magilli Jalappa gr. vii. cum Syrupo rof. fol. ref. pil. & per alios xv. dies exhibendum serum caprinum destillatum cum sequenti Pulver. 2. Cornu Cervi usq. 3. i. Antimoniu diaph. 3. b. Ocul. Cancer. præp. 3. b. m. & per sex horas post prandium sumat fucum hordei solutum in aqua Portulace cum 3. b. specierum triumſatiorum, reiterando post oīo dies Pilulas purgantes supraſcriptas, quibus si non cedat, Tincturam acrimonion ad 3. b. sumat in jure premifio sequenti bolo. 2. b. foli. arm. 3. b. thuris 3. b. gumm. arab. tragacanthi an. 3. b. cum succo Plantag. f. b. vel horum loco utatur species Diaplatanigris Myrrifici, his enim interque humor pancreaticus, & bilioſus fixabitur, & edulcorabitur. Vixit ratio sit refrigerans, & optimi nutrimenti.

CONSULTATIO LV.

De Cardialgia. Pro nobili muliere.

Situs doloris in sinistra regione ventriculi orti, sub scapulis correspondens, & ejus acutes cum virium resolutione, publice parvo ostendunt manefit nobilem Patientem Cardialgia labore, qua est dolor oris ventriculi, à quo affligit, quotiescumque ira excedens, quia cum eis temperies multum bilis, & acris, & volatilis cumulet, ratione calidatris cordis, & fangi, excedens sexus conditionem, ab ira hinc summa agitur, & in ventriculus ab intestino duodeno regurgit in magna copia, prout vomitus materia amara, & flavæ in principio doloris ostendit, hujusbilis portio orificio ventriculi infixa, nervorumque infraplexum sua acrimonia corrodendo, dolorem acutissimum patit, & per istius affectionem male affedit nervis cardiacis, corrugatione, vel convulſione motu, ita ut spiritus animales pro motu cordis sufficiens non admittant, animi defectus succedit.

Eadem affectio nervorum ventriculi, principio corundem in cerebro correspondens, ducta ibi materia biliosa volatilis, ab extremis partibus nervorum dicti orificiis exsucta, & sursum usque ad praefatum principium mortali dolore prestatu expulsa, ibique in cerebi partem, ubi est spiritalium emporiorum, & origo nervorum transfusa, suo mortali spiritu agitando ventriginem partit, irregulari que agitatione fibra cerebri inadmodum movebudo, imma- gines, vel species rerum affluentes, per propriam quam- dam modispecificationem delirium facit.

Agendum ergo, ut bilis revellatur ab affecta parte, & infixa ei removatur, interim modificanda ejus a-crimonia, & anodynus dolor leniens, praservacione postea incumbendum calorem cordis, & languinis copiam bilis generantem, & volatiliter redditem refi- gerantibus diminuendo, quorum executio non est sine difficultate, cum passio sit periculosa.

Purgationis bitis revellentur facta cum Syrup. ros. fol. 3.
v. & Creml. p. l. p. 3. ii. diffol. in aqua Evidivis, super-
bibendo post tres horas feri capri depurati 15. iii. aliis die-
bus manè & ferò paretur Clyster ex latte cum Sacchar-
rub. 3. iii. Sanguiinis misso ab hoc symptomate exclusi-
tum meo iudicio, dum materia in cavitate ventriculi ex-
sistens per sanguinem extractum non retrahatur ad ventri-
culo, & que in cysti bilis reconditur, & que in ven-
triculum transfunditur pariter per sanguinem millionem
non poterit impediri à dicta regurgitatione, ut unicuique
qui considerari patere potest, solis ergo medicamen-
tis utendum, unde modificabitur primo bitis omni ma-
nere exhibito fero caprini distillato ad 15. l. cum spir-
nitr. dulcif. ad gratum aciditatem feri, præmunito

Ex dictis colligitur dolorem hunc ventribuli ita curandum esse, primum evacuata materia acris in ejus cavitatem transfusa, secundum per anodynam, & dulcificationem, residuo ejus dulcificato, quo verè est apta fluere materia, vel revellenda est per urinam, vel per nates, & etiam ad coxas, ad quas est folitus ejus fluxus.

nis, Portulaca an. ȝ. ii. Vini granulatorum ȝ. iii. Aceti destillata ȝ. i. Aquae Theriaci. ȝ. i. Cinam. stil. ȝ. i. sp. vini camphor. ȝ. sp. Specierum Diamarg. frigid. Triumfanti. Diambr. an. ii. m. vel. ȝ. Aqua Papaveris. Tinct. ros. an. ȝ. iii. Sucii lim. ȝ. i. Rob. ripes ȝ. i. vel ejus Gelatina dissoluta in aqua dicta Papaveris & fucci limonum, Confecit ex Hyacinthio ȝ. i. Nepentes gr. iii. Elixentia theriac. ȝ. ii. Olei Cittri ȝ. ii. m. Decoctione Tamarindorum quotsuecumque sitis urget fit pro portu; tertio Anodynaria paranda sive ex Oleo Amygdalarum dulc. recenti, cui miscatur Confecit Diaedus in pulvrem redacta ad formam Elæcharii, vel Emulsiæ facta cum Amygd. decorticatis ad ȝ. iii. & sem. pav. albi ȝ. i. cum aqua florum papaveris erat. & portulaca an. ȝ. iii. paulatim de his affumigato; Extremitas applicentur Omenta Vituli, vel Castrati oleo Amygdalarum dulc. & Rotante imbuta. Pro præservatio- ne statim, ac liberâ à doloribus evaserit. Aquam Villensem per decem dies accipiat more solito cum Syrope de fuceo limonum pro vehiculo, vel aquas acidas Spadanas, & vigente calore æstatis balneo aqua dulcis utatur, & omni anno tempore veris purgationem instituit, qua peracta eisdem aquis utatur, vel latte Caprino diffutato addito spiritu Vitrioli martis, replicando etiam Balsamum tempore æstatis. Vixit raro sit semper ad frigidum vergens, Vina generosa, & aromatica omnia fu-

Pro evacuanda ergo Materia. ȝ. Mellis ros. fol. ȝ. v. Crema. tatt. p. ȝ. ii. dissolvatur in aqua Malvarum, fulvabitendo post tres horas Jus pingue, in quo Malva decocta fuerit; vene sollicita indicatione hic non video, unde statim post purgans modicabitur materia oleo Amygdal. dul. recent. fine igne ad ȝ. iii. exhibito in totidem ȝ. Juris, quod sumendum erit in ferò ante cenam, per tres horas perlevante dolore, manè exhibetur bolus ex Theribentia ȝ. i. Olei Charabe ȝ. ii. Nepenthes gr. i. m. cum aqua Malvatum, Papaveris errat. an. ȝ. iii. Confecit. Diaecordii ȝ. i. f. p. m. Lambitivum etiam omni tempore diei sumendum præscribitur ex Decocto peccator. ȝ. vi. Syrup. de Hybiscio Ferencii ȝ. i. Philon. rom. ȝ. i. m. & si non ceder dolor reiteretur purgatio cum Mercurio dulci ȝ. i. vel Vomiti, & altero die exhibetur ȝ. i. pulveris ventriculorum Gallina exciscatorum cum ȝ. ii. Julep ex Theribentia, quem medicamentum derivabitur etiam materia ad urina vias, vel gelatina Cornu Cervi cum pulvere Zinziberis, Tinctura etiam Charabe cum spiri, vini extracta ad ȝ. i. in ȝ. iii. Emulsiis Amygdalarum dulc. factæ cum aqua Malvatum erit utilissima. Pro revulsione frictus pars coxatum interior cum panno alpero ad trachendam materiam falsam ad suum cursum primævum; herrynum pariter ex pulvere Betonica, Majorana, rad. Ircos patet.

Pro præservatione quando dolores podagrici incipiunt

C O N S U L T A T I O L V I
De dolore ventriculi post podagricos dolores.
Sciui in hoc nobilis Patiente , de quo Historia transmissta fuit, ab exsiccatione pustularum internam partem coxarum corrodentem, cum pruriu. & serofis icho-
ris acris effusione , unā cum suppressione micti fædi ē
tum regere , via Secretorum , et aromaticis Ointimis ad-
git, acidificè condimentis utatur .
Prae purgatione quæ possit per se tempore
remittere ante tempus , purgator corpus cum Mercio
dule , postea per vias urinæ ducenta materia cum Duci-
do et rad. Ononisidis , Alparagorum , Graminis , & folio-
rum parietacearum , Saxifragæ , & seminari Dauci , addito
z. ii. Julep , ex therbentibus , & z. i. Ocul. Cancer. pul-
verizati ; In vere purgationem infinit refrigerantibus ,
& enoliensibus , que sanguinem dulcificant , postea per
menstrum lac Atifinium funnium pro tolerancia ventriculi
etiam ad mense tempus , servata optima vietus ratione
tam in curatione , quam in preervativa cura .

CONSULTATIO LVI.

De dolore ventriculi post podagricos dolores.

Sicut in hoc nobili Patiente , de quo Historia tran-
smissa fuit, ab excissione pustularum intermaxilla-
rum coxarum corrodentium, cum pruriu & serosi ichro-
ni acri effusione , una cum suppressione muco sali è
naribus , & saliva copiose ejusdem conditionis, podagri-
ci dolores excitati fuerunt, materia acri ad articulos de-
lata, ubi fermentacione putredinali, ad incineratio-
nem tendente concipiende majorum acrimoniun contraxit,
qua particula sensitiva articulorum acri etiam
vellicazione vellut lacerata, doloris molestia affecta fue-
runt, ita quando dolores podagrici citè suum cursum

CONSULTATIO LVII

De Cholera.

J uvenis temperamenti calidi, & humidi, ætatis annorum triginta in estate omni fructuum genere, & præ-

& pricipiu^m pepom in magna quantitate usus, nictiam refrigeratorum, copio molestar iamaritidine & faecibus, & paloro, cum fit intensa, & aflu magno infimo ventre circa Hypocondria, nunc subita ventre perturbatione, vel evacuatione sursum, & deorsum terrena aqua in parte, & in parte bifolia, cum tornibus, & doloribus corrosivis, tam in ventriculo, quam in intestinis corperus fuit, & que per superiora ex moraria modo amara, modo acida exsift.

Fructus succum fermentativum in se continere, constitutio ipsorum, & succi ex aetherrogenieis partibus con-

CONSULTATIO LVIII

De Cholera sicca

R eligiosus temperamenti calidi, & secii ad adustum
tendens, artis annorum tringit, quinque iter
longum diebus canicularibus suscipiens, à calore mul-
tam molestia accepit, anfiso appetitu, alimenta falsa
& aromatibus condita solium eis satisfaciebat, à fisi
vexatus multum vini potabat, & in via fructus aufes-
tos pro ea moderata sumptus; caput postea doloribus,
& terminibus ventri torqueri, periclitare itinere amaro-
rem in ore, & sitem validam, perleverantibus dolori-
bus, passus est, quibus succederunt inanis voluntas, &
irritamentum vomendi, & feces deponendi cum maxi-
mo astu in Hypocondritis, & ventriculo, una cum in-
flatione ventris, & ventriculi.

enerventibus, & in ito ita cunctis tunc vaporibus
naturae correspontentibus amaros falsos elevando velut gla-
lam, & palatum, amaritatem, & sitim fecerit, & uter-
que humor effervescendo acrior factus vellicando inter-
stitionum tunicas tortinam, & dolores excitat, vaporum
qua acrimonia orificia arteriarum, & lymphaticorum
valorum, duclum Cholioductum, & pancreaticum irri-
tando, hac ad humoris contenti expulsionem cogit in
cavitatem intestinorum, & in eam ventriculi per dolorosam
vellicationem elevato intestino duodeno rantum, ut per orificium inferius faciliter humorem contentum
in intestinis excipere in stram cavitatem valeat, unde
fluxus alvi, & per vomitorum expulso materia biliosa,
& acidus.

Eodem tempore per effervescientiam fanguinis in teris, separato humore in copia, serolo, & bilio lo calitis excremantis pro effervescentia viribus, cum impetu, & frequente expellit per oculata arteriarum in uitatem intellitorum, & ventriculi, in quibus interne tur, unde augetur vomitus supradictus, & alvi fluxus cholericus diutius, confusis in humorum expansione epiplois per vomitum, & fecesstum facta ab irritatione terno, ita ut potius dicendus iysopuma facultatis pultricis irritate, quam retentivis debilitate.

Quapropter colligendum est curationem hujus affectus consistere in sedanda, tamen sanguinis, quam humor pancreatici, & bilis immoderata effervescencia, & educatione humoris fermentativa, de horum conseqüenti certi non sumus, cum sit morbus acutissimus, & fuisse usque ad hunc tempore inveniuntur.

tum virtus languorem inferat, in syncopem, ut plurimum terminantur, cum dubio ergo operandum.
Et quia facta jam fuit per lenitatem purgantia, nempe Cassia, Pulpa tamariendorum, & Mirabolani humorum diminutio, remaneat iolum effervescientiam fedare, quod sanguinis usus juxta vires *Erythranthus* pratibus poterit, & quadam auctoritate, primò exhibeat serum caprinum, in quo decusa fuerit Rad. Bifolia, Tormentilla, & Confolide major, ad $\frac{3}{2}$. viii. cum $\frac{3}{2}$. r. Syr. ex Maficie Mynsichir, vel $\frac{1}{2}$. Aquae Myrra, Planag. an. $\frac{3}{2}$. iii. amaritis, & ex irritatione corundis, oris ventriculi, & sphynx, inanis voluntas vomendi, & exercendi feces, unde Cholera sicca dictur pendens a similitudine facultate expellitrix, hoc est à fibris ad expulsiōnē contentorum irritatis, sed sine successu, cum non adit materia expellenda, vel qua visa humores continentia irritantia resistunt, & confiditā conferuant sua orificia non determinatis, neque coactis fibris ab irritatione ad eam motus differentiam necesariorum pro apertione orificiorum suorum.

Succi Menthæ $\frac{3}{2}$. ii. Syrup. Coral. Masticis an. $\frac{2}{3}$. β . m. Intra diem Lambitivo frequenti uratur. $\frac{2}{4}$. Aquæ Menthæ, Portulaceæ, Papaveris erat. an. $\frac{3}{2}$. ii. Confect. ex Hyacinthro f. o. $\frac{3}{2}$. i. Aquæ Thericacis $\frac{3}{2}$. β . Ad corroborationem spirituum Nepenthes gr. iiiii. Spirit. Masticis $\frac{2}{3}$. i. Syrup. Papav. erat. $\frac{3}{2}$. i. m. vel $\frac{2}{3}$. ii. Decoct. rad. Bifoliae, Tormentillæ $\frac{3}{2}$. vi. Diascordii $\frac{3}{2}$. i. Salis pruinella $\frac{3}{2}$. i. Aquæ Cinam. $\frac{2}{3}$. b. Tinctor. coral. $\frac{3}{2}$. i. Spirit. Masticis $\frac{2}{3}$. i. Syrup. Myrrini $\frac{3}{2}$. i. m. & ante cibum per horam manæ, & ferò summa frequentem pulverem. $\frac{2}{4}$. Bezoariti malitialis gr. viii. Cristal. prap. $\frac{3}{2}$. β . Coral. prap. $\frac{2}{3}$. i. m. iunctum cum Syrumo Coral. vel Masticis, In hocum humorum effervescentia Pituita, seu mucus intestinorum attenuatos, & inflatus reolutos, rugitus in ventre promovet, cum inflatione ejusdem, & ventriculi, altera potest assignari hujus inflationis causa, nempe spiritus fibras membranarum incolentes, qui secundum admittit vaporous ab effervescentia dictorum humorum elevatis, effervescentiam pariter patiuntur, quia membranae dolore affectas distendunt, & ita cavitas interna sicut Vefica inflata (ut loquitur Willistinus) multum ampliatur, ut humoris, vel aeris inclusi portio intra vacuum istud spatium ab ampliatione factum valde rarefiet, cum distensione partium continentium.

præp. δ . i. m. huncum cum Syrupo Coral. vel Masticis
vel 24. Crystall. præp. Smaragd. [præp. an. δ . i. Ebano
fine igne præp. Antimonii diaph. an. δ . g. m. & ex-
beatur cum prædicto Syrupo Coral. vel Masticis ; op-
eris enim adstringentibus utri postumus, cum jani copia
fa humorum evanescat fæta fuerit . Exterius appli-

Medicinae Theorico-Practicae

Primum, ergo purgandum corpus cum Syrup. sol. ad $\frac{3}{4}$. v. & Crem. tart. $\frac{3}{4}$. iii. distill. cum aqua Endiviae superbendo. Aquæ nocere $\frac{1}{2}$. iii. per tres dies sequentes capiat Acetos simp. $\frac{3}{4}$. iii. Crem. tart. f.p. 3. ii. Aquæ Rora. $\frac{3}{4}$. iii. in posita reiteratæ medicamentorum purgans supraferentrum, vel $\frac{3}{4}$. i. pilulæ de tribus cum Rhubarb. cum Magnis. Jalappa gr. vi. superbendo dictas quatuor libras aquæ Nocere. Præparabit uterque peccatum humor, & modicabitur cum succus Plantaginis. Boraginis. Malvae ad $\frac{3}{4}$. i. cum Aquæ lactice. Portulaca an. $\frac{3}{4}$. ii. Salis nitri optimè rectificatæ $\frac{3}{4}$. i. Dum hac sumuntur mitratur fangus è venæ brachii, & continuatur in his per prem diæ. Ultimè purgabit uno ex dictis medicamentis, & altero die Hydrudines venis de hemorrhoidalibus applicabuntur; ultimam manum impuntem ferum caputum ad $\frac{3}{4}$. i. exhibent alterum cum rad. Bistortæ, Tormentilla, fol. Nimpheæ, Lactuca, Portulaca, premitendo bolum ex Dialcordio ad $\frac{3}{4}$. i. Ante cibum per horam capit sequentem Pulverem. $\frac{3}{4}$. ii. Specier. triumphant. Diamang. frigid. an. $\frac{3}{4}$. i. Antimonii diaph. $\frac{3}{4}$. ii. m. pro lambitivo fumar per diem Tinctorum rolarum, & floriorum papaveris erat. quodlibet adhuc perseverent affectio-nes predicit. Aquam Nocere dejectorum per octo dies fumar. Virtus rationem optimam servet &c.

CONSULTATIO LIX.

De Vomiti Sanguinis, Tumore Lienis, & Febre.

NObilissimo Juveni accidit Gallica lue infici, & præcipue Gonorrhœa, cui empiricis remedii citò curunt interdixit, hyeme adveniente vires cuperunt labefactari laſitudine quadam universali, calor faciei folitus vividus, & pulcher rubro, & albo mixtus, deliquia sensit, & pallore obteñebatur, tumor lienis supervenit valde magius, hoc autumno corruptus sebe duplicit terrena circa oſtavam vomitus sanguinis apparuit copioſus, cuius etiam aliquo portio per fecesum exseruit.

Eti fluxus Gonorrhœa in hoc nobilissimo Patiente ab empiricis temedis cohibitus fuit, intactum tamen remanens fermentum venescens depravatum maleſe fangiue acriditate volatili ei inata, qua sanguinem perfundendo totum acidum, & irritativum reddit, & qua aliquis istius partes modo coagulat, modo solvit juxta eam dispositionem, quamvis credere possumus in hoc Patiente per empirica remeda fixatae fuſſe prædicta acriditate volatilis, & ita coagulationi potius, quam diſsolutioni inferi, unde copia materie per coagulationem incrassata, sanguini nitorem, fluiditatem, & spirituum expansionem admindon colorē eius vividus, & pulchrum vitavit, & cardioem circulacionem curium per exteriora reddidit cumulato in his sanguinis proventu, vel crassioribus particulis ibi relictis, unde laſitudine vires opprimens gravatis partibus externis, vel à dicta copia sanguinis, vel ab ejus particulis crassioribus.

Eodem modo lienis tumorem cauſavit eadem materia coagulata in istius cellulis, Vasis, & porroſitatis statuando amillo circulationis motu, & adventienti sanguini cumdem motum impediendo, unde hic cogitur ibi quicquid cum majori fui depravatione, deteriores concepido qualitates ad acredinem tendentes, qua perturbatoe impedimentum obſtruite minus coniuncti in aliquo val. lienis, fangus isto contentus secundum aliquam per mortuam contraria febrem accendit, dum maleſe sanguinea mixtus inordinatam effervescentiam dicta virtute fermentativa huic conciliat. Remittit interim dicto impedimento priori statu impetu novi sanguinis curantis vincente, isti compedes de novo formantur, donec aeribus qualitatibus adeptis ad similitudinem prioris impedimentum de novo vincat, cum cetero sanguine circulationis cursum reaſumendo, sed cum istius detrimento, dum ei inferi pro fermento praeternaturali ad fulciendam effervescentiam febrem, & ita periodi febribus renovantur, eo modo, quo de obſtructione vaſorum Pancreatis editit Doctis. Le-Boc, & aucta ſemper sanguinis mole in liene impedit illius exitu, & circulatione fervorem in flagratione concepit, orgaſmum, & vim energeticam induit, coadjuvante ad hæc calore

febilibi attenuatione in cum inducta, unde fervet, aſſuat, & impeditum, ac anguilla impatiens, cum ulterius progredi non posſit, regurgitat per arterie celiacae ramos in ventriculum, per quem diſeminantur, & suo impetu oculi arteriarum di atando in cavitatem ventriculari exundat in magna copia, que vomitu postea reicitur, altera portio fangus per ramos celiacæ ad intestina decurrentis delata codam modo in istorum spatium depositur, & per ſecum expellitur, & quod ibi relinquitur, in grumos coagulatur.

Si ergo hujus patiens morbis opulari intendimus, primò vomitus fangum fitulent, languide ad alias partes revulſo, & ejus fervore, & orgaſmo ſedato, orificis arteriarum corroboraſt, & conſtrictis, caveno tamen, ne grumeſeat fangus in dictis cavitatibus, & ibi detinatur, ſecundum febribus incubendum per deobſtruentia temperata, tertio obſtructions lienis tollenda, & fermentum Gallicum extirpandum, quod erit difficile, quapropter de Patiente vita valde dubito.

Mittendus ergo fangus ab utroque brachio, prout vires determinabunt, ligatur fortibus extremitates vinciendæ, frictiones in partibus inferioribus exercenda, eſtimque applicanda ſicca cucurbitula, purgantia in his caſu ſucepta habent, cum effervescentiam sanguini impiant, unde copioſior fluxus eſſet timendus: non enim fumus in caſu, in quo vomitus sanguinis dependent ab aliquo humore extraneo ei commixto, ut puta quando bilis ſanguini miscetur, & acriſio inſicet, qua vaſorum orificia aperit, quia purgantibus bilem tunce operi conſiderimus ad vomitus ceſtationem, in hoc caſu fangus, quamvis cachochimis fervorem, & aſtum te ipio, & flagratione ſola excitativa etiam febilibi caloris concepit. Sanguinis ergo niſſione contenti, præcedente Clyſtere, conſolidationi vaſorum ſtudebimus ſequenti Decocto. $\frac{3}{4}$. rad. Bifloræ, Tormentilla, Coniolida majoris an. $\frac{3}{4}$. i. Sem. Juncipani, Papav. albi, Plantag. Portulaca an. $\frac{3}{4}$. ii. radices inciduntur, & femina conditandur, & bullian in $\frac{1}{2}$. i. aqua plantaginis ad tertia partis coniunctionem, coletur, & colatura adde Tinctor. roſ. & flor. Papav. erat. $\frac{3}{4}$. ii. Syrup. de roſis ſicis $\frac{3}{4}$. i. premittendo ſequentes bolos. $\frac{3}{4}$. Throci de Charabe $\frac{3}{4}$. ii. Caput mort. viri. rubific. & dulcific. gr. x. Balfami orient. vel Peruviani gutt. viii. Sperma cati, Mumia an. $\frac{3}{4}$. ii. & cum Syrup. Myrrino $\frac{3}{4}$. ii. qui interuenit etiam ad coagulationem impediendam. Ants ci- cumin exhibeantur. $\frac{3}{4}$. ii. Lapidis Ematris prep. $\frac{3}{4}$. i. cum $\frac{3}{4}$. ii. Syrup. de Coral. Quidſi ab his non vinearum vomitus, utendum Pulvere. Scaligeri deſcripto a Riverio in capite de ſputo fanginis, & ſep̄t lambat de ſequenti mixtura. $\frac{3}{4}$. Aquæ Plantag. iunitat. querens an. $\frac{3}{4}$. ii. Tinctor. roſ. $\frac{3}{4}$. i. Corali. rub. prep. Lapid. Ematris prep. fang. Draconis an. $\frac{3}{4}$. i. Croci Martis aſtingentis $\frac{3}{4}$. ii. Nepentes gr. ii. Syrup. Myrrini $\frac{3}{4}$. i. m. que si non conſeruant liquorū ſup̄cipi gutta aliquo cum aqua conſolide, vel planaginis exhibeantur, & eodem liquorū licet regio inungatur, & ſi coagulatio ſanguinis timeatur, poſt exhibetur Decoctum Myrabolan, in aqua Cheſerofili cum Syruo de Cycorea cum Rhubarb. addito pulvere ocul. Cancri. Effervescentia eisdem medicamentis adſtrigentibus moderabitur, in febris vigore exhibeatur emulſio ſemīnū melonū cum aqua graminis extraſta addita tinctoria tartari ad $\frac{3}{4}$. ii. quod interuenit ad febribus effervescentia moderationem, & ab blandè deobſtruentia, quod ſi datum erit vafa conſolidare, devenientum ad Decoctum Salis, Ligni Sancti, & Tamariſei cum aperientibus temperatis, premitendo aliquo Chalybitum in bolo, vel Tinctorum Chalybis, vel Oximelem Chalybeatum, aliquo purgans per intervala replicando cum admixtione Mercurii dulcificati, quibus Gallica qualitas debilitur, & obſtructions auferuntur, integrum, & fama virtus ratione fervendo.

CONSULTATIO IX.

De dolore Ventris.

CIvis atatis annorum quinquagintaquinque temperamenti melancolici aduli, cum bilis ſubdominio, fuit lex menses, quod cruciat dolore in ſinuata parte ventris verius regionem lienis, qui quandoque extendi-

Consultatio LX.

enditur ad dexterum Hypocondrium, & etiam in infinita parte ventris circa vafa urinaria, & quando est venumens in brachio dextero, & erit ſupotem, & debilitatem in moto inducit, hic dolor eſt fixus in dicta parte finitra, cum aliquai ardore, & perterrebatione, noſte magis exacerbat, variis terris imaginibus affigit, quo lenit, & placide agitat majori cum energia ſuas exerunt actiones (unde Lienosi dicuntur sapientes) & ad caput feruntur, ubi mixta ſpiritu animali inordinito motu hinc agitant ſua virtute fermentativa, nec non etiam, quia dicta particula non ſunt iſpiritus congeneres, fed horum iſpiritus deprivatis, & ſicut fangus ab admixtione entranci alteratur, ita ſpiritus ab hoc iordine moventur cum vigilarium excitatione, dum haꝝ a ſolo mox ſpiritum pendent, phantasmata ab eodem motu perturbata varias imaginationes terras, & præcipue ſimilimentis mortis exhibent, & hunc mortis vicina timorem forte apprehendunt, & videntur morbi magnitudo, dum continua afflictio, continuum etiam forte apprehensionem mortis, ab hac enim nervi cardiaci, & ſomatici in ſua origine conſtrinxunt, ſicut in hilati cogitatione dilatantur, eis conſtrictis iſpiritus fluit in parva quantitate ad cor, & ſomatibus, per quod una cum conſtrictione principii nervorum itarum partium fit talis motus in corde, & in ventriculo, quo refleſo per extremitates nervorum correspontentes principiis prædictis ad ſenitum communem, hic jugat de morte vicina, cum per motum illum reflexum cordis anguſia, & ventriculi languor repreſentetur, que virtus deficiuntur arguit, omnes enim paſſiones animi per nervos in corporis tranſerunt, & per hos ad ſenitum communem de novo reddunt; Et hoc modo a liene melancholia affectus proveniunt.

Hujus doloris ſedem eſſe in ramis plexus Mefenterici in ſua Nervologia ingenioſe, & accurate deſcripiſi perſuaderit ſitus doloris, & acutes, longa ejusdem perfeſratio, & extenſio ad partes inferiores ventri regionem pubis, & vefice, ubi fibrae nervae ejusdem plexus ſe extendunt, & in dexteram partem quadrupliciter dilatatio ejus, ob conneſionem, quam habet cum plexu hepatico, magis conſeruat, ſicut brachii, & erit in eis videntur ſpirituſi mortis exhibent, & hunc mortis vicina timorem forte apprehendunt, & videntur morbi magnitudo, dum continua afflictio, continuum etiam forte appetitum ſpirituſi mortis, ab hac enim nervi cardiaci, & ſomatici in ſua origine conſtrinxunt, ſicut in hilati cogitatione dilatantur, eis conſtrictis iſpiritus fluit in parva quantitate ad cor, & ſomatibus, per quod una cum conſtrictione principii nervorum itarum partium fit talis motus in corde, & in ventriculo, quo refleſo per extremitates nervorum correspontentes principiis prædictis ad ſenitum communem, hic jugat de morte vicina, cum per motum illum reflexum cordis anguſia, & ventriculi languor repreſentetur, que virtus deficiuntur arguit, omnes enim paſſiones animi per nervos in corporis tranſerunt, & per hos ad ſenitum communem de novo reddunt; Et hoc modo a liene melancholia affectus proveniunt.

Hac eſt doloris ſedes cauſam verò non aliam poſſimus excoſigare, quam materiam acrem, & corrotivam fibras nervos plexus diverſilem, & corrodentem mixtam cum ſucco nervo, arque ad hujusmodi plexum unum cum eo delatam.

Hac eſt doloris ſedes cauſam verò non aliam poſſimus excoſigare, quam materiam acrem, & corrotivam fibras nervos plexus diverſilem, & corrodentem mixtam cum ſucco nervo, arque ad hujusmodi plexum unum cum eo delatam.

Hujus materie qualitatē ſalſam nobis demonſtratur ſpuco ſalſum, pruriens, & puſſule in coxa, ſali ſanguinis ligna, itaſi ſucco pervo ſerum ſalſum, ſicut glandulis ſalivaribus ab illo ſuppletari non ſunt dubitabile, hinc ſuccus nervus ad plexus meſenterici fibras delatus, cum particulis ſaliniſ, que ob exilitatem extremitatum fibratum extum non inveniendio in dictis fibris nervis remanent, & ſignant, qua occaſione magis degeneres, & infecte evadunt, actiorem conſipiendo qualitatē, & effervescentiam, qua fibras membranarum, & nervorum vellicando, vel proprieſtate adhæſione, vel vaporum effluxi dolorem illum exitant fixum, & cum ardore, prout mons eſt, materia ſalfa, que ultra vellicationem quamdam, principiū corrotiōnis parti infert, in qua ardor, ut in partibus extremitis in principio corrotiōnis ab iſeſe ſalſo in ſeſie obſervantur.

Quodſi non placeat nervis hujus materie delationem tribuire, poſtum ſuſſere aſſtere ad arterias in meſenterici diſtincti, ſuſſere aſſtere ad arterias in meſenterici diſtincti, camque ſua acredine corrodere. Hoc ac in ſanguine conſigilat a bile acri, & melancholia acida, quibus abundant ratione temperamenti, & ſerum præcipue ab hiſ alterat, cum valeat utriusque humoris particulas imbibere, ex eo, quod ſunt de natura ſalfa, diſsolutionem in aqua patientis.

Ex quo ſit ſenitum hanc materiam acrem ſuſſere, cum ex ſero nutritio corum ſuccus generetur, & eadem faciliter membranae cam ſuſſepit, cum ex eodem ſero nutritio alatur.

Posito hoc ac in ſanguine, & ſero, videtur diſſeſile, quomodo potuerit ſeri obſtructio in liene, cum illius proprium ſit humores attenuare, non incrassare; tollit tamen difficultates conſiderando, quid ratione temperamenti naturalis melancolici acidiū ſuperabundat, quid aliquas partes in ſanguine coagulat, & incraftat, que lieni in circulatione ſanguinis conſignata ſunt, & adhæſere, & paulatim congeſte obſtructionem in eo viſcere peperunt. Et quia ex mora, quam ibi trahunt, & à calore partium adſtantum fermentatione exhalationes acreas aciditas emittunt, hæc neriſ ſi lieni ſunt cum particulis ſubtilibus humoris fermentati conſiderantur, (quorum officium eſt per ſibarum ſacci Opera Med. Tom. I.

Salis Charabe, Craniis hum. an. 3. b. Ungula Alcis 3. g. cum Syrup. de Stachade f. b. Ultimo loco destilletur lac Aininum, in quo infusa fuerit Rofmarinum, Salvia, Ruta, Pulegium, Chamedrys, Scopendrium, & facias lauri, miscendo eidem lacti succum Marum, Boraginis, Papaveris erratici, & de hoc capiat per quadragesimas dies omni mane 1. t. cum Tinct. Antimoni, & Tartari an. 3. b. & Chalybis 3. t. hoc ducemus materiam ad nervos fluentem per urinam, quodsi his non cedat remedium Arcanum duplicatum Myrrhae, paratur, & cum aqua Boraginis fumatur, vel cum Decoeto Centauri, & Chamedrys, que in affectibus nervorum, & eorum distractione convulsiva valent. Exterius applicetur loco dolenti Omentum vituli, vel Cafri in Oleo Amygdal. dulce, & Rosato completo maderatio. Vel paretur fomentum ex Malva, Althea, Violaria, Meliloti, Foenugraco, & Spongia in hoc maderata somniferum locus dolens. In omnibus restam servet vietus ratione à Medicis astutis prudenti dirigendum. Quodsi his remedios non cedat, dubitarem de aliqua affectione corruptiva in aliqua parte mesenterii ultra dictas causas.

CONSULTATIO LXI.

De affectu Hypocondriaco.

Rebellia, & atrocia symptomata hunc nobilem Patientem affligentia cum omni remediorum contempnū affectum Hypocondriacum confunditū à bile maximè voitili, & acri, qua effervescente cum succo pancreatico sulphureo suis vapores, & saltingino ad ventriculum elevando, calorem ei impetrat una cum fiti, & ea magis sensibili reddit, cum ipsa bilis volatilis per orificium inferius in ventriculum exundet, & augetur post quatuor horas à cibo à fermentatione suis, que semper cum calor coniungitur, praterquamquid à tali tempore alimentorum pars tenius, & subtilior fermentata à ventriculo ad intestinum descendit, & ibi renovata fermentatione cum bile, & succo pancreatico, bilioso fermento ita excedens, ut spirito partes iuris copiose sumi instar eleventur (cum bilis sit volatilis, & alimenta fermentata tenuissima, & subtilissima spiritosorum partem aliquid continentia) caliditatis subiectum, qua calorem impressum ventriculo augent, expula parte subtiliori, & volatiliori alimentorum à ventriculo remaneat crassior, vel ob defecutionem fibrarum alias adnoratur, vel ob adficationem pylori, ut Helmontio placuit, (que bilis subtilitas non resiste ad aescenūm in ventriculum) huc cum saliva mixta, & à calore, & bile ad ventriculum adcedente attenuata validior fermentatione ab utroque aucta, in bullis intumescit spiritu, seu subili vapore, ab eadem materia fermentata excute, vel humido attenuato pleras, co modo, quo Pueri ex aqua Saponis dissolutio incrafata, intusflato in hanc aere bullas efformant. Sic ex materia crassa per calorem, & fermentationem rarefacta cum crassitudine conservantes adjuncto vapore subtili ad eadem fermentatione elevato formantur bullas, quarum aliquae crassiores, vel in motu ventriculi, vel à fermentationis energia sursum elata ad os superius illius biliosa acrimonia, qua materia crassa attenuatur, & proprio salse ad inordinata fermentacione exaltato perfusa illum vellicant, & quia crassitie, vel mole maiores dicto orificio extum per idem non inveniunt, retropellunt cum sensu doloris in ea parte, in quam impingunt, quia ubique vellicant, unde oritur alcensus, & desensus illius rei, quam dicit se cum dolore in ventriculo sentire post quatuor horas à cibo.

Vomitus circa vesperam materia oleaginea in suo transitu molesta, & dolorosa, calore partes una cum quadam corrosione specie cruciantis pendet ab eadem materia crassa per moram non solum à bile exalatata, sed etiam acris reddit, & oleaginosi, etenim crassa proportionato modo attenuata, & fermentatione debita concocta oleaginositatem contrahit, quam bilis sui admixtione contribuere potest, cum olei aliquid semper in le bac contingat, sicut etiam attenuacionem, & fermentationem supradictam, materia praedita his qualitatibus irritando ventriculum hunc ad

expulsionem sui promovet, dolorem inferendo atrocem definita membrana interiori ventriculi mucco, quo foler naturaliter obliniri, ob ejus continuam evacuationem per vomitum frequenter, ex cuius mucco defectu dicta membrana contentorum qualitatibus magis torquet, parum conserente oleositate humoris ad modificationem acrimonie, ob excessum partium calidaram, & salinarum in dicta materia.

Aciditas autem acris quandoque sentitur in eadem materia rejecta, vel quia à sale ejusdem fusio persessa acorem ei conciliat, vel quia in vomitus conatur incus pancreaticus una cum bile ab intestino quaduero ad ventriculi cavitatem ascendit sua aciditate materialm contentam perfundendo, nec alia causa, nisi ab hac excitatur, vomitus mane partium materie insipide, & amara, insipida vera adest, quandoque, quia vel est saliva in ventriculo coacervata, vel à bile reliqua cibis ita dissolvuntur, ut humidum separetur, quod sine illo sapore exit, vel irritantem ventriculi biliosum arterias, vel corum orificia attingens eas determinat ad terolum, & insipidum humorem deponendum in cavitatem ejusdem.

Bilis est etiam causa eorum symptomatum, que in inferiori ventre huic Patienti accidunt; nam illa chylo conjuncta, & succo pancreatico, illum concomitant per Jejunum cavitatem continua effervescentia fermentando, ut suas deponat feces, in qua operatione naturales effervescentia limites transcendendo, inordinato motu calorem in Hypocondrio sinistro, ubi Jejunum extenditur excitat, una cum rugitu, & distensione dicti Hypocondrii ob flatus non solem à chylo elevatos, sed etiam à mucco obliniente cavitatem ejusdem intestini, à bile effervescente, & dissolvente mucum in flatus, & hanc effusam istorum effectuum ostendente manifeste flatus per annum exentes cum intenso calore, non solum sensibili, sed etiam molesto. Talis effervescentia motus inordinatus cum summate quadam conjuganti, prout illius est proprium bilis qualitate acrum redolentes, qui intestina vellicantur, unde dolor istorum, & nervi, qui ad ea defertur eadem vellicatione punctat ad contractions quadam impelluntur, quibus contracta, vel compresa vena sanguinea dictis nervis colligata pulsationem illam in illis efficiunt, quia ait esse similes pulsationi à materia suppurante in tumore excitate, & hęc te extendit à ventre usque ad pectus, & os sacrum, ob communicationem, quam habent nervi intestinorum à sexto pari descendentes, cum illis pectori interventibus, & ventri inferioris in eis extrema parte, unde illis contractis, illis contractionis etiam communicatur comprimens eodem modo vena sanguinea, ex quo pulsatio istorum, vel quia halitus biliosi arterias intestinorum immersi, pravia excedente fermentatione, sanguinem in eis effervescente magis faciunt, unde pulsatio illa, ad quam sibi connexas arterias trahunt, co modo, quo arteria pulsans in regione subiectum ventriculum, in gutture arterias eodem modo pulsare facit, & quando nullo existente chylo in intestinis eadem experitur symptomata, tunc orinunt ab effervescentia bilis, & succi pancreatici, & calor tunc in sinistro Hypocondrio excitat, se extendens ad extermum bilem ferociorem reddit, que ad ventriculum aferens memorata ibi tenovat Tragedias.

In nocte vero magis molestatior ab hac pulsatione, quia calor lechi effervescentiae porrectus caufare, & motum humorum magis promovere. Tali modo mihi magis placet hos affectus Hypocondriacos explicare, quam per obstrunctiones secas, & terreas; nam magis probabile videtur calorem per dictas effervescentias excitari, quām per dictas obstrunctiones, que si omnimodam sanguinis eventationem, seu circulationem impediunt, calorem augent quidem, sed putredini originem fundant cum febre, vel inflammatione, & si circulationem non impediunt, in tali motu sanguis eventuantur, & calorius augmentum prohibetur.

Crepitum, quem sentit in motu corporis inordinato, vel in contorsione ejusdem irregulari, & violenta circa orificium ventriculi amulantei pergameni contractionem, putare non eventre a siccitate membranarum ventriculi, vel intestinorum, sed potius a parvulis intercostalibus, quorum tendines effent indurati,

& calore

à calore eis communicato à subjacente ventriculo, & sua duritate, dum moventur motu indirecte crepitum edere, prout est proprium rei dura, quod videtur confirmari ex eo, quod in longa, & iustenta respiratio ne tales crepitus magis persistantur.

Nec mirum in hoc Patiente existimandum est alvum esse obedientem, dum bilis fundendo, & dissolvendo feces indurari non permittit; Emaciatio, ejusdem bilis est effectus languinem falso quodam incendiante, ut nutritioni sit inutilis, & obstrunctiones in Hypocondriis per tensionem, & duritatem tactui se manifestantes a depravata ventriculi concoctione dependent, dum portio crassa alimentorum mutationis in sanguinem incapaci in intestinis à bile attenuata, ut per lacteum orificia ingredi possit, in venis paullatim cumulatur, que divisa particulae fructu a bile ibi denso uniuersit, & in unum crassum degenerant, quod per venarum, vel extremitates arteriarum decurrente impedientie curu crassif in eis fixatur, & moram trahendo obstruktionem facit.

Bilis à temperamento calido, & secco rotus acrimoniam, & subtilitatem acquirit, & ab eodem etiam conservatur, non obstante virtutis ratione in omnibus optime servata, cui adjungenda est atas juveniles apta bilis cum talibus conditionibus disponere, & in his constitutis illa ventriculi inflammatio, quām Diocles in Hypocondriaca melancholia volunt, & quia male explicatur per calorem ab obstruktione vasorum. Melancholia excitatur, que à ventriculi orificio inferiori dicitur, & etiam ab ratione superioris dicta, & si de obstruktione huius morbo conductum, ut Tartaria, & Chalybeata, hoc praefat principaliter, quia acrimoniam humorum modificant, licet obstruktiones tollant, que potius sunt producta, quam principia horum affectionum Hypocondriacorum.

Ex his manifeste evincitur, quod bilis solidum volatilitas, & acrimonie sit modificant, cum ea solidum sit tot malorum mater non pratermissa evacuatione ejusdem, & obstruktione respiratione tamquam quid productum, sed independens in sui conservatione à bile.

Pro purganda Bile, 2. Mirabolan. circit. 3. 1. 3. Diagnosicis gr. vi. m. postea fixabitur ejus volatilitas, & acrimonia demulcentibus cum succo Plantaginis, Portulaca an. 3. 1. b. Aqua Nemophila, Violarum an. 3. iii., premitente bolum ex Phiton, perfuso ad 3. i. per xv. dies, & in horum principio extrahendis sanguis ad 3. ii., & omni tertio die purgandis patientis cum solo pulvere Mirabolan, vel cum Syrup. de Cicer. cum Rhabo. His terminatis per xx. dies habeat in uito lac Asinum deflattum, in quo infusa fuerit Plantago, Portulaca, Bursa Pastoris, Polygonum ad 3. x. cum spiritu Salis dulcif. 3. b. Tinctorie virioli, Martis aperi. 3. i., que sic paratur. 2. Virioli Martis facti cum spiritu vini, Crema tartari an. 3. iv. coquuntur in 3. 3. aqua fontis sensim agitando ad Mellis uite crassitudinem, tunc addo spiritu vini 3. iii., per digestiōem totum solvit, decantetur reluiscoctibus, & liquor remansens per abstractionem aliquantis per incrasitum, & per tot alias dies fumar succum hordae dissolutum cum aqua Plantaginis una cum sequenti Pulvere. 2. Antimonii diaph. gr. xvi., Virioli Martis gr. viii., Ocul. Cancer. 3. g. m. fixabitur magis bilis, & virtus ventriculi corroborabit sequenti remedio. 2. Auri foliati 3. g., Sacchari candidi sp. 3. ii. in mortario cum piftello ex porfido indeſinente per xv. dies teratur, postea dissolvarur totum in aliqua aqua refrigerante ad 3. ii., de hac fumat 3. ii. omni mane, ex tali preparatione aperitur aurum, & suum sulphur fixum faciendo imprimunt. Per diem Lambitivo modo sumat Tincturam rosi, factam cum Seru Capriño desulfato ad 3. vi., addito Salu prunel. ad 3. i., Syrup. Corali. 3. i., Diascordi 3. i. m., & per intervalla reterer purgationem cum Mirabolan, Balneoque dulcis aqua utatur. Quodsi non cedant symptomata ad Acidulas configundent, vel S. Mauriti, vel Spadanas. Opista etiam convenienter putarem pro ultimo remedio. Vix ratio omnibus his correspondat.

CONSULTATIO LXII.

De affectu Hypocondriaco conjugato cum melancholia, & Epilepsie.

C Ivis temperamenti melancholicis, habitus carnosus, & satias annorum circa quinquaginta, cum optimo appetitu semper donatus fuerit, crupula etiam multum induit, modo flatus ferre continuos in ventriculo sentit, quos aliquando maxima cum difficultate expellit, languorem tunc temporis ab his in ventriculo patitur, qui toti communatur, ut vix pedibus flares posset, cum imminentia deliquio, vomitus quandoque materie aqueae acidae succedunt, flatus etiam cum frequenti rugitus in intestinis sentiente, & sep̄ cum torribus acutis, his adjungit aliud simplicitas, durities in regione lienis, & Hepatis, & in spatio intermedio tactu percipitur, continuo ferre timore afficit, quodcumque enim inexppectatum supervenientem timorem ei incurrit, ut quacumque motione corporis, tam interna, quam externa incolita imminentem apprehendit mortem. His timoris ideas concepit Patiens a replicatis informis terro, & horro plenis, in quorum configuratione adhuc fixus manet, in hoc statu constitutus in Veris præteriti initio sensit anxietatem quandam in ventriculo cum languore, & passione, quam exprimere nescit, unā cum quadam frigiditatem sentit, eodem tempore percepit vaporem caput ascendere cum turbatione, & obfuscatione mentis, cui statim succedit casus cum tremore, & concusione rotis corporis, bis trium mensium spatio sive huc symptomate cecidit.

Tria symptomata hic occurunt consideranda, quibus descripsi Patiens tanas herculeo conatu oppugnat. Primum est affectus Hypocondriacus pendens primò à fermento ventriculi acido délaprato per aciditatis augmentatione, & volatilitatem ei debite diminutionem, utrumque vitium à declinante suscepit atque, in qua spiritu vitali balsamici, & animali dulcificante in quantitate diminuto, & in actione débilitate tollit volatilitatis instrumentum, & aciditatis moderator.

His conditionibus depravato acido fermento alimentorum concoctione labefactatur, non succedente in his fermentatione necessaria ob deficientem in fermento volatilitatem ejus activitatem debilitatem, ultra oppressionem, quam patitur talis fermentis activitas à nimis ciborum quantitate, quam in etate juvenili, & in principio consumentibus concoquebat, & fermentabatur à fermento volatili, & spirito, pro minus volatili verb, & aliquo modo fixo praedita quantitas est impropositata ad fulcipientem optimam fermentationem à virtute debilitata, inq; hanc opprimendo magis debilitat, & hac est rati illius dicti, quod ventriculus frigidus plus appetit, quam concoquere possit, quia in ventriculo frigido fermentum acido falso majori polli acidiitate, unde major famis appetitus, at secundum volatilitatem deficit ex defecta caloris, & spiritus, unde minus alimenta fermentantur cum concoctionis diminutione. Alterum vitium suscepit alimentorum massa in ventriculo hujus Patiens ab acidi fermenti augmentatione, & est nimis aciditas, qua tota coquuntur, & ad hujus incremento conspicit effluvia, sanguinis inclusi in vasis per substantiam ventriculi, & vicinariam partium disseminatis, que inspirata in massam alimentorum, aciditatem contracta à sanguine acido, quia melancholicus, aciditatem à fermento alimentis impressam augent.

Ab his duobus vitis diminuta fermentationis alimentorum, & aciditatis nimis lequitur alterum, nempe crassitudine totius massæ chylotis, à qua flatus continet levantur, qui crassitie à sua minori contracta difficilem exirent per orificium superius ventriculi, ubi detentum plexum nervorum illius comprehendit, ita compresso pertingat usque ad nervos cardiacos cum diminutione motus cordis ab hac universalis corporis languor impunitur denegata sanguinis copia, & spirituum toti, cum ab hac robore virium, & facultatum confititia proveniat, & quia aliquando sit collectio quadam materia in ventriculo, hac ob moram contracta majori aciditate vellicant fibras carnosas

nolas ventriculi, quae ad contractionem pro vomitu necessariam determinantur.

In intellectu duodenio haec vita non corriguntur, quia bils ab acido mortificatur, sed majori aciditate perfunditur à succo pancreatico summè acido ob rationem superius dictam de fermento ventriculi, & quia materia pro sui elaboratione dicitus succus suscipit à sanguine acido, sic chylus acidus, & crassus in sanguinem recipitur, & tota ista massa etiam transmutata in sua crassitate, & aciditate melancholica conservatur, cuius portio detinatur in vasis Hypocondriorum capillaribus, & in eis Hepatis, & Lienis, & in sanguinibus partium propositis, facta fuerunt obstructions.

A reliquo materia, que tanquam feces massæ chyloideæ in intestinis remanent, materia statibus subministratur, qui sunt copiosi, quia materia est multa, & viscera, & intellitius adiutando calorem partium adiectum immotu cum majori efficacia suscipit pro sui attenuatione in flatus, quia de aciditate participantes propria sue minore vellicando intellectu dolorem faciunt, excitantes etiam ab illis exhalationibus elevatis ab illis effervescientia, quamvis parva accedit inter biem, & siccum pancreaticum, & chylum, quia acido perfusa eodem modo dolorem parunt. Alii siccitatem materia crassa feces invitando, & decinsecendo inducunt, sicut flatus corum motui impedimentum ponentes majori constipacioni, & excitationi occasionem praebent.

Secundum symptomam est melancholia, in timore sive causa manifesta expresa, non possit verò cum sententia comprobare afferentem esse hoc symptomam per consensum ab Hypocondriis; nam causam manifestam hujus habemus, insomnis nemp̄ apta timorem incutere, & conservare, nisi intellectus avertentia imprefas corrigat ideas, considerando in omnibus esse falsas imagines, & inania spectra nihil veri, & solidi continentia, sive felicitates, sive miseras nobis representent, ab hac enim avertentia obliterantur impreca timoris ideas, cum autem hanc avertentiam non adhibuerit Patiens relata fuit impressio timoris species, quam fover, & conservat continuâ ponderatione informiorum, ad quam sicut ad defectum avertentie non video quomodo Hypocondriorum affectiones concurrent, quodsi Acidum in fluis redundans pro causa hujus melancholias adducatur cum possit sanguis facultarius in iliam influere, ut ab omnibus Recentioribus admittitur, majori cum veritate refundunt esse causa hujus melancholie in acidum sanguinis ei naturale ratione temperamenti melancholici, cum continua circulatione cerebrum facultatum animalium solum perlat, & materialm pro spirituum generatione subministrat, & Hypocondriorum fermenta summae difficultatem excedentia ab hoc mutantur, & ita melancholia hac potius dicenda per consensum à sanguine, quam ab Hypocondriis.

A quolibet motu inexplicito timorem concepit, quia sicut spiritus in temperamento melancholico, & atque declinante sint parvi, & debiles ob crassitudinem & consistitiam sanguinis non permittentia i.e. in copia siccis, & motu inexplicito intra cerebrum per nervos sensum externorum introitum perturbantur, & in consilium adiungunt, eo modo, quo contingit in vera, & rationabilis causa timoris, id est in hoc etiam causa timoris passio excitatur, & eo magis, cum ex spirituum perturbatione, & confusione cordi subtrahatur spirituum portio, cum sui motus diminutione, à qua succedit sanguis in suis ventriculis flagitatio, & coagulatio, sicut in iusto timore, hinc anima nullam adhibens avertentiam percipiendo motum, & affectionem cordis similem affectionem istiū à vero timore ortis, concepit passionem timoris, in audacibus vero, & foribus, quia Anima à preconceptis ideis, cum magna avertentia dedecoris, vilitatis, & infamie à timore provenientis contra hanc passionem manuus fuit, spiritus etiam turbatus, & confusus ab inexpectata objectione terribilis, ardui, & periculoso representatione in ordinem revocat, ut naturali fluxu per totum discurrant timoris passionem extinguend, & si opus sit, viras ad objectum supradictum aggredendum subministrat, & omnem conatum inspirat, ut repellatur; Condicio etiam spirituum ad fortitudinem, & audaci-

ciam facit; nam si sint copiosi, & inter se optimè coherentes, parum, vel nihil à quoconqueriam inexspectato terribili turbantur, & ita omnibus facultatibus integratas conservatur, permanente in anima advertentia ad recte agendum juxta preconceptas ideas, & in toto corpore nulla contingit passio critica ad imprimentam in anima speciem, per quam possit alienari à preconceptis ideis, a quibus ante munta fuit. Ab his confirmationem validam suscipiunt dicta superioris de timore, cum hic exicitur modo contraria, quo exicitur fortitudine, & audacia.

A quolibet motu corporis insolito timorem aprehendit, quia hi percipiuntur conjuncti cum illo prædictio concepi timoris temper permanentis ob fixam, & continuā considerationem præteritorum insomniorum, & quia dicti motus corporis alterationem ostendunt, hanc timor ad amissionem magni boni, qualis est vita dilata.

Tertium symptomam est Epilepsia demonstrata à calu cum concusione, & motibus convulsivis totius, que vera est per consensum à partibus inferioribus, ut certò perinde præcedentes ventriculi affectiones, & percepit ascensus vaporis ad caput, post quem immediatè sequitur calu. Talis symptomatis causa est materia subtilis, spiritosa, acido-sulphurea, irritativa, fermentativa spirituum animalium, tam in suo Emporio existentia, quam corum totum systema nervosum irradiantium; idcirco ex melancholica acida faciliis est transitus in Epilepsiam, si huic partes aliquaque sulphuree adjungantur, & sua crassities volatilizetur, & hoc docuit Hippocrates lib. 6. Epid. textu 59; scribendo arrabile (quæ sulphuris, & acidi unione consuetus) vexati, morbo quoque comitili corpori maxima ex parte confluenter, & morbo comitili laborantes arrabili diversat, & in superioribus Consultationibus de motibus convulsivis, & de Epilepsia hujus fundamentum, & ratio allata fuit.

Difficultas in hoc calu est solum in determinanda, & cognoscenda parte à qua prepararetur supradictus humor spiritus, & lacrimali partium multitudine difficultatem auger, quid sentiam in hac re difficulter breviter exponam, relinquendo aliorum iudiciorum de dicti veritate judicare.

Certum est materiam Epilepsiam facientem esse volatilem, & spiritosam, & quia humor massæ in hoc Patiente est crassus, neesse est, ut hac prepararetur in parte, quia possit volatilizare, & in spiritum quemadmodum exalteat materialm crassam aptam Epilepsiam efficeret, pars obstruenda ad hanc efficienda est maximè idonea, cum humor stagnando in ea calore illi insisto possit attenuari, & medio fermentationis, vel inducta, vel aucta summe volatilizari, coadiuvante hoc motu proprio particularum humoris stagnantis, & quia hic humor ex sui natura est acidus, cum habeamus temperamentum melancholicum, volatilizatur candem refineri qualitatem, & in actu fermentationis uniendo sibi particulas sulphureas in humore stagnante latentes, que facili volatilitatem adipiscuntur, in materialm acido-sulphuream volatiliter faciliter transit.

At cum multe sint partes obstruenda, Hepar, Mefenterium, & Lien, pro hac determinanda perpendo materialm preparatam in parte obstruenda, ventriculo, & ejus orificio superiori communicari, ut patet ex Historia descripta, unde comunicatio colitur inter partem affectam, & Ventriculum, hujus communicatione per vala utrigue parti communia, & per que concludant ambae partes, debet fieri, non per venas, quia vene nulle reperiuntur, que materialm ad ventriculum deferant, omnibus à ventriculo revehentibus, concepit passionem timoris, in audacibus vero, & foribus, quia Anima à preconceptis ideis, cum magna avertentia dedecoris, vilitatis, & infamie à timore provenientis contra hanc passionem manuus fuit, spiritus etiam turbatus, & confusus ab inexpectata objectione terribilis, ardui, & periculoso representatione in ordinem revocat, ut naturali fluxu per totum discurrant timoris passionem extinguend, & si opus sit, viras ad objectum supradictum aggredendum subministrat, & omnem conatum inspirat, ut repellatur; Condicio etiam spirituum ad fortitudinem, & audaci-

cationibus obstructionem adesse credendum est, qua aperta non datum est humor exenti alias arterias ingredi, observatione oculari demonstrant nulla arterias capillares cum aliis conjungi, ita ut alterius humorum recipiat contraria via aliunde defundendum, & circulatio languinis docet humorum ab arteriis exeat, à venis, non ab aliis arteriis excepit: Remanet ergo solum concludere talem materialm morbofam per nervos ad ventriculum transire, & ita Mefenterium, & Lien habere iolitum posse partem in hoc symptomate cum harum partium nervi communicationem proximam tenent cum illis orifice superioris ventriculi, quam non habent illi Hepatis, & ab his duabus partibus solum potest pendere prædictum symptomam, probabilitas tamen magis se tener in parte lienis, cum acido sulfuream materialm preparare magis sit idoneus, quam glandula Mefenterii, & plexus nervorum hujus (cum haec solum partes possint esse sedes Epilepsie, de qua agimus, juxta dicta superioris, cum haec solum confluent ex nervis, vel nervos in te recipient) qui materialm sulphuream nec exigunt, nec natura decreto recipere debent: nam glandula ad lympham acidam generantur, que non est nisi serum, sive destituta, plexus nervosus solum succum nerveum, minimè sulphureum, quia alkalium in se colligit. Lien vero à languine in eo flagitante continente particulas acidas, & sulphurreas faciliter humorum cum his qualitatibus preparare potest; sed quod magis me mover ad credendum Mefenterii partes nullam partem habere in hoc affectu est, quod nullus motus tenuitur in hac regione ante inflatum paroxysmi, qui certè deberet tenuiri; nam si materia recepta in nervis hujus partis, & translata ad illos ventriculi hos afficit, debet etiam afficer illos mensefentri, quod cum non faciat materialm etiam Epilepsie in hac parte nec generari, nec per ejus nervos ventriculo, & cerebro communicari nec est probabile, nec obstat hos motus non sentiri in lene, quia affectio nervorum lienis non est adeo sensibilis, sicut illa nervorum mensefentri ob sue mollescere substantia lienis incapaces, & laxitatem, quia in nervorum motibus cedendo, illico faciliter lequendo diffractiones itorum, nec sensibilis, nec doloros redit, è contra nervi mensefentri, cum sint membranis sensitivis intiri, & ita motibus nervorum magis resistent, non nisi cum violentia ab his diffractiones patiuntur, & id est inaccessibilis.

Stabilita fidei preparationis materie, modus agendi ex dictis etiam colligitur; nam preparata materia acido-sulphurea in lene à languine ibi flagitante, & postea a propria itus fermentatione, quam à specifico lienis fermento à materia obstruente oppreso ab extremitatibus nervorum exigunt portio ejus volatilis, & subtilior, & per ramifications conjunctas cum plexu nervoso orifice superioris ventriculi, ad hunc delata ibi passiones enarratas facit, nam aciditate fideliter etiam, & anxietatem vellicatio patit, per hunc plexum ad cerebrum pervenient spiritus tam in hujus mediitullio, quam in emporio propè medullam oblongam communicata epilepsiam facit modo loco citato explicato.

Indicationes curative ex dictis resultantes sunt obstructions tollendi acidum tam ventriculi, quam Pancreatis, & sanguinis modis, & Epilepsie symptomata per specifica subveniendi, harum indicationum exercitio est difficilis ob humorum melancholicum morbos contumaces redditem, & ob multiplices partes male affectas.

Ea quia jam facta sunt Purgations universales ad obstructions tollendas, vires dirigere debemus sequentibus Pilul. 2. Croci Martis apertivi 2. 1. Salis tract. volat. 2. Sal. fulig. gr. v. Mercur. dulcif. gr. xv. Extra dicta elborigi 2. i. m. cum syrap. de pomis f. b. superbitendo post horam Jus decoctionis rad. Ari, Hirundinaria, rubia tint. Fraxini, Cetrach. Alparag. per quadragesimam dicas in hoc remedio insuffidum, quod ob obstructions referatur, & acidum emendabit, si datum erit has minorem, ad decoctum Ligni sancti, Viscigerini, Corylini, Salse, cum aperitivis, & sudorificis, & capitalibus deveniendum, quod eum maximè opportunitum pro melancholica cachexia extirpanda, & pro

Epilepsia, & magis proficuum erit, si fudores excitentur, in omni enim cachexia diaprotica, & decocta ad formam prædictam parata omnia alia remedium accellere puto; Post decoctum dulecidans sanguis cum laetitia defulgit ad 15. 5, omni mane cum 3. g. tincture Antimonii, pro Epilepsia videantur citare Consultationes; nam meliora remedia non habeo cùs ibi decripsi. Utatur per duas vices in hebdomada Syrum Eliebori cum optimo victu.

CONSULTATIO LXIII.

De Melancholia Hypocondriaca, cum variis symptomatis ventriculi, cordis, & intestinorum.

R eligiosus temperamenti adulti, terti coloris, & habitat corporis medioctis, atatis annorum supra quadraginta ventriculi imbecillitatem per annos decem translaet pastus est cum anxietae a cibo, respirandi difficultate, aurum tintinnit, cordis oppressione, ut deliquit animi imminet, anno præterito macies corporis cepit cognosci, & dolores ventris quotidie Paroxysmum molestabant post septem, vel octo horas à cibis cum magno effluvio in Hypocondriis, & ventris intumescencia, horumque molestia per totam noctem perdurabat, ut eam insomnis traduceret, his adjuncta sunt mentis confusio, in agendis suis rebus perplexitas, timor, & morosus continuus, cum fixa imaginatio le graviter præsumendum esse à suis Superioribus, quavis nullos commiserit errores, lacrymas sapè effundit cum suspiris, & ejulati, macies fit quotidie major, & laet in ventre magis obserbar, dum in hoc nulla adest eminencia, sed cavaris quedam observatur, & durities in regione henis, & Hepatis.

Timor, & morosus continuus cum fixa imaginatio deperita hunc Patientem in melancholia mox molestari ad evidentiam ostendunt, & Hypocondriorum prænaturalis affectio declarat le huic morbo fundamenta posuisse, ita melancholia prædicta sit per confectiones itorum, nec sensibilis, nec doloros redit, è contra nervi mensefentri, cum sint membranis sensitivis intiri, & ita motibus nervorum magis resistunt, non nisi cum violentia ab his diffractiones patiuntur, & id est inaccessibilis.

Timor, & morosus continuus cum fixa imaginatio deperita hunc Patientem in melancholia mox molestari ad evidentiam ostendunt, & Hypocondriorum prænaturalis affectio declarat le huic morbo fundamenta posuisse, ita melancholia prædicta sit per confectiones itorum, nec sensibilis, nec doloros redit, è contra nervi mensefentri, cum sint membranis sensitivis intiri, & ita motibus nervorum magis resistunt, non nisi cum violentia ab his diffractiones patiuntur, & id est inaccessibilis.

Ab haec sanguinis determinata crassis indicium nobis offert, per quam ad nutritienda membra inhabilitare acquirit, depravationis hujus speciem aperi temporenti conditio adulta à languore fero, & aceris pendens, quibus qualitatibus auctis nutritions privilegio privatur, cum juxta communem Aximan dulci nutritur. Fervorem contrahit sanguis ab effervescentia medicocreatem excedente intra natura limites, a qua adustionem etiam patitur colligent multas particulas sulphureas adutas, & salinas, & acidas, quod contingit etiam in adustionibus artificialibus, cum dicta effervescentia copiose liquida evaporatio conjugitur, & crassities haec tamquam fumula sequitur. Ancta fuit acrimonia languinis in emanationis inicio per collectionem majoris copie partium talinarum, interdita itis excretione à crassite sanguinis cum ceteris particulis eas firmiter colligente, vel ab improportione sue figura non correspondens conieta, & determinata.

Ab haec sanguinis determinata crassis, & constitutione emerere symptomata; nam sanguine materialm subinfiltrante ventriculo pro sui fermenti elaboratione, haec fervore, & acrimonia supradicta infecta itius naturam alteravit, & actionem vitavit suis particulis tales acrimonian, & motum imprindit, ut dissolutionem, & fermentationem nulli nature legisbus recte in alimentorum massa inducere sufficient, per quam alimenta non corrumpuntur, sed massa chylotis ab itis reflutans in suis qualitatibus vitatur, & fermentatione indebet alimentorum, exaltato omnis itorum sulphure, & sale medio sui fluore, cum rati dominio super alitas particulas, ut renente cum itis recte milicer, & augmento iure activitatis, & virtutis (dum ab aliis moderantur) tota massa supradicta indebet afficit qualitatibus non convenientibus optima alimentorum preparationi exigenti perfectam unionem omnium partium.

particularum massam chylosum componentium, & attemperacionem falsi, & sulphuris in suis facultatibus, & virtutibus, à quibus illi conciliatur virtus, ut ita dicam balsamica humana natura conservativa, è contrà predominante sulphure, & sale cum fluore in massa supradicta, haec acredine coquinatur incrementum sufficiente à fermento acri, & à fero fontan tempore fermentacionis ciborum in ventriculum ab arteriis ex-pre.

Tali paecta à sanguine acri, & fervido vitiatur alimentorum concoctione symptomata anxietatis inferens, dum alimenta sua acredine tali velicante sunt molesta ventriculo, ut tristitia inducant, & taleni inquietudinem, per quam loco flare nescit Patiens, in hac vellicatione affecti etiam nervi cardiaci ita contrahuntur, ut sanguis in iugis ventriculus stagner cum oppresione sensibili fuit substantia, & à tali motu magis debilitate animi deliquium succedit; tintinnitus aurium, & difficultas respirandi pendet à fermentatione indebita vapores elevante, à qua pulmones opprimuntur, & aer auribus implantatus agitat, & haec indebita fermentatio non pervenit ratione debilitatis ventriculi, sed ratione depravati fermenti, quanvis sub hac conditione potest dici ventriculus debilis, cum ei deficit requisitum ad concoctionem perfectam alimentorum, non potest verè dici debilis ratione deficiente calor, dum à sanguine fervido calor conservatur, & cum aliquo excessu suppetras ferente dissolutione, & fermentatione indebita alimento.

Ax quo colligo calorem circa ventriculum, & praecipue circa ejus orificium inferius non ab obstructionibus pendere, sed à sanguine fervido intra vas per illius substantiam disseminata contento, per que tardè circulando ob crassitudinem adiustione contractam ex mora concipi faciliatatem suum calorem dicta parti imprimenti cum aliqua intensio.

Ab eadem sanguinis adiuti depravatione sequitur bilis, & succum pancreaticum è suis visceribus emanantem acredine, & aciditate majori naturali contaminari, quapropter effervescientia inter hos excitata, dum miscetur, feroior evadit, maximè quando adventens chylus à ventriculo ab illis humoribus in sacerarente admittitur, cum sibi acredine valeat utriusque actionem intendere pro validiori pugna, in qua sumi, & exhalationes surgente de acredine, & calore sui subiecti participantes, que ultra aevum ab eis accensum in dicta regione à particulis calidis, & spiritos expirantibus in hac effervescientia, membranis mesenteri, & suis nervosis ramificationibus impressis utralque corrosione velut lacertant cum doloris cruciatu, agitante non solum spiritus animales in his partibus contentos, sed etiam eos in cerebri emporio commortantes agitatione primis impressa, dum spiritus agitatus in interiori movere spiritus nervorum vicinarium partium, & ita per partem post partem illa agitatio communicatur spiritibus cerebri, ut continuo spiritus ad organa sensuum exterorum ferantur cum vigilia continetur, & somni prohibitione. In hac corollione contrahuntur fibra nervosa, & membranosa, & in contractione elevant totum ventrem, unde iugis intus invenientia, & anteriorum compremit cogens has exprimere à suis cavitatibus in mesenteria membranarum majorum copiam serotis acris, à qua dolor magis augetur. Expirantibus postea hisce exhalationibus dolor fedatur, & expirant, quia cessat illa immoderata, & feroior effervescientia, cum chylo, succo pancreatico, & bile, qua per tempus adeò longum perdurat, quia per contractionem nervorum, & membranarum etiam intestinorum motus peristalticus minitur, & ita chylus diu in intestinis moratur duratione longe illius effervescientia contribuendo.

Et ne hæc fantalite grataque dicta videantur reflectat Lectos ad astum illum in Hypocondriis, & ex consideratione, quod à nostro corpore astus ab effervescientia, & haec ab astu nunquam disinguntur, vi debet necessitatem fatendi astum illum ab aliqua effervescientia pendere, & si ulterius perpendat hanc effervescientia contingere ex tempore, in quo chylus moratur in intestinis, & hunc indigere effervescientia ad hoc, ut deponat suas forces, & puritatem pro sangu-

ne conficiendo nascicatur, cum non possit fieri talis depositio sine motu particularum massæ chyloso, qui motus effervescientiam essentialiter includit; coactus etiam erit concedere predictum astum penderet ab effervescientia chyli in intestinis, qua ex ab extirpatione adveniret ob admixtionem fermenti validi activi, quod non est nisi bilis, & succus pancreaticus, quos humores chylo miseri voluit provida, & semper sapientia natura, non ut chylus coquinatur, quia non effet nec provida, nec laiens, sed ut depuraretur, ad quod cum non possit pervenire nisi per effervescientiam, altera necessitas infungit admittendi ex admixtione suorum pancreatici, & bilis cum chylosuma, in hac effervescientiam excitari in suo motu maiorem, vel minorem, prout illorum qualitates sunt magis, vel minus activa.

Nec potest dici à chylo in mesenteriis introducto effervescientiam sanguini in eis existenti immoderatamente conciliari, quia chylus hanc non tenet viam, & si suis vaporibus communicariis predicto sanguini potest hanc induere, quam effervescientiam non inducent in massa chyloso bi vapores, & partes subtiliores antequam extinabat ea inveniantur? & quanvis non conservabant illis in dicta massa relicte, & quibus libertas ab aliis particulis interdictur: afferere obstrunctiones esse in viis chyli, & hujus transiitum impedit, & ex mora effervescere, & astum efficeret eff ratio nullius valoris, quia si obstruere est totalis, & firma, necesse est, ut vafa disruptur, unde Hydriops, si est semiobstructio, numquam potest fieri effervescientia inordinata, quia partes subtiliores à mora exaltata per semiobstructum viam apertam faciliter transeunte, & substantiam, à qua discidunt in quiete relinquunt cum inordinata effervescientiam solam ab his posset experiri, si miscerentur ratione subtilitatis, sibi motus perturbant, & violenti: & hoc confirmatum manet ab acceptissimo illo Axiomate in Schola Galenica, ab obstrukione putredinem fieri prohibita humorum eventatione, in how casu semiobstructionis venientiarum humorum per expirationem, & cursum liberum partis subtilioris, & vaporole consequenter, non potest ab hac fieri patredio, & ego addo neque effervescientiam inordinata, quia haec procedit putredinem, & haec illam necessariò sequitur.

Cetera symptomata tamquam à radice pullulant ab eadem sanguinis configuratione, & crassi, cum crassitate, acredine, & fervore, & ab astu Hypocondriorum pendente ab effervescientia bilis, & succi pancreatici dum ab hoc non solum incrassatur sanguis in aliquibus vasibus, unde obstruere istorum, sed sanguis aliorum vasorum ita excalefit, ut copiosas evaporationes crassis nebulae soebeant, que unice cum aliis, de quibus mox explicanda parvum symptomata, pariter dum sanguis per membranam cerebri copiosus circulatori à corpori aucto caro ipsius sanguinis, copiosis effluxibus vaporosus via aperitur, à quibus una cum eis elevatis ab Hypocondriis mixtis cum spiritu animali, istorum puritas, & luciditas obtenebant, & tenues incrassant, cum dicti vapores, & effluxus crassitatem, & opacitatem substantiae languine, quia ab adiustione crassam diximus, retincent, quoniam etiam secundum trahunt acredinem propter, utrilibet substantiam, qui spiritus irritari, & in motu inordinatis impelli, omne enim extraneum, & massæ sanguineæ, & spirituose, est efficax, ad stabiliendam occasionem, per quam motus in illis excitentur inordinati.

Hoc modo spiritus animales depravati in opacitate, crassitate, & motu irregulari, motus quos recipiunt ab objectis externis alterante, vel crassitate diminuendo, vel irregulari motione augendo, ita ut sensu communis cui motus objectorum cum dicta alteratione representantur, horum natura nisi confusè percipiatur: Sic si sensu cerebri verius organum sensuum moveatur ad representandum aliquod objectum, quod facit media modificatione, quām recipit à motu dicti organi in illo, quam illud motum sibi ab objecto externo, vel a nervis motus ab ito, per talenū modum modificationem fibra habet ut movere verius organum supradictum cum tali motu omnino simili illo, quem sensus communis recipit ab objecto externo, & sicuti per ipsum sensus communis percipit omnino naturam objecti externi, ita etiam per illum fibrae modificatae, ejusdem objecti na-

LXIV.
turam de novo percipit, & ita dicitur fibram suo motu representare objectum, & si à spiritu intermedio inter fibram, & organum sensuum alteretur ejus motus modo supradicto, tunc confusè percipietur objectum à sensu communis, quod etiam potest contingere si spiritus impinguando in unam, vel plures fibras sua crassitate, & motu alterato, modificationem in fibra alteret, ex tali enim alteratione non potest amplius distinctè objectum sensu communis representare, his de causis oritur confusio in operibus hujus Patiens, & ex confusione perplexitas.

Fixa imaginatio de punitione accipienda à suis superioribus facta fuit, dum hanc accidentaliter concipiendō fixe sit in confidatione hujus punitionis accipiente, & continuo actibus reflexis moto organo sensu communis versus aliquam fibram cerebri, ita ab hujus motu modificata remansit, ut si fecerit impellatur in dictum, tali modificatione valeat in eo motu talem imprimere representativum supradicta punitionis, cum verò omne malum timeamus, & fugere curemus, hinc est, quod semper imaginatione tendimus in hujus malis considerationibus, nisi adhibetur advertentia, qua quandoque à talis timore, & trifisi bujus rei perceptione sublevamur, que cum defecit in hoc Patiente factum est, ut continuo spiritus in dictam fibram à percepto timore impellatur, qui mora versus organum sensu communis modificatione supradicta, ad hujus punitionis perceptionem determinatur, & quia à continuo fluxu spirituum versus fibram dilatata est via, per quam ad illam tendunt, hinc est quod anima etiam à dicto timore non affecta, spiritus ad dictam fibram fluit, cum efficientia corum circa eam, & sensu communem superius explicitorum, & ratione hujus facilitatis fluxus spirituum ad dictam fibram adhuc etiam quacunque advertentia non potest tolli nisi imaginatio.

Timor & mortuus à vaporibus crassis quos diximus à sanguine exhalare per cerebri membranas circulante sui caufam agnoscit, crassitate enim vaporum & spirituum, orificio nervorum impeditur pro aliqua parte, ut spiritus expeditus fluxus ad partes non permitatur, cor debito horum subfibro defraudatum parum movetur, eo modo, quo ei contingit in passione timoris, & quia talis motus, & passio cordis nervorum reficitur in organum sensu communis, hic percipiens hos motus esse similes eis, à praefatis aliquibus malis excitatis timorem, & mortuorum concipi.

De hoc, natura etiam timoris nos certos facit, que consistit in depressione, vel contraktione anima sensu, hoc est spiritum corporeorum ob opinionem, vel certitudinem malis praesens; In hac depressione spirituum, horum debita quantitas non solum ministratur partibus, unde dicitur. Animæ sensuva decurvari, quod idem est, ac spiritus animales minui, sicuti in latitia, & gaudio dicitur dilatari, quia spiritus animales ita ea expanduntur. Dum ergo à vaporibus fit ista spirituum depressione & contraccion, anima ex innatis ideis nefescens efficiunt timoris esse spiritum animalium depressivam, & contractionem passionem timoris in hoc casu percipit, à timore maior statim proficitur, & haec passiones dicuntur morboles, quia adveniunt sine causa extrinseca, & sine reali objecti mali praesens.

Ab eidem vaporibus spiritus animales depravantibus retinetur in cerebri meditullio, & membranis, ita cum cerebri substantia tendunt, & ex talis tensione exprimitur in copia humores serosi in ventriculus cerebri, qui ex his in processus papillares, & os cerebri formantur, & quia copia humoris, vel aliquia pars istius crassis impedimentum fibi ponit pro exitu libero per has partes, feroior, & tenuior per angusta foramina lateralia lacrymalia viam inveniendum, in occursum angulos magiores erumpit, cum lacrymarum effluxu. Hanc viam tenere humores per lacrymas effluentes confirmatur ex hoc, quod qui lacrymarum, per natum copiam feri, & humoris etiam crassioris effundunt.

In supradicta tensione cerebri, & membranarum iucide porositas cerebri, & nervorum orifica magis constringi, cum parvo fluxu spirituum ad partes spiritales, & diminuto motu pulmonium, diaphragmati, & muscularum intercostalium, quapropter respiratio-

latur cum molestia patientis, à qua sublevari intendens maximo cum conatu dictas partes movere contendit, ut dilatatur respirationem obtineat, & in hoc conatu, & valida diaphragmati depressione ejusdem emitit.

Ab haclare deducitur pro curatione sanguinis mafum effrigerandam, & edulcorandam, bilem & succum pancreaticum esse modificantur. Hypocondriacum astum sedandum, obfractioresque resrandandas, & maciem auferendas, at hoc executionem predictorum vanum fore prenuntiat, non est delaperandus tamen æger.

Facta Purgatione universalium cum expirione primatum viarum, & sanguinis missione à brachio, & venis hemorroidalibus exhibendi per quindecim dies succi Malvarum, Endiviae, Boraginis ad 3. i. pro quolibet, in 3. x. Decoctionis Violarum, Nenupharis, Graminis, postea purgurum cum Electuario Dialetbeften ad 3. i. his succedit ferum Caprinum cum succo Pomorum Apiorum, & Tinctura chalybis, & Antimonii ad 3. i. per dies viginti, reiterato omni seprimo die supradictum Elektuario Dialetbeften in praescripta quantitate. His peritis laudo Aquam Boraginis ad 3. viii. cum gutt. vi. vel viii. olei Macis, & sal. tartari volatili 3. g. & Cinnab. antim. 3. i. vel addito liquore auri descripto in superiore. Consil. & in hoc remedio infusat per quadrangula dies. Ultimo loco ad usum reducatur lac Alpinum more solito, & in quantitate proportionata ventriculo Patiens per dies quadrangula, vel per duos mensiles tota hoc tempore purgationis utatur Decoctione longiori, rad. Graminis, & Malvarum, & pro qualibet libra addite salis nitri per tres vices liquefacti, & per rotidem in aqua frigida extinti ad 3. i. & de his bibat rorari. Consult. & in hoc remedio infusat per quadrangula dies. Abdomini continuo epithema imponatur ex succo Cicer. Malvarum, vel illud inunngatur Unguento Malvino: In caloribus aestivis Patiens exercet Balneum aqua dulcis, si vero non possit hec Purgo longato simul perfici ad futurum autumnum deferat usum aqua Boraginis cum oleo Macis, & sale tartari volatili.

Victus ratio sit optima, & refrigerans, Vinum omnino fugiat.

CONSULTATIO LXIV.

De affectu Hypocondriaco cum tremore toris.

R Eligiens temperamenti calidi, & humidii, æstatis annorum quadragesima quinque, studio additus, continua Hypocondriorum excandescencia astuta, cum rugiis in intestinis, obstrunctione ex parte sensu, ubi adest duritas quedam verius costas mendositas, tetrica phantalaibus moleflata, & praecipue scrupulis, tananteæ vita facularis, quām rectum quotidie agendam dicitur dilatari, quia spiritus animales ita ea expanduntur. Dum ergo à vaporibus fit ista spirituum depressione & contraccion, anima ex innatis ideis nefescens efficiunt timoris esse spiritum animalium depressivam, & contractionem passionem timoris in hoc casu percipit, à timore maior statim proficitur, & haec passiones dicuntur morboles, quia adveniunt sine causa extrinseca, & sine reali objecti mali praesens.

Bilem in hoc Religiioso Patiente spiritu, & sulphure nimis feracem, astus Hypocondriorum nobis manifestat, exsiccatur ab effervescientia bilis, cum succo pancreatico, quia particulis sulphuris quibus scatet, libertas conceditur & caliditas, quia insigniuntur circumstantes partes calefaciunt, & solutis ab eadem effervescientia particulis salinis volatilibus ventriculo, palato infixis sitis exsurgit.

Ab haec astu, & caloris excessu percessus sanguis in exsibus vasis circumstantium partium Mefenteri, & sensu cerebri acquirit, cum à calore eam facile exsiccatur humidus evaporato, unde obstrunctiones in dictis partibus, que giganti etiam potuerunt, ex eo quod à dicto astu accelerato exitu alimentorum in ventriculo pars cruda, & inconcocta rapta fuit, cum voluntali magis cocta, & illa à bile attenuata, & in minimis particulas divisa in intestinis subiit laetare orifi-

oficia, sed in massa sanguinea rursus particulae illae dividit similes humores crastum denudat confunduntur, à qua dicta obstrunctiones, & præter affectionem sanguinis dicitur effusus, tunc substantiam calcificantem illius fermentum acido-falsum nimis exaltavit ad acrem naturam ducent, prout moris est caloris omnes sales aere reddere, quo largius etiam circulans auctor redditus, & hujus spiritali portio per nervos tenui implantatos attrahita, spiritalibus animalibus commixta situati ingenii vigorum, & acumen, in quantum à spiritalibus pender conservat in hoc paciente, ita excedens inordinationem quandoque in his inducendo ratione sue acrimoniam, & motus, phantasmatum perturbat, sine ratione lesionem, ob anima rationalis advertentiam, qui corrigit Phantasmatum inordinatum representationes, præterquam in scriptulis, quibus exū non potest, quamvis sapientia in moralibus: nam anima rationalis concipiens ex una parte summum, & eternum bonum, ille ludus existimat, prout est in se, & ex altera parte ad proprios reflectens defectus, & ad facultatem illud amittendi, in omnium circumstantiarum consideratione confunditur, modo ex una reflexione unum iudicium formando, & ex aliis huius contrarium inferendo, unde serupuli; Et siue lapiens hos extirpare nequit suo diffusus iudicio, & quia in circumstantiarum varietate, & reflexorum multitudine confunditur, veritatem ad tantam molestiam levare inventare nequit. Perfermentationis causa in his scriptulis, & imaginationibus est eadem explicata. Consult. super.

A fermento hinc licet naturaliter sanguinis rarefactivo (cum patet lumen obstruere, & fermento eius superpresso sanguinem incrassari, & Cachochimam fieri) per exaltationem majorum facti dissolutivis mæstis sanguineas, hæc in copioso ab ferocitatem, præcipue cum auxilio fermenti biliosi, chylum nimis attenuantis, translata hæc conditione secum, quando in sanguinem transire, ita ut eo sanguis tenuis generetur ferocitatis copiam secum coniungens, ad quod concurrit etiam substantia falsa reflentans ex bile, & succo pancreatico, modo multoties repetito, unde non tritum, quid tamquam summe attenuatus in copioso abeat ferocitatem, quam deponit in cerebro, tunc cum materia requisita pro confectione succi nervosi, & hoc non solùm, quia fieri quantitas à reliquis partibus per dictam dissolutiōnem est separata, sed etiam quia languis ab arteriis in corticem cerebi substantiam exundans, ibi parum concrecens fine fluiditatis amissione arteriosum serum abundantius exprimitur condensatione, hinc multura etiam fieri à confectione succi nervosi residuum, quid per substantiam nervorum differtum cum laxam reddit, & acrimonia acquista non solùm à dissolutione saluum diversi generis rotum mæstis sanguineas, sed etiam à fermento sienis, bilis, & succi pancreatici effervescencia parato, nervorum membranis irritando tremorem efficit; per irritamentum enim moverit pars ad illius excussum, & a sua laxitate impedita, ne ad majorem motum extendatur, decidit, & sic contremiscit, quanvis non sit improbabile hunc tremorem oriri ab inordinato, continuo, & cum impetu facto spirituum motu ad nervos, cuius vi pars aliquæ modo moverit, sed voluntate non coadiuvante, non perficit, nec motus spirituum in suo esse continuatur, unde pars suo pondere decidit, & renovat motus partis à concurreti spirituum cum supradictis motus conditione, & sic tremor fit continuus, hanc inordinationem spiritibus nervorum infert, tam acidum acer per nervos ad cerebrum delatum, quid sit quandoque inordinations partis in spiritibus inferientibus operationibus anima rationalis, ita potest patere similem inordinationem in spiritibus animæ moventi destinatis, quā à vaporibus per continuum æstum Hypocondriorum ad cerebrum continuit elevatis, eo modo, quo isti possunt etiam inordinatos reddere spiritus imaginationis servientes. In hoc casu posset locum habere tentatio Vvartionis de glandulis, nemp̄ quoq̄ arteria biliosum acido-falsum humorē in glandulis Mefenteri deponerent, quem cumularunt à prædictis caustis, & hunc a nervis cum succo nutritio exuctum ad cerebrum emporium deferit, & in nervorum principis depositum Tragadis supradictas modo explicato efficere.

Pro curatione ergo talis affectus bilis minoranda, & ejus acrimonia, & volatilitas modificanda, aestus extinguendus, Hypocondriorum obstrunctiones referenda, & humiditas feroia diffolvenda, nervique corroborandi, sanguisque tonus dulcificandus, optimaque indoli restituendus, quibus ordo spiritibus utrique facultati inferentibus conciliabitur.

In his conquegndis maximum video difficultatem ratione affectus inverterat, & contumacis, & etiam ratione contraindicantium; nam nervorum affectus volatilia exigit, que bilis magis volatiliter reddere possit, obstruere acira, que bilis acrimoniā augebitur, vel acida incidentia, que hujus in arte degenerationem promovere volebunt; Fixantia bilem frenabunt, sed obstrunctione nocebunt, huic tamen incumbendum totis viribus esse censu acrimoniā nemp̄, & volatilitatem modificando, quibus obtentis facilior ad alios affectus superandas via parabitur.

Purgabitur bilis, primò cum Cassia, Pulpia tamarind. an. ȝ. ȝ. postea luccus Endive depuratus, & Portulace an. ȝ. ȝ. ȝ. exhibetur, cum aqua Boraginis, & Plantaginis an. ȝ. ȝ. ȝ. & ȝ. ȝ. Salis præcipue rectificati, transfacto septimo die ab his alterantibus restringatur purgatio eodem medicamento, facta prius missione sanguinis in diebus antecedentibus, postea Aqua Noceta per septem dies defectoria cum additione Syrup. ros. fil. Aurei sumatur, quibus peractis sequens medicamentum fumar ȝ. Tinctura rol. ȝ. ȝ. Specier. trium fantal. eodem modo parat. ȝ. ȝ. liquoris Coral. rub. præp. eodem pariter modo, quo diximus de Auro. Consult. super. ȝ. ȝ. ȝ. Seri Caprini ȝ. ȝ. ȝ. m. præmittingebolum ex Confect. Hyacinth. s. o. ȝ. ȝ. Croci martis adstring. gr. viii. Salis saturni gr. vi. Antimonii diaph. gr. x. m. continetur in his per mens, post quinque horas à prandio sumat omni die Emulsionem femin. melon. extractam cum aqua florum papav. errat, postea ad decoctionem deveniendum, que ramen non sint volatilia valida, ut ȝ. Aquæ Agrimonie, Capil. ven. an. ȝ. iii. Tinctura martis aperit. vietior. de qua supra ȝ. ȝ. Tinct. tartari ȝ. ii. Tinct. antimonii ȝ. ȝ. m. vel ȝ. Chalibis in porfo benè præp. ȝ. ȝ. Antimonii diaph. gr. xv. Tart. volatilis ȝ. ȝ. Cassia n. ȝ. ȝ. ii. Superbit Decoctum rad. graminis, Pentaphili, fol. Capil. vencris, Boraginis, cum ȝ. ȝ. ȝ. tinct. tartari per viginti dies his insuffundit, & si alius non respondeat omni tertio die purgandum cum ȝ. ȝ. Pilul. agiegat, vel ȝ. ȝ. ȝ. Cassia n. ȝ. & quia his peractis aderit Hyems remedii non opportuna, hoc tempore fatig. erit bilis accentuationem prohibere, & caput aliquo modo corroborare cum frequenti Pulvere, ȝ. Specier. trium fantal. ȝ. ȝ. Ocul. Cancer. ȝ. ȝ. Antimonii diaph. ȝ. ȝ. Bezoart. lunaris gr. viii. accepit cum jure, vel aqua lumbrie, vel Liliol. Conual. & vino ex foliis Santalis alterato à patitur. Vere adventante Decocto ex Vifco quer. Salfa, & Santali cum Cicoraci fieri copia minima, nervique exscissandi; de fudo præliente in Hypocondro, vel alio extrinseco calcificante valde dubius sum, cum ab his bilis facilè exaltari possit, & caput etiam præcipue ex Hypocoastlo deterrimentum accipere, si sponte non procederet iudor, minus nocuum exsuffiat exhibere ȝ. ȝ. Cinnabris antimonii per iteratas sublimationes rectificati, diaphoresim insensibiliter pol. horum assumptionem procurando quiete in lecto, & agro moderato cooperio, dicta rigorosa, Decocti acti- vitas in exsiccando corroboranda erit, per rigitam dies in Decocto perseverandum, omni septimo die purgatione influita cum Cassia. Ultimo loco tota Mæsa sanguinis, & humorum, & spirituum dulcificanda, & calor reprimendus lacte Vaccino diffusillata unā cum foliis Rolarum, Plantag. Boragin. Nenup. fol. Rosmarini, & flor. Tilie ad ȝ. ȝ. Balsam. fol. de quo super Consult. gut. xvi. bilem namque mortificat, & sanguini suam Cratim refutat à nimia dissolutione alterata per octo dies, & per alias quindecim sit in utroq̄ sequens Pulvis, ȝ. Marg. præp. Ocul. Cancer. an. ȝ. ȝ. Bezoartici lunaris ȝ. ȝ. Salis crani. humani, charab. an. ȝ. ȝ. Ungula alcis s. p. ȝ. ȝ. divid. in duas partes aquales, que interfect per dictarum partium corroboratione, sumpta in aqua lumbrie, terret. & Meliss. an. ȝ. ȝ. ȝ. pro tremore pulverem salvia in umbra

umbra exscissate ad ȝ. ii. manè, & scro accipiat, nam ad similem morbum, sedandum est expertus. Interim servetur optima vietus ratio.

C O N S U L T A T I O L X V .

De Melancholia Hypocondriaca cum Cachexia, & principio Hydropis.

Veneris usus excedens, & frigidorum potio nimis in hoc Patiente, tam exhaustus spiritibus, quam oppressis, effervescentiam, vel fermentationem sanguinis debitam impedit, ex qua pauca materia retorrida in mæsa sanguinea cumulata fuit, & parvis spiritibus illustrata, unde bilem ex illis originatum quasi defeciti dicendum sit, & ea, que adeit nullius est activitatibus, ob spiritum deficiunt, & volatilitatem parentiam à fermentatione sanguinis diminuta, quem in suo statu naturali multum ad volatilizandum conferre docent, & fermentations liquorū artificiales, & etiam domesticas.

Ab hac bilis diminutione, & inertia, varia continentur huic Patiente symptomata, & primò chylificatione in intestinis depravata, ex quo bilis inertis non valer alimenta fermentata, seu elixata in ventriculo attenuare, prout decet perfeccam chyl generationem, quapropter feces, & inutilium partium precipitatio totali impeditur, cum depravatione chylora substantia, non solùm secundum crassitudinem, sed etiam ob impunitatum admixtionem, & quamvis succus pancreaticus sua aciditate dissolutione incubatur, imperfetta ramen evadit, cum natura hoc opus duobus articibus commiserit, idcirco uno deficiente necessaria est operis peragendi imperfectio ab uno tantum; adde, quod etiam siucus pancreaticus posset se solo praefixa dissolutionem materie chylose, non adhuc ex bilis inertia sequeretur vera ejus deparatio, pendens ab effervescentia bilis, & suci pancreatici, qua commota particula cum majori energia dicta materia chylose, per se, & subtiliores coeunt simul, relictis crassioribus ad communem cloacam demandantibus; prohibetur etiam voluntatis partium, quæ à sola fermentatione carundum habetur, idcirco chylus, quamvis à succo pancreatico dissolutus, impunitatus scaturit, licet attenuari, & in liquamen redactis, & volatilitate ad sanguinis naturam induendam maximè necessaria caret; hinc sanguis ejusdem naturæ cum chylo producitur fixus, impensus, & aquosus cum à sanguine in arteriis existente spiritu depauperato non possit corrigi chylus imperfectio, & bilis deficiat, que spiritualitate adit, nec in eo colligitur fermentum sicut fulsum, ab effervescentia bilis, & succi pancreatici præparatum, & solitum per venas lacteas, & ductum thoracitum illi commiserit.

A sanguine hic conditionibus depauperato universalis Cacochymnia oritur, in quam con�irant omnes partes destruuntur ob dictas sanguinis conditions à conservatione, & reparatio sui fermenti, à quo in circulatione per eas, & præcipue per liem sanguinis naturaliter, velut renovatur spirituizatione, & volatilizatione, qua destruuntur à cacochymne augmento lietari fermento debilitato, etiam acidum lymphæ ad cacochymnam augendam concurrit, dum absente contrario bilis, effervescentia necessaria sanguini interdicitur, qua excrementorum leggregatio impeditur, & suo acidu non correpta crassitudine majorum ei conciliat inferuentem ad extrema fortius colliganda cum reliquo partibus sanguinis.

Sanguis sic crudus, & immaturus multis tartareis, & fixis partibus coquinitatus, in suo motu circulari multas depositus in hepate, & liene, & vasis Mefenteri, unde obstrunctiones harum partium, & aquoflatem viscofam multam relinquent in extremitatibus partium, nemp̄ quoq̄ in cruribus, & etiam in capite edema in his relinquit Hydropis Anafaracta principium, ibi enim concrevit illa serofitas viscofam exhalatione illius parvi spiritus concepti in transitu per cor, & à sua rarefactione conservata in vasis arteriosis.

De dolore ventriculi, & depravata alimentorum elatione conqueritur, quia licet acidum superabundet in

hoc Patiente ob bilis diminutionem, & consequenter illud ventriculi non possit statu diminutum, atamen ob caloris debilitatem est fixum, nec volatilitatem, unde impotens etiam est ad exequendum suum munus modo perfecto, cum volatilitate dissolutionem præferat, præterquamdat materia, qua suppeditare glandulis tunicae ventriculi interioris per hujus fermenti acidi præparatione, quamvis acida, tamen aliis impunitatibus permixta ratione cacochymnia universalis, non est apta in verum, & perfectum tranfire fermentum, in modo impunitatum mixtum qualitatibus ita depravata potest, ut sit omnino inefficax ad alimentorum alterationem, unde depravata concoctio, in qua multi flatus elevarunt, qui distensione ventriculus aggravant, & dolorem faciunt; In fine vero temporis digestio remanentibus crassioribus alimentorum particulis acido auferro peritus ob fusionem sibi fatus fixi à morte ibi contracta dolor augetur, & flatus ab hac materia elevati crassiores difficulter erumpunt, & circa os ventriculi detinent compressione, & dilatatione ejusdem molestiam, & irritacionem inferunt non diffusilem à suffocatione hysterica, candem ob causam oritur alijs symptomas, & rugitus in ventre ferè continuū, dum materia illa crassa, reliqua alimentorum acida auferra, ad intestinum descendens sua viscositas ibi adhaeret, falvamente pariter continuo delabentem sua acitatem incrassat, & hujus crassicie, & auferitate alterius materiae preparatur remora fecient separatis cum spicificatis alijs, quæ coadiuvat motus peristalticus intestinorum, secum expulsiōnē intervens debilitatus, vel impeditus à compressione fibrarum intestinalium facta à materia supradicta crassa, cuius portio a calore partium naturali adiacentiam, licet debili, attenuata vapores emitit, & flatus, suo motu, & agitatione rugitus edentes, & fluctuationem quandam ad instaurare aquæ contenta representantes.

Sanguis sic aciditate nervos cordis partes aliquoties vellicando palpitationem infert, & etiam dum illius partes crassiores citè rarcfactiones incapaces in suis ventriculis flagrant, oppresiones ad motus inordinatus palpitationis illud cogunt studens per eos opprimentem materialia excludere.

Vapores crassi, & acidi ejusdem sanguinis caput attingentes luciditatem spirituum deprivando mentis confusionem efficiunt, ab eodem sanguine parum spiritus, & impuro pauci spiritus generantur, & impuri, unde non mirum, si in fatus timore inciderit, dum ab omnibus objectis eidem representatis metu incutitur, quia quilibet motus objectorum exterorum spiritus agitatur, & movet, qui cum sint pauci, & debiles huic agitationi non resistunt, sed concentrantur, à corde, & ab organis sensuum derivati, eo modo, quo si in passione timoris, unde a motu cuiuslibet objecti affecti nervi præcipue cordis, & cerebri affectione simili eventiente in iusto timore sensum communis, vel animi per innatas ideas, vel comparatione hujus affectionis cum illa, quam alias expera fuit in iusto timore, passionem timoris va- nias concipi.

Ex quibus colligitur hanc affectionem esse Hypocondriacam, sed non tam, ut cum communis Antiquiorum loquerit, sine obstrunctione harum partium, & volatilitate, qua destruuntur à cacochymne augmentatione lietari fermento debilitato, etiam acidum lymphæ ad cacochymnam augendam concurrit, dum absente contrario bilis, effervescentia necessaria sanguini interdicitur, qua excrementorum leggregatio impeditur, & suo acidu non correpta crassitudine majorum ei conciliat inferuentem ad extrema fortius colliganda cum reliquo partibus sanguinis.

Sanguis sic crudus, & immaturus multis tartareis, & fixis partibus coquinitatus, in suo motu circulari multas depositus in hepate, & liene, & vasis Mefenteri, unde obstrunctiones harum partium, & aquoflatem viscofam multam relinquent in extremitatibus partium, nemp̄ quoq̄ in cruribus, & etiam in capite edema in his relinquit Hydropis Anafaracta principium, ibi enim concrevit illa serofitas viscofam exhalatione illius parvi spiritus concepti in transitu per cor, & à sua rarefactione conservata in vasis arteriosis.

Antequam vero propositis indicationibus incumbamus premittenda est purgatio universalis cum Melis. fol. ȝ. v. Crem. tart. s. p. ȝ. ȝ. difflutiū cum s. q. aqua Melissæ; Jam sanguis non audet in Cacochymni ad Hydropem. Jam tendente educere. Postea preparanda materia in ventriculo existens cum ȝ. iii. Oximel. compof. ȝ. ȝ. tart. vitrioli. & ȝ. ȝ. pulv. rad. Aris per tres dies, postea reinterandum anædictum purgans, deinde de propinanda Aqua Tetutii per quinque dies ad ȝ. vi. ornati

omni die; transfundum ulterius ad alia preparantia, ut Decoctum ex quinque rad. aper. & fol. Malvae, Ciceror. Absynthii ad $\frac{3}{2}$. viii. cum $\frac{3}{2}$. i. Syrup. de Cinam. Quercet. addito tale Absinthii, Rofmarini an. $\frac{3}{2}$. i. per septem dies, ultimo die purgandum Pil. Agegar de Agarico an. $\frac{3}{2}$. i. reformatum cum s. q. Melis ros. fol. His addendum. Jus Galli veteris, in cuius ventre reposita fuerint ligni sulfatas, Cort. Tamarii, Rad. Enula Atri, Foeniculi, Capparis, Carioli, Zinziberae, & fol. rofmarini, Salvie, Rutae; præmitendo bolum ex Ammoniaco dissoluto cum vino malvatico ad $\frac{3}{2}$. β . Croci matt. aperient. θ . β . Salis gentianae, Centaurii an. $\frac{3}{2}$. β . in continuandum per xx. dics omni tertio die infinita purgatione cum $\frac{3}{2}$. i. pilul. de Ammoniaco Quercet. & si obstrunctiones his non tollantur utatur chalybea cum pil. Melangogis per mensem. Deoperabit mæsa sanguinis cum pulv. Viper. θ . 1. Bezoart. min. gr. viii. Antim. diaph. gr. xii. m. & accipiantur cum aqua feniulci ad $\frac{3}{2}$. ii. Cinam. $\frac{3}{2}$. β . continuando per mensem. Post cenam utatur Mitridato reiterando omni septimana dictas pilulas de Ammoniaco. His peractis omni mane sumat Aquam vite, in qua extre insula Baccæ Juniperi, Cinam, Macis, Ligni Aloës, Nux Moschata, ad quantitatem $\frac{3}{2}$. β . cum quibus caput, & Ventriculus corroborabit; Advenientibus symptomatis occursum cum spiritu vieni, in qua insula fuerint folia hedera terrestris hoc modo, ut per duos, vel tres dies in dicto spiritu relinquuntur, postea eximuntur folia, & nova adduntur, usquequo sit satiatus virtute foliorum, de hoc spiritu per cochlearia sumat, qui surificet vapores, & statu deficiat, vel precipitat, in hunc finem valer etiam Elixir proprietas, Spiritus Citri, Tinctura Caftorei, Aqua Cinam. Totius citri, Aqua Theriacalis, ex quo mixtione varia possunt parati remedia. Exterius fomentetur Abdomen cum peria imbuta succo Malvatico, Absinthii, Eupatorii; Victus denique ratio morbo correspontens institutus.

CONSULTATIO LXVI.

De Affectionibus Hypocondriacis.

Symptomatum acies, que variis modis, & contumuis cruciatibus honestum Patientem affigit sine ultima remissione, nec diminutione à medicamentis tam Chalybeatis tartaricis, quam Antimonialibus una cum refrigeranibus, que ars subministrare potest, & que in aliis cum fructu exercet; mihi sufficiemus infernus à male dispositione Pancreatis provenire, non solum quo ad alterationem fucci pancreatici, sed etiam ad vitium substantie; habemus enim apud Autores multas observationes, quod via Pancreatis morbos Hypocondriacis similes intulerint: nam succus pancreaticus putrefascens, vel per confirmatas obstrunctiones, vel tumores, vel uletra Pancreatis austerratem, concipiens, & acrimoniam, vel in putredinosis fermentum degenerans extreto spiritu dulcificante per putredinem, seu potius dissipante, incrassatique tercies particulis, & acutis, non solum dolores in regione lumborum frequentes, & ferri continuos, ut in hoc Patiente sua mordacitate efficer potens est, verum etiam bilem corrumpendo eadem austerrate, & putredine, iustis parte oleosa, & spiritu statim redditum contrefacta, & enervata, bilis acris redditum per admixtionem austeri, cum sale suo lixivo sine dulcificatione spiritu, & oleo, hinc dolores auget, ut ei videatur vicerat per uncinatos pectines dilacerati.

Ab hac depravatione horum duorum humorum chyli perfectio interrupitur, tam ratione acrimoniae, & auerterit illi imparsit, quam ratione dissolutionis secundum ad eam tenetum chylo propriam redacta, per quam illa una cum chylo, per lacteas defendant totam sanguinis massam conspurcantes, unde cacocheia universalis, accedente etiam ad hujus incrementum variata ventriculi operatione in elixitione alimentorum, & dissolutione cum excrementorum cumulo, ob vapores à depravato succo pancreatico, & forsan à substantia corrupta Pancreatis ventriculo communiciati, ejus tonum, & crastim alterantes, fermentum-

que viantes imperfectam concoctionem alimentorum reddunt.

Nervi pancreatici impaciens acidum corruptum, & auferunt humorem absonentes, & per fibras suas ad caput transferentes vigilias continuas cauam dederunt, cum praedicti vapores valeant in continuo moro spiritus definerit, nec dubitandum est ab hac causa convulsivos metus frequentes ortos fuisse, & in hos concutisse etiam plexum Mesentericum dietus humores nervorum principio contribuentem, quos prius colligerat à suis ramulis, per intestina, & Mesenterii glandulis diffusum, in quos bilis, & fucus pancreaticus modo diœco depravatus decubuerat modis lacteis, nisi magis placet, quod irritatis nervis pancreaticis, & plexus Mesenterii totum systema nervorum in passionem convulsivam vocatum fuerit.

Inordinata corruptiva, & præternaturali effervescentia fucci pancreatici, & bilis, vaporibus crassis, & acerbis elevatis, vel ab offendo Pancreate ascendentibus ad cor, iustis expansione necessaria, & consequenter debita rarefactione fanguinis impedita animi deliquia, & acrimonia cor vellicante, inque moris frequentes, & inordinatos cogente palpitatione cauam fuit, quam sufficiere potuit etiam Diaphragma secundum partem nervosam à vaporibus à Pancreate lacessitum, & in spasmoidicas convulsiones irrumpens in easdem pericardium ei annexum trahens.

Difficilis in his symptomatis auferendis demonstratur ab hucque dictis, & à probabili suspitione lese substantie pancreatici, cui occurrentum validioribus remedii, qua vitium, vel ex Schydro, vel ex corrosione encendere possint, in quem finem tria propo- no remedia.

Primo, Bezoarticum solare ex descriptione Hoffmanni in Clavi Schröderiana, & Arcanum duplicitum.

Secundo, Tincturam Antimoniorum factam cum floribus ejusdem sublatis cum sale amoniaco, & postea aqua calida edulcoratis, per salis liquefactionem, & in fornace Vitriariorum per mensim igne reverberi calcinatis, ubi rubescunt contrahunt, & spiritu vini tinctura extrahunt, que in Pellicano circulanda, vel sulphur Antimonii paretur secundum Elmontium, qui videtur.

Tertio Elixir proprietas secundum Processum ab eodem Elmontio descriptum.

Quibus addo etiam quartu loco Samech Paracelsi ab eodem Elmontio pariter relatim, qui videtur.

Hic ex hujusmodi Medicamentum componerem, $\frac{2}{3}$. Elixir. prop. $\frac{3}{2}$. β . Bezoart. solari. θ . β . Tinctura antimonii $\frac{3}{2}$. β . m. in hoc remedio per mensim continuam posse eidem adderem Samech Paracelsi θ . β . Balsami sulphur. thereb. gutt. viii.

CONSULTATIO LXVII.

De intensō frigore circa ventrem.

Nobilis Jurifonsculus annorum quinquaginta, temperamenti melancolicus, sed cum bilis mixtione, studio continuo applicatus, nec ferè alio exercito corpus exercens, quam illo in evolventi libet necessario, quasi continuò flatibus in intestinis, & ventriculo molestatur, cum sensu frigoris in ventre circa regionem lumborum ad anteriora etiam se extendens, ita nocti pannis cooperatus venter non incalcat, aliquando vero, fæt raro, & precipue post usum calidorum alimentorum in eadem regione astum persent, qui toti corpori brevi tempori spatio communis evadit, in vicis ratione non delinquit, & alius non uitit quotidiano officio, & cum difficultate.

Considerando cujuscumque salis genera aqua mixta liquores vasa etiam solidi inclusi, in eaque immenses summe refrigerare, ac in glaciem condensare; & ex observatione Chabei cognito, quod ex fovea in niver sali mixta facta à vase in ea depositata expirat aura frigida concludebat frigus, quod miro modo experitur praedictus Patiens, posse provenire ab aura salina nitrofa elevata, non solum ex effervescencia bilis, & fucci pancreatici valde acidi, qui ratione Alkali, & sulphuris bilis additi acido suo in unum nitrolum volatile latolabile gene-

Consultatio LXVIII.

CONSULTATIO LXVIII.

De tumore duro in regione abdominali cum pulsatione arteria.

Mercator etatis annorum quinquaginta, temperamento melancholici adusti, anno præterito febre, & lensis obstrukcionis afflictus varias initiv purgationes pro hac tollenda, & repetit etiam vere tractatio cum aliquo fructu. In principio hujus Autumni, cum bene se haberet, & ab omni morbo liberum se crederet, fratre virium robore, & concoctionis perfectione, febris tertiana simplex intermittens eum contripiuit, & hac occasione subitus mutronata cartilagine Medicus durit in tractandis Hypocondriis detexit, que se extensis tendit subitus umbellicum, comprehendens latitudinem quatuor digitorum, & hoc in loco arteria pulsat, motu non solum manu, sed etiam oculis sensibili, durities statim sub eute sentitur; Totum ex transacta febre emaciatus conspicuit, & Hypocondrius valde extenuata observavit, cum cavitate post præteritos mortuos, & purgationem relicta primo aspectu insigni, cum appetitu dejecto, & ventriculi languore. Hinc questionum fuit, si haec durities cum aliquo tumor sit in musculis, vel in partibus interioribus Menstrueri, & quomodo tollenda, & tumor censensus sit Anæfrirum?

Considerato cau proposito: Respondebam tuorem esse in Musculis Abdominis. Et primò, quia se extensis juxta rectitudinem musculorum rectorum, ubi quando cœt in Melenterio rotundatum prefert, juxta figuram glandularum illius, in quibus praedicti tumores sunt; Secundò, quia statim ex contactu in duritatem impingimus, quid si interiores partes occuparet, non nisi compresione forti se manifestaret; Tertiò, si per medicamenta lensis obstrukcionis ablatae fuerint, debuit etiam per huc Menstrueri conservari immune ab omnibus cunctis materiae crassi, cum dicta medicamenta hujus generationem impedian, & generant attenuerant; Quartò, quia cum hoc tumor interno, nec vires conservaret, nec concoctiones perfectas habuerit, cum praxi constaret tumores infesteri non depravare, & vires labefactare. Originem hujus tumoris puto sufficere emaciacionem Hypocondriorum, ob resolutam pinguedinem membranæ carnosæ adhaerentem, cum transpiratio nimis libera, non solum ignei spiritus sanguinis, sed etiam illius falsi volatilis totam malam fluidam redditus; unde sanguine refrigerato, & soliente dissipato, quid mitum si crassificat, maximè secundum eas particulas ad hoc maximè dispositas, quis in temperamento melancholico, quale est illud Patientis, non sunt pauci ob acidum superabundans coagulativum, & ista in musculis rectis ob suorum valorum, & pororum angustiam detentur tumorem, & duritatem efficerunt.

Est etiam probable portionem illius materiae obstrucentem liuenam à medicamentis solutam cursum suum circularem renovare, & per partes exteriores transeunt amissi calore fundente, ibi coagulationem paßam suffice ob innatam dispositionem, unde tumor, & durities, à quo compresione arteria coœcia illam pulsationem sensibili tacitū, & viñi reddit fine Anæfrisate, cum abste ille tumor durus anæfrisat propris pulsans, dum ibi distinguitur tumor, & pulsus arteria tamquam duo separata; præterquam quod arteria non solet dilatari per tan longum sparium, quale est illa fæt ante somnum, vel paretur extractum Ligni Aloës juxta formam descriptam in Clavi Schröderiana, ubi de hoc ligno tractat, cuius accipe θ . β . Extract. baccarum Junip. θ . i. Rasure Eboris θ . i. m. hoc enim reficiunt spiritus vitales. In optimis vicis ratione perverteret, & habeat in ufo pipet consumum in Pulmentis,

preparationem fermenti acidi appetitus excitativi. Pro curatione sanguinis acris constitutio primò, & principaliter modis. Secundò obstruictio febrem faciens tollenda. Tertiò omnes partes ex depravatione sanguinis debilitatem in suis fermentis corroborante, & re-nutriende. Quarto Tumor eradicandus. Ita obtinere, si non impossibile, ad extreum difficile puto.

Premissi parvo leniente in primis ex Cassia, intermissoque sanguinis missione, Jus Pulla laudarem, in cuius ventre reposita fuerit Radix Cannæ montana, China, Hordeum, Malva, Borago, Argemone, de hoc capiat ȝ. viii, cum Tinctura Chalitis ȝ. i, & Tinct. tart. ȝ. ȝ. continuando per viginis dies in hoc remedio, quo modis corpori sanguinis initia ponentur, obstruções referuntur, & materia acris ad vias urinaria ducetur. Non video tamquam in vegetabilibus energiam ad hoc præstandum ob mortis consumaciam, qua vegetabilium vires non multum efficaces spernit, & ob sui facilitatem ad alteracionem suscipiantur à visceribus, & sanguine. Aquæ convenienter, quo omnem accreditem intendente postum, ventriculo tamquam labefactato hæc non correspondent. Mineralia solū possunt operferre, & inter cetera Aurum preparatum modo in iuxperi Consultatione quinquefina quarta descripto, & solutum in aqua solari, nempe in aqua, qua à ratiis solariis, vel horum potius medio colligitur, & huic conjungerem tal tartari volatile, & per mensuram in hoc insisterem, Tinctura Antimonii, & Coraliorum myrræ valens in sanguine depurando, & ex his parari possunt varia remedia secundum Assistentes Medicis prudenter, & exhibenda, vel in aqua extracta à sanguine Vituli, vel Lumbitorum; et enim in his spiritus volatile sanguine modificativus, & his remedii omnes adimplentur indicaciones proposte. Exterius caven-dum à Ceratis, ubi pulsat Arteria, ne coibitura transpiratio dilatarie arterie sequatur, sed foventus tumor cum spongea Vino imbuta, in quo radices Malvae, Altheæ, & Salvi bullicient, & tomentum sit repudiatum, postque fomentum inunguit locum affectum cum Cerato ex Eispfo dissol. cum oleo Amygdal. Dieta non folium vires respiciat, sed maciem ea feligendo, que finē validè nutritiva.

CONSULTATIO LXIX.

De magno calore post cibum, & rubore in facie,

Nobilissima Matrona temperamenti calidi, & humili, sed cum bilis abundancia, manifestata à subiectis moribus ad tam, quoctuecumque contingunt usus nisi nobilissimi ictis adversi, ætatis annorum quinquaginta, mensum adhuc beneficio gaudens, post cibum insigni calore, & rubore in facie perfunditur, & per totum corpus, præcipue vero in vilo manu, & pedum, & cum aliqui molefia, ita ut in facie cutis distensionem non dolororam, sed molestiam patiat, maximè ubi in utraque parte nasi juxta eis summatum pustula crumpunt, & ferè semper apparent, pulsus tunc temporis etiam sit frequens, & magnus, nec remittitur ad suum statum, nisi post octo, vel decem horas à cibo, & calor in facie hora transtincta cessat, calorum in lumbis cum aliquo dolore continuo sentit, macule rubra, & late per corporis omni die apparent, cum tumore aliquo, sed citè evanescunt, & hoc præcipue post somnum, & à cibo. Hæmorrhoides semper habet, aliquando verò dolorem in exitu fecum, tunc eidem viderit eas transfire per locum lacera-tum, & corosum; Sputum salsum patitur non copio-sum, sed in ea quantitate, que naturaliter exterini solet, quod per intervalla, sed raro augetur.

A sanguinis dispositione non morbo, sed à bona de-flectente virti predicta symptomata plurimum certum est, quedam autem sit, & in quo generi, eridentur à ponderatione dictorum symptomatum. Pulsus fre-quentia, & magnitudo à cibo ostendit aliquid istius sanguinis statim communiciari, per quod magis at-tenuetur, ut majorem in corda subeat effervescientiam, unde pulsus frequentia, & magnitudo, cum enim à ma-jori effervescientia in ampliore extensione dilatetur sanguis, ita etiam arteria in exitu hujus à corde, magis

dilatatur, & cum majori imperio, & sic dicta pulsus ma-gnitudo, & frequenter, ex reiterata brevi tempore rarefactione sanguinis, cuius aliqua dispositio habitualis re-quiritur, ut habeatur ista facultas ad suscipiendam maiorem rarefactionem à cibo, que facultas fundari non potest nisi in tenacitate habituali, qua tanto major est sensa, quando ex levi causa, qualis est illa, que ex cibis prouenit, licet etiam levioribus, & optimi nu-trimenti effervescientia accidetur.

Tenues ista sanguinis non est in alio querenda prin-cipio, quam in eo fluiditatem naturalem illi imperi-ente, sed magis activo, & in agendi modo magis va-lido, cum illud, quod fluidum facit, si sit magis potes-tus, non potest explicari, nisi admista com-municatione partium subtilium alimentorum, cum spi-riribus nervorum, ab his particulis sanguinis volatilibus alimentorum spiritus uterorum cardiacorum inordi-na-ti moti, cordis etiam pulsationes frequentiores edun-tur, ex quibus major, & celerior sanguinis effervescen-tia modo superius dicto, & spiritus nervi secunda di-visionis quinti partis circumferentes arterias per genas diffundentur, eodem modo affecti, ad contractionem sui coguntur, qua arterias constringendo sanguinem uberiori fluxu propellunt, & in genas transfundunt au-to rubore itarum, & irritantia paulatim cesante, per admixtionem benignarum partium alimenti, rubor cedit, quamvis non cesset pulsus alteratio; nam in principio (ut dixi) spiritus sanguini volatiles crumpunt, quorum efficacia sanguis attenuatur, vel nervis cordis irritatis facili, & majori impetu per arterias propelli-tur in majori copia, quam à venis posse recipi, unde sua transfiguratio per poros carnis ruborem facit, vel in tanta copia propellitur, ut arteria capillares fibrillissime distendantur, & in defensione raritate concepta permittunt rubicum vividissimi sanguinis colorem transpi-rare, unde cessante hac copia sanguinis transusa in porositas genarum, quia a venis excepta, vel detrac-tionibus arteriis capillaribus cessa rubor, at quia pos-sit perdurare talis fermentatio in sanguine, que pulsus alteret, & non propellat cum impetu, nec in copia sanguinem in arterias genarum, id est durat pulsus alteratio extinto in facie rubore, nec aliter explicari posse puto hujus ruboris causam considerata ejus parva duratione, nec alterius determinari potest ex parva duratione hujus ruboris.

In hujusmodi effervescientia semper adiuntur particule sanguinis, quo collectæ unâ cum crassioribus ejusdem matre, in qua tempore reperiuntur volatilizationes inepta, & qua facili ob tenacitatem sanguinis digre-gantur ab aliis particulis, per venas hemorrhoidales ci-culatione delata amido calore in corde concepto, & spiritu volatile falino evaporato, cui tenuitas, & fluxibilitas debet, ibi incrafantur, & venas in tumorem attollunt, cum dolore, ob fibraram venarum nimiam extensionem, (hic enim aliquam senitatem inesse de-monstrant atrocissimi dolores hemorrhoidum extra annum pendentium) sicuti hiis partibus sanguinis adhuc vellicando corrosione speciem inducunt, qua à pertransi-tentibus secibus agetur, compresiis tunicis venarum, & compressione humor in eis contentus acer, vel majores ferit partes, vel in eis intumescit penetrat, unde vellicatio, major portio sanguinis humorum adiutorum, & acrum ad larva nisi delata pustulas ibi excitat. Calorem, & dolorem lumborum referimus in ætum sanguinis Aortæ decurrentis per regionem lumborum, à qua exhalantes tenuissimi halitus sanguini, & calidi vicinos musculos lumbares impensè calefaciunt, & acrimonia vellicant eorum membranas, sed tenuerit, unde dolor etiam levis, nec multum molefus, possunt etiam haec sym-pomata prodire ab effervescientia succi pancreatici, & bilis in intestino duodenio incepta, & per jejunum continuata.

Ut ab istis symptomatibus Nobilissima hæc Patientis liberetur, quod facili spero, sanguinis tenuitas moderanda, bilis, & succi pancreatici volatilitas fixanda, que duo iisdem exqueruntur remedii, falsedo sanguinis aufe-rendi per dulcificiam; Partes faciei corroborande, ne adeo facili sanguinem suscipiat, & pustula extinguenda ita cum hemorrhoidibus.

Hæc omnia universalis præcedet Purgatio cum ȝ. ȝ. Crem. tant. s. p. & ȝ. i. Tartari vitriol. & Seamon. sulph. grv. & preparabuntur humores cum Jure alterato ex Malva, Borago, Hordeo, Aceto, addito spir. Salis dulci, ad gutt. viii. inter haec stat missio sanguinis è brachio ad ȝ. ȝ. & post septem ex his Decocto reiterabitur suprafer-

Consultatio LXX.

major effervescentia sedatur, & tum ea color summus, & rubor illius effectus.

Possent etiam haec symptomata explicari per irrita-mentum spirituum animalium per nervos cordis decur-rentium intratum, à spiritibus sanguinis volatilibus alimentorum illis communis, dum adhuc in ventriculo manent, & elixantur particulae alimentorum, & ferè flati-bus ad corum assumptione nervis communicari confirmat experientia, qua confit vires animales statim ab assumpto cibo reparari, & antequam chylus sit con-fectus, quod non potest explicari, nisi admista com-municatione partium subtilium alimentorum, cum spi-riribus nervorum, ab his particulis sanguinis volatilibus alimentorum spiritus uterorum cardiacorum inordi-na-ti moti, cordis etiam pulsationes frequentiores edun-tur, ex quibus major, & celerior sanguinis effervescen-tia modo superius dicto, & spiritus nervi secunda di-visionis quinti partis circumferentes arterias per genas diffundentur, eodem modo affecti, ad contractionem sui coguntur, qua arterias constringendo sanguinem uberiori fluxu propellunt, & in genas transfundunt au-to rubore itarum, & irritantia paulatim cesante, per admixtionem benignarum partium alimenti, rubor cedit, quamvis non cesset pulsus alteratio; nam in principio (ut dixi) spiritus sanguini volatiles crumpunt, quorum efficacia sanguis attenuatur, vel nervis cordis irritatis facili, & majori impetu per arterias propelli-tur in majori copia, quam à venis posse recipi, unde sua transfiguratio per poros carnis ruborem facit, vel in tanta copia propellitur, ut arteria capillares fibrillissime distendantur, & in defensione raritate concepta permit-tunt rubicum vividissimi sanguinis colorem transpi-rare, unde cessante hac copia sanguinis transusa in porositas genarum, quia a venis excepta, vel detrac-tionibus arteriis capillaribus cessa rubor, at quia pos-sit perdurare talis fermentatio in sanguine, que pulsus alteret, & non propellat cum impetu, nec in copia sanguinem in arterias genarum, id est durat pulsus alteratio extinto in facie rubore, nec aliter explicari posse puto hujus ruboris causam considerata ejus parva duratione, nec alterius determinari potest ex parva duratione hujus ruboris.

CONSULTATIO LXX.

De doloribus Hypochondriacis cum macie rotius.

V Entriculum nullam habere partem in affectibus hu-jus honestæ Mulieris, ex co libet coniceri, quod optimè appetat, nec ullam de eo habeat querelam, ab excretiis etiam quotidie emisis compactione, & calore secundum naturæ leges elaboratis colligimus in in-testinis chylificationis opus perfici debito modo, venarum depletio, & detumculatio plenitudinem valorum adesse reicit, & consequenter maciem non provenire à sanguine solum secundum qualitates visitato, & per has nutritioni incepito, ostendit, aliquo si adfect hoc vitium in sanguine, adfect plenitudo, cum portio eius non consumaretur, quibus certo admisis remanet solum concludere sanguinem non generari, & per hoc alimentum defecare toti, & id est ad maciem fende, & cum ex dictis pateat fermentationem in ventriculo alimentorum perfici, & chylificationem in intestinis, suspicendum est summa cum ratione chylum elaboratum in intestinis, non transire ad va sanguine-ram, quod contingere non potest, nisi positio impedimen-to in venis lacteis, vel glandulis mesenteri, quod mihi probable videtur tam ex multis observationibus ab auctoribus recentissimis, quām ex viis ratione Patientis ordinariis, consiliente in acido condimento omnium alimentorum, & tempore veris in fructibus aceris in magna quantitate; ab hac vivendi ratione humores ac-di colliguntur, qui ad glandulas Mesenteri transmissi humores proprium earum acidum magis, & austera-rum reddunt, advenientes chylum per dictas glandulas percolantia apergendo, caeci inflat coagulant re-manente immuni parva ferosestate, (eo modo, quo ex co-agulatione lactis in caseum serum remanet flexible) quae so-lutum ad cor pertigit, & aqua sufflantibus facultates de-biliter, cùm aliquas particulas alimentales fecum rapia (eo modo, quo serum ex coagulatione casei refiduum, fecum retinet partes à sero alienas, ex quibus recocca coagitur) hinc deficit massa sanguineus materia pro rentrientis partibus, & major glandulis relinquit pro earum intumescen-tia, ita ut tota chili massa in glandularum augmento con-fundatur.

Medicinae Theorico-Practicae

matur, à quo distensis membranis illarum, & in hac distensione secum trahentibus membranis Mefenterium, qui bus glandulae adhærent, dolor excitat, & durities illa fere totius abdominis ad tactum percepit oritur.

Nec de mensuram diminutione dubitandum, quod sine horum morborum causa, cum nonnumquam copiois habuerit. & in ea sit atate, nemp̄ sūp̄a quadrigastria annos, in qua solent desicere; præterquamquod non adest capitū dolor, nec cordis affectiones, nec depravitas, vel diminutus appetitus, nec malus corporis calor, que retentorum mensum sunt effectus; ultra quid venarum plenitudo adest ab eis retentis, & nutritio partum, quamvis mala, & imperfecta fieret, ut in Cachexia.

Pro curatōe hujus affectus rebellis, & periculis extingendum acidum aëcum glandularum cum austeritate illis medicamentis alkalis fixis, & volatilibus, que acidum absorberit, nec pro his partes ab humorum craf-
orum infraucta liberant; nam extindo, vel translatō
acidō chylum coagulante in medicamentum alkali-
cum, chylus pristine fluiditati restituunt; Postea ge-
neratione optimi sanguinis, & renutitione incumbendum.

Quod statim executioni demandandum, cum iam tincta peractae purgationes universales. Parandum ergo Ius Columbi turritalis, in cuius ventre reponantur Lignum Sassafras, Salfa, Hirundinaria, Cariosifata, Satureja, Rosmarinum, Calaminaria, praemittendo bolum ex Ammon. Opoponac. an. 3. i. Spirit. fulig. gutt. v. Salis tart. fixi 3. g. continuet per xx. dies purgando omni septimo die cum Pilul. ex Ammon. Queret. Post haec sumat salis tart. chalyb. 3. g. Antim. diaph. gr. xv. Bezoard. foliar. gr. vi. cum Decoct. Anagall. aquat. Raphani Sylvestris, Camedrys, cui si addatur cochlear. Elixir ex Ammoniaco descripsit ab Hoffmann in Clavi Sekroderiana: verbo Ammoniacum: erit efficacius. Pro renutitione primo intendam lacte Alpinio ad tollendum residuum obstrunctionem, postea capino, in quo aliquot gutt. Elix. prop. insufflentur, vel effusio ligni Aloes, & melissae, corumque loco, Capra herbis odoreferis nutritur, premittendo frictions totum corporis; Pro majori confirmatione omni verno tempore per totum id tempus utatur Decocto herbarum infrascriptum cum foliis, & Rad. Gram. Cicor. Petrol. Aparag. Utric. Viciss ratio sit opima, omniaque fugit Acida.

CONSULTATIO LXXI.

De Diarrhea, & Obstructione Hepatis.

Miles egregius post inordinatum vivendi rationem multis annis peractam, & labores in itineribus perpessos, & molestias, in regionum mutatione, & ab aeris inclemencia à frigore, & calore toleratas acti nativo testitus, pro surum rerum familiarium curatio ne, incidit in febrem duplēcēm tertianam, quo in vigefixa cessavit relīta duritie in regione Hepatis, & post quindecim dies fluxi alii cum exercitient vari coloris, sed bile excedente correptus fuit, que ad eo mortalia est, ut decem, & duodecim cursus habeat in die, noctemque inquietam, & cum paucō somno ratione hujus ducere cogatur, & jam sunt duo Menses, quod ab hoc symptomate affligitur.

Segregatus ab effervescētia febrili materiam decubuisse in Hepatis parichemata cum tumoris præsentia formatione credo non esse dubitandum continua experientia innixus demonstranti multas febres solui cum metalas humorum ad partem aliquam relata in ea dispositione, que morbi prodūctum jure merito dicitur.

Descripta diarrhoea, que est inmoderata excretio per alium humorum sine exulceratione intefinitorum, causa debetur huic tumori, dum materia hunc generans glandulas miliates Hepatis bilis separationi dicatas, vel obfuit, vel comprimit, ut debita separatio prædicti humoris exequi non possit, upde in venis retenta diffusio nem inducit in aliquas partes sanguineas mastis, & fermentatione inducta simili medicamento catartico, flegmatione in continuum humorum facit, qui præter acrimoniā ad eum depravatas, & atrae generatione, & alicuius partem aliquam nanciuntur, & ita segregati per arterias intefinitorum in horum cavitatem exudant, ubi irritamento inducto, per propriam acrimoniam ad expul-

CONSULTATIO LXXII.

De Diarrhea cum Febre.

Nobilissimus Eques aestate præterita febre tertiana duplii vexatus convulvit, intermissa Purgatione, ad quam Medicis invitabant. Per Autumnū Scabies erupit, que accidente frigore Hyemis evanuit; diebus Baccharalibus hujus anni initios commisit errores in Venere, gonoroeam contrahendit, & etiam in viciss ratione, præcipue in Ostracis, & vino generoso, unde Diarrhoea correptus fuit, materia erat aqua bile tincta, post duos dies febris invasit cum tipo duplicitis tertianae invadentis cum aliquo fenu frigoris, calor erat austus, sed parva durationis in statu, suis moderata, urine turbata, cum

Consultatio LXXII.

cum Diarrhoea continuatione, in septima febris sine signo apparet, & facta fuit concinnis cum aliis fluxus continuatione, materia ejus erat biliofa, crassa, & factum cepit redolere, aliquis singultus preludia habita iunt, sed non frequenter, urine clariiores apparuerunt.

A parva viciss ratione cumulate eruditates, & auxilio veneri actus inmoderata excretio magis aucta debilitate calore, & facultate concoctionis, materialis prebuerunt primò Diarrhoea, deinde febi, materia cruda, & crassa intra vasa Hypocondriorum translata, cum obstruione valutorum humor in his contentus depravari caput, acquista qualitate acri, & fermentativa, cuius vi obstruente impedimento superato, circulationis cursum reasumpit humor prius flagrans, & per reliqua vasa sanguinis continentia fluere incipit, hinc fermentati ad inordinatum in corde effervescētiam suscipientiam cogendo, & impedimento priori statu redacto humor motum defendendo, quia non abrufum, sed perturbat, humor flagrans depravationi condemnatus fuit, usque dum qualitate fermentativa, & acri concepta, altera die impeditum superatum fuit, unde modo superius dicto effervescētiam inordinata sanguinis, & novus paroxysmus, hoc enim ritu febres per accessiones redeentes invadunt, vel in eodem loco tenet obstrunctionem omni die superata, vel in diversis, alternis diebus devicta.

Ab effervescētia febrili sanguis sue compagis laxitatem adeptus, principiorum cum constituentium dissolutio nis initia suscepit, & eo magis, cum in tali effervescētia saline partes exalcentur, unā cum sulphureis, quae sua corrosione, & impetu laxitatem, & dissolutio nem coadiuvante valent, in hac dissolutio nis præcessit, primò segregatio excrementorum à sanguini natura degenerantium, que relicta fuerunt à febre præter anno ex citata, purgatione eorumdem reculata, & quanvis his evacuatione nature providerit copiter transiit tendendo ad cutim, unde scabies, perfekte tamen exequi non potuit ob hyenalitatem tempestatis rigorem hunc in eorum humorum impedimentum ad exteriora.

Secundū præter excreta in sanguine contigit, se gregantur etiam portiones sanguinis, à paternaturali motu istius, & mala qualitate fermenti salini, & sulphurei exalcati depravatae, & in aliā naturam converteantur cum prædictis nota, quod facile contingit non solum ratione motus, quo alia combinatio particularium portiōnū sanguinis imparit, humorem à natura alienum constitutis, sed etiam, quia in tali motu inordinato sanguinis hujus portiones ita laxantur, ut spiritum infinitum, in quo naturalis calor fundatur, fugam arripere permittant, purgative subeunt, que est interitus caloris in humido. Hinc diarrhoea ab alimentis pravis, & à concoctione debilitate incipiens, sua continuationis progressum, & durationem suscepit, à prædictis excremeritis, & humoribus putridis segregatis, ope fermentations febrilis, & in cavitatem intefinitorum eruditis ad extremis osificiis arteriarum in eam defensitum, & portio aliqua crassa fero mixta, cum hoc per urinam excreta eas turbidas reddit.

Ab humoribus patridis, & de novo genitis, ab inmoderato motu effervescētia sanguinis diarrhoeam forveri ex hoc colligo, quod hoc est copiola, & perfeversans, & habitus patientis non est Cacochimis, unde si folium excremerint excreta in sanguine collecta à prædictis caustis brevioris effet duratione, nec adeo copiola, exstirpandum ergo est, ob sui durationem, & copiam quotidie de novo excreta generari, quod fieri non potest, nisi bonus sanguis in illa degeneret, cum viciss ratio, quia utitur fit valde inferior materia excreta, & magis confirmatur à febre de intermitente in continentem mutata, cum indicio certo digregatio nis principiorum sanguinis, & omnium ferè particularum ad istius constitutionem ingredientium; cuius semper comes est aliquarum portionum in putredinem degeneratio. A principiis, & particulis sanguinis disgregatis fit continens, quia ob laxitatem in tali digregatio nis contractam apud effem inordinatè effervescere in corde eodem modo, & od alias rationes à Villisio in suo tractatu de Febris docte, & eruditè expressas, ad quas Lectorem remitto.

Singultus apparet in transmissione materie ab arteriis Sacri Opera Med. Tom. I.

in membranis ventriculi proficiscitur, quæ acrimonia su a pfecta à aluminarum, & acidarum particularum exaltatione facta à mortuā anguis, & calore febri vellicando, est in cau s, ut singultus in canali ventriculi pro exsuffione prædictae materie edatur. Urine clariores apparuerunt, potiquam febris facta fuit continens, quia mortuā anguis aucta, tota materia putrida ad intefinitorum deicitur.

Pro curatōe recente cau s, primò indicant humores excrementios, & putredine cumulatos esse evacuandos; secundū febribus effervescētiam esse sedentiam, vel moderandam cum concentratione, vel expulsione fermenti salini sulphurei exaltati; terciò sanguinis compaginem effe confingendam, ne in totalē ruat dissolutio nis; quartò ejusdem Massam acriorem factam dulcificandam; quinto obstrunctiones, que febris duplices tertiane deederunt occasiōem, & quas perferare credimus ob dispositionem malam sanguinis referandas; sexto singulū occurrendum, calori, & siti, que sunt febribus symptoma; septimo vasa corroboranda, quibus satifacere arduum erit, pravo pronostico emiso.

Incipienda Curatio à Purgatione cum Cassia 3. g. Rhinb. torf. 3. l. Mirabol. citrin. 3. iii. pro effervescētia minunda proponebam sanguinis missione rejeclam ab Excellentissimo Viro dupli fundamento; primò quia erat contrā vulgare præceptum Galeni exp̄sum in illa decantata sententia, fluene alio venam non fecabis. Secundū, quia non erat indicare missione sanguinis, cum diarriæ excrementorum abundantiam connoveret, cui debetur purgatio, non sanguinis missio indicata solū à plenitudine.

Primo fundamento respondebam præceptum Galeni valere, quando Patientem duas evacuationes sustinere est impotens, ut in dicta sententia prolatione se expressit Galenus, non autem quando Patientem robustum præmanibus habemus, cum tali viri robore idonea ad tenetum talēm evacuationem una cum diarrhoea, ut in casu nostro, conseqüenter præceptum Galeni non habere locum, stante ejus limitatione in casu nostronon concurrente. Secundo fundamento respondebam falsum esse venæ sectionem indicari à sola plenitudine, cum mons sanguinis inter illa indicaria ab omnibus eminetur; In casu autem nostro ex urina turbata in principio febris apparent motum sanguinis inordinatum colligebam non minoris periculi, quā quando ad aliquam partem etiam principalem fuit, cum effet motus ad dissolutiōnem sanguinis, & putredinem totalem tendens, ex quo concludendum erat, quod si motus sanguinis ad partem principalem, vena sectionem indicat, motus ad putredinem tendens cam etiam indicabit, cum periculus non sit minus in hoc, quā in illo cau s, & ad rationem atlant, quod humores peccantes erant excremeritis, quibus non debetur vena seccio, sed purgatio, dicibam apud me valere, quādo hujusmodi humores actu sunt in vena, constitutis cacoeliorum universalem, vel particularem, quavis adhuc Authores etiam in hac sanguinem mitentes, quoniam fundamenta ratione, & experientia comprobata recenter Hoffmann in sua Methodo medendi. In proposita vero materia nihil concluderet, & pro flocco excutiendū esset, humores per album excreti non actu existebant omnes in massa sanguinea, sed à purfescētis sanguinei siū motus inordinatus, & fermentorum activitate proveniebant, unde vera indicatio erat motus sanguinis siſere, vel frenare, & fermenta dissipare, ad hoc autem præstabilitum tunc erat vena seccio, qua sola motus sanguinis inordinatus in ebullitione ejus sedari innumeræ obseruationes testantur, & Medicorum dogmata persuident, illam præscribent, & eo magis, cum fermenta sanguini mixta illo exente transparent, ubi purgatio cum suum non obtineat effectum, nisi fermentatio, hac putredinem, & sanguinis dissolutiōnem accelerare potest, & ferociora redire fermenta. Et hoc totum confirmabatur ex eo, quod omnes pratici in Diarrhoea biliofa à calore Hepatis non formidant sanguinem mittere ad istius refrigerium, intendendo afferre causam Diarrhoea, cum motus sanguinis inordinatus in hoc Patiente effet cau s Diarrhoea, ut superius ostensum est, hic erat sedans, & pro hoc solū faciebat sanguinis missio à mortuā anguis indicata, & non solū locali, sed etiam fer-

Medicinae Theorico-Practicae

mentativo, ut superius dicebam de ebullitione sanguinis, & ostendunt vina fermentatio valida agitata, quorum portio, si educatur, minatur.

His tamen non obtinetibus valuit Excellentissimi Vi-ri autoritas, & praeferunt fuit vena febrile ulque trans- fecta quarta diminuta alii fluxi. In septima vero fe- brata febre continente cum duratio fluxus adhuc proponet alteram sanguinis missionem cum febris conti- nens facta totam massam sanguinis affectans ostendere, & consequenter cum indicatione minorandi san- guinem; nam hujus vitium cum redundancia etiam hu- morum excremuntiorum plenitudinem secundum quid constituit, praecipue in habitu non perfecte caco- chimo, ut erat illud Patientis nostris, que ex omnium contentu missionem sanguinis indicat, cui ratione accite superiores apud me efficiantur nihil valuerunt ad moven- dos duos Architatores ad hujus remedii executionem, ad quam in tali cau promovendam nihil me retardare, & pro maximo crimine haberem eam intermittere, adeo convictus sum dictis rationibus, ita ut febris cum Diarrhea adest contines, & in habitu perfecte caco- chimo non pratermettem sanguinem mittere, & cer- serem cacochimiam solita prohibere excedentem, & copiosam sanguinem eductorem.

Po sedanda eadem effervescentia unicum existimabam remedium per sudorem expellere fermenta salino-ful- phurea excita, & volatilizata à febribi effervescentia, ad quod exequendum propositi sequens remedium. *Z.* Bezoar. occid. gr. xx. Cinnab. antin. optimè prep. *Z.* I. Bezoardic. foliaris gr. v.m. superbitendo aquam Card. bene Galga. Scerzonore an. *Z.* iii. Theriacis Saxon. *Z.* i. *B.* m. Salis volatilia in hoc calo fugienda cen- sebam, cum validè sanguinem exigent, & sudore non educto dissolviorem integrum accelerare possint, quamvis his non proficiuntibus, nec intentione corrispondentibus ab eis non abstinerem, cùm melius sit anceps, quam nullum experiri medicamentum; dictum tamen remedium prius per tres saltus vices exhibendum est. Ante prandium praebeatur sequens Pulvis *Z.* Marg. prep. Coral. prep. *D.* i. Antim. dipl. *B.* g. Bexoarici martialis gr. vi. m. exhibetur cum aqua cordiali Saxon. nata, et addito Balamo Salis ad *B.* g. quibus tertia, & quartae indicationi satiscutum erit; haec enim medica- menta fermenta extranea mortificando sanguinis compagem restituunt, ejus dulcificationis interiuunt. Pro alterante ante prandium per quatuor horas utatur De- coct. Rad. Tormentillæ, Bifloræ, Borag. fol. Scordii, Ruta Capratæ, Acetoze *Z.* vii. cum Pulv. Bezoart. mar- tial. gr. x. quibus obstructioni, & valetori corroborati- onis satiscutem, & quanvis in Decoctione aliqua sint adstringentia, haec tamen acidum coagulans, & obstruens imbibendo obstrunctionem audierunt. Pro singulatu exhibetur Emulsionem Semin. melon. & Amygdal. dulicium factum cum aqua florum papav. errat. & Malu. an. *Z.* iii. Iulap. perlatis *Z.* g. Nephentes gr. iii. Confec- ex Hyacint. s. o. *Z.* i. Oculor. Caner. *Z.* i. Antim. dia- ph. *D.* i. Sulph. aurati vitriol. *D.* i. m. Vetus ratio his correspondet.

CONSULTATIO LXXXIII.

De Diarrhoea à bile vitellina, & Febre,

Nobilissimus Eques, etatis annorum quadraginta no- vem temperamenti calidic., & humidi cum melancholia, copiose spiritus vini potationi indulgens febre ter- tiana simplici intermitente correptus fuit, que per un- decim horas sua percurrebat tempora; post levum pa- roxiuum facta fuit duplex tertiana, sed intermitens, in decima quarta die à morbi principio continua appa- ruit, & fluxus alii erupit bilis vitellina sincera in magna quantitate, & hic fluxus perdurat, nulli pars lassio appetet, praeferunt in regione sanguis quedam tensione pressione cedens obseruantur.

Febris ab obstruente vasorum in Hypocondriis orta fuit, & in duplice transiit, obstruente also in loco genita modo superiori Conflitratione defreto, & in continuum degeneravit ex dispositione mala sanguinis, que suceptam à fermento febribi effervescentiam in se continuare valet, que mala dipositio ex dicendis eruerit.

CON-

Consultatio LXXIV. & LXXV.

CONSULTATIO LXXIV.

De fluxu Chyloso.

C Ivis temperamenti frigidis, & humidi pituitosi, frequenti fluxu faltiva crassa subiectus, & quando- cumque vomitus materia crassa, pituitosa, acida, diarrheam passus est per aliquot dies materia viscosa, & spuma cum aliis excrements mixta, cui succedit fluxus albicans materia fluida, post quem corpus copit emaciatus, & febris lenta, sed continua, pauci sunt diuersi, quod eum corrupti, cum antea semper immunitus fuisset.

Salivam esse horum accidentium radicem censeo, non distillationem à cerebro ad inferiores partes detinendem, & quanvis illa à vasa capitis defluit in os, & per Aerophagum, è cerebro tamen originem non trahit, sed à glandulis parotidis preparatur, & per vasa par- ticularia salivaria dicta in oris spatium affunditur, est copiosa, quia glandule suis porositatis laxis, & amplioribus abundantem humorum serum recipiunt à temperamento frigido, & humido copiose collectum, crassa, quia serum est acidum; temperamenti enim frigi- gidi conditio acidum superabundans fecum trahit, unde ab Antiquis omnia acida frigida dicta fuerunt, & ventriculum frigidum plus appetere ratione aciditatis coniuncta cum frigideitate, quādē concipiatur, & in preparatione à fermento glandularium peracta acidum tam levi, quam glandularum coagulat paulisper salivam, unde crassitas.

Hac ventriculum penetrans sua crassitas ci adhaeret, & fermenti istius operationem impediens depravatas reddit alimentorum concoctiones, cum excrementorum generatione, à quibus & aliquando Vomitus, modo Diarrhea originem traxit excrements, & saliva per intes- tinorum viam delatis, & haec in exercitu una cum sanguine, tam in ventriculo, quam intestinis collecta, in eis apparat sub specie mucositatis, viscositatis, & spuma.

Ab hac obstruente orificio venarum lactearum in su- perficie intestinorum, vel crurali vasa apertis Chylofluxu caula posita fuit, materia enim illa alba, le- vis, fluxibilis, ceu Chylus à fecibus separatus in intestinis, ingrediens per majori sui parte per lacteas non inventendo, intestinorum viam, cum fecibus alius proficendo, una cum eis exurrit, & exercitatur, unde Macies corporis, deficiente hinc alimento pro re- staurazione partium continentium, & contentarum, san- guineum etiam Massa denegatis particulis ehyli dulicibus, quibus partium acrimoniam, nempe sanguinarum dulcificatur, he continua effervescentia exalata fermenti naturam inducit, quo illa disponitur ad præter- naturaliter effervescentiam in corde, unde febris, sed lenta, quia sanguis depauperatus spiritu, ebullitionem insigne subfinire non est apud.

Pro curatione ergo deponatur Ventriculus, & inten- sitia à quantitate Saliva, five Pitiua, obstruente val- lorum lymphaticorum referenda, febribi effervescentia moderanta, & humorum acrimoniam dulcificanda, feri copio alio divertenda, & aciditas mortificanda.

Prima indicationi satiscutem cum Mel. ros. fol. *Z.* v. diffusito cum aqua feniculi superbitendo post tres horas *B.* iii. Seri Caprini depurati, & febris non prohi- beret, Aquæ Tinctutæ magis opportuna esset, & cum fructu majori sumeretur, & per alios tres dies exhibe- rentur enim Mel. ros. fol. *Z.* iii. cum *Z.* i. Salis tartari- fisi cum fero Caprino depurato, superbitendo reliquum, quod requiritur ad quantitatem quatuor librarum intra horam; preparandum quod remanet materie cum aqua Abfynthii, Feniculi an. *Z.* iii. Syrup. de quinq. rad. *Z.* i. Salis tartari fixi *Z.* i. Abfynthii *D.* i. Pulv. rad. Ari *D.* i. m. & post tres dies reiterandum Mel. ros. fol. *Z.* iii. cum Seri Caprini depur. *B.* iii. si pro febribi efferves- centia opportuna exultabitur sanguinis missio in hoc tempore preparantur erit exercenda. Obstruente tollentur cum decoct. rad. Ari, Arifol. rot. Feniculi, Petrof. fol. Euparotii, Agrimi, Chamed, rosmari. cum gutt. xii. spir. Salis dalec. præmittendo bolum ex Gum. ammon. Extr. gentianæ an. *D.* i. Salis rosmarii, Sal-

via an. *D.* g. m. & hoc per xv. dies, interpolatè uten- do Pilul. tart. Quicquid pro virtut robor, à quo do- sis, & frequenti est desumenda, postea per octo dies exhibetur Decoctum ligii Saffras cum gutt. vi. *E-* liv. prop. Salis tart. volat. *D.* g. Tempore media inter prandium, & cœram exhibetur Emulſio sem. melon. extracta cum aqua Agrimonie, qua non solum inferuet pro febribi effervescentia, sed etiam medicamentorum calorem corriger, licet meo iudicio non sint timida, quia convenienter temperatur naturali frigi- gido, cause morbi, que est humor crassis, & obstruc- tionis, & acido sanguinis, cum fint, alkalicæ, & aro- matica, que acidi vim enervant. Febris cum pro sym- ptomatica habeatur ob defectum particularum alieni- torum preparatorum, quibus massa sanguinis soler dulcificari, aperta via chylo, ut sanguini infeccio era- dicabitur, quod fieri medicamentis superbus descripsit, diverso feri et procuranda per urinam cum pulvere femini. Dauci, Ocul. Cancer. an. *Z.* i. cum aqua alpa- ragor. & Petrof. an. *Z.* iii. in qua diffol. fuerit *Z.* i. Salis Prunella, & hoc quando fluxui provisum erit. Acido naturali massa sanguinea prodebetur cum Vi- no medicato ex ligno Sancto, Saffra, Baccis Juniperi, fol. Rosmarini, Salvie Lavendule, Origanii, & rad. Ari, Aristochloriae, Angelicae, Zedoariae, & Faz- nicii, quo superflua serofitas etiam exscibebit, & porositates glandularum à nimia humiditate laxate, & dilatatae restrictione accipient ab exsiccantibus, & ventriculo tonus restitueretur servata in omnibus optima Victus ratione.

CONSULTATIO LXXV.

De Diarrhea cum febre à toto.

C Ivis atatis annorum quinquaginta quinque temper- ramentis melancholicis, variis cuius vexatus in prin- cípio astastis correptus fuit frigide, & tremore univer- fali, cui post horam comes factus est alii fluxus mate- rie serofla, flavo colore tinctæ, frigus per septem, vel octo horas duravit, postea parum incutat, cum pulu- paro, debili, frequenter, & cum magno virum languore.

Aptini passiones molesta à curis, & afflictionibus excitatae, sicuti spiritus nostri corporis opprimit, ita etiam illorum functiones depravant, unde non mirum, si hic Patientis a variis curis afflictus, depravatis conco- titibus, serofas cruditates collegerit, eorum quotidianæ expurgationi, invalidis redditis fermentis partium huic destinatarum; ab eadē spirituum oppresione, non enim operantur fermenta, nisi à spiritu corporeo ex- citata, unde hoc oppreso, illa languent, & debilitantur.

Has serofitas in acido peccante persuadent tempera- mentum melancholicum, acido generando opportunum, cura per multum tempus molestantes, frigis val- lidum præterea Hyemis, que ad acidi generationem facere experientia comprobat. Calor astastis liquefactio- nem majorem in massa sanguine inducendo, his se- rofitibus, reliquis particulis unitis libertatem conce- fit, cum disgregatione ab ilis, & acidum illarum potens magis redidilit, prout est solitum calor, quapropter multas sanguineas massa particulas coagulavit, juxta acidi naturam, à quibus obstruente facta fuit in vasis circa Hypocostra, qua alteratus humor in eis con- tentus modo alijs dictis de febribi generatione, & ab eodem vi accepta alterationis superato impedimento obstrunctionis, secundum doctrinam de febribus in aliis Confult. exprefsam, febrem cum rigore induxit, ex quo vitium humoris in obstruente vale contractum in aciditate confitit colligitur.

In patoximo febribi, ab acida materia febribi coagula- tus magis sanguis, ex suis visceribus majorem feri acidi quantitatibus exprimit, & arteria à frigide contra- facta, per minori extensione sanguinis evoluuntur, sero- fitatem in cavitatione intestinorum, à cuius intensa aci- ditate validè irritata, membranulas totius corporis par- tes in confessum sanguinum contractionum induxerunt, à quibus tremor, & frigus in totum invaluit, cōmodo, quo à re aceri sulcata velicato ventriculo totum corpus rigores, & tremores patitur.

Eisdem contractionibus intestinorum concusa. Cystis
bilis abundantia emisit contentum humorum, sua fla-
vilinea serofitamenta tingente; in codem patoxinio ab
acido supressi spiritus in sanguine, crassificaque inducta,
cum prevalentiā acidi sanguinei, semper in tal depre-
fessione sunt detentæ, & fangus in contracta crassitate
permanit, unde puluis parvus, & debilis impedita à di-
ctius causis rarefactione magna sanguinis, à qua pul-
lus magnus, & ab acido irritante additur et fre-
quentia.

CONSULTATIO LXXVI.

De Dysenteria.

Ab hujusmodi dispositione sanguinis continua seri ex-
prefso fit, & aliquibus particulis per spiritum deficien-
tiam mortificans, & separatis, eo modo, quo in lacte
coagulato contingit, fluxus protrahitur, cystibis semper
in consensu ducta, & ita eadem symptomata per-
durant,

Quando dico sanguinem coagulatum, non intelligo de totali coagulatione, qualis cernitur in lacte, alioquin non fluenter, & vita extinguetur; sed quod sanguis crassitatem talem accipiat, cum conservacione fluiditas, per quam impotens evadat ad scipiendam refractionem magnam vel naturalem, vel quod propter crassitatem fluidam aliquae particulae ita coagulentur, ut lac, que à fluidis delicate tota massa fluiditatem non interdicit, sed diffusitate à ceteris, feri separacionem adiuvant, cordique consignatae pro irritantio inferiuntur ad citiorem expulsionem alterius sanguinis, unde pulsus frequens, & parvus, quia non permititur reliquum sanguinis rarefieri, ut decet, & hic sua crassitate, & spirituum concentratione rarefactionis debite non est capax in tam brevi temporis spatio quale est illud, quod in corde moratur. Hinc patet ratio languoris virium, dum à concentrato spiritu, à crassitate sanguinis, & à rarefactione illius parva, spiritus pauci à sanguine extrahuntur, & con sequente vires redduntur debiles, cùm robur istarum à spirituum multitudine habentur.

Acidum ergo in hoc affectu corrigendum, sanguis coagulatus dissolvendus, obstrunctiones aperiendæ; quod unico remediorum genere efficitur; nam acidum corrigenia omnibus aliis indicationibus supplent; ultimo loco vasa corroboranda.

Attenta virium prostratione, & spirituum defectu, à pungitione, & sanguinis missione abstinendum iudico, & pro acidi correctione exhibenda aqua Pulegi, Fenniculii an. ȝ. iii. Syrup. de Scheecade ȝ. i. primitendo bolum ex Diacordio. Theriacat an. ȝ. 3. Sals vipe-
rini gr. vi. Spirit. Fulig. gutt. iiiii. m. vel loco aquarium
fumant decouit rad. Galange, Acori, Saffronis, fol.
Crocus, Cinnamomi, Cypriani, Juncis, Iridis, Lili-

Rofmar. Satureia, Calamintha, Cariofoliate. Lambitiv
loco utatur hac aqua. **¶** Aqua totius citri, Melif-
fa, Pulegi an. z. ii. aqua Theriacal. Cinam. an. z. i.
Confet. ex Hyacintho z. i. Ambra griffa s. p. gr. viii.
Essentia ligni Aloes d. i. Olei gariofili, gutt. v.
m. hæc remediorum genera communiter in febribus repro-
bata de corum calorem, mili efficaciter, & sine tre-
pidatione persuadentur a periculo minato ab acido coag-
ulante, quod vidi in febribus accessionibus Mortem
inferre, & nisi ei provideatur fanguinem liberando ab
ha coagulatione, imminent ejus corruptio, vel ut ita
dicam, sphecalus, quia extinguitur in eo calor, vel spí-
ritus suffocabitur. Ante cibum utatur hoc Pulvere **¶**
Margarit. præp. d. i. Coral. præp. z. β. Terra sigil-
l. i. Ambra gr. ii. m. cum aqua Theriac. Petri Salii.
Reffocillatis viribus, & pulu suam elevatione re-
cuperante, purgans Hydragogum exhibetur, & po-
ste relicta medicamentis decerpitis utatur Sale tar-
tar. volatili, vel Stali Rofmarini, & Gentiana, &
Tinct. Antim. vel Tartari pro referandis obstruc-
tionibus. Quodsi fluxus alii operam medicam exigat,
corroborationis via, Decocto tormentilla, Biftortæ,
Plantag. cum Syrup. Coralar. optima semper servata in
omnibus videtur ratione.

Consultatio LXXVII.

cōct. Rad. Confol. Tormentilla, & fol. Hyperici, Hedera terrestre. Pyrola, Alchimilla, Sanicula maris ad 3. viii. solum, addito Balsamo sulphuris therbeum ad 3. f. hic enim deterget ulcus, & consolabitur, apparente diminutione fluxus, & etiam sanie, adstringentia convenient, idē p̄dictis pulveribus vel bolis addatur, vel Croc. Mart. aspersione, vel Bezoard. mart. vel illis intermisſis paretur. Pulvis ex illis racemis cum granis similibus uva, qui tempore veris ad radices querues c̄fūcent, foris purpureo, intus candido colore tincti, hi exciscantur, & facta pulvere, & ad 3. i. exhibita, optimè corroborant orificia venarum. Aciū granatorum, & Uvae passa optimè exciscati, & in pulverem redacta ad 3. i. idem praeflant, & maxima efficacia est rosa Sylvestris spongia ad solem excisa, & in pulverem redacta, & cum Decocto quinque foli ad 3. i. exhibita. Vixit ratio p̄dictis correspondunt indicatioibus.

CONSULTATIO LXXVI

De Dysenteria cum Febre

Nobilis Vit temperamenti calidi, & secii atatis annorum tringintaquaque, hac aestate multum exercitus est in venatione, circa initium autumni cum invasit Febris cum rigore, & horrore, cui succedit postea calor ingens, in declinatione mota est alvus cum ejectione materiae biliose vitellinae, & atra cum doloribus, & torminibus ventris, hæc evacuatio erat frequens, & altera die novo reverente paroxysmo priori perdurante, cum eisdem symptomatis auctius est patier fluxus, non solitus in copia, sed in excrutorum conditione, quia sanguis aderat cum excrementis mixtus, & præcipue cum mucositatibus, dolor, & tormina summe urgent, & bilis atra est in majori copia.

Sanguis cum excretis exiens hunc fluxum dysentericum demonstrat, & ulcus in intestinis efc factum ab humor bilioso, vitellino, & atrariabili, ille à flava bile magis incrassata efficitur, hic à bile cum acido humor conjugata, & omnes hi humores à toto veno-fo genere provenient, quod ex eorum copia, que non potest à cysti felis, & à ductu pancreatico subministrari, colligitur, & à copia feri, qua dieti humores commiscantur, quod sole arteria emittere valent, horum collectio in venis, & generario debetur fermento calido extraneo in eorum penetrabilibus inducto, ab erionibus enarratis, particulas sanguinis sulphureas, & flosinas aduentore cito, & in copia, easque gradu quodam combustionis incrassante, unde bilis vitellina, cui commixtae acidiores lymphae particulae, in atrum degenerant, & haec duas species bilis in vasis genite tamquam excreta amba segregate, ad commune, & magnum emunctorium depulve, ut sanguinis depurationis consularunt, in cuius detinmentum conjurabant dysenterico fluxui viam pararunt, sua acrimonia tuniciam interiore intestinorum corrodendo, & vasa isti annexa equali corrosione lacerando, unde tormina, & dolores, sanguinis exitus, & ulcus. Factus fuit hic motus humorum in declinatione febris, quia ad effervescencia febri portio excrementorum praeditorum prius in vasis exsuffientem separata fuit à terra masta, & ad intellina demandata, & quia febris calor sanguinis adiunctione confort, huic addito fermento concepo, id est humores de novo generantur duratione flu-xui contribuente, cui confort etiam colligamentum partium effectum à sanguine acri redditio non tam à supradicto fermento, quam ab effervescencia febri.

rad. Tortentillæ, Acerose, Bistorte cum foli. Plantag. Portulace, Raufa Cornu Cervi, & fructum Bezoartici mineral. in petia ligat ad z. viii. cum z. i. Syrup. Coral. & spirit. Vitriol. dulcif. D. g. dum hec pro alterante in hora minoris afflictionis febri asfumtetur. In augmento febri Diaphoretica exhibentur superius in precedentibus Consulst. descripta, cum eisdem aquis, vel cum Emulsione femin. Aquilegiae, & Napi, vel Decotto Miltii, nec in horum usu exceptanda est totalis humorum concoctio: nam agitur de extinguendo fermento morbofo valutis, quod concoctione non egit, & infusibiliter potest dissipari; praterquammodum pro his transpiratione sensibili sufficit, quod per sudorem elicatur illa portio materie fetida, que in paroxysmo febri separatur, & que separacione coctio-nem eff fortia, in horum usu fervanda citata Consulst. adnotata. Ante cibum accipiat fequentem Pulverem.

¶ Marg. præp. Ð. ii. Antim. diaph. gr. xv. Terra figur. I. m. cum aqua Boragin. Proli uicerit non habeo meliora illis descripsitis citata Consulst. nisi quod supradictis Clysteribus poterit addi cum maximo fructu Balsamum Peruvianum disolutum cum vitello ovi: dum haec aguntur poterit replicari aliquod medicamentum purgans, si fluxus perfuerit; hoc verò minorato, & febie perdurante poterit supradictis remediis addi pro obstruotione tollenda tinctura Tartari, & Antimini, vel Bezoarticum minrale; nam omnia volatilita violenta, & falsa acria fugienda. Vafa eruta corraboranda cum Syrup. ex Mastice, vel. Coralior. dulce Spirit. Mastificis. Servanda interim optima virtus ratio.

Febris ab eisdem principiis excitata fuit; nam dum a fermento praedito sanguis alterabatur, & depravabatur, precipitare fuerunt particulae crasse, quae in vasis Hypocondriorum fixatae a circulante sanguine ibi delatae obstrunctionem in his percepserunt, in qua depravus humor in naturam fermenti preternaturalis debile magis participantis, suis halitusibus in exitu suo post superatum impedimentum emisisti in membranofasculas partes, illi minus acriterbus, & halitus humido per mixtis rigorem, acriterius verò, & magis fisces horrentem efficit, à reliquo vero humore circulatione re-

CONSULTATIO LXXVIII.

De Fluxu Epatico

JUVENIS TEMPERAMENTI CALIDI, & SECCICI, & IN TOTO BIBIUS
LIOFIOS VENATIONI DEDITUS, & POTU VINI MERACORIS
DIARRHEAM PASFUS EST BILIFORME PER QUINDECIM DIES, A
QUA SUMMÈ DEBILITATUS FUI CUM APPETITUS PROSTRATIO-
NE, & IN HOC STATU EXCERMENTA FETOREM ENTRERE CO-
PERUNT, REMIXTO COLORE BILIS IN CIS APPAREBANT ALBA-
NIGRA, CINERITA CUM MAGNA SEROFITATE, QUA CAPIT SAN-
GUINEO

guino colore tingi, & sanguis sparsim diffusus per multitudinem excrementorum nigriscens coloris appetit, & minime coagulatus, nulla adiut corosionis lignificare nec tormina, nec dolores, febris lenta incipit quando excreta fester eoperunt.

Diarrhœa secum traxit fluxum hepaticum dictum, ut manifestum facit serofitas sanguine tincta, & portiones fluidi sanguinis mixta sanguinum cum excrementis, hujus caufa est; primò lefa sanguificatio, prout antiqui fanxerunt, quanvis erraverint hepar culpando de mortuobus sanguificatione, cum huic nihil contribuire possit, dum nullatenus ad tale opus naturaliter concurrit, officium enim haemathosus sanguinis, & cordis est proprium, ab hoc accipit ultimas perfectiones, & à primæ carceræ necessaria ad sanguinis naturam, id est si male chylus in sanguinem transmutandus a sanguine disponatur, & alteretur, à corde non corrigitur, sed in depravatum sanguinem abit, etiamq; à viris illius calore affectu, ex quo concludendum cum recentioribus fluxum hepaticum dictum à viro sanguinis haemathosus ledente originem cognoscere, & in hoc patiente tale virtus à causa praecedens Diarrhoea introducitur.

Hac bilis exxit, qua sua acrimonia, & saliedine sanguineam maffam laxando, & velut corroendo à sua naturali constitutione deturbavit cum destructione principiū operativiū fuarum functionum naturalium pendentis à determinata, & propria constitutione particularium cam constituentium, ratione hujus depravatae constitutionis secundum laxitatem ad purtendum faciliter contraxit, permittente dicta laxitate calidioribus particulis massa sanguinea exitum, unde paulatim succedit caloris interitus (qui est formale puditivus) in aliquibus particulis illius, que cum aliis humoribus excrete factorem redundant, & sanguis ab eadem laxitate acquirent aptitudinem ad celeritatem, & frequenter effervescientiam, pulsus colerent, & frequenter efficit cum fibrum accensione, sed lenta, & diminuta ob defectum spirito, & sulphurea substantia, & illius viscofistatis ad extensam effervescentiam currentis, ex quo ieguimus etiam ejusdem sanguinis depravatae temperies ad frigidum inclinans, unde excrementorum varietas coloris diminutionem ostendens, ab hiujusmodi dipositiōnibus sanguis irritato, qui non videt in hoc importunitatem ad rectam sanguificatiōnem exquendam, & maximam debilitatem, in tota eius massa non solum pro exquendis operationibus in aliorum beneficio, sed etiam pro scia regenda, & conservanda.

Ab hac haemathosi depravata colligitur sanguis serofus fluidus, atque in talē degenerat tota massa a fibrili effervescentiam continuo labefactata, hinc alique eius portiones in tenue sero aquales facte, & diligatè ab aliis illique unite viam candens renent, ab arteriis exibitis orificiis ob qualitatē modi substantia, seu tenuisatis transitus equaliter conceditur, unde serum una cum sanguine excurrent, potest etiam fieri talis exercitio sanguinis laxatis nimis dictis orificeis arteriarum, à continuo exitu materiae acris, & irritativa.

His flentibus mirum non est languorem rotum corporis occupasse, cum a sanguine non suppeditent spiritus pro conservatione virium, & flante illius laxitate continuo inutiliter transpirant cum frigiditate respetiva totius massa sanguineae omnes functions corporis diminuit, & sic bilis, que in venis cumulata ratione temperamenti calidi, & siccitatem affutare faciebat, cum segregatione copiosa partium spiritalium, a qua in Diarrhoea biloſa vires conservabantur, una cum dicto astu ad maiorem collectionem excrenti biliorum determinabat tota massa sanguinis inducta caloris intensione, itaut natura pro refrigorio istius, & noxiis expulsiōnibus coacta fuerit per Diarrhoeam à tali copia se exonerare.

Continuato astu, & sua virtute dissolvente, ad supradictam laxitatem sanguineum duxit cum spirituum diffusione, & aliorum symptomatum excitatione, & appetitus prostratione, tam ob spiritum defecum, a quo ventriculi fermentum ferè extinguitur, quam ob acidi prædicti fermenti fundamentum,

refolutionem à sae lixivio bilis productam.

Ab his depravatis conditionibus massa sanguinea coligatur, ejus laxitatem esse constingendam, spirituque addendos, vafa corroboranda, & bilere horum symptomaticum causam esse frenandam, sed huius indicationis fatigescit spirituum exhalatio, & dissipatio, qua massa sanguinis in calore talenti lessive diminutionem, ut non valeat bilis generatione incumbere. Febris est auferenda.

Prætermitto ergo omni Medicamento pungente, & sanguinis missione, exhibentur fucci Urticae z. ii. tint. Rofar. z. i. b. Syrup. coral. z. b. Aq. Cinam. z. b. Tinctur. Antim. z. b. m. post octo dies pro majoris sanguinis corroboracione. 2. Acer. destil. in quo prius fuerit infuse rad. Biflor. Tormentil. Consolid. Equiseti z. i. Syrup. Maticis, Aq. sumit. Querc. Plantag. an. z. ii. Baltani. fatis gutt. xvi. m. & hinc premittat sequentes bolos, 2. Pulv. equifer. z. b. Bezoard. marzial. D. b. Coral. prop. D. i. cum mihi citroniorum q. i. f. b. Ante prandium ubi habeat hunc pulverem. 2. Margarit. prop. Coral. iem. Plantag. Maffie. an. z. i. divid. in quatuor partes aquales, & accipiat una cum z. i. mihi citroniorum, quibus non conseruentibus, utatur pulvere equiferi, & pulvere fructuum mororum celorum in umbra exsiccatorum ad z. i. cum Syrup. Coral. vel cum decoct. Agrimon. equifer. eboris. Eficacia Plantaginis habetur pro specifico in hoc affectu, & si conjugatur cum Syrup. ex Mattice majoris erit efficacia. His omnibus factiūtum erit supradictis indicationibus, & etiam febre, supposito, quod à fola laxitate sanguinis eveniat.

C O N S U L T A T I O L X X I X .

De Dolore Iliaco.

Sacerdos temperamenti calidi, & humidi, habitus S quadratus attas annorum quinquaginta quinque, cum Amicis una die immoderate comedens, & bibens, nocte correptus fuit dolore acroci circa regionem ossis ilei in parte dextra, cum vomiti cibi praeteriti, sed etiam humoris biliosi, & putidosi, huic dolori sequuntur febris, omnia exhibita pro dolore lenido evomuit, cum dictis humoribus, clystères nihil eduxerunt, nisi parum materie indurate, quanvis essent acres, altero die nigra, & fecida per os exierunt.

Situs doloris cum sit in regione Ilei, est Iliacus, febris cauam illius inflammationem ostendit, hæc à cibis, & potu, multum sanguinem exsæfaciente, & turgescentiam in vasis efficiente orta est, dum effusus per hæc sanguis in copia ab arteriis in intestini Ilei membranis, ibique à calore proprio istarum, & à concepto ait circa partes vicinas accensu inflammationem peperit, à qua corrugate, & coræcate membrane, exstum ad inferiora facetus occluserunt, itau nec clysterum irritamento expelli poscent, & ab acrimonia caloris, & à spiritibus accensis irritatis partibus membrana superioris ejus motus peristalticus major factus, contenta in cavitate sua sursum impellat, unde primò bilis, & succus pancreaticus efflui in dicta Cavitate rejecti fuerunt, una cum pituita oblitente interiorum tunicam intelligenti, & à motu peristaltico concussum violentius vasis chyloctis, & Pancreatis, major copia humorum in eis contentorum expressa fuit, que vomitum continuum humoralem effecerunt, & tandem feces à violentia moros inducta ab augmentatione inflammations sursum delecta per inconveniens orificio exierunt.

Inflammationis ergo occurrentium, impedito fluxu majori sanguinis, & fluxu, coagulationem prohibiendo, & factam disolvendo, calorique illius mitigandus, quo motus peristaltici violentia moderabitur, & dolor anodynis demulcendus, quo minor fiet attractio humorum ad partem lefam, cum inflammationis majoris prohibitione, cum pauca spe salutis hæc sunt exequenda, cum inflammatio intestinorum in gangrenam facile degeneret.

Mittendus ergo sanguis, primò à brachio ad libram, & post paucas horas eadem quantitas extraedam à pede, Pro impedienda sanguinis coagulatione, & coagulatiōne

solutione utatur Mixtura sequenti Le-Boe, 2. Aqua Hylopi, scinculi an. z. ii. Spirit. vini rectif. vel cuiusvis Aromat. z. an. Oci. Cancer. z. i. Sperm. eti Mu-mia, Alexand. an. D. i. Laud. op. gr. iv. Syrup. de quinq. rad. z. i. b. m. & de hac parum, & sepè capiat, nec reciendis horum calidorum usus in inflammatione, ex eo quod calorem augent; nam sanguis dissolutus ab eis iterum à venis absorbitur, cum inflammationis curatōne, ubi per refrigerantia coagulato magis sanguine contumacior redditur, cum exitio irreparabilis patientis, neque hoc ab epio exceptandum, cum suo amarore humores attenuat falsos, & acres leniat, & fudores moveat, qua in inflammationis curatione debet desiderari, pro leniendo dolore fuit Decoctione in latte Rad. Malva, Althea, fol. Meliloti, Foenugraeci, Violaria, Parteraria, & Spongiis locus locis soveatur, & applicetur Omentum Vituli, vel Castri calefactum in Oleo Amygdal. dulicum, Violar. & Ros. compl. Si his non cedat morbus, Plumbeum, Aurum, vel Argentum vivum exhibeat, prout ab Authoribus consiluntur.

C O N S U L T A T I O L X X X .

De Dolore Colico.

Nobilis Vir omni virtutum genere Illustris, atatis Annorum quadragintaquinque, temperamenti calidi, & humidi cum bilis dominio, ut patet ex promptitudine fuarum actionum, & à propensione ad iram, in vietis ratione, tum quoad cibum, quād quoad potum intemperans, correptus fuit dolore in latere dextro circum lumbos, adeò fixo, ut clavo partem perforari quereret, hic dolor aliquando ad partem interiore fere extendebat, ejusdem lateris subtus inguinem, aliquando rotam regionem lumborum usque ad sinistram partem, tamquam cingulo doloroso circuabat, sed non ita, ut in lumbo dextero. Vomitum multoties habuit materia viridis, flava, & vitellina, & vitellina, ex Anemone ejecit similia excreta, sed artis mixta, levamen sensit, sed dolor post breve spatium recruduit, cum magna agitatione, siti, & calore in ventre, qui est distensus cum difficultate flatu eritendi, & feces.

Dolor Colico affectus hunc Patientem aperte declarat situs ejus in regione lumbi dexteri, ubi intestinum Colon reni dextro adhaeret, & cingulum dolorolum utramque partem lumborum cingens, idem intestinum male affectum ostendit cum utramque partem se exirent subtus ventriculum, per quod facilè in confutem trahitur, & maximè cum per nervos intercedat connexio inter utrumque, ad quod manifestandum concordit etiam doloris extensio, usque ad inguen, circa quod dictum intestinum circumvolvit, hujus causa à materia per vomitum rejecta, & per clysterem evacuata demonstratur, nempe plures species bilis ab intemperantia vietus genitae, dum ab hac non solum bilis flava naturalis depravata fuit in excessu fumum qualitatem, sed etiam succus pancreaticus, ex cuius commixtione cum bile in intestino duodeno, bilis alta, vitellina, & porracea gerita fuerunt, ex inaequali enim mixtione succi pancreatici nimis acris reddidit, & à calore partium adjacentium diversa bilis species emergunt, & quanvis hoc videatur improbabile ex affecto recentiorum, per quod exsuffratio bilium ab acido frangit, & mortificari, id verum est, quando acidum eti blandum, nec bilis est ultram naturale statum actior, idcirco succus pancreaticus datus ad mitigandam bilis est acidus subdulcis, quando vero excedit aciditas, tunc inita fortis effervescencia, cum bile flava, hæc corruptum, & degenerat in vitellinam, portacem, & atram, & sic in venis quando pars fælis lixiviosi, & sulphuris adusti, cum acidis acioribus particulis comminutur, idem contingit, ex quo deducunt omnes fælis bilis differtias a calore procedere, cujus principium est effervescentia supradicta. Ab acido mixto bilis fieri atram bilis experientia comprobatur, cum acidum acris valeat bilis acrimonia augere, quapropter bilis atrum acidum spirat, quod à nullo negari potest, quod fermentum etiam antiquum, dum atram bilis dixerunt, ex eo, quod bilis in melancholiam per adiusionem degenerat, participando

de natura bilis, & melancholie, & consequenter de Acidio istius proprio, & ab eisdem illi concessa, & de acri lixivio illi connotata.

Bilis hoc modo alterata in intestino Colon stagnans sua acrimonia velicit, & corredit, unde dolor, & quia crastine donatur, partes ejus falso rigidiore factæ intimi penetrant ejus substantiam, unde dolor fixus, sicut Clavis, in ita dolorola vellicazione contra-huntur fibra intestinorum, & velut convulsione compara-ta, cum elevatione, cavitati corum majus spatium concedunt, ad quod implendum, vel subit aer, vel humor contentus in vapores attenuatur, hinc ventris diffusio, à qua impedita secum, & flatum ejectio, amissio ab intestinis per hanc diffusione cum contrac-tione fibrarum motu peristaltico, illis inserviente pro dictorum expulso, & moto flatu incluso, modò versus inguen, modò per eam partem intestini à dextro lumbo ad sinistrum excurrentem, cum illius distensione, dolor ad inguen sentitur, vel tamquam cingulum in regione lumborum molestanus precipitatur, contractis fibris intestini colon convulsivum quemadmodum motu patiuntur nervi ejusdem intestini, in quem vocantur fibra nervorum plexus ventriculi confusum habentes, cum nervis intestini Colon implantatis, & hoc motu contenta in sua cavitate expelluntur, & ejusdem auxilio bilis, & succus pancreaticus in duodenis spatio conclusi fūsum rapiuntur, & per vomitum excurrentur.

Dolor post evacuationem à Clystere exacerbatus fuit, quia materia nova collecta etiam est intra membranas intestinorum, & hæc effusa fuit ab arteriis irritatis à medicamento, à cuius virtute non evacuata dieta materia doloris de novo infixta, sua acutis membranis penetrando, & rodendo, videbatur autem post clysterem mitigatus, quia fibra contracta, per expulsonem humorum, & flatum aliquantulum se remiserunt, expulso pro aliquo parte humore in cavitate intestinorum existente, & qui erat causa doloris, unde cessante, vellicante clystera, vel mitigatus est dolor, & quia humor à clystere attractus intra intestinorum cavitatem Colos modo prædicti infusus de novo remansit, & fibras illius ad ulteriorem contractionem coegerit, id est exacerbatus fuit.

Dolori occurendum Anodynus, causa purganda, & è corpore ciendia, vel sensibiliter, vel insensibiliter, nec non acrimonia demulcenda, crastisfique attenuanda.

Et primò purgante medicamento, ut 2. Rhab. el. z. ii. infund. in z. ii. aqua Endivie, cum hac dissolvantur z. iv. Melis rot. fol. post tres horas bibat quartuor, vel quinque libras aqua Nocera, ferò per tres horas ante cenam capiat z. iv. Olei Amygdal. dul. in z. iv. Aquæ Camomille, lisperna eti non ranicum z. i. m. languis, ad inflammationem prohibendum, mittendus est à brachio, & à pede, omni mane, & in meridiis sumat succum hordii dissolutum cum Aquæ Bora, z. vi. cui addit. z. b. aqua Cinam. Spir. nigri gut. x. Tinct. Cast. D. i. m. Fomenta excurrente ex Decoctione Malvae, Althea, Anathi, Meliloti, Patieraria, Foenatrigi, quodsi non leniant dolorem, additum aqua, in quibus nitrum, vel fal. Ammon. dissolutum fuerit, & aqua vel pura, vel filtrata, inungendo postea ventrem cum Unguento nervino manducis, Oleo lumboricorum, & Ranarum, stercus Caprae emplastratum cum vino generolo in regione doloris hunc tolit; Clysteres parenti quotidie ex latice, faccharo rubro; Unna pueri, & Therapeuticæ soluta. Mixtura sequens etiam erit in ulo, parum, & tæpē de ea lambendo. 2. Seri Capr. destillata, Aquæ Camomille, Lumboricorum an. z. ii. Diacod. z. b. Spir. fælis Ammon. D. i. Tinct. Cast. z. b. Confect. ex Hyacintho z. i. Aquæ vita Mathiol. z. ii. m. attenuat enim, & sua olofice corrigit acrimoniā, majorque forsan vis futu-riæ adduceret, si illi gr. iv. Nepentes Quercet. incipienter. Poterit etiam adhibere dolores non intermitte Pulverem Tectoriculorum Equi exsiccatorum in furto ad z. i. cum z. b. pulv. anforum in Vino, vel in aqua Nenupharis, vel fero caprino destillato; Certa experientia dolorem colicum sedat z. i. fatis gen- me pui-

Medicinae Theorico-Practicæ

mix pulvritati exhibita cum vino Decoctionis, Ligni Aloes, vel membrana nucis ambiens exsciscatur, & de hac pulvritati accipit 3. β. in vino, vel aqua carminativa, & dolor cessabit, effice hic pulvis pro secreto. Vietus ratio sit refrigerans.

CONSULTATIO LXXXI.

Pro preservatione à doloribus Colicis supradictis.

Dolutum dolor in hoc Nobili Patiente, quæ ab eis scriptis, Villifii sententiam mihi confirmare videtur, statuerunt dolores Colicos in plexu mesenterico suam sedem habere, mibi magis confirmatur, ex quo à Clysteribus nullum, vel parvum sentit juvenum, & de nulla queritur actinomia exercitorum in eorum exitu, neque ex colore corum, actinomia dolori contumaciam apta colligi potest, quibus accedit fatus doloris circa umbellicum, ubi illius plexus mesenterici adhæs fedes, ex quo colligendum est pro dolore colico non venire solum dolorem intetiri Colon, sed quemlibet partium abdominis dolorem fixum.

Fit dolor in hoc plexu, & ejus ramifications à materia velicante iforum membranis, & quæ per eas delabatur cum succo nervoso acribus particulis depravato, suscepit à sanguine bile frēcendo, & hanc accipit à chylo cui dum à bilis fermento perficitur, & à secubis depuratur miscetur in majori copia, quam conveniens optimè chyli generationi, ex eo quod in hoc patiente ratione temperamenti abundant, unde chylus ad venas delatus feciū rapit magnam bilis portionem, quæ augerat à copiola ifitus generatione ducta ab ipso sanguine, & à chylo, non quatenus hic bilis ferax, & modo supradicta, sed quia ab hac ita est attenuata, & particula ejus spirifosa, & sulphurea, adeò exaltata, & in copia libertate donata, ut in fermentatione, & effervescencia massæ sanguinis, quando huic mixta sunt prontipm, & magnam pariantur accensionem, unde bilis naturalis, quæ adutioem subeundo à continua ebullitione, & effervescencia sanguinis in excrementum transit, & hoc modo chylus per sui transmutationem in sanguinem bili naturali, & excrementaria materiali suppediat, sanguis etiam ventus coniuncta effervescencia particulas adustas colligit bili augmenta præbentes.

Bilis abundantia in hoc patiente colligimus ab ejus temperie, volatilitatem ab astri ferè continuo in Hypochondris, qui non potest refundi nisi in effervescencia immoderata bilis, cum succo pancreatico à sola volatilitate emanante, manifestatur patiter à volumi quandoque bilis, accedente bile sursum ad ventriculum, quod non ageret, nisi esset volatilis.

Per tempora mutationes invalescunt dolores, quia hæ sanguinem alterando, vel frigus, vel per calorem, vel per ventos segregationem hujusmodi materiae biliosæ, cum sero nutritivæ efficiunt, que succo nervoso ex illo elaborato infusa, & dilabens unā cum eo ad dictum plexum, vel ad ejus ramos, in membranis eorum detinetur, ob naturalem dispositionem istarum aptam tales particulas detinere, & exitum prohibere, unā cum reliquo succo, (eo modo, quo in percolatione alicijus liquidi ætherogeni, pro ejus configuratione aliquæ partes percolantur, alia detinentur,) & quæ detinenter exalata magis per moram à calore, & attenuata, motique violenter donata, fibras nervosæ vellicando, actinomia, & motu distendendo, & velut lacerando, dolorem ifum, de quo queritur praefens Äger, efficiunt, durationem tam longam suscipiendo à continuo affluxu materiæ acris, & à transpiratione difficultate etiam attenuate intimè membranis prædictis infixa.

Ad præservationem ergo faciet sanguinem massam mandare à recretoribus biliosis, non solum purgantibus, sed etiam diureticis, cum illa à ferositate dissolvantur, unde facile per viam urinæ pungabuntur. Secundùs bilis volatilitatem figere, & sanguinis effervescientiam nimiam frenare, quo bilis minor copia generabitur; Ultimo diuidentia materia in nervis morbo, & hi corroborandi.

Purgabitur primò corpus cum infuso Rhaub. & Syrup. rot. fol. vel cum Cassia, & extracta Rhaub. postea frequenti die preparantia ex aqua, vel Decoctionis Cincori, Endiviae, Acetofolia, Boragi cum Sal. tart. vitr. assuet per quinque dies, millo sanguine in uno ex his è brachio, deinde replicet supradictum Purgans, & inde erunt in situ aque Villenæ more solito per xii. vel xv. dies, quibus recrēta ferola per urinam expurgabuntur, & bilis volatilitas figetur, sanguinis effervescencia frangitur, & postea per alios xv. dies erunt laete Asinina distillatio cum gr. viii. Vitriol. mar. vel cum spir. ejusdem, accipiendo ante horam 3. β. Ocul. Cancer. Antim. diaph. 3. β. Millepedum prep. 3. β. m. Nervorum genus corroborabitur cum tintura Charab. Castorei, Antini, in aqua Lilio Convolvuli, Lumbricorum & Peoniae, vel cum sal. Crani humani, Raurata. Ungula alcis, Extracto ligni querini, & Bezoar. Lunari; in quem finem poterit parari Vinum cum Santali, Vicoquerino, & Ligno Coronyno, rad. Zedoaria, Veronica, Zeniberis Costi. Vietus ratio optima his omnibus adjungenda, & in omnibus hebdomada sumat pilulas Cratonis ad 3. i. antecenam per horam.

CONSULTATIO LXXXII.

De Doloribus Ventris in Convulsivis transiuntibus.

Doloris lancinantes, qui in ventris regione propedium Patientem maximo cruciato torquent, sedem habere in nervis Mesenterici, & præcipue in maximo ifitu plexu à Villifio in sua nervologia descripto manifestant, dependentes ab his motus convulsi, seu Epileptici, illis enim ingruitibus, dolores pariter lancinantes paulo post totum corpus apprehendunt, motibus convulsiis totius subsequenteribus, cum spuma oti, & dentum stridore, & cum plurim obseruantur fuit à dolore ventris supracitata adveniente symptomata, certa signa dependentia iforum ab illo exhibentur; & cum certi simus motus convulsius esse nervorum passionem, eam partem in ventre judicare debemus esse dolorum sedem, quæ cum nervis connexionem habet, nulla autem est pars huic particeps, quæ nervi inifimi ventris, dum hi ratione originis sunt simul connecti, & passiones ad invicem communicare valent, aperta manente omnibus via ad materiam accipiendam, & transmittendarum, vel prævale, vel optimæ conditionis; præterquamodo nulla est pars sensus capax in ventre, qua commercia teneat cum nervis totius, quæ nervi per hunc disseminantur.

Stabilita fidei horum affectuum, indagandæ sunt horum causa, ratio dependentia, & modus generationis explicandus.

Causa doloris est materia irritativa, & lacerativa partium nervolarum, divulgione fibrarum eas compoñentium, dolorem efficiens. Hujusmodi materia copiose colligitor in hoc Patiente à suo temperamento adusto, idoneo per sanguinis adutioem multam sulphuris, & salis adusti particulas coacevator ratione falsidinis, & adutiois, valde irritativas, mala virtus ratio habitus ad hujusmodi excrementorum collectiōnem concurrevit.

Hoc excrementorum redundantiam ostendunt urinas hujus Patientis color rubro saturatus, à sale, & sulphure adiuto simul comixtis pendentes.

Transfunduntur in plexum mesentericum haec retorrida excrementa à succo nervoso, horum particulas accipiendo à succo nutritivo, cum quæ miscentur, & à quo ille tamquam à materia generatur, & per nervos, & iforum membranas dilabendo quieto, & insensibili motu, (eo modo, quo aqua per Canales, & aqueductus fluendo, arenam, & terram depositi, quæ postea eis adhærent,) prædicta excrementa in plexum mesentericum, & suis ramifications, & in urinorum membranis depositi cum iforum omnium detrimento, dum sive viscositate prædictis partibus adhærendo, vel sua crastitie impeditio ulteriorum cursum ibi fixatis, & novis aduentibus particulas ejusdem nature fit congesio horum excrementorum, quæ innato suarum particularum motu, à calore adjacentium partium coadjuvato

Consultatio

LXXXII.

juvato exaltata, in maximisque particulas divisa, & rarefacta, turgecentiam in succo dicto plexus, & iuxtam ramifications inducent, quæ diffunduntur membranae ifarum, unde dolor efficitur, & suo motu effraeni, valde que fermentativo succum nerveum agitando, eamdem agitationem, & fermentationem per partem, post partem eidem succo nervo in sua origine intrâ cerebri claustra imprimit, & cum magna energia, dum particula exaltata excrementorum, utique ad cerebrum per ductus nervorum accedunt; in hac agitatione, & fermentatione succi, particulae sulfuree sulphuræ, in eo latentes explicantur, & per nervorum ductus descendunt, atque per fibras membranolas nervorum medullam circumventiles le inflati, alias particulas excrementarias sui generis latentes excitando, membranolas fibras vellicando dolorem in toto corpore inducent primò, & aucta vellicatione in convulsiones spasmaticas impellunt, incrementa succipientes a motu inordinato spiritibus, & succo nervo intra medullinum nervorum labente impresso, & ab explosionibus conceptis in tali motu à materia acidulo-sulphurica, quibus aucta effervescencia, & energia nervi inordinatè moventur, & cum tali impetu, ut Äger detinet non possit, & vincula ejus solidata diffundunt, talē enim habet vim, & energiam spiritus, & succus nervus per effervescenciam, & irritantem materiali in furorem, ut ita dicam, & turgesciam adductu, qualcum nitratu pulvis in angulo spatio inclusu ab acetofolio suscipit, vel aer condensatus per calorem rarefactus, & extensus per suarum platicarum extensem accipit, ut violentiam in toto aere agitationem inferre valeat, unde non mirum tantam vim, sicut descripimus, succum nerveum, & spiritus animales exercere, continuante tali effervescencia ob continuum in plexu mesenterico paffionem, & infixum materia in caput succum nervum in prædicto motu conservant, & a continua vellicatione, taclâ à dicti succi acrimonie circa membranam medullam oblongatam hac in concussions spasmaticas rapitur, ex cuius concussione totum nervorum genus ab ea dependens concui cogitur non desiccatæ in ejus penitralibus effervescencia supradicta iucici nervi, à qua talis concusso coadjuvatur; hoc modo affectus nervi mandibularum sua convolutione stridore dentum efficiunt, hos collisioem mutua movendo. Spuma onus datur, dum saliva detraet, vel ab aere inspirato, & expirato, vel ab effluviis in tali effervescencia succi nervosi ita agitur, ut spumeat.

In huiusmodi effervescencia universalis totius succi nervi excrementaria particulae irritativa, & fermentativa paulatim segregantur, & transpirant, eo modo, quo per effervescenciam languis sua depositi inquinamenta, & excrementa ad emundiorum pro expurgatione, vel insensibiliter expelit opere fermentacionis, unde sequitur horum symptomatum cestatio, cum omnium sensuum abolitione, & motus defectu, dum in dicta effervescencia communi spiritibus tam cerebri, quam nervorum incolis utriusque dissipati in magna copia faciunt, ut superficies non sufficiunt posint, ad necessariam organorum sensuum illustrationem, stante etiam motu inordinato spirituum post quietem nervorum, in eis remanente, à quo avertuntur à dictis organis, eo modo, quo aqua mota in gyrum ab extraneo motore divertitur per aliquod tempus à suo recto cursu; addendum etiam, quod in rali statu Ägotantis multæ evaporationes a sanguine circulante exhalant in caput, quæ spiritibus commixtae offuscatione corum habitabat ad infundendum pro sensuum exercitio adiunctum, & nervi motui servientes spiritus tenet, deinde depauperant, & à motu violento fatigati latentur, & laxatione motum perficere non valent. Pro novi autem spiritus reparatore cum succo nervoso latex spiritus in copia intra cerebri medullinum, à prætergredi tempestate spiritibus depauperatum, & succo nervo vel vapores resoluto, vel citatiori cursu extra nervos expulso exinanitum recipitur (quæ enim cerebrum plus succi nervosi in sua substantia continet, minùs de latice spiritu ab arteriis recipit, & quo minus de eo habet, de isto magis absorbet, eo modo, quo spongea aliqua portione aquæ semiturgida, minùs de ista bibit, quam siccata, & è contra) & cum tali copia latice ferola cerebrum intra sibi medullinum conjunctas admittit particulas, vel prædictorum excrementorum, vel spiritus acris, quemlibet in febris observamus.

Dolor capitidis non aliter, ac dolor ventris materialis acrem, & velicantem in membranis cerebri relatiā, in illa agitatione pro causa habet, & febris lenta à sanguine pro sulphureis, & salinis particulis, quibus scatet facilè fermentabilis penderit, nisi huic caufi placet doctriam Excellentissimi Borelli applicare, nempè à succo nervo acri nervos cardiacos irritatis motum cordis frequenter efficere, & cùm hoc pulsum etiam frequentem, qualem in febris observamus.

Pro curatione horum immanium affectionum parat sanguinem, primo esse depuratum ab excrementis sulphureis falmis, adustis, & exaltatis; secundo secum nervorum corrigendum; tertio nervos corroborandos; quartu cerebri constitutionem viam effe firmandum. Haec omnia precedat primarum viatum expiatione.

Pro qua. 2. Cassia n. t. 3. vi. Rhaub. el. f. p. 3. ii. Salis tartari fixi 3. i. 3. m. reliquum preparetur cum Syrupo de Boragine, Capil. Venet. an. 3. vi. Aquae Bora- rag. Absynthii an. 3. iii. m. reiteratur dictum Purgans, & iequenti die mitatur sanguis juxta Patientis toleran- tiam. Sanguis postea emendandus sequentur Decocto 2. Cherofolii, Scorzonerae, Acetosa, Taraxaci, Eriogii an. 3. l. fol. Fumarie, Hepat. Granis. Cicorei, Eupato- ri, Linogae Cervinae an. 3. m. coquuntur in 3. vi. aqua fontis vase clauso lento igne ad consumptum ter- tia partis, de hoc sumat 3. vi. bis, vel ter in die, ante diuinum in mane accipiendo prematrum sequentem pulve- rem in portione dicti Decocti solutam. 2. Specier. Diarrhoeon. Abbatis, Ralere Eborac. an. 3. 3. Sal. tart. Chalybeati 3. i. Antimi. diaph. gr. x. continetur per vi- ginti dies in uero hujus decoctionis, & omni tercio die purgetur cum Decocto Epithymi mesue, & Syrupo de Cicorea cum Rhaub. ad succum nervosum modisican- dum. 2. Ligni Viscigericeti, Corylini an. 3. i. Cor- nu Cervi, & Eboris in talebas incisi an. 3. i. Rad. Peoniae, Valeriana sylvestris, Fraxinella, Veronicae an. 3. 3. fol. Betonicae, Campepios, flor. Conval. an. m. bulliant in 3. iv. aqua fontis vase clauso, & lento igne ad consumptum tertia partis, in principio ebull. in- datur in vase facul. in quo repertum restat. Antim. crasso modo contul. 3. iii. Cinnabar. nat. 3. i. 3. de hoc capiat 3. viii. omni mane cum 3. 3. spirit. vi- trioli. Antepilept. Hartm. ex descript. Hoffmanni in Clavi Schrodheriana in tractatu de vitrioli, & præmitat bo- lum sequentem. 2. Extract. ligni Corylini 3. i. Uni- cornu fossili. Cinnabar. Antim. an. 3. 3. pal. ungula Al- cis, Craniit hum. prep. an. 3. 3. Olei Charab. gutt. vi. m. f. b. per alios xx. dies continuandum non con- tinuandum, & his tertie proprieate indicationi sati- factum erit. Ad maiorem corroborationem his peractis poter- mus ut tinct. Charab. extracta modo ab Hoffmanni in cir. lib. tradito cap. de Succino ad 3. i. cum 3. i. aquae florum Tiliae, que crecfit etiam in nostris regionibus, & dicitur vulgariter Ti. Quod ultimum intentionem adstringentiam censeo opportunit, & inter haec aquam a- cidulum artificiale eligemur decipiatur a dicto Hoffm. cit. lib. in capite de aquis ad 3. ii. in aliqua aqua Ante- lepi. ad 3. iii. quod non succedit intentum, nihil praeflantur Vino medicato cum Ligno Sancto, Quercino, & Corylino cum refrigerantibus capitalibus temperatis ratio- ne temperamenti calidi, per mensum. His peractis, pro majori præservatione habeat in uitio 3. ii. Valeriana Sylv. in aqua Antepilept. vel in aqua Tilie preparata secundum methodum Cliniciellii in eius Opere, Messi Medicof- Spargirica addito, & cum Miscellaneis curiosis Germania edito, & per mensus duos, vel tres hoc utendum, & inter Novilium, & Plenilium sal Vitrioli ad 3. i. uratur pro ciendo vomiti.

In actu doloris ventris, & ad avertenda haec mala se- quentia sedativo opatio inhalendum, à quo materia fxi- abitur, & effervescentia impediri poterit. 2. Vini Hispanici, vel Malvat. 3. b. Oppii 3. i. Croci 3. b. pul. Cinam. & Gatiophil. an. 3. b. infund. simul in b. m. per diuos, aut tres dies, donec liquor debitam consistentiam acquirat, hujus gutt. xvi. exhibeantur in aqua Lumbric. addendo Unicormi fossili 3. b. Tinct. Caftorei, Charab. Antim. an. 3. 3. Extracti ligni Viscigericeti. 3. i. Bezoart. min. gr. vi. m. quibus nervorum genus cor- robabitur, & materia pro exhalatione in eis preparata emendabitur. Vetus ratio his omnibus correspon- deat.

CONSULTATIO LXXXIII.

De Cachexia à sanguinis profluvio.

Qui sanguinem cum Harveo partem nostri Corporis principem appellat, à vero puto non defle- re, illius necessitatem, & utilitatem in corpore spectando. Chylum enim in propriam transmutat har- ram, vitalis spiritus primus scaturigo, animalis materia, & principium, & his duobus omnium fermenta patrum continuo motu exercet, quo sua exequuntur munia; hinc spiritu vitali in sanguine arteriolo comorante, & spiritu animali in sanguine nervoso latente diminuto o- mnes corporis functiones debilitantur, prout evenit in nostro Patiente, qui ex copiosa Hæmorrhagia in ar- ate annorum vigintiquinque in cachexiam delaplus, hoc est malum corporis habitum, qui contingit, dum à copioso sanguinis fluxu exalusto immediatè spiritu vitali, & materia pro spiritu animali dissipata, etiam excitativum, & conservativum fermenti ventriculi de- bilitatum fuit, idcirco hoc iners, & quasi sine motu octans, depravata alimentorum elaborationem occasionem dedit, que nullam correctionem in intestino diudeno fulcitur, sed potius ad maiorem depravationem exalta- tur, dum bilis cum spiritu deficiente volatilitate, nec chylum crassum à ventriculo illius officina trans- missum attenuare, nec exaltare, nec a fecibus depa- rare potest fuit, sed ita imperfecta, crassa, & fixa, & aqua ex parte mafla istius lacteas ingressa, sanguini- que commixta depravata etiam ultimum sue trans- mutationis gradim subivit, qui est sanguinis naturam induere, & hoc non tantum ex istius debilitate, qua redditur impotens ad transmutandum optimum chylum in perfectum, vel bonum sanguinem, sed etiam ex dis- positione ipsius chyli adeo imperfete in precedentiis confectionibus elaborati, ut si fugaces effet in isto esse perfectissimus, non valerer ex illo optimum elice- re sanguinem, sic sanguificationis adeo necessarium o- pus in hoc Patiente labefactatum fuit, ut solum excre- menta in ea cumulata fuerint, & etiam simul confusa- sum, & disgregata.

A prava ista materia sine spiritu lucido malus ille color pallidus, & etiam tumor non solum faciei, sed & totius corporis, dum humor ab arteriis in extremis corporis parte diffusus, exhalante statim illo parvo ipso- ritu calido, vel fermento salino, à quo fitridatur ac- cipiebat, concrecit, ut per exilia venarum capillarium orificia ingredi non possit, stagnationi in partibus dictis condemnatus, ubi in dies magis crassificet, & pa- lescit, & à novo humoris simili adventivae, præexistens secundum quantitatem auctus, partes calore pallido tingit, & in tumorem attollit. Hinc in partibus compresi- fovea relinquitur ob crassitudinem humoris, à quo repleunt solum, non nuriuntur.

Ob facilitatem segregacionis humorum, & præcipue serorum, (cum non possint intimè misceri cum crassi- fuis, ex defectu debite fermentationis, ob spirituum defi- cienciam, & fermenti salini dissolventis paupertatem,) dum pars sanguinis per cerebrum circulator, copia le- ri segregatur, que pro majori parte superficia à confe- ratione suci nervosi, per solita emunctoria depluit in palatum, unde destillatio; & quia sanguinis massa ad- cèd crassa, & parum fermentativa tardè per Pulmones mouetur, illos opprimendo difficultem facit respiratio- nem, & præcipue in motu citationi, & in acentia scalarum, dum in his caibis per motum major sanguinis portio ad pulmones defertur, que cum non possit circulare ea celeritate, qua necesse est, ibi stagnando difficilis respiratione tunc evadit causa, que aug- tur quandoque cum russi, materia à vasis in bronchia exstendant, ubi naturam, irritando, tussim excitat, & ingressum necessaria acris quantitatè pro libera respi- ratione impediendo, eamdem respirationem liberam pro- hiberet.

Obstructiones an ferint causa Hæmorrhagia, dum obstruuntibus partibus inferioribus sanguis coctus fuit ad partes superiores in magna copia fluere, à qua antea impetu istius orificis arteriarum vim inferente amplum spatum sanguini apertum potuit per superiora vase, in-

Consultatio LXXXIV.

de Hæmorrhagia; An sint producunt depravata sanguifi- cationis, materia crassa, in vase adherente, & ob- struente, dubium est, nec de hoc possumus judicium ferre, cum non paterat un exenterante ante sanguinis flu- xum, vel post; Ceterum ramen est nunc foveri, & con- sumatores reddi à prava sanguificatione, translata portione materia crassa in vase, per quorum angustias cum non possit progredi, stagnando obstrunctionem, vel facit, vel auger.

Quamvis ex dictis multe essent eruende indicatio- nes, quia tamen sanguine sue naturali conditioni resti- tuuto omnes affectiones tollentur, prater obstructions, idèo ad tres tantum redigo, nempe ad massam sanguinis reducendum ad pristinum statum, quod antequam exqui- posuit mundanam, & expurgauit ab excrembris, & fe- cundo logo obstrunctiones sunt tollendae, & ultimo loco partes corroborande, que concoctioni, & depurationi alimentorum præsumt, cum corundem fermentorum re- strictione.

Et cum sit facta purgatio universalis, in qua rectè fuit intermixta sanguinis Massa, Indicationibus prædictis prius locis satisfacie curarem cum Jure Galli antiqui, in cuius ventre reposita fuerint Lignum Salsafras, Cor- tex tamarii, rad. Enula Astrolobiae rot. Ari, Hirundinarie, Raphani Sylvestris, cum fol. Anagallis aquat. Rosmarini, Chamael. Pulegi, præmitendo bolum ex Ammoniaco, & Sapageno an. 3. b. Salis Absynthii, Rosmarini an. 3. b. Spirit. fulig. gutt. iv. m. perseverat in hoc remedio patientis per viginti dies, & omni tercio die purgetur, vel cum Syrupo Cachetico Ferneli, vel pil. de Ammon. Quercet. postea per alios viginti dies exhibeat Pulvis Cacheticus Quercetani ad 3. i. cum gr. vi. Salis tart. volat. superbibendo Decoctionem ligni Salsafras in jure cum 3. b. Tinctura ant- ritim. iteretur purgatorio lenis, modo superius dicto. Hoc peracto tranfundendum ad Pulverem viperinum ad 3. i. cum gr. vi. Bezoart. solaris, & si non habetur, utendum simplici minerali, & continuandum per mensum cum decoctione Cinami, Cassia ligni, & ligni Aloës additis gutt. iv. Elix. prop. purgationem omni septimo die re- terendo; his remedis, & sanguinis integrati contul- mus, & obstrunctiones auferemus; Partes corroboranda erunt spiritu Vini descripsi Contul. super. & verè Fu- turo leni purgatione præcta, Aquas Spadanas bibat, servando semper optimam, & congruum virtus ratio- pent.

CONSULTATIO LXXXIV.

De Suppressione Hemorroydum, Tumore Lienis, & Cachexia.

C Ivis honestis temperamentis melancholici adulti, & tatis annorum quadraginta circae variis afflictus curis, pec multis mensis destrangulis fuit beneficio he- morroydalis fluxus, qui omni frèr mensi ei super- veniebat, ex hoc cepit tumorem, & duritum in lie- ne perfidente, in dies magis crescentem, cum malo corporis habitu vertigine aliquando, & cordis palpi- ratione molestata.

Animi passiones molesta spiritus, vel dissipando, vel concentrando, sicut vires enervant, ita sanguinem spirito dissolvente naturali privant, unde cosigulatur, & in motu tardus redditur, & ad conserandas conformatas, & salubres evacuationes impotens redditur, prout exper- tus est noster Patientis, in quo excrementa cum quantitate sanguinis solita per hemorroydes expurgari, impedito hoc flux regurgitatur in massam sanguinis, & præcipue in Parvynchima lienis, ubi sibi crassifrons istius por- rositas implendo, tumorem, & duritum in eo effe- cerunt, & cellulas occupando fermenti lienaris prepara- tionem, & officium impediendo, in depravationem sanguinis conjurant. Est autem istius fermenti officium sanguinis particulas crassas, terrestres, & salinas vola- tilizantes, & aliquo modo dulcificare, ut citius in corde effervescent, & facilis partibus necessariam alimenti portionem contribuant, ab istarum partium attenuatione, tamquam à fermento inspirato sanguini ener- gia, & vigor conciliatur, quibus chylum tulceput ad suu nature ideam efformat, vel primordia faltem san-

guificationis perfecta, & ad finem prædictum idonea ei imprimi. At impedito hujus fermenti officio nihil ex his habetur, sed sanguine cum particulis crassis rema- nente, haec paulatim spiritus, & partes subtiliores ful- phutes attripiunt, & sibi uniuersi mediante lentore, & crassitate, & hac unione ablatu motu, quo agunt, & munera sanguinis præstant, hic invalidis, impotens, inerte redditur parum accidetur in corde, & per hoc parvos spiritus reddit, ex his parvi spiritus animales, & consequenter facultat animalium debilitas, una cum imperfectione excitativi fermentorum parvum, ut superioris Constitutionis dicebant quale est spiritus virilis, & animalis, & conservativi corundem fermentorum, quod est sanguis, à quo omnia fermenta, & tem- peramenta partium materialium exigunt pro reparacione de- perditi in assidua operatione, unde cum si male diplo- sus, perfectè non potest reparare, led depravata materia destruere, à quo labes omnium operationum mem- brorum, & præcipue acidi ventriculi cum lesione chyli- ficationis, que depravata ob fermenti inertiam, partim in crastinum, partim in aquam materiam alimenta abire facit, & utramque inutilem: bilis, & succi pancreatici oritur labes ex sanguine depravato, unde error in arte- natio, volatilizatione materia chyli, & fecum sequestratione, que concurrent ad summam chyli crassi- tiem pro una parte, & aquositatem pro altera, & in omnibus ad funinam imperfectionem, quam emendare facit non est sanguinis activitas valde debilita ob rationes supradictas, cum pars sulphurea, & fala volatilis crastioribus unita non possit agere motu destrutu, & ita nec chylum in sanguinem bonum transmutare, sed quacumque transmutatio ei contingit, est in naturam excremen- torum, quibus tandem tota sanguinis massa impletur, amito colore lucido, & rutilo, qui amplius in carnes non transfundit, sed colore nigro, & prava tincta exteras partes eodem inficit, dum dicti humores in eis effunduntur, eo modo in superiori Conuti. dicto vera appositione, sed solum concretione.

Verigo à multiplici caufo potest pendere, & prindit à vaporibus crassis in cerebro aliqualem obstrucionem facientibus, qui impediti in suo recto curia spiritus, retrocedunt, & in gyrum alias cogunt, unde Vertigo, vel quia nervis lieni implantans partes excrementorum ibi volatilizate, sed alpere, acres, & corrosiva ob mearam contractam (pollutum enim volatilizari, & aci- moniam acquirere proprio, & intellectu motu, qualis sucedit sponte reperientibus) excepta, & ad caput translatae haec acimonia irritativa, & motu violento spiritus agitatione summa turbare valent, & in gyrum ducere.

Palpitatio pendet, vel à sanguine crasso, qui accen- sionem in corde non patitur, unde gravando irritatur cor, & ad motus palpitacionis cogitur pro expulsione, vel quia portio materia acris imbibita à nervis lienis defertur ad nervum pericardio implantatum, & cum splenius connectionem conservantem, que irritation, & levitatione illum ad motus velut convulvulos excitat, unde Palpitatio cordis.

Pro curatione itaque excrements sanguinis attenuanda, & evacuanda, & corroborandibus iuxta indoli refi- tuendis, tumor lienis extirpandus, & obstrunctiones ramis istius, quā hemorroydum auferenda, & consueta Purgatio promovenda, que omnia, si non impossibili, laetem summe difficilia.

Peracta purgatione universalis cum sanguinis missio- ne per hydrides à venis hemorroydibus, exhibenda Aqua Tetruji per quinque dies, & post tranfundendum ad sanguinem attentionem, & obstrunctionem reteracionem Jus Galli antiqui exhibendo per viginti dies, in cuius ventre reposita fuerint Ligni Salsafras, Cor- tamari, Fraxini; Rad. Filicis, Eriogii, Rubiae tint. Cappar. Polypod. Quercini, Raphani Syvestris, cum io- liis Cyrrach, Chamedrys, Praisii, Cent. min. Card- benned. Florum Genistæ, Cinam. Calam. aromat. Cort. auranti. & de hoc capiat 3. x. omni mane cum 3. i. Tinct. chalybis, & Antim. 3. b. præmitendo bolum ex Ammon. Sapageno diffuso, in vino malvati. an. 3. i. Extract. gentianæ, Tamarisci an. 3. b. Salis Absynthii, Tamarisci an. gr. iv. m. purgetur omni tercio die cum Decocto Epithimi, vel Syrupo Cachetico Ferneli, vel

Medicinae Theorico-Practicae

cum Pilul. de ammol. Quercet. postea pulvere Cachectico Quercetani utendum ad 3. i. cum Antim. diaph. 3. g. Sal. tart. volat. gr. v. vel ejus loco 3. i. Salis Rossiniani cum aqua splenatica Schroderiana para juxta antimas versione Hoffmanni in Clavi Schroderiana, & in hoc medicamento per alias virginis dies infundendum, omni tertio die iterata Purgatione cum aliquo ex dictis medicamentis; quodli his non cedat tumor, qui solet esse contumax, deviendum ad Vinum medicatum cum Abonythio, Citrach., & cort. rad. Fraxini an. m. ii. Lignatura Chalybis 3. ii. bul. in 3. iv. Vini generosi tenuo igne, & vase cooptero ab tertias, & de hoc capiat 3. iii. omni mane, & est expertum in tunore lienis, premitteundo tamen bolum ex Extracto Gentianae, Scopendrie, & succo Abonythii an. 3. i. cum gutt. vi. sp. Fulig. vel Cornu Cervi, & Arcan. dup. 3. ii. si aliquo modo obstrunctiones cedant mili ariderent decoctum fudorificum ex salsa china cum decoctione galbae. Caroli Benedicti, Imperatorie, & Cornu Cervi in taleolas incifci cui adiui potus radices aperitives specifica spleeni exhibendo de hoc ad 3. viii. vel decem primitiendum 3. i. rad. Lappa majoris irritante cum Elix. prop. & aqua Cinam. pro fudore eliciendo; puto enim à fudore funditus, sanguinem attenuari, & per fudorem depurari, & à motu sanguinis citato in actu fudoris concepto obstructions venterum diminutas posse eradicari. Extrinsecus admoveatur Emplastrum ex Tabacco, & foliis Cicuta, corroborabitur sanguis cum specie Diambra 3. i. pulv. Vip. 3. g. exhibitis in 3. i. Syrup. de Cinamomo cum gutt. v. Elix. prop. Interim servetur optima Vi-sus ratio,

CONSULTATIO LXXXV.

De Tumore lienis, & Hemorroidum suppressione;

AN suppressa haemorroydum evacuatio tumoti lienis occasione dederit, vel tumor suppressione sine eritis nota, ambigi potest, cum sanguis supplex ab impedita vaorum haemorroyda iunvia regurgitatione in liem fixari potuerit, cum hujus visceris tumor. Potest etiam esse, quod sanguis ob suam malam qualitatem, vel ob virtutem lienis in hoc detenus fuerit in copia, sanguis suppressione haemorroydal fluxus, dum superfluitas sanguinis in haemorroydibus, his vim faciebat ad dictum fluxum, & ex retento sanguine in liene ablata hujus superfluitate à venis haemorroydalibus, ablatum fuit etiam incentivum, & cauca fluxus.

In hac dubitandi ratione erimus, donec innosescat, an tumor suppressionem, vel hanc tumorem praeceferit, & tunc opimo judicio, procedens erit statuendum pro cauca alterius; quo cum vero modo hoc contingit in praefato Patiente cencio unica cauca id factum, nempe crassitie sanguinis, que tam potuit hunc in liene fixare, unde tumor, ex quo postea suppressionis fluxus ob rationem superioris dictam, quam etiam inpedire cursum per vasa haemorroydalia, unde potest tumor ex regurgitatione, & fixatione in liene.

Crassitum contraxit sanguis à temperamento naturali melancholico, & auxit inordinata vietus ratio, & artas declinans, & acidum superabundans, in appetitu canino manifestatum, erumpens à glandulis totius, qua spiritu animali in arte declinante desistere pro ea copia, que requiritur ad dulcificandam lympham præparandam in earum substantia, sunt in cauca, ut hæc nimis acidam remaneat, & sanguini mixta crassitum majorem huic contribuat, aciditate bilem sanguini tenacitatem conferente mortificando, & falsum illud valit sanguinis attenuativum fixando.

Hinc accedit, quod lien destinatus crassiores, & acidas partes sanguinis volatilizare, & dulcificare copia spirituum animalium, quibus ditatur, obstructus à fæculentia sanguini à naturali temperamento, & vietus mala ratione congesitus illas interficas relinquit, impudente pororum sue substantias infarctu itis communicationem influxus sui fermenti, & spirituum animalium commixtionem, à quibus attenuationem, & dulcificationem suscipere deferent, hinc acidæ illæ parti-

cule in temperamento melancholico redundantes in fero liquatæ, sanguinique commixta totam massam acidam reddit, cuius portio tereti glandulis communicata lympham iunma aciditatem depravar aptam sanguinem magis fixum, & clausum reddere, non tan coagulatione, quâmbilioli fermenti dissolventis mortificatione, ut superius dicebam, & que glandulis ventriculi imparitur ad talen est exalata aciditatem, ut famem caninam excite, continua vellicacione membranarum ventriculi, quam moderate non valent balsamicæ, & dulces alimentorum particulae, & ab hoc acidu superabundante tota massa chylis acetosa facta sanguinem rotum aciditate majori conquinat, & fenen pariter acidum nimis factum irritantissimum acquirit pro glandulis, vel vesicis, in quibus conservatur, unde pollutiones frequentes nocturna, acidu-fenensis per calorem levi, & per illam rotum à somno auictum in interioribus partibus exaltato cum majori activitate, irritantia, à quo hæc sita dicta vesicule coguntur stimulanti fenestrata viam aperi.

Ab hæc sanguinis constitutione parum spiritus prolixus in cerebro, non solum ob crastinem, sed etiam ob ejus impuritatem; hinc est, quod isti faciliter turbantur, & à connexione euanalis distracturunt, & tunc motu proprii relati, vel eo accepto, qui à loci conditione, & dispositione oritur turbatum, & velut in gyrum moventur, & cum simili alteratione suscipiendo motu ab objectis extrinsecis provenientes, omnia in gyrum verti videntur.

Nec difficile erit credere à sola objectorum exterritorum perceptione talen motum vertiginosum spiritibus impari, si confidemus tales perceptions, viuis, & auditus fieri dependenter à motu spirituum in nervis horum sensuum hospitalium, & in motu corundem nervorum, ex quo habemus causam movementum spiritus in suo emporio, cùm motus dictorum spirituum, & nervorum terminetur semper in organo sensus communis, circa quod spirituum emporium adest, & hoc motu concepto semper movere circumstantes spiritus, qui debilitate contracta à sanguinis imperfectione, ab hoc motu parvo etiam in tumultu adiungitur, ex quo habemus integrum talis symptomatis causam; & quod dictum est de motu objectorum dicendum est etiam de motu aeris magis liberi, cui expeditus ager spiritum turbationem, & vertiginem experitur.

Pro curatione ergo sanguis attenuandum acidi correctione, & suppressa Hemorroides excitanda, & tumor lienis dicitur emollientibus, & deobstruentibus, cuncti, liuenque corroborandus, premilla universalis Purgatione.

Quæ peragenda est cum mel. ros. fol. ad 3. v. Crema. 3. g. difib. in aqua Melisæ, postea refiduum materia cum Decocto rad. Foeniculi, Petroseli, asparagi ad 3. v. cum Syrup. de duab. 3. i. b. preparandum. Post quintum diem reiterandum supradictum Purgans, detergens Ventriculus, & intestina cum aqua Tetuui 3. v. per quatuor dictis, ne utro deobstruentium materia crassa in his partibus delitescens ad venas rapient cum majori incommodo ægræ; & postea mittendum sanguis ab haemorroydibus, & si adit venarum plenitudo prius à brachio, acidum corrigendum erit cum sequenti remedio 3. Succi Abonythii condensati 3. g. Chalybis limati, & super marmore porphyrio optimè levigati 3. i. Salis tart. fixi 3. g. Olei garofoliorum gutt. iv. vel ejus loco illorum pulverem ad 3. b. cum Aqua Cinam. sti. f. b. & superbitur Decoctum Ligni Salafas, Spicenardi, Calam. arom. Zinziberis, cort. autantior. factum in aqua foeniculi ad 3. vi. per viginti dies in hoc infundendum, purgando omni tertio die cum pilul. tart. Quercet, secundum reform. Hoffmanni in Clavi Schroderiana addito Mercurio duele post prandium, & cenam sumat 3. ii. Elixir. prop. preparari juxta regulam Helmontii, à quo mortificabitur acidum exubans ventriculi, & prohibebit, ne chylus tanta acriditate profundatur. Pro liene Vinum medicatum in superiori Consult. de scriptum huic Ägrotæ tamquam arcuum exhibetur, Chalybe prætermitto, addendo Arcuum duplicitum Mynschic ad 3. b. Tinct. tartar. & Antimon. ad 3. ii. vel Decoctum lienis bovis ex descri-

Consultatio LXXXVI. & LXXXVII.

descriptione Quercetani, addito sale Tart. volat. ad 3. i. & præmisso bolo ex Extracto tamarisci gentianæ an. 3. g. Spirit. gummi ammonici 3. g. Fuliginis gutt. iv. Salis Cornu Cervi gr. v. m. f. b. Spina Alcatrum in umbra fccatarum, & pulverizarum si ad 3. i. exhibetur, dicunt pro certo tollere tumorem lienis, quod efficaciam operabuntur, si addatur al volatile Vipcratum ad gr. viii. Exterius licet applicetur Emplastrum Tabaci, vel de Cicutæ. Pungario interim omni tertio die cum Pilul. de Ammonico Quercetani infiltratur. Quod si his non cedat tumor, conflu, ut omni die ante ecram, & prandium summat 3. i. pilul. Melangog. ex descriptione Lancellotti, his enim vidi contumacissimas obstrunctiones extirpatas, præcipue si addatur Crocus Martis aper. & Antim. diaph. præterquammodum aromaticis, quibus constant, & alkalicis acidum superfluum corrigit his utrat per quadraginta dictis. Pro corroborando Capite, & liene meliora non habeo pro hoc casu, quâm spiritum vini aromatizatum descrip. Condit. super. Interim optimæ vietus ratione turatur.

CONSULTATIO LXXXVI.

De Hepatis obstruzione, & Cachexia.

EX præterita febre trimesti, non solum sanguis de pauperatu sicut spiritibus, ob longam adeo effervescentiam, quia dissipari subtilem, & spiritum substantiam omnium liquorum fermentatio violenta docet. Hanc dissipationem facile reddidit spirituum exilis copia inseparabilis comes temperamenti pituitosi, quod est illud siuis Patientis, & atatis proœcta, cum quinquefusum excedat annum; Sed etiam materia crassa ab effervescente febri segregata, in Hepatis Parinchemate depositata fuit, unde tumor, & durities in hac parte, post febris intermissionem, & ab his duobus habetur fundamentum, & radix illius mali habitus, & cachexia, quia nunc cum totius languore, laeso appetitu, & intumescienti partium externarum affligitur, sanguis enim spiritu defititus crassitum acquirit, & excrementa non fecerit, qui continuo illum complicant, & inhabent reditum ab subministrando partibus, & fermentis naturalibus materiali pro corum conservatione; cum enim ex natura decreto conciliata ei voluntate, & motu cum eis, qui calorem confortant, & quamvis ad hoc sufficiunt faciant omnia supradicta deobstruentia maritaria, & tartarea; poterit addi Vinum Hippocraticum, vel Spiritus Vini, cui infusa fuerint Cinam. Crocum, Lignum Aloes, Myrra, & Nux moschata. Vietus ratio fit his indicationibus congrua.

CONSULTATIO LXXXVII.

De Febre continua, & Cachexia.

NOobilis Vir studiis deditus, atatis annorum quadragesima quinque, temperamento calidi, & humiditi atque præterita valere se exercuit etiam in magnis laboribus mox violento, & continuo, multum aque acido limonum condita, & nive refrigerata potavit; In principio Autumni correptus fuit febre duplice tertiana acuta, in decima quarta remisit acutes, & continuavit febris lenta, obstruetio in regione lienis subtilis costas apparuit, cum arteria pulsatione in medio ventris sub cartilagine mucronata, febris perdurat, lenta, color eius pulidis ad flavum declinans, alvis adflecta, & que excent ad cineritum colorem tendunt mixta mitoclitofus multis, vomitum frequenter habet materia acidæ in exitu corrodentes, & crassas, præcedente dolore velut corrosivo ventriculi, appetitus nunquam deficit, sicuti fomus, qui solum difficitur capitur ob magnam pulsationem arteriarum in temporibus. Post cibum pulsis magnus evadit, & frequens cum elatione arterie valida, ita ut ab ipso Patiente usque in extremo digitorum pedis perficitur, & continuat frequentia in pulsa semper, non cum tanta elevatione, ut à cibo, sed minori, febris accessiones maneficas non habet, sed folum illa exacerbatio, & aleatorie à cibo semper perdurat. Urina rubra, crassa, sedimentum illius efficiendo.

Causa appetitus dejeceti patet ex dicta sanguinis de Sacci Opera Med. Tom. I.

et copiosum, & arenosum demonstrat, & lateri matulae vitreae, & in superficie veluti tela araneorum adhaerent, spuma fuit crassa, nullus tamen vaporis; multa experitus est affirmat, sed incalsum, & sunt decem octo menses, quod in hoc statu perduratur.

Difficilis, non minus quam periculosis propositus fuit Casus in Nobilis, & cruditi Viri indispotitione, cuius causas, & naturam indagaturus à symptomatum ponderatione lumen impetrabo. Excentrum nulla intestinaria colorata nos eruditum bilis cursum ad intellectu intercipi, & cauam habemus in mucositate redundantia in intestinorum cavitate, prout exitus illius in omni exercitio ostendit, facili est enim hanc orificio vasis bilia adhaerentem ipsum obstruere. Hinc bilis impedita fuitur ab hepate regurgitari, & sanguini de novo confluere, non unita flavo colore tingit, unde color in eute flaus, non adeo intensus ficit in ictero, quia quid cuti impertitur non est sincera bilis, sed mixta aliis humoribus, & praecipue serosis flavedinem dissoluzione bilis innimicentibus, unde ab ictero solum per hoc differt, ut mox demonstrabitur.

Hujus mucositas densa causa, ad acidum excedens est reducenda, quod auctum fuit in corpore, & ab aido limonum in aqua copiose ingurgitata, & ab anni tempore, Autumno nempe, in quo acida prevalent, non solum ob frigus aeris incipiens, quod ad acidi generationem facit, sed etiam, quia à preterito astasis calore, & exercitio violento dissipati spiritus ablatus fuit acidi modificativum, quapropter hœc magis prævaluit in saliva, & succo pancreatico, inducta in eis crassitate, magis postea aucta in illa mucositate intestinali, que originem trahit à prædictis humoribus, auger autem, dum ob moram, quam dicit in intestinis acidum magis actuum redditur, & consequenter magis fixativum, & denatratum; observamus enim salivam in vase repositam incrassari magis le vola, ab acido interno, & occulto exaltato per intestinum motum particularum fali-va, vel à motu aeris, vel à calore ambientis, & hujus confirmationem habemus à vomitu crassa materia accidens frequentier superveniente.

Colorem fulvo certum est à bile prodire, nec aliud esse in corpore humore aptum flavedine tingere, quam bilem, & ad hoc ut ringat, debet esse multa, simili unita à ceteris disaggregata, vel falem solium conjuncta cum eis, quos inficer suo flavo colore potest, unde in transitu per partes eas flavedine coquintat, relicta in eis fuit portione, ex quo certo colligimus ultra obstruktionem in vase cholidoco impedient cursum bilis ad intestina, est bilen in vena digregata à ceteris humoribus, & tamquam in superficie illorum natantem cum sero, vel parte aquosi, qua à bile in flavum tinguuntur, sed non intensum, dum diluitur, & ex dilutione fit color flavus remitus, sicut ab aquo, & partim spiroto pallidus, prout superius innuit.

Hanc bilis disaggregationem patitur, quia regurgitando à ducto cholidoco obstruendo in Hepat, venam cavan ingressi sanguini de novo conjugitur, sed non per unionem, & mixtione, sed solum per confusionem, & quia levior, quam ceteri humores, juxta Hippocratis sententiam, isti supernat rotar, & unita, unde dictur diligata; prohibetur etiam mixtio, à sanguine mucilagineo, hujus enim nature corpora cum aliis mixtione non conuent, cum ob visciditatem, & tenacitatem diuidi non possint, ut corporibus alterius corporis sufficiant, sed confusionem solum ex motu admittant.

Sanguinis lentorem, & mucilagineum statum deducere ab elevatione summa arterie à obo, & à moderata, sed præternaturali posib; cibum, pendente à rarefactione summa illius, unde necesse est concludere sanguinem habere ralem dispositionem, per quam valeat sustinere magnam rarefactionem frequentem, & diuturnam, per decimo menses, soli vero crassa, & lenta videlicet summe rarefieri, ut Mel, Lac, Theraientina, & similia, quia ratione visciditatis habent molitus se dilatare, & solum huncum crassum est talis conditionis, ut a calore, vel ab effervescencia magnam accipiat rarefactionem, & diu hanc sustinere valeat, unde sanguine hanc patiente concludere fas est lentorem, & mucilagineum contraxisse, que se manifestat etiam in sedimentis Urinarum copiosus, & crassis, quorum materia

cum sanguini efficit mixta, ei non nisi lentorem, & crassitatem contribuere poterat, prout ostendunt etiam spuma crassa à materia in sanguine latente producentia; hoc lentore sanguis respuit unione cum bile perfectam, que licet videatur facilis ratione viscositas idonea coniungere partes, non est tamen talis ratione sua divisio in minima, ad que reduci viscositas difficultat, & ad mixtione est summè necessaria dicta divisio corporis mitebili ad minima: talis miscella etiam impeditur, & ratione bilis, qua justa doctrinam Le-Bœ virtute sui Salis, & Olei mixtione reculat cum aliis, & penetracionem, & mixtioni solum rationem acquirit à spiritu volatili omnia pervadente, & penetrante, quem desicer in bile hujus Patiens credendum, ob morbi longitudinem, qua sicuti vires debilitavit, ita spiritum animatum perfundedit, à quo volatilitatem nascitur.

A continua etiam effervescencia evolasse spiritum in bile credendum est, quo destituta, remanente solum ejus fæ, & oleo, quibus penetrandi potentia pro mixtione deest, sequitur etiam, quod si sanguis non efficit viscidam, ramificationis conditionis bilis non posset cum eo misceri.

Sanguinis viscositas, & lenitor originem traxit à pecten intestinali à calore aeris, motu, & nimio potu aque fluxibili, & tenui reddita, ut facile ingredi potuerit per vasa lactea massam sanguinis, in qua à frigore incipientem autumni condensata, & etiam à latente aciditate coagulata viscidebitur, & lenorem toti massæ intulit, & quia ob refolitos spiritus à febre ejus aciditas prævaluit, & est naturali intensior, confusa, cum fale bilis, continuo effervescencia præternaturalis ab his excitatur, unde de febris continua, & lenta, ob bilene intremet factam à fusi pinguedine, & à spirituum defectu, per quae non est apta multum effervescere, & fine accessionis, quia cantha est in massa sanguinea, & semper in actu febrilis effervescente, ob continuam applicationem acidi pituita, cum alkali lixivio bilis.

Pot pastum videtur accendi major, quia in illa lenitate, sed præternaturali effervescencia sanguinis, dum ei mitebili chylus partes hujus sulphure, & in magna copia statim accenduntur effervescientiam majorem excitando, vel ab eo bilis facta diluor, est magis idonea ad effervescendum, & alkali volatile chylus cum acido pectu congrederio effervescencia incrementa parat, a qua valida pulsatio arteriarum, & etiam digregatio multæ materie viscidæ, & sulphureæ, virtus continuæ effervescenciae in copia adfuit, que simul cum fero precipitata, & in rebus à massa sanguinis separata, urinæ sedimenta copiose, & crassa reddit, à quibus decisa pars aliquæ sulphureæ substitutio, & pingues, cō quia. Urina in suis poris tantum istarum quantitatibus contine non potest, haec lateribus matulae adhaerent, & in superficie natant in formam tela aranearum, & quia portio materie rarae, ab acido, & volatili in effervescencia sanguinis facta, fixata in arenas, haec pariter cum fero precipitata, arenolum etiam redditum sedimentum.

Lienis obstruere est producta à febre acuta precedente, in cuius fermentatione partes exercitentie segregata, à natura ad universalē cloacam demitterebantur, sed ita frustrata sine in licenam decubuerunt, ibi fixate cum ejus rumore, à quo impeditus sanguinis cursus per arteriam splenicam regurgitari, cum impetu in calaciam verus micromatum cartilaginem exteniam, unde ejus pulsatio inordinata, & sensus visibilis, & precepribilis, in quam tracta etiam temporales molestiam non motu intendo, spirituque animalis à quiete interrumpendo somno difficultatem inferunt.

Pro cura infestendum in detorsione mucosæ substantia intestinalis. Secundo in ablatione obstruktionis ductus cholidoci. Tertiū in attenuatione sanguinis, & Pitiatis, & in acidi iustus mortificatione. Quarto lienis obstruktiones auferenda, que omnia exequi posse spero, sed cum temporis diuturnitate, praesita rigorosa obedientia imperatis, sine qua medicamenta suum non consequent effectum, & facilè Patiens in Hydrotem rarefactionem, & diu hanc sustinere valeat, unde sanguine hanc patiente concludere fas est lentorem, & mucilagineum contraxisse, que se manifestat etiam in sedimentis Urinarum copiosus, & crassis, quorum materia

& pro

& pro secunda utatur vino Marrubii descripto à Mathiolo in tract. de Marrubio cum ß. 1. §. pul. Milped. & fal. tart. Chalyb. ß. 1. & hoc per xiv. dies, purgando omni tertio die cum ß. ii. vel. z. i. pil. Agric. cum ß. 1. Mercuri dulcis; Pro tercia utatur Pulv. echerichio Quercet. ad z. i. addito Mercur. dule. gr. iii. & Bezoart. min. gr. viii. & Salis tart. vol. ß. ii. superbibendo Decoct. rad. Chelidonia, Urtica major. Gentiana Rububia, fol. Rofmarini, Salvia, Chamedrys, & Anagallis aquatica, purgando pariter omni tertio die cum Pil. de Ammonio Quercet. per reverandum in hujusmodi remedio per xxx. dies, quibus finitis, si remanerit adhuc tumor iustus, auferendum cum Decoct. Ligni Saffras, Salis, rad. Caparorum, Gentiana, Corticium tamarii, & fol. Cyrrach cum tint. tart. Chalybis, & antim. an. ß. vi. vel Pilul. Melangogis Lancelotii utatur modo in praecedenti Consult. descripto. Exterius applicetur Alastrum ex fol. Tabacci, & Cicutæ.

CONSULTATIO LXXXVIII.

De Hydropo Ascite.

Nobilissimum Eques, ætatis annorum quadraginta octo, temperamenti calidi, & humidæ cum bile conjuncti, ut facilis in iram excedentes ostendit potum vini generosi, & spiritus ejusdem extremè deditus, facies ejus rubore intenso, & conrinuo sanguine palatini apparuit, cum pulsus rubris, quibus successit distillatio humoris aquæ ad fauces, appetitus dejectio, cum languore universalis pedes, & crura intumescere ceperunt, & post aliquos menses etiam venter, qui percussus aquæ inclusæ exundationes exhibet, rubor in facie et diminutus, & cum pallore mixtus, pulsus tam adhuc sunt multæ, & rubra, in ventre tensio observatur, non durities, nec tumor partium.

Erroris commissi in potu Vini generosi, & ejusdem spiritus, Hydrotri, qui affligunt hic Patiens, ut colligit ex tumore pedum, & ventris, & exundationis tenuissimæ occasionem dederunt, & à cauda calida hunc mortuum quandoque provenire notum fuit etiam Antiquis Medicis petritisimis; prætermis vero hæc trahit ab eis circa modum generationis; ex nostris principiis credendum est à Vino, & spiritu ejus volatilizatio tam fuisse bilen, ejusque sulphur, à sulphure vini accessibili auctum, quod argumentum facilè fuit, cum bilis naturaliter in hoc Patiente sit inflammativa, & accessibilis, idèque sulphure abundans, & quamvis spiritus vini fuisse lxxvii bilis accedunt temperate valeat, ejus vero inflammatibilitatem augere semper potest est, & ab hoc sulphure bilis aucto fuscet, quod in cordis ventrici summe accendatur, ut sanguinem summe etiam inflammet, & rarefactione summa attenuet, calorem vividiori ei contribuendo, prout patet in sanguine arterio, qui volatilior, & magis accentus venoso, majorem etiam habet ita fluiditatem, & colorem vivacem; hinc est, quod primo rubor faciei naturaliter floridus, & moderatus pulchritudinem concilians, moderatamque in bile naturali sulphur copiam arguens apparuit major deformitati condicens, quia major sanguinis copia per arterias ad partes faciei decurrebat ratione tenuitatem, & fluiditatem sanguinis a summa accessione, & rarefactione acquista, & dictæ partes faciei laxa eam recipiebant, idèque per eum sanguinis color ruber immoderatus transiupabat, ubi moderata illius copia colorum moderatum naturaliter efficiet, & quia in aliquibus partibus faciei concrebant portioles sanguinis, ha congestæ pustulas efficiabant rubri coloris, retinente colorem hæc materia, vel quia à sanguine penetrante ipsam substantiam coagulatam, vel cutim tumorem occupantem, sanguineo rubore, prout aliae partes faciei perfundebantur. Attenuata inde magis sanguinea massa sua compaginis solutionem senserit, que mixtione cum aliis particulis uniebatur libertati resiliendo, utrumque ha tenuitate separatio, nisi magis aptam, unde separatio iustus à tota massa, que collecta in capite distillationi materia fuit, & ab arteriis in cavitatem ventris eructata Hydrotem fecit.

Cur vero in has partes, & non in alias, utrumque res expurgationi seroflatos destinatos transtulsa fuerit Sacci Opera Med. Tom. I.

seroflatas, non ab alio potest dependere, quām, vel à renum dispositione tantam copiam feri non permettent, in eorum substantia recipi, vel ab ejusdem feri substantia non apta per poros renum transcolare, vel à dispositione arteriarum capitis, & ventris, quia major copia feri his partibus impattitur, quām aliis, ut ventorū totam absorbere non possint pro mortu circulari, que dispositio consistit in majori officiorum dilatatione, vel à virtus existente in illis partium canaliculis, medianibus inter arterias, & venas, quorum beneficio inter dictas partes communicatio conservatur pro sanguinis circulatione, ut excoxitio Le-Bœ in tractatu de Hydrope, quod vitium non est nisi laxitas, vel floscula unitas illorum canaliculorum, quibus medianibus seroflatas profundunt in viciniores partes, & per has dilatatur.

Sanguis, cum sua compage soluta exitum spiritibus liberaliore permittit, unde languor torus, & distillatio a capite defluens ventricum ingressa fermentum ejus enervando appetitum profert, quamvis hoc etiam provenire possit ab eo, quod solvens sanguinem, acidum illius compaginem conservans destruxit, ut non possit communicari ventriculo in ea portione, que sufficiat pro elaboratione fermenti necessarii ad excitandam fumem.

Solutionem compaginis sanguinis suisse hujus Hydropis caulin, non depravatas concoctiones ex hoc colligo, quid color optimus curis hucusque in hoc Patiente conservatus fuit, quod certè non consigiliet, si à cachochimia seroflat ventris partium concoquementum cum ortum traxit, idèque centendum est etiam spiritum vini non mortificatione falsis lxxvii bilios hunc morbum induxisse, quod utique potest contingere, sed tunc primò incipit cachochimia, & malus color corporis, quod cum non evenierit in hoc Patiente, excludenda etiam est prædicta caufa, & magis confirmatur propria à sulphure bilis in venis existentis aucto, sanguinis dissolutionem modo explicito operante, cum colore intenso rubro totius faciei, credendum tamen est nunc cachochimiam insurgere, & vitreas producere concoctiones, quia morbo augmentum tenuit, cum sanguine dissoluto, & in sua compage flosculi clausi non possint rectè preparari, nec fermenta partium conservari, prout est verum officium sanguinis.

Pro evitando hoc morbo difficili, ne dicam desperato, juxta endonationem caulinum; primò evacuanda seroflatas in cavitate ventris contenta; secundò compages sanguini restituenda, voluntate principiorum dampna fixantium, & sulphure bilis moderato, Ventriculus corroborandus, & caput.

Pro prima intentione, seu indicatione purgantibus utendam, inter qua efficiora censentur, vel Herculeus Bovis à Vivillo descriptus in Tract. de Vomitoris, vel solutio Gummi guttae in tint. fali tartar. & antro, & in principio descriptum à Myrsinch in sect. i. fol. 36. Sambuci, & Ebuli semina, five grana fiscata in pulverem redacta, & ad z. i. exhibita, Jalappa, & ejus Magisterium, horum ulis in hoc morbo solum potest concedi pro purgatione seroflatis, cum violentiam non inferat, quam sanguis ad dissolutionem tendens sustinere non potest; Diaphoretica etiam, & Diuretica omnino sunt prohibenda, cum sanguinem nimis fermentant, & volatilitate, quod omnino incongruum est ad hujus Patiens indispositionem tollendam, diuretica vero temperata in ipsum revocari possunt; sanguinis missione nunc non laudo, cum vires sint debiles, in principio vero locum ei dedidem. Pro fervida intentione paretur Decoctum ex rad. Torment. Bifolia, Serpentaria, Plantag. folior. Poligoni, Burfe, Pastoris, Myrti, Antore Rosariorum, & ad z. viii. propinquer, præmitente bolum ex Diacord. z. i. cum Croci Martis adstringit. ß. ii. post octo dies purgatur uno ex dictis purgantibus levioribus, his succedit Decoctum Santal. omnium, & Corm. Cervi usi, in quo eboli ligat in petia lapis spongea, & Antim. erudrum ad z. viii. addita aqua Pænotii ex Vit. Martis, hujus enim acido puto posse conglutinationem sanguinis conciliari cum Syntopo ex Maltice Quercetani per triginta dies, & omni die ante prandium per horam utatur

utatur sequenti Pulvere. **Z.** Coral. præp. **Z.** i. Boliarmenæ, terra sigil. an. **Z.** Sangu. Draconis, Acacie, Cap. mort. Vitriol. rubif. & dulcific. an. **Z.** b. m. & exhibeatur cum Syrup. coral. **Z.** b. his finitis per quindecim dies fint in ufo Specus Diamantis, vel Diaplaniginis Myrrinfect, cum **Z.** iii. succi Planaginis, Portulacæ, & Burfa Pastoris, quibus repleatur Olla, & optimæ clausa ponatur in furno post extractionem panis calido, & facto igne ad latera olla biliant fucci ad coniunctum tertie partis, inter haec medicamenta interponatur aliquæ ex dictis purgantibus, & his peractis sepe, & omni die ad aliquod tempus utatur Aqua Semipervici cum Tinctura coral. & Spirit. Masticis. Viðus ratio his corresponeat.

CONSULTATIO LXXXIX.

De Hydroge Ascite cum tumore Lienis.

Religiosus temperamentio melancholicus, aetatis anno-
rum quinquaginta Autumno praeferit iter longum
suecipeit, in quo aquae multum ebit, & tempore re-
ligiosi adventus cibis quadragintaibus nutritus, lien-
e paulatim intumuit, neglecta bujusmodi dispositione,
in vere factus est tumor in dicto membro magnus, &
durus; febris ei succellet, à qua liberatus venierat
poti intumescere, & post mensem in magnam crev-
alem, cum totius corporis emaciacione, exundatio-
nes in ventre percurso, vel ex uno in aliud latu se-
volvente persentiantur.

Errata in vietus ratione lienis tumoris caufam dede-
runt, potus aqua fluidam redidit sua copia pituitam
intestinalem, hanc per venas lacteas in sanguinem in-
troduxit, que vel a frigore autumni condensata, cras-
hificue melancholici coagulata, & alis humoribus cras-
hificantibus

CONSULTATIO XC.

De tumore Lienis, febre continua lenta, & sudore nocturno copioso.

Monialis temperamenti calidi, & humidii, ex annorum viginti septem ex timore, & animi paf-
fione tristi contingente tempore menstrualis purgatio-
nis, hac suppressa fuit omnino, & per duos mensis
busjusmodi paffreſſionis, pafſa ſemper huit dolorem ven-
triculi, & capitis, cum difficultate respirandi in aſcen-
ſione ſcalarum, & motu concitato, tumor in liene ap-
paruit, poſt haec incidit in febrem ſub typo duplicita-
tertiana, & vhenementis, que remifti poſt decimam
quartam, cum majori tumore lienis, & per duos men-
ſes a prima febre huius durant, cum ſudore noctis tem-
pore copioſo, & fine ullo levamine.

et hujusmodi conditibns tenuis non resistuntur; hinc colligitur ratio, cur melanholici semper crassis secent humoribus. Sanguis predictis humoribus inquinatus, horum portionem lympham subinfiltrat, à qua obstrunctiones in vasis lymphaticis per abdominis cavitatem serpentes, à conciūti ad partem obstructam novi humoris, dilatatoe vaorum, à dilatatione disruptio transiūta lympha in cavitatem abdominis, vel à tumore lienis compresāa vasa lymphatica ei circumstantia, impedito à compressione cursu humoris, & novo adveniente distenduntur, & disiunctur modo jam dicto, cum effusione serosi humoris, vel ab humoris tumorē faciente obstrūcta etiam vene aliq[ue] cirea superficie lievis repente profundiā feri in cavitatem ventris occasio[n]em præbent, co modo, quo Vellutini in tract. de Afeite notat, venis jugularibus exceptis, & filo ligaris inhibita sanguinis reductione, totam capiat regionem aqua inter eut, & plane Hydropticam brevi intumescere, quicunque modo fiat ex dicta ista profundiā feri, est causa emaciatio[n]is, & præcipu[m] in ea sententia confente omnes patres fero nutriti, concurrente etiam inquinamento sanguinis a crassis humoribus, quo impurus redditus, nutritio[n]is opus perficeri non valer.

Agendum ergo, ut tumor lienis auferatur, humores crassi in sanguine attenuentur, serum in cavitate ventris purgetur, & vasa lacerata consolidentur, vel nimis aperta constringantur, quod difficultatem maximam

ibi stagnare, pulmones opprimuntur, respiratioque impeditur, & eadem causa stagnans in lente uire rem efficit, & obstruitur aliquibus vasis Hypocondriorum excitata fuit febris, modo dicto in superioribus Consult. cuius remissio post decimam quartam contigit segregata materia effervescens majori, vel de�rivatione in idoneis, sed in liene retenta virtus obstrucionis, tumor augmentum suscepit.

Sequitur febris, quia vasorum obstructio, & deprivatio sanguinis, vel alterius humoris fermentatiivi compositionis cum sanguine perdurat, a vehementia recessit, quia sanguinis massa spiritu depauperata a precedente effervescencia inmoderata, sulphureisque particulis humoribus crassis striatè conglutinatis non est apta han- amplexu pati.

Huic sanguinis, & fermentorum imperfectioni sua praedicta debet fudoris nocturni eruptio, quia alienans in primis concoctionibus in aquam massam degenerans, tunc, q̄a languore depauperato spiritu, non perficitur, nec ei assimilatur, id circō ab eo reicitur, & per fudorum expellit unā cum sero per febribus effervescientem segregato.

Pro curatione horum affectionum scopus erit obstru-
ctionem in hinc, Utero, Hypocoondriis tollere, qui
tumor lenis, mensum supprexisse, & febris curaribus
fecundo sanguinem corrigitte a pravis humoribus puri-
gando, & acidum pravaleans mortificando, sopitoleque
spiritus excitando; & ultimè fermenta partium fun-
ctoribz, & remittenda, quibus indicationibus fa-
ciliat omnia fata volatilia; vel ex cœs constanta.

Quibus statim utendum cum præcesserint Purgationes universales cum missione sanguinis a pede, ut **Z.** tractat, rad. Zedoria, Gentiana, Torment. Tamaricif., fol. Sabina an. **Z.** i. Croci **Z.** f. Salis Charab. **D.** i. f. Rosmarini, Sabina, Tamaricif., Salvie an. **D.** i. f. Castorei, Tripheta magna an. **Z.** f. Throcius de mirra, Rhaun. an. **D.** i. f. p., & cum Syrum de Cinam. **g.** f. b. de quibus capiat **Z.** i. addendo spiritu fuliginis gutt. iv. m. superbitur **Z.** iv. Aquæ descriptæ à Riverio in Tract. de Mensum suppressione factæ ex pane, addendo totidem **Z.** Decoc. rad. Capparorum, Tamaricif. rad. Hirundinariae, Cariophyl. flor. Genista, & fol. Rosmar. Anagali, Camdryos, & Salvia, perfusat in hoc medicamento per viginti dies purgando omni sexto die cum Pil. Pil. Agreg. & de tribus cum Rhaub. an. **Z.** f. vel cum Decotione Epithymie, Mefitis, vel Extræc. ferrea, & Rhaubarbari, pof quod tempus ad alia tranfundunt, que erunt ex Chalybe, Tartaro, & Antimonio parata, ut **Z.** Croci Mart. apter. gr. xvi. Sals tart. vol. gr. vi. Charab. gr. viii. Antim. diaph. gr. xv. Bezoart. mineral. gr. v. arcani duplicati **Z.** f. Mercurii duci. gr. vi. m. f. b. fumen-
dus cum **Z.** f. Syrum de Cinam, superbitendo Decoc. lig-
gni Saffras, Rad. Zedoria, Capar. Centaurie, vel
cum simplicibus aliis recipientibus obstrunctiones Uteri,
Ileis, & aliorum vasorum addita rictuura. Antimonii
taratariafa ad **D.** i. continetur per mensum hoc remedium
purgando omni tertio, vel quarto die cum Pil. Tartar.
vel de Ammoniaco Quercetani, nec tinxendis ihus uru-
remediorum ratione febris, cui haec caufam fe-
brilem auferendo illi conseruit, si vera febris augeretur
refrigerantia erunt miſcenda, que adhibenda etiam sunt
in augmento febris, calidis in fola declinatione uti-
paris. Ultimo loco proderit Putris Viperinæ ad **D.** i.
cum Conferva Abînþyri superbitendo Aquam feni-
culi cum **Z.** f. Tincl. Antimonii. Viētus ratio fit adequa-
neccipit.

CONSULTATIO XCI.

De Inflammatione Lienis.

Excellētissimū aetatis annorum sexaginta trium, temperamenti calidi, & humidi, cum bilis abundantia, in itinere decem dierum omni sollicitudine pectro, multum incaluit, & aliqua errata in cibo, & potu commisit, restitutus loco, à quo discesserat, corruptus fuit rigore per totum corpus, cum horrore, & tremore per duas horas, quibus successit calor magnus, quo declinante fideliter in copia apparuit, secundo die, cum eod in frigore, sed fine horrore reversa est febris;

CONSULTATIO XII.

De Ictero.

Moderator temperamenti calidi, & humidi, etatis annorum exigentia, vitam ab omni errore alienam degens, hac usitate solam frequenti equitatione usus est, necessarii coactus. In principio Autumni naufragii correptus fuit, ut omnia alimentorum genera fastidit, cum ventriculi dolore ferre contumaciter. Urina crecum colorum representabant, & paucis interpositis diebus rotata cutis flavo colore tincta apparuit, cum duritate in regione hepatis, ali vires sicut alba, & amariciem continuam in ore perirent, ut omnia alimenta ei videantur amara.

Ictero aggrauato praefatum Patientem, ex allatis signis manifeste colligitur, sicuti causa istius appetet in duritate Hepatis, ab humorum colluvie in eo stagnante orta, & obstruente, vel acinos illius, in quibus segregantur bilis, vel radices porti biliarum, vel ductus cystis, ita ut bilis non possit progrederi ad suam fedem, sed retrocedere cogatur cum aliis sanguine per venam cavernam, in quo ad summam quantitatem collecta, à natura excreta fuit ad partes exteriores, quod facile fuit cum confusa, non mixta esset alias partibus sanguinem constitutibus, ob continuam dispositionem à liene acceptam pro segregatione, id est febrem non facit, quia non remanet in sanguine, sed continuo ab eo separatur, & ab hac flavo colore tinguntur partes, aliæ etiam particulae tunicis ventriculi adhaerentes sale lixivio eas vellicando dolorem excitant, & codem sale acido ventriculi suppresse appetitus extinguitur, & in renibus in copia cum fero separatas urinam creco colorē tingunt, sicuti feces aliae remanent, quia ad intestinā non depluit bilis; obstruktionis causa; sicuti non potest esse, nisi humor crassis, ita censendum est, licet optimus vietus ratione utatur, ratione atque declinantis facultatum languori exposita, chylum cum alijs eius portione crassa ad sanguinem per lacteas delatum suffit, quo coagulata magis ab actio interna sanguinis, vel paulatim in quantitate cumulata obstruktionē occasionem praebet, vel judicandum pituitam intestinā nimis incrassatam, vel ab actio interno, & occulto falso, à qua proficiuntur, vel ab actio pancreatici luci aucto, & illi mixto adhaerente parieti intestini, cui adaptatur orificio ducens Cholideum in eo obstruktionem induxit, que cum in hoc Patiente sit evidens ob extremitatem albedinem, tollit, quod possimus existimare à volatilitate bilis Icterum produci, prout censet Sylvius Le-Boe, hæc enim sententia locum habere iolim potest meo credere, ubi cum Ictero excreta tincta apparent, cum bilis volatilitas non impedita istius in hepate segregationem, & in cystis fisi depositionem, ex quo ad intestinā descendere debet, quotiescumque verò non tinguntur feces inditum est ab obstruktione pendere.

Quare in hoc casu obstruktionē primō, & principaliiter incumbendū, humorē crassum attenuando, & evacuando, bilēm segregant, & in venis permanētem evacuando, & sanguini suam crassum restituendo, colorēque cutis delendo, quae optimè obtineri poterunt à medicamentis, dummodo recte se agat circa ordinata.

Facta purgatione universalis, mundanda intestina à pituita nimis ea obliniente aqua Tertui per quatuor dies ad 15. vel 6. cum solito vēhiculo administrata; huic succedat sequens Decoctionē. **Y** Rad. Chelidoniae, Marrubii, Rubiae tinct. Gentianae, fol. Abonythii, hujus **Y**. **Z.** **viii.** Syrup. de Cicorea cum Rhaub. **Z.** **i.** **B.** addendo Sal. tart. fixi **D.** **i.** & Abonythii **D.** **i.** **B.** per octo dies hoc remedio obstruktionēs minoratis, medicamento purgante, bilēm, & pituitam respiciente pugnando corpus, in quem secundum facti infuso Rhaub. Agar. ad **Z.** **i.** **B.** cuiuslibet in aqua Endiviae acidā factā cum Cremore tatt. vel spiritu. Vitrioli, addendo Syrup. rof. fol. & Mel. rof. fol. an. **Z.** **ii.** **B.** cum aqua Cinam. **Z.** **i.** vel cum Pil. de Agarico, & tribus cum Rhaub. an. **D.** **ii.** Mercurii dulcif. gr. xviii. huic succedat medicamentum cum Chalybe, & validioribus deobstruenti-

bus, ut **Y.** Croci Mart. aper. gr. xvi. Antim. diaph. gr. xviii. Salis tart. fixi **D.** **B.** Salis viper. gr. viii. Bezoart. min. gr. vi. m. superbendio Vinum descriptum à Matthiolo in descriptione Marrubii, & omni tertia die purgetur cum pilo. Agreg. **Z.** **i.** Mercurii dulcif. **D.** **B.** in viginti dies insufflantur in hoc remedio, à quo si moribus non solvatur pro unico remedio confulerem Pulu. Milleped. præp. **Z.** **i.** Croci gr. viii. Sal. tart. volat. gr. v. m. cum aqua lumbicorum, Chelidonie an. **Z.** **ii.** ante cenam per horam sumat pulv. Cornu cervi pl. prep. & natura Eboris an. **D.** **i.** & Charab. **L.** p. **D.** **B.** m. cum Aque theriacalis **Z.** **i.** purgationē omni septimo die reiterando cum extract. Rhaub. **Z.** **i.** Senae **D.** **i.** quo Mappa sanguinis à corpora bilis mundabitur, & per quindecim dies utatur hoc remediorum genere, quo si utilitatem non percipit, utatur lequenti **Y.** Stercoris anferis vero tempore collecti, & in sole exsecuti, Pulii gallinacei eodem modo preparati an. **Z.** **i.** Salis Abonythii **D.** **ii.** Urina volat. **D.** **B.** Pulv. Cinam. **D.** **i.** Sacchari **Z.** **i.** dividatur in quatuor partes aequales, & sumo mane de illis unam sumat. Eger per octo dies, sumat pariter gutt. xii. Balsami falsi in **Z.** **iii.** aqua Agrimonie, & Cinam. **Z.** **B.** ad restituendam sanguini suam crassim, conjungendo his omnibus optimam vietus rationem.

CONSULTATIO XCIII.

De Ictero nigro.

Sacerdos temperamenti melancholici, etatis annorum triginta sex, febre duplice tertiana affidius, cum tensione in utroque Hypochondrio, transfacta septima. Urina ad nigrum tendentes apparuerunt, cum excrementis alijs albis, & post duos dies tota cutis flavo colore ad nigrum accedente tincta fuit, cum perseverantia tensione, & obstruktionē in utroque Hypochondrio, & febris remissione, Patiens multos commisit errores in eis ciborum crassorum, & præcipue carnis porcinae.

Color cutis flavus ad nigrum vergens unicuique persuaderet valet indispositionēm hujus Patientis esse Icterum nigrum, cuius caufam communem cencio cum illa icteri flavi, nempe impediat bilis segregationem in locis propriis, & convenientibus, per obstruktionēm in illis factam à crasso humore, proprio temperamenti melancholici, & à cibis crassis, difficulte concordatio magis congeto, unde bilis retrocedere cogitur per vas, sed differe in hoc à flavo, quid in ictero nigro bilis continuo in sanguinem massam regurgitans conjuguntur sero, in quo feces sanguinis nigrae in corpore melancholico abundantes, & præter hanc obstruktionē majori excesu coadunant, & ab ejus fermenti actione pro volatilizatione suspenſa, disoluta fuerunt, à quibus serum colorē flavo nigrum acquirit, & codem cutim tincta, dum circulando ei adhaeret, nisi magis arrideret exemplum aqua, in qua dissolutum fuerit virtuolum, & alterius, in qua decocta fuerit Galla, quo simili mixta ex claris nigrae evadunt, hujusmodi symptomā dilucidare, statuendo ex alkali bilis retento in sanguine, & ab acido melancholico ad vitrioli naturam tendente, & superabundante, simili mixtis humorē flavo nigrum emergere, unde recte statutum fuit ab Antiquis icterum nigrum à melancholico humorē fieri, quoniam modum generationis pro intellectus capacitate non explicitaverint.

Hujus veritatem possumus accipere à fecibus colore viridi tintis, non alia causa, nisi quia bilis alkalica, & fucus pancreaticus acidus, & ipsa melancholia, secundum partem huius crassorum fecibus miscentur, & ab eis hujusmodi colorē suscipiuntur; Et hoc magis probabile sit à febre precedente, in qua ob effervescētiam sanguinis immoderatamente separatae fuerunt portiones crasse, & acide sanguinis, quibus melancholicus Parisiens scbat.

Huic febri, obstruktionēs in Hypochondriis causam derunt, depravando humorē per eas flagrantem, qui superato impedimento suis qualitatibus fermentativis, in depravatione sui, contracit, sanguinem dum illi de novo

Consultatio XCIV.

183

de novo misceatur circulando inordinatē fermentationi condemnata.

Per Icterum remissa fuit febris, quia cum bile ad cursum pulsa fuit illa portio excrementi, quae erat maximē difposta ad contrahendam fermentativam deprivacionē in loco obstruēto, unde non concurrente ad hunc humore in tanta copia, dum ejus portio expulsa fuit, ne existens residuum sanguinis ad locum obstruētum fluens, ob suas conditiones minimē subiectum deprivacionē prioris simili, minorem capacitatē etiam ad fermentandum prerūnaturālē concepit, unde etiam febris minor, obfructus à materia crassa, ut superioris dicēbam dependent, & ab acido in temperamento melancholico prevalentē humores coagulante, & fixante.

Curatio ergo harum indispositionēm fundata erit in auferendis obstruktionēbus, humorē attenuando, & acidum superfluum extinguendo, addendo que Hepar, & Lienē resipicunt, his enim ablatis bilēm in suo cursu naturali remittentem, & febrem etiam extinguēmus, quo de causa effervescentiam sedantia sum adhibenda: Materiam preparatam postea evacuabimus, bilēm nēpē, & crassum humorē.

Facta purgationē primarum viarum cum Elecktar. lenit. & Extract. de Rhaub. vel cum infusione Rhaub. & Agarici dissolvendo in ea Mel. ros. fol. obstruktionēs primo oppugnante cum sequenti Decoctionē ex rad. Hepati, Ari, Filiis, Urtice major. Taraxaci, Caparior. fol. Abonythi. Agrimon. Citrach. Lingue cervina, Cicorie, Centaurie, Boraginis de hoc sumantur **Z.** **viii.** addendo **Z.** **i.** **B.** Syrup. de dubatis, Tinct. tart. **Z.** **B.** & continuo usque ad decimum quartum diem in hujus usū, reiterante postea supradictum medicamentum Purgans, de sanguinis missione non loquitur, dum primis diebus hac executa fuit, & modò nullum adebet hujus indicans. In hoc tempore, dum febris augetur, exhibeat Aqua Agrimonie, Capil. Vener. Borag. cum **Z.** **i.** Salis Pruniæ, vel gutt. viii. spiriti vitrioli, vel salis dulcificati, & ante cibam capiat temperatē Pulverem. **Y.** Antimonii diaph. **D.** **B.** puiv. rad. **Ari.** **D.** **B.** Salis Roimior. **B.** Salis tart. fixi gr. x. m. his peractis, & febre perverante ad aliam sanguinis evacuationem non devenerint, nisi ipsa augmentum suscipere: nam etiam si ab hemotrochidius prolixior, semper massa sanguinis refrigeratur, & maximē in temperamento melancholico, & per hoc imbecillius redditur ad separationem materiae excrementis, & ad faciendum impetu in obstruktionēs, sed efficaciora deobstruentia feligenda, inter quae aliqua erit ex aquis apertis descripta à Querceto, vel Myrsinē, vel sequens Decoct. **Y.** Rad. Artilochiae rot. Gentiana, Marubii, Hirund. Chelidoni. Capar. Cort. tanaceti, Fraxini, fol. Petasites, Centaurie, Abonythi, Urtice major. Acerofiti, rafraue Corm. Cervi, & Eboris, & de hoc capiat **Z.** **viii.** cum **Z.** **i.** **B.** Syrup. de quinq. rad. addendo insuper tincture Antimonii **D.** **i.** cui premitur sequens Bolis. **Y.** Extract. cort. Tamarisci, Suci Abonythi condensati an. **D.** **i.** Salis Abonythi imbibiti spiriti vitrioli, dulcific. **D.** **B.** Bezoart. min. gr. viii. Croci martis gr. x. Spirit. Fuliginis, vel Corm. Cervi gutt. v. Olei citri gutt. ii. in (Febitis enim lenta horum volatilium usum permittit, vel horum vice sal tartari volatilie nūperae) omni tertio die purgante cum Decocto Epidimiū Mefie, addendo Decoctionē Rhaub., & Decoctionē preparato addatur **Z.** **B.** salis tartari fixi; Quodsi horum remediorum usi febris per quindecim dies non eradicatur sequenti remedio efficaciori infundatur. **Y.** Decoctionē Marrubii, Chelidone, Urtice major. Raphani Sylvestri. Agnaliid **Z.** **viii.** Syrup. de Stachide **Z.** **i.** cui addit Spirit. vitrioli, viridi fixati gr. vi. Tinctoria chalybys **D.** **i.** Antim. **D.** **i.** Salis tartari volat. **D.** **B.** m. Prædictus spiritus paratus hoc modo, in recipiente aptato reterete pro extrahendo spiritu vitrioli ponatur aqua, ita rostrum retorte immergatur in aqua, ut spiritum in ea profundat, deinde operandum est, sicut in extractione ordinaria spiritus vitrioli, in hac enim operatione spiritus illi volatiles vitrioli figurantur, cum aliis in aqua, & postea extracta aqua in B. M. habebit in fundo spiritum vitrioli viridis coloris, cui addit spiritum falsi armoniaci, hi duo spiritus in unum fal coagulabuntur, spiritu vini edulcora, & habent

Sacci Opera Med. Tom. I.

bis fal fixum summae activitatis in auferendis obstruētibus, & in attenuando sanguine. Huc remedio poterit præmitti pulvis Milpedium, & flercoris Anterculi verò tempore collecti ad **Z.** **i.** Ultimo loco decoctionē Arremis utatur per octo dies, quia icteritum extirpat. Alius semper fervanda est lubrica, cum optima vietus ratione.

CONSULTATIO XCIV.

De Tenebro.

Ciris in aera annorum exigentia quinque, temperamenti calidi, & siccii adfici, per menem iam laboret ali fluxi mucosi, cum febre continuo exercitata, excedens fumilo aēo acri, & violento, ut non ferre posset illud, & postea nihil præter mucositatem exercit, aliquando copiosē, aliquando in pauca quantitate, & aliquando cum fuscis, & frequenter hos fumulos sentit; in vietus ratione est ordinatus, & in nullo erraſſe, in quod culpa hujus affectus refundi posset, afferit.

Tenebro est affectus moleſtas praefatum Patientem, dependens à pituita intestinali crassi, & acri; nam sua crassitudo adhaeret valde intestinis, & accidit violenter fumular non solūm intestini, sed muculum intestino recto annexum, quo enim adhæſio corporis et intimior eo sua qualitates sensibiliores reddunt corpori sensitivo cui adhaeret. He qualitates crassitatis, & accidens pītūtūs intestinali affectant, qua tota mala sanguinis ratione senilis acria crassa evādit, non iolūm ob imperfectas concoctiones istius propria, sed etiam, quia deficit spiritus ille vitalis, sanguinem in fluxuſſitatem proportionate detinens, Unde materia, que glandulari fusalibus, & Pancreati subministratur cum sic crassa, evenit ex ea succum pancreaticum, & salivam crassitatem generat, & cum hi duo humorē ad generationem muci in intestinis concurrant, sequitur & hinc crassum evadere, & si in sanguine hanc crassitudinem posse faceret diffusitatem, temperamentum calidum licet cum excessu bilis fundit, fundatū et ob glandulari fusalibus, & pancreaticis indispositionēm, fūlavim, & succum pancreaticum crassum generari; que indispositio facilē fundari potest in calore dictarum partium humidum humoris diffolventia relēcta crassitatis parte, vel quod in se plus justo contineat humorē receptum caufa aliquiū impedimenti, unde ulteriori concoctionē incrassatur, vel quod acidum illatum patitur (et enim in omnibus glandulis acidum dulce fermentativum) factū excedens humorē illum supradictum magis coagulat, quod magis probable puto ob ratios de acrimonia mos discordas, & haec causa trahit postea antedictas, nam dum ab actio excedente coagulatur, & crassificatur, cogitur plus immorari in parte, unde concoctio protrahit, acquirendo materialē crassitudinem per morām à calore partium adiacentium, materia magis actuatur, & evaporat subtiliori crassio relinquatur.

Crassitatis conjugitū acrimonia, & faldedo, dum in aera actua senilis definita spiritu balsamico sulphureo totam massam sanguinis dilatante, humorē acrimonia naturali donati, actiores præter natūram evadunt, id est succus pancreaticus acidor, & bilis actior, deficienti in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigantur, & sicut etas senilis omnium imperfectionem facultatum secum ducit ob indigenitam spiritum, ita acrimonia humorū augetur, hinc est, quod bilis, & succus pancreaticus simili congregando sua acrimonia, & aciditatem actua in unum salutem potest, & quod maximum cum muco intestinale spiritus vitrioli, & bilis actior, & deinceps in utroque spiritu illo volatili, quo contemptur juxta humana nature genitum, & munera praefandi exigant

succi acrimoniam excedens corrigit, quod non erit difficile obtinere.

Purgandum ergo, primò Corpus cum Mel, rōf. sol. distill. in infusione Agarici, & Turbiti an. 3. i. superbibendo post tres horas Aqua Tertii lib. iv. potē capiat per quinque dies decoctionis Malvarum, Violarum, Boraginis cum 3. i. Crem. tart., & Syrup. de duab. 3. i. his terminatis referetur predictum purgans cum Aqua Tertiis, sanguinem missione non ludo cum sini in fene, & etiam quia sanguinis qualitates pravae si quis sunt, non possunt corrigi per sanguinis missione, postea ad majorem, & ultimam deteriorē excedendum ad aquam Nocere dejectoram factam, in primo cyathio miscendo Melis rōf. fol. 3. iii. & per quatuor dies perseverandum. Ad correctionem acidi sūci pancreatici, & acrimoniam bilis sufficer lac Asinum distillatum ad 15. i. cum Tinet. Antim. 3. i. & Spirit. Salis Armoni gutt. viii. quo attenuabuntur etiam humor crassis, & efficacior erit, si premixtum pulvis ex Ocul. Caner. 3. ii. Corna Cervi utl. 3. i. Coral. prop. 3. ii. haec acidum coagulans imbibendo humoribus fluiditatem conciliabunt, & per menem in hoc medicamento persistet, suffici excedendo pro moderando stimulo acrimonia ad feces expellendas impellente, ex foliis Verbasci, Meliloti, & tenuegraci cistidem herbis decoctis in facculo repositis foveatur anus, Unguent. rōf. cum Camphora, & faccharo saturni profecti; si illinatur anus intus quantum fieri poterit, in astre ventura poterit etiam aquam Villenem accipere more solito, & confuso, & balneo aqua dulcis uti, quibus duobus remediis optimè humorum excedentes qualitates temperantur servata optima victus ratione.

CONSULTATIO XCV.

De Hemorroydibus.

Nobilis Vit temperamenti melancholici, atatis annorum quadraginta quinque, affustus pati fluxum sanguinis ab Hemorroydibus, cœperunt ei dolore, cum aliquo tumore extra orificium ani, aucto dolore tumor adeo incrementum suscepit, ut equaret magnitudinem manus contricta, dolor intenſor evasit cum magno calore, inquietudine, & vigiliis.

Confutatio sanguinis fluxum per Hemorroydes natura ad totius levamen intendens transmissu sanguine ad illos, suo defraudenti sicut fin ob sanguinis crassitudinem ab admixione humoris crassi, & melancholici acidi contractam, per quam stagnans, & immobilis redditus circulatorius cursum continuare non valuit, nec vim inferre orificis venarum, ut extum sibi pararet, & eo magis in hoc imbecillis evasit à crassitate irrestituto spiritu imperat faciente, & crassities ipsa, sanguinis particulas reddens maiores spatio orificio valorum, & sine motu, impedit ne per illud exire, & ad superiora circuletur, unde facta sanguinis collectione magna, necesse etiam est, ut vena ad tantum tumorem deterrimus extendantur, divellendo tali extensione à suo situ etiam pates eis adhaerentes, ex qui dupli extensione violenta, & praeternaturali dolor anguis, concurrent etiam qualitate sanguinis mordaciora concepta in stagnatione, fermentationem concipiendo inordinationem, à qua calor intenſus, & acidi exaltatio ad vellicandum doliciter apti, itaut quedam inflammatio hemorroydum dici posse.

Pro cuius affectus curacione sanguis fluens quantum fieri potest divertere, & fluxus attenuandus, & palatim dissolvendus, dolore mitigato, quod spero nos obrutus remediorum efficacia.

Mittatur ergo, primò sanguis à vena brachii dextri ad 15. i. & si opus est replicetur pro exigentia Patientis, & affectus pertinacia ex altero brachio, postea sanguinem fluidiore reddensus cum aquis, que serorem, & acrimoniam sanguinis moderabunt, ut fini sereni latit̄ deflattim cum succo Boraginis, & Malva praemixendo pulverem sol. Farfara ad 3. i. Purgantium non laudo, cum humorum ductu ad partem affectam possint illam magis exasperare, & augendo dolorem sanguinis copiam trahere, alius tamen fervenda est luprica, & hoc melius fieri non posse existimo, quam

cum 3. ii. Eleutherii Diasbasten, vel Cassiae ante prandium, & cenam assumptis, attenuabitur etiam sanguis exterius, & precipue suffumigis humidis, ut 2. fol. Tap. Barbati, Patricaria, Malva, Hippocrate, iemini Fenugrati, Lini, Althea, florum Camomilla, Polip. quer., Radicum Scrophularie, bulliant in aquis partibus aquae, & vini, & Decoctionem fervens ponatur in vase, supra quod in sella fedat patiens fumum excipiendo per hora quadrantes, & etiam medium horam, à suffumigio, fiat inunctio pro dolore fedando ex oleo nucum, in quo per ebullitionem diffusi soluti fuerint miltepedes, facta potest fortis expressione, & dum oleum ebulliri ponatur in eo Antim. 3. i. ligatum in peria, oleo saepē inungantur hemorroydes, & calido, vel sequenti. 2. Fol. Semperivi major, auferatur prima pellicula, bulliant in oleo Olivari usque ad dissolutionem foliorum, facta fortis expressione coletur, & eo utatur, vel Unguento ex Scrophularia descripto a Mathiolo in tractatu de Scrophularia ad exsiccandum Hemorroydes, sedato dolore utatur suffumigio ex pulvere sulphuris cum pulvere Scrophularie, tempe trifoli hemorroydalibus; & post suffumigium fiat inunctio cum Balsamo sulphuris, & oleo Hypericonis, vitellisque ovorum, & continuo foecundatur cum spongea imbuta, & potesta expressa in aqua calci postquam Calx fundum vasis, in quo dissoluta fuit petierit, itaut clara maneat. His omnibus optima vietus ratio sucedere debet.

CONSULTATIO XCVI.

De Fluxu Hemorroydali.

Mulier annorum viginti octo, temperamenti melancholici post primum partum passa est semper Hemorroydum dolorem, sed per intervalla, in quinto Partu, qui fuit difficilis, & per plures dies dolores perpetua fuit, tandem enixa feta Hemorroydes illi summe intumescunt, & per multum tempus in hoc statu permaneunt, transactis tribus mensibus à Partu apparuit signum mensis, & eodem tempore magis intumescere hemorroydes, & rupta cum evacuatione sanguinis, sed moderata, qui autem per menstruū exiuit paucus fuit, altero mense instantē multum defatigata fuit per aliquos dies, precedente renunciū dolore, vena hemorroydale ultra solitum tumefacta, praemissis purgationis menstruū ligno, rupta sunt, cum magna, & frequente sanguinis effusione, itaut in uno die (quoniam robusta) vires amitterit.

Ex conatu pro exclusione fœtus dilatatus fuisse Venas hemorroydales in hac Patiente, præter experientiam, cum antea numquam hemorroydum passiones persenserit, & in pari eas expirera fuerit, docet & ratio, nam in tali conatu per mīculos abdominis comprimitum omnes partes circumstantes, & etiam vena hemorroydales, ex qua compresione sanguis sursum liberè circulati impeditur, & stagnando, vel parva motu sursum rependo, adventienti sanguini ab arteriis locum necessarium pro sui capacitate non relinquit, integræ manente cavitate vas, unde cum in hac colligatur plus sanguinis, quā secundum sui capacitatē naturalē contineare possit, à copia vim faciente dilatatur, & pro copia majori dilatatio fit major, & hæc fuit causa, per quam in partu exclusione hemorroydes huic Patienti intumescunt, sicut est causa intumescētio venarum diætarum in viris, qui feces non nisi cum magno conatu egerunt.

Vena ita dilatata semper sanguinem uberiori copia suscipiunt, eo modo, quo aqua per plures, & inæquales rivos a flumine derivata in majori copia excurrit per magis capaces, quam per angustos, & sic tumor venarum durationem suscepit, conferente huic natura ipsius sanguinis melanocholia crassitudinem, & facilem coagulationem et præbente, unde ab arteriis in venas depositatus, in his condensatur, vel ob deficientiam caloris arterialis, vel evaporata portione in sui effusione ab arteriis illius spiritus falsi balsamici fluiditatem conciliantis, quapropter motus illi minuitur, & tardè circulatur, itaut alia sanguinis portio subministratur ei parti vene ab arteriis, dum præcedens secundum totam sui quantitatem eamdem partem non deseruit.

Aucta

Consultatio XCVII.

CONSULTATIO XCVII.

De Tabe Dorsali.

Aucta hoc modo copia sanguinis in eadem parte venæ, & majus incrementum suscipiens à novo sanguine, impediat capacitationem à prioribus portionibus inventiis in locum sibi parat, cum dilatatione vas, idcirco semper intumescunt vena, & augetur tumor, vel quando copia sanguinis maior excipitur, vel quando crassities majus impedimentum ponit circulanti sanguini.

Tempore mensum ab hemorroydibus fluit sanguis, quia sicut fermentatio sanguinis ab hijs copia excitata, & à qua fit menstrua purgatio, in tali tempore rotam sanguinis maslam turgore facit, cum mutatione coloris, & excitatione variorum accidentium, ita facilè est sanguinem in hemorroydibus contentum per hanc turgescere, solutis à fermentatione spiribris per crassitudinem ligatis, & orientibus, à quibus impetum suscipit, quo orificia venarum aperit, & in magna copia excurrent, derivata per hanc via eam portione sanguinis, quae per mentes fluere debet, unde isti per natum semper diminuto fluant curvi.

Copio malum fuit in hoc ultimo tempore sanguinis ejus, quia à precedenti labore attenuata sanguinis massa, exaltatoque, & volatilizato acido melancholici humoris excedente, non solum ab arteriis in majori copia venis hemorroydibus sanguis fuit suppeditatus (quo enim sanguis vel fluidior, uberrimis ab arteriis eructatur) sed uta sua qualitate acida aucta, continuo stimulo aperta venarum orificia petiveruntur, ad uberiorem sanguinis profusionem.

Pro curatore hujus affectus nunc insistentium in sanguine fistendo, cum diversione istius ad aliam partem pro majori sibi portione; Secundo orificia vasorum aperita confondenda erunt; Tertiò cogitandum de praferentia, quo consistit in hemorroydum exsiccatione, & in reductione sanguinis ad suas vias naturales, in utroque exequendo magnam video difficultatem, cum venae maximè dilatatae sint, & ea infurgit difficultas, que adest semper in vane magno aperto; pro praferentia ratione nobis se offert illa exsiccandi hemorroydes, opus arduum ob continuum sanguinis fluxum, & ob applicationem remediorum.

Pro prima indicazione extrahendus sanguis à brachio partum, & saepē, & cucurbitule applicanda Hipocondrii, frictions etiam partibus superioribus facienda. Medicamentum purgans non videtur convenire, si tamen urget necessitas, solo pulvere Myrrabolani, & Rhabti, torrefacto utendum. Pro secunda 3. i. Aquæ summum. Quercus, Semperivi, Portulaca an. 3. iii. Syrup. mast. 3. ii. Tinct. coral. 3. i. Croci mar. affring. gr. vi. Infusæ diem utatur frequenti Lambitivo. 2. De coct. rad. Tormentilli, Bistorte, Confolide, Millefolii, Scrophularie, Galanga, Masticæ, Gariofil, Camphore parum 3. i. Diacordii 3. i. Specier. trium Santal. 3. i. Syr. coral. 3. i. Spirit. vitriol. gutt. x. m. Ante cibum per horam capiat sequentem Pulverem. 2. Lapid. Amethystis prap. 3. i. Coral. prap. 3. i. Terra sigill. 3. i. m. cum aqua Plantag., vel Buria Pastoris, fuit etiam utatur cum vino affringenti, in quo ebullient Tapsi barbati folia, radix Scrophularie, folia Myrt., grana Sumach, Balaustia, & cavea ne calidum fia fomentum, quod per horam continuabitur, & post inspergatur super venas sequens Pulvis. 2. Thuris, Sarcocolla, Sangui. Dras. Balaust, Scibii Aluminis an. 3. i. Vitrioli ad solent calcinati 3. i. Pilos. Leporis combust. 3. i. Plumbi utl. 3. i. Balsamum aliquod vulnerarium adhibendum. Pro tercia observari pulvrem sol. Fafare mens Aprilis collect., & in umbra siccat. Hemorroydes exsiccatur, si ad 3. i. exhibetur per aliquor dies in Decoctione Scrophularie; Fiat suffumigum ex sulphure, Trichisi de Charab., Mastice, rob. rub., & Santalis, inunganturque cum Balsamo sulphuris Rulandi, & per quatuor dies ante tempus mensum miratur sanguis à pede, & Pessaria mentes moygentia ad uitum reducantur cum optima victus ratione.

Quomodo vero ab hoc fluxu fiat emaciatio, non est difficile explicare observando partes, vel pro fluxum cavitatem, vel pororum vacuitate, vel trahere, vel admittere humores, quos non recipiunt in statu naturali, quando sunt implentes, sic cum ex continuo fluxu feminini à vesiculis seminaris semper vacuitas aliqua reperiatur in eis, semper etiam sunt capaces novar materiae, cuius portiones à testibus semper recipiunt, & sic Testes etiam ipsi continuo exanimantur humore, & locum pro novo recipiunt habent, quapropter continet, & nova feminis elaboratio perfectior, ex qua insufficiens elaboratione sanguinis copia exhaustur, & magis spiritosi, cum decremento omnium partium, sanguinis materia pueriori in femen absente, refusa remanere tamquam vappa, pro nutritione partium inhabili, unde emaciatio illarum, quando enim, & capsula feminina,

tix, & testes seminali materia sunt impleti, sanguis non habet locum, ut recipiat in testibus, & ita circulando regreditur ad aliarum partium beneficium.

Pro curatione, bili in fagine modicando, & purganda, cuiusque generatio prohibita, fermentum tenuum corrigitum, & ulterius vala feminaria corroboranda macilice tollenda; quibus satisfacere erit, si non impossibile, arduum tamen, attenta partium omnium lesione in solidis, & primitivis particulis.

Quo ad primum purgantia non admitto, aliquatenus ex necessitate adhibenda, & fin Tamari cum Cremoni tartari, vel cum pulvere Mirabolonorum citrin. Pro alteratione fint succus Plantag. Portul. an. 3. i. in aqua Semperivi 3. v. praemittendo bolum ex Diacordio ad 3. i. addito vitriolo marci gr. viii. Sulphurant. fixi gr. vii. vel Bezoart. minor. gr. toridum; i. Rerato leniente ad aquas Lucenes transfundit pro ea quantitate, que Patienti non sit gravis, post quas accipiat succum hordei solutum cum aqua Plantag. addita rindura Ros. ad 3. i. & spiritu tereti sigillata deferit pro ab Hoffmanno in Clavi Sekrord. in tract. de terris ad 3. p. Pro macte Latte uter Vacci, ut sanguini consistenter conciliatur, & cum coadunferetur Bezoart. solaris gr. x. Quod si deficiat utatur Petrarum, Corallorum, & Eboris pulvere cum sale saturni; per diem aquam Limacum bibat, & Gambarorum cum Tinctori. fiat Pafra, vel Morsul. cum Amygdal. Pineis, Pistacis, & sem. refrig. nec non pulpa Caponum, perducum, & Phasianorum, addendo pro virium corroboratione aliquid de speciebus Diambra aqua Cinam. Pro fermento resum corrigendo foecurant Decocto Semperivi, Plantaginis Lactucæ, Sem. Agni casti, & Cannabis, & simplicibus contulsi cum oleo violaceo fiat illis Emplastrum addita Camphora. Corroborabimus vasa cum Syrum Coral. Mastis, vel pulvere ex coral. Bol. Armeniæ terra sigil. rad. Torment. Bistorta, & Croco maris atting. ea accipiendo cum aqua Quercet. ad Gonorrhœam, optima Viðus ratione adhibita,

CONSULTATIO XCVII,

De Tabe Dorsali;

C ivis temperamenti adulsi supra sexagesimum annum dolorem cepit sentire in regione lumborum, ut nisi difficulter le incuriare, & ad imum fere posse, sine ejus augmento; hic post aliquot tempus uile ad os sacrum le dilatavit, & in remediorum applicatione excedens dextrum dolor corripuit, irant nullo modo se movere posse, cum continuo dolore, cui post aliquot menses macies omnium partium inferuerit.

A relatis signis habemus tamen dorsalem ab Hippo in lib. de Glandulis descriptam, cuius causa cum eodem Hipp. est statuenda in fluxu materia, à capite per spinaliter inedillam, unâ cum fuce nervo ad ramos nervorum vertebralium in regione lumborum, ob flagitationem ejusdem in eis, cuius qualitates cum sint acuta, & mordicativa, membranas dictorum nervorum vellicando dolorem lumborum efficiunt, & quia aucta dicta materia ad alias partes incisendas se transtulit nempe ad nervos ossis facri, & ad acetabula Coxenitiae, dextri, in quibus vi suarum qualitatibus dolores auger precedentes novo excitato dolore, hanc materiam sucus nervus suscepit à sanguine, in quo à temperamenti adulsi actione multa colliguntur particulae retoridae pale prægnantes, ob adiunctionem acri facto, quas serum alimentare fecum mixtas traxit, ubi in capite contingit ejus separatio à sanguine, pro spiritus animalis fabrica, & in dies ranta congelata fuit hujus materias copia, ut in nervis supradictis facta fuerit obstruere, per quam spiritus animales non nisi pauci per eos fluunt, ita sufficiunt tantum pro exiguo motu partium, quibus dicti nervi implantantur, tanta verò fluit spiritum copia per membranas nervorum, ut sufficiat pro sensu conseruatione, & perceptione vellicationis molesta à materia acti pendens: dicta spirituum paucitas imparet etiam evadit ad excidandum fermentum partium pro officio nutritionis, ad quod opus videtur destinati spiritus animales, & colliguntur par-

tibus paralyticis, in quibus non obstante fluxu sanguinis arterios, materia nutritionis, & augmentationis fit maces.

Curationis ergo Scopus erit partes à dicta obstructione levare, succum nervum ab inquinamento materia extranea mundare, & ei aptam miseri, ad partes urina divertere, sanguinemque, ne eadem congeriat, & generet, quantum fieri poterit munire, dolor leniens, & materia compacta per exteriora lenimenta resolutio tentanda.

Quoad primum opus non erit purgatione, cum sucus nervus non aufultur medicamenta purgantia, erunt tamen necessaria pro mundando sanguine ab excremientis, & ne in majori copia succo nervo consenserunt: Unde infusionem ex Rhubarb. ad 3. i. p. cum Syrup. rosi 3. iii. exhiberem, humores reliquos prepararem, cum decocto Borag. Taraxaci, Cicorei, Buglossi per septem dies, & in uno ex his parum sanguinis mittemer à brachio polles reiterato dicto Purgante ad Diaphoretica descendenter, que primas partes habent in mundando ab ingestis inquinamentis succo nervo: Idecirco paretur Decoctum ex Ligno sancto, Viscocerino, Salia cum radice Serpentariae, Verginiana, Petasites, Card. ben. fol. Rostraria, Lavendula, & Salvie exhibendo ante Pulverem Cornu Cervi Philosoph. 3. ii. Autum. diaph. 3. p. Bezoart. minor. 3. m. per viginti quinque dies si vites ferè possint in hoc infundum, & omni arte curanda fudoris extiratio, post sudorem emulso ex feminis Melonum exhibeat ad temperandum medicamentum calorem in temperamento adulto, ulterius habeat in iuveni sequentes Boles. 2. Extract. ligni Viscocerini, Iva arct. an. 3. i. Cinnab. antim. 3. p. Bezoartici Lunar. gr. v. Unigula acris 3. i. Olei Cornu Cervi gutt. iii. in sumenda cum aqua Lumbricorum, vel aliquo Antiparalytica descripta à queretano, & Sekrord., que si sudorem non movebunt diaphoretæ insensibili majori excitata auxiliu ferent. Post haec si melius habebit diuretica usurpanda, inter quae acidula erunt efficaciores ad materiam adustam per urinam pellendam non losum, sed ad sanguinem ab ejus generatione retrahendum, si vero non habebantur in promptu utatur Sero caprino diffusato cum spirit. Martis acido, & Spir. tart. cum pulv. ex Ocul. Cancer. & Millepunctum. Ultrem corroborabit Sanguis cum aqua Agrimonie, cui instillentur Balsami Salis gutt. x. sumpta per aliquot dies: exterius Oleo Lumbricorum, rotato completo, & Therapeuticæ, & etiam Saponis, ex descriptione Hoffmanni in suo Thesauro Pharmaceutico, utatur. Omnibus optima viðus ratione adhibita,

CONSULTATIO XCIX.

De Gonorrhœa,

S um maximo exemplo observantissimum, exatis nostrorum supra sexaginta quatuor, temperamentum calidi, & humidum cum aliquo bilis excessu, sunt multi menses, quod sensu horrorem quemdam circa lumbos, cum tremore, cui succedit in pendens partibus motus quadam ad feminis excretionem impellens, qui quacunque arte, & cogitatione à sua reguli virtute subministrata, numquam potuit fedari, sed emisso feminis post longam lucidam facta fuit sine pudendi elevatione, & omni die postea pafus est hoc micrandum symptoma, à quo multum debilitatur corpus, & Animus summe affigitur, nullos alios committit errores, quam in ea viðus ratione à sua regula imperata, qua ut plurimum in cibis crassæ substantia, & pauci nutrimenti constitut: Sunt multi anni, quod podagræ doloribus molestatur, & quando ipsi incipiunt hoc symptoma cessat, quando vero remittuntur, affigitur ab eo symptoma.

Ex continua alternatione doloris podagræ celsant, & feminis involuntarie effusionis incipientis puto siue errore posse determinari feminis dictam effusionem ab eadem materia pendere, à qua dolore podagræ proficisciuntur, & cum certum sit illam acrimonia, quæ partes membranofolias solas sensu prædictas pingit, dolores

lores illos immanes excitare, ita eadem materia ad membranas vesicularum seminalium, vel prostrata delata, contrafacta accredite eas partes stimulando, ad feminis ejaculationem promovere potest.

A quibus partibus transmittatur ad feminis conservativum haec materia, demonstrare nihil videtur horrör, & rigor cum tremore in regione lumborum, que partes nervosæ affecta demonstrando succum nervum etiam in sua crasi depravatum per eas fluere manifestant, depravatio consistit in materia acida illi commixta, cum hijs sit proprium frigus, & alia symptomata predicta inducere, prout febres quartana ab acido melancholico pendentes, in quibus dicta symptomata frigoris, & horroris maxime vigent, comprobant, & dum hujusmodi particulae per nervos harum partium, & principiæ per membranam filamenta medullosa invexitent, vel per membranam fibras, quas idem succus nervus irrigat, discurrunt, sua aciditate ita afficiunt, ut sensu frigoris, rigoris, & horroris eis impriment, & ulterius progrederis dicta materia per nervum à vertebribus erumpente, qui & cum ramo intercostali unitur, & in sphinctere vesicae implantatur pro ejus occlusione, & refectione, ut adnotavit Villius in sua Nervologia cap. 17. propè finem, fibras non solùm nervas, sed carneas, tenui tendinosas hujus muculi vellitando ad contractionem impellunt, qua prostrante, & cum istis vesiculae feminales comprimitur, ut animaverit Riolanus, & Diamembroch ampliar cap. 21. sive Anatomæ propè finem, & in ita comprehensione coguntur vesiculae semen profundire, non obstante quacunque alienatione mentis ab obscuris, & quacunque arte, vel per motum, vel admotionem frigida exercitata. Cum hujus profunditione contractis magis fibris nivalibus, potest etiam exercitata materia mordacans, & ita liberari à fastidio hujus symptomatis, quotidie verò sit hujus materie communatio partibus predictis, quia acidum quotidie colliguntur ab illis indispositionibus, a quibus podagra pender, & hoc iucco nervo communicatum quodridie hanc molestiam modo predicto renovat; quare verò per hos nervos, & non alios diffurat hoc acidum, esti cistum particulis lucus nervus unde refutus sit, & in his solum haec producat accidentia, dico nos certos esse de mala operatio ne iucu nervo, quia verò in hanc, & non in alijs partem exercut, id non potest pendere nisi a mala partis dispositione, per quam in ea congerentur simul multa particula depravata, qua potest vi facta, & turgescens concepta predictam affectionem muculo sphincteri inferunt.

Video posse hujus Symptomatis caufam refundi in feminis aciditatem contraham à sanguine acido, à quo generatur; sanguinem vero eis acidum podagræ dispositio peritiat, & retentæ fuligines in deficienti transpiratione ratione atatis, in qua deficit calor interne energia ad illam necessaria, predictam acrimonia augere posunt, per quam irritata membrana sanguis conservans noxiom fib. expellit, cum feminis effusione, attamen sensu frigoris, & tremoris precedens me faciunt inclinare ad priorem sententiam, utramque ramen non variat curationem, cum dicta symptomata frigoris debent temporis refundiri in vapores primò elevatus à semine, arguentes acidum istius in hoc effectu frigoris.

Ut liberetur Patiens ab hac molestia, & periculo acidum feminis, & sanguini modicandum, & omni arte divertenda hujusmodi materia, vel per sudorem, vel per urinam, quod assequi erit difficile, cum meo iudicio non possit eradicari haec affectio nisi cum causæ podagræ effectus, nihilominus tentanda est cura.

Et quia premissæ jani sunt evacuationes universales, Decoctionum ex Ligno sancto, Viscocerino, & Salia pararam cum herbis Cephalicis, & Ciceracis, praemittendo ad fulorem promovendum Pulverem ex Cornu Cervi philof. prep. ad 3. ii. Cinnab. antim. 3. i. Bezoard. occid. gr. xvi. fervendo alvum lubricum cum Clysteribus ex lacte, & Saccharo rubro, & si sudor sponte non exeat, arte procurandus, dummodo vires tolerare possint. Purgantia libenter non admitto, quia acidum hoc excedens, utpote volatile medicamenta purgantia spernit, & etiam quia Patiens in atate senili

constitutus, & à frequenti feminis profusione debilitatus fudoris, & purgationis reiterate vim sustiner non poterit, per viginti dies in hoc medicamento infundendum, cui adnectetur sequens Medicamentum 2. Extract. ligni Viscocerini 3. i. Salis viperini 3. p. Bezoart. lumar. gr. x. Spiritus sanguinis human. gutt. viii. m. superbibendo aquam lumbricorum ad 3. iii. Agrimi. 3. iv. per alios viginti dies hoc medicamentum utatur postea ad lac Asinum transfundit infillando ei spiritum Camphora ad gutt. vii. & per mensum istius usus continuandus, quo, non solùm corrigitur acidum, sed etiam Urina exicitatur. Adveniente paroxismo podagræ, ejusque declinatione infinita diureticis curanda diverso reliquiūrum acidi humoris hoc pulv. 2. Ocul. Cancer. milleped. prep. an. 3. p. Salis tartari volat. gr. vii. superbibendo Aquæ villen. 3. i. p. in qua bullerent semin. Daunio contul. 3. ii. quod si ad iudicem tali tempore sit proclivis, hic etiam promovendus cum Cornu Cervi philof. prep. vel Bezoart. minor. vel Cinnab. antim. vel Bezoart. orient. cum Aqua Card. bened. Scorzonera, vel Pulegii, quibus si non cedat affectio Magister. Saturni (cujus descriptionem vide in Ministris) ad gr. v. in aqua Neupharis exhibetur. Vietus ratio sit optimæ, & utatur pulvere, qui est in communis usu pro Podagra.

CONSULTATIO C.

Pro preservatione à Calculo.

C Rassis humores, & tartareos, similibus acidos in Illutris. Patiente proposito superabundare febris triple tertia in plures menses perpessa anno praeterito, & temperamentum melancholicum nobis persuaderet, à quibus jaeta fundamenta Nephritici doloris, cuius levitatem hoc anno expertus fuit. Pro ejus præservatione certam statuerim caufam oportet, quia adeo incerta apud Autores, & quandoque improbabilis habetur, ut verò quod apud me certitudinem haber aperiatur; Suppono, sanguinem non minus, quam Vinum cumulari tartarum, ipsumque ad vini similitudinem per continuum effervescientiam deponeatur, & à putoribus partibus legregare, hujus indicium sat probabile pro ea causa nostris urinæ præbent, in quibus etiam illa hominis cuiuscumque fami, & perfecti temperamenti humiliorum tartarum exhibit adhærens fundo matula, si per aliquod tempus relinquatur in formam cretae, vel Gypsi, hæc materia à sanguine plutescum certum est provenire, cum serum eam suo finu vehat, ut quid à massa sanguinis, cum eo, tamquam tartarum a vino segregatum.

Si hoc tartarum sanguinis, cum materia viscola acidam cumulari tartarum, ipsumque ad vini similitudinem per continum effervescientiam deponeatur, & à putoribus partibus legregare, hujus indicium sat probabile pro ea causa nostris urinæ præbent, in quibus etiam illa hominis cuiuscumque fami, & perfecti temperamenti humiliorum tartarum exhibit adhærens fundo matula, ab hac tota illa massa in lapideum, ut Retorta remanens spongiotum, & friabile irrugere acido vitrioli optimè depingit, & potea superaddatur humor ille, five spiritus urinosis in defumatione elicitus tota massa sicut prius in lapideum durum, & minimè friabile coagulatur, & verò si rem attente confideramus, alio modo non videtur posse contingere lapidis in corpore generationem; nam certum est hanc fieri per coagulationem humorum, omnis coagulatio vera ab acido, quod si incidat in humorum, vel spiritum alkalicum, & uterque mixtione terret corporis non patiatur coagulatur quidem, sed non in lapideum, ut experimentum habemus in mixtione spiritus urinosi, cum spiritu vini, que ambo in corpus tenerum, & friabile coagulatur; Necesse est ergo quod terrea particula cum uno ex his copulerent ad contrahendam ducentem propriam lapidis per coagulationem, & haec cum ob siccatum in partibus

Medicinæ Theorico-Practicæ

enias minimas sit divisa, ut arena; opus est crasso, & visco humore ad plures particulas conjugandas, ut lapis fieri possit majoris magnitudinis, quam cavitatis spissatum urethram, & si contingat non adesse hoc vi- fuscum partes iteret, & tartarea in minima divisa excurrentur, & facient arenam etiam copiolam pro fisi multitudine, prout vitrum est in hoc illastris. Pa- tiente, cuius urina pro aliquo tempore multo sedimentato arenose sebeat, quatuor portio tenius, & mixta parti oleagineo, sed tenui lateribus matute adhaeret, altera levior urina per superficiem feretur. Ex his patet calor eminens renum in calculi generatione nullam ha- bere partem, & est etiam irrationalis calorem anima- lis ab humidu temperaturam humorum adire, ut hunc in lapideum convertat, quod non faciet calor fornacis adirens, qui si tertium in lapideum induat, materiam actuandam habet duram, denfam, & aptam lapides- ferre, non fluidum humoralem, praterquamquid debemus considerare differentiam caloris fornacis a calore re- num, & ab hac consideratione cito etiam impro- babilitas talis sententia statuens calculum a calore renum.

Ad evanescere perficiendam necesse erit sanguinem etiam, & viscofistatem attenuare, acidum superfluum corrigit, & renes ab omni inquinamento mundare, mundosque conservare, quod ratione temperamenti na- turalis erit difficile; attamen si ex toto liber non eva- scerit per remedia, sperandum, quod non nisi pot longa intervalla affectionibus nephritis molestatibus.

Antequam vero ad preservativa remedia deveniamus premitemus Purgatio universalis ex Melle ros. fol. & Manna an. 2. ii. b. cum 2. p. Crem. tart. vel cum Pil. de Agar. & Trib. cum Rhaub. an. 2. i. Pro alterante erit Aqua Absynthii 2. iii. b. Crem. tartari 2. ii. rad. Ari. p. 2. i. Syrup. de corti citri 2. i. g. m. in secundo Syrupe mittatur languis a brachio, accepto quanto restante Purgans aliquod ex supradictis, & sequenti die mittatur languis ab hemorrhoidibus. Uno interposito die fumaria Aquam Tetru ad 25. v. vel vi. cum solito velutino per quatuor dies, quo peracto ad arreundam massam sanguinis, & viscofistatem deveniendum, pro qua intentione 2. Rad. Decot. Grani. Quinque foli, Eringi, Fennicie, fol. Absynthii, Agrimonie, Boraginis, Fumaria 2. viii. Syr. de diab. de Pomis an. 2. vi. Tinctura falsi tartari 2. p. m. Septimo syrupe accepto restiterunt Purgans, & per aionem septem dies sumat fequentes Bolos. 24. Sucet Absynthii condensati, Extracti gentianae an. 2. i. Salis rosmarinii 2. p. Spirit. falsi ar- moni gutt. vi. Fecula Aronicæ gr. viii. in superbibendo Aqua Fennicie, Puliegii an. 2. iii. addita tint. Antim. 2. i. Reiteretur postea Purgatio, & postea ad ulmum ac- dularam, vel Spadananum, vel Ficoncella descendendum, quibus etiam renes detergent, postea ad integrum acidi mortificationem utatur sequentibus Bolis. 24. Lapis Judaici, Spongia, Lycis, Ocul. Cancer. Ol- fuisse meliporum, Teste ovorum calcin. an. 2. i. Char- lybis super. Porfido bene levigatis 2. i. Therbeentina veneta q. f. ad excipiendos prædictos pulveres m. f. b. pro quatuor viciis superbibendo aquam Agrimonie ad 2. iii. & per viginti dies in ufo harum pilul. infusat purgando Corpus omni quarto die cum Pil. Cratoni ad 2. i. Ultimo loco utatur omni mense pulvere sequenti cum Aqua suci Veronicae 2. iii. 24. Semini Dauci Sylvestri. Ocul. Cancer. an. 2. i. rad. Filipendula. 2. i. f. p. & m. Antequam vero hanc accipiat, præ- denti scilicet die accipiat Pil. Cratoni superius dictas; post prandium, & cœnam grana Masticis electi qua- tor deglutiat, quo humoris concretio prohibetur. Optima vietus ratio servanda omnia alimenta crassa substantia, & Vinum generosum, tartaroque refertum sequitur.

CONSULTATIO CI.

De Calculo Renum.

Civis honestus annorum triginta quinque, tem- peramenti calidi, & humidus, nullus legitus in ra- tione vietus obstruetus, sed ab appetitu eas accipiens, cui ut satisfaciat plutino cibo, & potu uitrit, dolo-

re circa limbos corperatus in latere dextro testiculis correspondentem, & scrotori cum urina suppressione mul- timen conqueritur, & agitatione, ac dolore laxatus impotens est ad se erigendum. Parenis ejus doloribus hu- jus generis fuit subjectus, in principio doloris immo- nem pulsus est vomitum materia acida, & amara biliose.

Non est dubitandum hujusmodi dolorem esse Nephriticum sicuti illius causam esse materialia crassam, & indigentiam collectam à depravata secundum aliquam partem digestione alimentorum in ventriculo, ob nimiam eorum quantitatem; hac materia ultra malam excrementa naturam aciditatem contraxit ab acido excedente ventriculo in eis appetitu, nonnisi magno ci- bo latifibili manifestato, quavis aciditatem potuit con- trahere à diutina mera contrafacta ob ful crassitatem in ventriculo, eo modo, quo alimento cocta etiam diu fervata ascesunt, & in fermento contingunt omnibus fit manifestum per solam exaltationem acidi insit, & occulti in fermentatione intellexa operantur, & forsan etiam ab acido vini copioso ingurgitato hac materia acida in prima concoctione genita, cum chylo in ve- nis, & arterias admissa ferociata potest tamquam inu- tilis confignata tartaram languis in eo innatantem viscofistatem apprehendit, vel dum per arterias circu- latur, vel in renum peluum deponitur, tartaram dictum pariter sibi unit, & ibi ab alkali falsi urinosis actuata actua intrinsecus, & aliis in locis sitcepro in lapideum coagulatur, ut dixi superiori Confite.

Talis materia acida potest etiam in venis cūmulari à lymphâ ex sū natura acida, & in hoc Patiente ma- jori aciditate donata, quam ei conveniat naturaliter, quod videtur manifestari evidenter ab appetitu magno, & aucto, crassitatem autem acquirit, vel quia lymphâ conjungitur cum materia crassa, vel quia lymphâ a ni- mia aciditate condensata crassit; hujusmodi materia ad renes delata modo supradicto, & actuata lapidem constituit, lapis à motu membranarum interiorum ca- vitatis ruminis paulatim in uretherum depulsum, cum sit major cavitate ilorum hanc dilatat, & in dilatatione distense multum fibre membranosa continui solutione dolent, & ob inqualitates forsan, & aperites lapidis vellicatae in maiorem contractionem vocantur, quādā dilatatione, & ab hac impeditur munus com- missum urinam expellendi, & eadem contractione ratione confusum affectus etiam urinæ potest alterius renis, ab eo Urina non excurrent, nec expelli: predictus con- sensus, quo impeditur urinæ exitus in rene non affecto mihi videtur fundari in hoc, quod contrafacto uretherum, contrahitur membrana interior renum, huc papillas contrahit, papillæ vasa annexa, seu tubulos in his in- fixos, urinamque deferentes, hi totam renum substantiam in sūm passionem dicunt, & consequenter etiam arterias, que communicantes cum illos alterius renis eas contrahunt, & motu sanguinis quodammodo impeditur, vel quod ex contractione uretherum contrahit nervis ad renem dextrum tendentibus, & cum istis ramis sinistris fit contrahit in omnibus urinæ sanguinis, & etiam tubulis, quibus tota renum sub- stantia concurrit, per quod non recipitur serum in substantia concurrit, & sic urina non excurrent.

Ob eandem affectionem nervorum sequitur etiam Vomitus ob connexionem nervi renalis cum stomaci ner- vo, & cum illo ad cystim fellis diramato, unde hi participes vellicationis affectus, & contractionis partes dictas ad exprimendum humorum in sua cavitate con- tentum impellunt, hinc Cystis fellis bilem copiosè in duodenum vellicata eructat, que ab hac in ventriculo ascendens copiose talis humoris vomitum occa- sionem dedit, sicut ob compressionem musculi Ploas sub- strati uretheri, & cum musculis coxa communicantis dolor in motu sentitur in ea parte, & ob consernum uretherum cum urinæ feminariis in testiculo.

Quomodo autem illæ indispositiones nephritica à Patre in Filium descendant, dico id evenire, quia materia illa crassa viscosa in eis calculi laborantibus ad renes cum sero fluido ob nimiam dilatationem extremitatum urinorum serum extravasatum ab arteriis excipi- entium, cum quo fertur & dicta materia viscosa usque in renum

Consultatio CII.

renum penetralia, alioquin si non essent adeò dilatata vasa, materia ista foras remanerer, & quia ista dispo- sitio, & vasorum conformatio unâ cum temperamento acidum congregante a Patre in filium traducitur, con- sequenter etiam indispositio nephritica; ratio autem, quia in ista dilatatione nimis vasorum locus prebeat materia illi crassa, & non angustia, est, quod sanguis ab arteriis in subflentiam partium expulsus per evapo- rationem illius spiritus, à quo dixi alias fluxilitatem accipere, & qui forsan est ille extens à fanguine extra- ito in formam nubis aliquam condensationem tunc nan- ciscitur, qua non solum serum à se separat, eo modo, quo lac concretum, & cum eo materialia illam viscosam quam unitam secum conservat, sed coagulata etiam eva- dit, & compatiat in suis porofibratis, ut non sit locus illius in illa dilatatione vasorum, præterquamquid possunt esse vala dilata, & non conformia secundum suam figuram ad excipiendas sanguinis particulas ra- mos.

Pro curatione dolor leniens, inflammatio ab hoc imminens avertenda, lapis expellendum, quod effegitione difficile, tamen bene sperandum.

Antequam ad has indicationes explendas accedamus necessarium, & humore utile puto, ut medicamento Purgante, ut in diureticorum exhibitione non sequatur rapus materiae majoris ad partem affectam, & etiam quia quandoque motus intestinorum pro expellendis ex- cedentibus adiuvar motum urethram ad expellendum calculum. Sint ergo pro medicamento Specier. Elecoph. 3. ii. in jure, vel vino, finita medicamenta operatione post duodecim horas mittatur sanguis à pede ad 2. i. p. interim exhibetur Olei Amygdal. dulc. & Amarant. an. 2. ii. in 2. v. Decocci Cicerum rub. Radicum Ononis, femin. Nimphe, & Dauci Sylvestris, vel hæc duo semina contulit mihi ad 2. i. cum Oleo, valente enim ad tollendam contractionem urethram, & ad facilitandum expulsionem lapidis; Post quinque horas ab hoc medicamento facta jam sanguinis misso- ri capiat pulvrum. Ventricularum Galinae exsiccatorum ad 2. i. rad. Filipendulae 2. b. cum aqua Ononis compo. & le exercitare quantum potest, & sursum per scatas, vel loca montuosa ascendat, vel celeri curia per loca aspera, & inequali in curu trahatur; quod si hæc remedia deficientis eis substituentur Sem. melis foliis, Sassafras, Lappe, Ocul. Caner. an. 2. b. cum succo Rappani, & Limonum, ac vino, addito Saccharo, vel cum Aque stipitum Fabarum 2. iii. Cinam- 2. i. cum gutt. viii. spiritus Salis. Sanguis Hirici etiam ad 2. i. cum Aqua Ononis, vel Decocito Alchechen- gi, Hedera terrestris, Petariae, rad. Alparag. Veronica ad idem valer, scuti Pulvis Millepedum. Extre- rius applicetur Cucurbitæ secundum curum urethram, & etiam fomenta ex Petaria, Malva, Anetho, Althea, Sem. linii, Foenugraci. Cepa etiam sub cineribus coctæ cum foliis Petariae, Butiro recenti applicetur ad formam Emplastrum cum Oleo Scorpionum reni affecto; Quod si hæc desideratum non fortiorum effectum Balneum olei instituendum sumpto prius uno ex supradictis medicamentis. Pro preservatione nec meliora, nec aequalia habeo dictis in superiori Confiteat, solida addam aquam Betula à perforato arbore profusum optimum esse praeservativum in simili dolore, poterit etiam experiri Syrupum ad Augenio descriptum in tom. Iuram Epistol. 1. lib. 2. Epistol. 2. Vino infundatur per diem temper antecedentem Lignum Nephriticum, & eo utatur in mensa Lapis Itatis brachio latere foiti affectio- nati ligatus, vel super renes affectum gestatus ex- periencia docente non modicam afferit utilitatem; Modum conferandi Aquam Betule vide in Zuelphero. Aroph. Paracelsi ab Helmontio in libro de Lithiapha practicatur pro singulari praeservativo. Optima tandem Die- ta remediis coningenda.

CONSULTATIO CII.

De Diabete.

Honestus Negotiator annorum circa quadraginta, temperamenti calidi, & fisci adulsi scabici contraxit ex equitatione longa, & potu vini generosi in

magna quantitate, hæc frigore adveniente evanuit, & urina copiosior cepit mingi, adeoque actua fuit intra sex menses illius copia, ut per multis libras excederet quanti- tatem potus, quamvis hic sit excedens ob magnam fistam, à quo diu nocte agitatur, emaciatio totius jam appareat valde manifesta, cum virium debilitate, ac profractione.

In hac Historia Diabetes symptomata in excretis urinosis secundum quantitatem, naturali excretionem excedentem exprimitur, difficultas in perquisitione adæqua- tarum cauferum hujus symptomatis robustioribus etiam ingenio vim intulit, in his indagandis, si aliorum ve- stigis pedem non figuram, ratione tamen sequar ducentam observationem corum, qua in hoc affectu contingunt, qua notum est plus urinæ, & feri excreti, quam sit quantitas humidi, & fluidi, quod per potum allumirunt, vel a cibis solidis possit separari, unde ex hoc capite concludendum est illam quantitatem fieri excedentem copiam potus, à corpore separari, nec fluida in hoc contenta hanc quantitatem adimplere possunt, ex eo quod quotidie excreta urina per quatuor, & quinque libras, & plus potum supererunt, & cibis, & si haec debent de- sumi à lingue, quinque, vel sex diuturn spatio potus effet absuntus, cum in vasis sanguinis liquoris vita- lis quantitas non excedat pondus libranum vigintiqua- que, cum autem sanguis per mentes perseverante dicto urine fluxi in dictis vasos conseretur, concludendum est à lingue non feceri illam humiditatem excretam per urinam, & excedentem potus, & cibi quantitatem fed à partibus solidis profuerit, prout videtur convince- re earum, & totius corporis emaciatio, quasi à cau- corrodente in humiditatem diffundatur, & hanc puto esse sanguinem, qui corollivis particulis imbutus circu- latione per omnes partes harum portiones intensificatur, abridit, & fluidas reddit, eo modo, quo Aqua fortis argenti partes imbutido corrodisse, pari fluiditate sibi aquat, ut non fint in ea diligibilis, sed aquam fluidam immittentur, unde sanguis in hoc cau verè potest dici Hellebo: quidquid sit de illorum sententia affer- mentum hanc proprietatem sanguini convenire etiam in flui- tu eius naturali; nulla enim alia cau potest assignari partes solidas colligunt, & humiditatem aqueam redu- cens, quād haec nam in hoc cau non adest calor, ut in Hædica, cujus adhucitatem partes refolvantur cum mar- core, cujus cau non est reperibilius neque in depravata sanguinis crasi nutritionem prohibente, cum manifesto- rem habeamus in excretioni urine, alimentorum, & potus quantitatem excedente, & sanguinem in hoc Pa- tiente colligativa, & acri facultate prædictum esse icta- bies retrocessu demonstrat, cum humores illam generan- tes acredine polleant, unde in retrocessu à sanguine ab- forpici acridinem ei communicasse non est dubitandum.

Modum quo fiat hoc Symptoma non est difficile ex premis declarare: dum enim sanguis per aromata, & Vina generosa corollivis facultate depravatus sui circu- latione membra perflustrat universa, vice nutrimenti debiti, & coniuncti ea corrodit, & particulas abfatas eadem acrimoni committendo in liquidam, & fluxibilem sub- flentiam reducit, non abfimilem à suo naturali fero, um- de seroflor fæcū ex copiosa abrasione membrorum per renes circulando copiam ibi depositi, eo pacto quo se- rum secundum natura leges renibus confignat, & quia- nus pars non solum non restaurant, sed omni hu- mido privant, id est Emaciatio, & fuis in partibus huic sensu destinatis, & hoc confirmatur à dulcedine. quam dicunt habere urinas in diabeto, cum hanc reci- pere fiat facile à particulis pinguis, & oleosif abraffis a membris.

Quid si queratur cujus generis sit hujusmodi acrimonia, salam esse respondeo, cum in hac virtus corollivis valde respat, & hanc induxit in humoribus biliis al- kalicas, cum acidu exaltato mixta, ad quod multum conduceant Aromata, & Vinum generosum, ut conside- ranti patere potest; nam vinum habet acidum intrin- secum augmentativum acidi naturalis, & spiritus sulphuricos, & calidos bilem promoventes, & Aromata suo fale alkali hanc augent, & si falsedo in urina non gau- fatur, prout contingere debet posita sanguis fæcile, cujus naturam serum sequitur, id tribendum est particulis pinguedins, & carnis liquefaciis illi comixtis, qua- rum

Medicinae Theorico-Practicae

rum benignitate seri acrimonia temperatur, eo modo, quo Aqua fortis per corrosionem corporum acrimoniam emitit, & hac ratione Dietericum. Urina dulcis est quamvis continet partes salinas.

Ab hujusmodi notitia caufurum elicitor sanguinis mastam esse edulcorandam saldeins contemplatione, & partium renuntiatione. Posthabita omni purgatione praterquam lenienti nisi aliis respondere per clystères, vel per benigniora medicamenta aqua solūm fœces educere, & permerita etiam sanguinis missione ad executionem memoriarum indicationem devenerit cum uia latens omni alio eculento excho, eo modo, quo aliquibus in uero fuit pro podagre curatione. Primo mane in aurora accipiat $\frac{z}{3}$. vii. laetis cum fuce Malvae, Boraginis an. $\frac{z}{3}$. i. f. vel infundatur in lacte folia Malvae, Boraginis, Violarie, Nimphe, rad. Altheæ, Liquiritie, Graminis, Confolida, feni. Papav. Pylili, fructu. Scabien, Jujuborum, postea deflentur cavendo Empyreuma, & de hoc accipiat $\frac{f}{3}$. i. cum gutt. viii. tinctura Smaragdi descripte ab Hartmanno, & essentia Croci martis Croli gutt. x. m. Post quatuor horas sumat pulmentum ex panne, vel Hordeo, vel Riso, vel Fare in lacte cocto, & post feras $\frac{f}{3}$. ii. laetis sumat cum extracto, vel langleue rad. Simphyti à Quercetano descripti ad $\frac{z}{3}$. i. cum $\frac{z}{3}$. ii. Syrup. de Hibisco, & post quatuor horas sumat Pulmentum modo superius descripto. Potus sit Aqua pectoralis, vel Boraginis, vel Defilatulum longum ex carne cum similesuperius descriptis in distillatione lateatis. Poterit post pulmentum uti pro cibo Gelatinæ ex Cornu Cervi, vel ex pedibus Vituli Castrati, & Caponi, & tempore intermedio inter cibum pro fisi extinguida Emulsiæ Amygdalæ dul. longa cum aqua, Malvarum, Violarum, vel Boraginis, addendo Mucilagine, feni. Pylili, Malvarum, & Coronorum cum dissolutione. Gummi arabici, & Tragacanthæ, diu in hac regula reverendarum, & tempore opportuno utendum Balneo aqua dulcis. Minor existeret urina profluio benedicente Deo medicamentorum virtutem lacostum exhibendum pro renuntiatione, & etiam addenda pro vieti contusa carni, & tunc poterit etiam addi pro medicamento aqua Calcis à Villis proposta ad $\frac{z}{3}$. v. vel $\frac{z}{3}$. vi. ter in dicitur, cuius efficacia sui fali valet reflorente folla Sylvestri sanguinis, ut exprimir in extremitate vulceribus, & Scabie, que extinximus ab hujiusmodi medicamento ad ejus exemplum alkalicâ volatilia, sed oleosa erunt etiam proficia, ut sunt Oleum Cornu Cervi, Charabe, & similia, cum videamus aquas fortes ab alkaliis demulceri.

CONSULTATIO CIII.

De Urina Lateta.

Vitatis annorum triginta quinque, temperamenti calidi, & fisci igne, post violentum exercitum, & compotacionem frequenter cum Amicis, de calore, dolore, & debilitate quadam circa lumborum regionem conqueri cepit, ita pedibus flare non posset cum urina copia, que elapsa hebdomada latet in fastigio cepit, sine dolore, fætore, & cum pauca depositione tenui sedimenti alibi copia urina pariter quantitate potus non excedit, siti molestatu, appetitus dejectus, & modò currit mensis ab horum symptomatum incusus, cum virium languore, & macie.

Materiam ex qua Urina alba redditum non esse Plus ex absentiis factoris concludendum est, neque Pituitam ex parva, & tenui dispositione sedimenti colligimus, excluditur etiam semen cum non ad Gororheatum, multo minus postumsum recurrere in hoc casu ad aliquod accidum superfluum in corpore redundans, quod fero parvis particulis alimentibus, vel alkalicis multis crassifolis impregnato mixtum, & per urinam secreta ei albedinem inferat, eo modo, quo videmus acidum aliquod, aquis a laticinois herbis extractis infinitum has ad usum latet Vaccini devenerit. Omni mane, & fero corpus fricadum, & postea Unguento resumpto acidum ratione sui temperamenti in parva copia colligatur, & à bile redundant morificetur, prout ostendit Appetitus prostratio. Unde persuasus manco prædictam materiam albam urinæ mixtam esse succum nutritum

alimentalem, seu chylum, & in hac opinione confitor à macie, qua incipit corripi Agrotans proveniente à defectu alimenti per viam urinæ exerto.

Quomodo vero contingat hujusmodi exercito chylus materia per urinam potest explicari à tripli præsuppositione: primò Chylum ratione bilis nivis volatilizata, & acris redditus à violento exercitio, & à viu quantitate ad maximum tenetum ab illa est defectum correspondenter reunitum seri, & cum hac figuram secundum suas particulas similem particulis fieri accepisti. Secundo ab eisdem canis mastam sanguinis fuisse summè rarefactam ejusque texturam natura liter ratione temperamenti igne debilem, & facili flobilem majorem contraxisse debilitatem, ita ut cum magna facilitate partes ipsius possint segregari. Tertiò ab actione caloris exercitii, & Vini fermentum renum fuisse multum exaltatum, & in sua actione intensio nem acquisisse, earumque substantia poros ultra terminos naturales ab ea fuisse dilatatos. Dum ergo sanguis per renes circulatur ab horum fermento ita alteratur sanguis, ut ob suu tenetum, & compaginem facile solubilium finit a tota massa separari una cum se ferio inutili chylum, quem suo finu recipit, & nondum mutationem in sanguinem passus est, qui cum habet tenetum similem sero facilimè etiam, cum eo in poros substantia renum dilatatos admittitur, & unu cum eo excurrente albedinem urinæ conferendo, camdem fortem chylum sequitur serum illud alimentale massa sanguine in colore parum diffinitum à Chylo, quod in inferiori pro succi nervosi elaboratione, & nutritione partium spermaticarum vulgo distarum, ex quo fit, ut in omni tempore, etiam ab alimentorum assumptione distanti urina semper alba apparent; hinc langor corporis, & macie in tali exercitione materie alimentalis, partibus omnibus defraudatis suo nutrimento, quæ de cauâ fitis etiam oritur exsiccatis fibris membranatis ventriculi à carientia alimentali, cui coadjuvant calor sanguinis, à quo renum calor, & dolor non tam vellicatione acri partium sensibilium, quam solutio ne, vel dilatatione partium excitata à motu violento, & perturbante effluviorum caliditorum.

Hinc patet pro Curatione, primò calorem esse moderandum, & bilis excessum reprimendum, ejusque abundantiam minuendum. Secundò sanguinis consistenti majori consulfendum. Tertiò porofitatis renum constringendas, & fermentum carundinem reprimendum. Quartò mactem reparandum, his enim adimplitis, remunori dolori, fisi, & inappetentiæ satiæficationem erit, que executioni mandare erit difficile, non tamen deperandum.

Minuendum primum Bilem cum Cassia, & Tamarindis, vel cum Mirabolaniis cirtinus, & Crem. tartari, ejusque excessum, & totiusque calorem emendandum cum succo Plantaginis, Cicoriæ an. $\frac{z}{3}$. i. f. Aque Sonchi, Portulaca, Mennha ad robur ventriculæ suffitendum an. $\frac{z}{3}$. i. f. Quod si ventriculus haec non patiatur patenrjus Pulex in cuius ventre repenantur, hordeum Plantago, Portulaca Cicorea, & Menthæ per quindecim dies hoc utatur, & reiteretur unum ex dictis Purgantibus in quantitate mediocri sanguinis missio à macie totius reicitur, idèo de hoc non loquor, Poterat Decocta Santal. omnium, rad. Bistorta, Tormentilla, Confolida cum Ispirit. Alumnis dulcif. urendum per multos dies, premittendo Bolum ex Diaforeo, Phlomio perfuso an. $\frac{z}{3}$. i. cum Croco mart. afriq. Magist. Coral. an. $\frac{z}{3}$. f. m. f. hoc enim secundum, & tertium Indicationis satiæficationem erit, & si hæc non conseruant transeundum ad sanguinem Symphiti à Quercetano descriptum ad $\frac{z}{3}$. i. f. spec. Diplantaginis Myrschit. in aquis Plantag. & lumentum Quercis an. $\frac{z}{3}$. ii. Syrup. Coral. $\frac{z}{3}$. i. Cadut mort. vitrioli, rubis, & dulcif. $\frac{z}{3}$. f. m. Macies alimentis optimæ fucci reparanda, & si ex aliquo symptomatum debellatione non remittat ad usum latet Vaccini devenerit. Omni mane, & fero corpus fricadum, & postea Unguento resumpto ungendum.

Consultatio CIV. & CV.

CONSULTATIO CIV.

De Ulcre Renum.

Sacerdos atatis annorum sexaginta quinque, temperamenti calidi, & fisci à juventute venatione dedicatus, & variis erroribus in viuis ratione, podagrīs, & nephriticis doloribus in quadragefimo anno ceptis laborare, nunc urina ardore, cum frequenti istius excretione, sed parva molestatæ, urina turbida appetat, ex improviso duos calculos considerabilis magnitudinis spatio quatuor horarum emitit sine dolore, & turbatio ne, cum multi essent anni, quid non seneras horum crucianis, ab horum ejectione ardor in emulione urinæ cessavit, sed haec turbida adhuc ejicitur cum colore ad albedinem accedente, sedimentum copiosum puri simillimum deponit, & fecundum appetitus omnino amissus est, & quandoque à cibo vomitus sequitur, febris adest continua, & lena, cum macie, sanguinem per urinam nunquam rameum excravit.

Ulcre renum laborare prædictum Patientem ad evidēdiam ostendit Urina alba cum sedimento puri simillimo, copioso, & fæsti; Hujus morti soluta unitatis, cauâ immediata fuerunt calculi diu in renibus gestati, ut colligatur ex spatio temporis, in quo immunitus exitit à doloribus Nephriticis, & a magnitudine calicularum, que longam istorum moram in renibus argunt, five cum illa generatione sumplerint, ut vult Helmontius, five paulatim per additionem nova matrice ad hanc pervenerint, tali enim magnitudine non admitteturque quilibet cauâ pro motu, sed pro leviori, & imbecilliore resistentiam habebat, hinc pro deficiencia cauâ moventis longa in renibus succedit Calicularum mora, qui soevam in illis sue magnitudini correspontentem impresurunt, & paulatim sua adhesione, conificatione, & aperitio renum substantiam corroferunt, unde tucus, & pars ulcerata sanguinem per eam circulantem corrumpendo in posu convertit, quod per urinam excretum hanc turbidam reddit, quia intra urina remanent ob aqualem gravitatem cum hac, vel fero, ita miscentur per perfectam unionem, ut non possit separari, à pure semper magis augustinus vucus, non solus quia sua corosiva qualitate abradet particulas partis, sed etiam, quia sua humiditate has macerando, ita disponet, ut per se putredinem, & dissolutionem accipiant. Ab halito vulceris ventriculus renibus suppositus in suo fermento ita alteratur, ut à sua naturali conditione degeneret, actionem qua appetitum excitat amittere, & quandoque irritatus a diuersis halitibus ad vomitum impellitur. Sanguis per ulceratum partem circulans putrida corporeum imbibendo fermentum colligit, ad præternaturalem, sed lentam effervescentiam, unde febris, & ab istud concipi acredinet, vel fallidem, vel auferatur, per quas modum partes nutriendi amittit, unde Macies; Sanguis in principio hujus corrosionis nunquam visus, quia incidit in partem capillaribus vasis, & horum extremitatibus ultimis donatam, unde sanguis ab his extiens parvus, & à calculo superficie detentus, non potuit exire statim, & mora in posu convertit est; ex quo colligatur modus quo factum fuit vucus sine sanguinis effusione, quod dubium incutere poterat, an effectus vucus in renibus, & ex data ratione, & ex signis superioribus demonstratis redditus evidens ulceris existentia. A puris abundantiæ morti calculi, & ad uectheris principiis præcipitati defensoriter per illos cavitatem sine dolore, quia sensim morti sunt, & quia secum trahendo puris quantitatibus, ab istius humiditate forsitan ita emolite fuerunt fibre horum Canalium, ut potuerint dilatari sine divisione violenta partium. Ardorem urinæ proveniente à calculo certum est, cum ex exercitu evanescit, cauâ autem fuit, quod transacto calculo ab uectheribus in vesicam, ibique per aliquod tempus detento saa aperitio fibras membranosis, quibus incubantur, vellicando pruriunt, cum mingendis desiderio, efficiat, & per membranolas fibras taliter affectas urina transeundit, sua acrimonia distractio partium maiorem conjungendo, & vellicationem ad frequentem urinæ ejectionem vesicam invitabat, dolorosumque ar-

dorem cauabat, ejecto verò calculo libera fibre membranola vesica ab illius compressione, & distractio, finis factus ardori Urina, & frequenter mingendi.

Quod desiderandum est in hoc Patiente, est uteris curatio, que perficere prius absterione, & mundificatio deinde consolidação, causa cum fuerit calculus, & hic jam excretus fuerit nullum exhibet indicationem, verum tamen est, cum sit subiectus doloribus, tam nephriticis, quam podagræ humorum acrimonia quantitas temum cumulate in sanguine ex partium indispositione valer, unde hic dulcificandus, & indispositio acidum, & calcareum, & podagre causa præter naturam congregans alkalicis corrigena, macti etiam occurrendum.

Purgato corpore leni medicamento ex Manna, ab sterigenus uelus cum $\frac{f}{3}$. i. Seri Caprii depurati, & $\frac{z}{3}$. iii. Histidomelitis per decem dies, postea consolidabitur illud cum Decoctione vulnerario Quercetano præmitendo bolum ex Therebentina ad $\frac{z}{3}$. ii. Balsami orient. $\frac{z}{3}$. f. Trocisch. Alchechingi cum opio, & fine an. $\frac{z}{3}$. i. Ocul. Cancer. $\frac{z}{3}$. f. cum pulvere fol. Hippocr. f. b. per mentem in hoc insuffendum, quod acidi generationem etiam prohibebit: postea ad uetus lactis Alimi Chalybeati devenientium incipiendo ab $\frac{z}{3}$. v. & paulatim augendo quantitatibus utique ad $\frac{z}{3}$. i. & etiam $\frac{z}{3}$. i. f. premittendo tale Bolum. $\frac{z}{3}$. Aloës f. p. $\frac{z}{3}$. f. Bezoartici minerali, igne reverberi fixati gr. viii. Balsami fulpini succinati $\frac{z}{3}$. f. Trocisch. Alchechingi $\frac{z}{3}$. f. cum luco Equiti q. f. f. b. per alium mensem, & etiam plus continuandum hox remedium; quo & sanguinis massa dulcificabitur, & ultimo poterit etiam ut Aqua ad Gororheatem Quercetano ad $\frac{z}{3}$. ii. & sanguinis symphiti ejusdem $\frac{z}{3}$. i. Maciei occurriens optimis alimentis, & præcipue cum pulmento patato ex carnibus ranarum confusis, & diffusatas pro pulmo diffusivimus codem jure farinam Hordei, Ova, & Butirum Aqua ex Rainis desyllata sit pro potu, & pro inappetentia ante cibum summat gutt. v. vel fex Balsami fali.

CONSULTATIO GV.

De Sanguine Mictione.

Nobilis Vir atatis annorum sexaginta, temperamenti tui adusti, doloribus nephriticis subiectus mensa præterito, cum valde se exercitatis in motu, utinam fanguiolentum emitit, per quietem sine sanguine redebat, & quoctemque quieteque, & lena habet mutationem, sed in motu patum citato, & longo tempore sanguini mixta redditur, in vietiis ratione temperatè vivit.

A renibus sanguinem prodire hujus mixtio cum urina comprobatur, & calculosa affectio Patientem affligens idem persuadere potest, hec enim vitiatam renum strucaturam secundum poros connovat, per quam hi humores crastos admittunt, ut superiori Conuti. docui, & qua pro admissione sanguinis sufficere potest, & hujus exitus per solum motum, à quo renis incalcent, & defatigantur confirmare magis valet, & sanguis post dictum motum exiens manifestum reddit taliter excretionem exqui per aperiotionem, seu verius dilatationem pororum lubificantia renum, per quos serum à sanguine separatum transefusat, que tanta fit, ut sanguinem unum cum iero admittat.

Hujus dilatationis cauâm puto fuisse calculos antecedenter in renibus platus induratos, & excretos, cum magno cruciata, qui ita pressione fibras poros circumdantes laxarunt, eo modo, quo à pressione corporis duri supra carnem, vel à contusioni, fibras carneas laxari observamus, talis pororum laxitas, ab attritione moriorum sequente, à calore rarefaciente, ab eodem motu exicitato, & ab impetu sanguinis ab arteriis eructati in substantiam renum, incrementum suscipiens fit maior, ut apta sit aditum per pororum cavitatem sanguinis unam cum fero concedere, ut supra dictum fuit, & quia in quiete fibre concidunt, nec adeat attritio arteriarum, nec calor, nec impetus sanguinis, & consequentes pori magis constringunt, idèo sanguis non exit, quia hujus particula porositas hoc modo constituit non configurantur.

Videò locum esse suspicandi sanguini viant apertiri à calculo in renibus contento, qui in motu citato, & longo agitatus, & communis suis inequalitatis, & asperitatis aliquas renum particulas confundit corufoine in aliquibus vasis capillaribus inducit, per quam sanguinem profundit, & hanc suspicioneum auge calcolosa indispicio reddens probabilem calculi extitientiam in renibus.

Tollitur vero hæc suspicio considerando nullum adfectum signum calculi sua prætentia renes affigentis, qui est dolor obrutus, & sensus gravitatis in renum regione, nec arenula, nec materia viscosa in urinis sine languore excretiva apparent, quibus faciliter potest confirmari dieta suspicio, præterquamquod mihi persuadere non possum vas aliquod esse exefum, & sanguinem continuo non profundere, cum sanguis continuo per corrotum vas circulet, & a corufoine via patcat aperta. Idecirò in declarata sententia herero, dum per hanc interpollatus sanguinis fluxus a motu, persuadenti ratione explicatur.

Ad tollendam hanc malam indispicioneum, quæ majora minatur pericula corroboranda fibra subtilitate renum, humorum acrimonia, quæ ratione temperamenti eis imparitur demulcenda, ne fibra laxata corrodantur, unde isti minuendi prius, quod obtineri posse spero, maximè attenta in vixtus ratione Patientis temperantia.

F I N I S.

S Y-

193

S Y L A B U S

RERUM NOTABILIUM.

A	
A CIDUM formac diminutum sanguinis culpa.	fol. 95
Acida debito frictiora non excitant fæmem.	ibid.
Neque cibos diffundunt.	96
Acciditashumor, quibus intendatur.	104
Quibus dulcificatur.	ibid.
Quomodo in Glandulis præparetur.	ibid.
Et preparata ledatur.	ibid.
Acida non ligant sanguinem, superant Bile.	ibid.
Acida glandularum lympha infert sanguini consistentiam.	ibid.
108.	
Acidum abundans in glandulis Mefenterii chylum coagulat, lactis ad instar.	163
Aetus hypocondriaca pender à vitio bilis, & succi pancreatici effervescentia.	152
Affectio hypocondriaca variis tentata remediis, sed nullis profigata, sanguinem infert quoad substantiam vitiani pancreas.	101
Alvus exoneratur natura congruenter, quatenus bilis fundendo, at solvendo feces indutari non sinit.	155
Anxietas oris ventriculi, cum frigiditas sensu ab aciditate in lente concepta, indeque nervoso ductu ab stomachum delata.	155
Animi deliquium provenit à spirituum defectu in nervis flotomaticis. Ex tali enim deficiencia nervi prædicti contractions pastrimodicas patiuntur, que cardiacis communica et contrahunt sanguinis motum, unde oritur animi deliquium.	167
Articula validia Tussis motu convelluntur; convallia attenuantur, attenuante fallo deflente catharro nullo negotio fit soluto continuo: unde corrosio, & laceratio arteriarum ramificationibus panditur via ad sanguinis spatium.	129
Arteria tumore compressa à mucronata cartilagine ulce ad umbilicum pulsat: per quam tam latam pulsationem ab aneurismate discriminatur.	162
Apoplexia causa detecta:	104
Curatio ejusdem adequata.	ibid.
Apoplexia à sanguine intra poros cerebri coacervata, ita ut venae nequeant ilium revrehere.	108
Causa cur potius in capite, quam alio plenitudo sequitur.	ibid.
Appetitu depravato adest materies circa ventriculi fibras acido aufer terra, quo duto, ac convelleente eidem impressio charactere, aquæ ad communem sensum traducto: idea ibidem affecta percipit illam ab obiecto factam impressionem, illam elicit, ac tuerit; deliciatori cibo foribus occlusa, intra ventriculi fibras à solidi particularum congerie.	135
Apoplexia causa recerentur, & hæ sunt sulphurea narcosis, vel salina precipitatio.	105
Ascensu descenſuque rerum cum aliquo sensu doloris relabent supra infraque Esofagum explicatur similitudine petita a puerorum ampullis, ex aqua faporis dissolutione incrassata.	152
Asthma à coaleſcentia pulmonum.	119
Cause, signa, & differentiae.	ibid.
Periodica reliprandi difficultas unde.	ibid.
Asthmata à Bile acrimonia salina peccante, atque cum succo pancreatico humorum falso rodentem constitutæ, que nervorum extremitates vellicando eorumdem ductu contracta irritationes ad pulmonem propagantur.	172
Atrophia ab eluvie serofa anæta, atque depravata virtus bilis effervescentis intra duodenum.	98
Atrophiarium humor ab acidoire lympha unâ cum bile conficitur.	169
Alvi spiculas à solo descenſu Chyli tenuioris, & purioris ad intestina.	96
B	
B Ilis quatenus sua potestate alkalicæ acidum imbibit, sanguinem relaxat.	95
Bilis spiritu viduata non miscetur sanguini mucilaginolo.	152
Supernat ceteris humoribus ex Hippocratis doctrina.	ibid.
C	
C apitis integumenta debito frictiora, aut constrictiora, stat, atque continens doloris causa.	97
Sacci Opera Med. Tom. I.	ibid.

Capitis dolore, immutatio fermenti quomodo inferat secephalagiam.

ibid.

Capitis dolor cictor luce, fono, & odore, motu particularum eorum naturam constitutive.

ibid.

Capitis dolor à colivie serofa acidu fala.

98

Capitis dolor per somnum magis ingravescens.

101

Calculi generantur à sanguinis residuæ, que tartarea vocatur materies: hæ autem signatur ex alkali fixo,

non verò volatili, acido ejusdem indolii copulata.

187

Calychea in affectione hypocondriaca conducunt, quia humorum acrimoniam modificant.

153

Calores à pastu exacerbantur ab effervescentia chylis intellectus, que illi adventi ab exsifco ob admixtionem fermenti validi activi, quod non est nisi bilis, & succus pancreaticus, qui in segregations secum, & deputare Chylis pro sanguine (cum fine motu hoc fieri nequeat) hanc conceptis effervescentia.

256

Calidorum usus in inflammatione permititur, quatenus sanguinem concretum dissolvunt; à frigidis vero humorum collectis magis inficitur.

170. 172

Cachexia laborans, quoties principiis actiuis depauperata crux mappa sanguinis æmathofis non perficiunt.

178

Calor à paup effervescentiam bilis cum acido pituitæ, à qua valida arteriarum pulsatio deducitur.

ibid.

Cerebri dispositio ad capitis passiones, dilatatio pororum.

102. 104

Convulsio ab extremis, & extimis partibus exorta, iocouit corpori communicata.

103

Procedendi modus videatur.

ibid.

Curationique animus intendatur.

ibid.

Cordis palpitatio à defluo, refluxo spiritum animalium motu, remorante lucem impellere tentantium.

107

Vel male fana intra cordis finis sarcina eam mediis fibris eliminare stolidum.

ibid.

Corpus habet, quia denegat spiritu partes concidunt, neque fermenta promoventur.

116

Coagulationis signa habentur ex pulso parvo, calore miti, urina aquæ, & tenui, ex pellicula alba in superficie extrecti sanguinis concrecente.

127

Corde restringit spiritum reperfusio in organum sensus communis; hinc motus similis illi percepitur, qui à prætentia alieuius mali excitantis timorem, ac mortorem producuntur.

157

Colicus dolor circa lumbos lateri dextero infixus.

172

Causa queruntur à rigidi salini particulis.

171

Crepitus circa osificum Ventrlici initatus pergamentum contractionem, deducitur à muſculis intercostalibus, quorum tendines cum effent indutari à calore subiacentes ventriculi eis communicato, dum moventur motu indirecto crepitum edunt.

152. 153

D Eglutio leditur à frigido potu, quatenus spiritus, vel extinguuntur, vel repelluntur, ita fibre deglutitione dicatae in contractionem quadam, ac veluti infatio ne non detineantur.

137

Deflatio conficitur à superflua succi nervosi elaboratio nis parte.

177

Distillationis ratio, & modus explicatur juxta circulatio nis leges tum sanguinis, tum lymphæ.

99. 100.

Diabetis causa ab acido fallo volatili perita, per quod dif folvit error, salinus spiculis disticta sanguinis maf fa.

128

Diarrhea attribuitur glandulis miliaribus clapsulæ Bilis in plantatis, quibus ob tumoris supereria, polsi compresio nem non permittuntur Bilis separationem intitulare: unde in venis recenta sanguinis dissolutionem inducit, quem per intefinorum arterias emissa, eorum tunicas velicando tam verfungianus, quam calidicum emittit humorum.

164

Diarrhea cum febre ab universo corpore post leves curas,

ac frigidi culum acriflum, quibus ob tumoris supereria, polsi compresio nem non permittuntur Bilis separationem intitulare: unde in venis recenta sanguinis dissolutionem inducit, quem per intefinorum arterias emissa, eorum tunicas velicando tam verfungianus, quam calidicum emittit humorum.

164

Hic verò acidus humor (natura secretioni intendens)

dum per Ventrlici, atque intefinorum tunicas traducitur, rigore parit, atque ad exitum sollicitat unâ cum

N

com bile fructum pancreaticum. 168
Diabetus causa queruntur à sanguinis massa, acrimonia
falsa universum corpus rodente. 189
Doloris ad occipitum gravescens causa. 121
Dolor in genu à motu sanguinis crasso ibi stagnare coa-
cto. 99
Dolorum Ventris fides designatur in nervis mesentericis,
ejusdemque plicatura. 151
Dolor celum fecuta urinarum copia. ibid.
Dolor in geno à tardo sanguinis motu, qui muscularum in-
terficiens confiserit. 163
Dolors lacriferi tribuntur succo pancreatico proper
sui stagnationem australi facto, qui in sui cum bile ef-
ferentes oleofas, ac spiritos illius particulas dis-
perit, atque dissolvit. 160
Dolor intra stomachum adhuc perdurante posu validam
ejusdem Ventriculi humor expulsum culpatus cy-
stica bilis lateralter stomacho conexa, qua ingenti ca-
lore aculeata, tunicas Ventriculi perforando, tristis
efficit sensationem. 149-150
Dolor iliacus ab inflammatione. 170
Dolors exacerbantur evacuatione secuta, quia per cly-
steres nova elicunt matres. 171
Doloris Ventris in convulsivis motus transeuntes. 172
Dysenteria fit ab atra, ac yitallina bile gradu quadam ca-
loris incrassata. 169

E

Epilepsia causa praefinita, particulae essentialiter eam
componentes adnotantur, acida scilicet una glandu-
lis acerbita, altera sulphurea à bile mixta, qua in
unum volatile falso intra sanguinis massam coconites,
atque in nervorum genus delapse, nitrati pulvriti situ
ingentes edunt explosiones, unde habentur insulsi epili-
pticci. 108, 109

F

Fantasia depravata causa quinque recensentur, que
sunt opacitas spirituum, remissus concitatique eo-
rundem motus, prejudicia sensus communis ab ulterio-
ri ondulatione facienta, concordans motus male prae-
figuratis cerebri fibra, atque ultimum continuus spirituum
infusus ob praeconceptum obiectum sponte delab-
tum, ob quorum omnium depravationem luditur ani-
ma servitum. 156

Fames non minuitur aucto actimonia salsa, quia ab aido
sanguinis melancholico appetitus conservatur. 151
Facies rubores, totutio corporis calor post cibum pen-
det à sanguini nivis tenueitate affecto, suscitante bile
succo pancreatico, ac lienis fermento. 162

Tum etiam ab inodore nervorum spiritu, tenuori-
bus alimentorum particulis in exandecentia acto, ita-
ut arteriarum extremitates, quibus aligantur nervi,
plus justo constrictio sanguinem ulterius fluxu ad ge-
nas propellant, quam à venis revelli possit hinc, vel in
poris carnis detenus, vel per arteriarum capillarium
tunicas subtilissime difensus, vivida crux purpurea
translucet. ibid.

Febris autumnalis leni recurrente paroxysmo, atque extre-
moribus refrigeratione, miti calore subsequente, vide
modum, ut quodcum hoc producatur. 110
Fermentum partium enervant sanguine debilitato; & è
contra. 106

Febribus increscit color una arque altera post cibi afflu-
tionem hora; qui à bitem sanguini viscositate affecto
com mixtum exigitur calidus alimentorum particulae,
rotis quoties crux massam ingrediuntur. 126

Febrium excreta per sanguinis depurationes ad Ven-
triculi orificium rejecta invios meatus nocte porositate
terrebendo dolores signant, eoque fortius agunt, tum
cum alimenta digeruntur, quia dicta diffusio fit major
à ciborum pondere fibras magis dilatent, & à parti-
culis calidis, & spiritosis in dicta fermentatione excita-
tris, quorum motus cùm sit perturbatus, dubium non
est, quin valent dolores augere. 138

Propagatur verò dolor, quia sanguinis particulae craffe
ibi moram contrahere coacta, novo sanguine adven-
iente etiam tenetum, ita intestina plenuntur, ut di-
ficiente lacerari videantur. ibid.

Febris, obstruētis hypocondriis, quomodo generetur.
169

Fermentum partium concitantur à sanguinis massa ritè con-
stituta. 175-177

Fernentum lienis à potestate sua deicitur à resculo haemor-
rhidum, ac superabundanti sanguine obturatum. 175-179

Qua de causa tota animalis economia subvertitur, ibid.
Fermentum lienis nimis volatilitate donatum promovet
in hepate copiose bilis secretionem. 162

Febris producta, & lente subardens pender à sanguine mu-
scositate prædicto. 178
Flatus generatur plena in Ventriculo, atque in intestinis
à bile exagitata. 120
Flaxia etiaco trahuntur in contrarium, non verò laxan-
tur sanguini flore. 144
Flatus fecundus & consequenter prognuntur spatio
vacuo implere studentes, membranis extensis à spiri-
tu animalium exandecentia. 149
Flatibus ob suam crassitudinem, exitu denegato per orificium
superius Ventriculi, ejusdem nervosus plexus comprimitur,
qua compresio nervis cardiaci communicata,
cordis motus diminuitur; quare universo corpori lan-
guores impertinentur, denegata spirituum, & sanguinis
copia, à qua virtus robur, & facultatum consilientia
productur. 153
Fluxus hepaticus pender à lœsa corporis sanguificatione. 170

Hæc verò luditur ab acrimonia bills, qua sanguinis mas-
sa corrodendo, à sua naturali constitutione deturabit,
cum destructione principii operativi naturalium fun-
ctionum ejusdem crux massæ insidentium. ibid.
Frigus quomodo vertiginem gignat. 100
Frigus initio febribus perfertur, quoties humorum au-
cta craffie teniores particulae non omnino expli-
cantur, feniobraria verò comburuntur; unde pro-
nitatia febris. 126

Frigus perfertur intrá mesenterii atque intestinorum tu-
nicas ob conjugium succi pancreatici, atque bilis sali-
no sulphurea, que una cum illo elaboratur in nitrum.
161

Fruetus horatii citò putrefactus, èd quod laxa nimis eorum
compages, partibusque etiærogenes complata, ha se
mutuò non implicant, nec implexu in subiecto reti-
nentur. 151

Fœtus; qui intra paucos dies interit, causæ narrantur. 103

G

Allia lœsa habetur ab aciditate volatili. 150
Empyrosis fixata remedis, non penitus subflata. ib.
Quo circa prædicta lues in sanguinis sinu fixata univer-
salis massam coagulat. ibid.
Proinde ab indebita effervescentia auctor facta, obstruc-
tione reperciuntur etiæ regurgitare per arterias celiacas ra-
mos in Ventriculum, per quem dissipantur. ibid.
Melancholia fine pendunt eterne, que incipit desinen-
tia portu, originem ducit à succo nervo acido hu-
more perfusum. 186

Hæmorrhoidum fluxus promovetur, pon quia san-
guinis bile sit aculeatus, sed quia multo fero dilutus.
107

Hæmorrhoides tument per sanguinis crassitudinem, spiritu
volatili falso per adiunctionem evaporantur. 163

Hæmorrhoidum cura præservativa. 385

Hæmorrhoidum fluxus pender ab acido succo melano-
chlico nimis attenuato, ac summè volatilizato. ibid.

Hepatis incendium extinguit calorem Ventriculi, quac-
tus nimis attenuato, quo copiose ab eo feceruntur, ea, qua polet
alkali vi, homocytum fermentum imbibit. 195

Hydropica diathermia calore productus, èd quia falso vola-
tili diffusa sanguinis massa in serotinum coluvium deli-
cit. 179

Ratio cur potius culpetur sanguinis resolutio, quia de-
pravata viscerum concoctio. ibid.

Cur serum non feceruntur in renibus. ibid.

Hypocondriorum ætus, & præcipue circa Ventriculi in-
terioris orificium, non ob obstrukcionem pender, sed à
cum alimenta digeruntur, quia dicta diffusio fit major
à ciborum pondere fibras magis dilatent, & à parti-
culis calidis, & spiritosis in dicta fermentatione excita-
tris, quorum motus cùm sit perturbatus, dubium non
est, quin valent dolores augere. 138

Propagatur verò dolor, quia sanguinis particulae craffe
ibi moram contrahere coacta, novo sanguine adven-
iente etiam tenetum, ita intestina plenuntur, ut di-
ficiente lacerari videantur. ibid.

Febris, obstruētis hypocondriis, quomodo generetur. 169

Fermentum partium concitantur à sanguinis massa ritè con-
stituta. 175-177

Fernentum lienis à potestate sua deicitur à resculo haemor-
rhidum, ac superabundanti sanguine obturatum. 175-179

Qua de causa tota animalis economia subvertitur, ibid.
Fermentum lienis nimis volatilitate donatum promovet
in hepate copiose bilis secretionem. 162

cor plurima stagnatione congestus. ibid.
Inertia spirituum animalium extasis patit. 116

Inflammatio lienis præente febre. 181

Causa discutuntur, signa discriminantur. ibid.

L

A

S

Assedio ulcerosa à quo deretur. 101

Laxatis Ventriculi fibris alimentorum fabrita in cavi-
tate refusa, qua tractu temporis in fluorem evecta flo-
macho molestia inferit; quare facultas expultrix mate-
riam primò in capacitate contentam reicit, deinde bi-
lem, emaciat cholideco expressa à motu inverso, ac
veluti convulsi intelitis communicato. 137

Lienis munere lœsa id est sanguis incrassatur, quia recte
conficitu massa crux attenuatur. 176

Lymphomyia cause diversa, & quæ intus extraque paro-
synum. 96

Lymphomyia à cibo ob latitudinem fibrarum Ventriculi.
102

A particulis acido sulphureis naturali labore revolutis.
ibid.

M

M

Acies totius corporis ob sanguinis vacuitatem, ex
eo, quod chylus in motu suo fistulat, stagnatur in
glandulis mesenteri. 163

Melancholia via virtute adstrictoria sanguini crassitudinem
tribuit, uti & lympha. 114

Melancholia inquietu, ac indesinente cogitatione pluri-
mos conterunt spiritus, unde humores dulcescent: hinc
lien, glandulaque omnes, quibus nervi multi implan-
tantur, spiritibus viduatis aciditatem contrahunt. 113
114

Melancholia luditur ratiocinatio, lœsa imaginatione.
114

Melancholicorum cerebrum à sanguine nimis austerritate
restricto, vel paucos, vel nebulos prolicit spiritus.
ibid. 154

Melancholia per somnum inducit ob rationis inadver-
tentiam, quæ impresis nequit deleas. ibid.

Melancholia hypocondriaca, cum chacheta, ac princi-
picio hydrorops ob immunitam bilis quantitatem, unde
acidum exuberans debita intestini duodenii fermentatio
non pergitur; hinc sanguis inconcessus ad universum
corpus delatus, partes nec calore foventur, nec eorum
fermenta reparantur, idcirco sanguis hydropticam dy-
themic naclus affectu symptomata enumerata. 159

Mentis immunita, & quasi abolite operations, ob la-
xitudinem fibrarum à cerebri concusione producent.
103

Mens aberat exhausto memoria promptuaria. 116

Mensum fit superflus, èd quod subtiles particulae ad
caput transferuntur, atque spiritus dissipuntur, ita ut
sanguis attenuatione defititus nequeat. Utteri vasa per-
meare. ibid.

Morbosa renum constitutio quomodo propagetur in filios.
189

Motus impotentia à sero decubitu primò circa cerebri
corticem, dein intra medulosa claustra, atque ultimum
in nervorum genus spirituum emanationibus forece
ocludente. 98

Motus convulsivus, unde habeant immodicam illam enor-
mem virium energiam. ibid.

Unde explosivam nanciscantur materiam. 101

Quæ si substantia componentis natura. ibid.

Quoniodo hec elaboretur. ibid.

Quibus viis malorum ingrediantur ventres. ibid.

Quaratione adeo mira celeritate, validoque conatu in
actu proficiat. ibid.

Quibus explicatis clarissime patet tumor subsultus, atque
contentio musculorum. ibid.

Predicta vero Materies queritur à triplice fonte; prima
à spiritu animali indolis alcalica; altera sanguine ni-
trito sulphurea; tercia à triumvirali humore nitro sulphu-
re. ibid.

Motus convulsivi à maximo calore, atque ingenti frigore.
101-117.

Motus convulsivi, aucta urinarum copia, minuantur.
p. 27. Quo ritu hec elaborantur in renes.

ibid.

Motus timorem inferit, ob paucitatem spirituum, qui in
confusionem aguntur. ibid.

Mucus intestinalis ab effervescentia bilis attenuatus, &
inflatus resolutus, ventrois promovet rugitus. 149

N

N

Aufex, ac inapertitia ciborum inducit, ex eo quod
Ventriculi fibræ nimis laxatae ad cam corrugationem
relaxentur, infrafracte esofagus; modus, & ratio explicatur.
ibid.

S

Alium incursionibus acidi, & alkali; Vertiginis mo-
tus explicantur. ibid.

Et hoc facili negotio considerant naturam humoris me-
lancholici; atque spiritum animalium, quorum una
est acida, altera alcalica. ibid.

Salsum intestinale nimis volatilitate donatum chylum
inficit, ac potentissime solvit, qui ad cor delatus,
ibi magis attenuatur, adeo in cerebro facili nego-
tiq

N 2

tiq

non reducuntur, quæ est necessaria ad famam excitant-
dam. ibid.

Nervis circa cor spastmodicè affectis, sanguis inordinato
motu percilitur, & per consequens febris producitur.
117

Nervosus succus, quos præstet usus in naturali econo-
mia. ibid.

Nervosi succi depravationis origo, & via qua ducitur ad
conciditatos motus convulsivos. 175

O

Bistructo liene à resticta sanguinis massa, humor aci-
dus producitur, qui, media stagnatione, con-
cepto calore, summe volatilizatur, nervorumunque du-
ta ad cerebrum porrigitur, & fit epilepsia causa.
154-155

Obstructiones venarum mesentericarum tam lactis, quam san-
guinis non sunt causa affectionis hypocondriacæ, hæ-
namque puridem inferent; illæ disrupte hydropi
materiem suppeditarent. 156

Obstructiones hypocondriorum quomodo producantur.
195

Opaciorum uero humores non densantur, quin potius co-
rum acrimonia dissolventur. 171

P

P

Alpitatio arterie hypocondriacæ habetur à fermento
lienis nimis evecto, & ex falso in festini duodenii plus
justo volatili, in proximum celiace sanguinem detrac-
vit. ibid.

A sanguinis regurgitatione in arteriam celiacam. 152

Ad arteria subtilis habente partem obstructione durataam,
que cum motu suo reficit, hujus visa vota diriguntur in
partem exteriorum arteriarum. ibid.

Palpitatio pendet à sanguine, qui accensione in corde
non patitur; hinc cor aggravat, sanguis gravitate irri-
tat. ibid.

Peccoris angustia à sanguinis retardatione, & morta intra
vasa Pulmonum spiritibus animalibus circularem san-
guinis motu non promovent. 116

Pituitæ intestinalis lento, aut craffie, debet pati
pertari spiritum, aut glandularum aciditatem, nec
non ejusdem craffie. 183

Paralisis ab impotenti spiritum, materiel viatio, que
formidat nimis, vel matutinatis expers, animaliæ ge-
nem nequit perennare. 119

Prudentia familiarum humoris dulcis, acid-salsus, qui ner-
vorum commixta ad cerebrum delatus spiritus anima-
les excutit; unde in liene mentis acumen, & sagacita-
tem proficiunt vulgo fertur. 151

Pulvis Ventris, quæ ad peccus, & ad os factrum perex-
tendit, èd quia vasa sanguifera, prædictis partibus
interventia, nervis constringunt, à præcuringe bilis
in contrarium excitat. ibid.

Pulmones in scalarum assensu ægræ moventur ob cruditi-
atem sanguinis, quæ si erat ita dispositus à motu ci-
taciatorum in cordis finu foliò plus urgatur, quia statim
totus non egreditur, idcirco pulmon nixus, & cerebra
agitatione opus est, quo foras expletur. 174

Q

Uare dolores exacerbantur à Chylasteris evacuatione.
171

Quoniodo obstrukcionem parietal sanguinis effervescentia.
169

R

Atiociatio lœditur vittato spiritu animali. 166

Cerebri fibræ varii imaginibus impressis, atque con-
trariis motibus impeditis. ibid.

Renes quomodo disponantur ad hunc potius humorum
suscipiendo, quæm alium. 188

Rene affecto, alteri intercipitur serum, vel nervis cir-
cumligatis arteriis, vel per confessum utroque rene
contradicte. ibid.

Respirandi difficultas ratione fibrarum Ventriculi, que
nimis divulsa sanguinis motus nequeunt promovere.
143

Rerum ascensus, defensusque cum aliquo sensu doloris
relaxentibus supra, infrafracte esofagus; modus, & ra-
tio explicatur. 152

S

Alium incursionibus acidi, & alkali; Vertiginis mo-
tus explicantur. 100

Et hoc facili negotio considerant naturam humoris me-
lancholici; atque spiritum animalium, quorum una
est acida, altera alcalica. ibid.

Salsum intestinale nimis volatilitate donatum chylum
inficit, ac potentissime solvit, qui ad cor delatus,
ibi magis attenuatur, adeo in cerebro facili nego-
tiq

tiq

io in falsam distillationem facescat. 118
 Salsa distillatio sit ex particulis acido-salsis in aqua solutis.
 128
 Sanguinis motus provenit a falso volatili recte constituto.
 104
 Sanguinis missio in apoplexia, nimio sero obruto, opprime
 toque cerebro. ibid.
 Sanguis si copiosior, quam par est, effluxerit, reliqua
 erroris massa depauperatur, quare fermentum partium
 emervantur, ut poterit que à sanguine recte constituto fo
 ventur, hinc animali everga economia, massa sanguini
 sis vim suam fermentativam amittit, aque in latice
 aquosum pervenit, qui dyathesim hydropticam indu
 cit. 123
 Sanguis melancholicus aciditate, qua pollet, chylum in
 ficit. 153
 Sanguis acrimonia salina exasperatus corpus depascat,
 161
 Sanguinis massa licet acri sulphureo permixta; attamen
 superante acido veram solutionem non patitur, quin
 potius massa constringitur, unde crux minus idonea
 in vase circulando, portiones illius soleri adherere co
 guntur, qua paulatim congeste obstrucionem gignunt.
 151
 Sanguinis turgescens obstruktionem gignit. 169
 Sanguinis viscositas, & lenor originem ducit à puita intra
 terminali calore aeris, motu, & nimio potu aquae fluxi
 bili, & tenui redditu, ut faciliter potuerit per vasa lattea
 sanguinis massam ingredi. 178
 Sanguinis missio, si vires permitunt, fluente alvo con
 venit, quatenus sanguinis diffagationem inhibet. 165
 166
 Sanguis mingitur eferata renum substantia, processu cal
 culo facta per rotum dilatatione. ibid.
 Senus communis agendi, modus, sedes, & usus. 106
 Senus quo ritu peragatur. ibid.
 Senes acrimonia salina exasperantur, quia spiritu balsami
 co videtur, corpora salina efferuntur. 153
 Senes acri prurigine exasperantur, & quia perspirabilis
 acri voluntate affectum, diflari prohibetur. ibi
 dem.
 Seminis effusa liberaliter, fermenta partium auferuntur,
 quibus universum corpus vitalizatur. 141
 Seminis copia laetitudinem inducit, eō quia sanguinem
 per seminale effluvium ad tunc turgescendum inducit,
 ut plenitudinem constituat universo corpori gravosam,
 119
 Seminis acti succo perfusum, si interposito fluxu intra ure
 thram guttatum extillet, nullam efficit sensationem.
 185
 Serum ex sanguinis attenuatione gignitur. 104.142
 Fufiori stylo. 158
 Spiritus animalis indolis alkalicae acidos nauctus humores,
 inordinate effervescendo, motus parit convulsivos.
 101.102
 Spiritus animales à timore in confusionem acti, pori, &
 meatus cerebri constringuntur, unde nervorum refor
 matione in visceribus facta, praecordiorum, ac arteriarum
 tum motus fatiscit, hinc sanguis intra cordis sinus co
 galatur, unde fermenta partium non excitantur pro
 chyli, & sanguinis elaboratione, atque sanguis ita con
 crevit gravitat in organis respirationi dicatis, haeret
 uter venis, nec succum sibimet infusum ritè fermentat,
 sed in latice aquosum abire finit. 130.131
 Spiritu dissipato, salsa, ac sulphurea particula exaltan
 tur, ex quibus unum acre concitatur, per quod tota
 sanguinis massa acridem concepit. 138
 Spiritu dissipato, animali scilicet, non excitatur fermentum
 Ventriculi, idēquod multe cruditates congeruntur.
 146
 Spirituum copia aijaciam gignit, inopia timorem. 128
 Spiritu dissipato sanguinis massa constringitur, 177.184
 Sit exacerbarum tum lingua, tum ventriculo utraque hu
 miditate depauperatis. 136

A bilis effervescentia intra duodenum, qua salina conta
 gione palatum inficit. ibid.
 A sanguinis crassitate, itaut nequeat salivares glandulas
 permeare. ibid.
 Stomaci languores persentuntur, spiritibus animalibus
 tramite intercluso, timoris vi compreso nervorum
 principio. 134
 Stomaci fermentum aquarum largo pota dilutum, ac ejus
 indolis sanguine praterfluenta debilitatum; ali
 menta in Ventriculo in mucidam degenerant putrefacti
 nem, unde oritur inapetitia, & cibi fastidium. 131
 Sudores nocturni stomacho, & sanguini tribuantur.
 181
 Syncope corripiuntur, quoties succus pancreaticus aust
 erior factus consistentiam tribuit sanguini firmorem,
 ac solidorem, quā ut debite satisque possit rarefieri,
 169
 T Abes dorsalis à congesto succo nervo intra nervo
 rum inter capdines, 186
 Tenebris causa, qua intestinis adharet, pituita intel
 litorum, aucte tribuitur crassitati. 183
 Timoris vi compreso nervorum principio, spiritibus ani
 malibus intercluditur via, unde stomaci, & cordis lan
 guores persentuntur. 151
 Timore affectis, nervi constringuntur, quare animali
 spiritu repercuso cerebri claustra irrumpt, ibique inor
 dinato motu cietur, unde oritur vigilia, mortisque
 meus, ex imaginatione depravata. 151
 Timor est decuratio anima sensitiva. 157
 Dignoscitur ab Anima, idecarum usu. ibid.
 Tremor totius corporis, ab acri superstite fero, in con
 fectione succi nervosi, quo una cum spiritu in nervos
 transgressio, anima syllatis tota succutitur; vel ab in
 ordinato spiritum motu, qui in nervos impeta facto,
 partes suo pondere decidunt. 158
 Tumores muscularum Venis dignoscuntur, ex levit
 atu, muscularum situ, virium constantia, concoctionis
 integritate, ac prehabita ceterarum partium cum
 ratione. 164
 Causa deducuntur ab inanitione hypocondriorum, quo
 rum culpa igneo falino evolante spirito sanguis frigescit,
 quare suo motu defitus in tumorem densatur. ibid.
 Ni mavis dicere fusum praecedenti pharmaco materiem
 in hypocondris constringi. V

V entriculus habituali scititate depastus, non secus ac
 pulmo ulcere confectus, indefiniter excitar fe
 brem. 162
 Ventriculus frigidus plus aperit, quam concoquar, quia
 in Ventriculo frigido fermentum acido-salsum majori
 poterit aciditate. 153
 Vertigo à erosio incursibus, temporum genio indulgenti
 bus; quae prima ex parte copia tantummodo peccant,
 vertigentibus annis plus iusto cracefunt. 99
 Violenta spirituum animalium circumrotatio muscularis
 machine motus inhibet. ibid.
 Vertiginis cauza, vel scelitio, vel spirituum interceptio
 nis. 100
 Vertigo ab intercepto spirituum animalium motu. 175
 A lienis impuritatibus in suis stagnationibus ad volatil
 itatem elatis. ibid.
 Ob impuritatem spirituum, itaut nequeant inter se con
 tinuari. ibid.
 Viros concidunt, quia sanguis per humidum aerem, &
 potum resolutus, spiritus nequit in sua itatione detin
 ri. 118
 Vomito quo paeto conciretur. 95
 Vomitus identidem recurrit, quoties insigitur, vel infi
 xa materies transfundit. 146
 Vomiti, & singulu culpatum diauphragma, quatenus ne
 que spontanea, neque artificiose evacuat inverfant na
 tura legem ademerit. 146
 Urinæ lactæ excrentur, retum, & sanguinis vitio. 199

BENEVOLE LECTOR.

Va olim unica principiorum delecta quadriga, obscuraque qualitatum occultarum nube velata apud Seniores tuis per sacula perexit Medicina, Neothericorum inde labore, ac industria meliores induita uestes, novisque considerans sedibus, vultuque ad clariorum, nobilioremque manifestatam aptato fælicior, ac utilior max per annos processit. Varia attamen ha Medicina facies, ac apparatus ipsam, ita inter se diversam apud habetiores representarunt, ut ipsis non meliorem, sed novam ac inauditan Philosophandi, & medendi methodum ediscere, visum fuerit, inospitamque ac invisanam provinciam vel novitate perterriti recusarint, vel male judicata ad usum practicum inertia, impudenter spreverint; hinc nova Saniorum inventa, theorematum, ac placita tamquam deleteria, & toxica traduxerint. Hujuscce rei causa non multis ab hinc annis tibi traddidi (Amice Lector) Iridem meam febrilem Antiquorum sententias cum Recentiorum dogmatibus pacifico fædere sociantem, ut pro rei veritate quicunque Artis amator, non in rerum substantiis, primisve, solidisve indicationibus discoveneret perspiceret, sed in hoc tantum, quod hi rerum naturas, causarumque motus sensibus magis aperirent, ut clarius ac tutius ultimum finem in praxi Medicus attingeret; illi verò caliginosa quadam Metaphysica genuinas morborum ideas reconderent; ideoque difficilior, ac incertior usus Artis evaderet.

Quod ut ita se haberet ostenderem Studiosorumque juvenum animos tutam assequi methodum nitentes hoc ab errore vindicarem, Libellum & aliud exhibui de Methodo medendi febres juxta principia Acidi, & Alkali; cuius etiam causa paucos post annos Consultationes meas practicas ad saniores fæculi mentem extricatas subdidi.

Quæ omnia cum Tu humanissimo exceperis animo Benevoli Lector, ansam mihi dedisti, ut continuo in id incumbens, non laudi mea, sed utilitati tua studens, novos impenderem suavissimè labores, ut saculis persuasum relinquem, varias Antiquorum, & Neothericorum de morbis Scholas diversimè in aliquibus forsitan theorematibus tantum sentire (cum & etiam secundum potiorem eorum partem consentientes undequaque per hujuscce mei libri decursum manifestè intelligentem demonstrem); in executione vero, & Remediiorum applicatione ita unanimes esse, ut una, & indivisa omnibus medendi prodeat norma; Hincque suadeatur quisque bonarum artium studiosus, & præcipue physicam, claram, stabilemque morborum, & causarum scientiam anhelans, ut eam deducendi amplectatur formam, quæ magis sensibus accommodatur, faciliorumque ad præscriptum finem viam sternit, cum hoc non sit rerum essentias, ac passiones innovare, sed melius penetrare, intelligere, ac exprimere.

Systema itaque hoc meum, quod tibi in præsentia offero, in hoc unum totum nititur, ut quamplurimum sensus conformitatem in doctrinis, semper actionis unitatem in fine inter elapsos, & præsentes Medicos inveniat, ac exhibeat. Quem finem si me affecutum cognoveris Lector, bono tuo, & Ar-

tis plande, & laboribus meis (mecum gratulabor) fruere; inania, ac verbosa detrectans diffidia, quibus cœca ingenia distorquentur, nec illuminantur: Si verò me ex voto ad id non devenisse, videris optimam saltem animi mei sollicitudinem grato excipe corde, hacque occasione fretus studio tuo, quod ego huc usque tentavi, ad pacificam Artis utilitatem asequi tunc niterem.

De hoc attamen te monitum volo me potius Auctorum innuisse, quam retulisse sententias multiplici de causa; tunc ne nimia scribendi prolixitate patientiam tua abuterer, tum quia te has optimè calentem alloquor, denique quia apud eorum Patronos me juvente füssus perlegit possunt. Hoc, & unum scias Opusculum hoc meum innumeras inter Saculi calamitates, affidias inter domesticas ærumnas, continuos inter morbosos corporis mei cruciatos, quibus Septem ab hinc annis indeficienter lecto affigor, enatum esse; idcirco, si meliorem omnem non induit speciem, nemiris? Infirmi hominis opus est. Firmum verò utilitatis, ac comodi tui mihi inesse desiderium agnosce, cui præcisè parens huic Systemati operam dedi, & cui numquam reluctatus aptiorum in modum secundum mearum Consultationum Volumen postmodum tradam, si clementior, & longior atas permitte.

Interea laborem hunc meum, ut soles, placido, gratoque oculo solare, & si quid animadversione tua dignum in doctrinis, aut in remediosis (quorum mihi major cura fuit) exhibebit, utere; sin verò nihil, quod delectet, erudit, aut proficiat, invenies, optima saltem hac mea cupidine contentus acquiesce, & vale.

A D

AD ILLUSTRISSIMUM VIRUM.

P O M P E U M S A C C U M
NOVUM SYSTEMA MEDICUM.

Quò pax inter Antiquos, & Recentiores
firmatur, edentem.

Q UANTUM longa suis debet Medicina Magistris,
TANTUM SACCE tuo debet & ingenio.

Antonius Bulsius
Patritius Parmensis.

P O M P E O S A C C O
VIRO GENERE, ACTIS, ET SCRIPTIS
PRAESTANTISSIMO.

Præsens Systema Typis mandanti.

P Reteritis Medicis POMPEE par omnibus unus,
Cum facis unanimes, Unus, & Omnis eris.

Ludovicus Saccæ
Patritius Parmensis.

A D E U N D E M

Librum hunc inter longas adversæ valetudinis ærumnas ædente.

Æ GRAJACES? & adhuc tam docta volumina scribis?
Si stares ergo, SACCE quid efficeres?

Bartholomeus Bucius Parmensis.

MUVONI

INDEX

INDEX

SECTIONUM, ET CAPITUM TOTIUS OPERIS.

SECTIO I. SECTIO II.

<i>De Facultate naturali.</i>	<i>pag. 204</i>	<i>De Facultate Vitali, & de Respiratione, & Uso Pulmonum.</i>	<i>pag. 265</i>
CAPUT PRIMUM.		CAPUT L	
<i>De Facultate Naturali in genere.</i>	<i>pag. 204</i>	<i>Quomodo fiat Respiratio, & Expiratio.</i>	<i>pag. 266</i>
CAPUT II.		CAPUT II.	
<i>De Appetitu Famis, & Sitis, in quo consistat, & quomodo excitetur.</i>	<i>pag. 204</i>	<i>De Corde, & ejus Facultatibus.</i>	<i>pag. 269</i>
CAPUT III.		SECTIO III.	
<i>De preparatione Alimentorum in ore, & Ventriculo.</i>	<i>pag. 206</i>	<i>De Facultate Animali.</i>	<i>pag. 272</i>
CAPUT IV.		CAPUT I.	
<i>De Preparatione massa Chyloſe in intestinis.</i>	<i>pag. 213</i>	<i>In quo considerantur Cerebri substantia, Spiritus, Nervi, quatenus sunt Organa Facultatis Animalis.</i>	<i>pag. 272</i>
CAPUT V.		CAPUT II.	
<i>De loco Generationis sanguinis, & de principio effectivo hujus generationis.</i>	<i>pag. 216</i>	<i>De Sensibus Externis in Genere.</i>	<i>pag. 274</i>
CAPUT VI.		CAPUT III.	
<i>De Anatomia humorum, vel Massa sanguinea à Naturā intra Corpus humanum perire, & primo de Bile.</i>	<i>pag. 217</i>	<i>De Sensu in particulari, & primo de Visu.</i>	<i>pag. 275</i>
CAPUT VII.		CAPUT IV.	
<i>De Succo Pancreatico.</i>	<i>pag. 226</i>	<i>De Auditu.</i>	<i>pag. 279</i>
CAPUT VIII.		CAPUT V.	
<i>De Saliva, & Pituita.</i>	<i>pag. 233</i>	<i>De Sensu Odoratus.</i>	<i>pag. 280</i>
CAPUT IX.		CAPUT VI.	
<i>De Urina.</i>	<i>pag. 236</i>	<i>De Sensu Gustus, & ejus Morbis.</i>	<i>pag. 281</i>
CAPUT X.		CAPUT VII.	
<i>De Succo nervoso.</i>	<i>pag. 240</i>	<i>De Organo Tactus.</i>	<i>pag. 283</i>
CAPUT XI.		CAPUT VIII.	
<i>De aliis Particulis Massa sanguinea.</i>	<i>pag. 241</i>	<i>De Sensibus internis, & primo de Somno, & vigilia.</i>	<i>pag. 284</i>
CAPUT XII.		CAPUT IX.	
<i>De Nutritione, & Augmentatione.</i>	<i>pag. 249</i>	<i>De sensu interno, & ejus lesione.</i>	<i>pag. 287</i>
CAPUT XIII.		CAPUT X.	
<i>De Facultate Generativa. Quid sit, & quanam sint ejus principia, & quomodo fiat.</i>	<i>pag. 257</i>	<i>De Rationis, & Memoria lesione.</i>	<i>pag. 289</i>
CAPUT XIV.		CAPUT XI.	
<i>Quomodo ledatur generatio vitio seminis Virilis, & Feminei.</i>	<i>pag. 259</i>	<i>De Facultate loco motiva.</i>	<i>pag. 290</i>

F I N I S.

NOVUM

203

NOVUM SYSTEMA MEDICUM.

P R A E F A T I O.

Ificillates emergentes in explicandis Cœli Phœnomenis juxta principia stabilita ab antiquissimis Astronomis, impellerunt posteros ad excoigitandum unum Systema, ex cuius positione, cum majori intellectus acquirementa omnia in Cœlis de novo apparentia explicarentur, & Planetarum motus inordinati declararentur. Ad hanc necessitatem ad quam præteritis seculis redacta fuit Astronomia, mihi videtur nostro hoc seculo pervenisse Medicinam, cui si debet in tot rebus pretiosissimum augmentum, ab eodem tot controverfarium, & disputacionum tam in Theoreticis, quam in Practicis moleſtiam perficit, ita ut in omni parte concifta, & divisa potius miferationem exigat, & pietatem, quam gloriam. Tantæ enim infurixerunt sc̄æ diversi stabilitæ principiis, ut tota homini vita brevis videatur ad solam illarum cognitionem acquirendam, quod si in earum veritate esset elaborandum, ex comparatione unius cum altera, & in ponderatione veritatis propositionum, axiomatum, & principiorum desideranda esset Neftoris artas, ad cuius finem perveniremus sine defiderio incipi laboris præmio. Hinc pro hujus facultatis incremento, & Professorum utilitate, necnon pro universi bono optimum judicavi, & necessarium, ex publicatis factis unum peculiare Systema conſtruere, à quo via apperiretur ad demonstrandam in medicina Principiis veritatem, & ad consequendum faciliter Methodo suum principalissimum finem. Ad hoc collimat hujus operis intentio, quod si perficerit datum fuerit, gloriabor publica utilitati inservisse, & hanc gloriam agnoscam à Patre luminis, à quo intellectus humani reguntur, eique tamquam suam humillimè consecrabo.

Pro hoc exequendo mihi propono medicinæ, finem atque meditatum Systema ad hunc consequendum dirigam, non ad ponderationem singularium sententiarum, quæ in medicina propounduntur. Finis enim sicut omnes scientias, & facultates specificat, ita etiam media ad sui consecutionem proportionata determinat: & quia Medicina finis est sanitas, & sanitas est diffitio, per quam operationes integræ in humano corpore redduntur; hinc mihi videtur intentioni meæ satisfacturum esse, si in apertum ponam quomodo operationes hæ integræ reddantur, patet factio principio, à quo emanant, & declaratis omnibus conditionibus requisitis ad eorum integratatem elicendo posse, quomodo lœdantur cum sanitatis lesione, & morbi origine, cum morbus non sit nisi lesio operationum, & ita, vel ex lesio principio, vel ex deficiency alicuius conditionis, vel ab alia non requirita superveniente elicetur vera indicatio curandi, & introducendi sanitatem amissam; vel recuperatam conservandi, & si in hisce consequendis impossibilitas emerget ex evidenti sententiarum contrarieitate, conabor demonstrare omnes ad finem Medicina eisdem mediis cum principiorum diversitate collimate, quod ad hujus Systematis integratatem, & veritatem contribuet, cùm sit directum ad ultimum Medicinae finem consequendum per vera media. Dunc in hoc elaborabo omni affectione pro aliqua sententia me spoliabo, & in qualibet eligenda veritatem solūm quarum, & quia omnes nostri Corporis operationes reducentur ramquam ad prima Principia, ad tres decantatas facultates naturalem, vitalem, & animalem in hisce explicandis totis ero, proponendo sententias magis confonæ erunt, & has ad exoptatum Medicinae finem dirigam ab iisdem etiam mutuando lumen ad inquitenda media pro tanti finis consecutione, cum quo comparando singulorum sententiarum, spero etiam, que videntur in Theoretica discordes, in hujus finis confectionem concordes esse, demonstrare.

Ordo hujus operis erit. Primo operationes facultatis naturalis patefacere: Secundò vitalis: Tertiò Animalis: Unde sit,

SECTIO I.

CAPUT PRIMUM.

De Facultate Naturali.

NON intelligo hic facultatem naturalem, quatenus est anima potentia, à qua nutritio, augmentatione, & generatio, quae sunt facultati naturali tubordinate emanant; libenter enim intellectum meum Sacrae Ecclesiae determinationi subiecto sancient animam rationalem esse formam rotis, & tamquam formam omnes operationes Corporis efficeret reiiciendo in hoc Cartesi sententiam, qui omnes operationes in nostro Corpore effectas excepto intelligere, per solam corporis texturam explicat: Verum sic, ut dicemus, non considero facultatem naturalem pro potentia anima, quia cum considero, pro ut subiectam arti medica, à qua anima cum suis potentiis eximitur ratione sue spiritualitatis; unde sub hac consideratione eadū solum organa, & instrumenta, quibus uitrit anima pro exercitio facultatum naturalium, & quorum ipsa est actus, iuxta definitionem anima, que est actus Corporis organici potentia vitam habentis, & cum tali connexione anima tamquam actus Corpori organici unit, tamquam materia, ut sine ita non possit humanas operationes exercere, nec Corpus organizatum sine illa vivere. Corpus autem solum Organizatum, vel ictius organa anima operationibus servientia sola possunt esse obiecta medicina, dum eius fons leduntur operationes, & eis bene constitutis perfecte eduntur; Medicina autem suo artificio, & remediorum inventione organorum depravatae constitutio, potest corrigeri, & perfectam conservare; idcirco medicis minus est organa solum huius facultatis considerare, non potentiam istdem uterum; quare in genere postulamus, secundum sensum predictum definire facultatem naturalem pro recta dispositione Organorum corporis nutritioni, augmentationi, & generatio, nisi interventioni ipsa cum materia proportionata ab ipsis organis disponenda, ex quo elicetur facultatem medice conceptam, non esse nisi organum, cum omnibus suis requisitis, & conditionibus dispositum, & materiali.

Organum facultati naturali inferientia sunt plurima, Ventriculus alimenta concoquens, Intestinum duodecimum cum fluxu bilis, & succi pancreatici, quorum ministerio feces alimentorum à parte magis de foecitate segregantur. Tertiū Vena lactea, & glandula Mefenterii, illa pro deferendo Chylo, ita ad majorem illius voluntariationem interventum. Ultimum sanguis, cui miscetur Chylus, & cor in quo purum perficiunt sanguinis induit, & haec sunt organa materialia pro nutritione, & augmentatione preparantia quibus additur à nonnullis os, dentum ope ciborum triturans, & salivam, cum eis miscendam subministrans.

Materia haec preparata magis disponitur ad reparandum quod deperditum est, in quo consistit nutritio, & ad augendam praexistens, effectus formalis augmentationis, a peculiari fermento, seu temperamento, & texture eiusdem partis; idcirco qualibet pars est organum nutritionis, & augmentationis, praeberendo materia jam aliunde preparata, ultimam dispositionem, per quam determinatur ad conversionem in substantiam similem parti disponenti; Ideo dicebat Hippocrates, quilibet musculus suum habet ventriculum, quia sicut ventriculus habet principium, seu fermentum, seu temperamentum alimenta concoquendi, vel fermentandi, ita quilibet musculus habet principium, quo materia preparata ita disponatur, ut in sui similitudinem convertatur.

Modum operandi horum organorum in sequentibus investigabimus, premittendo prius inquisitionem appetitus famis, & sitis, qui praedicit alimentorum assumpcionem, postea ad generationem decedentes, hoc ordine servato, & ita tractam de facultate naturali, expiebitus, quae veratur circa individuum confectionem, & circa propagationem speciei, operationes effectivæ

tributa animæ vegetariæ eminenter contente in anima rationali.

CAPUT II.

De Appetitu Famis, & Sitis, in quo consistat, & quomodo exciteretur.

Aristoteles definivit appetitum famis, esse appetitum calidi, & siccii, que definitio non videtur in toto verificari, si consideremus siccum actum, & potentiam; nam herba, & fructus, quibus major plebis vescitur, licet corpora solida, sunt tamen in potentia humida, cum maximo turgente humore manifesto in succis à predictis substantiis expressis, excedentibus portionem substantie siccæ ad earum compositionem concurrentis; id est intelligenda est definitio de siccō in actu, hoc est solidi, potentia vero humidus, quia solidus cibus debet per se in humorum fluidum fundi pro nutritione; idem humidus potentialis abundare debet, ita quia predicta herba, & fructus, si in frigideitate ratione temperamenti excedant, famem sedant, ex quo videtur, famem non esse appetitum calidi, & siccii; tollit tamen instantia stabiliente Aristotelem, loqui de calido in potentia, quia alimentum debet in humorum calidum converti, ut calor partum, cum sui appropiatione in nutritione conservetur, in omni vero mixto etiam temperamenti frigidis, adeo porto caloris, quæ praecipue inservit ad sustentandum calorem influentem sanguinis.

Situm vero predictus Philosophus definit per appetitum frigidum, & humidum, in qua definitione videtur etiam errare, ut patet ex situ naturali, per quam appetitus aliquid, vi cuius cibus solidus possit solvi, elixiri, & in succum abire, hoc autem ab humido humili, etiam calido haberet, unde nulla est necessitas frigiditatis, quod experimur etiam si sientes aquam, vel vinum calidum bibamus; nam per ista sitis fedatur, verum tamen tollitur impositus error, si consideremus cum siti coniungi caliditatem, quia sitis consistit in siccō, & siccitas à calore, humidum diffolvente introducitur, & hoc modo alimenta in ventriculo sitim excitant sua fermentatione, à qua calor efficit humidum fibram ventriculi occasionem præbens, ut exciceretur, & ita oritur appetitus frigidus, & humidus, & in hunc sensum locutus est Hippocrates in libro de virtutis ratione num. 18. ubi reddendo rationem, quae panis calidus situm inducat, ait, quia caliditas consumit humiditatem, & siccitatatem facit.

Videtur etiam definiri posse famem per appetitum siccii actū, quatenus siccum soliditatem quamdam, & compactionem importat, à natura in cibore quisitam, ut partes solidae corporis à tali cibo firmatatem acquirant, & ita laboribus, & exercitiis resistant, & si à natura infantes solo lacte provisi fuerint, id factum fuit, quia corporum fermentum ventriculi non est ita efficax, ut solvere valeat solidū, & fibra ejusdem pro nimia humiditate, in predicta etate exuberante adeo sinit laxa, & tenera, ut pondus, & iniquitatatem solidorum ciborum sine molesta sufficiere nequeant.

Situs vero natura, & essentia, considerata præcisè in suo constitutio, quod est siccitas, ut patet in siccitate lingue, & fauci molesta, in siti valde emicante, recte potest exprimi per appetitum solum humidum, comprehendendo tam actuale, quam potentiale, cum obseruemus utrumque situm extinguere, quod & si quis veller humidum solum flexibile à sitiente appeti, & si solida humida situm extinguunt, hoc non facere, nisi quia per masticationem exprimitur à substantia solida succus flexibilis actus, & cum hoc sitis extinguitur, non contendam quamvis humida particula flexibilitatem non adaeptæ, possint etiam concurrere ad sitis extinctionem.

Quomodo autem fames exciteretur communiter ab antiquis fuit pendere à corrugatione quadam orificii superioris ventriculi, & hanc corrugationem oriuntur à suitione reliquiarum partium corporis, quæ cibo indigentes, seu potius aliumento pro sui conervatione humores ad se trahunt, donec ista attractio per partem, post partem, terminetur in membrum preparans aliamenta,

Sectio I. Caput II.

menta, quod est ventriculus secundum suam internam cavitatem, in qua si nihil reperiatur, ab illa attradiione, & suctione fit corrugatio fibrarum nervosarum sui orificii superioris, in qua consistit famis. Ab hac sententia differenter recentiores ex una parte; corrugationem enim, & velicationem molestam substantiam membranæ admiserunt, cum Hippocrate lib. de flatibus num. 2. ubi air quare, ubi fames molesta, morbus sit, quidquid enim homini molestiam, ac tristitiam inferit, hoc morbus vocatur, ex quibus verbis deducitur Hippocrate velle famem ab aliquo molestiam inducente oriri. Causam vero hujus corrugationis, vel molestie acidofalsum quoddam esse voluerunt, cuius mordacitate vellicante membrane ventriculi corrugantur, & à corrugatione cum molestia famem excitant, & in hoc fecuti sunt Galenum, & ejus sequaces sancientes acidum quoddam per vas breve à liene in ventriculum transfundit, ad predicti appetitus accensionem; sed quia observarunt Recentiores stabilitatem circulationis sanguinis principio impossibile esse à liene per vas breve venosum, acidum quoddam deferri ad ventriculum, cùm vena nihil defertur ad partes, sed revolvit, quod superabundans est in partibus, id est constantes in ventriculo Galeni ab acidofalo volatili famem excitari excoxitatur, unde hoc acidum proveniat; Aliqui censerunt ab arteriis in cavitate ventriculi seroflam aciditatem transfundit: Alij preparari in glandulis subiacentibus membranae villosæ epidermis ventriculi: Alij à reliquis alimentorum in ventriculo remanentibus, & acidis per fermentationem factis voluerunt hoc acidum subministrari, eo modo quo forces vini in fundo dolii, & pasta calori exposita per fermentationem aescivent; Alij censerunt acidum hoc ventriculi nihil aliud esse, quam salivam in ventriculum delaplam, ibique ope fermentationis aciditatem occultam in ea latenter fontis transmutare, ut manifera evadat. Quidquid sit de hisce opinionibus circa causam aciditatis illius ad ventriculum transmissi, vel in eo geniti, certum est apud omnes fere Antiquos, & Recentiores acidum esse causam famis, & hoc sufficit pro Medicina, & pro curacione aboliti, vel diminuti, vel depravati appetitus famis; nam cibi appetitus à bile ut pluriuum aboletur, si Hippocratis credimus, qui in lib. de medicamentis purgantibus num. 4. scribit commotabile, nec purgata non sorbere vult æger, nec biber, sed omnia abominatur, quia biliis tuo tale alkalis actum exigit famis excitativum.

Curabimus appetitum delectum, si deficiens hoc acidum repugnabit acidis remedium, quæ & bile mortificant, & extinguant; diminutum patet appetitum agere debemus, cum acidis augmento, & utrumque præstat spiritus omnes acidū ut fatus, vitrioli, sulphuris, vitrioli Martis, succus limonum, citri, rives, beteris, agrestis ab omnibus decantatae pro famis excitacione, lutari & salsa, quia de acido participant, & talis medicamenta acida appetitum, & famem excitatoria concurrent ad confirmationem hujus sententiae, quod principium famis, & appetitus cibi est acidum. Et quia hæc appetitus cibi excitantur in quaquamca causa ex predictis stabilita pro acidi generatione, hinc patet non esse medicis necessariis pro curacione morbo appetitus scire causam acidū illius effectivam, sed sufficit, quod polcar appetitum ab acido-falo excipiatur; ita si acidum depravatur, ut contingit in Mallacia, Pica, & Fame canina, indicum habemus acidum ab auferitatem declinasse, vel aqua-fortis naturam induisse. Unde pro curacione sufficit depravatas causas hujus acidū cum aromaticis corrigerare juxta Hippocratis sententiam, vino potu famem fedat, quod intelligentem de genero, & aromatico; Depravatur etiam acidum ab excedenti aciditate, ut inferius demonstrabimus.

Aliquando hoc acidofalsum non est depravatum, & tamen ejus actio impeditur, ut quando à copia pituita adeo oblitinari membrana ventriculi, ut actitatis, vel ejus actio eam afficeret non possit, quod sepius contingere observamus in pituitosis corporibus, & etiam eritoribus compressis in crasto copio, & frequenti vicetu. Unde temperatum parum calidi conditio pituitosa, saliva copiosa, & crassa, alimenorum exsuffionis usus, & errata in horum quantitate, hanc causam demonstrabunt collendam, incidentibus, & attenuantibus, ut O-

ximel. Saccharin. Squillit. Composit. Sal. Tartar. Vitriol. Absinthii, cum decoct. radic. aparente vino alterato cum absinthio Spec. Aromatici ros. Dianthæ, & rad. Zinzib. beris condita. Poti attenuationem evacuantem palemagogis, & pro absteriore maiori aqua Terutia ad plus dies usurpanda.

Sic ubi fibra nervosa ventriculi à nimbo Humido lanxur, etiam vellicentur, fames non excitatur, ex eo, quod non conceptum laxitatem, corrugationem talem concipere non possint, quemque requirit appetitus excitandi ratio. Deflatalio frequens à fauibus ad Esophagum hujus cause excitativum designabat, sicut praecedens vietus ratio humida & frigida, & nimius potus aquæ, temperamento conditio fetola, & remediuū erit Hydragogis humidus, & seroflam substantiam minute, & potest exsiccari, cum decocto ligni Saffras, Lentici, Fructulis Cinamomi, Baccarum Juniperi, & Herbarum capitulum, & cum aliis Aromaticis tam simplicibus, quam compositis; inter que vinum hippocraticum factum ex infusione Cinan. 3. r. Santal. cirr. Piper. Alb. 3. 1. Macis, Galanga an. 3. 5. Gariofil. 3. 1. Zinzer 3. 1. granorum Paradisi 3. 5. omnia contulā infunduntur in 15. 6. vini aromat. & ad Solem, velignem per sex, vel octo dies exponunt vela bene obturato, & postea coletur. Spiritus vini eidem aromatibus conditus præsum locum tenet in exsiccando.

Acidum in ventriculo existens, vel, fixum, vel quietans famem non excitat, qui quiescendo non vellicat, nec pungit membranas; Hinc est, quod multi ad mensam fedent sine appetitu, quibus edendo excitatur, dum à velutice primis alimentis, acidum, quod otiabit, agitatione moverit, & morbi famem excitatur, hac ratione aliquibus calida, ut spiritus vini, & aromata, ut piper, pro famis irritamento intermixtum, quia acidum, vel fixum, vel otiosum, vel volatilizans, vel ad motum promovet. Actio pariter hujus acidii depravatur, si humor aqueo in copia coniungatur, quia debilitatur ab humido sua aciditas, eo modo, quo illa accedit a superaddita aqua eneretur. Convenit hæc actio lefa in ratione cause, cum illa fibras laxante; id est eidem signis demonstrabitur, & remedii curabitur.

Nec tota ratio appetitus famis consistit in ita vellicatione partis membranæ ventriculi, contentæ ab acido falso volatili; aliud enim requiritur ad perfectam formationem appetitus, & est, quod ex validatione fibrarum nervearum in ventriculo excitatur quodam modo, seu passio in nervis, in cerebro existentibus, & qui correspondent ratione continuationis fibris nervis vellicatis, & dicta passio, sive motus impressus nervis cerebri transfundit, in eam partem, in qua sedet sensus communis, & hic per solam sensationem dicti motus, ciudemque cum omnibus conditionibus perceptionem, tamquam per speciem, vel idem cognoscit animal indigena alimento, & in hac perceptione stat ratiō formalis appetitus alimentorum; quare aliqui obiecto intense applicati, etiam ventriculus abaco vellicetur famem non sentimus, quia talis motus vellicatio ratione sentiū communī in confederatione alterius obiecti immerso non percipitur; sic melancholie in depravata immaginatione quandoque famem non expeririunt, ut intentam applicationem hujus potentia circa vanas, & depravatas apprehensiones.

Sed cur appetitus per alimenta suscepit tamquam per proprium, & specificum remedium, ut adnotavit Hippocrates lib. citato de flatibus, quia acidum hinc per se vellicat, unde amplius non vellicat fibras nervosas, & a vaporibus benzis ab alimentis elevatis demulcentur aciditas illa dictis fibris impressa, ita non sequatur illa validationis molestia, quia quandoque ex prolongato alimento in animi delicia inducit, vel tempore quemdam vellicatis fibris inspirat, per spirituum dissolutum a dicta validatione operantur, ut non levitatem delectatio confusa in sufficiendo alimento; ab eodem tempore etiam fit, ut sufficiens diu same validationis sensus non percipiat, immotus manentibus fibris etiam vellicatis ob dictum tempore, unde sensus famis evanescit, relatio solum in universo corpore languore, vel ab illa validatione attracto ab arteriis, vel expreso humore acidum ventriculi recundatur, & fibras nervosa à validatione jam contracte ab humido supradicto distenduntur. Hæc omnia admis-

Novum Systema Medicum.

acido famis excitativo contradictionem non admittunt, Pari modo sit appetitus fisi, dum humido deficiente in ventriculo; quia à suceptis alimentis absorberet, fibra nervosa ventriculi extirpare corrugantur, tali, & determinata modificatione, & hic motu modificationis correspondens nervis in cerebro hinc fibras annexas, eos moveat sicuti moventur fibra corrugata, & dicti nervi, in hoc motu, movendo fedem imaginationis, vel sua substantia, vel appulus spirituum in eam, hac facultas ex perceptione talis motus elicit appetitum humidum, ita quacumque de cauda fibra ventriculi excutient, & corrugant, sive ab alimentis falsis, calidis, & aromatis, eis cum illa modificatione determinata, sive à violento exercito humidum dissolvente, sive à caloribus febribus, semper situs excitatur cum affectione ventriculi. Hoc modo bili, vel secundum suu substantiam intra ventriculum recepta, vel per ejus vapores, ad illum ascendentis molestatam excitat, sed quia sua fallidem exprimit à fibris nervosis humiditudinem, unde illa extirpare corrugantur. Pari etiam modo situs ab excitatione partium in ore contentarum, & precipue membranarum, qua cum continuo (natura sit insuffitio) ab humore salivalem irrorantur, ne hujus passione molesta torqueatur animal, si impeditur talis fluxus, vel quia non generetur humor in glandulis salivam preparantibus, vel quia obstruantur meatus, per quos in cavitatem oris effunditur, vel quia ita incrassatur, ut humectare non valeat, tunc siccitas inducitur, & fisi, & ferè semper, quae faciunt siccitatem in ventriculo, faciunt etiam in palato, ope aliecius cauda supradicta, que potest facere siccitatem in ore, non existente in fibris nervosis ventriculi, idcirco observamus agnos in aliquibus febribus conqueri solim de siccitate, & de situ ab illa provocante potum non appetendo, sed sola faecium ablutione cum aqua contecti, os humectando.

Hinc partem humidum esse sitis remedium, quia solum humidum valet siccitatem extinguere, & corrugationem siccam tollere laxanda, & hoc ita confirmatum est experientia, ut probatio non indiget, & ab illa admonemus nos errare non posse humidum exhibendo pro situ demulcentia. Quod docuit Hippocrates in lib. de salubri dieta num. 13, prescribendo siccitudinem aquorum, & frigidissimum aquorum praescribit ad humidandum, frigidissimum ad tollendam caudam sitis, ubi calor illam extirpat.

Advertendum tamen est, quod humidum sincerum est magis aptum ad hoc exequendum, quam si aliqua alia qualitate præter acida sit donatum; id est humidum, saluum, amarum, & austерum situm non tollit, sed potius auger concurrendo, ad impressiōnē majoris siccitatis, quod videtur etiam facere humidum excedenti dulcedine donatum, per accidens dictam siccitatem inducendo, inducta obstrunctione pororum impidente irrationem faecium ab humore salivali exquendam; & humidum sincerum in siti appetit sensus communis, quia cognoscit ab hoc fibrarum passiones molestias tenetum accepturas esse.

Ex quo colligo in Hydrophobia urgente siti humidum omnes absorberet, quia sensus communis, vel ex prejudicio concepto, vel cum veritate humidum maiori molesta esse fibras affectum concipit, & hoc quia à canino viri humores fibras ventriculi membranolas, & nervosas irrigantes, tali qualitate situs affecti, ut ab humidu irritatamente majus sint accepti, cum maiori molesta, quam sit illa à siti impressa; vel quia dictus humor irritans dictas fibras affectus à veneno canino taleni texturem acquisierit similem putridis, & male olentibus substantiis, ex quarum imaginatione solum, ventriculus subvertitur cum horrore, & quia à solo conceperit aqua humor infectus agitatur, & componetur cum subversione, horrore, & molefia ventriculi, id est aqua abominatio, & ab ea fuga, nisi enim noxiou fugimus, solum etiam animali infinitu, quo unicū, affectum canem hujusmodi venenū suam molestiam ratione fuga moderate credendum est.

A Cibo vero non sit talis molestia, licet agitatione quadam ab ejus assumptione moveatur dictus humor, quia alimentorum particula virtutem modificandi illum humorē in se habent, modo, quo in vomitibus desperatis in quibus cujuscumque generis assumpta reiciuntur,

aliquando unum peculiare alimentum reperiuntur, quod definetur, quia familiare ventriculo, & modis cativum irritamenti vomitum excitantis.

C A P U T III.

De preparatione Alimentorum in ore, & ventriculo.

Alimenta antequam coctionis organo consignentur, in ore prius aliqualem fulcipient preparationem consistente in trituratione corundem alimentorum, & in saliva admixtione cum cibis.

Trituratione requiriunt à natura tamquam prima dispositio ad illam fermentationem, quam fulcipient alimenta in ventriculo inferiis dicemus, dum trituratione affert illa textura partes variae, & diffimiles natura in unum unies, & illa pereute relinquuntur dictas partes sue libertati; idcirco suo motu integrum dissolutionem a toto mixtionis vinculo moluntur, in quo motu conficit fermentatio. Sic antequam fiat vinum, Vena calcantur, & sua textura eis demittit, quod experimus etiam in aliis fructibus, ex quorum trituratione liquorem elicimus.

Huic triturationi infernit saliva; nam solidam humectat facilius dentibus trituratione, hujus ope etiam organum gustus, sapores masticatorum alimentorum percipiunt, nam illa saliva commixta eorum sal dissolvit, in quo rerum sapores consuntur, & ad intiomores lingue sensu defluunt salinis imbuta particulis saporis conditio nem, & naturam ibi relinquunt, à sensu communis percipiendam, ut explicabitur in tractatu de sensibus.

Ei his dubius colligere possimus, salivam non esse excrementum inutile, & ab hoc non puto recuseros esse Galeni, & Hippocratis lequaces, cum experientia doceat in magna siccitate oris, nec alimenta conteri posse, & difficultate masticari, nec eorum sapores recte discerni; praterquamquid accusanda effici natura, si persisteret excrementum inutile misceri cum alimentis, quod cum non sit affundendum ob summam sapientiam ab eadem natura in fabrica humana demonstrata, cogimur assentiti huic determinationi: salivam nempe non esse excrementum, inutile, sed pro aliquo bono, & ministerio necessario cum alimentis rursum; & præter dicta videtur etiam probabile salivam inferire p̄ fermento alimentorum in ventriculo, & hoc potest demonstrari à mode generationis humoris humoris, & quia de hoc humore differet alibi discurrendum est, sufficiat pro nunc innuere, quod generatur in glandulis maxillaribus, in quarum substantia arteria nervi, & vasa excretoria inferuntur; Unde credendum est arterias, & nervos materiam quandam hinc glandulis preparandam subministrare, & quoad arterias potu non esse dubitandum eis suffundere materiam serotiam acidulam, prout evenit omnibus aliis glandulis, ut alibi demonstrabimus.

A nervis materiam istis propriam communicari in dubium pariter non est revocabendum, & cum hanc non sufficiat pro motu persistendo, cum glandule non moveantur, quid alius remanet credendum nisi quod à nervis glandulis prædictis elargiat succus proprius, seu spiritus animalis commiscendus cum materia ab arteriis sivecula, dum nervi non secundum superficiem glandularium disperdantur, sed per internas istarum partes disperferuntur. Hujusmodi materiam preparant à glandulis salivalibus habere naturam fermenti probat ejusdem animalis natura, & officium; et enim summe volatilis, & mobilis, materiamque, cui miscetur agitare valet, conditiones requisite principaliter, ad constitutum fermentum, quae cum reperiantur in saliva convincant etiam in hac esse fermentum naturam, & hac fuit sententia etiam Galeni à doctissimo Sanctorio in Comentario in prima sen. Avicennæ adducta, quæsiōne 99, in qua citat hanc Galeni autoritatem tertio de facultatibus naturalibus cap. septimo ubi dicitur habere vim ferè transmutandi cibum bene manū, quia dura perfecte in ore masticatione cibis permiscetur, ad illos attenuat, & detergit (Hac est actio fermenti) ut faciliter in ventriculo cibi transmutentur in Chylum.

Quod vero saliva deterget pater ex ipso Galeno, & experientia, quia loco citato inquit salivam sanare lichenas, &c in-

Sectio I. Caput III.

& interimere scorpiones, & idem Sanctarius c. i. doctrina 4, citati libri confirmari tententiam auctoritate Avicenna dum ait quod cibus in ore aliquam digestiōnem recipit, & desumpta est à saliva, de ratione cuius est attenuare, & fermentare cibum, quando videlicet dentibus arteritur, & saliva omnibus cibi particulis bene permiscetur: unde pro nomine fermenti hic accipe lector illud, quod motum tritum alicui, cui miscetur, vel inest modicatum juxta exigentiam finis consequendi, etiam si mutatio texturae unius substantia in aliā texturam, & quod saliva fermentum immutet, & alterat alimenta in ipso adū masticationis, patet ex ipsa alimentis masticatis ororem, & saporem eis proprium sincerè non servantes, sed aliud extraneum etiam redolentibus. Hinc patet ex diversa saliva conditione alimenta variè posse disponi ad chylificationem depravatam, vel perfectam de quibus agendum erit in sequentibus.

Masticato, & tritato alimento in ore defecit, per Oesophagum ad ventriculum, in quo elaboratur in massam Chylorum fluidibilem, & Præfana similem, quomodo autem hoc sit, discendum est.

Hic non considero facultatem anima chylificam ab aliquibus admissam pro unica causa chylificationis, nam ut in principio innu, affumo considerandas facultates corporales, que non sunt, nisi organa anima inferni, cum materia, dum virtus istorum depravatur actio illa ab anima emanans determinata, à depravato Organo, & materia prava malè agere, quamvis ex sui natura sit inalterabilis.

Instruenda ergo Chylificationis inferni sunt ventriculus cum sua temperie, & cum sua fibrarum constitutione, prout ab Anatomicis, & precipue à Villisio describitur, & cum iis plenis, que concurrent ad retentionem alimentorum, ad hoc ut rite preparantur. Huic constitutioni ventriculi adjungitur calor ejusdem, quem à sanguine arterioso per ejus membranas circulante suscipit, & à circumstantibus partibus, Hepate, Liente, & mententerio ciimprimitur, cum de infuso partis participet ratione membranosa substantia, cui constitutioni potest etiam adjungi fermentum in eo preparatum quod est proprium, & specificum opus ipsius ventriculi dum hoc præcipue utitur pro chylificatione.

Quoad materiam est cibus tritatus, & masticatus, & secundum suam texturam dissolitus, fermentoque salivali imbutus, ab his omnibus, que materiam recipiunt, constitutur illa facultas Chylifica quam organam, & corpoream appello, & quam omnes debent considerare.

Temperies ventriculi est armonia, & concordia in unum particularum elementarium, ventriculi fabrican ingredientium juxta communem medicorum sententiam fabilientem elementa actu secundum suas formas manere in Mixto; & admissa elementa manere actu in mixto debet admitti in minima reduci, & mixtione in quandom texturam propriam mixti generandi abire, & cum textura armoniam suarum actionum conjungi, ex hac armonia, seu concursu in unum particularum elementarium resulat uolum quod dicitur temperamentum, & per quod conservatur ventriculi substantia, & hac agit sua officia, & operationes destinatas, & sicut in omni mixto, à concursu elementi predominanti denominatur temperamentum, ita cum in ventriculi substantia parum aditum calidæ substantia, dicitur predominari iis contrarium, nempe substantia elementalis frigida, quapropter ventriculus secundum rationem sue substantia est temperamenti frigidi, sicut omnes partes membranolas, & ex viuato iis temperante, vitiat etiam sua actio, ad cuius latioris cognitionem, & curam facient ex omnia inferni dicenda de calore adjacentium ventriculo partium, concoctionem alimentorum, vel coadiuvante, vel depravante.

A fibris nervosis, & plenis membrana perficte constitutis fit retento alimentorum in ventriculo; Horum enim preparatio non alligatur temporis instantaneo, sed spatio aliquarum horarum, unde necesse est, ut per tale tempus alimenta in ventriculo immoverentur, pro quo operc excoagulat natura illas fibras, & plenis, quarum modis operandi in hunc finem recte explicatur à dicto Villisilio in Tractatu de purgatione primarium viarum. Hinc habemus multiores chylificationem depravari virtutem harum fibrarum, si luxantur, ut contingit in usu copiolo fructuum humidorum, & in potu aqua frigide, & in distillatione,

vel defluxu materia ad dictam partem, vel ab animi passionibus præcipue melancholicis, que semper orificio superiore correspondunt, ope nervorum, spiritus in nervis iis partiis diffundendo, vel concentrando, vel eorum fluxum impediendo, efficiunt, ut dicta fibra luxantur, & modo quo videmus corpora membranosa aere, & spiritu plena turgeant dilatari, contrafacta longitudine, ita spiritu expirato laxari majori sucepta extensio. Fibris hoc modo laxatis in orificio superiore demittit officium Antagonistarum, cum fibris ejusdem generis orificii inferioris, que in statu naturali existentes mutua contratione, & energia se invicem in equilibrio veluti sustinent, ut pars superior non magis accedat ad inferiorem, nec inferior ad superiorem, modo in muculis Antagonistis observato, quorum fibra recte se habentes, & aquæ in vi, & contractione existentes partem in statu tonico naturali detinunt; ubi vero fibrae unius muculi luxantur, he totus trahit verius muculum Antagonistam cum distortione pars, & mutatione situs naturalis, quod evidenter obseruator in oris contorsione, sic fibra orificii superioris laxata ab energia fibrarum orificii inferioris rotat ad trahunt, & in ista attractione fundent ventriculi elevatur verius orificium inferius, & ita alimenta indigesta per hoc excurrent, ut in lienteria, que à Galeno de differentiis symptomatis cap. 4. definitur. Celere per ventriculum ad intestina excludentem, potenterunque transitus, quo talia ejiciuntur, qualis fuerit assumpta, quamvis ex suis natura sit inalterabilis.

Instruenda ergo Chylificationis inferni sunt ventriculus cum sua temperie, & cum sua fibrarum constitutione, prout ab Anatomicis, & precipue à Villisio describitur, & cum iis plenis, que concurrent ad retentionem alimentorum, ad hoc ut rite preparantur. Huic constitutioni ventriculi adjungitur calor ejusdem, quem à sanguine arterioso per ejus membranas circulante suscipit, & à circumstantibus partibus, Hepate, Liente, & mententerio ciimprimitur, cum de infuso partis participet ratione membranosa substantia, cui constitutioni potest etiam adjungi fermentum in eo preparatum quod est proprium, & specificum opus ipsius ventriculi dum hoc præcipue utitur pro chylificatione.

Quoad materiam est cibus tritatus,

& secundum suam texturam dissolitus, fermentoque salivali imbutus, ab his omnibus, que materiam recipiunt, constitutur illa facultas Chylifica quam organam, & corpoream appello, & quam omnes debent considerare.

Temperies ventriculi est armonia, & concordia in unum particularum elementarium, ventriculi fabrican ingredientium juxta communem medicorum sententiam fabilientem elementa actu secundum suas formas manere in Mixto; & admissa elementa manere actu in mixto debet admitti in minima reduci, & mixtione in quandom texturam propriam mixti generandi abire, & cum textura armoniam suarum actionum conjungi, ex hac armonia, seu concursu in unum particularum elementarium resulat uolum quod dicitur temperamentum, & per quod conservatur ventriculi substantia, & hac agit sua officia, & operationes destinatas, & sicut in omni mixto, à concursu elementi predominanti denominatur temperamentum, ita sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additibus adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt pulvis vitæ, Theriacæ, vel ejus aqua destillata, aqua vita Matthiolii, Balsamus Peruensis, Balsamus Orientalis, Species Diambræ, Diambræ, Diatriæ, Pipereon, Tinctoria Carabe, Ambra Grypha, Elixentia ejusdem, Elixir Proprietatis, secundum Helmontii descriptionem, Tinctoria suorum ingrediuntur, que sunt Aloës, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antiparalitæ, iyrupus ex Mafice Quercetani, iyrupus Corallorum, &c. que efficacia redentur additis adstringentibus, ut decoctionis Aluminis in aqua confundit majoris, vel minoris, vel ejus spiritu dulcificato, ad aliquot guttas. Decoctionis Quercetani, ut sunt fibulae, Mirra, Crocus, Item Elfenia Melissæ, & Cirti, item Salis omnia Cephalica, ut Succini, & aquæ Antipar

tamentum demulcent, ut sunt decoctio Malvarum, Particaria, Foenugreci, Violaria, Oleum Amygdalarum dulcium, cum aqua florum papaveris erratici, species Diamargaritionis frigidii, trium Santalorum, Syripus de Hyblico, Mucilaginis Seminum, Pylili Malvarum Althea, Emulsionis Frigidorum, & de Papave in aqua violarum, vel nenufaris, & bujufmodi alia, &c.

Debet tamen premitti lienis purgatio per medicamenta benigna, & demulcentia, ut sunt Electuarium lenitivum, Diafobsticum, & Caffia.

Viceversa quando post alimenta suscepit fibra orificii superioris trahunt ad se fibras orificii inferioris, tunc sequitur vomitus, qui est rejeccio illius, quod ventriculo est molesum per orificium superius, & cum eo cibis indigestis; fit autem haec contraetio a materia irritante dictas fibras, dum conantes molestiam inferrens expellere vi collecta se contrahunt orificium inferius trahendo versus orificium superius. Hujusmodi irritantiam quandoque infertur a cibis, qui acti qualitate pollent, vel ex eo quod gulfii sunt contraria, nec omnino convenientia natura nosse, vel ventriculi constitutione, ex quo colligitur ratio cur aliqui determinata abominentur alimenta, ita ut degustare non valeant, nisi cum nausca, & etiam animi deliquio; nam eorum particulae talis sunt conditionis respectu constitutionis orificii ventriculi superioris, ut non valeant nisi vellicare, & sensu molesto cum affectare, quibus succedit contractio fibrae ventriculi in superiori parte, & consequenter vomitus, & si sensatio molesta ad nervos cardiacos perveniat animi deliquio ob connexionem istorum, cum ventriculi succedit.

Aliquando ipsa alimenta sunt irritativa ventriculi ob defectum illius mucositas obtinens superficiem interioris membranam sibi, ut contingit in magnis evacuationibus, diuturnis fluxibus, & in copioso vomitu, vel ab arte, vel a natura in morbis excitato, tunc enim alimenta immediate membranam tangunt substantiam, & suis particulis diversimodo acuminatis, vel solo pendere, si servint pro irritatione molesto, maximè cum sit exquisitissimi sensu, cuius impatiens violenta fibrae acidum sunt usurpanda. Primum frangunt omnia aqua frigida, & oleosa, ut emulsiones feminum melonum, cum videamus ab aquis ista etiam condimenta temperari, & hoc nullum haber contradicente in Schola etiam Galenica admittente, que melancholiam augent, bilem supprimere, quapropter docent temperamento melancholicum donatos parvam habere bilem, & hoc concedunt cunctumque Sectae Sequaces, ita ut omnibus habendum sit pro certissimo, que melancholiam generant bilem extinguere; acida vero ad hoc sunt opportuna, cum ex omnium etiam contentu melancholia sit acida, & ita acida bilem moderabunt ex omnium placito.

Si agitati irritando, vomitum post cibum efficiunt, ut plura mulieres quotidie experuntur.

Multoceps etiam alimenta in ipso actu preparationis in ventriculo ratione fermenti maxime activi aciditatem excedentes concipiunt, que irritativa facta vomitum determinat modis upradictis, aliquando vero ratione caloris partium adjucentiam excedentis, in nidorofam degenerant cruditatem bilis naturam aquantem, & acrimonia faliya sulphurea donantam, qua inferunt pro stimulo, ad expellenda alimenta per vomitum.

Hoc omnia in constitutione ventriculi considerata, nullum patuerunt difficultatem, & pro certis sunt habenda, iuxta mox dicta de irritatis fibris, & facultate, cujus instrumenta dicta fibra ab omnibus Galenicos asseruntur. Affecta partis signa habemus a vomitu, qui denotat fibras orificii superioris affici, humoris irritantis conditionem colligentes a sapore materie rejecte per vomitum, & ab hoc, & a temporis dictis veras indicationes vomitum curandi elicimus. Nam alimenta acria, & a natura abundantia sunt fugienda. Mucositas deficiens est reparanda, cum pinguis mucilaginosis, & crassis alimentis ut sunt caput, & pedes animalium, gelatina, ex iudicem parate, & medicamentis ut mucilaginous fem, malvarum pylsi althea succis Boraginis, Portulaca, Malvarum. Pro callo emollientibus prius utendimus ut sunt succus Malvarum, Boraginis, & Semperivi, quibus succedere possunt Boli ex gummis aponiaci, & galbanii vino diffusolis, superbendo succum Agromonia, Portulaca, & foliorum falcis.

In humorum colluvie acris attemperata bilem, & succum acidum sunt usurpanda. Primum frangunt omnia aqua frigida, & oleosa, ut emulsiones feminum melonum, cum videamus ab aquis ista etiam condimenta temperari, & hoc nullum haber contradicente in Schola etiam Galenica admittente, que melancholiam augent, bilem supprimere, quapropter docent temperamento melancholicum donatos parvam habere bilem, & hoc concedunt cunctumque Sectae Sequaces, ita ut omnibus habendum sit pro certissimo, que melancholiam generant bilem extinguere; acida vero ad hoc sunt opportuna, cum ex omnium etiam contentu melancholia sit acida, & ita acida bilem moderabunt ex omnium placito.

E contra acidum demulcent omnia, que ad bilis generationem concidunt, cum manifestum sit, & ab omnibus admissum bilem esse melancholitam, tam in aliqua prima, quam in secundis qualitatibus contrariam, & inimicam; idcirco Salia lixivialia, & que hoc facta alkalicum, & sulphure, prout aromaticia abundant acidum corrigit, quia bili Sale alkalicoli solvente, & sulphure acerentibus constata affinitas.

Medicamente huic operi contribuentia ex professo deserventur, ubi de horum humorum depravatione, hic solum moneo, quod in gravidis avertendis in hoc molestum Symptoma nihil efficacius missione sanguinis in primis mentibus, que minundo excrementa in vasis, open fert huic Symptomati. Degenerante alimento in cruditatem acidam, vel nidorofam ab omnibus Antiquis decantatum eadem convenient, que dixi de acrene biliosa, & acida, quibus semper sunt miscenda, que ventriculi tonum conservant, ut sunt aqua Menthae, Zedoariae, Abysynthii, Cinamomi, Effenzia ejusdem, Mentha, Elixii proprietas, Elixir panis, Tinctura Succinii, Sal Abysynthii, Rofmarini, Syripi de Cinamomo, de Mastice, de Corticibus citri, & Citidinorum, Nephentes optimè elaboratum in omni causa convenient, cum irritantia omnia suppeditat, scuti Sulphur a nodynum Vitrioli.

Advertendum autem in vomitu humores acres esse purgandos, & praecipue blandis vomitibus iuxta Hippocraticam praecipuum in lib. 2. de morbis popul. Sect. 5. in illis verbis vomitus solutio, aquam bibendam datus, & vomit, & in lib. de loc. in hom. num. 52. in illis verbis vomitus per vomitum fedatur, si vomenti multa aqua (intellige tepidam) bibendam dederis. Vomitum movebunt, Aqua hordei tepida cum aceto foelix simplici, Decoctum Camomillæ, & Radicum Raffani in aqua rosfarum exhibitum, quibus non conseruentur, quam poterunt subministrare alimenta praedita. Hoc etiam evenit in mulieribus gravidis, in quibus fangus a retentorum mensium excretione purgatur, his leparatis, & per arterias in ventriculi cavitatem depositatis, ubi ci-

Sectio I. Caput III.

209

aluim est instituenda, si evacuatio per vomitum sit copiosior blandis tamen medicamentis pro utraque purgatione est utendum, pro vomitu aqua hordei tepida cum oleo amygdalarum dulcium, pro purgatione, per album pulpa Tamarindorum ad 3. vi. cum Mirabolans citrinis ad 3. ii. ne his utendum nisi vires permittant, his delinquentibus, & evacuata magna parte humoris irritantis adstringentia adhibeantur, & praecipue sequens 2. Secci Mentha (et si viridis non periperat supendum decoctione sicca) 3. ii. Mixa Cydoniorum 3. 5. Chrythali prep. 3. i. Caput mortui vitrioli rubificati, & dulcorati 3. 5. Coral. prep. 3. 5. Phylloni Perfici. 3. i. M. Polenta facta cum farina hordei tolli cocta cum vino granatuum idem praefat, exterius emplastrum ex crista partis, cui adiungatur succus, vel pulvis Menthae, alia adstringentia convenient, que in Diarrhoea, & Dysenteria propounderunt, Clyster ex Herbis adstringentibus paratus cum 3. i. Phylloni Perfici comendatur.

Laxitas fibrarum transverfarum fundi ventriculi depravata alimentorum digestionem contribuit, secundum istorum aliquam partem, cum enim alimenta preparata expellantur a ventriculo in Pylorus, per contracionem dictarum fibrarum elevantium fundum ventriculi versus orificium inferius, si contingit fibras dictas esse adeo laxas, ut non possint contrahi ad concepidam illam vim necessariam pro expulsione materiae crassioris, & faciliterius fundo praedito adharentis, & suo pondere renitentis motu, & exitu, necesse est, ut ista in ventriculo remaneat, ibique fermentatione continuatione, in materiae putridam, & male olentem degeneret, unde oris foetor. Vel in acidam, vel nidorofam cruditatem, que irritando fibras superioris orificii suo halitu, ha contractae, si renitentes etiam pro laxitate fibras fundi elevant, & ad te trahant, materiam in dicto fundo existentem per vomitum expellunt, hinc evenit, quod multi omni mane gaudent beneficio spontaneo vomitus.

Si vero ista partes crasse alimentorum fermentatione, & mora levitatem aquiferint, & tenitentur, ut a fibris etiam laxis fundi ventriculi possint expelli per orificium inferius, in vase una cum Chylo deferuntur, & vito ob moram in ventriculo contracto languorem cuius imitantur coquinantur; acida enim eum coagulant, & incrassant, ridetem inflammat, & disolvunt, & ab istis sequuntur ea omnia, que cruditatis ventriculi attributuntur, & est mala fungitudo, obstrutio partium, serola colluvies, fangius effervescentia major, & ad accensionem facilis, & alia hujusmodi.

Hatum fibrarum indispositionem cognoscimus a signis humidiorum ventriculi temperiem demonstrantibus, cunctis fibrarum laxitas a humido provenient; Sunt enim rare texture, & pororum amplorum, ideo facili serofitantes alias ab arteriis in ventriculo reiectas in circulatione absortae super abundanter, vel humidiorum laxa partem, & fluxibilitatem intra porositatem capaciores recipiendo neesse est, ut laxentur. Sicut enim a nimio humido laxantur nervi, ut motus exequi non possint, quod patet in pueris, ita etiam fibrae nervosa, & carnosum ventriculi ab excessu humidi laxata secundum motum eis proprium depravatur, talis constitutio fibrarum tam a natura, quam ab erroribus externis oritur: camdem etiam indeat dolores illi, qui in fine digestio- nis cruciant, sicuti & flatum commotio & agitatio in eodem tempore, quia utequer Symptoma reliquias alimentorum in ventriculo stagnantes indicat, acrimonia ventriculum pingentes, vel in flatus relolutas; Ex his colligitur hanc fibrarum malam constitutionem jure merito inter causas debilitatis ventriculi, & depravatae concoctionis alimentorum enumerari ab omnibus.

Uthuic depravationi occurruamus neesse est superfluum evacuate humiditatem, & effigescere hydrogogis, & calafaciebus Stomaticis, ut sunt Lignum Sambuci, Cinamomum, Gariofoli, Nux moscati, Baccæ Juniperi, Lignum Aloë, Cardamomum, Cubeba, Santali, Species Aromaticæ Rofatii, Diambra Triumfatorum, Pulvis Stomacalis Poterii, Mysnicht, Scroderii, Aqua Theriacalis, Cinamomi, Vinum Hippocrateum, Vinum Abysynthiacum, Extrachrum granatum Juniperi, Effenzia Corticis Ciri, Mellissæ, Menthe, Salia omnia ex herbis Cephalicias, & Stomaticis, sicuti columbi in cuius veniente dicta herbae aromaticæ sint reposte, una cum

alisi stomatidis, Pulvis viperinus cum Scobo Eboris, & Cornu Cervi usci summe est efficacia pro obtinenda dicta exsecutione.

Ultimo potest depravari concoctio alimentorum in ventriculo ratione confectionis organica ejus, si fibra orificii interioris effigescere, & corrugata illud adstringat, & coquente, ut alimenta preparata transire non possint tempore debito concoctione iam perfecta; Hinc coacta alimenta in ventriculo diu remaneat a fermentatione propria, & illius fermenti ventriculi perseverante ita disponitur, ut in excretionem degenerent malfam, modo acetofam, modo falam, sulphuream, & bifoliofam, prout particule chyloë faltine acide, vel sulphure exaltantur, & ad motum super alias promoventur, actione dicte fermentationis, & praecipue si coadiutetur a calore adiacientium partium, partem sulphuream, & salinam Massæ Chyloë adurente, vel falem fixum volatilizante.

In hoc statu praternaturali Massæ alimentorum, vel majoris portionis eorum stagnant in ventriculo, & a calore supradicto, & fermentatione praedita actuante, agitantes, & commotus plurimi flatus excitant multum, & molestissimos torquentes; Hinc varie de stomacho querela, a quibus postea in confusum partes aliae trahuntur, pro aliarn sacramentum lesionem, de quibus locutus est Hippocrates in lib. de Affect. in illis verbis; at si ventriculus non superet, & flatus & tormenta, ceteraque idem contingunt. In Hypocondriacis ferè semper haec contingit indipositum, que falso in ventricile debilitatem refundit, cum ex illa adstrictio ventriculi proveniat, & hujus causa est calor suprapositi Hepatis, a quo exsciatum os ventriculi inferius adstringitur, vel calor ille effluens ab effervescenti bilis valde inflammabilis, cum succo pancreatico in intestino duodenio, a quo sequitur praeditus effectus, & alii quos memorat Hippocrates secundo de Morbis sub nomine morti refectori pululant, qui à Senero lib. 3. prat. Cap. 6. pro melancholia hypocondriaca habentur.

Pro hujus effervescentiae demonstratione adverto hypocondriacis ferè semper affectum in ventris parte superiori parti, ubi autem affectus adest ibi adest effervescentia, & in corpore humano non erit reperiibilis primus, sine lecunda, nec haec sine illo, ut considerant patet. Si ergo in hypocondriacis astante partes ventris superioris, in his etiam effervescente humores, & ebullire supponuntur dum est, & quia humores effervescentia magis subiecti sunt bilis, & succus pancreaticus in intestino duodeno contenti, id est in hos refundit dictus affectus.

Adjungenda etiam aliud efficacissimum motivum, quod bilis effervescentis copiosis suis particulis calidis, & sulphureis solutis per effervescentiam conceptam in concreto cum succo pancreatico sit supra ceteros humores efficax ad calorem, & affectum accendentem in hypocondriacis, & in humoribus contentis in vase per insentrum, & intestina disseminat, quod si hunc effutum in humores inclusos intrat vase Mefenterii proprii calore, & interno fermento effervescentia refundere aliqui vellet, hoc non diversificat neque media, neque finem curat, nam in utroque casei sedundus est affectus, calor, & effervescentia, & hoc praestant refrigerantia, & fixantia, id est a veritate non aberravit Dioeces à Galeno recentibus, & admittit stauens, melancholiam hypocondriacam oritur ab inflammatione Pylori, si per inflammationem intelligamus solum phlogofum, seu calorem adicitum, sius præternaturalis ei infixum, a quo fit predicta adstrictio, cum predictis ventriculi Symptomatibus.

Quibus adjungenda sunt ea dependentia a dicta materia in ventriculo depravata paulatim, sed tempore præter natum protracto descendens per dictum Orificium, apta fibi via, cum predictis qualitatibus acetoferatis, salis acrimonia irritantia determinantibus fibras ad expulsionem contentorum à cavitate ventriculi, in eam infelixorum, ubi mixta cum bile, & succo pancreatico effervescentiam, & affectum augent, & si intra vase ducantur, quia fermentum extraneum interno tumulatu perturbant, cum caloris accensione inordinata effervescentiam concomitantem. Ab eisdem qualitatibus acerbis, & corrosivis orinuntur dolores ventriculi, & intestinorum hypocondriacos in fine digestionis alimentorum torquentes.

Novum Systema Medicum.

Præter has qualitates acres chylus, vel ejus portio diu in ventriculo contenta lenitorem, & viscofitem contrahit evaporata copia humidi in fatus, & vapores à quibus ventriculus & distenditur, & opprimunt cum anxietate, remanente materia Chilo, viscosa, & crassa à qua obstrunctiones, quas in Mefenterio, & in aliis partibus in Hypocondriaco affectu observamus, & fatus cum rugitu intellita disterdentes. & quandoque cum dolore, diftensione continuum solvente una cum qualitate corrodere contrahit à materia acrī à qua evaporarunt ope caloris partium agentis in materialm crassam, & bilis intestinalis suo fale diftissimam eam attenuantem in subtilē, & vaporosam evaporationem, & activitate effervescere succi pancreatici, & bilis cui subiecta dicta materia crassa pro aliqua portione in fatus rasefit, & in vapores subtiliter, qui elevati ad Cor, & ad Caput illas oppressiones faculae vitalis, ac cerebri suffocationes, vertigines efficiunt, & alia symptomata, qua fapē hypocondriaci experientur. Eadem materia crassa non attenuata fesses involvendo, eaque nimis compactas reddendo aliū spicilem effectū, & maximē si viscofati austferitas condensans, & exsiccans coniungit; sed de his, qui ad hunc effectum spectant in sequentibus alia subiungenda erunt; de hac ventriculi adfrictione locutus est Aenius, Petrus Salius, Riverius, & Senetus, & omnes in hac adfrictione depravatum concoctionem, & crudities agnoscunt.

Dificilis est cognitio hinc affectus, & distinguuntur solum quando post septem, vel octo horas à cibo fatus erumpentes cibum adhuc redolent, & situs adfectum calore in hypocondrio dexterō.

Curatio non erit ita difficilis præsuppositis superius dictis: humectantia enim, & refrigerantia adfrictionem, & corrugationem humidu[m] emendabunt, & frigiditate caufam calidam erradicabunt, in horum generi sunt succi herbarum Boraginis, Cicoriæ, Endiviae, Malvarum, Serum depuratum, vel destillatum, Aqua herbarum refrigerantum, vel carundine decocta, Aqua Nocere, Villa, sicuti species Diantharitonis frigidæ, Trium Santalorum, Balneum aquæ dulcis, &c.

His remedii corriguntur etiam symptomata superius enumerata nemp̄ effusæ, & calor ab humorum effervescentia inordinata producunt, solvuntur etiam fatus, & tornina in intestinis, quæ cum pendente à bile inflammabili, & acrī sua accensione, & acrimoniam dissolvente, & in vapores attenuante materialm crassam, id est extinta inflammabilitate bilis, & acrimoniam modifícata ab humidis, & frigidis medicamentis omnia fedantur, & etiam dolores acrimonios corrodente humorum excitato[n]s hac dulcificata à dictis remedii[is]: paripatō prohibent evaporationes ad cor, & Caput, & indireta symptomata extinguunt, si frigidis remedii adjungantur Cardiacæ, vel Cæphalica, & etiam vulgo dicta hysterica, sic ab humido fluxibili materia crassa attenuata, & in austferitate moderata finit feces liberiori cursu eurrete[n]te stipticitatis remedium; hac ramen curandi methodus non est universalis in omni Hypocondriaca affectione, cum meo iudicio, à variis, & contraria inter se causis ita quandoque pendant, et tamen invariabilē in omni melancholia Hypocondriaca esse semper calorem magnum, modis superius dictis: ut pro hac facit etiam illud remedium à Le-Bœ propostum, & compofitum ex multa aqua, & paucō pale volatili, & oleo, & huie correspōndente mili videatur fal tertarii calcinatum, & spiritu vini impregnatum, vel mixtura simplex inferiori describenda ad 9. ii. cum aqua Sonchi, boraginis an. 15. 5. vel aqua Cicoriæ, Malvarum, Agrimonie an. 2. 4. spiritus salis Armoniaci 2. 5. Tinctura antimonii 3. 5. m. sed de his aderit alia occasio differendi.

In recta ventriculi constitutione necessaria ad optimam Chylificationem confideramus calorem, & fermentum, quia ita duo integrant, & perficiunt ventriculum in ratione organi Chylifications, his enim deficitibus tale organum non edetur sicut operationem Chylificationem, idcirco necessaria ita duo sunt confideranda in ventriculo tamquam in organo destinato ad alimentorum præparationem.

Et quid ad fermentum puto, illud esse idem cum famis excitativo, nemp̄ acido fatus, quod imbibitum ab aliquo affumpto est remedium illius vellicationis à sua acr-

monia excitate in membranosis fibris, id est famis levatorum. Hujusmodi fermentum pervadens alimentorum massam eam comminuit, attenuat, & dissolvit, prout proprium est substantia acido-falce, à qua Chymica meliora deprimit menstrua dissolventia, & universale diffolvens in primam materiam omnia mixta, in hac substantia acido-falce later.

Præcedente communione, & dissolutione fit mixtio omnium alimentorum ad invicem, quæ semper supponit nūcibilia ad minima reductionem, & adest necessaria est ita dissolutio alimentorum, ut fine ea haberi perfecta Chylification non possit, dum ad hujusmodi opus requiriunt, quod alimenta evadant fluxibilis, & cum tali mixtione simili uniantur, ut non sint distinguibilis partes alimentorum affumptorum, & sine dissolutione fitorum ad minima nullum agens hoc asperci potest, ex quo colligitur etiam necessitas hujus fermenti diffluvii, cum nullum aliud agens ad Chylificationem concurrens energiam habeat ad hanc dissolutionem praeflandam; nam calor, qui est inter illa maxime actius, ad hoc impotens omnino est ratione conditionis etiam ipsorum alimentorum, qua non permittit ea fluere actione caloris, sed potius combustionem admittit, ut patet experientia, nam si alimenta ore masticata humido adiuncto, cūcumque igni exponantur nunquam fluxibilita reddunt, sed adiunctionem patientur.

Dati hoc acidum fatus dissolutivum in ventriculo debent admittere, qui acidum famis excitativum cum Galeno in ventriculo cognoscunt, de hoc enim verificantur, quod supperis dicebam de alimentorum dissolutione ab acido; pro aliis ulteriori experientia comprobatur, dum observatum fuit in ventriculo gallina grana frumenti, & leguminum humore quadam aequo perfundit, à quo dissolventur, eo ferè paxo, quo arguentum ab aqua forti dissolvit, & in magnorum pilicium ventriculis reperi fuerunt pīces considerabilis magnitudinis, qui à calore valde exiguo illorum non poterant ad fluxibilitatem reduci, unde licet admittere aliquod diffolvens, quod conduvet ad integrum illam massam in futore reducendum, & hoc non est nisi fermentum ventriculi, quod ritè constitutum communicatione, dissolutione, & liquatione mixtione omnium alimentorum perficit, & hoc in unam massam novam reducit, sive hoc faciat per transmutationem, sive per solam ablationem texture alimenti convenientis; nova introducita Chylofia massa adaptata, & certe (re attende considerata) ista alimentorum divisio in minima, non potest nisi ab aliquo dissolvente effici, & mixtio divisorum particularum, per quam in unum coeunt, nulla alimentorum specie apparet folio motu exequitur, & fermenta sunt talis natura, ut dissolvent, attenuant, & motum imprimit.

Hanc virtutem fermenti proprii ventriculi coadiuat fermentativa virtus faliue cibis commixta, & etiam calor ventriculi, & adiacientium patrum, à quo suoperidictum fermentum volatile, & molle conservatur. In faliue esse virtutem fermentativam sapienti probatum fuit, ad ventriculum transmitti, & cibis misceri omnibus apertum est, fermentum attenuare, & dissolvere habet à propria natura.

Saliva ergo fermenta officium præstare potest in alimento assumpsit, & maximē mixta acido famis excitativo etiam si ponatur, idem acido à saliva originem deducere.

Hinc patet, quod si hoc fermentum sit debili, & iners concoctio etiam alimentorum erit imperfecta, unde appetit ratio illius dicti, stomachus frigidi plus appetit quam concole posse, quia ab acido famis excitatur, activitate vero, & energia convenienti à frigiditate fixatur, & motum minutiæ orbatur, unde parum contribut alimentorum dissolutioni, mixtioni, & concoctioni, que perfectionem suscipiunt a fermento volatili, & ad motum prompto.

Hanc inertiam suscipit, vel quia sit nimis fixum, ut in corporibus Pittuitolis, & frigidis ratione temperamenti, vel quia sit nimis aqueum, ut in eis qui multa ferofitate abundant, vel destillatione, unde sublevandus est voluntatis acidis, & calidis, ut Spiritu virtuoli, Sulphuris, Balsamo fali, & calidis, ut Spiritu vini, Aqua Cinamomi, Theriacali, vino hippocratico, & alijs Aromaticis, ut nec Moscati, Gariofilis, Mace, Pipere, Cardamomi, &c. Hæc enim omnia ita vi diffolvent, & attenuante valent fixum

Sectio I. Caput III.

fixum fermentum volatilizare, nisi in tanta copia exhibeantur, ut illud energet, omnia enim Aromaticæ acidum redundent, unde in hoc casu sunt exhibenda cum tali mensura, ut acidum possint volatilizare, & hanc mensuram servabimus adverto[n]do, an appetitus, & famis conservetur cum Aromaticorum usq[ue]; nam tunc in eis persistendum, ubi vero famis diminuta fuerit, vel supercedendum ab eis, vel minoranda corum quantitas, quod si à nimis copia humoris crassi in cavitate ventriculi existens fit fermentum obrutum, hæc prius incenda acetoſis, ut Oximele Simplici, & Squilliro, acetoſi ſimpli, aceto destillato, cum aquis ſancti Abijitii Pulegi, Eupatorium, vel corum decoctionibus, & postea evacuanda cum Pittuitam edentibus, ulterius detergenda cum aqua. Tertiū, ex altera parte si hujusmodi fermentum nimis fero sit dilutum, si fuerit destillatio aliquis partis virtus congregata, hæc averteret, & exſcindenda proportionatis remedies; si vero ferum in totu[m] redudet, & purgantibus, & exſcindibus inveniuntur, ejusque cauſa generatrix auferenda.

Aucta hujus fermenti efficacia depravat alimentorum preparationem; nam aliquando adeat ea attenuat, humidumque ita raro effectus, ut partes spirituſores avolens tota massa remanente tamquam Vappa, quod puto contingere in aliquibus corporib[us] quæ multum edunt, & tamen virtus languent, & prævi famis ſunt coloris, & à nimis attenuatione nimis fluxibilis, & fluida evadit massa Chyloſa, unde poſtea pro ſerpa colluvie inſervit tot morborum, & Symptomatum origo.

Aliquando etiam ab aciditate fermenti validē activata massa acſciit cum depravatione multarum actionum; utique virtus occurrunt acidum corrigit ſuperfluum, cum bolo armeno, terra ſigilata, oculis cancri, Sale tartari fixo, cornu Cervi ufo, pulvere Matrisfriperi, Ebore, Corallis, & Cortice ovorum preparato, & ſimilibus, & etiam Aromaticis ad entericationem dicti acidi inferuntur.

Quoad calor, est maxime necessarium ad Chylificationis minifterium; & organi Chylificationis conditionem adpletum, quamvis non sit ventriculo intime unitus; quia ad integrum organi perfectionem organi Chylificationis requiriunt, ut ejus calor sit liber, & possit particule calide ſe infundare alimenti, eorumque massam pervadere, quod optimè perficit calidus effluxus à fanguine in venis, & arterias per ventriculi ſubstantiam difformis emanans, & à circumfiantibus partibus exiens, (nullum enim alium haber calorem ventriculus operi chylificationis proportionatum, quā illius à dicto effluviū ei communicat, cum ſit pars membranosa ex ſu natura frigida) quapropter talis effluxus, & calor ab eo dependet dicitur naturalis calor ventriculi, quia requiritur ad hoc, ut ventriculus uniat in ſe omnes perfectiones organi Chylificationis, quam calor totum non perficit, ut voluerint. Antiqui, non agnoscentes acidi ventriculi, & faliue virtutem fermentativam, principaliores tamen praefat effectus, & primò totam massam Chyloſam dictis particulis calidis homogeneis nature, & temperamento individui fecundat, & hac tali modo excalefacta ita diſponit, ut evadat proportionata materia ad præparationem alimenti convenientis nature, & temperamento individui, quia impragnata calido proportionato natura talis individui, & fine hoc calore licet massilla præparare non efficit apta tali individuo, quia in fe non conservaret partes calidas, cum proportione debite temperamento individui, id est in febris, quod plus nutritur, & magis humores pravos augemus, & qui alimentis in ventriculo imprimitur calor febriſ imprimitur naturali temperamento, & massa Chyloſa in qua alimenta vertuntur, evadit etiam materia improprietate pro confidendo optimum fanguine, pro reparatione decipit, & si hujusmodi calor debilis fuerit massa chyloſa hujus beneficio orbata, in perfectione deficit hanc etiam auferendo tota massa fanguis, cum ex imperfetto Chylo imperfetus fanguis generetur.

Hinc evenit, quod in maxima caloris jaſtura facta per nimias evacuationes, vel per morbos longos, vel per violenta exercitia, vel per immoderatam Venierum confectiones depravatae apparent, vel imperfæctæ, & inter ceteras cauſas adeat etiam ita, nemp̄ partes

ventriculo vicinas particulas calidas huic in patva quantitate comunicare: cō quod à predictis caulis in magna copia fuerint diffisi; idcirco in febris accessionibus decreta fuit cum omni ratione abstinentia esse a cibo, quia in his calor totus opprimit, & concentra, ut non posit fieri debitis expiratio[n]es, & imprefatio particularum calidatrum in assumpta alimenta, à qua veluti vivificant, & diſpositionem ad optimam nutritiōem accipiunt, ab hac caloris oppreſſione in dicto flatus ſebili fermentum non excitatur, nec fermentatio ſubstantia alimentalis promovetur, unde sequitur necessaria itis degeneratio in excretionis.

Hic imperfectionis occursum cum eis, que calorem auget, ut fuit calida, & Aroma.

Si vero hic calor nimis excedat, ut contingit in corporibus, biliosis, & hypocondriacis, multiplicia circa concoctionem accidunt Symptoma, nam in hoc alimenta velut aduruntur, & in nitidam degenerant cruditatē aptam bilis copiam augere. Hac ratione optimè ab antiquis sanctis fuit in augmento, & ſtu febrium non esse exhibenda alimenta, quia à calore febribus in ventriculo velut aduruntur, & exaltato ſupradomum eorum sulphure, & ſale diſponuntur ad mutationem in biliosum excretionem, quod quando intra venas, & arterias receptum erit, ſe p[ro]ferveſcentia aſtabit, & adiunctionem patietur, fermento febribus cum ha[bi]ta mutatione potius ſuppetras latum, quā viribus robur, & nutritioni materiali. A nimis etiam caliditate concepta tamquam à ſtimulo antcipatur ciborum exitus, & ſic ſemicōdi excrementi potius, quā optimi succi natūram redolent, & expellunt cum deſtrumento massa ſanguinæ, in qua hujusmodi excretionē diſtinguitur.

Hinc est, quod omnia refrigerantia huic indiſpositioni open ferunt, & obſervantur in praxi depravata ſe concoctionem calidis remedis quandoque non emendari, ubi à refrigerantibus ſep[er] corriguntur, & in hoc errore conſtitut ratio illius communis adagii, hæpar calidum facere ventriculum frigidum, dum exſimūtrat depravata ſe concoctionem prævenientem à calore, ut ſuperioris diebām à frigiditate ventriculi pendere, & optimis querelab[us] ab hypocondriacis de ſuo ſtomachio vociferant, radicem habent in aucto hyponcondriorū calore, illi ventriculi augent; & in proposito caſu feator, me nūquā intelligere potuſit, quonodo calor partium ventriculū obſident, & ſanguine potius refrigerare ventriculum, trahendo ad ſe calorem illius tamquam circutibulum; nam experientia irrefragabilis confitit ab omnibus corporib[us] calidis effluvia calida majora, vel minorā juxta calor excessum transpirant, & in vicina corpora imprefatio, hac caleſieri partibus; ergo ventriculum circumobſidentibus ſummē excalefactis exſpirant effluvia calida, & imprimunt ventriculo, & in eis cavitatis diſſidunt, & hæc caleſent, & ſubstantiam ventriculi non refrigerabunt. Hanc transpirationem calidiorum effluviorum à partibus internis ad evidētiam obſervamus, in recenti exenteratis animalibus, dum vaporem ab his in formam nubis densam exhalare videmus, & tali calore præditum, ut mediæ pro corroborando calore partium, & pro diſvolvendo humoribus contumacibus in eis infixis partem afflent, Talis evaporationis ſeanguine è ſepta vena emito tranſpirat, & his ſtantibus, credendum erit hac effluvia à partibus ventriculū circumſtantibus, & a ſanguine evaportat, & in ventriculum connexum, ſubiectum, & vicinum imprimi, & ab his non caleſieri, ino potius refregerari.

Harum cauſarum signa manifesta à ſenſibili calore in partibus naturalibus, ſicut calor deficiens percepitur à temperamento frigido, vel ab illis cauſis precedentiibus ſuperioris enumeratis, quibus potest adjungi nimis frigidorum uſus.

Aliud etiam beneficium præſtat hic calor ventriculo ab adacentibus partibus imprefatu, & eft fermentum ventriculi volatilizare, ad motu excitare, & in hoc conſervare; In tali motu omnis actio fermenti conficit, ſicut omnis natura operatio, natura enim eft principium motus, calor volatilizare omnibus nature ſeruantibus peripetuum eft, cum valeat in minutissimas particulas corpora

dividere, à quo volatilizatio habetur; ad motum excitare, & hunc conseruare ipsius caloris essentia demonstrat, quia si, secundum Aristotelem consideretur, proue congregans Homogeneam, & disgregans etherogenam, experiunt motum necessarium ad hanc congregationem & disgregationem, si vero consideretur, secundum Recen-tiores, quaeconque consistit calor in motu rapido particularum ignearum, & sulphurearum, pater in suo essentiali conceptu motum includet; quapropter ubi calor hic erit parvus, & debilis, fermentum etiam erit minus volatile, & minus activum, quia cum minori motu, & consequenter alimentorum preparatio diminuta evadet, quod experientur omnes illi debile temperamento natae fortis, & etiam illi, qui errore aliquo calorem eneruantur cùm pro aliquo tempore concoctiones debiliter, & depravatae exerceant, unde calorem augendo per Aromaticam, & calida, fermentum etiam ad voluntatem, & ad motum revocabimus, & concoctionem ad perfectionem exalbitamus.

E contra calor auctus, & immoderatus, vel fermentum dissipat, ut contingit in febribus, in quibus impotentia semper forte reperiatur, cum naufragiis, & multo-mores cum ciborum abominatione, & degeneratione assumptorum alimentorum in excrements, ob solam dissipationem fermenti à calore febri præternaturali, & in hac dissipatione fermenti consistit debilitas illa ventriculi excitata à calore intenso partium ei circumstantium, & quam antiqui volverunt pendere à calore ventriculi, vale de remiso, & penè extincto, ab intensione caloris dictarum partium, quod ratione videtur repugnare, nam calor haber intendere non extingueat alium calorem, cùm calor non sit contrarius calori, & qualitates, nisi a contraria qualitate extinguantur in antiquorum sentientia, nec hujus rationis vim subterfugunt dicendo à calore partium adiacientium, ventriculi porositates dilatare, ut per eas calor proprius, & nativus in copia expiret, cum ei imprimit, unde alimenta nimis dissolvit cum coctionis depravatione, & generatione excrementorum calidorum, vel alimentorum putredine. Idcirco etiam quod calorem temperat, fermentum ad medicinatatem reducunt sicut dissipant refringunt, præcipue si cum istud Salinum sepius fumum, & per rotundum vices in aqua extinximus; est enim magis calor's excedens, & acida ad reparacionem fermenti, que frigida abstinentia censerunt.

Fermentum redditur etiam magis actuum à calore, non quia illud dissipet, sed ob volatilitatem maiorem, quam ei imprimit, unde alimenta nimis dissolvit cum coctionis depravatione, & generatione excrementorum calidorum, vel alimentorum putredine. Idcirco etiam quod calorem temperat, fermentum ad medicinatatem reducunt sicut dissipant refringunt, præcipue si cum istud Salinum sepius fumum, & per rotundum vices in aqua extinximus; est enim magis calor's excedens, & acida ad reparacionem fermenti, que frigida abstinentia censerunt.

Ultimum requiritum ad perfectam alimentorum preparationem in ventriculo est fermentatio propria; Per fermentacionem propriam alimentorum intelligitur motus particularum constituentium ipsorum substantiam, qui motus cum effusio refluxus à textura propria substativa, hoc ablato restituunt eidem particulis motus, qui dicitur fermentatio, expressio ab Hippocrate in lib. de Affectis in illis verbis; valentiores autem cibij cum ventriculum subsericunt, tum intumescunt, tum plenitudinem excitant. Valentiores cibi dicuntur, qui particulis valde adhuc abundant, unde imbecilles cibij paulo superius in eodem loco dicuntur, qui calcificati in ventriculo, nec intumescunt, nec implent. Per intumescit autem, quis non agnoscit fermentacionem, cùm obseruari possit ab omnibus farinam fermentatam intumescere, & captam esse ad implendum, & distendendum, & idem expressum in lib. de natura pueri, ubi habet. Atque non aliter quam in homine ingefis in ventriculum gibis, qui dum concoquuntur calcificant; non possunt vero calcificare, nisi eorum particulae calidae moveantur per fermentacionem, & talis motus, licet tendat ad integrum dissolutionem texture, non tendit ad putredinem, cùm in alijs dicuntur texture dictas particulas alimentorum, nempe in texturam mafsa Chylo, retentis ab hac particulis calidis, & sulphureis, per quod excluditur putredo, cum hec communiter definitor caloris interioris in humido, hinc deducitur hanc fermentacionem esse blandam, & humidam, & in hoc motu fermentativo, alimentorum materiam crassitudinem aliquam detinere, à qua irretiuntur illorum particule volatiles, & subtiliores, quae per motum cum alijs miscentur, & sua penetratione crassiores dividendo, & attenuando massam ad unam Homogenitatem solo mouedunt.

Venit quidem est, quod humidum si non ita attenuatur, ut avolat, ita tamen rarefit, ut in parvas quadam bullas extollatur, eo modo quo spuma in aqua, vel albumine ovi conquisato appareat, ex quo infusur ratio albedinis, seu potius cincirrit coloris mafsa chylo, quam coniuvat etiam acidum fermenti, cum alimentorum parte aliquanta unitum, eo modo quo videmus aquas ab herbis laciti-

lacticinosis extraclás latefcere, si acidum liquorem in eis infillemus. Hac fermentatio coadiuvatur à calido, & à fermento ventriculi, unde quicunque errores induci, vel à patvo, & inerti fermento, vel à debili, & excedenti calore, huic fermentacioni etiam sunt applicandi, & etiam corrigit cum regula supradicta, nam calor debilis cum debili fermento, vel fermentum debile solum inertem reddet fermentationem, & ita partes crafatae à calore debilitatae una cum fermento parvam sufficiunt alteracionem, & Chylificationem depravabunt, & poetae sangivificationem.

Calor magnus, & fermentum valde actuum fermentationem validiorum efficient, unde, vel ad putredinem, vel ad cruditatem nitidoram, vel acidam pervenient alimenta, quandoque cum Diarrhea biliosa, & quandoque pituita, vel aqua indigesta. Adnotandum tamen est alimenta ipsa post hanc fermentationem debiliter redere, si finis nimis crassa, & densa, ut sunt leguminas, carnes bulbulæ, porcinæ, carnes faltæ, & similia, aliquid etiam majorum cas faciunt, si alimenta fin spiritofo, & multis volatilibus partibus donata, ut sunt Aromata, ova sorbillia, vel si alimenta fint ex sua natura valde fermentativa, ut sunt fructus horaci, quorum succum expressum valde fermentare obseruamus, & hæc omnia contingunt etiam, si catena ad alimentorum preparationem recte le habeant; idcirco errores in hoc ca-fu contingentes dicuntur errores externi, ad quos reducunt etiam magna alimentorum quantitas improportionata virtus fermenti, caloris, & fermentationis.

C A P U T IV.

De Preparatione massa Chylo in intestinis.

A ventriculo in intestinum duodenum Mafsa Chylo descendit paulatim, & per iteratas vices, ut communiter sentiunt Saniores Anatomici. In Intestino duodeno, adveniens Chylo occurrit bilis, per ducti Choildoci Oiticicum, & sucus pancreaticus per ductus Vesurgianum janyam in duodenum eructatus. Ambobis hos humoris ferre continet intestini irrigare probabile videtur in modo evidens data sanguinis circulationis, per quam continuo bilis depositur in vesica fellea, & ad pancreas materia in sucum proprium elaboranda deferatur; unde flante continua elaboratione hucus fuci, & secretione bilis, necesse est concludere nullo adveniente obstriculo utrumque humorum continuo etiam expelli, cum parva sit capacitas Cystis, in qua continetur bilis, que perennem illius congregationem in se retinere non valet, & ductus pancreatici hoc viscus medium interfecans, & in quem humor preparatus in grandulis ejusdem pancreaticis colligitur, tam parva est capacitas, ut pro receptione novi humoris de novo geniti precedentem à se expellere cogatur: Si continuo hi humoris intestina perlungunt, necesse est etiam afftere Chylo descendente confundi, & misceri attenta istorum fluxibilitate faciliter inmodum necessariam mixtionem coadiuvante, & cùm mafsa Chylo sua fluiditas, non video quid prohibere valeat, ut ei non miscatur & bilis, & sucus pancreaticus, in modo fitrante credendum est hanc sequi mixtionem; & haec fecuta rogo Lectorem, ut depositis omni affectione antiquitatem consecrata, & ei debita in rebus veritati consolens, attendat perpend finem à nature intentum in hac mixtione.

Si supponamus prædictos humorum esse excreta inutilia, nullique officio destinata, concludendum est naturam mafsa Chylo depravationem voluisse, exrementisque coquinandam esse decrevisse, sed cum tantum error naturæ non sit impudentius, quo omnia ad animalis beneficium direxit, ejusque conservationi facilius industria sua artificia, & ministeria obtulit; idcirco iudicandum est materiam, que pro alimento inservire debet, potius depurandam fusse ex naturæ decreto, pro ut exigebar ejus conditio, cùm à ventriculo mafsa Chylo ad intestina descendat fecibus, in alimen-tis praestabilitus omnino inutilibus, & animali membris coquinata, quam credere naturam voluisse materiam conservationi totius necessariam, & depuratio-

ne indigentem excremenis conspurcare, & cum defacto in intestinis perfecta Chylification operetur, quia in Iltis exequitur fecerio fecum à mafsa Chylo, qua pars hujus utilior, & benignior depurata manet, ut in vertum sanguinem, & alimentum corporis converti valeat, quod impetus est acquirere, nisi quando à fecibus est purgata. At cum prædicti humores non sint excrementi, & inutilis, & huic mafsa depuranda iniscepsit habemus maximum fundamentum ad affectandum, prædictos humores Chylo misceri, ut fecum sequestrato fiat, & tale fundamentum magis efficax evadit, ex hac consideratione, quid non possit fieri ita depuratio partium utilium ab inutilibus, nisi aliquo medio, & in hoc casu non potest assignari aliud, quam bilis, & lucus pancreaticus mixti cum mafsa chylofa; nam fermentatio, five motus intestinus particularum constituentium Mafsam Chylosam, licet sit potens depuratio supradictam perficeret cum motu intestino particularum fieri possit sequestratio ab inutili, nihilominus fermentatio sola mafsa chylofa, vel motus intestinus sanguinum particularum non est habilis ad tales de-purationem, quia hac longo tempore indiget, ut videamus in multo, lucis herbarum, & fructuum, in quibus non sit fecum depositio fermentationis propria opera, nisi spatio multorum dierum, & fermentatio in his forte est validior, quam in mafsa chylofa, & tamen brevissimo tempore fieri secretionem partium utilium ab excremienti, à materia in ventriculo preparata observamus cum post quatuor, vel quinque horas à cibo, in animali vivo feco venas lacteas Chylo perfecte plenas praecedente excrementorum sequestratione obseruamus, & excludere fermentatione prædicta ab hoc opere, non remanet aliud excogitabile hanc secretionem perficiens, nisi prædicti humores bilis, & sucus pancreaticus.

Et in medium afferre facultatem feceritatem mihi videtur Chymicum quoddam exponi; nam ista facultas secretrix debet ponri in intestinis, non in Chylo, & quomodo ab intestinis ad hunc se extendat, cùm Chyli non sit continuus, nec conjugatus cum intestinis, non potest explicari: Præterquamquid omnes facultates animæ, inter quas secreto communiqueret, pro suo ministerio indigent tempore aliquo medio, seu instrumento, à quo neque eximitur facultas rationalis in multis suis operationibus, vel sensibus, vel itorum organis, vel Phantasmatibus materialibus urens; Attaraxis enim retentrix, & expultrix utuntur fibris pro medio, & instrumento operis exercendi, in nostro casu non est assignabile nec medium, nec instrumentum aptum inserire facultati feceritati conquestrare vana est istius effortio, & determinatio in secessenda parte Chyli pura ab impura: Quid si pro tali medio, & instrumento assignetur prædicti humores, tunc effet idem cum Recentioribus sentire stabilendo facultatem feceritatem habere fedem in humoribus, nec aliud esse, quām activitatem humorum te extendentem ad depurationem Chyli modo explicato, & si admittatur humor esse animatos, facultatem secretricem quatenus est facultas anima, cùm humoribus esse conjunctam posset afferri.

Uterius cum patet hanc secretionem brevissimo tempore perfici, ex eo quod per actionem animalium vivorum inspicitur Chyli in lacteis, post quatuor horas à cibo, putandum est Chyli perfectum elaboratum ea operatione, & ministerio, quo brevi spatio segregatio partium conficitur, tale autem medium est sola precipitatio, cùm Chymicus nostrum fit experientia, folia admixtione precipitantibus, cum aliquo humoris alienam substantiam dissolutam in se continent, statim dictam substantiam alienam precipitari, sic aurum dissolutum ad formam auri potabilis ad precipitatur nitil de suo pondere desperdens, sic argentum ab aqua forti dissolutum per admixtionem aqua salte perit fundum vase, in quo continetur. Idem putandum est contingere mafsa Chylo per admixtionem bilis, & luci pancreatici, dum ab istis humoribus statim feces chyli precipitantur remanentes humore albo, puro, simplici, & defecato.

Hanc precipitationem potest coadiuvare fermentatio particularum mafsa chylofa, & forsan etiam efferves-

sentia accensa ab horum duorum humorum concurso. Fit haec precipitatio, eo modo quo sunt precipitatae Chymice per unionem mensuram solventis, cum liquore precipitante; ex ista enim unione necessario sequitur quod substantia ad mensuram soluta sit precipitata, ablata per superaditam unionem capacitate positorum intra eam contineatur substantia soluta, unde ob deficientiam spari, & loci cogitare diffusa substantia fundum vase cum precipitacione petre, sic bilis, & succus pancreaticus mixti, cum illa portione Chyli, qui paulatim ab intestinis descendit, intinuit illi portioni magis subtili, tenuiori fluidiori, & magis spiritosa, & in ista unione intermedia feces expelluntur a confortio istarum, & sic fit separatio utilis, ab inutili per precipitacionem. Mensuram vase, & succus pancreaticus portioni massa Chylo ob tenacitatem, & voluntatem suarum particularum, quibus habitantur ad se infundunt, & penetrantur in alias substantias maximè porosas, qualis est massa Chylo, vel sanguis facta cum portorum ampliudine à fermentatione palla in ventriculo. Uniuntur vero simul predicti humores, & pars fluidior, & tenuior massa Chylo, ob similitudinem substantiae; facultas est enim substantias equaliter fluidas sicut misceri, quales sunt predictae, quam substantiam fluidam, cum crassa proit sunt feces alimentorum in massa Chylo existentes, & hujusmodi facultas habetur à texture corporis magis fluidi, que facile suscipit admixtionem alterius corporis ob diffusionem suarum partium, per quam sine difficultate spatium particulis alterius corporis paratur, ita ut mixtionem inter se acquirant nulla vi contrahente preter experientia.

Bilis, & succus pancreaticus facilè uniuntur praedictæ parti priori Chyli ob naturalem tenacitatem, & fluiditatem, & hanc unionem coadiuvat bilis alkalis, & succus pancreaticus acidus; nam bili per hoc unitantur acids particulae partis fluidae Chyli, & succus pancreaticus partes alkalis cum notum sit in Chymicae partes alkalicas acidis uniti. Quidam admittentur bilis, & succus pancreaticus massa Chylo mixta simul effervescere tunc faciliorem habebimus precipitacionem partium crassarum, que à dicto motu majori facilitate deturbarentur inferius. Bilem eum Chylo misceri deducitur ab Hippocrate libro de aere, aqua, & locis num. 24. ubi docet bilem lacti misceri. Lac vero à Chylo immediate procedere docent multi, & si Chylo miscetur bili non est ratio, per quam possit negari admixtio fuci pancreatici cum bie concurrat in loco, in quo bilis transfundatur à sua cysta in intestinum.

Bilis Chylo admixta præter hoc, quod feces precipitat cunctam puritatem conciliat, alia etiam beneficia impertit, cum enim attenuat, & subtiliat, ut faciliter per venas lacteas, & Melenterii glandulas transire possit, calorem etiam suo spiritu volatili, & sulphure infundit, quo habitat ad accensionem una cum sanguine infiltrat, cum omne calidum, & sulphureum ad accensionem disponat, ab his duebus calore, & facilitate ad accensionem, ut suscipiat sanguinis purpuram, chylus preparatur, & a sola bile hanc recognoscere debet; & in hujus confirmationem videtur locutum fuisse Hippocratem in lib. de veteri medicina his verbis, etenim vena ex ventre, & intestinis, inque cibi, ac potus colliguntur, postquam si fuerint calefacti tenuissimum, ac liquidissimum trahunt, crassissimum autem, & ex hinc relinquent, ubi considerando illa verba, postquam fuerint calefacti, non possumus intelligere cibos calefieri in intestinis, quia essent frigidæ, & tamen calorem recuperent in ventriculo; deinceps ergo concipere cibos maiorem calorem suscipere in intestinis, & hunc non possunt suscipere nisi per admixtionem calidi, quod est bili, & per fermentacionem, qua peragatur in his; nec huc tamquam nova sunt reticenda; nam dato quod Chylus fit bili imbutus, per admixtionem ejusdem bili hac omnia in eo præstare debet. Misceri autem patet ex superiori dictis, bilem vero attenuare à suo Sale habemus calefacere, & accendere à suo spiritu volatili, & sulphure, his enim omnibus constare ejus solitus per chymicam demonstrat, sed ejus sapor, etiam de suo latere certos nos facit, & effectus quos in corpore parit nempe calorem, accensionem sanguinis in ita manife-

stata, & spirituhabilis ad omnia agenda in temperamentis biliosis vigens, idem comprobant, ex omnium voto admittentium in qualibet facta hos bilis, effectus, & si predictos effectus effect in sanguine bilis, debet etiam cotidie in Cyllo producere, dum huic miscetur, in sanguine vero tales effectus gigant à bile Author et Hippocrates lib. 1. de morbis num. 28. in his verbis cum igitur bilis communota venas, & sanguinem ingressa fuerit, sanguinem ex confusa compage dimovet, & ferum facit, ac calefacit, consequenter idem eveniet Chylo dum huic miscetur bili, & idem confirmavit lib. 2. de morbis dicendo, cum sanguis in capite à bile, aut pituita fuerit calefactus, & commotus, bili iraque Chyli calefaciet, & commovebit, dum huic miscetur.

Succus pancreaticus amplus bilis in exaltando Chyli sua aciditate præter fecum sequestrationem, & precipitacionem, quadam viscofite, nec subtilitatem, nec voluntatem auferente munit, per quam cordis relaxationem, & effervescentiam sustinere possit sine partium dissolutione, de cuius rei veritate patebit, quando de Lymphâ.

Hinc patet lœdi hanc depurationem Massa Chylo ob crassis fecibus, quando bili nullo modo ei miscetur, quod evenit in ictero, obstruendo ductu chyloido impidente transfusionem bilis in cavitatem intestini; idcirco feces in hoc morbo formam pulsis seminalibus resurgent, & quandoque Idero emaciatio totius coniungitur, ablato aliemento partibus, dum impeditur a massa chylofa segregatio uialis, ab inuriis, rotâ ad univeralem cloacam descendentes, & tamquam massa excrementitia extra corpus puli in hoc casu convenientiæ omnia, quae Idero opuluntur, ut sunt deobstruenda maritalia, & Antimonials, & tartarea, præcipuum tamen locum tenet talis tartaria volatilis, decoctum Marrubii descriptum à Matthiolo in tractatu de hoc simplici, stercus album Galinaceorum, vel Gallinarum, que in Vere pœfunt herbis, à Sole, vel in alio loco calido exsiccatum, maceratur in 3. i. aqua specifica, frangit etiam lapidem obstruendum ductum cho idicum, & alia hujusmodi, que alio in loco, ubi de bili agendum erit, recentebimus.

Impeditur unio etiam cum Massa Chylo ab istius crassitate, impidente redunctionem ad minimam, pro mixtione necessaria, quod contingit, quotiescumque crassi, & pituitosi humores abundant in corpore, & saliva valde crassa existit, que in suo deficiente per Oesophagum ad ventriculum, & intestinam biliem invicit, & incrascat, & tunc attenuantibus utendum, ut sunt omnes arietes aperientes, & salia omnia alkalis abſtineti, genitrix, Tartaria Vitriolata, & omnia salia, à Cæphaliticis herbis extraicta, item praefacta etiam salia alkalis volatilia Cornucervi, Fuliginis, Carthabe, Salis armóniaci, Sanguinis humani, sed quia salia fixa superius descripta faciliter suas vires in intestinis exercere possunt, à volatilibus abſtinentiū cibæ judicio, que continet uia pœnitentiā. Massa sanguinea sunt apta inferre; nisi videbemus ab alkalicis fixis nullum legui juvenem, omnia etiam aromaticam attenuare valent biles, & præcipue Elixia proprietas Paracelsi, acida quoque attenuatione conferre aliqui volunt; sed quia in hoc casu aciditatem succi pancreatici augere possunt cum bili enervatione; ideo ab istis supercedendum. Poscent tamen cum utilitate coniungi cum salibus alkalicis fixis, ut si Spiritus Vitrioli, cum Sale absynthii, & Gentianæ, vel alii coaguletur.

Bilis etiam inertia ad depravationem fecum conspirat, quando ex deficiencia, vel nimia modificatione sibi fatis, & sulphuris paucitate, vel imbecillitate, & spiritus paupertate impotens erit penetrare Massam Chyliam, quod contingit, quando ab aquo humore superabundante redundetur predictæ particule, vel à temperamento frigido, vel à causa refrigerante, & dissolvente earum particularum necessaria generatio prohibetur, & tunc oritur indicatio bitemangusta per aromaticam, & tunc Zinziber, Sinapis, Semen naustrii, Piper, Raphanum silvestre, Nasturtium aquaticum, Arundinaria; Absyn-

Sectio I. Caput IV.

Ablynthium, & similia, & omnia ex Aromaticis composta, de quibus plenæ sunt Pharmacopeæ.

His remedis usi sunt antiqui in Cæliaca Passione, que confitit in hac impedita fecum secretionem, & in expulsionem partium utilium, & inutilium massæ chylofa, cum à Lienteria distinguatur solùm per hoc, quod in illa cibi immutati excernuntur, in ista cibi cum aliqua alteratione expellantur, sed alteratio ei imperfetta, & expulso est pars utilis, & inutilis ciborum, & idem per hujusmodi medicamenta intentionem habentur. Antiqui corroborandi facultatem retentricem, à cuius laetitia per frigidam, & humidam intemperiem putabant oriri fluxum cœliacum, ex eo quod dicta facultas non valeret retinere alimenta preparata ad integrum segregationem utilis, ab inutili, que ratio licet sit nulla ob alibi dicta de facultatibus. Systema tamen curativum non pervertit, & quavis sit error in cognitione causa, non est in curatione, & hoc Medicæ Practicæ, & Agricæ fatus est. At si error in secretricem lasam refundetur, effet consensus etiam in cause determinatione, ob dicta de bile superfluis, que tantum instrumentum facultatis secretricis posset considerari. Hujusmodi remedia Aromaticæ, & aeria restituendo sulphur, & spiritus bili Chyli etiam opulenter calorem, & spiritum huic subministrando, fine quo in bonum sanguinem mutari non potest, sed in vappidum & debilem, effectumque humorum transire, in sérōsum colliuvium facile abiturum, transpirante vi caloris cordis parvo spiritu, quo perfunditur, dum per hoc circulator, & vi ejusdem caloris rarefacta ad sumnum aquæ humiditatem, quæ partes componentes colligantur.

Eadem Aromaticæ calida, & quæcumque remedia etiam aeria sal bilis augendo, ejusque acrimoniæ ad natualem exaltationem efferendo opuluntur imperfectioni Chyli contrafactæ ex bili inertia, que non valit Chyli attenuare, sicuti convenit ejus natura, & bono totius corporis, & ita dictis remedis occurrimus morbis, qui oriri possunt à crasso Chylo massam sanguinis præter natum intrasante.

E contra vero à bile nimis exaltata, & acri redditæ per redundantiam, & voluntatem inutilis adeo attenuantur massa Chyli, ut sanguis ab ea tenuissimus refluerit, cum facilitate ad effervescentiam præternaturalem, dissolitionemque fulciendam, etiam à levè causa calefaciente, & dissolvente; Et tunc fixantibus, & adstringentibus bilis exaltata supprimenda, ejusque acrimoniæ aquæ, & oleosus dulcificantibus moderanda.

Et si bilis cum suo sulphure Chylo conjungitur, ad hoc ut disponat, ad accensionem in corde, si à nimia copia hujus sulphuris secundetur inflammabilem adeo reddit, ut ictus depravetur, cum multiplicatione mortis partium adutiarum, & biliosarum, in massa sanguinea, & tunc opus est refrigerantibus, & acidis, sulphuris copiam, vel minorem, vel debilitatem.

E contra, si ob hujus sulphuris defectum in bile, Chyli, in sanguinem mutantur, parum accessibili redduntur, ut contingit in frigidis pituitosis, & melancholicis temperamentis, tunc sulphuræ remedis augendum est sulphur bilis, inter hujus conditionis remedii primum locum tenet, spiritus vini cum Aromaticis alteratæ, vinum hippocatricum, Crocus Martis aperitivus, Nux Molchata, Ambra, & similia.

Succus Pancraticus si aciditate bilis superaberit, crassam, & acidam redder Chyli massam, quod evenit in melancholico temperamento, in quo acidus humor melancholicus prævaler in copia, & viscere bilis, idemque Chylus, quia sanguis cum aliis humoribus nimis crassitate densatur, & in hoc casu alkalis sunt exhibenda tanta fixa, quia volatilia, quæ acidum enervant, & absorbent, Aromaticæ, que illud frangunt, & sunt eis omnia que recentiuntur, de acidis excessenti ventriculi, & dicenda sunt, ubi de tucco Pancreatico, & ejus viis crisi sermo, & ab Antiquis deferuntur pro moderatione humoris melancholici, vel activitate, vel copia, ad immoderationem elati. Cognoscere hoc vitium succi pancreatici à temperamento melancholico, vel præcedentie vii ratione in aciditate excedente.

Si hoc acidum deficit, vel sit nimis parvum denegata Chylo debita consistentia, & effectus nimis flexibilis redditur cum copia ferofatis, & hoc accidens quotidie

observamus in valde biliosis, in hoc casu aciditas angusta est acido limonum, aceto lituano, succo rives, Berberi, Spiritu Vitrioli, Salis, vitriolo Martis.

Præparato Chylo in intestinis modo supradicto valet laetitia Ingreditur existentia subtilis crustulis villosis ilorum, talem ingreditum promovet orificio dictorum valorum aperta à motu peristaltico intestinorum, & à motu musculari abdominis, à quo compressa intestina succum Chylosum in eis contentum intra dicta valet exprimit, quo si obstruenda fuerit, fluxus albus Chylosus supervenit, sequente Chylo, jani perfecto, & depurato via fecum, dum illa laetearum venarum expunctione interdicitur. In quo casu non est culpanda retentrix facultas, quia debilitata non valet retinere Chyli, sed inolito, & præternaturali cursu finit exire per extreum intestinorum orificium, cum fecibus, sed tale vitium, & Symptoma refundendum est, in impedimento probrens transiit Chylo preparato per laetitia valet.

Obstruptione horum valorum pender ab humoribus crassis, & viscidis, quapropter isti sunt attenandi, & incidenti, quod præstat omnia alkalicæ tam fixa, quam volatilia, & omnia medicamenta ab Antiquis, in deobstruentium numero recentiunt, aromaticæ etiam possunt conferre, quia sole alkali, qua abundant, & particulis calidis, & spiritosis, quibus sunt referata, deobstruant, & attenunt, & per hoc forsan centiuntur aliqui Antiqui tam fluxum à debilitate retentrice oriri, quia ob servarum Aromaticæ, & deobstruentia calida tala Symptoma curare, exsuffmando à calore dictorum remediorum virtutem retentriunt corroborari, & haec corroborata enarrat Symptoma tolli; idcirco à contrario argubent fluxum Chylium à debilitate retentrice originari, si hac corroborata curatur, quod si cognovissent hanc laetearum viam in recentiorum tentientium conveñienter, nec rationem haberent ab hac diuidendi, sicuti non dicescit Scennertus in lib. 3. præc. par. 2. sec. 2. cap. 6. ubi obstructionem, hujus Symptomatis causam admittit.

Alliquid a nimia siccitate constringunt dicta laetearum orificia fine ullo humorum concutit, ut Chylium præparatum intra se non admittant, quod contingit in longa inædia, & in longo medicamentorum exsiccantium usu, & in morbis diuturnis, & in magnis evacuationibus, & tunc per sola emollientia, & humectantia tollitur predictum Symptoma. Unde uia latissima est de proficis, decoctio malvarum, violaria pariter Barbinis, Pylili, & succus hordei convenienti, & etiam fomenta exterius ventri applicata, & facta cum decoctione dictorum simplicium.

Ingressus venas lacteas Chylus in Glandulas infestentur harum medio introducitur, ut patet experientia, cum omnes lacteæ in dictis glandulis per multiplicatas ramifications se infundit, & ab eisdem via simila proficiuntur, quod aperte demonstrat glandulas à laetearum Chylium fulciپre, & postea per alia via ab eis egrediunt, alio transirent, & quia de his dubitandum non est, remanet solùm inquirendi finem nature in hac depositione Chyli intra glandulas infestentur.

Talem finem colligere possumus ab observatione, per quam nobis aperte innotescit, Chylium glandulas Melenterii ingredi, & ab eis etiam exire non immutata subfamília, neque colore, unde ne superfluum existimemus hunc transtutum à natura infinitum, afférendum est, substantiam Chyliam in glandulis Melenterii aliquam accipere perfectionem necessariam ad transmutationem in Maffam fangiæ, vel succum nutritivum, & probable est, hanc perfectionem confundere in acquisitione majoris remittit, que faciliter potest imprimi à folio transtutu Chyli, per subtilissimos pores dictarum glandularum.

Ad hanc concurent etiam spiritus animales, quos ad glandulas transmitti manifestant nervi in qualibet glandula implantari, & ab horum mixtura cum Chylo facili est hinc ad temutentem, & voluntatem reduci, cum his diuibus conditionibus egeat materia in sanguinem transmutanda, cum debeat accendi, & in spiritus proalcali partem attenari, unde tenuitas, & voluntas ad hanc exequendam erit maximè opportuna. Idecirco observamus sanguinem crassum, & fixum parum accendi in corde, & paucos etiam spiritus reddere.

Ab eodem spiritu animali, & à spiritu arterioso, qui patitur per arterias glandulis infertas eis communicaatur, calorem recipit Chylus, per quem redditus maximè fluxibilis, facile inflammabilis, quicunque accedit, causa istius accensionis excitativa, quod continet in ventriculus cordis, quando per illos cum massa fangiuis circulabat.

Hæ rationes siue tam mihi reddiderunt illorum sententiam stabilenter ad istis glandulis acidum aliquod generari, quod Chylo transfundit instillatur, ejus deputationi interviens; nam acidum simplex conglutinatio, & condensationis potius contribueret, quam purificatione, & ita transfundit per angustas porosities impeditur, cum maximum animalis detrimento. Quodsi fermentum aliquod acidulo-salsum, vel acidum volatile in dictis glandulis fluctuant generari ex concursu spiritalium animalium, & humoris acidii ab arteriis evecti, per quod Chylus spiritalizetur, & ad humane natura indolem elaboretur, non erit improbabile lenta concurrens in tribuendo Chylo illos effectus, quos juxta dixi imperiti à proprio animali, & arteriolo.

Si vena lactea Chylum ad glandulas Mesenterii deferentes obstruant, tunc Chylus non potest perfici, nec defteri ad massam sanguineam, & sequitur Atrophia, que plerumque obseratur in Hippocordacis à similibus obstrunctionibus malè affectis; ab hoc impedito Chylo fit enim fluxus chylosum, & tota tunc verari debet circa obstrunctiones auferendas per medicamenta ex tartaro, calybe, & Antimonio parata.

Si ad Arterias in Glandulas praedictas virtus mæsa sanguinea infiletur aliquod acidum salinum fixum, & accedens ad Austerum, tunc ab hoc chylo substantia conglutinatur, & in colescam transmutatur, cum rumore diffusum Glandularum, prout à plerique Auctioribus obseruatum fuit. Hoc modo in Mesenterio Schyri provenient, Scrofula, Sterromata, Atheromata, Melicerides, quorum suspicione nobis tribui durities hypochondriorum, & morbi contumacia, horum cura penderit à correctione acti superflui, & austeri Chylum coagulantis, que perficietur ab aquis dulcificantibus, ut sunt serum, aqua Boraginis, Malvarum, Endivie, Violarum, Nenupharis, Papaveris erraci, Rosarum, & fuci eorumdem simplicium, lac asinum, & capriacum siue mibi sunt in aciditate excedenti, quia hæc propensionem habent, ad incrassationem, & ad accedendum, cum obseruemus per diem solum lac reservatum aciditatem contrahere, & sic plus potest oceste quam sua aquofistare juvare? Omnis enim simplicis alkalicæ convenient, ut sunt illa vulneraria dicta, que mirificè totum acidum absorvent, quod perficiunt etiam Aromaticæ, & Terraceæ, & Tefacea, & Margarita, Corallæ oculi, canecorum, Cornu cervi ultum, Rautra eboris, Antimonium Diaphoreticum, & omnia medicamenta, ex calybe preparata, & his remedijs medella suppeditabit eisdem Symptomaticis à praecitatis rumoribus succrescentibus, ut sunt dolores in regione Mesenterii, emaciationis totius, & mæsa sanguinea depravatio.

C A P U T V .

De Loco Generationis Sanguinis, & de Principio Effectivo Hujus Generationis.

A Venis lacteis in Glandulam magnam mesenterii definitibus transfunditur tota Chyli massa, que per ductum Thoracicum paullatim ascendo, in venas jugulares, & subclaviae deponitur, & sanguinis cursum lequendo vena cave sinum penetrando in dextro cordis ventriculo configuratur, ubi effervescit, rarefacit, & acceditur una cum alio sanguine perficit, cui mifetur, & ita rudimenta, que à sanguine socio sivecupit, à corde artificio perficiuntur. Et enim probabile à sanguinis calore, & à sua adiutoria sanguinis principia Chylo inflari, eo modo quo volebant Antiqui Chylum venas mesentericas ingredientes a sanguine in istis contento hujus natura rudimenta sivecupere.

A dextero cordis ventriculo per venam arteriolam Chyli sanguini mixtus Pulmonus ingreditur, & immenses istius vasorum ramifications implendo, totam pulmonum

substantiam pervadit, canque pleno fluxu irrigat, in hoc vicefere intime miscetur Chylus cum ceteris sanguinis particulis, & de hac miscella certos nos reddit continuus morus pulmonum, à quo commota, & exagitata fangiuis massa, per eos fluens, facile est dicta agitatione Chyli sanguini confusum huic intime misceri, eo modo quo ab agitatione artificiali duorum liquidorum ambo mixtio resultat. Attenuatio, & rarefactione à fangiue sivecupa in dextero cordis ventriculo, cum his divisione usque ad minima prædictam mixtionem à moru pulmonum exequendam coadiuvat. A pulmonibus per arteriam venosam in eis disseminatam in ventriculum sanguinem cordis Chylus sanguini mixtus transit ibique magis, quam in dextro effervescit, rarefacit, & acceditur, idèque ultima sanguinis perfectione ibi insinuita, si non prima vice aliis subsequentibus, quando circulari morte ad sanguinem cordis ventriculorum revertitur, ubi abdine derelicta pura illustratur, pro quo effectu explicande ab illo experimento rationem efficacissimum mutabor, per quod appetat lac, cui sit mixtum sanguis Fal Tarteri per ebullitionem rubrum colorum sivecupere, ita Chylus sanguini mixtus, in quo sanguis illius fluiditatem in ea conservans inhabitat, cum hoc estibiles, & exodus ab abdine, ad rubedinem transit. Hoc modo Chylus in sanguinem excoquitor contra Antiquorum decreta à Galeni auctoritate firmata, Aristoteles vero, & Hippocrates supra scripta sententia patronos se fecerunt, & hic in libro de structura homi. num. 2. Scribit Arteria à corde sanguinem purum, & spiritum recipienti, vena autem à corde sanguinem sumunt, & lib. 4. de morbis dicit cor esse sanguinis fontem; unde tantorum uitiorum auctoritate suffulti Recentiores non sunt increpandi de novitate in Schola medica introducta, nam & sequaces Galeni coachi fuerunt stabile cor uitiosum sanguinem perfectionibus illustrare.

A de scripta via Chyli usque ad cor relicto hepate, & à principiis circulationis deducitur erroreanea esse Gale-mitarum tententiam determinantem, hepar sanguinem conficer, nam certum est solum sanguinem partem iusti calorem fovere sive spiritu, & sua substantia calidus vitalis, humanae speciei proprio perfusa, partibus Omnibus Materiam pro nutritione suppeditare, & suo fini decerpit substantiam illam, que spirituum animalium generatione inservit, sed pars illa est confenda sanguinis elaboratrix, qua ita omnia contribuit cum genuina sanguinis natura in his fundetur, & sanguis arteriosus praedita omnes conditions sivecupit à corde, consequenter cor est principium sanguinis. Et si Galenus callidus doctrinam de circulatione, cognovisset venosum sanguinem, non esse nisi arteriosum à suis perfectionibus declinarem, nihilque nostro corpori contribuere, sed solum per venas fluere, in cordi harum auxilio configetur, ad augendam suam effervescentiam, rarefactionem, & ad accensionem diminutam resarcendum, & ita verum sanguinem, arteriosum, existimat, quem & ipse à corde confici, & perfici determinavit.

Hæ sententiam ad evidentiam comprobant experientia circa generationem animalium facta, intra que est illud de puncto saliente, quod trahit temporis cordis formam attingit, & intra quod generatur sanguis per subtilissima vasa filamenta emulativa dicurrent, antequam cuiuscumque membrorum rudimenta apparet, etim ergo prima pars sit punctum faltis cor imperfictum exhibens, & in hac sanguis reperiatur, hunc ab illa elaborari pluviom certum est, quomodo vero à corde sanguis perficiatur, non est adeo inter Recentiores certum in sententiarum diversitas in obscurò adhuc latere sicut principium, quo cor sanguinis elaborationem perficit.

Cartesius voluit in corde implantaram esse à natura flammam quandam, qua sanguis rarefit, accedit, & effervescit, & in hoc uniformiter se reddit Galeno.

Hignorus censuit fermentum in sinistro cordis ventriculo esse depositatum, cojus vi prædicta omnia sanguini contingunt.

Bakins determinavit sanguinem rarefacti, & accendi per solum motum cordis.

Syl-

Sectio I. Caput VI.

Sylvius Le-boe voluit ex concubis, & lymphæ a-cide in ventriculus cordis effervescentiam excitari cum exsitu, & fervore quadam in dictis cavitibus, sanguinem contundere, & rarefacere.

Harum sententiarum veritatem examinare nolo, & sufficit mihi pro intento operis animadvertere, quod enarrata sanguificationis principia licet diversa, has conditiones sanguini tribuer, rarefactionem, & effervescentiam, & accensionem cum calore, & vere in arterioso sanguine has omnes conditiones observamus, & per has unum existimam, ut considerant patet; Unde infero perfectionem sanguinis consistere in moderata rarefactione, effervescentia, & accensione, & si haec à tali moderatione per excellum, vel defectum recessent, sanguificationem depravari, & remedia pro corrugatione sanguificationis ab immoderata effervescentia, rarefactione, & accensione esse ea omnia quae refrigerant, & fixant, & è contra quæ depravata sanguificationem ex defectu dictarum conditionum esse ea omnia, que calcificant, exaltant atque volatiliant, & ita omnia remedia convenientia posito quocunq; ex superadditis principiis sanguificationis. Nam si statuar flammam esse cordi implantatam immoderata effervescentia, & accensione sanguinis erit ab hac flamma aucta, & per augmentum maximè activa, & refrigerantia hoc augmentum diminuunt, & fixantia a-gredi piaxientia moderabunt. Sanguificationis ledit proper defectum effervescentia, accensionis, & rarefactionis significat hancflammam esse diminutam, & in actione inertem, unde omnia calcificantia erunt idonea, dum calorem contribuendo flammam augento opitulabunt, & eisdem virtutis dictæ flammæ iners exaltabitur.

Si fermentum nimis actuum, quia auctum supponamus laedere sanguificationem, cum immoderatione accensionis, & aliarum qualitatum, refrigerantia, & fixantia tale augmentum destruant, & actionis prævalentiam fixatione moderabunt. Quodsi sanguificationis ex defectu hujus fermenti calida omnia istud remittent, & efficax volatilizatione reddent; nam cum sit fermentum destinatum ad rarefactionem, & accensionem, à calido talis potentia potest subministrari; quorum particula debet postea ab ipso fermento juxta exigentiam hæ naturæ modificari.

Si vero admittatur sanguificationem laedi per immoderationem motus cordis promoventem excessum, rarefactionis, effervescentia, & accensionis sanguinis, cum talis motus immoderatus habeatur à spiritu animalium excedentia, & fervore, refrigerantia, & fixantia utrumque eradicabunt, & si sanguificationis leto erit cum defectu rarefactionis, effervescentie, & accensionis sanguinis manifestabit spiritus animales esse paucos, & inertes ad motum, vel fixos, & per calcificantia, quantitate augebimus maximè si spiritu seligamus, cum experientia nos doceat hujusmodi remedii in animi deliquiis spiritus refocillari, ab iudeis calidis, & spiritu sanguinis fixitas, volatilizatione emendabitur, & inertia eradicabitur.

Si effervescentia à bile, & lympha excita in ventriculus cordis erit cum excedi, immoderata effervescentiam, & accensionem promovendo, refrigerantia hanc effervescentia inordinacionem ad mediocrem reducent, scilicet calida effervescentiam majorem excitat, quando ex ejus defectu sanguificationis depravatio prodeat.

Ex his videt. Lector diversitatem principiis sanguificationis, non variare remedium electionem, pro corrigenda istius depravatione, & hoc arti medicinae sufficit, pro consequendo suo fine, in modo nec principium sanguificationis habito respetu ad effectum non variari; nam à qualibet principio ex enumeratis, introductio rarefactio, effervescentia, & accensione.

Conveniens etiam cum antiquis, qui lesum sanguificationem in excessu, vel defectu caloris postulerunt. Remedia tam calida, quam frigida adhibenda in descriptis casibus, sint illa ab Auctioribus Cardiaca dicta, quæ specificet cor respicit. Ubi aliquorū, in modo plurimorum error est adnotandus, qui cardiacorum nūn indiscriminat calidis, & spiritu utruntur, etiam in febribus ardentibus, cum maximo agitantum derimento, non perpendendo ab horum uero cordis vires

magis labefactari, dum cardiaca calida effervescentiam majorum concitando, spiritum dissolucionem contribuunt, ubi refrigerantia, & fixantia effervescentiam moderando, & sanguinem confitando; spiritus in massa sanguinea detinet, cum corroborante facultatis vitalis, & cordis.

C A P U T VI.

De Anatomia humorum, vel mæsa sanguinis & natura intra corpus humanum peracte, & prima de Bile.

Clo à Recentioribus tentatam fuisse ingenio austriaco, & artificio sanguinis Anatomiā, & inferiori videntibus an felici successu id fuerit obtinent, & an talis dicitur partum sanguinis facere medicis sanitati studenti necessaria.

Illa, quæ nunc describere intendo, à nature artificio, & ingenio in corpore humano, est elaborata, & ad hoc me impelli confidatio, quod sit maximè utilis, & necessaria medico curanti, pro indagandis morborum causis, que, ut plurimum, suam sedem in humorebus habent.

Inter humores, quos natura separat à tota mæsa sanguinea perfectiori ministerio, è quo utitur Anatomus in distinguendis, & separandis partibus, est bilis, que in cysti felis sub cava hepatis recondita conservatur ad varios, & precipuos animalis usus.

Pluribus Aerothergencis partibus constitutur hic humor, qui ad sensum Homogenem appetit, sicut ei infest, ut ostendit Acrimoniam, & Aneraties, qua pollet, & perfundit, & utraque qualitas à sole pendet; nam onus lapidae qualitates inter quas aneraties consumuntur, à sole originem ducunt, ut cap. de feni gulfus demonstrabimur. Acrimoniam in substantia falina delicit, manifestat omnia acria copioso sole abundantia, à quibus si separatur, acrimoniam amittit, si frustum cinamomi in aqua per debitum tempus ebullit Aromaticam illam acuticem, quam prius habebat, amittit, eti si incineretur, nihil ferè fals exibit, qui proprius erat Cinamomi; Ex quo certissimum Argumentum deducitur offendere fal cinamomum existens in aqua, per decoctionem fuisse disfusile.

Hoc sal in bile Galenus cognovit, quando de facultatibus naturalibus lib. 2. cap. 9. scripsit bilis generationem fieri ab Aliso Chylo, & que absunt, & inveniuntur, sal magis actuum in se uniuersi, vel colligunt, per usum, & asfatum has qualitates falinas hinc humoris natura donavit, ut irritamenti qualitatem ci præberet, ubi utilitas humani corporis exigeret; ut inferioris demonstrabimus, & ut haec substantia falina alkalicæ apertitudinem contrahet una cum aliis particulis, ad perficendum magnum Chylificationis opus, dum illius acrimoniam chylosum mæsam in ventriculo preparatam majori dissolutione attenuat, & utile, ab initio congregat, & ut proprietate alkalicæ sali insita, debitis modis à Natura determinante effervescentia, & inertiis eradicabitur.

Materia oleo, & pinguis à recentioribus nomine fulphur appellata bilis constitutione ingreditur, ita docente Hippocrate lib. 4. de morbis sub illis verbis, relinquunt autem pinguis, & levis, qui est bilius, & febris maximè nutritiuentia est, quod confirmavit lib. de morbis popularibus Sec. 6. & quibus quidem pinguis bilis flava, quibus autem lingua arra, quod experientia ab omnibus accepta compatiunt manet, dum obseruamus in corpore humano bilem facilius accendi, & accelerari utique calorem diffundere, quod demonstrat bilis sulphurea, oleo, & calidis particulis confari, que caliditatem illi tribunt, unde in temperamento dicuntur calida, & ab eidem particulis oleo, proprii fali, lxxvii, & alkalicæ acrimonie moderatur, cum proprium sit omnis oleo, & pinguis cuiuscumque agentis acrimoniam retundere, & extinguere, prout quotidiana nos docet experientia, & quia in sulphure, & oleo insita latet aciditas, ut alibi demonstravi cum Thicephano, & recentioribus, hac modificatione prædicti ta-

lis al-

lis alkalicis magis contribuit; stante contrarietate intercedente inter alkalicum, & acidum, per quam ad invicem se contemperant. Et tali modicatio indicabat humor biliosus, ne sui talis alkalicis acrimonia, sine moderatore, effreni redditu in perniciem animalis defveret. Hoc sulphur sive oleum in bilio naturaliter minor est fale, ne huic tota activitas cum acrimonia necessaria autoretur.

Spiritus animales concurrent ad bili compositionem ex multiplici capite colliguntur, & quidem ab ejus volatilitate, quia semper a spirituum motu, & activitate subtiliante oritur, horum spirituum communicatio huic humori est facilis per nervos, qui cysti fellis inferuntur, & quia, ut superius dictum est, oleolum substantiam bilis in se admittit, perfectam cum aliis mixtione recubantem, nisi spiritus volatilis huic adiungatur, quo dicta substantia potentiam acquirit omnia pervadendi, & penetrandi, & cum facilitate aliis corporibus se miscendi, quod ex Chymicis experimentis ad evidenter patet, unde si bilis, ex oleosis particulis sulphureas, salini mixtis retulatur, ad hoc, ut iste talis mixtione subeant, opperter facios eis adiungere spiritus animales volatiles, quorum medio omnium particularum mixtio obtinetur; necessaria etiam videtur talis communicatio spirituum, ad hoc, ut aliquo modo talis lixivii biliosi. Acrimonia demulcetur, docente experientia a spiritibus omnia acris acutis dulcificari.

Fluiditas bilis propria aqua admixtionem hujus in sua compositione admittere ostendit, sicuti crassities aliqua fluiditatibus conjuncta, parvam terra portionem unita aquae probable reddit & tamquam certum demonstratur a dissolutione ipsius bilis, per quam resoluta in omnes supradictas particulas diffinguntur.

Nec dissimiles in his bili constitutione reddunt recentiores ab Antiquis; nam omnes acrimoniis in ea agnoscent, quam in subiecto salino determinato ponunt recentiores. Antiqui vero totum bilis mixtum bujus subiectum esse credere posunt, quo etiam illis concepsit, & pro omnini consideratione rationum adducuntur, pro demonstranda bili acrimonia, à sale pendere, nihil variat curacionem traditam ab Antiquis pro angusta, vel minuenda bili acrimonia, præternaturaliter excedente, vel diminuta, à qua sanitatis lefso habetur, & pro curatione sola consideratur, prætermis, quod sit in hoc, vel illo subiecto: nam illi usi excedit dulcificanibus, & modis dulcificanibus aqueis, & oleosis excedentem moderata acrimoniem, vel acridum, & Aromaticis diminutum augent, quod exceptuunt etiam recentiores, & ita quocumque in subiecto praedicta acrimonia semper subiectur in eis excessu, vel defectu talia remedia sunt executioni demandanda, verum tamen est per salinam substantiam acrimoniem bilis à recentioribus clarius explicari, cum videamus omnia acris eis talia per talia reconditum, ut superius dicebamus.

Bilem eis in temperamento calidam docuit Hippocrates in libro de Humoribus, quando dixit astas bilem gignit, expiando calorem temporis anni, bilem generare, quae si correspondere debet sua causa, necesse est, ut in temperamento sit calida, & bilem in astas abundare magis docuit in lib. de salub. viii. rat. & bilis copiam generans, rati a cibis amaris, & biliosis, qui ab omnibus calidi determinantur docuit in lib. 4. de morbis.

Facillime accendi, & calorem intensum per corpus diffundere docuerunt Antiqui, quando febres ardentes, & tertianas acutas per accentuonem bilis, & ejus calorem explicaverunt, & temperamenta biliosa in caliditate expedere volerunt, cum propoenente ad iram, ob facilem excedentiam bilis.

Aquae hujus ingredi compositionem apertis verbis docuit Avicenniam in Trac. de Humoribus, & Galenus multis in locis.

De spiritu animali pro bile componenda, nihil vele dixerunt antiqui, sed rationes supradictae id convincunt, sicut etiam explicatio multorum effectuum à bile pendentium, qui nisi admisa spirituosa substantia in ea, non possint explicari.

Ad bilis perfectam constitutionem non solum requiritur quidem supradicta partes componentes simul uniantur, sed oportet, ut unio sequatur cum tali determinata quantitate cuiuslibet partis, & cum tali texture,

ut resulteret humor acris, sed in sua acrimonia beneficis, & idem apud ea perficerem omnia, quibus à natura est definitus.

Caufam efficientem hujus humoris Hippocrates, Galenus, coruque seuctores hepar statuerunt, a cuius calore volerunt portiones sanguinis adiutare, & in biliem flavam degenerare, & hoc expressi Hippocrates lib. 4. de morbis num. 23, in hiis verbis calecente sanguine exhalat maxime per hunc humor aquosum, qui feret infestissimum, relinguunt autem pinguis, qui est biliosus, & quis per exhalationem humoris aquosus non cognoscit adiunctionem, & si in febre hoc modo bilis generatur præter naturam, eodem modo bilis secundum naturam debet generari à minori calore, sed tandem adiutare minorem portionem aquositatis; haec portio adiuti fanguinis biliosi in hepate segregata, ad utilioribus, & perfectioribus massis sanguinis particulis in Cysti predicto viceri implantata colligitur, ut docet Hippocrates in lib. 4. de morbis dicendo bili locis folliculi in hepate.

Recentiores sanguinem ipsum vitali flamma accensum, & exardecens, vel cor, suo calore fervido bilem efficer determinaverunt, iuxta præcitatam Hippocratis sententiam; tam enim a fanguinis accensione, & exardecens, quān a calore cordis partes aliqüae sanguinis subtiles particulas sulphureas, & salinas sibi unientes adiunctionem pati possunt, quae postea post multas preparations in aliquis partibus, & præcipue in Liene, & post ructuosos motus per hepatis substantiam, in eo segregantur medias acinus quibulam, numerolaberie per eam dispersis, quibus assecuntur rami quidam vaorum diversæ speciei a venis, arteriis, & valvis lymphaticis, que vaſa per multas ramifications divaricata, per Hepatis substantiam in poros biliarum veſiculae felis annexum terminantur, in istis cavitatem biliem segregatam deponendo, & hanc sententiam Recentiores ab Hippocrate receperunt, qui in lib. 4. de morbis scribit. Quod vero in loco quidem, qui est in hepate ex cibis, & potionibus solis cœcerunt, ita etiam eis res habet; venula enim cum debiles, & tenues existant, aliū humorem caſtore, & graviorem attrahere nequeant, simile ea non est, loci capacitas, ut illi aliis humor constitut; hicque locus bili natura maximē familiaris est.

Perpendatur recte ista sententia, & discessum bilem in hepate non generari, sed fecerit, & secretionem fieri, quia vala seceritor ob sui renitentem, bilio humori tenui correspondent, non crasto, id est dicuntur talis locus natura familiaris bili, quia a natura talis locus correspondet configurationi particularum bilis, per quam hunc recipit, non aliū humorem, & per hoc dicuntur a tali loco attrahi hunc humorum, non aliū, in hac etiam sententia obseruantur et Hippocrate docere modum. Quo fit secretus nemp̄ per conformitatem humoris secerendi, cum vase, per quod humor seceretus debet fluere, & aliquid tranportari, & tale documentum continentur in illis verbis; venula enim cum debiles, & tenues existant, aliū humor, & caſtorem attrahere nequeant, & hunc modum secretionis universaliter ampli ex sunt Recentiores, ejusdem facultate seceritatem cum Hippocrate. Posset etiam dici huius segregationi reflexips Hippocratem, & Galenum, quando dixerunt in hepate bilem generari, quia tunc solum sit conspicua, quando in dicto membro segregatur, & tunc solum quadam sensu videtur transire de non esse, ad esse, tamquam si de novo generaretur, quia licet in massa sanguinea extirpet bilis in hepate segregata, ob mixtione cum aliis humoribus non erat consipita, & tunc solum talis evadir, quando segregatur, id est etiam si antecedenter efficit, quia tale est apparens solum facta segregatione, dicitur per hanc aliquo modo generari; & hanc sententiam videtur Galenus sustinuisse, quando, de usi partium bilis generationem indagando, uitum exempli vini, quod proprio calore segregare, & deponebat excreta varia, crasta, & subtilia, quasi velut ope caloris hepatis segregari bilem in sua substantia, & depone in vesicam biliarum, tamquam in proprium receptaculum, etiā vinum excreta in se collecta per solam segregationem a fuo calore, seu fermentatione operata reponat, ita fanguis vi hujus exempli a Galeno dicitur deponere excrementum biliosum in eo dicto praexistens, in hepatis substantiam per segregationem.

Non

Sectio I. Caput VI.

219

Non desunt tamen inter Recentiores, qui bilem credunt in hepate generari, ut Sylvius Le-boe, confitante suis biliem à membrana interna cystis fellis effici, dum Arteria materiam proportionatam pro hujus humoris generatione in glandulis differt per supradictam membranam deponunt. Hinc multi medicinae seuctores occasionem attriperunt credendi duplē in humano corpore debere distinguere, unam ex adultis sanguinis particulis in eis massa collectam intras arterias, alteram à supradicta membrana de novo genitam, que in qualitatibus vere sunt similes.

Segregations biles in hepate, rudimenta prius jacint in Liene, ut superius innuit, dum peculiari fermento hujus visceris efferveſcent, & fermentante sanguine, per hoc circulante excrementis particulis sulphureo-falnis adiutis, in eo collectis, tali motu fermentationis libertas quadam conceditur, & à cæteris particulis separari permititur, & hoc modo per venas ad hepata de late in istius intimiorum substantiarum acini glandulos contexta separantur, modo superius dicto.

Quocumque modo se habeat generatio biles certum est, & tamquam inconveniens in medicina tenendum, à calore particulas sanguinis adudente originem ducere, & ita vel calor hepatis, vel fanguinis, hoc præstare possunt, & si impeditur hujus humoris generatio necessaria, medico repræsentatur indicans augendi calorem, per medicamenta cœficiencia, sicuti si nimis excedat hujus humoris copia supponendo excusum calor, sive in fanguine, sive in hepate: sive in corde, indicationem habebit medicus calorem remittendi per refrigerantia, & de omnibus his medis inferioris agravis.

Humori bilioso in Cysti fellis separato tribuitur à recentioribus circulationis motus, quia indeſinentes biles in duodenum effundit neccesitate inducunt a comprefione abdominis in omni expiratione facta, & tamen semper vesicula bile impleta inſicatur, qua propter credendum est biles à dicta Cysti in duodenum excurrent, traduci de novo ad eandem Cystim cum tanta copia in hepate non possit segregari, quanta seceruntur à Cysti; idcirco.

Excellentissimus Botellus judicat hunc humorum vaſus cibo intefinis, per istorum tunicas venas meleſicas ingredi, & ab his in portam transire, à qua de novo ad Hepat defertur, & ad cystim; nullam certe video rationem per quam possit in dubium revocari hic continuus fluxus biles in intestina, quia præter dicta à Borellio, ad hunc probandum confirmari potest, ex eo quid bilis, preparationi Chyli infervens, ita provida natura disponi debuit, ut continuo fluxus semper Chyloſis massa miceretur, cum autem nullum sit definatum tempus animali ad cibum sumendum, debuit etiam semper, & continuo fluxum permittere hujus humoris ad intestina, ut quocumque tempore cibis accipiantur possit massa chylo in ventriculo preparata, in intestinis perfici, & depurari, ope hujus humoris. Mihin tamen videatur postea biles tenere iam Chyli, & si hunc non inſicatur, dum ei inſicetur pro sui depuratione, nec fanguinem inſicatur, in modo hunc poterit affere eas utilitates, quas Chylo impertit, ut superius exposuitur. Quocumque vero modo fiat hic motus biles neccesarius, si impeditur, vel ab obſtruitione porofitatum intestinorum, vel orificiorum laetearum, cum detinimo animalis hoc evenit, & in quolibet caſu convenienti deobſtruient, & attenuantur, quia etiam adiuvant hunc motum, si impedimentum efficiatur a crassitate hujus biles, & sic diversitas sententiarum non ponit diverſitatem medi pro resto bili motu circularem.

Ab hoc motu circulari biles colliguntur huc humoris esse naturale ad intestina deorsum moveri, & sic quotiescumque ad superiora, & ad ventriculum tendit id præternaturali motu illius debet, quod contingit in omni vomiti materia bilio in doloribus acutis ventriculi, cum oris amaritie, in Cardialgia, in appetitu dejeſto, cum fauicis siccitate, calore, & amaritie, bile seu fale alkalicō enervante acidum, à quo appetitus, & fames excitantur.

Læduntur etiam per hunc motum bilis ad ventriculum, concordiones alimentorum, non solum quia tota massa istorum amaritie præternaturali perfunditur, sed

etiam quia à sale bilis dissolvente, plus attenuatur, quāma massa chylo conditioni conveniat, & ab hac tenitente, vel multa serofitatis copia colligatur, vel spiritoſe ſubstantie alimentorum copiosa exhalatio promovetur, quia omnia imperfetae mafam chyloſam reddunt, excrementorum generatione magis idoneam, quā mutationi in perfectum sanguinem, etiam vitium ſupcipiet mafam chyloſam, si à bile acri laeſit ventriculus determinabit intempore ad expulſionem alimentorum, non adhuc præparatorum, quia sine debita confectione transiſt ad vafā sanguinua, materia cruda inhabilis ad fangundis optimi charactere ſupcipient, quae omnia de antiquitate fatis ſapiunt.

Causa hujus ascensus non aliund est querenda quāma in bili volatilitate, contracta à nimis illius volatilitate, a calore interno, vel externo in eam introducta, vel a spirituum copia ei commixta, & ab acrimonia ipsius eccedenti quia intefinum duodenum acutē fermento motum suum augere cogit, cum magna ſuī elevatione, per quam contentam in ſuī cavitate bilem, per orificium inferioris ventriculi in hujus cavitatione transfundit, & volatilitas coadiuvt hanc bilis transiſtum fumum.

Hic bili motus depravatus emendabitur cum purgantibus biled, que convenienter etiam Cardialgia in principio febrium facta exhibendo purgans per tres, vel quartu horas ante accensionem, etiam volatilitatem moderans, quale est Tamarindus Mirobalanum citrinum, adfringentia postea convenienter ex fixanda bili volatili in quorum genere sunt omnia Terra, & crustacea, ut Bulus Armenus, Terra sigillata, corallia, Margarite, Spodium, & inter vegetabilia biftoria, tormentilla, confolda, plantago, Poliganum, portulaca, Sir. Coral. Ex mafice, Quercerina Sir. Mirtini, omnia acida roties recenti biled enervant Spir. vitrioli, Salis, Salis nitri, Succus Citri, Limonium, Autanciorum, Cotoneorum Conditus, ut est Miya Cotoneorum, Acetum destillatum, Sir. de Agreca, & omnia adfringentia convenient ratione volatilitatis fixanda.

Acrimonia emendabitur aqueis, & oleosis refrigerantibus, ut sunt emulſiones Sem. Melonum, cum Sem. Papaveris, Aqua Papaveris Erratic, Aqua Malvarum, Decoctum Liquiritie, Scebetin, Althea, Parietaria, Conſec. Diacodon. Sir. de Papaver, de Hybichio Fernali. In Cardialgia præter ista temperantia acrimoniom bilis, & acida ſuī vim frangent, quia spiritus à dolore diffunduntur, & fibrae nervosæ plexus oris ventricis convulsur spiritos, & oleofa convenient praxis me docuit, ut est mixtio spiritus vini, cum aqua totius Citri, & Syrup. de Cort. Citri, vel Cinamomi eduleſatus ad medium choclear per intervalla sumpta, vel 2. aqua Theriacalis, Cinam. an. 3. 2. Scorzorae 3. iii. Spec. Diambra 3. 1. Conſec. ex Hyacinto, Alchenne an. 3. 1. Syrup. de Scecede 2. 1. m. & ſummarum per Cochlearia, iteratis vicibus, hæc enim spiritus refocillant, nervosis fibris vigorum addunt, ad expellendū humorē acrem molestantem.

Non inconfundit hujus humoris generationem natura pergit, sed ad multas neccesitates, & ad multa munia exequenda definiſt.

Premium & principale ab antiquis cognitum, & decantatum, & à recentioribus receptum est, sua acrimonia intestina irritare pro fecum depositione, & excretione, quapropter enervata biles, vel à fali acris paucitate, & tamen humidō acrimoniā diminuitur, vel à Primita hanc retundente, alvi ſpasticis contingit.

Secundum officium est chylificatione inservire, ut superius demonſtravi Hippocratis sententia adherendo scripta in libro de alim. principium alimenti humidū, & hæci os, gula, venter, etc, & pro ventre intelligentia, & attenuantur, quia etiam adiuvant hunc motum, si impedimentum efficiatur a crassitate hujus biles, & sic diversitas sententiarum non ponit diverſitatem medi pro resto bili motu circularem.

Tertiū officium est concurrere ad generationem cuiusdam fali nitrosi, una cum ſucco pancreatico, quod per vafa laetea penetrando venas, & arterias, fangundem in fluxibilitate, & tenuitate continet, arque ab hujus activi-

^activitate circulationis opus conservatur, & quamvis ab Antiquis huicmodi doctrina, nec cogniti, nec doceta fuit, eò quia concursum horum duorum humorum in intestinis non cognoverunt, & caruerunt lumine à circulationis veritate, & à venarum lacteatum cognitione accenso, videtur tamen praedicta doctrina ratione maxime confusa; nam etiam vacuibus ab omni alimento intestini, bilis, & fucus pancreaticus in cavitatem intestini duodeni defluit, quia in qualibet expiratione, ut superius dicebam musculi abdominis comprehendendo partes fibi subiacentes, ut hæpar, & Pancreas, ut iroque hoc viscere contentum humorum continuo exprimit; ab hac continua faciatur in eorum duorum humorum colligo continuum esse concursum eorum, cuius interventu excitat quadam effervescentia, terminatur cum unione istorum, salfum quoddam efficiente, cum ex unione acidi prot' est fucus Pancreaticus, & salix lixivii, qualis est illud bilis, salfum refutare exper-

rimenta doceant Chymia, quod salfum de nitro participat, cum in se colligat partes sulphureas inflammabiles bils, non absimili modo, ac colliguntur in Nitro.

Et hac omnia magis confirmantur ex eo, quod natura nihil facit frustra, & si permittit hunc confluxum humorum, etiam extra tempus clystificationis, in aliquem finem id permittit, & in borum ipsius individui, & supradictus finis est magis conformatu natura, & conditionis humorum, conquerente stabilendum est.

in prædictum finem naturam deftinasse congregatum horum duorum humorum.

Pars vero crassior, que remanet tamquam incineramentum à dicta effervescentia, saliva crassior parti commixta, per intestina recto trahite descendit, & mucositasem intestinis adhaerentem continuo conservat, que fecibus lubricant parat viam, pro faciliti defensu, & exiuit, ex quibus habetur tertium minus, sive officium ipsius bilis de hoc autem falso, & ex existencia ejus ex profecto discurrendum erit inferius, ubi de succo Pancreatico.

In hanc sententiam convenienter etiam antiqui, si fucci Pancreatici existentia, & natura cognita fuisset, & licet non sicut inventum, talis humoris in corpore permanentia, tale inventum non est error, nec Chymiericum, ut communiter ab Antiquorum sequacibus omnia nova nuncupantur, quia ocularis infusio rarus, gemitus, non certos reddunt de hujus existentia; Poteſt ſolum error contingere in determinando fine iupradictio, qui ramen peraduerat a concurru horum duorum humorum, ab experientia, quam in Chimicis habemus alkalicam nempe, cum acidis mixta in falso transmutari, & non haec effervescere, predictis fundamētis ſtabilitam
tivis sanguini circulanti per intellinorum ſubstantiam imprefſis, in tora mafia sanguinei effervelcentia, & effutu introductior ſimilis illi, qui à medicamento elec-
tricō purganti sanguini imprimatur, itaut bilioſa, vel feroci excremente leparant ope dictar effervelcentia, que in
gregata natura moleſtiam inferendo, ab hac pro expulſione in intellinorum cavitatem deponuntur, & hujus
modi cauſam explicavit Hippocrates in libro de Affectu
num. 24. his verbis morbus hic fit, ubi bilis, & pituita
in venas, ac alvum incubuerint, agrotat autem sanguinem
& corruptus fecedit, agrotat autem intellinum, & re-
ditur, exacerbat.

per hanc auertitionem praedictam fundationes habentur non contradicunt Antiquis, sed afferuntur, que ipsis non cognoverunt, & sicuti injuria eis non inferitur per detectionem alijius rei sui temporibus incognita, ita nec contra eos injuriosè proceditur, indagando naturam, & finem rei noviter detecta. Praterquamdiob debent ipsis assignare causam, per quam sanguis, qui ad crescendum habet naturalem inclinationem, cum flammam, ac è vera egreditur, concrecat, in venis fluiditatem conferat, & ad hanc efficiendam non fati est calor cordis, & membrorum, inòd impotens, quia sanguis extractus è vena adiut fluiditatem conservans, cuiuscumque gradui calor exponatur, in sua fluiditate non detinetur, & tamen si per calorem fluidus in venis evaderet, à calore exterior debetur saltum per aliquod tempus in fluiditate perleverare, & tamen non obstante calor activitate, cum eadem celeritate concrecat; posito autem hoc falso in sanguine habemus sufficienrem, & proportionatam causam pro efficienda, & conser-

Nec hujus falsi infusibentia demonstrar coagulatio contingens in mixtione liquidi acidi, & alkalici post effervescientiam, à qua in unum solidum indurantur, ut patet in oleo Tartari, & Spiritu Vitrioli, ex quorum juvenatis in aliis fluxibus ad Accretionem solidam, & citius conducunt omnis Terrae, & Acidæ præcipue dulcificata, ut sunt spiritus Vitrioli, & salis. Etiam minus dicimata, que refrigerant, & adstringunt bilen xando, & consipiendo siueque falsi aculeatas partes in piliculis.

plicando simul activitatem acrimoniae retundunt, in
hac enumerantur Sem. Aceros, quod est specificum
Anferina, que cum sale, & acetato contuta, & plan-
pedum applicata Dyfenteriam fistit. Auricula muris
vel Pilofila Major, Semen Papaveri, vel 2*z.* Se-
Planrag, Acerola portulacea, an. 3*v.* Corma Cervi ut
Spodi, Chrystal. præp. Coral. Rub. Lapid. emat. Sa-
guinis Drac. in lacryma an. 3*v.* Pul. Subl. & 3*v.* i.
hibeatur in dec. factio in aqua pluviali, vel Chalyb-
aria, Buria Pastoris Plantaginis. Valer etiam Com-
mena Decocito, radicis acetosa, & bistorta cum Co-
nua Cervi ad 3*v.* viii pulvis Cinosbates, & pulvis ex g-
nis, & racemis ad radices queruscus ensenitibus tem-
pore Veris, & probrentur in aqua Plantaginis, &
iugis fuceo cum Croco Martis adstringentes Christian-
præp. valent etiam species diplantaginis, & diamante
Minifinch. & hec est curatio Dyfenterie, & Diarthe-
riæ humoris acti, & bilioso.

Curatio vero Diarrhoeæ ab humore sero lo cibis con-
ruptis in ventriculo candem exigit curationem defec-
tum præ superioris de Lyenteria juxta documentum Hippo-
cratis lib. de Affect. num. 26. quo nos monet alvi pri-
us, et diu in ventre, et postea in recto, et per rectum
fluvium, quod Diarrheam nos dicimus candem habet
re causam cum intestinorum levitate, hoc est Lyen-
teria; si vero Diarrhoea cum febre coniungitur nititur
in illius liquoris spirito sequenti descripto ab Hoffmanno
Clavi Schroderiana lib. 3. cap. 2. sub §. 21. 24. Ter-
ritus affundit Spir. Viirtilio digere Abstrite, et
affundit, idque ter repetit, et videbit materia coagula-
lari in lapidem durum, pulveriz., & solvare in cella
liquorem, dosis ad gut. xv. ad xxx. in decocto ex ha-
bis cicoracis, & febrifugis

Cognoscemus sal abundare in bile ab anteacta via ratione, in salsis, & Aromaticis excedente, à tempore mento valde biliolo, cum magna siccitate coniuncto.

Aque substantia deficiens in bile can magis acrem reddere potest, cum yideamus actia valida in panca aqua dissoluta suam activitatem retinere, que à copia aqua restundit; idcirco in hoc calo aquae substantia est remittenda, cum aqua, vel decoctionibus simplicium refrigerantem, & modificantum.

Nobis innoveret bilem actiorem factam suffice ob deficientiam humidi, si praescierit copiosum urina fluxus sudor multus Diarrha ferola, & exsiccantium medicorum usus, ob hanc causam forsan urinæ in hydropicis validè saturatæ, & tinctæ apparent ob fal utrinorum parum dilutam à færi paucitate per urinam transeuntem cum major pars sifus in ventris cavitatem exuderet.

Spiritus volatilis moderationem aliquam sat bilio
tributus ex superius dictis, si minor sit, quam conveni-
nescitatem imponit; pro acrimonia augenda, & tu-
hac est moderanda per ea, quae spiritus reficiunt,
subministrant, ut sunt spiritus Cornu Cervi, Fuligini
Carabe, Sanguinis humani, Aqua vite Matchowi, Ti-
chura Castorei & spiritus vini Aromaticatus.

Cognoscimus vero à spiritu deficiente aquam subfebit auctoriam, si praeceperint causa spiritus disponentes, ut fuit animi passiones molestæ, intensa appetatio rebus arduis, & difficultibus, studium intenuum exercitium violentum, evacuationes copiose, & immaturus Veneris usus.

oleo, & sulphurea substantia in bile diminuta acrimonia incrementa parat, diximus enim supra mixtam fluentie hanc substantiam cum aliis particulis bilem componentibus, ad hoc ut fui satis acrimonia temperatur, unde deficiente moderatur, non est mirum, si illa debachetur, & deserviat corrifione supradicta. Hinc sulphur remittendum est cum cibis optimi nutrimenti, cum spiritu vini, Nuce Moscati preparato, cum sulphure Antimonii, & Virolii, cum tintura sulphuris, Castorei, Belzoini, & similibus.

Hoc falso sum potest reddi vitiosum ratione succi Pancreatici, & bilis, hoc in loco ponderanda omnivita, qua ratione bilis praeternaturaliter constitutis contrahit; nam ea, que succus Pancreaticus ei imprimat, cap. sequenti, ubi tractatio erit de bujusmodi fucco, enumerabuntur.

Vitio bilis depravatorio hoc falso, vel quia bilis est nimis acris ratione copiae falso, & inflammabilis valde de ratione copia sulphuris, quam fecum trahit in coniunctione cum succo pancreatico pro compositione

Cognoscimus sulphur in bile defecisse, à siccitate corporis, & à calore diminuto in corpore, & à difficultate ad iram concipiendam.

Sal verò bileni compones cum parva sūi quantitate acrimoni illius reddet parvam, & diminutam, & de-
scierit irritamentum, pro fecibus cum aliis stipitacite
hinc observamus multos frigidū temperamentū, & par-
caloris inobedientem alvum habere, non alia ratione
tisi quia à debilitate alvum fanguinis particula in par-

quantitate aduruntur, quapropter parum fali colligitur, nullam, vel parvam bilis acrimoniam contribuentis, qua intestina irritare valeat ad fecum expulsionem.

Unde pro acunda bile, & pro copiola generatione
ejus promovenda calida, acria, & Aromaticia medica-
menta, & alimenta sunt subministranda, & temperies
ipia ad frigidum, & humidum inclinans salis deficien-
tiam connotabit.

Ratione ejudem temperamenti colligitur etiam in corpore parva copia fatis , & excedens pictura , sua humilitate & vicioſitate debiliter fatis bilioſi activitatem magis in fringentis , prout faciunt omnia vicioſa , & humida , quae emolliente rigidas fatis particulas prohibent , ne ihsus acuties secundum sui naturam sensibiliter imprimitur in subiecta sensibilia exposita , & ab humido excedenti congregato a virtute dieti temperamenti laxantur fibra intestinalis , motum intestinorum peristalticum languide promoventes , qui propter ex defectu stimuli , & a motu intestinorum languido , expulso fecum debito tempore non excutitur , sed re-

expansum secundum deinceps tempore non excedat, sed et
taratur.

Unde emendanda venit aqua Copia, & Pittuita pro-
veniens, purgantibus Hydragotis, & Phlegmagogis, &
prohibendum, ne cumuletur talis quantitas, quod per-
ficiunt supradicta medicamenta acris, & Aromaticae,
ut sunt nux moscata, Cinnamomum, Calamus Aroma-
ticus, Zinziber, Cardamomum, Lignum Aloës, Saffa-
fras, Tamarisci, quinque rad. aperientes Nasturtium
Aquatimum, Raphanum Sylvestre, Centaurium Min.
Rad. Gentianæ, Enula Campanæ, Valeriana, Cario-
philate, Zedoaria, &c.

Temperamentum calidum quandoque contribuit rati-
de fecuum expulsiōnē, cō quā spiritus animales in co-
pia colligit, & sulphuream substantiam in sanguine co-
piose redundare facit, & huiusmodi substantia ad bi-
llis generationem abundantū suo proventu concurren-
tes, hujus acrimoniam maximē retinunt, prout pat-
et ex dictis superiū, & ab hoc deditur ratio explic-
ans, quare multa corpora plethora sanguine beni-
gno, & spiritu animali refecta, nisi post multos dies
alvī beneficio gaudent.

Hujus Symptomatis curatio exigetur, ut minueretur copia sulphuris, & spirituum, sed puto inconveniens esse pro curatione hujus Symptomatis haec substitutias ad vitam adeo necessarias, & omnibus facultatibus corpori interuenientes diminuere, nisi adit plenitudo periculum minans, & refrigerantius contenti erimus pro minucendo calore sulphuris copiam congregante,

Et magis conveniens erit pro *secum* expulsione, vel *Clysteribus*, vel suppositoris stimulare infelicia ad istarum depositio[n]em, & si validitati jungatur siccitas facies ad e[st] indurans, ut morbi infelinarum resiliant citam expulsi[on]em non patiuntur. Tunc refrigerantibus, & emollientibus urendum malva, Mercuriali, Sebettea, *Pastilis*. Bursa recenti. *Caricis*.

Paulus, Butyro recentia, Carlis.
Quad vitia contingentes circa secundum officium bilis proposita fuerant superioris in cap. de elaboratione Chyli in intestinis, ubi etiam remedia pro eorumdem correctione descripta fuerunt.

Tertium officium bilis diximus esse cuiusdam falsi generationem unà cum succo Pancreatico.

Hoc falsum potest reddi viciōsum ratione succi Pancreatici , & bilis , hoc in loco ponderanda assumo viciā , quae ratione bilis praternaturaliter constitute contrahit ; nam ea , quae succus Pancreaticus ei imprimat , cap. sequenti , ubi tractatio erit de hujusmodi fucco , enipunatur .

Vitio bilis depravatur hoc falsum, vel quia bilis est nimis acris ratione copia falsi, & inflammabilis valde ratione copia sulphuris, quam secum trahit in coniunctione cum succo pancreatico pro compositione hujus falsi, cum ab hoc sulphure inflammabili nitri naturam fuscipari, vel quia bilis est nimis debilis, & paucum, & sulphur minimè accessibile, & in parva

Salsum prædictum à copia faliis biliosi, vel ab iustis acrimonia austra ultrâ modum acre redditur, ut non folium potens sit sanguinem, cum miscetur, subtiliter, & in naturâ fluiditatem conservare, prout natura exigit, sed colligare, & fluiditatem ad morbos disponentem conci.

conciliare, naturamque ei minime convenientem imprimere, quia ad serfolum colluvium, tot morborum originem congregandam conducit, quod exprefit Hip. Quando in lib. I. de morb. num. 28. scriptis cum bilis commota fuerit ad venas ingefixa fanguinem ex consueta compage, ac motione dimovet (ecce nimis attenuation, & colliquatio fanguinis) ac serofum facit, (ecce serofula colluvies, ab excedenti attenuatione proiens.) Congregatur verò ita serofula colluvies, dum ab acrimonia excedenti dicti falsi, fanguis veluti corroditur, & in minusvillas particulas dividitur, & in hac corrosione humidum, quod plures particulas sanguinis uniebat, istis divisus a corrosione, sua libertati relinquitur, & fluit simplex in augmentum alterius serofitatis in massa Sanguinea existentis, eo modo quo est substantia solidula putrescente videtur humidum fluere, quia per putredinem separata ad invicem particule dictam substantiam componentes, humidum, quod istas uniebat, ab eisdem separatur, & huius, prout exigit natura humidus, hac ratione sanguis arterioli majori sero abundat, quam venosus, quia in hoc particule sanguinis sunt magis crastifia, & ex aliis particulis constituta, medio glutinie humidi, in arteriolo vero particula ita crastis subtuliantur, & ita humidum, quod uniebat illas particulas sub majori quanto, in sanguine arterioli sue libertati relinquuntur, serofitatem augendo.

A causa hac corrodente, & dissolvente potest etiam aliqua portio fanguinis in sua prima principia, vel elementa resolvi, cum aquae substantiae segregatione, augentis serofam colluviem.

Humidum etiam illud, quod in sanguine naturaliter
hospiitat, crassitudine, & viscofiteam quandam à natura
obtinatur, ut his qualitatibus perfectiori vinculo particulas Sanguinis uniat, modo fluidis requisito, & ut resistentiam continuat effervescit, & fermentationi sanguinis tribuat, & difpositionem ad nutritandas partes largiatuer, que consistit in viscofitate quadam, per quam humor adhaeret parti, istius influxum fine impedit
sclupiens, ideo videmus ea corpora secundum carnis, & pinguedinis molem augeri, que humores cum aliqua viscofite habent, ea vero, quae humores validè tenues obtinunt emaciata, & extenuata appareat.

Hinc est, quid à dissolvente ablatâ viscositate, & crastitie à prædicto humido, hoc attenuatum magis fluidum evadit, & extensionem secundam uit̄ quantitatē maiorem occupat, eo modo quo nix liquefacta in aqua fluit majus spatum occupando. Totam hanc doctrinam de ierofacta à corrodente causa factam confirmat Hippocrates in libro de Inter. affect. ubi explicando quomodo aqua inter eutem congregetur, à pituita, ait, colliquatur pinguedo, & à Piritute ardore augeat sit, ardorem autem non habet nisi pituita falsa corrodens; & inferius reddendo caufam, cur ex multa potatione aque oritur aqua inter eutem, ait ubi astiat tempore siti preflus copiosam aquam biberis, quandoquidem inde ferè gigni solet, & pulmo expletus rufus in pectorē dimitterit, tuncque in pectorē extiterit, vehementer ardorem excitat; ita ut pinguedinem, que in arteriis inf liquefaciat, at si femele pinguedo liquefieri cœperit longe citius aquam inter eutem efficit, ubi nota illa verba pinguedinem, que in arteriis infest., & non poteris comprehendere nisi humidum pingue sanguinis fluentis per arterias, sicuti per liquefieri, illius humidū dissolucionem, & corrosionem, que sicuti in hoc casu sit à calore nullus negare potest, quod non possit fieri à dissolvente falso, cum majoris sit efficacia, quam calor; nam hic fundit, & liquefacit argentum, quod ab aqua forti, que est acris, & corrosiva magis liquefit, & dissolvitur, & si humores acres corrodunt partes solidas ex Hippocratis etiam documento, quanto faciliter corrodent, & dissolvent fluidas, & maximè cum qualitates secundae sint validiores primis juxta doctrinam Hippocratis in lib. de veter. medic. quapropter si caliditas est potens dissolvere, & colligante, id facilius, & potentius faciet falso, & acrimonia, quare si bilis cum calidat̄ est, erit potens fundere sanguinem, & magis hoc faciet sui acrimonia, & experientia docet bilios sanguine tenuiori, & sero magis abundare, quod ulteriori demonstravit Hippocrates num. 48. in illis verbis, falsa utram crient,

nunt ab aliis humoribus. Et lib. 2. de dict. num. 11. ubi
ait, falsamenta siccant, & attenuant attenuando verò
ferositatem congregant, & maiorem faciunt, ut patet
ex superiori dictis.

His de causis sanguine serosa emergit colluvies, unde hydrops, membrorum intumescens, fluxiones serosas, ad varias partes, cum Paralyssi quandoque Apoplexia, & tremore, prout serosa colluvies in hanc, vel illam partem depositur, vel ob istius dispositionem ad recipiendum humorum, vel ob motum humoris inclinantis ad illam.

Parvi pacto ab eadem serositate copiosa, & vomitus, & alvi fluxus serosi oriuntur transmissio dicto humore, vel ad intestina arteriarum medie, vel in ventriculi cavitatem, sudores copiosi ob hanc causam etiam continentur, sero ad ceterum expulso, & omnes hi morbi à serosa colluvie frigida, quia aqua, cauamus habent calidam, nempe illud falsum sanguinem fundens, & corrodens, quia de natura bilis nimis participans in calore, & Acrimonia peccans, & hoc stabiliter manet ab Hippocratis documento in lib. de veteri medicina eruditio fluxiones a fieri disgregatione emanare, que disgregatio feroflam importat colluviem, & disgregacionem non solum à causa calida, sed ab amaro falso-acido, & aliis qualitatibus secundis magis potentibus, quam qualitates primas fieri infinita.

In hanc sententiam convernunt Antiqui, *Hydropem* à causa calida stabilitatem, afferendo calorem temperantem, biliosi fanguinem fundere posse, & in serum commutare, vel à calore excedenti biliosi fanguinis, vel humoris calore naturale partium sanguiscantium debilitati, & quasi opprimit, itatur materia in sanguinem elaboranda non possit recte perfici, sed in serum degeneret, & pro hac ratione mihi videtur hoc symptomum rectius explicari posse, per acrimoniam bilis in corpore pradominantis à qua, vel materia in sanguinem mutanda, vel fanguis ipsis diffusoratu, & corrodatur, cum congregatio majoris ferostratis modis imperitis dictis, & huiusmodi ratio eorum sequituribus perluderi posset, ab Acrimonia ipsis bilis, ab ipsis cognita, & ab experientia à qua docemut omnia acris vi dissolutiva, & corrosivo pollere, & à citatis Hippocrat. auctoritatibus.

Quod si ab hac ratione perfusi non maneant, in curatione hujus serofa collutivici à cauā calida conseruim illū inventi recentiores, nam non alter curabunt hanc serofam coluviem à cauā calida, nisi cum medicamentis, que bilem in tuis qualitatibus excedentem respiciunt incrassando, & confitando sanguinem massam, & hunc modo curandi adherente etiam recentiores in praedictis affectibus à predicta cauā, & pro hac extirpanda utuntur refrigerantibus ratione caloris falsi predicti, & demulcentibus ratione acrimonie illius, & corroborantibus, & confitabantibus sanguinem ratione laxitatis à corrifone contracte. Refrigerantia, & demulcentia acrimonianas falsi, & bilis pluribus in locis superius sunt recensita; sanguinem confitiantia præter refrigerantia supradicta erunt decoctum fantalorum omnium, Radix Clinae canna montane cum herbis plantaginis, confolide, tormentilla, Biforte, Burfa Pastoris, Tinctoria rofarum, omnia acida lupestris enumerata, & præcipue Balsamum falsi, sicut etiam omnia Terrae, & cruciferae ibidem decisa, aqua Minerale diuretica, Villæ, & Nocera videtur esse predicta cauā appropriate, quia serofam collutivem per utinam minitere valent, & citam sanguinem corroborare, possunt tamen pro hoc effectu efficaciores reddentur si admisceretur aqua Penotii, vel spiritus à vitriolo Martis elicitus; Opioata multum conferunt pro laxitate sanguinis corrugenda, & fallo frangendo, ut sint Plilonium percusum Nepenthes, Pilula de Cynoglossa, Pilula de Laudano, vel sequens Opioatum validè efficax. **Z.** Tinctoria rofarum, & florum papaveris cratici **z.** **i.** Tinctoria Santalorum **z.** **i.** Tinctoria Corall. **z.** **i.** Salis prunellæ **z.** **5.** sedativi ordinarii descripsi à Bonetto in medicina septentrionali in Tractatu de viligiliis **g.** **5.** superbiter decoctum malvarum, & plantaginis, & hordei.

Ab acri falso corrodente fit diabetes, quatenus Carnes per quas sanguis falsus transit corredit, & liquat in serum.

serumque dissoluunt tamquam aqua fortis argentum, ut demonstravi in meis consule. Consul. 10. fol. 365. & præter remedia illa descripta optimum iudicio sequentem decoctionem. **24.** Rad. Cannæ **3.** iv. Santal. alb. **3.** iv. pœta f. a. & intund. in lib. xxx. aquæ fontis per diem pofta bul. ad consumptiōnem tertia partis in principio ebūl. ponatur in vase facculus in quo **3.** iv. Antimonii crudi crasso modo pulverizati includantur, & aliis facculis in quo fint Chalibis limati **3.** iv. Addantur etiam in fine ebullitionis malvatum semen, acetofa, Pylori, Plantaginis an. **3.** i. poftea coleretur, & decolatura bibat in mensa, & extra mensam lib. octo, vel decem omni die, ab hoc enim tempore copiose lumpo mastis Sanguinis ſila poterit dulcificari.

Si dissolitus sanguinis ab hoc falso effecta sit major, quam in sero colluvie, ob acrimoniam excedentem febres malignas sunt sanguine primis dissipatae, cum spirituum expiratione, & caloris innati depravatione, quod precipue contingit si illud falso fit nimis acre redditum, non solum ob salis bitiosis excedentem acrimoniam, sed ob immoderatae succi pancreatis aciditatem, quia ob utramque acrimoniam auctam falso illud in atram bilem corruptem degenerat, ut demonstrabimus inferius, & docuit Hipp. lib. de rationibus in morbis acutis com. 4. parte 27. ubi loquendus est de atra scribit, & repleta fluxionibus, qua afficitur & corruptum in primis sanguis. Et ab acrum humorum defluxit in arterias sanguinem corruptum docuit Martianus ex Hippocrate sententia incommiss. lib. 2. de morte num. 64.

In hac extrema sanguinis dissolutione confusis vera putredine, & insignis gradus iktus, ab Antiquis adeo decantata pro explicanda febrium malignarum natura. Ab hoc gradu putredinis volunt emanare qualitatem illam occultram, quam malignam, & venenatam vocant, superflue, tamen, quia pro explicanda haec malignitate clare per caulum manifestam, sufficit dissolutione sanguinis supradicta, involvens insignem gradum putredinis, cum in dissoluto lenguine contingat interitus caloris, & spirituum, stabiliens formale constitutivum putredinis, idcirco per sanguinis dissolutionem clare explicatur, & declaratur natura febris malignæ, & qualitatis venenatae, que non occulto modo operatur, ut fentis major pars medicorum, sed fati manefatto, nam admissa dicta dissolutione sanguinis, in hac includitur qualitas venenata, & omnes effectus iktus, virtutis occulta assignati, per dictam sanguinis dissolutionem moveare, & precipitare acre illud disolutivum, absque eo quod sanguis posteriori dissolutioni subiiciatur, & quam promovere possum diaphoretica ille fala volatilitate, ut spiritus cornu Cervi, fuliginis, urina, & similibus, idcirco valde errant medici illi in rali casu his spiritibus volatilibus utentes, pro emendanda malignitate, & promovendo sudore, qui potest provocare cum sudoribus magis turpis, & cum d-coctione militi, ab Antiquis decantata, additis feminis aquilegia, & Nappi, cum his non sit violentia, qua possunt supradicti spiritus volatiles; et etiam error potioribus illis calidis, & Aromaticis uti, que calore, & tale acri majorem dissolutionem, & accensionem coadiuvare posseunt.

lutionem explicantur.

Calor parvus in febre maligna apparet, non à qualitate venenata incognito modo facultatem vitalem, & calorem cordis minuente proficitur, sed à sanguinis dissolitione, spiritibus libertatem concedente extra massam sanguinis, quibus deficientibus parvo calore etiam in febribus effervescencia perfunditur, idcirco partum etiam toti corpori calorem communicat, & pulsus parvus, qui in dictis febribus semper obseruatatur, non sit à facultate pulsisca à qualitate occulta debilitata, sed à debili effervescencia sanguinis concomitante ejusdem dissolucionem, dum etiam in hac spiritus in copia exhalant à sanguine, huius deficit illud, impetum faciens, cuius virtute arteria validè, & cum energia dilatatur, unde ex hujus defectu parva, & debilis arteria dilatatio sequitur.

rem lib. 5. pro vice, & per octo, vel decem vices. Flujsimodo decoctio potest vigorari, addendo in quolibet Cyatho 9. v. mixtura simplicis 2*i*. Spir. Vitrioli. Correc. parti 1. Spir. Tartar. Correc. fùe à sua capite mortuo reificata parti 3. Spir. Theriac. Camphor. part. 5.

Excedens vero sulphur in hoc falso à bile confituto faciliter accensibile redditur à calore sanguinis, cui inserviat, & hoc accenso sulphure particule solute, & per massam sanguinis discurrentes simili accensione inflammantur, eo modo, quo unum granum pulvis tormentarii accentum, granum alterum sibi contiguum accedit. Illud vero sulfum sulphure bilis accensibile redditur eo modo, quo sulphur fali nitro mixtum, hoc ad facilem diponit accensionem.

As accensione fali sulfure bilio lo fecundi introducta in mala sanguinea immoderata istius effervescencia

Huic adiungenda altera causa deducta ab effervescentia sanguinis, & hujus rarefactione, quae in dicta difformitate non est valida, nec violenta, licet fibrilis, deficiente in sanguine dissoluto capacitate ad magnam rarefactionem, etiam febre dominante, & cum ea vim ad elevandam arteriam, cum magna distensione, & impetu, idcirco parum, & debilitate, hanc dilatata, unde pulsus parvus.

Vires subito concidunt in febre maligna, non quia extinguuntur spiritus, à qualitate venenata occulta, sed quia à dissoluto sanguine turmatim transpirant.

Hec sunt majora Symptoma, que observantur in febre maligna, & explicantur manifeste, modo supra dicto, & cetera Symptoma, que sequuntur dictam febrem, cum à prædictis causis pendant, eodem modo etiam explicanda sunt, sine admissoine qualitatis occultæ, sed per insignem gradum pureridius mafsum langui-

neam occupantem, seu per ejus dissolutionem validam,
à valido, & acri dissolvente effectam.

Prædictum solvens mafsum sanguineam in febre maligna coguntur admittere antiqui, concedentes insignem gradum putredinis, qualitatis occulta, & venenatae esse principium, quia his insignis gradus putredinis sanguinem afficiens, dissolutionem illius in duas partes involvit, cum non posse excoigatur dissolutorio aliquo in sua prima principia, sine putredine, nec perreduci insignis fine dissolutione, in prima principia corporis puerilis, & causa putredinis non potest esse, nisi quoddam diffolvens ab omnibus cum Aristotele in hac admifsum; omne vero falso acme inter dissolventia est maximè efficax, consequenter hoc mutato in sanguine congregetur à causa insignis gradus putredinis, vel dissolutionis sanguinis non est eliminandum, per quod stabilita manent hæcuelque dicta.

Pro curatione patet extinguendum esse hoc acre sulfum dissolutissimum fanguinis, vel precipitandum, vel fixandum, quod praefat omnia antimonia, Diaphoretica, ut sulphur Antimonii fixum, Antimonium dia-phoreticum, illius tinctura, cinabrum Antimonii, Bezoarticum minerale, & precipue Bezoarticum solare, que nulla cum violencia agunt. Observatum enim est isti Bezoartica, nec cum acidis, nec cum alkalicis effervesce, sulphur etiam vitrioli, cuius præparationem alibi demonstravi, in hoc caſu etiam maxime opportunum arum etiam præparatum modo descripto in lib. Consult. adimplere efficacissime hanc indicacionem si illis supradictis remedis coniungatur. Hac enim omnia posuisse timorem moveare, & precipitare acre illud dissolutivum, atque eo quod fanguis ulteriori dissolutio subiicitur, & quam promovere posunt diaphoretica illa sale volatili confiantia, ut spiritus cornu Cervi, fuliginis, urinæ, & similium, idēc valider errant medici illi in tali caſu his spiritibus volatilebus utentes, pro emendanda malignitate, & promovendo fudent, qui potest provocari cum superadictis magis turis, & cum coctione militi, ab Antiquis decantata, additis feminis aquilegiae, & Nappi, cum in his non sit violentia, qua poluent luprati spiritus volatile; est etiam error potioribus illis calidis, & Aromaticis uti, quae calore, & tali acri maiorem dissolutiōnem, & accessionem coadiuvare poterunt.

Hinc multoties confideravi proficuum fore, pro iudicio excitando, decoctionem Milii, Cardiobendicti, & Petasitidis, cum Bezoartico minori in Petis ligato, & hujus decoctionis pluries in diem a sumere ad quantitatem lib. 5. pro vīce, & per octo, vel decem vices. Hujusmodi decoctio potest vigorari, addendo in quolibet Cyath. ♀. mixtūe simpliciis $\frac{1}{4}$. Spir. Vitriol. Correc. part. 1. Spir. Tartar. Correc. bētū a capite mortuo re-
giscari part. 2. Spir. Theriac. Camphor. part. 5.

Excedens vero sulphur in hoc falso à bilie constituto faciliter accensibile redditur à calore sanguinis, cui miscetur, & hoc accenso sulphurea particulae folute, & per malam sanguinis diffusitatem finili accensione inflammantur, eo modo, quo unum granum pulveris tormentarii accensum, granum alterum fibi contiguum accendit. Illud verò falsoum sulphure bilis accensibile redditur eo modo, quo sulphur sali nitro mixtum, hoc ad faciem diphysum accensum.

Ad accensione falsi sulphure bilioio fecundi introducta in massa fanguinea immoderata istius effervescencia proficisciunt, & quandoque tale incipiunt incrementum, ut in febribus effervescientibus violentas acutarum febrium proprias eam praeципit, cum periculo dissolutions, & corruptionis dictæ massa fanguinea, & ad hoc respiciunt d'elum illud Medicorum Antiquorum bilere suscensione, & fervore magna acutarum febrium incendia fulcire. Et omnes morbi pendentes ab æstu, & effervescencia inordinata fanguinis ab hac sulphuris abundantia in predicto falso, & in massa fanguinis existente

multotus gignatur.
Ac hoc fonte featurint *aestus* illi post cibum magna cum molefia multos cruciantes, partes enim spiritofa calide, & accessibilis alimentorum ingestorum rapta intra vasa sanguinis dicto sulphuris alimentum suppeditando, accentuonem majoram in sanguine pariente, quam rotus astutus, & excedente, & cum eo univerius corpus, & hoc expressit Hip.lib.4 de morbis n. 10. in illis
verbis.

verbis, & cùm ederit, aut biberit homo quid sanguinei, statim vena jugulari attolluntur, & facies rubet. Natura illud verbū attolluntur statim, quod exprimit verū astutum, per quem venae turgent, & attolluntur, nam non possunt statim attollī à fanguine de novo genito, quia aliam adhuc in ventriculo commorantur, ergo si vena attolluntur, id eventus quia fanguis in eis astut, & severus.

Dípōnit etiam hoc sulphur mafiam fanguinacem ad fluxus biliosos, hanc calefaciendo magis per impraſam accensionem, qua particulas suo ſuū contentas, & adiutorias difloſtas in majori copia adūrit, quā natura exigit.

Ab hac copia particularum adūtarum exuberat bilis, qua haꝝ virtute fermentaria ſegregationem à certis partibus primò bifū parat, deinde ſecretem, ſed diſcenſionem à mafia fanguinea, bilis ſecrata, quia natura moleſta ab hac expellit per alvum, via eſt, ab extremitate arteriarum ramiſ intellīna pervadentibus ad glandulas per hanc diſeminatas, & medius vafis illis appenſus in intestinorum cavitate in quam terminantur: & ſi ab expulſi humoris acrimonia vafa fanguinis diſtas glandulas ingredientia, vel per intellīna diſeminata corrodantur, fanguis cum humore bilioso excretiō per alvum excretur, & dyfenteria talis fluxus dicitur, ſicut Dyarrhoea, quando fine fanguinis mixtione p̄dicta excrementa bilioso excurit, & hec omnia exprefit Hippocratis, ab aſſe, bac ſenitentia loquendo de Dyfenteria morbus hic fit ubi bifū, & pīrūta in venas, & alvum incubuerint, aggrauat quidem fanguis, & corruptus fecedit. Aggrauat autem intellīnum, & raditum, & exuleratur.

Nec aliter Antiqui explicant caſum Dyarrhoea biliosa, & Dyfenteria à tote provenientem, dum in copiam bifū intra venas, & arterias contentam horum morborum caſam refindunt. Bilis verò copia, ex corū reſtumiori non cumulatur niſi per exceſum caloris, cuius actiuitatē ad accensionem difficulter, per aliquod tempus cogitur in corde stagnare, ut eam accipiat accensionem, & rarefactionem, cuius eſt capax, & in hoc tempore fanguis in magna quantitate per vafa Pulmonum difcurrens, in hac à motu copioſe impulsus, quā in quiete, in iſis ſitū, impedito eis motu à fanguine in corde detento, in cuius locum ſuccedere debet, nec potest in pulmonibus moram trahere; niſi cum opprefſione motu ſitorum, unde difficultis respiratio.

Sulphuris abundantiam arguemus à calore, & aſſe inordīnatam fanguinis, & membrorum tam internorum, quam externorum, & à temperamento fanguineo, cum omnino opprimitur, cum motus dilatationis, & conſtrictionis diminutione.

Cognita per temperamentū pituitofum, & melanocholicum, & per viētū rationem pituitam, & melanocholicum congregantes, hujus sulphuris in corpore deficiens, per quā fanguis accensione, & effervescētia debita privatur, cum defectu optimè fanguificationis, & redundantia multorum excrementorum, que clare ſe manifeftant, cognoscimus statim p̄dictorum Symptomatū cauam auferendam, cum eis, qua accensionem, & effervescētia augent, reſtituendo bili ſuum sulphur, & pinguedinem, ut ſunt fal Nitrum Antimonium, Aquavitæ Mathiolii, Aqua Theriacalis, Spiritus vini Aromaticatus, Vinum Hippocraticum, Elixir, proprietatis Paracelsi juxta ſcriptionem Elmingtoni, Ambra, & ejus ſententia, & species ex ea compoſite, omnes spiritus volatiles oleosi, ut Sali Antimonici, Cornu Cervi, Fuliginis, Charabæ, Sanguinis humani. Hæc tamen medicamenta debent præcedere aliqua attenuantia, vel iſis miſeri, ut ſubtilitate fanguinei faciliſ in hunc operari poſſit, accensionem, & effervescētiam debitan introducendo, inter hæc magna efficacia ſunt Antimonium Chalybeatum, Tartarea, Nitroſa, ut Antimonio Diaphoreticum, Tinctura Antimonii, Crocus Maritatis apertitus, Tinctura Chalybis, Tinctura Tarti, Tarterus Chalybeatus, Spiritus Tarti, & Spiritus Salis nitri, & Sal prunella, Pulvis cacheoticus Quercetani. Aque acidule naturelles, & artificiales Salia cephalica, & alkalicæ à ſimplicibus attenuantibus, & calidic elicit, que exhibenda ſunt cum decoctione ſimpliū attenuantum, que plures fuerunt deſcrip̄a, & praecipue Centaur. Min. Abſinthii, Agrimonie, Scopolendria, Hacincho f. o. & pulveres compotiti pro ſiftendo omni flui, de quibus ſuperius.

In aſſe verò poſt cibum immediate excitato, valet aqua bibita, vel decoctione coriandrorum facta in aqua

Plantaginis, conſerva Cotoncorum, vel iſorum ſuccus conditus.

Eneuratur hujus ſaliſ actiuitas ſecundum acrimoniā, vel à bile deficiens, vel minorata unā cum ſuo ſale acrī, & in hoc caſu remittente bilis generatio in debita copia cuim aſtribus, & aromaticis remedis, qua pītuitam, & melancholiā corrigit, etiam ab his bilis defectum patiatur, & alimentis proportionatis.

Ab aſeo pancreatico ſuperabundante cum multo danno mafia fanguinea poreſt minui acrimonia diſolvens hujus ſaliſ, ut explicabitur ſequenti Capite, ubi proponimus remedia pro corrigitur diſta dicta accidit.

Si sulphur hujus ſaliſ deficit ob bilem deficiens, vel ab aſeo ſuperabundante mortificatam, acciſio fanguinis erit diminuta, ſicut & ſua effervescētia à quārum defectu mafia fanguinis ſuārū perfecitionē decrementum ſufcipit; deficiente enim acciſionē, & effervescētia, partes ejus non attenuant, nec volatilitate, remanent crasias, & excrentia non separantur, hinc malus corporis habitus, obſtruções vicerum, cordis opprefſiones, palpitations, & tremores, quia fanguis, dum non accendit, in corde stagnat, ab hac stagnatione opprimitur, & ſi modum exercitit opprefſio, irritantiaque natum inducere, fit cordis palpitatione, fatigente iſius ſubſtantia, quod eſt moleſtum interrupit, & irregulari motu excutere. Tremor cordis à diſta stagnatione procedit, quia fanguis crasias stagnans in ventriculis cordis ponit impedimentum novo ſanguini ſuāt, prohibens ingressum in dictos ventriculos, & eos regurgitare verius vafa coronaria, in quo motu diſtendendo, & concutendo baſem cordis hujus tremorem efficit, prout deſcribit Vivilius.

Hac occaſione fit etiam diſcultas respirandi in quolibet motu progreſſivo, etiam leni, quia fanguis ob crasias ad acciſionem difficulter, per aliquod tempus cogitur in corde stagnare, ut eam accipiat acciſionem, & rarefactionem, cuius eſt capax, & in hoc tempore fanguis in magna quantitate per vafa Pulmonum difcurrans, in hac à motu copioſe impulsus, quā in quiete, in iſis ſitū, impedito eis motu à fanguine in corde detento, in cuius locum ſuccedere debet, nec potest in pulmonibus moram trahere; niſi cum opprefſione motu ſitorum, unde difficultis respiratio.

Sanguis etiam ob ſuā crasias tamē per pulmonum ſubſtantiam circulans in magna copia cumulatur intra ſuā pulmonaria, & à motu major quantitas fanguinis impulſa p̄dictum cumulum auger, ut pulmones omnino opprimitur, cum motus dilatationis, & conſtrictionis diminutione.

Cognita per temperamentū pituitofum, & melanocholicum, & per viētū rationem pituitam, & melanocholicum congregantes, hujus sulphuris in corpore deficiens, per quā fanguis acciſionē, & effervescētia debita privatur, cum defectu optimè fanguificationis, & redundantia multorum excrementorum, que clare ſe manifeftant, cognoscimus statim p̄dictorum Symptomatū cauam auferendam, cum eis, qua acciſionem, & effervescētia augent, reſtituendo bili ſuum sulphur, & pinguedinem, ut ſunt fal Nitrum Antimonium, Aquavitæ Mathiolii, Aqua Theriacalis, Spiritus vini Aromaticatus, Vinum Hippocraticum, Elixir, proprietatis Paracelsi juxta ſcriptionem Elmingtoni, Ambra, & ejus ſententia, & species ex ea compoſite, omnes spiritus volatiles oleosi, ut Sali Antimonici, Cornu Cervi, Fuliginis, Charabæ, Sanguinis humani. Hæc tamen medicamenta debent præcedere aliqua attenuantia, vel iſis miſeri, ut ſubtilitate fanguinei faciliſ in hunc operari poſſit, acciſionem, & effervescētiam debitan introducendo, inter hæc magna efficacia ſunt Antimonium Chalybeatum, Tartarea, Nitroſa, ut Antimonio Diaphoreticum, Tinctura Antimonii, Crocus Maritatis apertitus, Tinctura Chalybis, Tinctura Tarti, Tarterus Chalybeatus, Spiritus Tarti, & Spiritus Salis nitri, & Sal prunella, Pulvis cacheoticus Quercetani. Aque acidule naturelles, & artificiales Salia cephalica, & alkalicæ à ſimplicibus attenuantibus, & calidic elicit, que exhibenda ſunt cum decoctione ſimpliū attenuantum, que plures fuerunt deſcrip̄a, & praecipue Centaur. Min. Abſinthii, Agrimonie, Scopolendria, Hacincho f. o. & pulveres compotiti pro ſiftendo omni flui, de quibus ſuperius.

In aſſe verò poſt cibum immediate excitato, valet aqua bibita, vel decoctione coriandrorum facta in aqua

Sectio I. Caput VI.

nihil videntur anteponenda eſſe in hoc caſu cephalica calida, qua ratione ſaliſ volatilis, quo abundant, habent maximam actiuitatem in attenuando ſanguine.

Hec omnia ſunt acciſienda, ſi una cum sulphure deficit etiam Sal; nam ſi hoc fuerit cum ſuā acrimonia, predicta Symptomata erunt valde diminuta, vel non aderunt, quia attenuato ſanguine à ſufficienti acrimonia ſemper ſequetur, effervescētia, & acciſio, per quam intra natura limites permanebit, quia in illa attenuacionē ſemper separant particulae calidae, que fermentationem fulſinent, & sulphur, que acciſionem conservant, ratione quarum predicta Symptomata erunt.

Quæ diſta ſunt de sulphure bilioso conjugeto cum ſalfo conſigilante ex mixtione bilis, & ſucci pancreatici, dicendo hanc bilē denotare temperamentū frigiditulum, quale eſt pituitofum intendens denotare cum bile ſlava miferi pituitam, ſed tenuem, & ſluxibilem ferofitati aequalē, & per hanc mixtione bilē pallidam refertur inertem in ſuā actiuitate fracta à ferofitare, & ita vitium hujus bilis pallida eſt commune cum illo ſuperius deſcripto pendente à copia ſeroſi humoris in bile, & conſequenter ei erunt communes morbi ibidem explicati, qui eadem potiū ſtabunt remeda.

Secunda eſt bilis vitellina ex bile ſlava magis incravata per reſolutionem aquei humoris confiuta, hinc eſt, quod deficiente humido modificeante majori acrimonia doceat hujusmodi bilis, quā ſlava, & hoc deducitur à Gal. in lib. de facul. natūr. 2. cap. ult. & in lib. de atra bile dicente bilē vitellinam ab adiutorio pallide, & citrī bilis generari, & hac vitellina differentia correctionem accipiet ab aqueis, à quibus dilutio redetur, cum modiſicatione concepta acrimonia, quapropter convenienter eriam huic, ea omnia medicamenta ſuperius proponita pro corrigitur excedenti bilis acrimonia.

Tertia eſt bilis Porracea, nonilla, quam multiores obſervamus in praxis per vomitum exerni poſt elum fructū, & herbarum; hujusmodi enim humor proprieſ non eſt bilis, cum generaſt fit in ventriculo, & huic non in ſuā potentia ſimile; humor generandi, prout ſententia omnes Medici, ſed portio eſt materia alimentorum, per concoctionem depravatam in ventriculo collecta, & ab herbarum, & fructuum ſuciis progreſſis, ſed probabile porracea illam accipimus, qua vel in intellīnis, vel in vasis generatur. Dixi in intellīnis, quia censeo, hanc bilis differentiam poſte oris ex concurribus flave magnis Acrimonia alterate, & ſucci pancreatici ſimiliter affecta. Hujus cogitat fundamentum deduco ex eo, quod color naturalis fecum ad viridem tendat, & talem colorē ſeruit ſuicpiū à diſtis humoribus, quorum ope à puriori Chylī parte ſeſcentur, & eis etiam intimè interficiuntur, ex tali enim mixtura bilis ſuciis pancreatici, & fecum oritur color viridis, nec eſt affligibilis altera cauſa hujus coloris, niſi dicta mixtio, & experientia etiam nos erudit à mixtione diverforum corporis colorum diversitate tintorū medium quendam colorē reſultare, quapropter ſi color viridis fecum eſt bilis, & a ſuco pancreatico cum fecibus mixtis, non erit etiam improbable bilere porraceam viridem ab unione horum humorum alterariorum in intellīnis generari, huic probabilitatem tribuit actiuitas cum exceilu corrosiva bilis porracea, que non videtur ab alia cauſa progreſſi poſte niſi ab acido intensivo, bilē multum aeris addito; acidum enim ſuā ſuūtum Antimonio vires corroborat, ut experimur in Muria facta ex fale, & aero.

Unde Recentiores nihil Antiquis addiderunt, niſi hoc humidum particulis p̄dictis inflammatibus uniti, pro constitutione oleofa, & sulphure ſubſtantia.

Quod verò pertinet ad naturam diſcarum particularum accenſibilium, & ignearum, cum eis convenienter, & quod dictum eſt de excedenti ſulphure in bile, dicendum est etiam de deficiētia.

Hoc ſulfurū ſi à bile, & ſucco pancreatico p̄tternaturali acrimonia donatis refluit ſalfidine niſi pungente, totam mafiam fanguinis infice poteſt, & etiam ſupradictam corſionem fanguinis inducere, unde defillationes ſaliſ, & aces, & hanc corrigit præter refrigerantia ſupradicta Malva, Althea, Branca Ursina, Parteraria, Violaria, Verbascum, Hordeum, quinque Sem. frigida. Et haec ſalfidine potest infici ille humor viridis ſuūt, & crassus, qui remanet poſt deſcripti ſaliſ generationem, & à quo dixi lubricam reddi inſertinotum viam, pro ſeſcūtū ſuicpiū, & in hoc humorē relinquat copia ſaliſ p̄dicti, ut ſalfidine irrativita, & corroſiva inſtituit, fit Tenefmus, qui eſt affidua per alvum deſcendi cupiditas, cum dolore, & in qua vel ſuūt, vel pauca mucoſa, cruenta deſcindunt. ſalfidine ſupradicta ſimplicibus, & Clyſteribus edendus humor mucoſus, & hi componant aqua Terutii, & Ville aqueſi portione, vel cum decoctione hordei, laeti, & jure carni pungui. Suffumgijum etiam pareat ex verbaco,

Succi Opera Med. Tom. I.

Quocumque modo fiat haec bilis porracea certi ſuūtū ſuicpiū acrimonia excedente illam flava, & vitellinę cum majori actiuitate ſuperante, & Medico hoc faris eſt ad hoc, ut excoſiget, & inventat remeda ad demulcendam hanc acrimoniā, & ſuūtū ſuicpiū ſuūtū ſuicpiū ad extincionem acrimonia bilioſa, pro debellanda verò cauſa bilere porraceam generante ſufficere hanc eſſe calorem excedentem, cum Avicenna Fen. 1. Doct. 4. cap. 1. docente bilere vitellinum adūti, & porracean per adiutorium ſuicpiū, & hunc calorem eximunt Recentiores in effervescētia, quam volunt concur-

currere in mixtione falsi biliosi, & acidi pancreatici, & hac sicuti calor à refrigerantibus moderationem suicit, ita vero debet esse maximè efficacia, & in majori quantitate exhibenda, & miscenda cum Epicerautis, que maximam habent energiam in acrimonia demulcenda.

Quarta differentia bilis est eruginea, qua si per maiorem adiunctionem bilis porraccet, quod confirmat Avicennia loco citato, quo adiutor ultra evaporationem humidae substantiae majorum infert acrimoniam, & eidem emendatur remedii modificantibus, & humidam substantiam remittentibus.

Quinta differentia est bilis atra, cuius generatio est ab admixtione acidi potenter cum bile flava majorum poterat adiunctione pascit. Acidum in bile atra reperi manifestatur ex odore, quem ab ea rejecta percipimus acidum quoddam redolente, & etiam ex eo quod in terram projecta, vel super lapide coctos hos fermentare facit, eo modo quo acidum facit. Nigredinem concipit, quia adusta, & omnia adusta nigrelinunt in hac adiunctione spiritus proprii evoluntur, & pars salina evasit crassior tamquam incineramentum quoddam de fale aci, & acido participans, quod cum sit fine humido aquo sufficiens, & fine spiritu volatili multum acre, & corrosivum evadit, deficitibus corrosionis, & actione moderatoribus nempe aqua, & spiritu volatili. Adiutor fit per immoderatam effervescientiam acidi humoris cum bile, per quam evaportant partes humidiores, & relinquunt crassiores tamquam incineramentum, & hoc modo bilis atra generatio explicata clariorē antiquorum sententiam reddimus, & cum ea convenimus, qua voluerint bilem atram ab adiunctione fieri. Et hujusmodi adiutor clarus intelligitur, si concipimus bilem, cum admixtione acidi alterati modo superius dicto intensè simul effervescentie, ita effervescentia terminetur, cum incineramento supradicto; qualiter vero causa assignata locum habet doctrina superius alatum de bile porracea.

Ultima bilis differentia est cerulea, qua ab aliquibus pro figura habetur, & si datur acrimonia, & crassitate ceteras vincit differentias, quod Galen docuit lib. de simplici Medic. i. cap. de fels afferendo ceruleam bilem, & atram à summa adiunctione fieri nempe à bile flava supercessata, unde nisi à majori activitate caeruleam bilem caeruleum, & cumulantum hujus bilis generatio habetur.

Hujusmodi bilis species à flave alijs, & succo pancreatico generari possunt in intestinis, ut superius de bile porracea, & demonstravit Hippocrates i. de morb. num. 27. his verbis, & contingit, ut venæ, & sanguis attrahant bilem, & num. 28. cum biles commotis ad venas, & ad sanguinem regredia fuerit, & in lib. de viet. rat. in morbis acutis. com. 4. par. t. inquit cum venula tempore effusio exsciscat aeres, & biliosas, que tenues sunt, ad se attrahant humiditates attrahit vero sanguinem humorum intra vasa supponit nos existere prius extra illa: Via autem quod ad vasa sanguinis tendunt, non potest alia assignari nisi vena lactea, ubi autem intra venas extiterit hi humores, ea malo inferre possunt, quia diximus de aucta acrimonia, & sulphure falso supradicti à bile constituti, & prout excedens fieri acrimonia, & inflammabilitas, accutiores succedunt morti, non ceteram deneganda horum humorum generatio in venis, quia haec continent marem bilis nempe particularis falino-sulphureas aditus, caula generans bilem in eisdem vasibus inhabitat, cum sit calor languinis, vel istius fermentatio, vel effervescentia excedens.

Ah hi acris redditur sanguis, unde multoties ulcerata herpetes miliaria, ignes faci, pustules, scabies, lepra, cancri, & hujusmodi mortbi, alii fluxus etiam succidunt, hac bile ad ventriculum per arterias transmissa alimenta corruptiuntur, & effervescentia, & astus quidam in massa sanguinea inducunt, à qua particula biliosae multiplicantur, & multiplicatae segregantur, & modo superius dicto ad communem Cloacam transmittuntur, dum congregatim bilis copiam, vel aliorum, humorum, dicta effervescentia precipitat, & disgregat, eo modo quo medicamenta purgantia fermentando malam languineam, excrementitos humores ab ea separant, & educunt.

Ab his patet, omnia haec à bile operari ratione sua acrimonia, & calor, in quo tam Antiqui, quam

Recentiores convenient, licet in explicando modo harum qualitatium possit esse aliquis differens. Aliam curationem non exigit haec bilis in tanta vafa generata quam traditam superius uniformem antiquorum dogmatibus solūm hoc addo, quod in Dyleteria modo supradicto facta est summa efficacia infusio baccarum folani in vino.

C A P U T VII

De succo Pancreatico.

Succus Pancreaticus talis dicitur à Pancreate, in cuius glandulis elaboratur. Est excrementum, quia nulli parti nutrimentum suppeditat, est tamen utilis, multa beneficia animali praeflanto. Antiquis ignous fuit, quatenus à dicta parte provenit, quia Hippocrates dicta non animadversauit, nec ejus mentem penetrarunt, habuit enim Hippocrates hujus humoris si rudem cognitionem, ut inferius videbimus.

Hunc humorum clarè posteritari Hippocrates exposuit Verlangius insignis Anatomicus, qui prius ductum hujus partis in intestinum duodenum definentem detexit, unde talis ductus Verlangius à posteris fuit appellatus; humor per hunc ductum fluens medicorum, & Anatomorum ingenia ad se traxit, & reiteratis speculationibus, & experimentis ejus natura & qualitates, & generationis modus ad judicij trutinam redacte sunt, una cum ejus usu, & fine à natura intento in hujus humoris generatione, de quibus significari aegemus nulla habita reflexione ad Antiquorum dogmata, cùm agatur de illis ignota.

Eodem tempore quo sanguis, per Hepatis substantiam circulatur, & ibi relinquit suas partes sulphureas adutas, & salinas Bilem constituentes, pari motu circulari, per Pancreatis substantiam, & glandulas multipicatas, & conglomeratas mediis arteriis diffundit in his arteriis sui partem acidan, huic conjungit Spiritus animalis per nervos ad hanc partem derivatus, & ita à sale Acido fero, & Spiritu Animali ip debita proportione, & à proprio fermento diffundat glandularum ad acidum inclinante, preparatur succus pancreaticus concoctione, fermentatione, & exaltatione deputatus. A fermento etiam aciditatem suscepit ultra eam, quam traxit à materia, à qua elaboratur, & hac dulcificatur à Spiritu animali volatili, ita ut succus Pancreaticus dieta elaboratio acido-dulcis evadat virtute ejusdem Spiritus Animalis,

Acidum esse succum Pancreaticum docet experientia, quia demonstratum fuit succum Pancreaticum lacti mixtum coagulationem inspirare, ut in calorem transferit, non alter ac si cogulum acidum in latere fuerit dissolubilis, tamen autem coagulatio facta à succo Pancreatico istius aciditatem manifeste declarat.

Et si obiectatur aciditatem succi pancreatici à gustu etiam sensibiliter demonstraram esse morbosam, & preternaturalem, non naturalem. Respondebit hoc gratias afferti, & si prater naturam sit acidus, neceps est, ut naturaliter aciditatis semina in se continet, nihil enim manifeste affectus sine admixtione acidii extrinsecus adveniente, quod occupat in se aciditatem non habuerit. Sic vinum fit acutum, quia occupat in se continet aciditatem, succis fructuum acorem contrahunt, quia acidum suo sanguineum occultant, quod deducitur ex eo, quod ferè omnes fructus immaturi sint acidii, jura carnium acidum manifestant in sue putrefactionis principio, quia illud intime claudunt, & hanc acidii occultationem agnoscit Hippocrates in lib. de Veter. Medic. quanto dixit acidum, salum unum cum aliis nullam molestiam inferte, quia occultum, secretem molestat, quia manifestum fit. Dulcificari acidum Pancreatis à spiritu animali, patet rationibus adiunctis superius, de bile cuius sal diximus dulcificari à spiritu animali, à dicto spiritu volatilitatem etiam, & penetrandi facultatem suscepit.

Hoc modo preparatus hic succus in praedictis glandulis, per vafa excretoria dictis arteriis appensa in ductum illum magnum Pancreas per medium fecantem defluit, & ab hoc ad intestinum duodenum, ab orificio hujus vesis peritorum aduersus orificium ductus Colicodi, & per illud in intestinum duodenum defluit.

Hujus humoris generationem cognovit Hippocrates in lib.

Sectio I. Caput VII.

in lib. de glandul. num. 1. dicendo si verò glandulam diffecit, quis, sanguis largus erumpit, specie albus, & vena pituita: Quæ sententia certè demonstrat à glandulis humore album praeparari, & confici, qualis conficitur à glandulis Pancreatis, & ab aliis, quæ lympham emitunt, integræ ramen cognitionem istius humoris, quam ingeniostissimi hujus facul viri dederunt, non habuit Hippocrates, idcirco dixit esse veluti pituitam, perceptum tamen non esse pituitam.

Finis à natura intentus, pro generatione hujus humoris, est communis cum eo, de bile superius adducto, nempè perfectio Chyli in intestinis, dum & hic concurredit ad avandam fecum precipitationem modo supra dicto, ubi de Chylo, quod opus uterque humor perfectus media effervescientia excita ex congreſu, & miscella eorumdem, & talis motus effervescentia, communicatus massæ Chylo, vel ejus portioni contribuit segregatio, & precipitationi expeditior fecum, ex modo, quo effervescentia in multo ad deponenda excrementa, & feces conductit. Rationes hinc finem probantes sunt eadem cum illis de bile adductis, ubi actum est de chylificatione.

Effervescentiam ab humoris bilioso, & pancreatici congreſu accendi comprobant horum natura. Bilis ob suum lassitudinem animali naturam induit, exigens necessariō effervescentie quiescere, cum acidum miscetur quia est humor pancreaticus, & hoc obseruamus in Chymicis experimentis demonstratis, per miscellam cuiuscumque alkalicum acido effervescentia excitari.

Colligitur etiam necessitas hujus effervescentiae; nam si debent massam chylofam depurare, hoc non possunt excepti, nisi aliquo motu in dicta massa introducto, cum omni precipiatio, & segregatio pendas a motu, & hunc motum non possunt inspirare, nisi & ipsi humores moveantur, cùm omnne quod movet, debeat esse in motu, motus quo moventur, est localis interius suum particularum, & etiam validus prout exigit dictum officium, est localis motus particularum in effervescentia humorum demonstrator, quia dum particularis humoris moverat, transfertur de vicinia unius particulae, cui contigua, ad viciniam alterius particulae, à qua distat, at hæc est etiam motus localis, & corporis, quia hoc modo motu dicuntur moveri motu locali, consequenter in motu effervescentiae particulae motu, localiter moveruntur, quod ad evidentiam ostendit multum effervescentes, & aqua ebulliens, cùm sanguinem particulae modò ad unam partem vasis, modò ad aliam ferantur, modò fursum, modò deorsum, quod est moveri localiter. Talius autem motus validus particularium interius importat effervescentiam, consequenter ad hoc, ut rectè illi humores suo fungantur officio, neceps est quod effervescentiam concipiunt, adēd necessarium pro Chyli elaboratione, & pro fecum precipiatone. Alias rationes hanc effervescentiam comprobantes considerare poterit Leckor in Regnero de Graaff in suo tractatu de succo Pancreatico.

Nec obstat succum pancreaticum, & bilem à multitudine Chyli dilutum effervescenti potentiam amittere, si eam etiam habent, quia mixtio fluidi non tollit effervescentiam, oleo vitrioli, multa aqua dilutum, & mixto cum limatura Chalybis, & lacte Vaccino, in quo diffutur Sal tartari, si superfundatur Spiritus vitrioli, excitatur effervescentia per longum tempus durans, consequenter liquidi coniunctio non impedit effervescentiam alkalicu, & acidi.

Ab hac effervescentia colligitur etiam alterum munus succi pancreatici, dum enim simili effervescenti, hic humor, & bilis alterius substantiae indolem nancifuntur, transducunt in salum quoddam, & volatile, de quo superius locuti sumus de bile; ut non licet alia addere, que evaderent inutilia hinc operi.

Ab his natura scopis aberabit succus pancreaticus, quando à recto tramite sua generationis deviabit, & in partibus componentibus vitium aliquod aderit, & quia diximus ab acido sale, & aero, & à spiritibus animalibus compoti via a componentium alteratio, non investigabili.

Et primò acidum si fuerit debole, vitiaribz effervescentiam cui submitti debet cum bile hanc debilis, & inefficacem reddendo ad ea praestanda munia, & beneficia massæ chylofæ, de quibus superius egimus, & sic totus Chyli sub-

dominio bilis relictus vitioso ainarore perfundetur prohibendo optimam transmutationem Chyli in anguinem, & suo fale lixiviam, & corroso non modificato ab acido fuci pancreatici summè attenuatuerit Chyli texture, & ipsi rito partibus via aperietur, relicta dicta massa, si non calidio nativo definita, saltē parvo vivificata.

Salmus etiam illud à dicta effervescentia horum duorum humorum refutans, plus de fale lixivio, quam de balamicis participabit, & ita non tantum fluiditatem, verum etiam dissolutionem sanguini conciliabit, per quam aquiter faciliiter ad effervescentiam febrilem, vel multam serofitatem suam sine congregabit, modo alibi superius descripto, à qua innumeris morborum phalanges à fero copiolo excitata erumpunt.

Hoc acidum defecre potest, vel quia non adit in massam sanguinem, vel quia non subministratur glandulis, ex eo quod aterris ramificationes istis implantatae obstruktione claudantur, vel quia sanguinis animalis in copia fluant ad dictas Pancreatis glandulas, cum maxima enervatione acidi, cùm spiritus animalis dulcificentia acidum, & omne acide, unde istorum copia erit sufficiens ad enervandum, & extinguendum acidum, vel quia à nimia serofitatem diluitur acidum, ut in tanta quantitate vix sit sensibilis.

Coquescens acidum in sanguine defecre à temperamento valde bilioso, vel à precedenti vietū ratione apta copiam bilis generare, & à continuato Aromaticum nitum, à quibus acidum efficerat infringitur. Vaforum Pancreatis obstruēti humoris acidū ab Arteris suffusionem prohibebit, & succi pancreatici generationem impedit, licet si imperebilis obstruēti prædicta nobis carmen manifesta eredit, si à temperamento, vel ab ante acta regula vivendi innotescat acidum in corpore, & in sanguine adesse; nam tunc licet erit infere in corpore, & apta optimum lucem, & in fuce pancreatico deficit, signum est ad membrum ralem stercum preparans, non defert.

In succo pancreatico spiritum animalium copia, acidum enervari cognoscemus, à corporis habitu plethorico à virum robore supra solitum aucto, à vietū ratione laeta, & apta optimum lucem, & in magna copia congregare.

Seri copia patet ex precedenti vietū ratione idonea ad serofitatem generandam à vita sedentaria, & a diminutione urinae.

In defectu acidi hujus generatione incumbendum, per alimenta acidis condimentis preparata, & ultra hac accidum filialum aqua Penoti, Vitriolum Martis, Spiritus Vitrioli, Salis Nitrī uteruntur, cum lucis limonum, Berberis, Rabes, Acetosa, & Portulaca.

Si adit obstruēti hæc referenda deobstiruētibus effectissimis, quia pars est intima, & valde distans a partibus per remedia asfumuntur, id est volatilia in hoc casu attendunt omnia alia remedia, ut Spiritus Tartari volatilis, Spiritus Cornu Cervi, Spiritus Salis Ammoniaci, Arcanum duplicatum Mynicht, & Spiritus delitatus a Tartari Sale, & Vitriolo calcinatis, & tribus partibus Carbonis craſto modò pulvrae unitis, exhibendi in decocto deobstiruētibus ex agrimoniam, Eupatoria Rad, Gentiana, Emula Campana, Aristolochia rotunda, & aliis quinque apertoriibus, idem praefat mixtura simplex superius descripsi de febre maligna, cum decocto aliquo apertori, addita tintura Antimonii Tartarizata; Omnia enim Antimonialia Tartarea, & Chalybeata obstruētibus aferentes conidunt.

In Spiritu animalium copia enervante acidum, hæc est minuenda milione sanguinis, exercitio, & diæta, & accidum augendum superius detritus remedius.

Serum abundans, & acidum pancreatici succi debilitans minuendum hydroagogis, sudoriferis, diureticis, & etriam infinitis levigantibus.

Acidum hujus succi auctum ultra natura limites si uniuersit in intestinis bilis fæces, & acri valde ab hac unione effervescentia augmentum suscipit, & cum tali ardore, & æstu ut in miscella cum Chylo, hic adiutio speciem pati, submixtando pofset materialia massæ sanguineæ humoribus adiutis acribus corruſivis.

Ab hac immoderata Chyli effervescentia pendent omnia illa atrocia Symptoma, de quibus Hippocratis conqueruntur in finis (vitæ) alimentorum digestiorum, dum vapores, & flatus ab hac effervescentia, & æstu elevati motu valido, & perturbato in intestina impingentes, ultra

divulsionem fibratum membranorum, quasi dicto motu efficiunt, laceratione quadam eas distrahunt, & dilabunt, & vellicant, & mordent qualitate acida, & falsa mutuata a bile, & succo Pancreatico, unde pungitivi, & lacerantes dolores, & flatus, qui non impingunt in intersticio hinc, illuc diffluentes rugitus, per totam abdominis regionem edunt, caput ascendentes dictas evaporationes membranas cerebri infita acrimonia ferunt, & dolorem capitis efficiunt, suo motu perturbato spiritus exagitant mentis osculationem patiunt, os ventriculi petentes dolore, & anxietate torquent, & ab his in conuentum tractum cor oppressione gravatur, cum virium languore, & si suam substantiam artigent dictas evaporationes irritamento prædictarum qualitatibus, ad palpitationem, & morbus inordinatos, cogunt, & à calore excitato in Chyllo ab effervescencia succi pancreatici, cum bile, posse dictos flatus elevari, magistrum babemus Hipp., lib. de inter. affec. ubi habet ab Hepate fit Hydrosum, cum hepatis putitura accesserit, & hepatis ipsam fuscopeperit & humectum fuitur flatum igitur huic calorem prius excitari in hepati, prout à fermentatio supraedita excitatur, & postea hoc agente in piritum suscepimus flatus elevari. Eadem proportione afferi potest calorem extinguiendi, agendo in Chylum, flatus excitare, nec mirum esse debet à flatibus tunc Symptomatum varietas otiri, cùm nos doceat Hipp. lib. de flatibus n. 4- mrorborum omnium unum, & idem modum efcē, locum verò ipsum, eorum differentiam facere, ita flatus ratione diversa partis, quam afficiunt differentia Symptoma- nae parvunt.

ta, partim. Quare adverstant practici, quantum disconveniens sit usus remediorum calidorum in flatibus, cum aës, & calore. Hypocondriorum coniunctis, & quantum sint propria remedia refrigerantia, & effervescientia reprimientia, ut potè catulli flatuum corringtonia, idè emullos. Semper omni affectione, & passione derelicta hanc obstrunctionem sentimus defere, & supradicta hæc usque explicata adhærente, centendo obstrunctiones in melancholia hypocondriaca efficiunt productum à causa illam generante, non autem efficiunt productum.

Pote cattinaria, congitata, Melonam, Aqua Cicorei, Acerofze, Hordei, Papaveris Errati, fuit tumidum profusa, ad differentiam flatuum, qui oritur a materia crassa residua in coctione alimento- rum, & incocta remanent in ventriculo; nam in hoc ca- fu, cum nullus persentiat astus, & nullum sit signum immoderate effervescencia, calida convenient, quarens promovet ulteriore digestionem materia crassa, & fla- tus ab elevato dissolvit.

Ab hac effervescientia Chyli inordinata, vel separata, per resolvitum humiditas à fecibus alimentorum, ita ut exsuccat maceant, aliò stipitaciter inferendo, quam cum antiquis à calore pendere potussem effervesceat, respectu effervescientia inordinata calorem accendentis, & humidum resolvitum, quare in hoc astu pro aliò eductione refrigerantia, & hunc tantum convenienti, idèo Clystres ex latente summa summa utilitas.

Prater lapsō Chylo, & perfēcta totali ejus depuratione, in Chylo, & succo pancreatico alteratis modo lūpradicō non cessat diēta effervescētia inordinata, quo propter ita tempore astus mordax in Hypocondriis perficitur, cum calore velut febribi per totum corpus diffiperet, & ab hoc astu probatur effervescētia succi pancreatici, & bilio-
ni in intellinis, ut superius probavi, officium inferius ventriculi, & fangiuenit in valis circumstantibus calore pra-
terversuſū ſigillis cum morboſa indiſpoſitione.

In hunc caloris excusum circa ventriculum pro determinanda melancholia hypocondriaca causa concurrenit etiam omnes antiquorum equeas; Differunt vero in origine huius caloris quam non in predicta effervescencia, sed in obstrunctiones refunduntur. Unde pro veritate indagando, ut animadverterit in multis aede obstrunctiones hypochondriorum, incertenter nempè, licet, & hepatitis sine astu, & calore, & sine melancholia hypocondriaca, ex quo habemus fundamentum determinandi obstrunctiones humorum effervescientiam, & astum semper non gignere, nec eis esse ita proprium, ut non posse dari obstruptione sine supradictis effectibus. Perpendant etiam, quod si obstruptione in praecitatis vasis, est totius, ita humor contentus suum cursum progrederi non posset, & si effervescit, quia non mouetur, impossibile est quod non putrefact, & inflammacionem non pariat, & febrile incendium suscit, si vera vafa non sunt ex toto obstruta, sed relinquatur angusta via prebens aditum subtilioris partis humoris, & vaporibus ab exhalantibus, tunc non posse fieri inordinatum effervescere humorum, cum insigni astu in dictis vasis semiobstru-

Sectio I. Caput VII.

melandoliam hypocondriacum, remedium autem utrumque indicationis satiscens est decoctum cum radice, & foliis Cicorei, Petrofelinii, Alparagi graminis ad lib. cum z. l. Tartari Chalybeati, & petr. 40. dies verna tempore fit in uero, est enim efficacissimum in hypochondria remedium.

Acidum in falso supradicto austum opprimit bilis actitatem, itaut in eo sola aciditatis virtus dominetur et sanguini imprimendo affectiones, quas de Lympha enarrabimus inferius.

Liceat hic per digressionem à supradictis conditionibus colligere hujus humoris pancreatici conveniens etiam, & natura similitudinem, cum humore melancholico Antiquorum, in quo aciditatem agnoscetabant, & cum humore contrarietatem, à qua vel supprimi, vel debilitate voluerent, si superior sit ista in actione. Sanguinem intus tristare, spiritus debilitate, facultates enervare, ubique insulcant, quod praefat etiam acidum fuisse pancreaticum in effectibus ergo, in qualitatibus, & in modo operandi quod essentiam levior, succus Pancreaticus cum melanchole convenient. Neotociti etiam in exprimendi ejus qualitatibus omnino convenient cum Antiquis, ut deferuntur, confidant apertissimum pectent; discrepant solius determinatione membrini generantibus talium humorum esse.

ta agitatione, & effervescencia febris exurgit, ubi in supradicta effervescencia bilis, & succi pancreatici immoderate acidi, licet eleventur vapores, qui sanguini communicati effervescentiam in eo suscitant, & ebullitionem quandam, & pultus alterationem, at non perveniant ad talis agitationis, & commotionis impræfationem, qualis à febris effientia exigitur, quia deficit ei virtus fermentativa valida, némpe volatilitas, & morus supradictus, & eam solum impræstant alteracionem, quam motus etiam mediocris, & alimenta assumptum sanguini comunicant, sed ubi de sanguine, hac materia diffusus prætractabitur, cùm sit propria istius.

Quantitas excedens luci pancreatici aciditatis incrementa in hoc humore subministrat.

Hanc acrimoniam sumum' acidam in fuce pancreatico emendabimur purgato hoc succo, cum hydragogis, interdictis omnibus alimentis acidis, & spirituis animalis copiofere generatione protinus, exultatis prius ab animo euris, & omni intenta applicatione derelicta, & praescribendo spiritum volatiles Cornu Cervi, Fuliginis, Carabe, &c. & etiam spiritum vini, aquarum Theraicalem, Theriacum, Mithridatum, & Species Diambræ, Simplicia omnia Cephalica calida, & ab illis extracta færia, & familia.

Obstrunctiones hunc succum depravantes, sunt tollendæ, deobstruentibus toties dictis, & salibus fixis Tartari, Absynthii, Gentianæ, & Centaureæ Minoris.

Copia erit minuenda hydragogis, Diureticis, vel sudorificis, & cum usu alimentorum optimi succi, &c facilis digestionis.

Obi autem ad eum illa ibilignis effervescens, & eo tempore quo uicerunt pugna feliciter auxiliis suorum invicti

um diuuenionem. Et contra in liene nihil horum est de-
confontrabile, confeuerter eum majori fundamento affe-
titur, humoris melancholicum in Pancreate generati,
quam in liene. Hec autem discrepanzia parum confida-
tur in curatione morborum ab humoris melancholici deprava-
tione, cum istam corrigerere sit intentum, non patrem
in qua generatur, determinare, & si à partis vito deprava-
tione insupciat, ea quæ dicunt Antiqui tollere vitrum
enim humoralem melancholicum deprivatum, eadem tol-
lent vitrum pancreaticum huius depravationis causa. Et sic
concessis omnes affectio, & depravations sanguinis,
qua ab Antiquis tribuuntur humoris melancholico à Re-
tentioribus refundi in succum pancreaticum acidum, &
remedia, qua ab Antiquis ultrapancreum pro corrigena
melancholia, à Recentioribus in umum deduci, pro
cesso pancreatico demulcendo, & ad naturalem statum
reducendo,

Aciditatem excedentem contrahit succus Pancreaticus frequenti usū alimentorum acidorum, & spirituum animalium inopia, idcirco passionibus animi vexata, & assūtis applicationibus intenti talem aciditatem excessum sularios experientur, & ab his præcedentibus habebimus demonstrantiam aciditatem succi pancreatici mora etiam, quam trahit succus pancreaticus, in vasis, ubi præparatur hujus aciditatis incremento contribuit, idēc obstructiones dictorum vasorum ita illam depravant, ut apicinem ad febres excitandas acquirat, & hæc est illa pudençia fecundum quid, pro fibris cauſa generante ab Antīnis admīſta, de qua alibi diffusè tractavi, & per deprivatiōnem qualitatiōnēm fecundariorū à Recentiōribus expīta, cum uniformi conseruit, dum illi ptureo fecundūm quid nihil aliud, quam alterationem humoris, inabilitatis involvit.

Modum per quem generatur febris ab hoc humore sic
generato non describitur, ne agam, solum in soler-
tius difficultatis hic infusant, & eft quomodo ab efferve-
centia illa magna superius descripta qua tot Symptoma-
excitantur, non generetur febris, & lab codem humo-
ratis in vasis obstruictis depravato excutitur, & ratio est, quia
his vasis obstruictis prater depravationem in aciditate,
mentavitiam indolem contrahit, consitentem in sum-
ma volatilitate particularium, cum motu eundem citam-
& violentam, itaut non solum valeat massam fanguinem
penetrare, sed etiam violenter exagitat, non solum
intima partibus subtiles, & spiritosas a ceteris laxatas,
intima massam fanguinis libere curvo dirijentes, sed
etiam quae dicuntur dicta massae principia confi-
tentia, & qua sua determinata textura, & conforma-
tio massam fanguinis componunt, ex quarum inordina-
tione, & destruicione.

ut confidantier parereb.
Successus pancreaticus evadit aliquando auferens per miscellam, & unionem partium terrestrium, quæ sua rigiditate, cum particulis acidis auferens reddunt saporem, ut aperte patet in fructibus immaturis; quorum auferentia habent solum à particulis acidis rigidis, se manifestans in duritate fructuum immaturorum, qui ubi à calore Solis, vel alterius agentis maturitatem suscepint, emollescent. & auferentiam amirimur.

Talis Austeritas in fuce Pancreatio cum bile effervescentia atrociora reddit Symptoma, & pro medula supra dicta austeritatis, faciunt omnia refrigerantia, & humidantia superius enumerata, quibus si premuntur per horum astringentia aliquis talis volatilis Aromaticis, ut est oleum Citri, Cinnamoni Gariofilorum, habebimus praetantissimum remedium ad Austeritatis emendationem, et adnotavit etiam Sylvina Le-Boe afferoendo

nihil præstantius invenisse,
prædicta Salia Aromatica.

Aliquando in falso dñe peccat virtio illius ferociatis
glandulis pancreaticis per arterias subministrat, que falso
dinem in sanguinis massa deduxit, & in hoc cau deficit il-
la fermentatio fucci pancreatici, cum bile ad tot usus,
& ad tantas utilitates necessarias, nam nullum falso,
cum fale lixivio offervescit, id est Chylus ab hoc falso pan-
creatis, & ab acreidine falsi lixiviū biliis extremam feret pa-
titur dissolutiōnēm partium, & in leroſam abit colliuēm,
ā qua paulatim totus sanguis inficitur; Idcirco obser-
vamus, qui falso abundant, defillationes etiam maxi-
mas, & feroces pati, & in sanguinis massam, postea in
introdūctus dictus tucus falso, per viam lacteānū totam
falso dñe coniugiat, unde nutritio etiam partium deprava-
tur scabies, lepra, ulcera depaescientia, ignes facit, &
similia eruntur.

Curabitur hanc salzedinem in succo pancreatico omnibus refrigerantibus supradictis, addito siccо capri-
no, aqua nocera, lаcte аfinino, quibus adjungendum
sem Papaveris, Hyoscyami, Alchichengi, Sebesten,
Gumni, tragacanti, Arabicum, Mastix, Thus, Stu-
rax, & inter composta pillula de firace, & Cyno-
glovi valent.

In morte peccat etiam, quando sursum fetur, quod semper contingit ratione sue aucta acrimoniam, quam mutus peristalticus intestini duodeni clatur, & citationis fit, cum aliqua violencia, & per hunc succus pancreaticus in ventriculum per orificium inferius deponitur, unde vomitus acidi, & etiam appetitus Caninus, & dolores ventriculi, quorum Symptomatibus ablatio pendet a remedii supradictis propositis in aucta acrimonia huius succi.

Ejusdem nature cum succo pancreatico est Lympka & cum Antiquorum melancholico humore omnino similis in qualitatibus;

De hujus humoris existentia, Nemo est, qui dubitare possit, & yata lymphatica, per que dictur ab aliis va-
suum sanguinem deferentibus dissimilis, hujus humoris ex-
istentiam comprobant, & etiam ipsius conditio ab aliis
differens in limpiditate, fluiditate lymphae vere simili-
eius diversitatem ab aliis humoribus confirmat.

De eis origine quid est dubitatum, modo tamen videtur apud omnes Anatomicos esse receptum à glandulis conglomeratis per totum corpus dispersi parenni fluxu emanare. Materia, à qua elaboratur hic humor, est eadem cum illa succi pancreatici, nempe serotus humor subacibus ad Arterias glandulis subministratus, & spiritus animalis eidem à nervis communicatus, in omnes enim arterias diffunditur. Unde etiam humor iste, secundum
principios hanc humorum Anatomanam percipie ab Arte, & Natura factam, & descripsit, unde diversitate inter Recentiores, & Antiquos consistit in determinando principio illarum conditionum, per quod Antiqui habent melancholianam; Recentiores Lympham dicunt, & haec lympha accipit pro melancholia una cum fucco pancreatico, erit folium diffensio de nomine.

glandulas hæc vasa implantantur. Hujusmodi materia à proprio glandularum fermento, vel temperamento in humorē subducido - dulcem preparatur, volatilitate à spiritu animali recepta, à quo etiam dulcedinem nascitatur. Præparata à glandulis materia, in vasa lymphatica istis appensa expellitur, & per ita diffluendo una portio ad Cystin magnam lumbalem deferunt, que per ductum Thoracicum ascensendo, in venas subclavias transflundit; Altera à superioribus partibus supra Diaphragma fluens, in venas jugulares depositata, nunc sanguine ad dextrum cordis ventriculum tendunt.

Talis Lymphea motus est manifestus, non solum per oculatum inspectionem, sed etiam per valvulas numericas in dictis vaiss detectas, quae motum versus dictam Cystim, & venas jugulares adjuvant; A venis vero & à Cysti magna ad vasa Lymphatica cujuslibet humoris cursum impediunt, & regressum humoris lymphatici prohibent.

Non improbabilis tamen videtur modus generationis portionis talis humoris ab aliquibus descriptus, nempe dum sanguis arteriosus ydæ vaporosus ob sui effervescientiam, ab Arteriis in partium porositas circulatione deporitur, vapores prædicti languinis spiritibus rugini, locum minus calidum adepti, in aquam condensantur, que a vasis lymphaticis absorpta denuo ad Arterias reducunt sanguini in eis contento spiritum vitalem refluitudo.

Cum ergo certi sumus hunc humorum sanguini intra venas insinuerit, in cordis sinibus actuari, & per arterias in universum corpus diffundere, certi etiam est, ut ex arteriis imprimitur latitudine, & spiritus e respiratione primi, & tamquam vinculis contracti, eos reverent ad idem munus, quando intra cordis sinus a venis depositi fuerint,

Sectio I. Caput VII

Hic est finis lymphæ à glandulis elaborata. Quæ congregatur à partibus per solam condensationem vaporis sanguine arteriolo exhalantis, puto non esse lympham quia nec conflat esse acidam, nec habet ratio aciditatem in ea persuadens. Sed cuncto condensacione vaporis exhalantis à sanguine extravasato ab arteriis in partes esse ingenitum natura Artificium, non pro generatione lymphæ, sed pro reductione spiritus vitalis in illo vaporibus contenti, ad cor, & pro nova mixtione ejusdem spiritu cum sanguine arteriole, & talis reducitur non sit per vas lymphaticas respugnantibus valvulis superinductis, sed etiam probabile fieri per venas dictam reductionem spiritus vi talium cum aqua colligati.

Hinc patet, si aciditas in lympha excesserit, bilis acti-
vitatem mortificatam iri, sanguinemque morbola crassifici-
deparavit, quia obstrunctiones membra vitiant, cum sua
rum facultatem detrimento, & quandocum cum inflamma-
tionis exsiccatione, prohibito ab obstrunctionibus, & crassi-
tie sanguinis curia, & flagratione indicta, per quam pu-
treficit cum fervore inflammante partem, in quo causa qua-
libet inflammatione urgente, non solum larga sanguinis
missione revellendus sanguis, per sectionem venarum in parte
longiori à membro inflammatu, sed etiam derivan-
dis per sectionem venarum in parte propinquâ inflammationi
ut fluxus sanguinis à parte affectâ, quantum fieri possit, di-
vertatur, & motus flagrantii sanguini concilietur per di-
cam missionem sanguinis, ut concepto motu impedimen-
tum cum deterinatur ad flagrationem superet, sed etiam
deobstruatur, & dico coagulanti voluntatis convenienti in
omni inflammatione.

bus parati possunt varia remedia, sib quacumque forma inter alia laudo sequens decoctum $\frac{1}{4}$. Cort. Tamarisci, Fraxini an. $\frac{2}{3}$, Rad. Capar. Curcumae, Rubiae Tinctorum, Zedoaria an. $\frac{2}{3}$, v. Cornu Cervi Tallocales incisi $\frac{1}{2}$. bul. in $\frac{1}{2}$. aqua fontis vase clauso ad consumptum, medicatis, pofta coletur de colat. fumantur $\frac{3}{4}$. x. Elixir Polycrystum Dolci $\frac{1}{2}$. i. summatur per quatuor horas ante prandium, & per totas horas ante cenam premitentur horas ex $\frac{1}{2}$. 1. Gum. Amoniaci, Croci Maris aperiendi gr. 16. Spir. Sal. Armoniaci gut. 8. & omni tercio die purgetur, pili melanagogis, veltarciis, vel Syrup. Cachectico Fernelii, exterius vales Empl. de Tabacco, & Circuta descripto in Mefte Spargirica.

Si vero acridum Lymphæ occupaverit haematuram, humoresque in eius porofitibus, & vas capillaris fixaverit à suo officio aberrant, quod precipuum est fanguinem à bile depurare quo intermissu totus fagus depravatur, ut patet obstrunctionis hepatitis, & ad refutendum huius suum officium valent omnia supra memorata remedia. Aromatica, Chalybeata, Tarracea, & Antimonialia, simplicia vero specifica sunt eligenda, inter qua sunt acridyni, quod primum locum tenet in hepatis obstrunctionibus, Chalamithum, Chelidonia major, Hepatica, Maribus Quinque folium, Nasturt. Aquat. Rad. Alparagi, Acoti, Eringi, Gentiana, Rhapont. Ruscii, Valeriana, pcc. Dialacrum, Dicurecum, Trocis, de Rheubar. Eupatoria, Pul. Cachecticus Quercetaria, ex quibus parati possunt decoctiones Syrup. Electuaria Pul. & alta hujusmodi, purgantia epicratici pituitam, & humorum crassum omni tercio die fumantur Pulvis Hepaticus ruber decrictus in theatro Pharmaceticò Hoffmanni est valde efficas in Hepate obstruente. Obstructiones Mefentierii, & ejus glandularium eisdem remedis tolluntur, & alii descripti ubi de melancholia hippocondriaca. Perpendat, uniusquisque haec remedia acridum lymphæ autem debellantia in recentiorum sententia, quod est causa incrassationis humorum, & obstrunctionum, & inventet, non differe ab eis quæ ab Antiquis proponuntur pro corrugando humor melancholico incrassante humores, & obstructions viscerum patiente.

Lymphæ nimis acida in glandulis strumas, & canceros efficit occulte latentes, cum simplici tumore, donec materia ab aciditate coagulata corredentem antimonium non acquievit, ad quam cum pervenerit ob acidi volatilitatem, & aciditatem conceptam, vel à calore, à quo volatilitatur, vel per admixtionem alterius falsi lixivialis balsi, per currenturatum humoris adulti falsi, & corrosivi, ut loquuntur Antiqui, adipiscitur, tunc in proportionem effert, corsova parte, cuius munus prima pars fuerunt in punctis, & laciniationibus sapè cum dolore restringit in parte, ut humor acidinus corrosivo initia sufficiens, ex quo patet aromaticum acridum infingentia, non esse in hoc casu usurpanda, etiam consilio Antiquorum, quia acrementum corrosivum per accidens augeri, humorum acidum fixum, & crassum exaltando, & volatilizando, sed demulcentibus utendum, inter qua praecellit sulphur Antimonii fixum, & illud vitrioli Anodynum, & Cinabri Antimonii paratum modo ab Helmontio descripto, & exhibetur cum aqua maluratum, boraginis, hordei, cum lacte exhibere formidaram ob facilitatem, quam habet ad secundum, nec mineralia haec dammandam quia modo prædicto preparata sunt innoxia, & Galenica schola non habet unde deponunt efficiatoria, maximum dulcissimis fanguinem in strumis, & Canceris punto esse aquas Antimoniales, cuius descriptio est $\frac{1}{4}$. falsa, ligni Vicii Quercetaria. $\frac{3}{4}$. Cornu Cervi in Tallocales incisi $\frac{2}{3}$. infund. in $\frac{1}{2}$. 30. fontana per diem pofta cum istis in vase fupendatur facculus, in quo includatur Antimonium crudum crasso modo pulverizatum $\frac{3}{4}$. 4. & alter facculus, cum lumen Chalybis ad $\frac{3}{4}$. bul. luteum ad consumpcionem tercie partis, de hoc decocto accipiantur omni die lib. 8. & etiam decem in prandio, in cena, & per diem, & per quindecim dies hujus decocti usus continuandus.

Ad strumas specificè valer sequens remedium sumat ager de propria urina ad $\frac{2}{3}$. 6. & incipiat à principio luna utque ad ultimum quadraturam, & pofta per totum tempus hujus omni die lapidis gressus $\frac{3}{4}$. 5. falsi communis, tartari, Gemmat. an. $\frac{3}{4}$. 1. l. p. & capiat in vino, idem præstat spongea uita, extrin-

sus pro strumis accipiat succus sebacio minoris, Bettoniae, & perficatio maculata ad lib. unam, & ad solem insipientur, eo modo quo fit succus Cicero condensatur, & pro singula uncia hujus succi addatur $\frac{2}{3}$. i. præcipitati secundum regulam Joannis de Vico, & pofta strumis hoc remedium applicetur si sine ulcerate, non ulcerata illiniantur succo Tabacci, & per eas imponantur folia ejusdem, vel Emplastrum Diaf sulphur, pro Canero non ulcerato mitioribus, & dulcioribus uenundis ob rationes superius dictas nempe unguento rotula malvino, si ulceratus fuerit Cancer super illum distendatur petia imbuera succo Artemisia optimè depurato, & tepido.

Hydrops Afcites, & Anasarca Cachexia, & similia Symptomata possunt ortum habere ab eadem lympha acida, qua obstrunctionem sua crassificare pariendo in vasis lymphaticis facit, ne lymphæ liberè difcurrere valeat, unde detenta, & à novo fluxu lymphæ aucta illius copias, vas lymphaticum obstruunt adē distendit, ut rumpat defluente in ventris capacitatem per apertam rupturam lymphæ, à qua hydrops ascens, & hoc expræst Hipp. in lib. 4. de morte, circa finem, quando explicando modum quo fit hydrops ait, etenim, utrū acervatum aqua acceptit, & via in principiis non patet ad infernas partes, sed acervatum in venis concludatur nimirum, ut qui respiratio non habeat, neque sursum, neque deorsum inniti poterit (clarus non potest explicari obstrucio venarum in hydrope,) & postea subiungit. Sin minus istuc solùm voluntat (nempe aqua) circa ventriculum, (& per hoc explicatur vis, quam aqua conculta concepit,) & viam sibi aperit in ventrem, ex volutione, vel rumpendo vafa in quibus continetur præternaturaliter, vel eorum orificia aperiendo, non potest enim à vasis in cavitatem ventris aqua descendere, nisi per aperiotionem, vel disruptionem valorum. Lymphæ incrassata in pituitam facit Anasarcam.

Cachexia ab eadem lympha acida provenit dum sanguinem incrassando, & ad effervescentiam inhabilem reddendo, impedit, ne excrementa ab eo separantur, quia propter retentum illum depravant, coquinantur, & ineptum ad omnes functiones corporis redunt, de his aliis diffusis.

Acidum horum Symptomatum causam emendabitur cum remediis illud infingentibus rores repetitis, & cum omnibus illis ab Antiquis prescriptis pro emendatione melancholie inter cetera vero antecellit Chalybs, & precipiū eis sulphur, quod in Croco Martii aperitivo abundant, Antimonium etiam eis summi roboris in hac aciditate extirpanda, five sulphur eis auratum, five fixum vulgarium sulphuri validè simile. vel diaphoreticum commune exhibetur. Tartarum etiam, & ex eo composta remedia valent, & Antimonitum tartarata super alia antecellit. Pulvis Cachecticus Quercetani, si addatur fal tarari volatile mira prefat, in his affectibus sicuti etiam omnia diaphoretica, & decocta, que in delitillationibus, & morbo Gallico exhibentur, & ita meo judicio sunt efficacissima, pro acido debellando, & fangine solvendo, & horum efficacia corroborari potest addendum supradicta remedia, vel falia volatilia, vel fixa alkalicæ, valent etiam ex mente Hip. quarto de ratione vist. in morb. acut. Diuretica, que ferunt divertant à ventre, & ad vescicam defurunt, hac de caufo urina in aliquibus profuit bibita, & per hoc fuli urinae volatile proficiunt videtur, pulvis etiam Bignonum exscissatus, quia urinam promovet, & pro arcu habetur, & aqua Penicillaria aperienda, lixivium paratum cum vino injecto lupra cineres corticem fabarum, farnementum vitis. Alia remedia vide Cap. de nutritione lefe in proposito vero cafu in quo supponuntur orificia volorum lymphaticorum aperta, vel ipsa vafa disrupta, decocta vulneraria convenient ex Agrimonie, Brasicæ, Cherefolio Calcarippa, Hyperico, Nicotiana, Quinkuello, Taraxaco, & Ulmaria hujus decocti $\frac{3}{4}$. 8. addatur Opobalsamum ad $\frac{3}{4}$. i. vel balsamum sulphuris, & bis in die sumatur precedente tamen feri eductione per alcum, vel per urinam, quoad cachexiam pro ejus causa, & curatione videtur, quia inferioris dicentur de mortu fermentacionis, & circulationis fanguinis, & que dicta sunt de succo pancreatico nimis acido, &c. 11. de fanguine intemperie frigida.

Si acidum lymphæ erit débile, & enervatum, fangus à medio-

Sectio I. Caput VIII.

tota massa paulatim introducitur, irretito paulatim spiritu, & sulphure ejusdem, ac etiam apprehensis particulis volatilibus tam acidi, quam alkalis à viscose prædicta, ex quo necessariò sequitur totius massæ fangiua condensatio.

Si nimis austera erit, majorem, & crassiorum, & extremam ferè crassitudinem in fangiua inducit, cideam tam remedium supradictis de acido auto, & austero fuci pancreatici crit modisfica.

Acidum lymphæ præternaturam, cognoscimus à morbis in crassificum humorum confitibus, sicuti bilis peccantem arguimus à morbis à raritate, magna effervescentia, & dissolutione humorum pendentes.

Virtus fangiua ab hac lympha, sicut ab acida, rotus aciditate, & austeriori coquinatur, quibus febres illas longas, & lentas, & parvas vocatas sine calore, & virtutis notabilis dissipatione parit, quia non per motofanum effervescentiam in fangiua massa accensum fum pulvis celeres, & frequentes, pluquam corundionis naturali conveniat, sed per aciditatem, cuius a crimonia lacissis fibra ventriculi cordis contractione sulcata determinantur, ad fangiunis contenti expulsione, in brevi tempore, cum pulvis celeritate, aquaqua da cerlatis eidem communicat à effervescentia cum fervore, & ait febribi fangiua, quapropter à febre dicitur illi pulvis alteratio, quia simili illi, qui à febribi effervescentia provenit, eadem pericula minans pravis humorum qualitatibus, que illa ab effervescentia inordiata patebit.

Corporis extenuatio cum his febribus lenti conjungitur, non ob calorem præternaturalem colligantem, sed ob aciditatem alimentum depravant, in qualitate nutritioni improportionata, & substantia nimis incrassata, ut partium nutritiarum poros ingredi non posset, impediendo illarum nutritionem, ut inferius de hac agendo patet.

Ab hac sententia non credo discessuros Antiquorum sequaces, has febres lentas ab humore crasto, & melancholio admittentes, & si huic, aciditatem conjungant, fatentur, prevalendo in massa fangiua, & transfundendo per cor sua acrta qualitate hoc pungere est valde probabile, & ex punctura molefia cogi ad celereorū fangiunis expulsonem, eo modo quo alteratum cordis motum in palpitatione, per irritamentum explicant; Remedia pro his febribus sunt, que aciditatem, & austerioritatem hanc tollunt, & que partur sunt obstruentia superius recentia, & quibus utuntur antiqui in obstrutionibus, & in preparando humor melancholico.

Si falsa evadet vice confrictionis, & crassitudinem fangiua majori imperit dissolutionem, & bilis non inferitur pro fratre, sed pro auxilio, in extremum fangiua deterruntur, in quo ea cu omnia sunt adhibenda, que superius recentium de succo pancreatico fa-

to. Attra bilis generatio, & modus istius pendens à mixtione Bilis, cum Lymphæ acida unitum effervescentibus, non est diffisilis ab eo quem docuimus de bile in tractatu ejusdem; nam sicut bilis in melancholiam degenerat per admixtionem acidi, coadjuvante effervescentia inordinata utriusque humoris, ita melancholia, seu Lymphæ in atram commutatur, per admixtionem bilis, cum supradicta effervescentia, & hoc potest contingere, non tam in intestino duodeno, ubi succus pancreaticus melancholicus, cum bile congridetur, sed etiam in venis lymphæ acida, melancholica effervescentia cum particulis falino-sulphureis lixiviosis in massa fangiua exaltatis.

Hac occasione adnoto, quod licet lympha ratione infinita aciditas naturali necessitate cogatur effervescente cum particulis alkalicis, & biliosis in massa fangiua redundantibus, non tamen per hanc effervescentiam renitantur, & raritatem acquirentur; nam si excedat in aciditate bilis, & cujuslibet alkalicæ virtutem diffundens opprimendo fangiua contipat, si vero æquali activitate, & virtute utique humor alkalicus, & acidus pollens, post levem effervescentiam unitur, & velut coagulantur partim in falmum volatile fixum secundum partes magis subtilis, & in falmum fixum secundum crassiores, quod si socias in hac unione admittat alias particulas crassas, fangiua crassities aliqua, & viscositas in-

tota massa paulatim introducitur, irretito paulatim spiritu, & sulphure ejusdem, ac etiam apprehensis particulis volatilibus tam acidi, quam alkalis à viscose prædicta, ex quo necessariò sequitur totius massæ fangiua condensatio.

Ab acido excedenti bilem optimi, docuerunt Antiqui, quando pro bile correctione acidà præscripserunt, & temperamentum ex proportionata bilis, & melancholia quanticate temperatur vocant, quia ex tali proportionata mixtione confurgit in fangiua temperata confitudo inter calidum, & frigidum inter raru, & densum, ideo idonea ad actiones sine excessu edendas, cum perfectione talis temperatur, per hanc moderationem accedit in temperamentum ad pondus in humoribus, & certè ista moderatio bilis, & melancholia æquilater dominantis, massam fangiuaem in perfecta moderatione detinet, dum bilis, impedit, ne fangiua melancholia nimis incrassata, & melancholia prohibet, ne bilis fangiua magis attenuetur.

Hanc moderationem fundari in caliditate bilis, & frigiditate melancholia ad invicem se temperantibus docuerunt Antiqui, Recentiores vero in effervescentia utriusque humoris per quam activitas bilis, & melancholia remittunt, & per talem remissionem bilis nimis acris, & calida, ab aciditate melancholia temperata, dicitur à causa frigida remittit, cum decreturn fuerit ab Antiquis aciditatem à frigido oriit, & Recentiores ad acidum corrigendum sicuti Antiqui Aromaticis incidentibus, & calidis utuntur, ex quo valeretur integer apud utroque Medicina finis. E contra aciditas melancholia remittitur per virtutem salinam, & sulphuream bilis de qua statutum fuit ab Antiquis melancholiam corrigere per calorem, & quidem Recentiores, cum istis ad corrigendam bilem excedentem in suis qualitatibus, frigidis, & acidis utuntur.

Et pro demonstranda integra unione Recentiorum, cum Antiquis circa naturam hujus humoris lymphatici melancholico admittentes, & si huic, aciditatem conjungant, fatentur, prevalendo in massa fangiua, & transfundendo per cor sua acrta qualitate hoc pungere est valde probabile, & ex punctura molefia cogi ad celereorū fangiunis expulsonem, eo modo quo alteratum cordis motum in palpitatione, per irritamentum explicant; Remedia pro his febribus sunt, que aciditatem, & austerioritatem hanc tollunt, & que partur sunt obstruentia superius recentia, & quibus utuntur antiqui in obstrutionibus, & in preparando humor melancholico. Si falsa evadet vice confrictionis, & crassitudinem fangiua majori imperit dissolutionem, & bilis non inferitur pro fratre, sed pro auxilio, in extremum fangiua deterruntur, in quo ea cu omnia sunt adhibenda, que superius recentium de succo pancreatico fa-

CAPUT VIII.

De Saliva, & Pituata.

Saliva est Humor à glandulis parotidis preparatus, & per ductus salivares in oris cavitatem continua emanatione transfusus; Materiam pro hujus humoris preparatione fulcunt glandulae ad Aterius, que istis inferuntur; aliqui aciditatem hanc materiam perfundit perducent dicta superius de saliva aciditate perfusa, & glandularum natura, que infinitate videntur ad fuscipendam, & preparandam Materiam ferosam acidifundat, ut superiori capite adnotavi, & morbi, qui communiter glandulis eventuant efficiacter hoc videtur confirmare: sicut enim inutneficiencia ab humor condensato, & tumores duri, vel moles, fed ambo coagulationem humorum representantes, que acidum naturaliter in glandulis dominans supponit. Ulterius saliva in vase collecta, & ibi relata per aliquod tem-

pus craefcet non alia ratione, nisi in virtute intrinseca aciditatis, quæ latens est, & occulta, eo modo in omnibus vitiis, ad hoc, ut talia debeat dici, & ab his varia pituita differentias colligunt Antiqui, quas admittunt Neoterici.

Insipida fit pituita, & saliva, quando nihil de fale acido ci mifetur, ex eo quod partum in venis de hoc reperitur ob bilis superabundantiam, acidum omne mortificantis sua praventili activitate, vel quia serum, & aqua substantia in excedenti copia ad istius compositionem concurreat, acidum ab Ateris acceptum opprimendo, & suffocando.

Aba hac salivæ constitutione depravatur, imò tollitur illa alteratio, seu fermentatio, quam alimenta in ore masticata à saliva commixta suscipiunt, ex cuius defectu eorum concoctio in ventriculo porsè depravari, sicuti minui potest à saliva insipida, & nimis aquosa acidum ventriculi fauus excitativum enervando, qua de caula dixit Hippocrates in lib. de Coa. præ. num. 1. quibus salive multum, & cibi fastidia sunt, & si verum est, quod saliva inserviat pro fermento alimentorum in ventriculo ab hac vitiata sui constitutione in acidi defectu, vel oppressione, ledetur dicta fermentatio, & concoctio alimentorum, & etiam si concedatus ad hanc non concurreat, adhuc partem potest habere in depravatione dictæ operationis, sua aqusatate ventriculi fibras laxando fermentum concoctionis operativum diluendo, & qualitatem acidofalsam fermentativam nimis humiditatem debilitando, eo modo quo videmus ab humore aqaeo excedenti omnes qualitates lapidas infingi, & precipue hac succedent, si hujusmodi saliva in quantitate excesserit, & nihil fastios in Antiquorum Schola, quam ab humoris defectu diffinente experientur deglutiitionem. Secundus est interioris oris, & loquelle organa continua irrigacione lubricare ad vocem edendam, cum facilitate, quam non experientur, quibus fauces in hujus humoris defectu excruciant. Tertius est ad istum moderandam, quapropter impedito hujus humoris cursu in oris cavitatem, vel expescato predicto humore, ut in febris intensi, & in violento exercitio, & cœsi, fitis valde excruciat. Quartus est à corporibus fuscis masticatis, & dentibus trituratis saporem attrahere per dissolutionem falsi dicitorum Corporum, huncque Organum gustu communicare. Ultimus est infernus pro fermento alimentorum in ventriculo, ut superius dixi.

Ex his colligitur salivam non esse inutile excrementum, cum ad tot fines in Naturam sit definita, & per rationes superius allatas.

Hæc saliva Recentiorum non differt ab Antiquorum pituita cuius fedem cerebrum, ventriculum, & intestinum statuerint, quæ plurimum de hac sub specie salivæ à cerebro ad palatum defluere crediderint, & multam per vomitum, & intestina excerni obseruaverint; A-

natomica ramen observationes demonstrant Antiquos errare in stabilendo deficiente salivæ a cerebro, cum per ductus salivales à Parotidibus derivatos constet salivam in os deplure; Quæ per vomitum, & fecesum excernitur, est eadem saliva deglutita, que in ventriculo remanendo, qualitates inferius dicendas contrahit, ruris cas secum traxerit a suo principio, & que in intestinis obseruator, est eadem saliva à ventriculo in intestina dilabens, ab effervescencia bilis, & succi pancreatici refudia, & incrustata, congredivendo enim, & ipsa in hac Pugna necessitate naturali, quod reliquum superfet in cradum, & mucosum humorum transit; Necessestis hæc apparet a confluxu ejusdem salive in loco congreffus bilis, & succi pancreatici, & dicta mucositas refudia inservit pro regenda superficie interna intestinorum; in reliquis si comparabitur qualitates pituita ab Antiquis tributas, eum qualitatibus, quæ infunti saliva, videbimus recentiores cum eis convenire in ratione humoris pituitosi.

Vitia Pituitæ, & salivæ à Recentioribus eadem statuantur, cum eis quæ Antiquorum consenserit determinata fuerint, & constat in alteratione partium componentium à quibus, vel saporis defectus, vel alicuius excessus ortur in hoc humor, vel à tali texture partium componentium, à qua alteratio ejus modus substantiæ, cum dispositione ad laedandas aliquas operationes nostræ corporis, quæ dispositio considerati debet

in omnibus vitiis, ad hoc, ut talia debeat dici, & ab his varia pituita differentias colligunt Antiqui, quas admittunt Neoterici.

Insipida fit pituita, & saliva, quando nihil de fale acido ci mifetur, ex eo quod partum in venis de hoc reperitur ob bilis superabundantiam, acidum omne mortificantis sua praventili activitate, vel quia serum, & aqua substantia in excedenti copia ad istius compositionem concurreat, acidum ab Ateris acceptum opprimendo, & suffocando.

Aba hac salivæ constitutione depravatur, imò tollitur illa alteratio, seu fermentatio, quam alimenta in ore masticata à saliva commixta suscipiunt, ex cuius defectu eorum concoctio in ventriculo porsè depravari, sicuti minui potest à saliva insipida, & nimis aquosa acidum ventriculi fauus excitativum enervando, qua de caula dixit Hippocrates in lib. de Coa. præ. num. 1. quibus salive multum, & cibi fastidia sunt, & si verum est, quod saliva inserviat pro fermento alimentorum in ventriculo ab hac vitiata sui constitutione in acidi defectu, vel oppressione, ledetur dicta fermentatio, & concoctio alimentorum, & etiam si concedatus ad hanc non concurreat, adhuc partem potest habere in depravatione dictæ operationis, sua aqusatate ventriculi fibras laxando fermentum concoctionis operativum diluendo, & qualitatem acidofalsam fermentativam nimis humiditatem debilitando, eo modo quo videmus ab humore aqaeo excedenti omnes qualitates lapidas infingi, & precipue hac succedent, si hujusmodi saliva in quantitate excesserit, & nihil fastios in Antiquorum Schola, quam ab humoris defectu diffinente experientur deglutiitionem. Secundus est interioris oris, & loquelle organa continua irrigacione lubricare ad vocem edendam, cum facilitate, quam non experientur, quibus fauces in hujus humoris defectu excruciant. Tertius est ad istum moderandam, quapropter impedito hujus humoris cursu in oris cavitatem, vel expescato predicto humore, ut in febris intensi, & in violento exercitio, & cœsi, fitis valde excruciat. Quartus est à corporibus fuscis masticatis, & dentibus trituratis saporem attrahere per dissolutionem falsi dicitorum Corporum, huncque Organum gustu communicare. Ultimus est infernus pro fermento alimentorum in ventriculo, ut superius dixi.

Huius virtus occurrendum est cum eis, quæ acidum remittunt juxta precepta Antiquorum acida in appetitus deficientia præferentia; & talis deficiency semper obseruator in ventricu i fermento debilitato; convenientem etiam, quia bilis appetitum extinguenter ministerunt juxta sancta ab Antiquis demonstrantibus à bilis appetitum infingi, & coctionem lœdi; minuit etiam ferocitatem acida, hanc per vias urinæ è corpore expellendo, & hoc docuerint etiam Antiqui inter diutinæ, acida connumerando.

In abundantia ferocitatis salivam depravantis convenienti ultra acida, ea, quæ exsiccant, & resolvunt, & sunt omnia cœlaciencia, & hæc, & acida multis in locis defertia manent.

Cognoscimus salivam insipidam provenire à defectu acidi, obseruator bilis excessum in corpore, & fieri abundantiam, quæ ex temperamento, habitu corporis, & ab erroribus antecedentibus demonstrantur.

Acida quandoque evadit saliva, ut dentes ad instar succi limonum stupidos reddat, & tunc acidum in ea superabundat plurimum convenient illius conditioni naturali, ex eo quod acidum in fero, vel lymphæ arteriæ fit excedens, vel ratione temperamenti melanocholici, vel ratione alimentorum acidorum in copia assumentrum, quæ maximè conductunt ad melanocholia copiolam generationem, vel ratione fermenti glandularum ad acidum vergentis, quod nimis exalatavit, aciditatem adeo sensibiliter salivæ impinguat præter eam, quam contraxit à Materia, à qua generatur. Exaltatur autem predictum fermentum acidum à calore excedenti, & à deficiency spirituum, quorum virtute acida modificantur, & ex his dubiis confirmatur Antiquorum sententia de generatione acidi, quæ stabilitatem fuit à frigidio provenire; nam calor acidum efficit, partes sulphureas Materie dissipando, ut contingit vino in acetum degeneranti, à calore enim ebullit, effervescit, & postea accessit evaporantibus ab eo sulphureis particulis, & exalterat salivæ acidi, & per hoc acetum ab Antiquis dicitur frigidum, & nihil communis, & magis vulgaris in schola medica, quam calorem hæparis frigiditatem ventriculi caufam esse, unde non damnamit Recentiores, afferentes acidum, quod est frigidum,

à calore

Sectio I. Caput VIII.

235

vicio multa infert damna, partes oris, per quas transit, corrosiva falsedine corrodendo, & ulcerando; In ventriculū vero admissa nra cum alimento, hac falsedine præternaturaliter inficit, & nimis dissoluzione attenuat, unde sanguis postea tenuis, & falso multorum malorum causa generatur, libero ab aliomentis ventriculi collecta ibi saliva, hac falsedine dolores in eo exerceat, & lethales corrusiones intestinales.

Pituita falsedinem potest contrahere à saliva modo superius dicto de vita bilis, & succi pancreatici in suis qualitatibus exceedentibus, dum ob auctam eorum acrimoniā plus solito in congressu mutuo effervescentes, partim in falsum volatile, & partim in fixum transmutantur, & hoc remanent unicum partibus crassis à citia effervescentia residuis, & mixtum cum saliva descendente pituitam intestinalem magis vitiolam falsedine reddit; & hoc confirmatur Antiquorum doctrina de oris falsedini à calore; nam in ordinate effervescentia supradicta est cum calore statum naturalem excedente, prout demonstravimus etiam superiori capite quartio, de preparatione matris Chylotis in intestinis, & capite de bile, & succo pancreatico, & ex bile, & succo pancreatico falsum fieri ab Avicenna. Recentiores declinaverint, qui pituita falsa generationem explicando ait fieri, si pituita tenui, & exigui vaporis miscetur bilis amara est alkalis, & falsa à Recentioribus illud exigui vaporis existens in saliva explicatur per acidum falso, quod exiguum saporem huic conciliat, quia est occultum, nec talem explicacionem sine ratione concluderunt docti ab experientia acidum alkalicum unitum in falsum migrare.

Hujus pituita falsa virtus tenetus inducere frequenti irritamento falsedini sphincter ani irritato, ac si neccitas effet feces depонendi; Possum etiam ab hac pendere fluxus Alvi, dum falsedine abstergeret mucilaginem, qua reguntur innumeræ glandulae per intestina conglomeratae ab eadem dicta vaia vel irritantur, vel corruduntur, cum copiosa humoris profusione, à qua Alvi fluxus, & alii morbi, sicut diuxis oriri à falso in fungu existente cap. 7.

Pituita falsa facit etiam ulceræ, pruriens, scabies. Hoc virtutum corrigendum est cum aquæs, & mucilaginis superiori etiam capite septimo de succo pancreatico recessit, & hæc adeo certa sunt in quacunque febre, ut nulla indigent ponderatione; qualitas hujus humoris falsa in fluxibus patet à mictosifosis, excretis etiam in principio morbi, & ubi peccat falsedine sunt magis copiola, quam in fluxu bilioso, in quo nisi post aliquos dies apparent corrosiones, pruriens, ulceræ salivæ falsedini signum demonstrativum.

Dulcis aliquando appetet salivam, sed dulcedine naufragia, qualis est in liquiritate, & ejus succo, & hujus caufa est portio sulphuris multa serofitare peritura, una cum unione falsi lixiviosi; à sulphure enim cum oleofitare habetur dulcedo, & à falsi lixivio, ratio per quam carabunda evadit, sicuti enim falsa acria subtilissimæ exhalationibus sulphureis mixta odores ingratios, & naufragia abundos efficiunt, ita pari paecta salta lixiviosa, cum sulphure oleoso mixta fapores naufragia excitantes reddere possunt, materiam referant sulphureis particulis, crassis, oleosis, & falsi sanguis suppedeat ad productioem hujus humoris. Vitæ hæc salivæ differentiam concomitantia sumna nauele, que ferre continua ab hoc humor infert, & impedita alteratio alimentorum in ore salivæ debita, dum per hanc dulcedinem amittit rationem fermenti, que in acido spiritu, quavis occulto fundatur; Hac dulcedine etiam fermentum ventriculi eneruant, cum videamus omnia dulcia pingua, & oleosa, acida mitigare, & minuire, unde alimentorum concoctione depravata ob fermentum acidum, eneruantum de quo mentionem fecimus in capite tertio de alimentis, prepar. in ventriculo, unde patet acidis hoc virtutum salivæ esse corrigendum de quibus auctum est superius multis in locis.

In intestinis potest cumulati hujusmodi pituita à saliva, quæ & bilis, & succi pancreatici actionem lassare potest eorum acrimoniā nimis detruendo, cum depravatione chyl., impedit fecum sequestratione à debilitate utriusque humoris actione, & etiam hæc acidis superius dicta pro extirpatione convenienti. Is enim

timus trahit, nempē serum copioso salte abundat; hoc

nam ad suum naturalem statum reducetur, & sanguinis constitutio hanc materiam vitiosam subministrans emen- dabitur.

Si succus pancreaticus in magna copia puitur, vici- de seu limpida, seu taliya in intestinis misceatur, re- sultat altera species puitura, virtea dicta, eò quod vi- tro suo fit similes, & hanc similitudinem optimè recipit à taliya crassa, que fit limpida, & a succo pancreatico pariter limpido simili mixtis, ab hac puitura arro- cissimi intestinorum dolores suscitantur, à quibus vide- tur intestina quasi pertrebari, eo quia per aciditatem succi pancreatici intensam corrodit, & per crassitatem, ita adheret, ut dolor semper fixus parti inhæret; unde pars Aromaticis oppugnandam esse malitiam hujus humoris, cum aciditatem infringit, & partes crassas attenuat, & si acrimoniam hujus humoris spēcētemus, à qua dolores adō atroces oriuntur, percipiems Re- centiores melius naturam hujus explicare, quād anter- quis, qui volunt vitream puituram à frigidi excedenti condensari, & ab eodem dolores illos intenso, quos cauſa hic humor, oīti; nam non est reperitur talis frigiditas in corpore vivente, & in humoribus in inter- nis partibus existentibus, ut valeat condensare humores ad virtū fusi similitudinem, & dolores adeo atroces ge- nerare, nisi per frigidum acidum intelligent, vel frigidi- tati conjunctum adiungant.

Si hinc puitura acide terrea partes admisceantur ar- milla limpidae, & aciditate austerritatem concipit, & resulat illa differentia ab Avicenna pontica dicta, cuius generationem explicat ex eo quid in tereftactem seru- um mutata sit, unde Recentiores hujus Autoris sen- sum sequentes à particulis terrea austerritatem sumere, puituram stabilierunt, que in melanochroa hypocondria- ca sepe obseruantur, & à qua alvi stupratus, dum fusi au- sterritatem feces condensat, & respirationes mortui intesti- norum reddit; ab hac etiam dolores atrociissimi, quales hypochondriaci experiuntur in intestinis, eò quia rigidi- tate statum particularum intime membranolanum intesti- norum substantiam vellicat, unde dolor magis acutus, & fixus. Corrigetur hic humor, cum eidein Aromaticis, sed oleofis, vel oleo aliquo mixtis.

Ei si obijicitur, explicatio operationum humorum, per particulas eorumdem, vel rigidis, vel flexibiles, vel aquatas diffusionem ab Antiquis includit, quibus placeat humorum actionem per qualitates determinare.

Respondeamus per actionem particularum in aliquod subiectum dependenter à figura, vel motu illarum, dici subiectum illud tal, & tali modo qualificari; Idcirco cum ratione etiam ab Antiquis actiones istarum particu- larum generico nomine qualitatibus appellatae fuerint, & Neoterici specifici magis usi sunt, determinantes subje- ctum à particulis corporis agentis qualificari ratione a- cuiteti, acrimonia, rigidiitate, & duritate, & ab his materiae modis morboiam ejus naturam dilucidarunt, quia etiam est morboiam supradicta puitura, quia est pontica, & est talis per dictos materiae modos esse morboiam, quia sit pontica, deducitur, prius ex ejus denominatione; secundum quia fuerunt soliti Antiqui hu- mores pravos denominare à qualitate per quam sunt Noxi.

C A P U T IX.

De Urina.

URINA naturali separationi subjetat pro massa fan- guinea depuratione, & purgatione à superfluo, & inutili fero, extra enim corpus relegatur urina solidum, ut seceratur non ad alicuius operis finem, eo modo quo semen extra corpus ejaculator ad generationem per- ficiendam principissimum, & admirandum nature o- perantis miraculum.

In urina ergo præter exceptionem excrementi nihil est, quod humani corporis beneficio contribuire posse, cum sit substantia depauperata ab omni eo, quod potest inferire nutritioni partium, vel spirituum generatio- ni, quamvis in hujus substantia utrumque latuerit, quo Natura pli remanet tantum inutile sola expurgatione di- gnum.

Secernitur urina à massa sanguinis in renibus, per

virtutem istorum secereticem, si Antiquis credimus, quamvis sit difficile creditu, prout superius innu facit secereticem intimam substantiam renum operari in humoris illi substantia, secundum superficiem iolum adhaerentem, prout est sanguis, à quo urina seceruntur. Recentiores hanc facultatem secereticem explicant per proportionem porositatum substantiarum renum cum particulis, inutile serum componentibus, unde transfuso sanguine ab arteriis in substantiam renum ab istorum porositatis excipitur, refuente reliquo sanguine per venas, prout exigit circulationis ordo, quia istius particula secundum figuram non sunt proportionata dictis porositatum, ideoque ab eis non admittuntur, sed excluduntur, & hoc modo seceruntur serum urinæ à ma- sa sanguinis, & recte etiam, & sensibiliter concipiunt, quid sit virtus lectorum, in quo consistat, & quomodo operetur, hac fuit mens Hippocratis expressa in ten- tatione descripta, ubi egimus de secretione bilis à san- guine,

Aliqui admittunt ultra hanc proportionem porositatum cum particulis sferosis, fermentum quoddam in re- num substantia, cuius afflatus taeta sanguinis potio per renes circulans condensationem quamdiu patitur, & qua exprimitur dicta sferositas eo modo, quo per con- strictionem aquæ in spongias porositatis existens, ex- primitur, & haec coagulatur, & sanguis concretus se- rofitatibus ab aliis partibus separata profundiunt, non alia ratione, nisi quia per coagulationem condensatis particulis componentibus sanguinem, pori substantiae hujus magis constringuntur, & quidquid in eis est liqui- di, exprimitur; præterquamquid à condensatione pre- muntur undequa pars corporis condensati, tam- quā manu coagulante spongiam. Ita undequa- que sferositas condensatio nescia expellit: Hinc faciēt est credere, fermentum renum est tamquam co- agulum, quod sanguinem non coagulat, ut motu ause- ratur, sed condensat, & infispitat, ut sferositatem modo dicto à suis visceribus profundat, fallo motu fluxibilitatis, sed tardo. Idcirco plures in mentem venit renes susceptoriis refluxum à renibus sanguinem sufficiētes à Natura donatos fuisse fermento dissolutivo, ut corrigeant crassitatem, & insufficiationem à sanguine suscep- ta in renum substantia ad hoc, ut facilius, & tuto curli- suam viam per superiora perficiat posset, ex quo pa- tere, hanc fermenti conditionem magis manifeste facilis secereticis potentiam explicare, quod si rejecione Antiqui, non possum rejecere supradictam proportionem porositatum, cum particulis sferois, quia si per eos etiam serum transcolatur per dictis porositatis stan- te sanguinis circulatione, debet esse proportio inter has, & particulas feri, & si rejecionem autem alia in sanguine exi- stentes, id contrinquit, quia non sunt proportionata dictis porositatum, & sicuti poculum cereui subtilissimo a- perforatum, & plena aqua salsa finit per dicta for- matamina abire simplicissimam aquam, retentis salinis particulis, quibus aqua privata sua naturali dulcedini re- fluitur, quia à foraminibus aqua factis admittuntur particula aquæ, non salinae, & hoc modo dicuntur ista ab ilis secerni, ita Antiquitatis sectatores sine istius contemptu, fed veritate, & experientia peritudo debet admirare virtutem secereticem urinae in predicta proportione porositatum renum, cum particulis sfero- sis, experientia etiam docente poculo hedera aquam vi- no mixtam separari, per solam proportionem, quam particula aquæ habent, cum porositatis hedera, quia deficiente in particulis vi, non separantur, sed à pocu- culo retinentur, & à Percolatoriis densitate, ejus poro- sitates angustas reddente liquidum, & tenuem humor- rem descendere secundum suam figuram angustia predi- cta correspondente, crassitatem, & densitatem, ut propter amplius spatium exigentem retineri observamus, & hujus opinionis fauorem habemus Hippocratis in lib. de ossium Natura circa initium, ubi adamus hanc secentiam exponit, dum scribit, rem autem cavitate sua ad magnas venas situs est, unde procedunt ex ipsa in vesicam, qua parte potus per venas ad renes trahitur, deinde per renes aqua velut excolatur, & per ipsa intestina, per quia simili emittitur. Spongia enim est simile, quod ab his ad vesicam tendit, illigique urina à sanguine percolatur, & secernitur.

Impe:

Sectio I. Caput IX.

in decocto Cicerum rubeorum, & radicis Ononidis. Pulvis Artemisia collectæ mensa Maji Luna existente in signo Gemini die duodecima, vel decimertia Luna ad 3. ii. exhibitus cum vino calicum expellit, quod facit etiam ad 15. v. succus ejusdem, & capsula limacarum optimè in pulvrem redacta, & pulvis ulti optime in vino, & exsiccatus ad 3. i. vel ad 3. ii. exhibeat Bor- ax mineralis ad 3. i. in decocto diureticæ, & 3. ii. Plantaginis aquatica calicum expellunt.

Potest etiam ladi hac urina secerito virtus aliarum partium, ut in hydrope ventris, & Thoracis in magno & continuo sudore, & etiam ob magnam sanguinis crassitatem, que non sinit separari sferositatem super- fluam, & excrementitiam, quia eam intime unit suo lentore cum aliis particulis sanguinis, & tunc remedia erunt illa proportionata dictis indispositionibus.

Non minoris considerationis est in Medicina urinæ profluvium, ac fit ejus suppresse, accedit enim illud, quando urina excreta excedit quantitatem humidi, quod à cibis solidis opere concoctionum, & potu exprimitur & feceruntur, & tale urina profluvium Diabetes dicitur, cuius causa ab Antiquis in calorem fundinem Massam sanguinis, per quam fusionem in copiolam re- solvitur sferositatem, quae tenbus imparti copiolum etiam urina fluxum efficit, vel in renes intense excalefa- totis, & calore copiolam sferositatem atrahentes refun- derunt: ne tamen considerata hac attratio per calorem non videtur subfister, & repugnat modo superius ex- plicato de secretione urinae à massa sanguinea Calor fun- dens sanguinem à me pro causa Diabetes admittitur, si ei conjugantur falsedo, que facile ad excessu caloris ex Antiquorum placitis introducitur: Ab hac falsedine sanguinem insuffit, dum hic sua circulatione partes ab- luit multa particula istarum partium abraduntur, & comminuntur in liquidam, & fluxibilem substantiam, eo modo quo ab aqua fortis communiquer arguent, ut ejus fluxibilitatem amuletur ab his particulis abrasis, & ad feri formam redactis: augent in vasis sferositas, que aucta copia per renes expurgatur, & hoc modo mihi videtur recte explicata causa Diabetes multi- ple sferositas, & Maciei, ad quam temper tentat, & in quam terminatur, quod etiam superius adnotavi, ubi de falso à succo pancreatico, & à bile prove- niente egi.

Pro hujus curatione non possum excogitare melius re- medium eo proposto in meis configurationibus nempe lac exhibitum, ea forma ab aliquibus laudata pro cura- tionis podagra admicendo lacti prima vice illius assum- ptionis 3. iii. sequentis pulveris. 24. Gummi Arab. Bol. Arin. Balaust. Sumach. Ganz. an. 3. v. Amylli Gummi Tragacanth. Seminum Laetucæ, Portulacæ, Malvarum, Pylsii an. 3. iii. Santali albi 3. i. m. fiat pulvis. Potest etiam parari decoctio longa cum horde- Radicibus Altheæ, Malvae, fruct. Alchekengi, & plutes per diem haurienda; hinc potest etiam unā cum dictis ingredientibus misceri 3. i. Salis saturni, cum hac decoctione, per duas vices omni die capiat Ter- ram Catæchæ preparata ad 9. ii.

Præter aqueam sferositatem excrementum, & cor- pori inutile alias partes in fe continer urina, à quibus colore, consistentiem, & sedimentum scilicet. Has partes in dictis Antiqui in bilem pri- mò à qua voluta colore flavo paleari naturaliter tingi. Secundò in reliquis aliamentis, post exactam partium nutritionem in his remanentes, que intra sanguinem de novo recepta, & sferositas inutile commixta cum hac per urinam expurgantur, & hujus sedi- mentum constat, ab hoc principio medico persuasi- prædicti ab urina sedimento conditionem concoctionis deducunt, & hujus perfectionem, vel imperfectionem à sedimenti perfictione, vel imparfectione colligunt. In febribus sedimentum fieri à morbo materia con- cossa, & segregata, & ad vias urinae transmissa deter- minantur.

Harum partium numerum, & conditionem nobis manifester notificar experimentum ab Excellentissimo, & Doctissimo Bellino in suo Tractatu de urinæ expo- sum, & est, quod si urina lento igni evaporanda exponatur, evaportare paulatim aqua substantia color urinae flavus magis intenditur, & pro majori istius re- solutio-

solutione maiorem semper acquirit intensionem, itaut ad nigredinem accedit, humido evaporato, & ad paucam quantitatem redacto, quo resolutio remanet in fundo vasis materia crassa, nibilium representans, nimirum saltem, & terram, & in hoc fale deprehenditur summa activitas, & acrimonia, dum vero actione ignis aqucum urine evaporat, fuscidissimum exhalat odor omnino simili illi, qui sentitur in urinosis spiritu ab urina per distillationem elicito, & quem exhibet etiam spiritus falsi Armonici distillatus, qui odor confluit in aliqua portione sulphuris, cum fale alkalicu, & volatili commixta. Si dictis reliquis urinæ addatur aqua communis paulatim, & in ea proportione correspondenti illi quantitate ferri evaporatu, sub qua urina colorum mutata, obseruamus aquam superfluviam eisdem coloribus omnino tincti, itaut quando additum fuerit tantum aqua, quantum ferri evaporatum fuit, tunc urina omnino talis apparuit, ac quando excreta fuit.

Ab hoc experimento evidenter comprehendimus in urina præter serum, seu aquam substantiam adesse salem fixum, & volatilem, cum aliquo portione sulphuris, & terra à quibus colore, consistentiam, & sedimentum meruunt, & hoc experimentum debet etiam ab Antiquis recipi, & cum Recentioribus convenire, & maximè cùm certo confet ex Antiquorum decretis varia extrema corporis per urinam secerni, non tam tempore sanitaris, in quo & extrema generantur, non solum materialiter ab aliomentis pravis, sed etiam effectivè, vel à partium vitio leví, vel à fermentis carum alteraris, vel à sanguinis fermentatione medicoritate excedente, vel in excessu, vel in defectu. Placuit etiam illis, haec extrema variæ à natura prævida per urinam excerni, pro sanguinis depuratione, quam in morbis in quibus urinas excrements morbosus rugidas ostendunt, & crises per urinam facte persuadent, & tot morborum curations, que succedunt, per paulatinam morbosam materiam evacuationem per urinam, cùm per Antiquos urina tam in sanis, quam in agri sit exercitus plena sequaces in hoc habent. Recentiores, qui majoris claritatis gratia, haec extremitate in færo fælo sulphure, & terra, seu tartaro tamquam sub genere colligunt, & in hac determinatione veritati adherent pacientia à supradicta experientia, & emicant in ratione à dicta experientia deflupta, per quam rectè explicant varietates urinatum contingentes tam in agri, quam in sanis secundum colorem, consistentiam, & sedimentum.

Quo enim plus participant de aquæ substantia, & minus de crassa, sunt minùs colorata parum consistentes, & cum minimo sedimento. Ubi vero major quantitas salis, & terra cum parva fero conjungitur, color in urina est magis intensus, cum crassiflue substantia, & sedimento copioso, & cum hoc principio explicant omnes differentias urinatum, tam secundum colorem, quam secundum substantiam, & sedimentum, pro quibus rectè concipiendis videndum, citatus auctor, qui ingeniosissime has omnes differentias explicat.

Descriptas partes, seu substantia suscipit serum urinoum à massa sanguinea, & à toto, dum circulando, cum hoc omnes partes irrigat, & perluit, particulas salinas sulphuricas excretentias in illis quiescentes abſtergo, imbibendo, & secum unitas rapiendo. A massa sanguinea terram absorbet, que nihil aliud est, quam tartarum sanguinis, huic enim evenire puto, quod vino contingit in sua fermentatione, per quas partes tartareae in fundo dolli depositum modo declarando, sic sanguis ab aliomentis ingefis licet fermentatis, & depuratis partes terreas, & tartareas virtutem fermenti depurantis, vel fugientes, vel sperantes sua sine colligit, & has affida fermentatione tandem depositit, & fero excrementio pro expurgatione consignat, & huius tartaro sanguinis applicanda sunt ea omnia, que dicuntur de Tartaro vini, & ficit Tartari portio, in vino generatur ex congressu alkalicarum, & acidum particularum, que post effervesciam in dicto congressu suscepit similem coagulationem, & in Tartarium absent, ita in sanguine ex congressu, & effervescia particularum in suis visceribus latentium, per coagulationem earundem post in-

natam effervescientiam tartarum sanguinis resultat, quod segregatum à sanguine, eo modo quo tartarus segregatur à vino, & ierofitatis inutili commixtum, una cum ista per urinam excernitur, tartaro terra unius in sanguine existens, & pars alimentorum, à quibus suum esse recognoscit, & que tota cum fecibus precipitari renuit, sed sanguinis consortio reuinuit, ut etiam debitum, quia ut mixtum Elementa componentia in se retinere debet, & quanvis hic modus explicandi compositionem urina, & iuvi Tartari videatur novus, nec Antiquis usitatus, non destituit, nec est contrarius suis assertis stabilitatis in declaranda urinæ generatione, inquit ab eis est admittendus persuadente experientia urinæ salinæ, à quo falsidem fatis manifestam nanciscitur, qui magis sic conspicuus in iustius distillatione, & sulphur manifestatum ab odore ferido urina, & sublantia enim odorosa à Chemicis sulphur dicitur, & tartarum quod ostendit crux illa, que fundo, & lateribus vasis in quo conservatur adhaeret, tartaro vini correspondens. Tartarum vini, non video, quid absurdii continet, inquit modus generationis Tarteri multam lucem communicat ad indagandum, & explicandum modum generationis Tarteri in urina, prout colligitur a superius dictis, & in tartaro vini adest unionem particularum acidarum, & alkalicarum demonstratur, quia in tartaro vini adest acidum, & falsum, acidum gustu percipitur, & si incineretur tartarum, & cum aqua fiat liquor, facta istius evaporatione fali luxivolum manifestatur, & ab organo gustu tale diffinguitur, & percipitur: Si ergo in tartaro, est acidum, & falsum, neceps est, ut ista duo simul concurrent effervescendo, ut coeant in unum pro generatione tartari, cùm experientia habeamus acidam, & falsam alkalicam simul mixtam effervescere, pari pacto discurrendum est de tartaro urina, & sicut ea, que dicuntur de tartaro vini vera experiments probantur, ita vera certe sunt, que de Tartaro urina dicuntur.

Sedimentum constat ex particulis alimenti residuis à nutritione omnium partium, in hoc enim opera quilibet pars inventur in materia alimentari aliquam portionem improportionatam ad sufficiendas conditio[n]es naturæ proprias, id est reponit, & intra porositas dictæ partis tamquam inutilis relinquuntur: verum tamen est, quod una cum materia utili partis influxus recipit, & cum hoc alterationem quandam per quam calorem mutat, vel levitatem acquirit, vel texturam diffimilem ab ea, quam in sanguine recipiebat sufficit. Pari pacto etiam materia utilis ad partes deferatur, plurimam conveniat pro reparando perdito, superfluum alteratum ad influxu partiis intra ejus porositas modo dicto remanet, haec alimenti reliqua, tam que sunt inutilis ad nutritionem, quamque superflua in ea, constant ferre omnes ex materia crassa una cum salina mixta; nam si alimentum sit superabundans felicit illud, quod sua natura est magis convenientis, relatio eo quod minus convenient.

Serum una cum sanguine mouit circulationis omnes partes irrigando dictas particulas in eis commorantes dissolvit, & secum rapit, & ratione conditionis saline faciliter sibi unit. Idcirco etiam una cum eo in renibus separantur dictæ particulae, & per vesicam excrentur, & quia fero sunt graviores post aliquod tempus ab urina excretione separantur, & invicem sibi cohaerentes sedimentum componunt, & hoc fundum vasis petrit, si gravitas particularium componentium supererat gravitatem cuiuslibet partiæ feri, & in medio vasis constitutæ sedimentum, si earum gravitas sit minor gravitate partium feri fundum vasis occupantis, in summitate urina colligitur sedimentum, quantum dictæ particulae minorem, quam serum habent gravitatem, seu sunt leviores ipso fero respectu majoris partiæ illius, & sic pro differentia fuisse, qui in urina occupatur, ab his particulis sedimenti, tres differentias iustius resultant, quando in summitate urina colliguntur, dicitur nubes, quando in medio bipartitus, quando in fundo sedimentum.

Materiam etiam sedimento præbere potest massa sanguinis dum partes salinas, & crassas in suo motu, & fermentatione segregatas à reliquis partibus cum con-

Sectio I. Caput IX.

ficiuntibus fero excrementio consignat, & hoc modo sunt sedimenta in statu naturali.

Probabilis est etiam sedimentum à materia morbosâ à sanguine segregata recipere suum esse, ut superius dicemus, quod docuit Hippocrates de inter affectu quando scriptis urina autem ob pituita copiam, vel crastitudinem vix egreditur. Quod siquidem depositum quod refererit parvo tempore, quo subfudit, crassam velut farinam videbis, ac siquidem bilis superaverit ipsum subfulvum videbis, si vero ex pituita mortuus album, & crassum erit. Ecce quomodo vult à materia morbosâ sedimenta fieri.

Hinc deducitur ratio explicans, quomodo sedimenta in urinis sint signa concoctionis febre exardesciente, quia ostendunt, vel materia morbosâ, & fermentativam massæ sanguineas, ab hac paulatim secerni, & per urinam expurgari, & talis secreta supponit concoctionem materie, que in morbosâ constitutione conficitur, in segregatione depravata humoris, & in unione boni, & si continua sit, & copiosa hujus materia sedimenta sanis communia in urinis apparent, & ostendunt optimam sanguinis constitutionem, aptam partes nutritre, & ab hac sanguinis constitutione concoctionem humorum pravorunt arguinum, una cum virtute, & energia expulsa fermenti extranei, & secernente purum, ab impuro, & unitivo partium rotundum sanguinem constituentibus sub figura, & textura naturali, in quibus omnibus concoctione consistit.

E contra sedimenta in urinis deficiuntur humorum cruditatem in febris argunt, ostendendo à massa sanguinis excrentia, & materiam febrilem non segregari, nec partes nutritionem peragere de depravatis sanguinis qualitatibus, vel ob suorum fermentorum alterationem, dum excrentia in suis porositatibus a fero diluendo non relinquent, & hac omni humorum, & massa sanguinea cruditatem prædicunt.

Si terciæ in urina contenta conjugatur cum materia crassa acida, quia in renum cavitate colligatur haec adante super alkali urina, quo abundantur imprægnatur, ut patet ex ejus distillatione, in calculum induatur, quod experimento fatis evidenter comprobatur Thelenius facto in distillatione lapidi à vesica extracti, primò enim elicit humorum urinofum, & in fundo vasis remanet reliquum lapidis spongiosum friabile, quod acidu vi tritrioli optimè dephlegmati irritatum, & postea superadditum huc spiritu urinofero per distillationem primo loco elicito, tota massa illa friabilis, & spongiosa sicut prius in lapide durum, & minimè friabilem coagulatur, hoc experimento ad evidenter confirmatur illud, quod mos dicemus, itaut nulla alia sit indaganda ratio pro comprobatione talis asserti, cujus Hippocratem habemus Authorem in lib. 4. de morbis, ubi explicando modum quo in pueris latanibus fit calculus, hac scribit, atque ubi lat. minimè purum, sed terrenum (ecce terra requista ad generationem calculi) ac pumilio sumerit (ecce materia crassa) inferius vero subiungit, pituita enim sedimentum permixta in glutinem evadit, ac primum parva lanugo accrescit (à Petro Salio Diverio in Com. hujus sententiae lanugo explicatur pro acus, & acus dicitur frumentum purgamentum levissimum quod ventribus extra aream ejaculatur) deinde quod accedit a renofuso adjungitur, cum pituita, que de latè in vesica remanet pro glutine, sit & inretefit, hoc est augetur, & quidquid quidem humoris in conglutinatione acceferit per urinam redditur, hoc est, ut explicat. Diversus quidquid humoris tenuis in agglutinatione acceferit emingitur, ab hac sententia Hippocratis colligitur in generatione calculi admittere unionem substantiarum terreæ arenosæ, cum substantia crassa viliciata pituita, quomodo vero istæ due substantiae abeant in lapide, ibi dicit per conglutinationem; inferius vero ubi explicat modum, quo fit calculus exemplo confessionis ferri ait, ipsum vero sedimentum subfudit, condensatur, ac solidificatur, velut ferrum, & per haec verba significat substantiam terream, & crassam, ultra conglutinationem condensari, & solidari, velut ferrum:

quomodo vero fiat talis condensatio, solidatio, & induratio similis dentifratii soliditati, & induratori ferri vero non explicit Hippocrates, sed à præfato experimento manifestatur, cùm ab acido vitrioli, & spiritu urinofero, super affluo mastis calculeo friabilis diuties, & soliditas huic imperiatur friabilitatem tollens. Veritatem ab hoc experimento exhibitam confirmant omnia remedia pro calculi præservatione ab Authoribus propria, que vel acidum extinguente, ut sunt omnia calida, & Aromaticæ, vel enervante, ut demulcentia, vel imbibiente, ut Crustacea, Terraæ, & olea.

In Sale Alkali urinofero esse potentiam se coagulandi, cum acido manifestatur à sequenti experimento Helmtoni. Urina spiritus, qui est alkalicus miscetur, cum spiritu vini de acido participante, & statim hi duo spiritus in unam substantiam densam coagulatur.

Ab his fundamentis elicitor ratio magis probabilis de modo generationis calculi, quam sit illa Antiquorum determinantibus calculum fieri à calore materiae crassam exsiccante, & in lapidem induante, cum videatur maximè improbabile humorum à calore viventis in lapidem induari, quid certè non operaret ipsis formis ardentes, præterquamquid humor simplex sine admixione falso, & terra non videtur posse in lapidem concrecere.

Quacunque vero sententia admissa esse est statuere in renum porositatibus dilatationem, per quam humor crassus in coram cavitatem introducatur, & simul admittere humorum crassum tamquam materiam calculi, sive hanc crassitudinem habeat ab acido super abundanti, vel ab alia cauâ, unde pro curatione indicatio refutat supradictas porositates dilatatas constringendi, & quia calor, & renum, & partium adjacentium, huic dilatationi magis concurret, quam alia cauâ nisi porositates dictæ sint ex naturali constitutio[n]e, cum tali dilatatione conformata, patet refrigerantia conducere ad porositatibus conformatio[n]em, & rectè Antiquos, & Recentiores agere dum unani miseri profuso præservare à calculo ad refrigerantia recurrunt. Naturalis etiam dilatatio à refrigerantibus modificationem quandam potest recipere, cùm sit propter eorum condenationem inducere, & cùm humor crassus ab utraque sententia admittatur unani miseri confessu hic erit attenuandus, & abstergendus diureticis calidis, seu potius temperatis, ne illorum calore porositates renum magis dilatentur.

Pro præservatione à calculi sequens remedium temporum praeditis indicationibus correspondens proponit. 4. Lapidis Judaici, Lyncis, Spongæ, Oculi, Cancer, Succini an. 3. v. Sem. Mili, Solis, Lappa majoris, Hyperic an. 3. i. m. & cum duabus partibus Therebentina, & una ex fuces Veronicae, & hedera terrestris fia mafia de qua 3. iii. sumuntur per viginti quinque dies in Vete, & Autumno superbiendo aquam Veronicae, & præmissa leni purgatione. Vinum etiam in quo silices candentes extincti fuerint à calculo præservare potest, sicut etiam decocum, vel sucus Veronicae per menem omni Verte eponus, sed pulvis Artemisia collecta modo superius explicato, & per novem dies cum vino bibitus præservat à calculo; Dosis est 3. i. ad 3. ii. & dictæ remedis utraque sententia stabilitas est understandum, pro præservatione à calculo, sicut diversa ratio assignatur pro explicando modo, quo dicta remedialia præservacionis effectum operentur, pro manifestanda, & explicanda actione, quia causam calculi arcent, & profligant; nam Antiqui afferunt, id fieri quia praedita remedium humorum crassum attenuant, & fluxibilem reddunt, quapropter non detinunt in substantia reni, sed una cum partibus fluidis urine cursum ad vesicam continuant, & cum ea excurrent, & non detinent humorem in renibus, nec potest incrassari, nec in lapide coagulari, huic rationi addunt aliam desumptam à qualitate occultâ, per quam docent præservacionem à calculo obtineri. Recentiores vero afferunt dicta medicamenta acidum humoris absorbendo, vel corrugendo crassitudem ab hoc illatam auferre, & tenuitatem etiam conferre, ratione Salis alkalicæ quo ditantur, & in quo virtus dissolutiva valde efficax viger, lectori relinquunt ponde-

ponderationem harum rationum, & libertatem eligen-
di illam, que recte ratione magis correspondet, & in-
tellectum majoris energiam convincit. Utraque etiam fer-
tentia in hoc concurrit, quod constrictis porrofici-
bus renum intra eas humor crarus non admittitur,
& sic à calculo praeveratio habetur, unde etiam una-
nimis conlens in uino aquarum mineralium refriger-
antium convenienter.

Salis copia in sedimento urinae redundans modifica-
tionem non recipiens a substantia aquae, sed hanc cum
excessu acrem, & corrodente reddens, urinam ardo-
rem, & stranguiram efficit, quas affectiones à materia
acri, & salsa contortente oriri unanimi conlens ab o-
mnibus scitis stabilitum est. Cum hac sollicitudine
quidam stranguram guttam cum doore urinae redi-
dit, quia à qualibet minima quantitate hujus nimis
acris, molesta vexatione crucia vesica, ut molestiam
excitat, urina expulsione innititur, & qua gutta
in ea recipitur, cum molesta guttam etiam expelli-
tur, & stante hac molestia, continuo meendi defi-
derium adest, cum interrupta, & guttam facta ex-
pulsione urinae. In ardore vero hujus adieci quidem dolor,
sed cum continuato urina exiit, & dolor adest,
quia sua actiones partes membranofas, & musculos
vesicas faltis partibus inmoderate vellicat, cum tri-
stis sensatione, disjuncta ab illa vehementia, que cogat
ad sphincteris contractionem, & aperitionem, unde
dolor detinetur, licet eum pruriat, in exitu vero do-
lorem, & ardorem infert.

Tolluntur haec dolorolosæ affectiones, acrimoniam salis
urinoi emendando, atque causam generantem, quæ
vel est bilis sola, vel succus pancreaticus, vel lympha
cum bile, prout docimus capite de succo pancreatico,
corrigendo cum remedii ibidem propositis, qui
bus possum addi Terebentina, & ejus spiritus, vel ad
formam Jupili redacta, cum decoctione Alchekengi,
sem. Papav. Mal. Schefbeni. Jujubaru, & pulvere su-
perius descripto de Diabete.

Nec obstat Antiquis, hanc causam mordacitatis urinae
refundere in intempore calidam, de quo men-
tionem non faciunt Recentiores; nam citato capite
demonstravimus quomodo falso à calore dependet,
nulla amissa varietate inter Recentiorum, & Antiquorum
dogmata; Praterquamdiu, admittendo à fale li-
xivali fanguinis, urine mordacitatem impetrari, stab-
litur in sanguine intemperies calida; nam talis falso
proveniens non habet, nisi ab excedenti effervescentia
fanguinis, que excedentem involvunt calorem adju-
vantem adiunctione particularum fanguinis in magna
copia, à qua adiunctione fale lixiviale in magna copia
etiam elicetur, quod si ab acido acrimonia urina proveniat,
calor in hoc partem habere potest dum aci-
dum exaltando, & humidum hoc attemperans refol-
vendo actionem reddit aciditatem majorique activita-
, & vi inimici.

Ulceræ, & renum, & vesicæ, ab hoc acri sale urinae
excavantur, & in modo agendi hujus acris con-
currunt, & praefit, & præteriorum seculorum scri-
ptores, sicut etiam in modo curandi; à Recentioribus
vero commendantur herba vulneraria dicta, & etiam
balamicæ omnia ab Antiquis pariter cognita, ut
funt Terebentina, Oppobalsamus, thymus, malix, &
Myrra, & inter composta balamicum sulphurum, Te-
rebellinatum, & fuscinatum, & spiritus vini camphoratus,
& in hoc casu mihi placet decoctionem longam
parare herbis vulneraria, & addere spiritum vini
camphoratum, & de hac bibere pluries in diem;
ab hujusmodi enim remedii continuatione, & frequen-
ti assumptione speranda est aliqua utilitas.

Hic referunt vesicæ scabies, in qua ledimenta furu-
rae apparent, cum graveolenta urina, cuius cauam
humores acris huic mixtos communiter referunt, qui
vesicam corrodendo ejus membranam abradunt, unde
sedimenta conditionis supradictæ, qua sententia vide-
tur maximè improbabiles; nam cisticimæ hac abrasione
concessa vesica tota ex tenuissima membrana confans,
perfoderetur, & contorteretur accelerato interitus, & ta-
men experientia ostendit, dñs agro in hoc morbo per-
severare, unde mihi videtur magis consonum stabilire
urinam dictis salibus ad satietatem saturatam sua mo-

re in cavitate vesicæ hujus fermentum, vel tempera-
mentum ad acre, & salutem immutare, ut alimentum
suppeditatum adurat, & velut in cineres reducat, cum
paucæ illius appositione, unde quod inhabitat est redditum
pro appositione, in ejus cavitatem precipitatur

Cura vero codem modo est perficienda, quo dirigi-
tur illa ardoris, & stranguriæ, & ulceris vesica, cum
scabie hujus sint ulceris primordia, & hoc modo etiam
curata fuit Antiquorum consilio.

Sic cum sale urinolo conjungatur materia crassa, &
viscosa sit Ichuria, seu urina supressio obstruere à
crassitate materia Orificio collis vesica extum illi denegante.
Unde purgata prius copia prædictæ materia
incidentibus diurectis insistendum pro refectione oculi
vitæ, medicamentis superius de impedita urine
excretione per renes recensitis, & hoc nullam patitur
difficultatem.

Quidam contingit hanc materiam ex urinæ
aciditatem contraxisse, cum arena, vel Tartari mix-
tione, & huic uniti sal alkale utrinolum, coagulatur in
lapidem in vesicae cavitate, pro quo nec præterita,
nec præsentis artas aliud cognoscit remedium, quam
Chytrurgica operatio, cum utraque arta defraudata
fuerit beneficio illorum remediorum, que ab aliquibus
pro minutiæ lapidis decantant, & fine conseruatione
humane miseria occultata fuerint.

C A P U T X.

De Succi nervoso.

A Natoma divisioni, & separationi humorum à Na-
tura artificio peracta subiecta etiam spiritus animalis,
quem à succo quoddam nervo dicto colligari volunt Recentiores. Putant enim à sanguine in sub-
stantia corticali cerebri serotinam crassitudinem spiritu
turgidam; quam ad ignem concretere dicunt depo-
ni, que recepta à glandulis ejusdem substantia corticalis
intra tuas porrofites, à Natura excavatas ibi
præparatur, & exaltatur in subtilissimum, tenuissimum,
ac spirituissimum substantiam virtute fermenti implan-
tati à sagaci Natura in dictis glandulis. Hac serotinæ
præparatione peracta, beneficio pressionis membran-
arum cerebri constringentes rotam hujus substantiam
expellunt à glandulis corticalis substantia, in medulla-
res porrofites, & per has descendendo majorem vo-
latalitatem, & spiritualitatem adipiscuntur, & haec via
ad nervorum principium tendit, ubi horum substantiæ
ingreditur, & tam fibras medullares illorum, quam nervæ membranæ eos circumvenientes pen-
etrant, calor in hoc partem habere potest dum aci-
dum exaltando, & humidum hoc attemperans refol-
vendo actionem reddit aciditatem majorique activita-
, & vi inimici.

Hujus Liquoris finem à natura intentum ajunt esse,
primo unice spiritus animales, & alio modo ad in-
vivæ colligare; nam haec unione, & vinculo deficien-
tis, nimis prompta spiritibus animalibus subtilissimis,
& volatilibus ad extum è corpore patet via, cum
detrimento irreparabili totius animalis. Secundùs ut fer-
etur uno, & continuata inter eos adeo necessaria,
ad hoc ut motus nervis, & spiritibus impressi, non
tam ab Anima, quam ab objectis externis, sine dis-
continuitate possint per eos propagari, data enim
aliqua intercapidine (que necessario debet admitti
concessa spiritibus sine humore) non succederet motus
propagatio, quia in intercapidine cessaret. Tertiù
ut partes nutritur, & rationes pro determinanda, ac
flatuenda hujus necessitate in nutritione afferentur, u-
bi de nutritione partium.

Fluit hic liquor nervosus per nervorum tubas, non
ad modum torrentis, ut sanguis in arteriis, sed leni,
& infensibili motu per dictas fibras descendit, eo modo,
quo per arborum fibras nutritivus humor à radicibus
subministratus moverit, & tali motu, quo arbo-
rum folia à costula intermedia sum recipient alimen-
tum, qui motus in duabus hisce subfibis est certus,
& tamen est infensibilis. Hinc est, quod ligati nervi
non intumescunt, cum motus suis à ligatura non in-
pediat, tumore non turgescit, quamvis humor nutriti-
piatur, & sicut si costula foliorum vinculo incre-
piatur, vena non turgescit, quamvis humor nutriti-

Sectio I. Caput XI.

241

vus totius folia per illam illabatur, ita per nervorum
ligatum non observatur intumescere, quamvis succo
nervio inadefiant, eadem ratione scilicet nervi humor
non profundunt, eo modo, quo nec fibrae arborum præ-
cise non dant humor, licet per eas sine dubio ad
Plante alimoniam excurrat.

Precipuus vero usus hujus liquoris, & spiritus ani-
malis à nemine controversus, nec in dubium revocatus
est motus, tam spontaneus, quam involuntarius, certum
enim est hos motus perfciri per nervos, eo quod
ipsi reflecti, aut stricti ligatis cesserent quicunque motus
musculorum recipientium motoram facultatem à nervis
spirituolo succo, sed spiritu animali turgidis: non pol-
lunt vero nervi contribuire talem facultatem musculis,
nisi moveantur spiritus in eis contenti, unde est necces-
sarium admittenda aliquæ virtus impulsiva à cerebro emanans,
qua pro executione motus voluntarii, cuius prin-
cipium est in cerebro, impellat spiritus contentos in de-
terminata nervo, coniuncto cum parte voluntariæ move-
nda, & quod dicunt de motu spontaneo, afferendum
erant est de motu non spontaneo, cuius principium in
cerebro resedit: Ab haec certissima expositione motus
voluntarii, & involuntarii colligitur, sicutum nervorum,
& spiritum animalium à cerebro deorsum versus partem
moveandam impelli; in sensu vero contrarium accidit
predicto succo, & spiritui, nam ut de facultate sensitiva
videbimus, fit sensus, ex eo quod nervi inservientes pro
organo sensu extornerum ab objectis exteris move-
ntur, & in hoc motu succus nervus, & nervi undulatio-
nes quadam concipiunt, que una post aliæ cisticimæ,
& in momento ab eum extremitatibus, sursum ad prin-
cipium nervorum in cerebro, & sedens sensus communis
pertinent, que recipiendo determinatam impressionem
motus juxta modificationem dictarum undulationum,
tenius communis naturam exteri moveantis, una cum om-
nibus suis proprietatibus dependent à dicta impræ-
fessione motus percipiunt. Idecō ab haec certissima dilucida-
tione modi, quo sensus pertinet, alterum colligitur,
nemp̄ quod dictus inessus, vel spiritus in sensu
moveatur ab extremitate nervi sursum, versus suum prin-
cipium, per quod concludendum in hoc succo, & spiritu
duos motus reperiunt, unum in motu à principio
hujus, qui in cerebro exsilit, versus extremitates nervorum
partibus implantatas deorsum; alterum in sensu ab
extremitate Nervorum versus principium sensus in Cere-
bro pariter existens.

Pro explicando modo, quo succedit hie motus, ani-
madversum ingeniosissimum Borelli in lib. de mot. animal.
fibra medullaris nervi, neque esse omnino solidas ple-
nas, & impermeabiles, neque esse tubulos cavos, &
inanis, similes cavis arundinum, sed esse canaliculi
& talem fibram, medullam spongiosam facile à succo
spirituolo, cerebri, cui annectunt continuitate irrigatione
adferunt, & fatuori usque ad turgescentiam, sicuti vi-
deamus spongias, & fibra ab aqua continuo fluxu satu-
rari, que omnia explicant illam motus tarditatem, &
lenitatem dicti succi per nervos, quam superioris defici-
bantur, postea observant idem auctor, quod in sensum
ovulum perinde turgidum redderetur, si sola aqua re-
pleretur, ac si ejus cavitas contineret æquem amplum fu-
niculum spongiosum, & hoc ab aqua imprimaretur,
utroque enim modo turgescent suctum, & à qualibet
leni compressione, aut iectu illato in una insensiti tur-
gidi extremitati, momento concusso communicaretur
alteri extremitati: Unde arguit codem modo fibrarum
nervarum tubulos habentes medullam spongiosam satu-
rari posse usque ad turgescentiam à succo spirituolo, hu-
midis, & fluxibili cerebri, & tunc si una ejus extremitas
comprimitur, impellatur, percutiatur, aut vellicatur,
subito commotionem concussum, aut undulacionem
usque ad alterum extremum pervenire, cō quod
prima pars mota, partes contiguous communicatione
motus urgendo continuata serie per partem, post par-
tem, motus ad ultimum extremitatem medulle spongio-
se nervi producitur.

Ex his percepitur, quomodo ad imperium voluntatis
motu parva portio spiritus versus aliquem nervum mo-
tu aliquius partis definitum ab illius impulsu moveantur
fibra spongiosa succo nervoso turgide, orificium di-
vidit.

Sacci Opera Med. Tom. I.

Et nervi constituentes, & per iteratas undulations in
momento temporis motio Orificio nervi impressa com-
municatur ejusdem extremitatibus, in musculis move-
tate parti implantatis, quorum fibrae, vel contractæ à
tali motu moveant partem, vel expulsa à predicto motu
aliqua guttula spirituoli fucii à dictis extremitatibus
nervis intra musculi fibras carnosas, & unita arte-
riosi sanguini, vel spiritui musculos fibras illustran-
ti ab horum unione fit ebullitione, & diuersio, qua
musculus contrahitur, & tenditur cum motione parti-
cis.

De hoc succo Antiqui nullam mentionem fecerunt,
qui tamē spiritum animalium admirantur in cerebro
præparatum, & totum nervorum genus iradiantem;
ideo Recentiores cum succo nervoso nihil novi in Medi-
cina introduxerunt, quod posse illius præcepta, &
dogmata ab Antiquis etiam tradita, circa curationem
morborum à spiritu animali vitiose pendentem evertere;
Nam hic succus ponitur tamquam vehiculum spiritus
animalis pro motu, & sensu.

Motus contrarios in spiritu animali nemp̄ in sensu
ab extremitate nervorum ad suum principium sursum,
& in motu à principio hujus ad extremitatem nervi de-
scendit. Antiqui cum spiritu Ariftore in fibra
de sensu, & sensibili, & in lib. 2. de Anima, ut magis
patet de facultate sensitiva, & loco motiva, ubi etiam
agenus de morbis à virtute suco nervoso, vel spi-
ritu animali pendentibus.

C A P U T XI.

De aliis particulis massa sanguinea.

Huc usque enumeratas sanguinis partes à Natura
ingeniosissimum artificio leparatas tales agnoscere
debemus, cum confit has in sanguine prius existire,
& ab eo disgregatae fuisse, & in hac observatione funda-
vit Hippocrates sanguis afflumutum de quartarium humorum
numero, & probavit de tempore Argumento à super
purgatione, in qua ait primò exire bilen, que est illa
contenta in Cyphi felis. Secundū mucosatum, seu pi-
tatum, que est sanguis in ventriculo, & intestinis colle-
cta, & incrassata. Tertiū melancholiam sursum formam hu-
moris nigri, & crassi, & qui potest dici esse fecum suc-
ci pancreatici, & bilis residuum post effervescientem ex
congressu corumdem existimat, que fax in colore
nigrum ad viridem tendentem ex tali mixtione degenerat.
Ultimo loco ait exire sanguinem, ex quo patet bilen,
pitatum, & melancholiam supradictam, que ab Au-
tochthonis tamquam excrementum nominantur ab Hip-
pocrate tamquam humores necessarii ad animalis con-
servationem existimari, cùm ab his quartarium hu-
morum humorum completi censeantur; Quapropter Re-
centiores Hippocratem fecuti horum humorum digni-
tatem jam colapsum erexerunt, et cumque utilitates
patefecerunt.

Reliquum est modus, ut perferemur, an in parte il-
la rubra, qui remanet ab horum segregatio, adfinit
ali humores, qui dicuntur Alimentales, ad differentiam
supradictorum, quos propria conditio, & natura à Nu-
tritionis officio excludit.

Tentatum fuit sanguinis supradictæ partes mechanicæ
artificio divitias indagare, obseruando in sui coagulatione
in vase, paulo postquam à vena est extractus, serum
apparet reliquis partibus divisum, cuius substantia le-
nit calore in Glatinam adinstar albuminis ovi concre-
fit, rora vero massa rubicunda in aqua immersa, &
partum agitata Ichoreum rubi coloris in aquam depositum,
remanente fibula parte tenuissimis filamentis ad retis
formam contexta, cuius intercapidine à supradicto
Ichore replentur, & quando Glatina crassa, tamquam
cucurbita sanguinis superficiem occupat, obseruatum est,
has fibrae hinc uniti. Ab hac observatione perfulsi
alii aliqui sanguinis rubram tribus partibus
confundere ferunt, & rubro colore præditas, quas in
chytrallino, & limpido humore natare, & liberè hinc
moveri obseruantur; in his iapheticam figuram
microscopio detinuntur, cum qua gravitatem uniuers
majorem

majorem gravitate fluidi ferosi, per quam iubus hoc decidunt in fundo vasorum, ubi minuta compresione ad invicem le impellentes atro purpureum colorem repræsentant. In eodem sanguinis liquore observatum est etiam ope microscopii alia minutiiora corporula innatae figura quadrilaterae, que satis particulae esse dicuntur. Huius etiam fatus, & aeris è recenti extracto sanguine exprimans palatum, linguam, & Nares furiens videtur demonstrare aliarn partem mafiam sanguinis confituentem, talium nimirum volatiles.

Concessis hac partium divisione in tota massa sanguinis, ut debita pafficiemus, & studiofissimus viris fides leveret, nostro fini intento nihil conducit, quavis accurata, & sincera credatur, cum non habeamus distinctam notitiam Nature, & proprietatis istarum partium, & præcipue illarum sphærica figuræ, & quadrilateræ ex eo quod, que dicuntur de ipsis, mirantur indicis, & conjecturis, nec levem proprietatem probabilem manifestantibus, ergo licetum est hac divisione reliqua, non contempta, alio modo medicinae fini magis accommodato, partes Massæ sanguinæ rubras indagare.

A passionibus, & ab effectibus sanguinis, seu substantia hujus rubra medium exhibetur ad indaganda principia, seu partes, a quibus tota illa Massa contextur. Observamus enim primò sanguinem in ventriculis cordis, vel pulmonibus accendi, & ab hoc demonstrandum sanguini, seu substantia istius rubra infuse partem sulphuream accessibilem, & inflammabilem spiritu, & calidis particulis plenam.

Secundò observamus, & certi sumus sanguinem in arteriis esse tenuissimum, & rubicundissimum; ab his versor in venas derivatus crassifimus, & atro purpureo colore tingi, & ab hoc indicatur sanguinem invenitum partem aliquam, cuius ope crassitudinem in pulmonibus vel ventriculis cordis attenuatam, & rarefactam sibi reportant, & est forsan illa substantia fibrosa supra memorata, & si Hippocratis credimus, pro certo est haec habenda pro ea parte, que sanguini crassitatem, & coagulationem, una cum aido tribuit lib. de carnis, num. 9. ubi scribit, donec sanguis fatus fuerit, liquidus est, postquam autem refrigeratur fuisse, si quis ipsum conquasset, & fibras eximat, non congelatur, fibra enim frigida, & glutinosa fuit, & ab hac Hippocratica sententia deducitur etiam ratio explicans causam deficiens coagulationis in sanguine extracto, ut multo in febribus malignis observatur, & est, quia ab aliquo humore corrosivo in minimis particulis ista fibra dividuntur, & fluxibilis cum aliis particulis fluidis sanguinis evadunt. Aliquando verò ab excedenti humido ista fibra emolliuntur, ut à solo motu circulationis lacerentur, & in minutissimas particulas dividantur. Ideo sanguinem è corporibus terofato scatentibus extractum non coaguli observamus.

Tertio observamus serum sponte à massa sanguinis coagulata dicens, & cujus vera est pars, alimentum membris præbens, & præcipue illis quo similitudine dicuntur, & albo colore tinguntur, & hujus indicium habemus, ex eo quid serum à sanguine separatum ope caloris in gelatinam, albumini ovi cocti filium concrevit, & ita in substantia sanguinis rubra tres partes distinguiuntur, spiritolam, calidam, & accessibilem, crassam, & aquam, quos humores non dico, quia qualibet humor est ens completum, istas partes sunt entia incompleta, quia determinata ad constitutionem sanguinis, & harum miscella unum rotum exhibet, quod sanguinem appellamus, juxta aliquorum ex Antiquis sententiam, negantur dari sanguinem quatenus est quartus humor, & admittentium sanguinem esse solum aggregatum dictorum trium humorum, quod si quis descriptione avitus yelit partem accessibilem, & calidam esse bille naturalem, crassam esse melancholiam, & aquam esse pituitam, quia in qualitatibus convenienti et liberet concedant ad dirimentiam contentio nem nullus momentum.

Salsum aliquod in hac massa sanguinea admittimus, prout dictum fuit capite de succo pancreatico, sed an hoc sit dicenda pars istius valde ambigo, cum originem non trahat ab eodem principio: Salsum enim istud in duodenum generatur, & languis in corde, nec material

generationis eamdem cum sanguine fortitum est; nam hic a Clvio, illud à succo Pancratioso, & bile, vel à lymphâ acida, & partibus alkalicis sanguinis in venis materiali priu generatione suscipit, ex quibus credibile redditus sanguini inservit non tamquam partem, sed tamquam quid adiunctum, sed necessarium pro fluiditate in eo conservanda, ut citato loco dixi, reperiit etiam in hac sanguinis fatus quedam ei propria, & ab alimentis tusepta, sed ad sanguinis texturem efformata non dubito, & desillario sanguinis comprobatur.

In hoc complexu humorum massam sanguinis constitutum tria præcipue sunt consideranda, ad illius perfectionem concurrentia, qualitas, quantitas, motus.

Inter qualitates præcipuum locum tenent illæ, que priu dicuntur, & istarum due tantummodo confundenda veniunt, nempè caliditas, & humiditas. Frigiditas enim, & siccitas in humoribus corporis viventis solum respectivæ infinit: sanguinis enim massa in animali vivente calore semper perfunditur, ceteras qualitates excedere: & inquitum enim stau etiam morti proximo mitratur sanguis, vel sponte exeat, caliditas in eo sensibilis redditus, sicut humiditas, non vero frigiditas, & siccitas, & si dicimus masam sanguinis esse frigidam, & sicciam loquimur semper, cum respectu ad maiorem caliditatem, & humiditatem, ex natura infinito, ei competenter, à quibus quando declinat dicimus respectivæ ad istas frigiditatem, & siccitatem contrariae.

Caliditas in hac massa debet esse temperata per adiunctionem humiditatis: talis enim temperies est propria nature humanae, que etiam sit perfectior illa ceterorum animalium aquum etiam fuit, ut perfecciori donaretur temperamento, quale est calidum, & humidum, eò quia in hoc radicantur vita primordia, & principia istius conservationis adequata, & est tamquam medium inter cetera temperamenta.

Calore tribut mæsa sanguinea illa pars sulphurea, & spirituola principium sua accessions in corde, vel in pulmonibus, humiditatē verò serum, quo tota massa diluitur, & fit fluxibilis fluxibilitate actuali, & aqua, & etiam divisus sūrum partium componentium in minimas particulas ad invicem disiunctas, in quo consistit ratio eisentialis fluidi.

Unde si à mæsa sanguinea in tali portione ope caloris cordis, & proprie fermentationis extrahantur particulae sulphurea spirituola, & calide, & ha mixta cum proportionata quantitate humidæ ferotis in vaporem redactæ anteremperant, ut efficiatur calor mitis, & suavis, per quem masam sanguinis temperamento calido, & humidu gaudere dicimus.

Talis temperamenti conditio in sanguine existentes toti communicatur, hujus enim temperamento universaliter illud totius mæsa sanguinea sequitur, diffusus in circulatione per totum æquali communicatione suis qualitatibus, cum expansione substantia spirituola attemperatur ad humidu vaporoso, & hoc modo temperamenti similitudinem toti imprimit, ut inferius magis patebit.

Hæc temperies ad statum præternaturalem transfit, si æqualis sit excessus præternaturalis calidi, & humiditatis, quod contingit præcipue in febribus synochis, & elevatione, in quibus calor humidus, & mitis fentur cum elevatio, & undulatione pulsus, & quandoque tali febris in malignis transeunt, humidu acuto preparante viam dissolutioni sanguinis: Ab humidu enim superfluo redditus ejus constitutio nimis laxa, & a calido excedente laxitas ad solutionem ducitur.

Sine fibris effervescentia porreter augeri hæc temperies, & tunc fluxionibus, & distillationibus ortus patitur, dum aucta à calore fermentatione segregatur copia humiditatis, & feti, que decubendo in aliquam partem, ibi pro conditione hujus varius excitat morbos.

Ex quibus deducitur hujus intemperie curam pendere à remissione caloris, & à diminutione humiditatis, & ne refrigerantibus humidis augeamus portius humidum, ea fumus incendenda, que utramque movent, vel miscenda diuretica caloris expertia, ut dum ista ad vias urinæ naturali inclinatione tendunt, humidum superfluum sicutum

socium sibi facient in eadem via, in quo genere crux fal prunellæ, spiritus vitrioli, & salis, & oculi Canceris.

Eisdem particulis sulphureis, & calidis in excessu à sanguine solitus cum tali proportione, ut non possint ab humido sero in massam sanguinis existente moderari modo supradicto, redditus magis sensibilis caloris dicitur mæsa, cum acrimonia, & confinit tempore illius cum excessu caliditatis, & siccitatis repellent, quia deest illa copia humiditatis necessaria ad modisfactionem particularum calidarum, non adeat vera siccitas, qui importat ablationem fluxibilitatis, quia hac conservatur in dicta massa, cum excessu caliditatis, & diminutione humiditatis, & talis temperies dicitur ab Antiquis biliosa, excedente super alias partes humor illo sulphureo accessibili de natura bilis participante.

Ab hac constitutione massa sanguinea emanat temperamentum totius calidum, & secum, & provenient dispositions, & causæ antecedentes a Scholis dicta morborum à calore sanguinis pendentum, & qui communiter referuntur ad bilem.

Limits à Naturæ præfixos pro caloris naturalis constitutione, si excesserit pars ita sulphurea, multitudine sanguinis particularum nullam moderationem accipiens ab humido, accedit, calorem præter naturam, & febrem, pro varietate excessus, & moderatoris humiditatis majoris, vel minoris, varias febribus differentias constitutem, & etiam illas partium intemperies morbos per excessum caliditatis, quas inducit sanguis non sanguine glandulæ salivabilis, & ventriculo, pro elaboratione fermenti acidi, & salive, adeo ventriculo necessarii ad alimentorum fermentationem materiam istis proportionatam, quamvis acidam, quia acidum in hac contentum est fixum, & fermentum ventriculi, & fave acidum volatile exigunt, id est cum tali fixatione acidi, dicta fermentatio alimentorum malè perfricit, & hac male præferatur cruditatem, & excrementum cumulus colligitur, cuius correctione exequi non potest in intestino diodeno, ubi sit separatio excrementorum, & fecum à Chylo mæsa à ventriculo descendente, ob defecationem bilis, hac enim deficiente, vel diminuta, non attenuatur mæsa Chylo, non separantur excrements, sed portio Chyli venas ingreditur ad augendum inquinatum sanguinis, & hoc pacto datum istarum partium à sanguine illatum in majorem partem caliditatem reflectitur, in quam conffirant fermenta aliarum partium, & præcipue lenis, eodem modo à sanguinis impuritate depravatum, relinquent sanguinem sanguinis fine volatilizatione, attenuatione, & excrementorum suis in locis fecerendorum diligenter, per qua natura liuenem specifico illustravit fermento.

Acidum solum in hac partium, & sanguinis indispositione vires acquirit, sed contra naturæ finem, quia spiritus, & fermentum salsam fluiditatem sanguini impertinet, & que natura determinavit tenuit, volatilitatem, & defecatione condensat, fixat, & coquint. Hoc modo sanguis alteratus per multitudinem excrementorum, & condensationem, lente circulando, per vasa in istis etiam medicorū capacitatibus relinquens partem dictorum excrementorum crassam, à qua transitus sanguini impeditur, & hoc modo contingit obstruptionis in partibus.

His sanguinis indispositionibus occurrent medicamentis, que accessiones, & fermentationem augent, & crassitudinem minuunt, volatilitatem spiritus fermentis, & sanguini tribuendo, qualia sunt omnia aromatica, & herbe aromaticæ, & cephalice, ut sunt Rad. Angelicae, Aroti, Apri, Aristolochiae, Curcumæ, Filicis, Gentianæ, Imperatoriae, Petasitis, Raphani, Sylvestri Nasturtii Aquaticæ, Valerianæ, Zinziberis, Cortex tamariæ, Fraxani, lignum Sassafras, Fol. Abiesiniae, Agrimonæ, Calaminthæ, Cardui benedicti, Eupatoriæ, Origanæ, Pulegi, Satureje Serpili, & alia, ex quibus possunt parari decoctiones Syrupi, Pulveres, & electuaria; Spiritus volatiles sepius enumerati inter haec efficacissima sunt Arcuanum duplicitum Myntuler, vel sequeens spiritus. 2. salis Tartari, vitrioli, Salis communis an. lib. 5. Calcinatum leni calcinatione, poscet addatur pulvis carbonum crasso modo pulver, in trim proportione, omnia mixta indutur retorte, desilillatio s. a. & spiritus exiens post phlegma acutus, & penetrans sine aciditate fervetur, & de hoc exhibetur 3. v. in aliqua aqua, vel

decocto aperienti ex supradictis herbis, & radicibus confecto, converviant & iaria alkalica, volatilia, & fixa, à quibus aucta aliquo modo ascensione, & effervescencia, extrema paulatim separantur, & purgantibus hac iunt educenda per Epicratim, & hoc mire prestant pilulae meltemagogae, & Tartarea ad D. v. vel ad D. i. ante cibum mæc, & ferò sumpe, vel aliquod Apozoniam solurium cum supradictorum simplicium decoctione paratum, & ultimo cum Calybeatis, Antimonialibus, & tartaris, remittenda sanguinis constitutio, & obstrunctiones eisdem tollenda, vel cum pulvere Cacheetico Quercetani, vel cum sequenti pulvere. *M*ilitare calibus quantumvis irroretur aqua Absinthii, & Fraxini, in quibus istorum simplicium sales sint dissoluti, relinquitur tandem, donec rubiginem contrahat, hujus Croci. 2. 3. iii. Cornu Cervi philoprop. 3. v. salis Tatt. fixi 3. ii. Antim. Diaphor. 3. i. v. Salis armoniaci 3. i. fuscum rad. Arom. 3. ii. Salis rosmarini Lavendule, Salvie, Absinthii an. 3. v. irroretur omnia s. p. aqua Cinamomi fil. & spir. Vini excendit ad umbram, & per tres vices hoc repetatur, hujus dosis erit 3. i. cum decocto, facta cum aliqua ex dictis radicibus, & herbis. Aquæ mineralis acidula, & maximè spadens valent, & loco istarum substituenda artificiales in messe medico Spargirica lib. 3. cap. 3. & in Clavi Schroderiana lib. 3. cap. 3. decrip. hi remedium non solum obstrunctiones tollunt, sed fanguis crassus, & fermento partium fixa attenuantur, & volatilizantur idèque sua integratæ, & perfectione restituuntur, & consequenter alimentorum optimæ concoctione renovantur.

Hac verò deobstructione universalia miscenda sunt cum eis quæ respiciunt partem obstruant, obstruant, ut si lenis obstruunt sit, splenica adiungenda, si uterus uterina, & hæc vel in forma falsa, vel extracti, vel tinctura, vel decocti idem dicendum de obstrunctionibus in Melenterio, & Hypocondriorum Regione; His medicamentis est etiam optimum unire purgantia ad mundandam massam sanguineam à suis impunitatibus, vel bac omni tertio die exhibenda, & pro hoc exequendo præter superioris diæta vale Syrus Cacheoticus Fernelii, & Syrus de Cicerœ cum Rhabarbaro.

Si adhuc portio materia sulphurea, & calida minoretur, & humidum ad moderationem datum, fuerit valde crassum, oritur temperies sanguinis frigida, & secca, frigida ob paucitatem partis calida, siccab humidi crassitudinem à qua consistentiam tota massa acquirit, non ablatâ fluxibilitate, sed talis consistentia respectu temeraria ei debita, dicitur siccus.

Hec constitutio disponit massam sanguinis ad morbos melancholicos, quia talis temperies est eadem in suis qualitatibus, cum temperie melancholica, ab Auctoribus descripta, & si præter naturam evaserit hac temperies ob majorem crassitudinem humidi, & minorem calidi configit cacochymia, & depravatio facultatum totius corporis.

Hoc modo explicantur temperamenti massa sanguinea non discedendo ab Antiquorum dogmatibus, nisi in hoc, quod isti calorem per simplicem qualitatem sui propagantur, ubi Neoterici calorem in effluxu substantiali à corpore calido emanante cognoscunt, qui dum recipiunt in aliud corpus, vel in proprium, in quo latebat, perturbato moto excurrit, dicitur calefacere, & subiectio calore qualificare; qui verò sicuti sunt consuetudines Avicennæ, & alios Antiquos sicuti sunt; suffundendo elementa acta in mixto, temperamento non alio modo explicantur, nec qualitates propagari, nisi per communicationem substantie elementalis.

Temperamenta etiam totius, ut superiorius innuit, ab hoc eruntur; est enim sanguis ille, qui toti temperient communica; sic dicimus temperamentum totius calidum, & secum, quia bilis in corpore super alios humores excedit, frigidum, & humidum, quia partes calidae sunt minores in hoc, quam in precedentibus temperamento, & humidus est majus, frigidum, & secum, quia melanocholia abundat, quia de calore parum participat, cum crassitudine modo mox explicato, calidum, & humidum, quia partes sanguinis massam constitutientes magno excessu inter se non differunt, sed calidae, & humidae super alias eminent.

Sanguinem toti temperiem dare, ex hoc deducitur, quod totius temperamentum debet emanare à substantia, qua si communis toti, huicque suorum qualitatibus influxus diliperatur, & in nostro corpore nulla alia est substantia huic communis, nisi sanguis, consequenter huic origo universalis temperamentum corporis, est tribuenda, & inducente in Scholis unam qualitatem resultantem ex unione qualitatibus partium principalium, est potius sanguinem emittare, quam dogma utile docere.

Ex quo elicetur morborum causa, quasi semper in sanguine esse requirendam, & præcipue in morbis in imperio, cum haec semper à sanguine alterato proveniat, & illud, quod dat, & conservat temperamentum naturale, si alteretur, effectus præternaturale, & quamvis ab extrinsecis causis temperamentum alteretur, tamen cum eis infusus non sit continuus, sed cesseret, videtur non posse habitualiter in imperio efficere, nisi in carum auxilium sanguis concurreat foveo, vel augendo in imperio à causa extrinseca in parte introducā, & sic diuerrēti etiam de aliis morborum generibus, percipiens, pro majori parte à male sanguine dispositione, vel in quantitate, vel in qualitate provenire, quod novum non est, cum obseruem Antiquos causam antecedentem morborum in sanguinis depravationem refundere, & si in imperio à partibus contractas præcent sanguinem alterare, advertant practici hanc in imperio ad aliquam causam externam, vel internam provenire; Interna non potest esse nisi sanguis; externa si alterat partem solidam, multò magis poterit alterare fluidam, qualis est sanguis, eo quia ius infusus minus resiliens, & sanguis alteratus fovent alterationem à causa extrinseca in parte inducā, canique habitualem reddit, verum tamen est partem in imperio sanguini per eam circulante suos influxus morbos restituere, & ita ad invicem languis, & partes male affecte fovent suas morbos affectiones, prima tamen radix in depravato sanguine reperitur; Unde etiam huius remedia feciuntur erunt applicanda, quod inadveniente etiam à practicis exquirunt studienda primario in imperio correctioni, nam cum sanguinis, & partis alteratio sit similis in qualitate remedia una applicata, alteri medellam sufficiunt, ut si imperio fit calida in parte, & in sanguine, exhibendo refrigerantia pro partis curatione refrigerabitur etiam sanguis.

Præter qualitates primas perpendenda veniunt in massa sanguinea qualitates secundæ tamquam majoris efficacia in morbis generandis, quam prima qualitates, idcirco à Medicis etiam debent cum summa diligentia inquirari.

Qualitates lapidas in sanguine, sive substantiam sapidam sanguinem extraneo fapore inservient, vim habentes ad excitando morbos non est recentiorum, nec inventum, nec figuramentum, sed à divino Hippocrate hoc dogma ratione contentaneum acceptum, qui in libro de veteri Medicina docuit acidum, saluum, & amarum, quando disgregationem patitur à ceteris humoribus, molestant, hoc est morbum inferre, & in hoc plus valere, quam primas qualitates.

Extraneis lapidis sanguinem multorum infici docent Salfedo, Austeritas, & Aciditas, que in saliva percipiuntur, & sanguinem eisdem infici connata, subministrante isto materiam pro elaboratione salivæ, matrice qualitez conservantur.

A passionibus etiam, & dispositionibus constitutio nem massa sanguinis virtutibus arguitur, hanc varios sappores contraxisse sive naturæ minimè convenientes.

Multoties enim sanguis saledinem concipit sale fixo in eo existente ad fluorem evecto, & runc ulceræ, scabies, valorum corosiones, à quibus sanguinis fluxus. In sanguine salia diversi genesis volatilia, & fixa existere probat ejus destillatio, confirmat saledo, que in eo persistit, quando sanguinem è venis lingua detrahunt, supradicti morbi à corosione, & acrimonia sallina genti id magis peruident. Si contingat sallina volatilia ab humore crasso tartareo invicari, talcum volatilis fit fixum, juxta illud Axioma Chymicum fixum additum volatilis, hoc fixat, quia à fixo mortuus, & activitas volatilis extinguitur, & auferunt, & ab ejus

Sectio I. Caput XI.

ab ejus crassitudine ligatur, & condensatur sal volatile fixatum, & fixum ex sui natura, si fluorem adipiscantur, hoc est si fluiditatem acquirant, eo modo, quo sal fixum, vel ab aqua, vel humido liquefactum fluit, sine deperditione fixitatis, tunc massam sanguinis, per quam fluit, depravat, ubique saledinus vestigia relinquendo, & eas affectiones parit quas fieri, diximus à falso, à fucco pancreatico, & à bile resultante nimis activo in saledine excedenti, & à bile nimis acri sanguinem acreidine præternaturali inficiente, unde iidem remedii, quibus isti humores cortiugunt, saledo sanguinis orta à falso fluorem patiente corrígenda, & per vaforum corrosionem, ea sunt adhibenda, que de phthisi inferiori sunt describenda.

Aliquando ab hoc fale, sed fixato sine flatore depravatur tota massa sanguinis, cum magna fixatione, & constipatione huic importuna præternaturali, sal enim fixum ex admitione particularum terreas, & sculentiarum Tartareae arcto vínuculo unionis partes sanguinis ad invicem constringit, cum condensatione, seu coagulatione libera circulationi resistente, & tenacitatem illius conditioni, & offici adaptatam auferente, redacta massa sanguinis ad multa, vel Cerevisæ novelle Naturam, sine spiritu explicacione, caloris expansione, & excrementorum colluvie, vice illius exhalationis, volatilitatis, & depurationis debitis sanguini secundum Naturæ leges elaborato, que in prædicto statu impedientur, & à quo proveniunt Malitia, Leucophlegmata, Hydrops, Hypocondria melancholia, & Scotbutus quandoque.

Nec mirum erit sal hanc crassitudinem, & condensationem sanguini communicare, si illius fixitatem terrestrem, & haeculentam perpendamus; observamus enim in Chymicis particulas corporis fixi acceptas intra postos corporis volatilis hoc fixare, & sal lucernæ ardentes Lychinio impotum flammæ expansionem impedit, & extingue, & efficacius salis fixi activitas demonstratur in coagulatione vini ab eo cum nive commixto facta.

Hinc patere potest omnia sallia volatilia, roties repeatæ, hinc indispositionis sanguinis juvarentur effici futura, sicut & omnia simplicia codem salis abundantia, qualia sunt Cortex abietis istius summities, & essentia ab istis parata, hyrcinaria, Dracunculus, Hydropiper, Ratanum sylvestre, Nastrum aquaticum, Enula Campana, Aristolochia Rotunda, Radix lappa majoris, que uniuersa sunt cum Antimonialibus Calybeatis.

Aliquando massa sanguinis per fervida varisque tumultibus, ac effervescens obnoxia est, cum impuritatum redundantia, & tunc ab istis effervescens partes salina latentes, & otantes ad motum evocantur, sulphurque exaltatum, & aliquiliter adiutum sibi uniendo ranciditatem contrahant, que saponem ad eum ingratum præbent, ut patet in lardo, pinguedine, & nucibus rancidis, & eadem rotum sanguinem inservient, & unam cum ranciditate aliqua irritativa qualitate depravatur, per quam cum alterata crassæ massa sanguinis incepta evadit pro nutritione, unde macies, & circulatio deponendo in ventriculum, & membranam melenteriæ particulas irritativas dolores in his partibus excitat, quidam pergit etiam in exteriori musculosis, & membranosis, si ibi dictæ particulae relinquentur, quidam si intestinis adhaerent, vel yasis ab eorum glandulis derivatis, alvi fluxus proficiuntur irritatis ad expulsionem humorum contentorum, iti effectus si conjungantur cum macie totius præternaturali, & acrifitia, censendum est ab hac sanguinis ranciditate proligi.

Pro hujus indispositionis curatione convenientia refrigerantia, & sanguinem depurantia, ut Ciceriam, Gramen, Taraxacum, Endivia, Scabiosa, Borago, Fumaria, China, Radix Canæ, & similia, Lac Asinum cum Tinctura Taraxaci, & aqua Acidula.

Multoties crassitudine contrahit sanguis sine cruditate, & saledine, sed ab aciditate in eum introducta, à sale acido copiose sanguinem adeptio; et contra verò dissolitionem magnam sappere patitur cum maxima tenacitate, & fluxibilitate unitis acrimoniis, vel saledini excedenti, & hac nobis sunt indicia salis cuiusdam volatilis massam sanguinis depolantibus.

Sacci Opera Med. Tom. I.

Et de his omnibus vitiis, & eorum emendatione actum est, ubi de succo pancreatico, & bile egimus, ibique etiam remedia pro horum curatione exposuius.

Hic præterre nolo ab aciditate sanguinem coagulante febres malignas fieri, emulas illarum à dissolutione sanguinis prævenientem, de quibus supra egi, & eis omnino similes præterquam in precipiti virium lapsu, qui in febribus malignis à coagulatione conservantur, & eas affectiones parit quas fieri, diximus à falso, à fucco pancreatico, & à bile resultante nimis activo in saledine excedenti, & à bile nimis acri sanguinem acreidine præternaturali inficiente, unde iidem remedii, quibus isti humores cortiugunt, saledo sanguinis orta à falso fluorem patiente corrígenda, & per vaforum corrosionem, ea sunt adhibenda, que de phthisi inferiori sunt describenda.

Ab hac coagulatione opprimit spiritus, & particulas igneas in sanguine, explicatur qualitas occulta dicta venenorum frigidorum, à qua dicunt specifico, & incognito modo extingui, & dissipari spiritus vitales, cum facultatis ejusdem generis debititate, quamvis sola coagulatione irretrahant, itaque ablato motu calorem roti non communicent, nec Organis, in quibus vitalis facultas fundatur, robur tribuant. Ab hac coagulatione sanguinis fit febris, dum partes istius coagulationem non patientes, vel ab eodem coagulata exprefit, citissimum accenduntur, & febribus effervescunt, concipiunt, cum pulsus frequenter, & celeste, coadiuva ta ab aciditate irritante, & determinante cor ad frequentem, & celestem motum, & licet in hac febribus differentia imaginari concursum eorum omnium, à quibus accessio febribus, cum contradictione, & parvitate, frequenter, & celeste pulsus efficitur, cum hac folium diversitate, quidam caute prædictos effectus in accessu febrium producens, non est permanentes, sicuti est in febre maligna, hujusmodi febris à coagulatione differt, ab illa à dissolutione, quia in hac vires deperduntur, in illa conservantur, Urine à dissolutione turbida, ut plurimum evadunt, à coagulatione tincta, sed clara, & quandoque aquæ, in dissolutione appetitus proleruntur, in coagulatione conservatur, in dissolutione facies concidunt, & ad hippocraticam tendit, in coagulatione forma apectus sani conservatur.

Curabitur hæc febris salibus volatilibus oleosum, Cornu Cervi, Fuliginis, & similibus, quæ unicæ in hac febre convenient, & potionibus ex simplicibus Aromaticis, & acrisi pale prædictis, ut ex contrayerba, perantide, Zedovaria, Angelica, Imperatoria, Vinciroxico, & similibus, & uitio horum decoctionibus per plures vices tres V. G. & quatuor omni die. Diaphoretica omnia sunt efficacia in sanguine discoagulando, inter certa autem ex simplicibus parata antecellaris radix Lappa majoris exsiccatæ, & cum aqua Cardui benedictæ, spiritu Sulphuris acetosa reddita plures imbibita, & exsiccatæ ad 3. ii.

Hæc vita sanguinis passim in Antiquorum scriptis legimus, dum pro reddenda aliquorum morborum causa allegant modum crassitudinem sanguinis à pituita, vel à melanocholia acida introducant, & pituita pontice anteritatem, & aliorum morborum calamum in pituitam dulcem, & bilem amaram refundunt.

Quantitas sanguinis à vaforum capacitate, per quæ fluat, determinatur; talis enim esse debet, ut vaforum capacitate impleat, & etiam cum aliqui diffectione, propter necessest operationum exigunt, quod contingit in arteriis, quarum cavae at impulsu sanguinis, & circulatio deponendo in ventriculum, & membranam melenteriæ particulas irritativas dolores in his partibus excitat, quidam pergit etiam in exteriori musculosis, & membranosis, si ibi dictæ particulae relinquentur, quidam si intestinis adhaerent, vel yasis ab eorum glandulis derivatis, alvi fluxus proficiuntur irritatis ad expulsionem humorum contentorum, iti effectus si conjungantur cum macie totius præternaturali, & acrifitia, censendum est ab hac sanguinis ranciditate proligi.

Anteget sanguinis quantitas quandoque ultræ vaforum capacitate, cum tali diffectione, ut patrum extitorsum

Sectio I. Caput XI.

246

Novum Systema Medicum.

tertum dilatari possint, unde eorum motus sit parvus, & etiam circulatio diminuta, cum periculo diruptio-
nis valorum: nam vasa summe difficilis à plenitudine
sanguinis contenti distensionem à nova quantitate in ea
impulsa, & ab impetu, quo impellitur, forte vix pro-
pulsit, & si ad extremum ducantur fibra extensa diffun-
duntur, cum sanguini profluvio, prout evenit multo-
punt, in spacio sanguinis, in vena ejusdem, in Hamo-
ragia, fluxu immoderato Hæmorrhoidali, & Menstru-
o; nam licet plenitudo sit universalis, major quandoque
contingit in arteriis aliquicis determinate partis, unde
in hac potius, quam in alia diffunduntur, quandoque
Arteria minus sive resistentes difficiles praedicta in una
parte, quam in alia, id est in hac diffunduntur, & si
in tali plenitudine supradicta non diffunduntur vasa,
nec exeat sanguis, sed integris remanentibus, non pa-
ret locus ei, qui à corde continetur in arterias trans-
funditur, ob illius deficientiam retropellitur, & exi-
tum non inventendo in cordis sinistro ventriculo que-
scit, & huic addita alia portio de novo insuffata per
arteriam venalem in dicto ventriculo, ita augetur san-
guinis copia in corde, ut impediatur motus illius, un-
de animalis interitus. Et hoc modo verificatur illud
medicinæ dictum, à copia sanguinem calorem natura-
lem extinguiri.

Eodem modo discurrendum est, si sanguinis accen-
sio, & fermentatio in pulmonibus exclusio corde ab hoc
officio admittatur; dum à sanguine per effervescientiam
turgescere, & vafa pulmonaria implente, & dif-
fidente impedit motus pulmonum, & suspicuntur in-
pulsi sanguinis ad sinistrum cordis ventriculum, cum
pulsus sensibili latrone, & respiratio diminutione,
& attractione spiritus Nitro Aerci fermentatione, &
accensione sanguinis vivificantis, quod aliquando con-
tingit in suffocatione uterina ob vapores at uero ad
pulmones elevatos, & contentum in eis sanguinem ef-
fervescientia inordinata alterans cum symptomatis
praedictis.

Alia est species plenitudinis universalis non à sanguini
nis quantitate absoluta, sed à sanguinis turgescencia,
concepta ab aucta sua fermentacione, omnia mala mi-
nans à vera plenitudine dependentia; turgente enim san-
guine vafa implentur, & diffunduntur cum tali impetu,
ut disruptione cedant, eo modo quo vinum effervescentia
in dolio clauso, cum tali impetu turgescit, ut dolium
faicit crastum, cum fermentis frangat.

Pro corrugando sanguinis fluxu à quantitate, mitte-
ndus fangus in copia, & postea parti affecta applicanda
aque sanguis ab Hoffmanno in clavi Schroederiana de-
scripta, & per os exhibendis, si oportet liquor sanguis
cujus preparatio est hæc. 2. Vitriol. Ungar. Alu-
min. an. lib. 5. phlegmat. Vitriol. lib. 4. agita in loco ca-
lido, donec omnia fuerint dissoluta liquorum frigescuum
filter, & à Chrysalidis habendi natris separa, adde fin-
guli libris liquoris Olei vitrioli 3. i. & lerva pro usu,
& exteriori applicatu rupre vena, & arteria, cum ve-
ria plurius implicata, & dicto liquore imbibita, & stric-
te ligata; lequens remedium experientia docuit est
efficiendum ad fistulam sanguinem à qualibet parte.
2. Vitrioli albi, aluminum an. 3. i. contundatur in
mortario ligneo, cum pistillo ligneo subtiliter, postea
in 3. xxx. aqua fontis inaurantur optimè agitando cum
ligno, donec aqua mutet colorem, & dissoluta maneat
dicta ingredientia, deinde per elhartam emporientem
coletur, colatura adde spiritus vitrioli 3. v. dosis, 3.
i. 5. vel 2. Opis in Talleolas incisa 3. ii. ponatur in
vafe Tertio vitrioli supra carbones ad defumandum,
aliquoties irroretur vino, ne torrefiant, & quando
pro medietate sui ponderis erunt defumata, ab igne re-
moveantur, & pulverizentur. Dosis à gr. vi. ad viii. Ad
immoderatum fluxum mensum valer remedium Septalii,
quod est. 2. aqua lib. 7. coquatur in his cortices trium
aurantiorum acidorum adhuc sub viridum, ad conflu-
tionem diuarum partium, & facta colatura exhibeantur
3. viii. omni mane. Ad fluxum sanguinis è naribus acci-
piatur stercus nitrus 1. p. & in nares insufletur, quod fa-
cit etiam stercus asini nigri, vel rubri in fuso exscia-
tum, & postea pulverizatum, & cum acetato fortissimo
mixtum, & super frontem emplastratum, & turunda
eodem emplastro oblinxite intra nates immitantur. Flu-

xum sanguinis ab hemorrhoidibus sanat facetus impletus
glandibus, & foliis querens coctis in acco, & hemor-
roidibus impotito, & bursa pastoris contusa, & cum
albumine ovi ad emplastrum formam redacta, & hemor-
roidibus super imposta, & aqua sanguis Hoffmanni su-
periuta citata. Hoc enim duo remedia superant omnia
alia huius symptomatis appropriata.

Si Arteria per membranas Cerebri disseminate à plenitu-
dine, ita extrotum diffunduntur, ut motum suum
introsum non ad expulsionem sanguinis contenti
perforare non possint, excludendo novum sanguinem
à corde in eas impulsum, & cogendo deorsum regurgi-
tare versus cor, in hoc mox dicta eveniunt; Si vero plen-
itudo adit in venis dispersis in dictis membranis lan-
guinem ad Arterias diffusum per membranam subflan-
tiam, & corticalem cerebri non valent recipere intra
sue cavitates, & ille diffusus per substantiam cerebri hu-
ius meatus obstruendo, cursum spirituum ad principia
nervorum intercipit, cum ablatione motus, & sensus, in
quo confitit apoplexia, quam hoc modo succedere
determinavit Hippocrates, quando docuit fieri ob san-
guinem coagulationem in venis jugularibus, quia per has
revelebitur sanguis à capite, & à hiis non moveatur,
neceps est, ut in capite remaneat modo jam dicto, &
ex his patet à plenitudine sanguinis emergere illa duo
symptomata ab Hippocrate recentissima, nempe vel dis-
tum sanguis, vel calidi innati suffocationem.

In hac plenitudine nullum opportunitas, & efficacius
remedium, quā vena fictio à Hippocrate imperata
in 3. Aphor. fecit, que statim est exequenda, eo sic
confidente, quia procrastinare periculum est, cum mo-
do superioris dicto iudecatur de scripta symptomata. Post
missione sanguinis Cardiaca, & Cephalica remedia
temperata pro corroboratione cerebri, & cordis exhibe-
antur; calida enim, & valde volatilia fugienda, ne
immoderata fermentando sanguinem, plenitudinem re-
novent, cum periclio supervenientia dictorum sym-
ptomatum.

A quantitate sanguinis sunt inflammations, vel qua
via capillaria ita diffunduntur, ut illorum fibre non
possint se contrahere pro expulsione, & tunc sanguis
cumulatur in dictis vasis capillaribus, & stagnat tumo-
rem faciendo, & concepta putredine, & effervescentia
inflammationem parit; aliquando vero à copia sanguini
motus Arteriarum, & pulsus acceleratur, ut in por-
ositates carnium deponatur sanguis in majori copia,
quam à vena possit absorberi, quapropter remaneat por-
to ejusdem sanguinis in dictis porositatibus, cui semper
nova adiungitur, ut fiat canulus a elevandis partem
in tumorem sufficiens, & si sanguis dicto coniungatur
aciditas, coagulator, & condensator, & tenens cir-
culationi redditur, unde putredis fieri, & inflam-
mationem efficiendo, quod demonstrata videtur Hip-
pocrates in libro de morte num. 23. Pleuritis genera-
tionem desiderando, ubi air, & etiū restringit, & per-
frigeratum fuerit, tum caro, que est in latero, tum ve-
na contraheatur, & convelluntur, & quantum ipsa car-
ne inef bilis, ac pituita, aut in vena, que in ipsa car-
ne sunt, id magna ex parte, aut totum secernitur, in-
troque compellitur, ad caliditatem carne extrinsecis con-
densata, atque id ad latum affigitur (ecce quomodo illud,
quod in partem affunditur ei affigitur per condensationem,
& amissionem motus) & dolorem vehementem exhibet, &
superius explicando generationem. Peripneumonie ait.
Cum vena se traxerit, tumque bilis, tum Pittitia feden-
ta in pulmone fixerit, putrefiet, & in ipsa veritur, in qua
fentientia manifestatur, mentem Hippocratis in Peripneu-
monia esse humores in pulmones attrahit, & figi, quod
non potest fieri, nisi per coagulationem, & condensatio-
nem, & postea putreficer. Quonodo vero fiat attractio,
que in inflammationibus, adeo ab Antiquis decantatur,
explicat Hippocrates in lib. de loc. in homine num. 24. di-
cendo Pulmo tamquam natura rarus, & siccus in se humo-
rem trahit, quantum capere potest, ab hac fentientia col-
ligitur attractionem fieri, quia per ratitatem pulmo est
capax humorem recipiendi, etiam raritas, & siccitas non
sit attractiva sicuti magnes, & corpus sanguis, & siccum
non possit attrahere nisi, co modo, quo spongiosa dictrit
attrahere aquam, quia per porositas amplas illius, aqua
ingreditur, pari pacto cum pars aliqua vi aliquid caute-
porosi-

porositas ampliores acquirit, humorem ad eam fluuen-
tem in magna copia colligit, & dictum per hoc attrahere
juxta Recentiorum doctrinam ab Hippocrate de-
sumptam, & attractus humor fixatus, & putrefactus in-
flammationem parit. Hoc modo fit etiam Erisipelas; nam
omnes inflammations sunt eodem modo, licet ratione loci sibi diversa, cum ad hoc solum diversificatur
motus, & arteriarum resistenteri, ut ulterius progredi
non possit.

Crasstis etiam sanguinis alimentalis eamdem vas-
orum obstructionem pareat potest, vel aliqua pars eius
crassis quales est porio illius materia, que in filamen-
ta in sanguine, extravasato, & concreto ad retis for-
man concrevit, & quae paulatim coarceratur per diffe-
rence, valorum angustiam sua copia implendo circu-
lanti sanguini transitum impedit.

Crasstis in humores inducit acidum condensati-
vum, & coagulatum, & omnes inflammations ab
haec causa remota originem trahunt, nam proxima est
humor impeditus à sua circulatione, & coactus stagna-
re, vel intra porositas spatium, vel in extremitati
bus valorum capillarum.

Hac data sanguini circulatione non possunt negari,
que ab illa dependent, & à fentientibus veterum predi-
cta circulationis principio illuminantur debent admitti,
& ab haec causa inflammationum, & tumorum non dif-
ficiuntur. Antiqui flagrationem sanguinis, & extravasa-
tionem in eis agnoscentes ab Hippocrate edociti lib. de
mort. qui describendo, quomodo fiat tuberculum pul-
monis, aut, cum pituita, aut bilis collecta fuerit, putre-
fit, & quadam quidam adhuc crudum fuerit; tum do-
lorem tenuem, tum tuftum siccum exhibet, ubi vero
mutaverit anteriore, & posteriore parte dolor gravis ori-
tur, & edem libre hoc clarius expressi dicto sequi-
dem igitur rupta fuerit vena, confusum sanguis ex ve-
na effusus putreficit. Quodsi convulso in vena facta sit,
hac quidam per exordia dolorem excitat, & pullat,
progressu vero temporis sanguinem ad carnem transmis-
tit, qui in carne putrefactus in pustulam vertitur; unde collig-
itur etiam pro tollenda cauca inflammationum humo-
rem crassum esse attenuandum calidus, & eis, que aci-
dum intrasfans absorbent discoagulum, que etiam
coagulatum sanguinem extra vasa fluidum reddunt, ut
hac de novo ingredi possit, & qui fluiditatem non acqui-
rit ad suppurationem ducendus.

Et qui dixi à stagnatione sanguinem putredinem
concepere in inflammatione, ideo hanc etiam febres
semper sequuntur, vel si febris occasionem dederit in-
flammationib, ab hac magis exacerbatur, cum à vapori-
bus putridis à putrefacte sanguine exhalantibus, &
in mafiam sanguinis recepis præternaturalis fermenta-
tione in hunc inducatur forma constitutivum febri; Et quia vapores putridi acrimoniam coniunctam ha-
bent, ab hac lacessita molesta vellicatione pars, in qua
contingit putredo, dolor in hac promovetur, & facile
est putrefactem humorem acrimoniam conceperit,
cum per putredinem exhalent primò partes Balsamicæ,
& benignæ humoris, que aliarum partium mordacita-
tem contemporare valent, unde his exhalatis, fala in
omni corpore, & præcipue sanguine existens, suam
acrimoniam naturaliter exercet, amiso omni dulci-
ficante.

Aliquando impedit motus circulationis per aliquam
patem, nullo succidente Tumore, vel inflammatione,
ex quod sanguis invento impedimento regurgitat, &
per alias vaferum ramifications suum prolequitur cur-
sum, & ab haec causa multoies pender pulsatio arterie
celiacæ in hypochondriis, si obtructus ramus arterie
spleenica, dum sanguis in hanc ingressus per impe-
dimentum ulterius progredi non potest, & regurgitando
ramus Celiacæ ingreditur, qui cum feret sibi impetus à
sanguine ab alia parte adveniente ad hoc ut locum in-
tra suam cavitatem pareret, impetu proprio sanguinis
arteriosi, Celiacæ arteria tunica distendit tali vi, ut
motus sensibilis oculis sit.

Per obstruktionem partium, vel vaferum impedit
libera circulatio sanguinis sine febre, & inflammatione,
quando obstrukcio non est totalis, sed patet aliquod ex-
cipit foramen, & spiraculum, per quod possit pars
subtilior habere continuationem sui motus, & exhalatio-
nes fermentative ab humore detinere soluta exspirant,
relicta

relicta parte crassiori inepta ad putredinem concipiendam ob unionem sanguinum partium, nec ad fermentum naturalium induendum, quia fixis particulis constituta, & particula, que paulatim separantur ab humore, dicto modo flagrante, vel à morte intenso, vel à calore partium adjacentium viam partis lubitioris sequentes, & aliud translate proficit, ne residuum materia in parte obstruatur, latente putrefact, sed ad incineramentum quoddam deveniat, inhabile ad febrem excitandam.

Hac ratione multe partes obstruuntur à febre, & inflammatione immunes evadunt.

Obstruptione vero totali vasorum facta in partibus interioribus, & praecipue abdominis febris accendit; Quotiescumque humor in obstructionis vasis restricitur fermentatio praternaturali concepta exaltaris in hac, & voluntatis partibus fatigans, & sulphureis extranctae acquirit conditiones fermentativas una cum acrimonia, qua perterrebrando obstruentem materiam vi semitam fibi aperit, & circulationis cursum realsum, una cum relio liquo sanguine, cui admixtus sua virtute fermentativa in totum dispersa praternaturaliter effervescit, fermentatio experientur. Idem probant Fuligines, quas medici unanimiter dicunt à sanguine transpirare, Spiritus animalis à sanguine extracti, & in cerebro preparati, pro omnibus operationibus animalibus, & rationalium exercitio, quapropter Hippocrates libro de flat. num. 20. scriptum reliquit, nihil magis ad prudentiam conferre, quam sanguinem si in constanti habitu persistat; sanguine vero permanens concidens simul, & prudentiam, quod confirmavit etiam in lib. 1. de morb. num. 28. Quia Fuliginum exspiratio, & facilis extractio spirituum à sanguine superponit motum intellectum particularum in sanguine, quicquid non est, quam fermentatio.

Motus circulationis nimis expeditus morborum causa exsilit, & praecipue inflammationum, dum ab arteriis frequenter pulsatione sanguis in partes in tanta copia expellitur, ut vena illam absorbere non possint, quapropter in parte remanens in ea tumorem, & inflammatum partem.

Hinc deducitur causa, per quam post violentum exercitium in calefaciente corpore ab hujus refrigeratione nimis celeri, & violento modo tentata inflammationes succidunt, nam à violento exercitio sanguis nimis expedit circulatur, & ita in parte exundat copioso affluere, ut succedente frigore in partum porositatibus adhuc detenus fixetur, & impotens reddatur ad venas capillares ingrediendas, idcirco remanendo in parte, eam inflammans. Hoc modo etiam à febribus acutis inflammations sunt ob sanguinem in copia per partem aliquam circulantem ob febrilem incendium, & in ea remanente aquifita fixatae.

Motus hic circulationis expeditus nimis, & celer penitus ab excedenti hujus fermentatione, vel ab admixtione aliquius extranei; Unde niffo sanguine, ut hujus conatus ad partem affectam minatur, exhibenda, quae effervescit, sed, vel extraneum debellant, prout inferni dicimus. Sanguini extravafato resolutio, & suppuratione applicanda.

Ab hoc motu sanguinis sunt etiam hujus fluxus, à circulatione enim celeri, impetu concepro, hoc orificio vasorum aperit cum sui effusione, cui occurrunt, vasa occludendo aqua sanguis, vel liquore sanguis, & aliis superioris descriptis effervescit, & fermentacionem excedentem, & extranei mixti actionem sedando, cum refrigerantibus, & opiatibus, & acidis.

Ratione hujus motus aucti sanguis fluit ad aliquam partem cum impetu, & in copia, ut in febribus ardentibus delirium excito suis copiosis effluviis, & intensione sui caloris febris spiritus, a quibus Phantasma perturbantur, ex quo colligitur invadente delirio in magnis effervescientiis melius esse mittere sanguinem, quam vescantia applicare partibus, prout inexpetè, & sine ratione aliqui medentes faciunt; nam à fale acri, & volatili chiantardum sanguinem ingrediente, (prout ostendit urina ardo), post vesicantum applicationem succedens,) iustius fermentatio, & effervescentia interdatur, in magno etiam doloribus incaelcente parte, hujus porositates dilatantur, apte sanguinem in copia recipere, & hic à calore partis aëstum concipiens pleno gurgite in eam exundat, cum plenitudine particuli affecta partis, quia porositas iustius dilatata omnino impleretur, cum periculo inflammationis, & Sphæuli ejusdem, unde in his doloribus Antiquorum etiam confuso, copiosè inveniuntur sanguis pro præservatione ab inflammatione-

fermento partium continua, sed adequata commotione agitantia ista ostiuntur, vel diminuit suos motus exequuntur, cum danno totius corporis, & etiam cum vita desperatione, juxta Hip. sententiam lib. 2. de morb. num. 8. ubi his verbis, cum alia bilis in capite commota fluxerit maxime in partem, in qua pluviae sunt venæ in collum inquam, ac pectus, syderatus fit homo, ac impotens sanguine nititum perfrigerato, & si superior evaserit, ita sanguis calcificus vivet ab his, qua exhibentur, sive à se ipso (bac verba designant sanguinis fermentationem propriam) attollitur, ac mouetur, ac diffunditur, & spirationem inducit, & spumelicit, & à bile separatur, & sanus evadit. Si vero superior non evaserit, adhuc magis perfrigerato, & ubi penitus perfrigeratus fuerit, & calor ex ipso defecatur, congelatur, & moveri non potest, sed moritur, & idem confirmavit eodem libro num. 8. hac sententia; cum venæ in capite fuerint calefactæ, trahunt in se ipsas piritum, deinde necesse est prie piritu frigiditate sanguinem nunc magis fisti, & perfrigeratum esse, quam priori tempore, dum autem sanguis non moverit, fieri non potest, ut non etiam corpus quiescat, ac torpeat, & liquidum sanguis, ac reliquum corpus (superior), ita calefactus, homo evadit, si vero piritu pravularitur, sanguis magis perfrigeratur, ac congelatur, & si frigiditas, & congelatio augeantur, penitus congelat, & perfrigeratus homo, & moritur, que omnia indicant fermentationem sanguinis, qua celsante sanguis refrigeratur, nec moverit, & mors imminent, & hoc est, calorem partium à sanguine depravato viriari, & temperamentum; & calorem innatum partium à sanguine organo conservari.

Motum fermentationis diminutum massa sanguinea augent præcipue omnia salsia volatilia, ut spiritu cornu Cervi, & salsis ejusdem, fuliginis, charabe, sanguinis humani, urinæ, & salsis aromataci; salsia etiam fixa, & præcipue cephalica, ut Rosmarini, Salvia, Lavendula, Majorana, & similia, que attirando, & visciditatem sanguini auferendo, fermentationis motum adaugent, quod praetant etiam omnia Aromaticæ, & aquæ ab his extractæ, vel decoctæ ex his parata, & omnia herbea Hale volatilia, & acti prædictæ, & omnia remedia superius recentia pro acido Lympha auctio, & pro succo Pancarcario ab aciditate nimis depravato, que convenient etiam in Cachexia ab acido exuberante, ab iudicata etiam remedii calor sanguini restitutus, & excrementorum facilis segregatio coadiuat. Dum enim viciabilitas sanguini auterit una cum ceteris partibus hunc constitutis; excreta subtiliantur, & etiam vinculum illud, quod arcte hac cum aliis partibus unicit, laxatur, & facile tolubile evadit; idcirco ob contractam subtilitatem, & vinculum laxitatem faciliter disgregatur, & à ceteris separantur, pari parte calor augetur cum ablara viciabilitate per fermentationem particula calida spirito in maiori copia explicitur, cum renovatione debita fermentationis, & ita in correctione illius viciabilitatis corriguntur omnia vita supradicta, & præcipue Cachexia.

Motus fermentationis à natura instituto deficit, quando modum exedit, hac enim via ad dissolutionem, & putredinem tendit, à valido motu dissoluto vinculo partes ad invicem connectente, vel ablativa textura, que massa sanguinis dat esse, & ex cuius ablatione, dictum est, amittit.

In hoc motu fermentationis auctio, & praternaturali consistit febrium Natura, & effentia, de qua alibi; ab hac constitutæ plenitudo quadam valorum, que quandoque fluxi sanguinis occasione præberet, quod inuit Hip. lib. 2. de morb. num. 5. dicendo, cum igitur calefactæ fuerint venæ, & sanguis in ipsis effervescent (ecce fermentatio aucta) quoquidem in capite sunt, Vena distributio ipsum ad nares, & ad os, loca vero, per quæ fluit sanguis, sunt os, nares, uter, &c. & post cibum hujus virtutis in toto corpore magna accidit incaelenta cum dolore capit.

Huius motu inordinato fermentationis febrem constitutum occursum et cum fibruginis fermentibus, de quibus jam dictum fuit in aliis casibus eadem refrigerantia cum incrassantibus conjuncta, sunt unicum re-

fermentum pro sedando dicto motu sine febre, per infracta intelligenda sunt etiam acida, que figunt, & condensant, oparia etiam mirificæ mortuorum fermentatio, nisi sanguinis inordinatum sicutum.

CAPUT XII.

De Nutritione, & Augmentatione.

Eminitur ab Aristotele facultas nutritiva, quod sit principium, quo vivens potest conservare se ipsum, quatenus est tale, reparando partes desperatas. Et quia non potest vivens reparare partes desperatas, nisi convertendo alimentum in suam substantiam, id est vivens indigeralimento, tamquam materia, circa quam operetur pro sui conservatione, qua si caret, conservari non potest.

Ad nutritionem tria concurrent secundum predictum Aristotelem in lib. 2. de anima cap. 6. primò id, quod nutrit, secundò, quod nutritur, & tertio id, quo nutritur. Id, quod nutrit, primò, & principaliter est anima vegetativa in plantis, sensitiva in animalibus, rationalis in homine eminenter continens vegetativam, & sensitivam; videtur enim convenire principium nutritionis, & principium generationis, cum principium nutritionis materialis pro conservanda parte preparandum disponit, eadem organizatione, & textura, qui disposita sunt à principio generante pro parti conformatio, eum autem principium generationis sit anima, diligens in materia feminali particulas dispositas ad generationem cuiuslibet partis, decicias à generante, & fermento generativo, à testib. malefici feminis communicato impragnans, pari parte condensum est, principium nutritionis esse eandem animam, dirigentem materialis dispositam a calido innatae parti, & vitalis dispositionis redactam ad Naturam materie feminalis, à qua pars nutrita suam trahit originem, & eò magis videtur hoc ratione stabilendum, cum conservatio non sit nisi continua generatio, quapropter cetera per nutritionem animalis conservetur, continuo per hanc facultatem generatur, & consequtetur principium effectuum generationis, & nutritionis in unum convenient, & finis non valde dissimilis, quia in generatione hominis, ratione Corpus organizatur, in nutritione ejus parva portio, quidquid enim additur in locum desperdit, ad hoc, ut vere hat pars, debet organizari juxta partis organizationem.

Aliud est principium nutritionis, sed solum dispositivum, & eum calidum illud innatum à primordio generationis ex materia calida, & humida feminali, & sanguine conflatum, & juxta cuiuslibet partis exigentiam, & officium dispositum, & diversimodo contextum, cuius activitate consistente non solum in caliditate, & humiditate, sed in specifica virtute fermentativa, qua inerat in particulis feminilibus, ex quibus contextum fuit, materia disponit ad similitudinem partis ei ex toto imprimendam ab anima. Sub his considerationibus hoc calidum innatum constituit temperiem partium, cum se uniat prima elementa, unita particulis salis, & sulphuris, & ab aliis nomine fermenti appellatur, quia motu quadam fermentativo materia actuante aliquas particulas movere, agitat, improprias expellendo, cum tali modificatione necessaria ad talem configurationem, organizationem, & calidas, & humidas vi talis modificationis reducit, ad talentum texturam similem illi, quam habet, ita calidum, & humidum in materia pro nutritione existens, cum tali texture evadat calidum innatum, quod essentiam, & efficaciam, si non quo ad originem, nec alio modo potest explicari, quoniam pars in nutritione addita calidum innatum informatur. Verum tam etiam hujusmodi calidum innatum pro supradicto officio, & munere indigere semper calido inservire, hoc est spiritu, vel substantia calida spirito in sanguine latitante, his enim dum circulariter per corpus mouetur, partes perlungando sua substantia flexibilis spirito, intimiores partium recessus penetrat, & haec non solita desperitas calidi inveniuntur particulas reparat, sed etiam illud suo motu exercitat, & agitatione movet, ut suas actiones in solo motu consitentes exercet, huic addunt spiratum ani-

malem

malem recentiores convicti ab experientia demonstrante, paralyticas partes destitutas spiritu animali non nutriti, sed emaciatis exsecari.

Organizatio, & pars constitutio concurreat etiam ad ipsius nutritionis opus, si non instrumentaliter efficiendo, falso conditionaliter, & videtur experientia adeo certum ut probacione non indigeat, cum observatus partes male organizatas, vel laesas, vel ulceres, tumore, & aliis morbis organizationem lalentibus in nutritione iedi, est enim necessaria organizatio pro recipiente materia, & pro ejusdem preparatione.

Secundum, quod requiritur ad nutritionem, est alimento, quod ab Aristotele loco cit. determinatur esse contrarium alto, quia in substantiam illius convertitur, sed conversio est mutatio contraria in contrarium, & consequenter alimentum debet esse contrarium alto, & talis contrarias a Recentioribus recte explicatur per diversimodam, & contraria texturam particularum: nam alimentum, prout alimentum, manet sub textura fluidis debita, & sub illa debita v. g. sanguini, & per quam sanguis est sanguis, & ad hoc ut fiat pars alta textura solidi convenienti, necesse est, ut exoritur, & illa propria sua conditionis spoliatur. Hanc texture rationem explicarunt Antiqui per formam, dantem esse fluidi, vel solidi, & sanguinis, quod esse sola textura particularum praebet.

Alteram conditionem voluit Aristoteles in alimento nempe, quod hoc non solum sit contrarium alto, sed etiam ita sit contrarium, ut aliud non solum possit nutriti, & augeri ex tali contrario, verum etiam generari, & tertiam addit conditionem alimento, quae est, ut possit ab altero praexistente converti in se ipsum, ad se te conservandum, & augendum, & explicat ignis, & aqua exemplo, nam licet ignis convertatur in aquam, & aqua in ignem, adhuc ignis non dicitur alimentum aquae, sed aqua, vel potius corpora humida dicuntur alimentum ignis, quia ignis praexistens videtur convertere humidum in suam substantiam ad se conservandum, & augendum.

Hujusmodi contrarietas in supradicta textura posita, (nam secundum qualitates non potest repertiri contrarietas, dum alimento, quod est sanguis, & calidum, & pars nutriti est partis calida,) tollitur à parte actuante alimento datum, & in ista actuazione simile sibi reddit, ex quo colligitur, quod si consideremus alimento à parte non actuante, vel in principio actuacionis, est vere contrarium parti, si vero consideremus alimento à parte diffusorum, licet non adhuc ei conglutinatum, tunc debet dici simile parti, & ita secundum hanc divitiam considerationem alimento dicitur contrarium, & simile alto.

Tertium, quod requiritur ad nutritionem est id, quod nutriti nempe animal, quod si debet recte nutriti, det etiam esse insignitum conditionibus supradictis ad perfectam naturae regulam cuiuscumque parti destinatam.

Fit ergo nutritio, dum particula sanguinis, per partem circulantis motu circulationis impelluntur intra cavitates ejusdem partis reliatas à materia expirata, vel dissoluta ejusdem partis, & hoc modo tollitur necclesis attractionis, quae abolute à stabilitate sanguinis circulatione, per quam alimento defertur ad partes, idcirco haec non indigent illius attractionis, & ita sensisse Antiqui, si circulatio predicta illis nota fuisset, sanguis intra has cavitates inclusus à calore innato ejusdem partis ab influente actuato afficitur, & motu ejusdem calidi innati disponuntur particulae materiae nutritive ad eam confitentiam acquirendam, que debetur parti, & cum eadem figura, sicut illi conveniente, per qua sit similis parti nutritienda. Sic mechanice experimur, plures partes disparatas materie per longam dispositionem situs, cum tali ordine, numero, & figura representare rem illam, ad cuius ideam disponuntur, illae variae partes disiunctae, & disparate. A particulae partis subtillissimis ab eis substantia expirantibus talis calore perfundit simili calor parti, cuius est calidum innatum, & calida particulae in materia existentes accipiunt ab his texturam calidi innati, ut superius dixi.

Dependenter ab hac dispositione alimento fit pars alii, accipiendo temperiem, organizationem debitam

parti, que alitur, cum unione, per quam evadit pars, non aliter, ac illud quod depositum fuit, erat pars eis quia informatur anima totius (praefertum in homine) & tunc est perfecta nutritio, idcirco dicitur animam esse principium effectivum nutritionis, dando partis sanguinis preparata, & membro appositae esse formale parti, in homine hoc modo est discordum in aliis animalibus, & vegetabilibus alio modo Philosophus posse procedere.

Ab hoc motu impresso à calido innato parti materiae alimenti fit quedam segregatio, & depositio materie, non idonea ad nutritionem, & ita materia depuratur, & defecatur.

Hoc modo peragitur nutritio in qualibet parte, & haec omnia tam à Recentioribus, quam ab Antiquis (quia Aristotelis menti confona) sunt recepta; calorem enim instrumentaliter concurrete ad nutritionem citato loco docuit Aristoteles, afferendo exemplum de natre, qui manu, & temone navim gubernat, manu tamquam instrumento sibi conjuncto, temone tamquam separato; pari pace concludit animam nutritionem perficeret calido innato, tamquam instrumento sibi conjuncto, alimento tamquam separato, & ita facultas nutritiva corpora medicinae subiecta complectit calidum innatum, infuent, & materia, & organo, anima vero non consideratur, quia morbo non subiecta, ut superiori exceptu.

Dixi alimentum esse sanguinem intelligendo de partibus eum constitutibus, vel ab eo derivantibus, & sic sive sit serum, quod nutriti pars, sive succus nervosus, sive sit substantia illius rubra, semper verum est sanguinem esse ultimum alimentum alti, & quamvis probabile existimem partes, vulgo dictas, spermaticas alibi coloris à fero nutritivo resurari, tamquam à magis proportionato alimento, & carnosas à rupicunda mafice sanguineae parte, de his nullam determinationem querro, cum hinc putem superfluum medicinas fini, qui est errores in alimento contingentes corrigit, & hos corrigit, tam si alimento sit solum serum, quam si sit sola substantia rubra, vel utraque; nam dato, quod aliumentum sit depravatum in excessu caloris, & per hanc depravationem nutritio totius, vel alicuius partiis lassitudinis, certe, quod medicamentis refrigerantibus tolletur calor, sive existat in fero nutritivo, sive in rubra portione crux.

Ab his materia sanguinis omnes partes corporis diversa natura, & temperamenti, & quandoque contrariae nutrituntur, quia hoc nutrimentum ex sua natura est aptum suscipere quilibet dispositiones proprias cuiuslibet parti, & verti in quamlibet partem, tales vero dispositiones suscipit à calido innato, vel fermento parti, quod habet tamquam formam determinans alimento, tamquam materiam primam ad mutationem; vel in hanc, vel in alijs partem, quod docuit etiam Hippocrates in lib. de aliis. num. 2. scribendo, facultas alimenti pervenit & ad ossa, & ad omnes partes in venam, arteriam, nervum, muculum, in pelliculam, in carnem, pinguedinem, medullam, cerebrum, & confirmavit in libro de carnis num. 13. diciendo alimento, ubi accesserit unumquodque talen speciem unicuique reddit, qualia tamen erant, singula enim irrigata ab alimento augmentum capiunt calidum, & frigidum, glutinolum, & pingue, amarum, & dulce, & ossa, & alia universa, que in homine sunt.

Si facultas nutritiva corpora haec organa, & instrumenta nutritionis male se habeant, & sine suo munere nutritive ad eam confitentiam acquirendam, que debetur parti, & cum eadem figura, sicut illi conveniente, per qua sit similis parti nutritienda. Sic mechanice experimur, plures partes disparatas materie per longam dispositionem situs, cum tali ordine, numero, & figura representare rem illam, ad cuius ideam disponuntur, illae variae partes disiunctae, & disparate. A particulae partis subtillissimis ab eis substantia expirantibus talis calore perfundit simili calor parti, cuius est calidum innatum, & calida particulae in materia existentes accipiunt ab his texturam calidi innati, ut superius dixi.

Leditur ab intrinsecis calor innatus, quando à calore causâ depravationis, circa nutritionem contingens, & quia calor innatus potest ledit, & ab intrinsecis, & ab extrinsecis, idcirco immorrandum est in indagatione modo, quo ab his leditur, & in eo, per quem corrigit, & ad suam perfectionem restituji posse.

Leditur ab intrinsecis calor innatus, quando à calore influente, in sanguine existente, à quo debetur conservatio, & foveri per sua virtus depravatur, & ab optimâ con-

ditione naturali alienatur, hoc autem contingit, quando calidum sanguinis, scilicet ejus spiritus intense fervet, & perturbatur, ac illo motu agitat, quo pariter calidum innatum, & contra sua conditionis insuffit mover, & ferme fecere facit, cum lesionis operationis nutritive in ea parte, in qua predicto modo affectit calidum innatum, nutritio enim perfecta est alligata tali determinato motu, & calor agentis, quibus disponit materiae justa exigentiam parti nutritiæ, quo propter, si agens ab hoc motu, & calor recedat, vel per excessum, vel per defectum, necesse est, ut nutritio depravetur, talis enim ratio motus non est, nisi actio à peripateticis agenti tributa, per quam passum assimilatur agenti, & per motum exequitur, ut superius de modo, quo peragitur nutritio, explicavi, quam actionem effectionis motu ultrò concedunt, & sicuti per actionem, vel debilitate, vel excedente decreto naturæ inferunt effectus à nature non intentus, ita per Neotericos ratio motus depravata in agenti, operationem in effectu depravatum inducit, sic à motu excedente calidi innati sit depravata nutritio, quia materia, que pro nutritione à parte recipitur, vi talis motus pro majori parte dissipatur, & quod additur, est minus, quam quod perdeperit fuit, & nutritio imperfecta evadit, ratione quantitatis diminuta, cum aliquantum emaciacione parti.

A motu nimio potest etiam materia magis incrassari, cum habeat aliquid pinguis, ex eo modo quo pars pinguis latere per motum, & agitationem in substantian solidam buryi condensatur, & talis incrassatio est improportionata parti nutritiæ, & quod apponetur non erit confinile illi, & consequenter nutritio evadet imperfecta, ab eodem motu perturbata, potest variari dispositio particularum materiae ad taliter situm, & configurationem, cum depravatione organizationis ejusdem, virtutis nutritionem parti, cum multorum morborum generatione, de quibus inferiori fusè tractabimus. Fervore, & caloris intensione peracta à calore excedenti sanguinis, calidum innatum exardescit, & materialm actuatam pro nutritione hac calor intensio afficit, ejusque calidas particulas ad texturam calidi innati redactas, additione aliarum particularium calidum ad excedentem activitatem calidam exaltat, ut cogit dico, à perfectione nutritioni debita, cum intermitta reparatione deperdit in parte.

Ab his deducitur ratio, cui in febribus sit malum, vel nulla nutritio, quia calor febrilis suas actiones intemperie edendo, nutritionem ledit etiam, vel adulatione alimenti, vel dissolutione spiritoſe substantias, vel exhalatione fali acris in materia existentis, à quo postea corroditur pars, vel exsciscatur cum macie. Hanc lesionem nutritionis derivantur Antiqui ab intemperie calidae parti, inducta à calido influente excedenti sanguinis, que intemperies fundatur in ipso calido innato, verum temperamentum parti constitutente, quod in sentientia eorum admittentrum elementum actum in mixto constitutum per eorum substantiam ad minimam reducam, & huius excessus secundum aliquam qualitatem non introducitur, nisi per additionem substantiae tali qualitate affecta, & in minimis particulis divisæ, sicuti actio ejusdem temperie, non explicatur, nisi per motum substantiae præcipue ab eis, à quibus elementorum qualitates pro forma habentur, & qui actionem per substantiales effluxos ab agenti emanantes explicant, prout multos facit Aristoteles libere de meteoris generali, & corrupti. & in lib. problem. & hanc rationem temperiei, & intemperiei Neoterici dictatis. Antiqui ideo haec accomodantes non renunt, sicut modum agentis explicatum sequuntur, nec alio modo videtur loqui. Recentiores, qui intemperiem calidam parti agentem explicant, per motum violentum, & perturbationem inherentem huius particulis sulphureis, & accensibilibus, quia calidus centenarius, & auctius a novis particulis calidis, & sulphureis predicto motu predictis, & praestitibus additis, & etiam si in his speculative dissentient, praeterea tamen in unum convenientem, dum antiqui pro extinguida, vel moderanda intemperie calida, refrigerantibus utuntur, quia his inventi pro modo, & per substantiam calidam corpora calcifici, plures docuit Galenus, & Hippocrates. Et item dicendum de intemperie frigida; nam frigus in febribus ortitur à vaporis-

cessu calida. Omnibus enim notum est, quantum frigiditas valeat, ad frenandum motum spiritum, non tantum in corpore humano, quam in extractis spiritis, chymicis peractis.

Ubi ergo cognoletur hic excessus caloris per tempore, ramnum naturale, per errata, & per Symptoma, refrigerantia in uero cruce, & specifica parti affecta, quod si totum, vel sanguinis massa nimis incalcat, omnia refrigerantia tunc reperita convenient.

Calore sanguinis influente, debilitato ab aqueis, & frigidis particulis abundantibus, paro parto calor innatus partiens enervabitur juxta proportionem illius languoris, tam in motu, quam in calore, ita materia aeterna ab eo, nec per motum illi impræmissum recipiat dispositio configurationi, & organizationi perfecte debitas ad hoc, ut nutrit, quibus deficitibus nutritio ex materia taliter disposita, non poterit dici vera, & perfecta, & hoc in debili motu facile succedit, dum materia aliquo modo resistens deluder debilitatem motus agentis, ad hoc ut disponatur in debito situ, cum convenienti numero particularum, & figura decenti; & sic diversimode disposita vitiam dabit organizationem parti.

Ab eodem motu debili non exequetur segregatio excrementorum materiae, & particularum, non idonearum ad conseruationem talis determinatae parti (licet per se sint idoneas ad alterius partiis perfectam conditionem stabilendam) unde succedente appositione actuatorum materiae degeneris, ab illis qualitatibus perfectio nutritionis contributient, quarum præcipua est, ut materia nutritiva sit defecata, & mundata ab excrementis, & apta recipere dispositiones agentis, non perfectius opus nutritionis, eis quia materia apposita partis numerico evader ei similes, idcirco nutritio, depravata succedit.

Idem eveniet etiam pro conseruatione caloris innati, cuius activitas refracta ab imperfectione sui conservativi, & excitativi, nempe à frigidis, & aqua particulis in eo excedentibus, erit impotens ad imprimendam regulam calidis particulis materiae, per quam deberent conformari texture calidi innati, praesentibus in parte, & qua non accepta numquam pars addita calido simili huic calcifet, nec similitudine cum eodem exornabitur.

Hoc modo explicant recentiores nutritios depravationem, opus vitium calidi innati contractum à calido influente debilitato, à quo viri calidum innatum ultra concedunt. Antiqui, & nihil frequentius exagerant, modum verbis hujus lesionis deducunt à sole imbricata, tanta caloris influente, & innati impotens, ad affilatam materialm, regulam calidis particulis materiae, per quam deberent conformari texture calidi innati, praesentibus in parte, & qua non accepta numquam pars addita calido simili huic calcifet, nec similitudine cum eodem exornabitur.

Ex dictis pender ratio intemperiei calidae, & frigidae, convenientio Recentiores cum illis antiquis determinantibus non dari intemperiem nudam, sed omnem esse cum materia, pars enim in calore intemperie perturbata manet, quia spiritus, & particulae calidae illi submittuntur in majori quantitate, quia convenienter sit natura, & virtutis, ut ex dictis superius patet, determinant, quamvis tota differentia consistat in explicando calor per qualitatem, vel per effluxum substantiae calidam, quia differentiam superius etiam compondere fluidi. In curatione vero hujus depravate nutritionis ab hac causa manifestata, per sanguinis vitium in calore debili, qui per se clarè manifestatur, non sunt deridendi cum calidis Aromaticis, exemplo, & documento Antiquorum predicto virtu occurrant, quibus reficitur languor caloris influens, & restitutus sue natura, & virtutis, à quo perfecte aëfum calidum innatum partis, in motu, & calore, nutritionem peragit ad ideam naturæ recte operantis.

Ex dictis pendit ratio intemperiei calidae, & frigidae, convenientio Recentiores cum illis antiquis determinantibus non dari intemperiem nudam, sed omnem esse cum materia, pars enim in calore intemperie perturbata manet, quia spiritus, & particulae calidae illi submittuntur in majori quantitate, quia convenienter sit natura, & virtutis, ut ex dictis superius patet, determinant, quamvis tota differentia consistat in explicando calor per qualitatem, & restitutus sue natura, & virtutis, à quo perfecte aëfum calidum innatum partis, in motu, & calore, nutritionem peragit ad ideam naturæ recte operantis.

vaporibus aequis, & acidis salinis, fontem caloris refrigerantibus, & flammam vitalem opprimitibus, ut docuit Hip. lib. de flat ubi hanc, vel similem affectationem pro explicando frigore, post eum corpus occupante.

Ab intemperie calida, siccata, etiam si illa fuerit excedens introducitur, per quam luditur nutritio contractis à siccitate poris partis, vel torus, ut non admittatur materia nutritiva, & præsiccata pars non permittit sibi conglutinari materiam, quo in casu cum Antiquis frigidis humida nutritiva, ut lac, & Petiana unienda humidum excedens minutum dictum calidum, remittitur exsiccans.

A causa extrinsecis luditur calidum innatum, quando ab eis, vel intensè caelestis, vel refrigeratur, modo quo dictum fuit de sanguine in idem calidum prædictum operante, causa contundens calidum enerat, non solùm, quia à concurso humorum ad partem concutum opprimunt, sed etiam quia textura ejusdem calidi aliquo modo à corpore contractante laxatur, si non dirumpitur, cum detimento illius modificationis, per quam tales, & determinatas exercet operationes partis talis proprias, & non aliarum, à vulnere, in quo discontinuantur pars, si ab eis frigida afficiatur, virtus istius innati calidi eneratur, ita ut alimentum pro nutritione ei subministratum in puer convertatur; tubuli etiam partis divisus per difusorium in se contorquent, & humor adveniens liberum aditum impeditio, moramque ibi trahent, pluquam convenient, acficit, & in pusibus, accidat depravando calidi innati virtutem, unde adiuvat puris ejusdem generatio, idcirco balsamicā in vulneribus, quae calidum fovent, & conservant a favoribus Chirurgis adhuc relēctis undicib⁹, & digerentibus, calidum enervantibus. Idem dicendum de ulcere, à cuius puridis exhalationibus textura ejusdem calidi innati magna subiecta latiori præter naturalis fermenti idea, & vim illi inspirantibus cum sui depravatione, excedenti, per quam multa ulceræ sunt infanabilis, & aliqui curata, non persistunt in curatio-ne, quia calidi textura, & vivita conditio non potest remitti, vel remissa aliquo modo non potest conservari, remanente portione fermenti præternaturalis supradicti, à qua de novo corruptur textura, similis naturali introducta.

Spirituū animalium influxus impeditus, vel nimis eorum mortis, vel debilit⁹, partis nutritionem depravat, eo quia à spiritibus eadē fomenta suscipit calidum innatum, quae ei sanguis impartiunt, unde, que de hoc dieta sunt, illi applicari debent, non solūm quoad Theoricam, sed etiam quoad practicam, cum haec animadversione, quod calida, que usurpat pro spirituū reparacione, cui multum conducunt, debent esse volatilia, ut sunt omnia cœphalica, & eis admixta venient uitaria natura spirituum maxime conformia, ut sunt spiritus corvi Cervi, fuliginis, sanguinis humani, Charabæ, tēti sanguis iūtus, spiritus urinæ, & salsi Armaci, spiritus vini, & si hanc doctrinam liberè, sicut Recentiores non docuerunt, Antiqui obseruantur, tamē in lectione nervorum, partium nutritionem aboleri, nec culpandus pro hoc virtus, nisi impeditus influxus spirituum animalium ad partem, cū sanguinem per arterias ad partes transire negare non portarent, venis sanguinis turgidis appetitibus in parte leæ.

Alimenti ratione depravatur nutritio, quando sanguis sua partem innundat, opprimendo calidum innatum partis, & fermentum, ut non valeat preparare, nec portionem sibi debitam pro nutritione, & quia totus non potest in substantiam partis converti, nec à venis absorberi, flagrando, putrefacte, & inflammationem parit, à cuius fervore alterum calidum innatum partis, nutritionis actus suspenditur, vel depravatur, & remittit loca euratione inflammacionis, per largam sanguinis missione à parte contraria affecta, & refrigerantum ulu, quibus motus sanguinis reprimuntur, ne fluat in quantitate, & cum impetu ad partem affectant, & in hoc casu deobstruunt tum superflua, que in alio casu inflammationis ab obstruktione sunt maximè proficia, quia nulla est necessitas in su-

pradicto casu deobstruendi, cū à sola quantitate sanguinis pendeat inflammatio, inīo re actente considerata efficit valde nociva, cū calore motu sanguini imprimant maiorem, quo cum impetu ad partem fluenter, quantitatem sui in ea augendo, & inflammatio nē. Unde colligitur in inflammationibus discernendum esse, an à sola quantitate sanguinis, vel ab obstruktione proficitur, signum prioris causa est Pethora, secunda sunt abundance humoris crassi, & acidi, & praecedens causa coagulans, & condensans, at de hoc alibi dicitur.

Si vero sanguinis excedens quantitas in substantiam alti convertatur secundum partem carnosam, recte organizatam, ita ut corporis moles ordinaria nature limites multum excedat, nutritio dicitur depravata, quia deformis corpori augmentum à natura minimè intentum tribuit, morbum in mala conformatione constitudo, & huic vitio apponenda est vicissim ratio, quia sanguinis copia minuitur, sicut vena secuta, plures in anno reiterata, exercitia continua, & valida, & refrigerantia, & siccantia, que debilient calidum, & humidum principium cumulans sanguinem in copia, & totum apponens.

Multæ sunt exscrecentiae sine organizatione, & delicatione debita luxuriantes à vitio, tam sanguinis, quam agentis producentes, in quartum consideratione, cū nulla appareat discrepantia, refutans ab Antiquorum, & Recentiorum dogmatibus Systematis regulis non est subiecta, idēc lēctenter harum tractationem prætermitto, ne lecto rario sim.

Præter Carnis excessum, contingit aliquando ille pinguedis prodens à copia sanguinis pinguis, & oleosi intra staminis pinguis determinatis partibus affixa, à primordio generationis, è femine efformata illabente, spacieaque à textura dictorum staminum relictam impiente, in quibus à calore innato partis, & influente concoctus, & incrassatus in pinguedinem concrevit, adiuncta à prædicta calore tali agitatione, per quam soliditatem, & consistentiam acquirunt dictæ particulae sanguinis oleosa, & pinguis eo modo, quo oleum agitatione validi, ad unguenti consistentiam reducunt, & lac in butyrum trahunt, hic excessus pinguedinis constitutionem corporis virando, & deformitatem quādam inducendo, vitiatam nutritionem ratione copia materia ostendit, & licet sit discrepantia inter Authores, an sit pars Spermatica pinguedo, & an concrecat à frigore, vel calore; convenient tamē omnes in hoc, quid materia ejus sit pars oleola, & pinguis sanguinis, & pro curatione hoc sufficit, nam diminutus oleofatia, & pinguedo minuetur, hinc omnia acida, ut acetum simplex, & stillarum, succus limonum, & similia sunt proficia, sicut Cremer Tartari ante prandium sumptus, omnia etiam amara hœc perficiunt, ut semen Rutæ, Agrestis, Aristolochia rot. Centauræ, Gentiana, Polypodium, & Sandracia dicuntur extenuare omnem pinguedinem, ut sequens pulvis ad 3. i. aceto simplici, vel destillato, vel iucco granatum, 2. laccæ late, Sandracia minor. an. 3. 4. Majorana. 3. 5. aluminis, Aristolochia rot. an. 3. 5. m. f. p.

Sicuri nutritio per materię quantitatē luditur, ita per deficiētiam aboletur, deficit, autem, quia non generata talis materia nutritio apta, vel quia generata absuntur, vel quia secundum suas particulas non est apta ingredi partis, vel quia est impræprava qualitas, vel quia non transmutatur, & impedit eum transitus ad partem, vel quia pars non est apta eam recipere.

Non generatur in mala constitutione sanguinis cum fervore, à quo dissolvitur potius, quam generetur materia nutritiva, & per nimiam effervescētiam in vapores, ferre torus confundit Chylus, præcipue secundum partes nutritivas, de eo non remanet nisi crassum quid minimum balsamicum, & nutritioni ineptum, idēc infribus nulla sit nutritio, quia nulla materia nutritiva generatio perfecta, & sicut omnes Maciem in Hæcūta transiunt in calorem habituētum præternaturum, tam partum solidarium, quam fluidarium, à quo non solūm pervertitur natura agentis nutritionem, sed etiam conditione materię isti interventis depravatur, ita calor sanguinis

tatis limites transcendens in sanguine potest accendi, & alienari à peragenda optimâ alimenti Chylosi preparatione, inīo idoneus fieri, ad imprindendas illi qualitates extraneas, nutritionis opus impeditentes, hinc est, quod obseruamus homines obesos, & carnosos in faintate confitentes, cum virtutis robore, & optimis alimentis utentes in quantitate sufficienti, sensim emaciari, non alia quidem ratione, quia sanguis sua mala constitutione, & diuersa cum armonia uicuum aliabilem, feū Chylum in se suscepimus in sui Naturam ab alimentali alienam convertit, & quia sanguis ita constitutus non solūm pervertit alimentum, sed etiam sua mala qualitate circulando, solidarum particulas arripit, & corredit, quas vel per emunctoria expurgat, vel infenibiliter expellit, idēc maciem caufam præbat, & carnium consumptio observatur, & sicut in hæcēa reparatione conatur Maciem cum frigidis, & humidis, pariter hæc locum habent in hoc casu, in quo præter lac caprinum, & asinum, & prisnam, videntur esse accommodata aqua nocere, & villa cum succo Malvarum, & aqua etiam acetose, & succi herbarum refrigerantia.

Impeditus ingressu materia nutritiva in poros partis luditur nutritio, quia deficit isti materia, & quamvis materia nutritiva motu circulationis diffundatur per superficiem partis, hoc non sufficit ad nutritionem, sed necesse est, ut ingrediatur porositas adhuc, ut recte posse preparari. Non ingreditur autem istas, quia particulae materię nutritivæ iūt valde crassa, & ob crassitudinem non proportionantur cum poros partis, & exempli plurius habemus ex Galeno in Historia illius mulieris ad maciem tendentis, cum venis sanguine turgidis, & sanguis emulsus crassus, & atramento similius, aperte manifestavit sola crassitate nutritionem impediti, & ad maciem promovit, hinc recte mischio sanguinis in hoc casu cum abundantia istius imperatur, ut novo sanguini tenuori ex alimentis optimi, & tenuis succi genito locus paretur, & non unicæ missione contenti esse debemus, sed plures, & interpolatis vicibus est excercenda, ut sanguis nutritioni ineptus, hoc modo minatur, & attenuantibus postea, & diffundentibus medicamentis utendum, in quo genera prevalent omnia latia volatilia, & omnina simplicia, acti sole donata, ut hydroper, Hirundinaria, radix entulae Campane, Arristolochia rotunda, & similia, quae crassitum humorum valens incideat, juxta Antiquorum sententiam, & acidum crassitum caufam evenerat, juxta Recentiores.

Ab alio fonte deducetur causa Maciei naturalis, & decrementum partium in febre, contractis enim poris à secunditate sanguinis concomitante, non recipitur materia pro partium reparatione, & operationum exercito, & huius doctrine quadrat in sui confirmationem locus Hippocratis in lib. 3. de dieta num. 16. in quo haberet, deinde caro densa exiftens alimentum non suscipit. Curationem non admittit hæc macies senilis, si vero senior anticipet humectantibus tollitur, & præcipue balneari aque dulcis medicato cum malva, violaria, parietaria, Althea, & similibus, & cum decoctionibus in jure factis cum eisdem herbis, & assutis pluries in die, & cum cibo humido.

Materię nutritivę consumpta in aliis usus, vel præternaturaliter ē Corpore exercta Macies inducit, abundat in aliū utum, quando tota ferit in feminis elaborationem consumitur, ut contingit immoderata Veneri indulgentibus, à qua exinanit continuo vesiculos feminaris, locum semper aperient novo feminis, à testibus continuata actione elaborato, ob continuum matritas feminalis fluxum, ad eos delata, per nunquam interruptam circulationem, & in eorum substantia recepta, in locum illius feminis elaborati, & ad vesiculos feminarias transmissi; quotiescumque enim feminis elaborato turgent, quia vesiculos eo sunt impletæ, sanguinem non recipiunt, sed ubi eo exsuntur finit, sanguinem admittunt, & quia exinanit perimodera tam Venerem, idēc etiam sanguinem recipiunt, & quidem eam portionem oleosam, & pinguem, & spiritofam, que sola sufficit pro nutritione, unde hac consumpta in elaborationem feminis partes alimenti necessarii penitus patiuntur, & Macies advenit.

Præternaturaliter exercentur in longis alvi fluxibus, & in sanguinis profusione, tam per uterus, quam per

tatis limites transcendens in sanguine potest accendi, & alienari à peragenda optimâ alimenti Chylosi preparatione, inīo idoneus fieri, ad imprindendas illi qualitates extraneas, nutritionis opus impeditentes, hinc est, quod obseruamus homines obesos, & carnosos in faintate confitentes, cum virtutis robore, & optimis alimentis utentes in quantitate sufficienti, sensim emaciari, non alia quidem ratione, quia sanguis sua mala constitutione, & diuersa cum armonia uicuum aliabilem, feū Chylum in se suscepimus in sui Naturam ab alimentali alienam convertit, & quia sanguis ita constitutus non solūm pervertit alimentum, sed etiam sua mala qualitate circulando, solidarum particulas arripit, & corredit, quas vel per emunctoria expurgat, vel infenibiliter expellit, idēc maciem caufam præbat, & carnium consumptio observatur, & sicut in hæcēa reparatione conatur Maciem cum frigidis, & humidis, pariter hæc locum habent in hoc casu, in quo præter lac caprinum, & asinum, & prisnam, videntur esse accommodata aqua nocere, & villa cum succo Malvarum, & aqua etiam acetose, & succi herbarum refrigerantia.

Præta conditio materię nutritivę obeft, ut si fuerit nimis acida, vel fælida, vel amara, vel austera, quod comprobatur manet ab illo decantato principio antiquorum, nisi dulci nos nutriti, quomodo vero sanguis has qualitates suscipit, pater ex dictis de humeroibus, superioribus in locis, ubi etiam curandario extinuitur.

Transitus ad partem alimento impeditus, nutritiois opus in ea destruit, hoc impedimentum in Arteriis, alimentum ad omnes partes deferentibus, inventur, licet alii velint esse in nervis, stabilito partes nutritri per succum nervorum, ad quamlibet verò partem declines, semper pars defersit ad impedimentum est liberanda eisdem remedis: nam impedimentum, ut plurimum est obstruictio, facta ab humore crasso, quæ volatili partē prædictis, & attenuantibus tollitur, tam in Arteriis, quam in nervis, vel à tumorē comprimit in Arteriis, vel nervis, quod facta obseruatū est in Praxi, per tumorem aliquius partis hanc emaciari, nisi impedito per compressionem fluxu alimenti ad dictam partem, & in hoc casu ablato tumorē parti restituiri nutritio, sive compressio tergitur nervum, five Arteriam.

Partis vitio Macies introducit, calido ejus innato in sua texture naturali depravato, & inhabili facto ad materię nutritivę præparationem, & appositionem, quod præcipue contingit, ubi hoc calidum debilita- tur, ut contingit in magis morbis, & in senectute, & in putredine aliquius partis ratione ulceris, vel fistulae forditæ, quod quotidie experimur ulceræ forditæ in aliqua parte existente, & hanc depascente, etiam si pars non sit nobilis, sed externa, & nullius necessitatis ad vitam, cū videamus dicto ulceri Maciem partis accedere, quia a purita fanie in eo collecta exhalantes effluxus calidum innatum partis, affectante pervertunt, coquuntur, & in aliam naturam vertunt.

Angustia pororum partis ad Maciem istius conferit, hac non permettunt ingressum materia nutritiva, etiam opimè, unde pars irrigatione solūm humidū gaudeat, qua aliquantum refluxat, sed non quantum sufficiat pro reparatione solidæ substantiæ, & remissione deperdit, quapropter Maciem additus aperitur, & ab hac pororum constrictione calidum innatum partis, etiam diminutionem in se experit, nam recipit quidem partibus spiritosores, & calidiores, quibus non resistit pori angustia, sed humidis, crassis, quibus non pariter indiget (et enim calidum innatum in sua essentia calidum, & humidum) pro sui conservacione, ut potius crassiores, & angustæ pororum improprietate, & remissione deperdit, quapropter Maciem additus aperitur, humidus enim calidus innatus, cūm debeat irreire partes spiritosores, & calidiores, quibus non resistit pori angustia, sed humidis, crassis, & hæc qualitates ratiōne affectantes, debet esse crassum, & viscōsum, & hæc qualitates ratiōne humidū, & molle, & mollitie pororum fit dilatatio receptiva, non solūm materia nutritiva, sed etiam humidū crassi reparativi, & augmentativi calidi innati, & ab hac ratione deduco potēt aliam rationem à contrario demonstrativam catiae Marcoris, & interitus naturalis; nam si pueri crescunt, & calor partium illo-

illorum conservatur, & augetur, id contingit ob humidum, à quo laxati poti recipiunt sufficiemtiam materialm pro dictis effectibus; Ergo à contrario concluderem debemus, Senes maciem pati, cum calor immati penitus à siccitate, & Angustia pororum, per quam sufficientem materialm pro sui reparatione, nec partes, nec calor sufficiunt.

Hanc siccitatem, & angustiam efficit calor influens, in juventute auctus, & per totam aetatem consistens in eodem augmento perdurans, est enim calor tunc temporis insignis, & ideo hanc siccitatem partium inducere aptus perdurantem per aetas subsequentes, & augmentum sufficiemtiam à continua derelictione humili.

Per siccitatem autem non intelligo omnimodam privationem humidi in partibus, sed carentiam illius humiditatis excedentis, per quam poti in summa dilatatione continebantur, & per quam carentiam constringuntur, & quo plus humiditatibus exalat, angustia semper fuit, idcirco fenes siccic dicuntur, & ab hac denominatione temperamentum ab omnibus recepta; confirmatur hac sententia à nullo reticenda, quia si fenes sunt siccic, & sunt, quia humiditate, per quam fuerunt humidi in pueritia, carent, & ab hac carentia sequitur semper Angustia pororum omnium partium, & ab Angustia prohibita receptione materia nutritiva; & ab hac prohibita receptione nutritionis diminutio, & caloris innati debilitatio.

Supposita macies ab hac causa in senio est imme-
diabilis, in alia aetate humectantibus superius dictis à quibus dilatari potest, potest emundari.

Materia extremitatis confusus ad partem in quantitate ejus nutritionem, & crastinam depravat, ut in An-
farca Leucoplegmatum, & pituita, per ambitum cutis, & circa alias partes subiectas sparia, tumorem effici-
totius palidii coloris.

Nec pituita generatur à mala partium naturalium constitutions depravata, per quam alimenta, nec attenuare, nec in spiritali substantia exaltare, nec fermento vitali vivificare, nec ab excrementis mundare, valent, idcirco remanet materia alimentorum saltem bono, si adsett, pro opima pars nutritione, & laxitas parti introductur, à qua ejus configuratio organica vitatur.

Generatio hujus serosi humoris à multiplici deducitur causa, nempe à frigida intemperie partium preparationi alimentorum interventuum, quam recentiores fermentum debilitatum vocant, fermentis enim tribuant, quidquid temperamento donant Antiqui, pro quo videnda, que superius dixi de ventriculo, bile, & suco pancreatico, ubi etiam exposita fuerint remedia, per quae corrigitur, & à sua debilitate, & frigiditate morbo removet.

Pars mutans Chylum in sanguinem, vel in succum nutritivum elaborans, si debilius evadat, totum in aquam vertit, & patim refert, an tale opus sanguificationis, vel ab hepat, vel à corde, vel à pulmonibus, vel à sanguine ipso perficiatur, quia coiunctumque pars sit opus à calore semper carum coadiuvatur, unde calcifacientibus semper remittunt diminutum opus sanguificationis, & quamvis calidum dictarum partium, non sit idem, sed in omnibus diversam habet temperiem, & gradum, seu modificationem; per hoc tameni non requirunt diversi calcifacientis electio, pro diversitate parti affectu, prout aliquibus videtur necessarium. Ego tamen iudico post etiam sustineri omnia calida effi huic operi idonea: nam qualibet pars particulas calidas cuiuslibet medicamenta sufficiendo habet potentiam, eas disponendi modificatione sue nature accommodata, & necessaria ad exequendum opus, sibi debitum, & hoc modo qualibet pars, ex quolibet medicamento calido sufficiat materialm restaurativam sue temperiei, vel fermenti, si vero particulae sint modificate cum aliis particulis elementibus, vel salsis, & sulphuris modificatione convenienti particulis calidis constituentibus temperiem parti, tales particulae dicuntur specificè parti, hoc tamen non tollit calorem parti non posse remitti à particulis simpli-
cibus calidis modo supradicto.

Hujus effectus ablatio, & nutritionis lese curatio pendet à lese sanguificatione remissa, & à restitu-

ne fermentorum partium naturalium, & sanguinis, pro quo præter dicta superius, ubi de Chylificatione, & sanguificatione pro partium naturalium calefactione, exsiccatione, & materia resolutione meo iudicio efficacissimum evader decoctum ex ligno Sancto Salfatris, & Juniperino cum Hydrindinaria, Hydropipere, Nafurcio aquatico, Enula Campana, Gentiana addita nuce Molchata, Cinamomo, & ligno Aloes, & per quindecim dies fiat solutum cum Turbita, Argario, Scenna, & Polipodio, per alios quindecim dies purgantibus suspensus fudor provocetur arte, & exhibendo 3. i. Cornu Cervi philos, preparati, vel 3. i. Cinabis Antimonii, vel uterque simili miticeatur ad 3. i. hoc totum applicetur, ubi vires evacuationem fudoris, & alvi febre possunt, majorem corroboracionem fermentis, & sanguini addemus, sumiendo omni mane species diabram ad 3. i. cum 3. i. pulveri viperini, & post prandium, & cornam spiritum vini ad 3. 5. Aromatizatum cum Nuce molchata, Cinamomo, Cubebo, ligno Aloe, Spica narvi, maci; & grana Juniperi, & his infinitum per 40. dies per intervalla purgando corpus cum pil. melanagogis.

Huc lesionis nutritionis à materia improportionata affinis est illa, qui sanguis, & tota illius massa vi-
tiatur, sibi copiam in se colligendo, ab hac enim inhabilis redditus pro nutritione peragenda, & si ab illo leperatur, & in aliquam partem determinatam copiose deponatur, ut ad caput facit hydrocephalum, ad cavitatem pulmonum, Hydropem pulmonum, ad cavitatem ventris, Hydropem ventris, ad uterus, & Hydropem uteri facit, ad scrotum habemus Herniam aquofam, & si ad vasa Umbilicalia Hydropem Umbilici, & si ad oculum Ophthalmitem, hoc est oculi Hydropem.

Ab hoc humoris aquei concursat ad partem vitia-
tur ejus nutritio, quia materia est improportionata, & quia ab humido aqeo, virtus, & efficacia calidi-
natioris parti evanescit, nec ab excrementis mundare
valent, idcirco remanet materia alimentorum saltem
bono, si adsett, pro opima pars nutritione, & laxitas parti introductur, à qua ejus configuratio organica
vitatur.

Generatio hujus serosi humoris à multiplici deduc-
tur causa, nempe à frigida intemperie partium prepara-
tioni alimentorum interventuum, quam recentiores
fermentum debilitatum vocant, fermentis enim tribuant,
quidquid temperamento donant Antiqui, pro quo
videnda, que superius dixi de ventriculo, bile, & suco
pancreatico, ubi etiam exposita fuerint remedia, per
quae corrigitur, & à sua debilitate, & frigiditate
morbo removet.

Pars mutans Chylum in sanguinem, vel in succum nutritivum elaborans, si debilius evadat, totum in aquam vertit, & patim refert, an tale opus sanguificationis, vel ab hepat, vel à corde, vel à pulmonibus, vel à sanguine ipso perficiatur, quia coiunctumque pars sit opus à calore semper carum coadiuvatur, unde calcifacientibus semper remittunt diminutum opus sanguificationis, & quamvis calidum dictarum partium, non sit idem, sed in omnibus diversam habet temperiem, & gradum, seu modificationem; per hoc tameni non requirunt diversi calcifacientis electio, pro diversitate parti affectu, prout aliquibus videtur necessarium. Hinc impedita preparatione talis fermenti sanguis crassificat, parum fermentatur, excrementa in se retinet, & spiritus concentrantr; Nam hi solo motu fermentationis explicantur, & excitantur, & excrementa per cunctum segregantur, & tota massa attenuatur: his viis depravatus sanguis culpa lienis, abit in serofitas à condensatione sibi expressas, eo modo quo videmus è panno aqua imbuo per condensationem parti à quo decisiva fuit.

Dissolutio sanguinis secundum aliquas suas partes, à
bile facta, serofitas in copia cumulat, ut de bile su-
periis

periis demonstravi, cum dissolutis partibus sanguinis in minima imperceptibilia illa humiditas, que hec minima sub crassiori particula uniebat, solvatur, & fero sanguinis mixta illius copiam auget, & hoc modo sustinet opinio Antiquorum serum Hydropem facientem à cauca calida generari, & si illi voluerunt, à calore extraneo calorem naturalem suffocari, & extingui, vel sanguinis, vel partis sanguificatrixis, & in dissolutione a bile facta haberetur suffocatio, & extincio caloris, in parte illa dissoluta, evaporante in actu dissolutionis calido in parte dissoluta existente, & in bille adebet calor extraneus dum hanc dissolutionem molitur, cum videamus à calore liquefieri folia, sed actio caloris à bile coadiuvatur à fale suo lixivio, & corrosivo, Antiqui non ignoto, & sic cognita causa hujus dissolutionis per causas Antecedentes excalentes, & per bilis excessum juxta dicta de bile superioris refrigerantibus utendum, & adstringentibus, ut calor, & acrimonia bilis remittatur, & sanguini adstringit conciliatur, qua dissolutionis magis resifat, ut sunt plantago, portulaca, polyanthem, burra pastoris, & similia, terra ligulata, coralia horum Syrus, & tintura, species fantalorum, Diaplatanis Mynchi, Crocus Martis adstringens diaconditum confec, ex Hyacintho sine odore, tintura Rosarum, & Santalorum ruborum. Se-
quens remedium impler omnes indications in hoc ca-
lu. 3. succum plantaginis, & Hepatica an. 15. 2.
ponantur in olla, cooperiatur cum pelle tenui, vel cum tela lini quater duplicita fortiter ligetur, & cineres super ponantur, collocetur olla in furno calido pane extracto, & fiat Ignis ad latera olla debilis, & ibi relinquitur, uisque ad consumptum medietatis dicti succi, postea discooperiatur olla, collectur fucus, de hoc capiat aget manè, & ferò 3. 4.
cum modico Spica Nardi, & si nihil aliud poterit, erit melius, & hoc remedium est expertum in Hydropem

à cauca calida.

Tumor sicut aquarum, & sibi collectioni inferire docent Authors, & experientia demonstrat, dum Lie-
nos Hydropici faciliter evadunt, eius causam Anti-
qui restundunt in serum, ex cibo, & potu, in ventri-
culo genitum, quod ex tunicis ventriculi exudando;
excipit à uenis inferiacis, & ab his ad liensem de-
ferunt, & portionem etiam dicti sibi per vas breve
ventriculo implantant, ad liensem deportari exstinxerunt. Alio hujusmodi confuxi sibi ad liensem, hunc in tumorē extuberare neceſſe est, posse dicti humoris copia, cuius quando non est amplius capax ten, a-
lium sibi querens locum, & facta vi venis, in quibus continetur, haec dilacerat, & aperta via in cavitatem ventris dilatatur. Sed corruit, & falsitatis arguitur, hac sententia à doctrina circulationis, à qua doce-
mur venas metieras non ferre, sed reverberare humoris à liene, sicut etiam vas breva, ita principio circu-
lationis definita. Antiquitas in errore incidit, qui non possunt defendi hac errata, in qua dictum principium est stabilitum, nisi cum nota, vel incertis, vel
dementiis.

Demonstrata falsitate predictæ doctrine imponitur necessitas Recentioribus, causam indagandi, per quam Hydropes à tumorē lienis proveniat, non repugnam-
tem ullo medicina principio, & quomodo serum co-
piolum, & humores crassi, & pituitosi in liene col-
ligantur, hunc vel obſtrundo, vel tumefacie, cum
depravationis nutritionis partium, & Hydropes ge-
neratione.

Idcirco statutum est à Recentioribus liene tumore
affecto hujus fermenti preparationem impediti, cujus officium est, sanguinem per eum circulare fermentare, nova exaltatione, & rarefactione inspirata, qua
partes crassiores volatilizantur, & mixto sanguine cum
ubilibus peraguntur, addendo sanguini perfectionem
majorem. Hinc impedita preparatione talis fermenti
sanguis crassificat, parum fermentatur, excrementa in
se retinet, & spiritus concentrantr; Nam hi solo
motu fermentationis explicantur, & excitantur, & ex-
crementa per cunctum segregantur, & tota massa at-
tenuator: his viis depravatus sanguis culpa lienis, abit
in serofitas à condensatione sibi expressas, eo modo
quo videmus è panno aqua imbuo per condensationem

illam ab eo exprimi, pari pacto serofitas sanguineis
particulis commixte à condensatione sanguis extra mal-
fam exprimuntur, & libertati configuntur.

Spiritus codem modo concentrari, & colligati totam
massam sanguinis in sua unione perfecta regere non va-
lent, idcirco tenuiori parti, hoc est serofis, segregatio
permittitur, utpote ad hanc magis disponit.

Sanguine condensato, & spiritu in eo existente fixato depravata Chylis suscepit concoctio sequitur, dum
cauca dicta condensationis chylus non potest cum san-
guine misceri, prout requiritur ab optimis sibi con-
ditione, nec à spiritu viral pro majori parte sui quiete,
& otiente disponitur ad mutationem in perfectum sanguinem, quapropter Chylus, cum dictis impe-
dimentis, in serofis degenerat collyvem, & hoc modo
duo paulatim tota massa sanguinis sero exundat, cuius
excretionem natura intendens, tamquam aliquem excre-
mentum, & noxiis, in alias partes profundit, à via re-
num propria pro excretione serofi humoris nutritioni
inutilis deflectens, vel ob hujus partis incapacitatem,
vel ob culpam aliarum habentium morbosan dispositi-
onem, ad liuscipendium talem humorum.

Hoc modo à tumore lienis leditur sanguificatio, mas-
sa sanguinis ad nutritionem inhabilit redditur, & copia
seri in hac congregatur, quid transfundit aliquando
in thoracem scrotum, in ventrem, in pedes, & er-
era, ubi frequenter fit Oedema, in Hydropem degenerans,
dum serum in copia ab Arteriis depositum in
dictis partibus à venis non absorberit, & ibi reliquum
per porositas dictarum spargitur, ibique amnifico calore
concepto à corde, & ab ambientis frigore faltem
respectivè concrefit, partes, in quas decumbit in tu-
more elevando, qui foveam conseruat, si digito com-
primatur, & quia humor ibi collectus, omnes implen-
do porositas non relinquit locum quantitatē novi hu-
moris per circulationem advenientis, & arterie à tu-
more compresione non recipient solitam sanguinis quantitatē
hic reducitur pro majori sui parte ad partium su-
periorum Arterias, à quibz facta eisdem copio quan-
titatis serii depositio, in partibus istis idem contin-
git, quid de cruribus dictum est, & sic proceditur, doc-
nec in ventre eadem contingat.

Aliquando evenit per motum sursum pati tale Oe-
demus pedes, & curta, quia à motu concitator fluxus
sanguinis evadit ad dictas partes, & cum magna copia,
unde fit tumor modo supradicto, nocte vero in lecto
evanescit, & per quietem, quia tunc minor copia san-
guinis fluit, & materia fluxa à calore leiti attenuata,
refractetur à venis, & sic tumor evanescit.

Per digressionem collige ab eodem tumore lienis fie-
ri Hydropem, compressis vas lymphaticis circumflan-
tibus, ut liberè lympha per ea difusur impediat, ab
hoc impedimento detentus humor vasa distendit, & à
novo humor affluxu magis intumescere disrumpuntur,
transfusa lympha in cavitatem abdominis. Venae etiam cir-
culantes compressa posunt id praefare, impedito per
compressione libro curvi sanguini, qui coactus stagna-
re venas distendit, & porositas carnis dilatando, fero
aditum concedunt, ut exeat in cavitatem supradictam,
potest etiam fieri, quando in liensi membrana vesiculae
aqua plena attolluntur, à quarum disruptione aqua in
ventrem profundit, & hoc modo Hipp. explicavit cau-
fam Hydropis pulmonum, quoque in loco recipiat
tumuliformis serofitas in copia, leditur humor nutritio-
ris parti recipientis, nec potest in pristinum restituiri,
nisi dicta serofitas auferatur, ita siue causa occurritur.

Et si Antiqui errarunt in declaranda causa copiose
serofitas à tumorē lienis, non errarunt in cura à Re-
centioribus festata deobstruentibus universalibus, & spe-
cificis tumorem eradicare conantibus, inter qua Antimonii,
Chalybeata, & Tartarea sunt praestantissima, &
principiū tintura Antimonii tartarizata, addendo tintu-
ram chalybis, & sal tartari volatile, valent Arcanum duplicitum, falso volatiles multoties repetiti, herbae fa-
lere volatiles prædictæ, & sunt omnes Aromaticæ, & ce-
phalicae; diuretica cum istis etiam convenienter ut liqui-
vum ex Vino paratum, cum cineribus Stipitum faba-
rum, pulvis bulbis exscissati multum valer, in Hydro-
pe valer sequens lixivium. 3. cinerum genitæ, virginea
filicium fabarum, vitis albas vias proferentis, capri-
folii

Novum Systema Medicum.

folii an. m. 1. vini 1b. 4. ter colo per dictos cineres, & erit factum lixivium, adicte nucem Myristicam, cynamomum ad pondus hujus, baccas lauri n. 6. cymimum 2. 2. sem. Anisi, & fenicili tantundem, semina crasse contundantur, adde facchari 3. 4. ter in die bibat, per sparium mensis de hoc lixivio ad 1b. 5. omni vice. Sequens est magis specificum pro liene. *Y.* cineres ligni Quercus, Fraxini, & Tamarisci, his substerne folia Iclopendria, & Menthæ superflue aquam pluvialem, vel fontanæ, & fia lixivium, de quo bibat ager, quantum potest per diem, & mane 1b. 5. in Aurora, hoc lixivium poterit Aromaticari cum nuce Moschata, Cynamomo, Spica Nardi, & similibus, & utendum per dies quadruplicem, vel 2f. summittantur Juniperi, Pini, Genista, Volubilis magnæ, & Ononis, fia lixivium cum vino, in quo suspendatur facculus cum istis polveribus. *Y.* Calami Aromatici Hermodactylorum an. 3. 5. Rad. Ircos 3. 1. 5. Rad. Alferi, Brionia an. 3. 1. Cipri 3. 6. Cinam. Schapanchi, Zinziberis an. 3. 1. Croci. 3. 1. omnia mixta pulverizentur. Propositis remediis aperiuntur obstrunctiones, & ferri copia per urinam divertetur, quo facto sanguinis mala erit corroboranda, spiritus exaltandi, & fermentum lenti reparandum, quod efficiunt omnia Aromaticæ spirito, & volatilia cum simplicibus specificis splenici mixta.

Serum in sero collectum partium contentarum nutritionem, vel impediens, vel depravans, illius incisio ne extrahendum, & postea pars exciscanda, & corroboranda Cerato Diapalma Croceo, & facro superimposito, vel cum emplastro ex foliis Absinthii, Betonica, Camomilla Rosmarini paro, cum farina fabarum, & oleo Camomille, & Mirtillo; potest etiam fomentari pars cum vino, in quo Antimonium crudum ebullierit, vel cum aqua calice, vel cum lixivio parato ex Cineribus viti mixto cum aqua portione vini generosi, addito Sale Nitro. Eisdem remedii open ferimus oedemati crura, & pedes depravatis, & si non libeat in tentum, scarifications, vel incisiones pedum, & crurum sunt exercenda, ut per has colluctus humor exstinx inveniar, & locum adventientis de novo subministretur, hoc remedii genus antiquis usitatum, in hoc casu ab aliquibus reprobatur ob timorem sphaceli, quod puto evitari posse, si pars scarificata spirito vini quotidie sometetur.

A tumore Hepatis potest fieri fieri collectio, non quia generet feruum humorem, dum sanguificatio non fit in sua substantia, & Sennettus fieri generationem Hepati denegavit, tamen fermento, seu temperamento vi tato potest forsitan talen labens sanguini circulantem imprimere, ut in feruositatem copiofaria abeat, vel refolvaratur, per quam mala sanguinis inficitur, & pro nutritione inhabilis evadit, quia, si in cavitatem ventris erumpit, præter nutritionis laisionem Hydropem patitur, Quamvis probabilitus existimat Hepat fui rume Hydropem generare, si hoc comprimit, vasa lymphatica, & venas modo supradicto de locis tumore.

Copiosus potus in vasis sanguinis copiofaria congregat feruositatem, à qua non solum temperies sanguinis viatur, sed etiam ejus texura depravatur, ita in aquosum humorum sine spiritu, & calore degenerat, contrahendo impotentiam pro nutritione optimam exercitio, & Hydropi fundamenta ponendo, & hac de causa magni potatores in Hydropem incedunt.

In his casibus pro nutritionis reparatione, & pro tollenda Hydropis causa, humor feruosit est minuendus hydrogogis diureticis, & diaphoreticis, & ubi adeo obstruere tollenda deobstruuntur, interqua precellit fucus Ircos, quantum telta ovi capere potest, & altero die succus morella, ita reiterando per plures dies, & superbiendo semper post succum 3. 6. sequentis vini. *Y.* lapatri acuti m. i. f. Sem. Petrof. Maced. 3. 1. Sabina 3. 1. decoquuntur in vini optimi sufficienti quantitate ad coniunctum tertia pars. Valet & haec potio sudorifica. *Y.* florum lambuci probœ exsiccatorum m. 4. infund. in 1b. 3. vini, acetis acerimi. 1b. 1. Theriacæ veteris 3. 3. sem. Feniculi Anisi an. 3. 2. m. & omnia in illa nova vitriata imponuntur, & bene lutata igni exponuntur, & lente concoquuntur vintum ad contum. mediet. de hoc bibat ager haustum unum bonum calidum, & postea

bene cooperitus in lecto sudorem expectet. Decoctum Urtica fatua valet in hydropem, lunaria, que facit ramum longo tempore clia, sanat hydropem, aqua deflata à nucibz viridibus parum confusa in mortario marmito, pistillo ligneo igne lento in vase vitro ad 3. 2. cum 3. 1. Tartari albi, & Sacchari, cum vino per mentem sanat Hydropem, & sanguinem ab omni serosa collutio purgat, sicut faciunt alia supradicta remedia, ex quo intermixtum ob dictam colluviem nutritionis opus a facultate nutritiva partium resuffit. Pro quo vide, que dicta sunt de Limpha, & de sanguificatione.

Non dissimili modo ledant nutritionem partium collecti flatus in istis ut tumorem efficiant, hoc enim opprimendo vas, poros occupando prohibet, ne humor partem tumefactam irriget, & consequenter nutritionem istius tollit, pro quibus resolvendis, carni nativa, tanta interna, quam externa convenient, hic referut Hydrops Tympanites, cuius causa multis difficultibus implicatur, tam in Antiquorum, quam recentiorum schola, unde omnibus relinquunt locus adherent illi opinioni, in qua euangelistus intellectus majorum inventus probabiliter, & quia huic magis mihi videtur accedere sententia Vilissi, tam in Theoria, quam in Practica, idèo hanc esse præferandam alii, existimo, quapropter Lectorem huic auctori re mittit.

Organizatio partis testa nutritioni obedit, ut possimus colligere ex dictis; pororum enim confrictio, & tumor, & impedita vasa materiam deferentia, à quibus hædi nutritionem diximus, sunt vita organizatio nis, & constituant morbos in mala conformatio ne, de quibus cum sufficienter actum sit superfluum, est alia addere.

Augmentationis differt à nutritione solūm per hoc, quod illa apponit parti, plurimum depeditum est, hæc reparat deperditum tantum, unde definitur augmentationis principium, quo animal auger se ipsum, quatenus est tale, quod facit ope aliamenta benè difpositi, & ope quantitatis ejus, quæ respectu augmentationis præcisè videtur esse magis consideranda ob principalem, quam in hac habet rationem, catenam enim alimentum est augmentationum, quatenus est quantum, quapropter augmentationis à quatenus pendere afferendum est, & aliumentum majus facit alium, quia est quantum, & sic aliumentum erit augmentationum, quatenus erit magis quantum, quam in nutritione.

Aliumentum in augmentatione disponitum eo modo, quo in nutritione, per quod servatur semper organizatio in alto, a primordio generationis contracta, in quantitate addita, unde ea omnia, que de nutritione dicta sunt, augmentatione potentia sunt applicanda. Superfluum explicare, quomodo sit augmentationis.

In augmentatione mihi videntur conferre ossa magis, quia reliqua partes, que omnes his connectuntur, & hoc explicatur sequenti modo. Ossa suum recipiunt aliumentum intra sias porositas efformatas à fibris, & staminibus, quibus inter textuntur, & aliumentum suseptum intra has suo motu, & energia impellit partes porositas dictis confines sursum, & ad latera, unde fit extenso ossis in longitudinem, & latitudinem, necesse verò est ad hoc particularis ossis humido esse referatas, ut huic morbi aliamenta obdiant; Quod probatur in pueris, in quibus ob humiditudinem ossa sunt maximè flexibilia, ideoque magis, visu judice, crecent, & quibus ossa citò exsuccantur, ut ab aliumento non possint moveri, his aliumentum deficit, & parva stature remanent, hæc fententia comprobatur etiam ab augmentatione ungis prius absens à digito, hæc incipit angere, ubi digitus radicatur, & ejus pars prima aucta semper sursum impellitur, prout convincitur à macula in uringe, tunc cau sapiente, man hac in uringe ungus primo apparet, per ungus augmentum sursum rapitur, non quia macula sursum soluta impellatur, sed quia pars, cui inefi macula, sursum cum impulsu movetur, & magis confirmatur in uringe exrefecta supra longitudinem digiti; nam pars ungus supra digitum non recipit sui aliumentum materialia à parte superiori, quia ibi nulla est, ergo ab inferiori, & à materia inferiori adveniente, non potest aug men-

Sectio I. Caput XIII.

mentum hoc explicari melius, quād per impulsionem partium ad superiora, hoc modo extensis ostibus secundum longitudinem trahuntur ad hujus membrorum partes annexas, & in tali tractione illarum porositas dilatantur, & capaciores factæ majoris quantitatis aliamenti, hanc recipiendo, & sibi apponendo augmentum suscipiant.

C A P U T X I I I .

De facultate generativa. Quid sit, quantum sint ejus principia, & modo stat.

Generatio est principium, seu potentia, qua vivens bīs simile producit, medio semine ab eodem vivente decido.

Generatio animalium perfectorum, & omnium corrum, quorum specie natura divisit in diversum sexum, sit ex concilio masculi, & feminæ, & in hunc finem prædictam sexum diversitatem natura investigavit; quod ergo mas, & femina ad generationem concurreant, inquirendum.

Masculum tamquam efficientem, & principalem causam ad generationem concurrentem ab omnibus admittitur, & hoc agit solo semine ab eo decido, in cuius substantia videtur comprehendari animal in potentia, unde perceptio modi, & actionis, quia vivens in generationem alterius erumpit, pendebit à perceptione modi, secundum quem elaboratur semen, & corum, quæ ab animali huic substantia feminali contribuantur, & hæc facile percipiuntur, seminis definitione explicata.

Est semen corpus humidum spumofum, & album ex reliquis aliimenti ultimi, & optimi, cum spirituum calidiorum, oberrantium permissione concutetur, vi prolificâ refectione ex coctum, & elaboratum.

Dicitur primò corpus, quia est quantum debuit esse humidum humiditate actuali, fluxibilitatem actualem important, quia debet ejaculari in uterum feminæ, quod sine fluxibilitate fieri non potuisse. Fit spumofum, quia est spiritu plenum, & sicut spuma fit solùm ab aera mixta cum corpore liquido, sed etiam per agitationem, ita semen spumofum evadit per abundantiam spirituum, in substantia feminali efficiens id, quod efficit aer in lacte, vel ovi albumini agitato. Hæc agitationem, per quam spumofum evadit semen, puto accipere solùm in actu concubitus, ubi ad incalcentia partium genitalium, que in tali actu est magna, & à concilio spirituum in copia à toto corpore ad vena semini conservatoria, maxima agitatio feminalis substantia in his contenta excitatur, per quam in parvas bullas elevatur, & ab harum multitudine fit spuma, quod exprefsis verbis docuit Hip. lib. de genit. num. 4. scribendo, at vero pueri veniale tenues, & repleta exsistentia genitaria transfratum impedire, & pruritus ipsi similiter non accidit, & proterea neque conquafat in corpore humidum ad genitaria secretionem, & magis clarè num. 1. ejusdem lib. sub his verbis; quia vero pudendum territ, & homo mouetur humidum in corpore calefacit, & disfundit, & à motu conquafatur, ac spumeficit, quemadmodum etiam ali humoris omnes conquafat spumeficit. Est corpus feminale album, quia ex suco nutritivo albo concoctum, & in substantia restum alba elaboratum.

Dicitur secundo ex reliquis aliimenti ultimi optimi, hoc est semen fieri ex reliquis luci nutritivi, que superflue pro nutritione, & augmentatione partium, & naturæ non tantum individui, quantum specie conservandas studioficio, uberrimum aliumentum parari voluit in tali determinata etate, ut potius exuberat, quam deficeret, & quod exuberat ultra individui conservationem, in semen elaboratur, pro specie propaganda. Hinc non immutato semini dicitur excrementum, quia est superfluum, non quia sit inutile, & noxium.

Dicitur tertio ex spiritu calidorum, ubique oberrantium permissione concoctum, sunt autem isti spiritus vitalis, existens in foco nutritivo, ex Chylo concocto, vel in reliquo sanguine, prout determinatum est, vel fan-

guinem, vel dictum succum materiam semini praestantes; parum enim referre censem intentu noltus & medicina finit, quamcumque fententiam aliquis amplexetur. Spiritum animalium etiam concurreat illi contendunt, qui cum Uvarhone sucus nervosum solùm feminis elaborationi materiam contributio existimant; non est negandum tamen aliquam portionem spiritus animalis feminini nuncferi, cum certum sit nervos ad teles concurrent, qui talen spiritum materiæ feminali inspirare possunt, & hoc etiam videtur esse maximè ratione congruum ex eo, quod semen sit comprehendens totius animalis, ita etiam quidquid ad illius constitutionem concurrit, continere debet, & cum spiritus animalis sit inter præcipua, que animal constituit, ad feminis elaborationem concurrendum credendum est, & in hanc fententiam Hip. convenisse colligitur ex illius verbis in lib. de genit. n. 3. per quæ ostendit materiam femininæ à cerebro in medullam spinalem derivari, & ab hac inrenes, & testes; materia verò, quæ per spinalem medullam fluit, est sucus nervos, verba Hip. sunt, sic autem in homine ab humido spumeficit id, quod robustissimum est, ac pinguisimum fecerint, ac ad medullam spinalem venit, tendunt enim in hanc ex omni corpore vie, & diffundunt ex cerebro in limbos, & in totum corpus, & in medullam, & ex ipsa medulla procedunt via, ut ad ipsam humidum perferatur, & ex ipsa iaceat, postquam autem ad hanc medullam genitura perverterit, procedit ad renes, hæc enim via tendit per venas; & si renes fuerint exsulcerati, aliquando etiam languis simili defertur, à renibus vero transfit per medios testes ad podendum. Præter spiritum vitalen, & animalem, concurrit etiam ab omnibus partibus spiritus proprius, & specificus illarum, & representatnatius nature, forme, & organizationis cujuslibet partis, ideoque tales spiritus dicuntur ideam omnium partium, & totius in se contingere, per quod explicatur tota doctrina illorum, qui per ideas in feminæ latentes, generationis mysterium explicant.

Conclusus istorum spirituum meo iudicio contingit, quando in actu Venero totum copus incalcat; cestisque venero turgit, tunc enim ope caloris, & turgelementi, dilatatis porositas totius, spirituque omnium partium attenuato, & ad mortuam citiacionem, & quasi violentum excitato à partibus, in quibus usque tunc inclusa fuit, solvit, & ad partes genitales, & præcipue ad vesiculos femininas, per actum venerum maximè incalcentes concurrent, modo quo dicunt ad partem aliquam intense excalentia humores confluerent, dictaruntque vesiculos cavitates ingrediuntur, patrem feminæ ab cestro venero agitatam, expulsonique magis apram pervadunt, eiq[ue] miscentur, spiritalibus vitalibus, & animalibus in feminæ substantia contentis vim, & energiam addunt, dictam partem agitando, & ad expulsonem disponendo, ex qua agitatione spumeficit semen, ut superius dicebam, & calorem sufficiunt proprie, & ad aquatum animali, & energiam quandam, per quam vi facta in porositas membranæ vesicularum femininalium ab eis cum imperio exit, & per hunc motum, & per calorim contentum, dictas vesicularum membranas titillando, delectationem illam, quam in sui profusione experitur, animal efficit, quod exprefsis Hip. lib. de off. num. 23. scribendo, voluptas vero accidit venae haec genitura expleta. Spiritus autem in ipsa existens, & præfrena violencia, & caliditas, & venarum undequaque concitatio titillationem inducit, & hoc modo dicunt semen secundum partem spiritofato decidere ab omnibus partibus corporis, hocque totum nobis demonstravit Hip. lib. de genit. & hujus dictis fundamentalibus colligimus etiam à castratis, qui in concubitu delectationem experientur, cum nihil feminis emitant, & hanc a loca substantia spiritu hubent, quæ est judicanda illa decisiva à toto, ratione cujus à frequenti coitu emiciantur, & contabentur.

Huius opinioni affini est illa, stabiliis omnes partes à nature sic esse determinatas, ut continua irradiatione testes, & materiam in eis elaboratum perlustrent, & hæc irradiatio fit per spirituofatu effluxum emanantem a partibus, cum tali textura, & modificatione propria quarumlibet partium, unde impressio talis effluxus in mate-

materia, à testibus elaborata facit, ut hæc in se continet omnes partes corporis.

Hanc decisionem feminis à toto docuit Hippocratis in lib. de genit. n. 5. ierbido: Porro genitaram dico à toto corpore fecerni, & à solidis, & à molibus partibus, & ab humido omni in toto corpore, & confirmat similitudo cum parentibus: Videbimus enim ex mancis mancos, ex cacos cacos, procreari, & cicatrices, & naves à Parentibus in filios transfigurare, & morbos parentum indispositiones tamquam per hereditatem in genitos transmisi: Ulterius Venus moderata rotum corpus alleviat, at quomodo id fieri potest, nisi à toto cum semine aliquid ejaculeretur. E contra immoderata rotum debitum, pluquam larga sanguinis emulsi, ininde si ex partibus genitalibus solum aliquid effueret, deberent illa solum reddi debiles: tantilis feminis particulae quidnam commercii cum toto, ut illud ita evenient, si ab eo nihil accipiuntur? & si semen ex omnium consensu generatur ex superfluo alimento; partes per carentiam superflui, non deberent debilitari, & sic neque per tres, vel quartos coitiones enervari, cum materia pro his in vesciculis feminis continetur, tamquam quid toti superfluum, & pro staurum virium conservatione minime necessarium, & tamen per has coitiones animal debilitatur, consequtetur aliquid à toto necesse est proveniat, prater materiam in vesciculis feminis contentam: sic equus semel tantum in anno ad libidinis voluptates admittit, tantas amittit vires, ut per aliquos menses eas etiam lagiori cibo vix recuperet. Ab immoderata venere paralyse, appoplexie, epilepsie, ventriculi affectus, mactes proveniunt, quos morsos etiam à largissima sanguinis effusione nullus expicitur. Necesse est itaque, ut simul cum feminine è rōto corpore nobilis, & spirito substantia effundatur, cuius actio tantas post se relinquit calamitates.

Dicitur quartus vi testium prolifica elaboratum, ad explicandum locum, in quo generatur semen, & causam, à qua perficitur; sanguis enim per arterias, & spiritus animales per nervos ad testes transit, ibique depositur, vel succus nutritivus, vel succus nervosus, vel ipsa substantia sanguinis, qua postea à virtute prolifico testum, hoc est à proprio ejus fermento specifico in semen elaboratur, & huic à testibus proprium fermentum inspiratur, maximè necessarium ad generationem perficiendam, ut videbimus, quando modum, que generatio perficitur, explicabimus.

Fermentum proprium, & specificum testibus inesse ex hoc colligo, quid amputatis testibus aliqui animali ejus temperamentum totum mutatur, & à virili in femininum transit, cum debilitate operationum totius, ex quo existimandum venit à testibus in totum corpus fermentum quadam inspirari, per quod virilitas, temperamenti robur, & actionum energia conservetur, & hoc fermentum substantia feminai ab eis elaborata communicatur in ipsis citato loco dicendos, & talis fermenti vim expeririuntur mulieres, alterationem quandom in toto sentientes aprius conceptionis diebus.

Ab hæc feminis constitutione colligitur veram rationem cause efficientis generationem in se colligere, dum omnes partes individui simul continent, a quibus potest verum animal efformari, non deficiens pro tanto opere spiritibus vitalibus, & animalibus, nec fermento, quod partes in semine latentes, tamquam in potentia luto motu excitativo ad actum reducere valent, in his enim omnibus vera causa efficientis generationis ratio consistit.

Considerant natura feminis masculini, oportet pro integra generationis animalis cognitione feminæ seminis conditionem perpendere; sunt, qui cum Aristotele sustinent feminam ad generationem concurrere solum passiva, praestando locum virili feminæ, hocque fovento, ut in actum sua potentia erumpat, & profectu jam organizato materialm subministrans. Negato ramen feminino sexu feminæ, non potest explicari quomodo feminæ ex virili semine generentur. Semen enim est representativum, & productivum illius, cuius est semen, unde semen masculinum erit solum representativum, & productivum masculi, & hunc debet

semper producere, non vero feminam, nec valet dicere, semen masculinum, quando deficit in caliditate, generare feminam, quia calor debilis de se, & efficiat alter habet solum facere partes viuimus calidas, non vero organizare partes femineo sexui debitas: Præterquamquid duratur aliisque feminæ viros in calore excedentes, consequtetur fallsum est, masculos à robustiori calore, feminas à debiliori proponi. Hanc veritatem confirmat similitudo filiorum cum matribus, que aliunde non potest haberi, nisi ex eo, quid pars similes in filiis sunt generare à feminæ decisio à parte simili matris, nec potest refundi talis similitudo in alimento, à matre suppeditatum; nam similitudo consistit in conformatio, & organizatione partium, alimentum vero non habet partes conformare, nec organizare, sed organizatas nutritire, & harum organizationem suscipere, non propria virtute, sed illa pars, à qua disponitur, sic si Catus pane, & carne & aliis alimentis propriis hominis velicitur, non acquirat cum homine similitudinem, licet similis nutritur pabulo; præterquamquid cum mater præstet toti fetu alimentum, hic etiam deberet esse similis mati secundum omnes partes, & si ex feminæ partes efformantur in fetus, quia in feminæ continentur, partes genitales mulieris non possunt generari, nisi adhuc semen, quod eas continet, solum vero semen femininum potest has partes continere, consequtetur semen femininum pro conservatione speciei secundum hanc fæsus differentiam debet ad generationem concurrere. Ulterius cauta, cur homo generetur, est humanum semen; cum autem homo in duplice sexum distinguitur, nempe in matrem, & feminam, debet etiam dari distinctio feminis, cuius ope mas, & feminæ generari possit. Hic ratio nubus experientia faver; nam Sves feminæ, & gallinae castrantur, & runc nec appetunt matres, nec cum cœcis congressa concipiunt, & si vulpis feminæ cum canis coniunguntur, nascitur canis vulpi in conformatio ne simili, & si canis feminæ cum vulpe conjugatur, nascitur vulpis cani in conformatio uniformis, cuius eventus ratio non potest explicari, nisi feminæ de se tribuat semen proprium, per quod partes sibi similes conformatur, & ita semen femininum dicepsum est actuus eo modo, que illud masculi.

Feminæ semen generari in testibus carum, & ejaculari eo modo, quo virile sub forma humoris liquidi, huc utique creditum est; Recentiore tamen ab hac sententia recesserunt, & semen feminæ Ovum statuerunt, quod in carum testibus, tamquam in Ovario elaboratur, crescit, & ab eo deciditur, maturitate accepta, & impulso masculi feminis, & tale Ovum videt Hippocrates, prout testatur in lib. de Nac puer. ubi describitur, quae obseruantur in abortu cujusdam mulieris, sit, qualis autem erat, ego referam, veluti si quis ovo crudido externam testam circumcirca adimat, in interna vero pellucida inclusi liquori pellucescat. De hujus ovi natura, & modo, quo secundetur, & de aliis ad hoc spectantibus nihil dicam, sed Lectorem remittam ad Reynerum Graaff, à quo disertè, & eruditè omnia ad ovum muliere spectantia perræfara, & dilucidata fuerunt.

Illa vero substantia aqua, que cum delectatione in coitu à muliere profunditur, & que, semen illarum credebatur ab hujus natura excluditur, & statuitur ad generationem nihil conferre, & de feminæ natura nihil participare, sed datum esse tantummodo à natura pro delectatione, à qua mulier alliceretur ad concepitum de siderium, & executionem, & talis humor non à testibus, sed à lacunis uteri provenire, à Recentiore stabilitudo est, ex quo elicetur etiam ratio sententiam de ovo confirmans, dum aliquæ mulieres, quandoque concipiunt fine ullo delectationis senti, & absque profusione hujus substantie, quod utique non eveniet, si hæc est verum semen, cum ad conceptionem non tam sit necessarium virile semen, quam femininum, ex his enim dubius mixtus sit verum, & adæquatum semen, pro animalis generatione, & distincta hæc semina sunt talia inadæquate.

In feminæ mulierib[us] sunt etiam omnes partes feminæ in potentia, prout in feminæ virili, sive stabiliter semen feminæ esse ovum, sive humor ille in concubitu emulsi,

Sectio I. Caput XIV.

sive sanguis, ut alii censuerunt, quamvis probabile sit semen esse illud, quod per vasa deferentia preparantia, & testes elaborari eo modo, quo in viris.

His potius non est difficile modum generationis explicare; ejaculato enim feminæ virili intra cavitatione uteri, & ab istius calore liquefacta substantia crassa, & villosa, que spiritus partes humani corporis representantes, & fermentativos illos à testibus sulceptos unit, isti libertatem nanciscuntur, & directa via ad Ovarium tendentes, substantiam illius ovi, è suo calice magis protuberantia penetrant, atque irradiant eique imprimunt cum sua substantia virtutem generativam masculi, cum contineat in se spiritus representativos omnium masculi, & ab his fermentatus magis humor in ovario contentus dilatatur, una cum membrana cum continente, & in ista dilatatione è suo calice exit, & per tubas uteri in cavitatione descendit, ibi per porrostatas membranas suscipit humorum albigenium, quem uterus à fermento feminis virilis alteratus attraxit, & elaboravit, & per hunc humorum crescere ovum, & ejus membrana, & humor in eo contentus. Interim fermentum virilis feminis à testibus suscepit, totam massam, in quam inspiratur, fermentat, & mortuam qualem leni exagit, ita spiritus representativi partium, tam mulieris, quam maris ad motum excutient, & à potentia ad actum reducantur. In hoc motu spiritum utriusque feminis, si unus sit potentior alio, nempe virile feminino, spiritus virilis modificando ad normam sui motus illos feminæ, disponit tota massa ad generationem masculi, in similitudinem parentis, à quo dictum fuit semen; E contra si mulieris spiritus in motu prevalent, illis virilis modo supradicto jacuntur necessaria fundamenta pro generatione feminæ. Quod dictum est de toto, dicendum est etiam de qualibet parte, qua de causa aliquando contingit, sicut feminam esse, & in aliis partibus similitudinem patris contrahere, quia spiritus partium genitalium Patris cœscentur spiritibus partium genitalium matris, id est facta fuit feminæ, quia vero spiritus paterni feminis prevalentur spiritibus materni, quod reliquæ partes, id est fetus similitudinem contraxit cum parte, & à feminæ prodire semen, & effectivum docuit Hippocratis lib. de genit. ubi docet feminam generari, quando semen femininum prevalentur.

Dispositio partium in substantia feminali intra membranam inclusa habetur, vel à determinato motu spirituum decimorum à substantia Patris, & Matri, per quem habent se firmare in tali determinato loco, & cum tali configuratione se disponere, sic decisi à Capite Patris, & Matris superiori affectant locum, & illi decisi à corde, & à pulmonibus inferiorem in Thorace, eo modo quo videmus in mixtione olei spiritus vini, aquæ, & vini, has substantias simul mixtas proprio motu lege agitare, donec quilibet cum particulis Homogenes uniantur ab aliis separata, & disintegrata, & stabilendo in tali determinato situ, ut locum leviori superiori concedat, graviori vero inferiore permittat, vel tali dispositio partium in anima potest refundi, que à cognitione naturali à Deo instruita, & obsequendo fini ab eodem destinato in generatione animalium, disponit partes in situ convenienti, casque ducas ad configurationem, & organizationem eis necessarium, pro suorum munera executione; anima enim rationalis creaturæ à Deo statim, ac materia in Ovo existens est ultimo diposita pro organizatione fetus, & annuis tunc incipit organizationem, & haec sententia deducitur à D. Thoma in Summa, par. 1. q. 76. art. 6. Et hoc admisso debemus statuere, animam esse principium generationis, semen masculinum, & femininum, & uterum infinitum anima interventionis, & haec constituit facultatem generativam corporalem, ex quorum lesionis ledetur etiam generationis opus.

Ex his colligitor ratio, quare feminæ non possit se sola concipere, cum in suo feminæ adiut omnes partes, quibus animalis corpus constituitur, quia deest fermentum excitativum istarum partium, quod eis tribuit motum ad hoc, ut est potentia ad actum reducatur, & fermentum habetur solum à feminæ virili, & huic à testibus communicatur, id est fine isto non potest fieri generationis, & per huic tributum ratio causa efficienti genera-

rationem; videtur enim ova à Gallina elaborata, qua Galli congressum non admisit, nullo modo esse apta ad generationem pulli, & fibrovitellum evadere, licet continet in se omnes partes Gallinae, & illud ovum non sit, nisi Gallina in Potentia, quia deficit fermentum illud in feminæ Galli contentum, per quod partes iste possint ad motum pro generatione necessarium excitari, & à confusione propria Chaos, ad distinctionem animalis generationi adæquatum reduci.

Quod dictum est de ovo, & feminæ masculino dicendum, & applicandum culibet materiæ, que statuatur pro feminæ mulierib[us].

C A P U T X I V.

Quomodo ledatur generatio virilio feminis Virilis, & Feminæ.

Diximus praecedentem Capite, sanguinem cum spiritu arteriolo, & animali semini materialm præfare, & omnes partes corporis contribuere spiritus proprios, & specificos sui representativos, quod est formale, & essentiale constitutivum feminis, & testes elaborationem materiae pro substantia feminali efficiere, huicque fermentum inspirare necessarium ad generationem, perficiendam, unde ex his possumus colligere generationem, qua per virile semen efficitur, impediti per istius vitium, quod sit, vel in materia feminis, vel in testibus, vel in partibus corporis.

Vitium in materia consideratur, vel ratione quantitatis, vel ratione qualitatis, est vitium in quantitate, quando nulla materia suppeditatur pro feminis generatione, ut contingit in Emaciatis Corporibus, & in seibus naturali marasma occupatis, defectus enim talis materia, qui in pueris contingit, vitium esse non potest, sed necessitatibus, per quam Natura determinatur totum sanguinem, & augmentationem impendere nihil superflui istius remanente pro feminis elaboratione. Dicitur etiam aliquando deficere materia feminis non propriæ, sed impropre, quando vala, quæ habet debet deterre ad locum sui elaborationis, vel sunt obstruta, vel in testes, arque Epididimas non implantantur, vel quando testes deficiunt, in quibus duobus ultroca caibus auras nulla suppeditat remeda. In Atrophia si aliquo locum habent, sunt ea, quæ descripta fuerunt de laetitia nutritione, & in obstruktione valorum, in qua convenienti omnia deobstruenda multoties repetita, & si ab aliquo tumore comprimita sucedat obstruatio, hujus cura est aggredienda nulla indicatione sumpta a materia femininali.

Paucitas materiae feminalis potest generationem impediare, cum semen more omnium agentium, pro sue actionis exercitio talem determinatam quantitatem materiae exigat, per quam possint simul colligari tot spiritus ad hoc opus generationis necessarii, una cum spiritu fertili testuum, unde deficiente haec materia quantitate, semen inabilitatem contrahit ad generationem perficiendam.

Contingit haec paucitas materiae, quando vasa hæc deficiuntur, quod contingit in magno sanguinis effluxu, & magnis animi curis, & applicationibus, in quibus spiritus animales, & etiam vitales aliovertuntur, & tunc fluxus sanguinis fistendus, & nova materia pro ejus generatione subministranda, & removenda, que spiritus fertili testuum, isti spiritus aromaticis, & volatile medicamentis resollicitandi.

Quantitas excedens materiae feminalis potest veram, & perfectam feminis elaborationem impediare, opprimendo facultatem testuum, huic operi delistantem, & huic facillime occurrit copiam sanguinis minundo, vel R. 2 per

per venæ sectionem, vel per inædiam, vel per magna exercitia, vel per alimenta parvi succi.

Qualitas materie semen vitiat, tam si hæc primis, & secundis qualitatibus depraverit. Hoc accidit à primis qualitatibus, quando calor in materia generationis feminis definita excedit, tunc enim hujus actione rafraæta nimis dicta materia, magno cum faciliate transpirant ab ea spiritus, & fermentum, à quibus fecundum reddit, etiam female adhuc, in suis veliculis existente, vel ejaculato in uterum, unde generatione minime sufficiens evadit. Ab eodem calore excedenti, cum quo conjugitum motus perturbatur, & violentus particularum calidarium, adeo agitant spiritibus à partibus decisi, & materie feminæ implanti, ut istorum modificatio, & textura obliteretur, ita non sint amplius repræsentativi partium, à quibus decisi fuerint, nec istarum ideam conseruent, idèque pro generatione sunt inefficaces. Hac ratione bilis in eadem materia feminæ superabundans generationem suo calore impedit, & etiam suis particulis salinis, ita totam materiam dissolvit, ut in actuacione feminis in utero spiritus fecundantes avolent. Si administratur fermenta, in generationem fieri è female vitili, & feminæ sanguini mixtis in utero) ex quo generationis opus prohibetur, cui necessarius est quidem motus spirituum in feminæ contentorum, quoad actionem promoventur, intra tamen materiam clausa, cum concepto moto contineri necesse est, si generationem ad prædestinatum finem ducere velint; ubi vero materia sui raritate, & dissolutione istorum fugie viam aperit, furostrantur fine, prout contingit illi in materia feminæ superabundante. Si verò admittatur feminam ovum pro semine subministrare, necessaria quidem est spiritus, & fermenti feminali separatio, ad hoc ut ovarium attingant, & ovum jam dispositum ad fecundationem plasmati irradiatione illustrent, sed à bile dissolvente aliqua portio dictorum spirituum, ita attenuatur, & membranosa uteri substantia non sibi fatigatur coruptione, quapropter extra eam transpirando dissipantur, & qui iuperunt spiritus in utero, amissi aliquorum confusio in actione enervati, & in modificatio ne altera conditionem instrumenti, generationem efficientis amittunt. Ab eodem calore semen aliquando evanescit, & Organum concipit, à quo elevati vapores ad caput valde calidi, & perturbatii delitum ab his excitatur, cui succurrendum cum eis remedium, de Santayiæ convenientibus, & sunt omnia refrigerantia, & acida.

Pro tollendo hoc vitio à feminæ substantia, refrigerantia sunt utrumpanda, ut viola, Nenuphar, Rosa, Laticea, Semina frigida majora, & minoria, Tinctura rotativa, Santalorum, Aqua Nocere, Villa, Serum Caprinum, Camphora, & iustus spiritus, Nitrum, & Sal Prunellæ.

Materies frigida generationem vitiat condensando dictos spiritus, & istorum texturam condensatione alterando & corundum motum ad sui operis executionem necessarium impediendo; principalius tamen generationi obest ad defectum spiritus animalis, & vitalis primario ad generationem requiri, idè enim materia dictius frigida, non quia acti sit talis, sed solum reœpœficiè per paucitatem dictorum spirituum, à qua debitum calorem pro generatione materia feminalis non recipit. Hac ratio melancholici, & frigidæ temperamenti steriles evidunt.

Aromatica errunt pro remedio hujus vitii, & præcipue Nux moschata, Zinziber conditum, Gariofilii, Macis, Cinamomum, Ambra, Mofchus, convenienter etiam stinchi Marini, Cantarides, Pistacia, Pinei, & istorum oleum, spiritus vini Aromaticatus, Vinum Hippocraticum, & similia. Externa etiam calida partibus genitilibus applicata juvante, ut oleum formicarium, Nucis Moschatae, Gariofilorum.

Nimia humiditas, seu aquæ, & serosa substantia copiose materiali feminale irrigans, adeo fluxibilem, & tenuum reddit, ut contingam ea, que de raritate à colore introducta diximus. Præterquamquid à copiosa humiditate suffocantur spiritus, quibus materia feminalis perficitur. Pro curatione exsiccanda nimia humiditas, cum herbis cephalicis, ligno sancto, ligno viscoquerci-

no, salia, & similibus, vel Diureticis per vias urinæ expurganda.

Sicciræ positiva non habet locum in alteratione virtutis feminis, sed solum reœpœficiè, consistens in viscofite excedenti feminalis substantia, per quam resiftit debite attenuationi, & rarefactioni, que à calore uteri dictæ materie feminali deberet, imprimi; quapropter spiritus non excitantur, sed irreiti quiescent, & orientant sine generationis effectu. Talis visciditas auferenda attenuantibus, qualia sunt quinque radices aperitive dictæ, Radix Gentiane, Angelica, Imperatoria, Zedoaria, & si visciditas à nimio calore incrassante proveniat, reficerantibus utendum, quibus humida fluida miscenda.

Aciditas, & austeritas materia feminalis contracta à sanguine talis conditionis, tamquam qualitates secundæ generationem virtutis, quia ab ipsis figurantur, & coagulantur spiritus, prout est proprium dictorum qualitatum, tali modo, ut in materia concentrata non valeant illum motu fulciperi, convenienter suo operi perficiendo. In tali fixatione luditur etiam textura, & modificatio dictorum spirituum, & confusionem quandam patiuntur, ita ut impossibili evadat generatio. Hac materia feminalis acida, vel austera in uterum ejaculata inflante mensufluxi, vel in eorum fine sanguinem in uteri cavitate coagulat, & molam efficit. Consequentia ista qualitates virtutis feminis, omnibus illis remedii, & spiritus propriis pro correctione sanguinis acidi, & austeri, & pio correctione succi pancreatici, virtutis ab aciditate, & austeritate.

Saledo materie feminali conjuncta generationem ledit, eos effectus in semina producendo, quos diximus à bile nimis acri in semine producere modo, quod diximus à bile, & hæc prava qualitas evincunt remedii propotis pro debellando falso in bile aucto, & iucum pancreaticum, & sanguinem inficiente.

Hec omnia fine contradictione ab omni secta sunt admitti, & si aciditas, & austeritas materiam feminalem inficiens, aliquid novitatis videatur introducere, tollitur talis suspicio ab Authoritate Hippocratis, qui sanguinem salum, austern, & acidum admittendo, sive etiam feccas infixxit, ut non rejecerent, female dictis qualitatibus infici, cum ipsis materia à massa sanguinea desumatur, & consequenter potest eidem qualitatibus depravari, quibus sanguis vitiat.

Præter enumeratas qualitates generationem ledentes, reperiunt illa luis Gallica socia, per quam generationis opus omnino evertitur, hanc qualitatem transficiunt Doctores occultam dixerunt, quia oculatus illis erat modus operandi ipsis. Dato tamen, quod explicari possit effectus luis Venerea per aliquod manifestum, manifesta etiam erit causa in hac generatione ledens.

Clarè explicatur luis Venerea per auram frigidam, volatilem, & spiritofam acido aperfam, que ab infesto corpore in aliud transmissa ratione contactus, & concubitus horrendus illi excitat symptomata, que Veneti deditos exerciant in peccatum peccati, & rem ita se habere, dictamque auram efe hujus luis germandam cauam demonstratur, quia faciliter ad hanc, tamquam ad principium reducentur omnia Symptoma hunc morbum concomitantia. In primis languor ille virum, quo infecta corpora debilitantur, non aliunde provent, quam à spiritu deficiencia, & paupertate ab aura frigida effecta, vel spiritus in sanguine existentes dissipando, vel opprimendo, vel coagulando. Chæcochimia illa sanguinis, que luc Venetia infectos opprimit, cum pravo cunctis calore certe non aliunde suam trahit originem, quam ab aura frigida acido aperfa, que sanguinem consipido, & coagulando liberam ipsis fermentationem, per quam excrementa se-
cundunt, virtute mortis fermentativi impedit, unde talia excrementa in sanguine detinet chæcochimiam constitunt, & totam illius crastinum depravant, que inde magis augmentat, ex eo quod sanguis ita depravatus, non rite Chylum sibi assimilat, sed in excrementa converit, unde Chæcochimia semper major, cui conjugit fator, totam massam humorum conquinans, & manifestans in sudore, & in saliva agnoscat, que elicuntur arte per Diaphoretica, & per inunctionem cum unguento Mercuriali, ex eo quod à predicta aura cum prædi-

Sectio I. Caput XIV.

prædictis conditionibus disponitur tota massa sanguinis ad putredinem, cuius indicium est fetor supradictus, quodsi consideremus dolores afflictivos corporis, Gallæna lue infœcti, majorē evidenter habebimus de dicta aura frigida acido aspera, que ab eadem aciditate massam sanguinis, & sanguinem nerveum alpergendo, mordacem reddit, & vellicatrum, unde sucus nervus per membranas, & fibras nervos das latius sua aciditate vellicando, dolores illos consumates, & atrocies in partibus, & præcipue juncturis, & articulis exicit, & dictus humor, in Offiū perioftis ab aciditate, & frigiditate dictæ aura fixatus, in tumores, Tophos, & gemmas inducens, cum magno patientis eructu, in aliis vero partibus carnosus, vel glandulos sanguinem fixando, & stagnationi definendo, hic aciditate contracta à dicta aura paulatim fibras carnosas corrodendo, ulcerâ exicit, & hoc modo Gonorrhœa efficit ex multorum tententis, dum sicut in capsulis feminallis contenutum, aciditate ipsis aure aperfum, corrosivam acquirit facultatem, qua carunculam in dictis capsulis perforando, continuam exitum feminini pari. Mithridati, cujus diximus, & hanc accensis carbonibus regit, ut comburatur, sal in ea contentus in lapidem cogatur. Non inferioris efficacia pro debellanda lue Venerea est electuarum compofitum ex ligni sancti 3. ii. filia, viscoquercini an. 3. i. Theriacæ, Mithridati an. 3. vii. Salappa, Mecheocham an. 3. iii. Scamonea sulphur. 3. i. Mercuri. dulcij. 3. iii. cum mele quantum suffici, fia elec. cuius dofi erit 3. ii. vel iii. qua erit augenda, vel minuenda iuxta purgationem paryam, vel magnam ab eo peractam, continuandum per octo, vel decem dies in hujus remedii usu, & per totidem dies utendum eodem electuarum dempits purgantibus.

Si gallica lues nullis cedar remedii, & adsanctum gummam resolutioni renentes, devenientiam ad unctuonem mercuvialium sequentiunguento. 2. Butir rec. 3. 4. adipis porcini 3. i. Theriacæ veteris 3. i. 5. Litargirij aurei, falsi communis an. 3. i. Mercuri 3. ii. 5. Mithridati 3. i. 5. m. f. ung. disolvendum cum sufficienti quantitate aquarum fabiofie, & sumittere.

Aliquando Gonorrhœa rebellis redditur omnibus remediis, cum depravatione nutritiois totius corporis, & generationis extincione, pro qua debellanda docuit experientia efficacissima esse hæc duo sequentia remedia.

2. Extr. ligni sancti, falsa an. 3. ii. Gummi ligni sancti 3. ii. Thererebina clara 3. vii. Sacchari candidi pul. 3. vii. olei succini 3. ii. 5. Balsami orientalis 3. i. 5. herba The 3. ix. Croci Martini atring. 3. iii. Antim. diaph. 3. ii. Coral. prepar. Marg. præp. an. 3. i. 5. m. f. a. fi. elect. dofi 3. ii. cum emulsiōne feni. melon. plantaginis, & acetofe, extracta, cum aqua confidebitur. 2. aquæ calcis vicia, factæ secundum uitratum modum 3. vii. viridis aris perfecti, falsi gemme 3. ii. falsi Armoniaci 3. i. falsi Saturni 3. ii. omnia p. f. & ponuntur in dicta aqua, in qua reliquantur per horas xxiv. fæpè digitando dictam aquam, potest filtratur, per cartam emporietam iujusmodi aqua per quinque, vel sex vices omni die initiatum cum Syringa in virgam, & intra decem dies liber erit eger. Inverterat etiam gonorrhœam fanatico decoctio florum balaust. Bol. Armen. an. 3. ii. falsa in 3. vi. vini optimi ebullientio utque ad coniunctriponem meditatis, postea coletur, & de colatura accipiantur 3. vi. omni mane.

Si ulcera gallica patientem infestent, & nutritionem partium, & generationem, sanguinem inficiendo, impedian, legumen aqua est efficacissima pro extinguendis dictis ulceribus. 2. Theriacæ optimæ q. vi ponatur in alembico virteo, cum pari quantitate spiritus viini, & aceti, ac destillentur, exhibet enim aqua limpida eximia virtutis cum aqua balaust. exmixta, tanguntur partes rubentes, & exelerant dicti morbi cauæ, fanabuntur enim, dummodo optima vites ratione utatur, & debita purgatio præcessit. Non minoris virtutis est legumen oleum. 2. olei Antiq. 3. xiv. lit. larg. auti pul. 3. ii. boli armene. Or. 3. ii. vitrioli Rom. 3. iii. ligentur in petris albis, & suspendantur inolla virtrata, ita cooperata, ut non resipere, & Soli in Leône existent exponatur, & per alios decem dies post relinquentem semper in eodem oleo dñe, hoc mane, & veluti inungantur partes affectæ, valet etiam ad omnia ulcera cuiuscumque generis.

Vitio partium, feminæ substantia ad generationem reducitur inhabilis, si ista sint alterata in sua temperie, vel per excepsum, vel per defectum qualitatum eam contingenit. Ab hac enim leditur, & alteratur illa extatura, & modificatio, quam diximus esse necessariam in spiritus ab eis decisus, hinc est, quod in macie, ma-

rastro, hydropo elephantiasi, & aliis similibus morbis generationis potentia iuspendit, & pro hac remittenda, necesse est dictos morbos extingue.

An conformatio partis depravata generationem impeditire valeat, valde dubito, cum videamus à male conformato partibus, filios male conformatos gigos; unde potius videat malam conformatiōnē partium generationis opus imperfectum, & virtutum redire, non impedit. Pro hoc viuo generationis auferendo, opus est viatam conformatiōnē tollere, dummodo aīs hoc potius attingere, cum tēpē virtus male conformatiōnē maximē à primordiis generationis contracta sine incurabili.

Tetes scūti habent à natura seminalem substantiam conficeri, eique fermentum generatiū inspirare, si secundū illius leges sine in tempore, & constitutione conformati, ita si ab his deflexerint, error in leminis elaboratione, & in ejus fermento continget. Hin si nimis calore affuet tetes, rāmō adē reddunt materiam feminalem, ut spiritus animales, & vitales in ea contenti transparente cum dissipatione principali instrumenti, ad generationē necessarii, vel à particulis calidis in dictā materiam impremissi tali motu inordinato, & perturbato spiritus in ea contenti, existente etiam femine in loco generationis, agitantur contrario, vel minime requiro motu generationis proprio, que motum lenem, & moderatum requirit, per quem melius principia generationis in materia existentia distinguuntur ad invicem pro operis artificio, ubi à motu perturbato supradicti confunduntur feminali substantia sterili reddita, non ex defectu principiorum, sed ex eorumdem confusione à nimio calore testū, Materia feminalis adiunctione quamdam pati potest, reliquo solum quādā quodam incineramento, ad generationē minime apta, quod credendum est contingere in nimia leminis crassitate, per quam reductio ad ille conditionem, quam contrahunt corpora, veram adiunctionem passa, præterquamquid in adiunctione transpirant spiritus, ordo, & textura istorum remanentium, & materia leminis pervertitur, abla ab ea potentia generationis inferiente.

Frigiditas retium contrario modo à caliditate generationē viat, dum ob hujus prevalentiam refes ad concoctionem perfectam non reducent materiam feminalem, nec spiritus in ea contentos convenienti mixtione uniuersi, quapropter remanente materia aquosa, & spiritus suam libertatem conservantibus, ob defectum unionis, istis transpiratio copiosa conceditur, materia feminali relata, tamquam Vappa.

Nimis humiditas in testibus materia feminali deprivacione tribuit, per quam excluditur ab Opificio generationis, ab hac enim dilatari magis tubuli, vel interstitia, vel porositas testū, concedendo liberiorē viam materie feminali, impedit, ne hac intra refes necessario ad ejus preparationem tempore detineatur. Hinc incocta, & imperfecta ab eis exit cum inhabilitate ad suum minus praestandum. Humiditas etiam superflua testū in vapores subtilitatis, materiaque feminali commixta, dividendo sua intermediatio ne particulas spirituum ab aliis particulis corundem activitatem erenerat, qua ab unione carundem particularum validissima proficiuntur; præterquamquid ab admixtione humidi vaporosi in copia cum particulis spiritosis istarum motus ad generationem peragendam, vel reprimunt, vel accelerant, vel à sum modicatio ne diffribunt, cum detrimento generationis. His vi tis testū, remedis propositis superius pro correctione materia feminali medella donant, & illis descripsi, pro intempore sanguinis humida.

Mala conformatio testū, feminis viat elaboratiōnē, ab illorū textura non minūs, quam à virtute, & fermento eius implantante pendente. Observamus enim naturam pro diversitate operis peragendi, diversam partibus strūcturam dare, quo eruditur conformatiōnē, & strūcturam partium operis executionē concursum praeferre. Sic testū substantiam natura contexti, prout Anatomia obseruat, tenūi demonstrat ex innumeris candidis, columnaribusque filamentis adiunctis ventriculari extensis, nullatenus cavis, ut sunt venae, & arteriae, sed repletis substantia mem-

spongiosa demonstrata ab hoc, quod à filamenti p̄tē suspensi non defluit spontē succus lacteus, in eis contentus, sed compressionē solum corundem filamentorum manifestatur, quia necesse era substantiam in semen elaborandam ad minimā redigi, ut partes ejus diversa perfecta mixtione in unum coalescerent, quod facit transitus per loci angustiam, necesse etiam erat camdem materiam ad spiritualitatem exaltare, craf toribus particulis depositis, cui conducti longa circulatio per rotundos canales lente peracta, qualis est illa substantia feminalis, per filamenta supradicta testū corpus varia, & labyrinthina implicazione componentia, & per moram in his implicationibus, & angustiis filamentorum contractam, materia à fermento, vel virtute, vel facultate platica perfectius elaboretur, & est altera necessitas à leminis fine derivans.

Hinc paret virtutis testū textura, virtus intrudi in leminis substantiam. Virtutis autem textura, si filamenta prædicta sint nimis angusta, ut materiam illam viscofiorem, spiritus feminales irretientem, admittere non valeant, quo eventi in Hernia præcipue carnosa, à superercentē carne compressis filamentis supradictis. Pro cuius curaione (que valde difficultas est, & forsitan certò non exequitur, nisi testū amputatione) landau ab Authoribus pulvis Onopidii, & sequens Ceratum est expertum. ¶ Cer. Sacr. Diachilōn. an. 3. v. Sulph. vivi Centaur. minoris, Ster. columb. an. 3. v. ol. Matricis Camomilla, & Tereb. an. g. v. cum certa. f. Ceratum applicandum parti affecta si major resolutionē desideretur, & adfīc gallici morbi sufficere poterit ad Mercurii 3. i. Hernia verò aquosa laxando nimis tubulos testū, prohibet, ne semen detinatur in eis eo tempore spatio necessariā ad sui elaborationem, per quod imperfēcē etiam elaboratur, & providerit huic aquam intra scrotum contentam istius extremitate extrahendō, & excantibus internis copiam feri, si cam in toto redundare agnoscamus exificando, & adstringentes partem corroborando, ut ex pororum, & valorum adstringētione, nec transfundatur, nec admittatur copia feri.

Nona folia feminis perfecta elaboratio ad generationē requiritur, fed ejusdem ejaculatio in uterū, tamquam in locum destinatum à natura pro feminis receptione & actione, & pro fecū organizatione desideratur; feminis autem ejaculatio non potest fieri, nisi membro virili erēt, quapropter impedita istius erētione semen non ejaculatur in locum destinatum, consequenter nec generatio perfici potest, & provida natura conservatiōni speciei intendens membrī virilis erētione, & erētione modum stabilitatē, ut hoc erētum possit intra membra mulieris genitalia penetrare, & è loco propinquiori semen in uteri cavitatem ejaculare, ex quo patet dempta membrī virilis erētione, demī istius intromissionem in vulvam, & erētione seminis in uterū, & generationē omnino impeditur, ut verò dicta erētione impedita medella exhibeat, videndum est, quānam sit causa membrī virilis, erētione efficiens; ex ejus enim cognitione resulat altera cognitio per legem contrariorum, offendens causam impeditentem dictam erētione, & etiam remediā, ad hanc tollendam, nobis manifēstē demonstrabuntur.

Inter varias sententias à practicis descriptas, determinantes causam supradicta erētionei, mihi magis aridet illa Reyneri Graaff in sua Anatomia di virorum organis, generationi inferuentibus, per quam rationibus, & experimentis conclusit, penis erētionei penētare à sanguinis arteriis concursu impletore, & in tumore atroventile spongiosam Urethra partem, & Corpora nervosa, ab hoc tumore istarum partium fit erētio penis, ut vera sit hac intumescēt, necesse est, ut sanguis copiōsè per arterias in dictis partibus exundans impeditur, ne refluxat per venas, hoc exēquuntur mulci ab osse coxendico, & ab ani sphinctere producentes, & in penis substantia circa corpora nervosa, & Urethram implantati, dum enim hi intumescunt venero astu inflati poros, & venas per quas sanguis refluxer debet comprimit, & ita sanguinis regressum, & circulationem impeditur, cum penis intumescēt; spiritus animalis concursus etiam admittitur in penis erētione, non tam ad hos musculos pro intumescēt, & inflatione, secundū ventrem eorum, quam ad partes mem-

Sectio I. Caput XIV.

membranofas, quarum fibrae horum concursu inflate, & tensa lumine coadiuvante penis erētionei. Spiritus & sanguis ad partes genitales concurrit in copia, dum ab objecto venero exsiliata anima sensiva, hoc est spiritus animalis alacrii motu excitatus in majori copia, cum majori energiā ad partes totius deferatur, in corde celeriore motu, & validiore promoven- do, rarefactionē majori sanguinis, & citatior motu illius contribuit, autē à nreis vasa sanguinaria circumligantibus, dum validiori constrictione ea compriment- do, circulationis motu in sanguine accelerant, quo sanguini tenues acquisita in corde conseruantur, & spiritus prædicti copioſius in partes genitales irruentes pro conceptu, & concipiū finis confectione mediis nervis dictis partibus implantatis calore suo porrofitates dilatant, que majoris copia sanguinis capaces hanc etiam recipiunt stante ejus tenacitate, & motu celeriori supradicti, & à dictis spiritibus tumefaciūt muculūs penis prohibito motu refluxo lujuſ erētio regitūt mo- fluo coagulativo, & ab humore melanholici.

Si ergo mulierē semen acidū excedenti labefaciatūt vel à propria natura, vel à virtute feminis virilis, copia sanguinis conjungatur, ab hac aciditate coagulatur sanguis in molam, id est carneam massam sine offi- bus, & visceribus, & hoc nobis demonstravit Hippocra- tes libro 1. de mōrī, mulier ubi feminis depravata cum sanguine conjunctiōne exp̄ficit, pro caula mola sub his verbis, Mola conceptus hac caula est, cū multi- mentes exiguum, & morbosum semen excepterit, & i- dentem repetit in lib. de sterilitate scribendū molam in utero fieri, cū mensū copia exiguum, & minime robustum semen virile excepterit, aut etiam mulierē. A- cidiās autem superflua minime robustum, sed maximē debile reddit semen, dum particulas spiritosas feminales figit, ut ad mortem explicari non possit, cum impediente perfecta generationis in liberō, & expedito mo- dū dictarū particulari consipientis, & hoc modo ve- rificatur sententia Ariftoteli lib. 4. de gener. anim. Cap. 7. ubi scribit molam non per calorem sed potius propter caloris debilitatem efformari, acidum vero hoc melanholicū humoris natūram importans frigiditatem conno- cit, talis humor propriam; unde colligimus, quantum Recentiorum sententia qualitatibus secundis inhaerens, Antiquorum placitis colerat.

Licet sic facile explicare modū generationis mola- vicio virilis feminis flabilita supradicta aciditate, à qua sanguis in uteri cavitatem incalcescens in actu concul- tus transfluit coagulatur, vel sanguini menstruū id principiū menstruū, vel in fine in utero collecto mixta prædicta coagulatio imprimitur, quod potest etiam optimē applicari feminis mulierib, in Antiquorum sententia admittente istius substantiam fluidam à nulla membrana comprehendit; ex mixtione enim hujus feminis cum sanguine supradictis modis ad uterū fluente potest succedere istius coagulatio prevalence aciditate in- comedē semine.

Admīlo vero mulierē semen ovum est, non est ad- edē facilē explicare, quoniam vicio istius mola generari possit: Duplicit tamen id contingere puto, ut vito materia in ovo contente, & à primordiū sua fermentatione intra illud inclute, quia aciditate salina, & excedenti contaminata, dum in cavitatem uteri concubitus opere à testibus mulierib per tubas Falopianas transfluit fuerit ovum, virilis feminis spiritu fermento im- butum, ab hoc fermentante materia acidā in ovo con- tenta, & in ita fermentatione exaltate particule illae a- cide prius oriante, & quiescentes lumen effectum pre- stare incipiunt in Materiam, intra membranam ovi in- clūsum, eam conglutinat, & fixando spiritus illos à toto deciso, quos mulierēs matrīa pro ovo in se conti- net, & quos virile semen in uterū ejaculatum eidem materia impresit, ex quo contingit, ut impeditur vir- tūtis formatici, seu anima operatio sistens, & preva- lente acido supra illorum activitatem, una cum mate- ria, à qua colligebantur, coagulatio patiuntur, & quia materia illa est serum albūcineum, coagulatio etiam ejusdem abit in membranofas quamđam substan- tiā, ut obleramus in aliquibus molis, que nihil aliud representant, quam cumulum membranarum, una super aliā extenſarum, & dum materia à mala sanguine in utero (eparatur, pro augmento colliguenti in ovo contenti. Hæc ab eodem acido coagulante pri- maius oī Materiam, aliquem accipiens coagulatio- nem, mole incremento infertur.

Alter modus, quo potest fieri mola consistit, in hujusmodi materia ab utero separata, & ad ovum transflui- fa pro sui augmento, que aciditate supradicta peccans

coagulationem in tota colliquamenti massa inducit, cum mole efformatione modo superaddito.

Mola carnosa vitio Mulieris in utero generatur, quando unum cum tero, vel materia albuginea in utero separata pro augmentatione colliquamenti in ovo contenti desultus sanguis in uteri cavitate, & materia albuginea per membranam ovi intra absorpta sanguis foras relinquitur, cuius propensio ad coagulationem, quando a propriis vasibus elat legatus, augetur ab aliqua aciditate in eo contenta, que coagulationis effectum accelerat, & cum majori efficacia producitur, unde sanguis hoc modo coagulatus, & fibris, quibus naturaliter donatur, colligatus, & intertextus in carnosam molam transit, condjuvante calore uteri in gravidis latet aucto ad maiorem illius sanguinis coagulati configurationem, & condensationem humidioribus partibus, vi dicti caloris resolutus.

Hoc pacto generatur etiam mola carnosa sine fœtus concepcione, quando in concubitu exprimitur sanguis in cavitate uteri, eadem aciditate perfusus.

Ad hanc cauam nemp̄ aciditatem reduxerunt etiam Antiqui mola originem, dum ab humore melancholico, ut plurimum eas fieri determinaverunt, talis autem humor est acidus.

Hinc patet pro curatione, seu potius preservacione ab hac indispositione generationis effectu, ut plurimum interrumpeatur, & mulieres in magno discrimine exponente, moderantur esse acidum hoc alkalicus voluntatis, ut sunt omnes herbae capitales calidae exsuffitae, & omnia simplicia acri sale donata, ut Aristolochia longa, rotunda, Eula campana, Hydropiper, nasturtium aquatum, Raphanus Sylvestris, Hydrindaria, & similia, & efficacissime idem praestant fala volatilia Fuliginis, Cornu Cervi, & similium plures descripторum pro acidi correctione.

Potest impediti generationis effectus, mulieris culpa, quando ejus sanguis est depravatus, nec fluit ad uterum, debito modo à natura requisito, per quod mentes etiam supprimuntur, & ratione loci, in quo sit generatio, & est uterus.

Vitio sanguinis potest aboleri generatricis facultatis opus eo non fluente ad uterum, & deficiente materia pro augmentatione ovi, & fœtus, ut contingit in multib⁹ mensium suppressionem patientibus, qua steriles ferè semper evadunt, & puto hoc contingere præcisè ex prohibito fluxu sanguinis ad uterum, non considerare sanguinis mala affectione, qua semper cum suppressis mensibus conjungitur; nam non potest fieri generatio, nisi ovum à mulieribus testibus decimus augetur per materiam in substantia uteri separatum à mala sanguinea, & nisi talis materia separatur in tali quantitate, ut sufficiat pro nutrimento fetus, eo jam intra ovum effervato, unde si sanguis non fluit ad uterum utrumque deficit, consequenter præcisè per prohibitorum fluxum sanguinis ad uterum impediti generatio, etiam si sanguis sit optimè substantia, ut observari in aliquibus mulieribus de virginitate participantibus, qua optima fruebantur sanitate, cum integra omnium operationum executione, cum florido colore totius, & menes numquam eis apparuerunt, & nuptæ steriles extiterunt. Fluxus sanguinis ad uterum prohibitorum intelligi esse tam, ut mensum fluxus non sufficiat, nec latet fit ad contribuendum calorem utero, & partibus genitalibus ei annexis, nemp̄ ovario necessarium pro ovi efformatione perfecta, & pro incalcentia illa in concubitu proveniente, & quæ forsan ovum dispositum ad separationem ab ovario turgescentiam in eo inducta est in causa, ut à sua cellula abscondatur, & in uterum emitatur, & per quam uterum secundum sua porrofitas dilatata capacitate acquirit ad sufficiendam materiam à mala sanguinea, pro opere generationis perficiendo, & ab hac incalcentia utero impressa ex concubitu obseruantur, quibus antea suppressi fuerunt menes, fluere, calore vias dilatante, sanguinemque ad majorem fusione, & fluxibilitatem reducent.

Fir tali suppresso mensum, & prohibetur sanguinis fluxus ad uterum vitio sanguinis, & vitio vaorum; prius contingit, quando langus est nimis crassus, prout reperitur in Cacochymia pituitosa, & melancholica, cuius causas alibi explicavimus. Hac sanguinis cras-

sies prohibet fluxum sanguinis menstrui, vel vasa Capillaria uteri obstruendo, ita ut per ea transire non possit, vel non admittendo illam effervescientiam, & fermentationem, que meo iudicio est primaria menstrui fluxus causa, liquida enim quo magis crassa existit minus sicut ad fermentationem apta, confrictrix à crassitate particulis subtilioribus, & ipiritosis, que ad libertatem provocata, & motu agitata fermentationis opus pergit. Talis fermentatio sanguinem ad menstrualium fluxum determinans oritur à quantitate sanguinis, que per menem intra vasum mulierum colligitur, plusquam conveniat earum nutritioni, & aliarum facultatum executioni. Auctus in quantitate sanguis in eo plures cumulantur particulis spirito, & calida, que valent fermentationem eius naturalem augere, haec aucta, vasa dilatando, & extendendo per conceptam turgescentiam à fermentatione, orificia etiam eorumdem, præcipue in utero aperit, sic natura dirigente, & orificia dictorum vaorum in utero ad hunc finem disponente, unde sanguinis fluxus per eam partem.

Vitio vaorum impeditur sanguinis fluxus ad uterum, quando vasa sunt nimis exilis à naturali constitutione, quando capacitas eorum tollitur per compressionem ab aliquo tumore supradictante, vel quando sunt obstruta à materia lenta mucilaginea.

Hæc omnes cauæ, tam virtutem sanguinis, quam vitium vaorum respicientes sine ulla trepidatione universaliter ab omnibus recipiuntur, sola causa menstruali fluxus superius expressi non concordat cum Antiquorum determinationibus, sed quia & hi sunt vari in stabilitate menstrualis fluxus sanguinis causa, id est videtur etiam unicuique reliqua libertas suam preferendi sententiam. Præterquamquid afferunt qualiter causa menstruali fluxus semper hujus causa effectus, & activitas, & in actu secundum emanatio impeditur, vel à sanguinis vitio, vel à vaorum praeternaturali constitutione, unde tota curationis ratio in his duobus conficitur, & sic parum videtur conferre ad curationem vera determinatio, vel genitatio, & est uterus.

Impeditus supradictus fluxus sanguinis ad uterum vitio ejusdem, ad illum revocabitur crassitatem emendando, conciliataque ei tenacitatem naturali ad fermentationem naturali disponendo, & utrumque celestis obtinibus evacuata, per epiceram excrementorum copia, sanguineam massam coquiantere, & incrassante. Praetquamquid purgantia fermentationem quandam in sanguinem induendo, subtilitatem ei conciliare apta videtur; idcirco optimum est purgantia adnidere cum eis, que subtilitatem, & tenacitatem sanguini imprævalent, & recentia fuerint, ubi de habitu cacochymo actum fuit, eis tamen adjungere possumus, que pro munere eductione appropriata videtur, ut suntraxi Zedoria, Rubia, Tinctorum, Diflantum Crete, Artemisia, Caftorum, Crocum, Carabe, Myrra, Sapagenum, &c. omnia fala alkalica volatilia, sicut & fixa multorum operis, & efficacie contribuant in hoc affectu.

Dominum per purgationem humorum excrementitiousum quantitate, possumus potest uti attenuantibus subtilitatibus, & menes eductibus, inter arcana huic morbo appropriata enumerantur nuces, si prius per aliquot dies integræ una cum cortice in aqua maduerint, ita ut nuclei extractis possit pellicula eos inflentis separari, & hac separata nuclei infunduntur in spiritu viii, & de his accipiantur per aliquot dies tres, vel quatuor, cum mirabilis effectu. Idem dicuntur praeflare Catti Nucum tempore versi collecti in umbra exsiccati, & per z. v. ulque ad z. ii. exhibiti in aliqua decoctione. Uterina appropriata pro mensum eductione; valeat etiam pulvis dictus dominarum à Foletto in suis observationibus descriptris, vel y. Aloës succotinæ z. v. Myrræ z. ii. Croci martis aperit. d. ii. Boracis Miner. z. i. Salis Armoniaci. d. ii. Salis Sabinae, Artemisia an. z. v. facula Aron. g. ii. Croci z. v. f. p. & cum Syr. de rhizade, & quinque Rad. f. m. cuius z. i. v. omni mane per quindecim dies ante tempus mensum accipiat cum decoctione aliquorum simplicium supradictorum; sequens pulvis est expertus. y. Caftori, Acori, Anisi sem. apri an. z. i. terrecibria, & da z. i. in potu cum vino per sex dies ante Menstru-

Secctio I. Caput XIV.

ses movementa Corticis. Auricori, & Citriorum ad. d. i. pro quolibet exhibitum in decoctione Corticis, Salicis, Minoris, Croci, & Soli iequi, & Marribii; Idem efficaciter praestant & sequentes pillule. y. Aloës Succotinæ z. s. Croci z. s. cum aqua herbe mercurialis ex stracum de quo recipi z. 4. falsi artemisia z. i. succi Mercurialis depur. z. 8. M. & ponuntur omnia in Matula Vitriata, & fiat evaporatio in B. M. lento igne, donec veniat ad confluentiam extracti, de quo accipiatur per octo dies antē tempus Mensum z. i. per quartu horas ante prandium, & per quartu horas post cenam, & emplastum factum ex farina volatili, Croco, & vitellis ovorum applicatum subtili umbilicatum.

Vitium vaorum, si ex naturali angustia, immobilem evadit, si ex compræssione à tumore, hic est auferendum per medicamenta qualitatibus tumoris convenientia, si ab obstructione cadem convenienter remedia, qua dicta sunt superius de vitio sanguinis pro attentionanda, & diffundivâ materia obstruente, & in hoc casu efficacissima sunt suffumigia in uterum introducta, quia sūma ea facta ex flos reguli Antimonii, & ex fale Armoniaci.

Fluor albus uteri vaginam lubricans, & cavitatem sterilitatem efficeret, virile semen alterando, vel ejus permanentiam in utero prohibendo, ita actuari non possit, nec spiritus ihes ad ovi fecunditatem necessarios, & ad uteri illustrationem, & alterationem requisitos diffundere.

Hunc fluorum communiter à duplice causa pendere statunt medici una à tota, & ab hac fit, quando massa sanguinea multis est depravata excrementis, à quibus se exonerat in uteri substantiam relinquentio, dum per itum circulat, & ab utero continuato fluxu extra perlunctum, hinc pro varietate excrementorum predictus fluo variat; nam vel excrementa sunt acria, & biliosa, & fluxus tunc est flavo coloris mordax, & corrosionem circa uterum, & in uteri substantia minatur, unde quandoque ulceræ lethalia sunt, aliquando vero omni mordacitate caret, in hoc casu videtur foliam collyvium peccare.

Sanguis hæc excremetia in se colligit, vel vitio paruum alimenta preparantium, vel vitio lienis, vel vitio fui, quando secundum qualitates est nimis acris, & bilis copiam in se cumular, vel saluum acidorum fluorem experiencingo aciditate morbola perfunditur, vel faldine incutitur.

Haec causa sunt rectè perpendenda, in hujus fluxus curatione est perquirenda pars affecta, ejusque vitium indagandum, & juxta indicaciones ab his propositas, medicamenta sunt praescribenda in sero colluvie simplici exsiccantia videntes convenient, & diuretica, pro materia ab utero avertenda, ubi bilis conjungitur exsiccantibus unienda, que bilem frangunt, scilicet ubi acida cum sero colliguntur, que hoc mortificant, & in hoc casu valet sequens decoctum. y. ligni sancti z. 2. Cor. ejusdem z. i. 5. liquoris z. i. coquuntur ad medicamentum in aqua. b. 6. 5. deinde addit sem Portulace z. 2. glandes cum calcibus num. 6. sumach. z. 2. Rad. Tormentil. z. 4. confidol. z. 1. denso coquente bene cooptero vase ad remanentiam b. 2. colatura accipe z. 4. cum Syr. myrtino z. i. & per triginta dies fit usus hujus decocti.

Si tota provenientia dictus fluor, cum isto conjugente Macies, & pravus corporis color, si vero vitio aliquis partis excitetur, hoc nobis patet per signa propria vitii, partem depravantis.

Alius modus, & causa, à qua fit hic fluor, est uteri affectio sanguinem, per ejus substantiam circularem, secundum aliquas sui portiones corrumpens, & in excrementum paulatim communatas, quidam paulatim etiam expellit.

Hanc affectionem uteri, sanguinem in album excrementum corrumpente, puto in acido quadam exercitenti confitente, cum videamus ab acido sanguinem dealbari, ut patet ex illa celebri experientia ab aliquibus relata circa lac, cui si incoquatur sal tartari rubidem concipit, & huic rubenti si inflistitur spiritus vitrioli, naturalem concipit albedinem, sic sanguis (si verum est esse materiam lactis) in glandulis mamma-

Secctio I. Caput XIV.

marum collectus, ab harum acido dulci conaturali in lat album elaboratur, unde non est improbable ab acido superabundante, in substantia uteri sanguineam substancialiter corrupti, & in excrementum album transmutari.

Hoc acidum suscepit uterus, vel à sanguine melanochilio, quia ab eo nutritur, quod est idem, ac contractissime temperie frigidam, ab Antiquis, pro causa hujus fluoris ab uteri vitio provenient, recentia; haec ratione forsan frequenter post partum hi flores relinquunt, spiritus temperie ejus constitutibus delicitatis, vel dissipatis pro aliquia portione, propero quod acidæ particule forsan ad temperientem sui constitutionem concurrente exaltantur, non aliter ac in vino, à quo evaporantibus spiritibus; & particulis sulphureis calidis accedit. Potest etiam esse alia ratio, eum à parti relinquantis his fluoris, nempe si Caruncula illa, vel aliqua, per quam annoctetur placenta utero, permaneat etiam post partum; Et sic ut tempore gravitationis ab his carunculis humor albugineum preparatur, in alimentum fœtus cestus, ita post partum in utero permanens contra utroq; vitio humorum albugineum, sed excrementum subministrare potest.

Hoc acidum vitians uteri substantiam ad temperientem, tollendam medicamentis illud infringitibus toties repetitis, & præcipue vulneralis, qua in hoc affectu multum astimo, præcipue si misceantur cum uteris, & ex his inectiones, & suffumigia parentur.

Alterta etiam via mihi videtur posse fluere hunc humorum album, nempe ex lacunis in vagina uteri existentibus, & ex meatus in uteri collo copiosè aperitis; Experiens enim demonstrat ex dictè mulierum Cadaveribus à dictis partibus humorum album copiosè exprimi, & hinc recipiunt a membranosa colli uterini substantia, prout demonstrat Graaff in libro suo de mulier. Organis. Pofunt enim haec partes alteratione depravari, & disponi ad copiosum humorum recipiendum, & laxitate debilitari, ut illum continent non valeant, sed profundere cogantur; Hinc est quidam fluxus in gravidis copiosiores evadunt, quia tunc temporis humorum confluxus ad uterum est copiosus.

Pro hac causa extirpanda, corroborandi sunt measus praeditis exsiccantibus non solùm internis, sed etiam externis, suffumigis nemp̄ injectionibus. Inter remedia huic cause propria enumerantur sequentia. Cortex ovi incutitur, post exitum pulvi pulverizatus, & ad z. 5. exhibitus in aqua ferrata. Membrana Caftancorum interior rubens, ad z. 2. cum tortidem pul. Eboris in vino meraco, vel cum decoctione Rosmarini, filipendula radix pul. ad z. 1. in palmita Sylvestris decocto, & Dauci, & sequens pulvis. y. Herba veronicae fæn. Amœos an. z. 5. Cardamomi, Cinamomi an. z. 2. Croci Matria atturg. d. 1. 5. Spodii, Charane an. d. 2. 5. Plautag. Portulaca an. z. 5. m. f. p. & exhibetur z. 1. cum decoctione Rosmarini. Decoctionum Antimoniale decriptum in cap. de lympha fluorem album in mulieribus eradicat. Multoties decipiuntur Medici in hoc affectu, qui aliquando est Gonnorrhæa, ne decipiatur, advertendum est in vero fluore lumbos dolere in gonnorrhæa non apparentibus mensibus ille cestus, ista perdurat, & circa meatus urinarium mucosa materia mucosa colligitur, quia illa lacunam meatus, in quibus humidis in concubitu cum delectatione emissa colligitur, terminatur, & quandoque partes circa dictum locum exsistentes ulcerantur. Si Gonnorrhæa certi criterio, curanda modo superius tradito.

SECTIO II.

De facultate vitali. Et primo de Respiratione, & sua Pulmonum.

A deo discordes in respirationis usu sunt authores, ut impossibile sit eos simul conciliare, quamvis pulmonum fabrica, & structura diligenter sit ab Anatomicis delineata, & demonstrata. In modo etiam, quo sit respiratio, adiunt etiam discordia, & in utroque recel-

recessus, ab Antiquorum documentis, unde in his ambigibus remaner solum perscrutari, qua ratione magis sunt conseruantes, & natura finia adaptata haecque pro certis stabili, & ad medicum finem adaptare, & pri-mo inquirendum.

C A P U T I.

Quomodo fiat Respiratio, & Expiratio.

P Lures sunt circa harum operationum inquisitionem sententia. Aliqui in virtutem attractricem refundunt, quae aerem sua vi in cavitatem pulmonum attrahat, ali contendunt esse vacui fugienti necessitatem, quod per dilatationem Thoracis introducit, cui necessitatibus, ut proveat natura aerem intrinsecum allicet. Alii in motum pulmonum sua substantiam proprium refundunt, dum tali modo dilatantur Bronchia aperte arteriae, qui bus contextur, & ex tali dilatatione facta capacia alterius corporis, vel majoris aeris, hic ea ingreditur, & impleri, unde ab aliquibus sancutum fuit, ita id pulmone impleri, quia dilatantur, & quia impleri pulmone aere, à morte Costarum intosum comprimuntur, aut inclusum in eorum substantia expellit cum motu expirationis.

Haec tamen sententia ratione potius contrariantur, quam cum fauircem habeant; nam haec facultates in materiai superficie corporis sollem contiguum, quale est aer, agentes alibi demonstravisse Clymericas, ratio à vacui necessitate per experimentum a Recentioribus in publicam lucem datis, improbabili redditur, vel aboleatur. Experimenta enim intendunt demonstrare aerem non curvare ad impletum vacuum, ob preciam necessitatem, à vacuo determinatum, sed aerem vacuo ipato contignum à superfante aere premi, & pressione impelli ad impletum spatium vacuum; nec subtilis doctrina alata de motu pulmonum eorum substantia naturaliter debito; nam in pulmonibus non adiunt fibra, neque carnosae, neque nervosae, pro motu, cuius sunt principia instrumenta, sufficiens. Videntur enim omnes partes, que mouentur, fibras sudiculis esse contextas texture convenienti motui exequendo, unde si motus naturaliter esset pulmonibus debitus, his etiam fibris debent eis contexti.

Recentiores vii sunt meliori iudicio determinasse inspirationis caualam stabilendo, pendere à motu Thoracis, per muculos, intercostales, tam internos, quam exteros exercitus, cuius beneficio cocta collutior, & cavafractus Thoracis amplior redditur, & pulmone pritis à depressione Thoracis, quasi compresi, in hac dilatatione se dilatant, & aer, qui superstabat aeri existenti intrá aperam arteriam, & Bronchia, & qui hunc una cum pulmonibus, & suis bronchis premebat, ita ut resistentibus dicta pressio aer presius ulterius progrederi non poterat, premebat in pulmonum dilatatione ritequent dilatationem Thoracis ac prefus acti prementi cedens pulmonum substantia non resistente, & ob spatiū dilatatum, quod cum impleri non possit à preexistente aere, aer premens unā cum ito dictum spatiū occupat, & bronchia pulmonum suo ingressu implet, eaque diffundit, & ita fit inspiratio, unde verificatur in aliqua parte sententia superius dictus pulmone aere impleri, quia dilatantur, sed ita dilatatio, nec motum aeris preserat, nec hanc atrahit, sed locum parando aer, hic impulsu pressionis à superfante aere, in spatiū preparatum à dilatatione impellitur.

Per dilatationem Thoracis pulmone moveri, multi ex Antiquis afferuerunt, licet rationem veram non redidirent talis motus.

Quomodo fiat hic motus Thoracis, explicant Anatomici, ad quos lectorum remitto, & solū obervo, cum aliquibus ex Recentioribus hanc dilatationem fieri, tam opere Diaphragmati, musculorum interornum, quam extornorum, contra lententiam eorum existimantium folium musculos extornos dilatationem conferre, internos vero depresso; nam hujusmodi depresso fine alecijus instrumenti ministerio exequitur, per virtutem propriam, elasticam costarum, qua lato latu naturali remittuntur, e modo, quo lignum incurvatum fibi derelictum, sine

alecijus auxilio, sed sola virtute elastica suam restituunt, nem recuperat.

Hujus inspirationis usus, & ingressus aeris in pulmones varius ab Antiquis, & à Recentioribus determinatur, communis fuit opinio inter Antiquos, aerem à Natura in pulmonis substantiam permitti continuo ingressu, & regredi, ut ab aere ingrediente cordis, & sanguinis calor muri refrigerio attempetur, cum aer vero egridente fulgibus aëstante sanguine erumpentes, una cum illo expellerentur. Secundo, ut aer attrahit sanguini in pulmonibus existentem miscetur, una cum ito in sinistro cordis ventricido in spiritum vitalem excoquendus. Tertio, ut ex admixtione aeris sanguis subtilizetur, & attenuetur, in minutioreque partes dividetur, ut angusta queque vasa, & partium porositates, pro individui conformatum penetrare posset.

Inter Recentiores Joannis Moyovu existimat spiritum Nitro-aerem aerum comitum in inspiratione sanguini per pulmones circulanti commisceri, particulisque falino-sulphureis hujus liquoris uniti, & ab hac unione spiritus nitro-aeris, & particularum nitro-sulphurearum sanguinis fermentationem vitalem in hoc excitari.

Hujus opinionis fundamentum dedit ex eo, quod quemadmodum particula Nitro-Aeris, terra spiracula lente subeuntes, ibidem cum particulis falino-sulphureis immaturis terra aëliu obscuru congregientes fermentacionem, & cum haec calorem accendant, à quo vegetabilium vita dependet, ut idem Author ostendit in suo tractatu de fale nitro Cap. 5. ita particulae eadem Nitro aeris in crutoris massam pulmonum Ministerio introducta, particulisque istius salino-sulphureis ad justum vigorem evectis, quoad minimam adiuxte, fermentacionem sat insignem, ad vitam animalium requirant, in eo efficient. Unde statuit, sanguinem à terrestri gleba non esse diffissimum, lumen itidem particulis, sed magis exaltatis conflante, quibus tera ipsa fecerit, & sic iuplurum immaturum, cum feminibus salis fixi striè combinatum, materiam terrestrem componit, ita crutoris massa à particulis falino-sulphureis ad voluntatem justam evectis consuetur, unde fit, quod & terra, & sanguini idem color, scilicet aero-purpurea maneat.

Sanguini fermentationem contingere sicut, & omnibus aliis rebus, naturalibus à spiritu nitro aereo videtur convinci ex eo, quod impedito aeris, à dicto spiritu nitri impregnatus ingressu in pulmones, cum respirationis supradicta effervescencia crutoris mox concidit, animalis que via extinguitur.

Majorem confirmationem huius sententiam addit ab observatione facta, demonstrante sanguinem, qui sub aro colore pulmone intrat, magis floridum, rufulumque qualis est sanguis arteriosus ex itidem redire, quod obseruatum etiam tuit à clarissimo Louvero in vivorum sectionibus, idemque ostendit mutationem istam in crutoris massa factam, non tam à communione hujus in pulmonibus, quam ab aere ei adiuncto provenire; etenim sanguinis venosi in vase excepti superficies summa, qua acri exposita est, colorem cocineum floridumque acquirit, & contra sanguis in fundo vas sub colore atra purpureo appareat, qui eidem acri expositus, post breve temporis patrum colorum rutuum induit, idoque mirandum non est, si sanguis in pulmonibus, ubi ac per particulas ejus diffusus, cum eodem intimè permiscetur, per totum floridum redditur, sed pro certo tenendum, aerem sanguini admixtum coloris rutulanten eidem communicare, & quidem quantum à spiritu nitro-aerico fermentatio in crutoris massa exicitur, quippe sanguis arteriosus, qui sub florido colore conspicitur, particulas suas valde mobiles habet, & infingeri effervescit, sanguis vero venosus atriore, obfusior, que ob fermentationem ejus immunitam, idoque magis grumosus, circuque conglutatur.

Fermentationem sanguinis à spiritu nitro-aerico huius mixtio probat idem Author duplice experimento. Primum si sanguis in vase aliquandiu levatus in vitro collocetur, ex quo aer per antiam aetream exhauiatur, sanguis ite in superficie, in qua colorem floridum obtinuit, leniter effervescit, & in bullas assurgit. Sin autem sanguis arteriosus adiuncta incalens in loco aere vacuo positus fuerit, mirum in medium expandetur, & in bullulas penè infinitas elevabitur, idque partim à particulis ejus exastuantibus, inque motum positis, partim ab acris parti-

Sectio II. Caput I.

particulis nitro-sulphureis illis commixtis oritur vero simile est. Secundum si spiritus nitri liquor sale volatili, sulphureto referto, veluti spiritui cornu cervini, oleo proprio impræparato affundatur, effervescencia mox insignis cum colore cocineo admodum rutilante in liquor excitabitur, qui tamen color floridus aëliu liquoris cessante in aero purpureum comigrat, & ita particula nitro-aeræ (quibus spiritum nitri abundare alibi ostendit) cum particulis liquoris prædicti falino-sulphureis exstantes, colorum cocaine sanguinis arteriosi amulum efficeret videtur, ea enim est particularum ratio aereum aëratum, ut eadem in motu posita, rebus, quibus infusa, colorum rutilum inducent, prout in spiritu nitri inter distillandum rutilante contingit.

Perennat hanc fermentationem in sanguine vult, quia particula nitro-aeræ istius fermentationem efficiunt, & haec alias particulas nitro-aeræs à sanguine elicunt, à quibus aëliu in hoc de novo inflatur, & ab aere sanguini commixto per eam fermentationem elici particulas nitro-aeræs probat in eodem tractatu de fale nitro cap. 8. in initio, & quia spiritus nitro-aeris in pulmonibus massa sanguinis immixti, in corporis habitu maxima ex parte à sanguine feceruntur in aliquo ulla, ita crutoris aëlis, & fermentatio decessit, ita utrū ad pulmones revertatur ob dictorum Spirituum defectum secundum fermentationem sit valde immunitus, & remissus, neque tamen fermentatio penitus cefat, quia à particulis nitro-aeræs ab aere intra sanguinem existente, & per habitum corpus adiuto celi sunt, licet minor sita in pulmonibus sanguinis, & cordis, sed ad sanguinem massa miscellam, motu enim pulmonum minimis sanguinis particule, albæ, rubra, chylotæ, lymphaticæ, serosa in unam massam sanguinem exstinctissime miscentur, & per eundem motum crassis arteriarum, & communiantur, ut dicta mixtione perfecto modo, cum aliis colligari, & uniformi possint.

Malachias Thruston lib. de respir. cor à sanguificationis officio excludit, & sentit in dextro ictus ventriculo chylum, cum sanguine rudent tantum dispositionem pro mutatione in sanguinem súciper, in pulmonibus vero sanguinem effervescere, subtili fluiditatem súciper, & in verum sanguinem mutari concludit.

Alfonso Borellus part. 2. de mortu animalium Cap. 8. necessitatibus respirationis, & attractionis aeris pro vita conservacione exagerat; finem verò talis attractionis determinat non esse ad refrigerium, & ventilationem flammæ, & caloris cordis, sicut nec respirationem esse ordinatam ad expellendas fuligines genitas ab igne in corde existente, nec admittit motum pulmonum sequentem aeris attractionem, mixtionem, partium etherogenearum sanguinis promoveri, licet ratis motus faciat ad contusio-nem, & communionem distarum particularum, & ab eo in partes minimas dividantur, nec approbat aerem in pulmones intrinxi, ut suis particulis nitrois effervescentiam sanguinis promoveat, & ejus fluxibilitatem aug-gerat, que omnia rationibus, & demonstrationibus mathe-maticis conatur probare.

Sed stabilita necessitate aeris pro vita conservanda hunc in pulmones ingressum vult sanguini misceri, & modum satis ingegnolii exponit prop. 113. cit. cap. hunc acti sanguinis mixto illud officium tribuit proprium penduli oscillatori in horologio, quod legibus mecanicis itus, & redditus aequitemporaneos efficiunt violentiam, caufa motiva, & motus omnium rotarum dirigit, regulat, & contemporat, ita aeri intrâ sanguinem infinito concedit motum oscillatorium adiunctor penduli, quo partes sanguinis contingue eodem motu oscillatorio agitantur, & partes omnis animalis ritmo regulari conuentor, non fecus, ac rotæ horologii, ab oscillatorio motu penduli impelluntur, moderanturque, & hanc suam opinionem dilucidat, prop. 126. cit. cap.

In hac opinione diversitate difficile est verum pulmonium determinare, & finem per quem aer intra eos admittitur, & ab eis expellitur excepta sanguinis alteratio-ne, que evidenter patet, cum sanguis in pulmonibus tenuior inspicatur, quam in venis, & in dextro cordis ventriculo, & rubicundiore, colorique rutilantis, & has qualitates non recipere nisi alterationem in pulmonibus subiret. Pro medicina vero exercenda, & pro itius fine coniequendo mihi videtur sufficere universalem determinatio-

nationem accipere, nemp̄ esse necessarium ad vite conservacionem acris ingressum in pulmones, & ab eisdem regredit; quapropter medicina, & medicis munus eius per quas aer ingredi, & regredi debet omni impedimentois liberis conservare, hoc enim obtinet, & ingrediente aere, ea præstat ut aqua est definatus, & ad suum finem properabit ad quæ est definitus, & ad suum finem properabit, cum illis mediis à prima causa adjunctis, & hinc sicut obincibet, etiam si Medicus, vel Philosophus ignorat quinam sit, omnia ergo impeditamenta, que possunt prohibere acris ingressum, vel regreditum à Medicis ioldū sunt consideranda, & auferenda, quia haec impeditamenta confituntur essentiam morbi, & vita animalis infidias ponunt.

Impedimenta posita in organo per quod aer in pulmones ingreditur trés morborum differentias constitutum, Diptēam, Asthmam, Orthopnæam, in quibus omnibus adest respiratio difficultas, in Diptēa vero habemus respirationis difficultatem, sed minorem, quam in Asthma, & Orthopnæa, in Asthma est major, quam in Diptēa, minor quam in Orthopnæa, in qua ari nisi sedentes, & recta cervice aerem inspirare possunt.

Horum morborum causa rām̄ Antiqui, quam Recentiōribus in impeditis Bronchitis alpere attinet per pulmonum substantiam disseminata cognoscitur. Impedimentum autem a humor crasso, visco, & etiam sero, qui secundum Antiquos à Capite in asperam arteriam defensit. Secundum Recentiōrem ab arteria Trachealis rāmificationibus sanguinem pro nutrimento Bronchis defertibus transfunditur in dicta Bronchia, impeditio acris ingressum, cum difficultate respirandi, que major, vel minor efficit, pro majori, vel minori transflui humoris quantitate. Et hanc viam humorum ad Bronchia pulmonum cognoverunt etiam aliqui addicti antiquorum doctriñae, determinantes sicut fangiferis in apera arteria ramifications humores excrementios deponi. Rariores vero, per quas non admittunt Recentiōres defluxum humorum à capite per asperam arteriam in pulmones, alibi demonstrati.

Alia impedimenta, seu causas, pulmonem Bronchia ad talem angustiam deducentes, ut acris ingressus in eis prohibeatur Recentiōres excogitari, & una est effervescentia sanguinis magna, in pulmonum substantia exalta, a qua dilatata vasa sanguinea, & turgida sanguine, Bronchia apera arteria, cum quibus coligantur, compunit, & acris ingressum impedit, & hoc modo voluntucessere respirationis difficultatem hysteris palpionibus, in suffocatione uterina, & insuffocatione hypochondriaca, dum à vaporibus ab utero elevatis, & ab hypocondriis fangis in pulmonum vasis existens per dilatam effervescentiam, & tamquam à fermento extraneo alteras turget.

Altera à Viliō excogitata, est nervorum pulmonicorum affiectio, per quam convulsi in continua Diaſtole pulmones sufficiunt, ut novi aeris in convenienti quantitate ingressi aditus occcludatur, & cum respiratio à reciproco motu Diaſtoli, & Sistoli pulmonum perficiatur, pulmonibus in continua Diaſtole detentis, non potest non alterari respiratio, cum difficultate. Huius affectionis nervos pulmonum convellent, & in quadam continua contractione eos detinentis canam refindit, vel in convulvis motus perpessos a nervis plexum in hypocondriis posituro, vel ab eis ventriculi, cum quibus nervi pneumonici communicationem conservant, quamobrem ratione talis convulsus, & communicationis in cōdē motus convulvulos trahuntur. Hinc explicatur etiam ratio, cur in Hysteris affectibus respiratio difficultas succedit; nam communicata ab utero materia spiritus animales apta exigitur, & in futore cogere nervis huic parti infertis, horum medio eadem materia nervis hypocondriorum impartitur, & ab his ad nervos pneumonicos stante dicto cōfūnit transit.

Sucus etiam nervosus particulis heterogeneis viciatur, si has in nervos pneumonicos paulatim deponat; hec ad determinatam quantitatē congetat excitantur, haec virtutem exerunt, spiritus animales in eis contentos irritando, & cum eis succum nervosum ad quandam effervescentiam ducent, per quod in contractions spasticas trahuntur pulmones in continuo ferè Diaſtole detinentes cum respirationis difficultate modo superius explicato.

Has causas non explicarunt, nec cognoverunt Antiqui, his tamen ascerunt, quando difficultem respirationem à vaporibus ad Hypocondriis, & ventriculo, & ab utero elevatis, pulmonibusque in fixis horum oppressione, & Bronchiorum coartatione difficultem respirationem fieri determinarunt; in hoc folum Recentiōres discrepant videtur, quod modos in medium adiungunt, per quos à dicti vaporibus, & à materia aliud pulmonibus cumdicta Bronchia pulmonum coartantur, opprimunturque, & sunt effervescentia sanguinis in vasis pulmonum, & spiritu in nervis agitatio, & inordinatus motus à dicta materia communicata effecta.

Pro curatione impeditio ingressus aeris in Bronchia pulmonum stabiliti à copia humorum excretentiorum, ea occupantium, per expectorationem evacuanti sunt dicti humores. Ad quod conductit Croci 3. r. Moschi gr. 5. spiritus fal. Armon, gur. 6. in vino exhibentur, & aqua ex floribus Raph. cum Croco, & paucō Mosco mixta, & exhibita pluries in diem ad 3. 3. & 4. & ab aliquibus praedicatur re medica tamquam miraculorum. 2. Rad. & sem. Steris montani, unā cum radice Ari in subtilium pulveneredigantur, & cum succo raparum, sub cincrībus coctarum in elegmati formam commiscantur, & de hoc gaullam, & sapē patienti lambat; nam multum levamini tributere experientia docuit. Matriaria succum ad 3. 4. per tres dies exhibitum a Paroximo subtile varum expertum est ante hac, vel cuiusvis remedii possum exhiberi flores Belzoin in 3. r. sulphur. 2. 5. falsi Armoniaci 3. 5.

Pro præservatione excreta serosa, & putito excedenti colluvie in corpore redundanti sunt evacuanda, & exscissa, auferendo etiam cauam, velfrigidam, quæ ea cumular, vel calidam, quæ sanguinem diluvio in serofitas excedentes transtulit, a his enim coniectio praeditio indicationis obtemperabit, five humores a capite ad pulmones deflant, cum Antiquis, five à māla tanquaque in pulmonibus segregantur, cum Recentiōribus, quod dicendum est etiam de cauā in Namāc, vel est calida, vel frigida in capite, vel calida, & frigida in sanguine, & sicut exscissaria, & evacuantia humores exsciant, & evanescant, five a capite generantur, five in māla sanguine congregantur, ita tenuis calida, & frigida cauā his qualitatibus contrariam removent, five hæc in capite, five in sanguine residet. Idcirco in cauā calida conveniet decoctum Santal. Chinæ, Radicis Cannæ, cum herbis refrigerantibus, & bili peccanti convenientibus; aqua etiam thermale villa, nocet convenientiad extinguendam calorem, quod praefabunt etiam ea omnia, qui superius emravimus, pro tollenda tēcola colluvia a bilie congregata. In frigida cauā erunt preferenda exscissaria calidiora, lignum sanctum, Vīcum querincum, lenticum, faliam, ex quibus parati possunt decocta, cum radice Enule campana filaris montani, & ari, pafinacia iylevtris, foliis galactici iylevtris, Rolumini, Marubii, ex eisdem poterū parati decoctum juris Galli, exhibendo ante bolos ex terebentina ad 3. 2. gummam Amoniaci 3. flor. Sulphur. 3. 5. Syr. de petro in hoc affectu commendantur à Quercetano, habet etiam Augeri Syrum, quem maximē excolit pro Asthma debellan- poterū etiam parati vīnum medicatum, cum supradictis simplicibus, & lignis, & cum suffumigio iulphuris.

Si à vaporibus ab inferioribus partibus elevatis Asthma fit, isti sunt diffundi, & reprimendi, five hunc morbum faciant, vel effervescentiam in vasis pulmonum excitingato, vel nervos pneumonicos convelleto, vel comprimento substantiam pulmonum, & in hoc casu convenienter Tinæ Cætor. Carab. fœcula Brion, Bezoart. Joviale, oleum macis, Gariopoli, Carab. Spir. fal. armon. & oleum Terebinth. ex quibus parati postline varia medicamenta cum aqua Puleg. Melisse, Scorzoneræ, Theriaca. addolcent. confect. ex Hyac. l. o. confect. Alchem. M. tri. Trifor. magn. cum op. Omnia enim opiatæ in his affectibus sunt valde efficacia juxta Hip. Methodum, idcirco magne efficacia erit sedativum majus, & sedativum minus descriptum à Chēnophelio, & preparatio superius descripta.

Ad hos affectus respirationem lādentes reducuntur etiam tūs, que fit à materia in Bronchis pulmonum translata, juxta dogma superius traditum, quæ irritando impellit pulmones ad sui expulsione, in hoc affectu explicato.

Sectio II. Caput II.

Ita cædem sunt indications etiometrica superius, de impedita respiratione, quia cædem causa sunt serum, & excreta, & pūrota, vel congregantes, vel generantes, vel sanguinem in ea dissolventes, ita eodem modo debet expectorari prius materia in pulmonibus congeata, quod fit propositis superius remedii. Aliqui laudant decoctum adianti in vino, & centaur. major. 3. 2. in aqua decocto, sebesten in ingressulecti per duodecim vices assumpta. Pro præservatione cædem manent indications dicta superius de Asthma ab humoribus facta, unde remedia etiam pro præservatione ibi tradita in hoc cædu convenient.

Phthisis reducuntur etiam ad affectus laesæ respirationis, quia ferè semper cum hoc affectu conjungit, in quo tria confideranda veniunt, sanguinis effusio, que est cohäsenta. Secundū pūs abstergendū. Terterū vulnus consolidandū. Quo ad sanguinem nihil melius liquore spisticō, & spir. terre. ligillata, cuius preparatio traditæ in mesi sparginica, laudatur etiam fructus mori celsi immaturi, & exscissaria, item succus urticae, & succus herbae terrestre cum rhubarbe, & diependio ad formam Loch redactus, pro ulcere abstergendio nihil efficacius baliamo sulphuris Therebentina pro ulcere consolidanda tamquam secretum proponit aqua distillata à sterco bovine, vel vacino collecto tempore Maii in pāculo, ubi pāculatur, reliqua per totam noctem acri fereno, & in aurora bibita, ad Ciathi mensuram, foliis bifloro, & branchi urtinae cocte, & mansa, per quindecim dies. Est etiam optimum remedium decotionem ex herbis vulnerariis parare, nemp̄ ex pirola Alchimilia Sanicula Vincapervicina, Fafaria Confolida, Pulmonaria, Scabiosa, & Hyperico, cum Antimori, Sulphure, in fascula impositis, & de hac biberé sapē in diem.

Hydrops pulmonum, seu Thoracis respirationem offendit, & maximē in principio formi aqua in cavitate istius collecta impedit motu pulmonum, ita ut aer attrahi non possit. Collectio istius aqua intra dictam cavitatem ex omnium confusum medicorum lucidet, quando aqua est vasa pulmonum exiens intra dictam cavitatem depluit, & circa modum quo sit ista extravasatio Hip. sequuntur tam Vilius cum Recentiōribus, quam antiqui cum Carolo Pifone, & alio communiter, & describunt dictus modus in lib. de inter. affect. his verbis. Gignitur etiam ubi tuberculæ in pulmone exorta fuerint, & aqua repleta in peccus eruperint, & probat exemplo quadruplicem in quibus diffictis observata sunt tuberculæ, que incisa aquam decurrunt, & concludit multò magis talia in homine fieri posse. Finit autem ista tuberculæ dum serum per substantiam pulmonum in superficie illorum extravasatum, motu quem accipit, vel a bare ingrediente, vel à fero adventi vni facit membrana pulmonis invexit, & tuberculæ parit.

Vaforum Lymphaticorum inventio aliam cauam Hydrops pulmonum nobis ostendit, si nemp̄ ista per pulmones disseminata diffundatur, vel à multitudine lymphæ, vel obstruēti dictis vasis, ut motum humoris impedit, unde hic stagnans, & altercādvens, ita contractat vasa contracta.

Curatio habetur per sudorifica, & diuretica superius de Hydrope proposita, sed secundū via pro curatione est festio inter 6. 7. vertebram, & per apertum vulnus canula imita exsita aqua parare paulatim omni die, & aqua extrota evacuata stude corroborationi caloris naturalis, & correctioni fangitis per ea que tradita sunt fangis.

Empicima, quod est collectio puris in cavitate Thoracis, huius quantitate respiratio lādatur eo modo quo mox dixi impedit à quantitate aquæ. Colligitur tale pars, vel à pleuride, & per pneumonia suppura, & non excreta, vel à pleura ibi cumular, & patrificata, cognoscitur à spūs, que verum pus representant, curatur codem modo, quod fit à Hydrops pulmonum, & præcipue incisio supradicta.

Respirationem difficile facit Angina, quæ est inflammatio musculorum laringis cum difficultate respirandi, & deglutienti, & hæc sunt signa, per quæ dignoscitur cauam habet communem cum ceteris inflammacionibus, & etiam curationem. Circa remedia nihil

habet particulare, nisi preparatio stercoris canini, adeo laudatur in hoc affectu, & est talis. Canis rubi coloris claudatur in cubiculo Sole Cancrum ingrediente, & per totum menem vesicari bīcōlo pulverizato, & mixto cum pulvere sena, in tali portione, ut per duas, vel tres vices salvia subducatur; Sole Leonem ingrediente mutato cubiculo, vel eodem benè mundato vesicari canis ossibus uscis, & pulverizato per totum hunc menem, sternus egredi hoc menis colligatur, exsciscetur, & pulverizetur, & cum melle hispano, & predicto pulvere fiat Lambitum ex parte diem lambat, & est expertum remedium Lædatur respiratione male affectis muculosis thoracis tali affectione, ut costas elevere non valeant de qua affectione agemus sequenti Sectione.

Virio diaphragmatico pariter lādatur, & quia haec pars constat ex membrana, & muculo vitium erit proprium harum partium, & commune cum aliis membranis, & muculis quorum virtus sequenti sectione explicabuntur, una cum curacione virio diaphragmatico applicanda.

Ab inflammatione, & tumore istius partis lādatur respiratione, & sicut cauam habet communem cum illa aliarum inflammationum, & tumorum, ita etiam curationem istis convenientem, & superius descripsum exigit.

C A P U T II.

De cordi, & ejus facultatibus.

I Nter membra, facultati vitali inservientia cor numeratur tamquam precipuum illius instrumentum, in eo enim vite fontem resideri exsuffiatum fuit, & tamquam Solem in hoc Microcosmo omnia regere, vivificare, & conservare sancitum fuit, ita ab Antiquis determinatum fuerit etiam anima ledem ita Plato, Hippocrates, Galenus, Stoici, & Peripateticō non solum appetitum iraciibilem, sed etiam cibū, & potus ut Zeno, & Crispus Pofidonus in corde collocaverunt, & Stoici rationis vim, & anima principiū in eo posuerunt, idēque ab Hippocrate regia dictum fuit, quod sensile etiam Diogenes, testatur Plutarchus ad hos gradus venerandū Antiquitas cor exēxit, Horum placet, cum Recentiōribus conferenda, & examinanda, ut perfectam de hoc vicerē notiam habemus.

Varia in corde veniunt consideranda, 1. ejus motus, 2. transites sanguinis per illud, 3. hic fangus in corde alaboretur, & a quoniam principio, 4. an Cor sit fons cariorum, 5. Pulus arteriarum ei annexarum. Quo ad primum certum est, cor indefiniti motu dilatations, & contractio[n]is, & dyatolae, & syphyles moveri sine concursu voluntatis, & anima non advertente. Hujus motus causam variam in Authoribus inventimus. Aliqui enim volunt moveri à sanguinis dilatatione in ejus ventriculis, alii à spiritu in corden fangue exstante, alii à pulmonum motu in respiratione facto, alii à spiritibus animalibus per nervos cibarum demandatos in externis, & internis corum fibras influentibus peragri docuerunt, alii à facultate motiva pulsificata.

A spiritibus animalibus motum cordis fieri, insinuasse videtur Hippocrates, quando cor muculorum appellavit, quod ejus constitutio etiam talis esse demonstrat per fibras carnosas, quibus contextur, & nervosas, que per easdem disperguntur, non aliter enim videtur emittantur musculos aliarum partium, nisi mediis fibris carnosis, & nervosis, & suum motum exercenter musculi per spiritus animales, a nervis delatos, unde cum eorū per prædictam constitutionem, tamquam musculus sit habendus, per spiritus etiam animales moveri censendum est; Pari modo quo sit in aliis musculis, nemp̄ per effervescentiam excitatā a congresso spirituum animalium cum spiritu arteriō, ut videbimus de facultate motiva.

A fanguis dilatatione motus cordis explicatur, dum per hanc latera ventriculorum ultra æquilibrium difunduntur, & in hujus expulsione postea contrahuntur, & ita motus cordis dilatationis, & contractio[n]is agunt perpetuā, per hanc fanguis dilatationem. Alii volumen fieri a fermento cordi implantato, cuius actiones rarefici, & effervescent fangus in ventriculis cordis, alii à flamma in corde accensu in puncto generationis, cuius calore attenuatus fangus rareficit, & spumescit, alii ab effervescentia bilis alkalica, & lymphæ acide

scida in ventre cordis, à qua sanguinis portio, una cum dictis humoribus dicto in loco illarum effervescit, tam concipit, & cum hac rarefactione.

A spiritu vultu moveri cor, dum hic ante omnes partes existens harum formationis inferit, omnia in hoc operare moveat, & dirigat, & feci generare omnia vivificat, & motu conservat, ita probabile sentent ab hujus actione, & motu corporis dictum spiritus vivificus in sanguine existens ibi magis actuatur, & volatilizatur.

A motu pulmonum moveri cor, docet Maurus Cordatus, & modum, quo sit talis motus, describit, eum refundendo in connexionem inter pulmones, & cor intercedentem, & si facilius motum cordis peragi, est communis Medicorum Antiquorum sententia.

A lunguis dilatatione, vel inflatione fieri motum cordis impugnat citatus Louver cit. lib. Cap. 2. ubi etiam impugnat fermentum cordi implantatum non esse causam motus cordis, & cor moveri motu pulmonum recusat, quia non est talis conexio inter eos, que possit pertinere dependentiam motus cordis, à motu pulmonium: praterquamquid diversus motus cordis, à motu pulmonium demonstrata nullam esse dependentiam, & causam inter eos facultatem cor movere redditur valde improbable ob rationes contra has facultates alibi discussas, & quia etiam ista facultas movens cor debet habere aliquod determinativum, & praecepit, quia videmus non movere cor semper eodem modo; nam in tempore sanitatis illud movere uno modo, in statu vero febri alio modo, ergo debet habere aliquod determinativum, à quo determinetur ad movendum cor in statu sanitatis tali modo, & in statu morbo alio modo, & assignato hoc determinativo, patet meo iudicio omnem motum regularem, & inordinatum præcisè ab hoc provenire, & per hoc explicari posse sine aliquo superaddito flante ratione organi materialis corporei, à cuius latrone latitudine motus cordis, & pro curatione à Medicina considerantur: praterquamquid omnis facultas habet sua instrumenta, consequenter etiam hæc debet habere sicut instrumentum, quod verè est cor, sed debet explicari, quomodo facultas corde utatur, & cor facultati inferiat, in quo Antiqui deficient, & Alphonsum Borellum in tom. 2. de motu animalium cap. 5. propof. 2. videtur hoc adamassum explicare, & consequenter, in quo confusat facultatem pulvris, & motivum cordis corpoream pacare.

Explicit hic Author motum cordis, quem merum musculum cum Hipp. esse vult, per præcisam constrictiōnem ventriculorum ejus, & compressionem, & ab hac actione propria musculi cordis vult expressionem sanguinis in eo contenti ad instar præli fieri, non à contorsione fibrarum cordis spiritalium, sed ab inflatione, & tensione earundem.

Actionem propriam musculi cordis est constrictiōnem ventriculorum ejus, probat post hoc fundamento, motum cordis comprehendendam ab eadem figura externa, non alterata duplo fieri augeri in actu tensionis, & pulsationis, quā erat ante pulsationem; hinc deducit, tam grandem excentriam molis carnōs, fieri non posse abique infinita inflatione, & turgescencia fibra rum ejus, per quam augeantur duplo in actu pulsationis; hoc posito fundamento, quod probat per demonstrationem descriptam in tabula 17. fig. 2. perpendit fibras externas cordis maximam vim facere, ut perimetrum cordis amplietur, non se decurto, sed refrendo distractio, tamquam circuli ferrei dolii, & in hac resistencia fibra dicta inflatur in parte cava, ut de globo filorum, ab eo dictum fuit, propof. 47. & demonstratione comprobatum tabula 16. fig. 10. & 11. & probat glosum excavatum non ex unico, sed ex pluribus filis compositum superficie cavitas alligatis, & concentrice sive spiritaliter involutis, si per inflationem filorum ab humectatione, glomo aqua aspergo, vel in aqua immerso, cavitas repletur interna corrugari debet, semper magis augendo plicas, quo propius centro accedunt, figura externa inalterata præexistente, partite fibra, dum inflatur, incraftaturque à sanguine præposito, dictarum fibrarum substantiam copioso affluxu irrigante, non aliter, ac filia finis, ac glomo à gurgulis aquos turgida redduntur, & eadem necessitate, quia glosum ex filis contextus trans-

formatur, oportet ut cavitas cordis, circa quin dicta fibra dicuntur repletare corrugatis in statu, & tensis fibris internis in aquila qualiter semper magis augendo plicas, quo magis centro cordis proprius accedunt, remanentes figura externa non aucta, nec diminuta, quamvis cavitas interna cordis à fibrarum inflatione, & incrafactio impletatur; fibra ita inflata, & incrafacta à sanguine non solum cavitatem prædictam replent, sed maximam vim facient constitudo plicas, & rugas turgidas, adē tensas, & duras, ut officium cuneorum exercant, à quibus ne dum cavitas cordis repletur, sed praeterē vehementē compressionē sanguinem ibidem contentum exprimant, motu confundi etiā quo nuclei à digitis posse compressi expelluntur, papilla, seu tubercula carnea intra ventriculos cordis pro tuberantia, quibus filamenta membranosa valvularum triangularium cordis alligantur ab influxu sanguinis, ne dum inflatur eo modo, quo fibra interna, sed etiam se erigunt ad instar lingue, & penis, per quod non solum adjuvant implationem cavitas ventriculorum cordis, sed augent virtutem, qua diximus fibras inflatas sanguine extra expellere.

Ex quibus pater præclarum Authorē velle per turgescientiam fibrarum, & papillarum impleri cavitatem ventriculorum cordis, & in hac tensione tantum vim acquirent, ut possint sanguinem in dictis ventriculis existentem foras expellere, & hanc vim motivam fibrarum myoculi cordis per confunditam vult majoris pondus suspendere posse, quam 3000. lib. quod probat propof. 57. lib. citata, & uterius dictam vim motivam malevoli cordis superrare suo momento resistentiam totius sanguinis arteriarum, & facientiam carudem dilatationem impeditivum, & ait, & probat hanc vim esse majorem vi ponderis 18000. lib. in propof. 73. lib. cit.

Quomodo sanguis dictis fibris, & papillas internas ad turgescientiam, & tensionem deducat, ut cordis cavitatem implante, & talem vim acquirant potenter sanguinem in ventriculus contentum exprimere deduco ab eo, quod scribit idem Author cit. lib. propof. 37. nempe ab aorta antequam percardio excidat duas arterias coronarias oriri valvulis propriis donatas, à quibus prohibetur sanguinis regreditus, per has sanguinem ad cordis carnem muculosam, nonad ventriculos deferrit, & hinc per venas coronarias pariter, per cordis carnem vagantes, tandem confecho peculiari circuitu in ventriculum dextrum se exonerare.

His stabilitas facile est explicare quomodo fiat motus cordis; nam à sanguine arteria coronalis totam substantiam cordis irrigante madeficiunt, & implentur fibra dicti, ita ut crassi evadant, tendantur implendo capacitem ventriculorum cordis, & in ista tensione, & intumescencia fibrarum, non potest non moveri cor, & quidem motu spirali cum fibra suam substantiam componentes spiralis inter se sunt contextae, & cum fibra columnaria ejus, atque earundem faciebus non alligentur terminis firmis ossibus, aut tendino, ut sollempne est in musculis reliquis, sed in ipso corde pendulo innixa, & in ipso membro, & initium habentes hinc est, quod fundationem inflabilis, sed tenaci firmitudine donato, non ad tractionem, & ad approximationem terminorum extermorum faciunt quando contingit has fibras decurari, ut aliis muculosis accidit, sed ad hoc, ut fibra influent, & turgent, utque restraining cavum perimetrum cordis, decuriantur, & in hac inflatione turgentia, decurratione consistit motus cordis, & à tali motu, & repletione cavitatis, sanguis in hac contentus expellitur, non aliter, ac nucleus a digitis compressus projectat, virtute, & motu superiori descripto, & cum hoc sanguis fibras inflans, & intumescere faciens, unde cor denuncescit, elongatur, & in quiete consiftit, & in hoc motu, vel statu fibrarum conjungi constrictiōnem expreffivam contenti liquidi in cavitibus, probatur experientia. Nam immisso digito intracavitatem cordis viviente perforati, in qualibet cordis pulsatione digitus veluti forcipe, aut pala striguntur, conditique à carne cordis inflata, & indurata.

Motus ergo cordis in hoc confitit, quod ejus substantia carnosa verè inflatur, & verè augerit pluquam duplo, & in hac inflatione, & augmentatione moveret, costas in peccatore percussiendo, & illa inflatio, & augmentatione habetur ab intumescencia, & inflatione fibrarum sanguis facta à sanguine earum porositatis, vel cavitatis ad turgescen-

Sectio II. Caput II.

tiam implente, & hic est motus, qui dicitur Diafoles ab Antiquis, quia observando augmentum cordis in hoc motu putarunt dilatari, Recentiore vero, qui accurati observatione hunc motum in corde percurserunt, inventerunt, cum augmento substantia carnosa cordis, istius ventriculos constringi, & per constrictiōnem sanguinem in arterias expelli, id est hunc motum Sistole appellant, per hanc importaret constrictiōnem, que verè in hoc motu contingit; E contra vero, quia Antiqui animadverterunt cordetum secundum elongari, existimaruū etiam ejus ventriculos in hac elongatione constringi, id est hunc motum Sistole dixerunt. Recentiore vero Diafolem appellant, quia in ista elongatione ventriculi cordis sunt dilatati, & ad novum sanguinem fulcipientem dispositi. Talis motus Diafoles, ab Antiquis pro Sistole habitus non sit ab alia causa, nisi à virtute propria fibrarum, que detunescendo primevo statui se reducunt ope virtutis contingit in febribus, in quibus febribus effervescentia astuta, & rarescit, cum motu circulationis celesti, nec potest corrigit alis motus cordis, nisi sedata febris effervescentia.

Quia in omni motu cordis expellitur ab hoc sanguis in arterias, licet etiam considerare eodem tempore, quo sanguis per arterias coronarias fluit per totam carnem cordis eodem tempore sanguinem à vasibus pulmonum in auriculam sinistram deponi, & ab his in cavitatem sinistri ventriculi, & subsequente postea inflatione fibrarum supradicta, cum implectione ventriculi, sanguis in eo contentus exprimitur vi pariter supradicta.

Hoc modo mihi videunt sufficienter explicari causam in tuis cordis, & præcepit, si addamus etiam spiritus animalis, qui certè ad cor deferuntur, per multas nervorum ramifications hinc implantatas, dum per istos spiritus intumescencia fibrarum facilius redditur, vel per metam additionem substantiarum, & ejusdem motum, vel per effervescentiam, quoniam piritum animalium sanguini mixtum facere probabile est, prout etiam erit supradictum Author in hoc tractatu de corde, & nos cum eo stabilissemus in motu multicorporum corporis.

Spiritu vitali ab motum cordis concurrendo probat citatus Louverus experientia; nam si nervi octavi pars in cervice arcte ligantur, aut penitus abscondantur, cor, quod moderat antea, & equaliter motus tuos peragebat statim ad injeccō ligatura palpitate, & contremiscere incipit, atque ita dictum unum, & alterum mīferum animalis corde tremulo, & peccore admodum spirostio languidam viram contrahit, & brevi tempore expirat.

Colligo ex dictis variis sanguinis dispositione, & vi-
tiozadi etiam motum cordis, hæc vita autem cum Louvero in tract. de cordis motu cap. 2. admittit tria, incratationem, & coagulationem, abundantiam, nimiam, & defectum, quibus addo nimiam sanguinem tenuitatem, & effervescentiam, coquus vitium dictum Louverus ad copio motuum spirituum in luxum reducit.

Sanguis coagulatus, & crassi via, & transitum per fibras aliquando sibi ipsa crassiſſe percludit, unde intermissione motus cordis, & sine ope, & mors repentina. Ali quando vero administrat sanguis coagulatus intra fibras, sed non tam citò expellit, sed flagrando cum aliqua mora anxietas, & oppressiones cordis patit, quales experientur feminæ in hysterica passione, in qua diuſco paroxysmo de cordis gravamine, & oppressione conqueruntur, quia sanguis in corde stagnans, & grumeſſus, illud onere suo opprimit, & valde gravat; quia de causa Epileptici plerique durante paroxysmo peccora sua repetitis idibus conseruent, & contundunt, quo cor opprimitur naturali motione ab motum incitat, & a coagulatione sanguinem impedit, & in isto calu patet convenire spiritu aromatice, que sanguinem citò discolagante valent, & spiritus cordi addere, & sunt oleum Garophil, quinta essentia Cinam, Essentia Ambra, oleum Citri, Elixir propitiatis Paracelsi, & elixir vita, & Aquavita Mathiolii, & aqua theriacalis, que non tantum per os assumpta, quā exterrit applicata profundit.

Nimia sanguinis copia fibras, & ventriculos cordis ita replet aliquando, agravatque ut sanguis non possit ope, nec contraria possit ob oppressionem à nimia copia, à qua obruant, atque idem sollempne est homines lauto, & pleno viuē semper utentes, atque ebrios, & præcepit frequenter fuscari, nisi larga à vene sectione vasa sanguinis depleantur, & clysteribus aliqua pars crassis detrahatur, ut diminuta humoris quantitate cor ab oppressione liberetur.

Sanguis defecitus, & jačtura cum vasorum inanitione cordis motum minuit, quia deficiente sanguine debilitat fibrae contractant, & parum turgit, id est etiam motus cordis debilit, & aliquando nullus, si fibra à sanguine nullo modo infleſſit, & intumescat, haec de causa in magnis Emboragiis, & sanguinis profusionibus, animi defectus, liporrhœis, fincos contingunt, quorum Symptomatū cura consistit in impediendo sanguinis fluxu, & in remittendo spiritu cum cibis, & medicamentis præpositis.

Sanguinis tenues motum cordis celerem, & frequenter facit, dum ob sui tenacitatem, & motus certitudinem ad cor cit, & copiose fluit, & citò etiam fibras inflat, & intumescere facit, id estque etiam cordis motus celerem, & frequenter reddit, quod præcipue contingit in febribus, in quibus febribus effervescentia astuta, & rarescit, cum motu circulationis celesti, nec potest corrigit alis motus cordis, nisi sedata febris effervescentia.

A spiritu etiam animali sicut perficit motus cordis, ita etiam depravatur, ut observamus in passionibus anime, timore, ira, morte, à quibus diversimode motus cordis vel diminuitur, vel angetur, vel comprimitur, vel dilatatur, & ope foliis influxus spiritus animalis, qui pro diversitate rerum apprehensione diversimode vel moveret, vel continetur, vel confunditur, & juxta hanc motus difficiam ad cor delatus, vel in copia, vel cum defectu, vel cum tumultu cordis motum celerem, vel tardum condat, & si cum tumultu perturbat, & tumultuose cor moveret.

Hinc pater in alteratis motibus cordis vito spirituum animalium hos esse corrigendos, si deficit multiplicandi, si exuberant inveniendi, si inordinate mouentur modificandi, si in tumultu erumpant, coordinandi. Prima virtus corrigunt cephalica omnia, & refrigerant, ultima medicamenta, que dicuntur convulsiva, & opia emendant, & ab his, si piritus, ita afficiantur, ut quasi irritatio quadam flumentur sua etiam nempe nervi, & iforum membrana, & etiam fibre carnose, motu convulsivo afficiuntur, in quo consistit palpitation cordis tam violenta Sistole sepe nomum corripens, ut ipsa costas loco suo moveat, atque perfregit notum sit, & hoc, quia membrana nervorum, & spiritus in istis contenti, irritati in motus inordinatos, & violentos erumpunt, & pro irritamento, ut plurimum, inferiunt vapores aliunde transflimi, & etiam quandoque à sanguine in substantia cordis exirent elevato, necesse est autem in istis vaporiibus adit qualitas acris, & velicantis, & extranea spiritibus, quod docuerunt etiam Antiqui palpitationis causam alignantes vapores cordi infestos, unde cum istis elicunt etiam indicatio vapores dissipandi, & acrimoniae corrigendis, quod preffant cardiacia alio in loco proposita opia mixta, cor rigento parte, à qua elevant vapores, quos pro agnoceamus de fallo, ac aido participante corrigimus cum medicamentis aliis dictis, salutem, & acidum modificantibus, hoc est bilem, vel melancholiam preventibus.

Hoc modo moveret cor, & experientia hoc constat à tot Anatomis recepta, & confirmata, ita in dubium verti non possit, de modo talis motus cordis, qui licet ab Antiquitate dicitur, non potest tamen ab istius spectatoribus reprobari, nisi veritas injury, & iforum prejudicio.

Sanguis intra cordis ventriculos recipitur, & ibi incalcat, & perfectionem acquirere prater experientiam, offendit sanguinem ab arteria extracordis eis magis calidum, & rubicundum, quā sanguinem è vena emfum, docent etiam & Antiqui, & Recentiore medici, & Philolophi cum suo Aſſtote.

Causa huius alij profundit in calorem cordi insitum, alij fermentum, alij in motu quomodo autem hic motus cordis possit calorem, & perfectionem tribuere sanguini, ita explicatur. In motu upradicto cordis diximus istius ventriculos contingit, ita tamquam prælum sanguinem in suis ventriculis contentum compriment, & fortiter, & in ista compressione fit particularum sanguinum disfunctio, & comminatio, ita spirituſe, & calide libertatem aliquam clauſtra subtantia sanguinis acquirant. Hinc sanguis ab hac parvum communione rarus evadit, & à dictis particularibus commotus, & ex dicta communione etiam sit perfectior mixtio partium etherogenearum sanguinis in quo consistit eius perfectio, quo enim corpora nūcenda sunt ad minima redacta mixtio eis perfectius executio. Hinc

Hinc pro majori, vel minori compressione, & pro copia, vel paucitate particularum calidatur in sanguine existentium, & pro majori habilitate istius, & communione, vel impotencia ad ista habetur major, vel minor caliditas, major, vel minor perfectio, id est sanguis in textura ratus, & spirituum ferox per compressionem dictam magis communitur, & spiritus solvuntur, & caliditatem magnam concipi, quod contingit in bilioso sanguine. Ex contra sanguis crassis dicta compressionis resistens spirituum solutionem prohibet, & in minimas particulas communis non permitit, idcirco minus rarefit, & incalcefit, ut evenit in tempore melancholico, & pituitoso.

A compressione posse excitari effervescentiam, & fermentationem, & cum istis calorem probant uve calcare, & fructus contusi, a quibus vinum elicunt, & cerevis ex hordeo, & fermentum confecta, in ipsis enim omnibus solidis compressio, & contusio, est medium, quo effervescent, & fermentantur, & particulae calidat exaltantur, cum perfecta mixtione cum aliis particulis, ut videtur licet in uiscalearis, a quibus elicunt liquor, uerum balamicam nature, & ex pluribus partibus mixtum, & in ipsa fermentatione sequente compressione uarum, quidam calor etiam in tota illa massa ad fenestrum percipitur, itau probatum videatur a compressione liquoris spiritosi, effervescentiam, & incalcentiam sequi debere.

Hac principia caloris sufficiunt sanguini in pulmenibus ob rationes supradictas non contemendas, & in corde dilatus calor auguetur modo supradicto, & conservatur per illius motum a quo exaltatur spiritus in motu continetur, donec communite partes, & praecepit glutinosa fibrarum sanguinis ad invicem coentes inueniunt, & in sua unione parte sanguinis constringunt, spiritusque irretiunt, & ita partibus sanguinis conceperant, & exaltatis, & calorim deperdit, donec ad eorum circulationis motu redendo dictas qualitates reauffmanatur.

Et hoc modo potest dici, cor esse fontem caloris, juxta sententiam Aristotelis, & Hippocratis, quia motus cordis comprimum fanguinem, per compressionem in eo calorem accedit, ob rationem superioris dictam, ex quo dicitur, cor esse principium caloris excitativum, non efficiendum, quia principium caloris est in sanguine, nempe in iuis particulis calidis commotis, & exaltatis, a quibus etiam cor incalcefit, potest etiam dici fons vita, dum suo motu sanguinem universi partibus largitur quo suas actiones exercet, & vitam sibi conservant.

Hac opinio, si verum fateri debeo, nū magis videatur probabilis posito fundamento, cor esse simplicem musculum, & cum non apparet ratio convincere in eo esse, vel flammam, vel fermentum implantatum, nec locus istorum possit assignari, nec modus, quo operentur, & convergentur, & possita dicta sententia, calor raritas, & accentio sanguinis optime, & sensibiliter explicatur.

Pofita tamen qualibet sententia, vita sanguinem deprivant secundum dictas qualitates eodem modo semper corrigitur, neq; in hoc est ulla diffensio inter Recentiores, & Antiquos, ut demonstravimus superiori capite de sanguificatione.

Ejecta à ventriculus cordis vi dicta compressionis in cavitate arterie magna sanguis, ab his impulsu in dicta compressione accepto elevatur, & attollitur arteria, & à tali elevatione fit pulsus, & facultas pulsifica, ab Antiquis adeo decantata, & à Uvilio acceptata, in alio non consitit; nam postulo tali impulsu sanguine valente elevate principium arteriae magna, à quo sequitur elevatio omnium Arteriarum, habetur ratio pulsus à medico consideranda, & solum perpendenda sunt illa alia facultate superaddita, & etiam colligunt natura differentiationum pulsus; quatenus enim in sanguine impulsus est magnus, elevatio magna evadit, consequenter pulsus magnus. In impetu parvo parva elevatio, & pulsus parvus, & si tali vi cum vehementia elevetur pulsus, hic evadit ve hemens, si debiliter debilis, si cum celeritate, vel frequenter fiat ista expulsio, cum elevatione arterie, vel frequens, vel celere habetur pulsus, & si fiat cum equalitate, vel inaequalitate, pulsus est aequalis, vel inaequalis, & hoc modo discurrendo inventur causa, explicans omnes differentiationes pulsus, animadverto energiam impulsu sanguini impressi, emanare tam a robuste fibrarum cordis, & a spiritu sanguinis, inflans dictas fibras, qui quo magis est copiosus, & ad motum excitatus, majori etiam impetu, &

conatu compressionem peragit, & eodem sanguinem expellit communicata eadem energia impulsus, que in sanguine coadiuvatur etiam à multitudine spirituum, cum valido motu excitatorum, & ita etiam debilitatem impulsus proficiat à debilitate fibrarum, à paucitate spirituum, & a debili motu corundem.

Pofita haec doctrina ea omnia, que ab Antiquis propounderunt pro facultate vitali debili exaltanda, vel pro nimis exaltata moderanda à Recentioribus usurparunt pro corroboranda energia, & impulsu constrictione ventricularum cordis, & sanguinis debilitate, & pro modificantio impulsu; & energia nimis violenta, ex quo deducitur per facultatem pulsificam non intellexisse alud Antiquos, quam illam energiam, & impetum sanguinis, dilatantes arterias, & Recentiores per hunc impetum in animo habere, explicare facultatem Antiquorum.

Sed quia haec via pulsus magis perpenduntur in febris, quia in aliis morbis, & ferre semper cum hac conjunguntur, pateriem huiusmodi virtutis per febris ablationem corrigi pro videnda sunt, que dixi in mea methodo curandi febres, que omnia applicari possunt praefenti tractationi.

SECTIO III.

De facultate Animali.

Hanc facultatem non alio modo considerandam suscipio, quam eo quo reliqua examinavi, nempe examinando organa corpora, quorum medio percitatur, distinctionem, actionem, & concursum perpendendo, & quia multa, & differentes sunt hujus facultatis operationes, organa etiam pro harum diversitate distinguuntur.

Communiter definitur principium motus, & sensus in animali, & distinguitur haec facultas in sensitivam, & locomotivam. Sensitiva dividitur in eam, que sensibus exterius presidet; & in eam, que sensum percipit externum, & sensu communis dicitur, cum quo phantasia, & memoria conjuguntur. Locomotiva motu spontaneo, & involuntario presidet.

His omnibus inferuntur cerebrum propriis substantia spiritibus, & nervis; nam in uno ex his, vel in omnibus depravatione succedente, vel aliqua, vel omnes ex dictis operationibus depravantur, & ita celebri confitetur, seu organizationi debita, cum sua temperie, seu fermento naturali, seu texture primarum particularum componentium, & cum spiritu, & cum nervis, debitis conditionibus dispositis, facultatem corporalem animaliem constitutum, in harum partium ponderatione pars immorabitur, ut modus operandi hujus facultatis dilucidetur.

CAPUT I.

In quo considerantur cerebri substantia, spiritus, & nervi, quatenus sunt organa facultatis animalis.

Substantiam cerebri spirituum generationi occupatam hinc primò considerandam affumo, cum ab horum perfecta, vel via constitutio virtus, & perfections facultatum supradictarum pendent. Has spirituum conditiones in universalis solum ponderabimus; nam in particulari perpendenda erunt, quando erit tractatio de facultate sensitiva, & locomotiva.

Generationi spirituum animalium cerebrum contribuit, prius ratione organizationis sue, & ratio ratione, hanc ingredientum, que substantiam cerebri, & vasorum duorum per spiritus duendo, celerem sanguinis cursum impedit, & compeditus velut in rot gyris, & circumvolutionibus impositis frangat, lenem, & placidum solum concedendo cursum, per cerebri corticalem subtantiam, in qua materiam pro spiritu animali depositum, ubi nullam, vel insufficientem dicta spirituum generationi relinquenter, si celeri curu disseruerit. Hac motus tarditate calorem etiam suis effusivis spiritosis, & calidis cerebri substantia sanguis imprimat necessarium, non tam ad sui fermenti, vel temperamenti conservationem, & actionem pro-

Sectio III. Caput I.

particulis calidis, & multum activis mixto, quod huic jumido fermentum sit talis conditio, videat comparari a falino vapore, à substantia corticali cerebri exspirante, & odoratus senuum feriente.

Pro indagando modo operandi hujus fermenti, supponendam est à primordio generationis implantatas sufficie in substantia harum glandularum particulas salinas, & calidas validè activas, cum tali modificazione, & textura, inter se contextas, ut evadant talis efficacia ad perficiendum opus supradictum, eo modo, quo per Antiquos qualitates elementorum refracte in mixto usque ad talent gradum, & armontice coeunt constitutum unum temperamentum operatum illarum actionum, que sunt propriæ talis mixti, & non alteris, praedicta particulae tali textura concinnata totam substantiam glandularum invertunt, & semper in motu existunt; nam cum sint principia operativa in hac parte, & omnis actio sit in motu, motus etiam erit illis debitus, & in tali motu semper conferatur à spiritu, à sanguine exhalante, per substantiam cerebri continuo circulante, à quo motu etiam circulationis predictarum particularum motus conferatur, hoc motu materia in spiritu preparanda agitur, communitur, & in spiritu hoc modo elaboratur, ab omni excrementorum impuritate eodem motu depurata, & quia à dictis particulis praedicto modo contextis semper exprimit aliquia minima, quia dictam materiam ingressa, dictam preparationem coadiuvant, & perficiunt. Expirationem aliquarum particularum comprobant reparatio, qua continuo indigent omnia fermenta partium, & etiam illud cerebri, & etiam declinatio virtutis operativa dictorum fermentorum, qua ab erroribus commissis, & in hac arte senescere observatur.

Hinc riecta manet opinio Antiquorum de elaboratione spirituum animalium, & efficacissimis rationibus stabiliter talis opinio confutatio, ut videat licet in quolibet Anatomico nostræ artis, & Galeas hanc confirmationem, & sententiam supradictam approbat, dum libro octavo de usu partium cap. 13, in cerebri substantia, spiritus animalis generati aperiuntur docuit.

Preparata modo supradicta materia in spiritum animali per vafa excretoria supradictis glandulis appetita, cerebri substantiam pervadit, & ab eisdem per amum diffunditur, unde tota spiritu secundatur, & illustratur, & ejus porositates replentur, cum sui turgescencia, per has porositas tam ad nervos, quoniam radices sunt in ipsa cerebri substantia, quam ad horum emporum in principio medullæ oblongate stabilitatem, & ad spinalis medullam discurrent in hoc transiit per cerebri porositas, quasi altera circulatione chymica depurantur à superflua serositate, que à lymphaticis absorbetur, maiorem subtilitatem, & volatilitatem acquirunt, & per excrementorum depositionem luciditatem.

His omnibus recte se habentibus, & secundum natura decreta dispositis, tam quoad materiam, quam quoad substantiam cerebri perfecta sucedit generatione spirituum, quod si virum in aliquo exdictis contingat, facultas spirituum perfectiva vitabitur. Sic si sanguinis materia fuerit crassa, & opaca, paucoque spiritu illustrata, ut evenit in temperamentis melanocholicis, & ad malum habitum inclinatis, spiritus pauci opaci, & crassi ab ea eductorunt, non valente fermento activitate crassitatem materia resistentem supererat, & opacitatem illuminare, unde tarditas ad omnes functiones dictis spiritibus inheret, & in omni actione animali erunt debiles, & inhabiles per opacitatem, ad omnes ingenii operations. E contra si materia fuerit subtilestis calida, & motus perturbatus, spiritus afflubunt, cum quadam sui infamiatione, & motu perturbato confuso, & inordinario agitantur, quod facilius tunccedet, si materia fermentativa, & irritativa, & accensibilis sis mitice, ut in matribus convulsivis.

Remedia his vitis materie convenientia. Propounderunt in decurso enumerando morbos, à virtute spirituum pendentes; nec erunt diffimili, ab eis, in Antiquorum paginis descriptis, nam & ipsi virium spirituum in materiam pravam, & in facultatem, sed

principium effectivum corporeum refunderunt.

Mala constitutio, & conformatio pars spirituum generationi dicata hanc vitiat, quando secundum suas porositates laxata nimis abundantem serì copiam, & excrementum recipit, à qua spiritus animalis vitiat, dum huic à nimio humido, in agendo energia tollitur, & ejus virtus elatifica ab eodem humido emolliente obliteratur, unde non est mirum si summan in suis operibus debilitatem contrahit. Virtus etiam spiritus ab excedenti humido divaricatur, dividitur autem interpositis multis particulis ferosis inter partellas spiritolas, quam ob rationem vinum generosum à superaddita aqua in quantitate generositatem deprimit, non quia ab aqua exinguuntur spiritus vini, sed quia aqua addita intermediet inter vini particulas spiritolas, easque dividit, cum tali distractio unius ab altera, ut una non possit coadiuvare actionem alterius, & ita vinum debile evadit: Sic multoties spiritus animales debilitantur, & cum eis functiones capitis, distinguimus hanc causam ab aliis, qua spiritibus obfunt, considerando, an in corpore adist ieri copia, & temperie cerebri sit humida, dum talis efficit, quia in ea adest dispositio naturalis ad recipientem in le multum humidum, talis dispositio consistit in sola dilatatio porositatum cerebri, recipientium quid quid humidum feros ad illud percurrent.

Præter spiritum debilitatem hæc sero collyvies inter alia damna organizationem cerebri, & nervorum viriæ obstrunctione in poris, vel orificiis illorum introducta, vel fibras, & membranas eorumdem nimia laxitate emolliendo, ut contracitioni necessaria protinus operationibus non sufficiant.

Ab hac partis indispositione originem dicunt de stillationes, à cerebro provenientes, & in aliqua parte capitis, vel ad fauces terminantes; nam per aliquos sero collyvies in corticali, & glandulosa cerebri substantia collecta, ad medullarem transiens in lumen porositatum segregatur, & à venis, & à vasis lymphaticis partim exficit, quod renaret in partes vicinas capitis externas, vel intra fauces per nimia quantitate diffunditur per cacos ductus, aliquando ad ventriculum descendit cum saliva, & fermentum istius enervando, & alimentorum debitam fermentationem impediendo, immenses indispositiones excitat, quales sunt, que à depravata concoctione alimentorum emergunt. Quidquid sit de via defensum humoris à capite in partes inferiores, in hoc certè non colligitur, nisi per pororum præcias dilatationem.

Hinc patet, pro curatione hujus indispositionis cerebri, constringendis esse ejus porositates, quod opimè præstant omnia decocta exficiantibus ab Antiquis pro destillationibus à capite, & pro corruganda humida cerebri intemperie determinatis dum enim hæc decocta exficit, non solum ferocitatem minuit, quod solùm considerant Antiqui, sed porositas constringunt, quod est principale intentum Recentiorum, nam his constrictis, non recipitur amplius tanta copia serofitatis, quia ab aliis vasis recepta per urinam, vel per sudorem potest excreti.

Non obstante tamen hoc difficiliter, utrique ad eundem finem tendunt, præsanctate introducenda, & pro causa praeditarum indispositionum tollenda, eodem medicamento utuntur. Inter constitutionem, & organizationem parti comprehenditur fermentum, à cuius depravatione spirituum generatione præter naturam evadit; nam si ab aliena materia admixtione fixeretur ejus activitas, diminuitur, & spiritus remanent etatis, & in parva etiam quantitate, quia ob debilitatem actionem, non potest fermentum spiritus à suppeditata materia in copia extrahere, nec extra eos debita volatilizatione nobilitare, & non potest fermentum restituiri ad naturalem statum, nisi materia etatis, qui ait admittetur & in corpore redundans tolli potest. Hinc constringentibus etiam Antiquis in frigido cerebri temperamento, quod à Recentioribus sub fermenti fisi nomine designatur, cedem remedii supradictis ad ultimam reducentibus dictum temperamen-

tum frigidum corrigit, & inter hæc cephalica, & aromatica prævalent, sive corum sali & extracta exhibentur, sive decocta ex eisdem parentur salia volatilia etiam plures recentia alia praecedunt medicamenta, & spiritus vini Aromaticatus cum vatis similibus Aromaticis, sicut elixir vita, & etiam illud proprietas multum efficacia obtinet, ad extinguendum acidum, ad attenuandam materiam, & ad fermentum fixatum volatilizandum.

Si fermentum supradictum fuerit nimis volatile, & activism spiritus irrequies, & inordinatione motus peccantes generat, cum periculo vigilariam, & delirii, unde corrugendum cum medicamentis inferius dicens, ubi de supradictis symptomatis,

C A P U T I I L

De Sensibus Externis in Genero.

Sensus est perceptio affectionis, aut passionis, quæ ab obiecto sensibili proficiuntur & organo sensus facti, vel cum Aristotele lib. 2. de anim. tex. 121. sensus est id, quod est susceptivum formatum sine materia, ex modo quo cera suscipit figuram sigilli, aurum, ferreum, sed sine materia aurum, aurum ferri, ex quo colligere possumus, quod sicuti figura sigilli aurum imprimitur in cera, per solum motum, sed modicum a lineamentis ejusdem figurae, ita organum sensus per motum modicatum ab obiecto sensibili recipit idem ipsius obiectum, non secundum esse materiale, prout est in obiecto sensibili, sed modo viraliter, seu intentionali, nempè per quid diffinatur à materia obiecti sensibili, sed representativum ipsius obiecti, in quo consistit ratio intentionalis; nam per hoc potentia sensitiva distinguis, sensus habet, unde percipiat ipsum obiectum, & naturam ejus, & hujusmodi representativum est motus eo modo, quo per solum motum sigilli in cera imprimitur istius figura, cum similitudine sine illius materia, ac si motus esset representativus figura prædicta; Hinc rectè cum eodem Aristotele deducitur organum sensus, quando actu ab hoc motu obiecti sensibili actuarunt, esse actum ipsum obiectum, si quidem habet actum speciem, & similitudinem ipsius obiecti, ex modo quo cera est actu figura sigilli, quia habet speciem, & similitudinem ipsius figurae; per solum vero motum organa sensu affici docuit idem Aristoteles libr. 2. de anima. tex. 51. & in hoc sequaces habet omnes Recentiores.

Ex quibus deducitur ad sensum requiri, quod obiecta externa afficiant organa sensus, vel per immediatum contactum obiecti, & organi, vel per effluxum aliquem ab obiecto emanantem, vel per impulsum ait obiecto in organum impressum, vel per quadam reflexum ab obiecto, & transmissum ad organum, in his omnibus modis desideratur motus, sine quo non fieret sensus, & quod obiectum habeat rationem sensibilis, nempe quod talibus qualitatibus, vel modis afficiatur, per quae valeat organa sensuum movere. De istarum qualitatibus, & modorum conditione, & numero videbitur, dum de sensibus in particulari; pro nunc autem suffici scire, primò sensibile aliud esse proprium, aut commune, & aliud per accidens. Sensibile proprium est illud, quod est perceptibile solum ab uno sensu, qui circa illud non potest errare, ita color dicitur proprium sensibile visus, quia ab hoc solum percipitur, & non ab aliis sensibus. Sensibile commune est illud, quod à pluribus sensibus percipitur, ut motus, quies, numerus, figura, magnitudo, quæ à visa, & à tactu percipiuntur. Sensibile per accidens est illud, quod licet per se non sentiatur unà cum eo, quod sentitur percipitur, at quando video album, si hoc album sit Princeps, video Princeps, & sic album videatur per se, Princeps verbè per accidens.

Secundum sciendum est, organum sensus in communis est partem sensitivam nostræ corporis, & haec est sola membrana, quæ solum sentit, & diversa dispositio membranarum inservit pro diversitate organorum, diversis sensibus destinatorum.

Aff-

Affectio, vel impressio obiecti sensibilis facta in organum sensus, quatenus est in hoc, dicitur ab ea affecti, & alterari, & per hoc pati, & hoc modo sensus respectu organi in passione consistit, respectu obiecti in actione, paffio tamen est inoproprie in hoc casu accipienda, ut docuit Aristoteles loc. cit. text. 58.

Hæc paffio, & affectio organi perfectum sensum non facit, nisi quatenus ad primum sensorium deducatur, à qua percepita illi paffio, vel affectio fit sensus perfectus. Hinc est, quod, dum mente alto intendimus, obiecta praesentia non percipimus, nec sentimus, quoniam organa externa ab eis afficiantur.

Hanc potentiam percipientem passionem organi, demonstrevit Aristoteles loc. cit. tex. 144. dum probat necesse esse dari sensum, quo discernimus plures sensus. & talis sensus dicitur sensus communis, quo etiam discernimus passionem culibet organo sensus particularis impressam.

Sedem hujus sensus relictis aliorum sentientiis puto esse plexum choroidem, & hanc opinionem ex sequentibus colligo, primò quod prædictus plexus positus sit in basi cerebri, ubi omnes nervi, ex communione sensu oriuntur, & sensus communis cum debeat peripere omnes motus in nervis, & membranis contingitibus, & hoc ut de organo affectione judicet, debet esse in ea parte, in qua nervi oriuntur, quo in loco est prædictus plexus.

Secundò, quod colligo est sensum communem debere esse in parte sentiente, si debet judicare de affectione ibi impressa per membranas, & spiritus affectos ab obiecto externo, plexus hic choroides est sentiens, cum membrana confit communis habens principium cum membrana, nervos invicentes.

Tertio, quia sensus communis debet esse in ea parte cerebri, in qua est spirituum animalium promptuarium, ut eos possit movere ad determinatos nervos juxta exigentiam corporis, determinatam ab affectione organo impressa, & ab hoc ad sensum communem traducta, plexus autem choroides existens in basi cerebri est juxta spirituum promptuarium.

Quarto, quia pars, quæ sensus communis sedes, debet posse movere cerebrum ad aperturos determinatos poros pro recipiendo in eos spiritus, ad tales nervos idoneos pro tali motu necessario, vel spontaneo exquendo, talis est plexus prædictus ex sentientiis Varthamani in suo lib. de gland.

Sensus communis percipiendo motum traductum ad eum ab organo sensus externi sensum elicere, non pafsum solum le habendo, nempè per solam impressiōnem illius affectionis, seu motus; nam, si se haberet solum pafsum sentire, idem esset, quod affici, se pati, quod est falso, quia affici ab obiecto, non est sentire, cum ipsam affectio, qui afficit organum sentienti dicatur, & hoc sentiri dicit effectuam respectum ad sentire, cum fieri non possit, ut aliquid sentiatur, nisi sit, quod sentiat, cum vero sentiri dicatur illud, quod afficit sentire non potest confundere in ista affectione, que sentitur. Ergo sentire non confundit in ipsa passione, sed in actione que non fundatur in cognitione, aliquo sensu ab intellectu non differret, falso quod ab obiecto sensibilia, & si haec cognoloceret posset hæc definire, quod est falso; nam percipio quidem me affici ab albedine, odore, dulcedine, & sono, tamen per hoc nescio quid sit albedo, dulcedo, & sonus, & solum horum naturam attingo, quando intellectum consilio, sed actio, que sensus agit est attingentia prædicta affectionis perpetua facta non modo representativa, vel assimilativa, vel intentionalis, sed modis sensitivo consistente in solo exercito actuali sua potentia: nam in sensu communi adeat facultas sensitiva, sentire est actu istam facultatem exercere, quod idem est ac sensitivo modo tem sentiendum attingere, & hic actus secundus hujus facultatis est actio, quia in se ipsum agit, non producendo aliquam entitatem à se divergam, sed solum actum vitalium sentientem exercendo, qui non est nisi ipsius facultatis, vel animæ sentientis modus, cum actu viralis non sit, nisi motus est potest vitali exercitus innans, motus autem est modus ipsius substantia, quapropter potentiam sensitivam attingere affe-

ctionem ab obiecto externo proficiecentem, & ad eam traductam nihil aliud est, nisi actu taliter determinato motu se movere dependent ab affectione perpetua.

Hinc patet sensum fieri, dum spiritus membranae & nervi facultati sensitivæ intervinentes, & proprie organi sensus aliquius, ab impulsu obiecti commovetur, & motus ille ab obiecto præfectus in momento ab organo sensus patiente, per nervos membranas, & spiritus mediis undulationibus, à quibus dicta corpora moventur ad cerebrum, & organum sensus communis traducuntur, vel quia nervi, & membrana instrumenta sensus externi, cum eo colligantur, vel quia spiritus animalis in nervis, & membranis existentes motu à modo modificato ab obiecto proveniente, eadem ratione motus mediis dictis undulationibus movens spiritus in sede sui principi existentes, quæ est in basi cerebri, ubi medulla oblongata incipit, & hi eodem motu plexum choroidem afficit, in quo est mansio sensus communis, itaut idem motus modificatus, qui est in organo sensus externi integrè, & sincrè traducatur ad organum sensus communis, qui tamen affectio motus perculsus se moveret, cum determinata restringere, & modificatione determinata à motu suscepto extrinsecus, & suum motum in se recipit, & tali motu, qui est actus secundus sue potentiae arringit modum motus impressi ab obiecto in organo sensus, unà cum istius affectione, & hoc attendit effectus, in qua consistit ratio sentienti dii non importans, nisi perceptionem motus ab obiecto sensibili impressi in organum sensus, cum sua modificatione, & passione, quo dictum organum afficit per dictum motum modificatum.

Unde colligendum est species, quas Peripatetici vocant intentionales, nihil aliud esse, quam motum spiritus animalis in membrana, quæ est organum sensus externi existentes, impressum ab obiecto externo, quo motu obiectum secundum suam naturam sensibili delineatur, & dum ille à spiritibus per nervos, & membranas traducatur ad sensum communem, hic in motu percepto percipit idem, & naturam ipsius obiecti.

C A P U T I I I .

De Sensu in particulari, & primò de Visu.

Mirabilis in universa microcosmi fabrica eterni, & sapientissimi Architetti sapientia, & providentia, se manifestant, sed excessum artigunt in oculi fabrica, & in via operationis exercitio, que est visus, ita mentis humana cuiuslibet excellensim datus est vius, & in causis hujus indagandis deficit. Ad hoc opus me accingo solum parte pro parte, quæ ad Medicos spectat & quæ pro morborum indagatione potentia visiva requiritur.

Obiectum hujus sensus proprium est lumen, & color, horum quiditas non minores involvit difficultates, quæ faciat modus, qui fit vius, & obiecta visibilia percipiuntur.

Definit Aristoteles lib. de sens. & sensibili. Lumen est actum perspicui, prout perspicuum est, & per actum motus intelligere debemus; nam si per actum intelligentiam formam prout multoties facit Aristoteles sensus erit, lumen est formam lucidu, & hoc modo definitio data est sine ratione, nam forma pellucida est pellucendum non luminosum, & si intelligamus formam actuante lumine pellucidum, de hac forma queritur definitio, quia haec forma, non est nisi lumen, de quo queritur, quid sit, & respondeat lumen est formam actuans lumine perspicuum est respondere lumen est formam actuans lumine perspicuum est in definitione positum intelligere, nisi motum, quod Philoponus in lib. 2. de anim. ex mente Aristotelis expedit & Simplicius ejusdem Aristotelis acutissimus Interpres confirmavit, & hoc modo Recentiores Duce Cartesio Aristoteles sententiam sequuntur, explicando lumen per motum per se, & rationem atthærea substantia pellucida, & ita à Cartesio S. 2 nihil

Novum Systema Medicum.

nihil novi in scholis introductum fuit, sed Germanus solum Aristotelis sensus circa luminis naturam explicatus, & dilucidatus, Hujus definitionis veritas ab ejus explicatione colligatur, nam intumam lucis essentiam, & proprietates comprehendit.

Per perficuum intelligimus illud, quod secundum se non est visibile, sed solum propter colorem extraneum, & addit Philosophus reduplicacionem, ut peripicum, adhuc ut intelligamus solam rationem peripicum ab omni extraneo colore liberis, luminis essentiam confidere, una cum motu ejus.

Hoc peripicum est materia aetheria, qua rotum spatium a celo uique ad terram superficiem repletur, ut omnia inania, quibus corpora composita, vel similia perfunduntur, repletantur.

Hoc peripicum motu actuatum lumen reddit, ita ut videatur rationem essentiam lumini primario constitui a motu actuante peripicum, prout est peripicum: Lumen in motu consistere optimè demonstrant varia, que agitatione splendorum emittunt, ut aquarum tempestate turbata, faciarum tempore noctis celeri motu contusum, & agitatum, pili felium in nocte celeri conformatio commoti. Hac enim omnia circinillas, & lucem quandam prebeat; alia experientia legi possunt in Philosophia Burgundica parte tertia differentiatione quarta.

Defecta lumini ablato corpore luminoso, hoc videtur confirmare; nam si à dicto corpore diffundere substantiam per medium lumine corruptans, illo suffpresso saltu lucis reliqua in eodem medio deberent remanere, cum non sit probabile, substantiam luminosam diffusam perire remoto corpore illuminante, sicuti extundo igne in cubiculo, calido substantia per hoc diffusa non extinguitur, sed calor in cubiculo remanet, praterquamquid non appetat destruendum talis substantia luminalis, & idem dicendum est, si lumen in qualitate consistet, nam hec qualitas medio imprella abiens lumino in dicto deberet permanere, cum subiectum sit proportionatum, & deficiat qualitas lumini contrarium positivum.

Motus ad luminis naturam requiritus, est motus peripionis. Motum peripionis voco illius, qui configuit in leni uoluptate aliquam corporis virtus aliam partem movente, à quo & hæc moverut.

Fic motus peripionis ab omni corpore luminoso præcipit à cœlesti, dum particular in istis pellucide insinuata, & de natura aetheris moventur, & in hoc motu conantur recedere à suo centro, prout est proprium omnium fluidorum, circa suum centrum se mouentum, ab hujusmodi materia propria centrum detinquentes, & ad circumferentiam deduceta, & ab hac etiam exorbitante, aetheria materia prædicta circumferentia, contingit premitur, & hic motus peripionis per rectam lineam continuatur in eadem materia aetheria, rotam hanc cavitatem intra celum, & globum terraeum existente una cum aliæ aere implente lucem seu lumen exhibet.

Hinc facile est explicare, quomodo à corpore lumen radii excentus dum à qualibet punto ipsum fluat materia qui premitt substantiam aetheram pelliculam contingam, & cum hæc à corpore lumino uisum ad nostrum oculum per linam rectam extendatur, ita motus ille in substantiam aetheram proximam corpori luminoso impensis in momento per illam rectam lineam materia aetheria ad nostrum oculum traducatur, eo modo quo ab extremitate hæc percussus motus impensis in momento ad alteram extremitatem pervenit, & ita per has rectas lineas, radii Corporis luminoso efformantur, & cum à qualibet puncto Corporis prædicti prematis aether illud ambicunt, ita totus aether per lineas rectas semper premitur, ita in qualibet spacio, & parte eiusdem aetheris semper datum sit corpus luminosum inficer, & ejus imaginem contemplari.

Et quamvis cum substantia aetheris in hoc medio existente intra Celum, & globum terraeum, alia particula minis pellucida, & crassiores conjungantur, haec ramen non impedit traductionem motus peripionis, sed solum illum refrangunt, ita ut ulterius

per lineam refractam ab eadem materia aetheria constitutam suum progressum continuerit, eo modo quo in vase uia repleto, dum caelestis, & multum exprimitur, hoc per lineas continuatas descendit ad orificium inferius, racemis non impedimentibus continuationem suum motus, nisi per rectam lineam continuatam, sed per refractam permittentibus, quamvis etiam possit dici, quod motus peripionis materia aetheria communiceatur etiam aeri ei mixto, & ab hocad aetheria substantiam ei contiguous traduci, & hoc modo non obstantibus particulis crassis alterius conditionis, & minus pellucidis semper talis motus per rectam lineam, in aetheria substanzia continuatur, ita nec à vento, nec ab agitatione aeris, talis continua interrumpatur, quia in tali agitatione, & motu semper adiunt rectas lineas deductas à corpore luminoso ad nostrum oculum.

Credimus aliqui materiam substantiam aetheriam praemitem esse ignem, quia radii solares in speculo metallico concavo excepti ignem accendunt, & radii Solis sunt luminosi: experientia tamen falsam esse demonstrat, nam si inter ignem ardentes, & speculum uulnorum, vitrum interponatur in foco speculi, nullus calor procreatur, & si lumen, & ignis essent eadem substantia, si lux intenditur, deberet etiam intendi calor, concludendum ergo materiam, quæ premitt aether, esse diversi generis ab igne; nam istius materia motu vehementi, & validi, celeri, ac perturbato calorem efficit sed celer, & brevis, & vibrativus, in materia subtili existens lucem præber, & hæc aetheriam substantiam premens ejusdem lucis diffusione efficit,

Color, qui est alterum viuis obiectum definitur ab Aristotele, quod sit motu eis quod est secundum actum peripicum, & sensus est coloris esse illum quia movet peripicum motum, ex data vero definitione peripicum motum est lumen, consequenter color erit ille, qui movet lumen sed motu diverso ab eo, quem habet lumen; huiusmodi autem est reflexio, vel refractione, lumenis, consequenter color non erit nisi reflexio, vel reflexio, lumenis ex Aristotele, cui se adiungunt omnes Recentiones.

Diversam vero lumen modificationem à varia sui reflexione, vel refractione inducere esse colorum fundamentum deducitur à Trigono vitro, qui Soli exposito variis exhibet colores, nullatenus in vitro existentes, conqueuent debent dici prædicti colores pendere à lumine diversimodē reflexo, sicuti colores representati à Phiala, aqua plena luci exposita, & illi qui miro artificio in Iride pinguntur, & cum certi finis colores prædictos lumenis reflexiones fieri, omnes etiam hoc modo in omnibus obiectis apparent credendum est.

Ab hac lumini diversa reflexione diversi resultant colores; album fit, quando lumini radii eodem ordine, quo in obiecto recipiuntur, reflectuntur.

Niger, dum radii in corpus directi in pauca quantitate versus suum principium emittuntur, sed major pars eorum sufficiat, & extinguitur, & hoc videtur posse convinci ab eo, quod corpora alba à lumino agente igne actuata minus incandescent, quam nigra, cum haec una cum luce igneo radios retineant, illa rerorquent.

Ceruleus fit ex major remissione radiorum, quam in nigro colore, & minori, quam in albo.

Ruber representatur à radiis, qui validè in centro corporis illuminati moventur, & codem motu reflectuntur.

Flavi, purpurei, & virides ab hac radiorum circa centrum, varia rotatione pendent, ita ut flavi confusat in rotatione radiorum magis remissa, quam ea, que succedit in rubro, & viridis in rotatione prædicti tardior ea, que succedit in Flavo. Ceteri colores ex permixtione horum resultant; hoc est ex mixta reflexione luminis in prædictis continent.

Et quamvis cum substantia aetheris in hoc medio existente intra Celum, & globum terraeum, alia particula minis pellucida, & crassiores conjungantur, haec ramen non impedit traductionem motus peripionis, sed solum illum refrangunt, ita ut ulterius

Sectio III. Caput III.

forainam factum in fenestra lignea oclusa, ut cubiculum sit obiculum; observamus enim omnia obiecta transiunt per viam, cui correspondent fenestra superdicta transmittere radios, qui in Retina oculi, obiecti figuram pingunt, & representant. Cetera partes oculum componentes ad visionem concurrent, vel radios excipiend, & uniendo, vel eos refrangendo, ut ad perpendiculariter in unum punctum accedant, quod facit cornea, & humoris, & precipit chrysalinus ad formam lentis à natura efformatus pro hoc officio.

Visus cùm propriè circa colores versetur, si dum radii lumini reflexi ab obiecto ad oculum transmittuntur, cum eadem modificatione motus, ab obiecto, eos reflectentes accepta, prædicti radii post accepitas in humoribus refractiones, per quas ad perpendiculariter in unum punctum coeunt, & in retinam hoc modo tendentes suo motu partes ejus in quas includunt, movent, & hic motus per nervos opticos ex quorum dilatatione retina constituitur, ad fedem sensus communis deducitur, ubi percipiens tam motum, cum tali modificatione judicat radios transmissos ad oculum, & retinam esse coloratum, vel rubrum, vel alterius generis, & idem motus organi sensus communis traductus ad vicinas fibras cerebri, eisque impressus hoc ita disponuntur, ut si contingat, quod moveantur versus instrumentum sensus communis, eundem motum huic imprimitur, qui impressus fuit à motu nervorum opticorum directus à motu radiorum, ab obiectis reflexorum, & hoc est colorum specimen in cerebro conservari. Figura obiecti percipitur dum radii reflexi obiectum habent representant, si isti eodem modo in reflexione configurantur quomodo configuratum est obiectum incidentes in retinam huic imprimitur figura ipsius obiecti, & radii in tali impressione movent retinam in pluribus punctis, cum tali ordine ut represententur figura obiecti, quapropter motus hic traductus per nervos opticos ad sensum communem hic ex eo apprehendit talen figuram, quemad pinxerunt radii in oculo, & quo plus radii illabuntur in retinam, figura distinctius percipitur, quia motus ab hacad sensum communem demandatus erit validior, & perceptio distinctior.

Hinc pupillæ magnitudo ad distinctiorem figuram perceptionem facit, quia multi radii ab obiecto provenientibus ingrediuntur præber. Idcirco etiam pupillam magis dilatamus, cum ad distans obiectum intueri, ut plures radii in oculum introducantur.

Ad distinctiorem visionem requirunt ut etiam radii ab obiecto provenientes colligantur simul, & in puncto unionis retinam tangant, nam si uniantur infra eam, vel supra, obiectum confusè videatur.

Altera etiam causa pendet per filamenta retinae; nam radii provenientes à diversi obiecti punctis debent etiam colligi in diversis filamentis retinae veluti in star contexta nam si in eodem filamento, & in diversis punctis ejus colligentur radii à diversi punctis obiecti transmissi, obiectum non distinguuntur, cum non possit illud filamentum diversis motibus moveri, ut hi integrè, & distinctè traducantur ad sensum communem. Haec ratione in verò præta florum plena diversi coloris omnia rubra, vel flavo conspicuntur, quia radii florum multorum, unum filamentum morientes, qui valideris sunt representant obiectum, à quo provenient, & quia radii à Rubico, vel flavis provenientes sunt vividiores, id est hos colores solum percipimus, ita ut videantur omnes flores esse his coloribus tintos. Ab his colliguntur visionem cum peripeticis, & communis sensu medicorum fieri per introrsum aliquis quod moveat organum viuis ad visionem efficiendam.

Situs percipitur per solum impulsum radiorum versus aliquam cerebri partem, situm enim obiectum dicimus in ea regione in qua retina movetur, & cum omnis sensus communis, etiæ moveantur in dextera, obiectum in dextera esse possit indicare.

Distantia colligitur ex obiectorum interpositione, que inventur inter nos, & illa corpora, que intueri quo enim plura corpora intermedian, illud quo

nobis ultimo apparet magis distare dicimus, ex lumine robore, vel debilitate distantiam arguimus, nam que proxima sunt lumen vividius reflectunt ad oculum, quia longinquum lumen debilius movent oculum; aliam quoque figuram affinitus oculus dum longinquum recipit, quia propinquum, in eis enim pupillam dilatat, in itis constringit.

Magnitudo cognoscitur à maiori, vel minori portione retinae, & organi sensus communis motu, vel affecti à motu obiecti externi, à qua sensus praeditus tua virtute elicere rationem magnitudinis obiecti.

Motus corporis percipitur viu, dum oculus rem vident, ex loco in locum translatam inequivetur, vel ex motione imaginis in retina, vel ex comparatione à sensu communis facta obiecti mobilis ad alia obiecta circum composta immobilit.

Hujus sensus beneficium à natura animalibus progredivis fuit impertitum, ad hoc ut possint sive conservatione providere videndo ea, quia sibi noxia sunt, ut cum tutela ab eis fugere possint, & proficiunt, quia utilia sunt. Sic Lupus à longinquum videns ovem, & advertens eis cibum sibi convenientem, & granum illam persequitur, ut se nutrit, & conferetur ovis; is converto videns Lupum, & advertens hunc esse sive corruptum fugit à lupo, ut vit mortem; homini vero prudentie capaci tributus fuit visus ad acquirendam prudentiam perfectam, vel imperfectam, quia visus manifestat plures differentias obiectorum, quam gustus, & tactus, que maximè conferunt ad acquirendam scientiam practicam, & speculativam de tabibus obiectis.

Quocunqmodo visus sit fave per species rem visibilium, que sint materiales in modo agenti, quamvis abstracte quadammodo à materia iuxta mentem peripeticorum, vel per species, quæ nihil aliud sint, quam lumen refractum à corpore visibili, vel motus ejusdem lumini refracti juxta sensum Recentiorum, & lumen, vel sit qualitas, vel substantia, vel motus ejusdem lumini refracti, ut si lumen, & hoc est colorum specimen in cerebro conservari. Figura obiecti percipitur dum radii reflexi obiectum habent representant, si isti eodem modo in reflexione configurantur quomodo configuratum est obiectum incidentes in retinam huic imprimitur figura ipsius obiecti, & radii in tali impressione movent retinam in pluribus punctis, cum tali ordine ut represententur figura obiecti, quapropter motus hic traductus per nervos opticos ad sensum communem hic ex eo apprehendit talen figuram, quemad pinxerunt radii in oculo, & quo plus radii illabuntur in retinam, figura distinctius percipitur, quia motus ab hacad sensum communem demandatus erit validior, & perceptio distinctior.

Suffit enim, fata catastra, qua est concretio humoris præternaturam inter cornicem, & retiformem data qualiter, ex enarratis sententiis, & etiam admissa ea que vult visionem fieri per introrsum, vel supra, obiectum intueri, à quoque causa hæc pendeat, & quo cum modo sit.

Priò aueranda autem catastra, præstat aqua Rurandi facta cum aqua Eufragie, cui inflatus fuerit crocus metallorum, & steterit ad solem per octo dies eam lapè agitando, cum hac ablatu oculis, & intram in illum inflitteret aliquot guttae; valet etiam sequens aqua Plempii. 2. aqua rotarum, feniulis, chlidoneis, eufragia apii an. 3. 2. Mercurii sublimati, ac tenuissimi pulverizati. 3. sive illa soluta fuerit aqua filtrata, & serua quotidie mane jejunio ventriculo gutta una, vel altera in oculum affectum immittatur, ex spiritu aceti, & urina fit aqua cataractam mirè abradens, si ejus gutta aliquot intra oculum plurimes in diem inflitteret, si vero suffusio, scilicet concretio humoris fuerit valde solida opus est operatione manuali, qui concretus humor in formam membrane acu deponitur.

Pari pædo admisit quacumque sententia de lumine colore, & specie stabilita verò illa communissima, & receptissima. Aristotelis autoritate confirmata visus sive inventus est per introrsum, explicatur cur res minoris videantur, quam sint, ob pupille, que est foramen vige constructionem per quam in retinam tunc res distinetur quidem, sed minutissime reprehensantur, ut modo quo in obscurata Camera fenestrata, foramen nimis angustum in cauda est, quod obiecta dicto foraminis extremitas opposita pinguntur in papro, vel parote post dictum foramen posito clare quidem, sed diminutum.

In pupilla vero dilatata, res maiores, quam illi videantur conspicuntur, quia obiecta pinguntur in retina sub

majori magnitudine, quam in aliis. In pupillæ constrictione obiecta solum huic rectè opposita conspicuntur, que ad latera vero existunt minimæ, quia istorum radii, seu imagines, seu species lateralis advenientes, per pupillæ angulum præterlabantur. In pupilla vero dilatata obiecta lateralis conspicuntur, etiam capite immo, eo quia istorum radii, seu species per pupillam dilataratam commode oculum ingrediuntur.

Ab hac pupillæ constrictione deducitur causa Nyctolopie, seu nocturnæ cœcitatæ, per quam supervenientibus tenebris, vel lumine decrecente circa vesperam obiecta non cernuntur, quia quo obiecta minoris pinguntur in retina majori opus est lumen, ad hoc ut percipiatur; cum vero pupilla non possit per sua constrictione dilatari, evenit, ut ab incongruentibus tenebris parum luninis intra oculum recipiatur, insufficiens ad visionem obiectorum: E contra vero in dilatatione pupille fit alia species Nyctolopie, in qua obiecta in obscuriori loco posita faciliter cernuntur, quia per pupille dilatationem tantum lumen etiam deacrecentis recipitur intra oculum, ut sufficiat ad rectè percipiendum obiectum, hinc est quod in hac pupilla dilatatione obiecta magno lumini exposita non cernuntur, vel confuse cernuntur, dum a magno lumine rerum imagines in retina obliterantur, ut patet in obscurata camera, si per fenestra foramen multum lucis admittatur.

Ad hanc nocturnam cœcitatem concurrevit, etiam cœfites, & impuritas cornæ tunice, & humorum, quia cum hac corpora sint media, per qua transirent imagines, species, vel radii obiectorum externorum, quo magis sunt obscura, maiori indigent luce, ad hoc ut illuminentur, cum sit illuminatione mediet non possit fieri visio, & quia circa noctem, & vesperam non est tantum lumen, ut possit illuminari pro perfecta visione, id est non videntur obiecta; E contra vero si tunica cornæ, sic valde tenuis, & humores nimis rari, & limpidi, in magno lumine adeat cœcitas ob rationem imperii dictam, adventientibus vero tenebris visio perficitur, quia tantum lumen intra oculum introductum, ut sufficiat perfecta visioni, non obliteracione imaginum depictarum in retina.

Ad corrigendum vitium pupille constrictæ utere remedium descriptis à Sennetto, & Plempio localibus praemissa lute in dictis affectibus universalia preparando humores sanguinis missione revelendo, derivando, & purgando.

Indipositio pariter humorum oculi, & retinae, nervi optici, & spirituum, & membranarum qualiter sententia, ex recessis admissa, visionem lœdit; humore enim aquo deficiente tollitur debita refractio, vel specierum; vel luminis reflexi, vel radii colorati, consideratis etiam his omnibus, vel sub conditione qualitatis, vel substantie, & deficiente refractione radii obiecti, non accedunt ad perpendiculariter, nec uniuersit in puncto, prout exigit perfecta visio, sed dispersi hanc impudente.

Chryallino deficiente visio pariter lœdit, cum hujus officium sit transsum dare species feu radiis obiectorum ad retinam, in quam debent coire in puncto, & eodem transsum dictas species, vel radios refrangere ad perpendiculariter, sine quo visio non perficitur.

Colores etiam horum humorum visionem lœdere possunt, cum medium deferas radios, & species obiectorum debeat esse Diaphanum, ne obiectorum imago alteretur, sicut videmus alterati in perspicillis vitro viridi colore rictu fabractis, dum omnia viridia apparent.

Modum remittendi dictos humores docent Recentiores cum sueco Chalidonia maioris intra oculum per foramen intecto. Colores, credo non posse per remediam obliterari.

Retina vitium contrahit, vel in situ, vel in textura, in situ est, quando nimis excessit humor Chryallino, vel nimis ab hoc moveretur: In primo caufo videtur obiecta remota distinctor, propinquæ vero confusa, quod sensibus contingit, & ratio est, quia species, vel radii emissi ab obiectis propinquis ultra tunicam retinam

coient in punctum ob istius viciniam humori chryallino, id est quia radii non tangunt in puncto unionis retinam, non fit visio clara, sed confusa. Radii vero provenientes ab obiectis longinquis cum magis accedant ad punctum, quo magis distant a basi, citò post chryallino coient in puncto, & ita in hoc reuinam illi viciniam tangunt, cum perfecta representatione obiecti.

In secundo caufo obiecta propinquæ videtur, remota vero non, quia radii istorum in puncto coient priuquam retinam tangent, id est obiecta remota non videntur nisi confusa. Radii vero obiectorum propinquorum cum non coeant in puncto, nisi in distantiâ considerabili ad humore chryallino, in hoc ferunt retinam a dicto humore distante, & ita obiectum propinquum visio clara, & distincta habetur; Fit enim visio lumen, quando omnes radii in puncto uno, cum perpendiculari obiecto uniuersit, & qui veniunt ab obiectis remotois propinquis a chryallino uniuersit ob rationem superius datam de distantiâ a basi, & qui a propinquis remotois ab hoc uniuersit.

Alterum vitium retine est hujus raritas, & densitas si plus raro est, lumen, radiorumque splendorem vix oculi possunt sine lacrymatione & averseione sustinere, si denia nimis lumen etiam Solis fixis oculis toleratur.

Primum vitium ars medica non potest emendare, sed solum Chatoptrica cum perspicillio. Secundum non minorem habet difficultatem ob distractiâ partis, si que possunt juvare, in rareitate sunt adstringentia, in densitate attenuantia, quibus ad minicenda, Ophthalmica, & Capitalia.

Postmodum membrana oculorum inflammatur in ophthalmia leditur visio, quia impedit lumen refracti intromissio tollitur sanguinis missione, ut convenit inflammationi locali uilia sunt mucilago sen. scenegraci facta cum aqua meliori, & in oculum infillata, vel aqua eusfragie in qua extineta fuerint fibrum, tuti, lapic colaninaris ignita addito saccharo candido, & paucio vitriolo, & hujus gutta una aut altera in oculum infilletur, & eadem oculus sepe ablatur, fucus herba Parasitis est exquisitum remedium, in vehementi dolore. Fiat emplastrum cum pomo cocto vitello ovi, croco, & oleo rotato, & apponatur oculo.

Optimi nervi visio leditur, viso quando obstruitur, & Græcis appellatur hic affectus amblylopia id est obscuritas obfuscatio, sine habetudo visus, & amacrosis id est visus abolition, seu cœcitas, a barbaris gutta fetena dicta, & est absolute visus impedimentum nullo in oculis vitio apparente.

Per hanc obstrukcionem nervorum opticum leditur visio, quia membrana retina, in qua sit sensus visionis externus, sentit impressionem factam in ea a radiis obiectorum exterorum, quatenus irratrandi a spiritu animali delata per suas fibras a nervis opticis, quorum dilatatio, & expansio dictam membranam constituit, unde cum spiritus per obstrukcionem nervorum non fluant ad eam, neque dicta sensatio fieri potest. Ulterius neque sensus communis potest judicare de affectione facta in dicta membrana, quia tale judicium sit dependenter a motu, & undulatione spiritus animalis, in nervo optico existens, delata uero ad organum sensus communis, & dependenter a perceptione motus hujus undulationis, dictus sensus communis judicatus de qualitatibus visibilium obiecti. Cum vero data supradicta obstrukcione in nervis opticis spiritus non adit, modus etiam per quem sensus communis possit percipere obiectum actuans deest consequenter in obstrukcione nervorum opticorum, visio non potest fieri.

Pro hoc affectu extirpando nervorum obstrukcio est tollenda, quod est maximè difficile; possunt tamen experiri decoctum viperarum cum herbis euphragia, chelidonia, & feniuli, & vinum medicatum, & aquam descriptam à Plempio in sua Ophthalmographia lib. 5. cap. 30.

Spiritus animalis visionem vitiat, quando nimis crassus undulationem acceptam ab impressione facta in retina ab obiectis externis resistitua sua minuit, ita in organo sensus communis parva motio sequitur confusum obiecti perceptionem inferens: E contra agilis nimis, & irregulæ spissitum undulationem prædictam in se ipso acceptam alter-

Sec̄tio III. Caput IV.

alterando, vel celeritate motus, vel inordinatione, per quam una undulatio aliam occupat, fit in fluxu confusum confusum pariter obiecti naturam sensu communis representantem, unde confusa etiam hujus perceptio.

Quod si spiritus ab aliqua causa in gyrum moveatur omnia circumrotantia sensu communis representantur.

Horum spiritum via modum emendandi colligere poterimus ex dicendis de sensibus internis, & de facultate loco motiva.

C A P U T IV.

De Auditu.

O Biolum auditus est sonus qui duplice potest considerari primario, & secundario. Sonus primarius est in corpore sonante, quod sonum edit; Sonus secundarius est in medio, & per hoc diffunditur.

Sonus primarius est impetus sonanti corpori impressus a quo expeditissima vibrations ejusdem sonantis exitantur. Expeditissime dicuntur vibrations, que sunt acceleratae, & retardatae in partes contrarias, quod patet in chorda pulsata tremorem oculis perceptibilem exhibente; & hujusmodi tremor ab impetu ei a pulsante impeditur, sic campana pulsata sonans tremit, & hujusmodi tremore sonans præter percussus. Vibrations vero debent esse reiterate, & motus debet semper accelerari continuo augmento, utique ad ultimum sui terminum a quo recedens motus descrevit in endem proportione quo auctus est, donec ex ratio desinet.

Haec vibrations tamen debent fieri summa cum celeritate, & impetu ita ut nihil aliud sit, nisi impetus permutans, & celere vibrations modificatus, per medium proportionatum organo auditus impressus.

Ex quo etiam colligitur sonora corpora esse illa, que sunt preffibilia, & elatifica in quorum pressione, & reductione, vibrations succidunt, quapropter corpora lujuimodi, ut campanula manibus constituta non sonat, quia vibrationes impediuntur, & cœdentes vibrationes corpora dura non preffibilia sonum non edunt.

Sonus secundarius est impetus per medium diffusus determinatus, & reciproco moto: nam certum est, quod soni propagatio fit per medium, igitur in hoc a Corpore sonante aliquid transfertur; hoc non potest esse nisi illud, per quod corpus sit sonans id est impetus; Hinc est, quod pulsata fibulis aliecius instrumenti in cubiculo angusto, ubi adit lucerna, istius flamma ad motum fidum suos componit motus; præterquam obseruantur a corpore sonante moveri aerem, nubes agitari, & expandi, & hic motus non potest fieri, nisi a corpore sonante aer impetus communicetur, quod probat etiam propagatio soni successivæ in medio.

Medium hoc est aer, qui tali impetu moveretur, & quia impetus corporis sonantis per vibrations diffusas morulis quibusdam interrupitur, quo mortale intermedium inter finem unius vibrationis, & recursum alterius; Idcirco aer correspondens cum dicto impetu morulas partitur, quo intermedio debent inter fuos discretos motus, quos per diffusas undulations partitur, ut una post aliam succedat. Solus aer est medium sufficiens ad propagationem soni, quia hic in celo cubiculo, & tunc undique oculata exterior percipitur, quare medium soni videtur esse tale, ut muros, & sensitrarum clausatum obstacula penetrare valeat, & medium talis conditionis aliud non repertitur, quam aer.

Ab his deducitur ratio magni, & parvi; nam in magno impetu est magnus, & multæ partes mediæ inveniuntur in parvo parvo, & impetus est minor. Sonus etiam magnus procul, & parvus prope solum exauditur, nam vibrations in priori ad magnum diffusantur, in altero vero ad minorem. Longus, vel Corpus sonans positum in medio tamquam in centro, ab omnibus circumstantibus in circulum positis exauditur, quia aer undatim motus ab impetu sonantis in circulum moveretur, eo modo quo faxum

Sacci Opera Med. Tom. I.

in aqua inieictum plures gyros sphæricos in eam delineat.

Organum auditus est tunica producta ab expansione nervi auditorii, & est velut Retina in oculo, ita ut vibrations, & motus aeris in hanc tunicam impingentes, cum modificatione supradicta, soni sensu externum efficiant, commoto spiritu cum dicta membrana in ea, & nervo contento usque ad hujus principium. Hoc motu ad fedem sensus communis traducit, & huius participato, medio dictorum spirituum hic percepido talem motum de sono iudicari, & ex differentiæ predicti motus differentias soni colligit.

Motus aeris communicatur hinc tunice, primò per membranam, quia tympanum dicitur, in quadrilatero fonte, ut ita dicam incipiunt, & quia haec membrana necessitate dilatandæ, & constringendi habeat, debet natura tria officula (incus, malleum, stapes) cum musculo, & ligamento, ut prædictæ necessarii satisficerent. Musculus in elevatione malei, cui interior le contrahit, & tympanum distinet, in iuri diffensione eandem membranam relaxat, ligamentum vero musculi frenum est, ejus nimis contractio problemis, in haec nimium elevatus malleus membranam nimia diffensione disflumperet.

Actio hujus musculi est in voluntaria, & ab affectione seniorum dirigitur, nam sonus cum impetu irruens in tympanum molefus est. Hinc musculus parum se contrahit, & ita laxato tympano sensibile vehemens sine noxa sustinet illius violenter cedendo, si non sit bætor, nullicus contractus magna contradictione tympanum etiam multum distinet, ex quo motus aeris in tali tensione sensibilior factus etiam sonus, qui hebes erat fit sensibilior. Idem musculus in iuri contractione trahit rotum processum officiorum scilicet incuden, & stapedem primam a suo loco dimovet, & quia huic adhaeret stapes elevatur in tali motu, & aperte relinquunt officium latibrynum, cui insculptur. Dicitur Labrynthus, & quia spiras ad Labrynthum formant habet, in hoc Labryntho tres annuli osse apparent quorum officium est, receptum aerem modificantem cum sui impetu reflectere, nam aer externus irruens in tympanum hoc movet, ab hoc membrana stapedis, quia tympani fundum terminat mouetur, & ab hac motu mouetur aer in primo anno, & ab isto ille, qui in secundo comitur, & ab hoc successivæ ille, qui in tertio, & in isto progressu spiralis, motus aeris interni semper uniformis motus aeris externi in modicatione multiplicatur, & validior fit aer nervum, vel Retinam auctor.

Aerem plutes reflexum in Labryntho excipit coelæ ultima auris cavitas, & diffusus per suas spiras, que tres numero sunt ibi nova reflexione corroboratur, & augetur, & ulterius progressione tandem ad tunicam, que est expansio nervi auditoriorum, & organum sensus auditus pervenit, hunc in ea efficiendo modo superiorius dicto.

Hic sensus concepsus, est animalibus progressivis, ad propriam tutellam, auditum enim possumus dignoscere multa obiecta sua conservatione contraria, & vita infida molientia, etiam multa que delectant, unde moribus habent illa fugient, hanc amplectendi. Homini datus est auditus ad scientias acquirendas; plus enim scientie aquirit Homo discendo ab aliis per auditum, quam propriæ inventione, & applicatione. Auditus autem ad scientias acquirendas per accidentem, ut dicit Aristoteles confert; nam voces significando scientiam explicant, & significatio non est auditibilis, sed solus sonus cum voce emittens, qui conjunctus cum voce significativa dicitur conferre ad scientiam acquirendam.

Organum auditus patefacto patet lesionem in hoc sensu eventuram qualiter parte ex dictis prefatatum organum constitutum vitia.

Membrana tympani si nimia humiditate perfundatur, vel siccitate corripit auditum depravat, nam humidus superfluo laxatus specibus sonoris, vel aeris motu modificato nimis cedendo soni differentiam alterat, & variat. E contra humidus præternaturaliter privata cum excessu siccificatis adeo, tendit, ut iclus aer respectu parsens possit exaudiri, quia aer undatim motus ab impetu sonantis in circulum moveretur, eo modo quo faxum

tensa vincat, tamen nimia resistentia ejusdem motus vibrations multiplicando interitus, auditum confundit, que omnia appetere posunt demonstrari in Chorio tympani bellici, quod pro sua tensione variis edit sonos.

Cognoscemus superflua bimoditate laxati tympanum auditorium, si adit intertemperis humida capitis, si deillatio patientem molestet, si praececerint errors in vieti humido, & cause extirpante huncirentes, ut imberes, aer nebulosus, & similia.

Pro contingua hac inemperie prater purgantia hydrogoga, & phlegmogaga Erthrina, & Apopilegma fissa exsiccans humor decoctione salviae, Rosmarini Stachadi, Lavendula, & alii similiis cephalicis, que si non sufficiant decoctum ligni vici querini, & ligai sancti erit effectissimum. Inter localia laudatur infumigium ex decoctione facta in vino foliorum, & Baccorum Lauri, ratiuncula ciclaminis, & cuncta, & foliorum majoranae, origani, & hoc infumigium se vapor exhalans a vino per infundibulum in aurem immittatur; valet oleum linapis si mane, & vesperi gutta una in aurem infilatur, vel ejus loco balnum orientale, vel oleum ligni sancti, vel $\frac{1}{2}$ spir. vini $\frac{3}{4}$. rad. Ciclaminis, Antipholchia Rot. hadera reticulata, elebori nig. an. $\frac{3}{4}$. infundatur in dict. spir. & stent in infusione per aliquot dies, & de hoc infusilum in aurem aliquot gutte.

A facie vitiani auditum cognoscemus à temperie naturaliter sica capitis, & causis exsiccantibus extrinsecis praecedentibus, ut sunt morbi longi, & precipue capitis intensae applicationes, & curae validae, & continuæ emendationis hoc virtutum humectantibus, & inter principia erit lac vaccinum, vel caprinum, siccus hordei, filicida capiti adhibita, cum decoctione, malvae, violarum, lactucæ, rostrum, Nenupharis, & similiis localia erunt oleum amigdalatum dul. lumborum, hinc.

Aer internus auditum ledet, si crassitum contraxerit a vaporibus, vel ab aere nebuloso, qui cum in locum ingreditur, & regreditur per foramen palato correspondens, quo obstruere prohibetur novi aeris ingressus, & praecoxis corruptum, vel crasefictum, ob recessos vapores à partibus circumpolitis, & in hoc casu sentitur gravitas in aere, & articulo maxilla, ex quo etiam habetur ratio cum aliquibus post cibum, & ab aere nebuloso auditus sicut gravis, quia ab his causis ingravatus est in cavitate tympani contenitus, vel a vaporibus cibi, vel a crassitate aeris nebuloso moveret parum à vibrationibus exteris aeris sonori, tardèque & diminutæ aerei in Labryndi cavitatem contenitum moveat, cum gravi, vel diminuto auditu. Hinc patet pro curatione hujus affectus, acrem nebulosum effugientem, & alimenta minima vaporosa effe assumenta. Pro reliquo possunt applicari ad discutendos vapores, & aerem attenuandos superius prescripta remota pro nimia humiditate tympani corrigitur; Obstruere meatus palati auri correspondens apertus est, in quem finem præcipue valent Gargantulata, ut $\frac{1}{2}$ Rad. ferniculi, Aristochloria, Valeriana, Veronica an. $\frac{3}{4}$. foliorum Rosmarini, Betonica, Salvia, Origani, Calamintha, an. pugil. i. bulliant vase claufo in $\frac{1}{2}$. b. vini ad terias, facta collatura addit mellis Rosati simplicis, Osmelinus simplicis an. $\frac{3}{4}$. 2. frequenter utatur hoc garrafum, cui si reficitur morbus addendum Osmelum squillitum; Mastigatoria etiam ex pyretro, mastice erunt opportuna.

Si aer interno spiritus, vel vapor irrequietus, & motu continuo agitatus miscetur, timitus fit auditum deprivans, cùm ab hoc motu interni aeris motus vitetur, ut aeris exterior motus sonum efficiens percipi non possit, prout est in se, id est, auditus leditur, pro hoc virio valet oleum de scorpiionibus, ad guttas in aurem infilatum, ova formicarum trita per patrum colata, & liquor emanans in aures immittatur ad guttas, & hoc remedium etiam veterum tinctum solvit. Succus ruta, vel aqua iustus cocta in cortice granati idem praefat, quod facit etiam oleo de Sastifraga, quod fit parvum. $\frac{1}{2}$ Sastifragae $\frac{3}{4}$. 1. 5. coequatur in fuce rughæ, vel in aqua fusciculi, deinde ponatur oleum laurinum, vel nardinum, ad $\frac{1}{2}$.

coquatur usque ad consumpcionem quartæ partis, postea coletur, & erit oleum de Sastifraga.

Spatia item auris cum auditu naturali conserant, si munda sint, & aeri pervia, si conspiciuntur ab humeris vesciculis, & obstruant gravis succedit auditus, & si obstruptione fuerit magna, ex toto collector, qua impediet transitus aeri tonoro, per spiras Labryndi, & coechar, ut ad nervum auditorium pervenire non possit; unde patet detergenda esse dicta spatia ab humoribus compurgantibus, vel corpus obstruens esse tollendum.

Obstruptione nervo auditorio fit totalis desperditio auditus, quia spiritum animalium influxus, à quibus audiendi actualis facultas habetur, tollitur, in quo casu remedia interna erunt illa, que obstruktionem nervorum tollunt, & proponentur, ubi de apoplexia, & paralyse.

Cognoscemus furditatem à nervi auditorii obstruktione si, praecoxis, si praececerint morti capitis diuturni, qui excententios humores possint colligere, ex quorum transmissione ad nervum auditorium fiat obstruptione. Exterius valet sulphuris infumigium, pingue ad angulae collecta dum affatur. Aqua, que exit de fraxino viridi, dum comburitur, Rad. Elebori albi, semen, linapis, & Castoreum in spiritu vini, per aliquot dies iuncta, & in aurem infillata furditatem tollent, aqua semperviri destillata, & in aurem infillata ducuntur valere in surditate à quacumque causa.

Articulatio trium ossiculorum vitiana auditum tollit, vitiarum autem ob nimiam laxitatem ab humido introductam, que exsiccantibus, & relalentibus corrigitur, vel ob nimiam siccitudinem ligamentorum dictorum, qua horum motus impeditur, & humectantibus auferenda: causa vero per quam à lesi hac ossiculorum articulatione, aboletur auditus, est; quia stapes per hanc lesionem minus apte moveret, & minus apte relevaret à foramine ovali Labryndi, quod naturaliter obsidet, impediendo ingressum aeris moto, ex quo auditus cessat, vel parum iustus admittendo debilitatur.

Ex his colligere licet causam, per quam leditur auditus esse in hujus organo vitiano, unde parum refert medico scire, in quo consistat ictus obiectum proprium auditus, an in specie intentionali, vel in vibrationibus aeris, que præstant, quod speciebus intentionibus tributur à Peripareticis, quia per hunc nunquam vitiarum auditus, fine vito-organi iustus, & si quandoque à tono violento auditus leditur ab ita etiam organum vitiatum, vel quia dictorum ossiculorum articulatio vel laxata, vel tollita, vel membrana tympani à sua organizatione distrahitur, & sic tota ictus auditus est ponenda in organi cutatio, & secundum lesionem, qua afficitur, remedia indagare, & perferre, in quo concordes sunt omnes lesta.

C A P U T V.

De Senſu Odoratus,

Hujus sensus obiectum proprium sunt odores, qui consistunt in effluxu substanciali à substantia odorata emanante, & ita modificata, ut organum odoratus afficiatur, & determinetur, quod cum ipso Aristotele est idem, ac sentire.

Odorem in hoc effluxu substanciali consistere, videtur determinatum sive ab Aristotele in $\frac{1}{2}$. problem. sec. 13, odorem vaporem quedam appellando, & in lib. de sensu, & sensibili cap. 5. odores sapientes omnino assimilat, & saporem communicant organo gustus per intrusionem substantiae sapide, ut videntur cap. sequenti, unde videtur etiam dicendum, odores per substantiam corporis odore communicari, & cum corporis odotosi odorem percipiamus illo distante ab organo odoratus, per effluxum fieri presentes, & communicare propriam substantiam dicto organo dicendum est, & si ibi Aristoteles impugnat, odores non esse exhalationes, nec vapores, intelligentius est de simplici vapore, & exhalatione, dum concludit a qua, & aerem patiente ab humido incorporato cum siccio

Sectio II. Caput V.

siccio fieri odorem, humidum vero, & siccum importat substantiam, consequente aqua, & aer odorus evadit per substantiam, & si in eodem libro appellat qualitatem, hoc accipiendo secundum rationem abfractam, per quam considerando substantiam coniunctam cum siccio qualificare organum odoratos, dicimus in tali substantia esse qualitatem odorosam.

Odores in tali effluxu, & halitus confitentes videtur confirmare suffitum ex thure, & aliis similibus aromaticis, quorum odores per effluxum, & habitus propagari observamus, manifestatum, in vapore nubis infar exhalante, dum supra ignem iniiciuntur, & quod dicuntur de istis, dicendum est etiam de omnibus corporibus odorosis.

Non omnis halitus est odorum fides, sed ille solum, qui confat igne cum partibus humidis, & siccis coniunctis taliter inter se modificatis, ut valeant organum odoratorum intillatione quadam afficer, si suavis sit odor, vel vellicazione, alperitate, & compresione, si ingratus ab istis particulis, ita modificatis resultat substantia odorosa, qua à chymicis sulphur, vel oleum dicitur, qui privatum Corpus, in odorem evadit, relicto toto odore in substantia oleo ab eo extraacta, quod innuitus, & confirmasse videtur Aristoteles cit. lib. afferendo odorem generari ab humido bene incorporato cum siccio cooperante actione caloris.

Et quia diversam modificationem recipere possunt particulae ignis, & humiditatis, qua diversimodo levare alterare organum. Hinc oruntur diversa odorum species; nam corpulenta illa modificata, vel sunt diutoria, vel molitoria, & haec mollius, vel durus fibras organi pulvra diversam affectionem inducent, que odores diversificant.

Alia sunt majora, vel minora, & haec faciliter illa difficultis penetrant, & ita osor, vel intensus, vel habens evadit.

Alia sunt levigata, & lenia, alia scabra, & aspera, haec acris mordent, illa quasi suaviendo dilabuntur.

Figura etiam corpulorum ad diversitatem odorum facit: alia sunt longiora, alia breviora, alia acuta, alia obtusa, adde, que sunt hamata, striata, stellata, spinis horrida, villis hispida uncinis incurva, & filamentum plexu recticulata, & ob varium figuram, diversimoda inducent affectionem, vel coadiuvant.

Odor iustus consistit in filamentis tenuissimis, per quae faciliter penetrat, flexibilibus, unde se insinuat, & per molitatem flexibilitati conjunctam organum irritat, & jucundat conciliat, id est per concoctionem multa, vel inodora, vel malo odoris fragrantem referunt odorem, dum calore conqueonto ina cum fermentatione corpulenta subtiliantur, molitoria sunt humido rarefacta, & flexibilitatem acquirent.

Odor acris, qualis in sulphure pendet à filamentis etiasticis asperis inqualibus spinis reperficiantibus à quibus fibrae organi direxerunt, torquentur, mortentur.

Odor acutus est mediocris inter suavem, & acrem.

Odor fortidus & à puridus exhalans à particulis etiasticis, & pale aculeato prædictis emanat per comprehensionem, & validam vellicationem asperam effectam ab eis in sensu, & hoc ratio puridius confirmat, dum per eam partibus omnes cūjuscumque generis curmatum exhalant, & quod crassiores particulae sulphurea redunt, & falsi confortia admittunt, alii odores ab istis componuntur.

Odoratum exercet animal aerem odorous halitus refertur non nates inspirans, unde sola animalia, que respiratione donantur, odoratus organo fruuntur.

Aer per nares attractus, & per ejus fistulas ascensens, ad os cribrosum pervenit, quod multis foraminibus, quibus cribri instar perforatur, eum excipiens, membranam dicti foraminibus accommodat, à membranis cerebris producunt halitus ibi commixtis tamquam per lineas à dictis foraminibus ductas ferit, & moveret, & ultius progrederis manillare processum, qui est expansio nervi olfactori afficit, vel membranam etiasticis opposita percussa fit, cibi solidi saporem vix percipiunt, quia cum defit humidum, sapidum solvens ad interiora linguae partes, ubi est principale organum gustus pervenire non potest solidi sapor. Idem enim evenit, si lingua, si fit nimis humida, quia humor superflus linguae, iustus porositates implens prohibet, ne fal solum eas ingrediatur, & organum gustus afficit. Præterquamquod à nimia humiditate retunditur salsis activitas, & sapor minuitur. Ex hoc etiam deducitur,

ad sensum communem traducto, anima percipit ex conditione motus naturam, & differentiam odoris, & hunc processum manillare eis sensus odoratus organum communiter judicant cum Anatomis Philosophis, & Medici.

Aliqui tamen putant organum odoratus esse carnem papillolam, que sub tunica interiori narium occulta, & quamvis papilla in homine difficulter apparant, in britis grandioribus manifestantur, has papillas nervi olfactori ingrediuntur, & halitus odoris manuali volunt, unde sensus odoratus modo supradicto.

Hic sensus datum est animalibus etiam progressivis, sicut viuis ad eorum conservationem; odore enim distinguunt alimentorum conditions, an congrue, vel incongrue sint animali, & ita per odorem animal determinatur ad alimentum indebitum fugiendum, & ad persequendum debitum, id est etiam natura proprie sensum gustus organum odoratus collocavit.

Suis morbis particularibus, & propriis vitiantur odoratus, qui pro suo actuall exercitio indigenis libero transire corpulento odorum hic impedimentum aliquando à Polypo, qui est exscrefentia carnis, similes extremæ parti pectoris hujus nominis, & ab hac exscrefentia transit dictis corpulenti prolibetur; sola arte, & opera manuali auctorit ex hac exscrefentia.

Odores etiam quandoque alterantur à fetore purorum humorum, ut contingit in tumore carnium fistulas internas narium ambientium facto ab humoribus suis, quo cerebrum in ea depositum, & qui purentre concepta foetorem exhalant odores omnes mortificantem. In hoc casu cerebri indispositio humores cumulant, & ad inferiora demittuntur corrindunt, tumor narium curandus, humorum fluctuantem exsiccando, flumen digrendo.

Obstruptione nervo olfactorio omnino perit odoratus, quia hoc obstruptione nulla fit sciatio ab actione corporis odoros quo contingit etiam obstruptione foraminibus osis cribroformis, vel illis duræ meningis prædictis correspondentibus ab humoribus etiasticis; unde abstergitibus, & obstruptionibus impedimentum hoc afferendum, talia sunt iucuus Ciclaminis, Betae, Majoranae, per nares attractus, quod facit etiam decoctionem fem. nigella hordei integræ, in qua manna dissolvatur; fumum vero efficacia est suffumigium factum ex equali portione thuris, sulphuris vivi, & Sacchari candidi, & per nares attractum ergo undique pannis circumvoluto, ne fumus expiret.

Ex his collige, pro curatione odoratus icti requiri folium emendationis vitorum organum infestantem, cui nihil confort determinatio, an odor sit qualitas, vel substantia, an per iolas species, vel per motum propagetur, cum possint vitia organi odoratus tolli, non determinato quæcum ex his sententiis sit vera.

C A P U T VI.

De Senſu Gustus, & ejus morbis.

Obiectum gustus est sapor, qui conflit in vi, & actione corpulorum, quæ organum gustus afficit, & mouere valent. Sunt talia corpulenta fala, nisi, ex particulis rigidis, & inflexibilis terra, & aliis particulis ignis, & aquæ composta, quod probat modis à natura decreta pro talis sensus executione; non enim attingimus rerum solidorum sapores, nisi dentibus conterantur, & beneficio saliva; quod ergo facit saporem, debet esse talis natura, ut à saliva solvatur, & solutum ad organum gustus penetrer, alii autem est difffusibile ab humido, quale est illud saliva, confluente siala erunt principium saporis. Hinc est, quod si lingua probris exsciscatur fit, cibi solidi saporem vix percipiunt, quia cum defit humidum, sapidum solvens ad interiora linguae partes, ubi est principale organum gustus pervenire non potest solidi sapor. Idem enim evenit, si lingua, si fit nimis humida, quia humor superflus linguae, iustus porositates implens prohibet, ne fal solum eas ingrediatur, & organum gustus afficit. Præterquamquod à nimia humiditate retunditur salsis activitas, & sapor minuitur. Ex hoc etiam deducitur,

dicitur, quomodo salvia amaritie salfedine, & aciditate vitiata impedit perceptionem perfectam saporum, quia qualitates, quibus affectur, valere magis moveant organum gustus, quam illa falso soluti ciborum.

Hec omnia docuit Aristoteles in lib. de anim. textu 102, illis verbis. Nihil enim facit saporis lenium sine humiditate, sed habet actu, aut potentia humiditatem, ut sal, nam & facile liquabile ipsum est, & colliguntur lingua; Et in lib. de sensu, & sensibili omnibus sapore a terra haberi docet, & cum substantia sapida debet liquefieri per ipsum Aristotelem, debet salse participare dicta terra saporem probens. Unde saporem definit esse passionem, seu qualitatem passibilis, que in corpore humido cauatur a corpore siccо, liquetatio, & per actionem caloris commixto habens virtutem reducendi gustum ex potentia, in actum gustandi.

Affectio, que introduceitur a sale sapido in organum gustus confitit in titillatione, morbi, affectione, punzione, laceratione, & compressione, arque divisione fibrarum, factis a diverso motu, & a pulsione particularum diversa natura, unde pro varia affectione sensus gustus, varia elicuntur saporem differentia.

Dulcis sapor fit a particulis salinis mollibus, flexilibus, & levigatis, & nulla inqualitate exasperatis, quibus leni affectu senforum titillatur, & jucundus delectationis sensus illi imprimitur. Hinc elicitur rarius, eum per concoctionem, vel maturitatem multa dulcescant, qui dum sit concoctio, humidus fit magis molle, & tenuis, unde rigiditas particularum saltuarum tollitur, & molliorium, & lenitatem acquirunt illo permixta, si vimur percolatum remanet dulce, dum partes crassiores separantur, qua sua rigiditate aliis commixta asperas, & rigidas reddere videntur.

Sapor amari hunc opponitur, unde particulae crassa, aspera, dura, angulis multiplicatis inaequales durius vellicando, perfodiendo, & mordendo senforum amaritie perfunduntur. Hanc inqualitatem, & rigiditatem inducit calor, humidus evaporationem facilitando, quia particularis rigiditas relinquit, & perturbato motu agitando in situ inaequales particulas figit; ita mel concoctione longa fit amarum, aliquando autem ex sulphuris aditione cum salinis particularis uniti amaritie provenit, dum a calore assuam inqualitatem, & rigiditatem acquirit modo dicto, ita bilis amarita.

Sapor acris, ut ille piperis dependet a motu celeri coadiuvante configuratione particularum, que sit oblonga, & teretes, & acculea cum rigiditate similiis configurationi, quam acculea urticarum habent, & hanc acutiem ab ignis salinam simul terreis unitis in magna copia obtinere possunt, quapropter acria, ut piper, calefacient summi, & diffici aculeis in senforo eam videntur facere divisionem, quam facit ignis. Hinc aqua fortis, & Mercurius sublimatus acridinem summanum conservat, dum desulfuratio, & sublimatione tales conditions receperunt; tollit vero acrido, si aculei harum particularum humore mollescant, vel aculei obstantur. Sic oleum tartari, & vitrioli, que seorsim sunt actis saporis commixa acridinem amittunt, dum effervescencia, que mixtionem precedit, mutuo osculū aculea particularum infringit, vel contortquet. Sic mercurius sublimatus adiecit per sublimationem novo mercurio acridinem perdit; ab additione enim novi mercurii anguli suarum particularum sunt crassiores, & obtusiores.

Sapor fatus coniungit, cum particulae salinae plurimi anguis compunctionem, quorum latera sunt etiam aculeata, quibus senforum veluti incidunt, & falsidem reprobant; hinc patet, cur, quo falsa non erant, coctione talia evadant, quia hanc exprimat humor, qui spatia inter angulos impletat, & quo laterum, & angulum acutes solitudo retundebatur.

Sapor acidus fit, cum particulae salinae tetrahedrae, que nimis cuspidate terret acuta, subtili, & cunei instar constant, unde senforum pungunt, compriment, & non nihil constringunt, & foveas, & impreisiones, incisiones ampliores in eo faciunt.

Austerus fit, cum particulae sunt hamulis multis refer-

ta, unde in earum dissolutione, & separatione a saliva senforio infinguntur, fibras eius contrahendo, & convolvendo, non aliter, ac si peccet, quo lana carminatur varia turpa manus deduceretur.

Acerbus confitit in eisdem particulis hamosis, & uncinatis, & alperis, quorum extremitates sunt obtusa, hebetes, in crastis vero particulas austri, & acidi superant, unde senforum obtundunt, ejusque poros obstruunt, & diu infixa illi manent, & haec multum terrea substantia continent, ubi predicti duo saporem minus. Hinc magis hic sapor sentitur in fructibus immunitis, quia nulla est facta communio particularum interparum, sed crastis existunt, & coctione communiantur, & mollescant, & motus fermentationis hamuli, vel fluctuant, vel rumpuntur, & magis particulari levigant, unde dulcedo.

Organum gustus est lingua, cuius caro est conditio- nis differentis ab omni alia carne, multis obvia poris hinc tunica obtigit multis foraminibus perforata, & haec est exquisitissima sensus, cum multorum filamentum nervorum texture in ea appareat, ita ut nulla sit pars nostris corporis, que tanta nervorum copia perfundatur, sicut lingua, & a quarta, & quinta coniugatione cerebri diramantur; hinc membrana subfibrinata altera interior dicta, rotam linguam involvens, ab hac protuberant plures nervae papillae, que in crastis superioris poros lati scutulos inseruntur, unde particula alimentorum dissolue a saliva, & a motu lingua agitata, & impinge in nervorum ramiculus dictos, vel in papillas has afficiunt, & nervis in suo principio talem communicant affectionem, ex qua sensus communis precipit saporem.

Nec mirum esse debet, a solo motu, & materia modificate salini sapores oriiri: nam sicut tactus mollierit, duritatem, & ceteras secundas qualitates percipit per solam affectionem in ejus organum inducendam a varia materia modificatione, in qua predicta qualitates confidunt, & cui inharenendo omnes eas explicavit Aristoteles, cum verè dicta qualitates non in alio fundentur, quam in dicta modificatione, & positione; ita gutta cum sit proximus tactus sensui, & secundum Aristotelem tactus ipse, poterit a solo motu, & partium modificatione affici concurrent organi struc- tura, quo ita contextur, ut affici, & moveri possit a particulari, cum tali modificatione, & non ab aliis, quia est ratio formalis omnia distinguens organa. Ideo lumen incidentis in organum gustus non alterat illud, sicut alterat retina, quia non est configuratum tali modo, ut posse a lumine alterari, sicut est configura- tio retina.

Omnibus animalibus tam perfectis, quam imperfe- citi hinc sensus datus est, quia sapor est signum nutrimenti apti, vel inepti, ergo cum omne animal nutriatur, debet habere sennum, quo discernat sapores suaves, qui sunt signum nutrimenti apti, & in suaves signum nutrimenti inepti, ut illud percepatur, haec fugit.

Dupliciter organum gustus ledi potest, primo, quando obstruantur nervi per substantiam lingua dissem- iinati, & impeditur in eis spirituum fluxus, & etiam in membranis lingua obregentibus, tunc enim, tam in his, quam in nervis sennationis passio deficit, & saporum perceptio abolutur, unde sive sapores netvos affectione alterent, sive papillas membranae interioris, non variat curationem Medicus, sed semper obstruuntur nervorum est auferenda deobstructionis, & spiritus interni, quorum seriem habebimus inferius agendo de prohibito transitu per nervos, & externis, que confitunt in collutioibus oris, & lingua factis ex decoratione ligni sancti, visci querini, foliis rosmarinii, faturae, calendulae, serpilli, origani, & similibus, & etiam in unctione facta cum theriacia, vel mitridato, cum spiritu vini Aromatizato, cum nuce moschata, & cinamomo, & cum masticatoris factis ex mastice pyro- retro, nuce mochata, & cera.

Leditur gustus, quando ab extraneis humoribus lingua, usque ad membranam interiori insicitur, quorum sapores illum alimentorum alterant, & actionem eorumdem impedit, in quo calu purgandi isti hu- more, si in toto redundant, vel a lingua eradicandi & isto-

& istorum malae qualitates corrigenda; a sapore ex- traneo linguam insuffici indicabitur, quinam sit hum- or peccans, an bilis, an putida, an melancholia, quorum humorum qualitates, & sapores superius mani- festata fuerint, & ex data indicatione felicissimus remedia correctioni humoris propria, & que pariter superius deferpta fuerint, & sic gustus renovabitur, sive fiat per qualitates rapidas, sive per substantiam salinam dif- folutam, sive per particulas terreas mixtissimam cum humido; nam vitrum est in organo, & hoc ablatu sensus perficitur, quod est illud a medicina principaliter in- tentum in eis lesionis.

C A P U T VII.

De organo tactus.

Qualitates omnes tangibles prima, & secunda sunt obiectum sensus tactus, de quarum natura actum sicut in prima sectione, ut superfluum sit ea re- petere.

Organum sunt nervi, quatenus membrano medullari, & spirito substancia constat, id est cutis, membra- na omnes & caro, quia nervis spirito turgentibus perfunduntur, sentiunt, & qualitatibus tangibili molesta- ficiuntur; Modus, quo fit, est communis cum aliis fen- fibus; nam motu fibra nervosa, & spiritus in eis con- tentus, ab impulsu corporiculorum, in quibus qualitates prima fundantur, talis motus per spiritus & nervorum substantiam, principiis nervorum, & quibus diramantur haec fibra, communicant sensum communis configuratur, & ex differentia motus, & affectionis, qualitatibus diversis comprehendit, idem etiam dicendum de qualitatibus secundis, que per solam diversam positionem partium constitutis, ut dictum sicut.

Morbus tactus reductus ad dolorem, qui communiter definitur tristis sensatio, de cuius causa decertatum semper fuit a Galeno seculato. Alii enim solutionem continui, ali violentiam qualitatibus tangibili doloris causam statuerunt; hos secuti sunt Recentiores, quia dolor percipiunt a sensu communis, tanquam quid molestum organo sensus tactus, conquester dolor sit ab aliquo moleste afficiente organum sensus, sed non potest affici nisi ab eis objecto tangibili, sicut organum vitium non affectur, nisi ab objecto visibili, & sic lo- lumi qualitatibus tangibili improportionatae, organo sensus possunt hunc molestie affecte, & dolorem cauare.

E contra solutio continui non potest referri ad qualitates tangibili, conquester hanc debet exclusi a causa doloris, sed existimari solutum quid consequens ad molestam sennationem, que upotest pendens a violen- ta, & improportionata actione obiecti tangibili solutio- nem continui tempore relinquit; nec verum est in laceratione partis sensibili facta ab iecu, a casu, non apparet qualitatibus tangibili, quamvis extremus dolor sentiat, nam in dicta laceratione adest impetus agentis, quo para laceratur, qui impetus est obiectum tangibile: nam sicut in faxo ejaculato contra partem sensibilem, est sensibilis durities, figura faxi, est etiam sensibilis impetus, quo ejaculator faxum, nam dolor, qui sentitur a parte ob faxum ejaculatum, non prove- nit a duritate tantum, nec a figura, quia faxum positi- tum lentem super partem non efficit talem dolorem, & pars sensibus percipit duritatem, & figuram, sed ab impetu, qui est sensibilis a parte, & certe percipit pars percussa impetu, & vim corporis percutientis, tanquam quid sensibile; praeterquamquod pars non laceratur, nisi per motum, quia una pars ab altera le- gitur, motus vero, ut qualitas tangibili in laceratione partis adest: quod motus sit qualitas tangibili patet, nam si manum admoveo supra corpus, quod moveatur, percipio per tactum illud corporis moveri, & percipio per tactum moveri tarde, vel velociter.

In omni ergo dolore nostri corporis adest qualitas aliqua tangibili improportionata parti sensitiva cum molestia, & violentia cum afficie, & haec qualitas potest subiectari in omnibus substantiis, quoniam capax est nostrum corpus, si dolor sit internum, & ita dolores possunt provenire ab humoribus, a spiritibus, a flatibus, a vermibus, a calculis, a lapidibus, loquendo de-

causis dolorum internis; nam externae sunt quecumque tangibilia extrinseca cum violentia corpus afficiunt secundum organismum tactus.

Et has qualitates molestas pro causa in genere admittunt omnes secundae, & in curatione convenienter etiam, anodynisi, & modificantibus remedis propositis, pro dolorum ablutione.

Vetus quia ab eisdem animadversus est qualitates molestas tangibilia esse diversi generis, & modum affi- ciendi esse varium, necessitatem cognoverunt pro hac varietate diversi indagandi remedia, que eruerit etiam a partis sensitiva affecta conditione, que necesse semper sit membrana, & nervus ejusdem naturae, & temperiei, in qualiter corporis parte, & situ reperiantur; attamen ratione horum experientia docuit varianda esse remedia, & cum ratione: nam & si natura, & temperies sit ea- dem, organizatio, & textura quandoque variatur, à quibus diversam pororum constitutionem nascuntur penetrabilis à corporis unius medicamentis, quibus vel modificantur materia dolorosa, vel additur robur parti, à quo expelluntur, vel resolvitur & ab aliis corporiculis alterius medicamentis impenetrabilem, quapropter illa convenient, ita nullius sunt consideracionis, & id est ab Antiquis illa dicuntur convenire partibus, qualitate specifica, & occulta, quam recentiores manifestata reddunt modo supradicto.

Situs etiam eodem modo potest variare electionem remediorum modificantium, cum partes, que in su- blimiori situ collocatae manent, exigant remedia volati- bilium particulis refacta, ut cum illis sublimi semper penetrabilis defatur totius remedii virtus; necesse ve- ro est semper, ut dicta remedia vel sint anodynisi, vel modificantia acrimonia; ex quo stabiliter etiam verum Systema, & inflabili pro curacione dolorum in qua- cumque sensitiva de organo tactus, nam sive admittantur hoc esse effectu nervum, sive ejus membranam, si- ve fibras cuiuscumque generis; semper inconclusum maneret, dolorem a qualitate tangibili molestia, & violen- tia provenire, & idecirco in qualcumque sensitiva mo- dificantia admittenda sunt pro curacione dolorum, sicut anodynisi universalis in omnibus doloribus, in quibus cum ob molestem qualitatem reperiatur semper contra- dictio cum divisione partis sensitiva, haec & suo calore moderata, & humidu oleaginoso distensionem contraria- contraktionem in partem inducent, & cum hac divisionem auferunt praefer modificationem cause mo- lestantis inducent a sua oleoflate.

Pro indaganda diversitate acrimonia attendenda ve- niunt conditions cum doloribus coniuncte; quandoque enim cum dolore coniungit ardor, a quo biliosa con- rotatur acrimonia, quia penetrando partem huic im- primis suis partibus inflammabiles, que igne arm- dent in eis ascendunt, & fixe haec particules inflamma- biles separent a bile proprio motu, vel a penetratio- ne, qui se infusat in partem sensitivam, vel per effe- velventiam bilis cum fuso pancreatico, & five talis ar- dor bilis proveniat à particularis sulphureis igneis, five a qualitate calida, sive a motu valido, & per turbato supradicatur particularum, semper refrigeran- tia convenient, que hinc motum reprimit, cum con- fident ex particulis crassioribus, & lento motu pra- editis, in quas incidentes particulas tenues, & cum motu valido, & perturbato ab hoc refrangunt, & minui- tur, & qualitatibus calidam posita contrarieitate frigidi- tatis remittit, & particulis aqueis, vel terreis frigidis mixtis cum sulphureis divisa ite ad invicem, & per intermedium illarum minuitur calor actio, vel di- cete particulae frigidi dictas particulas sulphureas concentrando, vel aliunde pellendo cum earum diffractio- nate virtutem illarum frangunt, & mortificant, & sic posita quacumque sensitiva diversimodo explicante- tis modum agendi caloris, & frigoris semper refrigeran- tia calorem modificant, & minuant, haec refrigeran- tia aquo humidu, quo conitam acrimoniun salis biliosi mitigant, ut part in omni fallo, quod per aquei mixtionem interficit: debet tamen procedere semper per bilis evacuatio; Hic non numero medicamenta re- frigerantia, quia multoties fuerint repetita, solidum ad- do, quod spiritus vitrioli, & nitril dulcificati refrigeran- tibus mixti pro bilis modificatione istorum actio- nem

nem corroborat, & haec nive etiam refrigerata, ab aliquibus in doloribus colicis exhibentur, & talia exceptuunt etiam abdomini applicantur.

Capite aſſiſa hac doloris ſpecie roſe, viola, nemorariſ flores adduntur aliis refrigerantibus, quia partculis volatilibus, quibus ſeatent, & in eorum odoribus manefat, capiti magis propria videntur; et itam huic proprium ſulphur anodynum vitrioli, cuius praeparationem docui, & in meis Conſularioribus, & in Methodo medendi febres, & effientia Verbena parata eo modo quo ab Hoffmanno in Clavi Scroberiana paratur effientia Melifera, qua dictis doloribus ſummo confert: idem ſulphur vitrioli in doloribus hypocondriacis cum alii coniunctis mifice valer cum decocto hedera tereris à dicto Hoffmanno deſcripto, & extraētum ligni viſci querini, cum oleo de Charabe, & cum fueo malvarum condensato.

Quandoque dolor etiā coniunctus frigori excitato ab acido melanocholia moleſto parti ſenſitiva, quod quocunque modo frigiditatem impertiat, recurrit doctrina ſuperius alata de bile, & est mitigandum hoc acidum aromatiſ ſuperius repetitus frigiditatem etiam extinguitibus cum acido, quibus adiungenda alkalicus humor evanquandus, & etiam tunc mittendus, fit doloris veſtimenta de inflammatione ſupicionem inferat; ideo pro doloribus colicis laudat balfamum peruvianum ad ſerupulum ſenſis, vel ſerupulum unum in vino generoſo, lignum Aloes pulverizatum, membrana nucis inveniens extinguita, & pulverizata ad quantitatem pugilli in vino, vel aqua carminativa, fal gamma ad quantitatem fabae pulverizatum, & cum jure ſumptu, rad. Acori cum Theriaci, radices gentianæ ſubtiliter pulverizata ad 3. ii. in vino albo, fumaria major extinguita, & pulverizata, & exhibita ad 3. i. vel ad 3. iii. oleum camomilla defiſillatum zaphirini coloris, fit autem ſequenti modo: miſcere camomili cum Thelybintina, & maceratione facta per veficam aeneam non inducere ſtanno deſtillatur, & per oleum coloris zaphirini: partes tres ſpiritus carminativi Sylvi, pars una ſpiritus nitri ad 3. i. & etiam ad 3. v. Hac valent etiam in omnibus doloribus interſteinorum, in doloribus ventriculi à ſtabiſ nihil melius oleum camomille ſupraſcripsi, & ſpiritus carminativi Sylvi, aqua cinnamomi, Theriacali elixire proprietatis, confectione Diazymini, Ambra etiā unicum ventriculi confortativum, unde in ſubſtanciā, & ejus clientia in prolixiſ ſtabiſ efficiat ſumme efficax, ſicut etiam oleum nuci molchata, vel per expreſſionem, vel per deſtillationem elicitum, & haec omnia remeda aromatica valent in dolore ventriculi, ab acido pungente.

Si vero bilis ſua corroſio qualitative ventriculum afficerit, ea omnia ſupraſcripsi acrimoniā bilis corrigen- tia ſunt proficiunt, & in doloribus Capitis ab acido valer infuſio florum tilliae in ſpiritu vini horum modo para- ti. 2. ſpir. vini 3. ix. florum tilliae 3. vi. ſt. in infuſione per quadrangula horas, poſta abſtrahatur ſpiritus, & de hoc exhibe 3. i. in aqua verbenæ; eodem modo paratur etiam ſpiritus vini cum floribus Roſmarini, qui valet pari paſto in hoc affectu ſicut ſpiritus cum floribus tilliae, & uterque opem fert odorando, & leniendo tempora, & futuras crani. Si hoc acidum fuerit mixtum viſcido pituita perterebantem reddit dolorem, quia viſciditate fortiter adheret parti ſenſitiva, unde acidum intime magis, quali terebellum partem pen- trat, & in hoc caſu ſalia luxiſia abſtentier miten- da dictis, haec ratione puto fal gemina colicam tolle- re abſtentendo, & abrando humorē tenaciter interſtio adhaerente, ita lacrām dolor ab hoc acido, fed puro provenit, unde eadem remeda expoſit. Ad dolores ab acido reducentur illi haemorroydum, nam ab hoc fixatur fangus in ihiſ impedit motu circulatori- ni, quare vena diſtenduntur, & à diſtentione, & ab acido ſanguinis pungente dolores atrocissimi pro qui- bus tollendis valet pulvis Antimonii 3. ii. ermofachilo- rum 3. iii. boli armens 3. i. miſce applicetur haemorroydibus cum eotoneo quiescere egreditur, balfamum ſulphuris; urina, in qua bulerit urtica, cinis teſtudinis uſte in olla claua inſperſus ſupra haemorroydes priu- vino albo lotas, iuſſumq[ue]m pulveris corriconum pi-

nearum, ermofachilo citu butyro ad unguenti formam redacti, quo haemorroydes illiniantur, caii nucum pul- verizatu, & bibiti in vino per novem dies haemorroydes fanant, quod facit etiam tota herba Chelidonia minoris ſi cum ovis, & farina miſceatur, ut fixa edatur per novem dies, pulvis gallæ ſuper haemorroydes impinguat, & quando fuerit exſiccatus vino genoreo tepido uitru, & aliud de novo inſpergatur.

Dolores in qualibet parte poſſunt fieri rodentes, & obſcure currentes, ut loquitur Le-boe, & ſaluis humorem manefant, cuius remedia aliſ proposuimus. Dolores podagri ſunt à bile, & pituita, vel limpha acida exaltata in ſuis qualitatibus à ſanguine ſegregatis, & in articulorum ligamenta depositatis, ubi efferveſcendo calorem in parte excitant; dolorem impertinent qualitatibus acribis membranofa ligamenta, velli- cando, pungendo, & rodendo. Hanc lententiam vide- tur ex preſtige Hippocrates in lib. de Aſſec. num. 31. his verbis. Hic morbus à bile fit, & pituita, cum commo- ta in articulis incubuerint. Comitatio conat ſegre- gationem utriuſque humoris; hos effervescere colligunt ex eodem Hipp. loco citato num. 32. ubi ait. Eſt quidem hic morbus ſanguinis in venis à bile, & pituita corrupti. Corruptione enim importat precedentem effe- velentiam in humoribus, & patet ex toſſis in articulis relatis à podagra.

Pro curatōne podagra proponam remedium, quod componitur modo ſupradicto de lue Gallica cum Antimoni, & pumice, vice lignorum infundendo in aqua Radices Centauræ min. Gentiana, Ariftoteleſi, Chamedrios, ad quantitatem pugilli in vino, vel aqua carminativa, fal gamma ad quantitatem fabae pulverizatum, & cum jure ſumptu, rad. Acori cum Theriaci, radices gentianæ ſubtiliter pulverizata ad 3. ii. in vino albo, fumaria ma- jor extinguita, & pulverizata, & exhibita ad 3. i. vel ad 3. iii. oleum camomilla defiſillatum zaphirini coloris,

fit autem ſequenti modo: miſcere camomili cum Thelybintina, & maceratione facta per veficam aeneam non inducere ſtanno deſtillatur, & per oleum coloris zaphirini: partes tres ſpiritus carminativi Sylvi, pars una ſpiritus nitri ad 3. i. & etiam ad 3. v. Hac valent etiam in omnibus doloribus interſteinorum, in doloribus ventriculi à ſtabiſ nihil melius oleum camomille ſupraſcripsi, & ſpiritus carminativi Sylvi, aqua cinnamomi, Theriacali elixire proprietatis, confectione Diazymini, Ambra etiā unicum ventriculi confortativum, unde in ſubſtanciā, & ejus clientia in prolixiſ ſtabiſ efficiat ſumme efficax, ſicut etiam oleum nuci molchata, vel per expreſſionem, vel per deſtillationem elicitum, & haec omnia remeda aromatica valent in dolore ventriculi, ab acido pungente.

CAPUT VIII.

De ſenſibus internis, & primō de ſomno, & vigilia.

Pot trachatum de ſenſibus externis illum de ſomno, & vigilia annectimus, quia haec duæ paſſiones animalis ad facultatem ſenſitivam reducentur, ut probat Aristoteles in lib. de ſomni & vig. ex eo, quod hę affe- ctiōes ad invicem privatiue opponuntur, ſicut ſanitas, & agriſtudo, vifus, & cœritas, & ſicut he dicuntur de codeni obiecto, ita vigilia, & ſomnus de eadem facul- tate debent predicatori, & habentes nos certitudinem ani- mal vigilar, quia ſenſa exteriores, vel motus cauſatos inter organa ab obiectis exterioribus, & ab anima perceptos, cogimur affentiri huic veritati, vi- giliam eis affectionem facultatis ſenſitiva, & etiam ſomnum, ratione oppositionis privatiue idem ſubjectum connotans.

Unde cum ſomnus, & vigilia ſub una facultate ſenſi- da diſtis, haec ratione puto fal gemina colicam tolle- re abſtentendo, & abrando humorē tenaciter interſtio adhaerente, ita lacrām dolor ab hoc acido, fed puro provenit, unde eadem remeda expoſit. Ad dolores ab acido reducentur illi haemorroydum, nam ab hoc fixatur fangus in ihiſ impedit motu circulatori- ni, quare vena diſtenduntur, & à diſtentione, & ab acido ſanguinis pungente dolores atrocissimi pro qui- bus tollendis valet pulvis Antimonii 3. ii. ermofachilo- rum 3. iii. boli armens 3. i. miſce applicetur haemorroydibus cum eotoneo quiescere egreditur, balfamum ſulphuris; urina, in qua bulerit urtica, cinis teſtudinis uſte in olla claua inſperſus ſupra haemorroydes priu-

vino albo lotas, iuſſumq[ue]m pulveris corriconum pi-

ti in eis non agitari, & in undulationes qualdam mo- veri, que translatae ad ſedem ſenſus communis per ſpirituſum ſubſtantiam ſemper undulationibus dictis per partem poſt partem moram in hac imprimit illum mo- tum modificatum, quo percepit obiectum ejusque pro- prietas diſtinguit, propterea fulis explicatum fuit de ſenſu in genere, & ex hoc ſine errore colligimus, vigiliam eſt abundantia ſpirituſum animalium in cerebro, cum corundum affluxi, per torum genus nervofum, ſenſuum proprium organum, & quo mediante qualibet objec- tū nervi patendo percepunt ſi ab moventur, & ita cum Platone, Ariftotele, & Galeno universa Philoſophorum, & Medicorum Schola ſentit, ſuſtinet, vi- giliam eſt ſolutionem ſenſum extenorum, ſeu ener- giam, vel motum ſpiritoſe ſubſtantie unitim conglomeratae premunt ſe ad invicem particulae conſtituentes di- clam maſſam, & cum ſint multa particulae prementes ob copiam, multas etiam movent, à quibus motus fit validus cum impetu, & energia.

Contrario modo diſcurrēdum eſt de ſomno, in hoc concurrit detumſentia cerebri, & ſuſtientia poroſitatum exinanitio, per quam conidunt corum latera ad mu- tuum contactum, cum obſtructione ſuſtientiū ſuſtientiū; nam ſicut a plenitudine dilatabantur, ad exinanitionē debent refriſti, per concidentiam, & ita per hanc ita obſtru- tionē, ut ſpiritus nifi validus motu uniti poſſint obſtructio- nem diſcam vincere, attollendo latera poroſitatum de- preſſa, ſed quia ob ſpirituſum paucitatem morus validus in eis deficit, dicta obſtructio perferat, & ſpiritus in poroſitatum obſtructa inclusus oritur, quia ob eamdem paucitatem inter ſe ita adaptantur, ut ſint contigui, ſed ſe non premant, & ex preſtione deſcreta, ſequitur quies, & ab haꝝ vinculum ſenſum extenorum, & etiam ſenſus interni.

Hac contingunt in ſubſtantia medullarum, cerebri nam in corticali apertis ſuſtientia poroſitatum huius a ſero illo ſpiritoſo ab arteriis in ea deſtituto, quod moruſ ſuſtientiū ſpirituſum poroſitatem etiam depreſſa aperit, & in ſuſtientia glandulas ſe inſinuat, ubi in ſuſtientiū nervofum, & ſpirituſum animalem preparatur, quo peraſto, hic per ſuſtientiam cerebri medullarem paulatim ſe inſinuat, ſed obſtructions non reſerat, nifi quando in copia colliguntur, a qua viam hancitut ad peragendum dictum opus, & ſi in obſtructis poroſitatis ſuſtientiū depreſſa aperit, & in ſuſtientia operari ſunt, & ex cuius ſuſtientia ſuſtientiū, & leni motu oriantibus ſpirituſis ſe adiungit, ſint preſtio- ne tam, ad aucta verò paulatim à novo concurſu ſpirituſum copia, motu preſtioſis ſequitur, & orientis ſpiritus excitatur, motuque valido ad corrum officia re- vocantur, ab eodem reteruntur unqiue obſtructionibus, unde vigila, & quia hoc opus indiget multo tempore idem ſomnus ad multas horas prologuantur, & ſi ſuſcet- dat vapores, vel à cibo, vel a ſero ſpiritoſo in ſubſtantia corticali cerebri exundante ingredi ſubſtantiam medullarum huius, prout eſt probable ſemper fieri, poroſitatis obſtructa magis, & ſomnus ultra tempus debitum protrahitur, donec extra ſuſtientis poroſitatis coacer- venter tanta ſpirituſum copia, a qua viam ſuſtientiū ſuſtientiū, nec ab odoratis alterantur. Operatur verò immagi- nationis in ſuſtientiis, ſequi circa apprehensionem & executionem, quia ei repræfatur phantasma rei agenda, in quam immaginatio fortiter intendit, hinc querit media ad hoc agendum, & perficit, quia in hoc non indiget opere ſenſum, quia verò horum paſſiones non poſſent attingere, nifi horum organa moventur cum communicatione tamen motus organo ſuo, & animali dormiente non moventur organi ſenſus, prout requiri- tur ad moventum ſenſum communem, ob paupertatem ſpirituſum, & laxitatem nervorum, id eſt, leni ſenſus communis non poſſent percepere obiecta ſenſitiba. Preterquamquod conceſſo ſenſum communem eſt idem cum immaginazione, licet in hoc diſtinguire diuersos percepienti modos, itaut modus percepienti obiecta ſenſitiba ſit diuersus à modo verandi circa phantasma, & ita potest impediſcere, & ligari imaginatio ſenſitiba primū modum, non circa ſeundum, ultre- riū potest ſenſus communis diſtinguit ab imaginatione, illi convenit percepio ſenſitiba, huic ſomniorum ef- ficientia, & illi ligato ſit ſomnus libera ita manente in ſuſtientiis.

Ex quo colligunt primo tempore vigilari paucos ſpirituſum animales generari, quia tunc cerebrum turgit nervoſo ſucco, & poroſitatis eius impleta non admittunt ſerum ab arteriis in corticali ſuſtientiis expofitum, fed a venis unis cum ſanguine absorbetur, & ſi re- cipliunt in pauca quantitate, id faciunt. Secundo ſalvari etiam ſentientiam Ariftotelis, & Medicorum aliquorum ſomnum ab obſtrutione cerebri à vaporibus alimentorum affumptorum peradit, pendere, & ſi admittatur à vaporibus ſeri ſpiritoſi id fieri, pa- rum refert, nam ſemper ſunt vapores, qui obſtruent, & materiā, à qua elevantur non importat diſcrepaniam in explicacione nature ſomni, preterquamquod ſerum illud eft portio alimentorum; etiū universaliter ſentientiam Ariftotelis non ſit vera, cum conam reſipientes dormiant

quæ benè, ac cœnantes, unde somnus in his non potest dici pendere à vaporibus alimenti, semper tamen adit obstrutio inducere à concidentia porositatum, quæ sola exquiritur pro causa immediata somni, & ad constitutendum vineulum omnium sensuum, nihil referente, in obstrutio dicta fiat à vaporibus, vel à subdientia porositatum, quia data obstrutio sequitur quies spirituum, & somnis, quamvis tempore possint admitti illi à se spirito superediti.

Juxta hanc methodum discurrendum de somno præter naturam, qui pro causa potest habere, & spirituum inopiam, & contumaciam, & obstrutioem porositatum.

Prima causa appetit sepiissime in febribus verè malignis per dissolucionem sanguinis, coniungentem secum dissipationem spirituum, unde statim appareat, etiam precepit virtutem lapsus, cum pulsus parvitate, imbecilitate, & inaequalitate, & in hoc casu est maximus error vescantia ægri applicare, quia tunc nulla est necessitas revulsione hoc symptomate non emanante ab humore, sed à mera spirituum deficiencia, quæ magis inducit à dolore velutinum, & à fale corrodente cantharidum intra corpus penetrante, & major comittitur ab eis sanguinem mittentibus à venis frontis, vel temporis, vel nasi, cum majori spirituum resolutioni hac conferant; In parte affecta, & in hoc casu maxima insurgit difficultas, si curam ad Symptoma dirigamus; nam somnus non potest corrigi, nisi per aromatica, & fale, & sulphure acer & spiritu donata, quæ majorē sanguini dissolutionem inferant, ex quo iudicio melius effe febi incumbere, contenti pro Symptomatis correctione solis extirpationis Aromaticis, nari temporibus, & suritis crani apliceatis à quibus portio spirituum in cerebro potest parari.

Ab obstrutio meatus cerebri humore hos penetrante, si somnolenta morbo, impedito motu spirituum modo supradicto de concidentia dictorum meatum, & impedita etiam copiosa spirituum generatione, obstrutioem patientibus poris, qui recipiunt serum spirituum, intra cerebi glandulas, quod coheret observationi plures factæ, in dissolucionem extitorum, per lethargum, in quibus reperti fuerunt gyrī, & circumvolutiones corticis cerebri vero exundantes.

Ab hac obstrutio summa cum lethargi, & Causa, in Comate obstrutio est minor admittens majorem copiam féri spiritu, & spirituum intra meatus obstrutios, quam in lethargo, & Caro, idèo vi excitati à somno ad interrogata respondunt, & per aliquod tempus vigilant, sed breve, postquod in somnum relabuntur, memoria rerum in hoc affectu conservatur, & delirium adeit unde definitur somnus gravis cum delirio, febris quandoque cum hoc affectu conjungitur, quandoque non, ex quo deducitur febum non esse de ejus effenti, delirii causa est eadem paucitas spirituum, per quam non simul coherent in ea parte ubi Phantasmata rerum afferuntur, sed hūc, & illuc disserentes varia sufficiunt phantasmata minime inter se coherentia, quibus applicata phantasma dependent ab illis suis efformans appreheensiones, errat, inconveniens, & absunda intendit, cum delirio, hac ratione observamus debilitatos à fluxi copioso sanguinis, & ventris delirare. Præterquam in illo profundo somno multe rerum imagines phantasma representantur, velut in informis, quas tamquam veras apprehendit, licet à rectione, & veritate alienas, unde delirium si enim quis insomnum omnino absurdum, inconveniens, & unius, quæ repugnant naturæ rerum, & rationi, pro vero affirmaret, diceremus verè delirare, ita somnolenti delirant in affrendis pro veris imagines absurdas, & rationi contrariantes, quas in illo profundo somno apprebendit phantasma.

Lethargus, qui est inexpugnabilis ad somnum propensio, committata a somno gravi, & profundo, cum delirio, oblivione, & febre lenta, ab eadem obstrutio ne proficitur, sed major, cum somnus sit magis profundus, quam in Comate, delirium à supradicta causa excitatur, oblio ostendit humorem obstruentem dilabili-

circa partem sedem sensus communis, ubi rerum imagines, species phantasmata reveruntur, scilicet poris ubi fibre sunt modificate ope spirituum, vel sensus communis organi, ad normam obiectum iam apprehensum, ita ut huius sint aptæ representante objectum idem, etiam ab aliis, si suò motu sedens sensus communis afficiant; nam ab humore ad hanc partem perveniente tollit hæc modificationem, & cum hoc memoria.

Februm voluerunt multi ex Antiquis fieri à putredine secundum aliquam partem humorum obstruentem apprehendente, qui opinio à Platero impugnata fuit, & hunc fecutus est Sennetus, & determinarunt febrem uniti cum lethargo, sed fine dependentia unius ab alio, ita ut Lethargus ab humore obstruente meatus cerebri pendas, febris ab humore putrefcente in alia parte, & horum veltigia leuantur Recentiores.

Causa est somnus profundus, & tantus, ut etiam puncti excitari nequeant, licet obsevare sensitio signum, pars puncta retractio, aut contractione exhibeant, a quibus deducitur obstrutioem in meatus cerebri factam esse majorem, quam in Coma, & lethargo, quia somnus est magis profundus, quam in his, & colligitur esse affectionem appropositi proportionum, ab hac tamen differentem per sensationem, quæ in apoplexia non adest.

Omnes sc̄tæ in has causas affectuum soporoforum convenient, aliqui addunt qualitatem occultant narcoticam figentem spiritus, à qua somnus gravis inducitur, & hanc volunt residere in humoribus intra corpus genitum, eo modo, quo residet in opio. Mihi tamen videatur posse qualitatem hanc ad manifestum reduci dare humore obstruente meatus cerebri, & impedita transmutatio spirituum ad organa sensuum, unde somnus. Opium possumus dicere sive particulis dictos meatus obstruere, & si præter obstrutioem admittamus etiam, humorum per cerebrum diffutum sua crassitate irriter spiritus, vel mixtione eos enervare, & torpidos reddere magis notam faciemus qualitatem narcoticam, & haec ratione possumus asserere opium sive olei abundantia, spiritus invicare, & motu privare, quæ peragit etiam vini copia multitudine sanguinis evaporationem, vel suo spiritu has ab excalefacto sanguini in capite copiose suscitando, vel sua tenuitate inferiori pro vehiculo ferofis, & crassitudine particulis humorum ad penetrantes cerebri meatus obstrutioem in istis patiendo, à qua somnus. Ex horum consideratione possumus ulterius progredi indagando quanum veritatis infit in sententia Le-boe admittente blem pro causa somni præternaturalis, si multo oculo vel sulphure fuerit refuta.

Eidem remedii horum omnium affectuum curatio perficitur nempe castore ruta, majorana, Raphano iylestri, Scilla, Sinapi, Peonie Rad. serpentina, & alijs hujusmodi infinitis in acceto, donec tincturam horum exrexterit, & de hac exhibentur cochlearia cum paucis gurts spiritu cornu cervi, & olei charabe, eodem remedio inungantur tempora futurae crani, & naribus odorantia, quia narcoticorum nil felicitus virtutem enervat, & extinguit, quam acutum, Vescantia, cucurbitæ, vene fecito præcipue vene jugularis, Clysteres variæ sufficiunt phantasma minime inter se coherentia, quibus applicata phantasma dependent ab illis suis efformans appreheensiones, errat, inconveniens, & absunda intendit, cum delirio, hac ratione observamus debilitatos à fluxi copioso sanguinis, & ventris delirare. Præterquam in illo profundo somno multe rerum imagines phantasma representantur, velut in informis, quas tamquam veras apprehendit, licet à rectione, & veritate alienas, unde delirium si enim quis insomnum omnino absurdum, inconveniens, & unius, quæ repugnant naturæ rerum, & rationi, pro vero affirmaret, diceremus verè delirare, ita somnolenti delirant in affrendis pro veris imagines absurdas, & rationi contrariantes, quas in illo profundo somno apprebendit phantasma.

Lethargus, qui est inexpugnabilis ad somnum propensio, committata a somno gravi, & profundo, cum delirio, oblivione, & febre lenta, ab eadem obstrutio ne proficitur, sed major, cum somnus sit magis profundus, quam in Comate, delirium à supradicta causa excitatur, oblio ostendit humorem obstruentem dilabi-

Sectio III. Caput IX.

violentia, & substantia acrimonia, per qua secum trahunt succum spiritosum, quo continuo reparatio reficiunt desperdi spiritus, sed hujus beneficium corruptit irritans, & perturbans humoris mixtio, citissime subministratum subfusidum continuo vigili dissipans, & ex hoc deducit ratio per quam intelliguntur quomodo aliqui vigilias per tempus longum sustinere potuerint, & quomodo vigilias sequitur debilitas.

At extinctionem hujus exitialis symptomatis patet calamum humorum esse refrigerandum, & ejus acrimoniā tollendam, quod exceptuā omnia summè refrigerantia, & Narcoticā qualitate predita, à qua motus ille perturbans cohíberat.

Ad vigiliam præternaturalē reducitur etiam Coma vigil, quo affecti propensionem retinent ad somnum, sed hoc non est datum cum magna molesta, unde vigilare coguntur, cuius causa est spiritu paucitas sibi coniungens materiam vitiatam in motu perturbato, & acrimonia, nam a spiritu paucitate sit propensio ad somnum, fivè hac à deficiente parte spiritu in sanguine, fivè ab obstrutioem non permettentis ingressum materiæ spirituosa in corticali cerebri substantia, provenient.

Vigilia vero provenit à causa supradicta paucos illos spiritus in continuo motu detinente, & verius organa sensuum exterorum implete, cum expansione, quam ferre possunt, unde remedii refrigerantibus, & modificantibus pro hujus causa ablatione unienda, que obstrutioem tollunt, vel spiritus reparant.

C A P U T I X.

De sensu interno, & ejus lesione.

Per sensum internum intelligo sensum communem, phantasiam, scilicet imaginationem; est enim unicula facultas, quæ sensibili distinguit, & eadem contemplatur, sed secundum modum percipiendi diversa, quatenus enim percipit obiecta sensibili per sensum, dicitur sensus communis, quatenus vero phantasma, quæ sunt obiectorum sensibiliū imagines, contemplatur, & ihsis obiectorum naturam percipit, dicitur imaginatio, de qua hic est fermo, cum hujus lesions a Medico sint maximè confididerables.

Hec est potentia media inter sensum, & intellectum, quia operatio imaginatio non sit, nisi precessit operatio sensus, & opinio, quia illa operatio intellectus non sit nisi precesserit operatiophantasia imaginacionis.

Imaginatio per motum exercet suas operationes, eodem enim modo fit operatio imaginacionis, quo fit sensus, cum illa sit per phantasmata corpora, & sic cum sensibus interni moventur ab obiectis sensibili, sic dum imaginatur, imaginatio moventur a quibusdam imaginibus apparentibus, quæ vocantur phantasmata; haec sicut anima sensitivam movente posunt, ita posunt huic exhibere imaginem fui intentionaliter, eo modo, quo obiecta externa moventur, sensus externos, illis imprimit, vel exhibent imaginem fui, & quia phantasma sunt imagines obiectorum exteriorum exhibendo sui imaginem animæ, exhibent cum hac imaginem obiectorum exteriorum, & per hanc exhibitionem, seu representationem, vel obiectum fuit imaginis in motu solum consenserunt, quo moveret fedes imaginacionis anima hunc motum percipiendu videt, vel percipit, naturam obiectorum, quæ per phantasma representantur, etiam non sine presentia sensibus, quia dicta phantasma sunt imagines obiectorum, & haec representant animæ eo modo quo representant per eorum presentiam; haec ratione imaginatio dicitur intellectus imperfectus, quia percipimus per hanc obiecta etiam non presentia, sicut per intellectum.

Phantasma, ut alibi docui nihil aliud sunt, quam fibre cerebri modificatae à motu organi sensus communis ab obiectis externis moti, per quem motus istorum traducitur mediante dicto organo indicatis fibras, & ita disponuntur per hunc, ut quicquidem se moverint organum sensus communis, hoc afficiant eodem

motu, à quo affectum fuit ab obiecto externo, & ita percipit sensus communis illud obiectum, codem modo quo percipit, quanto motus illius per nervos percipit. Quapropter fibra illa taliter modificata dicitur esse imago obiecti, ad eum motum fuit modificata, & sensus communis ab his phantasmatis motu, eorumque contemplationis inherens, dicitur imaginatio-nis actus exercere.

Senitus communis proprio instinctu quedam sibi format phantasma ab imitatione eorum, quæ ab obiectis sensibiliis efformata fuerunt, non aliter nisi disponendo fibras aliquas motu sui organi cum tali modificatione, ut si moveantur versus dictum organum suo impulsu in illud, representent illi tale obiectum à sensu communis sibi propositum, in modificatione illius fibre.

Motus sensibili organis sensuum impressus quandoque alteratur ab aliqua passione corporis, vel animi, cum sensus communis deceptio, ita ut ea percipit videantur ei est quod non sunt, propter partem similitudinem, quam habent cum talibus rebus, quod patet in eis motu, perturbatis quibus omnia occurrentia videantur esse hostes, licet minimam habeant cum hoste similitudinem. Sic amore perturbati quilibet credunt esse perfornam, quam amant, & quo maior est perturbationis passio, major est etiam deceptio, & ob has passiones potest etiam sensus communis in phantasmatis à se ipso efformatis varia rationabilis coniungere. Idem etiam potest evenire in morbis, unde qui febri laborant, & humoris maximè perturbatis habent faciliter decipiunt, ideoque sicut videtur sibi videat quedam animalia in parte, quia in parte apparent, quedam lineæ habentes maximam similitudinem, cum talibus animalibus; sic unum famulum V. G. pro alio homini accipiunt, & gestus aliquis, deformis a modo secundum, quem efficiunt comprehendunt, & apprehensiones haec si non corrigantur ab intellectu, vincuntur ab imaginatione, & opinantur videare obiecta, que verè non videmus.

Ab aliqua passione in sensuum organis relata à sensibili obiecto decipiunt sensus communis in aliorum obiectorum perceptione, ut evenit quando post fixum aspectum per aliquod tempus corporis, quod moveatur rapidissime, hinc convertimus ad alia corpora, que obiectum in organo virüs ab obiecto rapide se mouent artus inspicio.

Spiritus ad formationem phantasmatum, seu modificationem fibrarum cerebri concurrent, dum moto organo sensus communis à sensibili obiectis, ab eodem moveantur spiritus proximi, eadem modificatione motus, quo determinatum fuit organum predictum, qui impulsu in fibra cerebri has modificant ad regulam dictam motus, at eventiente spiritus esse paucos, & ad motum lentos, & impulsu organi sensus communis non esse validum, modificatione evadit parva, & in aliquibus diminuta, vel deficiens. E contra si motus dicti organi fuerit validus, & spiritus crassi, & ut ita dicam, durus, modificationem distinctam, & profundam fibris imprimunt, que suo appulsi in organum sensus communis distingunt representationem ejus, cuius sunt imagines in eo parvior, sicut confusam, quando modificatione motus illius passioni, vel apprehensioni; unde contingit, quod impulsu fibra in organum sensus communis huc representent obiectum cuius est imago, sed cum passione, vel apprehensione.

Quod evenit ab alteratione spirituum circa motum organi virüs fibras potest evenire circa motum fibrarum versus organum, aut hinc alteratus representent organo quid diversum, vel coniunctum cum obiecto representa-to; quod non debet esse ei coniunctum.

Potest etiam succedere alteratio circa perceptionem obiecti sensibili dependenter à spiritibus in nervis contentis, & organo sensuum; si sint inordinati in suo motu, vel huic resistant, vel parum moveantur, & undulationes

lationes suscipienti interruptas, per quas obiecti imaginem in suo esse alteratam deferunt sensui communis. Organum etiam sensuum posuit affici à motu spirituum alteratorum in sua substantia, in his introducendo aliquam passionem, que delata ad sensum communem percipit aliquod, quod non est.

Hec phantasma alterata si sensus communis contemplatur juxta alterationem susceptam, error accidit in imaginatione, nisi intellectus advertendo representantur per dictam alterationem esse inconveniens, & præter rationem, illud corrigit, prout explicavi in meis Consilioribus.

Ab his deducitur ratio fati clara symptomatum laesa imaginatio, vertigo in qua imaginari obiecta visibilia circumrotari, quamvis immobilia permaneant, pender à circumrotatione spirituum degentium intrinsecos opticos, & substantiam cerebri, per quam motus exterorum visibilium transit, & circa imaginatio-nis sedem. Hi enim spiritus undulationes à motu visibilium impressas retinent, sed cum circumrotatione à causa morbi inducta. Hinc est quod motu obiectorum externorum visibilium intra cerebrum introductus, & deductus ad sedem sensus communis hanc afficiendo motu dicto representat isti obiecta, & quia eodem tempore hunc motu unitur motus rerum circumrotantium unitum, hi duo motus eundem sensum communem afficiunt, & hic percipit obiecta circumrotari.

Hujus circumrotationis spirituum cauam triplicem habemus, extraneum quoddam à suo motu perturbatum spiritibus mixtum, & turbationem, & tumultum, cum vorticibus in eis inducens. Hoc modo aqua vita, copiosum vinum, vapores à bilio materia in ventriculo existente, elevati, vel ab hypocondritis astutis transmissi, vel ab utero, vertiginosum affectum parunt; sicut etiam copiosus fluxus languinis ad caput motu perturbato suorum spirituum calidorum spiritus animales vertiginosum motu agitat.

Alterna cava est obstruictio aliquorum meatus cerebri à qua impedit transferre spirituum hi retrocedunt aliquo impetu, eo modo quo pila muro afflata, & retrocedendo obvios spiritus agitant, & perturbant, cum tumultu, & circumrotatione.

Tertia cava est spirituum paucitas, per quam inter se discontinuati inordinatè etiam, & nullo moderatore recti, sed propria inclinatione ducti huc illuc vagantur, cum motu ad circularem tendente, id est animi deliquio inguente vertigo oritur, quia sanguine à cerebro una cum spiritu avocato, in membranis cerebri minuitus motus excitatus, vel faltem coadiuvatus à pulsatione arteriarum membranis affixarum, & cum hoc motu minuitus pressio substantiae cerebri, qua spiritus, & succus nervosus redit via per meatus cerebri in nervos impellitur, & in hujus diminutione spiritus sue obtemperant inclinationes huc, illuc diffundendo, & obvios alios spiritus agitant circulariter; eadem est ratio, eur post labores magnos, & languoris fluxum copiosum, & in aliis vertigo succedit. Ab inadīnam tamen potest fieri ex quod fibre nervosae ventriculi per inadīnam succo nutritio defitit corrugantur, & in motu spastimadicos errumpunt inordinationem inspirantes spiritus intra fibras dictas contentos, quae successivè spiritibus in cerebro imprimuntur, cum motu perturbato, & circulati, & huc causa ad extraneum fatem, quo ad motum spirituum communium, potest reduci. Ita causa antecedentes designabunt differentiam vertiginis.

Pro curatione extraneum est à spiritibus arendum, & diffundandū, quod faciunt omnes spiritus volatiles solo etiam odore, & incus assumptū cum aquis antiepilepti-cis, vel antiparalipicis, & præcipue tillie, & peonia, & Theriaca & sic eis admisceatur aliquid Nepenthē, vel triplex Magna cum opio eodem tempore inordinatum motus spirituum moderabitur.

Obofructio toletur cum decoctis ex cephalicis, additis eisdem spiritibus, una cum castoro tintura Antimoniī, & Bezoartico lunari.

Spiritus paucitatis cum aromaticis occurrendum, inter quae primū locum tenet aqua magnanimita-

tis, spiritus vini aromatizatus cum ligno Aloës, nuce moschata, gallia moschata, Ambra, Cinammo, & Gariofili, idem præstans aqua vita Matthioli, Elixir proprietas, species diambre, Aromatici, Rosarii, pulvis viperinus, & aqua antipoplectica describenda capite sequenti, quæ omnia remedia antecellet.

Modus, quo sit affectus melancholicus ab eisdem præmis percipitur, est enim natura hujus affectus angor animi cum fixa imaginatione coniunctus, cum timore, & morore sine causa manifesta.

Fixa imaginatio fit, dum phantasma, seu fibre modificate cerebri representativa obiecti tristis, circa quod versatur imaginatio cum animi angore, continuo impellunt verius sedem sensus communis, huic obiectum tristis dicto impulsu continua representatione proponendo, & determinando ad fixam contemplationem ejusdem obiecti, movens fibras prædictas sunt spiritus, qui ob continuam obiecti tristis imaginacionem continuo fluxu ad dictas fibras representativas dicti obiecti converunt, ita ut dilatata viam à tali continuo fluxu, non adverteat anima ad dictas fibras dicuntur, pro primo motu à tristitia obiecti percepta in ejus contemplatione spiritus animales contrahi & ad motum tardum redacti, & peculiari modificatione secundum hunc donati in pauca quantitate ad nervos fluunt cordis, & os ventriculi languorem, & passionem quamdam tristem in his efficiendo (omnes enim passiones anima his partibus corporis communicantur mediis spiritibus, & nervis, ut experientia propria uniusquam potest comprehendere) quæ per motum nervorum reflexa in cerebrum cum motione, & affectione organi sensus communis, percipiunt passionem tristem harum partium, cum recordatione obiecti tristis ab obiecto tristis lacessita appetitum sensitivum excitat ad inventanda remedia pro evitando danno, vel periculo apprehensione in obiecto tristis, & in remedii investigatione semper habet prelens obiectum acquirendo velut habitat in hujus contemplatione perseverante una cum concepi-ti malo idea.

In obiecto imaginato adeo error, & falsitas aliquando, & tamen tamquam verum existimat à patiente, quia ejus idea concepta fuit, vel urgente animi passione, & quia additum fuit aliquod non proprium illius obiecti, dum sensus communis percipiendo aliquod obiectum à sensibus representatuum ob similitudinem licet parvam quam habet cum alio hoc, pro illa percipit, vel utrumque simul unum, vel aliquam proprietatem propriam illius alteri adaptat, & hoc modo percipiendo obiectum, phantasma etiam ad hujus ideam efformat, seu fibras cerebri suo motu ita modifica, ut valeant impulse in organum sensus communis representare obiectum, cum dictis conditionibus minimè convenientibus, & quia per sensus percipit, obiectum tale existimat patiens, & de ejus veritate non dubitat, intermixta reflexione, & advertentia, quod prædictæ conditions non sunt propriæ ejusdem obiecti, vel sunt absurdæ, & earum unio cum tali obiecto sit contra rationem, & multo magis corundem obiectorum unio.

Intermititur advertentia debita, & reflexio ob turbationem, & confusione sensus communis, per quam non perpendit convenientiam, vel disconvenientiam dictarum conditionum cum obiecto (percipere enim obiectum à sensibus representatuum, vel à phantasmatis & illud in istis contemplari, & de eo iudicium imaginativum fert, sunt diversi modi tendendi in obiectum, proprii sensus communis, seuphantasia, & imaginatio-nis cui suum inest iudicium, cum videamus animalia unum potius cibum eligere, quam aliud, dum unum iudicium magis convenienter sue naturæ) turbarum, & confundit sensus communis à passione, & molesta sequente, eo modo, quo in magno timore, & doloribus magnis anima turbatur continua representatione obiecti tristis imaginacionem fixam patiens & ab eadem trahitur à contemplatione convenientia vel disconvenientia dictarum conditionum cum obiecto imaginativo, unde iudicium præbet juxta representationem à sensibus, vel phantasmatis factam dictum errorum includentem.

Turbatur

Sectio III. Caput X.

289

Turbatur etiam, & confundit phantasia à spirituum animalium depravatione contracta à sanguine melancholico contribuente dictis spiritibus aciditatem erasit, & opacitatem tamquam qualitates dictis humoris proprias, & imaginatio pro contemplatione diffinita obiectorum indiger spiritum tenuitatem, & luciditatem ex observatione, quod possidentes has conditiones in spiritibus, obiecta invaginata diffinitè contemplanda errores circa ea contingentes corrigit citissime, unde spiritum opacitas, & crassitas contemplationem turbando, vel impediendo erit causa, ut precipiter judicium de obiecto, cum affirmatione eorum quæ cum eo representantur ratione repugnantum.

Ab aciditate spirituum continuus motus conservatur (cum acide particula minima cum aliis spiritibus coherent, id est etiam continuo motu agitantur) varia retinuntur imagines continuo fluxu imaginationi offensas, à quibus contuta, non advertit contemplationi obiecto, sed iudicium præcipiter sensibus non corrigit adherendo.

Potest etiam sequi inadvertentia prædicta imaginatio-nis, ex eo quod tam diffinitè, & clare representetur ille obiectum cum suis inconvenientiis, ut de eis dubitate error censeatur, & in claritate perceptionis, iudicium anticipatum profert, dependenter à sola sensu, vel phantasmatis impressione inconvenientiis. Hanc claritatem obiecti percepti tuncipit imaginatio à motu diffinito, & valido, quo fibrae modificatae movent organum sensus communis, & fibrae hunc motum habent à spiritibus, qui crassitate sua fortis impellunt fibras, imperium acide acido ex mixto.

Idem dicendum de obiectis alteratis à sensibus alteratis, vel de idis, quæ imaginationi offeruntur à passione introducita in organo sensus à spirituum, vel humorum actione fine obiecto extenso. Si qui tibicines in cubiculo habent afferbare, hos verè non audiebat, sed in organo auditus à spiritibus, vel vaporibus talis motio imprimitur aquans illam à tuba sonora excitaram, & hanc representationem falsam non corrigebat ex relatione adstantium afferentium tibicines nullo modo adesse. Sic in oculo aliquando fit talis motio, per quam videtur videiri quod non est, vel corpus videtur ubi talis figura, vel cum quibundam lineamentis, quæ ob similitudinem cum aliquo, sensus communis obiectum differens ab eo, quod est, in se percipit, & cum alia organi constitutione talis motio accommodata, aliquod obiecto conveniens proprium, & existens in eon non percipit, vel exalquo parvo signo comprehendit quod non est, quæ omnī si non corrigitur per examen sincerum convenientia, vel disconvenientia proprium imaginatio-nis, falsa perceptiones tamquam verae efformantur.

Aliquando imaginatio phantasmata sibi efformat, in horum contemplatione delectatur, delectando figuram magis in tali contemplatione, ita continuo praesens tale phantasma sibi faciat, ab assidua praesentia fit habitus in contemplatione, ex hoc habitus effectus vehementer oritur circa obiectum representatum etiam falsum, sed per habitum tam clare representatum, ut haec claritate cum affectu conjuncta creditur esse verum, & ab affectione extorquatur à voluntate, ab intellectu alienus ad veritatem non existentem obiecti confundantem, & hoc modo potest fieri illas falsas imaginationes credentium, & esse Principes, Pontifices, & divites abundare, & à sola affectione obiecti imaginati cogi intellectum ad afferendum illius existentiam. Colligitur ex hoc, quod rationibus convicti, de factis obiecti illius nulla adequata response solitus imaginari; attamen in eadem credulitate pertinaces conservantur delectationem infundente, & qua amant illud obiectum falsum, ac si esset verum, illud pro tali credere volunt.

Causa timoris, & maioris videtur rechè apicari per depressionem ad contractionem animæ sensitivæ, hoc est spiritum corporeorum ab opinione, vel certitudine mali praesentis pendente. In hac depressione spirituum horum debita quantitas non suministratur partibus, unde dicitur anima sensitiva decurrit, quod idem est ac spiritus animalis minus, sicut in latitia, ac gaudio, dicitur anima sensitiva dilatari, quia spiritus animales in ea expanduntur, & in hoc statu anima ex innatis ideis no[n]sens essentiam timoris esse

spirituum animalium depressionem, & contractionem, passionem timoris concipit, à timore majori statim proficitur, & haec passiones dicuntur morbos, quia adueniunt sine causa extrinseca, & sine reali presentia objecti mali.

Depressio spirituum fit à vaporibus crassis elevatis ab humore melancholico intra vascula cerebri existente, & mixtis cum spiritibus animalibus, à quorum crassis opprimentur, & contractantur, quod propter etiam contingente à tenebris, per quas spiritus animales debili motu agitantur non aliter, ac quando à causa morbifica sive oppressi, vel contracti, & hoc deducitur, ex eo quod in luce suo motu spiritus exhilarante, & attenuante timor in tenebris conceptus evanescit, quapropter antiqui hunc timorem in melancholico explicarunt exemplo puerorum in tenebris ambulantium cum maximot timore, quafi cennarent veluerint in timore spiritus esse in tali statu, in quo ponuntur à tenebris, vel à privatione lucis, quod est idem à nobis explicatum pro indaganda causa causa.

Tota cura melancholici affectus erit in moderatione melancholici secundum aciditatem, & crassitatem, deinde in ejus purgatione, & quia humore melancholico purgantia sunt fatis nota, hæc prætereo, & præparantia folium exponant, in quibus etiam major difficulias, & quantum opere his affectus contunxus soler eradicari. Tali remedia sunt omnia cephalica simplicia, & etiam aromaticæ, & folie volatili predita tropis in hoc opere repetita; ab illis enim mirum in modum aciditas, & crassities humoris melancholici corrigitur non contradicentibus Antiquorum præceptis, & inter alia valerat jugi antiqui, in cuius ventre posita fuerit lignum vifcum querincum, falso, radix valerianæ, angelicae, imperatoria, scorzonerae, & gentianæ, & folia rosmarinii, calamintie, organi, camedrii, & rafra coru cervi; Valenti etiam species diambre lericantic Galeni, utraque Antidotus aqua theriachalis, quinta essentia rosmarinii, oleum galrioflorum, macis, citri, extractum calami aromatici, cinamomi, ambrae, lapis Bœxoar, qui à Zucro pro insigni remedio proponitur, pulvis viperinus.

Si vero calor cum melancholico humor conjugatur, refrigerantia cum supradictis sunt milcenda, ut serum latensis, & aqua refrigerantis, & balneum aquæ dulcis est exercendum.

Melanocholia hypocondriaca, quo ad essentiam, & effectum eodem modo explicatur, & sola differentia confatur, que in hoc confitit, quod melanocholia hypocondriaca originem habet in hypochondriis latentem, melanocholia vero à capite male affecta, illa frē temper à frigide, hec à iolda. Remedia pro melanocholia hypocondriaca pluribus in locis superius proposita fuerunt, ubi egimus de facultate naturali,

CAPUT X.

Dærationis, & memorie lesione.

Operations intellectus sunt intellectio, divisio, & compositio, ex quibus deducitur affirmatio, vel negatio.

Intellegit intellectus per phantasmata ab imaginatione ante efformata, & representativa obiectorum sensibilium, dum ea contemplando intellectum percipit eorum naturam, & proprietates magis clare, & diffinitè, quam imaginatio, & circa haec operatur aliquod, non operatur imaginatio; nam cum phantasma sine materiali, & obiectum cum materia representant, imaginatio una cum aliis proprietatibus obiecti materiali etiam percipit, intellectus vero abstrahit omne intelligibile obiectum à materia, & illud contemplando intellectus, & pro hoc exequendo indiger phantasmata, cum non possit intelligere intelligibili, nisi abstrahendo à sensibili, & à materia, & nisi haec cognoscat per phantasma, non potest intelligibili abstrahere derelinquentio sensibilium. Idecirco phantasmatis semper indiger intellectus, ita ut quando vult speculari independenter ab imaginatione, formet sibi phantasma. Hinc redit dicere Aristoteles phantasmata se habere ad intellectum sicut sensibilia se habent ad sensum, & sicut haec mo-

T
vetur

C A P U T X I.

De facultate loco motiva.

Motus hic confideratur, qui est proprius animalis, & est merè localis, idèque potest cum Aristotele definiri tertio phisi. cap. 2. actus entis in potentia prout in potentia, & sensus est, quod motus est actus imperfetus, ut ordinetur ad actum ulteriorem idèque est actus subiecti, quod est in potentia ad actum ulteriorem non quomodocumque sed in quantum est in potentia ad actum ulteriorem cum motus ex ipso, quia est actus imperfetus, adèque ordinatus ad ulteriorem actum postular subiectum existens in potentia ad talem actum ulteriorem.

Facultatis motiva organa illius essentiam constitutiva, quatenus corpus recipit, tria sunt, nervus, musculus, & spiritus animalis & arteriosus, quibus omnibus ad naturam leges modulatis motus voluntarii restè perficiuntur aliquo verò ex istis à naturali regula deflecentibus; Motus sit vel diminutus, vel depravatus, vel absolor.

Principale organum motus est musculus fibris carnosis intertextus, hisce misceruntur fibrae nervosae, & rendinose, ha. paulatim sibi adhaerentes in unum fasciculum chordae instar colligantur, qui tendo dicitur, & inseritur ossi pars movenda actione musculi, cuius est tendo, vel tenditur immedietab. Oste, & postea in multis fibras diramat per substantiam musculi.

Fibra nervosa à nervo, qua ut plurimum in capite musculo implantantur, prograduntur, & per substantiam musculi disseminantur, & in tendim etiam infunduntur, arterias, & venis undique intertextur.

A nervis spirituum animalem recipit, ab arteriis spiritum vitalem, vel sanguinem arteriosum per nutritionem, & effervescientiam, de qua mox, ejusque pars residua per venas ad sanguinem nempè cor redirentur.

Caro ei sit donata, que fibras munit robur & resistentiam tribuendo, membrana circumvenit partim ad firmitudinem, & ad integumentum, partim ut musculi distinguantur à le invicem, & à vicinis partibus separantur,

Musculus tres habet partes, caput, ubi nervus infertur, medium seu ventrem, & est crassior, & carnosior, eius pars, finem, seu caudam, & est tendo, qui partem adnotatur.

In musculo adestrat virtus elastica nempè in suis membranis & fasiculis, quod conspicuum sit ex eo, quod si tentantur, & dilatentur, se in statum naturalem restituent, Huc uique unanimes sunt, & Antiquorum, & Recentiorum sententia, que in determinando modo, quo musculus motum voluntarium peragit, varia sunt.

Enarratae causa communis habent assensum, dum per has explicatur modus delitii, eo modo quo explicari potest. Ab his causis colligitur curatio, que perfectur per moderationem effervescientiam inordinatam, & agitationis spirituum, quod praefat sanguinis missio, & ea omnia, que billem moderat superioris descripta in Cap. de bile, addendo aliqua cephalica frigida, & celsato delirio corroborandi spiritus animalis remedii cephalicis in hoc tractatu descriptis.

Modum laesiorum memorie descripsi in meis consultationibus, unde ne repeatam, que dixi, lectorum ad eum locum remitto, & cùm sit communis cum modo, quo Antiqui explicant, eandem lesionem ab iisis non debet reici, a nimis enim humido, & siccō volunt memoriam ledī, & Recentiores easdem qualitates modo suo adiungunt, quatuor plicatus fibularum cerebri factas à motu obiecto externorum, & à parte, in qua refudit sensus communis, & in qua volunt confistere memoriam, concedunt tolli, vel minimi, vel à nimis seco, vel à nimis humido, & per modificationem utriusque remitti, dum in copia ex arteriis in eos immittunt, itaq; per sanguinem veniam effluere, & elabi non possit non fecus ac penē contingit.

Facultatem incorporateam alii à causa motus excluserunt, & materialem, corporeamque causam assignarunt nempe sanguinem, quem creduntur musculos inflare, dum in copia ex arteriis in eos immittunt, itaq; per sanguinem veniam effluere, & elabi non possit non fecus ac penē contingit.

Alii voluerunt esse cor causam motus, ex eo quod sit primum mobile in corpore animalis; unde cum indecessu motu pulset, & sanguinem magna vi effundat per arterias in omnes partes, si veloci immissione, & insinua-

Sectio III. Caput XI.

infusione sanguis intra porositas muscularum impellatur, itaq; ab iisis particulis, tamquam acculeis infundit musculari, & contrahantur, tunc fit motus.

Has omnes sententias recensit, & acutè recitat Alphonse Borellus in suo secundo Tomo de motu animalium, ubi recitit etiam musculos non inflari, & contrari vitali motu à sanguine violenter immisso, aut ab aeris compressione, aut ab ipsorum pondere sanguinis eodem modo, ac funes madidi contrahantur.

Non fieri ab actis compressione sanguinem immittente in musculos convincitur ab experientia; nam in vacuo Torticelliana multa animalia clausa diu moventur extracto à machina aere, aut ad insignam raritatem redacto, quapropter non potest huius pressione ibidem non existere, sanguinem intra musculos pressione pellendo eos inflare, & contrahere, & consequenter non debent fieri motus illi convulsivi, tam violenti, quales patitur animal in dicta machina extracto aere.

Nec experimentum funis madidi potest adaptari contractionem muscularum à sanguine irrigatorum, quia funis tunc inflatur, & decurrit, quando omnes ejus interiores partes madide sunt, graciliter verò, relaxatur, elongaturque quando est omnino aridus, & humiditate aquae privatus. E contra musculos, quando maximè sanguine irrigatur instar spongiorum, tunc relaxatur, mollescit, & elongatur, tendit, & contrahaturque exēcto, & expulso sanguine, ut patet in corde, & in reliquo musculo, qui albicans, & pallidus est, quando contrahuntur rubicundi, quando relaxantur, imò scilicet eis scalpello cutis fulvi laxerunt, copiosè sanguinem emittunt, & contrarium evenit in musculo turgido, praterquamquod, cum continuo sanguinis ab arteriis in musculos transfundatur continū debent esse contracti. Ulterius si sanguis vi cunei inflat musculos, ut aqua fumem, remanet semper maxima difficultas, quonodo relaxantur, & detumescant, debent autem tolli cuncoli illi sanguine intra pores fibrarum muscularum existentes, & hoc non potest fieri momento, licet momento detumescant.

Aliorum sententias refutatis idem Author sum exponit sententiam, & vult cum universa schola medica, omnes musculos moveri imperio voluntatis in cerebro residentis, & ab hoc per nervos instrumentum motus ad patem movendam aliiquid transmitti, & quia inflatione ductus, & contrac̄tio non sit in viis, per quas diffunduntur, & ubi existit motiva facultas nempè in nervis ipsiis, sed extra ipsos, scilicet in musculari, consequenter substantia, aut facultas à nervis transmissa per se sumpta non est sufficiens inflationem illam efficientiam, sed necesse est, ut aliiquid adjungatur, quod in ipsius musculari reperiatur, vel altiore subministretur, & ex harum substantiarum mixtione configuratur quid simile fermentationi, aut ebullitioni, que substantiam illam in musculari inflationem producit. Ex diversarum substantiarum mixtione ebullitionem fieri docent Chymici affundendo super oleum Tarenti spiritum vitrioli, & miscendo acida cum alkalicis.

Hoc posito inquirit author quodnam sit illud quod per nervos immittitur, qui vi, & modo impellatur, & per quos canales, & ut hoc clare explicit, indagat strueturam fibrarum nervosarum, & ait nervum esse fasciculum seu capillamentum ex pluribus fibris suis compositum, & membrana colligatum, unaqueque fibra cava est, potest, ut vasa sanguinea, licet solidi, & repleta appareat, ob nostri vasa habet, & cum non sit impossibile fibris corporis que sponte suu moveri possint, nisi impedire possint, & terreatrum, postea vinculi soluti, & post levigatum sibi redditia suam indolem motivam exercere valent. Quod si verum existimat illud axioma. Quidquid movetur, ab alio moveretur, ut verisimum esse puto, assertum est particulas per colligationem cum aliis dependeret suum actualiter motum, retinere verò per suam naturam exigentiam ad exercendum talen motum, quem prima causa Deus, quando sunt iolure, & liberis ab unione cum aliis particulis eius restituit operando tamquam causa naturalis prima juxta exigentiam talium particularum, vel particule, quae erant in motu, solutas, & prius quiescentes movent, vel aether quacumque corpora pervadens suo motu duas particulas moveret.

Quia ratione verò debilis illa effervescientia in musculis facta immenſam vim exercere valeat prout ostensum fuit libro 1. cap. 16. explicit idem Author exemplo funis madidi, qui non ob aliam causam inflatur contrahitur, & elevata vasta pondera, quam vi ponderis granulorum aquæ, que non fecus ac cunei intra fibras funis existit.

contractionem ejusdem patientis; hoc autem pendet, tum ex copiosa multiplicazione cuncorum simili operantium, tum ex energia motus, & impetu percussivi, quo granula illa innumeraria excundunt intra fibrarum porositas, & interstitia superare possunt quamlibet resistentiam q[ui] iescerent, ut demonstratum est ab eodem Authore de vi percussiva prop[ri]o 190.

Cum poro fructu[m]a musculi, & ejus actio contraactiva non omnino diffirat a compositione, & operatione mafacit fons ambo enim ex innumeris fibris frequentibus ligaturis differens constant, & idem porositas longas, non rotundas habent, que dilatantur ultra 40. gradus ad insuffici corporiculis, veluti a totidem cuneis, qui in immensum multiplicatis simili operantur vi motus, & energie percussivis contra ierent, & quietem refissent.

Differentia lumenmodio inter se in celeritate operationum, in fine enim cunei aequi tardo motu insinuantur, & diuturniori tempore egrediuntur, & transpirant. Contraria in musculis cunei momento inflationem, & inanitionem creant.

Ratio discriminis est, quia cunei aqui in fine eamdem solidam molem retinentes locali motu extinxunt advenient, & insinuantur inter funis poros. At in musculis cunei non advenient defors, sed in ipsius interstitiis fibrarum gigantum in actu inflationis muculorum, & destruntur, dissipanturque, quando detemuntur, quia nempe non eandem amplam solidamque molem retinent, sed etiam per rarefactionem acquirunt, & deinceps amittunt se condensando, ut sensu constat in ebullitionibus, & dislosionibus memoratis, in quibus particule mobilissime sphaericas se dilatando ampullas bulbularium efformant, non omnino dentias, & plenas, sed valde raras vacuitatis grandiusculi interceti. Unde fit, ut facile concidamus, & ad pristinum spatiuum angustum redigimus, momentum possint, & hinc mechanicas necessitatem, & operandi rationem muculorum deduci posse pot; nam ab inflatione, & dislosione innumerabilium veleculorum spumaformis universam molem musculi dispergunt, non secus ac a cuneis aquis in fine integra musculi substantia inflatur, qua cum ex fibris robustissimis, & ide non extensibilis conserfatur, fit, ut in dilatatione, & inflatione necessario musculi longitudine contrahatur, & decuretur, & quia vesicula, seu cunei in immensum multiplicantur per totam altitudinem, & amplitudinem musculi, & inituper agnere vi percussivis, ut dictum est. Hinc fit, ut grandis illa potentia componatur, quae sublevare possint pondera vasta per notabile patrum, nempe per majorem, quam per lexam decimam partem longitudinis musculi, ut probatum est propos. 20. lib. 2. de motu animalium.

Unde hic Author cum Antiquis convenit, motum voluntarium musculorum tribuendo anima, quae succum nervorum ad determinatam partem tranmittit, & spiritibus animalibus, quos in succo nervo inclusi admitti, & folium de novo addit spiritus animales a succo quadam colligari, quod Antiquorum doctrinam de spiritu animali non verit, sed clarioriter reddit. Antiqui motum facultati morti in fibris residenti tribuant. Hanc facultatem, in quo confitatur, explicat author, nempe in effervescencia luci nervi, & fangiunis, & fibras musculosas per se validum motum exercere non posse, probat lib. 1. propos. 7. qui videatur.

Certum tamen, & inconcussum manet tam in hujus, quam in Antiquorum sententia motum vitiarum, vel ratione spiritus animalium, vel via, per quam transfit, nempe ratione nervi, vel ratione instrumenti, & eisdem remedii curari motus lesionem a dictis causis tam in recentiorum, quam Antiquorum sententia. Nam facultas anima motiva in musculis refidens per Antiquos non vitio sui, sed instrumenti motum vitiarum, vel nullum edit, unde instrumenti vitio adhibenda temenda non facit.

Si cum spiritibus animalibus particula mordet, & irritativa fala miscantur, a tali irritamento vellent membranosa partes nervi, vel dum per eam excurrunt, vel dum effervescendo spiritus animales modo supradicto cum lingue mixti, irritativis particulis sequuntur unitas libertas conceditur, & irritandi actualis po-

testas permittitur cum explosione inflativa, que sequitur a conjunctione spiritus salini cum spiritu alkalicu, ut explicat Villius de mortibus convulsivis, & ab hoc irritamento membrum agitur, vibratur, & variè contentur; sunt motus convulsivus non aliter ac irritatio membranis, & nervis nati, & irritata apera Arteria fit & sternuta, & tussis, que ad motus convulsivos reducentur, & folium irritamentum istorum cauda conturbat.

Horum convulsorum motum interpolatus accessus, & reculus perindea irritantem materiali esse vaporalem, & subtilem, id est faciliter retinens, vel à motu partis exteriori, & iuxta motu extra suos limites prospelli, quapropter citio desinunt, recusus vero corundem nobis offendit huc cum nervis salino irritamento sceleris, fanguinemque hujus promptuus esse, cum fucus nervus sua vita à fangiunis vita contrahat.

Ad hoc succi nervosi, & fangiunis salino quinquaginta motus convulsivi perniciem illam acquirunt, per quam febris, cuius associantur lethalem judicamus praecedente judicio depravationis massa fangiunae, & succi nervosi pendentis à salinis excrementis utriusque substantia vita alimenti & caloris naturalis fides dislocationem, & corruptionem minantur, ni circu utraque subflentia a salino expurgetur excremento, & sua bonitati native, & balsamicis facultati restituatur, quod Diaphoretica promittunt, omnia salina genera in fangiunis, & succo nervoso latencia cum serosa subflentia, per curis poros sudore evanescunt, inter alia vero Diaphoretica hoc unum praeferuntur, nempe decoctionem milii. Rad. card. benedicti parasitidis, cornu cervi, in talloles incisi, & in vase in quo hoc ebullient nodulus suspenderunt, in quo sit ligatum bezooricum minerale ad 3. 5. de hac decoctione batur frequenter, & in prandio, & in cena, & extra etiam ad lib. quinque, & sex, & amplius in die; sola enim quantitas medicamenta meo judicio potest disponere corporis ad sudorem copiosum in hoc calu necessarium, & hac solvia, & similiū remediorum usu puto febris maligranum extinctionem attingi posse, & precipue si cum cibis Diaphoretica etiam jungantur, ut cornu cervi philosophice prep. Bezoart, minerales, & similia.

Ad hos motus reducentur etiam motus epileptici, qui differentur a convulsis simplicibus, quia in his operationes animales rationales, & sensitiva auferuntur, ita nec advenientem paroxysmum epilepticum advertant, nec adveniente recordentur, quia præter explosionses, que sunt in musculis particularum fangiunis acidi, & succi nervosi multum alkali soluri a quibus musculus in suis partibus sensitivis vellicatur, & mordet, unde illius motus convulsivus adeo utriversus liquoris, & explosio in intimis cerebris partibus contingit adeo perturbatur, ut spiritum animalium ordo, & motus, & qualitas pervertantur cum inhabilitate servendi facultati rationali, & sensitiva coacto pro tempore hujus affectionis suspendere suas operationes, & haec effervescencia in cerebro facta inter spiritus animales, & materiam acidam volatiliter communicatur spiritibus intra nervos degeneribus, & qui ad hos flumina dicta effervescencia, & explosione depravantur, per quas continuantur motus convulsivi in musculis.

In paroxysmi incolus primò in hoc affectu convenit succus rubis minoris in Majo collecta exhibitus ad 3. 6. per tres dies decrescente Luna, & id reiterando per tres vices.

Item fel catelli nigri lactantis, & strangulati exhibitus in decocto peoniae, vel in aliquo aqua antepileptica, si patiens, fit musculus eligatur catillus, maxillae si feminam.

Item 3. argenti purissimi fiamni an. 3. 1. facchari finiss. 3. 3. terre continuo per quindecim dies in mortario profusi indeſinenter, faccharam concepit colorrem subnigricantem, & argentum, & fiamnum totum in ea dissolvitur tunc accipit 3. 8. aqua solaris distillata per B. M. & in ea dissolue compositionem supradictam permittit, quod feces fundum petant, & utre dicto liquore per mensem ad 3. 2. in vere, & in autumno. Valent etiam fucus Aquilegia cum succo verbenae terrestriam 3. 3. per 40. dies, valet pariter sequens medicamentum 3. 4. fan. drc. opop. castor. Antimonii crudii an. 3. 5. pul. omnia, & exhibetur cum aqua cerasi, nigr. per mensem, item phlegma vitrioli sali suo defecato mixtum,

Sectio III. Caput XI.

mixtum, & per mensem digesta fortissimo igne destillatur de hoc 3. 1. terdato in novilunio, & plenilunio, & habetur pro Arcano. Item pulvis consolide majoris per quindecim dies in appropriato liquore est probatissimum. Item cor lupi expicatum, & pulverizatum in quaruo vices exhibitum tempore hyemalid miraculum sanare volunt.

Eodem modo sunt motus hysterici convulsivi, & in caula solidi different, cum hi originem habeant in utero malis humoribus refero, vel a degeneratione fangiunis menstruali retenti in acidum spirituum, vel a corruptione seminis, modus autem, quo sunt hi motus est uniformis superioris explicato addo solidum respiracionem ladi in his affectibus, ut aliquando videatur defecisse, quia spirituum animalium cursus ad musculos thoracis, & diafragma impeditur a turbatione ab eis concepta in effervescencia supradicta, & explosione, vel ab impedito pro majori parte transitu dictis spiritibus ad dictas partes a vaporibus ad caput elevatis a supradictis materia etiam musculi retroactio.

Hece sententia confirmatur ex eo, quod in illis, qui convulsi perirent, post mortem estat illa ditorio, & diriguntur articuli, qui contracti fuerant, eò quod extincta prorsus facultate sensitiva in nervis, sensus molestia a qua convellebatur, deficit, & proinde non amplius succum spirituum, nempe caulinam dispolionis inter musculos effundunt, id est contraactio illa violenta musculi deficit.

Quonodo vero tanta copia succi spiritosi es nervis effundi posit, quod sufficit ad dispolionem continuatam efficiendam per plures dies per quos motus convulsivi, & convulsio durant, id explicit Borellus in cit. lib. 2. de motu animalium cap. 19. prop. 213. dicendo, quod non exigunt abundans fluxus succi spiritosi nervis, sed sufficiunt minimarum guttularum dispensatio, dum in unaquaque spiritus innumerari continentur, quales continentur in parvo grano thuris, Zibet, & Moschi, & in vitro Antimonii, quod vino, cui infunditur virtutem catharticae imparitur etiam die ponderis diminutione. Hic morbus curabitur duleficiantibus fangiunis, & nervorum succum superius descripsi, & refolventibus, diaforeticis deſeribendis de paralyſi.

Hic est Neotericorum sensitiva de motu convulsivo, & convulsione discrepans ab Antiquorum sententia, qui Magistro Hippocrate, & Galeno determinarunt, hos affectus oriuntur a plenitudine, vel ab immaturatione neoterici; tandemne fuerunt inventores deseripti causa ab irritacione; nam in hac stabilienda fecuti, sunt aliquos tuos predecesores Hippocrate, & Galeno adiutor, inter quos Daniel Sennertus cum Averroë, & Alii, qui videndum in insitib[us] lib. 2. parte 3. lecit. 2. cap. t. & in lib. practicæ lib. 1. part. 2. cap. 28.

Ad motum convulsivum reducitur singultus, si credimus Galenos, qui pro ethicorum textu 23. convulsiorum quamdam motionem, & affectionem vocat, quam aliqui volunt esse ventriculi, aliis Diaphragmati, ut Sylvius quemcumque verò pars hanc convulsiorum affectionem patens temperum estat à subflentia, vel qualitate irritante, ut communiter sentiunt etiam Antiquitatis precepit venerantes, & ita vera indicatio estemper in quo cum saepe materiam irritantem modificandi, & expellendi, pro qua indicatione explenda faciunt omnia medicamenta ab Antiquis descripsi; duo tantum addam experientia comprobata succus menthae, & granatorum dulcamian. 3. 5. poltumque huc bibetur aget, fascia stricte circumligatur circa regionem ventriculi, alterum ex pulvis feminis anteit ad 3. 2. super bibendo aquam malvarum paveris erratici, & mentha an. 3. 2.

Catalepsis est alter affectus, qui producuntur ab extenso quodam spiritibus animalibus commixto, cum in hoc affectu sit tamquam essentiale subita alienatio mentis, seu depeditio omnium sensuum interiorum, & exterorum cum motus voluntarii impotenti, non potest autem fieri tali alienatio facultatis sensitivæ, & rationalis in momento, nisi per aliquod, quod cum spiritu animali sensitiva poterit, & rationalis instrumento misceratur, & ab eo figuratur, vel concentratur, cum illo motus ablatione in parte, ubi anima, & sensus, & intelligi-

Novum Systema Medicum.

git, & imperat, cum nulla ex his operationibus exercitentur, nec motus ab imperio voluntatis dependens, ab hoc enim morbo deprehensi manent in eo statu, & figura in qua apprehenduntur, ex quo colliguntur non esse liberam voluntatem pro dirigendis spiritibus animalibus ad nervos permutando sit, libera tamen maner via spiritibus ad continuandum suum cursum per nervos inferientes manutinent patientis in eo statu, in quo erat quando ab hoc symptomate correptus fuit, quod certe non potest exequi, nisi per continuum fluxum spirituum animalium per nervos a quibus continuitur illa inflatio, & contractio musculari necessaria pro conservanda parte in tali statu, & cum tali figura, & si ab aliquibus observationibus à medicis recentissimis percipimus aliquos in hoc affectu intellectiles, audivisse, vidisse, & perceperisse, cum liberte ab hoc symptomate retulerint eis, que ab antistantibus coram his acta fuerint, cum dictis ex observationibus colligatur immotus remansisse sine voce concludendum est praeferatas operations suile debiles diminutas, nec libera ram suile potestem imperandis spiritibus, & eos diligendi ad alia membra pro mutatione situs, quod convenerit ex hoc quod cum dictis operationibus aetioniti, & stupidii remanent, & quidam cataplectici si moveantur ab aliquo, movendi potentia se exercit, erexit constunt, incedunt impulsu, & quocumque, vel manus, vel brachium, vel crux flectatur in ea flexione permanet, que certo demonstrant liberum esse transire spiritibus animalibus per nervos, & defere solum determinativum, & motivum internum modens, & determinans viam spiritibus per determinatos nervos, dum accedente motivo, & determinante exterio spiritus, per nervos fluit, & destinata determinatio externo partes moveant.

Iu quo vero consistat virtus spirituum operationes sensitivas motivas, & intellectuales, vel tollens, vel diminuens cum stupore, puto non posse melius explicari, quam cum Sylvio Le-Boe statuerit spiritus animales factos esse plus minus torpidos, & ad motum inopinos ob aliud extraneum vaporosum illis admixtum per quod coagulantur spiritus, vel insipiantur, vel crassiores evadunt, & turbidi, ita non sufficiunt dicti facultatibus peragendis, nec mirum esse debet, nec improbable credendum hanc spiritum coagulationem in aliqua parte cerebri operari, cum videamus tot coagulationes humorum in materiaem crassam gypteam, & calculosam peragi, cum non poterit evenire in spiritu, cum videamus experientia spiritum vini optimè dephlegmatum non assimilem a spiritu animali in nature conditione, cum ab illo reficiatur mixtum cum spiritu urina ab hac elicito precedente fermentatione per sex hebdomadas in convenienti anni tempore ad invicem coagulari momento temporis in inani massam spissam, & consistenter, nonne potest in corpore humano generari præter naturam humorum, vel spiritus, qui valeat spiritus incrassare, cum in corpore admittantur humores acidi austeri, qualis est pituita pontica, & melanochroa, quorum virtute dicuntur incrassari, & insipisci ceteri humoris? Quare ab humoribus hujus naturæ in vapores, & spiritu haultis resolutis mixtisque cum spiritibus animalibus non succedit, horum coagulatione, & insipiatione. Certe nulla ratio hoc reddens improbabile, & absurdum potest affiri, in modo habetur fundatum hoc statuendi tamquam veritati consentaneum, quia spiritus posse coagulari evincitur ab experientia propria spiritus vini, & vapores subtiles elevati ab humoribus acidis austeri id possunt efficere, & in hanc sententiam venit Sennertus lib. cit. cap. 3. & omnes Antiqui concludunt catalaphim formaliter confitentes in immobilitate, coagulatione spirituum, & volunt causam efficientem esse intemperiem frigidam, & siccacem. Recipientes eamdem essentiam formalem admittunt statuendo hanc esse coagulationem, & insipiationem spiritum impeditem, actionem intellectualium, & lenitivitatem etiam à voluntate pendenti exercitum, quae non differt a congelatione: efficientem causam volunt intemperiem frigidam, & siccacem ad quam reducuntur humores acidi austeri,

qui sunt de genere melancholia, que ab Antiquis temperamenti frigidi, & secchi statuunt, id est pro curatione admittunt medicamenta melancholiam emendantia, fugiendo acetum, & ea, quae acoem componuntur, cum melancholiham augeant, & Neoterici Aromaticis, & cephalearia calidis huic morbo opem ferunt, que pariter melancholiham emendant.

Virio instrumenti leditur potentia loco motiva quando intrumentum, quod est musculus, & nervus est leitus secundum suam organizationem, ut contingit in eorum relaxatione, à qua tremor partis efficitur, cui musculus, & nervus relaxatus inferunt. Quomodo vero à fibris musculosis, & nervosis fiat tremor nos docet ab reflexione ad tremorem voluntarium, quo manum V. G. sponte, & voluntate imperante agitantur. Tremor cum sit successiva, & frequens agitatio membrorum ad partes oppositas, dum manum voluntario tremore agitamus, successiva, & frequens agitatio manus in partes oppositas sit, quia musculi ad invicem oppositi, & Antagonistæ unus post alium successivæ frequenti, & cisticis motu à voluntatis imperio contrahuntur, ut V. G. manum sursum moveo per musculi superioris contractionem, huic musculo opponitur aliis in inferiori parte manus, qui imperio voluntatis motus, & contractus deorsum manum mouet, & deprimit, & ita ex successiva contractione horum musculorum unus post alium sit successiva, & frequens agitatio manus in partes oppositas, hoc est sursum, & deorsum non fecit, ac in bilance aequalitatem diuibus manus, modò unam, modò aliam lancem deprimimus. Talis successiva motus agitatio membrorum ad partes oppositas succedit fibris musculosis, & nervosis membrorum relaxatis, nam dum hoc membrum, ita morbosus affectus mouere volumus, exploso illa, que sit ab effervescencia spiritus animalium à voluntate transmissa ad partem movendam uniti cum sanguine arterioso in dicta parte existente, illa in qua exploso, que est necessaria ad infundandum musculum, & contrahendum non est cum tali impetu, ut fibras musculosas, & nervosas relaxatas ad talen contractionem trahere valeat, que sufficiat ad partem movendam usque ad situm determinatum, vel ad eam motam in tali situ conservandam, quia impetus explosionis deficit, & consernit in fibris relaxatis magnis, atque magis extendendis; eo modo, quo si lora, vel coriza corpus grave ligetur, & dicta illud trahere velimus, cum impulsu tractionis extendimus corizam, non moveremus corpus, & virtus tractiva deficit in ipsa coriza, & si ad aliquam contractionem, & resistentiam coriza ducatur, ut resistat tractioni, movebitur corpus grave, sed debiliter, nisi impulsus tractioni reteretur, & quia, dum musculus ab impetu explosionis aliquanter contrahitur, secum trahit musculum Antagonistam, & deficiente illo impetu musculus antagonista per suam virtutem elatricam suo statui se reducendo partem motam à musculo prioris contractione reducit ad eam partem oppositam, ut si sit necessitas movendi illam partem, vel eam in aliquo situ cum vi ambo conservandi, transmittantur continuo spiritus ad musculum, qui movet illum ad unam differentiam loci modo superius dicto, & à virtute elatrica musculi Antagonistæ in contractam partem trahitur, & ita continua agitatio membrorum in oppositas partes sit tremor in illa.

Ex quo patet tremorem membrorum fieri, dum musculi antagonista simili aquila frequentia contrahuntur ad instar funipenduli itus, & redditus ferè aequitemporaneos alterando, & ab hoc deducitur altera causa tremoris, nempe paucitas spirituum, dum in hac non frequenti fluxi transitum luccus spirituum in musculum movendum pro eius penitus, sed inter transmissione unam, & alteram intercedunt morulae, in quibus musculi, qui sita contractione motum, vel sufficiationem aliquis partis peragebant, relaxantur, & in hac relaxatione musculi antagonista distracti à priorum contractione innata vi elatrica ad suum statum reducentur movendo partem in oppositum statum, & hoc modo fit tremor à spiritu deficiente.

Has causas tremoris nempé spirituum penuriam, & relaxationem muscularum factam à nimia humiditate, quæ

Sectio III. Caput XI.

que supponit intemperiem frigidam, & humidam Hippocrates, quam Galen Avicennam docturant, & omnes sine contradictione admittant. Neoterici mathematica theorematem Medicinae, & Philosofiae accommodando modum explicandi tremoris originem satis facilem, clarum, & perceptibilem invenierunt.

Pro curatione tremori à muscularum relaxatione, cum haec supponat copiam humoris, exsiccantia, & sudorifica præcipue convenient, & si his non cedit mortis, pro Sudore etiam habendus; sudor prolificatur in lecto cum instrumento sudatorio, & ad pedes vice carbonum ignitorum in parva olla spiritus vini destillata cum bacis juniperi ponatur, & ascendatur, & hujus calore sudor excitetur premisso decocto ex ligno fæcili, vilco querino, & juniperino cum herbis cephalicis: post sudorem innungatur spina dorsi balsamo filipinum cum oleo nucis molibata, macis, & gariofilum finum mixtis; Potest etiam parari fequentes oleum pro predicto effectu, 2*l.* saponis nigri raf. 1*l.* 2*l.* spiritus vini optimi non totaliter degrediuntur s. q. ut supereminent tres digitos saponi, destilletur primo lento igne, ad olei aspectum aegutus ignis, & oleum hoc ad tertiorum affectiones frigidas est exquisitum, & probatum. Si pars solùm aliqua ob dictam cauam tremore afficiatur proportionato huic instrumento sudore excitetur, in eo solùm, & pars eiusdem extensis illinatur, & pars doris, ubi producent nervi dictæ parti inferientes; si vero à spirituum defectu proveniat tremor nihil magis proprium, & efficax, quam spiritus vini cum cephalicis destillatus, & quinta essentia Matthioli, Thiersi, Mithridatii.

Inter hujusmodi remedia est efficacissima sequens aqua, 2*l.* spiritus vini rectificati 1*l.* 8*l.* florum lili. convallis. 8*l.* Cherii, 1*l.* Ros. Dam. primi. veris an. m. 8*l.* herbe melifera, majorana an. 3*l.* 3*l.* florum lavandæ, rosmarinii an. m. 6*l.* gariofil. 2*l.* cardamoni 2*l.* 3*l.* cynam. elec. 2*l.* 4*l.* macis 2*l.* 1*l.* incia, & contuta crasso modo in supradicto spiritu vini infund. & stent per mensam ad Solem dicti destillentur per b. m. s. a. De hac aqua in paroxysmo, ad medicamentum coclaris si fieri potest exhibetur, & etiam sapè reteretur, naribus odoranda supponatur, tempora inungantur ferè continua iteratione, vel petia duplicita in hac aqua madefacta eis applicetur, & exsiccata renoverunt utraque cruce spinalis medulla in Occidente madefacta; extra paroxysimum etiam valer aliis remedii admixta, quinta essentia Matthioli, etiam eodem modo adhibetur, sicut, & baliam peruvianum, vel apopleicum. Extra paroxyscum summè confort rad. rodia cum cariosifolia an. 3*l.* 2*l.* in vino infusa, & bibita, vel decoctum radicis benedictæ, matre, & vesperæ epirotum, vel in substantia sumpta ad 2*l.* cum aliqua aqua antipoplectica; colligente dicta radix menis Aprilis, aqua violæ luteæ; collecta codem mense dicta multa prestante in affectu apoplectico. Radix brontie per annum ad 2*l.* 1*l.* bibita in convenienti liquore, nempè in aliqua aqua antipoplectica curat ab apoplexia, & ac eis praefervat.

Cum istis remedii cephalicis non erit incongruum aliquæ cardiacæ admittere ad sufficiandum motum cordis, qui iohes in hoc affectu conservatur, & formam, quia provida natura porositates nervis cardiacis correspondentes ampliores fecit, ut difficultis obstruerentur, idcirco ab obstructione totali lucent porositates admittunt portionem spirituum animalium à qua motus cordis continuatur; potest etiam esse, quod natura permisit spiritus animales ad nervos cardiacos in majori quantitate, & cum majori impetu fluant impedimentum obstructionis superando, & motum cordis efficiendo.

Si vero à sanguine extravolato fiat apoplexia, quod demonstrabit plenitudi corporis, & virtus ratio praecedens, ut cotigit si vena jugularis obstruantur, ut observavit Hipp. mirrendus sanguis a brachio, & postea a fronte, & quidem in copia ad tollerantiam viuum agrotent, & postea supradictis remedies uteribus, debet etiam impedit transitus spirituum animalium ad partes in quibus istæ operations exercentur; cum autem certo sciamus sensus, & motus principium esse mediullam oblongatam, que est principium nervorum (instrumentum motus, & sensus), & probable fit ex dictis fedem animalium rationalium operationum esse in ea parte cerebri, que est circa principium nervorum, concludunt etiam apoplexiem fieri impedito transitu spirituum ad mediullam oblongatam, & ad partem cerebri circumiacentem hinc, & talis transitus spirituum non impedit solùm obstructis porositatibus perirentur.

Si motus, & sensus ex toto non recuperetur deveniendum est pro dicussione materia ad decocta dia-

phorética parata cum ligno fando, visco querino, jupiterino, & salsa, una cum céphalici simplicibus, & horum decoctionis formulae apud Authores habentur multæ, idèò ab eorum descriptione supercedeo.

Paralysis, & omnes eius differentiae ex communi omnium contenti eamdem habent causam cum apoplexia, & in hoc solum dixerunt, quod in apoplexia est ablatio motus, & sensus in univerlo, in parali si vero est in aliqua tantum determinata parte. In apoplexia luctant etiam operationes rationales, in parali si conservantur salem debiles. Apoplexia quandoque transit in paralysim, & tunc apoplexia dicitur levis, & curatur; fortis enim numquam curatur. Aliqui concedunt paralysim posse fieri ab humorib[us] bilioso, quod non existit.

FINIS.

I N D E X

RERUM NOTABILIUM

LOCUPLETISSIMUS

Que in novo Systema Medico continentur.

A

- A** Cidi, & alkali mixtio sine coagulatione non est Naturæ deneganda. *scit. 1. cap. 6. pag. 218. & 219.*
 Acidum alkalico unitum migrat in falso. *scit. 1. cap. 8. p. 235.*
 Acidum sanguini ineſt. *scit. 1. cap. 11. p. 242.*
Æſtus post cibum unde oriantur, & quomodo fedandi. *scit. 1. cap. 6. p. 223.*
 Alimentum debet esse sanguinem, quomodo sit intelligendum. *scit. 1. cap. 12. p. 249.*
 Alvi fluxus à ſaliva falſidine. *scit. 1. cap. 8. pagin. 235.*
 Alvi ſypticitas ab effervescentia Chyloſa immoſica. *scit. 1. cap. 7. p. 228.*
 Amblyopia, & Amacerofis. *Vid. Obſtructio nervi optici.*
 Anima rationalis creatur à Deo ſtim, ac materia in Ovo muliebri eft ultimò diſpoſita pro organizatione ſetus. *scit. 1. cap. 13. p. 259.*
 Anarca quomodo producatur, & quibus remediis curanda. *scit. 1. cap. 12. p. 234.*
 Animis paſſioneſ aciditatem in humorib[us] augent. *scit. 1. cap. 8. p. 235.*
 Angina quid ſit, & ejus curatio. *scit. 2. cap. 1. pag. 269.*
 Antiqui eratunt in ſtabiliendo deſcenſum ſaliva à cerebro. *scit. 1. cap. 8. p. 234.*
 Apoplexia quid ſit, & quomodo curanda. *scit. 3. cap. 11. p. 235.*
 Apoplexia à ſanguinis plenitudine, & ejus curatio. *scit. 1. cap. 11. p. 246.*
 Arteria Coriacea pulſatio in Hypocondriis, qua de cauſa accidit. *scit. 1. cap. 11. pag. 247.*
 Afciſes quomodo producatur, & curerunt. *scit. 1. cap. 12. p. 254.*
 Astmatis, & Orthopneæ, arque Diſpneæ cauſe, & remedia. *scit. 2. cap. 1. p. 268.*
 Auditio quomodo fiat. *scit. 3. cap. 4. p. 279.*
 Augmentatio per quod differt à nutritione, & quo patet fiat. *scit. 1. cap. 12. p. 256.*
 Auris virtus quoad auditum, & eorum curationes. *scit. 4. cap. 4. p. 279.*

B

- B** Ilis gignitur in ſanguine ab aduſtione. *scit. 1. cap. 6. p. 218.*
 Bilis eft calida. *scit. 1. cap. 6. p. 218.*
 Bilis muua. *scit. 1. cap. 6. p. 219.*
 Bilis viria, eorum signa, & curationes. *scit. 1. cap. 6. p. 221.*
 Bilis species varia. *scit. 1. cap. 6. p. 225.*
 Bilis fit pallida per commixtionem multæ ferofitas. *scit. 1. cap. 6. p. ibidem.*
 Bilis fit Vitellina, ex hoc quod magis incrassetur. *scit. 1. cap. 6. p. ibidem.*
 Bilis fit porracea per admixtionem alicuius acidi cum nativa acredine. *ſectio prima, caput 6. pagin. ibidem.*

C

- C** Achexia à lymphæ aciditate inducta, & ejus curatio. *scit. 1. cap. 7. p. 232.*
 Cachochimia pituitaria quid ſit, & quomodo curanda. *scit. 1. cap. 11. p. 243.*
 Cachochimia in lue gallica quomodo producatur. *scit. 1. cap. 14. p. 260.*
 Calculi quomodo generuntur. *scit. 1. cap. 9. pagin. 239.*
 Calculi curatio. *scit. 1. cap. 9. p. 237.*
 Calculi curatio præſervativa. *scit. 1. cap. 9. pagin. 239.*
 Calor

Calor consistit in effluxu substanciali à corpore calido emanante, atque celeri, & perturbato motu prodeun-
te. *fect. 1. cap. 11. p. 244.*
Calor tributatur massæ sanguineæ à parte sulphurea, &
spiritu in ipsa residente. *fect. 1. cap. 11. pag. 242.*
Calidum innatum quid sit, & ejus actio. *fect. 1. cap. 12. p. 249.*
Calidi innati vitia, & eorum curatio. *fect. 1. cap. 12. p. 250.*
Caliditas, & humiditas absolutæ considerandæ sunt in
humoribus corporis viventibus; frigiditas, & siccitas
tantum refectivæ. *fect. 1. cap. 11. p. 242.*
Cancri origo, & curatio. *fect. 1. cap. 7. p. 232.*
Capitis dolor. Vide Dolorum causa, & Remedia.
Catalepsis causa, natura, & curatio. *fect. 3. cap. 3. p. 277.*
Cerebrum infervit facultati animali. *fect. 3. cap. 1. pag. 272.*
Cerebrum contribuit spirituum animalium generationi.
fect. 3. cap. 1. p. ibid.
Cerebrum spiritus animales efficit fermento proprio im-
plantato. *fect. 3. cap. 1. p. 273.*
Cerebrum communicat aliquam virtutem impulsivam
pro executione motus spiritibus. *fect. 1. cap. 10. p. 242.*
Chylificatio sit in Ventriculo. *fect. 1. cap. 3. p. 207.*
Chylificatio fit per fermentationem, & quomodo. *fect. 1. cap. 3. p. 213.*
Chylificatio fine optimæ ciborum dissolutione fieri non
potest, & qua de caula. *fect. 1. cap. 3. p. 210.*
Chyli color à quoniam oriatur. *fect. 1. cap. 3. pag. 212.*
Chylificatio perficitur in intestinis. *fect. 1. cap. 4. p. 213.*
Chylificationis vitia, & eorum curationes. *fect. 1. cap. 3. pag. 207.*
Chyl defecatur ab excrementis mediante bile, & suc-
co pancreatico simul effervescentibus. *fect. 1. cap. 4. p. 213.*
Chyl depuratio fit per præcipitationem modo aliarum
præcipitationum Chymicarum. *fect. 1. cap. 4. pag. ibid.*
Chylus in glandulis magis attenuatur. *fect. 1. cap. 4. pag. 215.*
Chylus attenuatio à mixtione spiritus animalis, & arte-
riosi. *fect. 1. cap. 4. p. 216.*
Chylus à glandulis Meieriori per ductum Toracum
fertur in suctuibus; sanguini minetur, & sua mu-
tationis succipi principia. *fect. 1. cap. 5. pag. ibidem.*
Chylous fluxus ab obstructione lacteorum, & obstruc-
tionis glandularum mœstenteri. *fect. 1. cap. 4. pag. 215.*
Circulationis motus in sanguine datur, & ad quem fi-
nem. *fect. 1. cap. 11. p. 247.*
Circulationis hujuscemodis virtus, & curationes. *fect. 1. cap. 11. p. ibidem.*
Coeliaca passio per quid differat à Lienteria. *fect. 3. cap. 4. p. 215.*
Color quid sit. *fect. 3. cap. 3. p. 276.*
Colorum varietas unde ortum habeat. *fect. 3. cap. 3. pag. ibid.*
Coma, & Catrus. Vide Somnolentia morbo.
Cholera quid sit, tales ejus causa. *fect. 1. cap. 3. p. 208.*
Cholera curatio. *fect. 1. cap. 3. p. 209.*
Cor est præcipuum instrumentum facultatis vitalis. *fect. 2. cap. 2. p. 269.*
Cor esse fontem caloris quomodo sit intelligendum.
fect. 2. cap. 2. p. 267.
Cor est simplex miculus. *fect. 2. cap. 2. p. ibid.*
Cor moveret motu indecimenti Dyastoles, & Systoles.
fect. 2. cap. 2. p. 269.
Cordis motus à quo efficiatur. *fect. 2. cap. 2. pagin. ibidem.*
Cordis palpitations, & motus inordinati vitio Sanguini-
nis quomodo producantur, & quomodo curari de-
beant. *fect. 2. cap. 2. p. 271.*

D

D Elirium quomodo producatur in febribus ardenti-
bus. *fect. 3. cap. 10. p. 289.*
Dentum stupiditas unde oriatur. *fect. 1. cap. 8. pag. 234.*
Deflitiones à cerebro provenientes explicantur. *fect. 3. cap. 1. p. 284.*
Deflitiones salæ quomodo tales efficiantur. *fect. 1. cap. 6. p. 225.*
Diarrhœa quid sit. *fect. 1. cap. 6. p. 220.*
Diarrhœa orta à bile acri in intestina desfluenta. *fect. 1. cap. 6. p. ibid.*
Diarrhœa varie species à mala Chylificatione. *fect. 1. cap. 3. p. 213.*
Diarrhœa curatio. *fect. 1. cap. 6. p. 221.*
Dyabetes quid sit, & quomodo ei occurrendum. *fect. 1. cap. 9. p. 237.*
Dyabetes aliquando fit ab acri falso corrodente. *fect. 1. cap. 6. p. 222.*
Dyipna. Vide Astma.
Dysenteria quid sit, à quibus producatur, & ejus cu-
ratio. *fect. 1. cap. 6. p. 220.*
Dolor quid sit, & quomodo fiat. *fect. 3. cap. 7. pagin. 283.*
Dolorum causa, & remedia. *fect. 3. cap. 7. pagin. ibid.*
Dolorem sanguinem attrahere quomodo sit explican-
dum. *fect. 1. cap. 11. p. 248.*
Dolores omnes intestinorum, qui conjuguntur cum
seni frigiditas proveniunt a pituita, & quomodo
curandi. *fect. 1. cap. 8. p. 235.*

E

E Mpiena quid sit, & ejus curatio. *fect. 2. cap. 1. p. 269.*
Epilepsia quid sit, & ejus curatio. *fect. 3. cap. 11. p. 292.*
Erisipela quid sit, & ejus curatio. *fect. 1. cap. 11. pag. 247.*

F

Facultates medicæ concepte non sunt nisi organa cum
iis requisiti, & conditionibus disposita. *fect. 1. cap. 1. p. 204.*
Facultas naturalis quid sit. *sectio prima, cap. 4. pag. ibid.*
Facultas segregatrix intestinis reicitur. *fect. 1. cap. 4. p. 213.*
Facultas nutritiva ex Aristotele quod sit. *fect. 1. cap. 12. p. 249.*
Facultas pulsifica, seu pulsus arteriarum in quo confusat. *fect. 2. cap. 2. p. 272.*
Facultas animalis quid sit. *sectio tertia, cap. 1. pag. ibid.*
Facultas imaginativa quid sit. *fect. 3. cap. 9. pagin. 287.*
Facultas imaginativa est potentia media inter sensum,
& intellectum. *fect. 3. cap. 9. p. ibid.*
Facultas imaginativa suas operationes exercet per motu-
m. *fect. 3. cap. 9. p. ibid.*
Facultas intellectiva quid sit. *fect. 3. cap. 10. pagin. 239.*
Facultas loco motiva quid sit. *fect. 3. cap. 11. pag. 290.*
Fames ab Aristotele definita, & quomodo talis definizio
intelligenda. *fect. 1. cap. 2. p. 204.*
Fames est appetitus solius fisci actu. *fect. 1. cap. 2. p. ibid.*
Fames ab acido producitur. *fect. 1. cap. 2. p. 205.*
Famem fieri ab Acido, scire sufficit medico ad ejus ex-
cellum, aut defectum curandum, qualicunque mo-
tale acidum feratur ad ventriculum, aut in eo ge-
neretur. *fect. 1. cap. 2. p. ibid.*

Famis

RERUM NOTABILIUM.

Famis vitia quomodo corrindenda. *fect. 1. cap. 2. pag. ibidem.*
Fames ab acido fixo, & quiete non excitatur, &
qua causa. *fect. 1. cap. 2. p. ibid.*
Famem excitare in aliquibus calida, & aromatica, &
cur. *fect. 1. cap. 2. p. ibid.*
Fames canina ab Acidu Pancreatis orta, & quomodo.
fect. 1. cap. 7. p. 230.
Fames aliquando non sentitur ob intensam apprehensio-
nem alterius rei, quod accidit in melancholicis. *fect. 1. cap. 2. p. 205.*
Fames cur minatur aestate, augatur vero hyeme. *fect. 1. cap. 3. p. 212.*
Fameli sunt aliqui, qui sine fama mensé accedunt,
cum edere incipiunt, & quare. *fect. 1. cap. 2. p. 205.*
Febris natura in motu fermentationis massa sanguineæ
aucto conficit. *fect. 1. cap. 11. p. 249.*
Febris periodice unde ortum habent. *fect. 1. cap. 11. p. 248.*
Febris longæ, lente, & parva sine calore à lymphæ a-
ciditate producuntur. *fect. 1. cap. 7. p. 233.*
Febris malignæ à sanguinis dissoluzione. *fect. 1. cap. 6. p. 223.*
Febris malignæ summan habent putredinem, quia sum-
man sanguinis dissolusionem. *fect. 1. cap. 6. pagin. ibidem.*
Febris malignæ à dissoluzione pendentes symptomata.
fect. 1. cap. 6. p. 223.
Febris malignæ à sanguinis solutione orta curatio. *fect. 1. cap. 6. p. ibid.*
Febris malignæ etiam aliquando producuntur ab acci-
do ob summam sanguinis coagulationem: Harum si-
gna, & carum curatio, *sectio prima, cap. 11. pag. 245.*
Febricitantes quo plus nutriuntur plus laeduntur, & qua
de causa. *fect. 1. cap. 3. p. 211.*
Febricitantes cur male nutriuntur, idèque emaciuntur.
fect. 1. cap. 12. p. 251.
Fermentum famis. Vide Fames.
Fermentum Ventriculi ad Chylificationem inferviens
illius est, quod & famem excitat. *fect. 1. cap. 3. p. 210.*
Fermentum Ventriculi est Acid-Salum. *fect. 1. cap. 3. p. 205.*
Fermentum Ventriculi adjuvatur à saliva, in qua inest
vis fermentativa. *fect. 1. cap. 3. p. 210.*
Fermentum ventriculi quot modis vitetur; ejus vitio-
rum signa, & curationes. *fect. 1. cap. 3. p. 211.*
Fermentum Ventriculi ad agendum excitat à Calore.
fect. 1. cap. 3. p. 211. & 212.
Fermentum Ventriculi ab immodico calore dissipatur.
fect. 1. cap. 3. p. ibidem.
Fermentum Lienis quale; ejus vitia, & curationes. *fect. 1. cap. 7. p. 231.*
Fermentum dissolutivum ad corrindam sanguinis cras-
ficiem in renibus succenturiatis datur. *fect. 1. cap. 9. p. 236.*
Fermentatio continua inefi sanguini: In quo confitat;
& ad quem finem. *fect. 1. cap. 11. p. 248.*
Fermentatione hac sanguini diminuta impeditur excre-
mentorum secreto. *fect. 1. cap. 11. ibidem.*
Fermentationis hujuscemodis virtus, & quomodo corrindenda.
fect. 1. cap. 11. p. ibid.
Fermentum nutritionis. Vide calidum inatum.
Fermentum proprium testibus implantatum ad seminis
generationem dari probatur. *fect. 1. cap. 13. pagin. 255.*
Fermentum glandularum cerebri pro spirituum animalium
generatione. *Vid. Cerebrum.*
Flamma minor à majori extinguitur, & cur. *fect. 1. cap. 3. p. 212.*
Feminae habent ovarium. *fect. 1. cap. 13. p. 258.*
Feminae cur se folis non possint concipere. *fect. 1. cap. 13. p. 259.*

G

Generatio quid sit. *fect. 1. cap. 13. p. 256.*
Generationi mas concurrit effectivè. *fect. 1. cap. 13. p. 257.*
Generationi femina concurrit effectivè. *fect. 1. cap. 13. p. 258.*
Generatiois vera causa efficiens. *fect. 1. cap. 13. pag. ibid.*
Generationis modus explicatur. *fect. 1. cap. 13. pagin. 259.*
Generatio animalium perfectorum fit ex concurso ma-
ris, & feminæ. *fect. 1. cap. 13. p. 257.*
Generatur cur aliquando mas, & cur aliquando fe-
mina. *fect. 1. cap. 13. p. 259.*
Gonorrhœa quomodo producatur, & auferri debeat.
fect. 1. cap. 14. p. 261.

H

Hæpar non sanguificat. *fect. 1. cap. 5. p. 216.*
Hæpatis tumor Hydropon producit, & quomo-
do, & ejus curatio. *fect. 1. cap. 12. p. 256.*
Hæmatia testium actionem vitiat, & quomodo
tollenda. *fect. 1. cap. 14. p. 262.*
Hæmorrhœa sanguinis è naribus quomodo curanda.
fect. 1. cap. 11. p. 246.
Hæmorrhoides nimis manantes sanguine quomodo ad
stringenda. *fect. 1. cap. 11. ibid.*
Hypocondriacæ melancholias causa. *fect. 1. cap. 7. pa-
gin. 228.*
Hypocondriorum dolores ab effervescentia nimia chy-
li, & nimia aciditate succi pancreatici. *fect. 1. cap. 7. p. 227.*
Hypocondriaci dolores, & rugitus non ex ventriculi de-
bilitate, sed ex ejus inferioris oris exsiccatione indu-
cta ab appofiti Hæpatis calore. *fect. 1. cap. 3. p. 210.*
Hypocondriacorum dolorum curatio. *fect. 1. cap. 3. p. ibidem.*
Hypocondriacorum querela de stomacho à quo originem
habent. *fect. 1. cap. 3. p. 211.*
Hydrops unde oriatur. *fect. 1. cap. 6. p. 222.*
Hydrops à lymphæ aciditate inducta, & ejus curatio.
fect. 1. cap. 7. p. 232.
Hydrops Abdominis. Vide Ascites.
Hydrops variarum partium. *fect. 1. cap. 12. pagin. 254.*
Hydrops pulmonum causa, & remedia. *fect. 2. cap. 1. p. 269.*
Hydrocephalus. *fect. 1. cap. 12. p. 254.*
Hyterica passiones unde ortum habent, & quomodo
fedenda. *fect. 3. cap. 11. p. 295.*
Humiditas sanguini communicat tam à fero, quam
à communione stoma particularum. *fect. 1. cap. 11. p. 242.*
Humorum quartarium ab Hypocrate descriptum, &
quo fundamento. *fect. 1. cap. 11. p. 241.*

I

Intellectus quid sit. *fect. 3. cap. 10. p. 289.*
Intellectio quotuplex. *ibidem.*
Intellectus quomodo intelligatur. *fect. 2. p. 290.*
Intemperies quæcumque primo ex sanguine est peten-
da. *fect. 1. cap. 11. p. 244.*
Inflammationes mafia que sine præcipue consideranda.
fect. 1. cap. 11. p. 242.
Infiammationes multæ à Pleroria. *fect. 1. cap. 11. pagin. 246.*
Inflammationes mafia unde ortum habeat. *fect. 1. cap. 6. p. 220.*
Inuria. *Vid. Urine suppressio.*

L

Lethargus. Vid. Somnolentia Morbosæ.
 Leuco phlegmatis. Vid. Anasarca.
 Lyenis ulus. fec. 1. cap. 7. p. 231.
 Lyenis tumor facile Hydropem affert, & qua de cava-
 fa. fec. 1. cap. 12. p. 255.
 Lyenis tumor quomodo producatur supposita circula-
 tio nis schola. fec. 1. cap. 12. p. ibid.
 Lyenis tumorum curatio, fec. 1. cap. 12. p. ibid.
 Lyenthaler quomodo fiat, & eius remedia. fec. 1. cap.
 3. p. 207.
 Lymphæ producitur in glandulis conglomeratis ex sero
 sibz acido, & spiritu animali à temperamento ca-
 rum proprio. fec. 1. cap. 7. p. 228.
 Lymphæ species duplex. fec. 1. cap. 7. p. 233.
 Lympha in parte superiori circulans ad venas jugula-
 res fertur in inferiori vero ad cystis magnam. fec.
 1. cap. 7. p. 228.
 Lympha sanguini miscetur, & ad quem finem. fec. 1.
 cap. 7. p. ibidem.
 Lingue quad guslus sensim vitia. fec. 3. cap. 6. p.
 260.
 Lues Gallica quid sit. fec. 1. cap. 14. p. ibid.
 Lues Gallica semen pro generatione vitiat. fec. 1. cap.
 14. p. 261.
 Luis veneræ curatio. fec. 1. cap. 14. p. ibid.
 Lumen quid sit. fec. 3. cap. 3. p. 275.
 Lumen quomodo producatur, & partes proximas illu-
 minet. fec. 3. cap. 3. p. 276.

M

M *Acies naturalis in fenio qua de causa.* sec. 1. cap. 12. p. 253.
 Macies in Haëctica unde oriatur. sec. 1. cap. 12. p. ibid.
 Macies ex immunditia Venere. sec. 1. cap. 12. pagin. ibid.
 Macies ex immundis excretionibus. sec. 2. cap. 12. p. ibid.
 Macies ab obstructione inducta. sec. 1. cap. 12. pag. ibid.
 Macies ex vitio partis nutritiæ. sec. 1. cap. 12. p. ibid.
 Mania quomodo producatur. sec. 3. cap. 10. pagin. 290.
 Melancholica affectio, & ejus curatio. sect. 3. cap. 9. p. 288.
 Melancholici & frigidi cur facile steriles evadant. sec. 1. cap. 14. p. 260.
 Melancholia cum viscerum obstructionibus quid sit. & quomodo curanda. sectio prima, cap. 11. pag. 243.
 Mensum suppressio quibus producatur causis, & quibus remedii auferenda. sectio 1. cap. 14. pagin. 264.
 Mensum defectus sterilitatem inducit. sec. 1. cap. 14. ibid.
 Mensum immundus fluxus quomodo sistendus. sec. 1. cap. 11. p. 246.
 Melenterii schyrri, scrofula, shaxoremata, Athoreema-ta, & Melicerides à quibusnam causis oriuntur, & eorum curatio. sec. 1. cap. 4. p. 216.
 Meritor, & timoris causa. sect. 3. cap. 9. p. 289.
 Mola Generatio. sec. 1. cap. 14. p. 263.
 Motus multiculorum quomodo fiat. sec. 1. cap. 10. p. 241.
 Motus quo modis vitiatur, & quomodo naturali statui refituendus. sec. 3. cap. 11. p. 292.
 Motus convulvus quo pato efficiantur, & quomodo tollendi. sec. 3. cap. 11. p. ibid.
 Motus duplex in sanguine, unus circulationis, alter ve-ro fermentacionis, & quibus de causis. sec. 1. cap. 11. p. 247.
 Motus pressioris est motus ad lumen efficiendum neces-sarius. sec. 3. cap. 3. p. 276.

Musculus quid sit, &c quibus constet partibus. sect. 3
cap. II. p. 290.
Musculus quo inodo moveatur. sec. 3. cap. II. p. ibid.
Musculus habet virtutem elasticam. sec. 3. cap. II. p.
ibidem,

NArium quoad odoratum virtutia, & eorum curatio
sec. 3. cap. 5. p. 281.
Nervorum structura juxta Borellum explicatur. sec. 1.
cap. 10. p. 241.
Nervorum succus quomodo signatur. sec. 1. cap. 10.
p. 240.
Nervus succus per Nervos fluit leni, & infensibili mo-
tu, & ad quem finem. sec. 1. cap. 10. p. ibid.
Nervulo huius succo duplex tribuitur motus, alter fu-
sum, alter deorsum. sec. 1. cap. 10. p. 241.
Nicticlopia. Vid. Pupillæ contrictio.
Nutritio fit per reparationem deperditæ. sec. 1. cap. 1.
p. 204.
Nutritio quomodo fiat. sec. 1. cap. 13. p. 250.
Nutritionis effectiōnia tria concurunt. sec. 1. cap. 1.
p. 249.
Nutritionis principium effectivum est anima. sec. 1. cap.
12. p. ibid.
Nutritionis principium dispositivum est calor. sec. 1.
cap. 11. p. ibid.
Nutritionis principium instrumentale est organizatio
sec. 1. cap. 12. p. ibid.
Nutritionem propriam perficere quilibet musculus ferme-
to proprio. sec. 1. cap. 1. p. 204.
Nutritionis virtutia, & quo pacto corrigenda. sec. 1. cap.
12. p. 250.

N

Obiectum Medicinae est tantum corpus humanum organizatum. sec. i. cap. 1. p. 204.
Objecitum sensus debet afficere sensum vel immediate vel per effluxum sua substantiae. sec. 3. cap. 2. pag. 274.
Objecitum Vitis est lumen. sec. 3. cap. 3. p. 275.
Objecitum Auditus est sonus, & quomodo. sec. 3. cap. 4. p. 279.
Objecitum odoratus sunt odores. sec. 3. cap. 5. p. 280.
Objecitum Guttæ est sapor. sec. 3. cap. 6. p. 281.
Objecitum Tactus sunt omnes qualitates tangibilis, tan prima, quam secunda. sec. 3. cap. 7. p. 283.
Obstrunctiones generantur culpa effervescientia immoderata chylì à succo nimis acidi Pancreatis. sec. 1. cap. 7. p. 228.
Obstrunctionum remedia. sec. 1. cap. 7. pagin. 228. 8. 229.
Obstrunctiones cum cordis oppressione, palpitatione, & tremore. sec. 1. cap. 6. p. 224.
Obstrunctiones fiscae in Hypochondriis quomodo explicandæ. sec. 1. cap. 7. p. 228.
Obstrunctiones Lyenis à Lymphæ aciditate, & earum curatio. sec. 1. cap. 7. p. 231.
Obstrunctiones Hepatis à Lymphâ acida & earum curatio. sec. 1. cap. 7. p. 232.
Obstrunctiones Mefenterii ab eadem causa. sec. 1. cap. 7. p. ibid.
Obstrunctiones renum quomodo curandæ. sec. 1. cap. 9. p. 237.
Obstrucitio Nervi optici. sec. 3. cap. 3. p. 278.
Obstrucitio Nervi auditorii quibus à caulis, & quomodo auferenda. sec. 3. cap. 4. p. 280.
Obstrucitio Nervi olfactiori quo pacto tollenda. sec. 3. cap. 5. p. 281.
Obstrucitio Nervorum lingua à quo oriatur, & quomodo deundem. sec. 3. cap. 6. p. 282.
Odor quid sit, & in quo consistat. sec. 3. cap. 5. pag. 280.
Odo rum varietas unde nascatur. sec. 3. cap. 5. p. 281.
Oculorum quoad visionem vitia, & remedia. sec. 3. cap. 3. p. 277.

Ophthal

RERUM NOTABILIUM

301

Ophthalmitia , & ejus curatio . sec. 3. cap. 3. p. 278.
 Organum facultatis naturalis quenam . sec. 1. cap. 1. p. 204.
 Organum nutritionis est qualibet pars . sec. 1. cap. 1. ibidem.
 Organum virus est oculus non secundum omnem sui partem , sed tantum secundum retinam . sec. 3. cap. 3. p. 276.
 Organum Auditus est tunica producta ab expansione Nervi olfactori . sec. 3. cap. 4. p. 279.
 Organum odotatus quenam partes sint . sec. 3. cap. 5. p. 281.
 Organum Gustus est lingua . sec. 3. cap. 6. p. 282.
 Organum Tactus sunt Nervi . sec. 3. cap. 7. p. 283.
 Organum facultatis loco motiva sunt muclei . sec. 3. cap. 11. pag. 290.
 Oropnea . Vid. Astma .

P

Pancreaticus succus , cur ita dictus . sec. 1. cap. 7. p. 223.
 Pancreaticus succus cognitus obscuro modo ab Hypocrate . sec. 1. cap. 7. p. 226.
 Pancreaticus succus generatur in Pancreate à fero accido , fale & spiritu animali mediante fermento insito . sec. 1. cap. 7. p. ibid.
 Pancreaticus succus cur dulcis evadat . sec. 1. cap. 7. p. ibid.
 Pancreaticus succus lac coagulat . sec. 1. cap. 7. p. 226. & 227.
 Pancreaticus succus continuo ad intestina fluit . sec. 1. cap. 4. p. 213.
 Pancreaticus succus chylo miscetur . sec. 1. cap. 4. pag. ibid.
 Pancreaticus succus fermentat cum bile in intestinis . sec. 1. cap. 7. p. 227.
 Pancreaticus succus fecum segregationem à chylo promovet . sec. 1. cap. 4. p. 214.
 Pancreaticus succus quandam glutinositatem chylo imprimuit . sec. 1. cap. 4. ibid.
 Pancreaticus succus aliquando austerus evadit , aliquando fatus , & quia , & ad eundem corrugendum remedium . sec. 1. cap. 7. p. 229.
 Pancreaticus succus conuenit cum melancholia Antiquorum . sec. 1. cap. 7. p. 228. & 229.
 Pancreatici succi excessus , atque defectus chylum vitiat , & hatum affectionum curatio . sec. 1. cap. 4. p. 215.
 Pancreatici succi in ejus generatione vitia , & curationes . sec. 1. cap. 7. p. 227.
 Panis calidus situm inducit , & quare . sec. 1. cap. 2. p. 204.
 Paralisis quid sit , & ejus remedia . sec. 3. cap. 11. pag. 296.
 Peripneumonia quomodo fiat , & ejus curatio . sec. 1. cap. 7. p. 231.
 Penis erectio necessaria ad semen ejaculum pro generatione . sec. 1. cap. 14. p. 262.
 Penis erectio quomodo fiat . sec. 1. cap. 14. ibid.
 Penis facitius unde oritur . sec. 1. cap. 14. p. 263.
 Penis erectorum Remedia adjuvantia . sec. 1. cap. 14. p. ibid.
 Phthisis quomodo curanda . sec. 2. cap. 1. p. 268.
 Phantasmata quid sint . sec. 3. cap. 9. p. 287.
 Phantasmata aliquando alterantur à patematis animi . sec. 3. cap. 9. p. ibid.
 Plenitudo , seu Plethora duplex , & earum curatio . sec. 1. cap. 11. p. 245. & 246.
 Pletorica multis cur alvus sit adstricta . sec. 1. cap. 6. p. 221.
 Pleuritis quid sit , & quibusnam oritur causis . sec. 1. cap. 7. p. 231.
 Pleuritis an differat à Peripneumonia , & ejus curatio . sec. 1. cap. 7. ibid.
 Podagra . Vid. Dolorum causa , & remedia .
 Potatorum magni cur facilè in Hydrocephalus incident . sec. 1. cap. 12. p. 256.
 Pinguedo immotida unde , & quomodo generatur , &

quibus remediis absumenta . sec. 1. cap. 12. pag. 252.

Pinguia animalia cur sterilia evadant . sec. 1. cap. 14. p. 259.

Pituita intestinalis est ipsa saliva per ventriculum ad intestina delapsa . sec. 1. cap. 8. p. 235.

Pituita , & ejus varie species . Vid. Saliva .
 Priapismus quid , & quomodo curandus . sec. 1. cap. 14. p. 263.

Pulvis . Vid. facultas pulvisca .
 Pupille dilatatio , & contractio quomodo curandæ . sec. 3. cap. 3. p. 278.

Putredo secundum quid , adeò ab antiquis decantata , quid sit . sec. 1. cap. 7. p. 229.

Putredo summa quid sit . sec. 1. cap. 6. p. 223.

Q

Qualitates prime quenam , & qua ex his confundenda venient absolute , & qua respectivè . sec. 1. cap. 11. p. 242.

Qualitates secundae perpenda sunt in massa sanguinea tamquam majoris efficacij in generandis mortis . sec. 1. cap. 11. p. 244.

R

Remedia partium specifica ita dicta ab Antiquis , à recentioribus quomodo explicitentur . sec. 3. cap. 7. p. 283.

Rene uno tantum dolente cur sepè totaliter supprimatur urina . sec. 1. cap. 9. p. 237.

Respiratio quomodo fiat . sec. 2. cap. 1. p. 266.

Respiracionis finis qualis . sec. 2. cap. 1. p. ibid.

Respiracionis virtus , & eorum curatio . sec. 2. cap. 1. p. 267. & 268.

Rethina virtus , & quo pacto corrigenda . sec. 3. cap. 3. p. 278.

S

Aliva quid sit , & quomodo generetur . sec. 1. cap. 8. p. 233.

Saliva quo pacto producatur . sec. 1. cap. 3. p. 206.

Saliva virtutem fermentativam in fe continer . sec. 1. cap. 8. p. 234.

Saliva habet vim fermenti chylificationem adjuvantis . sec. 1. cap. 3. p. 206.

Saliva differt à lympha , & succo Pancreatico . sec. 1. cap. 8. p. 234.

Saliva cuius finis gratia fit genita . sec. 1. cap. 8. ibid.

Saliva non est inutile excrementum . sec. 1. cap. 3. p. 206.

Saliva non est excrementum inutile . sec. 1. cap. 8. p. 234.

Saliva recentiorum non differt à pituita antiquorum . sec. 1. ibid.

Saliva variata conditions possunt modò perficere , modò virtutem Chylificationem . sec. 1. cap. 3. pag. 207.

Saliva , seu Pituita virtus , & eorum curationes . sec. 1. cap. 8. p. 234.

Saliva , seu Pituita varia species quomodo producantur . sec. 1. cap. 8. p. 235.

Salal volatile inest languini . sec. 1. cap. 11. p. 241.

Salia nimis fixa in sanguine hospitianta quos morbos generent . sec. 1. cap. 11. p. 245.

Salia multa volatilitas , & fixa existere in sanguine probat ejus destillatio . sec. 1. cap. 11. p. 244.

Salsum dissolvente est majoris efficacia , quam calor . sec. 1. cap. 6. p. 222.

Salsum quodam à mixtione bilis , & succi pancreatici genitum in sanguine latitat . Ejus functiones , virtus , & curationes . sec. 1. cap. 6. p. 221.

Salsum hoc licet latens in sanguine , propriè tamen pars sanguinis non est dicenda . sec. 1. cap. 6. pag. 222.

Q

Qualitates primæ quenam, & quæ ex his confide-
randa veniunt ab aliis, & quæ respectivæ. *sest.*
i. cap. ii. p. 242.
Qualitates secundæ perpende sunt in massa sanguinea
tamquam majoris efficacij in generandis morbis.
sec. i. cap. ii. p. 244.

R

R Emedia partium specifica ita dicta ab Antiquis ,
R à recentioribus quomodo explicentur . fec . 3 . cap .
7 . p . 283 .
Rene uno tantum dolente cur sepe totaliter suppri-
matur urina . fec . 1 . cap . 9 . p . 237 .
Respiratio quanto fit . fec . 2 . cap . 1 . p . 266 .
Respirationis finis qualis . fec . 2 . cap . 1 . p . ibid .
Respirationis virtus , & eorum curatio . fec . 2 . cap . 1 .
p . 267 . & 268 .
Rethinis virtus , & quo pacto corrigenda . fec . 3 . cap .
7 . p . 278 .

S

SAliva quid sit, & quomodo generetur. sec. i. cap. 8. p. 233.
Saliva quo pacto producatur. sec. i. cap. 3. p. 206.
Saliva virtutem fermentativam in se continet. sec. i. cap. 8. p. 234.
Saliva habet vim fermenti chylificationem adjuvantis. sec. i. cap. 3. p. 206.
Saliva differt à lymphā, & succo Pancreatico. sec. i. cap. 8. p. 234.
Saliva cuius finis gratia sit genita. sec. i. cap. 8. ibid.
Saliva non est inutile excrementum. sec. i. cap. 3. p. 206.
Saliva non est excrementum inutile. sec. i. cap. 8. p. 234.
Saliva recentiorum non differt à pituita antiquorum. sec. i. ibid.
Salive variae conditions possunt modò perficere, modò vitiare Chylificationem. sec. i. cap. 3. pag. 207.
Salive, seu Pituita vitia, & eorum curationes. sec. i. cap. 8. p. 234.
Salive, seu Pituita varia species quomodo producantrur. sec. i. cap. 8. p. 235.
Sal volatile inest sanguini. sec. i. cap. II. p. 241.
Salina nimis fixa in sanguine hospitaria quos morbos generent. sec. i. cap. II. p. 245.
Salina multa voluntat, & fixa existere in sanguine probat ejus destillatio. sec. i. cap. II. p. 244.
Salsum diffolvens est majoris efficacia, quam calor. sec. I. cap. 6. p. 222.
Salsum quedam à mixtione bilis, & succi pancreatici genitum in sanguine latitat. Ejus functiones, virtus, & curationes. sec. I. cap. 6. p. 221.
Salsum hoc lièst latens in sanguine, propriè tamen pars sanguinis non est dicenda. sec. I. cap. 6. pag. 222.

Salsum volatile quomodo fiat fixum. sec. 1. cap. 11. p. 244.
 Salfamenta serositatem augent; quare & quomodo. sec. 1. cap. 6. p. 222.
 Sanguis confitutio. sec. 1. cap. 11. p. 241.
 Sanguis primò alteratur evidenter in Pulmonibus. sec. 2. cap. 1. p. ibid.
 Sanguis affus, & fervor in Pulmonibus à spiritu nitro aereo emanat. sec. 2. cap. 1. p. 267.
 Sanguis in corde perfectè gignitur. sec. 1. cap. 5. p. 216.
 Sanguis cur rubescat. sec. 1. ibid.
 Sanguis quomodo incalcat intra ventriculos cordis. sec. 2. cap. 2. p. 271.
 Sanguis terteti gleba non est dissimilis. sec. 2. cap. 1. p. 166.
 Sanguinis massam tribus partibus constare ab aliquibus creditum fuit. sec. 1. cap. 11. p. 241.
 Sanguis humidus crastum est, & viscosum. sec. 1. cap. 6. p. 222.
 Sanguinis fluiditas à quo efficiatur, & conservetur. sec. 1. cap. 6. p. 219.
 Sanguinis perfecio consistit in moderata rarefactione, effervescencia, & accensione. sec. 1. cap. 5. p. 216. & 217.
 Sanguis quomodo vitetur ab hac effervescentia aucta, vel immunita, & quomodo hisce viuis occurrentum. sec. 1. cap. 5. p. ibid.
 Sanguis torti temperamentum tribuit. sec. 1. cap. 11. p. 244.
 Sanguis summè crassus est nutritioni inceptus, & qua de caula. sec. 1. cap. 12. p. 253.
 Sanguis in febribus malignis extractus, cur aliquando non coaguleret. sec. 1. cap. 11. p. 242.
 Sapor quid sit, & in quo consistat. sec. 3. cap. 6. p. 282.
 Saporum varietas unde oriatur. sec. 3. cap. 6. ibid.
 Sapore in humoribus sunt considerandi. sec. 1. cap. 11. p. 244.
 Scabies, & pruritus à pituita salsa, & eorum curatio. sec. 1. cap. 8. p. 235.
 Semen quid sit. sec. 1. cap. 13. p. 257.
 Semen cur humidum, spinosum, & album. sec. 1. ibid.
 Semen fit ex reliquis ultimi, & optimi alimenti, & cur. sec. 1. cap. 13. ibid.
 Semen decidit à toto. sec. 1. cap. 13. p. ibid.
 Seminis generationi concurrit spiritus animalis, & quando. sec. 1. ibid.
 Seminis paucitas unde, & quomodo restauranda. sec. 1. cap. 14. p. 259.
 Seminis defectus ob quas causas. sec. 1. ibid.
 Seminis virtus, & eorum curationes. sec. 1. ibid.
 Seminalis materie quantitas seminis generationem vitiat, & quo pacto minuenda. sec. 1. cap. 14. p. 260.
 Seminalis materie qualitas etiam generationem vitiat, & quomodo corrigit. sec. 1. ibid.
 Semen femininum omnes in se habet feminae partes. sec. 1. cap. 13. p. 258.
 Semen quod in coitu effunditur à feminina non est verè semen. sec. 1. ibid.
 Semini feminini virtus, & eorum curationes. sec. 1. cap. 14. p. 263.
 Sensus communis. Vid. Facultas imaginativa.
 Sensus in genere quid sit. sec. 3. cap. 2. p. 274.
 Sensus est pars nostræ corporis sensitiva. sec. 3. cap. 2. p. 275.
 Sensus quomodo dicatur pati. sec. 3. ibid.
 Sensus perfectus quid sit. sec. 3. cap. 2. p. ibid.
 Sensus communis quid sit, & ubi refidat. sec. 3. ibid.
 Sensus communis virtus, & eorum curationes. sec. 3. cap. 9. p. 287.
 Sentire non consistit in sola passione, sed etiam in actione. sec. 3. cap. 2. p. 275.
 Serosa colluviae morbi, & eorum curatio. sec. 1. cap. 6. p. 222.
 Sitis ex Aristotele definitio quomodo intelligenda. sec. 1. cap. 2. p. 204.
 Sitis est appetitus folius humidi. sec. 1. cap. 2. p. ibid.
 Singulus causæ, natura, & curatio. sec. 3. c. 11. p. 293.

T

Temperies magis propria naturæ humanæ est admixtio humiditatis cum caliditate. sec. 1. cap. 11. p. 242.
 Temperamentum calidum, & humidum in quo consistat. sec. 1. ibid.
 Temperamenti hujuscem mutationes præternaturales, & curationes. sec. 1. ibid.
 Temperamentum calidum, & siccum unde. sec. 1. ibid.
 Temperamenti hujuscem diversitatibus, & curationibus. ibid.
 Temperamentum frigidum, & humidum quale. sec. 1. ibid.
 Temperamenti istius lœsiones, & curationes. sec. 1. cap. 11. p. 243.
 Temperamentum frigidum, & siccum quid sit. ibid.
 Temperamenti hujus virtus, & curationes. sec. 1. ibid.
 Tenetum à pituita salsa, & ejus curatio. sec. 1. cap. 8. p. 237.
 Testium virtus in prava feminis elaboratione, & eorum remedia. sec. 1. cap. 14. p. 262.
 Thoracis dilatatio in inspiratione quo pacto fiat. sec. 2. cap. 1. p. 266.
 Tympanites quid. Ejus causa, & curatio. sec. 1. cap. 12. p. 256.
 Tophi gallici unde originem trahant. sec. 1. cap. 14. p. 261.
 Tremor quid sit, à quibus causis, & quomodo curandus. sec. 3. cap. 11. p. 294.
 Tumores, & Inflammationes qua de causa oriuntur. sec. 1. cap. 11. p. 247.
 Tuffis. Vid. Astma.

V

Vapor à sanguine arterioso exhalans, & condensatus non est lympha. sec. 1. cap. 7. p. 230.
 Vapor ita de quid inferviat. sec. 1. ibid.
 Ventriculi temperies quid sit. sec. 1. cap. 3. p. 297.
 Ventriculi temperies frigida. sec. 1. ibid.
 Ventriculi fibra in eo alimentorum moram inducunt. sec. 1. ibid.
 Ventriculi recta constitutio requirit, & fermentum, & calorem. sec. 1. cap. 3. p. 210.
 Ventriculi fermentum. Vid. Fermentum.
 Ventriculi calor in quo consistat. sec. 1. cap. 3. p. 211.
 Ventriculi actiones calor vel immodeicus, vel exiguis iadit,

RERUM NOTABILIORUM.

Iadit, & quomodo sit corrugendus. sec. 1. cap. 3. p. 211. & 212.
 Ventriculi debilitas à calore qua de causa, & quomodo. sec. 1. cap. 3. p. 212.
 Ventriculi frigidos magis appetunt, & minus concomitant. sec. 1. cap. 3. p. 210. & 211.
 Ventres hyems esse calidissimos (ut ait Hippocrates) quomodo intelligent. sec. 1. cap. 3. p. 212.
 Vertigo, cauta, & ejus curatio. sec. 3. cap. 9. pagin. 288.
 Vigilia est affectio facultatis sensitivæ. sec. 3. cap. 8. p. 284.
 Vigilia quid sit, & in quo consistat. sec. 3. ibid.
 Vigilia præternaturalis à quibus causis emanet, & quomodo fedanda. sec. 3. cap. 8. p. 286.
 Vifio quomodo fiat. sec. 3. cap. 3. p. 277.
 Vomitus quomodo fiat, & ejus causa. sec. 1. cap. 3. p. 208.
 Vomitus remedia. sec. 1. cap. 3. p. ibid.
 Vomitus spontaneus matutinus in aliquibus qua de causa. sec. 1. cap. 3. p. 299.

Vomitus acidi cauæ succi pancreatis, & ejus remedia. sec. 1. cap. 7. p. 230.
 Ulceræ Renum, & Vesicas unde ortum habeant, & quomodo curanda. sec. 1. cap. 9. p. 240.
 Ulceræ gallica quo pacto curanda. sec. 1. cap. 14. p. 261.
 Urina est excrementum inutile. sec. 1. cap. 9. p. 236.
 Urina separatur in renibus, & quomodo. sec. 1. cap. 8. p. 235.
 Urine constitutio, crasis, color, & contenta. sec. 1. cap. 9. p. 236.
 Urine secrecio impedita à quibus fiat causis, & quo pacto restituenda. sec. 1. cap. 9. p. 237.
 Urine præstrium à quo oriatur, & quo pacto sistendum. sec. 1. ibid.
 Urine difficultas, & ardor, eorumque curatio. sec. 1. cap. 9. p. 240.
 Urine supplicio, & ejus curatio. sec. 1. ibid.
 Uteri fluor albus à quo pendeat, & quomodo curandus. sec. 1. cap. 14. p. 265.
 Uteri fluor sterilitatem inducit. sec. 1. ibid.

FINIS TOMI PRIMI.

(2)

POMPEJI
SACCI

PATRICII PARMENSIS,

THEORICÆ OLIM IN PATAVINA UNIVERSITATE
primo loço PROFESSORIS, deinde in Patria LECTORIS
PRÆSTANTISSIMI.

OPERUM MEDICORUM

Tomus Secundus,

IN QUO CONTINETUR

MEDICINA PRACTICA RATIONALIS

HIPPOCRATIS

Sanioribus Neotericorum Doctrinis
illustrata.

EDITIO NOVISSIMA A MENDIS
qua in precedentibus irreperant, diligenter expurgata.

VENETIIS, MDCCXXX.

Ex Typographia Balleoniana.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.